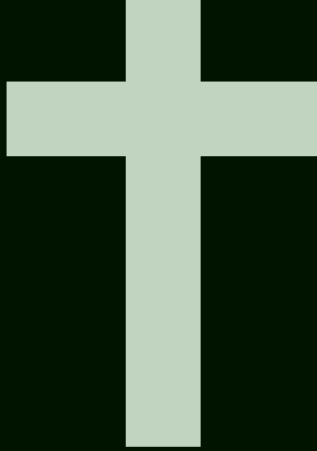

Jú¹ chú³² quioh²¹

Jesús tsá² lín³

Cristo

New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cs0:Chinantec,
Sochiapam)

Jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús tsá² lín³ Cristo
New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cso:Chinantec,
Sochiapam)

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Sochiapam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Sochiapan [cso], Mexico

Copyright Information

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Sochiapam

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
6f949189-17f1-57a8-bc53-e209204aa59c

Contents

MATEO	1
MARCOS	72
LUCAS	117
JUAN	192
LOS HECHOS DE LOS	
APÓSTOLES	249
ROMANOS	318
1 CORINTIOS	349
2 CORINTIOS	380
GÁLATAS	399
EFESIOS	411
FILIPENSES	422
COLOSENSES	430
1 TESALONICENSES	437
2 TESALONICENSES	443
1 TIMOTEO	447
2 TIMOTEO	455
TITO	461
FILEMÓN	465
HEBREOS	467
SANTIAGO	490
1 PEDRO	498
2 PEDRO	507
1 JUAN	512
2 JUAN	520
3 JUAN	522
JUDAS	524
APOCALIPSIS	527

Jú¹ Chú³² Hí³ Ca³jmú³ Má²téh³

Tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³
Jesús

(Lucas 3:23-38)

¹ Hí³ lá² bíh¹ cáun² sí² hí³ cha³²
jái¹³ hí³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³
Cristo, jan² Tsá² jón²zih¹ jón²cho¹
hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ re²¹
Dá²vi²¹. Jáun² né³, ñí¹ lá² má²ja³toh³
hí³ jmái² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³
tsú².

² Há²bran²¹ hí³ jmí¹ lín³ jméi²
Isaac, tsá² lín³ jméi² Jacob, tsá²
lín³ jméi² Judá la³ má²quionh³ jí³
tsá¹ rainh²¹ ní² siáh³. ³ Judá hí³
quionh³ Tamar ñí²cuo² jmí¹ lín³
jméi² mí¹ziú¹³ Fares quionh³ Zara.
Jáun² Fares hí³ lín³ jméi² Esrom
tsá² lín³ jméi² Aram. ⁴ Aram
hí³ lín³ jméi² Aminadab tsá² lín³
jméi² Naason, tsá² lín³ siáh³ jméi²
Salmón. ⁵ Salmón hí³ quionh³
Rahab ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi²
mí¹ziú¹³ Booz, hí³ jáun² Booz hí³ né³
quionh³ Rut ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi²
mí¹ziú¹³ Obed. Obed hí³ né³ lín³
jméi² Isaí. ⁶ Isaí hí³ lín³ jméi² hla¹
re²¹ Dá²vi²¹, jáun² re²¹ Dá²vi²¹ la³
má²quionh³ tsá²mi³ tsá² jmí¹ ñí²cuo²
Urías lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Salomón.

⁷ Salomón hí³ lín³ jméi² Roboam
tsá² lín³ hí³ jméi² Abías, hí³ hí³ né³
lín³ jméi² Asa. ⁸ Jáun² Asa hí³ né³
lín³ jméi² Josafat tsá² lín³ jméi² Jo-
ram, tsá² lín³ hí³ jméi² Uzías. ⁹ Jáun²
Uzías lín³ jméi² Jotam tsá² lín³ jméi²
Acáz, Acáz hí³ né³ lín³ jméi² Eze-
quías. ¹⁰ Jáun² Ezequías lín³ jméi²
Manasés tsá² lín³ hí³ jméi² Amón;
Amón hí³ né³ lín³ jméi² Josías. ¹¹ Hí³
jáun² Josías lín³ jméi² Jeconías la³
má²quionh³ tsá¹ rainh²¹, jmái¹ hí³
ca³ja³taunh²¹ jáun² tsá² *Israel hí³
tson³ tí³ hue³² Babilonia.

¹² Jmí¹ má²li³² jáun² né³, Jeconías
hí³ siáh³ ca³li³zian² Salatiel jon²,
tsá² lín³ hí³ jméi² Zorobabel.
¹³ Jáun² Zorobabel lín³ jméi² Abiud
tsá² lín³ hí³ jméi² Eliaquim, tsá² lín³
jméi² Azor. ¹⁴ Hí³ Azor hí³ né³ lín³
jméi² Sadoc tsá² lín³ jméi² Aquim,
tsá² lín³ hí³ jméi² Eliud. ¹⁵ Jáun²
Eliud lín³ jméi² Eleazar tsá² lín³ hí³
jméi² Matán, tsá² lín³ jméi² Jacob.
¹⁶ Jáun² né³, Jacob lín³ jméi² Sé³²
ñí²cuo² Má²réi³; Má²réi³ né³ lín³
mí¹ziú¹³ Jesús Tsá² ca³lín³ Cristo.

¹⁷ Hí³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ hí³
quia³quiún³ nió³ jón²zih¹ jón²cho¹
hla¹ Há²bran²¹ tín³ ca³la³ tí³ jmái¹
hí³ zian² hla¹ Dá²vi²¹, hí³ hla¹
Dá²vi²¹ ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹
jmái¹ hí³ ca³huén² tsá² Israel hí³
ja³taunh²¹ hí³ tson³ tí³ Babilo-
nia tín³ siáh³ quia³quiún³ nió³
jón²zih¹ jón²cho¹ tsú², hí³ cónh³¹
quia³quiún³ nió³ jón²zih¹ jón²cho¹
tsú² tín³ la³ tí³ jmí¹ ca³li³zian² jáun²
Cristo.

*Jmái¹ hí³ ca³li³zian² Jesús Tsá² lín³
Cristo*

(Lucas 1:26-38, 2:1-7; Juan 1:14)

¹⁸ La³ lá² bíh¹ lí³ hí³ ca³li³zian²
Jesús Tsá² lín³ Cristo: Má²réi³
jmí¹ má²ná¹lí³ jái¹³ hí³ jenh¹³ cuo²
quionh³ Sé³², tí³la³ ñeh² bíh¹ hí³
jenh¹³ cuo² tsú² má¹ná¹, ca³li³
lín¹ Má²réi³ hí³ quian² jon², cáun²
hí³ lí³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Jmí²chí³ Chun¹. ¹⁹ Jáun² Sé³² tsá²
nióh³² tsú² hí³ jái¹³ quionh³ né³,
ca³li³hnió³ tsunh³ jái¹³ quionh³
Má²réi³. Ca³lín¹³ tsú² hí³ jmu³ la³
jáun² ta³ tiá² hin² ñi³², qui¹hliá²
tsá² hí³ jan² tsá² chun¹ bíh¹ hí³
jáun² tiá² jmí¹ hnió³ yáh³ tsú² chin¹³
hua³hei²¹ Má²réi³. ²⁰ Tí³la³ tá¹la³
lín²³ tsú² jáun² la³ ní² né³, jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí² ca³jnia³
jéinh³² tsú² jui³² qui³ ziú³, hí³
ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Sé³², tsá² jón² zih¹ jón² cho¹ hla¹ Dá² vi²¹, ha³ lí² jmú² juénh² nú² hi³ hen¹³ nú² Má² réi³ hi³ lín¹³ ñi² cuoh² nú², qui¹ dáin² hi³ quian² tsú² ca³ can³ tsú² cun³ quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí² chí³ Chun¹ bíh¹. ²¹ Hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ lí³ zian² dáin² hí³, hniáuh³² teh¹ nú² Jesús. La³ ní² bíh¹ lí³ jmái² tsú², qui¹ hliá² líon³² tsú² tsá² joh¹ hi³ ca³ ti²¹ tso³.

²² La³ ní² bíh¹ ca³ lí³ hi³ jáun² ca³ lí³ tí³ la³ cun³ hi³ ca³ juáh³ Juo¹³ dí² cun³ quionh³ jan² *ti³² jé¹ Dió³², hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

²³ Jan² tsá¹ má¹ í¹³, tsá² tiá² hin² má² ca³ cáuh³², can³ jon², hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ lí³ zian² dáin² hí³, lí³ jmái² Emanuel, (hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² zenh² quiúnh¹ jnoh¹”).

²⁴ Jmí¹ ñi²¹ jáun² hi³ rá² cuóun¹ Sé³², ca³ jmú³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má² lí² juáh³ jáun² tsá² cuú² tsá² ta³ Juo¹³ dí², hi³ ca³ hen³ Má² réi³ hi³ lí¹³ ñi² cuo². ²⁵ Ti³ la³ cun³ tiá² ca³ tiánh³ bíh¹ tsú² cu³ tsa³² ta³ ñeh² bí¹ hi³ lí³ zian² jon²; jáun² Sé³² né³ ca³ teh³ Jesús dáin² hi³.

2

Tsá² quia³ lín³ jmí¹ tsí³ tsá² jien³ Jesús

¹ Jáun² né³, Jesús hí³ ca³ lí³ zian² já¹ juú² Belén, hué¹³ Judea, jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹ lín³ Herodes re²¹ hué³² jáun². Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³, ca³ cha³ táunh¹ ma³ jan² tsá² ñuh² já¹ juú² Jerusalén, tsá² já² taunh²¹ ti³ juí³² ñi¹ hia³² hiú², tsá² quia³ lín³ jmí¹ tsí³ hi³ chú² ñih²³ chí¹ jmai²¹. ² Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ ngái³:

—¿Ha³ jinh¹ rón³² Tsá² má² ca³ lí³ zian², Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos? Qui¹ ti³ ñi¹ hia³² hiú² má² ca³ neh²¹ jnoh¹ chí¹ jmai²¹ hi³ ca³ tin¹ tsú², hi³ jáun² jau³ jnoh¹ ñi¹

lá² hi³ ja³ ma³ tsú¹ ma³ jonh²¹ jnoh¹ tsú².

³ Jmí¹ ca³ lí³ ñi³² re²¹ Herodes jái¹³ ní² né³, ca³ la³ lí¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ lí³, ji³ la³ jín³² tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén ní² siáh³. ⁴ Jmí¹ jáun² ca³ teh³ re²¹ hí³ la³ jín³² tsá² ná¹ lín³ mi³ jmú³ ji³ tsá² ná¹ lín³ ti³² liei²¹ ní², jáun² ca³ ngáih³ dí² tsá² hí³ ha³ jinh¹ ca³ ti²¹ hi³ lí³ zian² Tsá² lín¹³ Cristo. ⁵ Jáun² tsá² hí³ ca³ juáh³:

—Já¹ juú² Belén hín¹³ ti³ hué¹³ Judea bíh¹ lí³ zian²; qui¹ jan² hla¹ *ti³² jé¹ Dió³² ca³ juáh³ la³ lá²:

⁶ Hnú² juú² Belén hín¹³ ti³ hué¹³ Judá,

tiá² huen³ yáh³ hnú² ja¹ tsá² ná¹ ho² ta²¹ hué³² ní²;

qui¹ ñi¹ con² hnú² bíh¹ cua³ hain³² jan² Tsá² chín¹,

Tsá² jmu³ hua³ hí¹³ tsá² *Israel tionh² jo³ uón³² jná¹³.

⁷ Jáun² ta³ máih³ bíh¹ ca³ teh³ Herodes tsá² quia³ lín³ jmí¹ tsí³ hi³, hi³ jáun² ca³ ngáih³ dí² hi³ hín² jmáih¹ ti³ tsóh³ ca³ jnia³ chí¹ jmai²¹ jáun². ⁸ Jáun² ca³ zen³ dí² tsú² ti³ já¹ juú² Belén hi³ ca³ záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá² táunh¹ náh² ñi¹ zio¹, hi³ cuá² hniah³² náh² re² lín³² dáin² hí³; hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ chanh²¹ náh², ñá² juah²¹ náh² ñi¹ con² jná¹³, hi³ jáun² ja³ bí¹ jná¹³ siáh³ uá² jai³² ñe¹ hi³ ñi¹ ma³ tsú¹ ma³ jonh²¹.

⁹ Jmí¹ má² lí² zéih³² jáun² re²¹ tsá² hí³ jái¹³ ní² né³, ja³ taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ juí³² hi³ tiáunh¹; hi³ jáun² chí¹ jmai²¹ hi³ ca³ jie³ tsú² jáun² ti³ ñi¹ hia³² hiú² cuá¹ tsau³² chí¹ ján³ ta³ ñi¹ tsú² ca³ la³ ñi¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ ca³ hái³² tie³ tá² chí²¹ ñi¹ rón²¹ dáin². ¹⁰ Hi³ jáun² jmí¹ ca³ jie³ tsá² quia³ lín³ hí³ jmí¹ tsí³ hi³ má² he² tie³, jáun² jlánh¹ ca³ lí³ hiún² lín³² tsí³; ¹¹ hi³ jáun² jmí¹ taunh²¹ tsú² jáun² ñeih³ né³, ca³ jien³² dáin²

quionh³ Má²réi³ mí¹ziú¹³. Jmí¹jáun² ca³di³jñi³² dí² tiáunh¹ hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dáin² hi³. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³nia³ tsú² cuó² quioh²¹, hi³ ca³huéh³ cú¹mí¹niau²¹, ziú², jí³ no¹ hi³ lí³ quionh³ há² má²ró³² jmái² mirra ní² siáh³, hi³ lí¹ ca³cuéh³ dí² dáin². ¹² Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáun² juí³² qui³ ziú³ hi³ tiú²uú² hniáuh³² tsa³tánh¹ tí³ juí³² ñí¹ cuá³ Herodes, hi³ jáun² juí³² siáh³ bíh¹ ja³tanh²¹ tsú² cú²jueh³² tí³ juú²co¹.

Jmí¹ ca³cuóun³ tsú² tí³ hué³² Egipto

¹³ Jmí¹ má²já²tanh²¹ jáun² tsá² quia³lín³ hi³ jmí¹ tsí³ né³, jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² ca³jnia³ jéinh³² Sé³² juí³² qui³ ziú³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Náu², jan³² dáin² ní² quionh³ mí¹ziú¹³, cuóun³ tí³ hué³² Egipto, ca³la³ ñí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ hi³ cuá¹han² nú² siáh³ hué³² jáun²; qui¹ né³bí¹ ja³hniah² Herodes dáin² hi³ jngih³.

¹⁴ Jmí¹jáun² ca³náu² Sé³² hi³ ca³jan³ dáin² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ ja³taunh²¹ ta³ já¹niéi² tí³ hué³² Egipto; ¹⁵ jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³tiánh³ tsú² ca³la³ tí³ ñí¹ jun¹ Herodes. La³ ní² ca³lí³ hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ Juo¹³ dí² jmí¹tin² cun³quionh³ jan² hla¹ tí³² jē¹ Dió³²: “Tí³ hué³² Egipto bíh¹ ca³teh³ jná¹³ Jón³²”.

Herodes jmu² héih³² hi³ jngih³ tsú² tsá¹mñ¹

¹⁶ Jmí¹ ca³lí³tsin² jáun² Herodes hi³ tsá² quia³lín³ hi³ jmí¹ tsí³ lí¹ má²lí²cáuh³² cú²nga¹ bíh¹, jáun² ca³míh³ lín³² tsí³ tsú²; hi³ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ ma³tsan² tsú² la³jín³² tsá¹míh¹ tsá² jmí¹ má²tiáunh¹ tun³ mieh² tí³ la³ hué³² jmí¹ zian² já¹ juú² Belén jí³ juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ní², la³ cun³ tí³

jmái¹ hi³ ca³híe³ jáun² tsá² quia³lín³ hi³ jmí¹ tsí³. ¹⁷ La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Jeremías tí³² jē¹ Dió³²:

¹⁸ Ñí¹ja²¹ cáun² mah¹ tí³ juú² Ramá, hi³ ñí¹ho¹ lín²¹ tsú² hi³ hú¹ qui² hú¹ jngih³² tsí³;

Raquel bíh¹ hi³ tsá² cuá¹ho² hi³ ca³tin¹ jón²zih¹.

Cun³ tiá² ca³lí³hnió³ bíh¹ tsú² hi³ niau²¹ re² tsí³, qui¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ má²ca³hiá² cá²tsan³ jón²zih¹.

¹⁹ Hi³ jáun² né³, jmí¹ má²jún¹ jáun² Herodes ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² jéinh³² Sé³² juí³² qui³ ziú³ tá¹la³ cuá³ jáun² hué³² Egipto, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

²⁰ —Náu², jon¹ dáin² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ cuánh² tí³ hué³² Israel, qui¹ má²cá²tsan³ bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ jngih³ dáin².

²¹ Jáun² Sé³² ca³náu² hi³ ca³jón³² dáin² la³ má²quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ jaunh³ tí³ hué³² Israel. ²² Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² Sé³² hi³ Arquelao má²cuá¹ho² siáh³ ta²¹tí³ Judea cha¹³ hla¹ Herodes jméi², jáun² ca³lí³ cóh³² tsú² hi³ tsánh³² tí³ jáun²; tí³la³ jmí¹ má²lí²héi³ tsú² jáun² héih³² juí³² qui³ ziú³ né³, jaunh³ bíh¹ tí³ hué¹³ Galilea. ²³ Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² hué³² jáun² né³, ngau³ hi³ ca³ñí¹cuá² já¹ juú² Nazaret. La³ ní² ca³lí³ hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² jmí¹ ná¹lín³ hi³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin² hi³ Jesús téh³ tsú² hná¹ tsá² Nazaret.

3

Juan² tsá² ziau² jmái² hleh³² já¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-20; Juan 1:6-8,15-34)

¹ Jmí¹jáun² cuan³ Juan² tsá² ziau² jmái² tí³ hué³² quiéin² lí³ tí³ hué¹³

Judea, hi³ hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³²,
 2 hi³ juáh³ la³ lá²:

—iZa¹ náh² jmí¹ honh², qui¹
 má²ja³quián³ ma³jnia² bíh¹ Dió³²
 Tsá² má²cuá¹hiáun¹ hi³ lín¹³ Re²¹!

3 Hi³ ca³tin¹ Juan² ní² bíh¹ jái¹³
 hi³ ca³hléh³ jáun² hla¹ Isaías *ti³² jē¹
 Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

Ti³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³
 tsáu², hi³ ñí¹juah²¹:

Jmu³ náh² hua³jan²¹ jui³² ñí¹ já²¹
 Juo¹³ dí²,

jmu³ náh² cáun² jui³² cú²tso².

4 Jáun² ha¹ Juan² hí³ né³ jmí¹ lí³
 jñū¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello,
 lá² hñéih¹ tsú² jmí¹ lí³ láu², hi³
 má³² quioh²¹ tsú² né³ jmí¹ lín³ náih²
 la³ má²quionh³ jmí²toh¹ hi³ zia³²
 ja¹ náí². 5 Hi³ jáun² tsá² zian²
 Jerusalén jmí¹ ja³táunh¹ hi³ náí³²
 jē¹ tsú², la³ má²quionh³ la³jín³² tsá²
 hín¹³ ti³ Judea ji³ tsá² zian² hué³²
 can³² cua³ Jordán ní² siáh³; 6 hi³
 jáun² ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²ton³ tsú²
 tso³ quioh²¹, má¹lí³² jáun² tí² ziau²
 Juan² jmái² cua³ Jordán jáun².

7 Jáun² ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³
 cua³taunh²¹ tsá² téh²³ tsú² tsá²
 *fariseos ji³ tsá² *saduceos, [tsá²
 tun³ nió³ hín¹³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
 *judíos]. Jáun² né³, jmí¹ ca³jie³
 Juan² hi³ juóun³² lín³² bíh¹ tsá² hí³
 ja³to¹ ja³lín²³ hi³ hnió³ zón³² jmái²,
 jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—iHnoh² dá² jón²zih¹ jón²cho¹
 jáh³ hláinh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh²
 ca³zái³ hnoh² hi³ hniáuh³² cuóunh¹³
 náh² ca³ti²¹ uu³mi²tsi³² hi³ má²ja³²
 má²janh²? 8 Jmu³ náh² lín¹ hi³ tson²
 má²ca³za² jmí¹ honh² náh², 9 ha³
 lí²uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ lí¹³ liáun³
 náh² cun³ñí¹ hi³hliá² hnoh² jón²zih¹
 jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹; qui¹ jná¹³
 juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ ti³ quín¹ lá²
 yáh³ lí¹³ jmu³ Dió³² hi³ lán¹ jón²zih¹
 jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹. 10 Qui¹

má²rálí³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³
 quiúh³² tsú² la³ji³² hma² tiá² máí³
 chu²¹ háí³², hi³ jáun² tsa³toh³ ja¹ sí².
 11 Qui¹ tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmái²
 hnoh² cun³quionh³ jmí² jma³, cáun²
 lí²¹ hi³ lín¹ hi³ tson² má²lí²záí³² tsú²
 jmí¹ tsi³; ti³la³ né³bí¹ já²¹ yáh³ jan²
 Tsá² ti³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cun³
 bí¹ jná¹³, qui¹ cun³ tiá² cu³ tiá²
 ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá²
 hí³, ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³tin¹ yáh³
 jná¹³ hi³ má¹con²¹ ná¹ tsú² hi³ cue¹
 ná¹ chí² láu² tsi³² ta³. Jáun² Tsá² hí³
 bíh¹ ziau³ hnoh² jmái² cun³quionh³
 Jmí²chí³ Chun¹ ji³ cun³quionh³ sí²
 ní² siáh³. 12 Má²zianh³² bíh¹ Tsá² hí³
 cuah²¹ quioh²¹ hi³ chí³² cuú²miih²¹,
 hi³ jáun² tsa³cuí³² má¹qui³². Chá³²
 tsú² cu³lí²¹ cuú²miih²¹ má²ji² jáun²
 ñéih³ hñu³cuí³ quioh²¹; hi³ jáun²
 má¹qui³² jáun² né³, tsa³toh³ ja¹ sí²
 bíh¹, cáun² sí² hi³ tiá² tón³² jmái¹
 yéi³².

Jmí¹ cáun³ Jesús jmái²

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

13 Jmí¹ jáun² cua³han³ Jesús ti³
 Galilea, hi³ ca³chó³² can³² cua³
 Jordán ñí¹ jmí¹ dí¹zion² Juan² tsáu²
 jmái², hi³ hnió³ ziau³ Juan² jmái².
 14 Ti³la³ tiá² jmí¹ hei³² yáh³ Juan²,
 hi³ jáun² ca³záih³ dí² Jesús:

—Jná¹³ bíh¹ ti³ hniáuh³² zón³²
 jmái² hi³ ziau¹³ hnú²; ¿he³ lí³ sa³
 hnú² bíh¹ ti³ ñéih³² ñí¹con² jná¹³?

15 Ti³la³ Jesús né³ ca³juáh³:

—Cuí¹ lí¹³ tín² la³ ní² ta³ne³²; qui¹
 ca³ta¹ bíh¹ dí² jmú¹³ la³ji³² la³ cun³
 hi³ hnió³ Dió³².

Jmí¹ jáun² né³, ca³ma³ti³² Juan² hi³
 ca³zion³ jmái² Jesús. 16 Jmí¹ cáun³
 jáun² Jesús jmái² né³, cua³han³
 chu³ jmái². Jmí¹ jáun² né³ ca³niá³
 hñu³mi³cuú², hi³ jáun² ca³jién³²
 tsú² Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²
 hi³ má²cuá¹son² ñí¹ quioh²¹ dí²,
 hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² jái².

17 Jmí¹jáun² ja³ cáun² mah¹ tí³
hñu³mi³cuú² hi³ ñí¹juáh²¹ la³ lá²:

—Tsá² ní² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá²
hno³ lín³² ná¹, Tsá² jlánh¹ lí²hiú²
tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jan³ Jmí²chí³
Chun¹ Jesús tí³ hué³² quiéin², hi³
jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ ca³ lau³ tsá²
hláinh¹ quióh²¹ tsú².

2 Ñí¹ jáun² ca³ma³hien²¹ tsú²
tun³ló³² jmá¹ jí³ tun³ló³² nie³, jmí¹
lí²¹ jáun² né³ lí³ ñí¹cuóunh²¹. 3 Jáun²
tsá² cá² lau²³ hi³ ca³ma³janh³²
ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon²
Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quín¹ lá²
jeinh²¹ *hi³ cuú²miih²¹.

4 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Ñí¹ Sí² quióh²¹ Dió³² rá¹juáh³:
“Jun³juáh¹³ jmáh³la³ cun³quionh³
hí³ yáh³ lí¹³ zian² tsá²mi³cuóun²,
quí¹ ja³bí¹ cun³quionh³ ca³la³ jí³²
já¹³ hi³ hleh³² Dió³² bíh¹ siáh³”.

5 Hi³ jáun² tsá² hláinh¹ hí³ ca³jau³
tí³ Jerusalén juú² híen¹, jáun²
ca³di³chin³ dí² Jesús tsáih³ cuáh³²
chín¹, 6 hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ hnú²
Jon² Dió³², tanh² la³ tí³ hué³² ó³²
neh²¹, quí¹ ñí¹ Sí² quióh²¹ Dió³²
rá¹juáh³:

Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jmu³
hua³hí¹³ hnú²;
hi³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³
cuo²hmóu³²,
quí¹ ní² lí¹ ca³cuíh³ tanh¹ hnú²
cun³quionh³ quín¹.

7 Tí³la³ Jesús né³ ca³ngái³:

—Ja³bí¹ ñí¹ Sí² jáun² siáh³
rá¹juáh³: “Ha³ lí² cá² lí² lan³ hnú²
Dió³² Juóuh³²”.

8 Siáh³ siáh³ cu³ jéin³² ca³ñí¹jau²
tsá² hláinh¹ cáun² tsi³ máh³ ñe¹

lín²¹, hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³híeh³ dí²
Jesús la³jí³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo²
tsá² ná¹ho² ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³
jí³ la³jí³² hí³ zia³² quióh²¹ tsá² hí³ ní²
siáh³; 9 hí³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³
la³ lá²:

—Jná¹³ chá¹³ la³jí³² hí³ jniá³ ní²
jo³cuonh² hnú² ní¹juáh³ hí³ dí¹ñih²¹
hnú² ta³ ñí³² jná¹³, jí³ hí³ má¹tsú¹
má¹jauh²¹ nú² jná¹³.

10 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá²
hláinh¹ la³ lá²:

—Cuánh² quián¹³ *Satanás, quí¹
ñí¹ Sí² quióh²¹ Dió³² rá¹juáh³:
“Ma³tsú¹ ma³jonh²¹ Dió³² Juóuh³²,
hí³ ñí¹ jí²¹la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹
má¹cú¹ má¹hain²¹ nú²”.

11 Jmí¹jáun² ca³náu² tsá² hláinh¹
tí³ có³² ñí¹con² Jesús, hí³ jáun²
cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
hí³ cua³ma³cón³² Jesús.

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea

(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

12 Jmí¹ ca³naí³² Jesús hí³ Juan²
tsá² ziau² jmá¹ má²cuá¹hún¹
hñu³mi¹ñí², jáun² ngah³ dí² tí³ hué¹³
Galilea. 13 Tí³la³ tiú²uú² ca³cuá³
yáh³ tsú² já¹ juú² Nazaret má¹ná¹,
quí¹ já¹ juú² Capernaum bíh¹ ngau³
tsú² cú²jueh³² hí³ ca³ñí¹cuá², cáun²
juú² nio² can³² jmá¹ lí¹ ná¹ho³,
ñí¹ má²can³² hué¹³ juú² Zabulón
quionh³ juú² Neftalí. 14 Hi³ jáun²
ca³lí³tí³ la³ cun³ hí³ ca³juáh³ hla¹
Isaías *tí³² jè¹ Dió³² jmí¹ ca³juáh³
jáun² la³ lá²:

15 Tsá² hué³² Zabulón quionh³ tsá²
hué³² Neftalí,
tsá² zian² hué³² nio² hú¹ juí³² tí³
can³² jmí²miih²¹,
tsá² zian² jo²¹ cua³ Jordán, juí³² ñí¹
hia³² hiú²,
la³ má²quionh³ tsá² zian² hué¹³
Galilea ñí¹ má²tionh²
*tsá²cá²jo²¹,

16 la³jín³² tsá² ní², tsá² qui³ tionh²
ní² ñí¹ já¹nié² ca³jíe³ cáun²
joh¹ zín³ lín³²;

hi³ jáun² tsá² ní², tsá² tionh² ñí¹
quian² heinh²¹ quioh²¹
hmú³²,

má²ca³táin³ cáun² joh¹ hi³ lí³ la³jmí¹
lí³ joh¹ quioh²¹ cáun² jmái¹
hmai²¹ hi³ ca³jniá³² siáh³.

17 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ jmái¹
jáun² bíh¹ ca³ma³liáu³² Jesús hi³
hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hi³ juáh³:

—Za¹ náh² jmí¹ honh², qui¹
má²ca³ma³jniá² bíh¹ Dió³² Tsá²
má²cuá¹hiáu¹ hi³ lín¹³ Re²¹.

*Jesús téh²³ quiun³ tsá² zanh²³
jáh³jmái²*

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Jáun² jmí¹;jáun² jmí¹ cuá¹ngi³²
Jesús can³² jmái² lí¹ ná¹ho³ hué¹³
Galilea; ñí¹ jáun² né³ ca³jién³²
gon³ tsá² má²tún² rainh²¹, jan² tsá²
jmí¹ jmái² Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ jmái²
siáh³ Pé¹, hi³ tsá² jan² né³ jmái²
Tre²¹. Tsá² hi³ jmí¹ lín³ tsá² zanh²³
juo¹³, hi³ jáun² jmí¹ ná¹tón³² hmá³
quioh²¹ chu³ jmái². 19 Hi³ jáun²
Jesús ca³záih³ tsá² hi³ la³ lá²:

—Ñá²táunh¹ náh² cu³hna³² jná¹³,
hi³ jáun² la³jmí¹ jáun²³ náh² ní² juo¹³
janh²¹ náh² siáh³ tsá²mi³cuóun² hi³
tónh³² jo³uón³² jná¹³.

20 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹;jáun² bíh¹
ca³chá³ tsá² hi³ tí³ có³² hmá³ jáun²
quioh²¹ hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ hí³
dí².

21 Tí³ chí¹ján³ jáun² ca³lá²
ca³jién³² siáh³ Jesús cónh³í¹ gon³
tsá² má²tún² rainh²¹: Jacobo jon²
Zebedeo quionh³ Juan² dá¹jon²¹.
Tsá² hi³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ mu²
quionh³ jméi², hi³ ná¹rauh³² hmá³
quioh²¹. Hi³ jáun² Jesús ca³teh³
siáh³ tsá² hi³, 22 hi³ jáun² la³ cun³
jmí¹;jáun² bíh¹ ca³quiú² tsú² mu²
quioh²¹ hi³ ca³chan³ tsú² siáh³
jméi², hi³ jáun² ja³taunh²¹ cu³hna²¹
Jesús.

*Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Marcos 3:7-12; Lucas 6:17-19)*

23 Hi³ jáun² jmí¹;jáun² jmí¹ cuá¹tí²
cuá¹ngi³² Jesús tá¹ cáun² hué¹³
Galilea hi³ má²tin² tsáu² hñu³
cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hi³ táun³
ma³ quin³² ma³ caun³² juú², hi³
hleh³² jú¹ chú³² ca³tí²¹ hi³ Dió³²
má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo², jí³ hi³
jmí¹ jmah²³ siáh³ tsáu² ca³la³ jáh³
dú¹ ñí¹ mí¹uí³ hi³ ná¹zian² tsú²,
24 Ca³lí³ ñí³² bíh¹ tsáu² tá¹ cáun²
hué³² Siria la³ cun³ ta²¹ hi³ jmu²
Jesús, hi³ jáun² ca³cua³jan² tsú²
la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹má²tso² tsí³
la³jáh³ dúh¹ ñí¹ hi³ hlah³, mí¹uí³,
hi³ cúh² hi³ uóu³², tsá² tiáunh¹
jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, tsá²
ná¹jau² mí¹uí³ tsá¹ lí¹ jún²³ jí³ tsá²
hma² ní² siáh³. Hi³ jáun² la³jín³²
bíh¹ tsá² hi³ ca³jmah³ Jesús.

25 Hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹
tsáu² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ tsú², tsá²
zian² Galilea, tsá² zian² la³cáun² ñí¹
tioh³ jáun² tá¹ quia³ juú² míh¹ tiá²
cu³tsa³², tsá² Jerusalén, jí³ tsá² hín¹³
tí³ Judea ní², jí³ tsá² zian² tí³ jo²¹
cua³ Jordán tí³ jui³² ñí¹ hia³² hiú²
ní² siáh³.

5

Jái¹³ hi³ ca³ma³ta² Jesús tsi³ máh³

1 Jmí¹ ca³jién³² jáun² Jesús la³jín³²
tsá² hi³ né³, ca³uú³ tsi³ máh³ hi³
jáun² ca³cuá³ ñí¹ jáun². Jáun² tsá²
hajñ²¹ hi³ tí³ con² tsú² ca³tiánh³ la³
cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³; 2 hi³ jáun²
Jesús ca³ma³liáu³² hi³ má²tin² tsá²
hi³ jái¹³ lá²:

*Tsá² lí¹³ zian² re² tin²
(Lucas 6:20-23)*

3 —Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá²
má²ca³lí³tsin² hi³ tia³mii² jmí²chí³
quioh²¹ ñí¹con² Dió³², qui¹ tsá² la³
hi³ bíh¹ tónh³² jo³cuo² tsú².

4 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² nio² hlah³ tsí³, qui¹ Dió³² bíh¹ Tsá² chá³² re² tsí³ tsú².

5 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tsí¹juí³, qui¹ hí³ bíh¹ tsa³tiánh² cáun² mi³cuú² ñí¹ má²ca³jmú³ Dió³² jái¹³ hí³ cué³².

6 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² dí¹quian¹ hí³ ma³zian² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³², la³juah²¹ dúh¹ hí³ ñí¹cuóunh²¹ jí³ hí³ hí¹quíein² tsí³, qui¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hí³ conh²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú².

7 "Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² ja³² mi³ tsí³ ñí¹con² tsá² siánh³, qui¹ ja³bí¹ Dió³² já³² siáh³ mi³ tsí³ ñí¹con² tsá² la³ hí³.

8 "Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² jí² hñu³ tsí³, qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ jíen³² Dió³².

9 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² jmu² hí³ niau²¹ tie³ ja¹ quioh²¹ tsáu², qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ juáh³ Dió³² hí³ jon².

10 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² má²tso² tsí³ la³ cun³ hí³ jmoh²³ tsáu² cun³ñí¹ hí³ hnió³ jmu³ la³ cun³ hí³ hnió³ Dió³², qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ tónh³² jo³cuo² Dió³².

11 "Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ jmí¹ quiú² jmí¹ je²³ tsáu², hí³ ca³la³ hí³ hí¹ tsa¹ tsú² hnoh², jí³ ní¹juáh³ jmí¹ hleh³² tsú² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ jú¹ tí¹jái² quián¹³ hnoh² cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³. 12 Ma³hiún¹³ náh² honh², tsinh¹ náh² jmu³, qui¹ hñu³mi³cuú² hián¹³ náh² cáun² hí³ jlánh¹ bíh¹ quien²; qui¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmúh³² tsú² uá²jai³² tsá² lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³², tsá² ca³lí³zian² jmí¹tin² la³ cónh³ bíh¹ hnoh².

Ñí¹, jí³ joh¹ sí² hí³ ca³tin¹ hngá¹máh³

(Marcos 4:21-23; 9:50; Lucas 8:16-17; 14:34-35)

13 "Hnoh² bíh¹ lín³ ñí¹ ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Tí³la³ ní¹juáh³ la³ ca³lí³ máih³ bíh¹ ñí¹ né³, jlánh³ yáh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú² hí³ jáun² lí³ ñeh¹ siáh³? Tiú²uú² lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³; cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú², hí³ jáun² ñí¹ jáun² ha³ zóh³² tsáu².

14 "Hnoh² bíh¹ lín³ joh¹ sí² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Jáun² né³, jmú¹³ jái¹³: Cáun² juú² nio² ñí¹ lí³ tsáih³ máh³, tiá² lí¹³ yáh³ hính³². 15 Sa³jun³ héinh²³ yáh³ tsú² cáun² sí² hí³ jáun² zih³² tí³ ñeh² cáun² tsí¹ cuó²; tí³la³ ñí¹ ñe¹ bíh¹ dí²chí³ tsú², hí³ jáun² tain²¹ joh¹ la³jín³² tsá² tionh² ñéih³. 16 Ja³bí¹ la³ jáun² hnoh² uá²jai³², jmu³ náh² hí³ tai²¹ joh¹ quián¹³ náh² ñí¹con² tsáu², hí³ jáun² ní¹ má¹ca³jie³ tsáu² la³jí³² hí³ chu²¹ hí³ jmuh³² hnoh² jáun², hí³ jáun² ma³quien² tsú² Ñeh² hnoh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú².

Jesús má²ta² lánh³ lí³ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés

17 "Ha³ lí² cuí¹ lín¹³ hnoh² hí³ jná¹³ cuan³ hí³ má¹tau^{h21} ná¹ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés, sa³jun³ hí³ ja³ma³tau^{h21} jná¹³ jái¹³ hí³ ca³ma³ta² jáun² tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² yáh³; qui¹ jun³juáh¹³ hí³ ja³ma³tau^{h21} yáh³ jná¹³ jái¹³ jáun², qui¹ tí³ ja³ma³tson¹³ jná¹³ la³ cun³ hí³ hnió³ juáh³ bíh¹. 18 Qui¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hí³ uá¹ cun³ má²já²hín³ la³jí³² hí³ jniá³ chí³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tiá² lí¹³ yáh³ tsa³hín³ hí¹ cáun² huéh³ quioh²¹ liei²¹, sa³jun³ hí¹ cáun² má¹pih²¹ quioh²¹ huéh³ jáun², ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hí³ lí³tí³ la³ cun³ hí³ ca³tí²¹ lí¹³.

19 Cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haih²¹ lí³ua³ cáun² héih³² hí³ rá¹lí³ jáun², uá¹jinh¹ cáun² hí³ tiá² lín¹ nga³ quien², hí³ záih³² tsú² siáh³ tsáu² hí³ tiá² hniáuh³²

tónh³² ta²¹, hi³ jáun² má²lín³ bíh¹
tsú² jan² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹
qui¹oh²¹ la³jín³² tsá² tónh³² jo³cuo²
Dió³². Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² má²tí³²
héih³² jáun² ne³, jí³ hi³ hieh³² siáh³
tsá² siánh³ hi³ jmu³ la³ jáun², tsá²
la³ hi³ bíh¹ lín³ jan² tsá² quien² ja¹
qui¹oh²¹ la³jín³² tsá² tónh³² jo³cuo²
Dió³². 20 Qui¹ juah³² jná¹³ ñí¹con²
hnoh², hi³ ní¹juáh³ tiá² tí³ jlánh¹
bí¹ re² jmúh¹³ náh² hi³ tí³² tsí³
Dió³² la³ cónh³ bíh¹ tí³² lei²¹ jí³ tsá²
*fariseos, hi³ jáun² jmí¹lih³ bíh¹ tiá²
lí³ tonh²¹ náh² jo³cuo² Dió³².

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²
míh²³ tsí³*

(Lucas 12:57-59)

21 "Hnoh² má²ca³niéih² hi³ hiauh³
tsá² haun³² dí¹hio³ ñú²deh³ dí²
héih³² hi³ lí³ la³ lá². "Ha³ lí² lí²
jngih³ tsáu², qui¹ lí³ua³ jan² tsá²
jngih² tsáu² ca³tin¹ tá¹tsin¹ héih³²".
22 Tí³la³ jná¹³ juah³², hi³ lí³ua³ jan²
tsá² jmu² hian² ñí¹con² rainh²¹,
cun³ tá¹tsin¹ bíh¹ tsá² la³ hí³ héih³².
Ní¹juáh³ tsá² tú² hió³² rainh²¹,
jáun² ñí¹con² tsá² ná¹ho² ta²¹ hi³
chín¹ bíh¹ tá¹tsin¹ tsú² héih³², hi³
ní¹juáh³ tsá² zaih³² rainh²¹ tsá²
lín¹ ja³ juón¹, háinh¹³ tsó³² ja¹ sí²
qui¹juó³² bíh¹ tsú².

23 "Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ jmí¹
zia³² hi³ cuá¹cánh¹ hnú² ñí¹hiú¹³
hi³ cuá¹cuéh³ nú² Dió³², hi³ tá¹la³
má²zenh² nú² ñí¹ jáun² né³ tsau³
hoh² hnú² hi³ zian² jan² renh²
hnú² hi³ hau² nú², 24 chá¹ tín² hi³
quiánh¹ jáun² có³² ñí¹hiú¹³ jáun², hi³
cuánh² tín² hi³ cuá¹jmu³ nú² hi³
niau²¹ tie³ ja¹ quián¹³ nú² quiúnh¹
renh². Má¹jáun² má²ñeih²¹ hnú²
siáh³ ñí¹hiú¹³ hi³ ñá¹ma³jnia¹³ nú²
hi³ quiánh¹ jáun².

25 "Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³
hnú² ñí¹ta²¹, hi³ jáun² jau³ tsú² hnú²
ta³ ñí¹ tsá²tan²¹, má³ré¹³ náh² jái¹³
tá¹la³ hí¹cua³táunh¹ náh² jáun² hú¹
jui³² quiúnh¹ tsú², hi³ jáun² tiá²

tsa³jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá² lín³ jue²¹,
qui¹ ní² lí¹ ca³cue³ hnú² jue²¹ hi³
tsá² tú²;jái¹³ hi³ tsa³tiaunh² tsú² hnú²
hñu³mi¹ñí². 26 Juanh³² jná¹³ hi³
tiá² cáun² lí¹ liáun³ yáh³ hnú², ca³la³
tí³ ní¹ má¹ca³ma³hmah²¹ hnú² jí³lí³²
máh³.

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²
juón¹*

27 "Hnoh² má²ca³niéih² hi³
ca³juáh³ tsú² la³ lá². "Ha³ lí² lí¹ jmú²
lí¹ cuó³". 28 Tí³la³ jná¹³ juanh³² hi³
lí³ua³ jan² tsá² jien³² tsá²mi³ hi³ hu²¹
hlah³ tsí³, má²lí²jmú³ bíh¹ tsú² tso³
hñu³ tsí³ quionh³ tsá²mi³ hi³.

29 "Ní¹juáh³ mí¹máh¹ tí³ cuá²
chu²¹ nú² má²lí²jmú³ hi³ ca³tánh³
nú² tso³, chí³ cú²jueh³² hi³ jáun²
tiáun² ñí¹ uóunh³; qui¹ tí³ re² bíh¹
hi³ tsa³hín³ cá² má¹ mí¹máh¹ nú²
la³ cónh³ bíh¹ hi³ tsa³háin³ nú² tá¹
jan² quiu³juó³². 30 Hi³ ní¹juáh³
cuá² chu²¹ quián¹³ nú² jmu² siáh³
hi³ tanh³² hnú² tso³, hná¹ cú²jueh³²,
hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; qui¹ tí³
re² bíh¹ hi³ tsa³há³ cáun² cuonh²
hnú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ hnú²
tá¹ jan² quiu³juó³².

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²
hnió³ tun³ ñí²cuo²*

(Mateo 19:3-11; Marcos 10:2-12;
Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

31 "Ja³bí¹ jái¹³ lá² siáh³ juáh²³
tsáu² la³ cun³ jmí¹tin²: "Lí³ua³
jan² tsá² hnió³ tsáun³ quionh³
tsá²mi³ñí²cuo², hniáuh³² bíh¹ cuéh³²
tsú² ñí²cuo² cáun² sí² hi³ lín¹ hi³
ca³tsáun³ tsú²". 32 Tí³la³ jná¹³
juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ lí³ua³
jan² tsá² hnió³ tun³ tsá²mi³ñí²cuo²
ta³ tiá² lin¹ zia³² jái¹³ he³ tso³
lí²jmú³ quionh³ tsá²ñuh² siánh³,
cun³quionh³la³ jáun² má²cueh³² tsú²
tsú² jái¹³ hi³ jmu³ juón¹ bíh¹; hi³
ní¹juáh³ tsá² jéinh³² cuo² quionh³
tsá²mi³ tsá² má²ca³tsáun³ quionh³

ñí²cuo² né³, jáun² tsá² la³ hí³ má²lín³
jan² tsá² juón¹ bíh¹ siáh³.

*Jesús hie³² ca³tin¹ tsá² lí¹ hien²
Dió³²*

³³ "Ja³bí¹ má²ca³niéih² hnoh²
hi³ tsá²haun³² hiauh³ héih³² lá²
jmí¹tin²: "Ha³ lí² tsunh²¹ jái¹³
hi³ má²lí²jmuh³ ñí¹con² Dió³², la³
cun³ jái¹³ hi³ má²lí²ma³tson¹³ nú²
jáun² ñí¹con² tsú²". ³⁴ Ti³la³ jná¹³
juanh³² hi³ hí¹ cáun² bíh¹ hi³ tiá²
hniáuh³² hieh¹ náh². Ha³ lí² lí¹
ma³tson¹³ jái¹³ quián¹³ cun³quionh³
hi³ hieh³² náh² hñu³mi³cuú², qui¹
ñí¹ jáun² bíh¹ ñí¹ cuá¹quien² Dió³²;
³⁵ sa³jun³ hniáuh³² má¹tson¹³ náh²
jái¹³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ hieh³²
náh² hngá¹máh³ lá², qui¹ ñí¹
hue²¹ lá² dá² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun²
ñí¹ ná¹tsin¹ ta³ bíh¹ Dió³²; hi³
sa³jun³ hniáuh³² má¹tson¹³ náh²
jái¹³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ hieh³²
náh² juú² Jerusalén, qui¹ ñí¹
jáun² dá² ca³tin¹ Re²¹ Tsá² chín¹
bíh¹. ³⁶ Ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ jái¹³
quián¹³ cun³quionh³ hi³ hieh³² hnú²
chinh³², qui¹ hí¹ cá² máih³² yáh³
jñú² chinh³² hnú² tiá² lí¹³ tiáu²
ho³ liáh² hi³ jmúh¹³ nú² huen².
³⁷ Ñí¹ jí²¹la³ ti³ hniáuh³² juáh¹³ hnú².
"Ján³", ho³lá²dá²: "Já¹han²¹" bíh¹;
qui¹ la³jí³² jái¹³ hi³ lí¹ má²ná²tsin³
tsú² ñí¹ jái¹³ ní² ja³² ñí¹con² tsá²
hláinh¹ bíh¹.

*Jesús hie³² ca³ti²¹ hi³ jeinh³² tsú²
(Lucas 6:29-30)*

³⁸ "Hnoh² má²ca³niéih² náh² jái¹³
hi³ qui³ juáh²³ tsú² jáun² la³ cun³
jmí¹tin²: "Hniáuh³² jéinh³² tsú² la³
cun³ rón³² lí³ hi³ ca³quiúnh³², uá¹la³
cun³ mí¹ñí¹ tsú², ní¹juáh³ ca³hlih³
tsú² mí¹ñí¹ rainh²¹, ja³bí¹ la³ jáun²
hi³ ca³ti²¹ ján¹ tsú² uá²ja³²". ³⁹ Ti³la³
jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh²: Ha³
lí² jéinh¹ náh² ñí¹con² tsá² hian²
tsí³; ti³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² pá²³

cá² jo²¹ máh¹ náh², ti³ cuéh³ tsú²
siáh³ ti³ cá² jo²¹ cáun² cuí¹ pá¹³.
⁴⁰ Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ hna³
hnú² ñí¹ta²¹, hi³ hnió³ tsú² quin³
hanh² nú², cuéh³ tsú² la³ jí³ hmih³²
cháu³ quián¹³. ⁴¹ Ní¹juáh³ zian²
tsá² dí²quiaun³ hnú² jmá¹ hi³ cánh¹
hnú² lío²¹ ñí¹ tí³ cú² mei²¹ quin²
ta³ tsú², ti³ re² quián² ñí¹ tí³ tenh³
cu³ jáun². ⁴² Lí³ua³ jan² tsá² zia³²
hi³ mí³² ñí¹con² hnú², cuéh³ tsú², hi³
ha³ lí² ma³zian¹³ siáh³ ñí¹con² tsá²
zia³² hi³ chí² ñí¹con² nú².

*Hniáuh³² hnió³ tsú² tsá² hau²
(Lucas 6:27-36)*

⁴³ "Ja³bí¹ má²ca³niéih² hnoh²
hi³ juáh²³ tsú² la³ cun³ jmí¹tin²:
"Ma³hno¹ tsá² re² juónh³² quiúnh¹,
ti³la³ hon² nú² jmu³ ní¹juáh³ tsá²
hau² nú²". ⁴⁴ Ti³la³ jná¹³ juah³²:
Ma³hno¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³
ñí¹con² náh², [hi³ chu²¹ jéinh¹ náh²
ñí¹con² tsá² chú² juóu³², jmu³ náh²
hi³ chú³² ñí¹con² tsá² hau²,] Dió³²
lien¹ quióh²¹ [tsá² quiú² je²³ jí³]
tsá² jmu² hian² tsí³ ñí¹con² nú².
⁴⁵ Jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ lin¹ hi³
tson² lín³ hnoh² jon² Dió³² Ñeh²
náh², Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²; qui¹
hi³ dá² jmu² hi³ taiñ³² hiú² tsá²
chun¹ la³ jí³ tsá² hláih¹ ní² siáh³,
hi³ zen² tsú² siáh³ jmí³ ñí¹con²
tsá² zian² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ dí²,
la³ jí³ ñí¹con² tsá² zian² cun³ tin²
tsí³ hmóu³² ní² siáh³. ⁴⁶ Su³uú²
lí¹ lín²³ náh² hi³ zia³² hi³ hián¹³
cun³ñí¹ hi³ hno³ náh² jmáh³la³ tsá²
hniau³ náh² hmóu³². Qui¹ hí¹ la³
ti³ *tsá² chí² hmah²¹ yáh³ jmu² la³
jáun². ⁴⁷ Hi³ ní¹juáh³ cuen²³ hnoh²
Dió³² jmáh³la³ tsá² juónh³² náh² re²
quiúnh¹, ¿he³ dá² hi³ chu²¹ jmuh³²
náh² ní¹juáh³ la³ jáun²? Qui¹ hí¹
la³ ti³ tsá² tiá² cuóun³² Dió³² yáh³
ná¹jmu² la³ jáun². ⁴⁸ Jmu³ náh²
chun¹ la³jmí¹ chun¹ Ñeh² náh² Tsá²
cuá³ hñu³mi³cuú².

6

Jesús hie³² he³ lánh³ lí³ ta²¹ chu²¹

1 "Ha³ lí² lí¹ ma³ti²¹ náh² cuáh³² jmáh³la³ ñí¹ jie²³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ hniá¹ náh² hi³ jie³ tsáu² lánh³ jmuh³² náh². Qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ hián¹³ náh² ñí¹con² Ñeh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú², ní¹juáh³ la³ jáun² la³ jmuh³² náh².

2 "Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ jmí¹ ma³hon¹ hnú² tsá² lí³hniauh²³ ñí¹con², ha³ lí² jmu² hnú² chú¹ja²¹ ñí¹con² ca³la³ jánh³ dú¹ tsáu², tsá² zian² ja¹ hñú³ jí³ tsá² tiáunh¹ hñu³ cuáh³² ní² la³jmí¹ jmu² tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹, cun³ñí¹ hi³ hnió³ hi³ hléh³² tsáu² re² quioh²¹. Jú¹ tson² juanh³² jná¹³, hi³ jí³²la³ jú¹ chu²¹ hi³ hléh³² jáun² tsáu² bíh¹ jéi³²í¹ hiáuh³ tsú², ha³ tiú²uú² hi³ siáh³ zia³² yáh³.
3 Ti³la³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³ma³hon¹ hnú² tsá² lí³hniauh²³ ñí¹con², jmu³ la³ cun³ lí³ lí¹³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² lí³ ñí³², uá¹jinh¹ tsá² jlánh¹ re² juónh³² náh² quiúnh¹. 4 Ta³máih³ bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú², hi³ jáun² hián¹³ nú² la³ cun³ hi³ cué³² Ñeh² nú², Tsá² jie²³ la³ cun³ hi³ jmuh³² nú² jáun².

Jesús má²ta² he³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²

(Mateo 7:7-11; Lucas 11:2-4)

5 "Ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³lienh¹ hnoh² Dió³², ha³ lí² jmu² náh² la³jmí¹ jmu² tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹, hi³ zain³² liéinh³² Dió³² ta³ ná¹táun³ ñí¹ lí³ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí² jí³ ñí¹ lí³ cuoh¹ ja¹ hñú³ ní² siáh³, hi³ jáun² jie³ tsáu². Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³ jí³²la³ jú¹ chu²¹ hi³ hléh³² jáun² tsáu² bíh¹ jéi³²í¹ hiáuh³ tsú², ha³ tiú²uú² hi³ siáh³ zia³² yáh³. 6 Ti³la³ ní¹ má¹ca³lienh¹ hnú² Dió³² né³, hen² ñéih³ quián¹³ hi³ jná¹ ho³hñú¹³, hi³ jáun² ñí¹ zenh² nú² jáun² huen² lienh¹ Ñeh². Hi³ jáun² la³ jáun²

zia³² hi³ hián¹³ nú² ñí¹con² Ñeh², Tsá² jie²³ hi³ jmuh³² hnú² jáun² ta³ conh¹.

7 "Ní¹ má¹ca³lienh¹ nú² Dió³², ha³ lí² hléh² cú²hiú² cú²cuóh³² jái¹³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ la³jmí¹ jmu² tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³², qui¹ tsá² hí³ lí¹ lín²³ hi³ cun³quionh³ hi³ hleh³² jáun² hliáun³ jái¹³ lí¹³ ne³ Dió³². 8 Lí² jmú² náh² la³jmí¹ jmu² tsá² hí³, qui¹ ñeh² bí¹ hi³ míh¹³ náh² má²ñí³² bíh¹ Ñeh² náh² ní¹juáh³ he³ lí³hniauh²³ ñí¹con² náh². 9 Hi³ jáun² né³, lienh¹ náh² Dió³² la³ lá².

Hnú² Tia²¹, Tsá² ñíh³ nú² hñu³mi³cuú², cá² ñí¹ hi³ chu²¹ cui¹ ná¹chan¹ hi³ jmái² hnú².

10 Cui¹ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ la³jín³² tsáu² tónh³² jo³cuonh² hnú².

Cui¹ lí¹³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú² jmúh¹³,

la³jmí¹ lí³ hñu³mi³cuú².

11 Cué¹ tiá³ má³² hi³ hniáuh³² ñí¹con² jnoh¹ né³²,

la³ cun³ hi³ qui³ hniáuh³² quiú¹³ jnoh¹ cun³ jmái² cun³ jnia³².

12 Chin³² tiá³ honh² ca³ti²¹ hi³ má²ca³hliáuh² jnoh¹,

la³jmí¹ chin²³ jnoh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ má²ca³hliánh² tsáu² ñí¹con² jnoh¹.

13 Ma³hau¹ tiá³ jnoh¹ hi³ tiá² ca³ tiá² lau³ jnoh¹ tsá² hláinh¹,

liau¹ tiá³ jnoh¹ ñí¹con² pí³ quioh²¹ tsú².

[Qui¹ hnú² bíh¹ Tsá² hauh³² nú² jái¹³ ñí¹con² ca³la³ jí³lí³²,

Tsá² pin³ cun³ tán¹ cun³ hián²,

Tsá² cuá¹quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio².

Tson² bíh¹ la³ jáun²].

14 "Jáun² né³, ní¹juáh³ hnoh² chíh¹ honh² tsáu¹³ tsá² jmu² hlah³ ñí¹con² náh², jáun² Ñeh² náh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² chí¹³ uá²jai³² tsí³ tsáuh³ hnoh², 15 ti³la³ ní¹juáh³ tiá² chin²³ yáh³ hnoh² honh² tsáu¹³ tsáu², jáun²

sa³jun³ Ñeh³ yáh³ hnoh² chin¹³ tsí³ tsáuh³ hnoh².

Jesús hie³² ca³ti²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²

16 "Ní¹ má¹ca³ma³hien²¹ hnoh², ha³ lí² hái² náh² hlah³ máh¹ la³jmí¹ jmu² tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹; qui¹ tsá² jmu² hí³ la³ jáun² dá² hnió³ jie³ tsáu² hi³ hí³ dí² ná¹má²hien²¹. Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³ cun³ ní² bíh¹ má²ca³táuh³ la³ cun³ hi³ hiáuh³ tsá² la³ hí³ ní¹juáh³ la³ jáun². 17 Tí³la³ hnú² má¹na²¹, ní¹ má¹ca³ma³hien²¹ nú², ráin² máh¹ hi³ siáu¹ siáh³ re² chinh³², 18 hi³ jáun² tiá² lí³lieih²¹ tsáu² hi³ hnú² ñi³ma³hien²¹ nú². Jí³²la³ Ñeh² hnú², Tsá² zenh² quiúnh¹ hnú² ta³ tiá² jniá³ jáun² bíh¹ lí³ ñi³²; hi³ jáun² hí³ bíh¹ zia³² hi³ cue³² ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ jmuh³² hnú² jáun² ta³máih³.

Tsá² má²nióh³² hi³ quióh²¹ hñu³mi³cuú²

(Lucas 12:33-34)

19 "Ha³ lí² jmú² dí¹quiaunh²¹ honh² hi³ lí³ zian² náh² hliáun³ ñi¹ hué²¹ lá², ñi¹ lí¹³ tsa³hín³ hi³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ cuh³ mí¹cháu² jí³ hi³ hiá³² juóuh³² ní², jí³ ñi¹ lí¹³ hí³ háin² hi³ han³. 20 Tí³ re² jmu³ náh² pí³ hi³ lí³ zian² náh² hliáun³ hñu³mi³cuú², ñi¹ tiá² lí¹³ hí³ mí¹cháu² hi³ cuh³, sa³jun³ hiá³² juóuh³² siáh³, hi³ sa³jun³ háin² lí¹³ tónh³² siáh³ hi³ han³. 21 Qui¹ ní¹juáh³ ñi¹ nio¹ hi³ quián¹³ náh², ñi¹ jáun² bíh¹ uá²jai³² cua³ jmí²chí³ quián¹³ náh².

Mí¹ñi¹ tsú² cue³² joh¹ quióh²¹ tá¹ jan²

(Lucas 11:34-36)

22 "Mí¹ñi¹ tsú² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² quióh²¹ tá¹ jan² tsú²; jáun² ne³ ní¹juáh³ chu²¹ mí¹máh¹ hnú², jáun² ñi¹con² tá¹ jan² bíh¹ nú² zia³² joh¹; 23 tí³la³ ní¹juáh³ jlánh¹ la³ hláih¹ mí¹máh¹ nú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹

nú² zenh² já¹nié². Hi³ ní¹juáh³ cha³ jmí¹ lí³ joh¹ quián¹³ nú² cáun² já¹nié² bíh¹ la³ lí³, ícónh³ bíh¹ tiá² la³ lí³ cáun² já¹nié² hmíh² ní¹juáh³ la³ jáun²!

Dió³² jí³ quie³ ní²

(Lucas 16:13)

24 "Hí¹ jan² tsáu² tiá² lí¹³ ma³tí³² ñi¹con² gon³ juo¹³, qui¹ tiá² tí²¹ yáh³ tsí³ tsú² tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tí³² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²; re² lín³² bíh¹ ma³tí³² tsú² héih³² quioh²¹ jan², hi³ tsá² jan² né³, tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú². Jáun² né³, cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ hno³ náh² Dió³² cu³tsa³² quionh³ hi³ hniá¹ náh² hi³ zia³² ñi¹ hué²¹ lá².

Dió³² nióh³² hua³hí¹³ tsá² ná¹lín³ jon²

(Lucas 12:22-31)

25 "Juo³ jná¹³ hnoh²: Ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh², ca³ti²¹ ha³ jinh¹ já³² má³² hi³ cúh¹³ náh² ho³ jmái² hi³ húh¹³ náh², jí³ ha³ jinh¹ já³² hmíh³² hi³ quíh¹³ náh² siáh³. ¿Há¹ jun³juáh¹³ jmí²chí³ quióh²¹ bíh¹ tsú² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ má³² dúh¹; hi³ ngú³ quióh²¹ bíh¹ tsú² siáh³ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ha¹ tsú²? 26 Sá¹ni² jie³ ha³ lánh³ zian² quiuh²¹ tan³², jáh³ tiá² lin¹ hi³ jñi³² hí¹ cáun², sa³jun³ zia³² bíh¹ cáun² hi³ lau³² quióh²¹ jáh³, hi³ sa³jun³ zeh² bíh¹ siáh³ hñu³cuí³ quióh²¹, tí³la³ cun³ jáun² zia³² bíh¹ má³² hi³ cue³² Ñeh² náh² hi³ cúh² jáh³. ¿Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² náh² la³ cónh³ bíh¹ tan³²! 27 ¿Hin² yáh³ hnoh² tin² jmúh¹³ hi³ cuóun¹³ cónh³ cá² lí², uá¹jinh¹ hen² lín³² honh² náh² hi³ cuóun¹³ náh²?

28 "Hí³ ¿he³ láih³² hi³² honh² náh² ca³ti²¹ hmíh³² hi³ quíh¹³ náh²? Sá¹ni² jie³ náh² ha³ lánh³ rón³² cuóun² lí¹³ hi³ tsí²¹ ñi¹ náí², lí¹³ jáun² tiá² lin¹ jáu² zeh³² yáh³, hi³

sa³jun³ ta³² siáh³ tá³; 29 ti³la³ cun³ jáun² ta³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón yáh³ tiá² chú³² jmí¹ jniá³ la³jmí¹ jniá³ lí¹³ ní², ua¹jinh¹ jmí¹ zioh² lín³² tsú². 30 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² jmu² hi³ ca³la³ chú³² lín³² jniá³ náí², cáun² hi³ tsi²¹ ní¹ náí² né³², hi³ jáun² tsa³háu² má²jín³² bíh¹ tsú² ti³ ñeh² cáun² pieh¹ ní¹ má¹ca³lí³ quiéin², jáun² ní¹juáh³ ta³ bí¹ náí² yáh³ jmu² Dió³² hi³ chú³² jniá³, ícónh³ bíh¹ tiá² jmu³ Dió³² hi³ zia³² hanh² hnoh², hnoh² tsá² cáun² lí¹ hi³² honh² náh²! 31 Hi³ jáun² há³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh², hi³ juáh¹³ náh²: “¿He³ dá² cúh¹³ dí²?” hi³: “¿He³ dá² hnáih¹³ dí²?” ho³ hi³: “¿He³ dá² quíh¹³ dí²?” 32 Quí¹ la³jín³² tsá² tiá² Dió³² má²cuoun³² ná¹hi³² tsí³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ ní²; ti³la³ hnoh² má¹ná¹, zian² bíh¹ jan² Ñeh² hnoh², Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú², Tsá² cuá¹ñi³² la³jí³² hi³ lí³hniauh²³ quián¹³ náh². 33 Ní¹ jí²¹la³ ti³ chan¹³ náh² hmóu³² jo³cuo² Dió³² bíh¹ hi³ má¹tih²¹ náh² re² ní¹con² tsú², jí³ hi³ má¹zián¹³ náh² re² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ hián¹³ náh² ca³la³ jí³lí³² hi³ jáun². 34 Ha³ lí² jmú² náh² hi³² honh² ca³ti²¹ he³ lí¹³ tsa³háu², qui¹ zia³² bíh¹ jmá¹ tsa³háu² hi³ lí¹³ hi³² honh² hnoh² ca³ti²¹ hi³ quioh²¹ tsa³háu². Quí¹ ma³ quin³² ma³ cú² jmá¹ bíh¹ má²zia³² uu³mi²tsi³² quioh²¹.

7

Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu²
(Lucas 6:37-42)

1 “Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu² hi³ jáun² tiá² ra³tsa² náh² Dió³² héih³² la³ jáun². 2 Quí¹ la³ jáun² bíh¹ ra³tsi³² tsú² héih³² ní¹con² hnoh², la³jmí¹ rá²tsih³² hnoh² jáun² héih³² ní¹con² tsáu² bíh¹. La³ cun³ rón³² lí³ héih³² hi³ chah³² náh² hi³ cueh³² náh² ní¹con² tsáu², héih³² la³ jáun²

bíh¹ sjáh³ chá³² Dió³² hi³ cué³² ní¹con² hnoh². 3 ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jieh²¹ hnú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñi¹ renh², ní¹juáh³ tiá² lí²tsin² yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² mí¹máh¹ huen²? 4 ¿Ha³ lánh³ rón³² hó³² honh¹ hnú² hi³ juoh¹ nú² renh²: “¿Cuí¹ chí¹³ ná³ má¹qui³² hu²¹ mí¹máh¹ hnú²!”, hi³ ní¹juáh³ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² bíh¹ la³ hu²¹ quián¹³ hnú² huen² má¹lí³² jáun²? 5 ¿Hnú² tsá² lín³ nú² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, la³ñi¹ tín² chí³ hná¹ hmá² pa²¹ hi³ hu²¹ mí¹máh¹ huen², hi³ jáun² má¹jáun² lí¹³ jieh²¹ hnú² re² hi³ chíh¹ nú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñi¹ renh².

6 “Ha³ lí² lí¹ cué² hi³ hien¹ ní¹con² tsá² zian² la³jmí¹ zian² tsái², qui¹ ní² lí¹ ca³qui³ ca³jme³ tsú² hi³ chau³ náh² tsú² cú²tiú² cú²jóh³² hó³². Ha³ lí² lí¹ ma³jnia¹³ hi³ quien² quián¹³ ní¹con² tsá² zian² la³jmí¹ zian² mí²ñi³, qui¹ ní² lí¹ ca³ha³ ca³zauh³ tsú².

Mí¹ náh², hniauh², hi³ hléh¹ siáh³
ho³hñú¹³
(Lucas 11:9-13)

7 “Mí¹ náh² ní¹con² Dió³² hi³ jáun² hian³ náh², hniauh² náh² hi³ jáun² chanh¹ náh², hléh¹ náh² ho³hñú¹³ hi³ jáun² niá³² tsú². 8 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² mi³² ní¹con² tsú², hiáuh¹³ bíh¹ tsú²; ní¹juáh³ tsá² hnauh², choh¹³ bíh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hleh³² ho³hñú¹³ né³, niá³ bíh¹.

9 “Quí¹ ¿hin² yáh³ tsánh² hnoh² tiá³ honh² hi³ cueh¹ cá² má³ quín¹ jónh³² ní¹juáh³ hi¹miuh²¹ bíh¹ la³ cuá¹mi³²? 10 Ho³ ní¹juáh³ cuá¹mi² jan² juo¹³, ¿hí¹ tiá³ honh² náh² hi³ cuen¹³ jan² jáh³ hláinh¹? 11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tu³ bí¹ hnoh² yáh³ tsá² tiá² chun¹ náh², tín² bíh¹ náh² cuéh¹ hi³ chu²¹ ní¹con² jónh³², ¿tiá¹³ bíh¹ tiá³ Ñeh² náh² Tsá² cuá³

hñu³mi³cuú² tiá² cué³² hi³ chu²¹
ñí¹con² tsá² hiú² mi³²!

12 "Jáun² jmu³ náh² la³ji³² jmái¹
ñí¹con² tsáu² ní¹juáh³ he³ lánh³
hnáuh² náh² jmu³ tsú² ñí¹con² náh²
hmóu³²; qui¹ la³ jáun² bíh¹ lí³ héih³²
hi³ jmu² jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹
Moisés ji³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lin³
hí³ *ti³² jē¹ Dió³² ní² uá²jai³².

Ho³jni¹³ jái³²

(Lucas 13:24)

13 "Tiónh³² náh² ti³ jui³² ho³jni¹³
tsái². Hú³ bíh¹ ho³jni¹³, hi³ ca³la³ hi³
jáu² lín³² bíh¹ jui³² hi³ chau²¹ ñí¹ lí¹³
tsa³hín³ tsú², hi³ juóun³² lín³² bíh¹
tsáu² tsá²táunh¹ jui³² jaun³²; 14 ti³la³
ho³jni¹³ ji³ jui³² hi³ chau²¹ ñí¹ lí¹³
zian² tsú² né³, jái³² lín³² bíh¹ hi³
tiá² lí³ tí¹ lí³ jenh¹, hi³ jáun² cú¹pih²¹
tsáu² bíh¹ tsá² choh²³ jui³² jaun³².

*Lín¹bíh¹he³ñí¹hmá²cun³quionh³
mái³hi³háí³²*

(Mateo 12:34-35; Lucas 6:43-45)

15 "Hua³hín¹³ náh² ñí¹con² tsá² lí¹
juáh²³ hi³ lín³ ti³² jē¹ Dió³². Tsá²
hí³ dá² já³táunh¹ ñí¹con² hnoh² hi³
ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh², ti³la³
ti³ ñeh² má¹ná¹ ná¹lín³ tsú² la³jmí¹
lín³ tsí² ná¹ jính¹. 16 Hnoh² lí¹³ lí³
cuóun³² náh² tsú² cun³quionh³ ha³
lánh³ jmu² bíh¹ tsú²; qui¹ tiá² cun³²
yáh³ tsú² mi³ uóun²jieh¹³ ja¹ tan³
mi³juíh², hi³ sa³jun³ cun³² yáh³ tsú²
mi³ sí² co² tsí³ hmá² ton². 17 La³ ní²
bíh¹ lí³ hi³ la³ji³² hmá² chu²¹ háí³²
mái³ chu²¹, hi³ la³ji³² hmá² hlah³
né³, háí³² mi³ hlah³. 18 Ní¹juáh³
hmá² chu²¹, tiá² lí¹³ yáh³ hi³ ha³
mái³ hlah³, sa³jun³ hmá² hlah³ lí¹³
ha³ mái³ chu²¹. 19 La³ji³² hmá²
tiá² mái³ chu²¹ háí³², quiéih³² bíh¹
tsú² hmá² jáun², hi³ jáun² jín³² tsú².
20 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ cuóun³²
hnoh² tsáu² cun³quionh³ lánh³ jmu²
tsú².

*Tiá² la³jin³² tsáu² lí¹³ yáh³ tónh³²
jo³cuo² Dió³²*

(Lucas 13:25-27)

21 "Jun³juáh¹³ la³jin³² yáh³ tsá²
zái³² jná¹³: "iHnú² bíh¹ lín³ Juóu³²
jná¹³!" lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³²,
ti³la³ ji³²la³ tsá² jmu² la³ cun³
hi³ ti³² tsí³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³
hñu³mi³cuú² bíh¹ lí¹³ tónh³². 22 Ní¹
má¹ cá²chó³² jmái¹ jáun², juóun³²
lín³² tsáu² zái³² jná¹³: "Hnú² Juo¹³
jnoh¹, jnoh¹ ca³hléh¹³ cun³ñí¹ hi³
ca³tin¹ hnú² jái¹³ hi³ ca³hi³ hñu³
tsí³ jnoh¹, hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
hnú² bíh¹ ca³huen¹³ jnoh¹ jmí²chi³
hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², hi³ cun³ñí¹
hi³ ca³tin¹ hnú² siáh³ ca³jmú¹³
jnoh¹ hliáun³ hua³jueh³²". 23 Ti³la³
jná¹³ né³ nga¹ la³ lá² má¹jáun²,
hi³ juo¹³ ná¹: "Hí¹ cónh³ yáh³ tiá²
ca³lí³ cuóu³² jná¹³ hnoh². 1Ti³ có³²
quin³² náh² ñí¹con² jná¹³, hnoh²
tsá² jmu³² náh² hi³ hlah³ hi³ hó³²!"

Jmíh¹ hiah³² pin³, ji³ hi³ tiá² pin³

(Marcos 1:22; Lucas 6:47-49)

24 "Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá²
má²ti³² la³ cun³ jái¹³ hi³ juah³²
jná¹³, tsá² la³ hi³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan²
tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, tsá² ca³zih³
hñú¹³ cáun² tsí³ hláu². 25 Hi³ jáun²
uá¹jinh¹ tsau³ jmí³, hi³ ca³lí³ hliáun³
bíh¹ siáh³ cua³, hi³ ja³ bíh¹ siáh³
chí³ tiá³ hi³ jmí¹ hnió³ quíh³ hñú³
jáun², ti³la³ tiá² cá²quíh³² yáh³, qui¹
ñí¹ hláu² bíh¹ jmí¹ chí¹hliáun³² jmíh¹
hiah³². 26 Ti³la³ lí³ua³ jan² tsá² tiá²
má²ti³² la³ cun³ jái¹³ hi³ juah³² jná¹³
má¹ná¹, tsá² la³ hí³ lín³ la³jmí¹ lín³
jan² tsá²ñuh² cáun¹ bíh¹, tsá² ca³zih³
hñú¹³ ñí¹ zá¹ táh¹. 27 Hi³ jáun² jmí¹
tsau²¹ jmí³, hi³ ca³lí³ hliáun³ bíh¹
jmí² cua³, hi³ ja³ bíh¹ siáh³ chí³ hi³
hnió³ quíh³ hñú³ jáun², jáun² hñú³
jáun² né³, ca³quí² cá²cuon³ bíh¹.

28 Jmí¹ má²ca³táuh³ hi³ hleh³²
jáun² Jesús, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹

tsá² jmí¹ ná¹ náí³² hí³ ca³ tí²¹ jái¹³ hi³ má² ta² tsú² jáun²; ²⁹ qui¹ hliá² jmí¹ cuá¹ hieh³² tsú² tsáu² la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá² ho² jái¹³, jun³ juáh¹³ la³ jmí¹ jmu² tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹ yáh³.

8

Jesús jmah²³ jan² tsá² lín³ mi³ ho²¹ péin³

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

¹ Jmí¹ ca³ son² jáun² Jesús tsi³ máh³, juóun³² lín³² tsáu² ja³ taunh²¹ cu³ hna²¹. ² Hi³ jáun² cuan³ jan² tsá² ñuh² lín³ mí¹ úi³ *mi³ ho²¹ péin³, hi³ ca³ di³ jñi³² ta³ ñi¹ Jesús, hi³ ca³ juáh³:

—Hnú² Ti³², ní¹ juáh³ hnáuh² hnú², tin² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ lí³ jin² jná¹³.

³ Jáun² né³, Jesús ca³ tí³ cuo² ñi¹ quioh²¹ tsá² hí³, hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Hnó³² jná¹³. Hi³ jáun² ¡cuí¹ lan² hnú²!

Jmí¹ má² lí² juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, la³ juí³² ca³ hin³ bíh¹ mí¹ úi³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³. ⁴ Hi³ jáun² ca³ juáh³ Jesús hi³ ca³ záih³ tsá² hí³:

—Sá¹ ní² jie³, ha³ lí² hin² juouh³² hí¹ jan² ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ má² lain³² nú²; jí³² la³ tí³ cuánh² hi³ cuá² ma³ jnia¹³ ñi¹ con² mí² tsáu² bíh¹, hi³ cuá² cuen²¹ siáh³ jáh³ ñi¹ con² Dió³² la³ cun³ hi³ qui³ ca³ juáh³ jáun² hla¹ Moisés, hi³ jáun² la³ jáun² lí³ ñi³² tsáu² hi³ má² lain³² nú².

Jesús jmah²³ tsá² quian²¹ hliáu³ tsá² chín¹

(Lucas 7:1-10)

⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³ Jesús já¹ juú² Capernaum. Jáun² jan² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano ja³ ñi¹ con² tsú² hi³ ca³ hui³ ca³ mí³, ⁶ hi³ juáh³ la³ lá²:

—Ti³², tsá² lín³ quian²¹ jná¹³ rón³² rá² tsáun¹ hi³ hma², jí³ hi³ má² tso² tsí³ hi³ cú² uóu³².

⁷ Jáun² Jesús ca³ juáh³:

—Ñe¹ bíh¹ jná¹³ hi³ ñi¹ jmah²¹ ná¹ tsú².

⁸ Ti³² la³ hliáu³ tsá² chín¹ hí³ né³ ca³ ngái³:

—Ti³², jun³ lin¹ tsáu² yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ hnú² cuóh¹³ hñu³² ná¹; ñi¹ jí²¹ la³ tí³ jmúh¹³ hnú² héih³² bíh¹ hi³ jáun² tsá² quian²¹ jná¹³ lan¹³. ⁹ Qui¹ ja³ bí¹ jná¹³ siáh³ zian² juóu³², hi³ ja³ bí¹ lín³ jná¹³ siáh³ hi³ chín¹ ñi¹ con² hliáu³. Jáun² ní¹ má¹ cá² jmú³² jná¹³ héih³² ñi¹ con² lí³ ua³ jan² tsá² hí³ hi³ tsó³², jáun² tsau³² bíh¹; hi³ ní¹ juáh³ juo¹³ jná¹³ jan²: “¡Ña³²!” jáun² ja³²; hi³ ní¹ juáh³ juo¹³ jná¹³ tsá² lín³ quian²¹ ná¹: “¡Jmu³ hi³ lá²!” jáun² jmu² bíh¹ tsú².

¹⁰ Jmí¹ má² lí² niéi³² Jesús jái¹³ ní² né³, lí¹ ca³ ja³ cáun² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³ záih³ tsá² jmí¹ hí¹ já² táunh¹ hi³ cú³ hna²¹ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² má² ca³ chanh²¹ jná¹³ ja¹ tsá² *Israel lá², tsá² nio² cáun² tán¹ tsí³ la³ jmí¹ nio² cáun² tsí³ tsá² ñuh² *tsá² cá² jo²¹ lá². ¹¹ Jná¹³ juanh³² ñi¹ con² hnoh², hi³ juóun³² lín³² tsáu² ja³ táunh¹ tí³ juí³² ñi¹ hia³² hiú² jí³ tí³ juí³² ñi¹ tá² tsi²¹ hiú² ní² siáh³, hi³ tsa³ cuú² tsa³ hính² cu³ lí²¹ quionh³ hla¹ Há² bran²¹, hla¹ Isaac jí³ hla¹ Jacob ní² hñu³ mi³ cuú² ñi¹ cuá¹ quien² Dió³²; ¹² tí³ la³ tsá² jmí¹ ca³ tin¹ hi³ tsa³ tiánh² ñi¹ cuá¹ quien² Dió³² né³, tsá² hí³ dá² chu³ huen³ bíh¹ tsú² hi³ ziu³ cun³ tsú² ñi¹ lí³ já¹ niéi² tí³ cheih³², ñi¹ jáun² tsa³ tí² tsa³ hoh³² hi³ má² zian² hi³ chéi³ hi³ uóu³².

¹³ Jmí¹ jáun² ca³ juáh³ Jesús ñi¹ con² hliáu³ tsá² chín¹ hí³:

—Cuánh² hñuh³², cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ táunh²³ hnú² ní² ta²¹.

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ lan³ tsá² quian²¹ tsú².

Jesús jmah²³ mi³ ziu¹³ Pé¹

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

14 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús hñú¹³ Pé¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jien³² tsú² mi³ziú¹³ Pé¹ hi³ rá¹tsin² ñí¹ jen³ hi³ rá²tsáun¹ hi³ chéin³. 15 Jáun² ca³tí³ dí² cuo² cuo² tsá²mi³ hi³, jáun² la³jui³² ca³quin³ hi³ jmí¹ chéin³ tsú²; jmí¹jáun² ca³náu² tsá²mi³ hí³, hi³ ca³jmú³ má³² hi³ cuh³ tsú².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹
(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

16 Jmí¹ ca³nié² jáun² né³, cua³jan² tsú² juóun³² lín³² tsá² tiáunh¹ jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ñí¹con² Jesús; jáun² cun³quionh³ cá² jon¹ jái¹³ bíh¹ ca³huen³ tsú² la³jín³² jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², ja³bí¹ ca³jmah³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹tsáun¹ mí¹uí³ siáh³ siáh³. 17 Cun³quionh³ la³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *ti³² jē¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Hí³ bíh¹ ca³caun² hi³ jmí¹ lín³ jnoh¹ jáun², jī³ hi³ ca³caun² tsú² siáh³ mí¹uí³ quiú¹³ dí²”.

Tsá² jmí¹ hnió³ tsa³táunh¹
quionh³ Jesús
(Lucas 9:57-62)

18 Jmí¹ ca³jíe³ jáun² Jesús hi³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² tionh² cu³ jéin³ quioh²¹, jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ hán³² tsú² cú²jueh³² tí³ jo²¹ jmái¹ lí¹ ná¹ho³ jáun². 19 Jmí¹jáun² jan² tsá² lín³ tí³² liei²¹ ja³ hi³ cua³lien³ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnú² lí³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³ hnú².

20 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáh³ zia³² tá² hláu² quioh²¹ bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³ záí² quioh²¹ tan³²; tí³la³ Jon² tsá²mi³cuóun² má¹ná¹, tiá² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ jnioh¹³.

21 Siáh³ siáh³ jan² tsá² má²hen² tí³ con² tsú² ca³juáh³:

—Tí³², cué¹ tín² jái¹³ hi³ ñí¹hón²¹ jná¹³ ñuh³² [ní¹ má¹jun²].

22 Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² hí³:

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² tsá² ná¹jún¹ [ñí¹con² Dió³²] cu¹ cha³hón³² hla¹ rainh²¹.

Jesús jmu² hi³ niau²¹ tie³ jmái² jī³
chi³

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

23 Jmí¹jáun² ca³hi³ Jesús cáun² mu², hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² já¹taunh²¹ siáh³ quionh³. 24 Hí³ jáun² hú¹ jui³² jáun² né³, cu³diá²jan² ca³ja³ cáun² chí³ tiá³ lín³² hi³ hí¹ ca³la³ tí³ jmí¹ má²hí¹conh³² yáh³ jmái² hñu³ mu², hi³ jmí¹ má²jlá²³ siáh³ mu² ma³ quin³² ma³ cu³ tsin¹ jmí²miih²¹. Tí³la³ Jesús má¹ná¹, jmí¹ má²rá²cuóun¹ bíh¹. 25 Jáun² ca³ñí¹ñí¹³ tsú² Jesús, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—íTí³², liau¹ jnoh¹! ¡Hénh³ máh³ má²tsá²hanh³² dí² hñu³ jmái²!

26 Jáun² hí³ né³ ca³ngái³:

—¿He³ láih³² ja³²lí³ ná¹juenh²¹ náh²? ¡Jlánh¹ tiá² cáun² la³ nio² honh² náh²!

Hí³ jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³jin³ chí³ jī³ jmí²miih²¹ ní²; hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³hná³ chí³ hi³ ca³ta³no¹ tie³ pih²¹. 27 Hí³ jáun² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² quionh³ Jesús né³, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní² hi³ hí¹ la³ tí³ chí³ jī³ jmí²miih²¹ máh³ taunh² ta²¹?

Tsá²ñuh² tiáunh¹ juóun³² lín³²
jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ né³, ñí¹ má²lí³ hué³² quioh²¹ tsá² Gadara, jáun² ca³huén² gon³ tsá²ñuh² ñí¹ táun³

jéin³ lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹, hi³ jáun² ca³ja³taunh²¹ ñí¹ zenh¹ Jesús. Tá¹ gon³ bíh¹ tsú² jmí¹ tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, tsá² hi³ jmí¹ hian² lín³² tsí³ hi³ ca³la³ hi¹ jan² tiá² hin² jmí¹ lí³ ngá¹³ hú¹ jui³² jáun².
29 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² hóh³² tiá³ lín³² hi³ juáh³:

—¿He³ ca³tin¹ hnú² quiúnh¹ jnoh¹, hnú² Jesús Jon² Dió³²? ¿Hí¹ ñeh³ hnú² ñí¹ lá² hi³ ña³jmu³ nú² hi³ má¹tso¹ jnoh¹ tsí³ ta³ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmái¹?

30 Ñí¹ má²janh² jáun² jmí¹ ñí³taunh¹ juóun³² mí²ñí³ hi³ ñí³cúh¹³ háu²; 31 hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hi³ né³, ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Ñí¹juáh³ hi³ hue¹³ nú² jnoh¹, cué¹ tiá³ jái¹³ hi³ tsá¹tauh²¹ jnoh¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³ ó³².

32 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—¡Huen³ náh²! ¡Cuá²tiónh³² náh²!

Hi³ jáun² ca³huén² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsá²ñuh² hi³ hi³ ca³ñí¹tiónh²¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³; la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³cuóun³ mí²ñí³ hi³ tí³ jui³² dí¹jí²³ ñí¹ hlah³, hi³ jáun² ca³sunh³ chu³ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun², hi³ ca³tsan³.

33 Tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hi¹³ mí²ñí³ hi³ né³, ca³cuóun³ bíh¹ hi³ ca³ñí¹chá² já¹ juú² la³ cun³ hi³ má²lí³², jí³ la³jí³² hi³ má²lí³² jáun² ñí¹con² tsá²ñuh² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hi³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³. 34 Jmí¹jáun² ca³huén² la³jín³² tsá² juú² hi³ ca³ñí¹ma³jéinh³ Jesús; jmí¹ ca³jién³² dí² jáun² né³, ca³hiu³ ca³mí³ dí² ñí¹con² tsú² hi³ cua³han² tsú² hué³² jáun² quioh²¹ dí².

9

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³hi³ Jesús hñu³ mu², hi³ ca³han³ tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun² hi³ ca³chánh³² tí³ juú²co¹. 2 Ñí¹ jáun² ca³ñí¹jan² tsáu² jan² tsá²ñuh² tsá² hma², hi³ rá¹tsin² cáun² ñí¹ jmu². Jmí¹ ca³lí³tsin² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹tioh³ tsí³ tsá² ca³cha³taunh¹ hi³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² tsáun¹ hí³ la³ lá²:

—Hnú² jón³, tiá³ chá¹ honh²; má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

3 Jmí¹jáun² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ tí³² liel²¹ ca³lín¹³ la³ lá² hñu³ tsí³: “Tsá²ñuh² ní² cáun² lí¹ chú² lí¹ lén³² Dió³² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹”. 4 Tí³la³ Jesús jmí¹ ñí³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² hlaih³ lín²¹ ná¹tioh³ honh² hnoh²? 5 ¿Hín² jái¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí³ lí³ lín¹ hi³ zia³² pí³ quioh²¹ tsá² hleh³², hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “¡Tso³ quián¹³ hnú² má²cá²hin³!” ho³ hi³ juáh³ tsú²: “¡Náu², ngí¹!”? 6 Re² bíh¹, cuí¹ má¹jnia¹³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun² ho² ná¹ jái¹³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hma² hí³:

—¡Náu², quiaun² jmu² quián¹³, cuánh² hñuh³²!

7 Jmí¹jáun² ca³náu² tsá² jmí¹ hma² hí³ hi³ ngah³ hñu¹³. 8 Jmí¹ má²lí²jie³ tsáu² hi³ lí³ la³ jáun², lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³² Tsá² ca³cué³ pí³ la³ jáun² ñí¹con² tsá²mí³cuóun².

Jesús téh²³ Má²téh³

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús ñí¹ jáun² hi³ ngau³ ñí¹ siáh³, jáun² ca³jién³² tsú² jan² tsá²ñuh² jmái² Má²téh³, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹cai³² hmah²¹ [cha¹³ tsá²*romanos], hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³.

Jmí¹jáun² ca³náu² Má²téh³ hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.

10 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, Jesús jmí¹ cuá¹jmu² má³² hñú¹³ Má²téh³ hi³, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con². Ja³bí¹ ca³tiánh³ siáh³ juóun³² lín³² *tsá² cai³² hmah²¹ ñí¹ mesa jáun² quionh³ tsú², la³ má²quionh³ tsá² juáh²³ tsáu² hi³ tiá² chun¹.

11 Jáun² jmí¹ ca³jié³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseos hi³ jáun² né³, jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² tsú²:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ tí³² juóuh³² hnoh² cáun² cuú² hính²³ cu³lí²¹ quionh³ tsá² cai³² hmah²¹ jí³ tsá² ren² tso³ ní²?

12 Jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—Ha³ tiá² tí³² mí³ hniah³ yáh³ ñí¹con² tsá² chun¹, tí³la³ ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. 13 Cuá²tánh¹ náh², hi³ cuá²ma³tin¹³ náh² la³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²: “Jná¹³ hnó³² hi³ já³² mí³ honh² bíh¹ náh², jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ jngih¹³ náh² jáh³ yáh³ ñí¹con² jná¹³”. La³ ní² bíh¹ rá¹juáh³, qui¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ ná¹ tsá² chun¹, qui¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús ca³tí²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

14 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² hain²¹ tí³ con² Juan² tsá² ziau² hi³ jmái² ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ ca³ngái³:

—¿He³ láih³² ma³hien²¹ lín²¹ jnoh¹, jí³ tsá² fariseos ní² siáh³, tí³la³ tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² né³, sa³ tiá² má²hien²¹ yáh³?

15 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ hi³ tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmái¹ hi³ jenh² cuo² tsáu² tiánh³ hi³ ná¹hai²¹ hlah³ tsí³ tá¹la³ má²ná¹má²hiún² tsú² tsí³ quionh³

tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo² dúh¹? Tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ quin³ tí³ có³² tsá²ñuh² jenh¹³ hí³ cuo²; hi³ jáun² má¹:jáun² máh³ má²ma³hien²¹ tsá² hí³.

16 “Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² taun³² cáun² hmih³² tseh¹ quionh³ cá² cuonh²¹ hmih³² hmai²¹; qui¹ tsáuh³² bíh¹ hna¹ hmih³² hmai²¹ jáun², hi³ jáun² cai³² bíh¹ hmih³² má²tseh¹, hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ ñí¹ jueh³² má²cái³² má¹lí³² jáun². 17 Hí³ sa³jun³ tah³² tsú² siáh³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; qui¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cái³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³, hi³ jáun² tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ la³ má²quionh³ chí² láu² tseh¹ jáun². Hí³ jáun² bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² hmai²¹, hi³ jáun² tiá² hi³ láih¹³ tá¹ tun³ hi³ jáun².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ jui³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mi³ tsáun¹

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

18 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹juáh²³ Jesús jái¹³ ní² né³, jan² tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² *judíos cuan³, hi³ jáun² ca³di³ñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ dí², hi³ ca³juáh³:

—Mí¹míh¹ jón³² jná¹³ cun³ jun³; tí³la³ ní¹juáh³ hnú² ñeih²¹ hi³ ñá¹ra³tsih³² cuonh² ñí¹ quioh²¹ tsú², jenh¹³ bíh¹ tsú².

19 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² tsá² hí³ la³ ní², ca³náu² Jesús hi³ ngau³ quionh³ tsá² hí³, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². 20 Hí³ jáun² hú¹ jui³² jáun² né³ ja³ jan² tsá²mi³ tsáun¹ má²janh² cu³hna²¹ Jesús hi³ ca³tí³ cuo² zé¹ ha¹ tsú². Tsá²mi³ hí³ né³ má²tí³ cun³ quia³tún³ mi² hí³ jmí¹ má²tso² tsí³ hi³ zian² jmí²hán¹. 21 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³lín¹³ hñu³ tsí³ la³ lá²: “Ní¹juáh³ jí³² la³ tí³ tí¹³

jná¹³ uón³² zéi¹ ha¹ bíh¹ tsú², cun³ jáun² bíh¹ má²lan¹³ jná¹³”. 22 Tí³la³ Jesús ca³jinh³ tí³ cu³hna²¹ hí³ ca³jié³ tí³ ní¹ cuá¹ja³² tsá²mi³ hí³, hí³ jáun² ca³záih³ dí².

—Jón³, tiá³ chá¹ honh²; má²lain³² nú² qui¹hliá² lí²chá¹ cáun² honh².

Hí³ jáun² dá² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ tsú².

23 Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús hñú¹³ tsá² chín¹ hí³ né³, ca³jié³ hí³ má²tionh² tí³² tsá² hainh³² [hí³ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hí³ tsa³hón³² hla¹], hí³ tsáú² né³ má²tiáunh¹ tiá³ siaun³² ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² nio². 24 Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²;

—jHuen³ ná² ní¹ lá²! Qui¹ mí¹míh¹ lá² tiá² rá²jún¹ yáh³, qui¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

Tí³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³ ca³ngái³ bíh¹ quioh²¹ Jesús. 25 Jmí¹ má²lí²huen³ Jesús tsá² hí³ né³, ca³hí³ ñéih³ ní¹ rón²¹ mí¹míh¹ hí³ hí³ ca³zanh³ dí² cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³, hí³ jáun² ca³náu². 26 Hí³ jáun² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ca³lí³ ñi³² tsáú² la³ cun³ hí³ lí³ jáun².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³han³ Jesús ní¹ jáun², jáun² hú¹ juí³² ja³taunh²¹ gon³ tsá² ten³ cu³hna²¹ tsú² hí³ hí¹hóh³², hí³ hí¹juáh²³.

—Hnú² Tsá² jón²zih¹ jon²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, jcuí¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

28 Jmí¹ hí²¹ jáun² Jesús ñéih³, jáun² tsá² ten³ hí³ taunh³ siáh³ ñéih³, jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³:

—¿Nió¹ cáun² honh² hnoh² hí³ lí¹³ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ hí³ miíh³² ná² ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Ján³, Tí³².

29 Jmí¹jáun² ca³tí³ Jesús cuo² mí¹ní¹ tsá² hí³, hí³ ca³záih³ dí²:

—La³ cun³ hí³ táunh²³ hnoh² ní² ta²¹ cui¹ lí¹³ ní¹con² ná².

30 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³niá³ mí¹ní¹ tsá² hí³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jlánh¹ ca³jmú³ Jesús héih³² ní¹con² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³:

—Jmu³ ná² tion³ hí³ hí¹ jan² tsáú² lí² cui¹ lí³ ñi³² hí³ ní².

31 Tí³la³ cun³ rón³² ná¹huen³² bíh¹ tsú² ní¹ jáun², la³juí³ ca³chá³ bíh¹ tsú² ní¹con² tsá² juú² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² la³ cun³ hí³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ jan² tsá² tiá² hleh³²

32 Tá¹la³ hí¹huen³² jáun² tsá² hí³ cua³taunh²¹ ma³ jan² tsáú² ní¹con² Jesús hí³ ná¹ján² jan² tsá²ñuh² tsá² tiá² hleh³² hí³ jmí¹ hún¹ jan² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. 33 La³ cun³ jmí¹ ca³chin² jáun² Jesús jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú², ca³ma³líáu³² hleh³². Jáun² tsáú² né³, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹, hí³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³neh²¹ dí² hué³² *Israel lá² la³ cun³ hí³ má²lí³² ní².

34 Tí³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, jmí¹ ná¹juáh²³:

—Tsá²ñuh² ní² dá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáú² cun³ quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² hláinh¹ juo¹³ jmí²chí³ hláinh¹ bíh¹.

Jesús ja³² mií³ tsí³ ní¹con² tsáú²

35 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³tí³ ca³ngí³ Jesús la³ji³² juú², jí³ juú² míh¹ juú² siún¹ hí³ má²tin² tsáú² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hí³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú², hí³ ñi³hleh²¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáú² jo³cuo² Dió³², jí³ hí³ jmah²³ tsáú² jí³lí³² ní¹ mí¹uí³ hí³ zian² tsú², jí³ hí³ cú² hí³ uóu³² ní² siáh³. 36 Jmí¹ ca³jién³² tsú² tsá² juóun³² lín³² hí³ né³, ca³ja³ mií³ tsí³ quioh²¹ tsá² hí³, qui¹hliá² jmí¹ ná¹hai²¹ hlah³ tsí³ tsú² jí³ hí³ ná¹lín³ tsú² tsá² tiá²

hin² zian² hi³ lí¹³ ma³hau³, la³jmí¹
 ñi³táunh¹ *já¹ziáh² tiá² juo¹³ zian².
 37 Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹
 hi³ tí³ con² la³ lá².
 —jHliáun³ cu³tí³ bíh¹ hi³
 má²ca³láu², tí³la³ pih²¹ lín²¹ bíh¹ tsá²
 jmu² ta²¹ zian²¹ 38 Hi³ jáun² né³,
 hiú¹ mí¹ náh² ñi¹con² Tsá² quioh²¹,
 hi³ má²ca³láu² jáun², hi³ cu¹ zen¹
 tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu²
 jáun² quioh²¹.

10

*Jesús téh²³ tsá² quian³tun³ hi³
 tsa³hléh² jú¹ chú³²*

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús
 tán¹ quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³
 con², hi³ ca³cuéh³ dí² pí³ hi³ lí¹³
 huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³
 tsí³ tsáu², jí³ hi³ jmah³ tsú² tsá²
 ná¹tsáun¹ la³ jí³² ñi¹ mí¹uí³ jí³ hi³ cú²
 hi³ uóu³² ní² siáh³.

2 Hi³ lá² bíh¹ hi³ jmái² tán¹
 quian³tun³ *tí³² tsá² quian³² jê¹
 Dió³²: la³ñí¹ Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ jmái²
 siáh³ Pé¹, jí³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² ní²;
 Jacobo jon² Zebedeo la³ má²quionh³
 Juan² dá¹jon²¹; 3 Pí²lié¹, Bartolomé,
 Tú¹ma²¹ jí³ Má²téh³ ní², tsá² jmí¹ lín³
 hí³ *tsá² cai³² hmah²¹; Jacobo jon²
 Alfeo; jí³ Tadeo; 4 Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³
 quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista
 ní², jí³ Judas tsá² zian² juú² Queriot,
 tsá² ca³ñí¹jienh¹³ hí³ Jesús.

*Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³
 tsa³hléh² jú¹ chú³²*

(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

5 Jesús ca³zen³ tsá² quian³tun³ hí³
 cun³quionh³ héih³² lá²:

—Ha³ lí² cua³táunh¹ náh² hué¹³
 *tsá²ca²jo²¹, sa³jun³ cuá¹tíonh³²
 náh² juú² hín¹³ tí³ Samaria; 6 tí³la³
 hniáuh³² cuá¹táunh¹ náh² ñi¹con²
 tsá² *Israel lá² bíh¹, tsá² ná¹lín³
 la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh² má²já²cuin³.
 7 Cuá²táunh¹ náh², cuá²zéih³ náh²

tsú² hi³ Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu²
 jo³cuo². 8 Jmah²¹ náh² tsá² ná¹lín³
 mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³ jí³ tsá² ná¹lín³
 mí¹uí³ siáh³ siáh³; jmu³ náh² hi³
 jenh¹³ tsá² má²jún¹; huen³ náh²
 siáh³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³
 tsáu². Qui¹ hnoh² lí¹ má²hian² bí¹
 náh² pí³ ní² ta³ tiá² hmah²¹ quien²,
 jáun² jmu²¹ náh² ta²¹, tí³la³ ha³ lí²
 cán² náh² hmah²¹ má¹ná¹.

9 "Ha³ lí² ñi³quián¹ náh² hí¹
 cú¹pih²¹ quie³, uá¹ hí³ cú¹mí¹niau²¹,
 uá¹ hí³ *cú¹tiáu², hí¹ cáun² cú¹dáin³
 yáh³. 10 Sa³jun³ hniáuh³² cánh¹ náh²
 tuh³² hi³ tío³ hi³ hniáuh³² hú¹ juí³².
 Ha³ lí² cán² náh² tun³ hanh², sa³jun³
 tuh³² tío³ tanh¹, hi³ sa³jun³ cánh¹
 náh² siáh³ hmá²hu²¹; quí¹ tsá² jmu²
 ta²¹ cun³ ca³tin¹ bíh¹ hiáuh³ la³ jí³²
 la³ cun³ hi³ lí³ hniáuh³² quioh²¹.

11 "Ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh²
 cáun² juú² ho³lá²dá² lí³ua³ cáun²
 ñi¹ná², hniah³² náh² jan² tsá² chú³²
 tsí³ ñi¹ jáun² hi³ jáun² tianh³ náh²
 hñú¹³ tsá² hí³ ca³la³ ñi¹ cá¹chó²¹
 jmái¹ hi³ huen¹³ náh² ñi¹ jáun².
 12 Ní¹ má¹ca³tíonh³² náh² hñú³
 jáun², zéih³ tsá² tionh² ñi¹ jáun² hi³
 cu¹ tionh² tsú² cáun² hi³ re² hi³
 tin². 13 Ní¹juáh³ hí³ ca³tin¹ tsá² hí³
 hí³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tin², lí³
 quien² bíh¹ hi³ má²lí²zéih³ náh² tsá²
 hí³, tí³la³ ní¹juáh³ tiá² ca³tin¹ tsá²
 hí³ hí³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tin²,
 jáun² jái¹³ hi³ má²lí²zéih³ náh² tsú²
 jáun² jáuh³ bíh¹ siáh³ ñi¹con² náh²
 hmóu³². 14 Hi³ ní¹juáh³ lí³ua³ cáun²
 hñú³ ho³ juú² ñi¹ ca³cha³táunh¹
 náh² tiá² ca³he³ náh² tsú², hí³
 sa³jun³ hnió³ tsú² ne³ jái¹³ quián¹³
 náh², hi³ jáun² né³, súh³ náh² hliáu²
 quian²¹ tanh¹ ní¹ má¹tí³ ñi¹ huen¹³
 náh² hñú³ jáun² ho³ juú² jáun².
 15 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³
 ní¹ má¹ca²chó³² jmái¹ hi³ ra³tsí³²
 Dió³² héih³², tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh²
 tsí³ hi³ ma³tson¹³ Dió³² tsá² juú² la³

hi³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³quiúnh³²
jáun² tsá² jmí¹ zian² juú² Sodoma
j³ Gomorra.

*Tsá² tanh² ta²¹ Dió³² zian² ja¹
hniéi²*

16 "Já¹ ní² jie³! Jná¹³ zei²¹ hnoh²
hi³ ná¹ lín³ náh² la³ jmí¹ lín³ *já¹ ziah²
tionh² ja¹ tsí² ná¹. Tí³ la³ jmu³
nách² jan²¹ lín²¹ la³ jmí¹ lín³ jáh³
hláinh¹; tí³ la³ tá¹ la³ jáun² né³, jmu³
nách² hi³ chú³² honh² náh² má¹ ná¹
la³ jmí¹ lín³ chí³ jái². 17 Hua³ hín¹³
nách², qui¹ hnoh² jienh³ tsú² jo³ cuo²
tsá² tan²¹, jí³ hi³ quiu³ po³ tsú²
hnoh² la³ tí³ hñu³ cuáh³² quiú¹³
dí². 18 Hi³ hí¹ ca³ la³ tí³ ñí¹ con²
tsá² ná¹ ho² ta²¹ jí³ tsá² ná¹ lín³ re²¹
yáh³ tsa³ jau² tsú² hnoh² cun³ ñí¹ hi³
ca³ tin¹ jná¹³; má¹ jáun² bíh¹ má² lí¹³
cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³ tin¹
jná¹³ ñí¹ con² tsá² hí³ jí³ ñí¹ con²
tsá² cá² jo²¹ ní² siáh³. 19 Tí³ la³ ní¹
má¹ ca³ zeh³ tsú² hnoh² ñí¹ ta³ ñí¹
tsá² tan²¹ né³, ha³ lí² jmú² náh²
hi³² honh² ní¹ juáh³ he³ juáh¹³ náh²
ho³ ní¹ juáh³ he³ lánh³ rón³² hléh¹³
nách²; qui¹ ní¹ juáh³ ní¹ má¹ ca³ tí³ ñí¹
hléh¹³ náh², Dió³² bíh¹ cué³² jái¹³ hi³
cuá¹ hléh¹ náh². 20 Qui¹ jun³ juáh¹³
hnoh² yáh³ tsá² cuá¹ hléh¹ náh², qui¹
Jmí² chí³ joh¹ Ñeh² bíh¹ náh² Tsá²
hléh³² cun³ quionh³ honh¹ náh².

21 "Hí¹ la³ tí³ tsá² jan² jméi²
mí¹ ziu¹³ quionh³ yáh³ tsú² jienh³
hi³ jngah³ tsáu², jí³ tsá² má² lieih²¹
siáh³ jienh³ jon²; jon² tsáu² jmu³
hniéi² quionh³ jméi² mí¹ ziu¹³, hi³
hí¹ ca³ la³ tí³ jienh³ yáh³ tsú² tsá²
má² lieih²¹ hi³ jngah³ tsáu². 22 Tsá²
zian² tá¹ cáun² hngá¹ máh³ bíh¹
lí³ hau² hnoh² cun³ ñí¹ hi³ ca³ tin¹
jná¹³; tí³ la³ ní¹ juáh³ tsá² ca³ tion³
tsí³ ca³ la³ tí³ ñí¹ cá¹ táuh³ jmái¹
quioh²¹ hi³ zian² ñí¹ hue²¹ lá² né³,
tsá² la³ hí³ bíh¹ liáun³. 23 Ní¹ juáh³
ca³ hí¹ ca³ tsa¹ tsú² hnoh² cáun² juú²,
huen³ náh² ñí¹ jáun² hi³ cuá¹ táunh¹

nách² cáun² juú² siáh³; qui¹ jú¹
tson² juah³² jná¹³ hi³ jná¹³ Jon²
tsá² mí³ cuóun² jáunh¹³ ná¹ ñeh² bíh¹
hi³ táunh³ hnoh² la³ jí³² juú² co¹
juú² hñú¹³ tsá² Israel.

24 "Hí¹ jan² yáh³ tsá² má² tin³² tiá²
lí¹³ lí³ tin² tí³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹
tí³² joh¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³
quian²¹ tiá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ tsá² lín³ juo¹³ tsú².
25 Tsá² cuá¹ má² tin³² hí³ dá² ca³ tin¹
ma³ hiú² tsí³ cun³ jí³² la³ tí³ hí³
chau²¹ jmái¹ hi³ lín¹³ la³ jmí¹ lín³ tí³²
joh¹ bíh¹, hi³ tsá² lín³ quian²¹ né³
ca³ tin¹ ma³ hiú² tsí³ hí³ lín¹³ la³ jmí¹
lín³ juo¹³. Qui¹ ní¹ juáh³ ta³ bí¹ tsá²
chín¹ cáun² hñú³ yáh³ ca³ juáh³ tsáu²
hi³ lín³ Beelzebú [tsá² chín¹ juo¹³
jmí² chí³ hláinh¹], jcónh³ bíh¹ tiá² tu³
hjó³² tsú² tsá² hñú¹³ tsú² ñí¹ hná¹
ní²!

*Hín² ñí¹ con² hniáuh³² jmú¹³ dí²
juénh²*

(Lucas 12:4-7)

26 "Hi³ jáun² né³, tiá² hniáuh³²
yáh³ jmúh¹³ náh² juénh² ñí¹ con²
tsáu². Qui¹ lí³ ua³ cáun² hi³ jí¹²³
tsú², chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ jñéih²³,
hi³ lí³ ua³ cáun² hi³ ná¹ hmá¹ né³,
chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ lí² jnia² siáh³.
27 La³ jí³² hi³ juo³ jná¹³ hnoh² ta³
hñu³ níéi², ma³ jnia¹³ náh² jái¹³ jáun²
ta³ jma²; hi³ lí³ ua³ cáun² hi³ juah³²
jná¹³ ñí¹ con² hnoh² ñí¹ ná¹ conh¹
né³, cuá² tí¹ cuá² hoh³ náh² ca³ la³
tí³ tsáh³ hñú³ hí³ cháh¹³ náh² hí³
jáun². 28 Ha³ lí² juénh³ náh² tsá²
jngih² jmáh³ la³ ngú³, hi³ má¹ lí³²
jáun² né³, tiá² tin² yáh³ tsú² jngih³
jmí² chí³ quián¹³ náh²; tí³ re² juénh³
nách² ñí¹ con² Tsá² lí¹³ jngah³ náh²,
hi³ má¹ lí³² jáun² né³ lí¹³ zen³ tsú²
jmí² chí³ quián¹³ náh² quiu³ juó³².

29 "Há¹ tiá² cuen² tsú² gon³ tan³²
pih²¹ la³ cun³ cá² héih³² quie³ dúh¹?
Tí³ la³ cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ jáh³
pih²¹ la³ hí³ tiá² jún²³ tá¹ la³ tiá²

má²lí²cué³² Ñeh² náh² jái¹³. 30 Hi³ hí¹ ca³la³ tí³ jñú² chih³ yáh³ hnoh² ná¹hi¹³ siáh³ ma³ quin³² ma³ cá² máih³². 31 Jáun² né³, ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tan³² ná¹juóun²¹.

Tsá² ton² hi³ hain²¹ tí³ con² Jesús
(Lucas 12:8-9)

32 "Hi³ jáun² né³, la³jín³² tsá² má²quien² jná¹³ ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu², ja³bí¹ jná¹³ siáh³ má¹quien¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹ ta³ ñí¹ Ñuh³² ná¹, Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²; 33 tí³la³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² hnió³ má²quien² jná¹³ ñí¹con² tsáu² né³, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² má¹quien¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹con² Ñuh³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú².

Jesús jmu² hi³ tiú²uú² tiáunh¹
tsáu² cá²hon³

(Lucas 12:51-53)

34 "Su³uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ hnoh² hi³ jná¹³ ja³jmú³² hi³ niau²¹ tie³ ñí¹ hué²¹ lá²; qui¹ jun³juáh¹³ hi³ ja³chá³ jná¹³ tie³ yáh³, tí³la³ jná¹³ dá² ja³ hí³ chá¹³ ná¹ hniei² qui³² bíh¹. 35 Ja³ jná¹³ hi³ ja³jmú³² hi³ tsá²ñuh² ná¹háun³ quionh³ jméi², tsá²mi³ ná¹háun³ quionh³ mí¹ziú¹³, hi³ ló³² tsú² ná¹háun³ siáh³ quionh³ mí³ziú¹³; 36 jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² tsú² ná¹hniei²¹ quionh³ má²tún² tsá² hñú¹³.

37 "Ñí¹juáh³ tsá² ja³²lí³ hnió³ jméi² jí³ mí¹ziú¹³ cha³ jmí¹ ma³hniau³ tsú² jná¹³, tsá² la³ hí³ tiá² ca³tín¹ hen² tí³ con² jná¹³. Hi³ ní¹juáh³ tsá² ja³²lí³ hnió³ tsá²mi³ tsá²ñuh² jon² cha³ jmí¹ ma³hniau³ tsú² jná¹³, tsá² la³ hí³ siáh³ tiá² ca³tín¹ yáh³ hen² tí³ con² jná¹³. 38 Ja³bí¹ tiá² lí¹³ han³ tsú² tí³ con² jná¹³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hnió³ cán³ crei²¹ hi³ ma³zian² tsú² la³jmí¹ zian² jná¹³ lá². 39 Ní¹juáh³ tsá² hnió³ liáu³ jmí²chí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá²

tsa³hín³ jmí²chí³ quioh²¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tín¹ jná¹³ né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáu³.

La³ cun³ hi³ joh¹³ tsú² ñí¹con²
Dió³²

(Marcos 9:41)

40 "Lí³ua³ jan² tsá² he³ hnoh², ja³bí¹ má²lí²he³ jí³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³²; hi³ lí³ua³ jan² tsá² ca³he³ jná¹³ né³, ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² la³ jí³ Tsá² ca³ze³ bí¹ jná¹³. 41 Lí³ua³ jan² tsá² hen² jan² *tí³² jè¹ Dió³² qui¹ cun³ñí¹ hí³ ja³ tsú² hí³ ja³hléh² jè¹ Dió³², ja³bí¹ tsá² hí³ hiáuh¹³ la³ cun³ hí³ hiáuh³ jan² tí³² jè¹ Dió³²; hi³ ní¹juáh³ tsá² hen² jan² tsá² zian² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³² cun³ñí¹ hí³ zian² tsú² la³ jáun², ja³bí¹ hí³ dí² hiáuh³ la³ cun³ hí³ hiáuh¹³ tsá² zian² hí³ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³². 42 Lí³ua³ jan² tsá² cué³² uá¹jinh¹ cáun² vaso jmí² jma³ cuóuh³ ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá² hain²¹ tí³ con² jná¹³, uá¹jinh¹ jan² tsá² tsí¹juí³, tí³la³ cun³ñí¹ hí³ hen² tsú² tí³ con² jná¹³ bíh¹, ja³bí¹ tsá² hí³ uá²jai³² hiáuh³ cáun² hí³ chu²¹ la³ cun³ hí³ ca³tín¹ hiáuh³.

11

Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái²
zen² tsáu² ñí¹con² Jesús

(Lucas 7:18-35)

¹ Jmí¹ cá¹tsan³ jái¹³ hí³ ca³záih³ jáun² Jesús tán¹ quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² né³, cua³han³ ñí¹ jáun² hí³ ca³ñí¹hieh¹ dí² tsá² tiáunh¹ juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hí³ ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³².

² Tá¹la³ jmí¹ cuá¹hún¹ jáun² Juan² tsá² ziau² hí³ jmái² hñu³mí¹ñí² ca³lí³ ñí³² la³ cun³ hí³ jmu² Cristo. Jáun² ca³zen³ dí² gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ tsa³jen³ Jesús, ³ hí³ tsa³ngái³ tsú² la³ lá²:

—¿Hí¹ hñú² uá¹ Tsá² ca³tín¹ já³², ho³ hñiáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá² siánh³?

4 Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéh³ náh² Juan² la³ cun³ hi³ ná¹jíeh³² náh² jí³ hi³ ná¹naih³² náh². 5 Cuá²zéh³ náh² tsú² hi³ tsá² ten³ má²jniá³ ñí¹, tsá² hma² má²ñi³táunh¹, hi³ má²lain³² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹lín³ mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³, hi³ tsá² jmí¹ te³ cuá¹ né³ má²nái³² bíh¹, má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsá² jmí¹ má²ná¹jún¹, hi³ tsá² tia³mii² né³, má²ná¹nái³² bíh¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³. 6 jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tiá² lí¹ cha³² hliáun³ ñéih³ tsí³ hi³ ca³tin¹ jná¹³!

7 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ ca³ma³liáu³² Jesús hleh³² ñí¹con² tsá² tionh² hí³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹ hi³ ca³tin¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² jaun³² ca³ñí¹jíeh¹³ hnoh² ñí¹ lí³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jíeh¹³ hnoh² cáun² hma² tá² náí² hi³ lí¹ qui² lí¹ jíeh²³ cun³ quionh³ chí³ juáh¹³? 8 Hí³ ní¹juáh³ tiá² la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jíeh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jién¹ náh² jan² tsá²ñuh² quih³² hmih³² jlánh¹ bí¹ huá¹? Sá¹ni² dú¹ jie³ náh², tsá² ná¹quih³² hmih³² hi³ jlánh¹ bí¹ huá¹ tionh² re² tin² ñéih³ hñú¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ bíh¹. 9 Hí³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jíeh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jién¹ náh² jan² *ti³² jé¹ Dió³²? Qui¹ tson² bíh¹ cu³tí³, tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ jan² tí³² jé¹ Dió³². 10 Qui¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ja³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hi³ juáh³ la³ lá²:

Sá¹ni² jie³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jái¹³ ta³ tin² la³ cun³ bíh¹ hñú², tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ jui³² ñí¹ cuóh¹³ hñú².

11 Jmí¹ má²lí²chá³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² ja¹ la³jín³² tsá² ca³lí³zian² ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái²; tí³la³ cun³ jáun² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ Juan².

12 ”Hí³ jáun² ca³la³ cun³ jmí¹ cuan¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái² hí³ la³ tí³ ta³ne³², héih³² quioh²¹ Dió³² cáun² cuá²zá² cuá²tsó³ bíh¹ ja¹ hniéi² hí³ tí³ lí³mí¹ tsá²lí³quien², hí³ tsá² jlánh¹ ná¹cueh³² pí³ né³, má²ná¹cah²³ bíh¹ jmái¹ hí³ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³². 13 Jmí¹ tí² quien² bíh¹ la³jí³² hí³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jé¹ Dió³², jí³ liel²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés siáh³, ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ cuan³ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái²; 14 jáun² Juan² hí³ bíh¹ lín³ Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jé¹ Dió³², tsá² ca³tin¹ hí³ já³² ní¹juáh³ hí³ hnáuh² hnoh² táunh¹³ ta²¹. 15 Ní¹juáh³ tsá² tsí²¹ cuá¹, cú¹ nie¹³.

16 ”¿He³ ñí¹ tsáu² lí¹³ cunh²¹ jná¹³ quionh³ tsá² zian² jmái¹ hí³ ziaun² dí² lá²? Lí¹³ juáh¹³ la³ lá²: Jmu² tsú² la³jmí¹ jmu² tsá¹míh¹ ñí³co¹ ja¹ hmah²¹. Ná¹hóh³² tsú² hí³ jéinh³² hlah³, hí³ zaih³² rainh²¹ la³ lá²: 17 “Sa³ tiá² ca³lí³ hnáuh² yáh³ hnoh² tsan¹³ jmí¹ lí¹jiéi¹³ jnoh¹ jáun² hma² tá² le²; hí³ sa³jún³ lí²uoh³ yáh³ hnoh² jmí¹ lí¹jmú¹³ jnoh¹ siáh³ sun¹ ca³tí²¹ jmái¹ hí³ nio² hlah³ tsí³ tsú²”. 18 Juanh³² jná¹³ la³ ní², qui¹ cuan³ Juan² tsá² tiá² cú² tiá² hính²³, hí³ jáun² tsáu² né³ juáh³: “Tsá² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ bíh¹ hí³”. 19 Jáun² né³, cuan³ siáh³ jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun², tsá² cú² tsá² aih³² ná¹, tí³la³ má¹lí³² jáun² né³ juáh²³ siáh³ tsáu²: “¡Tsá² jlién³ bíh¹ ní³², hí³ hính²³ siáh³ jmái², tsá²

juónh²³ re² quionh³ tsá² ren² tso³ jí³
 *tsá² chi² hmah²¹ ní² siáh³¹” Tí³¹la³
 cun³quionh³ la³jí³² hi³ ná¹í²³ bíh¹
 lí² lin¹ hi³ Dió³² jan² Tsá² quia³lín³
 jmí¹ tsí³.

Tsá² juú² tiá² nieh³
(Lucas 10:13-15)

20 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² Jesús jí²³
 hi³ ca³tin¹ tsá² juú² ní¹ má²ca³jmú³
 tsú² hliáun³ hua³jueh³², qui¹
 cun³ní¹ hi³ tsá² hi³ tiá² má²ca³za³
 yáh³ jmí¹ tsí³. Hi³ ca³juáh³:

21 —jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² juú²
 Corazín! jlánh¹ juon²³ siáh³ hnoh²
 tsá² juú² Betsaida! Qui¹ sá¹jmí¹ hi³
 ca³lí³ la³jí³² hua³jueh³² já¹ tsá² jmí¹
 zian² juú² Tiro jí³ juú² Sidón dúh¹,
 la³jmí¹ má²lí³² ní² ja¹ quián¹³ hnoh²,
 hi³ jáun² má²hia³ jáun¹³ máh³ jmí¹
 má²ca³za³ tsú² jmí¹ tsí³, hi³ jmí¹
 má²ca³jmú³ tsú² lin¹ cun³quionh³ hi³
 jmí¹ quíh²¹ tsú² jáun² tú²cho¹, jí³ hi³
 jmí¹ sén²¹ tsú² siáh³ juá² hmóu³².

22 Hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³
 hi³ má¹tsoh¹ hnoh² honh² má¹tí³
 ní¹ ra³tsí³² Dió³² héih³², la³ cónh³
 bíh¹ tsá² jmí¹ zian² jáun² jmí¹tin² já¹
 juú² Tiro quionh³ juú² Sidón. 23 Hi³
 hnoh² siáh³ tsá² juú² Capernaum,
 chí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuá¹tánh¹
 náh² hñu³mi³cuú²? Hnoh² dá²
 cuá¹tánh¹ la³ tí³ quiu³juóu³² bíh¹.
 Qui¹ sá¹jmí¹ hi³ ca³lí³ hua³jueh³²
 la³ ní² já¹ juú² Sodoma jmí¹tin²
 la³jmí¹ lí²¹ ní² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³
 jáun² jmí¹ nio² bíh¹ juú² jáun² la³ tí³
 ta³né³² dúh¹ sá¹jmí¹ hi³ lí³ la³ jáun².

24 Hi³ jáun² jná¹³ né³ juanh³², hi³ tí³
 jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ má¹tsoh¹
 hnoh² honh² jmá¹ hi³ ra³tsí³² Dió³²
 héih³² la³ cónh³ bíh¹ tsá² jmí¹ zian²
 jáun² juú² Sodoma jmí¹tin².

Ná²táunh¹ náh² ní¹con² jná¹³,
jáun² tianh¹³ náh² tie³
(Lucas 10:21-22)

25 Jmá¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³
 lá²:

—Hnú² Tia²¹, Tsá² lín³ nú² Juo¹³
 tsá² zian² hñu³mi³cuú² jí³ tsá² zian²
 ní¹ hué²¹ lá² ní² siáh³, cué²³ jná¹³
 tiá¹hmah¹ qui¹hliá² ca³hmáh¹ hnú²
 jú¹ tson² hi³ jáun² tiá² lí¹³ há¹ ngí¹³
 tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, jí³ tsá² ní²
 tsá² lieih²¹ ní² siáh³; tí³la³ ní¹con²
 tsá² tsí¹ tsá² juí³ bíh¹ ca³niah²¹ hnú²
 jú¹ tson² jáun². 26 Ján³, qui¹ la³ jáun²
 jlánh¹ re² tí³ honh² hnú² Tia²¹.

27 ”Sá¹ní² jie³ náh², jo³uón³² jná¹³
 má²ca³chá³ Nñh³² jná¹³ ca³la³ jí³lí³².
 Hnga² bíh¹ Dió³² cuóun³² re² Jon²,
 hi³ hnga² bíh¹ siáh³ Jon² Dió³²
 cuóun³² re² Jméi²; hi³ lí³ua³ jan²
 tsá² hnió³ dí² ma³jnia² Jméi² ní¹con²
 siáh³, lí³ cuóun³² bíh¹ tsú² Jméi²
 dí². 28 Ná²táunh¹ náh² ní¹con²
 jná¹³, la³jín³² náh² tsá² má²cá²huon³
 náh² hi³ ná¹jmuh³² náh² ta²¹ jí³
 hi³ ná¹quiánh¹ náh² lio²¹, hi³ jáun²
 jná¹³ chau²¹ tie³. 29 Hen³ náh² hi³
 ní¹táunh¹ náh² ná¹cunh² quiúnh¹
 jná¹³ la³jmí¹ ní³táunh¹ cuá¹juí²
 quiáh² hué³², hi³ jáun² cuí¹ lí³ tin²
 náh² la³ cun³ hi³ tin² jná¹³, qui¹
 jná¹³ jan² tsá² juen² tsí³ bíh¹, jan²
 tsá² tiá² jmu² quien² hnga², hi³
 jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ niau²¹ tie³
 jmí¹ honh² náh². 30 Qui¹ la³ cun³
 ta²¹ hi³ jmúh¹³ náh² ta³ ná¹cunh²
 náh² quiúnh¹ jná¹³ lí³ cáun² ta²¹
 huá¹ bíh¹, hi³ sa³jun³ héi² yáh³ lio²¹
 hi³ cué¹³ jná¹³ siáh³.

12

Tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús cun³²
cuú²mih²¹ jmá¹ nio² tie³

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

1 Jmí¹jáun² né³ jmí¹ cuá¹ngí³²
 Jesús ja¹ ní¹ zia³² hi³ jná¹ quioh²¹
 tsáu² cáun² *jmá¹ nio² tie³. Jáun²
 tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² tsú² ca³lí³
 ní¹cuóunh²¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³²
 tsú² hi³ cai³² chí² hieh² cuú²mih²¹

hi³ jná¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² hí¹cúh²
dí² máí³ jáun². 2 Jmí¹ ca³jíe³
tsá² *fariseos hi³ jáun² né³, jáun²
ca³záih³ tsú² Jesús la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, tsá² hain²¹ ní² tí³
con² hnú² jmu² ta²¹ hi³ tiá² ca³tí²¹
jmu³ tsú² jmáí¹ nio² tie³.

3 Tí³la³ hí³ má¹ná¹, ca³juáh³:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ hi³ he³
ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³²
jmí¹ lí²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá²
quionh³? 4 Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³²
ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmih³² hi³
ca³ñí¹cúh² *hí³ cuú²mih²¹ hén¹
quionh³ tsá² quionh³, cáun² hi³ tiá²
jmí¹ ca³tin¹ cuh³, quí¹ hí³ jáun² dá²
jmí¹ ná¹chan¹ hi³ cuh³ jmáh³la³ tsá²
ná¹lín³ mí²tsáú² bíh¹. 5 Ho³ ¿tiá¹
má²ca³híh³ hnoh² lei²¹ quioh²¹
hla¹ Moisés ñí¹ rá¹juáh³ hi³ mí²tsáú²
tsá² jmu² ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ tiá²
tianh³² yáh³ tie³ ní¹juáh³ jmáí¹ nio²
tie³, tí³la³ cun³ jáun² tiá² tso³ yáh³
hi³ jáun²? 6 Tí³la³ jná¹³ juanh³² hi³
ñí¹ lá² zia³² cáun² hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹
quien² la³ cónh³ bíh¹ cuáh³² chín¹.
7 Tiá² la³ má²ca³ngí¹³ máh³ hnoh²
la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ jáun² la³
lá²: “Jná¹³ dá² hnó³² hi³ já³² mí³
honh² bíh¹ hnoh², jun³juáh¹³ hi³
jngih¹³ náh² jáh³ ñí¹con² jná¹³ yáh³”.
Sá¹jmí¹ hi³ má²ca³ngí¹³ náh² jáí¹³ ní²
dúh¹, jáun² tiá² cáun² lí¹ jmí¹ cueh¹
yáh³ náh² tso³ tsá² tiá² hi³ lí²jmú³
hí¹ cáun². 8 Quí¹ uá¹ hi³ jmáí¹ nio²
tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon²
tsá²mí³cuóun² jáí¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³nái³
cáun² cuo²

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

9 Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús ñí¹
jáun², hi³ jáun² ca³ñí¹hi³² hñu³
cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos zeh² já¹
juú² jáun². 10 Ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³
jan² tsá²ñuh² jmí¹ má²ca³nái³ cáun²

cuo²; tí³la³ tsá² tionh² ñí¹ jáun²
má¹ná¹, jmí¹ hnió³ choh¹³ ha³ lánh³
rón³² lí¹³ chá³² dí² tsáú¹³ tsú², hi³
jáun² ca³ngáih³ dí²:

—¿Hí¹ lí¹³ jmah³ tsú² jan² tsá²
tsáun¹ ní¹juáh³ jmáí¹ nio² tie³
juáh¹³?

11 Jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tsá²
hí³:

—¿Hin² dá² lí³ua³ jan² hnoh²,
ní¹juáh³ hi³ ca³tánh³ jan² *já¹ziáh²
joh² náh² cáun² ñí¹ hlah³, há¹
tiá² cuá¹chin³² náh² jáh³ hi³ joh²
uá¹jinh¹ jmáí¹ nio² tie³? 12 Tí³la³
jti³ jlánh¹ bíh¹ quien² jan² tsáú²
la³ cónh³ bíh¹ jan² já¹ziáh²! Jáun²
né³, zia³² bíh¹ jáí¹³ hi³ jmu³ tsú² hi³
chu²¹ jmáí¹ nio² tie³.

13 Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² lí³ hí³
cuo² la³ lá²:

—Ñéih¹ cuonh².

Jmí¹ jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo²,
hi³ jáun² la³ bíh¹ la³ cun³ rón³² lí³
cuá² cáun². 14 Jmí¹jáun² ca³huén²
tsá² fariseos tí³ cheih³², hi³ ca³juu³
ca³hlénh³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngih³
dí² Jesús.

Jái¹³ hi³ ca³juáh³ jan² tí³² jé¹ Dió³²
jmí¹tin² hí³ ca³tin¹ Jesús

15 Jmí¹ ca³lí³ ñí³² Jesús jáí¹³ jáun²
né³, cua³han³ bíh¹ cú²jueh³² ñí¹
jáun²; jmí¹jáun² ja³taunh²¹ juóun³²
lín³² tsáú² cu³hna²¹ tsú². Jesús
ca³jmah³ la³ jín³² tsá² jmí¹ ná¹tsáun¹,
16 hi³ jáun² jmu² dí² héih³² hi³ hí¹
jan² tiá² hin² záih³² tsáú² hi³ hin²
tsánh² hí³ dí². 17 La³ ní² lí³, hi³ jáun²
ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹
Isaías *tí³² jé¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³
jáun² la³ lá²:

18 Tsá² lá² bíh¹ Tsá² lín³ quian²¹
jná¹³,

Tsá² má²cá²quiánh³² jná¹³,

Tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³

ji³ hi³ jlánh¹ tsah¹ jná¹³ hi³ ca³tin¹
tsú².

Cuen²¹ jná¹³ Jmí²chí³ joh² ñí¹con²
tsú²,

jáun² ngáí³² tsú² ñí¹con² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ jáí¹³
he³ lánh³ rón³² rá¹tsí³² jná¹³
héih³².

19 Tiá² hniéi² jmu³ yáh³ tsú²,

sa³jun³ tí³ hoh³² tsú²,

hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ne³ hi³
jmu² tsú² tiá³ siaun³² ja¹
hñú³.

20 Hi¹juáh³ cáun² hmá² tá²
má²ca³jñáh³ yáh³ tiá² jau³
tsú²,

sa³jun³ ye³ tsú² cáun² sí² jmí²cau³²
pih²¹ hi³ tion³ chí¹hún¹,

ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ jmu³
tsú² hi³ jú¹ tson² cah¹³ jmáí¹
la³ tán¹.

21 Hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ ha³ tsí³ ñí¹con²
Tsá² hí³.

*Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³
quioh²¹ tsá² hláinh¹*

*(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-
23; 12:10)*

22 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² ñí¹con²
Jesús jan² tsá²ñuh² ten³ jí³ hi³
tiá² hleh³² siáh³, hi³ jmí¹ hún¹
jmí²chí³ hláinh¹ hñú³ tsí³. Jáun²
Jesús ca³jmah³ tsá² hí³, hi³ jáun²
tsá²ñuh² hi³ ca³jnia³ ñí¹ jí³ hi³ ca³lí³
siáh³ hléh³². 23 Jáun² la³jín³² tsáu²
ca³ja³cáun² tsí³, hi³ jáun² ca³juáh³:

—¿Hi¹ hí³ dá² jón²zih¹ jón²cho¹
hla¹ Dá²vi²¹ tsá² ní² juáh¹³, [tsá²
qui³ ná¹jan²³ dí² hí³]?

24 Tí³la³ jmí¹ má²lí²niéi³² jáun²
tsá² fariseos jáí¹³ jáun² né³, ca³juáh³
la³ lá²:

—Tsá²ñuh² ní² dá² huen² jmí²chí³
hláinh¹ hñú³ tsí³ tsáu² cun³quionh³
pí³ quioh²¹ Beelzebú tsá² hláinh¹
tsá² chín¹ bíh¹.

25 Tí³la³ Jesús jmí¹ dí¹ñí³² bíh¹ ha³
lánh³ jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun²
ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zia³² hniéi² ja¹ cu³
nio³ má²tún² hmóu³² tsá² ná¹lín³
ta²¹, jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² tsa³hín³,
ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³ cáun² juú²,
ho³lá²dá² tsá² má²tún² cáun² hñú³
ñí¹ tionh¹ lí³ ná¹tsoh³ ja¹ má²tún²

hmóu³² hi³ ná¹quiú² ná¹tín²³, ha³
tiá² lí³ uén³ yáh³ tsá² la³ hí³. 26 Jáun²
ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ lí³ uá²jai³²

ní¹juáh³ *Satanás la³ chin² cheih³²
hnga², jáun² ñí¹con² hnga² bíh¹

tsú² má²jmu² hniéi²; jáun² né³ ¿ha³
ya³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³híe² pí³

quioh²¹ tsú²? 27 Hnoh² juánh³
nán² hi³ jná¹³ huen² ná¹ jmí²chí³
hláinh¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹

Beelzebú; jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³,
¿hin² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ huen²

tsá² hain²¹ tí³ con² hnoh² jmí²chí³
hláinh¹ tiáunh¹ hñú³ tsí³ tsáu²? Hi³
jáun² né³, cun³quionh³ ta²¹ hí³ jmu²

ní² tsá² hain²¹ ní² tí³ con² bí¹ nán²
má²lí²lin¹ hí³ lí¹ ná¹tsá²con² bí¹
nán². 28 Tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, huen²

ná¹ jmí²chí³ hláinh¹ cun³quionh³
Jmí²chí³ joh¹ Dio³² bíh¹; hi³ jáun² la³
ní² né³ má²lí²lin¹ hí³ jná¹³ bíh¹ tsá²

ca³hiáu³² Dió³² hí³ lín¹³ ná¹ Re²¹,
Tsá² qui³ ná¹jan²³ hnoh² hí³.

29 "Né³² né³, ¿lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³
hí³ jan² tsáu² hñú¹³ jan² tsá² pin³
lín³² hí³ quin³ tsú² la³jí³² hí³ nio²

hñú¹³ tsú², ní¹juáh³ tiá² la³ hñe³
yáh³ tsú² tín² tsá² hñú¹³ hí³? Qui¹
jí³²la³ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ quin³ tsú² hí³
quioh²¹ tsú².

30 "Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá²
tiá² hen² tí³ con² jná¹³, tsá² la³
hí³ tiá² hún¹ yáh³ cá²hon³ quiúnh¹

jnë¹³; hi³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² cha³²
cu³lí²¹ quiúnh¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ tí³
toh² tiú² jöh³² bíh¹.

31 "Hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³
hí³ zia³² bíh¹ uu³tso³ quioh²¹
la³jí³² tso³ hí³ jmu² tsá²mi³cuóun²,

jí³ la³jí³² jú¹ hlah³ hí³ hleh³² tsú²

ní² siáh³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tú²
hión³² Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹,
ha³ tiú²uú² uu³i³tso³ zia³² yáh³
quioh²¹. ³²Li³ua³jan² tsá² tú²hiáu³²
jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², zia³² bíh¹
uu³i³tso³ quioh²¹ tsú²; tí³la³ ní¹juáh³
tsá² ca³tu³ ca³hión³² Jmí²chí³ Chun¹
né³, tiú²uú² uu³i³tso³ zia³² yáh³
quioh²¹ tsá² la³ hí³, sa³jun³ mi³cuú²
lá² hí³ sa³jun³ mi³cuú² cáun².

*Cun³quionh³ má³ hí³ há³² bíh¹
hmá² lí²lin¹*

(Mateo 7:17-20; Lucas 6:43-45)

³³”Né³² né³, má³ chu²¹ bíh¹ há³²
ní¹juáh³ hmá² chu²¹; jáun² ní¹juáh³
hmá² hlah³ né³, mi³ hlah³ bíh¹
há³². Quí¹ cun³quionh³ má³ hí³
há³² bíh¹ hmá² lí¹³ lí³ cuoh² tsú².
³⁴ ¡Hnoh² dá² jón²zih¹ jón²cho¹ jáh³
hláinh¹ bíh¹! ¿Ha³ bíh¹ lánh³ rón³²
lí¹³ hléh¹³ hnoh² já¹³ chu²¹ ní¹juáh³
chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² tiá²
chun¹ náh²? Quí¹ lí³ua³ cáun² hí³
ná¹canh² hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú², hí³
jáun² bíh¹ hue³² ho³ tsú². ³⁵ Tsá²
chun¹ hleh³² jú¹ chu²¹ quí¹hliá²
hí³ chu²¹ zia³² hñu³ tsí³; tí³la³ tsá²
hláih¹ tsá² hon² má¹ná¹, hleh³²
hí³ hlah³ quí¹hliá² hí³ jáun² bíh¹
zia³² hñu³ tsí³ tsú². ³⁶ Hí³ jáun²
jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hí³ ní¹
má¹cá²chó³² jmá¹ hí³ ra³tsi³² Dió³²
héih³², la³jín³² tsáu² bíh¹ tsa³jienh¹
jú¹ tson² quioh²¹ ca³ti²¹ la³jí³² já¹³
tiá² tsú²ta²¹ hí³ má²lí²ta² lí²hí³² tsú².
³⁷ Quí¹ la³ cun³ lí³ já¹³ quián¹³ bíh¹
nú² tá¹tsin¹ nú² héih³², má¹jáun² lí³
lin¹ ní¹juáh³ tá¹can¹ nú² tso³ ho³ tiá²
tso³ hauh³² nú².

*Tsá² hláih¹ mi³² cáun² lí²¹ hí³ lí³
hua³jueh³²*

(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

³⁸ Jáun² né³, ma³jan² tsá² fariseos
quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹
ca³juáh³ ñí¹con² Jesús la³ lá²:

—Tí³², hnáu² jnoh¹ neh²¹ hí³
jmúh¹³ hnú² cáun² lí²¹ hí³ lí³
hua³jueh³².

³⁹ Tí³la³ Jesús né³ ca³ngái³:

—Tsá² hláih¹ hon², tsá² tiá²
má²ti³² jē¹ mi³² cáun² lí²¹ hí³ lí³
hua³jueh³²; tí³la³ tiú²uú² lí²¹ siáh³
hiáuh³ yáh³ tsú², jí³²la³ lí²¹ hí³ ca³jie³
jáun² tsáu² hí³ ca³tin¹ hla¹ Jonás
bíh¹, tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³².

⁴⁰ Quí¹ la³ jmí¹ ca³hí³ jáun² hla¹ Jonás
hñi³² jmá¹ hñi³² nie³ hñu³ héin¹
jan² jáh³ jmá² pan¹ lín²¹, ja³bí¹ la³
jáun² hñiáuh³² tsa³hí³² siáh³ Jon²
tsá²mi³cuóun² hñi³² jmá¹ hñi³² nie³
hñu³ hue³². ⁴¹ Jáun² ní¹ má¹cá²chó³²
jmá¹ hí³ cán³ Dió³² jú¹ tson² ñí¹con²
la³jín³² tsáu², má¹jáun² nu³ tiánh³
tsá² jmí¹ zian² juú² Nínive hí³ chá³²
tso³ hí³ ca³tin¹ tsá² zian² né³², quí¹
hí³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tso³
quioh²¹ jmí¹ ca³nái³² já¹³ quioh²¹
hla¹ Jonás. Ján³, chá³² tsá² hí³ tsáu¹³
tsá² zian² né³², quí¹ ñí¹ lá² zenh²
jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³
cónh³ bíh¹ hla¹ Jonás hí³. ⁴² Ja³bí¹
hla¹ tsá²mi³ tsá² jmí¹ chín¹ hue³²
tí³ la³ quián³ nó³² ní¹ má¹cá²chó³²
jmá¹ hí³ cán³ Dió³² jú¹ tson², hí³
jáun² tsá²mi³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá²
zian² né³², quí¹ hla¹ tsá²mi³ hí³ ja³
cáun² hue³² ñí¹ jlánh¹ bíh¹ uóunh³
hí³ cua³niéi³ já¹³ quioh²¹ hla¹ re²¹
Salomón tsá² jlánh¹ jmí¹ quia³lín³
hí³ jmí¹ tsí³. Ján³, tsá²mi³ hí³ chá³²
tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹ ñí¹ lá²
zenh² jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón hí³.

*Jmí²chí³ hláinh¹ jáunh²³ siáh³
hñu³ tsí³ tsáu²*

(Lucas 11:24-26)

⁴³ ”Ní¹juáh³ má¹cuá²han³ jmí²chí³
hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², jáun² tsá²ngí²
ñí¹ quiéin², hí³ tsá²hniauh² ñí¹
lí¹³ cuá³² tie³; hí³ jáun² ní¹juáh³
tiá² ca³choh¹³ né³, jáun² lín²³ la³

lá²: 44 “Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³² ñí¹ cuá¹han³ ná¹”. Jáun² ní¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hí³ hí³ má²lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ má²jáu², hí³ má²rá²hiah¹³ jí³ hí³ má²dí¹lí³ re² tin² lín³² ñéih³. 45 Má¹jáun² tsau³² hí³ tsá²quian³ cónh³í¹ quiaun³ jmí²chi³ hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ hláinh¹ la³ cónh³ bí¹ hnga², hí³ jáun² la³jin³² jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsí³ tsá² hí³, hí³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ hlaih³ má²lí²3 quioh²¹ tsá² hí³ ní¹ má¹lí³² jáun² la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin². La³ ní² bíh¹ lí¹3 ñí¹con² tsá² hláih¹ tsá² hon² zian² jmái¹ hí³ ziaún² dí² lá².

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²je³ quionh³ tsá¹ rainh²¹

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

46 Tá¹la³ dí¹liéinh³² jáun² tsá² hí³ bíh¹ Jesús, cuan³ mí¹ziú¹³ la³ má²quionh³ tsá¹ rainh²¹ dí². Jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² cheih³² hí³ jmí¹ hnió³ liéinh³² Jesús. 47 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsáu² ñí¹con² Jesús la³ lá²:

—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² nú² tionh² cheih³² ní² hí³ hnió³ liéih³² hnú².

48 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² má²lí²ngái³² hí³ jái¹³:

—¿Hin² dá² tsánh² hí³ mí²zia³² jná¹³ dúh¹, hí³ hin² dá² tsánh² hí³ renh² jná¹³?

49 Jáun² né³ ca³hien³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá² lá² bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jí³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³. 50 Quí¹ lí³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hí³ hnió³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ tsá²mi³ tsá²ñuh² renh² jná¹³, jí³ mí²zia³² jná¹³ ní² siáh³.

13

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Jmái¹ jáun² cua³han³ Jesús hñú³ jáun² hí³ ca³ñí¹cuá² can³² jmái² lí¹ ná¹ho³. 2 Tí³la³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngih³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³ Jesús, hí³ jáun² ca³hí³ tsú² cú²jueh³² cáun² hñu³ mu², hí³ jáun² ca³cuá³ tsú² tí³ ñeh² jáun², hí³ jáun² la³jin³² tsá² hí³ ca³ta³tonh¹ can³² jmái². 3 Jmí¹jáun² ca³ma³tin² dí² tsáu² hliáun³ ñí¹ lín²¹ jái¹³ cun³quionh³ jái¹³ hí³ jmu² dí², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹nái² quioh²¹. 4 Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ juí³², hí³ jáun² cua³taunh²¹ quioh²¹ tan³² hí³ ca³cúh². 5 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lí³ ja¹ quín¹, ñí¹ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ tón²¹; hí³ jáun² tia³juí³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jún² jáun² quí¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ zia³². 6 Tí³la³ jmí¹ cá¹chéi²¹ hiú² né³, ca³lí³ quiéin² bíh¹ quí¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² ñí¹ ñe¹ jmí¹ tioh³ chí² jmu² quioh²¹. 7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², tia³juí³² lín³² bíh¹ ca³quí² cá²cuon³ ton² jáun², hí³ jáun² lí¹ ca³juón³ bíh¹ jún² jáun² jmí¹ ca³hiá². 8 Tí³la³ la³jí³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hí³ jáun² re²lín³² bíh¹ ca³láu²; ma³ cá² mái³ jún² jáun² ca³cué³ ma³ hña³láu³ mái³, ma³ cá² mái³ ca³cué³ ma³ hnaih³² nio² quiú³ mái³, hí³ zia³² ma³ cá² mái³ né³, ca³cué³ ma³ quiú³quia³ mái³. 9 Ní¹juáh³ tson² tsí²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh².

Jesús jmu² na²¹ he³ láih³² hleh³² dí² cun³quionh³ hí³ jmu² dí² jái¹³

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

10 Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús ní¹ cuá³ jáun², hí³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²:

—¿He³ lí³ sa³ cá² ní¹ jmuh³² jái¹³ bíh¹ hnú² ní¹ má¹tí³ ní¹ lienh¹ hnú² tsáu^{2?}

11 Jáun² hí³ né³ ca³ngáí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hí³ lí³ níh¹³ jái¹³ hí³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jmí¹ hí³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², tí³la³ tsá² ní¹ hná¹ ní² né³, tiá² lí¹³ yáh³ hí³ há¹ ngí¹³. 12 Jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tí³ hiáuh³ bíh¹ tsú² hná¹ jáun²; hí³ jáun² lí³ zia³² hliáun³ quioh²¹ ca³la³ hí³ lí¹ má²tú² má²ziáun²³. Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tí³ quin³ bíh¹ la³ cun³ cú¹pih²¹ hí³ zia³² quioh²¹ tsú². 13 Hí³ jáun² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsáu² cun³quionh³ jái¹³ hí³ jmu² ná¹. Qui¹ tsá² ní² dá² jie²³ bíh¹, hí³ má¹lí³² jáun² tá²tonh¹ la³jmí¹ lí³ tiá² hí³ lí²jie³ bíh¹; náí³² bíh¹ tsú², tí³la³ tiá² ngí²³ yáh³, la³jmí¹ lí³ tiá² lí²niéí³² bíh¹ tsú² lí²³. 14 La³ cun³ hí³ ná¹lí²³ ní¹con² tsá² ní² má²lí³tí²³ la³ cun³ hí³ ca³juáh³ hla¹ Isaiás *tí³² jē¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

Lí³ dá² náih¹ náh² re² lín³², tí³la³ tiá² ngí¹³ yáh³ náh²;

Lí³ dá² jieh²¹ náh² siáh³, tí³la³ tiá² lí³tsin² yáh³ náh² he³ jaun³² ná¹jieh³².

15 Cún¹tio¹ bíh¹ má²cá²;jéinh³² tsí³ tsá² lá², hí³ jáun² tiá² ngí¹³ tsú²;

má²ca³jmí³ bíh¹ tsú² cuá¹, hí³ jáun² tiú²uú² ne³;

má²ca³jmí³ bíh¹ tsú² siáh³ ní¹, hí³ jáun² tiá² lí¹³ jie³;

Cónh³ tiá² jeinh³² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³ hí³ jmí¹ lí³ jmah²¹ jná¹³.

16 *Tí³la³ hí³ ca³tin¹ hnoh² má¹ná¹, jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², qui¹hliá² jieh³² hnoh² cun³quionh³ má¹máh¹, jí³ hí³ naih³² hnoh² siáh³

cun³quionh³ cuáh³. 17 Qui¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ juóun³² tsá² ca³lin³ *tí³² jē¹ Dió³² jí³ tsá² jmí¹ ná¹zian² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³² ní² siáh³ jmí¹ hniá¹ jie³ la³ cun³ hí³ jieh³² hnoh² lá², tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ jie³ tsú², hí³ jmí¹ hniá¹ siáh³ ne³ la³ cun³ hí³ naih³² hnoh² la³, tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ ne³ tsú².

Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

18 *Sá¹ní² niéí² hnoh² he³ hnió³ juáh³ jái¹³ hí³ má²lí²jmú³² jná¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² súh²³ jún². 19 Ní¹juáh³ tsá² náí³² jái¹³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³², hí³ ní¹juáh³ tiá² ngí²³ yáh³ tsú² má¹lí³² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ juí³² ní¹ ca³súh³² jáun² jún²; jáun² ja³² tsá² hláinh¹ hí³ quin²³ jú¹ chú³² hí³ má²iná¹ jáun² hñu³ tsí³ tsú². 20 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³juí³² lín³² ne³, hí³ ca³la³ hí³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hí³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³juí³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá², 21 tí³la³ cun³ní¹ hí³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hí³ jáun² tiá² lí³ uén²³. Hí³ jáun² ní¹ má¹ca³lí³ zia³² uu³mí²tsí³², ho³ zian² tsá² hnió³ jmoh³ hian² tsí³, jáun² tí³ có³² bíh¹ nau³² tsú² cú²jueh³². 22 Ja³bí¹ zian² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ní¹ ca³hiau² ton² ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Qui¹ cun³ní¹ hí³ jlánh¹ lí¹ qui² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tí²¹ hí³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², jí³ hí³ lí¹ lí²can² tsú² siáh³ hí³ lí²hniá¹ hí³ lí³ zioh² hliáun³, hí³ jáun² tiú²uú² lí²quien² yáh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ tsí³ tsú², hí³ jáun² tiú²uú² hí³ lau³² yáh³ ní¹con² tsá² la³ hí³. 23 Tí³la³ tsá² ngí²³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² má¹ca³náí³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hué³²

chu²¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún², hi³ jáun² ca³láu² bíh¹ re². Ma³ jan² tsáu² lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³ ma³ hña³láu³ máí³ máí³ la³ cun³ cá² máí³, ma³ jan² lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³ ma³ hñaih³² nio² quiú³ máí³ máí³, hi³ ma³ jan² né³ lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³ ma³ quiú³quia³ máí³ máí³ la³ cun³ cá² máí³ jún².

Jáí¹³ hi³ ca³tin¹ náí² hlah³ hi³ tsi²¹ ja¹ cuú²miih²¹

²⁴ Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cónh³i¹ cáun² jáí¹³ hi³ lí³ la³ lá²:

—Jmáí¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quioh²¹ tsáu² lí¹³ la³jmí¹ li²¹ jmáí¹ hi³ ca³jñí³ jan² tsá²ñuh² jún² chu²¹ hué³² quioh²¹, ²⁵ ti³la³ tá¹la³ má²ná¹cuóun¹ tsú² la³jín³² né³, ca³ñí¹hi³² jan² tsáu² ñí¹nái² jáun², tsá² hau² tsá² quioh²¹ ñí¹nái² jáun², hi³ ca³jñí³ náí² hlah³ ja¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² jmí¹ li²¹ jáun² ngah³. ²⁶ Ca³cuon³ bíh¹ cuú²miih²¹ jmí¹ cá¹cuon³, hi³ jáun² ca³hiá² míh³, ja³bí¹ la³ jáun² ca³cuon³ siáh³ náí² hlah³ ja¹ jáun². ²⁷ Jmí¹jáun² né³, tsá² quian²¹ ca³ñí¹zeh¹ tsá² quioh²¹ ñí¹nái²: “Ti³², já² jún² chu²¹ bíh¹ ca³jñíh³ hnú² ñí¹nái² quián¹³, ¿ha³ yáh³ jinh¹ ja³ náí² hlah³ hi³ má²tsi²¹ ja¹ jáun²?” ²⁸ Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹nái² ca³juáh³: “Cun³ zian² tsá² hian² tsí³ ca³jñí³ bíh¹ náí² hlah³ jáun²”. Jáun² tsá² quian²¹ hi³ ca³ngáí³: “¿Hnúh¹ hnú² hi³ tsá¹cái¹³ jnoh¹ náí² hlah³ jáun²?” ²⁹ Ti³la³ tsá² quioh²¹ ñí¹nái² ca³juáh³: “Tiá² jáun² yáh³, qui¹ ní² lí¹ ca³quieíh² yáh³ náh² cu³diá²jan² cuú²miih²¹ ní¹ má¹ca³quieíh² náh² náí² hlah³ jáun². ³⁰ Ti³ re² cáun² ní² cuí¹ cuóun² tín² cu³tsa³² ca³la³ tí³ ñí¹ ca³láu² máí³, má¹jáun² zein²¹ jná¹³ tsá² jmu² ta²¹ hi³ tsa³quieí³ tín² náí² hlah³ jáun², hi³ jáun² hñe³ tsú² ma³ cá² tsu²¹, hi³ jáun² tsa³toh³ ja¹ sí²

hi³ có³², hi³ jáun² má¹lí³² jáun² né³ tiú³² tsú² cuú²miih²¹, jáun² caun¹³ tsú² hi³ tóh³² ñeíh³ hñu³cuí³ quion²¹ jna¹³”.

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ jún² mostaza
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

³¹ Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jáí¹³ lá²:

—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² máí³ jún² mostaza hi³ ca³jñí³ jan² tsáu² ñí¹nái² quioh²¹. ³² Máí³ jáun² bíh¹ máí³ hi³ jlánh¹ bíh¹ pih²¹ la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ jí³lí³² jún²; tí³la³ ní¹ má¹cá²cuon³ né³, lí²³ cáun² náí² má²ró³² tí³ jlánh¹ bíh¹ pa²¹, hi³ lí²tí³ la³ cun³ jmí¹ tí³ cáun² hma², hi³ hí¹ ca³la³ tí³ quiuh²¹ tan³² yáh³ ja³táunh¹ hi³ ná²tsí³ za³ ja¹ chí² cuoh² hma² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³
(Lucas 13:20-21)

³³ Ja³bí¹ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² jáí¹³ la³ lá²:

—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³ ca³jan³ jan² tsá²mi³ quia³ hma² juí²¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá² pienh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

He³ ca³ti²¹ jmúh³² Jesús ta²¹ jáí¹³ hi³ jmu²

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Jáun² né³, Jesús ca³ma³tin² tsáu² jmáh³la³ cun³quionh³ jáí¹³ hi³ jmu², hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ jmí¹ zaih³² tsú² tsáu² ta³ tiá² quionh³ cáun² jáí¹³ hi³ jmu² tsú². ³⁵ La³jí³² hi³ ní² ca³lí³, hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

Cun³quionh³ hi³ jmu¹ jáí¹³ bíh¹ jná¹³ hléh¹³ ní¹ má¹tí³ ñí¹ hléh¹³;
juo¹³ jná¹³ tsáu² la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹hma¹ ca³la³ cun³ jmí¹tin²,

jmí¹ ca³jmú³ Dió³² hngá¹máh³ lá².

Jesús jmu² na²¹ jái¹³ hi³ ca³tin¹ náí² hlah³ hi³ tsi²¹ ja¹ cuú²mih²¹

36 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hah² Jesús jái¹³ ní¹con² tsá² hí³, hí³ jáun² ngau³ siáh³ ñéih³, hí³ jáun² ní¹ jáun² ja³taunh²¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá².

—Jmu³ tíá³ na²¹ ní¹con² jnoh¹ jái¹³ hí³ ca³tin¹ náí² hlah³ hi³ hia³² jáun² ní¹nái².

37 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² bíh¹ lín³ tsá² jñi³² jún² chu²¹ jáun²,
38 hngá¹máh³ lá² bíh¹ dá² jaun³² niéih¹ jái¹³ hí³ lí³ ní¹nái². Tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² bíh¹ hí³ hí³ niéih¹ jái¹³ jún² chu²¹, náí² hlah³ jáun² né³ niéih¹ jái¹³ tsá² joh¹ tsá² hláinh¹ bíh¹. 39 Hí³ jáun² tsá² hian² tsí³ hí³ ca³jñí³ náí² hlah³ jáun² né³, hnga² bíh¹ tsá² hláinh¹ hí³. Jmái¹ hí³ ló³² jáun² máí³ né³ niéih¹ jái¹³ jmái¹ hí³ tsa³hín³ hngá¹máh³ lá² bíh¹, hí³ jáun² tsá² caun¹³ máí³ hí³ ló³² jáun² né³, tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹ hí³. 40 Jáun² la³jmí¹ caun² tsú² náí² hlah³ jáun² hí³ tóh³² ja¹ sí² hí³ jáun² có³², la³ jáun² bíh¹ lí³ ní¹ má¹tí³ ní¹ tsa³hín³ hngá¹máh³ lá².

41 Jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² zein²¹ ná¹ tsá²cuú² tsá²tán² tá¹ cáun² ní¹ hu²¹ uón³² ná¹ hí³ quianh³ la³jín³² tsá² jmu² hí³ tsá² siánh³ jmu³ tso³, jí³ tsá² jmu² hí³ hlah³ hi³ hó³².

42 Jáun² tsa³tionh³ dí² ní¹ nio² sí² chéi³ lín³², ní¹ jáun² tsa³tí² tsa³hoh³² hí³ tsa³ma³zian² cáun² hí³ chéi³ hí³ uóu³². 43 Tí³la³ tsá² zian² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³² má¹na²¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ jnia³ la³jmí¹ jnia³ joh¹ hiú² ca³la³ cú²tú¹ cú²lí¹³ ní¹ cuá¹quien² Dió³² Jméi² tsú². Ní¹juáh³ hnoh² chí²¹ cuáh³, jáun² niéi² náh².

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ cú¹mí¹niau²¹ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹

44 ”Hí³ taunh³² tsú² jo³cuo² Dió³² lí³ cáun² hí³ quien² lín³² bíh¹, la³jmí¹ lí²¹ ní¹con² jan² tsá² ca³choh¹³ cú¹mí¹niau²¹ hí³ tioh³ hñu³ hue³² ní¹ lí³ ní¹nái² quioh²¹ tsáu²; hí³ jáun² tí³ ca³la² bíh¹ tsú² siáh³ ní¹ tioh³ jáun². Ca³la³ má²hiún² lín³² tsí³ tsú² ngah³ hí³ ca³ñí¹hnáih¹ la³jí³² hí³ jmí¹ zia³² quioh²¹, hí³ jáun² ca³lau² hue³² jáun².

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ máí³ zín³ hu²¹ hñu³ cuáh¹ jáh³ jmái²

45 ”Ja³bí¹ hí³ taunh³² tsú² jo³cuo² Dió³² lí³ cáun² hí³ quien² lín³², la³jmí¹ lí²¹ ní¹con² jan² tsá²ñuh² tsá² ca³tí³ ca³ngí³ tí³ hlá² tí³ ní² hí³ hnauh² máí³ zín³ hí³ téh²³ tsú² jáun² perla, máí³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, ní¹juáh³ hin² zia³² quioh²¹; 46 jáun² jmí¹ ca³choh¹³ tsú² jáun² hí³ jlánh¹ bíh¹ hmuh²¹ né³, ngah³ hñú¹³ hí³ ca³ñí¹hnáih¹ la³jí³² hí³ zia³² quioh²¹, hí³ jáun² ca³lau² máí³ zín³ jáun².

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ hmá³

47 ”Ja³bí¹ jmái¹ hí³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quioh²¹ tsáu² lí¹³ la³jmí¹ lí³ jmái¹ hí³ ñeih³² tsú² hmá³ hñu³ jmí²miih²¹, hí³ jáun² jáun²³ la³jáh³ dúh¹ ní¹ jáh³ jmái². 48 Jáun² ní¹ má¹ca³canh² jáh³ hmá³ jáun² né³, tsá² zanh²³ jáh³ jmái² chí² hmá³ tí³ can³² jmái² hí³ jáun² tiánh²³ hí³ quianh²³ jáh³; jáun² jáh³ chun¹ tónh³² tsú² mí²tá², hí³ jáun² cuin²³ bíh¹ tsú² jáh³ tíá² chun¹. 49 La³ ní² bíh¹ lí¹³ ní¹ táuh³ jmái¹ ní¹ hue²¹ lá²; hí³ ja³táunh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ja³quianh³ ja¹ tsá² hláih¹ tsá² chun¹, 50 hí³ jáun² tsá² hláih¹ tónh³² tsú² ja¹ sí² chéi³ lín³², hí³ jáun² ní¹ jáun² ho³ jngih³ jí³ hí³ lí¹³ zian² cáun² hí³ chéi³ hí³ uóu³².

Cun³ quien² bíh¹ jú¹ tson² uá¹ hí³ yeh³ uá¹ hí³ hmai²¹

51 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ngái³ Jesús
ñí¹ con² tsá² hí³:

—¿Má¹ ca³ngí¹³ hnoh² la³jí³² jái¹³
hí³ má²lí²jmú³² jná¹³ ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Ján³ Tí³².

52 Jmí¹ jáun² né³ ca³záih³ dí² siáh³
tsú² la³ lá²:

—Lí³ ua³ jan² tí³² liei²¹, tsá²
má²lí²hí³ jo³cuo² Dió³², tsá² hí³ lín³
la³jmí¹ lín³ jan² tsá² hánh³, hí³ tín²
huéh³ hí³ quien² ja¹ hí³ quioh²¹, uá¹
hí³ yeh³ uá¹ hí³ hmai²¹.

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret
ñí¹ cá¹cuon³

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

53 Jmí¹ má²ca³táuh³ hí³ jmu² Jesús
la³jí³² jái¹³ ní² né³, cua³han³ ñí¹
jáun² 54 hí³ jáun² ca³chánh³² juú²co¹.
Ñí¹ jáun² né³ ca³ma³líáu³² tsú² hí³
hieh³² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹
tsá² *judíos hí³ zeh² juú² jáun², hí³
jáun² tsáu² né³ jmí¹ ná¹ tsá² cáun² tsí³
hí³ juáh³ la³ lá²:

—¿Ha³ dá² jinh¹ ca³ñí¹ma³tín³²
tsá²ñuh² ní², hí³ jáun² sa³ jlánh¹
yáh³ quiáh¹ jmí¹ tsí³? ¿Ha³ bí¹
lánh³ rón³² tín² tsú² siáh³ jmu²
hua³jueh³²? 55 Já² jon² hla¹ tí³² hmá²
bíh¹ ní³², hí³ Má²réi³ bíh¹ mí¹ziú¹³
tsú². ¿Há¹ jun³juáh¹³ rainh²¹ Jacobo
bíh¹ ní³² quionh³ Sé³², Sí¹mu²¹ ní²,
jí³ Judas ní² siáh³ dúh¹? 56 Já³bí¹
tsá²mi³ rainh²¹ tsú² siáh³ tionh²
já¹ juú² lá². Jáun² né³ ¿jinh¹ dá²
ca³ñí¹ziú¹ ñí¹líauh¹ tsá² ní² jái¹³ hí³
jlánh¹ ñí³² ní²?

57 Jáun² cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ tiá²
ca³quiú¹ ca³jeín¹³ dí² tsú². Tí³la³
Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³:

—Jí³²la³ ja¹ quioh²¹ tsá²co¹ jí³ ja¹
quioh²¹ tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ bíh¹
jan² *tí³² jē¹ Dió³² tiá² lí³ quien².

58 Hí³ jáun² tiá² hliáu³ hua³jueh³²
ca³jmú³ yáh³ Jesús ñí¹ jáun², qui¹
tiá² ta²¹ jmí¹ taunh² yáh³ tsá² hí³
quioh²¹ tsú².

14

Jmí¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmái²
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

1 Jmái¹ jáun², Herodes tsá²
cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea ca³lí³ ñí³²
hí³ ca³tín¹ Jesús, 2 hí³ jáun² ca³záih³
tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá²:

—Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái²
bíh¹ ní³², hí³ má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹.
Hí³ jáun² bíh¹ zia³² pí³ jáun² quioh²¹
tsú² hí³ jmu² hua³jueh³².

3 Qui¹hliá² Herodes jmí¹
má²ca³tanh² Juan² hñu³mí¹ñí² hí³
cuá¹tson³, hí³ cuá¹hñei²¹ quionh³
cá²den¹ná¹ cun³ñí¹ hí³ tsáu¹³
tsá²mi³ Herodías, tsá² jmí¹ ñí²cuo²
Pí²liéi¹ rainh²¹ tsá² lín³ ta²¹ hí³,
4 Ca³tanh² tsú² Juan² hñu³mí¹ñí²
quí¹ cun³ñí¹ hí³ Juan² hí³ jlánh¹
chí¹ñí¹ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiá² ca³tín¹ yáh³ hnú² hí³ ján³
nú² tsá²mi³ ní².

5 Herodes jmí¹ hnió³ jngih³ Juan²,
tí³la³ cun³ñí¹ hí³ la³jín³² tsáu² bíh¹
jmí¹ ná¹juáh²³ hí³ Juan² lín³ jan²
*tí³² jē¹ Dió³², jáun² jmí¹ juénh² tsú²
ñí¹con² la³jín³² tsá² hí³. 6 Tí³la³ jmí¹
ca³jmú³ Herodes jmái¹ hí³ ca³tsin¹³
mieh² né³, néi¹ tsá¹mái¹³ jon²
tsá²mi³ Herodías hí³ hí³ ca³ñí¹tsan³²
ñí¹ ta³ ñí¹ jí³lín² tsá² ná¹tén¹ jmái¹
jáun², hí³ jáun² Herodes né³ jlánh¹
ca³tí³ lín³² tsí³. 7 Jmí¹ jáun² ca³jmú³
dí² jái¹³ ca³la³ hí³ hien² Dió³² hí³
cuéh³² dí² mí¹ hí³ lí³ua³ cáun² hí³
mí³². 8 Jáun² mí¹ hí³ né³, cun³ñí¹ hí³
ca³ma³cau² tín² mí¹ziú¹³, hí³ jáun²
ca³ñí¹zeh¹ Herodes la³ lá²:

—Mí³ chí¹ Juan² tsá² ziau² hí³
jmái² bíh¹ hnó³² jná¹³ cuéh¹ nú², hí³
ná¹hu²¹ cáun² hñu³ uon².

9 Hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³
re²¹ jmí¹ jáun²; tí³la³ Dió³² yáh³
má²lí²hien³ tsú², hí³ hí¹ ca³la³
tí³ tsá² ná¹tén¹ yáh³ má²lí²niéi³²
jái¹³ jáun². 10 Jáun² ca³jmú³ dí²
héih³² hí³ tsa³quieih³ tsú² láí¹ Juan²
hñu³mí¹ñí². 11 Jáun² quiaun² bíh¹

tsú² mi³ chí¹ Juan² hi³ ná¹ hu²¹ cáun²
uon² hi³ ca³ cuéh³ dí² mí¹ hí³, hi³
jáun² ca³ ñí¹ jienh¹³ tsú² mí¹ ziu¹³.

12 Jáun² cua³ taunh²¹ tsá² jmí¹
hain²¹ tí³ con² Juan² hi³ cua³ quión³²
hla¹, hi³ jáun² ca³ ñí¹ hón²¹ dí²,
jmí¹ lí²¹ jáun² ja³ taunh²¹ dí² hi³
ca³ ñí¹ zeh¹ dí² Jesús.

*Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹
tsáu²*

*(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17;
Juan 6:1-14)*

13 Jmí¹ ca³ lí³ ñí³² Jesús hi³ lí³ la³
jáun², jáun² cua³ han³ ñí¹ jáun² hi³
hi³ cáun² mu² hi³ ngau³ ñí¹ tí³ có³²
ñí¹ lí¹³ cuá³ hnga². Tí³ la³ ca³ lí³ ñí³²
bíh¹ tsáu² hín² juíh³² ngau³ tsú², hi³
jáun² tsá² zian² juú² la³ cu³ la³ jéin³
jáun² ca³ huén² hi³ já¹ taunh²¹ juí³²
ta³ tí³ ñí¹ ngau²¹ tsú². 14 Cua³ han³
bíh¹ Jesús hñu³ mu² jmí¹ cuá¹ han³,
tí³ la³ jmí¹ ca³ jie³ tsú² hi³ sa³ juóun³²
lín³² bíh¹ tsáu² má² tionh² ñí¹ jáun²,
hi³ jáun² ca³ ja³ mií³ tsí³ dí² ñí¹ con²
tsá² hí³ hi³ ca³ jmah³ dí² tsá² tsáun¹
hi³ jmí¹ ná¹ jan² tsú². 15 Tí³ la³ jmí¹
má² ca³ hláu³ bíh¹, hi³ jáun² tsá²
hain²¹ hi³ tí³ con² Jesús ca³ ma³ janh³²
ñí¹ zeh¹ hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Já² má² ca³ hláu³ bíh¹ la³², hi³
hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹
má² janh² lá². Jáun² chú³² juoh¹ nú²
tsá² ní² hi³ tsa³ tánh¹, hi³ jáun² cui¹
cha³ lia³² má³² cuh³ ñí¹ táun³ hñú³.

16 Tí³ la³ Jesús ca³ juáh³:
—Tiá² lín¹ lí³ hniáu³² yáh³
tsa³ tánh¹ tsú²; hnoh² bíh¹ hniáu³²
cueh¹ tsú² hi³ cuh³.

17 Jáun² tsá² hi³ né³ ca³ juáh³:
—Tiá² hi³ zia³² yáh³ quiú¹³ jnoh¹,
jí³² la³ hñá³ *hi³ cuú² miíh²¹ quionh³
gon³ hma²¹ bíh¹ zia³².

18 Jáun² Jesús ca³ juáh³:
—Ñá² cán¹ ñí¹ lá².
19 Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ dí² héih³² hi³
chan³ tsú² tsáu² hué³² ja¹ mí¹ ñéi².
Jmí¹ jáun² ca³ zanh³ dí² tá¹ hñá³ hi³

jáun² quionh³ tá¹ gon³ hma²¹, hi³
jáun² ca³ jie³ tsú² tí³ hñu³ mi³ cuú²
hi³ ca³ cuéh³ tiá¹ hmah¹ Dió³², jmí¹
lí²¹ jáun² ca³ ca³ tsú² hi³ cuú² miíh²¹
jáun², hi³ jáun² ca³ cuéh³ dí² tsá²
hain²¹ tí³ con², hi³ jáun² tsá² hí³
siáh³ ca³ sóh³ ñí¹ con² tsá² tionh²
hí³. 20 La³ jin³² bíh¹ tsáu² ca³ cüh²
ca³ la³ lah³ má³² re²; jmí¹ má² lí³²
jáun² né³ ca³ cónh³² quia³ tún³
mí² tá² chí² juoh¹ hi³ ca³ ziaun³.
21 La³ cun³ tsá² ca³ cüh² má³² jáun²
né³ jmí¹ tín³ hñá³ mei²¹ jmáh³ la³
tsá² ñuh², tí³ la³ tiá² ná¹ hín¹³ yáh³
tsá² mi³ quionh³ tsá¹ míh¹.

Jesús cuá¹ ngí³² ñí¹ jmái²

(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ jmú³ Jesús
héih³² hi³ tónh³² tsá² hain²¹ hí³ tí³
con² hñu³ mu² hi³ hán³² tí³ jo²¹
jmái² lí¹ ná¹ ho³ ta³ tin² tá¹ la³ dí¹ hah²
dí² jái¹³ ñí¹ con² tsá² ná¹ nghí³² hí³.
23 Jmí¹ má² lí² heh² tsú² jáun² jái¹³
quionh³ tsá² tionh² hí³ né³, ca³ uú³
tsí³ máh³ hi³ ca³ ñí¹ lienh¹³ Dió³²
hnga² tán¹; jáun² ñí¹ jáun² bíh¹
jmí¹ cuá³ tsú² cú² hnga² pih²¹ la³
ñí¹ ca³ niéi². 24 Tá¹ la³ jáun² né³
má² hí¹ tsau³² mu² ñí¹ chu³ jo² jmái²
lí¹ ná¹ ho³ jáun². Jmái² hi³ ja³² ma³
cu³ tsin¹ jáun² jmí¹ má² hí¹ hlia³² mu²
tí³ hlá² tí³ ní² quí¹ hliá² jmí¹ ja³²
chí³ tí³ juí³² ñí¹ hí¹ tsá² táunh¹ tsú²
jáun². 25 Jmí¹ má² já² jnia² jáun² né³
ngau³ Jesús juí³² ñí¹ hí¹ tsá² táunh¹
tsú² jáun², hi³ chí¹ ngí³² ñí¹ jmái².
26 Jmí¹ ca³ jie³ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con²
tsú² hi³ cuá¹ ngí³² dí² ñí¹ jmái², jáun²
ca³ hiá² han¹ lín²¹ bíh¹ tsú², hi³ jáun²
ta³ juénh² jáun² bíh¹ tsú² ca³ hóh³²
hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Jan² tsá² le¹ bíh¹ ó³²!

27 Tí³ la³ Jesús ca³ liéinh³² tsá² hí³
hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lí²
juenh³ náh², quí¹ jná¹³ bíh¹ la³²!

28 Hi³ jáun² Pé¹ né³ ca³záih³ Jesús
la³ lá²:

—Ti³², ní¹juáh³ hnú² bí¹ ní³², jmu³
héih³² hi³ lí¹³ ngí¹³ jná¹³ uá²jai³² ní¹
jmái² hi³ ñe¹ ná¹ la³ tí³ ní¹ hí¹ñeih³²
hnú² ní².

29 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ña³² jaun³².

Jáun² Pé¹ cua³han³ hñu³ mu² hi³
ca³ma³liáu³² hi³ ca³ngí³ ní¹ jmái²
hi³ ngau³ tí³ jui³² ní¹ cuá¹ja³² Jesús.
30 Ti³la³ jmí¹ ca³lí³lieih²¹ tsú² hi³
tiá³ lín³² bíh¹ he² chí³, jmí¹jáun²
ca³juénh²; hi³ jáun² ca³ja³hanh³²
bíh¹ tsú² hñu³ jmái². Tá¹la³
má²hí¹tsá²hanh³² tsú² jáun² né³,
ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:

—iLiau¹ tiá³ Ti³²!

31 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹
ca³zanh³ Jesús cuo² tsú², hi³
ca³juáh³:

—iJlánh¹ tiá² re² la³ nio² cáun²
hoh² hnú²! ¿He³ láih³² lí²cháh¹
hnú² tun³ hoh²?

32 Jmí¹ taunh²¹ tsú² jáun² hñu³
mu² né³, ca³hná³ bíh¹ chí³. 33 Hi³
jáun² tsá² ní¹ hná¹ jmí¹ tiáunh¹ hi³
hñu³ mu² né³, ca³ma³tsu³ ma³juáh³²
dí², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—iTson² bíh¹ cu³tí³, hi³ la³ Jon²
Dió³² bíh¹ hnú²!

*Jesús jmah²³ tsá² ná¹tsáun¹ hué³²
Genesaret
(Marcos 6:53-56)*

34 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hán² bíh¹
tsú² tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun²,
hi³ ca³cha³taunh¹ hué³² Genesaret.
35 Jmí¹ ca³lí³ cuóun³² tsá² zian²
hué³² jáun² Jesús, ca³nga³ tsú²
jái¹³ la³ tá¹ cáun² hué³² jáun², hi³
jáun² ca³cua³jan² tsú² la³jín³² tsá²
ná¹tsáun¹ ní¹ jmí¹ zenh¹ Jesús.

36 Hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ tsú²
ní¹con² dí² hi³ cué³² dí² jái¹³ hi³
hliéih³ tsá² tsáun¹ cuo² uá¹jinh¹
jmáh³la³ zéi¹ ha¹ bíh¹ dí²; hi³ jáun²

la³jín³² tsá² ca³tí³ hí³ cuo² ha¹ tsú²
né³, lan³ bíh¹.

15

*Hi³ jmu² hi³ tiá² jin² tsá² mi³ cuóun²
(Marcos 7:1-23)*

1 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan²
tsá² *fariseos ní¹con² Jesús quionh³
tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹; tsá² hi³
má²já²taunh²¹ já¹ juú² Jerusalén, hi³
jáun² ca³ngáih³ dí² Jesús:

2 —¿He³ láih³² tiá² má²tí³² tsá²
hain²¹ ní² tí³ con² hnú² la³ cun³
hi³ ná¹ngí²³ tsá²daun³²? Quí¹ tiá²
má²tí³² yáh³ tsú² ca³tí²¹ ha³ lánh³
rón³² hniáuh³² sí³ ren³ tsú² cuo² la³
cun³ ca³tí²¹ ní¹ má¹tí³ ní¹ jmu³ tsú²
má³².

3 Ti³la³ Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Hi³ he³ láih³² sa³ tiá² ma³tih²¹
siáh³ hnoh² uá²jai³² héih³² quioh²¹
Dió³²? Já² ma³tih²¹ bí¹ náh²
cáun² hi³ ná¹héh³ chih³² náh²
hmóu³². 4 Quí¹ Dió³² ca³juáh³ la³ lá²:
“Tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mi²zjúh²”
Hi³ juáh³ siáh³: “Lí³ua³ jan² tsá²
chú² juóun³² jméi² mí¹ziú¹³, tsá²
la³ hí³ ca³tín¹ jún³ bíh¹”. 5 Ti³la³
hnoh² né³ juánh³ hi³ lí¹³ bí¹ néh¹
hi³ záih³² tsáu² jméi² mí¹ziú¹³ la³
lá²: “Tiú²uú² lí¹³ yáh³ má¹hau¹
jná¹³ hnú², quí¹ ní¹con² Dió³² bíh¹
má²ná¹chan¹ la³jí³² hi³ zia³² quion²¹
jná¹³”. 6 Hi³ jáun² ní¹juáh³ lí³ua³ jan²
tsá² má²lí²juáh³ la³ ní² néh¹, tiú²uú²
tion³ hniáuh³² yáh³ ma³hon³ tsú²
jméi² mí¹ziú¹³. Jáun² cun³quionh³
la³ ní² bíh¹ má²ná¹jmuh³² hnoh² hi³
tiá² quien² cu³tí¹³ héih³² quioh²¹
Dió³², cun³quionh³ hi³ ná¹jmuh³²
nán² quien² la³ cun³ hi³ jlánh¹
ná¹héh³ chih³² náh² hmóu³².
7 iHnoh² tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³
jéinh¹! Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ ca³juáh³
hla¹ Isaías *tí³² jé¹ Dió³² hi³ ca³tín¹
hnoh² jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

8 Tsá² ní² dá² má²quien² jná¹³
cun³quionh³ jmáh³la³ ho³
bíh¹,

tí³la³ jun³juáh¹³ la³ jonh³ jmí¹ tsí³
yáh³ tsú² hniau³ jná¹³.

9 Hí¹ cáun² tiá² lin¹ ní¹ quien² yáh³
hí³ má²tsú² má²jáuh³² tsú²
jáun² jná¹³,

quí¹ héih³² quioh²¹ tsá²mi³cuóun²
bíh¹ jaun³² hieh³² tsú² tsáu²
la³juah²¹ dúh¹ héih³² quion²¹
jnë¹³.

10 Jmí¹jáun² ca³teh³ tsú² tsá²
tionh² hí³ hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Nié² náh² jái¹³ lá², jí³ hí³ cuí¹
ngí¹³ náh² ní² siáh³: 11 Jun³juáh¹³ hí³
tsá²toh³ ho³ yáh³ tsú² jmu² hí³ tiá²
jin² tsú². Quí¹ la³jí³² hí³ hue³² hñu³
tsí³ bíh¹ tsú² jmu² hí³ hliánh².

12 Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² tsá²
hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús ní¹ zenh¹
hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Cá¹lí³tsin² hnú² hí³ jlánh¹
ca³míh³ tsí³ tsá² fariseos jmí¹
lí¹nié² jái¹³ hí³ lí²juah²¹ hnú² jáun²?

13 Tí³la³ hí³ dí² né³ ca³juáh³:

—Lí³ua³ cáun² hmá² hí³ tiá²
lí²jñi³² Nuh³² jná¹³, hniáuh³² tsa³ca³
bíh¹ ca³la³ tí³ chí² jmu². 14 Ha³ lí²
hí¹³ cán² he³ jmu² tsá² ní²; quí¹ tsá²
ten³ bíh¹ ní³² hí³ lín³ tsá² quian³²
ní¹ jui³² ní¹con² te³ rainh²¹. Quí¹
ní¹juáh³ jan² tsá² ten³ la³ hieh³²
jui³² jan² tsá² ten³ rainh²¹, jáun²
né³, chau²¹ jmá¹ hí³ tán¹ gon³ bíh¹
tsú² sunh³ cu³tsa³² ní¹juáh³ ní¹ hó²¹
táu².

15 Jáun² Pé¹ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jmu³ tiá³ na²¹ jái¹³
jáun² ní¹con² jnoh¹.

16 Jesús ca³juáh³:

—¿Hí¹ chín¹dí¹ hnoh² uá¹ tiá² la³
ngí²³ náh² siáh³? 17 ¿Tiá¹ má²níh¹
hnoh² hí³ la³jí³² hí³ tsá²toh³ ho³
tsú² chau³² hñu³ héin¹ bíh¹ tsú², ní¹
má¹lí³² jáun² né³ hue³² tí³ cheih³²?

18 Tí³la³ hí³ hue³² ho³ tsú² má¹ná¹,

ja³² la³ tí³ hñu³ tsí³ bíh¹ tsú²; hí³
jáun² bíh¹ ján¹ tson² jmu² hí³ hliáh²
jmí¹ tsí³ tsú². 19 Qui¹ hñu³ tsí³ bíh¹
tsú² ja³² la³jí³² hí³ hlah³, uá¹la³ cun³

hí³ lí¹ chin² tsú² chí¹, hí³ jngih² tsú²
tsáu², hí³ lí¹ jmu² tsú² juón¹ quionh³

tsá² hlá² tsá² ní², hí³ jmu² hí³ hlah³
hí³ hó³², hí³ lín³ tsú² tsá² háin² siáh³,

hí³ jmu² tsú² jú¹ tí¹jái², jí³ hí³ lí¹ tú²
lí¹ híón³² tsú² tsáu² ní² siáh³. 20 Hí³
ní² bíh¹ jmu² hí³ tiá² jin² tsú² ta³

ní¹ Dió³². Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² ca³cúh²
ta³ tiá² má²lí²ma³tí³² hí³ ma³jí² tín²
cuo² la³ cun³ hí³ ná¹ngí²³ tsáu² né³,

jun³juáh¹³ hí³ jáun² yáh³ jmu² hí³
hliánh² tsú².

*Jan² tsá²mi³ tsá²cá²jo²¹ tanh² ta²¹
Jesús*

(Marcos 7:24-30)

21 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³han³
Jesús ní¹ jáun² hí³ ngau³ la³cáun²
juú² Tiro jí³ juú² Sidón. 22 Jáun²
hue³² jáun² né³ jmí¹ cuá³ jan²

tsá²mi³ tsá² hué³² Canaán. Tsá² hí³
né³, ja³ ní¹con² Jesús hí³ hí¹hóh³² hí³
juáh³ la³ lá²:

—¿Hnú² Tí³², jón²zih¹ jón²cho¹
hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mi³ honh²
hnú² ní¹con² jná¹³! Mí¹míh¹ jón³²
jnë¹³ hún¹ jan² jmí²chí³ hláinh¹
hñu³ tsí³, hí³ jáun² má²tso² lín³² tsí³.

23 Tí³la³ Jesús tiá² hí³ ca³ngái³ hí¹
cáun² yáh³. Hí³ jáun² tsá² hain²¹
tí³ con² tsú² cua³taunh²¹ hí³ ca³hiu³
ca³mí³ hí³ ca³juáh³:

—Chanh²¹ tsá² ó³², quí¹ jlánh¹
tiú² jan³² hí¹jmu² cu³hna²¹ dí².

24 Hí³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³
hí³ la³ lá²:

—Dió³² ca³ze³ jná¹³ jmáh³la³
ní¹con² tsá² *Israel bíh¹, tsá² ná¹lín³
la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh² má²já²cuin³.

25 Tí³la³ tsá²mi³ hí³ má¹ná¹, ja³
la³ tí³ ta³ ní¹ tsú² hí³ ca³dí³jñi³² hí³
juáh³ la³ lá²:

—¿Tí³², ma³hau¹ tiá³ jná¹³!

26 Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Tiá² re² jniá³ yáh³ hi³ quin¹³ dí² má³² quioh²¹ tsá¹míh¹ hi³ cue¹³ dí² tsáí².

²⁷ Ti³la³ tsá²mi³ hi³ né³, ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ la³ jáun² Ti³², ti³la³ cun³ jáun² cúh² bíh¹ tsái² chí² juoh¹ má³² hi³ suh³² ñí¹ mesa quioh²¹ juo¹³.

²⁸ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—iTsá²mi³, jlánh¹ cáun² la³ nio² honh² hnú²! iCui¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú²!

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹:jáun² bíh¹ lan³ mí¹míh¹ jon² tsú².

Jesús jmah²³ juóun³² lín³² tsá² tsáun¹

²⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³han³ siáh³ Jesús ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³nga² can³² jmái² lí¹ ná¹ho³ hi³ téh²³ tsú² Galilea; hi³ jáun² ca³uú³ cáun² tsi³ máh³, ñí¹ jáun² né³ ca³cuá³. ³⁰ Jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³cha³táunh¹ ñí¹ cuá³ tsú² jáun², hi³ ná¹jan² tsá² hma², tsá² ten³, tsá² cáun¹, tsá² hliánh² ní² siáh³, hi³ juóun³² lín³² siáh³ tsá² ná¹jau² mí¹uí³ siáh³ ñí¹ hná¹ ní². Jáun² ca³chan³ tsú² ñí¹ho²¹ñí¹ Jesús, hi³ jáun² hi³ né³ ca³jmah³ tsá² hí³.

³¹ Hi³ jáun² lí¹ ca³lín³ bíh¹ tsáu² jmí¹ ca³je³ hi³ tsá² jmí¹ cáun¹ hí³ má²hleh³² bíh¹, hi³ tsá² hliánh² má²lain³², tsá² hma² má²ñi³táunh¹, hi³ jáun² tsá² ten³ né³ má²lí²³ je³. Hi³ jáun² jmí¹:jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² Israel.

Jesús cue³² hi³ cuh³ quiún³ mei²¹ tsáu²

(Marcos 8:1-10)

³² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² hi³ ca³záih³ dí² la³lá²:

—Jlánh¹ ja³² mií³ tsin³² jná¹³ ñí¹con² tsá²lá², qui¹hliá² hni³² jmái¹ máh³ má²ti³ hi³ tionh² tsú² ñí¹ lá² quiún¹ jná¹³, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hi³ cuh³ tsú² tiú²uú² zia³². Tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ chanh²¹ tsú² hñú¹³

ta³ tiá² hi³ má²lí²cuh³, qui¹ ní² lí¹ ca³huán³ tsú² hú¹ juí³².

³³ Jáun² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² ca³juáh³:

—Ti³la³ ħha³ bíh¹ jinh¹ tsá¹cán¹³ jnoh¹ má³² hi³ cuh³ tsá² juóun³² lín³² lá²? Já² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ lá².

³⁴ Jáun² hí³ né³ ca³ngáih³ tsá² hí³:

—ħCónh³ bíh¹ *hí³ cuú²miih²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Quiau³ hí³ quionh³ gon³ gáun³ juo¹³ pih²¹ bíh¹ zia³².

³⁵ Jmí¹:jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tiánh³² tsá² hí³ hue³², ³⁶ jáun² ca³zanh³ dí² tá¹ quiau³ hi³ jáun² la³ má²quionh³ juo¹³ pih²¹ hí³, hi³ ca³cuéh³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ tsú² hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con², hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² má²tionh² hí³. ³⁷ Jáun² la³jín³² bíh¹ tsáu² ca³cúh² ca³la³ lah³ má³² re² lín³². Ca³lí³¹ máh³ ca³cónh³² quiau³ mí²tá² chí² juoh¹ hi³ ziau³. ³⁸ Tsá² ca³jmú³ hí³ má³² né³ jmí¹ tín³ quiún³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh², ha³ tiá² ná¹hín¹³ yáh³ tsá²mi³ quionh³ tsá¹míh¹. ³⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hah² Jesús jái¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ tionh² hí³, hi³ hi³ hñu³ mu² hi³ ngau³ ti³ hue¹³ juú² Magadán.

16

Tsá² fariseos quionh³ tsá² saduceos mi³² cáun² lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³²

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

¹ Hi³ jáun² né³, ca³chó³² siáh³ cáun² jmái¹ hi³ ñí¹táunh¹ tsá² *fariseos quionh³ tsá² *saduceos hi³ ca³ñí¹jen¹³ Jesús; hi³ cun³ñí¹ hi³ hnió³ dí² ca³ lan³ tsú² né³, jáun² ca³mí³ dí² hi³ hie³² Jesús cáun²

li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² hi³ já³² tí³
hñu³mi³cuú².

²Ti³la³ hi³ má¹ná¹ ca³ngái³:

—Ní¹ má¹ca³hláu³ juánh³ hnoh²
la³ lá²: “Jlánh¹ re² jniau¹³ hiú², hi³
jáun² bíh¹ dái³ chí³cuú²”. ³Hi³
jáun² tí³ hú²nié² né³ juánh³ hnoh²
la³ lá²: “Né³² chau¹³ jmí³, qui¹ jlánh¹
dái³ jnie²”. [jHnoh² tsá² lín³ náh²
la³ cá¹ la³ jéinh¹] Já² tin² bíh¹ hnoh²
chú¹ ñih²¹ ha³ lánh³ jniá³ chí³cuú²,
ti³la³ tiá² la³ tin² yáh³ hnoh² chú¹
ñih²¹ jmái¹ hi³ ziaun² dí² lá² ta³né³².
⁴Tsá² hláih¹ hon², tsá² tiá² má²ti³²
jè¹ mi³² cáun² li²¹, ti³la³ tiá² li²¹ siáh³
hiáuh³ yáh³ tsú², jí³²la³ li²¹ hi³ ca³jé³
jáun² tsáu² hi³ ca³tin¹ hla¹ Jonás
bíh¹.

Jmí¹ li²¹ jáun² né³ ngah³ dí²; hi³
tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ta³tonh¹ bíh¹ ñí¹
jáun².

Tie³ quioh²¹ tsá² fariseos
(Marcos 8:14-21)

⁵Jmí¹ ca³hán² tsú² jáun² tí³ jo²¹
jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun² né³, sa³ la³
ca³ja³có³ bíh¹ tsí³ tsá² hain²¹ hí³ tí³
con² tsú² hi³ jmí¹ cán³ ca³lá² má³².

⁶Jmí¹ jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³:

—Sá¹ ní² jie³, hua³hín¹³ náh² jmu³
ca³ti²¹ tie³ quioh²¹ tsá² fariseos jí³
tsá² saduceos ná² siáh³.

⁷Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú²
ca³ma³liáu³² hi³ juónh²³ la³ lá² ja¹
hmóu³².

—Cun³ñí¹ hi³hliá² tiá² quián¹
má³² bíh¹ dí² ní³², hi³ jáun² la³ ní²
ñí¹juah²¹ tsú².

⁸Ti³la³ Jesús ca³li³tsin² bíh¹ hi³
jáun², hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² ná¹juónh³² náh²
hi³ tiá² quiánh¹ má³²? jlánh¹ tiá²
re² la³ nió² cáun² honh² náh²!

⁹¿Tiá¹ má²ngi²³ máh³ hnoh², hi³
sa³jun³ chau² siáh³ honh² náh²
ca³ti²¹ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ hi³
ca³tsóh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² hñá³
mei²¹ tsáu², hi³ ha³ cónh³ mí²tá²
ca³ziau³ siáh³? ¹⁰¿Hí¹ sa³jun³ chau²

siáh³ honh² náh² ca³ti²¹ quiau³
hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³tsóh³²
jné¹³ jáun² ñí¹con² quiún³ mei²¹
tsáu², jí³ hi³ cónh³ mí²tá² ca³ziau³
siáh³ jmí¹ li²¹ jáun²? ¹¹¿Lánh³ bíh¹
rón³² hi³ tiá² ca³li³tsin² hnoh² hi³
jun³juáh¹³ ca³ti²¹ quioh²¹ má³² yáh³
dí¹hléh²³ jné¹³ jmí¹ lí¹juáh²¹ jné¹³
hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³ ca³ti²¹
tie³ quioh²¹ tsá² fariseos quionh³
tsá² saduceos?

¹²Jmí¹ jáun² bíh¹ ca³li³tsin² tsú²
hi³ tiá² la³ ca³juáh³ yáh³ Jesús hi³
jmu³ tsú² hua³hín¹³ ca³ti²¹ tie³
quioh²¹ cán¹ hí¹miih²¹, ti³la³ la³
ca³juáh³ tsú² hi³ jmu³ dí² hua³hín¹³
ca³ti²¹ já¹³ hi³ hie³² bíh¹ tsá²
fariseos quionh³ tsá² saduceos.

Pé¹ juáh³ hi³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³
Cristo

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³Jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús cu³
jéin³ juú² Cesarea quioh²¹ Pí²lié¹,
jáun² ñí¹ jáun² ca³ngái³ dí² tsá²
hain²¹ hí³ tí³ con² hi³ ca³záih³ dí² la³
lá²:

—¿Hin² tsánh² jné¹³ Jon²
tsá²mi³cuóun² juáh³ tsáu²?

¹⁴Jáun² tsá² hi³ ca³ngái³:

—Zian² tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹
néh¹ hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² hí³
jmái²; zian² tsá² juáh³ siáh³ hi³ hnú²
bí¹ néh¹ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hi³ *ti³²
jè¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ zian² siáh³ tsá²
juáh³ hi³ hnú² bíh¹ hla¹ tí³² jè¹ Dió³²
Jeremías, ho³lá²dá² lí³ua³ jan² tsá²
jmí¹ lín³ tí³² jè¹ Dió³² jmí¹tin² ñí¹
hná¹ hí³.

¹⁵Jáun² ca³záih³ dí² siáh³:

—Hí³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh²
jné¹³ juánh³ hnoh²?

¹⁶Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³juáh³
la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo Jon²
Dió³² Tsá² juú²tsáun².

¹⁷Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jlánh¹ jmí¹ ren² hnú² Sí¹mu²¹,
jon² Jonás, qui¹ hí¹ jan² yáh³ tsáu²

tiá² má²ca³híe³ hnú² jái¹³ ní², qui¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² bíh¹ má²ca³híe³ hí³ ní². 18 Hnú² bíh¹ jmái² nú² Pé¹ (hí³ hnió³ juáh³ “Quín¹”). Jná¹³ né³ juanh³² hí³ ñí¹ quín¹ lá² bíh¹ chan²¹ jná¹³ tsá² cu³ nió³ joh² ná¹; hí³ ca³la³ hí¹juáh³ pí³ quioh²¹ hmú³² yáh³ tiá² cah¹³ jmái¹ quionh³ tsá² hí³. 19 Jáun² jná¹³ cué¹³ llaves, hí³ hauh³² hnú² jái¹³ hí³ tonh¹ hnú² tsáu² jo³cuo² Dió³²; lí³ua³ cáun² hí³ hñeih²¹ hnú² ñí¹ hué²¹ lá², má²chí¹hñéh²³ bíh¹ siáh³ hñu³mi³cuú², hí³ lí³ua³ cáun² hí³ zaih²¹ hnú² ñí¹ hué²¹ lá² né³, má²záih³ bíh¹ siáh³ hñu³mi³cuú².

20 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jmú³ Jesús héih³² ñí¹con² tsá² hí³ hí³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsú² hí³ hí³ bíh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo.

Jesús juáh³ hí³ jún³

(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

21 La³ cun³ jmái¹ jáun² máh³ ca³ma³liáu³² Jesús hí³ hieh³² jú¹ tá²na²¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ hniáu³² tsó³² dí² tí³ Jerusalén; hí³ ñí¹ jáun² né³, tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jí³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní² jmu³ hí³ ma³tso² lín³² dí² tsí³. Ca³juáh³ dí² siáh³ hí³ hí¹ ca³la³ tí³ jngah³ yáh³ tsá² hí³, tí³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmái¹ má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ dí². 22 Jmí¹ jáun² ca³ñí¹ jau² Pé¹ ñí¹ tí³ có³², hí³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hí³ quiú² jin²³ Jesús, hí³ juáh³ la³ lá²:

—iLen³ jná¹³ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ Dió³² hí³ lí¹³ la³ ní² Tí³²! iTiá² ca³tin¹ yáh³ hnú² hí³ quiunh²¹ la³ ní²!

23 Tí³la³ Jesús ca³jinh³ tí³ ñí¹ zenh¹ Pé¹, hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—iTi³ có³² quin³² ñí¹con² jná¹³ *Satanás! Hnú² dá² lí¹ chí¹cuú² chí¹jnai³² bíh¹ ñí¹con² jná¹³. Tiá² lín²³ yáh³ hnú² la³jmí¹ lín²³ Dió³²,

hnú² dá² lín²³ la³ cun³ qui³ lín²³ tsá²mi³cuóun² bíh¹.

24 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáu³² chá³² tsú² tí³ có³² la³jí³² hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hí³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hí³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quioh²¹.] hí³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³. 25 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ líon³² hnga², tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáun¹. 26 Qui¹ zha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láih¹³ tsú² la³jí³² hí³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lí³² jáun²? Qui¹ zhe³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ joh¹³ tsú² siáh³ jmí²chí³ quioh²¹? 27 Qui¹ Jon² tsá²mi³cuóun² dá² jáunh³ hí³ lín¹ hí³ quien² la³jmí¹ quien² Jméi², la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³, hí³ jáun² má¹jáun² cué³² hmah²¹ ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hí³ lí²jmú³. 28 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jie³ hí³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² má²cuá¹ho² ná¹ jái¹³.

17

Dió³² jmu² hí³ zan² Jesús

(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

1 Jmí¹ la³ má²jñéi³ jmái¹ jáun² né³, Jesús ca³jan³ Pé¹, Jacobo jí³ Juan² dá¹jon²¹ Jacobo ní² siáh³, hí³ ja³taunh²¹ cáun² tsi³ máh³ ñe¹ ñí¹ lí¹³ tiánh³ hmóu³²; 2 hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³za² ho¹ñí¹ tsú² ñí¹ ta³ñí¹ tsá² hí³. La³jmí¹ jniá³ joh¹ hiú² jniá³ ñí¹ tsú² lí³, hí³ jáun² ha¹ tsú² né³ lí³ tiáu²

lín³² la³jmí¹ jniá³ joh¹. ³ Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ ca³jien³² tsá² hí³ Moisés quionh³ Lih³, hí³ ná¹juónh²³ quionh³ Jesús. ⁴ Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Pé¹ hí³ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Ti³², jhénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá²! Ní¹juáh³ hnáuh² hnú², jmu¹ jná¹³ hní³² hñú³reh³; cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés hí³ cáun² siáh³ quioh²¹ Lih³.

⁵ Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Pé¹ ja³ cáun² jnie² zín³ lín³² hí³ ca³tsáinh³² tsú² jí³lin²; hí³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hí³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, jan² Tsá² hno³ lín³² ná¹, Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³ hí³ ca³tin¹. Niéi² náh² la³ cun³ hí³ juáh³ tsú².

⁶ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³juénh² lín³² bíh¹, hí³ jáun² ca³dí³jñí³² ca³la³ hí³ ca³jmú³ rá¹hin³. ⁷ Hí³ jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹ tionh¹ tsú², hí³ ca³tí³ cuo² quioh²¹ tsú², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Nú¹ tianh³ náh²; ha³ lí² juenh³.

⁸ Hí³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsú² né³, tiú²uú² hin² zian² hí¹ jan² yáh³, jí³²la³ hnga² bíh¹ jéi³²í¹ Jesús zenh².

⁹ Tá¹la³ ná¹son² tsú² jáun² tsí³ máh³ né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hí³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² hin² juoh² náh² hí¹ jan² la³ cun³ hí³ má²lí²jíeh³, ca³la³ tí³ ní¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² ja¹ hla¹ máh³.

¹⁰ Jmí¹ jáun² ca³ngái³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús hí³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ juáh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ hí³ Lih³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² bí¹ néh¹ tín² jáunh³ la³ñí¹?

¹¹ Jáun² hí³ né³ ca³ngái³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hí³ Lih³ bíh¹ tín² jáunh³, hí³ ja³ma³re² jí³lí³². ¹² Tí³la³ jná¹³ juanh³² hí³ má²cuán²

bíh¹ Lih³, tí³la³ tiá² hin² ca³lí³ cuóun³² yáh³, hí³ jáun² dá² ca³jmúh³² bíh¹ tsú² tsú² la³ cun³ hí³ hnió³ jmu³. La³ jáun² bíh¹ siáh³ ma³tso² Jon² tsá²mi³cuóun² tsí³ hí³ jmu³ tsá² hí³.

¹³ Jmí¹ jáun² ca³lí³tsin² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² jmái² bíh¹ la³ hí¹hien² tsú².

Jesús jmah²³ jan² ñú²míh¹ zian² tsá¹ lí¹ jún²³

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² siáh³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² juóun³² lín³² hí³ né³, ja³ jan² tsá²ñuh² ñí¹con² Jesús hí³ ca³dí³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

¹⁵ —Tí³², cuí¹ já² mií³ honh² nú² quioh²¹ jón³² jná¹³, quí¹hliá² zian² tsú² tsá¹ lí¹ jún²³ hí³ jáun² má²tso² lín³² tsú² tsí³; quí¹ hiú² cuóh³² bíh¹ quinh² tsú² chu³ sí² hó³lá²dá² chu³ jmái² siáh³. ¹⁶ Cua³jan³² jná¹³ tsú² ñí¹con² tsá² hain²¹ lá² tí³ con² hnú², tí³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú² hí³ jmah³.

¹⁷ Jáun² Jesús ca³ngái³:

—jHnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá² cáun² lí¹ cháunh²³ chih³² la³ siáh³! ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hí³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² dúh¹? ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hí³ tion¹ jná¹³ tsin³² hí³ ca³tin¹ hnoh²? Ñá²jan³² ñú²míh¹ tí³ lá².

¹⁸ Jmí¹ jáun² ca³jin³ Jesús jmí²chí³ hláinh¹, hí³ ca³jmú³ dí² héih³² hí³ cua³hain³² hñu³ tsí³ ñú²míh¹ hí³, hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² lan³ tsú².

¹⁹ Jmí¹ má²lí³² jáun² ca³liéih³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús cáun² ñí¹ tí³ có³², hí³ ca³ngái³ jái¹³ lá²:

—¿He³ láih³² sa³ tiá² ca³tiau¹³ yáh³ jnoh¹ hí³ chin¹³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³?

²⁰ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Cun³ñí¹ hí³ tiá² re² má²nió² cáun² honh² bíh¹ hnoh². Quí¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²,

sá¹jmí¹ hi³ ná¹tioh³ cáun² honh²
 náh² uá¹jin¹ ma³ pih²¹ lín²¹ la³
 cun³ tí³ cá² má³ m³ mostaza, jmí¹
 lí¹³ bíh¹ juoh¹ náh² máh³ zeh² ní² la³
 lá²: “iQuin³² ñí¹ lá², tí³ ó³² cua³²!”,
 hi³ jáun² máh³ ní² jmí¹ lí¹³ quin³.
 Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ juóuh³² lí¹³
 ní¹juáh³ hi³ tson² nio² cáun² honh²
 náh². 21 [Tí³la³ jmí²chí³ hláinh¹ la³
 ní² má¹ná¹, jí³²la³ cun³quionh³ hi³
 líéinh³² tsú² Dió³² jí³ hi³ má²hien²¹
 bíh¹ tsú² lí¹³ tioh²¹ hi³ chin¹³.]

*Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ né³bí¹
 jún³*

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹
 ñí³taunh¹ tsú² cu³lí²¹ hue¹³ Galilea,
 Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³, Jon² tsá²m³cuóun² jienh³
 tsú² jo³cuo² tsáu², 23 hi³ jáun² jngah³
 tsú², tí³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmá¹ jáun²
 né³, jenh¹³ bíh¹ jná¹³.

Hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³ tsá²
 hí³ cun³quionh³ jái¹³ ní².

*Má²hmah¹ tsú² hmah²¹ hi³ chí²
 tsú² quioh²¹ cuáh³² chin¹*

24 Jmí¹ cá¹chánh²¹ Jesús já¹ juú²
 Capernaum quionh³ tsá² hain²¹ hí³
 tí³ con² né³, jáun² *tsá² chí² hmah²¹
 tiáunh¹ cuáh³² chin¹ ca³cha³taunh¹
 hí³ m³ tun³ *cú¹tiáu², hí³ ca³záih³
 Pé¹ la³ lá²:

—¿Tiá¹ ma³hmah¹ tí³² juóuh³²
 hnoh² hmah²¹ hi³ ca³tin¹ cuáh³²
 chin¹?

25 Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Ján³.

Hí³ jáun² né³, jmí¹ hein²¹ Pé¹
 ñéih³ né³, Jesús tín² ca³hléh³ la³ ñí¹
 hí³ ca³juáh³:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnú² Sí¹mu²¹?
 ¿Hin² ñí¹con² cai³² tsá² ná¹lín³ re²¹
 ñí¹ hue²¹ lá² hmah²¹ jí³ la³ jí³² quie³
 hí³ lí³ hniáuh³²: hí¹ tsá²co¹ tsú², ho³
 tsá² siánh³ uá¹?

26 Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Tsá² sjánh³ bíh¹.

Hí³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Hí³ jáun² tiá² la³ má²hmah¹
 yáh³ tsá²co¹ tsú². 27 Tí³la³ hí¹ jan²
 yáh³ tsáu² tiá² hniáuh³² jmú¹³ dí²
 hí³ míh³ tsí³, jáun² cua³² tí³ ñí¹
 nio¹ jmá² lí¹ ná¹ho³, hí³ cuá²héi³
 m³ quie³; hí³ jáun² ho³ juo¹³ la³ ñí¹
 hí³ janh²¹ nú² hí³ bíh¹ hu²¹ cáun²
 quie³ hu²¹ quiún³ cú¹tiáu² hí³
 la³ cun³ má²tsin¹³ hí³ má¹hmah²¹
 nú² quioh²¹ hmah²¹ hí³ chí²
 tsú² quion²¹ jná¹³ jí³ hí³ quián¹³
 nú² huen² ní² siáh³; hí³ jáun²
 cuá²ma³hmah²¹ ní¹ má¹lí³² jáun².

18

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?

(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

1 Jmá¹ jáun² ca³ja³janh³² tsá²
 hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús ñí¹ zenh¹
 hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² bíh¹ tsánh² tsá² má²tionh²
 jo³cuo² Dió³² jlánh¹ lí³ quien²?

2 Jmí¹ jáun² ca³teh³ Jesús jan²
 tsá¹míh¹, hí³ ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹
 tsá² hí³, 3 hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hí³
 ní¹juáh³ tiá² zan¹³ náh² hí³ lín¹³
 náh² la³ jmí¹ lín³ jan² tsá¹míh¹, tiá²
 lí¹³ yáh³ háuh¹ hnoh² jái¹³ quiúnh¹
 jná¹³. 4 Hí³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³,
 hí³ lí³ua³ jan² tsá² jmu² hí³ tiá²
 lin¹ quien² hnga², hí³ jmu² tsú²
 la³ jmí¹ lín³ jan² tsá¹míh¹ lá², tsá²
 la³ hí³ bíh¹ tsá² jlánh¹ lí³ quien²
 ja¹ quioh²¹ la³ jí³² tsá² má²tionh²
 jo³cuo² Dió³². 5 Hí³ lí³ua³ jan² tsá²
 hen³ jan² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³²
 jná¹³, má²lí²he³ jí³ jná¹³ bíh¹ tsú²
 jaun³².

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²
 jmu² hí³ tanh³² tsáu² tso³*

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 “Jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² jmu³
 hí³ tánh³² tso³ tsá¹míh¹ tsá² taunh²
 jná¹³ lá² ta²¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ re²
 sá¹jmí¹ hí³ tónh³² tsú² zié³ lá¹
 tsá² la³ hí³ hí³ chí¹hñéih²³ cáun²

tá² quín¹ pa²¹ lín²¹, hi³ jáun² jmí¹
taun³ tsú² ca³la³ tí³ ñeh² jmí²miih²¹.
7 jlánh¹ hlah³ quioh²¹ tsá² zian²
hngá¹máh³ lá² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹
hliáun³ ñí¹ hi³ zia³² hi³ lí¹³ jmu³
hi³ tánh³² tsú² tso³! Tiú² nio² bíh¹
lí³ zia³², tí³la³ jlánh¹ bíh¹ juo²³ tsá²
jmu³ hi³ tánh³² tsáú² tso³!

8 "Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³
cuonh² hnú² ho³lá²dá² tanh¹ nú²
jmu² hi³ tanh³² hnú² tso³, tí³ re²
hná¹ hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³;
quí¹ tí³ re² bíh¹ hi³ cuánh¹³ nú²
ta³ tiúnh¹ cáun² cuonh² ho³ hi³
tiúnh¹ cáun² tanh¹ ñí¹ lí¹³ zian² nú²
cun³ jmí¹hi³nio² la³ cónh³ bí¹ hi³
cuóh¹³ nú² ja¹ sí² cun³ jmí¹hi³nio²
quionh³ tá¹ tun³ cuonh² ho³ tá¹
tun³ tanh¹. 9 Hi³ ní¹juáh³ mí¹máh¹
nú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² nú² tso³,
chí³ cú²jueh³² hi³ jáun² tiáun² ñí¹
uóunh³; quí¹ tí³ re² bíh¹ cuánh¹³
nú² cun³quionh³ cá² má³ mí¹máh¹
ñí¹ lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio²,
la³ cónh³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ nú²
quiú³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ má³
mí¹máh¹.

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ já¹ziáh²
má²já²hain³

(Lucas 15:3-7)

10 "Hi³ jáun² né³, ha³ lí² jmú²
náh² hi³ tiá² jéin²³ náh² lí³ua³ jan²
tsá² tiá² má²hún¹ tsí³ la³jmí¹ lín³
tsá¹míh¹ lá². Quí¹ jná¹³ juanh³² hi³
tsá²cuú² tsá²ta³ Ñuh³² jná¹³, la³ cun³
tsá² tanh² hó¹ñí¹ tsá² la³ ní², tsá² hi³
bíh¹ tionh² ñí¹ hó²¹ñí¹ Ñuh³² jná¹³
jmá¹ ca³la³ jí³² tí³ hñu³mi³cuú².
11 [Quí¹ jná¹³ dá² Jon² tsá²mi³cuóun²
ja³ ná¹ hi³ ja³hnáh³² tsá² ná¹cuin²
bíh¹.]

12 "¿Ha³ lánh³ lín²³ hnoh²?
Ní¹juáh³ jan² tsáú² tíonh³² hñá³láun³
*já¹ziáh², hi³ ní¹juáh³ la³ ja³hain³
jan² jáh³ hí³ né³, ¿há¹ tiá² chan³
tsú² jáh³ quiéinh³ nio² quiú³ tsí²¹
quia³ñu³ hi³ ñí¹ má²zenh² jáun²,

hi³ jáun² tsa³tí² tsa³ngí² hi³ hnah²
jáh³ ja³hain³ hí³? 13 Hi³ ní¹juáh³
ca³chanh²¹ tsú² né³, tí³ jlánh¹ bíh¹
tsah³ tsú² cun³ñí¹ hi³ tsanh²¹
jáh³ jan² hí³ la³ cónh³ bíh¹ hi³
ca³tin¹ jáh³ quiéinh³ nio² quiú³
tsí²¹ quia³ñu³ hi³ tiá² já²cuin³ hí³.
14 Ja³bí¹ la³ jáun² Ñeh² hnoh² Tsá²
cuá³ hñu³mi³cuú² tiá² hnió³ yáh³ hi³
lí¹ tsa³hín³ lí³ua³ jan² tsá² lín³ la³jmí¹
lín³ tsá¹míh¹ lá².

Ca³ta¹ dí² chí¹³ tsí³ tsáú¹³
tsá²mi³cuóun²rainh²¹ dí²
(Lucas 17:3-4)

15 "Ní¹juáh³ jan² renh² nú²
jmu² cáun² hi³ hlah³ ñí¹con²
nú², cuá²lien¹ tñ² ñí¹ hnga² hi³
cuá²zéih³ la³ cun³ hi³ lí²jmú³.
Ní¹juáh³ ca³ngí¹³ tsú² jái¹³, jáun²
má²ca³janh²¹ bíh¹ nú² tsú². 16 Tí³la³
ní¹juáh³ tiá² jái¹³ ngí²³ yáh³ tsú²,
jáun² né³, tiéh³ conh³í¹ jan² ho³
gon³ tsáú², hi³ jáun² tsá² hí³ lín³
tsá² nau³² jái¹³ ní¹juáh³ ha³ lánh³
ca³juáh³ tsú². 17 Hi³ ní¹juáh³ cun³
jáun² bíh¹ tiá² jái¹³ ca³ngí¹³ tsú²,
hi³ jáun² zéih³ cú²jueh³² la³jín³² tsá²
cuáh³². Hi³ ní¹juáh³ cun³ jáun² bíh¹
tiá² jái¹³ ca³ngí¹³ tsú² ñí¹con² tsá²
lín³ cuáh³², jáun² jien¹ tsú² cú²jueh³²
la³jmí¹ jien¹ nú² jan² tsá² tiá² Dió³²
má²cuóun³², ho³ la³jmí¹ jien¹ nú²
jan² *tsá² chí² hmah²¹.

18 "Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³
lí³ua³ cáun² hi³ hñeih²¹ hnoh² ñí¹
hué²¹ lá², má²chí¹hñéih²³ bíh¹ siáh³
hñu³mi³cuú², hi³ jáun² lí³ua³ cáun²
hi³ zaih²¹ hnoh² ñí¹ hué²¹ lá² né³,
ja³bí¹ hñu³mi³cuú² siáh³ má²záih³
bíh¹.

19 "Ja³bí¹ juanh³² jná¹³ siáh³,
ní¹juáh³ gon³ náh² jmúh¹³ náh²
cá²honh¹ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lienh¹
náh² Dió³² ca³ti²¹ cáun² hi³ hnáuh²
náh² míh¹, jáun² cue³² bíh¹ Ñuh³²
jnë¹³ Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú². 20 Quí¹
ní¹juáh³ ñí¹ ná¹ngih³² tsú² gon³

gáun³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³, jáun² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ bíh¹ zenh² jná¹³.

21 Jáun² Pé¹ ngau³ hi³ ca³ñí¹ngah¹ Jesús:

—Tí³², ǰáh³ jéin³² lí¹³ chin²¹ jná¹³ tsin³² hi³ ca³tí²¹ hi³ hlah³ hi³ jmu² renh² jná¹³ ñí¹con² ná¹? ¿Hí¹ la³ tí³ quiau³ jéin³²?

22 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús Pé¹ la³ lá²:

—Tiá² juanh³² yáh³ jná¹³ quiau³ jéin³², tí³la³ la³ tí³ hnah³² nio² quiú³ tsi²¹ quia³ nio² ma³ quiau³ máh³.

Jái¹³ hi³ ca³tí²¹ hi³ hniáuh³² jmu³ tsú² juenh² tsí³

23 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³, hí³ Dió³² bíh¹ jan² Tsá² juenh² lín³² tsí³ ñí¹con² tsá² má²tionh² jo³cuo²; la³jmí¹ ca³jmú³ jan² re²¹ hi³ ca³lí³hnió³ caun¹³ quie³ hi³ jmí¹ nio² jo³cuo² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² joh¹. 24 Tá¹la³ má²cuá¹jíe²³ tsú² ní¹juáh³ hin² tsánh² ca³dánh² hi³ hin² tsánh² tiá² ca³dánh², jmí¹jáun² cua³jan² tsú² jan² tsá² jmí¹ la³ ca³dánh² hliáun³ mí²yau²¹ cu³tí¹³ héih³² quie³.

25 Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² jmí¹ zia³² yáh³ he³ lánh³ rón³² cháu³² quie³ jáun², jáun² re²¹ hí³ né³ ca³jmú³ héih³² hi³ hna³ tsú² cú²jueh³² tsá² hí³ hi³ lín¹³ *tsá² dí¹hlánh¹ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hñú¹³, jí³ la³jí³² la³ cun³ hi³ zioh² tsú² ní² siáh³, hi³ jáun² lí³hmáh¹ la³jí³² hi³ ca³lí³ren² tsú² jáun².

26 Jmí¹jáun² ca³dí³jñí³² tsá² hí³ ta³ ñí¹ re²¹ hí³, hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ hi³ juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, juenh² lín³² jmu³ honh² hi³ ca³tin¹ jná¹³, má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ jí³lí³²”.

27 Jáun² re²¹ hí³ né³ ca³ja³ mí³ tsí³, hi³ jáun² ca³chin² dí² cú²jueh³² tsí³ ca³tí²¹ la³jí³² hi³ ca³dánh² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³líón³² bíh¹ dí² cú²jueh³².

28 ”Tí³la³ tsá² hí³ né³, la³ cun³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² bíh¹ ca³jeh²

jan² tsá² quian²¹ rainh²¹, tsá² jmí¹ la³ ren² hñá³láu³ *cú¹tiáu²

quioh²¹. Jáun² ca³cuíh³ dí² láí¹ tsá² hí³ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

“iMa³hmah²¹ la³ cun³ hi³ ren² nú² quion²¹ ná¹!” 29 Jáun² tsá² hí³ siáh³ ca³dí³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ dí² hi³ ca³hiu³

ca³mí³ ñí¹con² tsú², hi³ juáh³ la³ lá²: “Juenh² jmu³ honh² ñí¹con²

jnë¹³, má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ la³jí³² hi³ quián¹³ hnú²”.

30 Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ juenh² tsí³, hñu³mí¹ñí² bíh¹ ca³tanh² dí²

ca³la³ ñí¹ ca³ma³hmah¹ jí³lí³² hi³ jmí¹ ren².

31 Jmí¹ ca³jíe³ tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² hi³ ca³jmú³ tsá² hí³

la³ jáun², jáun² hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³jeinh²¹, hi³ jáun² já¹tanh²¹ hi³

ca³ñí¹zeh¹ juo¹³ la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí³² jáun².

32 Jmí¹jáun² ca³jmú³ juo¹³ tsú² héih³² hi³ ca³ñí¹tieh¹ tsú²

tsá² hí³, hi³ ca³záih³ dí²: “iHnú² tsá² quian²¹ hláh¹! Jná¹³ lí²chín³²

tsin³² la³jí³² hi³ jmí¹ ren² nú² jáun², qui¹hliá² lí²hiú¹ lí²míh¹ hnú²;

33 ja³bí¹ hnú² siáh³ jmí¹ hniáuh²¹ jmúh¹³ juenh² honh² hi³ ca³tin¹

renh² nú² la³jmí¹ lí¹jmú²¹ jná¹³ juenh² tsin³² ñí¹con² hnú²”.

34 Jáun² juo¹³ tsú² hi³ ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² héih³²

hi³ ma³tson¹³ tsú² tsá² quian²¹ hi³ ca³la³ ñí¹ ca³ma³hmah¹ tsú² la³jí³²

hi³ ren². 35 Jmí¹jáun² ca³ma³táuh³² Jesús jái¹³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ja³bí¹ la³ ní² siáh³ jmu³ Nñh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mí³cuú² ñí¹con²

ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² ní¹juáh³ tiá² chin¹³ náh² honh²

ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² náh² tsáu¹³ renh² náh².

19

Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²

hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo²

(Mateo 5:31-32; Marcos 10:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

1 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³jí³² jái¹³ ní² né³, cua³han³ hué¹³ Galilea hi³ ngau³ tí³ hué¹³ Judea nio² jo²¹ cua³ Jordán juí³² ñí¹ hia³² hiú². 2 Juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ tsú², hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmah³ tsú² juóun³² lín³² tsá² tsáun¹.

3 Jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³ma³janh³² ñí¹ zenh¹ Jesús hi³ ca³ca³ ca³lan³ dí² tsú²; hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ tun³ tsú² ñí²cuo² cun³ñí¹ hi³ ca³tí²¹ lí³ua³ cáun² uu³mí²tsi³² pih²¹ hi³ zia³²?

4 Jáun² hi³ dí² né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²?, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² hi³ Tsá² ca³jmú³ la³ cu³ la³ juéh³ mí³cuú²: “Tsá²mí³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³jmú³ tsú²”. 5 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²: “Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ chan³ tsá²ñuh² jméi² mí¹ziú¹³ tí³ có³², hi³ jáun² ma³zian² cu³lí²¹ quionh³ tsá²mí³ ñí²cuo², hi³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín¹³ tsú² tá¹ gon³”. 6 Hi³ jáun² né³, tiú²uú² lí³ yáh³ gon³ tsú², qui¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín³ tsú². Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² ca³tín¹ tsá²mí³cuóun² tson³ cáun² hi³ má²lí²cunh³ Dió³².

7 Jáun² jmí¹jáun² ca³ngáih³ tsú² Jesús:

—¿Ní¹juáh³ la³ ní² né³, jáun² he³ láih³² ca³jmú³ hla¹ Moisés héih³² hi³ hniáuh³² hiáuh³ tsá²mí³ cáun² sí² hi³ ca³tí²¹ hi³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo², hi³ jáun² má¹jáun² má²lí¹³ tún³ tsú²?

8 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá² jái¹³ ngí²³ hnoh² bíh¹ jaun³², hi³ jáun² bí¹ ca³cué³ hla¹ Moisés jái¹³ hi³ lí¹³ tsáun³ tsú² quionh³ tsá²mí³ ñí²cuo²; tí³la³ tiá² la³ ní² jmí¹ lí³

yáh³ jmí¹ ca³jmú³ Dió³² la³ cu³ la³ juéh³ mí³cuú². 9 Jná¹³ juanh³² hi³ lí³ua³ jan² tsá² tun²³ tsá²mí³ ñí²cuo², hi³ jáun² jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mí³ siánh³, cun³quionh³ la³ jáun² má²lí²jmú³ tsú² tso³ juón¹ bíh¹. Jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ hnga² bíh¹ tsá²mí³ ñí²cuo² tsú² tín² ca³liéinh³² tsá²ñuh² siánh³, jáun² bíh¹ zia³² jái¹³ tun³ tsú² tsá²mí³. [Ja³bí¹ má²lín³ jan² tsá² lí¹ jmú² lí¹ tsau³² bíh¹ tsú² ní¹juáh³ hi³ ca³jéinh³² cuo² quionh³ jan² tsá²mí³ tsá² má²lí²te³ tsáu².]

10 Jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú²:

—Ní¹juáh³ la³ ní² bíh¹ la³ lí³ hi³ ca³tín¹ tsá²ñuh² quionh³ tsá²mí³ ñí²cuo², tiá² lín¹ ñí¹ quien² yáh³ hi³ la³ jéinh³² tsú² cuo².

11 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Tiá² la³jín³² tsáu² ngí²³ yáh³ hi³ ní², jí³²la³ tsá² hi³ bíh¹ ngí²³ tsá² má²ca³hiauh³ jái¹³ hi³ ngí¹³ bíh¹. 12 Zia³² bíh¹ hliáun³ ñí¹ ca³tí²¹ he³ láih³² tiá² lí¹³ jéinh³² tsáu² cuo²: qui¹ zian² tsá²ñuh² tsá² má²tiéh³ la³ cun³ ní¹ má¹ca³lí³zian² máh³, zian² né³ *tsá² tiéh³ hi³ ca³jmú³ tsá²mí³cuóun² bíh¹, hi³ zian² né³ tsá² jmu² hnga² hi³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ tsá² tiéh³ cun³ñí¹ hi³ hnió³ hi³ ma³zian² tán¹ hián² cu³tí¹³ ñí¹con² Dió³². Jáun² lí³ua³ jan² tsá² lí¹³ ngí¹³ jái¹³ ní², cuí¹ ngí¹³ tsú² re².

Jesús má²mih² tsá¹míh¹

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

13 Jáun² né³, jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² ma³ jan² tsá¹míh¹ ñí¹con² Jesús, hi³ hnió³ tsú² hi³ ra³tsí³² Jesús cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá¹míh¹ jí³ hi³ liéinh³² dí² siáh³ Dió³²; tí³la³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² né³, ca³jín³ bíh¹ tsá² ná¹jan² hí³ tsá¹míh¹. 14 Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³:

—Cuéh³ nán² tsá¹míh¹ ní² jái¹³, cuí¹ ja³taunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí²

jní² náh² juí³² quioh²¹; quí¹ tsá²
lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ ní² bíh¹ lí¹³
tónh³² jo³cuo² Dió³².

15 Jáun² ca³ra³tsi³² tsú² cuo² ñí¹
quioh²¹ tsá¹míh¹; jmí¹ lí²¹ jáun² né³,
cua³han³ tsú² ñí¹ jáun² hí³ ngah³.

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús
(*Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30*)

16 Jáun² né³, ca³chó³² cáun²
jmái¹ hí³ ñéi¹ jan² tsá² tsá¹ñú¹ hí³
ca³ñí¹jen¹³ Jesús, hí³ ca³ngái³ hí³
juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², ¿he³ ñí¹ hí³ chu²¹
hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hí³ jáun² lí¹³ lí³
zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ hí³ nio²?

17 Jáun² Jesús ca³ngái³ hí³
ca³juáh³:

—¿He³ láih³² hngaih³² hnú²
ca³tí²¹ hí³ chu²¹? Quí¹ jí³² la³ jan²
tán¹ bíh¹ Tsá² chun¹ zian². Tí³ la³
ní¹ juáh³ hí³ hnáuh² hnú² hí³ lí¹³
zian² nú² la³ cun³ jmí¹ hí³ nio²,
ma³tí²¹ ca³ la³ jí³² héih³² quioh²¹
Dió³².

18 Jáun² ca³juáh³ tsá¹ñú¹ hí³ la³
lá²:

—¿La³ cun³ he³ jaun³² né³?

Hí³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² jngih³ náh² tsáu², ha³
lí² jmu² náh² juón¹, ha³ lí² háin²,
ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ cáun² jú¹ tí¹ jái²,
19 tianh³² ta²¹ ñeh² mí²ziúh², hí³
ma³hno¹ siáh³ tsá²mi³cuóun² renh²
nú² la³jmí¹ hno³ nú² huen².

20 Jáun² tsá² tsá¹ñú¹ hí³ ca³juáh³:

—La³ jí³² bíh¹ hí³ ní² má²ca³ma³tí²¹
jné¹³; ¿zia²¹ siáh³ cáun² hí³
lí³hniauh²³ ní¹ hná¹ ní²?

21 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Ní¹juáh³ hí³ hnáuh² hnú² hí³
lín¹³ nú² jan² tsá² chun¹ cun³
tán¹ cun³ hián², jáun² cuánh²,
cuá²hnái¹ la³ jí³² hí³ zia³² quián¹³,
hí³ jáun² tsoh³ quie³ jáun² ñí¹con²
tsá² tia³mii², hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹
lí¹³ lí³ hánh³ nú² hñu³mi³cuú²; ní¹

má¹lí³² jáun² né³, ña³² cu³hna³²
jné¹³.

22 Tí³ la³ jmí¹ má²lí²niéi³² jáun²
tsá² tsá¹ñú¹ hí³ jái¹³ ní² né³,
jmí¹ jáun² ngah³ hí³ má²hí¹uin³ lín³²
tsí³, quí¹ hliá² jlánh¹ jmí¹ hánh³ tsú².

23 Hí³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ hí³
ca³záih³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³
jlánh¹ bíh¹ juóuh³² hí³ hí³ jan² tsá²
hánh³ jo³cuo² Dió³². 24 Juanh³²
jné¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh², hí³ tí³
jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ hí³ ngá¹³ jáh³
cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³
mí³ quie³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ hí¹³ jan²
tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

25 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jái¹³ ní²
né³, ca³ja³cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²,
hí³ jáun² ca³ngái³ rainh²¹ tsá²ján²
tsá²ján² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí³ jáun² né³, hin² bí¹ dá²
tsánh² la³ lí¹³ liáun³ jaun³²?

26 Jáun² Jesús ca³jie³ ní¹ tionh¹
tsú², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Tiá² tin² yáh³ tsá²mi³cuóun²
jmu³ hí³ ní², tí³ la³ ñí¹con² Dió³²
má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ hí³ juóuh³²
tiá² zia³².

27 Jáun² jmí¹ jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³
lá²:

—Sa¹ ní² jie³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ tí³
có³² la³ jí³² hí³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hí³
jáun² má²ngí¹ jnoh¹ quiúh¹ hnú².
Jáun² né³ ¿he³ dá² lí³ zia³² quiú¹³
jnoh¹?

28 Jáun² jmí¹ jáun² ca³záih³ siáh³
Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jné¹³ hnoh²,
hí³ jmái¹ hí³ la¹³ jáun² hmai²¹
ca³ la³ jí³² hí³ zia³², jmái¹ hí³
tá¹cuón¹ jáun² Jon² tsá²mi³cuóun²
ñí¹ hmá²si¹ quien² quioh²¹, ja³bí¹
hnoh² uá²jai³² lí³ zia³² quia³tún³
hmá²si¹ ñí¹ cuá¹tianh³ náh², hí³
cuá¹ quia³nh² náh² jú¹ tson² quioh²¹
tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² *Israel.
29 Hí³ jáun² la³ jín³² tsá² má²ca³chan³

jméi² mí¹ziú¹³, jí³ tsá²mi³ tsá²ñuh²
rainh²¹, jí³ jón²zih¹, jí³ hí³ má²ca³tú³
siáh³ hñú¹³, jí³ hué³² quioh²¹ ní²
siáh³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³, tsá²
la³ hí³ bíh¹ hiáuh³ hñá³láu³ nió³ tí³
hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ lí²chá³²
jáun² tí³ có³²; ja³bí¹ hiáuh³ tsú²
siáh³ jái¹³ hí³ lí¹³ zian² la³ cun³
jmí¹hi³nio². 30 Tí³la³ juóun³² tsá²
ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tsá² la³
hí³ dá² lín¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ bíh¹
má¹jáun², hí³ jáun² juóun³² tsá²
ná¹lín³ tsá² ñí¹ cá¹táuh³ ta³né³² né³,
tsá² la³ hí³ dá² tí³ lín¹³ tsá² la³ñí¹
bíh¹ má¹jáun².

20

Jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² jmu² ta²¹

1 "Quí¹ sá¹ní² jie³: Ní¹ má¹tí³ ñí¹
hiáuh¹³ tsá² tionh² jo³cuo² Dió³²
la³ cun³ hí³ hnió³ Dió³² cué³², lí¹³
la³jmí¹ ca³jmú³ jan² tsá² zia³² cáun²
ñí¹nái² quioh²¹. Jmí¹ ca³juú² mí³
uóun²jieh¹³ ñí¹nái² quioh²¹ tsú²,
ngau³ tsú² hú²nié² hí³ já¹tieh¹ tsá²
jmu³ ta²¹ ñí¹nái² quioh²¹. 2 Jáun²
ca³ma³ren²¹ tsú² jái¹³ quionh³ tsá²
jmu³ ta²¹ hí³ ma³hmah¹ dí² cáun²
*cú¹tiáú², la³ cun³ tí³ que³ hí³
hlánh¹ tsú² cú² jmá¹ ta²¹ ñí¹nái²,
jmí¹jáun² ca³zen³ dí² tsá² hí³ hí³
ja³jmú³ ta²¹ ñí¹nái² jáun² quioh²¹
dí². 3 Má²cu³lé³ jáun² cua³han³ tsú²
siáh³ cun³ la³ nió¹ ñu³ tí³ hú²nié²,
hí³ jáun² ja¹ hmah²¹ né³ ca³jenh²
tsú² tsá² lí¹ ñí³táunh¹. 4 Jáun²
ca³záih³ dí² tsá² hí³: "Cuá²jmu³
uá²ja³² hnoh² ta²¹ ñí¹nái² quion²¹
jné¹³, hí³ jáun² má¹hmah²¹ jné¹³
quián¹³ hnoh² la³ cun³ hí³ ca³tí²¹".
Hí³ jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ bíh¹.
5 Tsá² quioh²¹ ñí¹nái² cua³han³
siáh³ la³ cun³ chí³hiú², jáun² siáh³
siáh³ cua³han³ cun³ la³ nió¹ hñi³²
tí³ ca³hláu³, hí³ la³ má²jmu² jáun²
bíh¹ hí³ zen² tsáú² ñí¹nái² quioh²¹.
6 Hí³ siáh³ siáh³ cua³han³ tsú²
cun³ la³ nió¹ hñá³ tí³ ca³hláu³ hí³

ngau³ siáh³ tí³ ja¹ hmah²¹, jáun²
ñí¹ jáun² ca³jenh² tsú² siáh³ ma³
jan² tsá² lí¹ ñí³táunh¹, hí³ jáun²
ca³záih³ dí² la³ lá²: "¿He³ láih³² lí¹
tionh¹ hnoh² ñí¹ lá², hí³ tiá² ta²¹
ná¹jmu³² náh^{2?}" 7 Jáun² tsá² hí³
ca³juáh³: "Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá²
hin² má²lí²tié³ jnoh¹ hí³ jmú¹³ ta²¹".
Jáun² jmí¹jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:
"Jáun² cuá²táunh¹ hnoh² uá²ja³²
hí³ cuá¹jmu³ ta²¹ ñí¹nái² quion²¹
jné¹³".

8 "Tí³la³ jmí¹ ca³nié² jáun² né³,
tsá² quioh²¹ ñí¹nái² jáun² ca³záih³
tsá² nio² ta²¹ jo³cuo² la³ lá²:
"Cuá²tieh³ tsá² ná¹jmu² ta²¹, hí³
jáun² ma³hmah²¹ la³ cun³ hmah²¹
quioh²¹ tsú², hí³ má¹liauh²¹ nú²
má¹hmah²¹ tín² ñí¹con² tsá² taunh³
chí¹cáin², hí³ jáun² táuh³ ñí¹con²
tsá² taunh³ la³ñí¹". 9 Jmí¹jáun²
cua³tanh²¹ tsá² ca³taunh³ hñá¹ ta²¹
cun³ la³ nió¹ hñá³, hí³ jáun² ma³
quin³² ma³ jan³² ca³héi³ cáun²
cú¹tiáú² quioh²¹ jmí¹ cuá¹tanh²¹, la³
cun³ hmah²¹ quioh²¹ cú²jmá¹ ta²¹.
10 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ tin³ tsá² taunh³
ta²¹ hú²nié²; tsá² hí³ jmí¹ ná¹lín²³
hí³ he³ hmah²¹ chí¹lí³ la³ cónh³ bí¹
tsá² taunh³ cáin²; tí³la³ cun³ jáun²
cáun² cú¹tiáú² bíh¹ ca³héi³ tsú² ma³
quin³² ma³ jan³². 11 Jmí¹ tí³ ñí¹
he³ tsú² jáun² hmah²¹ quioh²¹ né³,
ca³ma³liáu³² jmu² liúnh¹ ñí¹con²
tsá² quioh²¹ ta²¹, 12 hí³ juáh³ la³
lá²: "Já² cáun² o¹rá¹ tán¹ bíh¹ ta²¹
lí²jmú³ tsá² taunh³ ní² chí¹cáin²,
hí³ cá²ren² bíh¹ má²lí²ma³hmah²¹
hnú² quioh²¹ tsú² quiúnh¹ jnoh¹,
tsá² má²lí²má¹tso¹ jnoh¹ tsí³ hñá¹
ta²¹ tán¹ jmá¹ jí³ hí³ chéi³ hiú² ní²".
13 Tí³la³ tsá² quioh²¹ ta²¹ ca³juáh³
la³ lá² hí³ ca³záih³ jan² tsá² hí³:
"Sá¹ní² jie³ dúh¹, ha³ tiá² cuá¹jmu²
yáh³ jné¹³ hí¹ cáun² hí³ tiá² ca³tí²¹.
¿Há¹ jun³juáh¹³ lí²jmu³ hnú² jái¹³
quiúnh¹ jné¹³ hí³ má¹hmah²¹ jné¹³

cáun² cú¹tiáun² la³ cun³ tí³ quioh²¹
 cú² jmáí¹ ta²¹ bíh¹ dúh¹? 14 Jánh³²
 hmah²¹ quián¹³ jáun² cuánh². Quí¹
 jná¹³ dá² hnó³² má¹hmah²¹ ní¹con²
 tsá² taunh³ ní² chí¹cáin² cá²ren² la³
 cun³ hí³ má¹hmah²¹ jná¹³ quián¹³
 hnú² bíh¹. 15 ¿Hí¹ tiá² ca³tin¹ jná¹³
 hí³ jmuh²¹ ta²¹ quie³ quion²¹ la³
 cun³ tí³² tsin³² huen² dúh¹? ¿Ho³
 hí³ uóu³² honh² uá¹ hnú² cun³ ní¹
 hí³ jná¹³ chú³² tsin³²?”

16 ”La³ ní² bíh¹ lí³, hí³ tsá² ní¹
 ca³táuh³ lín¹³ tsá² la³ ní¹, hí³ jáun²
 tsá² la³ ní¹ né³ lín¹³ tsá² ní¹ ca³táuh³
 bíh¹. [Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsá²
 ná¹tén¹, tí³la³ cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ tsá²
 quiánh³ —ca³juáh³ Jesús.]

*Jesús juáh³ siáh³ ní¹ má²hnaih³²
 jéin³² hí³ jún³*

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

17 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tá¹la³
 má²hí¹hún¹ jáun² Jesús juí³²
 hí³ hí¹uú²³ tí³ juú² Jerusalén,
 jáun² ca³teh³ dí² ní¹ tí³ có³² tsá²
 quian³tun³ hí³ hí³ ca³záih³ dí² la³
 lá²:

18—Sá¹ní² jie³, ta³né³² má²hí¹uú²³
 dí² tí³ já¹ juú² Jerusalén, ní¹ jienh³
 tsú² jáun² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun²
 ní¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá²
 ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní² siáh³, hí³ jáun²
 tsá² hí³ jmu³ héih³² hí³ ma³nga² tsú²
 jná¹³. 19 Jienh³ tsú² jná¹³ ní¹con²
 *tsá²cá²jo²¹ hí³ jáun² qui³ cáuh³²
 tsú² cú²nga¹ jí³ hí³ quiú³ po³ dí², hí³
 má¹lí³² jáun² né³ taun³ tsú² jná¹³
 ní¹ crei²¹; tí³la³ ní¹ má²cá²hni² jmáí¹
 jáun² má¹ná¹ jenh¹³ bíh¹ jná¹³ já¹
 hla¹.

*La³ cun³ hí³ ca³mi³ mí¹ziú¹³ Ja-
 cobo quionh³ Juan²*

(Marcos 10:35-45)

20 Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² ní²cuo²
 Zebedeo ní¹con² Jesús quionh³ tá¹
 gon³ jon²; tsá²mi³ hí³ né³ ca³di³jñi³²

ta³ ní¹ Jesús hí³ ca³mi³ cáun² hí³
 chú³². 21 Hí³ jáun² Jesús ca³ngáí³:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú²?

Jáun² tsá²mi³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmu³ tiá³ hí³ chú³², hí³ ní¹
 má¹tí³ ní¹ má²ní³quien² hnú², tá¹
 gon³ jón³² jná¹³ lá² tiánh³² cu³henh¹
 hnú², jan² tí³ cuá² chu²¹ hí³ jan² tí³
 cuá² cáun¹.

22 Tí³la³ Jesús né³ ca³ngáí³:

—Hnoh² dá² hí¹juáh³ tiá² níh¹
 bíh¹ náh² he³ ná¹mih³². ¿Hí¹ quinh¹
 náh² jmáí¹ hí³ há¹ ngá¹³ náh² la³
 cun³ hí³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [jí³ hí³
 zón³² náh² siáh³ jmáí¹ hí³ má¹tsoh¹
 honh² la³jmí¹ zón²¹ jná¹³]?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Lí¹³ bíh¹.

23 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hí³ hnoh²
 ha¹ ngá¹³ náh² la³ cun³ hí³ há¹
 ngá¹³ jná¹³, [jí³ hí³ zón³² náh² siáh³
 jmáí¹ la³jmí¹ zón²¹ jná¹³]; tí³la³ hí³
 ca³tí²¹ hí³ cuá¹tianh³ náh² cu³hén²
 jná¹³, jan² cuá² chu²¹ hí³ jan² tí³
 cuá² cáun¹ má¹ná¹, tiá² ca³tin¹
 yáh³ jná¹³ cué¹³, quí¹ ní¹ jáun²
 má²lí³ hua³jan²¹ hí³ tsa³tiánh² tsá²
 má²ca³quianh³ hnga² bíh¹ Nuh³²
 jná¹³.

24 Jmí¹ ca³nái³² tsá² quian³ ní¹
 hná¹ jáun² jáí¹³ jáun² né³, ca³míh³
 tsí³ ní¹con² tsá² gon³ má²tún²
 rainh²¹ hí³. 25 Tí³la³ Jesús má¹ná¹,
 ca³teh³ jí³lin² tsá² hí³ hí³ ca³záih³
 dí² la³ lá²:

—Hnoh² ná¹níh¹ hí³ tsá² ná¹ho²
 ta²¹ ma³ quín³² ma³ caun³² hué³²
 jmu² quien² ní¹con² tsá² zian² hué³²
 jáun², hí³ jáun² tsá² ná¹quien² hí³
 né³ cáun² jmu² héih³² ní¹con² tsá²
 tionh² hí³ jo³cuo². 26 Tí³la³ tiá²
 ca³tí²¹ yáh³ hí³ lí¹³ la³ jáun² ja¹
 quián¹³ hnoh². Quí¹ ní¹juáh³ tsá²
 hnió³ lí³ quien² ja¹ quián¹³ hnoh²,
 hniáuh³² lín³ tsú² jan² tsá² quian²¹
 bíh¹ ní¹con² tsá² ní¹ hná¹ jáun²;
 27 hí³ lí³ua³ jan² hnoh² tsá² hnáuh²

náh² lín¹³ tsá² la³ñí¹, hniáuh³² jmúh¹³ náh² hi³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² bíh¹. ²⁸ Hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ jmu² jná¹³ bíh¹ Jon² tsá²mí³cuóun². Qui¹ jná¹³ dá² cuan³ ná¹ hi³ ja³ma³con²¹ bí¹ ná¹ tsáu², jun³juáh¹³ hi³ tí³ ma³cáu³² yáh³ tsáu² jná¹³, jí³ hi³ cuan³ ná¹ siáh³ hi³ jienh²¹ ná¹ huen² hi³ jun³, hi³ lí³ cáun² hmah²¹ ca³tí²¹ hi³ lí¹³ liáun³ juóun³² lín³² tsáu².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³

(*Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43*)

²⁹ Jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ má²hí¹huen³² tsú² jáun² já¹ juú² Jericó, juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ hí¹ja²táunh¹ cu³hna²¹ Jesús. ³⁰ Can³² hú¹ juí³² ñí¹ jmí¹ hí¹ja³tánh¹ tsú² jáun² jmí¹ tionh¹ gon³ tsá² ten³; hi³ jáun² jmí¹ ca³náí³² tsú² hi³ cuá¹ja³² Jesús, jáun² ca³hóh³² tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—jHnú² Tí³², jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cu¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

³¹ Jáun² tsá² jmí¹ hí¹ja²táunh¹ hí³ né³ ca³jin³ tsá² ten³ hí³, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² hi³ tiánh³ tsú² ta³máih³; tí³la³ tsá² hi³ má¹ná¹, tí³ lí³mí¹ tiá³ ca³hóh³² bíh¹, hi³ ca³juáh³:

—jHnú² Tí³², jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cu¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

³² Jáun² Jesús ca³náu², hi³ ca³teh³ dí² tsá² hi³, hi³ jáun² ca³ngáih³ dí²:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³ ñí¹con² náh²?

³³ Jáun² tsá² ten³ hí³ né³ ca³juáh³:

—Tí³², hnáu² jnoh¹ hi³ jnia³ siáh³ mí¹ñí¹.

³⁴ Jmí¹ jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³tí³ dí² cuo² mí¹ñí¹ tsú². Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³nia³ siáh³ mí¹ñí¹

tsá² hí³, hi³ jáun² ja³taunh²¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús.

21

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén
(*Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19*)

¹ Jmí¹ má²ja³quián³ chá¹táunh¹ tsú² juú² Jerusalén, ca³cha³táunh¹ tsú² có³² juú² Betfagé can³² máh³ míh¹ Olivos; jmí¹ jáun² ca³zen³ Jesús gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², ² hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tí³ chí¹ján³ ní². Jáun² ñí¹ ní² la³juí³² chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ quionh³ jáh³ míh¹ jon², hi³ cuá¹hñéih¹. Cuá²zanh¹ náh² jáh³, hi³ jáun² ñá²jan³² ñí¹ lá². ³ Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² zia³² hi³ ca³juáh³ ñí¹con² hnoh², jáun² juoh¹ náh² tsú²: “Hlíá² má²hniah³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³, hi³ jáun² la³juí³ já¹jón¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹ tionh¹ lá²”.

⁴ La³ ní² ca³lí³ hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ *tí³² jé¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

⁵ Zéih³ náh² tsá² zian² tí³ ñí¹ zeh¹ máh³ Sión la³ lá²:

Sá¹ní² jie³, Re²¹ Juóuh³² hnoh² cuá¹ja³² ñí¹con² náh²;

jan² Tsá² tsí¹juí³ bíh¹ hí³, hi³ cuá¹tsin¹ jan² lo¹ búh¹ míh¹, la³ cun³ lo¹ pih²¹ jon² jan² jáh³ qui³ cán²³ lío²¹.

⁶ Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ ca³jmú³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun².

⁷ Ná¹jón²¹ bíh¹ tsú² ló¹ búh¹ la³ má²quionh³ jon² jmí¹ ca³cha³tánh¹, hi³ jáun² ca³na³tsí³ tsú² ha¹ cu³hna²¹ jáh³, hi³ jáun² ca³cuá³tsin¹ Jesús.

⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³qui³ ca³ja³ ha¹ hú¹ juí³²; hi³ ma³ jan² né³ ca³quieh³ cuú² ñeh¹ hmá² hi³ ca³ja³ siáh³ hú¹ juí³².

⁹ Tsá² jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ chí¹ján³, jí³ tsá² jmí¹ hí¹ja³táunh¹ chí¹cán² ní²

ca³ma³liáu³² hi³ ti³ hoh³² tiá³ hi³
juáh³ la³ lá²:

—iCuí¹ li³quien² bíh¹ jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹! iCuí¹
li³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³²
cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³²
Juo¹³ dí²¹! iHénh³ ma³ chun¹ Dió³²
Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²!

¹⁰ Hi³ jáun² jmi¹ hi²¹ Jesús já¹
juú² Jerusalén, la³jín³² bíh¹ tsá²
juú² ca³ja³cáun² tsí³ hi³ qui² ngaih³²
rainh²¹ hi³ juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ó³²?

¹¹ Hi³ jáun² tsá² hi¹ja³tú² ja³lin²³
hi³ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús né³
ca³juáh³:

—Jesús Tsá² lín³ ti³² jē¹ Dió³²
bíh¹ ó³², Tsá² juú² Nazaret hín¹³ ti³
Galilea.

Jesús má²ji² cuáh³² chin¹

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jmí¹ li²¹ jáun² hi³ Jesús hñu³
cuáh³² chin¹, hi³ jáun² ca³huen³
dí² ti³ cheih³² la³jín³² tsá² jmi¹
ná¹hna² ji³ tsá² jmi¹ ná¹la³² ñí¹ jáun².
Ca³ziu³ ca³cuí³ tsú² mesa quioh²¹
tsá² jmi¹ ná¹zai³² quie³ quioh²¹
hué³² siáh³ ji³ hmá²si¹ quioh²¹ tsá²
jmi¹ ná¹hna² chi³ jái² ní² siáh³; ¹³ hi³
jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³
la³ lá²: “Hñu³² jná¹³ dá² jmái²: hñú³
ñí¹ liéinh³² tsú² Dió³² bíh¹. iTi³la³
hnoh² né³, tá² hláu² quioh²¹ háin²
bíh¹ má²ca³jmu³ náh²!

¹⁴ Hñu³ cuáh³² jáun² né³,
cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² ten³ ji³
tsá² hma² ní² siáh³ ñí¹ zenh¹ Jesús,
hi³ jáun² ca³jmah³ dí². ¹⁵ Ti³la³ jmi¹
ca³jié³ tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ quionh³
tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ hua³jueh³² hi³
jmu² jáun² Jesús, ji³ hi³ ca³nái³²
tsú² siáh³ hi³ jlánh¹ ná¹ti² ná¹hoh³²
tsá¹míh¹ hñu³ cuáh³² hi³ juáh³ la³
lá²: “iCuí¹ li³quien² bíh¹ jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹!”, ca³míh³

lín³² bíh¹ tsí³ tsú². ¹⁶ Hi³ jáun²
ca³záih³ dí² Jesús la³ lá²:

—¿Naih²¹ hñú² la³ cun³ hi³
ñí¹juah²¹ tsú² ní²?

Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, ti³la³ ¿tiá¹ má²ca³híh³
hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² ñí¹
rá¹juáh³ la³ lá² dúh¹?:

Má²ca³jmu³ hñú² hi³ tsá¹míh¹
pih²¹,

ji³ dáin² tiúh²³ ní² siáh³,
ná¹má²qui² ma³quien² hñú².

¹⁷ Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³ta³tonh¹
bíh¹ tsá² hi³, qui¹ cua³han³ bíh¹
Jesús já¹ juú² Jerusalén, hi³ ngau³
juú² Betania, hi³ jáun² ñí¹ jáun²
ca³jnioh².

*Jesús jin²³ hmá² sí² co² tiá² má³
hai²¹*

(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Hú²niéi² jmi¹ cá¹jniá²¹ jáun²
má²cuá¹tsau³² siáh³ Jesús ti³ já¹ juú²
Jerusalén, jáun² tá¹la³ hí¹hún¹ jáun²
jui³² ca³ráu³ ñí¹cuóunh²¹. ¹⁹ Can³²
jui³² jáun² jmi¹ chi²¹ cáun² hmá² sí²
co², jáun² ngau³ tsú² jmíh¹ hmá²
hi³ ca³ñí¹jié¹³ ní¹juáh³ hai²¹ má³,
ti³la³ hí¹ cá² má³ yáh³ má³ tiá²
tsoh³ tsú², ji³²la³ mu²¹ bíh¹ hmá²
jmi¹ tsí²¹. Jáun² Jesús ca³záih³ hmá²
sí² jáun² la³ lá²:

—iHi¹ cónh³ yáh³ tiú²uú² chau²¹
jmái¹ hi³ ha³ hñú² má³!

Jáun² la³ cun³ jmi¹ jáun² bíh¹ ca³li³
quiéin² hmá² sí² jáun². ²⁰ Jmí¹
ca³jié³ jáun² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con²
tsú² hi³ li³ la³ jáun², jáun² jlánh¹
ca³ja³cáun² tsí³, hi³ jáun² ca³ngáih³
dí² Jesús:

—¿Ha³ bíh¹ lánh³ rón³² sa³ cu³tiá³
pih²¹ la³ lá² máh³ la³ ca³li³ quiéin²
hmá² sí² ní²?

²¹ Jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con²
hnoh², hi³ ní¹juáh³ cáun² nio² honh²
nánh², hi³ tiá² tloh³ hliáun³ ñéih³,

jun³juáh¹³ jí³²la³ la³ cun³ hi³ lí²jmú³²
 jná¹³ ñí¹con² hmá² sí² ní² yáh³
 lí¹³ jmúh¹³ hnoh², quí¹ hí¹ la³ tí³
 lí¹³ bíh¹ hi³ juoh¹ hnoh² máh³ ní²
 la³ lá²: “iQuin² hnú² ñí¹ ní², hñu³
 jmí²miih²¹ cuá²hú³²!” hú¹tá¹ lí³tí³
 bíh¹ la³ jáun². 22 Qui¹ la³jí³² hi³
 máh¹³ bíh¹ náh² ñí¹con² Dió³², cun³
 héih¹ bíh¹ náh² ní¹juáh³ hi³ cu³tí³
 nio² cáun² honh² náh².

*Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³
 jinh¹ hiauh³ dí² jái¹³ hi³ ho²*

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ hi³ Jesús
 cuáh³² chín¹, hi³ jáun² tá¹la³ jmí¹
 dí¹hieh³² tsú² tsáu² ñí¹ jáun² né³
 cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³
 tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ní² siáh³,
 hi³ ca³ngái³ Jesús la³ lá²:

—¿Hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmu³²
 nú² ta²¹ ní²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³
 jái¹³ hi³ hauh³² hnú² ní²?

24 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun²
 jái¹³ ñí¹con² hnoh²; ní¹juáh³ hi³
 ngái¹ hnoh² jái¹³ hi³ nga¹ jná¹³
 lá², jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³
 hi³ hin² ca³cué³ jná¹³ jái¹³ hi³ jmu²
 la³jí³² hi³ lá². 25 ¿Hin² tsánh² ca³ze³
 hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmái²?
 ¿Hí¹ Dió³², ho³ tsá²mi³cuóun² uá¹?

Ti³la³ tsá² hí³ né³ cáun² lí¹ ca³juu³
 ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹
 hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³²
 bíh¹ ca³ze³ tsú², hi³ jáun² tsá² ní² né³
 lí¹³ nga³: “Hi³ jáun² né³, ¿he³ láih³²
 sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh²
 tsú²?” 26 Hi³ ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí²
 siáh³ hi³ tsá²mi³cuóun² bíh¹ ca³ze³
 tsú², já² cáu² bíh¹ he² quiú¹³ dí²
 ñí¹con² tsáu²; quí¹ la³jín³² bíh¹ tsáu²
 ná¹lín²³ hi³ hla¹ Juan² jmí¹ lín³ jan²
 tí³² jē¹ Dió³².

27 Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³záih³ tsú²
 cú²jueh³² Jesús:

—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³
 juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³
 jái¹³ hi³ jmu² jná¹³ la³jí³² ta²¹ lá².

*Jái¹³ hi³ jmu² tsú² ca³tin¹ gon³
 jon²jan² tsáu²*

28 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³juáh³ siáh³
 Jesús la³ lá²:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² ca³tí²¹
 jái¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²? Jan²
 tsá²ñuh² jmí¹ zian² gon³ jon²;
 jáun² ca³záih³ dí² tsá² má²ján³ la³
 lá²: “Jón³, cua³², cuá²jmu³ ta²¹
 ñí¹ jná¹ mi³ uóun²jieh¹³ quiú¹³
 né³²”. 29 Jáun² jon² tsú² ca³ngái³:
 “iTiá² hnó³² nia²¹ ñe¹!” Ti³la³ jmí¹
 má²cu³lé³ jáun² né³, ca³za² bíh¹ tsí³
 tsú², hi³ jáun² ngau³ hi³ ñí¹jmú¹³
 ta²¹. 30 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ngau³ tsá²
 má²lieih²¹ hí³ hi³ ca³ñí¹lien¹³ siáh³
 tsá² cáin² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² siáh³ la³
 jáun²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:
 “Re² bíh¹ tia²¹, ñe¹ jná¹³”. Ti³la³ tiá²
 ñe¹ yáh³ tsú² jmí¹ lí²¹ jáun². 31 ¿Hin²
 bíh¹ tsánh² tsá² gon³ hi³ ca³jmú³ la³
 cun³ hi³ hnió³ jmé¹?”

Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tsá² má²ján³ hí³ bíh¹.

Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ siáh³ tsá²
 hí³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³
 *tsá² cai³² hmah²¹ jí³ tsá²mi³ juón¹
 bíh¹ tín² má²ná¹taunh³² jo³cuo²
 Dió³² la³ cónh³ bíh¹ hnoh². 32 Qui¹
 hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² jmái² cuan³
 hi³ cua³ma³ta² hnoh² ha³ lánh³
 rón³² má¹zián¹³ náh² la³ cun³ tí³²
 tsí³ Dió³², tí³la³ tiá² ca³tianh³² yáh³
 hnoh² tsú² ta²¹; tí³la³ tsá² cai³²
 hmah²¹ quionh³ tsá²mi³ tsá² lí¹
 jmú² lí¹ tsau³² má¹na²¹, ca³tanh²
 bíh¹ ta²¹ tsá² hí³. Ti³la³ hnoh² né³,
 uá¹jinh¹ ca³jieh³ náh² hi³ jáun², cun³
 jáun² bíh¹ tiá² ca³zah¹ hnoh² jmí¹
 honh² hi³ juáh¹³ hi³ jmí¹ lí³ tanh¹³
 náh² ta²¹ tsá² hí³.

Jái¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tin¹ tsá² hláih¹
(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

33 "Niéi² náh² siáh³ jái¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²: Jan² tsáu² ca³jñi³ mi³ uóun²jieh¹³ ñí¹nái² quioh²¹; hi³ jáun² ca³jmu³ jní¹³ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hi³ ca³zih³ siáh³ cáun² ñí¹ lí¹³ quiáuh³² jmah²¹ mi³ uóun²jieh¹³, jí³ hi³ ca³jmu³ tsú² siáh³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹ ñí¹ lí¹³ di³chín³² tsá² jmu³ hua³hi¹³ ñí¹nái² jáun². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³quiú² tsú² ñí¹nái² jáun² jo³cuo² tsá² lí¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hi³ ta²¹ né³ jmí¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ hué³² jáun² cun³quionh³ hi³ jienh³² cú¹píh²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ ñí¹ uóunh³.
34 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³láu² mi³ uóun²jieh¹³ né³, ca³zen³ tsú² ma³ jan² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ hi³ ca³ñí¹mái¹ ñí¹con² tsá² jmu² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ dí². 35 Tí³la³ tsá² jmu² hi³ ta²¹ né³ ca³zanh³ bíh¹ tsá² ca³zen³ hi³ tsá² quioh²¹ ñí¹nái², hi³ ca³qui³ ca³quionh³ dí², ma³ jan² ca³jngih³ dí² hi³ ma³ jan² né³ ca³qui³ ca³jláin³² dí² quín¹. 36 Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹nái² jáun² ca³zen³ siáh³ juóun³² tsá² quian²¹ la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin²; tí³la³ tsá² jmu² ta²¹ hi³ má¹ná¹, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³jmu³ tsú² tsá² hi³.

37 "Ñí¹ cá¹táuh³ né³ cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² jon², qui¹ ca³lín¹³ tsú² la³ lá²: "Cun³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jon³² jná¹³". 38 Tí³la³ jmí¹ ca³jien³² tsá² ná¹jmu² hi³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹nái² né³, ca³juónh³ ja¹ hmóu³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²: "Já² tsá² ní² bíh¹ lí³quioh²¹ ñí¹nái² lá² ní¹ má¹jun² jméi²; chú³² cu¹ jngih¹³ dí² tsú² hi³ jáun² lí³ quiú¹³ dí² ñí¹nái² lá²". 39 Hi³ jáun² ca³chin² tsú² tsá² hi³ tí³ cheih³² hi³ jáun² ca³jngih³ dí² tíauh¹.

40 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ngái³ Jesús ñí¹con² tsá² hi³:

—Ñí¹ má¹cuanh³² tsá² quioh²¹ hi³ ñí¹nái² jáun² né³, ¿he³ lín²³ hnoh² jmu³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² hi³ ta²¹?

41 Tsá² hi³ ca³juáh³:

—Tsá² hláih¹ hi³ dá² jngih³ bíh¹ tsú², ca³la³ hí¹ cú¹píh²¹ mií³ tiá² já³² tsí³; hi³ jáun² ñí¹nái² jáun² cuéh³² tsú² tsá² siánh³ bíh¹ hi³ jmu³ siáh³ ta²¹, la³ cun³ tsá² lí³ jienh³² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ tsú² caun¹³ ní¹ má¹ca³láu².

42 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Tíá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Díó³², ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²?:

Quín¹ hi³ tiá² ca³jeh²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tí³² hiah³²,

ta³né³² má²lí³ cá² mái³ quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²,

quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².

Hi³ ní² dá² ca³jmu³ Juo¹³ bíh¹ dí²,

cáun² hi³ lí¹³ lí³ tsa³cáun² tsí³ dí².

43 Hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³

ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² lí¹³ yáh³

hián¹³ hnoh² jái¹³ hi³ tonh²¹ náh²

jo³cuo² Díó³², la³ cun³ hi³ jmí¹

ca³tin¹ náh² hián¹³; hi³ jáun² tsá²

hué³² siáh³ bíh¹ má²hiáuh¹³, tsá²

jmu² la³ cun³ hi³ tí³² Tsí³ Díó³².

44 [Tí³la³ hi³ ca³tin¹ quín¹ jáun² né³,

lí³ua³ jan² tsá² cá²hính³² quionh³

quín¹ jáun², ca³la³ juoh¹ mí¹ siún¹

nio² bíh¹ tsú² lí¹³; hi³ ní¹juáh³ quín¹

jáun² la³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ lí³ua³

jan² tsáu² né³, jáun² ca³la³ jui²¹ nio²

bíh¹ tsú² lí¹³.]

45 Jmí¹ ca³nái³² tsá² ná¹lín³

mi³jmu³ jí³ tsá² *fariseos jái¹³

hi³ jmu² jáun² Jesús, jmí¹jáun²

ca³lí³tsin² tsú² hi³ ca³tin¹ hi³ bíh¹

dí² jái¹³ hi³ má²lí²hléh³² tsú² jáun².

46 Jmí¹jáun² jmí¹ má²hnió³ dí² zanh³

Jesús, tí³la³ jmí¹ juénh² bíh¹ tsú²

ñí¹con² tsá² ná¹ngih³² hi³, qui¹ jmí¹

ná¹juáh²³ bíh¹ tsá² hí³ hi³ Jesús lín³
jan² tí³² jè¹ Dió³².

22

*Jái¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tín¹ tsá²
ná¹tén¹ ñí¹ jmu³ tsú² jmái¹ hi³ jenh¹³
cuo² tsáu²*

(Lucas 14:15-24)

1 Jesús ca³ma³liáu³² hi³ liéinh³²
siáh³ tsá² hí³ cun³quionh³ jái¹³ hi³
jmu², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

2 —Jmái¹ hi³ téh³ Dió³² tsá² lí¹³
tónh³² jo³cuo² lí¹³ la³jmí¹ lí²¹ jmí¹
ca³jmú³ jan² re²¹ jmái¹ hi³ ca³jenh²
cuo² jon². 3 Ca³zen³ tsú² *tsá²
má²ná¹hlánh¹ joh¹ hi³ tsa³tieh¹ tsú²
tsá² má²ná¹tén¹, tí³la³ tsá² ná¹tén¹
hí³ né³ tiá² ca³he³ yáh³ hi³ ja³táunh¹.

4 Jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ tsá²
má²ná¹hlánh¹ joh¹ ñí¹ hná¹ jáun²
hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²: “Cuá²zéih³
náh² tsá² ná¹tén¹ hi³ má²ná¹lí³
bíh¹ hua³jan²¹ má³² quion²¹ jná¹³.
Má²lí²jmú³² jná¹³ héih³² hi³ jngih³
tsú² cuá¹juí² jí³ la³jín³² jáh³ húnh¹
ní² siáh³, hi³ jáun² la³jí³² bíh¹
má²ná¹lí³ hua³jan²¹; cuí¹ ja³táunh¹
tsú² jmái¹ ñí¹ jenh¹³ cuo² jón³²
jné¹³”. 5 Tí³la³ tsá² ná¹tén¹ hí³
má¹ná¹, ca³la³ uá¹ tiá² ná¹tsá² bíh¹
ca³jmú³. Má³ jan² tsá² hí³, ta²¹ bíh¹
ca³ñí¹jmú¹³ ñí¹nái² quioh²¹, ma³
jan² né³ ca³ñí¹jmú¹ ñí¹hnáih¹, 6 hi³
ma³ jan² né³, ca³zanh³ bíh¹ tsá²
hí³ joh¹ re²¹, hi³ ca³quiu³ ca³pan³
dí² ca³la³ ñí¹ ca³jngih³ dí² tiáunh¹.

7 Jmái¹ jáun² ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³
re²¹ hí³, hi³ jáun² ca³zen³ hliáu³
joh¹ hi³ ca³ñí¹ma³tsan² tsá² hláih¹
tsá² hon² hí³, jí³ hi³ ca³ñí¹jín²
tsú² juú²co¹ tsá² hí³. 8 Jmí¹ lí²¹
jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ joh¹:
“La³jí³² bíh¹ má²ná¹lí³ hua³jan²¹
quioh²¹ hi³ jenh¹³ cuo² jón³² jné¹³,
tí³la³ tsá² jmí¹ ná¹tén¹ hí³ né³, tiá²
jmí¹ la³ ca³tí²¹ yáh³ hi³ te¹ jné¹³
tsá² hí³. 9 Hi³ jáun² cuá²táunh¹

náh² cú²jueh³² la³ tán¹ ja¹ hñú³,
hi³ cuá²tiéh³ náh² ñí¹ lá² la³jín³²
tsá² jenh¹³ náh² ñí¹ jáun²”. 10 Hi³
jáun² tsá² hí³ né³, ca³huén² bíh¹ hi³
ja³taunh²¹ ja¹ hñú³ hi³ ca³ñí¹tieh¹
la³jín³² lí³ua³ jan² tsá² ca³jenh², cuí¹
tsá² chun¹ cuí¹ tsá² hláih¹; hi³ jáun²
ca³cónh³² bíh¹ tsáu² ñéih³.

11 ”Jmí¹ jáun² hi³ re²¹ ñéih³ hi³
ca³ñí¹jien¹³ tsá² má²ca³lí³tén¹ hí³,
hi³ jáun² ca³jien³² tsú² jan² tsá²ñuh²
hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ jáun², tí³la³
tiá² jmí¹ cuá¹quih³² yáh³ tsú² hmih³²
la³ cun³ hi³ qui³ quih³² tsú² ñí¹
jenh² cuo² tsáu². 12 Hi³ jáun²
ca³záih³ dí² la³ lá²: “Hnú² tsá²ñuh²,
¿ha³ lánh³ rón³² lí²húh³² hnú² ñí¹ lá²
ta³ tiá² quih¹ nú² hmih³² hi³ ca³tí²¹
quih³² tsú² jmái¹ hi³ jenh² cuo²
tsáu²?” Tí³la³ tsá² hí³ má¹na²¹, cáun²
lí¹ ca³cuá³ tie³ bíh¹. 13 Jáun² re²¹
hí³ ca³záih³ tsá² ná¹ná²tsí³ má³² ñí¹
mesa, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hñéi³
náh² cuá² ta³ tsá² lá², hi³ jáun²
cuá²tion³ tí³ cheih³² ñí¹ já¹nié², hi³
jáun² ñí¹ jáun² tsa³tí² tsa³hoh³², hi³
tsa³qui³ tsa³hon³²”.

14 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³
lá²:

—Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu²
má²ná¹tén¹, tí³la³ cú¹píh²¹ bíh¹ tsá²
quiánh³.

*Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí²
má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chí²hmah²¹
(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-
26)*

15 Jmí¹ lí²¹ jáun² ja³tanh²¹ tsá²
*fariseos hi³ ca³ñí¹jmú¹³ cá²hon³
ha³ lánh³ tsa³ca³ tsa³lian³ dí² Jesús,
hi³ jáun² zia³² lánh³ rón³² tánh³²
tsú² tso³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ hléh³².
16 Hi³ jáun² ca³zen³ dí² ma³ jan² tsá²
hain²¹ tí³ con² la³ má²quionh³ ma³
jan² tsá² cu³ nió³ joh¹ Herodes, hi³
ca³ñí¹zeh¹ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Tí³², né¹ jnoh¹ hi³
jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ hieh³² hnú²,

hnú² bíh¹ hieh³² jú¹ tson² ca³ti²¹
 juí³² quioh²¹ Dió³²; hi³ ne¹ jnoh¹
 siáh³ hi³ tiá² jmuh³² yáh³ hnú²
 jan² quien² hi³ jan² tiá² quien².
 17 Jáun² hnáu² jnoh¹ hi³ hnú² juáh¹³
 la³ cun³ hi³ lín²³ hnú²: ¿Hí¹ ca³ti²¹
 má¹hmah²¹ jnoh¹ quie³ hi³ mi³²
 *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juú² Roma,
 ho³ tiá² hniáuh³²?

18 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³li³tsin²
 bíh¹ la³ cun³ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³
 jmí¹ ná¹tioh³ jáun² tsí³ tsá² hi³, hi³
 jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—jHnoh² tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³
 jéinh¹! ¿He³ láih³² cá² lau²³ hnoh²
 jná¹³? 19 Hie¹ náh² cáun² quie³ hi³
 qui³ ma³hmah²¹ náh² jáun² neh²¹.

Hi³ jáun² tsá² hi³ ca³cué³ cáun²
 *cú¹tiáú². 20 Jmí¹ jáun² ca³ngáih³
 Jesús tsá² hi³:

—¿Hin² mi³ ní¹ tá²láí¹ ní¹ lá², hi³
 hin² hi³ jmái² tón³² lá² siáh³?

21 Jáun² tsá² hi³ ca³ngái³:

—Quioh²¹ *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹
 bíh¹ ní³².

Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hi³ la³
 lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lín³
 mi³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ hiáuh³,
 hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³
 hi³ ca³tin¹.

22 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jái¹³ jáun²
 né³, lí¹ ca³ta³ná¹jé³² bíh¹, hi³ jáun²
 ja³tanh²¹ bíh¹, jáun² hnga² bíh¹ Jesús
 jéi³²í¹ ca³ta³zanh¹.

Nga² tsáu² ca³ti²¹ hi³ jenh¹³ tsú²

(*Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40*)

23 Jmái¹ jáun² siáh³ cua³taunh²¹
 ma³ jan² tsá² *saduceos hi³
 cua³jien³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá²
 saduceos hi³ tiá² ta²¹ haih²¹ yáh³
 hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun²
 bí¹ jlánh¹ ca³ní¹ngah¹ dí² Jesús jái¹³
 lá².

24 —Ti³², hla¹ Moisés ca³juáh³
 hi³ ní¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jéinh³²
 cuo², hi³ jun³ bíh¹ ta³ tiá² jon²

ca³li³zian² quionh³ tsá²mi³ hí³,
 jáun² dá¹jon²¹ tsú² ca³tin¹ jéinh³²
 cuo² quionh³ tsá²mi³ hnái³ hí³
 hi³ jáun² lí³zian² jon² ca³tin¹ hla¹
 rainh²¹. 25 Jáun² né³, ja¹ quiú¹³
 jnoh¹ jmí¹ zian² cá² mí¹zionh²
 tsá²ñuh² hi³ jmí¹ ná¹lín³ quiaun³
 má²tún² rainh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³.
 Tsá² má²ján³ né³ ca³jéinh³² cuo²
 quionh³ tsá²mi³, ti³la³ jun³ bíh¹ ta³
 tiá² jon² ca³li³zian² hí¹ jan², hi³ jáun²
 dá¹jon²¹ bíh¹ hla¹ hí³ ca³jéinh³²
 siáh³ cuo² quionh³ tsá²mi³ hnái³
 hí³. 26 La³ jáun² bíh¹ siáh³ lí³ ní¹con²
 tsá² ní¹ má²gon³ hi³ ca³la³ ní¹ jun¹;
 jáun² tsá² ní¹ má²gáun³ siáh³ ca³jan³
 tsá²mi³ hí³. La³ jáun² bíh¹ lí³ quioh²¹
 tán¹ quiaun³ tsá²ñuh² hí³. 27 Jáun²
 ní¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³
 tsá²mi³ hí³ hnga². 28 Hi³ jáun²
 né³, ní¹ má²ti³ ní¹ ca³jenh¹³ tsú²,
 ¿hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hi³
 lí¹³ ní²cuo² tsá²mi³ hí³, qui¹ tán¹
 quiaun³ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² cuo²
 quionh³ tsá²mi³ hí³?

29 Jáun² Jesús ca³ngái³, hi³
 ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² dá² lí¹ ná¹tsá²con² bíh¹
 náh², qui¹ cun³ní¹ hi³ tiá² cuín²
 náh² Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ sa³jun³
 pí³ quioh²¹ Dió³². 30 Qui¹ ní¹
 má¹ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, tiá² hin²
 jéinh³² yáh³ cuo², hi³ sa³jun³ cuen³
 yáh³ tsú² jon² hi³ jéinh³² cuo², qui¹
 má¹jáun² dá² má²lín¹³ tsú² la³jmí¹
 lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹, tsá²
 tionh² hi³ hñu³mi³cuú². 31 Ti³la³
 hi³ ca³ti²¹ jái¹³ ní¹juáh³ hi³ tson²
 jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³ né³, ¿tiá¹
 má²ca³híh³ hnoh² la³ cun³ jái¹³ hi³
 ca³juáh³ jáun² Dió³² hnga² dúh¹?
 jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: 32 “Jná¹³
 bíh¹ la³² Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹, Isaac
 ji³ Jacob ní² siáh³!” Qui¹ Dió³² dá²
 lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá²
 lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá²
 má²jún¹.

33 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsá² tionh² la³ cu³ la³ jéin³ hí³ jái¹³ ní² né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ tsú² ca³ti²¹ jái¹³ hí³ hleh³² jáun² Jesús.

Héih³² hí³ jlánh¹ bíh¹ quien²

(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)

34 Jmí¹ ca³li³ ñi³² tsá² fariseos hí³ Jesús ca³jmú³ hí³ tsá² saduceos lí¹ tiá² ñi³² he³ nga³, hí³ jáun² ca³ngih³² dí² tiáunh¹. 35 Hí³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² lín³ ti³² liei²¹, jmí¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús, hí³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²:

36—Hnú² Tí³², ñi¹ ca³la³ jí³² héih³² zia³² ñi¹ liei²¹, ¿hín² bíh¹ héih³² hí³ jlánh¹ bíh¹ quien²?

37 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—“Ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², la³ jí³² jmí² chí³ quián¹³ jí³ la³ jí³² hí³ lín²³ nú² ní² siáh³”. 38 Hí³ ní² bíh¹ héih³² la³ ñi¹, héih³² hí³ jlánh¹ bí¹ quien² ñi¹ ca³la³ jí³² héih³². 39 Hí³ héih³² ñi¹ má²tun³ né³ míh¹ tiá² cá²ren² bíh¹, hí³ juáh³ la³ lá²: “Ma³hno¹ tsá²mi³cuóun² renh² la³jmí¹ hno³ nú² huen²”. 40 Tá¹ tun³ héih³² ní² bíh¹ lí³ mí¹zloh²¹ quioh²¹ tá¹ cáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés jí³ la³ jí³² la³ cun³ hí³ ca³híe³ tsá² ca³lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³² ní² siáh³.

¿Hin² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ Tsá² lín¹³ Cristo?

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

41 Tá¹la³ jmí¹ ná¹ngih³² jáun² tsá² fariseos hí³, 42 jáun² Jesús ca³ngáí³:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² hí³ ca³tin¹ Tsá² lín¹³ Cristo? ¿Hin² jón²zih¹ jón²cho¹ hí³?

Tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ hí³.

43 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ní¹juáh³ la³ ní² né³, ¿he³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ ca³juáh³ yáh³ hla¹

Dá²vi²¹ hnga² cun³ quionh³ Jmí² chí³ Chun¹, hí³ Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo? Qui¹ hla¹ Dá²vi²¹ ca³juáh³ la³ lá²:

44 Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záih³ Tí³² Juóu³² jná¹³:

Tí³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñi³, ca³la³ tí³ ñi¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ jmu¹ jná¹³ hí³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun² jlí²¹ hí³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien²,

hí³ ná¹tsin²¹ hnú² tanh¹.

45 Jáun² né³, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hí³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ní¹juáh³ ta³bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ la³ ca³juáh³ hí³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hí³ Cristo?

46 Hí³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiú²uú² ca³lí³ nga³ hí¹ cáun² jái¹³, hí³ jáun² la³ cun³ jmái¹ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³tia³ tsí³ hí³ nga³ hí¹ cáun² jái¹³ ñi¹con² tsú².

23

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² fariseos jí³ tí³² liei²¹

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

1 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús ñi¹con² tsá² ñi³tú¹ ñi³lín¹³ chí¹cá¹ chí¹tón²¹ cú³hén¹ tsú², jí³ ñi¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² dí², hí³ juáh³ dí² la³ lá²:

2—Tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jí³ tsá² *fariseos ní² ná¹ho² jái¹³ hí³ tin² niá³² jái¹³ hí³ rá¹tioh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés. 3 Hí³ jáun² né³, tionh² nánh² ta²¹ la³ cun³ la³ jí³² jái¹³ hí³ juáh³ tsú² jáun²; tí³la³ ha³ lí² cán² nánh² nóh³² quioh²¹ tsá² má¹ná¹, qui¹ tsá² hí³ dá² hie³² cáun² jú¹ tson², tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, la³ siáh³ bíh¹ jmu² tsú² hmóu³². 4 Qui¹ tsá² hí³ dá² jlánh¹ jmu² héih³² huáh² tsí³ ñi¹con² tsáu², héih³² hí³ hí¹juáh³ hmóu³² tsú² tiá² hnió³ ma³ti³². 5 La³ jí³² hí³ jmu² tsú² jáun², jmu² tsú² cun³ñi¹ hí³ hnió³ tsú² jie³ tsáu²

bíh¹. Tsá² hí³ jlánh¹ zain³² pi³ tsáih³ hná¹ hmih³² hú³ má² ná¹ tón²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³² la³ cáun² chí¹ quie¹³ jí³ cuo² tsú² ní² siáh³, hí³ zain³² tsú² quih³² siáh³ hmih³² hí³ hai²¹ láuh¹³ tí³ jlánh¹ bíh¹ cuo² la³ cónh³ bí¹ hí³ quih³² lí³ ua³ jan² tsáu². 6 Tsá² hí³ siáh³ jlánh¹ hniá¹ tiánh³ ñí¹ chu²¹ ñí¹ má¹ ca³ cha³ táunh¹ lí³ ua³ cáun² ñí¹ nio² jmaí¹, hí³ hniá¹ siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, 7 hí³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hí³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ ca³ jenh² dí² tsáu² ja¹ hmah²¹, hí³ hniá¹ tsú² siáh³ hí³ té³ tsáu²: “¡Tí³²!”

8 “Tí³ la³ hnoh² má¹ ná¹, tiá² hniáuh³² yáh³ jmúh¹³ hnoh² hniá¹ hí³ tsáu² té³ “Tí³²”. Qui¹ má² tún² renh² bíh¹ hnoh² la³ jín³² náh², hí³ jí³² la³ jan² tán¹ bíh¹ Tí³² Juóuh³² náh² zian². 9 Ha³ lí² lí¹ teh² náh² “Tia²¹” lí³ ua³ jan² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², qui¹ jí³² la³ jan² tán¹ bíh¹ Ñeh² náh² zian², Tsá² cuá³ hñu³ mí³ cuú². 10 Sa³ jun³ jmúh¹³ náh² hí³ té³ tsáu² hnoh² tsá² chín¹, qui¹ jí³² la³ jan² tán¹ Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lín³ Tsá² chín¹ ñí¹ con² hnoh². 11 Qui¹ ní¹ juáh³ jan² tsá² má² cón³² tsá² ñí¹ hná¹ ní², tsá² hí³ bíh¹ tsá² tí³ jlánh¹ quien² ja¹ quián¹³ hnoh². 12 Lí³ ua³ jan² tsá² jmu² quien², tí³ méih³ bíh¹ hí³ quien² tsú², hí³ ní¹ juáh³ tsá² tiá² jmu² quien² né³, tsá² la³ hí³ tí³ lí³ quien² bíh¹.

13 “¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, qui¹ hnoh² dá² qui² jna²³ bíh¹ ñí¹ con² tsáu², hí³ jáun² tiá² lí¹³ tónh³² tsú² jo³ cuo² Dió³². Tiá² hnáuh³ yáh³ hnoh² tonh²¹ hmóu³², hí³ sa³ jun³ cueh³² yáh³ hnoh² jái¹³ hí³ tónh³² tsá² hnió³ tónh³². 14 [”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, qui¹ hnoh² dá² quin³² náh²

la³ jí³ sí¹ hñu¹³ tsá² mí³ hná¹, má¹ lí³² jáun² né³ má² rainh³² náh² máh¹ cun³ quionh³ hí³ lienh¹ náh² Dió³² ué³ lín³². Cun³ ñí¹ hí³ jáun², tí³ jlánh¹ bí¹ huáh² tsí³ héih³² hí³ tá¹ tsin¹ hnoh² ní¹ má¹ jáun².]

15 “¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Hnoh² jlánh¹ ñí³ táunh¹ náh² tá¹ cáun² cuá¹ hué²¹ hí³ jmuh³² náh² pí³ lín³² hí³ janh²¹ náh² uá¹ jin¹ jan² tsáu² bíh¹, hí³ jáun² ní¹ má¹ ca³ janh²¹ náh² tsú² né³, jmuh³² náh² hí³ tsá² hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ má² ca³ tin¹ tsa³ táunh¹ quiu³ juóu³² la³ cónh³ bíh¹ hmóu³² náh².

16 “¡Jlánh¹ juon²³ hnoh², hnoh² tsá² ten³ tsá² ná¹ quiánh¹ náh² ñí¹ juí³²! Qui¹ hnoh² juánh³: “Ní¹ juáh³ jan² tsá² jmu² jái¹³ hí³ hie³² cuáh³² chín¹, jáun² tiá² lin¹ tion³ hniáuh³² ma³ tí³² yáh³ tsú² jái¹³ jáun²; tí³ la³ ní¹ juáh³ hí³ hie³² tsú² cú¹ mí¹ niau²¹ hí³ tioh³ hñu³ cuáh³² né³, hí³ jáun² bíh¹ hú¹ tá¹ má² hniáuh³² ma³ tí³² tsú²”. 17 ¡Tsá² cáun¹ te³! ¿He³ dá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien²: hí¹ cú¹ mí¹ niau²¹, ho³ cuáh³² hí³ ca³ ma³ hien²¹ uá¹ cú¹ mí¹ niau²¹? 18 Ja³ bí¹ juánh³ siáh³ hnoh² la³ lá²: “Lí³ ua³ jan² tsá² jmu² jái¹³ hí³ hie³² ñí¹ hiú¹³ ní¹ má¹ ca³ jmú³ jái¹³, tiá² lin¹ tion³ hniáuh³² ma³ tí³² tsú² jái¹³ jáun²; tí³ la³ ní¹ juáh³ tsá² hie³² la³ cun³ hí³ má² lí² cuéh³² tsú² Dió³² né³, hí³ ná¹ tsi²¹ ñí¹ hiú¹³, jáun² jái¹³ la³ jáun² bíh¹ hú¹ tá¹ hniáuh³² ma³ tí³² tsú²”. 19 ¡Tsá² cáun¹ te³! ¿He³ bíh¹ tí³ jlánh¹ quien²: hí¹ hí³ ná¹ tsi²¹ ñí¹ hiú¹³, ho³ hnga² uá¹ ñí¹ hiú¹³, ñí¹ jmu² hí³ lí² hien¹ hí³ lí¹ cue³² tsú² jáun²? 20 Qui¹ ní¹ juáh³ tsá² hie³² ñí¹ hiú¹³ ní¹ má¹ ca³ jmú³ jái¹³, jun³ juáh¹³ má² lí² hie³² jmáh³ la³ ñí¹ hiú¹³ yáh³ tsú², qui¹ jí³ la³ jí³² hí³ ná¹ tsi²¹ bíh¹ ñí¹ jáun² má² lí² hie³²

tsú²; ²¹ hi³ ní¹juáh³ tsá² hie³² cuáh³² chín¹ ní¹ má¹ca³ma³tsón² jái¹³ quioh²¹ né³, jun³juáh¹³ má²lí²hie³² jmáh³la³ cuáh³² yáh³ tsú², qui¹ hi³ má²lí²hien³ tsú² jí³ Dió³² bíh¹, Tsá² cuá³ ní¹ jáun². ²² Ja³bi¹ ní¹juáh³ tsá² hie³² hñu³mi³cuú² ní¹ má¹ca³ma³tsón² jái¹³ quioh²¹, jáun² má²hie³² tsú² siáh³ la³ jí³ hmá²si¹ quioh²¹ bíh¹ Dió³², jí³ hnga² Dió³² Tsá² cuá¹tsi²¹ siáh³ hmá²si¹ jáun².

²³ ”Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jí³ hnoh² siáh³ tsá² fariseos, hnoh² tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Re² bíh¹ má²ná¹cueh³² hnoh² cáun² la³ cun³ quia³ ní¹con² Dió³² la³jí³² ní¹ hi³ zia³² quián¹³, hí¹ la³ tí³ zié² yáh³ cueh³² náh² la³ jáun², jí³ má²hna³ eneldo jí³ má²hna³ comino ní² siáh³. Tí³la³ má¹lí³² jáun² né³ tiá² má³quien¹³ yáh³ náh² héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ rá¹tioh³ ní¹ liei²¹, la³ cun³ hi³ jmí¹ lí³ rá¹tsih³² náh² héih³² cú²tso², hi³ ja³² mií³ honh² náh², jí³ hi³ lín³ náh² tsá² má³tí³² jē¹ ní² siáh³. Tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ cháh¹ tí³ có³² la³ cun³ hi³ má²ná¹jmuh³² jáun² yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ náh² hi³ ní². ²⁴ Hnoh² tsá² ten³ tsá² quiánh¹ náh² ní¹ jui³², hnoh² jlánh¹ ma³jih¹³ má³² hi³ cuin²³ náh² lú¹³, tí³la³ jáh³ cánh¹ jáh³ la³ camello né³ cáun² nah¹ bíh¹ náh²!

²⁵ ”Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, qui¹ hnoh² dá² jlánh¹ sí² rainh³² náh² cuá¹uon² jmáh³la³ tí³ coh³ bíh¹, tí³la³ hñu³ honh² náh² né³, jmáh³la³ hi³ hlah³ hi³ hó³² bíh¹ tiu³ canh², hi³ tsính² náh² hi³ quioh²¹ tsáun², jí³ hi³ dí¹quian¹ náh² má¹zián¹³ siáh³ cun³ tin² honh² hmóu³². ²⁶ Hnoh² tsá² fariseos te³, la³ní¹ tín² ma³jí¹³ náh² tí³ ñeh² cuá¹uon², hi³ jáun² má¹jáun² lí³ jí² bíh¹ siáh³ tí³ coh³.

²⁷ ”Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹ jí³ tsá² fariseos ní², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, qui¹ hnoh² dá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ jéin³ lo¹ quioh²¹ hla¹ hi³ lí³ tiáu² jmáh³la³ tí³ coh³ hi³ jáun² jlánh¹ re² jniá³, tí³la³ tí³ ñeh² né³ ná¹cónh²¹ hná¹ mú²¹ jí³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² quioh²¹ hla¹. ²⁸ La³ jáun² bíh¹ lín³ hnoh²; ní¹ ta³ ní¹ tsáun² jniá³ hnoh² chun¹ lín²¹, tí³la³ hñu³ honh² náh² né³, jmáh³la³ tí¹jái² bíh¹ ná¹cónh²¹ jí³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² ní² siáh³.

²⁹ ”Jlánh¹ ma³ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Hnoh² ná¹jmóuh¹ náh² tá²hón³² quioh²¹ tsá² ca³lín³ hi³ *tí³² jē¹ Dió³², jí³ hi³ jmuh³² náh² siáh³ re² jniá³ jéin³ lo¹ ná¹táun³ ní¹ ná¹hú¹hón²¹ tsá² chun¹ hi³, ³⁰ hi³ má¹lí³² jáun² né³, juánh³ náh²: “Sá¹jmí¹ jnoh¹ bíh¹ má²ziáun² jmái¹ hi³ jmí¹ zian² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² jmí¹tin², ha³ tiá² jmí¹ jmú¹³ yáh³ dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsú² jmí¹ ca³ma³tsan² tsú² jáun² tsá² jmí¹ ná¹lín³ hi³ tí³² jē¹ Dió³²”. ³¹ Cun³quionh³ jái¹³ ní² má²ná¹má²lih²¹ hnoh² hi³ hnoh² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ tsá² ca³ma³tsan² hi³ *tí³² jē¹ Dió³². ³² Jáun² né³, jma³tau^{h21} náh² hná¹ ta²¹ hi³ ca³ma³liáu³² jáun² dí²hioh³ ñú²deh³ náh² jmí¹tin²!

³³ ”Tí³ tsá² ná¹lín³ jáh³ hláinh¹ bíh¹ hnoh², jón²zih¹ jón²cho¹ jáh³ hláih¹ jáh³ hon²! ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² liáu³ hnoh² ca³tí²¹ hi³ cuá¹ma³tsoh¹ náh² honh² quiu³juóu³²? ³⁴ Cun³ní¹ hi³ ca³tí²¹ hi³ jáun² bíh¹ zein²¹ jná¹³ ní¹con² hnoh² tsá² ná¹lín³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, jí³ tsá² ná¹lín³ tí³² ní² siáh³. Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, jngih¹³ bíh¹ náh² tsá² hí³, hi³ ma³ jan² tsá² hí³ ton¹³ náh² crei²¹, ma³ jan² quiú¹ pan¹³

náh² ca³la³ tí³ hñu³ cuáh³² quián¹³
 náh², jí³ hí³ cuá¹hí¹ cuá¹tsin²¹ náh²
 tsú² siáh³ ma³ quin³² ma³ caun³²
 juú². ³⁵ Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³
 hí³ tá¹can¹ hnoh² ca³tí²¹ jmí² hí³
 ca³táin² quioh²¹ tsá² chun¹ tsá²
 ca³ma³tsau² hí³ tsáu², ca³la³ cun³
 jmái¹ hí³ ca³táin² jáun² jmí²hán¹
 hla¹ Abel tsá² chun¹ hí³ la³ tí³ jmái¹
 hí³ ca³táin² jáun² jmí²hán¹ hla¹
 Zacarías jon² hla¹ Barachías tsá²
 ca³jngih³² hnoh² hí³ ja¹ quioh²¹
 ñí¹hiú¹³ quionh³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹
 híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹ ní² siáh³.
³⁶ Jú¹ tson² bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh², hí³
 tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmí²hán¹
 la³jín³² tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³.

*Jesús jéinh³² hlah³ hí³ ca³tin¹ tsá²
 zian² Jerusalén*

(Lucas 13:34-35; 19:41-44)

³⁷ "iHnú² juú² Jerusalén, hnú²
 bíh¹ tsá² jngih²³ nú² tí³² jè¹ Dió³²,
 tsá² zen² Dió³² ñí¹con² nú², hí³
 qui¹ jlan¹ nú² quín¹! iHlíáun³ jéin³²
 bíh¹ jmí¹ hno²¹ jná¹³ hí³ chan²¹
 jon³zih¹ hnú² la³jmí¹ chan² cá¹hio³
 cu³lí²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³; tí³la³
 hnú² má¹ná¹, tiá² ca³lí³hnáuh² yáh³
 la³ jáun²! ³⁸ Sá¹ní² jie³, tiú²uú²
 taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñí³², [jáun²
 má²ca³ta³huen¹³ bíh¹ hnú²]. ³⁹ Hí³
 juanh³² jná¹³ siáh³, tiú²uú² jie¹ yáh³
 hnú² jná¹³ ca³la³ tí³ ní¹ má¹cá²chó³²
 jmái¹ hí³ juáh¹³ nú²: "iHénh³ ma³
 chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³
 héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²!"

24

*Jesús juáh³ hí³ chau²¹ jmái¹
 tsúnh¹³ cuáh³² chín¹*
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, Jesús
 cua³han³ hñu³ cuáh³² chín¹, hí³
 tá¹la³ má²cuá¹tsan³² tsú² jáun² né³
 ca³ma³janh³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
 tsú² ñí¹con², hí³ ca³ma³liáu³² hí³

hie³² hná¹ hiah³² cuáh³² ñí¹con² dí².
² Tí³la³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jíeh²¹ hnoh² la³jí³² hí³ lá²? Jú¹
 tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ ñí¹ lá²
 chau²¹ jmái¹ lí¹³ hí³ hí¹ cá² má¹
 quín¹ tiú²uú² ná¹juín¹ ñí¹ quín¹
 rainh²¹; la³jí³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

*Ha³ lánh³ rón³² lí³ lin¹ ñí¹ táuh³
 jmái¹*

*(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24;
 17:22-24)*

³ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³
 Jesús tsi³ máh³ Olivos; hí³ tá¹la³
 jmí¹ má²cuá¹tón²¹ tsú² tsi³ máh³
 jáun² né³, tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
 tsú² ja³taunh²¹ ñí¹ cuá³ tsú² hí³
 ca³ñí¹zeh¹ dí¹ la³ lá² tá¹la³ tiá² hin²
 zian²:

—Hnú² jnoh¹ hí³ juáh¹³ hnú²
 ha³ lín³ lí¹³ hí³ má²lí²juah²¹ hnú²
 jáun². iHe³ dá²lí²¹ lí³ zia³² ní¹ má¹tí³
 ñí¹ ñeih²¹ hnú², jí³ jmái¹ hí³ táuh³ tá¹
 cáun² ñí¹ hué²¹ lá²?

⁴ Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² náh² jmu³, hí¹
 jan² lí² hin² cuí¹ má¹cau² náh².

⁵ Qui¹ juóun³² lín³² tsáu² ja³taunh¹
 hí³ ja³jmú³ hí³ lín³ la³juah²¹ dú¹
 jná¹³, hí³ ja³juah²¹: "iJná¹³ bíh¹ lín³
 Cristo!, jáun² juóun³² lín³² bíh¹
 tsá² ma³can² tsú². ⁶ Hnoh² náih¹
 náh² hí³ má²zia³² hnié² tí³ hlá² tí³
 ní²; tí³la³ ha³ lí² juenh³ náh² má¹ná¹,
 qui¹ la³ jáun² ca³tí²¹ lí¹³ bíh¹ tín²;
 tí³la³ jun³juáh¹³ hí³ má²tsa³hín³ yáh³
 jaun³². ⁷ Qui¹ tsá² zian² cáun² hué³²
 jmu³ hnié² quionh³ tsá² zian²
 hué³² siáh³, jí³ tsá² hín¹³ hué³² ñí¹
 hliáun³ siáh³ quiu³ tín³ quionh³
 tsá²ján² tsá²ján²; hí³ ñí¹ hliáun³
 siáh³ lí³ zia³² ho³cuóun³ jí³ hí³ qui³
 jie³ hué³² tiá³ lín³². ⁸ Tí³la³ jí³lí³²
 hí³ ní² má¹ná¹, cu³ ja¹ má²ca³lí³liáu³
 bíh¹ hí³ ma³tso² tsáu² tsí³, jun³juáh¹³
 má²hnáu² yáh³.

⁹ "Má¹jáun² jienh³ tsú² hnoh²
 ñí¹ cuá¹ma³tsoh¹ náh² honh², jí³

hi³ jngah³ tsú² ní² siáh³; hi³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lí³hau² tsú² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³.
 10 Jmá¹jáun² né³ juóun³² lín³² tsáu² tiánh³ tí³ có³² ca³tí²¹ la³ cun³ hi³ taunh³² ta²¹, hi³ lí³hó² lí³suon² tsú² rainh²¹, jí³ hi³ tsá²ján² tsá²ján² bíh¹ tsú² tu³ hna³ rainh²¹. 11 Má¹jáun² ma³jnia³² juóun³² lín³² tsá² tí¹ jáin², hi³ juáh³ hi³ lín³ *tí³² jè¹ Dió³², hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² lí³can².
 12 Cun³ñí¹ hi³ cun³ jmá² cun³ jnia³² tí³ lí³mí¹ tsá²lí²hliáun²³ hi³ hlah³ hi³ hó³², jáun² juóun³² bíh¹ tsáu² tiú²uú² lí³ hnáu³ lí¹³. 13 Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsí³ la³ má²nio² jáun² ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹táuh³ jmá¹ né³, tsá² hí³ bíh¹ liáun³. 14 Hi³ jú¹ chú³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³² né³, há¹ ngá¹³ tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ jáun² la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ lí¹³ lí³ cuoh²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²lí³liau³ hi³ táuh³ jmá¹.

15 "Hla¹ Daniel tí³² jè¹ Dió³² ca³hléh³ hi³ ca³tí²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³², hi³ jmu² jáun² hi³ hliáh¹³ ñí¹ híen¹. Jáun² ní¹juáh³ má²jíeh³² hnoh² hi³ hi³ jáun² má²nio² ñí¹ híen¹ né³, —ní¹juáh³ tsá² hí³² jái¹³ lá², cuí¹ ngí¹³ tsú²—, 16 hi³ jáun² jmá¹ jáun² má²hniáuh³² cuon³ tsá² hín¹³ tí³ Judea ñí¹ lí³ máh³. 17 Jáun² ní¹juáh³ tsá² cuá¹tsí²¹ tsáih³ hñú³ má² tsáih³ quioh²¹, ha³ lí² cuí¹ son² tsú² hi³ tsa³quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³juí³² cuon³ bíh¹ tsú²; 18 hi³ ní¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñí¹nái² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² hi³ tsa³quián³ ha¹. 19 Tí³la³ jlánh¹ juo²³ tsá²mi³ tsá² ná¹quian² jon² jmá¹ jáun², jí³ tsá² ná¹jan² dán² tiúh²³ ní² siáh³!
 20 Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ jáun² tiá² lí³ hniáuh³² cuóunh¹ náh² jmá¹ ní²cuóu³, hi³ sa³jun³ *jmá¹ hi³ tionh² tsú² tie³; 21 quí¹ jmá¹ jáun²

lí³zia³² cáun² uu³mí²tsí³² huáh² tsí³ cu³tí¹³, cáun² hi³ hí¹ cónh³ tiá² má²lí³² la³ cun³ jmá¹ lí²¹ hngá¹máh³ lá², hi³ sa³jun³ lí³zia³² bíh¹ siáh³ tí³ chí¹cáin² jáun². 22 Sá¹jmá¹ hi³ Dió³² tiá² hná³² jmá¹ jáun² dúh¹, jáun² ca³la³ jín³² bíh¹ tsáu² jmá¹ hiá¹ jmá¹ tsán¹³; tí³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ bíh¹, hi³ jáun² bíh¹ má²ca³hná³ Dió³² jmá¹ jáun².

23 "Jáun² né³, ní¹juáh³ má¹jáun² má²zian² tsá² juáh³ ñí¹con² hnoh²: "¡Sá¹ní² jie³, ñí¹ lá² má²cuá³ Tsá² lín³ Cristo!", ho³: "¡Sá¹ní² jie³, ñí¹ zio¹ má²cuá³!", ha³ lí² lí¹ táunh³ náh² ta²¹. 24 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³ma³cau² hi³ juáh³ hi³ lín³ Cristo, jí³ tsá² juáh³ siáh³ hi³ ná¹lín³ tí³² jè¹ Dió³²; hi³ jmu³ siáh³ lí²¹ hi³ cáu² hi³ jueh³² lín³² jí³ hua³jueh³² ní² siáh³ hi³ jáun² lí³can² tsáu², hi³ hí¹ la³ tí³ tsá² má²ca³quianh³ hnga² yáh³ Dió³² ma³can² tsú² siáh³ ní¹juáh³ hi³ lí¹³.
 25 Sá¹ní² jie³ né³, ta³ ñeh³ bíh¹ má²lí²juo³ jná¹³ hnoh² jái¹³ ní².
 26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ zian² tsá² juáh³: "¡Sá¹ní² jie³, ó³² má²zenh² ñí¹ lí³ cuá¹ quién²¹!", ha³ lí² cua³táunh¹ náh² ñí¹ jáun². Ho³ ní¹juáh³ hi³ juáh³ tsú²: "¡Sá¹ní² jie³, lá² má²cuá³ tsú² ñéih³ lá²!", ha³ lí² ta²¹ táunh³ náh². 27 Quí¹ la³jmá¹ hia³² sí² quioh²¹ miúh³² tí³ má² hi³ jáun² tai³² ca³la³ tí³ ñí¹ tá²tsí²¹ hiú², la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun². 28 Lí³ lín¹ bíh¹ jmá¹ jáun² la³jmá¹ lí²lin¹ ñí¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú² nghí³² tú²jue³².

*Jmá¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun²
 (Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

29 "Jáun² la³ cun³ ní¹ má¹ca³táuh³ uu³mí²tsí³² huáh² tsí³ ní² né³, má¹jáun² má²nieh¹³ hiú², hi³ zih²

siáh³ tiú²uú² joh¹ cué³², jí³ hi³ ziu³ súh³² siáh³ chí¹jmái²¹ hai²¹ chí³cuú², hi³ hí¹ ca³la³ tí³ pí³ hi³ jniá³ chí³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³.
³⁰Má¹jáun²jíe³ tsú²li²¹hñu³mi³cuú² hi³ lín¹ hi³ má²cuá¹jáunh²³ Jon² tsá²mi³cuóun², hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ ho³ jngih³ má¹jáun², qui¹ hi³ jien³² tsú² Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ juí³² ja¹ jnie² chí³cuú² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ lín¹ hi³ quien² lín³² tsú².
³¹Má¹jáun² zen³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jiéi³² tiá³ lín³² mí¹ñí², hi³ chan³ cu³lí²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹ tsú², tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ mi³cuú², la³ tí³ jo²¹ cá² táun² cá² táun².

³²”Cuí¹ ngí¹³ náh² jái¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá² cun³quionh³ hmá² sí² co²: Jíeh³² hnoh² ní¹juáh³ jmí¹ tá¹jmu¹³ hmá² hi³ má²ná¹hion² siáh³ mu²¹ zih³, jáun² má²ñí¹ hnoh² hi³ má²má²janh² bíh¹ jmí¹ ñí²hiú².
³³Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³, ní¹juáh³ má²jíeh³² hnoh² hi³ má²lí²³ la³ jí³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ jáun², jáun² má²ñí¹ náh² hi³ ho³hñú¹³ bíh¹ má²zenh² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².
³⁴Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³ jí³² hi³ ní² lí¹³ ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian² jmái¹ hi³ ziaún² dí² lá².
³⁵Chau²¹ jmái¹ tsa³hín³ la³ jí³² hi³ jniá³ chí³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tí³la³ jái¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³² jmái¹ tsa³hín³ yáh³.

³⁶”Tí³la³ hi³ ca³tí²¹ hín² jmái¹ ho³ hín² la³ nio¹ lí¹³ la³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ñí³². Hí¹juáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Díó³² tsá² tionh² hñu³mi³cuú² yáh³ tiá² ñí³², hi³ sa³jun³ hnga² yáh³ Jon² Díó³² ñí³² siáh³; jí³²la³ hnga² bíh¹ Díó³² Jméi² tsú² ñí³².

³⁷”Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ lí²¹ jmái¹ hi³ jmí¹ zian² jáun² hla¹ Noé, la³

jáun² bíh¹ uá²jai³² lí¹³ ní¹ má¹jauhn³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².
³⁸Qui¹ jmái¹ jáun², ñeh² bíh¹ hi³ ja³tsauh²¹ jmái², jmí¹ ná¹cú² ná¹hính²³ tsú², hi³ ná¹jéinh³² tsú² cuo² jí³ hi³ ná¹cuen² tsú² tsá²mi³ jon² hi³ jéinh³² cuo², ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³hi³ hla¹ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun².
³⁹Tsá² hí³ né³, tiá² ca³lí³tsin² yáh³ he³ lí¹³ ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³ja³tsauh²¹ jmái², hi³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³ bíh¹ jí³lín² tsá² hí³. La³ jáun² bíh¹ siáh³ lí¹³ ní¹ má¹jauhn³² Jon² tsá²mi³cuóun².
⁴⁰Jmái¹ jáun² tiáunh¹ gon³ tsá²ñuh² ñí¹nái²; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹ bíh¹.
⁴¹Jmái¹ jáun² siáh³, gon³ tsá²mi³ ná¹quih³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.

⁴²”Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ná¹ñí¹ hnoh² tianh³, qui¹ tiá² ñí¹ yáh³ náh² ha³ líh³ jáunh³ Juóuh³² náh².
⁴³Tí³la³ cuí¹ lí³ ñí¹ hnoh² jái¹³ lá²: Sá¹jmí¹ hi³ ñí³² tsá² hñú¹³ hín² la³ nio¹ cuán¹³ háin² ta³ já¹niéi², hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ cuá³² tsú² cuá¹ñí¹, hi³ tiá² jmí¹ cué²¹ yáh³ tsú² jái¹³ hi³ hí³ háin² hñú¹³.
⁴⁴Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² tionh² hnoh² hua³jan²¹; qui¹ cáun² jmái¹ hi³ tiá² lín²³ bíh¹ hnoh² jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².

Tsá² quian²¹ chun¹ jí³ tsá² quian²¹ hláih¹

(Lucas 12:41-48)

⁴⁵”Ne³² né³, ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsi³, hi³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jin³² tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo² hí³ dí² hi³ jmu³ dí² héih³² ñí¹con² tsá² hí³, jí³ hi³ jmu³ tsú² siáh³ héih³² hín² la³ nio¹ lí¹³ jmu³ tsú² má³².
⁴⁶Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³ ní¹juáh³ hi³ cuá¹má²tí³² tsú²

héh³² quioh²¹ juo¹³ ní¹ má¹ cuanh³².
 47 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³
 juo¹³ tsá² hí³ má² chá³² la³ jí³² hi³
 zioh² jo³ cuo² tsú², hi³ jáun² tí³
 má² zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lí¹³. 48 Tí³ la³
 ní¹ juáh³ tiá² la³ chun¹ yáh³ tsá²
 quian²¹ hí³ né³, hi³ cuá¹ lín²³ hi³
 tiá² má² jáunh³ yáh³ juo¹³, 49 hi³
 jáun² tsá² quian²¹ rainh²¹ bíh¹
 cuá¹ qui² cuá¹ quiunh² jí³ hi³ cuá¹ cú²
 cuá¹ hính²³ hi³ cuá¹ má² héinh³² siáh³
 quionh³ tsá² hen²; 50 jáun² juo¹³
 tsú² né³, cuánh³² cáun² jmá¹ hi³
 tiá² cuá¹ jan²¹ bíh¹ tsú², caun² o¹ rá¹
 hi³ tiá² ní³² tsú² siáh³. 51 Hi³ jáun²
 má¹ jáun² ma³ tson¹³ tsú² tsá² hí³
 chí¹ nga² cu³ tí³, hi³ jáun² má¹ lí³²
 jáun² zen³ tsú² ní¹ ca³ tin¹ tsa³ táunh¹
 tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹. Hi³ jáun²
 ní¹ jáun² tsa³ hó² tsa³ jngih³² tiáunh¹,
 jí³ hi³ tsa³ qui² tsa³ hon³² lín³² ní²
 siáh³.

25

*Jmu² tsú² jái¹³ hi³ ca³ tin¹ quian³
 tsá¹ má¹ 13*

1 "Jáun² né³, jmá¹ hi³ lí³ lin¹ hin²
 tsánh² lí¹³ tónh³² jo³ cuo² Dió³² lí¹³
 la³ jmá¹ cá¹ quiúnh²¹ quian³ tsá¹ má¹ 13
 tsá² ca³ hí³ tén¹ ní¹ ca³ jenh² cuo²
 tsáú². Tsá² hí³ ca³ can³ sí² quioh²¹
 la³ má² quionh³ jmá¹ no¹, hi³ jáun²
 ja³ taunh²¹ hi³ ca³ ní¹ hen¹³ tsá² ñuh²
 tsá² jenh¹³ cuo². 2 Tí³ la³ hñá³ tsá²
 hí³ tiá² hua³ jan²¹ jmá¹ tiáunh¹ yáh³,
 hi³ hñá³ né³ lín³ tsá² zian² tsí³.
 3 Tsá² tiá² hua³ jan²¹ tiáunh¹ hí³ né³,
 ca³ can³ sí² quioh²¹, tí³ la³ tiá² ca³ can³
 yáh³ jmá¹ no¹ hi³ táuh³²; 4 tí³ la³
 tsá² zian² tsí³ hí³ né³ ca³ can³ sí²
 quioh²¹ la³ má² quionh³ zí³ ha²¹ jmá¹
 no¹. 5 Tsá² ñuh² tsá² jenh¹³ cuo²
 hí³ né³ ca³ lén³ bíh¹ ca³ lá², jáun²
 zió³ bíh¹ ca³ tóh³ ní¹ tsá¹ má¹ 13 hí³,
 hi³ jáun² ca³ cuóun² la³ jí³². 6 Hi³
 jáun² ta³ hua² ca³ ná¹ 32 tsú² cáun²
 mah¹ hi³ ní¹ juah²¹: "iLá² má² jaunh³²

tsá² ñuh² tsá² jenh¹³ cuo²; huen³
 náh² hí³ ñá² hinh²¹ náh² tsú²!" 7 Hi³
 jáun² la³ jí³² tsá¹ má¹ 13 hí³ ca³ nu³
 ca³ tiánh³ hí³ ca³ héinh³ siáh³ sí²
 quioh²¹. 8 Jmá¹ jáun² ca³ juáh³ tsá²
 hñá³ tiá² hua³ jan²¹ jmá¹ tiáunh¹ hi³
 ca³ záih³ tsá² hñá³ jmá¹ tiáunh¹ hi³
 hua³ jan²¹: "Cué¹ tiá³ ca³ lá² jmá¹
 no¹ quián¹³ ní¹ con² jnoh¹, qui¹
 má² ní¹ yéi²¹ bíh¹ sí² quiú¹³ jnoh¹".
 9 Tí³ la³ tsá¹ má¹ 13 tsá² ná¹ tiáunh¹ hi³
 hua³ jan²¹ né³ ca³ záih³ rainh²¹ la³
 lá²: "Tiá² jáun² yáh³, qui¹ ní² lí¹ tiá²
 ca³ lain²¹ yáh³ quiú¹³ dí² la³ jí³²".
 Tí³ re² cuá² táunh¹ náh² ní¹ hna² tsú²
 jmá¹ no¹ hi³ cuá¹ liáh³ náh² quián¹³
 hmóu³². 10 Tí³ la³ tá¹ la³ ca³ ní¹ lia³²
 tsá¹ má¹ 13 hñá³ hí³ jmá¹ no¹ quioh²¹
 né³, cuanh³ bíh¹ tsá² ñuh² tsá²
 jenh¹³ cuo². Jáun² tsá¹ má¹ 13 tsá²
 jmá¹ tiáunh¹ hi³ hua³ jan²¹ né³,
 taunh³ bíh¹ ñéih³ quionh³ tsá² ñuh²
 hí³ ní¹ ca³ jenh² cuo² tsú², hi³
 jáun² ca³ jna² bíh¹ ho³ hñú¹³ jmá¹
 lí²¹ jáun². 11 Hi³ jmá¹ má² cu³ lé³
 jáun² né³ cua³ tanh²¹ tsá² mí³ hñá³
 tiá² hua³ jan²¹ jmá¹ tiáunh¹ hí³ hi³
 ca³ juáh³ la³ lá²: "iNia²¹ tiá³ ho³ hñú¹³
 hí³ tauh²¹ jnoh¹!" 12 Tí³ la³ tsá² ñuh²
 hí³ ca³ ngái³ hi³ juáh³: "Ha³ tiá²
 hnoh² cuóu³² yáh³ jná¹³ tsá² mí³".

13 Hi³ jáun² jmá¹ jáun² ca³ juáh³
 Jesús la³ lá²:

—Jáun² né³, tianh³ náh² ná¹ ní¹
 náh², qui¹ tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh² ha³
 líh³ chau²¹ jmá¹, ho³ hín² la³ nio¹
 jáunh³ Jon² tsá² mí³ cuóun².

*Jái¹³ hi³ ca³ tin¹ tsá² zia³² hi³ nio²
 jo³ cuo²*

(Lucas 19:11-27)

14 "Ja³ bí¹ la³ jáun² siáh³ lí¹³ ní¹
 má¹ tí³ ní¹ quianh³ Dió³² tsá² tónh³²
 jo³ cuo² la³ jmá¹ lí²¹ jmá¹ hi³ ngau³
 jan² tsá² ñuh² ní¹ uóunh³; hi³ jmá¹ tí³
 ní¹ cua³ hain³² tsú² né³, ca³ teh³ tsá²
 quian²¹, hi³ jáun² ca³ chá³ dí² quie³
 quioh²¹ jo³ cuo² tsá² hí³. 15 Jo³ cuo²

jan² tsá² quian²¹ hí³ ca³chá³ tsú² hñá³ tuh³² tloh³ quiu³quia³ mei²¹ héih³² quie³ *cú¹tiáu² cun³ tá¹ hñá³, hí³ jan² né³ ca³cuéh³ dí² tun³ tuh³² tloh³ quia³tun³ mei²¹ héih³² quie³ cú¹tiáu² cun³ tá¹ tun³, hí³ jan² né³ ca³cuéh³ dí² cáun² tuh³² tloh³ jñéi³ mei²¹ héih³² quie³ cú¹tiáu²; ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³ hiauh³ lín¹ la³ cun³ rón³² hí³ lí³ cah¹³ jmái¹ hí³ cóh³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ngau³. 16 Tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² jáun² ca³jmú³ ta²¹ hí³ ca³ra³tsi³² quie³ jáun², hí³ jáun² ca³ta³tsaih²¹ cónh³¹ hñá³ tuh³² quie³ jáun². 17 La³ jáun² bíh¹ siáh³ ca³jmú³ tsá² ca³hiauh³ tun³ tuh³² cú¹tiáu², hí³ ca³ta³tsaih²¹ siáh³ cónh³¹ tun³ tuh³² quie³ jáun². 18 Ti³la³ tsá² ca³héi³ hí³ cáun² tuh³² tán¹ cú¹tiáu² má¹ná¹, ngah³ bíh¹ hí³ ca³ñi¹ho³² cáun² táu² hué³² hí³ ca³hmá³ quie³ jáun² quioh²¹ juo¹³.

19 "Jmí¹ má²já²uén³ lín³² jáun² né³, cuanh³ bíh¹ juo¹³ tsú². Jmí¹ cuanh²¹ jáun² tsú² né³ ca³ngáih³ tsá² quian²¹ hí³ he³ cónh³ quie³ má²ta³tsaih²¹ tsú² la³ ma³ quin³² ma³ jan³². 20 Tsá² ca³héi³ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² cuan³ la³ñi¹, hí³ jáun² ca³jienh³ juo¹³ cónh³¹ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² hí³ má²ta³tsaih²¹ jáun², hí³ ca³juáh³ la³ lá²: "Ti³², lá² nio² hñá³ tuh³² cú¹tiáu² hí³ jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² jáun², hí³ lá² nio² siáh³ cónh³¹ hñá³ tuh³² hí³ ca³ta³tsai²¹ jná¹³". 21 Jáun² juo¹³ tsú² ca³juáh³: "Jlánh¹ re² la³ ní², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² má²ti³² la³ cun³ rón³² lí³ héih³² hí³ hiáuh²³. Cun³ñi¹ hí³ ca³jmuh³ hnú² re² la³ cun³ rón³² lí³ cú¹píh²¹ hí³ ca³chá³ jná¹³ jo³cuonh² hnú², hí³ jáun² tí³ hliáun³ bíh¹ má²chá¹³ jná¹³ jo³cuonh² hnú² ta³né³². Hú³² ñéih³ hí³ má¹hiúnh¹³ nú² honh² quiúnh¹ jná¹³". 22 Jmí¹ lí²¹ jáun² cuan³ siáh³ tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ tun³ tuh³² cú¹tiáu², hí³ ca³juáh³: "Ti³²,

tun³ tuh³² cú¹tiáu² jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² jná¹³, hí³ lá² nio² cónh³¹ tun³ tuh³² cú¹tiáu² hí³ ca³ta³tsai²¹ jná¹³". 23 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ juo¹³ tsú²: "Jlánh¹ re² la³ ní², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² má²ti³² la³ cun³ rón³² lí³ héih³², Hi³ cun³ñi¹ hí³ ca³ma³tih²¹ nú² la³ cun³ rón³² lí³ cú¹píh²¹ hí³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³cuonh² hnú², hí³ jáun² tí³ hliáun³ bíh¹ hí³ má²chá¹³ jná¹³ jo³cuonh² hnú² ta³né³². Hú³² ñéih³ hí³ má¹hiúnh¹³ nú² honh² quiúnh¹ jná¹³".

24 "Ti³la³ jmí¹ cuan¹ tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ hí³ cáun² tuh³² tán¹ cú¹tiáu² né³, tsá² hí³ ca³juáh³ hí³ ca³záih³ juo¹³ la³ lá²: "Ti³², jmí¹ má²ño¹ bíh¹ jná¹³ hí³ hnú² jan² tsá² huáh² tsí³, hí³ caun²³ hnú² cáun² hí³ tiá² lí²ñíh³, jí³ hí³ caun²³ hnú² siáh³ cáun² hí³ tiá² lí²páh³ nú². 25 Hi³ jáun² bíh¹ jmí¹ juénh² jná¹³, hí³ jáun² cu³tsa³² ca³hmá³ jná¹³ cú²jueh³² quieih³ hnú² hñú³ hué³². Sá¹ní² jie³, lá² bíh¹ rón³² la³ cun³ rón³² hí³ jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² quián¹³". 26 Jáun² juo¹³ tsú² ca³ngái³: "Hnú² tsá² quian²¹ hláih¹, juoh². Jmí¹ la³ má²ñíh¹ bíh¹ hnú² hí³ jná¹³ jan² tsá² caun² cáun² hí³ tiá² lí²ñi³², jí³ hí³ caun³² jná¹³ siáh³ cáun² hí³ tiá² lí²pá³ ná¹ hí¹ cú¹píh²¹; 27 hí³ jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹ hnú² ta²¹ quie³ ní² quion²¹ jná¹³, uá¹jinh¹ hñú³ ñi¹ rá²tsi³² tsú² quie³ bíh¹ jmí¹ cuá¹tionh² nú², hí³ jáun² jmí¹ cuanh²¹ jná¹³ jmí¹ má²lí¹³ héih¹ jná¹³ hí³ má²tsin² bíh¹ quie³ quion²¹". 28 Hi³ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² jmí¹ tionh¹ ñi¹ jáun² la³ lá²: "Quin³² náh² tuh³² tloh³ quie³ ní², hí³ jáun² cuéh³ tsá² quian³² quia³ tuh³² cú¹tiáu². 29 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tí³ hiáuh³ bíh¹, hí³ jáun² tí³ lí¹ tú² lí¹ ziaun²³ bíh¹

quioh²¹ tsú² lí¹³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá²
tiá² zia³² quioh²¹ né³, tí³ quin³
bíh¹ tsú² la³ cun³ cú¹pih²¹ hí³ zia³²
quioh²¹ tsú². ³⁰ Hí³ jáun² tí³ cheih³²
ñí¹ já¹niéi² tion³ náh² tsá² quian²¹
tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ ní², hí³ jáun²
ñí¹ ní² cuí¹ cha³háu³ jí³ hí³ cuí¹
cha³quí² cha³hon³²”.

*Jmáí¹ hí³ tá¹tsin¹ héih³² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³*

³¹ ”Jáun² né³, ní¹ má¹jaunh³² Jon²
tsá²mi³cuóun² hí³ lin¹ hí³ quien²,
quionh³ tsú² jí³lin² tsá²cuú² tsá²ta³
tsá² tionh² hñu³mi³cuú², hí³ jáun²
má¹jáun² né³ cuá³² tsú² ñí¹ hmá²si¹
quioh²¹, ñí¹ lí³ cú²tú¹ cú²lí¹³.
³² Má¹jáun² cuú¹ ngih¹³ la³jín³²
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ñí¹
hó²¹ñí¹ tsú², hí³ jáun² tson³ dí²
tsá² hí³ la³jmí¹ jmu² jan² tsá² jmu²
hua³hí¹³ jáh³, hí³ cánh³ chan² tsú²
*já¹ziáh², hí³ cánh³ chan² tsú² siáh³
zén¹. ³³ Já¹ziáh² chan³ tsú² tí³ cuá²
chu²¹ quioh²¹, hí³ jáun² zén¹ né³
chan³ tsú² tí³ cuá² cáun¹.

³⁴ ”Má¹jáun² né³, Tsá² lín³ hí³
Re²¹ záih³² tsá² tionh² tí³ cuá²
chu²¹ quioh²¹: “Ná²táunh¹ hnoh²
tsá² má²ca³ma³mieh² Nuh³² jná¹³,
tíonh³² náh² ñí¹ cuá¹quien² Dió³²,
ñí¹ má²ná¹lí³ hua³jan²¹ quián¹³
náh² ca³la³ cun³ jmí¹ ca³jmú³ Dió³²
tá¹ cáun² mi³cuú². ³⁵ Quí¹ jmí¹
ca³lí³ ñí¹cuóun²¹ jná¹³, hnoh² bíh¹
ca³cuéh¹ má³² hí³ ca³cúh³²; jmí¹ lí²¹
hí¹quíein² tsin³² jná¹³, hnoh² bíh¹
ca³cuéh¹ jmái² hí³ ca³áih³² jná¹³,
jmí¹ lí¹ ca³tí³ ca³ngí³ jná¹³, hnoh²
bíh¹ ca³cuéh¹ hñú³. ³⁶ Jmí¹ lí²¹
hí³ tiá² zia³² hán² jná¹³, ca³cuéh¹
bíh¹ hnoh²; jmí¹ ca³lí³ tsáun¹ jná¹³,
ca³ñí¹jie¹ bíh¹ hnoh²; hí³ ca³ñí¹jie¹
bíh¹ siáh³ hnoh² jmí¹ cá¹hú²¹ jná¹³
hñu³mí¹ñí²”.

³⁷ ”Hí³ jáun² tsá² má²ca³ma³zian²
hí³ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³²

né³ lí¹³ juáh³ la³ lá²: “Tí³², ħín²
dá² jmí¹ ca³neh²¹ jnoh¹ hnú² hí³
ñí¹cuon¹³, hí³ jáun² jnoh¹ ca³cué¹³
hí³ ca³quíeíh³? Ho³ ħín² dá² jmái¹
ca³neh²¹ jnoh¹ hnú² hí³ hí¹quíein²
hoh², hí³ jáun² jnoh¹ ca³cué¹³
jmái²? ³⁸ ħLíh³ dá² ca³neh²¹ jnoh¹
hí³ hnú² lí¹ ñí³tí¹ ñí³ngíh¹, hí³ jáun²
jnoh¹ ca³cué¹³ hñú³? Ho³ ħlíh³
ca³lí³ hniauh³ hanh² nú², hí³ jáun²
jnoh¹ ca³cué¹³? ³⁹ ħHín² jmái¹ ca³lí³
tsáun¹ hnú², ho³ hí³ ca³húh³² hnú²
hñu³mí¹ñí², hí³ jáun² jnoh¹ né³
ca³ñí¹neh²¹?”

⁴⁰ ”Hí³ jáun² Re²¹ hí³ né³ nga³
la³ lá²: “Jú¹ tson² juanh³² jná¹³,
hí³ lí³ua³ cáun² hí³ ca³jmuh³ náh²
ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá² tsí¹juí³ renh²
jná¹³ lá², ñí¹con² jná¹³ bíh¹ lí²jmuh³
hnoh² hí³ jáun²”.

⁴¹ ”Ní¹ má¹lí³² jáun² né³ záih³²
tsú² tsá² tionh² hí³ tí³ cuá² cáun¹
la³ lá²: “Tí³ ní² cuá²táunh¹ hnoh²,
hnoh² tsá² má²ca³ta³tonh¹ ñí¹ hlah³,
cuá²táunh¹ náh² ja¹ sí² tiá² tón³²
jmái¹ yéi³² ñí¹ má²ná¹lí³ hua³jan²¹
quioh²¹ tsá² hláinh¹ la³ má²quionh³
tsá²cuú² tsá²ta³. ⁴² Quí¹ jmí¹ lí²¹
ñí¹cuóun²¹ jná¹³, tiá² ca³cuéh¹ yáh³
hnoh² má³² cuh²¹ jná¹³; jmí¹ lí²¹
hí¹quíein² tsin³² jná¹³, ha³ tiá²
ca³cuéh¹ yáh³ hnoh² jmái² hí³
aih²¹ jná¹³; ⁴³ jmí¹ lí¹ ca³tí³ ca³ngí³
jná¹³ siáh³, ha³ tiá² hñú³ ca³cuéh¹
yáh³ hnoh². Jmí¹ lí²¹ hí³ tiá² zia³²
hán² jná¹³, tiá² lí¹ ca³cuéh¹ yáh³
hnoh² hí¹ cá² tsonh². Jmí¹ ca³lí³
tsáun¹ jná¹³ jí³ hí³ ca³hú³² jná¹³
siáh³ hñu³mí¹ñí², ha³ tiá² hnoh²
ca³ñí¹jie¹ yáh³ jná¹³”.

⁴⁴ ”Má¹jáun² né³, tsá² hí³ lí¹³
nga³: “Tí³², ħlíh³ dá² ca³neh²¹ jnioh¹
hí³ hnú² ñí³ngíh¹ ñí¹cuon¹³ ho³ hí³
ñí¹húh² nú² jmái²? ħLíh³ ca³neh²¹
jnoh¹ hí³ hnú² lí¹ tí¹ lí¹ ngíh¹? Ho³
ħhín² dá² jmí¹ ca³lí³ tsáun¹ hnú², ho³

hi³ ca³húh³² hnú² hñu³mi¹ñí², hi³ jáun² jnoh¹ né³, tiá² ca³má¹hau¹?”

45 ”Jáun² Re²¹ né³ nga³ la³ lá²: “Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², li³ua³ cáun² hi³ tiá² lí²jmuh³ náh² ñí¹con² li³ua³ jan² tsá² tsí¹juí³ lá², ñí¹con² jná¹³ bíh¹ tiá² lí²jmuh³ náh²”.

46 ”Má¹lí³² jáun² tsa³táunh¹ tsá² hí³ ja¹ sí² ñí¹ tsa³ma³tso² tsí³ la³ cun³ jmí¹hi³nio², ti³la³ tsá² ca³ma³zian² hi³ la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³² má¹ná¹, tsa³tánh¹ ñí¹ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹.

26

Má²ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ zanh³ Jesús (Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ji³² jái¹³ ní² né³, jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con²:

2 —Má²ná¹ñí¹ hnoh² hi³ yó³² ti²¹ *Jmí¹híen¹; hi³ jáun² jná¹³ né³, Jon² tsá²mi³cuóun², ton³ tsú² crei²¹ jmá¹ jáun².

3 Hi³ jáun² né³, jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngih³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ñí¹ lí³ ñí¹ta²¹ quioh²¹ Caifás tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹, quionh³ tsú² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú². 4 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ zanh³ Jesús ta³máih³, hi³ jáun² jngih³ dí². 5 Jáun² ca³juónh³ tsú² siáh³ la³ lá²:

—Ha³ tiá² zanh¹³ yáh³ dí² tsú² tá¹la³ jmá¹ má¹ná¹, qui¹ ho³ sa³ ní² lí¹ ca³taunh³ tsáu² tiá³ siaun³².

Jan² tsá²mi³ sé²³ jmí² má²ró³² chí¹ Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

6 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ Jesús já¹ juú² Betania, hñú¹³ Sí¹mu²¹ tsá² jmí¹ téh²³ tsú² hi³ “tsá² lín³ *mi³ho²¹ péin³”, 7 hi³ jáun² ca³chó³² jan² tsá²mi³ hi³ quian³² cáun² tse³ míh¹ hi³ lí³ cún¹ tiáu² alabastro, hi³ ha²¹ no¹

má²ró³², cáun² hi³ hmuh²¹ lín²¹. Tá¹la³ cuá¹tón²¹ jáun² Jesús ñí¹ mesa ca³sé³ tsá²mi³ hí³ no¹ má²ró³² jáun² chí¹ tsú². 8 Jmí¹ ca³jie³ tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² hi³ jáun², jáun² ca³míh³ tsí³, hi³ jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ lí¹ qui² lí¹ hin²³ yáh³ tsú² hi³ ní²? 9 Hi³ ní² dá² cáun² hi³ jmí¹ lí¹³ tsa³hnái¹ hmuh²¹ bíh¹, hi³ jáun² quie³ jáun² jmí¹ lí¹³ cuéh³² tsú² tsá² tia³mii². 10 Jesús né³ ca³nái³² jái¹³ jáun², hi³ jáun² ca³juáh³:

—¿He³ láih³² ma³tsan¹³ hnoh² tsí³ tsá²mi³ lá²? Qui¹ cáun² hi³ chu²¹ bíh¹ la³² má²lí²jmú³ tsú² ñí¹con² jná¹³. 11 Qui¹ la³ji³² jmá¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii² ja¹ quián¹³ hnoh², ti³la³ jná¹³ né³, jun³juáh¹³ jmá¹ ca³la³ jí³² yáh³ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh². 12 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ tsá²mi³ lá² ñí¹con² jná¹³, hi³ má²lí²sé³² tsú² jná¹³ no¹ má²ró³², má²lí²jmú³ tsú² hua³jan²¹ hi³ ca³ti²¹ jmá¹ hi³ tsa³haun³ bíh¹ jná¹³. 13 Qui¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ li³ua³ cáun² ñí¹ tsa³hléh² tsú² jú¹ chú³² tá¹ cáun² hngá¹máh³, ja³bí¹ tsa³chá² tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ tsá²mi³ lá², hi³ jáun² chau¹³ tsí³ tsáu² hi³ ca³tin¹ tsú².

Judas jienh²³ Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

14 Jáun² né³, jan² tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², tsá² jmá² Judas tsá² ja³ hi³ ti³ juú² Queriot ñéi¹ hi³ ca³ñí¹lien¹³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, 15 hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—¿Cónh³ cuéh¹ hnoh² ní¹juáh³ hi³ jienh²¹ jná¹³ Jesús?

Jáun² tsá² hi³ né³ ca³cué³ quiu³quia³ héih³² quie³ hu²¹ quiún³ *cú¹tiáu² la³ ma³ cáun². 16 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³hnauh² Judas tsí³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ jienh³ dí² Jesús ñí¹con² tsá² hi³.

Jesús jmu² má³² hi³ lí³ nóh³²
ca³ti²¹ hi³ jún³

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-34)

17 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³
cua³hlau³ Jmí¹hién¹, jmái¹ hi³ cúh²
tsá² *judíos *hi³ cuú²miih²¹, la³
cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³,
jáun² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² Jesús
ca³ja³janh³² hi³ ca³ngái³, hi³ juáh³
la³ lá²:

—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú²
tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³²
quioh²¹ Jmí¹hién¹ lá² hi³ cúh¹³
hnú²?

18 Jáun² hi³ né³ ca³ngái³:

—Cuá²táunh¹ náh² já¹ juú², hñú¹³
jan² tsá²ñuh², hi³ cuá²zéih³ náh²
la³ lá²: “Tí³² Juo¹³ jnoh¹ ñí¹juah²¹:
Má²ñí¹chau²¹ héih³² quion²¹ jná¹³,
hi³ jáun² hñuh³² hnú² jmu¹ jná¹³
má³² quioh²¹ Jmí¹hién¹ lá² quiúnh¹
ná¹ tsá² hain²¹ tí³ con² ná¹”

19 Hi³ jáun² tsá² hain²¹ hi³ tí³
con² Jesús ca³jmú³ la³ cun³ hi³
má²lí²juáh³ jáun², hi³ ca³ñí¹jmú¹³
hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹hién¹.

20 Jmí¹ má²ca³zi³² jáun² né³
ca³cuá³ Jesús ñí¹ mesa quionh³ tán¹
quian³tun³ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con²,
21 hi³ tá¹la³ ná¹jmú² tsú² jáun² má³²
né³, ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³
ja¹ quián¹³ náh² ní² zian² jan² tsá²
né³bí¹ jienh³ jná¹³.

22 Jmí¹:jáun² jlánh¹ hlaih³ ca³niau²¹
tsí³ tsá² hi³, hi³ jáun² ca³ma³liáu³²
tsú² hi³ ca³ngáih³ Jesús ma³ quin³²
ma³ jan³², hi³ juáh³:

—Hnú² Tí³², ¿hí¹ jná¹³ juáh¹³?

23 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Tsá² hi³ bí¹ jienh³ jná¹³, tsá²
cáun² uon² cuh³² jná¹³ quiúnh¹ bíh¹.

24 Quí¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun²,
cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² jui³² hi³
ca³tin¹, la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹
Sí² quioh²¹ Dió³², tí³la³ jjuo²³ bíh¹

tsá²ñuh² tsá² jienh³ jná¹³! Tí³ jlánh¹
bíh¹ jmí¹ re² quioh²¹ tsá² hí³ sá¹jmí¹
hi³ cu³tsa³² tiá² ca³lí³zian² bíh¹ tsú²
cú²jueh³² dúh¹.

25 Jmí¹:jáun² ca³hléh³ Judas tsá²
jienh³ hí³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Tí³², ¿hí¹ jná¹³ juáh¹³?

Jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Ján³, la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní²
bíh¹.

26 Tá¹la³ ná¹cúh² tsú² jáun² né³,
Jesús ca³can³ hí³ cuú²miih²¹, hi³
jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²,
jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun²
ca³tsóh³ dí² ñí¹con² tsá² hain²¹ hi³
tí³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Quiéih³ náh², quí¹ hi³ lá² bíh¹
ngú³ quion²¹ jná¹³.

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³can³ dí² siáh³
cáun² copa, hi³ jáun² ca³cuéh³
tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³
ca³nga³ dí² siáh³ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³,
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hính³ náh² la³jín³² hi³ lá²,

28 quí¹ hi³ ní² bíh¹ jmí²hán¹ jná¹³
hi³ táin³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ juóun³²
tsáu², hi³ jáun² lí¹³ hin³ tso³ quioh²¹
tsú²; la³ jáun² bíh¹ lí³ lin¹ hi³
má²quien² cáun² níó³² hmai²¹. 29 Jú¹
tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²,
hi³ tiú²uú² aih²¹ yáh³ jná¹³ mu²
ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ lá², ca³la³ tí³
ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ aih²¹ jná¹³
mu² ráu³ lin¹³ cu³lí²¹ quiúnh¹ hnoh²
máh³ jmái¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³
já¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Ñuh³².

Jesús juáh³ hi³ Pé¹ nó³² tí³ có³²
(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:31-38)

30 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³hié³ tsú²
cáun² sun¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun²
jmí¹ lí²¹ jáun² ja³taunh²¹ tí³ máh³
Olivos. 31 Jmí¹:jáun² ca³juáh³ Jesús
la³ lá²:

—La³jín³² bíh¹ hnoh² tianh¹³
tí³ có³² ca³tin¹ jná¹³ já¹nié² lá²;

quí¹ ñí¹ Sí² quíoh²¹ Dió³² rá¹juáh³.
 “Jngíh²¹ jná¹³ Tsá² jmu² hua³hí¹³
 *já¹ziáh², hí³ jáun² já¹ziáh² hí³ né³
 lí¹ tiú¹ lí¹ hán¹ bíh¹ lí¹³”. 32 Tí³la³
 ní¹ má¹ca³jénh¹³ jná¹³ jáun² má¹ná¹,
 ñih²¹ jná¹³ chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹
 hnoh² tí³ hué¹³ Galilea.

33 Hí³ jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³ la³
 lá²:

—Uá¹jinh¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹
 lá² ca³ta³tonh¹ tí³ có³² ñí¹con² hnú²,
 tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, cun³ tiá² jáun²
 yáh³.

34 Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ Pé¹ la³
 lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hí³
 já¹niéi² lá² bíh¹ cánh³², ñeh² bíh¹ hí³
 hau³ cá¹háu², juánh¹³ hnú² hnaih³²
 jéin³² hí³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

35 Tí³la³ hí³ né³ ca³juáh³:

—Uá¹jinh¹ ca³la³ tí³ jmí²chí³
 quíon²¹ yáh³ jná¹³ ca³cáin³ hí³ jún³
 jná¹³ cu³lí²¹ quiúnh¹ hnú², cun³ tiá²
 zéih²¹ bíh¹ jná¹³ hnú² tí³ có³².

La³jín³² bíh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³
 con² tsú² ñí¹ hná¹ jáun² ca³juáh³
 cá²ren².

*Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lí³ ja¹ hmá²
 hí³ jná¹ quíoh²¹ tsáu², ñí¹ téh²³ tsú²
 Getsemani*

*(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-
 46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)*

36 Jmí¹jáun² ca³cha³taunh¹ Jesús
 quíonh³ tsá² quíonh³ cáun² ñí¹
 téh²³ tsú² Getsemani, hí³ jáun²
 ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
 lá³ lá²:

—Tianh³ hnoh² ñí¹ lá² tá¹la³
 ñí¹lien¹h¹ jná¹³ Dió³² ñí¹ zio¹.

37 Jáun² jí³²la³ gáun³ tsáu² bíh¹
 ca³jan³ tsú²: Pé¹, la³ má²quíonh³
 tá¹ gon³ jon² Zebedeo; jmí¹jáun²
 ca³lí³liau³ hí³ ca³ta³no¹ hlah³ lín²¹
 tsí³ tsú², jí³ hí³ ca³la³ hí³ ca³hu³
 ca³jngíh³ lín³² tsí³ tsú². 38 Jáun²
 ca³záih³ dí² tsá² gáun³ hí³ la³ lá²:

—Jlánh¹ ñí¹jún³ jná¹³ lí²³ cun³ñí¹
 hí³ ja³²lí³ hlah³ nio² tsin³². Tí³la³

hnoh² tianh³ náh² ñí¹ lá², hí³ ná¹ñí¹
 náh² quiúnh¹ jná¹³.

39 Jáun² né³ Jesús ngau³ ca³lá² tí³
 chí¹ján³, hí³ jáun² ca³jmú³ cuá¹jñi²³
 hí³ ca³hiéih³ ñí¹ la³ tí³ hué³² hí³
 ca³mí³ ñí¹con² Dió³², hí³ ca³juáh³ la³
 lá²:

—Hnú² Tia²¹, sá¹jmí¹ hí³ lí¹³ bíh¹
 hí³ liau¹ nú² tiá³ jná¹³ hí³ ca³tí²¹
 jmái² tsíh³² hí³ ca³tin¹ jná¹³ aih²¹;
 tí³la³ ha³ lí² cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hí³
 hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³
 cun³ hí³ hnáuh² hnú².

40 Jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ dí² tí³ ñí¹
 tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hain²¹ hí³ tí³
 con², jáun² sa³ ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá²
 hí³ jmí¹ cá¹chánh²¹ dí² jáun²; jáun²
 ca³záih³ dí² Pé¹:

—¿Hí¹ hí¹juáh³ cu³tiá³ pih²¹ uá¹
 tiá² ca³tion¹³ hnoh² hí³ tianh¹³ náh²
 ná¹ñí¹ quiúnh¹ jná¹³? 41 Tianh³
 náh² ná¹ñí¹ hí³ lien¹h¹ náh² siáh³
 Dió³², hí³ jáun² tiá² lí¹³ tánh³² náh²
 tso³. Quí¹ hua³jan²¹ lín²¹ bíh¹ hún¹
 jmí²chí³ quián¹³ náh², tí³la³ ngú³
 quián¹³ bí¹ náh² jlánh¹ tiá² pin³.

42 Jáun² ngau³ siáh³ tsú² ca³tí³
 tenh³ hí³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, ní¹juáh³ tiá² lí¹³
 yáh³ hí³ tiá² há¹ ngá¹³ jná¹³
 uu³mí²tsi³² lá², cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ cun³
 hí³ hnáuh² hnú².

43 Jáun² cuanh³ tsú² siáh³, sa³
 siáh³ bíh¹ siáh³ má²ná¹cuóun¹ tsá²
 hí³ jmí¹ cuanh²¹ dí², quí¹ cun³ñí¹
 hí³hliá² jlánh¹ má²tioh³ zió³ ñí¹ tsú².

44 Jáun² ca³chan³ tsú² tsá² hí³ hí³
 ngau³ siáh³ ñí¹ má²hnaih³² jéin³² hí³
 ca³ñí¹lien¹³ Dió³² hí³ ñí¹ zeh¹ dí²
 la³ cun³ hí³ má²lí²zéih³² dí² jmí¹tin².

45 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ dí² siáh³
 ñí¹ tionh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; hí³
 jáun² ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ la³ má²tionh² jáun² uá¹
 hnoh² tie³ hí³ ná¹cuóun¹ náh²?
 Sá¹ñí² jie³, má²cá²chó³² bíh¹
 jmái¹ hí³ jienh³ tsú² jná¹³ Jon²
 tsá²mí³cuóun² jo³cuó² tsá² ná¹ren²
 tso³. 46 Nú¹ tianh³ náh², ma³tsáu¹³;

quí¹ ní² bíh¹ má²cuá¹ja³² tsá² jienh³ jná¹³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(*Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11*)

47 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Jesús cuan³ Judas, jan² tsá² jmí¹ lín³ tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², hi³ má²hí¹quionh³ tsú² juóun³² lín³² tsá² ná¹quian³² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ jí³ tsá² ná¹quian³² hmá² ní² siáh³. Tsá² zéi¹ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú². 48 Judas tsá² ca³jienh³ hí³ bíh¹ Jesús ca³jmú³ jái¹³ ha³ lánh³ rón³² hien³ dí² Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Ní¹juáh³ tsá² ca³hen³ jná¹³ ñí¹, tsá² hí³ bíh¹ jan¹³ náh² tson³”.

49 Jmí¹jáun² ca³ja³janh³² tsú² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³:

—¡Hia² nú² Tí³²!

Hí³ jáun² ca³hen³ dí² ñí¹ tsú².

50 Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Há²mei²¹ quiú¹³, tia³jui³² jmu³ la³ cun³ hí³ má²ca³lín¹³ nú² jmúh¹³.

Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ja³taunh²¹ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ hí³ ca³zanh³ Jesús, hí³ ca³jan³ dí² tson³.

51 Jmí¹jáun² né³, jan² tsá² quionh³ Jesús ca³chí² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hí³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹tái³ cuá¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² hien¹. 52 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Tiáunh¹ mí¹tái³ quián¹³ ñí¹ jmí¹ hu²¹; qui¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² hnié² cun³quionh³ mí¹tái³, ja³bí¹ cun³quionh³ mí¹tái³ bíh¹ siáh³ jún³ tsú² hnga². 53 ¿Há¹ tiá² ñíh¹ nú² hí³ jná¹³ jmí¹ lí¹³ mí¹³ ñí¹con² Ñuh³², hí³ jáun² hí³ jmí¹ lí¹³ zen³ cun³ quiéinh³ nio² quiú³ mei²¹ tsá²cuú² tsá²ta³, tsá² jmí¹ lí¹³ ma³hau³? 54 Tí³la³ sá¹jmí¹ la³ jáun² né³, jáun² tiú²uú² jmí¹ zia³² yáh³ ha³ lánh³ rón³² lí³tí³ la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹

Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² hí³ ca³tí²¹ lí¹³ la³ lá².

55 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² cuá²taunh²¹ hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hí³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹tái³ jí³ hmá² ní², hí³ jau¹³ náh² jná¹³ hí³ tson³ la³jmí¹ lí³ hí³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin²? Jmá¹ ca³la³ jí³² bíh¹ jmí¹ ñí³² jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh², hí³ jmí¹ ma³ta¹³ jná¹³ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, tí³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí¹ ca³ziaunh² náh² jná¹³ hí³ tson³ ná¹. 56 Tí³la³ la³jí³² hí³ ní² má²ná¹lí²³ hí³ jáun² lí¹³ lí³tí³ la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² bíh¹, hí³ ca³jmú³ jáun² tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dio³² jmí¹tin².

Jáun² né³, hnga² bíh¹ Jesús jéi³²í¹ ca³ta³zanh¹, qui¹ ca³cuóun³ bíh¹ la³jín³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú².

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹

(*Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24*)

57 Hí³ jáun² né³, tsá² ca³zanh³ hí³ Jesús hí³ tson³ ca³ñí¹jan² Jesús ta³ ñí¹ Caifás tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹; ñí¹ jáun² jmí¹ má²ná¹ngih³² tí³² liei²¹ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú². 58 Tí³la³ Pé¹ né³, uóunh³ chí¹cáin² bíh¹ ngau³ cu³hna²¹ dí² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹ hñú¹³ mí²tsá² hien¹; ñí¹ jáun² hí³, hí³ ca³cuá³ quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² hí³ jáun² lí¹³ jé³ ní¹juáh³ he³ lí¹³.

59 Hí³ jáun² tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ quionh³ la³jín³² tsá² ná¹ñí¹ jmí¹ hnauh² he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³tson² dí² tsáu¹³ Jesús, uá¹jinh¹ cun³quionh³ jú¹ tí¹jái², hí³ jáun² lí¹³ jngih³ dí²; 60 tí³la³ tiá² ca³chóh¹³ yáh³ tsú², uá¹jinh¹ juóun³² tsá² ca³chá³ jú¹ tí¹jái² hí³ ca³tin¹ tsú². Ñí¹ ca³táuh³ né³ ca³ma³jnia³² gon³ tsá² ca³ma³tson² jú¹ tí¹jái², 61 tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² ní² ca³juáh³: “Jná¹³ tin² tsunh²¹ hñú³ híen¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² ñí¹ cá²hni² jmáí¹ ziúh¹ jná¹³ siáh³”.

62 Jáun² tsá² cuá¹lín³ hí³ mí²tsá² híen¹ ca³náu² hí³ ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—¿Hí¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² la³ ngái¹ nú²? ¿He³ dá² ní³² ná¹juáh²³ tsá² ní² hi³ ca³tin¹ hnú²?

63 Tí³la³ Jesús má¹ná¹, la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹. Jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ ca³juáh³ siáh³:

—Cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun² taunh³² jná¹³ hnú² hú¹mu³héih³² ní¹juáh³ tiá² juáh¹³ hnú² jú¹ tson²; jáun² né³, ¿hí¹ hnú² uá¹ Tsá² lín³ Cristo Jon² Dió³²?

64 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ján³, lín³ jná¹³ la³ cun³ juánh³ hnú² ní². Ja³bí¹ juo³ jná¹³ siáh³ hnoh², hi³ chau²¹ jmáí¹ jien¹ hnoh² Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ má²cuá¹tón²¹ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², jí³ hi³ jien¹ náh² tsú² siáh³ hi³ má²cuá¹jáunh²³ hñu³mi³cuú² jui³² ja¹ jnie².

65 Jmí¹jáun² ca³ca³ mí²tsá² híen¹ ha¹, [hi³ jmu² lin¹ hi³ tiá² tí³² tsí³ jái¹³ jáun²,] hi³ ca³juáh³:

—Tsá²ñuh² lá² má²lí²chú² lí²lén³² Dió³² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹; ¿he³ lách³² sa³ ca³lí³í¹ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí²? Quí¹ ní² bíh¹ má²lí²niéih² hnoh² jú¹ hlah³ hi³ má²lí²hléh³² tsú²; 66 jáun² né³ ¿he³ lánh³ lín²³ hnoh² ta³né³²?

Jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Má²hniáuh³² bíh¹ jún³ tsá² ní².

67 Jmí¹jáun² ca³tíu³ ca³hñe³ dí² ní¹, jí³ hi³ ca³ma³qui³ ma³jno³² dí² siáh³. Hi³ jáun² la³jín³² tsá² ca³pá³ hí³ ní¹ tsú² 68 ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hnú² Tsá² lín³ Cristo, ¡chí³ jái¹³ neh²¹, hin² tsánh² lí²po³!

Pé¹juáh³ hi³tiá²cuóun³² Jesús (Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

69 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ jáun² Pé¹ ñéih³ ní¹ lí¹ hó²¹, ja³ jan² tsá²mi³ lín³ quian²¹ tsá² hñú¹³, hi³ ca³juáh³:

—Ja³bí¹ hnú² uá²jai³² jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ Jesús tsá² hín¹³ ó³² tí³ Galilea.

70 Tí³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³; la³ lá² bíh¹ ca³záih³ dí² tsá²mi³ hi³ ta³ ní¹ la³jín³² tsá² tionh² hí³:

—Hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hi³ juánh³ hnú² ní².

71 Pé¹ jmí¹ má²cuá¹tsanh³² ho³hñú¹³ jmí¹ ca³jé³ siáh³ jan² tsá²mi³ lín³ quian²¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ní¹ jáun²:

—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmí¹ ngí³² quionh³ Jesús hná¹ tsá² Nazaret Ó³².

72 Siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³ Pé¹ cónh³í¹ cu³ jéin³² ca³la³ hi³ hien² Dió³², hi³ juáh³:

—¡Hú¹tá¹ tiá² cuóun³² bíh¹ jná¹³ tsá² hien²³ hnú² ní², juú¹ néh¹!

73 Jmí¹ má²cu³lé³, míh¹ jáun² né³, tsá² jmí¹ tionh¹ ní¹ jáun² ja³taunh²¹ má²janh² ní¹ zenh¹ Pé¹ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cu³tí³ bíh¹ hnú² uá²jai³² jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³², quí¹ hí¹ ca³la³ tí³ jái¹³ quián¹³ yáh³ hnú² lin¹.

74 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² Pé¹ hí³ hien² Dió³² ca³la³ hi³ tanh² siáh³ hú¹mu³héih³² hnga², hi³ juáh³ hi³ cun³ tiá² cuóun³² bíh¹ tsá² hí³.

La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³hó³ jan² cá¹tsó³. 75 Jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hi³ ca³záih³ jáun² Jesús jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hñaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³”. Jmí¹jáun² cua³han³ Pé¹

tí³ cheih³² hi³ ca³ñí¹hó² ñí¹jngih³² lín³².

27

Jienh²³ tsú² Jesús ñí¹con² Pilato
(*Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32*)

¹ Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, la³jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², ca³ma³ren²¹ jái¹³ he³ lánh³ rón³² jngih³ Jesús. ² Jáun² ca³hñé³² dí² tsú², hi³ ca³ñí¹jan² dí² ñí¹con² Pilato tsá² lín³ ta²¹.

Jmí¹ jun¹ Judas

³ Tí³la³ jmí¹ ca³jíe³ Judas tsá² ca³jienh³ hi³ Jesús hi³ má²lí²jmú³ tsáú² héih³² hi³ jngih³ tsú² Jesús, jmí¹jáun² jlánh¹ hlah³ ca³jieih²¹ tsú², hi³ jáun² ca³ñí¹caun² cú¹jueh³² quie³ quiu³quia³ héih³² *cú¹tiáu² jáun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá²daun³², ⁴ hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá².

—Tso³ bíh¹ má²lí²jmú³² jná¹³ hi³ má²lí²jienh²¹ jná¹³ jan² tsá² tiá² tso³ ren².

Tí³la³ tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—¿Hí³ he³ dá² ca³ta¹ jnoh¹ hi³ ní²?
jHí³ ní² dá² má²ta³can¹ hnú² huen² bíh¹!

⁵ Hí³ jáun² Judas ca³ñí¹cui³² quie³ ñéih³ ñí¹ híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹, jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ hi³ ca³ñí¹tiáunh¹³ zió³ lá¹.

⁶ Jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ca³jieh³ quie³ jáun², hi³ jáun² ca³juónh³ la³ lá²:

—Tiá² lí¹³ yáh³ toh²¹ dí² quie³ lá² hñu³ cuó² quioh²¹ hi³ lí¹ cue³² tsáú² ñí¹con² Dió³², qui¹ hmah²¹ quioh²¹ jmí² bíh¹ la³².

⁷ La³ cun³ jmí¹jáun² né³, ca³ma³ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ lá³² cáun² hué³², hué³² hi³ jmí¹ téh²³ tsú² “Hué³² Quioh²¹ Tsá² Jmu² Hia³²”, hi³ jáun² zia³² ñí¹ lí¹³ hón³² tsú² tsá²

hué³² siáh³. ⁸ Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, jáun² “Hué³² Jmí²” má²téh²³ tsú² hué³² jáun² la³ tí³ ta³né³². ⁹ La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Jeremías *tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Ca³caun² bíh¹ tsú² tá¹ quiu³quia³ héih³² cú¹tiáu² jáun², la³ cun³ tí³ hmah²¹ hi³ ca³jmú³ jáun² tsá² *Israel, ¹⁰ hi³ jáun² cun³quionh³ quie³ jáun² bíh¹ ca³lau² tsú² ñí¹nái² quioh²¹ tsá² jmu² hia³², la³ cun³ rón³² héih³² hi³ ca³jmú³ jáun² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³”.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Pilato

(*Marcos 15:2-5; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38*)

¹¹ Hí³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³ñí¹jan² tsú² Jesús ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lín³ hí³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos?

Jesús né³ ca³ngái³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

¹² Tí³la³ jmí¹ ca³chá³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ tso³ quionh³ tsá²daun³² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ ca³ngái³ Jesús. ¹³ Jáun² Pilato ca³juáh³ siáh³:

—¿Tiá¹ naih³² hnú² la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹juáh²³ tsú² ní² quián¹³ hnú²?

¹⁴ Tí³la³ la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹ Jesús, hi³ jáun² lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ tsá² lín³ hí³ ta²¹.

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(*Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16*)

¹⁵ Hí³ jáun² né³, tsá² lín³ hí³ ta²¹ jmí¹ tan² hi³ lión³² jan² tsá² tson³ tá¹la³ *Jmí¹hien¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² mi³² tsáú² hi³ liáun³. ¹⁶ Jmí¹jáun² jmí¹ cuá¹hún¹ jan² tsá² tson³ hñu³mí¹ñí², tsá² jmái² Barrabás, jan² tsá² jlánh¹

má²ná¹ñi³² juóun³² tsáu² hi³ hian² tsí³. 17 Jáun² jmí¹ ca³ngih³² jáun² tsá² juú² né³, ca³ngái³ Pilato ñi¹con² tsú²:

—¿Hin² tsánh² hnáu² hnoh² hi³ lion¹ jná¹³? ¿Hí¹ Barrabás, ho³ Jesús tsá² téh²³ tsú² Cristo uá¹?

18 Qui¹ jmí¹ má²ca³li³tsin² bíh¹ Pilato hi³ cun³ñi¹ hi³ uóu³² tsí³ bíh¹ tsá² hí³ hi³ jáun² ñi¹con² hi³ dí² cua³jan² tsú² Jesús.

19 Né³² né³, tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ Pilato ñi¹ta²¹ quioh²¹, jáun² ñi²cuo² tsú² ca³zen³ jái¹³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² lí¹ hu³² hnú² quiúnh¹ tsá²ñuh² chun¹ ní², qui¹ jmí¹ hua² hmái³ lí²ma³tso¹ lín²¹ jná¹³ tsin³² cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ tsá² ní² jmí¹ lí²qui³ jná¹³”.

20 Ti³la³ tsá² ná¹lín³ hi³ mi³jmú³ né³, ji³ tsá²daun³² ní² jlánh¹ ca³hlí² ca³liéinh³² tsáu² hi³ hniáu³² hiu³ mi³² tsú² hi³ liáu³ Barrabás, hi³ jáun² né³, cuí¹ jun¹³ Jesús. 21 Jáun² tsá² lín³ ta²¹ ca³ngái³ siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² tsá² gon³ ní² hnáu² hnoh² hi³ lion¹ jná¹³?

Jáun² tsá² tionh² hi³ né³ ca³ngái³ hi³ ca³juáh³:

—¡Barrabás bíh¹!

22 Jáun² Pilato ca³ngái³ siáh³:

—¿Hi³ he³ bí¹ hnáu² náh² jmu¹ jná¹³ ñi¹con² Jesús tsá² teh³² náh² lá² Cristo?

Jáun² la³jín³² bíh¹ tsáu² ca³ngái³ hi³ ca³juáh³:

—¡Crei²¹ ton³ tsá² ní²!

23 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Pilato:

—Ti³la³, ¿he³ dá² hi³ hlaih³ má²ca³jmú³ tsú² né³?

Ti³la³ tsá² hí³ né³, ti³ li³mi¹ ca³ti³ ca³hóh³² bíh¹, hi³ ca³juáh³:

—¡Cuí¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!

24 Jmí¹ ca³je³ Pilato hi³ tiá² hi³ lí²³ yáh³ jmu³ dí² hí¹ cáun², qui¹ sa³ lí³mi¹ tiá³ siaun³² taunh³² bíh¹

tsá² hí³, jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tsa³quián³ tsú² jmái², hi³ jáun² ca³liáh³ dí² cuo² ñi¹ ta³ ñi¹ la³jín³² tsá² hí³, hi³ juáh³ la³ lá²:

—Hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² rá¹can² jná¹³ hi³ jún³ tsá²ñuh² [tsá² tiá² hi³ ren²] lá², má²ca³tin¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² hi³ ní².

25 Hi³ jáun² la³jín³² tsáu² ca³ngái³ la³ lá²:

—¡Jnoh¹ la³ má²quiúnh¹ jon³zih¹ cú¹ rá¹can² jnoh¹ jmí²hán¹ tsá² ní²!

26 Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³lión³² bíh¹ cú²jueh³² Pilato Barrabás hí³; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ quiu³ pan³ tsú² Jesús cun³quionh³ cáun² hñu¹jméi¹³ hi³ lí³ láu², jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jienh³ dí² hi³ tsa³ton³ tsú² crei²¹.

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hliáu³ joh¹ tsá² ho² ta²¹ ca³jan³ Jesús ti³ la³ ñéih³ ñi¹ lí¹ ho²¹ quioh²¹ ñi¹ta²¹, jáun² ca³cuú² ca³ngih³ tsú² la³jín³² hliáu³ rainh²¹ cu³ jéin³ ñi¹ zenh¹ Jesús. 28 Jmí¹jáun² ca³chí² dí² ha¹ hi³ jmí¹ quih³², hi³ jáun² ca³quinh³ dí² cáun² hmih³² zín¹³ la³ cun³ hi³ qui³ quih³² jan² tsá² quien², 29 hi³ ca³tanh² dí² siáh³ chí¹ tsú² cáun² chí² lih³² la³juah²¹ dúh¹ *có²ron¹ná¹ hi³ quioh²¹ jan² tsá² ho² jái¹³, ti³la³ chí² lih³² jáun² dá² lí³ cun³quionh³ cuoh² hmá² ton² bíh¹. Ji³ hi³ ca³zianh³ dí² tsú² siáh³ cáun² hmá² tiéi¹³ ti³ cuá² chu²¹ la³juah²¹ dúh¹ cáun² hmá² híh¹. Jmí¹jáun² ca³cónh³² dí² cú²nga¹, hi³ ca³dí³qui³ di³jñi³² dí² ta³ ñi¹ tsú², hi³ zaih³² dí² la³ lá²:

—¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos!

30 Ja³bí¹ ca³tíu³ ca³hñéi³² dí² tsú² siáh³, hi³ cán²³ dí² siáh³ hmá² hi³ zianh³² jáun² Jesús hi³ pá²³ dí² chí¹. 31 Jmí¹ má²lí²cónh³² dí² jáun² cú²nga¹ né³, ca³chí² dí² siáh³ hmih³² zín¹³ hi³ jmí¹ má²lí²quinh³ dí² jáun²,

hi³ jáun² ca³quin³ dí² siáh³ ha¹ hi³
qui³ jmí¹ quih³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³
ca³jan³ dí² hi³ ca³ñí¹ton¹³ dí² crei²¹.

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹

(*Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27*)

³² Hú¹ juí³² jáun² né³ ca³jenh² tsú²
jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá²
jmái² Sí¹mu²¹; tsá² hí³ ca³di³quian³
tsú² jmái¹ hi³ cán³ crei²¹ cha¹³
Jesús.

³³ Tá¹la³ jáun² ca³cha³táunh¹ tsú²
tsí³ máh³ míh¹ téh²³ tsú² Gólgota,
(hi³ hnió³ juáh³ “Máh³ Mú³² Chí¹
Tsáu²”). ³⁴ Ñí¹ jáun² jmí¹ cueh³² dí²
Jesús mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹
mí³ uóun²jieh¹³ hi³ hính³, hi³
má²jan² mí³ hi³ jmu² hi³ tiá² lieih²¹
tsú²; tí³la³ jmí¹ má²lí²jé³ tsú² jáun²
cú¹píh²¹ né³, tiú²uú² ca³he³ yáh³
hính³.

³⁵ Tá³ má²chí¹tón²¹ jáun² Jesús
crei²¹ né³ ca³chí² hliáu³ jái¹³, hi³
jáun² jé³ dí² ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹
tsú². [La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³
hi³ ca³juáh³ jan² hla¹ tí³² jé¹ Díó³²
jmí¹ ca³juáh³ la³ lá²: “Ca³tsáunh³
tsú² hán² jná¹³ cun³quionh³ hi³
ca³chí² jái¹³.”] ³⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³tiánh³ ñí¹ jáun² hi³ ná¹jmu²
hua³hí¹³. ³⁷ Jáun² ta³ chí¹ Jesús
ca³tón³ tsú² huéh³ hi³ jmu² lín¹
hi³ he³ ca³tí²¹ má²ma³ngí³ dí² tsú².
Huéh³ jáun² juáh³ la³ lá²: “Tsá² lá²
bíh¹ Jesús Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá²
judíos”.

³⁸ Ja³bí¹ ca³ton³ tsú² siáh³ crei²¹
gon³ tsá² háin² quionh³ Jesús, jan²
tí³ cuá² chu²¹ hi³ jan² tí³ cuá² cáun¹.
³⁹ Hí³ jáun² tsá² há² ngai³² ñí¹ jáun²
né³, ca³tu³ ca³hión³² Jesús, hi³ ca³la³
hi³ jeh³² chí¹ bíh¹ tsú², ⁴⁰ hi³ juáh³
la³ lá²:

—jHnú² tsá² jlánh¹ juánh³ hi³
tsunh²¹ nú² hñú³ híen¹ quiú¹³, hi³
jáun² ñí¹ cá²hni² jmái¹ jáun² né³
jmóuh¹ nú² siáh³, né³² né³, lion¹

huen²! Ní¹juáh³ tson² bíh¹ cu³tí³ hi³
hnú² Jon² Díó³², hi³ jáun² né³, json²
ñí¹ chí¹tón²¹ nú² ní² crei²¹!

⁴¹ Ja³bí¹ la³ jáun² tsá² ná¹lín³
mí³jmú³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹
Jesús, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³²
liei²¹ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú²
ní², hi³ juónh²³ la³ lá²:

⁴² —Tsá² siánh³ bíh¹ jlánh¹
ca³lión³² tsú², tí³la³ hnga² né³, tiá²
la³ lí¹³ yáh³ lión³². Ní¹juáh³ tson²
bíh¹ lín³ tsú² Re²¹ Juo¹³ dí² tsá²
Israel, jáun² cuí¹ son² tsú² ñí¹ crei²¹
hnga², hi³ jáun² má¹jáun² tanh¹³
dí² ta²¹. ⁴³ Má²ca³chá³ tsú² cáun²
tsí³ ñí¹con² Díó³², jáun² né³² né³,
cuí¹ liáu²¹ Díó³² ní¹juáh³ hi³ tson²
hniau³; qui¹ Jon² Díó³² yáh³ ní³²
má²ca³juáh³ ñí¹con² dí².

⁴⁴ Hí¹ la³ tí³ tsá² háin² jmí¹
ná¹tón²¹ jáun² crei²¹ cu³tsa³²
quionh³ yáh³ tsú² ca³quiu³ ca³je³
siáh³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(*Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-37*)

⁴⁵ Hí³ jáun² jmí¹ tí³ chí³hiú² né³,
ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ tí³ la³
nió¹ hni³² tí³ ca³hláu³. ⁴⁶ Jáun² la³
cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³,
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Elí, Elí, ¿lema sabactani? (hi³
hnió³ juáh³ “Díó³² Juóu³² jná¹³,
Díó³² Juóu³² jná¹³, ¿he³ láih³² huen²
jné¹³ má²lí²zeh² hnú²?”)

⁴⁷ Ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹
jáun² ca³nái³², hi³ jáun² ca³juáh³:

—Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jé¹
Díó³² má²ñí¹téh¹³ tsá² ní².

⁴⁸ La³ cun³ jmí¹jáun² né³ ngau³
jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun²
cú²hé², hi³ ca³ñí¹quián¹³ cáun² chí²
náh² hinh²³ jmái² hi³ ca³ñí¹cuóuh¹³
quionh³ mu² má²zéih¹ lín²¹
quioh²¹ mí³ uóun²jieh¹³, hi³ jáun²
ca³di³chí³ dí² hná¹³ hmá² tiéi¹³ hi³
ca³ñí¹hiéh¹³ dí² ho³ Jesús, hi³ hnió³

dí² hính³, ⁴⁹ Ti³la³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³
né³ ca³juáh³:

—Ñí² tín² cuí¹ lí³ cu³ ní²; cuí¹
neh²¹ ní¹juáh³ hí³ já³² Líh³ hí³
ja³liáu³.

⁵⁰ Jáun² Jesús ca³hóh³² siáh³
cónh³i¹ cu³ jéin³² tiá³ lín³², hí³ jmí¹
lí²¹ jáun² né³ cua³ha³ tsí³. ⁵¹ Hí³
jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³zen³ tí³
tun³ zainh²¹ hmih³² jmí¹ hí¹jnái²³
ñí¹ jlánh¹ hien¹ quioh²¹ cuáh³²
chín¹, hí³ ca³lí³liáu³ tí³ chí³cuú²
hí³ tsa³ la³ tí³ hué³². Jmí¹jáun²
ca³jéh³ siáh³ hué³², hí³ jáun²
hláu² né³, ca³juú² ca³tsúnh², ⁵² hí³
jáun² jmí¹jáun² ca³qui³ ca³niá³ siáh³
tá²hón³²; hí³ hí¹ ca³la³ tí³ juóun³²
lín³² yáh³ hla¹ ca³jenh¹³, tsá² jmí¹
má²ná¹chan¹ joh¹ Dió³². ⁵³ Tsá²
hí³ ca³huén² hñu³ tá²hón³² jmí¹
má²ca³jenh¹³ jáun² Jesús máh³, hí³
jáun² taunh³ já¹ juú² Jerusalén, juú²
ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³²; ñí¹ jáun²
ca³jíe³² juóun³² lín³² tsáu².

⁵⁴ Né³² né³, jmí¹ ca³jíe³ jáun²
hliáu³ tsá² chín¹ tsá² romano hí³
má²jéh²³ hué³² jí³ la³jí³² hí³ ná¹lí²³
ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³, quionh³
hliáu³ joh¹, tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³
hua³hí¹³ Jesús, jí³lin² bíh¹ tsú²
ca³juénh² lín³², hí³ jáun² ca³juónh³
tiáunh¹:

—jCu³tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹
hla¹ ní²!

⁵⁵ Có³² jáun² jmí¹ tionh¹ juóun³²
tsá²mí³ hí³ jmí¹ ná¹jíe²³ ñí¹ uóunh³,
tsá² hí³ jmí¹ má²ca³ñí³taunh¹
cu³hna²¹ Jesús ca³la³ tí³ hué¹³
Galilea, jí³ hí³ jmí¹ má²ca³ma³cáu³²
siáh³. ⁵⁶ Ja¹ tsá² hí³ jmí¹ zenh¹
Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, jí³
Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo quionh³
Sé³², jí³ mí¹ziú¹³ tsá¹ jon² Zebedeo
ní² siáh³.

Jmí¹ já¹haun³ Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ Jáun² jmí¹ má²ja³quián³ tá¹tsí²¹
hiú² né³, cuan³ jan² tsá²ñuh² tsá²
hánh³, tsá² jmái² Sé³², tsá² hí³
zian² juú² Arimatea; ja³bí¹ tsá²
hí³ jmí¹ má²lín³ tsá² hen² tí³ con²
Jesús. ⁵⁸ Jáun² ñéi¹ hí³ ca³ñí¹ma¹³
hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato; jmí¹jáun²
ca³jmú³ Pilato héih³² hí³ jienh³ tsú²
hla¹ Jesús ñí¹con² tsá² hí³. ⁵⁹ Jáun²
Sé³² ca³cón³² hla¹ hí³ ca³tsáinh³²
dí² cáun² hmih³² jmu³ tiáu² hí³
ná¹jí²¹ hí³ lí³ cun³quionh³ mí²ñí³²
lino; ⁶⁰ hí³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí²
cáun² hñu³ tá²hón³² hmai²¹ ñí¹
jmí¹ má²ca³hó³ dí² hnga² hñu³
hláu². Jmí¹ má²lí²jnái³² dí² jáun²
ho³ tá²hláu² quionh³ cá² má³ quín¹
pa²¹ né³, jáun² ngah³. ⁶¹ Hí³ jáun²
la³ re² ho³ tá²hón³² jáun² jmí¹ tionh¹
tá¹ gon³ Má²réi³, tsá² ja³ hí³ juú²
Magdalá jí³ Má²réi³ jan² ní² siáh³.

*Hliáu³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³
tá²hón³² quioh²¹ Jesús*

⁶² Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² hí³
ná¹jueh³² *Jmí¹hien¹, jáun² tsá²
ná¹lín³ mí³jmú³ la³ má²quionh³ tsá²
*fariseos ca³ñí¹jien¹³ Pilato, ⁶³ hí³
ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:

—Hnú² tsá² ho² ta²¹, má²tsau³²
tsí³ jnoh¹ hí³ tá¹la³ jmí¹ zian²
tsá² tí¹ jáin² hí³ ca³juáh³ hí³ ñí¹
cá²hni² jmái¹ néh¹ jenh¹³ dí² ja¹
hla¹. ⁶⁴ Jáun² né³, chú³² zen¹³ nú²
tsá² tsa³jmú³ hua³hí¹³ ca³la³ tí³ ñí¹
ca³táih¹³ cá²hni² jmái¹, qui¹ ní² lí¹
já¹taunh²¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
tsú² ta³ já¹nié² hí³ tsa³chin² hla¹,
hí³ má¹lí³² jáun² né³ záih³² tsáu²
la³ lá²: “jMá²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹
hla¹!” Qui¹ jú¹ tí¹jái² ñí¹ ca³tauh³
jáun² dá² lí¹³ cáun² hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹
huáh² tsí³ la³ cónh³ bíh¹ tí¹jái² la³ñí¹
jáun².

65 Jáun² ca³juáh³ Pilato:

—Ó³² tionh² cun³ nió³ hliáu³. Cuá²táunh¹ náh² quiúnh¹ tsú², cuá²jmu³ náh² hua³hi¹³ re² lín³² tá²hón³² la³ cun³ ñí¹lí²³ jen²³ náh².

66 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú² hi³ ca³ñí¹jnaí¹ re² lín³² tá²hón³², hi³ ca³tón³ dí² cáun² lí²¹ ñí¹ quín¹ jáun² hi³ lín¹ hi³ má²dí¹jnaí³² tiá³, hi³ jáun² ca³chan³ dí² cun³ nió³ hliáu³ ñí¹ jáun² hi³ jmu³ hua³hi¹³.

28

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Jáun² né³, jmí¹ má²ca³nga² *jmá¹ hi³ tianh³² tsú² tie³, jmí¹ má²já²jnia² la³ñí¹ jmá¹ hi³ ca³lí³liau³ sí²ma¹ná¹, ngau³ Má²réi³ tsá² ja³ hi³ juú² Magdalá, la³ má²quionh³ Má²réi³ jan² ní² siáh³ hi³ ca³ñí¹jíe¹³ tá²hón³², 2 Cu³diá²jan² jmí¹ ca³jíeh³ hué³² tiá³ lín³², qui¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² la³ ca³son² hñu³mi³cuú² hi³ cuan³ ho³ tá²hón³², hi³ jáun² ca³líh³ tsú² tí³ có³² quín¹ hi³ jmí¹ dí¹jnaí²³ jáun² ho³ tá²hón³², hi³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³cua³tsí¹ tsú² ñí¹ quín¹ jáun². 3 Tsá² hí³ jmí¹ jniá³ cú²tú² cú²zín³ la³jmí¹ jniá³ sí² quioh²¹ miúh³², hi³ jáun² ha¹ tsú² né³, jmí¹ tiáu² la³jmí¹ tiáu² jan³². 4 Jmí¹ ca³jíe³ hliáu³ hi³ jáun², jáun² lí¹ ca³juan³ bíh¹ hi³ ca³juénh²; hi³ jáun² ca³ta³tonh¹ la³jmí¹ tionh² tsá² má²ná¹jún¹. 5 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³lá² jmí¹ ca³cha³taunh¹:

—Ha³ lí² juenh³ náh². Jná¹³ ño¹ hi³ hnoh² hnah²³ Jesús Tsá² ca³taun³ hi³ crei²¹ bíh¹, 6 Tí³la³ tíú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², qui¹ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú², rón³² la³ cun³ hi³ qui³ ca³juáh³ tsú² jáun²

jmí¹tin². Sá¹ní² dúh¹ ñá²jíe³ náh² ñí¹ jmí¹ ca³quion³² tsú² hla¹. 7 Jáun² né³, tia³juí³² cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² la³ lá²: “Má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹ hla¹; hi³ jáun² né³² né³, má²tsó³² tsú² chí¹ján³ tí³ Galilea la³ cun³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ cuá¹jien¹ náh² tsú²”. Jí³²la³ hi³ ní² bíh¹ ja³ jná¹³ hi³ ja³juánh³² ñí¹con² hnoh².

8 Hi³ jáun² tia³juí³² lín³² bíh¹ ja³tanh²¹ tsá²mi³ hí³, hi³ hí¹juenh²¹, jí³ hi³ hí¹tsah³ siáh³ tá¹la³ jáun²; hi³ ca³ñí¹caun² dí² jái¹³ ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú². 9 Tá¹la³ hí¹tsá²tánh¹ jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ma³jnia³² Jesús ñí¹con², hi³ ca³juáh³:

—Hia² náh².

Jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ma³janh³² ñí¹con² Jesús hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí² tsú², hi³ ca³zanh³ dí² ta³ tsú². 10 Jáun² Jesús ca³juáh³ ñí¹con² tsá²mi³ hí³:

—Ha³ lí² juenh³ náh². Cuá²zéih³ náh² renh² jná¹³ hi³ hniauh³² tsa³taunh¹ tsú² Galilea, hi³ jáun² ñí¹ jáun² jenh¹³ jnoh¹.

Jái¹³ hí³ ca³chá³ hliáu³

11 Tá¹la³ má²hí¹tsá²tánh¹ jáun² tsá²mi³, ja³bí¹ ma³ jan² hliáu³ hí³ ja³tanh²¹ tí³ jái¹ juú², tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³ hua³hi¹³ tá²hón³², hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí³² jáun². 12 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ñí¹lien¹³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², hi³ ca³ñí¹jmú¹³ cá²hon³ quionh³; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³cuéh³ dí² hliáu³ hliáu³ lín³² quie³, 13 hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³lá²:

—Hnoh² juáh¹³ náh² hi³ ta³ hua² tá¹la³ ná¹cuóun¹ bíh¹ náh² ca³cha³taunh¹ tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús hi³ cui²ñí¹han¹³ hla¹ Jesús. 14 Hi³ ní¹juáh³ ca³lí³ ñí³² tsá² ho² ta²¹ jái¹³ ní² né³, jnoh¹ tauh¹³ tíá³

hi³ má¹hiún¹³ jnoh¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² tiá² lí³ zia³² uu³mi²tsi³² ñí¹con² hnoh².

¹⁵ Hi³ jáun² jmi¹jáun² né³ ca³héj³ hliáu³ quie³, hi³ jáun² ñí¹jmu¹³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun². Hi³ jáun² la³ jáun² bí¹ ná¹juáh²³ tsá² *judíos la³ tí³ ta³né³².

Ta²¹ hi³ ca³cué³ Jesús ñí¹con² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con²

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

¹⁶ Jáun² né³, tán¹ quian³jan² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² tsú² ja³taunh²¹ tí³ tsi³ máh³ có³² Galilea ñí¹ jmi¹ má²ca³juáh³ jáun² Jesús jmi¹tin².

¹⁷ Hi³ jáun² jmi¹ ca³jien³² tsú² Jesús, ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí²; uá¹jinh¹ ma³ jan² tsáu² jmi¹ ná¹tioh³ tun³ tsí³. ¹⁸ Jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá².

—Jná¹³ má²ho² jái¹³ ñí¹ ca³la³ jí³² hñu³mi³cuú² jí³ ñí¹ hue²¹ lá² ní² siáh³. ¹⁹ Cuá²táunh¹ náh² ñí¹con² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ juo³ tsá² jma², cuá²jmu³ náh² hi³ han³ tsú² tí³ con² jná¹³; cuá²zion³ náh² tsú² jmái² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jméi² dí², jí³ Jon² tsú², jí³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jmi²chí³ Chun¹ ní² siáh³. ²⁰ Cuá²ma³tin¹³ náh² tsú² hi³ ma³tí³² la³jí³² héih³² hi³ má²cá²jmu³² jná¹³ ñí¹con² hnoh². Hi³ cuí¹ lí³ ñíh¹ náh² siáh³ hi³ jná¹³ zenh² ná¹ quiúnh¹ hnoh² ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹. [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Marcos

*Juan² tsá² ziau² jmái² hleh³² jái¹³
quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²*

*(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-20;
Juan 1:6-8, 15-34)*

¹ La³ lá² bíh¹ ca³lí³liau³ jú¹ chú³²
hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo Jon²
Dió³².

² Ní¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías tsá²
jmí¹ lín³ hi³ *ti³² jē¹ Dió³² rá¹juáh³
la³ lá²:

Sá¹ni² jie³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá²
tsa³can³² jái¹³ ta³ tin² la³
cónh³ bíh¹ hnú²,
tsá² hi³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ jui³² ní¹
cuóh¹³ hnú².

³ Tí³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³
tsáu² hi³ ní¹juah²¹:

Jmu³ náh² hua³jan²¹ jui³² ní¹ já²¹
Juo¹³ dí²;

jmu³ náh² cú²tso² jui³² ní¹ tsó²¹ tsú².

⁴ Hi³ jáun² bíh¹ cuan³ Juan² hi³
ca³zion³ jmái² tsáu² ní¹ lí³ jáun²
hué³² quiéin², hi³ ca³záih³ dí² tsáu²
hi³ hniáuh³² záí³² tsú² jmí¹ tsí³ jí³ hi³
zón³² tsú² siáh³ jmái², hi³ jáun² lí¹³
hin³ tsáu¹³ tsú². ⁵ La³ jín³² tsá² hín¹³
tí³ Judea jmí¹ já²taunh¹ hi³ náí³²
jáí¹³ quioh²¹ tsú², la³ má²quionh³
tsá² zian² juú² Jerusalén ní² siáh³,
hi³ jáun² ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²ton³ tsú²
tso³ quioh²¹, má¹lí³² jáun² tí² ziau²
Juan² jmái² cua³ Jordán jáun².

⁶ Ha¹ Juan² hi³ né³ jmí¹ lí³
jñú¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello,
hi³ jáun² lá² hñéih¹ tsú² jmí¹ lí³
láu²; má³² hi³ jmí¹ cúh² tsú² né³,
jáh³ téh²³ tsú² náih² bíh¹ quionh³
jmí²toh¹ quioh²¹ toh² zian² ja¹ náí².
⁷ Jáun² tsá² hi³ jmí¹ hleh³² hi³ zaih³²
tsáu² la³ lá².

—Né³bí¹ já²¹ jan² tsá² tí³ jlánh¹
bíh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, qui¹

cun³ tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³
quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, hi³ juáh¹³
hi³ jmí¹ lí³ dí¹jñí²¹ jná¹³ ta³ ní¹
tsú² hi³ hueh²¹ ná¹ láu² tsi³² ta³
tsú². ⁸ Jná¹³ dá² má²lí²ziau³ ná¹
hnoh² jmái² cun³quionh³ jmí² jma³;
tí³la³ tsá² hí³ né³, ziau³ hnoh² jmái²
cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹.

Jmí¹ cáun³ Jesús jmái²

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹ Jáun² jmí¹; jáun² cua³han³ Jesús
já¹ juú² Nazaret, juú² hín¹³ tí³
Galilea, hi³ ca³chó³² dí² cua³ Jordán
ní¹ ca³ziau³ jáun² Juan² jmái². ¹⁰ Hi³
jáun² la³ cun³ jmí¹ cuá¹han³ Jesús
chu³ jmái² né³, ca³jie³ tsú² tí³
hñu³mí³cuú² hi³ má²ca³niá³, hi³
jáun² má²cuá¹son² Jmí²chí³ Chun¹
ní¹ quioh²¹ dí² hi³ jniá³ la³ jmí¹ jniá³
jan² jáí². ¹¹ Hi³ jáun² ca³nái³² tsáu²
cáun² mah¹ hi³ ja³ tí³ hñu³mí³cuú²,
hi³ ní¹juah²¹ la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³
lín³² jná¹³, jlánh¹ lí²hiún² tsin³²
jné³ ca³tin¹ hnú²!

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹² La³ cun³ jmí¹; jáun² né³, ca³jau³
Jesús Jmí²chí³ Chun¹ tí³ hué³²
quiéin². ¹³ Ní¹ jáun² ca³cuá³ Jesús
tun³ló³² jmái¹ hi³ ní³ngí²¹ ja¹ jáh³
hngá¹ jáh³ náí², hi³ *Satanás né³
ca³ca³ ca³lau³ quioh²¹ tsú². Jáun²
cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
hi³ cua³ma³cáu³² tsú².

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea

(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

¹⁴ Jmí¹ má²hi³² jáun² Juan² tsá²
ziau² hi³ jmái² hñu³mí¹ní² né³,
ngah³ siáh³ Jesús tí³ hué¹³ Galilea,
hi³ hleh³² jú¹ chú³² ca³ti²¹ ha³ lánh³
rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³².
¹⁵ Jmí¹; jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Má²ca³ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá²
má²cuá¹hiáun¹ hi³ lín¹³ Re²¹. Za¹
náh² jmí¹ honh², hi³ tionh² náh²

siáh³ ta²¹ jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáu³² náh².

Jesús téh²³ quiun³ tsá² zanh²³ jáh³ jmái²

(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

16 Jesús jmí¹ cuá¹tsau³² can³² ñí¹ ná¹ho³ jmái² hué¹³ Galilea, jáun² ñí¹ jáun² né³ ca³jién³² tsú² Sí¹mu²¹ quionh³ Tre²¹ rainh²¹ hi³ ná¹tón³² hmá³ chu³ jmái², qui¹ tsá² zanh²³ jáh³ jmái² bíh¹ tsá² hí³. 17 Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ñá²táunh¹ náh² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² la³jmí¹ jáun²³ náh² ní² jáh³ jmái² janh²¹ náh² siáh³ tsá²mi³cuóun² hi³ tónh³² jo³uón³² jná¹³.

18 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³chá³ tsá² hí³ tí³ có³² hmá³ jáun² quioh²¹, hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ hí³ dí².

19 Cú¹píh²¹ bíh¹ ñí¹ ngau²¹ Jesús hi³ jáun² ca³jién³² siáh³ Jacobo, jon² Zebedeo, la³ má²quionh³ Juan² dá¹jon²¹, hi³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ mu² hi³ ná¹rauh³² hmá³ quioh²¹.

20 Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² hí³; hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³chan³ tsá² hí³ Zebedeo jméi² hñu³ mu² la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ quian²¹, hi³ jáun² hí³ dí² né³ já¹taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús.

Tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³

(Lucas 4:31-37)

21 Jmí¹jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² juú² Capernaum; hi³ jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ *jmái¹ nio² tie³ né³, ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²tin² tsáu². 22 Tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ ñí¹ jáun² né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ hi³ má²ta² tsú² jáun²; qui¹hliá² jmí¹ cuá¹hieh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² ho² jái¹³, jun³juáh¹³ la³jmí¹ jmu² tsá² ná¹lín³

tí³² liei²¹ yáh³. 23 Hñu³ cuáh³² jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, jáun² ca³hóh³² tiá³ hi³ ca³juáh³:

24 —¿He³ jái¹³ zia³² quiúnh¹ jnoh¹ hnú², Jesús Tsá² Nazaret? ¿Hí¹ ñeh³ hnú² hi³ ña³cua² nú² jnoh¹ quiu³juóu³²? Tsá² cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnú², hi³ ño¹ jná¹³ hi³ hnú² Tsá² hien¹ Tsá² zéi¹ Dió³².

25 Jáun² Jesús ca³ngái³ tiá³ ñí¹con² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hi³ ca³juáh³:

—iTie³ náu², tun³² tsá²ñuh² ní²!

26 Hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³ ca³jmú³ hi³ ca³jiéinh³² tsá²ñuh² hí³ tsá¹ lí¹ jún²³, hi³ ca³hóh³² tiá³ lín³², jmí¹jáun² cua³han³ hñu³ tsí³ tsá² hí³. 27 Jáun² la³jin³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ja³cáun² tsí³ hi³ ca³qui³ ca³ngáih³ rainh²¹, hi³ juáh³:

—¿He³ dá² ní³²? ¿He³ dá² jú¹ hmaí²¹ ní³² hi³ hie³² tsú²? iSa³ tin² máh³ tsá²ñuh² ní² jmu² héih³² ñí¹con² jmí²chí³ hláinh¹, hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ má²tí³² máh³!

28 Jáun² né³² cánh³ bíh¹ ca³lí³ ñí³² tsú² tá¹ cáun² hué¹³ Galilea hi³ jmu² Jesús la³ jáun².

Jesús jmah²³ mi³ziú¹³ Sí¹mu²¹ Pé¹ (Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

29 Jmí¹ ca³huén² tsú² hñu³ cuáh³² jáun² né³, ngau³ Jesús quionh³ Jacobo jí³ Juan² hñú¹³ Sí¹mu²¹ quionh³ Tre²¹. 30 Jmí¹jáun² jmí¹ rá²tsáun¹ mi³ziú¹³ Sí¹mu²¹ hi³ chéin³; hi³ jáun² tsá² tionh² hí³ ñéih³ la³juí³² ca³záih³ Jesús hi³ tsá² hí³ rá²tsáun¹. 31 Jmí¹jáun² ngau³ Jesús ñí¹ rón²¹ tsá² hí³, hi³ ca³zanh³ dí² cuo² tsú², hi³ ca³zion³ dí²; hi³ jáun² ca³quin³ hi³ jmí¹ chéin³ tsú², hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² má³² hi³ cuh³ tsú² jí³lín².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹ (Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

32 Jmí¹ má²ca³ta³tsi²¹ hiú² ca³cua³jan² tsú² la³jín³² tsá² tsáun¹ ñí¹con² Jesús, jí³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsi³ ní² siáh³; 33 hi³ jáun² la³jín³² tsá² juú² ca³cuú² ca³ngih³² ho³hñú¹³. 34 Jmí¹jáun² ca³jmah³ dí² juóun³² lín³² tsá² tsáun¹; tsá² hí³ jmí¹ ná¹lín³ hliáun³ ñí¹ mí¹uí³, hi³ juóun³² siáh³ tsáú² ca³huen³ tsú² jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsi³. Jmí²chi³ hláinh¹ hí³ jmí¹ má²ná¹ñi³² hi³ hin² tsánh² Jesús, tí³la³ Jesús né³ ca³jmú³ héih³² hi³ tiá² hie³ tsú² hi³ dí².

Jesús ngai³² jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² hín¹³ hue¹³ Galilea (Lucas 4:42-44)

35 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ta³ ná¹juan³² bíh¹ ca³náu² Jesús hi³ ngau³ hi³ ñí¹lien¹³ Dió³² ñí¹ má²ti³ có³². 36 Jáun² Sí¹mu²¹ la³ má²quionh³ tsá² quionh³ ca³ñí¹hniauh², 37 hi³ jáun² jmí¹ ca³chanh²¹ dí² Jesús ca³záih³ dí² la³ lá².

—La³jín³² bíh¹ tsáú² ná¹hnauh² hnú².

38 Tí³la³ hi³ dí² né³ ca³juáh³:

—Ma³tsáú¹³ dí² juú² tloh³ cu³ jéin³ ní², hi³ tsá¹hléh¹³ dí² uá²jai³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ñí¹ ní²; qui¹ ta²¹ jáun² yáh³ má²cuán² jná¹³.

39 La³ jáun² bíh¹ ca³ngí³ Jesús hi³ ngai³² jú¹ chú³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú² hín¹³ tí³ Galilea, jí³ hi³ huen² dí² siáh³ jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsi³ tsáú².

Jesús jmah²³ jan² tsá² lín³ mí³ho²¹ péin³

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

40 Jmí¹jáun² cuan³ jan² tsá²ñuh² lín³ mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³ ñí¹con² Jesús, hi³ jáun² ca³di³jñi³² dí² hi³ ca³juáh³:

—Tin² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ lí³ jin² jná¹³ ní¹juáh³ hi³ hnáuh² nú² jmúh¹³.

41 Jáun² Jesús ca³ja³ mií³ tsi³, hi³ jáun² ca³tí³ dí² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hi³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnó³² jná¹³. Hi³ jáun² ¡cuí¹ lan² hnú²!

42 Jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, la³jui³² ca³hin³ bíh¹ mí¹uí³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³. 43 Jmí¹jáun² ca³hah² Jesús jái¹³ ñí¹con² tsá² hí³, tí³la³ la³ñí¹ tín² ca³jmú³ tsú² héih³², hi³ ca³záih³ dí²:

44 —Sá¹ní² jie³, ha³ lí² hin² juouh³² hí¹ jan² ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ má²lain³² nú²; jí³²la³ tí³ cuánh², hi³ cuá²ma³jnia¹³ ñí¹con² mí²tsáú² bíh¹, hi³ cuá²cuen²¹ siáh³ jáh³ ñí¹con² Dió³² ca³tí²¹ hi³ má²ca³lí³ jin² nú², la³ cun³ lí³ jáun² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés. Hi³ jáun² la³ jáun² lí³ ñi³² tsáú² hi³ má²lain³² nú².

45 Ngah³ bíh¹ tsá²ñuh² hi³ jmí¹ ngah²¹, tí³la³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ma³liáu³² hi³ qui² cha³² la³ cun³ hi³ má²lí³² jáun². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hí¹ cáun² yáh³ juú² tiú²uú² jmí¹ lí²³ hí³ Jesús chú¹ja²¹, jáun² tí³ cheih³² ñí¹ tiá² hin² zian² bíh¹ cú²jueh³² jmí¹ ngí³² tsú²; tí³la³ tsá² zian² ñí¹ hliáun³ bíh¹ jmí¹ já²táunh¹ hi³ já²jie³ tsú².

2

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

1 Jmí¹ má²ca³nga² tun³ hni³² jmái¹ jáun² ngah³ siáh³ Jesús já¹ juú² Capernaum; hi³ jáun² ca³lí³ ñi³² tsáú² hi³ hí³ má²cuá¹tón²¹ hñú¹³. 2 Hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáú² ca³cuú² ca³ngih³² ñí¹ cuá³ jáun² Jesús, ca³la³ hí¹juáh³ ho³hñú¹³ yáh³ tiú²uú² jáu² lí³. Tá¹la³ jmí¹ dí¹hie³² Jesús jái¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá² hí³ né³, 3 cua³taunh²¹

quiun³ tsá²ñuh² hi³ ná¹jan² jan² tsá²ñuh² lín³ mí¹uí³ hi³ hma², hi³ rá¹tsin² ñí¹ jmu². 4 Ti³la³ tiá² lí³ yá³ tsa³táunh¹ tsú² ñí¹ cuá³ Jesús qui¹hliá² jlánh¹ juóun³² tsáu² jmí¹ tionh¹, hi³ jáun² tsáih³ hñú³ bíh¹ cú²jueh³² ca³uú³ tsú², hi³ ca³quin³ tsú² cuá¹lá² hi³ jlái³ hñú³ la³ re² ñí¹ cuá³ jáun² Jesús, hi³ jáun² jui³² jaun³² bíh¹ ca³sión³² tsú² tsá² tsáun¹ la³ má²tsin² jáun² ñí¹ jmu². 5 Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹tioh³ tsí³ tsá² ca³cha³táunh¹ hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² tsáun¹ hí³ la³ lá².

—Hnú² jón³, má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

6 Ti³la³ ma³ jan² ti³² liei²¹ jmí¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ca³lín¹³ la³ lá² hñú³ tsí³: 7 “¿He³ láih³² sa³ la³ ní² máh³ hleh³² tsá²ñuh² ní²? Tsá² lí¹ chú² lí¹ lén³² Dió³² bíh¹ ní³², qui¹ hí¹ jan² yá³ tiá² hin² tin² hin³ tso³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² tin²”. 8 Ti³la³ Jesús jmí¹ ñí³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ la³ ní² ná¹lín²³ hnoh^{2?} 9 ¿Hín² jái¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí³ lí³ lín¹ hi³ zia³² pí³ quióh²¹ tsá² hleh³², hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “¡Tso³ quián¹³ hnú² má²cá²hin³!” ho³ hi³ juáh³ tsú²: “¡Náu², quiaun² jmu² quián¹³, hi³ jáun² ngí¹!” uá^{1?} 10 Re² bíh¹, cui¹ má¹jnia¹³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun², ho² ná¹ jái¹³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hma² hí³:

11 —Hnú² juo³ jná¹³: náu², ziauh¹ jmu² quián¹³, quiaun², cuánh² hñuh³².

12 Jáun² la³ cun³ jmí¹:jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² jmí¹ hma² hí³ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³, jáun² ca³ziauh³ jmu² hi³

jmí¹ tsin², hi³ ca³caun² ngah³ hñú¹³. Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹jíe²³ hi³ ca³ja³cáun² lín³² tsí³, jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—¡Hí¹ cónh³ yá³ tiá² má²ca³neh²¹ dí² la³ cun³ hi³ má²lí²neh²¹ dí² ní²!

Jesús téh²³ Leví

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

13 Jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ Jesús hi³ ngau³ siáh³ can³² ñí¹ ná¹ho³ jmái²; hi³ jáun² jmí¹ cuá¹taunh²¹ la³jín³² tsáu² ñí¹ zenh¹ tsú² ca³ma³tin² dí² tsáu². 14 Jáun² né³, tá¹la³ má²hún¹ tsú² siáh³ jui³² hi³ má²tsánh³² tí³ já¹ juú², ca³jién³² dí² jan² tsá² jmái² Leví jon² Alfeo, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹cai³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos], hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³.

Jmí¹:jáun² ca³náu² Leví, hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.

15 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, Jesús jmí¹ cuá¹jmu² má³² hñú¹³ Leví hí³, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ juóun³² siáh³ *tsá² cai³² hmah²¹ jí³ la³ má²quionh³ tsá² juáh²³ tsáu² hi³ tiá² chun¹ jmí¹ tionh¹ ñí¹ mesa quionh³ Jesús, qui¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsá² jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ cu³hna²¹ tsú². 16 Ti³la³ jmí¹ ca³jié³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, tsá² tiáunh¹ ja¹ cu³ ní³ quióh²¹ tsá² téh²³ tsú² *fariseos, hi³ cuá¹cúh² Jesús quionh³ la³jín³² tsá² hí³, jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú²:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ tí³² juóuh³² hnoh² cáun² cuú² hính²³ cu³lí²¹ quionh³ tsá² cai³² hmah²¹ jí³ tsá² ren² tso³ ní² siáh³?

17 Jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—Tiá² tí³² mí³ hniah³ yá³ ñí¹con² tsá² chun¹, ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. Qui¹ tiá² ja³ yá³ jná¹³ hí³ ja³te³ tsá² chun¹, qui¹ hí³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Nga² tsáu² ñí¹ con² Jesús ca³ ti²¹ hi³ má² hien²¹ tsú²

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

18 Cu³ jéin³² jmá¹ ná¹ má² hien²¹ tsá² hain²¹ ti³ con² Juan² tsá² ziau² hí³ jmá² jí³ tsá² hain²¹ ti³ con² tsá² fariseos ní² siáh³, jmá¹ jáun² cua³ taunh²¹ ma³ jan² tsáu² ñí¹ con² Jesús hi³ ca³ ngái³:

—¿He³ láih³² sa³ jlánh¹ má² hien²¹ tsá² hain²¹ ti³ con² Juan² tsá² ziau² hí³ jmá² jí³ tsá² hain²¹ ti³ con² tsá² fariseos siáh³, ti³ la³ tsá² hain²¹ ti³ con² hnú² má¹ ná¹, tiá² lin¹ má² hien²¹ yáh³?

19 Jáun² Jesús ca³ juáh³ la³ lá²:

—Ní¹ juáh³ tá¹ la³ ná¹ má² hiún² tsú² tsí³ quionh³ tsá² ñuh² tsá² jenh¹³ cuo² ¿hí¹ lí¹³ ma³ hien²¹ tsá² ná¹ tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmá¹ hí³ jenh² cuo² tsáu² dúh¹? Tiá² lí¹³ yáh³ ma³ hien²¹ tsú² tá¹ la³ quionh³ bíh¹ tsú² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²; hí³ jáun² má¹ jáun² máh³ má² ma³ hien²¹ tsá² hí³.

21 "Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² taun³² cáun² hmih³² tseh¹ quionh³ cá² cuonh²¹ hmih³² hmaí²¹; qui¹ tsauh³² bíh¹ hná¹ hmih³² hmaí²¹, hí³ jáun² cáí³² bíh¹ hmih³² tseh¹, hí³ jáun² ti³ jlánh¹ bíh¹ ñí¹ jueh³² má² cáí³² má¹ lí³² jáun². 22 Ja³ bí¹ la³ jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tah³² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹ jaun³² hñu³ chí² láu² má² tseh¹; qui¹ ní¹ juáh³ hí³ jmu³ tsú² la³ jáun², má² cáí³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³, hí³ jmu³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹ jaun³² jáun², jáun² lí¹ má² tsa³ hín³ bíh¹ mu² ráu³ jáun² lí¹³ la³ má² quionh³ chí² láu². Hí³ jáun² hñu³ chí² láu² hmaí²¹ bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹ jaun³² jáun².

Tsá² hain²¹ ti³ con² Jesús cun³² cuú² mih²¹ jmá¹ nio² tie³

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

23 Ca³ chó³² cáun² jmá¹ hí³ jmá¹ cuá¹ ngí³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hí³ jna¹ quioh²¹ tsáu² cáun² *jmá¹ nio² tie³; hí³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² né³, ca³ ma³ líáu³² hí³ cai³² chí² hieh² cuú² mih²¹ tá¹ la³ hí¹ tsá² táunh¹ tsú² jáun². 24 Hí³ jáun² tsá² fariseos ca³ juáh³:

—Sá¹ ní² jie³, ¿he³ láih³² jmu² bíh¹ tsá² hain²¹ ní² ti³ con² hnú² ta²¹ hí³ tiá² ca³ ti²¹ jmu³ tsú² jmá¹ nio² tie³?

25 Ti³ la³ hí³ má¹ ná¹, ca³ juáh³:

—¿Tiá¹ má² ca³ híh³ hnoh² hí¹ cónh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hí³ he³ ca³ jmú³ hla¹ re²¹ Dá² ví²¹ cu³ jéin³² jmá¹ lí²¹ ñí¹ cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³, hí³ tiá² jmá¹ zia³² hí³ cuh³ tsú²? 26 Tsá² hí³ dá² ca³ ñí¹ hí³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmih³² hí³ ca³ ñí¹ cúh² *hí³ cuú² mih²¹ hien¹ hí³ ca³ tin¹ cuh³ jmáh³ la³ tsá² ná¹ lín³ mí² tsáu² bíh¹; hí³ ja³ bí¹ ca³ cuéh³ tsú² siáh³ tsá² jmá¹ tionh¹ quionh³. La³ jáun² lí³ jmá¹ hí³ jmá¹ lín³ hla¹ Abiatar mí² tsá² hien¹.

27 Ja³ bí¹ ca³ záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³:

—Dió³² ca³ jmú³ hí³ zia³² jmá¹ nio² tie³ cun³ ñí¹ hí³ ca³ tin¹ tsá² mí³ cuóun² bíh¹, jun³ juáh¹³ ca³ lí³ zian² tsá² mí³ cuóun² cun³ ñí¹ hí³ ca³ ti²¹ jmá¹ nio² tie³ yáh³. 28 Jáun² né³, uá¹ hí³ jmá¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá² mí³ cuóun² jáí¹³.

3

Jesús jmah²³ jan² tsá² má² cá³ náí³ cáun² cuo²

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

1 Ca³ chó³² siáh³ cáun² jmá¹ hí³ ca³ ñí¹ hí³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos; hí³ ñí¹ jáun² né³ jmá¹ cuá³ jan² tsá² ñuh² jmá¹ má² cá³ náí³ cáun² cuo². 2 Jmá¹ jáun² jmá¹ ná¹ tan² tsú² Jesús hí³ hnió³ dí² jie³ ní¹ juáh³ hí³ jmah³ tsú² tsá² hí³ tá¹ la³ *jmá¹ nio² tie³, hí³ jáun² zia³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú².

3 Jmí¹ jáun² ca³ záih³ Jesús tsá² jmí¹ má² ca³ ná³ hí³ cuo²:

—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.

4 Hi³ jáun² Jesús ca³ ngáih³ tsá² ná¹ ngh³² hí³:

—¿He³ ca³ tí²¹ jmu³ tsú² jmá¹ nio² tie³, hí¹ hí³ chu²¹ ho³ hí³ hlah³? ¿Hí¹ lí¹³ lión³² tsú² tsáu² ho³ hí³ tí³ hniáuh³² jngih³ uá¹ tsú²?

Tí³ la³ tsá² hí³ má¹ ná¹, cáun² lí¹ ca³ tiánh³ tie³ bíh¹. 5 Jmí¹ jáun² ca³ jien³² Jesús tsá² hí³ ca³ la³ hí³ míh²³ tsí³, jí³ hí³ hlah³ jéinh³² dí² siáh³ qui¹ hliá² tiá² hnió³ yáh³ tsá² hí³ hí³ ngí¹³ já¹³; hí³ jáun² ca³ záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo²:

—Néih¹ cuonh². Jáun² ca³ ñeh³ tsá² hí³ cuo², hí³ jáun² jmí¹ jáun² la³. 6 Jmí¹ jáun² ca³ huén² tsá² *fariseos cheih³² hí³ ca³ ma³ cú¹ ma³ ren²¹ já¹³ quionh³ tsá² hain²¹ tí³ con² Herodes hí³ ha³ lánh³ jngih³ dí² Jesús.

Jmah²³ Jesús juón³² tsá² tsáun¹
(Mateo 4:23-25; Lucas 6:17-19)

7 Jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ Jesús can³² ñí¹ ná¹ ho³ jmá² quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ jáun² juón³² lín³² tsá² zian² hue¹³ Galilea ja³ taunh²¹ cu³ hna²¹ tsú². 8 Hi³ juón³² siáh³ tsá² já¹ taunh²¹ tí³ hue¹³ Judea, tí³ já¹ juú² Jerusalén, tsá² Idumea, tsá² zian² tí³ jo²¹ cua³ Jordán tí³ jui³² ñí¹ hia³² hiú², jí³ tsá² hue¹³ Tiro quionh³ Sidón siáh³ cua³ taunh²¹ hí³ hnió³ jien³² Jesús jmí¹ ca³ lí³ ñi³² dí² la³ jí³² hua³ jueh³² hí³ jmu² tsú². 9 Cun³ ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³ záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ jmu³ tsú² hua³ jan²¹ cáun² mu² hí³ jáun² tiá² cuu³ tiá² já¹³ tsú² tsáu². 10 Qui¹ hliá² juón³² lín³² bíh¹ tsáu² má² lí² jmah³ tsú², hí³ jáun² la³ jín³² tsá² tsáun¹ ñí¹ hná¹ jáun² cua³ tú¹ cuá¹ lín³, ca³ la³ hí³ cuú² hí³ hlián²³ bíh¹ tsú² hí³ hnió³ tin³ cuo² Jesús. 11 Hi³ tsá² ná¹ tiáunh¹ jmí² chí³

hláinh¹ hñu³ tsí³ né³, jmí¹ ca³ jien³² dí² Jesús, jáun² ca³ dí³ jñi³² dí² ta³ ñí¹ tsú², hí³ ca³ hóh³² hí³ juáh³:

—Hnú² bíh¹ lín³ Jon² Dió³².

12 Tí³ la³ Jesús ca³ jín³ jmí² chí³ hláinh¹ hí³, hí³ ca³ jmú³ dí² héih³² ñí¹ con² hí³ tiá² hin² záih³² tsú² hí¹ jan² hí³ hin² tsánh² hí³ dí².

Jesús quianh²³ quian³ tun³ tsá²
lín¹³ tí³² quian³² jē¹ Dió³²

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

13 Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³, ngau³ Jesús tsi³ máh³, hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ teh³ tsú² tsá² ca³ tí³ hí³ tsí³ tsú² hí³ quianh³, hí³ jáun² né³ ja³ taunh²¹ tsá² hí³ ñí¹ con² dí². 14 Hi³ jáun² ca³ hión³² dí² quian³ tun³ tsá² hí³ hí³ ñi³ táunh¹ dí² quionh³, jí³ hí³ zen³ dí² hí³ tsa³ hléh² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ní² siáh³. Tsá² quian³ tun³ hí³ né³ ca³ teh³ tsú² *ti³² quian³² jē¹ Dió³²”. 15 Jáun² ca³ cuéh³ dí² tsú² pí³ hí³ lí¹³ huen³ tsú² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², [jí³ hí³ tsa³ jmah¹ tsú² siáh³ tsá² tsáun¹]. 16 Tsá² quian³ tun³ hí³ ná¹ jmái² la³ lá²: Sí¹ mu²¹ tsá² ca³ lí³ jmái² siáh³ Pé¹; 17 tá¹ gon³ jon² Zebedeo siáh³, Jacobo quionh³ Juan² dá¹ jon²¹, la³ cun³ tá¹ gon³ tsá² téh²³ tsú² hí³ Boanerges yáh³ (hí³ hnió³ juáh³ “Tsá² lín³ la³ jmí¹ lín³ míh³²”); 18 jí³ Tre²¹ ní², Pí² lí¹, Bartolomé, Má² téh³, Tú¹ ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Tadeo, Sí¹ mu²¹ tsá² ca³ lí³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista, 19 jí³ Judas tsá² zian² juú² Queriot ní² siáh³, tsá² ca³ ñí¹ jienh¹³ hí³ Jesús.

Juáh³ tsáu² hí³ Jesús quian³² pí³
quioh²¹ tsá² hláinh¹

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

20 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ Jesús hñú¹³ quionh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ ngih³² siáh³ juón³² lín³² tsáu², ca³ la³ hí¹ juáh³ tíú² uú² zia³² jmái¹

hi³ cuh³ bíh¹ tsú² lí³. 21 Jmí¹ ca³lí³ ñi³² jón¹ rainh²¹ Jesús hi³ jáun², jáun² cua³taunh²¹ tsú² hi³ cón³² Jesús, qui¹ jmí¹ ná¹juáh²³ tsáu² hi³ Jesús má²ca³lí³ ngo² bíh¹.

22 Ja³bí¹ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹, tsá² ja³taunh²¹ hi³ ti³ já¹ juú² Jerusalén jmí¹ ná¹juáh²³:

—Beelzebú tsá² chín¹ juo¹³ jmí²chi³ hláinh¹ bíh¹ hún¹ hñu³ tsí³ tsá²ñuh² ní², cun³quionh³ pí³ quioh²¹ tsá² hi³ bíh¹ huen² tsú² jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu².

23 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³teh³ tsá² hi³ hi³ ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³ ñi¹con² tsú² hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ *Satanás lí¹³ chin¹³ cheih³² hnga^{2?}

24 Ní¹juáh³ jmí¹ zia³² hnieí² ja¹ má²tún² hmóu³² tsá² ná¹lín³ ta²¹, jáun² tiá² lí³ uén³ yáh³ tsú² jái¹³ hi³ ná¹ho² jáun². 25 Ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³ tsá² zia³² hnieí² hñú¹³, tiá² lí³ uén³ yáh³ tsú² cáun² hñú³ cu³tsa³². 26 Hi³ jáun² né³, sá¹jmí¹ hi³ hnga² Satanás jmu² hnieí² ñi¹con² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con², hi³ jáun² tiá² ma³híe² yáh³ pí³ quioh²¹ tsú², ñi¹ má²tsa³hín³ bíh¹ tsú² jaun³² ní¹juáh³ la³ jáun².

27 "Hi¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ hi³ hñú¹³ jan² tsá² pin³ lín³², hi³ quin³ tsú² la³ji³² hi³ nio² hñú¹³ tsú², ní¹juáh³ tiá² la³ hñe³ yáh³ tsú² tín² tsá² hñú¹³ hi³; qui¹ jí³²la³ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ quin³ tsú² hi³ quioh²¹ tsú².

28 "Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñi¹con² hnoh², hi³ la³ji³² tso³ hi³ jmu² tsá²mi³cuóun², jí³ la³ji³² jú¹ hlah³ hi³ hleh³² tsú², zia³² bíh¹ uu³i³tso³ quioh²¹ tsú²; 29 ti³la³ tsá² tú² hió³² Jmí²chi³ Chun¹ má¹ná¹, cun³ jmí¹lín³ bíh¹ tiú²uú² uu³i³tso³ zia³², ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹ má²ren² tsú² tso³.

30 La³ ní² ca³juáh³ Jesús qui¹hliá² tsá² hi³ jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hi³ dí² hún¹ jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³.

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jie³ quionh³ tsá¹rainh²¹

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

31 Jmí¹ lí²¹ jáun² cuan³ mí¹ziú¹³ Jesús la³ má²quionh³ jí³ tsá¹ rainh²¹ dí² ñi¹ cuá³; ti³la³ cheih³² bíh¹ ca³ta³tonh¹ tsú², hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ téh³ tsú² Jesús. 32 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ cu³ jéin³ ñi¹ cuá³ Jesús ca³juáh³:

—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² nú² tionh² cheih³² ní² hi³ hnauh² hnú².

33 Ti³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:

—¿Hin² dá² tsánh² lín³ mí²zia³² jná¹³ jí³ renh² jná¹³ dúh^{1?}

34 Jáun² ca³jién³² dí² tsá² tionh² la³ cu³la³ jéin³ ñi¹ cuá³ dí² jáun², hi³ jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Tsá² lá² bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jí³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³.

35 Qui¹ lí³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ Díó³², tsá² la³ hi³ bíh¹ lín³ tsá²mi³ tsá²ñuh² renh² jná¹³, jí³ mí²zia³² jná¹³ ní² siáh³.

4

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² siáh³ cáun² jmáí¹ hi³ ca³ma³liáu³² Jesús hi³ má²tin² tsáu² can³² jmáí² lí¹ ná¹ho³. Ti³la³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngih³² la³ cu³ la³ jéin³ ñi¹ zenh¹ tsú², hi³ jáun² ca³hi³ tsú² cú²jueh³² cáun² mu² hi³ jmí¹ rón²¹ can³² jmáí² lí¹ ná¹ho³ jáun², hi³ jáun² ca³cuá³ dí² ti³ ñeh² jáun², hi³ jáun² la³jín³² tsá² hi³ ca³ta³tonh¹ can³² jmáí². 2 Jmí¹ jáun² ca³ma³tin² dí² tsáu² hliáun³ ñi¹ lín²¹ jái¹³

cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² dí²; hi³ ca³híeh³ dí² tsú² la³ lá²:

3 —Sá¹ni² niéi² náh² jái¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²: Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñi¹suh³² jún² ñi¹nái² quioh²¹. 4 Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ jui³², hi³ jáun² ca³cuá³taunh²¹ quíuh²¹ tan³² hi³ ca³cúh². 5 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñi¹ lí³ ja¹ quín¹, ñi¹ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ tón²¹; hi³ jáun² tia³jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jún² jáun² quí¹ cun³ñi¹ hi³ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ zia³². 6 Ti³la³ jmí¹ cá¹chéi²¹ hiú² né³, ca³lí³ quiéin² bíh¹, quí¹ cun³ñi¹ hi³ tiá² ñi¹ ñe¹ jmí¹ tioh³ chí² jmu² quioh²¹. 7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñi¹ la³ hiau² ton². Tia³jui³² lín³² bíh¹ ca³quí² cá²cuon³ ton² jáun², hi³ jáun² lí¹ ca³juón³ bíh¹ jún² jáun² jmí¹ ca³hiá², hi³ jáun² cun³ tiú²uú² hi³ ca³láu² bíh¹. 8 Ti³la³ la³jí³² jún² ñi¹ hná¹ jáun² né³, ca³súh³² ñi¹ chu²¹ hué³². Ca³hiá² bíh¹ jún² jáun² hi³ ca³cuon³ bíh¹ re², hi³ jáun² re² lín³² bíh¹ ca³láu²; ma³ cá² mái³ jún² jáun² ca³cué³ quiú³quia³ mái³ mái³, zia³² hi³ jáun² ca³cué³ hnaih³² nio² quiú³ mái³ la³ cun³ cá² mái³ jún², hi³ zia³² siáh³ hi³ jáun² ca³cué³ hña³láu³ mái³ la³ cun³ cá² mái³ jún² jáun².

9 Jmí¹ má²lí²juáh³ jái¹³ ní² Jesús, ca³záih³ tsá² hí³:

—Ñi¹juáh³ tson² tsi²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh².

Jesús jmu² na²¹ he³ láih³² hleh³² dí² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² dí²

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

10 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, jmí¹ má²cuá¹tón²¹ Jesús hnga², hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ cu³ jéin³ ñi¹ cuá³ tsú² jáun² né³, la³ má²quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, ca³ngáih³ tsú² Jesús hi³ he³ dá² hnió³ juáh³ jái¹³ hi³

má²lí²jmu³ dí² jáun². 11 Hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hi³ lí³ ñih¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jni¹ ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; ti³la³ tsá² ñi¹ hná¹ ní² né³, jí³²la³ ti³ náí³² tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³; 12 hi³ jáun² uá¹jinh¹ jie³ tsú², cun³ jáun² bíh¹ tá¹tonh¹ tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² hi³ lí²jie³, hi³ uá¹jinh¹ ne³ tsú², ti³la³ cun³ jáun² tiá² ngi¹³ yáh³ tsú² siáh³, hi³ jáun² tiá² tí¹ tiá² jeinh²¹ yáh³ jmí¹ tsi³ tsú², hi³ sa³jun³ lí¹³ yáh³ hin³ tso³ quioh²¹ tsú².

Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

13 Ja³bí¹ ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ tiá² ngi²³ máh³ hnoh² jái¹³ hi³ má²lí²jmu³² jná¹³ ní²? ¿Ha³ bíh¹ lánh³ rón³² ngi¹³ náh² jái¹³ hi³ jmu¹ ná¹ ñi¹ hná¹ ní²? 14 Tsá² ngai³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² bíh¹ lín³ la³jmí¹ lín³ tsá² súh²³ hí³ jún². 15 Ma³ jan² tsá² náí³² jú¹ chú³² jáun² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ jui³² ñi¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²: náí³² bíh¹ tsú² jú¹ chú³², ti³ la³ ní¹ má¹lí²niéi³² tsú² jáun² né³, má¹jáun² ja³² Satanás hi³ quin²³ jú¹ chú³² hi³ má²jná¹ jáun² hñu³ tsi³ tsú². 16 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³jui³² lín³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsi³ jmu², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ñi¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá², 17 ti³la³ cun³ñi¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² cha²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lí³uén²³. Hi³ jáun² dá² lí¹ hliáh² bíh¹ tsi³ tsú² ní¹ má¹ca³lí³ zia³² uu³mi²tsi³² ho³ ní¹ má¹ca³ma³tso² tsú² tsi³ cun³ñi¹ hi³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² jáun². 18 Hí³ zian² né³ tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ñi¹ ca³hiau² ton² ñi¹ cá¹súh²¹ jáun²

jún²: náí³² tsú² jú¹ chú³² quioh²¹
 Dió³², ¹⁹ tí³la³ jlánh¹ lí¹ qui² lí¹ cha³²
 tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tí²¹ hi³
 zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jí³ hi³ lí¹ lí²can²
 tsú² hi³ lí²hniá¹ tsú² hi³ lí¹³ lí³ hánh³,
 hi³ jáun² chau³² jmáí¹ hi³ lí²hniá¹
 tsú² hi³ zioh² hi³ hlá² hi³ ní². La³jí³²
 hi³ jáun² bíh¹ jmu² hi³ tiú²uú² lí²
 quien² jáí¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ tsí³
 tsú², hi³ jáun² ñí¹con² tsá² la³ hi³ tiá²
 hi³ lau³² hí¹ cáun² yáh³. ²⁰ Tí³la³
 zian² ma³ jan² tsá² náí³² jú¹ chú³²
 quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² he² tsú²
 re² jáí¹³ jáun²; tsá² la³ hi³ bíh¹ lín³
 la³jmí¹ lí³ hué³² chu²¹ ñí¹ cá¹súh²¹
 jáun² jún². Hi³ jáun² ñí¹con² tsá² la³
 hí³ né³ lau³² re² lín³² máí³, la³jmí¹
 lau³² re² lín³² máí³ jún² hi³ ca³súh³²
 jáun² ñí¹ lí³ hué³² chu²¹. Ma³ jan²
 tsá² hi³ lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³
 quiú³quia³ máí³ la³ cun³ cá² máí³,
 hi³ ma³ jan² né³ lín³ la³jmí¹ lí³
 ñí¹ ca³cué³ ma³ hñaih³² nio² quiú³
 máí³ la³ cun³ cá² máí³, hi³ zian²
 siáh³ tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³
 ca³la³ tí³ hñá³láu³ máí³ la³ cun³ cá²
 máí³ jáun².

*Jesús jmu² siáh³ cáun² jáí¹³ ca³tí²¹
 cáun² sí²*

*(Mateo 5:15-16; Lucas 8:16-18;
 11:33-36)*

²¹ Ja³bí¹ ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hi³
 la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ héinh³² tsú² sí² hi³ jáun²
 zih³² tsú² ñeh² tsí¹ cuó² ho³lá²dá²
 ñeh² jen³ juáh¹³? Tiá² jáun² yáh³,
 chí³cuú² bíh¹ dí²chí³ tsú² sí², ñí¹ lí¹³
 tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³. ²² Hí¹
 cáun² yáh³ hi³ ná¹hmá¹ tiá² zia³² hi³
 juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jnia³; hi³ hí¹ cáun²
 yáh³ siáh³ hi³ ná¹hmá¹ ná¹jni¹ tiá²
 zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jñéih³.
²³ Hnoh² tsá² tsí²¹ cuáh³, niéí² náh².

²⁴ Ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Jesús
 ñí¹con² tsá² hi³ la³ lá²:

—Sá¹ni² quián² náh² re² hua³hi¹³
 la³ cun³ hi³ naih³² náh². Qui¹

la³ cun³ tí³ héih³² hi³ chah³² náh²
 ca³tí²¹ jú¹ tson² hi³ cueh³² náh²
 tsáu², la³ jáun² bíh¹ cué³² siáh³ Dió³²
 ñí¹con² hnoh², hi³ tí³ hliáun³ bíh¹ jú¹
 tson² ñí¹ hná¹ ní² cué³² náh² siáh³
 Dió³². ²⁵ Qui¹ ní¹juáh³ tsá² zia³²
 quioh²¹, tí³ hiáuh³ bíh¹ tsú² hná¹
 jáun²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² zia³²
 quioh²¹ né³, tí³ quin³ bíh¹ la³ cun³
 cú¹pih²¹ hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹ tsú².

*Jesús jmu² jáí¹³ he³ lánh³ rón³²
 hia³² jún²*

²⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³juáh³ siáh³
 Jesús:

—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín³
 la³jmí¹ lí³ jún² hi³ jñi³² jan² tsáu²
 hué³² quioh²¹. ²⁷ Jún² jáun² dá²
 tsá²hi³² hñu³ hué³²; hi³ jáun² uá¹
 hí³ rá²cuóun¹ tsú², uá¹ hi³ cuá¹ñí¹
 tsú², jún² jáun² cáun² hia³² bíh¹,
 hi³ cuóun² siáh³, tí³la³ tsá² lí²jñi³²
 né³ tiá² ñi³² yáh³ he³ lánh³ rón³²
 lí²³. ²⁸ Cun³ jáun² jmu² hué³² bíh¹
 hi³ lí²³ la³ jáun²; la³ñí¹ tín² hia³²
 ta³, má¹jáun² hia³² ñí¹ tóh²¹ máí³
 cuú²miil²¹, hi³ cáin² jáun² máh³ lí²
 hán¹ máí³ jáun². ²⁹ Hí³ jáun² ní¹
 má¹ca³lí³ quiéin² máí³ jáun² né³,
 jáun² má²tsa³quiaun² bíh¹ tsú², qui¹
 má²ca³láu² bíh¹.

*Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³
 la³jmí¹ lí³ jún² mostaza*

*(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-
 19)*

³⁰ Ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—¿He³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³
 cunh²¹ jná¹³ tsá² tónh³² jo³cuo²
 Dió³²? ¿He³ dá² jáí¹³ lí¹³ jmu¹ jná¹³?
³¹ Qui¹ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³
 la³jmí¹ lí³ cá² máí³ mi³ mostaza hi³
 ca³ñi³ jan² tsáu² hué³² quioh²¹.
 Máí³ jáun² bíh¹ máí³ hi³ jlánh¹ bíh¹
 pih²¹ la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ jí³lí³² jún²
 hi³ zia³² hngá¹máh³; ³² tí³la³ ní¹
 má¹já² jná¹ jáun² né³, cuóun² hi³
 jáun² lí²³ cáun² hmá² hi³ jlánh¹

bíh¹ pa²¹ la³ cónh³ bíh¹ la³ jí³² náí² má² ró³² ñí¹ hná¹ jáun², hi³ hia³² cuú² ñeh¹, hi³ hí¹ la³ tí³ quiuh²¹ tan³² yáh³ lí¹³ na³ tsí³ za³ ja¹ hính¹³ quioh²¹.

He³ ca³ ti²¹ jmúh³² Jesús ta²¹ jái¹³ hi³ jmu²

(Mateo 13:34-35)

³³ La³ ní² bíh¹ ca³ ma³ tin² Jesús tsáu² jái¹³ quioh²¹ Dió³² cun³ quionh³ hi³ jmu² hliáun³ ñí¹ jái¹³, la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³ lí³ ngí¹³ tsú². ³⁴ Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ jmí¹ zaih³² tsú² tsáu² ta³ tiá² quionh³ cáun² jái¹³ hi³ jmu² tsú²; tí³ la³ jmí¹ nia³² bíh¹ tsú² la³ jí³² jái¹³ jáun² ñí¹ con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² ní¹ má¹ ca³ ta³ tonh¹ hmóu³².

Jesús jmu² hi³ niau²¹ tie³ jmái² jí³ chí³

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ Jmí¹ ca³ níe² jáun² né³ ca³ záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²;
—Ma³ tsáu¹³ tí³ jo²¹ jmái².

³⁶ Jáun² né³, ca³ chan³ dí² tsá² jmí¹ ná¹ nghí³² hí³, hi³ jáun² ca³ taunh³ tsá² joh¹ dí² hñu³ mu² ñí¹ qui³ jmí¹ má² dí¹ hún¹ dí² jáun², hi³ ca³ jan³ dí² tsú² hi³ tsa³ táunh¹ quionh³; ja³ bí¹ jmí¹ hí¹ tsá² toh³ siáh³ ma³ cáun² mu² siáh³ siáh³ quionh³ mu² jáun². ³⁷ Hú¹ jui³² jáun² né³ ja³ chí³ tiá³ lín³², hi³ ca³ la³ má² tsá² ha²¹ bíh¹ jmái² hñu³ mu², hi³ jáun² jmí¹ má² hí¹ conh³² bíh¹ jmái² hñu³ mu². ³⁸ Tí³ la³ Jesús má¹ ná¹, jmí¹ má² rá² cuóun¹ bíh¹ ñí¹ lí³ tí³ cu³ hna²¹ mu² hi³ cuá¹ can¹ cáun² hi³ huá¹; jáun² né³ tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² ca³ ñí¹ ñí¹³ tsú² hi³ ca³ záih³ dí² la³ lá²;

—jí³², sa³ tiá² hí³² máh³ honh² hnú², já² tí³ ñeh² bíh¹ má² hí¹ tsá² hanh³² dí²!

³⁹ Hí³ jáun² ca³ náu² Jesús hí³ ca³ jin³ chí³; hi³ ca³ záih³ siáh³ jmí² miih²¹ la³ lá²:

—jí³ Ta³ máih³! jí³ Hnú² jmái², tie³ cuí¹ tá¹ ron¹³ nú²!

Jmí¹ jáun² ca³ hná³ chí³, jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ta³ no¹ tie³ pih²¹.
⁴⁰ Jmí¹ jáun² né³ ca³ záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²;

—jí³ He³ láih³² jlánh¹ ná¹ juenh²¹ náh²? jí³ He³ láih³² jlánh¹ tiá² cáun² la³ nio² honh² náh²?

⁴¹ Jáun² tsá² hí³ ca³ ta³ ná¹ juenh²¹ lín²¹ bíh¹, hí³ jáun² ca³ juu³ ca³ hlénh³ ja¹ hmóu³²;

—jí³ Hin² dá² tsánh² tsá² ní², sa³ la³ jí³ chí³ jí³ jmí² miih²¹ máh³ taunh² ta²¹?

5

Tsá² ñuh² tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

¹ Jáun² ca³ cha³ táunh¹ bíh¹ tsú² tí³ jo²¹ jmái², hué³² quioh²¹ tsá² Gerasa. ² La³ cun³ jmí¹ cuá¹ han³ Jesús hñu³ mu² ja³ jan² tsá² ñuh², tsá² jmí¹ cuá³ ñéih³ jéin³ lo¹ hí³ táun³ ñí¹ ná¹ hón²¹ hla¹, hí³ cuan³ ñí¹ zenh¹ Jesús; tsá² hí³ jmí¹ tiáunh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³.

³ Tsá² ñuh² hí³ dá² jmí¹ má² cuá³ bíh¹ ñí¹ táun³ jéin³ lo¹ ñí¹ ná¹ hón²¹ hla¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ tióh³² hí³ hñe³ tsá² hí³ uá¹ jinh¹ quionh³ cá² den¹ ná¹. ⁴ Hliáun³ jéin³² lín³² bíh¹ jmí¹ má² ca³ hñe³² tsú² cuá² ta³ tsá² hí³ cun³ quionh³ hñe¹³ jí³ cá² den¹ ná¹, tí³ la³ tiú² nio² bíh¹ jmí¹ cai³² tsú² hí³ jmu² juoh¹ mí¹ siún¹ nio², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ tióh³². ⁵ La³ jí³² jmái¹ bíh¹ jmí¹ ngí³² tsú² la³ huá² la³ jma², hí³ ñí³ tí¹ ñí³ hóh²¹ ñí¹ lí³ tsí³ máh³ jí³ ja¹ ñí¹ ná¹ hón²¹ hla¹ ní² siáh³, hí³ jmí¹ qui² jmí¹ jñei³² quín¹ quioh²¹ hnga² ca³ la³ ca³ cuíh³.

⁶ Tí³ la³ jmí¹ ca³ jéin³² tsú² Jesús hí³ zenh² ñí¹ uóunh³, jáun² ngau³ cú² hé² lín³² hí³ ca³ ñí¹ dí³ ñí³² ta³ ñí¹

Jesús, 7 hi³ jáun² ca³la³ má²hóh³² tiá³ ca³juáh³:

—¿He³ ca³tin¹ hnú² quiúnh¹ jná¹³, hnú² Jesús Jon² Dió³² Tsá² cú² juenh²? Ca³la³ jie²³ Dió³², ¡ha³ lí² jmú² hian² honh² ñí¹con² jná¹³!

8 La³ ní² ca³juáh³ tsá² hí³ qui¹hliá² Jesús má²dí¹ jmu² héih³², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Hnú² jmí²chí³ hláinh¹, tun³² tsá² ní²!

9 Jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tsá² hí³:

—¿Ha³ lánh³ jmái² hnú²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Cu³ Nió³ bíh¹ jmái² jná¹³, qui¹ juóu³² bíh¹ jnoh¹ ná¹láí³.

10 Hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ jlánh¹ ca³hiu³ ca³mí³ lín³² ñí¹con² Jesús hí³ tiá² ze³ tsú² ñí¹ uóunh³ lín³² la³ cun³ hué³² jáun². 11 Tsoh² máh³ zeh² có³² jáun² né³, jmí¹ tiáunh¹ juóun³² mí²ñí³ hí³ ná¹cúh² háu². 12 Jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³hiu³ ca³mí³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ze² tiá³ jnoh¹ ñí¹ tiáunh¹ mí²ñí³ ó³², cué¹ jáí¹³ hí³ tsá¹tau^{h21} jnoh¹ hñu³ tsí³ jáh³.

13 Jáun² ca³cué³ bíh¹ Jesús jáí¹³. Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³huén² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsá² hí³, hí³ jáun² ca³ñí¹tiónh²¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³ hí³. Cun³ tun³ mei²¹ mí²ñí³ hí³ jmí¹ tín³. Jáun² la³jín³² mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³ cú²hé² lín³² tí³ ñí¹ dí¹ji²³ ñí¹ hláih³ lín²¹, jáun² ca³sunh³ chu³ jmái², hí³ jáun² ca³hnúh³² jmái².

14 Jáun² tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³, hí³ ca³ñí¹chá² já¹ juú² jí³ ñí¹ náí². Hi³ jáun² cua³taunh²¹ tsá² juú² hí³ cua³jie³ tsú² ní¹juáh³ he³ dá² má²lí³². 15 Jmí¹ cuá¹taunh²¹ tsú² ñí¹ zenh¹ jáun² Jesús né³, ca³jién³² tsú² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ hí³ má²cuá¹tón²¹ hí³ má²quih³²

ha¹, hí³ má²chun¹, ha³ tiú²uú² ngo² yáh³. Hi³ jáun² tsá² ca³cha³taunh¹ hí³ né³, ca³juénh² lín³² bíh¹. 16 Jáun² tsá² ca³jie³ hí³ la³ cun³ hí³ má²lí³² jáun² ñí¹con² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ né³, ca³chá³ ñí¹con² tsá² cuá²taunh²¹ hí³, hí³ ca³chá³ tsú² siáh³ la³ cun³ hí³ lí³ jáun² ñí¹con² mí²ñí³ hí³. 17 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² tsá² hí³ hí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús hí³ cua³hain³² tsú² hué³² jáun² quioh²¹ dí².

18 Jmí¹ tí³ ñí¹ hí³ siáh³ Jesús hñu³ mu², jáun² tsá²ñuh² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús hí³ tsó³² dí² quionh³. 19 Tí³la³ Jesús tiá² jáí¹³ ca³cué³ yáh³, la³ lá² bíh¹ ca³juáh³:

—Cuánh² hñuh³² ñí¹ tionh¹ jon³ renh² nú², cuá²chá¹ la³ji³² la³ cun³ hí³ má²lí²jmú³ Dió³² ñí¹con² nú², jí³ hí³ ha³ lánh³ rón³² ca³ja³ mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² nú² siáh³.

20 Jáun² ngah³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³, hí³ ca³ma³liáu³² cha³² ñí¹con² tsá² zian² tá¹ quia³ juú² míh¹ tiá² ná¹cunh² jáun² la³ji³² la³ cun³ hí³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús ñí¹con² tsú², hí³ jáun² lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ la³jin³² tsáu².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ juí³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mi³ tsáun¹

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

21 Jmí¹ cá¹chánh²¹ siáh³ Jesús jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun², ñí¹ zenh¹ tsú² jáun² ca³cha³taunh¹ juóun³² lín³² tsáu², hí³ jáun² ca³ta³zanh¹ bíh¹ tsú² can³² jmái² jáun². 22 Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² chin¹ cáun² cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos, tsá² hí³ jmí¹ jmái² Jairo. Jmí¹ ca³jién³² tsú² Jesús, jáun² ca³dí³jin³² hí³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ tsú², 23 hí³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ lín³² dí² ñí¹con² tsú², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Mí¹míh¹ jón³² jná¹³ má²ñí¹jún³, ña³² tiá³ hñu³² jná¹³, ñá²ra³tsi³² cuonh² ñí¹ quioh²¹ tsú² hi³ jáun² lán¹³ hi³ tiá² jún³.

24 Jáun² Jesús ngau³ quionh³ tsá² hi³, ti³la³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ má²chí¹cuú² chí¹jain³² bíh¹ tsú². 25 Ja¹ tsá² hi³ né³ jmí¹ cuá¹tsau³² jan² tsá²mi³ tsáun¹, quia³tún³ mi² jmí¹ má²ti³ hi³ zian² tsú² jmí²hán¹. 26 Jmí¹ má²ca³ma³tso² lín³² bíh¹ tsú² tsí³ hi³ má²ñé¹ hliáun³ hñú¹³ ti³² mi³, jáun² ji³li³² bíh¹ hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹ tsú² jmí¹ má²cá²tsá³²; ti³la³ cha³ jmí¹ jmu³ ta²¹ hi³ jáun², ti³ lí³mi¹ jmí¹ má²cá²já³² bíh¹ mí¹uí³ hi³ zian² tsú². 27 Jmí¹ ca³ná³² tsá²mi³ hi³ jái¹³ hi³ cha³² tsáu² hi³ ca³tin¹ Jesús, jáun² hi³ dí² ja¹ tsáu² hi³ ngau³ má²janh² ti³ cu³hna²¹ Jesús, jáun² ca³ti³ dí² cuo² zé¹ ha¹ tsú². 28 Quí¹ ca³lín¹³ tsú² hñu³ tsí³ la³ lá²: “Cun³ lán¹³ bíh¹ jná¹³ uá¹jinh¹ cun³ ti³ hlieih²¹ jná¹³ uón³² cú¹pih²¹ zé¹ ha¹ bíh¹ tsú²”. 29 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³hná³ jmí²hán¹ tsú²; jmí¹jáun² ca³li³lieih²¹ tsú² hi³ má²cá²hin³ bíh¹ mí¹uí³ hi³ jmí¹ zian². 30 Jáun² jmí¹jáun² ca³li³lieih²¹ uá²jai³² Jesús hi³ má²lain³² jan² tsáu² cun³quionh³ pi³ quioh²¹ dí²; jáun² ca³jinh³ dí² ti³ cu³hna²¹ ja¹ ñí¹ hi¹já²taunh¹ jáun² tsáu², hi³ ca³juáh³.

—¿Hin² tsánh² lí²ti³ cuo² hán² jná¹³?

31 Jáun² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² ca³juáh³ la³ lá².

—Já² ní² bíh¹ jieh³² nú² ca³la³ hi³ cuú² jái³² bíh¹ tsáu², ja³ ngaih³² ma³ nú² hi³ hin² tsánh² lí²tie³ cuo²!

32 Ti³la³ Jesús né³, la³ má²jie²³ jáun² bíh¹ ti³ hlá² ti³ ní² hi³ hnah² ní¹juáh³ hin² dá² tsánh² lí²tie³ dí²

cuo². 33 Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ ñi³² tsá²mi³ he³ má²li³² ñí¹con² né³, jáun² ngau³ ca³la³ má²juán²³ hi³ má²juénh² hi³ ca³ñí¹di³jñi³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ ti³ hue³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³chá³ la³ji³² jú¹ tson². 34 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hi³:

—Hnú² jón³, má²lain³² hnú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ lí²chá¹ nú² cáun² honh². Cuánh² cáun² hi³ re² hi³ tin², ji³ hi³ cuí¹ chun¹ nú² la³ má²chun¹ nú² ní² siáh³.

35 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús cua³taunh²¹ tsá² hñú¹³ Jairo, tsá² chín¹ hí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jáun² ca³záih³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mí¹míh¹ jónh²¹ hnú²; ¿he³ láih³² ma³tsan¹³í¹ máh³ hnú² tsí³ Ti³?

36 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, hí¹juáh³ tiá² ca³ma³jáun² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ jáun² tsá² hi³, jáun² ca³záih³ dí² tsá² chín¹ hí³ cuáh³²:

—Ha³ lí² juenh³, ñí¹ jí²¹la³ chá¹ hnú² cáun² honh² bíh¹.

37 Jmí¹jáun² tiú²uú² ca³cué³ yáh³ tsú² jái¹³ hi³ tsa³taunh¹ tsá² siánh³ quionh³, jí³²la³ Pé¹, Jacobo jí³ Juan² rainh²¹ Jacobo bíh¹ ní² siáh³.

38 Jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú² hñú¹³ tsá² chín¹ hí³ cuáh³² né³, ca³jie³ tsú² hi³ má²nio² tiá³ siaun³² lín³² hi³ ná¹ti² ná¹hóh³² tsáu² hi³ hó² jngih². 39 Jáun² ca³hi³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² lí¹ tiáunh¹ tiá³ siaun³² lín³² hnoh² jí³ hi³ ná¹uoh³² náh² siáh³? Mí¹míh¹ ní² tiá² rá²jún¹ yáh³, quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

40 Ti³la³ tsá² hi³ má¹ná¹, cáun² lí¹ ca³jú² ca³ngái³² bíh¹ Jesús. Jáun² Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ huén³² tsú² la³jín³², jí³²la³ jméi² jí³ mí¹ziú¹³ bíh¹ mí¹míh¹ ca³jan³ tsú², jí³ tsá² gáun³ jmí¹ quionh³ tsú² hi³ bíh¹, hi³ jáun² taunh³ ñéih³ ñí¹ rón²¹ jáun² mí¹míh¹. 41 Jáun² ca³zanh³ dí² cuo²

hla¹ mí¹míh¹ hí³, hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Talita, cum. (Hi³ hnió³ juáh³ “Mí¹míh¹, hnú² juo³ jná¹³, náu²”).

⁴² La³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³ náu² mí¹míh¹ hí³, hí³ ca³ngí³. Mí¹míh¹ hí³ jmí¹ má²hún¹ quia³tún³ mii². Hi³ jáun² tsá² tionh² hí³ lí¹ ca³ta³ná¹jíe³² bíh¹. ⁴³ Ti³la³ Jesús né³, ca³jmú³ héih³² chí¹tson³ hí³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hniáuh³² záih³² tsú² la³ cun³ hí³ má²lí³² jáun², hí³ jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ héih³² hí³ ma³ton³ tsú² mí¹míh¹ hí³.

6

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret
 ñí¹ cá¹cuon³
 (Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús ñí¹ jáun² hí³ ngah³ tí³ juú²co¹ quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con².
² Jmí¹ cá¹chó²¹ *jmái¹ nio² tie³, jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² Jesús hí³ hieh³² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos zeh² já¹ juú² jáun². Jáun² la³jín³² tsá² ca³náí³² né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ hí³ ca³juónh³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿Ha³ dá² jinh¹ ca³ñí¹ma³tín³² tsá²ñuh² ní² la³jí³² jáí¹³ ní²? ¿Ha³ dá² jinh¹ hiauh³ tsá² ní² hí³ jlánh¹ quiáh¹ ní² jmí¹tsí³. Ha³ bí¹ lánh³ rón³² tín² tsú² siáh³ jmu² hua³jueh³²? ³ Já² tí³² hmá² jon² Má²réí³ bíh¹ ní³², lá² bíh¹ tionh² tsá¹ dá¹jon²¹ tsú²: Jacobo, Sé³², Judas jí³ Sí¹mu²¹ ní² siáh³, hí³ tsá²mí³ dá¹jon²¹ tsú² né³ tionh² bíh¹ já¹ juú² lá² quiúnh¹ dí².

Hi³ jáun² tiá² ca³quiú¹ ca³jéin¹³ dí² tsú². ⁴ Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Jí³²la³ ja¹ quioh²¹ tsá²co¹ jí³ ja¹ quioh²¹ tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ bíh¹ jan² tí³² jē¹ Dió³² tiá² lí²quien².

⁵ Tiá² lin¹ nga³ hua³jueh³² ca³lí³ yáh³ jmu³ tsú² ñí¹ jáun², ñí¹ jí²¹la³

tí³ ca³jmah³ tsú² gon³ gáun³ tsá² tsáun¹ bíh¹ hí³ ca³ra³tsí³² dí² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú². ⁶ Hi³ lí¹ jmí¹ dí¹tsá²cáun² bíh¹ tsí³ tsú² qui¹hliá² tiá² ta²¹ jmí¹ ná¹taunh² yáh³ tsá² hí³.

Jesús zen² tsá² quian³tun³ hí³
 tsa³hléh² jú¹ chú³²

(Mateo 10:1-42; Lucas 9:1-6)

Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³tí³ ca³ngí³ Jesús la³jí³² juú² míh¹ juú² siún¹ hí³ má²tín² tsáu². ⁷ Jáun² jmí¹jáun² ca³teh³ tsú² tán¹ quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hí³ ca³zen³ dí² ma³ quin³² ma³ gon³ tsáu², hí³ jáun² ca³cuéh³ dí² pí³ hí³ lí¹³ huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu². ⁸ Jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hí³ tiá² hí³ cán³ tsú² hí¹ cáun² hí³ hniáuh³² hú¹ juí³², jí³²la³ hmá²hu²¹ bíh¹. Sa³jun³ ca³cué³ yáh³ dí² jáí¹³ hí³ cán³ tsú² tuh³², sa³jun³ má³², sa³jun³ quie³. ⁹ Jí³²la³ chí² láu² bíh¹ hniáuh³² ra³tsí³² tsú² ta³, tí³la³ tiá² cán³ yáh³ tsú² tun³ ha¹, jí³²la³ cáun² hí³ má²quih³² bíh¹ tsú². ¹⁰ Hi³ ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Lí³ua³ cáun² hñú³ ñí¹ ca³he³ tsú² hnoh² re² tín², tianh³ náh² ñí¹ jáun² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ huen¹³ náh² juú² jáun². ¹¹ Ní¹juáh³ ca³cha³taunh¹ náh² ñí¹ tiá² hnió³ tsú² he³ náh², hí³ sa³jun³ hnió³ tsú² ne³ jáí¹³, cu³tsa³² huen³ náh² cú²jueh³² juú² la³ jáun², hí³ súh³ náh² hliáu² quian²¹ tanh¹ ñí¹ jáun², hí³ jáun² la³ jáun² lí³ lin¹ hí³ tiá² ca³quiú¹ ca³jéí¹³ náh² tsú². [Jú¹ tson² juanh³² jná¹³, hí³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hí³ ra³tsí³² Dió³² héih³², tí³ pih²¹ bíh¹ ca³lá² ma³tso² tsá² jmí¹ zian² juú² Sodoma jí³ Gomorra tsí³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh².]

¹² Jáun² jmí¹jáun² já¹taunh²¹ tsá² hí³ hí³ hleh³² jáí¹³ hí³ ca³tí²¹ hí³ záí³² tsáu² jmí¹ tsí³, ¹³ hí³ ca³huen³

tsú² juóun³² lín³² jmí² chí³ hláinh¹
hñu³ tsí³ tsáu², hi³ juóun³² siáh³ tsá²
tsáun¹ ca³ jñéi³² tsú² jmí² no¹ hi³
jáun² lan³.

*Jmí¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmái²
(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)*

¹⁴ Hi³ jáun² la³ jí³² hi³ jáun² ca³ lí³
ñi³² re²¹ Herodes, qui¹ hliá² ja³ ngi³
jái¹³ hi³ ca³ tin¹ Jesús la³ tán¹.

—La³ má² ca³ jenh¹³ bíh¹ hla¹
Juan² tsá² tí² ziau² hi³ jmái²
—ca³ juáh³ tsú²—, hi³ jáun² bíh¹
zia³² pí³ jáun² quioh²¹ tsú² hi³ jmu²
hua³ jueh³².

¹⁵ Hi³ ma³ jan² siáh³ tsáu²
ca³ juáh³:

—Lih³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ *ti³² jë¹
Dió³² bíh¹ hí³.

Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³:

—Já¹ ti³² jë¹ Dió³² bíh¹ hí³, tsá² la³
ti³² jë¹ Dió³² tsá² jmí¹ zian² cá² jmái¹.

¹⁶ Jmí¹ ca³ nái³² jáun² Herodes
jái¹³ ní², ca³ juáh³:

—Já¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu²
jmái² bíh¹ ní³², tsá² cá² jmú³² jná¹³
héih³² hi³ tsa³ quíeh³ tsú² cun³
ngá¹³ mí¹ tái³ lái¹, hi³ né³² né³ la³
má² ca³ jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹ hla¹.

¹⁷ Hliá² Herodes bíh¹ ca³ jmú³
héih³² hi³ ma³ tson¹³ tsú² Juan²,
hi³ jáun² ca³ hñéi³² tsú² quionh³
cá² den¹ ná¹ ñéih³ hñu³ mí¹ ñí²
cun³ ní¹ hí³ tsáu¹³ tsá² mi³ Herodías.
Ñí² cuo² Pí² líéi¹ rainh²¹ bíh¹ Herodes
tsá² mi³ Herodías hí³, tí³ lá³ Herodes
má¹ ná¹, jmí¹ má² ca³ can³ hi³
ca³ jéinh³² cuo² quionh³. ¹⁸ Hi³
jáun² Juan² né³, jmí¹ má² ca³ juáh³
hiú² cuóh³² ñí¹ con² Herodes: “í¹ Tiá²
ca³ tin¹ yáh³ hñu² hi³ ján³ nú²
ñí² cuo² renh²!”

¹⁹ Cun³ ní¹ hi³ jáun² jmí¹ hon²
tsá² mi³ Herodías hí³ Juan², hi³
jáun² jmí¹ hñio³ dí² jngih³; tí³ lá³
tiá² jmí¹ lí²³ yáh³, ²⁰ qui¹ Herodes
jmí¹ ñi³² hi³ Juan² hí³ bíh¹ jan²
tsá² chun¹, jan² tsá² cuá¹ chan¹

ñí¹ con² Dió³², hi³ jáun² jmí¹ juénh²
dí² tsú². Hi³ jáun² bíh¹ tiá² jmí¹
cue³² tsú² jái¹³ hi³ jmu³ tsá² mi³
hi³ hian² tsí³. Hi³ uá¹ jinh¹ jmí¹
tá² zanh¹ Herodes hi³ lí¹ tiá² ñi³²
lánh³ jmu³ ní¹ má¹ ca³ nái³² la³ cun³
hi³ jmí¹ zai³² Juan², cun³ jáun²
jmí¹ hñio³ bíh¹ tsú² ne³. ²¹ Tí³ lá³
tsá² mi³ Herodías né³, ca³ choh¹³ bíh¹
he³ lánh³ rón³² jmu³ jmí¹ ca³ jmú³
jáun² Herodes jmái¹ hi³ ca³ tsin¹³
mieh², hi³ ca³ cué³ má³² chu²¹ lín²¹
ñí¹ con² la³ jín³² tsá² ná¹ chin¹ joh¹,
jí³ ñí¹ con² juo¹³ hliáu³, jí³ la³ jín³²
tsá² ná¹ quien² hué¹³ Galilea ní²
siáh³. ²² Jáun² jmí¹ jáun² ca³ hí³
tsá¹ má¹³ jon² tsá² mi³ Herodías
hí³ ñí¹ ná¹ cúh² tsú² jáun² hi³
ca³ tsan³², jáun² ca³ zain²¹ lín²¹ bíh¹
re²¹ Herodes la³ má² quionh³ la³ jín³²
tsá² ná¹ tén¹ hí³ jí³ ca³ tsan³² mí¹ hí³,
Hi³ jáun² ca³ záih³ re²¹ tsá¹ má¹³ hí³
la³ lá²:

—Mí¹ ñí¹ con² jná¹³ la³ cun³ hi³
hnáuh², hi³ jáun² jná¹³ cué¹³.

²³ Hi³ jáun² ca³ jmú³ dí² jái¹³
ca³ la³ hi³ hien² Dió³² hi³ tson² bíh¹
cu³ lí³ cué³² dí² lí³ ua³ cáun² hi³ mí³²
tsá¹ má¹³ hí³, uá¹ jinh¹ tá¹ cá² tso¹³
hué³² ñí¹ hu²¹ cuo² dí². ²⁴ Jáun²
mí¹ hí³ né³ cua³ han³, hi³ ca³ ñí¹ zeh¹
mí¹ ziu¹³:

—¿He³ dá² ñí¹ mí³ jná¹³ ñí¹ con²
tsú²?

Jáun² mí¹ ziu¹³ tsú² ca³ juáh³:

—Mí³ chí¹ Juan² tsá² ziau² hi³
jmái² cuá² mí¹.

²⁵ Jáun² mí¹ hí³ né³, la³ juí³² ca³ hí³
siáh³ ñí¹ cuá³ re²¹, hi³ jáun² ca³ záih³
dí² la³ lá²:

—Mí³ chí¹ Juan² tsá² zion² tsáu²
jmái² bíh¹ hñó³² jná¹³ hi³ cuéh¹
hñú² ta³ né³², hi³ ná¹ hu²¹ hñu³ uon².

²⁶ Ca³ la³ hlahi³ lín²¹ bíh¹ ca³ ta³ no¹
tsí³ re²¹, tí³ lá³ Dió³² yáh³ má² lí² hien³
tsú², hi³ hí¹ ca³ la³ tí³ tsá² ná¹ tén¹
yáh³ má² lí² niéi³² jái¹³ jáun², jáun²
tiú² uú² lí³ yáh³ hi³ jmu³ tsú² huáh²

chi¹ hi³ tiá² cué³² la³ cun³ hi³ mi³² tsá² mi³ hí³. 27 La³ cun³ jmí¹ jáun² ca³ zen³ re²¹ jan² hliáu³, hi³ ca³ jmú³ dí² héih³² hi³ tsa³ quiéih³ tsú² lá¹ Juan² hñu³ mí¹ ñí². 28 Jáun² ñéi¹ hliáu³ hñu³ mí¹ ñí² hi³ ca³ ñí¹ quiéih¹³ lá¹ Juan², jáun² quiaun² dí² hi³ ná¹ hu²¹ hñu³ uon². Jáun² ca³ cuéh³ tsú² tsá¹ má¹³ hí³, hi³ jáun² tsá¹ má¹³ hí³ né³ ca³ ñí¹ jienh¹³ siáh³ mí¹ zió¹³.

29 Jmí¹ ca³ lí³ ñí³² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² Juan², jáun² ja³ taunh²¹ hi³ ca³ ñí¹ quión²¹ hla¹, hi³ jáun² ca³ ñí¹ hón²¹ dí².

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

30 Jmí¹ cá¹ jín²¹ jáun² *tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² ñí¹ con² Jesús, jáun² ca³ chá³ tsú² jí³ lí³² la³ cun³ hi³ ca³ jmú³, jí³ la³ cun³ hi³ ca³ hieh³ dí² tsáu² ní² siáh³. 31 Jáun² Jesús ca³ juáh³:

—Ñá² táunh¹ náh², ma³ tauh¹³ dí² cu³ tiá³ tie³ ñí¹ cú² hnga².

Qui¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ja³ tú¹ ja³ lín²³, hi³ hí¹ juáh³ tiá² jmá¹ cue³² bíh¹ quioh²¹ tsú² hi³ cuh³ má³². 32 Jmí¹ jáun² ca³ hi³ Jesús cáun² mu² la³ má² quionh³ jáun² tsá² quian³ tun³ hi³ joh¹ hi³ ja³ taunh²¹ tsú² hmóu³² ñí¹ má² tí³ có³². 33 Tí³ la³ juóun³² bíh¹ tsáu² ca³ jie³ jmí¹ já¹ taunh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³ lí³ tsin² tsá² hí³ hí³ bíh¹ Jesús; hi³ jáun² tsá² hí³ jí³ tsá² zian² juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ja³ taunh²¹ cú² hé² lín³² juí³² ta³, hi³ jáun² ta³ tin² bíh¹ ca³ chá³ táunh¹ tsú² ñí¹ jáun² la³ cónh³ bíh¹ Jesús. 34 Cua³ han³ bíh¹ Jesús hñu³ mu² jmí¹ cuá¹ han³, tí³ la³ jmí¹ ca³ jie³ tsú² hi³ sa³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² má² tionh² ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ ja³ mi³ tsí³ dí² ñí¹ con² tsá² hí³, qui¹ hliá² la³ jmí¹ tionh¹ *já¹ ziah²

tiá² juo¹³ zian² bíh¹ jmí¹ tionh¹ tsá² hí³; hi³ jáun² ca³ ma³ líáu³² dí² cú² jueh³² hi³ má² tin² tsá² hí³ hliáu³ ñí¹ jái¹³. 35 Jmí¹ má² ca³ hláu³ jáun² né³, ca³ ma³ janh³² tsá² hain²¹ tí³ con² tsú² ñí¹ zenh¹ hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Já² má² ca³ hláu³ bíh¹ la³², hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má² janh² lá². 36 Jáun² chú³² juoh¹ hnú² tsá² ní² hi³ tsa³ tánh¹, cui¹ cha³ táunh¹ juú² pih²¹ jí³ ñí¹ ná² ñí¹ táun³ hñú³, hi³ cui¹ cha³ lia³² tsú² má³² hi³ cuh³, [qui¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² zia³² yáh³ hi³ lí³ cúh¹³].

37 Tí³ la³ Jesús ca³ juáh³ ñí¹ con² tsú²:

—Hnoh² bíh¹ hniáu³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ ngái³ siáh³:

—¿Jinh¹ dá² tsá¹ cán¹³ jnoh¹ hí³ cuú² miih²¹ hi³ cue¹³ jnoh¹ tsá² ní² cuh³? Qui¹ cun³ tun³ nio² hña³ láu³ máh³ *cú¹ tiáu² lí³ hniáu³².

38 Jáun² Jesús ca³ ngái³:

—¿Cónh³ bíh¹ hi³ cuú² miih²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹? Cuá² jie³ dú¹ neh²¹

Jmí¹ má² lí² jie³ tsú² jáun² né³, ca³ juáh³:

—Hñá³ *hí³ cuú² miih²¹ quionh³ gon³ hma²¹ bíh¹ zia³².

39 Jáun² Jesús ca³ jmú³ héih³² hi³ tiánh³² tsú² ma³ cu³ nió³ hué³² ja¹ mí¹ ñéi² réh²; 40 jáun² ma³ hña³ láun³ jí³ ma³ tu³ la³ quian³ tsáu² ca³ tiánh³ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³.

41 Jmí¹ jáun² ca³ can³ Jesús tá¹ hñá³ hi³ cuú² miih²¹ jáun² jí³ tá¹ gon³ hma²¹ ní² siáh³, jáun² ca³ jie³ tsú² tí³ hñu³ mí³ cuú² hi³ ca³ cuéh³ tiá¹ mah¹ Dió³², jmí¹ jáun² ca³ ca³ tsú² hi³, jáun² ca³ cuéh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ tsóh³ ñí¹ con² tsá² tionh² hi³. Já³ bí¹ ca³ tsóh³ tsú² siáh³ quioh²¹

hma²¹ hí³ ñí¹ con² la³ jín³² tsá² hí³.

42 Jáun² la³ jín³² bíh¹ tsá² hí³ lah³ re² má³². 43 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ jie³ tsú² la³; jí³² chí² juoh¹ hi³, jí³ quioh²¹ hma²¹ hi³ ziau³ jáun² ní² siáh³,

jáun² chí² juoh¹ jáun² né³ ca³cónh³²
quia³tún³ mí²tá². 44 La³ cun³ tsá²
ca³cúh² hí³ cuú²miih²¹ jáun², jmí¹
tín³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².

*Jesús cuá¹ngí³² ñí¹ jmái²
(Mateo 14:22-33; Juan 6:16-21)*

45 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jmú³
Jesús héih³² hí³ tónh³² tsá² hain²¹
hí³ tí³ con² hñu³ mu² hí³ hán³² tí³
jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ ta³ tin², hí³
tsa³táunh¹ tsú² juú² Betsaida tá¹la³
dí¹hah² dí² jáun² jái¹³ ñí¹con² tsá²
ná¹ngih³² hí³. 46 Jmí¹ má²lí²heh²
tsú² jáun² jái¹³ quionh³ tsá² tionh²
hí³ né³, ngau³ tsi³ máh³ hí³
ca³ñí¹lien¹³ Dió³². 47 Jmí¹ ca³nié²
jáun² né³, mu² jáun² jmí¹ má²he²
ñí¹ chu³jo² jmái², jáun² hnga²
bíh¹ jéi³² Jesús jmí¹ zenh¹ ñí¹
quiéin². 48 Jmí¹ jáun² ca³jíe³ dí² hí³
zia³² uu³mí²tsi³² ñí¹con² tsá² hí³
joh¹ hí³ tiú²uú² re² lí²³ juóh³ tsú²
jmái², qui¹hliá² jmí¹ ja³² chí³ tí³
juí³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun².
Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, ngau³
Jesús juí³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú²
jáun², hí³ chí¹ngí³² ñí¹ jmái², tí³la³
Jesús cáun² lí¹ jmí¹ má²ngá¹³ bíh¹.
49 Jmí¹ ca³jíe³ tsá² táunh¹ hí³ hñu³
mu² hí³ cuá¹ngí³² jan² tsáu² ñí¹
jmái², jáun² ca³lín¹³ hí³ tsá² le¹ bíh¹
ná¹jien³² dí², hí³ jáun² ca³hóh³²,
50 quí¹ la³jín³² bíh¹ dí² ca³ta³hú¹
cóh²¹ tsí³ jmí¹ ca³jien³² tsú². Tí³la³
Jesús ca³liéinh³² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³
la³ lá²:

—[Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lí²
juenh³ náh², qui¹ jná¹³ bíh¹ la³²!

51 Jáun² ca³uú³ bíh¹ tsú² hñu³
mu² ñí¹ jmí¹ táunh¹ tsá² hí³, jáun²
la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³hná³ chí³;
jáun² tsá² hí³ lí¹ ca³ta³ná¹jíe³² bíh¹
hí³ ná¹tsá²cáun² tsí³. 52 Hliá² tiá²
jmí¹ la³ má²ca³ngí¹³ yáh³ tsá² hí³
hua³jueh³² hí³ ca³jmú³ tsú² jáun²
quionh³ hí³ cuú²miih²¹ jáun², jmí¹

la³ ná¹ji³² la³ jáun²í¹ máh³ jmí¹ tsí³
tsá² hí³.

*Jesús jmah²³ tsá² ná¹tsáun¹ hue³²
Genesaret*

(Mateo 14:34-36)

53 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hán² bíh¹
tsú² tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun²,
hí³ ca³cha³táunh¹ hue³² Genesaret;
ñí¹ jáun² ca³hñéih³² tsú² mu² can³²
jmái². 54 La³ cun³ jmí¹ ca³huén²
tsú² jáun² hñu³ mu², la³juí³² ca³lí³
cuóun³² bíh¹ tsáu² Jesús. 55 La³
cun³ jmí¹ jáun² ca³ñí³tú¹ ñí³lín¹³ tiá³
siaun³² tsá² táunh¹ hí³ cu³ jéin³
ñí¹ jáun², hí³ jáun² ca³ma³liáu³² hí³
já²jan² tsá² tsáun¹ hí³ ná¹tsin¹ ñí¹
jmu² ní¹juáh³ lí³ua³ cáun² ñí¹ ca³lí³
ñí³² tsú² hí³ ngí³² Jesús. 56 Hí³ jáun²
la³jí³² juú² cáh¹ ñí¹ chau²¹ tsú², juú²
míh¹ jí³ ñí¹ná² ní² siáh³ jmí¹ chan²
tsáu² tsá² tsáun¹ ja¹ hñú³, hí³ jáun²
jmí¹ hiú² jmí¹ mí³² tsú² ñí¹con² Jesús
hí³ cué³² jái¹³ hí³ hliéih³ tsá² tsáun¹
cuo² uá¹jinh¹ jmáh³la³ zéi¹ ha¹ bíh¹
tsú²; hí³ jáun² la³jín³² tsá² ca³tí³ hí³
cuo² ha¹ tsú² né³, lan³ bíh¹.

7

*Hi³jmu² hí³ tiá² jin² tsá² mí³ cuóun²
(Mateo 15:1-20)*

1 Jmí¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan²
tsá² *fariseos ñí¹con² Jesús, la³
má²quionh³ ma³ jan² tí³² liei²¹ hí³
má²já²taunh²¹ já¹ juú² Jerusalén.
2 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³jíe³ hí³ ma³
jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús
ná¹cúh² ta³ tiá² má²jí² cuo²; la³ cun³
ta³ tiá² má²lí²ma³tí³² tsú² héih³²
hí³ ná¹ngí²³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³²
hniáu^{h32} liáh³² tsú² cuo²; [hí³ jáun²
bíh¹ jlánh¹ ca³ziu³ ca³hien³ dí² tsá²
hí³]. 3 (Qui¹hliá² tsá² fariseos jí³
la³jín³² tsá² *judíos ná¹má²tí³² bíh¹
la³ cun³ hí³ jlánh¹ ná¹héh³ chí¹
tsá²daun³², hí³ tiá² cáun² lí¹ cuh³
yáh³ ta³ tiá² má²lí²liáh³² cuo² la³
cun³ hí³ ná¹ngí²³ dí² jáun². 4 Hí³

ní¹ má¹cuá²tanh²¹ tsú² ja¹ hmah²¹
né³, tiá² cáun² lí¹ cuh³ yáh³ tsú²
ta³ tiá² má²lí² má³ti³² la³ cun³ hi³
ná¹ngi²³ jáun² hi³ liah³² cuo² re².
Zia³² bíh¹ siáh³ hliáun³ hi³ ná¹héh³
chí¹ tsú² ñí¹ hná¹ ní², uá¹la³ cun³
hi³ ráin³² tsú² jáun² vasos, tse³, ji³
cuah²¹ mí¹ñí² ní² [ji³ jen³ míh¹ ñí¹
ná²tsín³² tsú² má¹ca³jmú³ má³² ní²
siáh³].) ⁵ Jáun² né³, tsá² fariseos
quionh³ ji³ ti³² liei²¹ ca³ngái³ ñí¹con²
Jesús:

—¿He³ láih³² tiá² má²ti³² tsá²
hain²¹ ní² ti³ con² hnú² la³ cun³
hi³ ná¹ngi²³ tsá²daun³², hi³ cáun² lí¹
cúh² bíh¹ ta³ tiá² má²ji² cuo²?

⁶ Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Tson² lín³² bíh¹ jái¹³ hi³
ca³juáh³ hla¹ Isaías jmí¹ ca³hléh³
tsú² jáun² jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³²
hñu³ tsí³ hi³ hnoh² ná¹lín³ náh² la³
cá¹la³ jéinh¹, la³ cun³ rá¹juáh³ jáun²
ñí¹ Sí² quioh²¹ tsú², hi³ juáh³ la³ lá².
Tsá² ní² dá² má²quien² jná¹³
cun³quionh³ jmáh³la³ ho³
bíh¹,

jun³juáh¹³ la³ jonh³ jmí¹tsí³ yáh³
tsú² hniau³ jná¹³.

⁷ Hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³
hi³ má²tsú² má²juáh³² tsú²
jáun² jná¹³,

quí¹ héih³² quioh²¹ tsá²mi³cuóun²
bíh¹ jaun³² hieh³² tsú² tsáu²
la³juah²¹ dúh¹ héih³² quion²¹
jnë¹³.

⁸ Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:

—Quí¹ hnoh² dá² chah³² náh²
ti³ có³² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³
ma³tih²¹ náh² la³ cun³ hi³ ná¹héh³
chí¹ tsá²mi³cuóun², [la³ cun³ hi³
ráin³² tsú² jáun² la³ji³² cuá¹ uon² ji³
hi³ jmu² tsú² siáh³ hliáun³ lín³² hi³
siáh³ ñí¹ hná¹ ní²].

⁹ Já³bí¹ ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hi³
la³ lá²:

—Hnoh² dá² chah³² náh² ti³ có³²
héih³² hi³ jmu² Dió³² quí¹ cun³ñí¹
hi³ hnáuh² náh² má¹tih²¹ la³ cun³

hi³ ná¹héh³ chih³² náh² hmóu³²
bíh¹. ¹⁰ Quí¹ sá¹ñí² jie³ dúh¹, la³ lá²
bíh¹ ca³juáh³ hla¹ Moisés: “Tianh³²
náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”. Já³bí¹
ca³juáh³ tsú² siáh³: “Li³ua³ jan² tsá²
chú² juóun³² jméi² mí¹ziú¹³, tsá²
la³ hi³ ca³tin¹ jún³ bíh¹”. ¹¹ Tí³la³
hnoh² né³ juánh³ hi³ lí¹³ bíh¹ néh¹
záih³² tsáu² jméi² mí¹ziú¹³ la³ lá²:
“Tiú²uú² lí¹³ yáh³ má¹hau¹ jná¹³
hnú², qui¹ la³ji³² hi³ zia³² quion²¹
jnë¹³ ná¹lí³ corbán bíh¹”, (la³ cun³
nieih³ jái¹³ “hi³ má²ná¹chan¹ ñí¹con²
Dió³² bíh¹”). ¹² Hi³ jáun² ní¹juáh³
má²lí²juáh³ tsú² la³ ní², jáun² hnoh²
né³ má²juánh³ náh² hi³ tiú²uú² tion³
hniáuh³² yáh³ ma³hon³ tsú² jméi²
mí¹ziú¹³. ¹³ Jáun² cun³quionh³ la³
ní² bíh¹ má²ná¹jmuh³² hnoh² hi³ tiá²
quien² cu³ti¹³ héih³² quioh²¹ Dió³²
cun³quionh³ hi³ ma³tin¹³ náh² tsáu²
la³ cun³ hi³ ná¹héh³ chih³² náh²
hmóu³². Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³
ní² yáh³ jmuh³² náh².

¹⁴ Siáh³ siáh³ ca³teh³ Jesús tsáu²
hi³ ja³niéi³ jái¹³, hi³ ca³záih³ dí² la³
lá²:

—Niéi² náh² la³jín³², ji³ hi³ cu¹
ngi¹³ náh² siáh³: ¹⁵ Jun³juáh¹³ hi³
tsá²toh³ jáun² ti³ ñeh² quioh²¹ yáh³
tsú² jmu² hi³ tiá² jin² tsú². Quí¹ hi³
ja³² la³ ti³ hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² jmu²
hi³ hliánh². ¹⁶ [Hnoh² tsá² ná¹chi²¹
cuáh³ náh², niéi² náh².]

¹⁷ Jmí¹ má²lí²chan³ jáun² Jesús tsá²
hi³ né³, hi³ cáun² hñú³; jmí¹jáun²
ca³ngái³ tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú²
ca³ti²¹ jái¹³ hi³ má²lí²jmú³ tsú² jáun².
¹⁸ Jáun² hi³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ chín¹dí¹ hnoh² uá¹ tiá² la³
ngi²³ náh² siáh³? ¿Tiá¹ má²ñíh¹
hnoh² hi³ la³ji³² hi³ zia³² ti³ cheih³²
hi³ tsá²toh³ ti³ ñeh² quioh²¹ tsáu²,
tiá² lí¹³ yáh³ jmu³ hi³ jáun² hi³
hliánh¹³ tsáu²? ¹⁹ Quí¹ hñu³ héin¹
bíh¹ tsú² tsá²toh³, jun³juáh¹³ hñu³

tsí³ yáh³ tsú², hi³ má¹lí³² jáun² né³ hue³² siáh³ tí³ cheih³².

Cun³ quionh³ la³ ní² ca³lí³ hnió³ tsú² juáh³ hi³ jí² bíh¹ ca³la³ jí³² ní¹ má³². 20 Já³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—Hi³ hue³² hñu³ tsí³ bíh¹ tsáu² ján¹ tson² jmu² hi³ hliáh² jmí¹ tsí³.

21 Qui¹ hliá² tí³ ñeh² hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² hue³² la³ jí³² hi³ hlah³, uá¹ la³ cun³ hi³ lí¹ chin² tsú² chí¹, hi³ lí¹ jmu² tsú² juón¹ quionh³ tsá² hla² tsá² ní², jí³ hi³ lín³ tsú² tsá² háin², tsá² jngih² tsáu² ho³ tsá² jmu² hi³ hlah³ hi³ hó³², 22 tsá² lí¹ hnia¹ hi³ quioh²¹ tsáu², tsá² hláih¹ hon², tsá² má² can² tsáu², tsá² lí¹ jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ hnga², tsá² uóu³² tsí³, tsá² tin² jú¹ tí¹ jái², tsá² jmu² tonh², jí³ tsá² lí¹ jmu² hi³ cáun¹ ní² siáh³. 23 Ca³la³ jí³² hi³ hlah³ ní² ja³ toh²³ tí³ ñeh² hñu³ tsí³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² bíh¹ jmu² hi³ tiú² uú² jin² tsú² ní¹ con² Dió³².

Jan² tsá² mi³ tsá² cá² jo²¹ tanh² ta²¹ Jesús

(Mateo 15:21-28)

24 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús ní¹ jáun² hi³ ca³ ní¹ ngí² la³ cáun² juú² Tiro [jí³ juú² Sidón]. Jáun² hi³ tsú² cáun² hñú³, hi³ hí¹ jan² tsáu² tiá² jmí¹ hnió³ tsú² lí³ ní³²; tí³ la³ tiá² ca³ lí³ yáh³ hính³² tsú². 25 La³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³ lí³ ní³² mí¹ zió¹³ jan² mí¹ míh¹ tsá² jmí¹ hún¹ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, hi³ Jesús má² cuán² juú² jáun²; hi³ jáun² ja³ tsú² hi³ ca³ dí³ jñí³² ta³ ní¹ Jesús, hi³ ca³ jmú³ cuá¹ hin³ la³ tí³ hué³². 26 Jan² tsá² cú² juú² bíh¹ tsá² mi³ hí³, tsá² jmí¹ hín¹³ tí³ Fenicia hué³² Siria. Cuan³ tsú² ní¹ con² Jesús hi³ ca³ mí³ dí² hi³ chin¹³ tsú² jmí² chí³ hláinh¹ hi³ hún¹ hñu³ tsí³ mí¹ míh¹ jon² dí². 27 Tí³ la³ Jesús ca³ juáh³:

—Cú¹ jái¹³ hi³ láih¹³ tén² re² má³² tsá² co¹ jná¹³, quí¹ tiá² re² jniá³

yáh³ hi³ quin¹³ dí² má³² quioh²¹ tsá¹ míh¹ hi³ cue¹³ dí² tsá².

28 Tí³ la³ tsá² mi³ hí³ né³, ca³ juáh³:
—Tson² bíh¹ la³ jáun² Tí³²; tí³ la³

hí¹ ca³ la³ tí³ tsá² tionh² ñeh² mesa yáh³ cúh² chí² juoh¹ hi³ súh²³ tsá¹ míh¹.

29 Jáun² né³, Jesús ca³ juáh³:

—Re² bíh¹ má² lí² juah²¹ hnú² la³ ní²; má² lí¹³ bíh¹ cuánh¹³ hnú². Má² cuá² han³ bíh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ jónh³² hnú².

30 Jmí¹ cá¹ chánh²¹ tsú² jáun² hñú¹³ né³, ca³ jien³² tsú² mí¹ míh¹ jon² hi³ rá¹ tsin² ní¹ jen³, hi³ jmí² chí³ hláinh¹ né³, la³ má² cuá² han³ bíh¹ hñu³ tsí³ mí¹ míh¹ hí³.

Jesús jmah²³ siáh³ jan² tsá² cáun¹

31 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ siáh³ Jesús ní¹ hu²¹ cuo² juú² Tiro, hi³ ngau³ juí³² juú² Sidón jí³ la³ cáun² tí³ ní¹ tioh³ jáun² tá¹ quia³ juú² míh¹ tiá² ná¹ cunh² siáh³, jáun² ca³ chó³² tsú² ní¹ ná¹ ho³ jmái² Galilea. 32 Ní¹ jáun² cua³ jan² tsú² jan² tsá² ñuh² te³ cuá¹, tsá² tiá² re² hleh³², hi³ jáun² ca³ hui³ ca³ mí³ tsú² hi³ ra³ tsí³² Jesús cuo² ní¹ quioh²¹ tsá² hí³. 33 Jáun² Jesús ca³ jan³ tsá² hí³ ní¹ tí³ có³², ní¹ tiá² hin² zian², hi³ jáun² ca³ lóh³ dí² zeih²¹ cuo² cuá¹ tsá² hí³, hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³ hñe³ dí² siáh³ zeih²¹ cuo² hi³ jáun² ca³ hliéih³ dí² zih¹ tsá² hí³. 34 Jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³ jie³ dí² hñu³ mí³ cuú², hi³ ca³ zion³ tsí³ hi³ ca³ juáh³:

—¡Efata! (hi³ hnió³ juáh³ “¡Cuí¹ ní¹³!”).

35 La³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³ niá³ cuá¹ tsá² jmí¹ ten³ hí³, hi³ la³ siáh³ zih¹ tsú², hi³ jáun² ca³ lí³ bíh¹ hléh³² tsá² hí³ re². 36 Jáun² né³, Jesús ca³ jmú³ héih³² ní¹ con² tsá² jmí¹ tsáun¹ hí³ la³ má² quionh³ tsá² ná¹ jie²³, hi³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsú²; tí³ la³ uá¹ jinh¹ ca³ jmú³ dí²

héih³² chí¹tson³ hí³ tiá² hin² záh³² tsú² hí³ jáun², tí³la³ tí³ lí³mí¹ ca³qui³ ca³chá³ bíh¹ tsú². ³⁷ Hí³ jáun² jlánh¹ ca³ja³cáun² lín³² tsí³ tsá² ca³nái³² hí³ hí³ lí³ la³ jáun², hí³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—La³ji³² bíh¹ jmu² tsú² re²; hí¹ la³ tí³ tsá² te³ cuá¹ yáh³ náí³² jmu² tsú², jí³ hí³ jmu² tsú² siáh³ hí³ hléh³² tsá² cáun¹.

8

Jesús cue³² hí³ cuh³ quiún³ mei²¹ tsáu²

(Mateo 15:32-39)

¹ Jmí¹ lí¹cáin² pih²¹ jáun² ca³ngih³² siáh³ juóun³² lín³² tsáu², hí³ tiá² jmí¹ zia³² yáh³ he³ cuh³ tsú². Jáun² né³, Jesús ca³teh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ ca³záih³ dí² la³ lá².

² —Jlánh¹ ja³² mií³ tsin³² jná¹³ ní¹con² tsá² lá², qui¹hliá² hni³² jmáí¹ máh³ má²tí³ hí³ tionh² tsú² ní¹ lá² quiún¹ jná¹³, hí³ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hí³ cuh³ tsú² tiú²uú² zia³². ³ Ní¹juáh³ hí³ chanh²¹ jná¹³ tsú² hñú¹³ ta³ tiá² hí³ má²lí²cuh³, lí¹³ huán³ bíh¹ tsí³ tsú² hú¹ juí³², qui¹hliá² ma³ jan² tsá² ní² tsá² já²taunh²¹ ní¹ uóunh³ bíh¹.

⁴ Jáun² né³, tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ngái³:

—Tí³la³ ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ cue¹³ dí² tsá² ní² má³² hí³ cuh³ ní¹ lá², cáun² ní¹ tiá² hin² zian² hí¹ jan² bíh¹ la³²?

⁵ Jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿Cónh³ bíh¹ *hí³ cuú²miih²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Quiáu³ hí³ bíh¹ zia³².

⁶ Jmí¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hí³ tiánh³² tsá² hí³ hué³², hí³ jáun² ca³zanh³ dí² tá¹ quiau³ hí³ jáun², hí³ ca³cuéh³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ tsú² hí³ cuú²miih²¹ jáun² hí³ ca³cuéh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ jáun² tsá² hí³ né³, ca³tsóh³ ní¹con² tsá² má²tionh² hí³. ⁷ Hí³ jmí¹ zian² siáh³ cun³ gon³

gáun³ juo¹³ pih²¹, hí³ jáun² Jesús ca³ma³mieh² siáh³ jáh³ hí³, jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ héih³² hí³ tsóh³ tsú² hí³ jáun². ⁸ Jáun² ca³la³ jín³² tsá² hí³ lah³ re² má³², ca³lí³í¹ máh³ ca³cónh³² quiau³ mí²tá² chí² juoh¹ hí³ ziau³ jmí¹ má²lí²cuh³ tsú² jáun². ⁹ La³ cun³ tsá² ca³jmú³ hí³ má³² jmí¹ tín³ cun³ quiún³ mei²¹ tsáu². Hí³ jáun² jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³hah² Jesús jáí¹³ ní¹con² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³, ¹⁰ hí³ jáun² hí³ hñú³ mu² quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ ja³taunh²¹ tí³ ní¹ téh²³ tsú² Dalmanuta.

Tsá² fariseos mi³² cáun² lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³²

(Mateo 12:38-42, 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹ Jmí¹ jáun² cua³taunh²¹ tsá² *fariseos hí³ ca³ma³líáu³² hí³ quiú² táinh²³ jáí¹³ quionh³ Jesús. La³ cun³ hí³ hnió³ dí² ca³ lan³ Jesús, hí³ jáun² ca³mí³ dí² cáun² lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³² hí³ já³² tí³ hñú³mi³cuú². ¹² Jáun² Jesús jlánh¹ ca³zion³ lín³² tsí³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² mi³² tsá² zian² né³² cáun² lí²¹ cun³quionh³ hua³jueh³²? Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hí³ hí¹ cáun² yáh³ lí²¹ tiá² lí¹³ hiáuh³ tsá² zian² né³².

¹³ Jmí¹ jáun² ca³chan³ dí² tsá² hí³ ní¹ jáun², hí³ jáun² taunh³ dí² siáh³ hñú³ mu² hí³ ngau³ tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun².

Tie³ quioh²¹ tsá² fariseos
(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Jmí¹ jáun² ca³ja³có³ tsí³ tsá² quian³tun³ hí³ cán³ má³² cuh³, jí³²la³ cáun² tán¹ bíh¹ hí³ cuú²miih²¹ jmí¹ quian³² tsú² jmí¹ taunh²¹ hñú³ mu² jáun². ¹⁵ Jáun² Jesús ca³hlí² ca³liéinh³² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ni² jie³, hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tí²¹ tie³ quioh²¹ tsá² fariseos la³

má² quionh³ ji³ tie³ quioh²¹ Herodes ní² siáh³.

¹⁶ Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ ma³ líáu³² hí³ juónh²³ la³ lá² ja¹ hmóu²¹:

—Cun³ ní¹ hí³ hliá² tiá² quián¹ má³² bíh¹ dí² ní³², hí³ jáun² la³ ní² ní¹ juah²¹ tsú².

¹⁷ Tí³ la³ Jesús ca³ lí³ tsin² bíh¹ hí³ jáun², hí³ jáun² ca³ juáh³ siáh³:

—¿He³ láih³² ná¹ juónh³² náh² hí³ tiá² quiánh¹ má^{32?} ¿Hí¹ la³ tí³ ta³ né³² máh³ tiá² má² ca³ ngí¹³ náh², hí³ sa³ jun³ má² ca³ lí³ tsin² náh² siáh^{3?} ¿Hí¹ ná¹ jí^{32?} máh³ honh² hnoh² la³ tí³ ta³ né³² dúh^{1?} ¹⁸ ¿Hí¹ tiá² la³ jniá³ máh³ máh¹ náh², hí³ sa³ jun³ la³ niéih³ siáh³ cuáh³ náh^{2?} ¿Hí¹ tiú² uú² chau² máh³ honh² hnoh^{2?} ¹⁹ Jmí¹ ca³ tsóh³² jná¹³ jáun² hñá³ hí³ cuú² miih²¹ ja¹ ní¹ tionh¹ hñá³ mei²¹ tsáu², ¿jáh³ mí² tá² chí² juoh¹ ca³ jiéih¹ náh² jmí¹ jáun² dúh^{1?}

Jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³:

—Quia³ tún³ mí² tá².

²⁰ —Hí³ jmí¹ ca³ tsóh³² jná¹³ jáun² tá¹ quiau³ hí³ ja¹ ní¹ tionh¹ quiún³ mei²¹ tsáu², ¿cónh³ mí² tá² ca³ cónh³² chí² juoh¹ hí³ ca³ jiéih¹ hnoh² jáun² siáh^{3?}

Hí³ jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³ siáh³:

—Quiau³ mí² tá².

²¹ Jmí¹ jáun² né³ ca³ záih³ dí²:

—¿He³ lí³ sa³ la³ tí³ ta³ né³² máh³ tiá² má² ca³ ngí¹³ náh² né^{3?}

Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ já¹ juú² Betsaida

²² Hí³ jáun² né³, jmí¹ ca³ cha³ táunh¹ tsú² já¹ juú² Betsaida, jáun² cua³ jan² tsáu² jan² tsá² ten³ ní¹ con² Jesús; jáun² ca³ hui³ ca³ mí³ tsú² hí³ Jesús ra³ tsi³² cuo² ní¹ quioh²¹ tsá² hí³.

²³ Jáun² ca³ zanh³ Jesús cuo² tsá² ten³ hí³, hí³ jáun² ca³ chín² dí² tí³ cheih³² juú². Jáun² ca³ yóh³ dí² mí¹ héh¹³ mí¹ ní¹ tsá² hí³ hí³ jáun² ca³ ra³ tsi³² dí² siáh³ cuo² ní¹ quioh²¹

tsú², jmí¹ jáun² ca³ ngái³ dí² ní¹ juáh³ má² lí²³ jie³ ca³ lá². ²⁴ Jáun² tsá² ten³ hí³ né³ ca³ jie³, hí³ jáun² ca³ juáh³:

—Jien¹ jná¹³ tsáu², tí³ la³ la³ jmí¹ jniá³ hmá² bíh¹ jniá³ tsáu² ní³ táunh¹.

²⁵ Jáun² Jesús ca³ tí³ siáh³ cuo² mí¹ ní¹ tsú², jmí¹ jáun² ca³ tauh² tsá² ñuh² hí³ tiá³ ní¹, hí³ ca³ jie³; jáun² lan³ bíh¹ tsú². La³ jí³² bíh¹ má² jie²³ tsú² re² lín³². ²⁶ Jáun² né³, Jesús ca³ chanh³ tsú² hñú¹³, hí³ ca³ záih³ dí² la³ lá²:

—Ha³ lí² cua³ hú³² já¹ juú², [hí³ sa³ jun³ hí¹ jan² tsáu² tiá² hniáuh³² cuá¹ zéih³ nú² hí³ lí³ ní².]

Pé¹ juáh³ hí³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² ní¹ tioh³ juú² míh¹ cu³ jéin³ juú² Cesarea quioh²¹ Pí² líé¹. Ta³ hí¹ tiáunh¹ dí² jáun² juí³² ca³ ngái³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—¿Hin² tsánh² jná¹³ juáh³ tsáu^{2?}

²⁸ Jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³:

—Zian² tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² hí³ jmái², ma³ jan² tsáu² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³² jé¹ Dió³² jmí¹ tin², hí³ ma³ jan² tsá² juáh³ siáh³ hí³ hnú² bíh¹ néh¹ jan² tí³² jé¹ Dió³².

²⁹ Jmí¹ jáun² né³ ca³ ngái³ dí² siáh³ tsá² hí³:

—Hí³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh² jná¹³ juáh³ hnoh^{2?}

—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo —ca³ juáh³ Pé¹.

³⁰ Tí³ la³ Jesús ca³ jmú³ héih³² hí³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsú² hí³ jáun².

Jesús juáh³ hí³ jún³

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

31 Jmí¹jaún² ca³ma³liáu³² Jesús hieh³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ juáh³:

—Jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun² ca³tin¹ má¹tso¹ lín²¹ tsin³².

Ca³záih³ dí² tsú² hí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² quionh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jí³ tí³² liei²¹ ní² siáh³ tiá² quiú¹ tiá² jéi¹³, hí³ jngah³; tí³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmá¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ tsú². 32 Na²¹ lín²¹ bíh¹ ca³hléh³ tsú² jái¹³ ní². Jmí¹jaún² ca³ñí¹jaú² Pé¹ ñí¹ tí³ có³² hí³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hí³ quiú² jin²³ Jesús. 33 Tí³la³ Jesús ca³jinh³ tí³ ñí¹ tionh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ jáun² ta³ má²jién³² tsá² hí³ dí² ca³jin³ Pé¹, hí³ ca³záih³ dí² la³ lá².

—íTí³ có³² quin³² ñí¹con² jná¹³ *Satanás!, quí¹ tiá² lín²³ yáh³ hnú² la³jmí¹ lín²³ Dió³², hnú² dá² lín²³ la³cun³ qui³ lín²³ tsá²mi³cuóun² bíh¹.

34 Jáun² né³, Jesús ca³teh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² jí³ tsá² ñí³táunh¹ hí³ cu³chin¹ cu³hna²¹ dí², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² tí³ có³² la³jí³² hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hí³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hí³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quioh²¹.] hí³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³. 35 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga², tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹ jí³ hí³ ca³tin¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ní² siáh³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáun³. 36 Quí¹ zha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láih¹³ tsú² la³jí³² hí³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lí³² jáun²?

37 Quí¹ zhe³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ joh¹³ tsú² siáh³ jmí²chí³ quioh²¹?

38 Quí¹ lí³ua³ jan² tsá² jmu² heh³

ta³ ñí¹ tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³², tsá² ná¹ren² tso³, cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³ jí³ ca³tí²¹ jú¹ chú³² quion²¹ jná¹³ siáh³, ja³bí¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² jmu¹ heh¹ ca³tin¹ tsá² la³ hí³ ní¹ má¹jaunh³² ná¹ hí³ lin¹ hí³ quien² ná¹ la³jmí¹ quien² Ñuh³², la³ má²quiúnh¹ jná¹³ tsá² ná¹chun¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² siáh³.

9

¹Ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jie³ tsú² hí³ má²cua³² pí³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá² má²tionh² jó³cuo².

Dió³² jmu² hí³ zan² Jesús

(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

²Jmí¹ la³ má²jñéi³ jmá¹ jáun² né³, Jesús ca³jan³ Pé¹ quionh³ Jacobo jí³ Juan² ní² hí³ ja³taunh²¹ cáun² tsí³ máh³ ñe¹ ñí¹ lí¹³ tiánh³² hmóu³², ñí¹ jáun² ca³za² ho¹ñí¹ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹ tsá² hí³. ³Zín³ lín³² ca³lí³ ha¹ tsú² jí³ hí³ ca³lí³ tiáu² lín³² siáh³ [la³jmí¹ jniá³ jan³²], ca³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² tiá² tin² jmu³ hí³ jniá³ tiáu² lín³² ha¹ ní¹ má¹lí²ráin³². ⁴Jmí¹jaún² ca³jién³² tsá² hí³ Líh³ quionh³ Moisés, hí³ ná¹juónh²³ quionh³ Jesús. ⁵Jáun² né³, Pé¹ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jhénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá²! Cuí¹ jmú¹³ jnoh¹ hni³² hñú³reh³; cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés, hí³ cáun² siáh³ quioh²¹ Líh³.

⁶Quí¹ hliá² jmí¹ ná¹jueh²¹ bíh¹ tsá² hain²¹ tí³ con² tsú², hí³ jáun² Pé¹, hí¹juáh³ tiá² ñí³² bíh¹ he³ dá² jmí¹ dí¹hle³². ⁷Jmí¹jaún² ja³ cáun² jnie² ñí¹ tionh¹ tsú² jáun², hí³ jáun² ca³tsáinh³² tsú² jí³lin², hí³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ ca³hléh³ jan² tsáu² hí³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, jan² Tsá² hno³ lín³² ná¹; nié² náh² la³ cun³ hi³ juáh³ tsú².

⁸ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³jíe³ tsú² cu³ jéin³ ñ¹ tionh¹, hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³jnia³ jéinh³² tsú², jí³²la³ hnga² bíh¹ Jesús jéi³²i¹ zenh².

⁹ Tá¹la³ ná¹son² tsú² jáun² tsi³ máh³ né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²jíe³ jáun², ca³la³ tí³ ní¹ má¹ca³jenh¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² ja¹ hla¹ máh³. ¹⁰ Jáun² ca³hmá³ bíh¹ tsú² jái¹³ jáun² ja¹ má²tún² hmóu³², tí³la³ cun³ jáun² ca³ngái³ bíh¹ tsú² ja¹ hmóu³² hi³ he³ dá² niéih³ jái¹³ hi³ jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹. ¹¹ Hi³ jáun² né³ ca³ngái³ dí² Jesús:

—¿He³ láih³² sa³ juáh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, hi³ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jè¹ Dió³² bíh¹ néh¹ tín² jáunh³ la³ñí¹?

¹² Jáun² hi³ né³ ca³ngái³:

—Tson² bíh¹ Líh³ tín² jáunh³ la³ñí¹, hi³ ja³ma³re² jí³lí³². Tí³la³ hi³ ca³tín¹ Jon² tsá²mi³cuóun² né³, ¿he³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ ca³tín¹ tsú² dúh¹? Ní¹ jáun² rá¹juáh³ hi³ hí³ dí² ca³tín¹ ma³tso² tsí³, hi³ lín¹³ tsú² jan² Tsá² tiá² hin² quiú² jéi²³. ¹³ Tí³la³ jná¹³ juanh³² hi³ má²cuán² bíh¹ Líh³, hi³ jáun² ca³jmoh³ tsú² tsáu² la³ cun³ hi³ hnió³ tsáu² jmoh³, la³ cun³ rón³² rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hi³ ca³tí²¹ lí¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² zian² tsá¹ lí¹ jún²³

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³cha³tánh¹ tsú² ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² tsá² ñí¹ hná¹ jáun², jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ juóun³² lín³² tsáu² má²tionh² cu³ jéin³ jáun²; ja³bí¹ tí³² liei²¹ siáh³ jmí¹ tionh¹ ñí¹ jáun² hi³ ná¹quiú² ná¹táinh²³ jái¹³ quionh³ tsá² hí³ joh¹ Jesús. ¹⁵ Jáun² la³

cun³ jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun² Jesús, ca³ja³caún² lín³² bíh¹ tsí³ la³jín³² tsá² hí³, hi³ jáun² ja³taunh²¹ dí² cú²hé² ñí¹ cuá¹jáunh²³ tsú² jáun² hi³ ca³ñí¹hen¹³ dí² tsú² ca³la³ hi³ hiún² tsí³. ¹⁶ Jáun² né³, ca³ngái³ hi³ tsú² tsá² joh¹:

—¿Hín² dá² jái¹³ ná¹quí² ná¹táinh³² hnoh² quiúnh¹ tsá² ní²?

¹⁷ Jáun² jan² tsá² jmí¹ zenh¹ ja¹ tsá² ná¹ngih³² hi³ ca³ngái³:

—Hnú² Tí³², lá² ján³ jná¹³ jón³² ñí¹con² hnú², hi³ hún¹ jan² jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³ hi³ jmu² hi³ tiá²lí²³ hléh³². ¹⁸ Qui¹ lí³ua³ cáun² ñí¹ tsó²¹ ñú²míh¹ lá², jmí²chi³ hláinh¹ cáun² ja³² hi³ zaunh²³ hi³ juóu³² hué³², hi³ jáun² má¹jáun² hia³² jan³² ho³ jí³ hi³ cúh² siáh³ ján¹. Cun³quionh³ hi³ lí²³ la³ ní² bíh¹ má²tsá²lí³huán¹ tsú². Má²lí²mí³ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² hi³ jmí¹ chin¹³ tsú² jmí²chi³ hláinh¹, tí³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú².

¹⁹ Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿Hnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh²? ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² dúh¹? ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hi³ tion¹ jná¹³ tsin³² hi³ ca³tín¹ hnoh²? Ñá²jan³² ñú²míh¹ tí³ lá².

²⁰ Hi³ jáun² cua³jan² dí² tsú². Jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³jien³² jmí²chi³ hláinh¹ Jesús né³, ca³jmú³ hi³ he¹³ tsá¹ lí¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³, jáun² ca³quinh³ hué³², hi³ ca³pi³ ca³linh³ hi³ ca³hiá² jan³² ho³. ²¹ Jmí¹jáun² ca³ngái³ Jesús ñí¹con² jméi² tsú²:

—¿Jáh³ jmái¹ má²tí³ hi³ jéinh³² tsú² la³ ní²?

—La³ cun³ jmí¹ míh² máh³ tsú² jéinh³² la³ ní² —ca³juáh³ jméi² tsú²—. ²² Hliáun³ jéin³² lín³² má²ca³jmú³ jmí²chi³ hláinh¹ hi³ taunh² chu³ sí² jí³ chu³ jmái² siáh³, hi³ hnió³ jngah³. Hi³ jáun² né³,

ní¹juáh³ zia³² hi³ lí¹³ jmúh¹³ hnú² ca³lá², cuí¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹, ma³hau¹ tiá³.

²³ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ lí¹³ cháh¹³ hnú² cáun² honh², qui¹ ji³lí³² bíh¹ lí¹³ ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsí³.

²⁴ Hi³ jáun² jméi² ñú²míh¹ hi³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—i¹Taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹, ma³hau¹ hi³ tí³ lí³mí¹ niau²¹ cáun² tsin³² jná¹³!

²⁵ Jmí¹ ca³jíe³ Jesús hi³ juóun³² lín³² tsáu² má²hí¹ngih³², jáun² ca³jin³ dí² jmí²chí³ hláinh¹ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnú² jmí²chí³ jmu² hi³ cáun¹ tsú² jí³ hi³ te³ cuá¹ tsú², jná¹³ jmu² héih³² hi³ cuá¹hain³² hnú²; tun³² tsá² ní², ha³ lí²uú² ña³hu³² siáh³ hñu³ tsí³ tsú².

²⁶ Hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hi³ ca³hóh³² tiá³, jí³ hi³ ca³jmú³ siáh³ hi³ he¹³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tsá¹ lí¹ jún²³ ñú²míh¹ hi³, jmí¹jáun² cua³han³; hi³ jáun² ca³quión³² dí² ñú²míh¹ hi³ la³jmí¹ rón²¹ jan² tsá² má²rá²jún¹, hi³ jáun² juóun³² lín³² tsáu² jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hú¹tá¹ má²rá²jún¹ bíh¹ tsú². ²⁷ Tí³la³ Jesús ca³zanh³ cuo² tsú² hi³ ca³zion³ dí²; hi³ jáun² ñú²míh¹ hi³ né³, ca³náu² bíh¹.

²⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hi³ siáh³ Jesús cáun² hñú³, hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ngái³ ñí¹ hnga² tsú², hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ tiá² ca³tiáu¹³ yáh³ jnoh¹ hi³ chin¹³ jmí²chí³ hláinh¹ hi³?

²⁹ Jáun² ca³záih³ dí² tsú²:

—Qui¹hliá² jmí²chí³ hláinh¹ la³ hi³ lí¹³ chin¹³ tsú² jí³²la³ cun³quionh³ hi³ liéinh³² tsú² Dió³² bíh¹ [jí³ hi³ má²hien²¹ tsú² siáh³].

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ né³bí¹ jún³

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ Jmí¹ ca³huén² tsú² jáun² ñí¹ jáun², ca³ngá² tsú² la³cáun² hue¹³ Galilea. Tí³la³ Jesús tiá² jmí¹ hnió³ hi³ lí³ ñi³² tsáu² hi³ ngí³² dí² ñí¹ jáun² ³¹ qui¹hliá² jmí¹ má²tin² dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; jí³ hi³ zaih³² dí² la³ lá².

—Jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² jienh³ tsú² jo³cuo² tsáu², hi³ jáun² jngah³ tsú²; tí³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmá¹ jáun² né³, jenh¹³ bíh¹ jná¹³.

³² Tí³la³ tsá² hí³ né³, hí¹juáh³ tiá² ca³ngí¹³ bíh¹ he³ dá² jaun³² dí¹ juáh²³ tsú², hi³ jmí¹ juénh² tsú² siáh³ hi³ mí³² ñí¹con² Jesús hi³ jmu³ na²¹ já¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun².

Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³cha³tánh¹ tsú² já¹ juú² Capernaum; jáun² má²cuá³ ñéih³ Jesús la³ cun³ jmí¹ ca³ngái³ tsá² joh¹ hi³ ca³juáh³:

—¿He³ dá² jaun³² jmí¹ hí¹juónh³² hnoh² hú¹ juí³²?

³⁴ Tí³la³ tsá² hí³ cáun² lí¹ ca³tiánh³ tie³ bíh¹, qui¹hliá² hú¹ juí³² jáun² jmí¹ hí¹juónh²³ tsú² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien² ja¹ hmóu³² dí². ³⁵ Jáun² né³, Jesús ca³cuá³ hi³ jáun² ca³teh³ dí² tán¹ quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ hi³ lí³ quien², hniáuh³² jmu³ tsú² hi³ lín³ jan² tsá² huen³ ñí¹ cá¹táuh³ bíh¹, jí³ hi³ ma³cón³² tsú² siáh³ jí³lin² tsáu².

³⁶ Jmí¹jáun² ca³can³ dí² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ráin³² dí² siáh³, jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

³⁷ —Lí³ua³ jan² tsá² hen³ jan² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³ jí³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³²; hi³ ní¹juáh³ tsá² he³ jná¹³ né³, jun³juáh¹³ jmáh³la³ jná¹³ yáh³ he³ tsú², qui¹ ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³.

Ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, tsá² quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ hí³

(Lucas 9:49-50)

³⁸ Jmí¹; jáun² ca³juáh³ Juan²:

—Ti³², má²lí²neh²¹ jnoh¹ jan² tsá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú², jáun² má²lí²jmú¹³ jnoh¹ héih³² hí³ tiú²uú² jmu³ tsú² la³ jáun², qui¹hliá² tiá² ngí³² yáh³ tsú² quiúnh¹ dí².

³⁹ Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² jmú² náh² héih³² la³ ní², qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² hí³ jmu² hua³jueh³² cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³, hí³ má¹lí³² jáun² hléh³² siáh³ hlah³ ca³tin¹ jná¹³.

⁴⁰ Ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² hen² tí³ con² jnoh¹. ⁴¹ Qui¹ lí³ua³ jan² tsá² cué³² hnoh² uá¹jinh¹ cáun² vaso jmái² cun³ñí¹ hí³ hnoh² lín³ náh² tsá² joh¹ Cristo, ja³bí¹ tsá² hí³ uá²jaí³² hiáuh³ cáun² hí³ chu²¹, la³ cun³ hí³ ca³tin¹ hiáuh³.

Jesús hie³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² jmu² hí³ tanh³² tsáu² tso³

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² »Lí³ua³ jan² tsá² jmu³ hí³ tánh³² tso³ tsá¹míh¹ tsá² taunh² jná¹³ lá² ta²¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jmí¹ hí³ tónh³² tsú² zié³ lá¹ tsá² la³ hí³, hí³ chí¹hñéih²³ cáun² tá² quín¹ pa²¹ lín²¹, hí³ jáun² taun³ tsú² hñu³ jmí²mih²¹. ⁴³ Jáun² né³, ní¹juáh³ cuonh² hnú² jmu² hí³ tanh³² hnú² tso³, tí³ re² hná¹; qui¹ tí³ re² bíh¹ hí³ cuánh¹³ hnú² ta³ tiúnh¹ cáun² cuonh² ní¹ lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio², la³ cun³ bíh¹ hí³ cuóh¹³ nú² hí³ chí²¹ tá¹ tun³ cuonh² quiu³juóu³², ní¹ tiá² lí¹³ yéi³² jáun² sí², ⁴⁴ [ñí¹ hí¹ jáh¹ tiáunh¹ ngú³ quioh²¹ tsáu² tiú²uú² tsán¹³, hí³ sa³jun³ sí² bíh¹ yéi³².] ⁴⁵ Hí³ ní¹juáh³ tanh¹ nú² jmu² siáh³ hí³ tanh³² nú² tso³, hná¹ siáh³; qui¹

tí³ re² bíh¹ hí³ cuánh¹³ hnú² ñí¹ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio² hí³ tiá² zia³² cáun² tanh¹, la³ cun³ bíh¹ hí³ cuóh¹³ nú² quiu³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ tanh¹ nú² [ñí¹ tiá² lí¹³ yéi³² sí², ⁴⁶ ñí¹ tiá² jáh¹ tsán¹³, hí³ sa³jun³ sí² bíh¹ yéi³²]. ⁴⁷ Hí³ ní¹juáh³ mí¹máh¹ hnú² jmu² siáh³ hí³ tanh³² nú² tso³, chí³ cú²jueh³²; qui¹ tí³ re² bíh¹ cuánh¹³ hnú² ñí¹ cuá¹quien² Dió³² cun³quionh³ cá² má³ mí¹máh¹ cha³ jmí¹ cuóh¹³ nú² quiu³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ má³ mí¹máh¹, ⁴⁸ ñí¹ tiú²uú² tsán¹³ jáh¹ taunh³² ngú³ quioh²¹ tsáu², hí³ sa³jun³ sí² bíh¹ yéi³².

⁴⁹ »[Qui¹ la³jmí¹ sé²³ tsú² jáun² ñí¹ ñí¹ quioh²¹ jáh³ má²lí²jngih³ tsú² ñí¹con² Dió³² ta³ ñeh² bíh¹ hí³ jin³ tsú², la³ jáun² bíh¹ siáh³] lí¹³ tiánh³ hua³jan²¹ tsá² taunh² ta²¹ jná¹³, cun³quionh³ hí³ há¹ ngá¹³ tsú² uu³mí²tsi³² lí³ la³jmí¹ lí³ sí². ⁵⁰ Chu²¹ bíh¹ ñí¹; tí³la³ ní¹juáh³ la³ ca³lí³ máih³ bíh¹ ñí¹ né³, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jmu³ tsú² siáh³ hí³ lí³ ñeh¹? Cuí¹ zia³² ñí¹ hñu³ honh² hnoh², jí³ hí³ cuí¹ zian² náh² cáun² hí³ re² hí³ tin² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².

10

Jesús hie³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² hñoi³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo²

(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ Jesús já¹ juú² Capernaum, hí³ ngau³ tí³ hué¹³ Judea, hué³² nio² tí³ juí³² ñí¹ hía³² hiú² tí³ jo²¹ cua³ Jordán. Ñí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ca³ngih³² siáh³ juóun³² lín³² tsáu², hí³ jáun² ca³ma³tin² dí² siáh³ tsáu² la³ cun³ qui³ jmu² dí². ² Jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³ja³taunh²¹ ñí¹ zenh¹ Jesús, hí³ ca³ca³ ca³lan³ dí² tsú², hí³ jáun² ca³ngái³ dí² ní¹juáh³ hí³

lí¹³ tsáun³ tsá²ñuh² quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo². ³Jmí¹jáun² ca³ngái³ Jesús:

—¿He³ héih³² ca³quiú² hla¹ Moisés ñí¹con² hnoh² dúh¹?

⁴Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:
—Moisés ca³cué³ jái¹³ hi³ lí¹³ cuéh³² tsú² tsá²mi³ ñí²cuo² cáun² sí² hi³ lin¹ hi³ ca³tsáun³ tsú², hi³ jáun² má²lí¹³ chin¹³ dí² tsú².

⁵Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Moisés ca³cué³ héih³² jáun² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá² jái¹³ ngí²³ hnoh² bíh¹. ⁶Ti³la³ la³ cun³ jmí¹ ca³li³liáu³, jmí¹ ca³jmú³ Dió³² la³cu³ la³juéh³ mi³cuú²: “Tsá²mi³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³jmú³ Dió³²; ⁷hi³ jáun² bíh¹ chan³ tsá²ñuh² jméi² mí¹ziú¹³ ti³ có³² hi³ ma³zian² cu³li²¹ quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo², ⁸hi³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín¹³ tsú² tá¹ gon³”. La³ni² bíh¹ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², hi³ jáun² né³, tiú²uú² lí³ yáh³ gon³ tsú², qui¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín³ tsú². ⁹Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² ca³tin¹ tsá²mi³cuóun² tson³ cáun² hi³ má²lí²cunh³ Dió³².

¹⁰Jmí¹ má²tionh² tsú² jáun² ñéih³ né³, tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² ca³ngái³ siáh³ ca³ti²¹ hi³ ní². ¹¹Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ tsá² tun²³ tsá²mi³ ñí²cuo², hi³ jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mi³ siánh³, tsá² la³ hi³ má²lí²jmú³ tso³ juón¹ bíh¹ ñí¹con² tsá² ca³jan³ la³ñí¹; ¹²hi³ ní¹juáh³ tsá²mi³ siáh³ tun²³ ñí²cuo² hi³ jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²ñuh² siánh³, ja³bí¹ tsá²mi³ la³ hí³ siáh³ má²lí²jmú³ tso³ juón¹ bíh¹.

Jesús má²mih² tsá¹míh¹
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³Jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² ma³ jan² tsá¹míh¹ ñí¹con² Jesús, hi³ jáun² tin³ tsú² cuo²; ti³la³ tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² né³ ca³jin³ bíh¹ tsá² ná¹jan² hi³ tsá¹míh¹. ¹⁴Ti³la³ jmí¹

ca³jíe³ Jesús hi³ jáun² né³, ca³míh³ bíh¹ tsi³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³:

—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ ní² jái¹³, cui¹ ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí² jní² náh² jui³² quioh²¹, qui¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ ní² bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³². ¹⁵Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ní¹juáh³ tsá² tiá² he² héih³² hi³ jmu² Dió³² la³jmí¹ he² tsá¹míh¹, jmí¹líh³ bíh¹ tiá² chau²¹ jmái¹ hi³ hí³ tsú² jo³cuo² Dió³².

¹⁶Hi³ jáun² ca³ráin³² dí² tsá¹míh¹ hí³, jmí¹jáun² ca³ra³tsi³² dí² cuo² ñí¹ quioh²¹ hi³ ca³ma³mih² dí².

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ léinh³² Jesús
(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷Jmí¹ ngau²¹ siáh³ Jesús jui³² hún¹, jan² tsá²ñuh² ja³ cú²hé² hi³ ca³dí³jñí³² ta³ ñí¹ tsú², hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³² chun¹, ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hi³ jáun² lí¹³ lí³zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹hi³nio²?

¹⁸Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:
—¿He³ láih³² juáh³ hnú² hi³ jná¹³ tsá² chun¹? Hí¹ jan² yáh³ tsá² chun¹ tiá² zian², jí³²la³ jan² Dió³² bíh¹. ¹⁹Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² jngih³ náh² tsáu², ha³ lí² jmú² náh² juón¹, ha³ lí² háin² náh², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ náh² jú¹ tí¹jái², ha³ lí² lí¹ ma³can¹³ náh² tsáu², tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”.

²⁰Jáun² tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³:
—Ti³², la³jí³² bíh¹ hi³ ní² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ la³ cun³ jmí¹ míh² ná¹.

²¹Jáun² Jesús ca³jien³² tsá² hí³ ca³la³ hi³ hnio³ lín³² dí², jáun² ca³záih³ dí² siáh³:

—Cun³ jáun² zia³² bíh¹ cónh³lí¹ cáun² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hnái¹ la³jí³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quie³ jáun²

ñí¹con² tsá² tia³mií², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ hánh³ nú² hñú³mi³cuú²; ní¹ má¹lí³² jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³ [uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quián¹³ nú²].

22 Jmí¹ má²lí²niéí³² tsú² jáun² jái¹³ ní², jlánh¹ hlaih³ ca³ta³no¹ tsí³, hi³ jáun² ngah³ hi³ hí¹uín³ tsí³ qui¹hliá² jlánh¹ jmí¹ hánh³.

23 Jmí¹jáun² ca³jie³ Jesús cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹, jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con².

—iHéh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²!

24 Tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² né³, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹ ca³ti²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun²; tí³la³ Jesús ca³juáh³ siáh³.

—Jón³, jéhéh³ ma³ dá² juóuh³² hi³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³² [ní¹juáh³ tsá² hái³² tsí³ hí³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²]!
25 Tí³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mi³quie³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

26 Jmí¹ má²lí²niéí³² tsú² jái¹³ ní² né³, ca³ja³cáun² lín³² bíh¹ tsí³, jáun² ca³ngái³ rainh²¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ ca³juáh³:

—Hí³ jáun² né³, ¿hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³ liáun³?

27 Jáun² Jesús ca³jie³ ñí¹ tionh¹ tsú², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnga² Dió³² bíh¹ tin² hi³ ní², jun³juáh¹³ tsá²mi³cuóun² yáh³; qui¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³ juóuh³² tiá² zia³² ñí¹con² Dió³²

28 Jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³:

—Sá¹ní² jie³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ tí³ có³² la³jí³² hí³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngí¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú².

29 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lí³ua³ jan² tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hi³ má²ca³chan³ siáh³ tsá²mi³ jí³ tsá²ñuh² rainh²¹, jméi² mí¹ziú¹³ tsú², [ñí²cuo² tsú²,] jon² tsú², jí³

hi³ má²ca³tú³ tsú² siáh³ ñí¹ná² quioh²¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³ jí³

hi³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² ní² siáh³,³⁰ jáun² tsá² la³ hí³ hiáh³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² hña³láu³ nió³ la³ cónh³ bíh¹

hi³ jmí¹ zia³² jáun² quioh²¹, uá¹la³ cun³: hñú³, rainh²¹ tsú² tsá²mi³ tsá²ñuh², mí¹ziú¹³ tsú², jon² tsú², jí³ ñí¹ná² ní² siáh³, uá¹jinh¹ ta³ hó² uo² tsáu²; hi³ jmí¹tsú² jmí¹ja³² né³, lí¹³ zian² tsú² siáh³ cun³ jmí¹hi³nió².

31 Tí³la³ juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tsá² la³ hí³ dá² lín¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ bíh¹ má¹jáun²; hi³ jáun² juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ ta³né³² né³, tsá² la³ hí³ dá² tí³ lín¹³ tsá² la³ñí¹ bíh¹ má¹jáun².

Jesús má²juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaih³² jéin³² hí³ jún³

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

32 Hí³ jáun² né³, tá¹la³ má²hí¹uú²³ tsú² tí³ juú² Jerusalén, ca³ma³liáu³² Jesús hí³ tsau³² uóunh³ ján³ ta³ ñí¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; jáun² tsá² hí³ má²hí¹ná¹tsá²cáun² tsí³, hi³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³, jmí¹ má²hí¹tsá²táunh¹ siáh³ ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsí³ cu³hna²¹ tsú². Hí³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ ñí¹ tí³ có³² tá¹ quián³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ cun³ qui³ tan² jmu², hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hí³ zaih³² tsú² he³ lánh³ quiunh²¹ dí². 33 Hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² tí³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ jienh³ tsú² jáun² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní² siáh³; hi³ jáun² tsá² hí³ jmu³ héih³² hi³ ma³nga² tsú² jná¹³ hí³ jienh³ dí² siáh³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, 34 Jáun² tsá²cá²jo²¹ né³, qui³ cáuh³² jná¹³ cú²nga¹, hi³ tiu³ hñéi³² tsú², jí³ hi³ quiu³ po³ tsú², má¹lí³² jáun² né³ jngah³ tsú²; tí³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmái¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

Jacobo quionh³ Juan² mi³² cáun² hi³ chú³²

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jmí¹jáun² tá¹ gon³ jon² Zebedeo, Jacobo quionh³ Juan², ca³ma³janh³² ñí¹ zenh¹ Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ti³², hnáu² jnoh¹ hi³ jmúh¹³ hnú² cáun² hi³ chú³² hi³ mí¹³ jnoh¹ ñí¹con² hnú².

³⁶ Jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿He³ hnáu² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³?

³⁷ Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Jmu³ tiá³ hi³ chú³² hi³ lí¹³ tsá¹tau² jnoh¹ cu³henh¹ hnú², jan² ti³ cuá² chu²¹ hi³ jan² siáh³ ti³ cuá² cáun¹ ní¹ má¹ti³ ñí¹ má²ñi³quien² nú².

³⁸ Ti³la³ Jesús né³ ca³ngái³:

—Hnoh² dá² hí¹juáh³ tiá² ñíh¹ bíh¹ náh² he³ ná¹mih³². ¿Hí¹ quinh¹ náh² jmái¹ hi³ há¹ ngá¹³ náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, jí³ hi³ zón³² náh² siáh³ jmái² hi³ má¹tsoh¹ honh² la³jmí¹ zón²¹ jná¹³?

³⁹ —Ján³, lí¹³ bíh¹ —ca³juáh³ tsá² hí³.

Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Tson² bíh¹ cu³ti³ há¹ ngá¹³ hnoh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³ jí³ hi³ zón³² náh² siáh³ jmái² la³jmí¹ zón²¹ jná¹³, ⁴⁰ ti³la³ hi³ ca³ti²¹ hi³ cuá¹tianh³ náh² cu³hén² jná¹³, jan² cuá² chu²¹ hi³ jan² ti³ cuá² cáun¹ má¹ná¹, tiá² ca³tin¹ yáh³ jná¹³ cué¹³, quí¹ ñí¹ jáun² má²lí³ hua³jan²¹ hi³ tsa³tiánh² tsá² má²ca³quianh³ hnga² bíh¹ Díó³².

⁴¹ Jmí¹ ca³nái³² tsá² quian³ ñí¹ hná¹ jáun² jái¹³ jáun² né³, ca³míh³ tsí³ ñí¹con² Jacobo quionh³ Juan². ⁴² Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³teh³ jí³lin² tsá² hí³ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² ná¹ñíh¹ hi³ tsá² ná¹ho² ta²¹ ma³ quín³² ma³ caun³² hué³² jmu² quien² ñí¹con² tsá² zian² hué³² jáun², hi³ jáun² tsá² ná¹quien² hi³

né³, cáun² jmu² héih³² ñí¹con² tsá² tionh² hi³ jo³cuo². ⁴³ Ti³la³ tiá² ca³ti²¹ yáh³ hi³ lí¹³ la³ jáun² ja¹ quián¹³ hnoh². Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lí³quien² ja¹ quián¹³ hnoh², hniáuh³² lín³ tsú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹ ñí¹con² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²; ⁴⁴ hi³ lí³ua³ jan² hnoh² tsá² hnáu² náh² lín¹³ tsá² la³ñí¹, hniáuh³² jmúh¹³ náh² hi³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan²*tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² bíh¹. ⁴⁵ Quí¹ hí¹ la³ ti³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuoun² yáh³ cuan³ ná¹ ñí¹ hue²¹ lá² hi³ ja³ma³con²¹ ná¹ tsáu², jun³juáh¹³ hi³ ti³ ma³cáu³² yáh³ tsáu² jná¹³; jí³ hi³ cuan³ ná¹ siáh³ hi³ jienh²¹ ná¹ huen² hi³ jún³, hi³ lí³ cáun² hmah²¹ ca³ti²¹ hi³ lí¹³ liáun³ juóun³² lín³² tsáu².

Jesús jmah²³ Bartimeo tsá² ten³
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Jericó. Jmí¹ má²cuá¹cuá²hai³² Jesús já¹ juú² jáun² quionh³ tsá² joh¹, jí³ la³ má²quionh³ juóun³² lín³² tsá² siánh³ siáh³, jmái¹ jáun² jmí¹ cuá¹tón²¹ jan² tsá² ten³ jmái² Bartimeo hú¹ juí³², jon² Timeo, hi³ cuá¹mi³² cú¹dáin³. ⁴⁷ Jmí¹ ca³nái³² tsá² hí³ hi³ má²cuá¹ja³² Jesús Tsá² juú² Nazaret, jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² tsú² hóh³² tiá³ hi³ juáh³:

—¡Hnú² Jesús, jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mi³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

⁴⁸ Juóun³² tsáu² ca³je³ tsá² ten³ hi³, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² cuá³² tsá² hi³ ta³máih³, ti³la³ tsá² ten³ hí³ má¹ná¹, ti³ lí³mi¹ tiá³ ca³hóh³² bíh¹ hi³ ca³juáh³:

—¡jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mi³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

49 Jmí¹ jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³juáh³:

—Cuá²tiéh³ tsá² ó³².

Jáun² ca³ñí¹tieh¹ tsú² tsá² ten³ hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí².

—Ma³hiún¹³ hnú² honh², náu², má³², quí¹ ó³² dí²te³ tsú² hnú².

50 Jmí¹ jáun² ca³tú³ hmih³² hi³ jmí¹ cuá¹jaunh³² hi³ ca³náu² cu³diá²jan² la³ lá² hi³ ngau³ tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús. 51 Jáun² Jesús ca³ngái³ hi³ juáh³:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná¹³ ñí¹con² nú²?

Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³ngái³:

—Tí³², hnó³² jná¹³ hi³ jnia³ siáh³ mí¹ñi³².

52 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Má²lí¹³ bíh¹ cuánh¹³ hnú², má²lain³² bíh¹ hnú² quí¹hliá² lí²chá¹ nú² cáun² honh².

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ mí¹ñí¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús.

11

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén (Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Jmí¹ má²ja³quían³ chá¹táunh¹ tsú² juú² Jerusalén, ca³cha³táunh¹ tsú² có³² juú² Betfagé jí³ Betania, can³² máh³ míh¹ Olivos; jmí¹ jáun² ca³zen³ Jesús gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², ²hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tí³ chí¹ján³ ní², jáun² ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh² né³, chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ míh¹ hi³ cuá¹hñéih¹, jáh³ hí³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³ñi³tsin¹. Jáun² cuá²zanh¹ náh² jáh³ hí³ hí³ ñá¹jan³² náh² tí³ lá².

3 Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³ngái³ ñí¹con² hnoh²: “¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ ní²?”, jáun² juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: “Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tí³² juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³, hi³ jáun² la³juí³ já¹jon¹ jnoh¹ siáh³ ní¹ lá²”.

4 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hí³, hi³ jáun² ca³chanh²¹ tsú² jan² lo¹ búh¹ míh¹ zenh² ja¹ hñú³ hi³ dí¹hñéih¹ cáun² ho³hñú¹³; hi³ jáun² ca³záih³² tsú².

5 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ ní²?

6 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³záih³ tsú² la³ cun³ rón³² hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús; jmí¹ jáun² ca³cué³ bíh¹ tsú² jái¹³ hi³ tsa³tánh¹ tsú². 7 Jáun² ca³ñí¹jan² tsú² lo¹ búh¹ míh¹ hí³ tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ jáun² ca³na³tsí³ dí² ha¹ cu³hna²¹ jáh³, jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ñi³tsin¹ Jesús jáh³.

8 Juóun³² tsá² ca³qui³ ca³ja³ ha¹ hú¹ juí³², hi³ ma³ jan² né³, ca³quieh³ cuú² ñeh¹ hmá² tsí²¹ hué¹³ tsáu² hi³ ca³ja³ siáh³ hú¹ juí³².

9 Tsá² jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ chí¹ján³, jí³ tsá² jmí¹ hí¹já²táunh¹ chí¹cáin² ní² siáh³ ca³ma³liáu³² hi³ tí³ hóh³² tiá³, hi³ juáh³:

—¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³²! ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² juo¹³ dí²! 10 ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³² ní² hi³ hau³ jái¹³ la³jmí¹ ca³hó³ jáun² hla¹ Dá²vi²¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²! ¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²!

11 Jáun² né³, hi³ bíh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³ñí¹hi³² siáh³ hñu³ cuáh³² chin¹; jmí¹ má²lí²jie³ tsú² jáun² la³jí³² hi³ zia³² ñéih³ jáun², jmí¹ jáun² ngau³ cú²jueh³² juú² Betania quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, quí¹ jmí¹ má²ca³hláu³ bíh¹.

Jesús jin²³ hmá² sí² co² tiá² mái³ hai²¹

(Mateo 21:18-19)

12 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³huén² tsú² juú² Betania, hú¹ juí³² jáun² ca³ráun³ ñí¹cuóunh²¹ Jesús. 13 Ta³ hí¹hún¹ tsú² jáun² juí³² ca³jie³ cáun²

hmá² sí² co² chí²¹ ñí¹ uóunh³ hí³
 má²tsauh²¹ mu²¹; jáun² ngau³ dí²
 hí³ ca³ñí¹jie¹³ hmá² jáun² ní¹juáh³
 hí³ hai²¹ mí³ sí², tí³la³ hí¹ cá²
 má³ yáh³ má³ tiá² ca³choh¹³ tsú²,
 jmáh³la³ mu²¹ bíh¹ hmá² tsi²¹, qui¹
 jun³juáh¹³ jéin² quioh²¹ mí³ sí² yáh³
 jmái¹ jáun². 14 Jáun² Jesús ca³záih³
 hmá² sí² jáun² la³ lá²:

—Né³² tí³ chí¹ján³ jmí¹líh³ tiú²uú²
 hin² cuh³ má³ hí³ jmí¹ ha³ hnú².

Jáun² tsá² hai²¹ hí³ tí³ con² tsú²
 ca³nái³² jái¹³ jáun².

Jesús má²ji² cuáh³² chín¹

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

15 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³cha³táunh¹
 tsú² siáh³ já¹ juú² Jerusalén. Jáun²
 Jesús ca³hí³ siáh³ hñu³ cuáh³² chín¹,
 hí³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hí³ ca³chu³
 ca³huen³ tsá² jmí¹ ná¹hma² jí³ tsá²
 jmí¹ ná¹la³² ñí¹ jáun². Ca³ziu³ ca³cuí³
 tsú² mesa quioh²¹ tsá² jmí¹ ná¹zai³²
 que³ quioh²¹ hué³² siáh³ jí³ hmá²si¹
 quioh²¹ tsá² jmí¹ ná¹hma² chí³ jái²
 ní² siáh³; 16 hí³ hí¹ jan² tsáu² tiú²uú²
 ca³cuéh³ tsú² jái¹³ hí³ tsa³can³² lío²¹
 juí³² ñéih³ hiah³² hu²¹ cuáh³². 17 Hí³
 jáun² ca³ma³tín² tsú² tsáu², hí³ juáh³
 la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³:
 “Hñu³² jná¹³ dá² jmái²: Hñú³ ñí¹
 lí¹³ liéinh³² tsá² zian² tá¹ cáun²
 hngá¹máh³ Dió³²”. Tí³la³ hnoh²
 né³, tá²hláu² quioh²¹ háin² bíh¹
 má²ca³jmuh³ náh².

18 Hí³ jáun² tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ jí³
 tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ siáh³ ca³nái³²
 jái¹³ jáun², hí³ jáun² jmí¹jáun²
 ca³hnauh² tsú² ha³ lánh³ rón³² lí¹³
 jngíh³ Jesús, hliá² jmí¹ juénh² dí²,
 qui¹hliá² la³jín³² tsáu² bíh¹ jmí¹
 ná¹tsá²cáun² tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ hí³
 hie³² tsú² jáun². 19 Tí³la³ jmí¹
 ca³niéi² jáun² né³, cua³han³ bíh¹
 Jesús já¹ juú² jáun².

Hmá² sí² co² má²quiéin²

(Mateo 21:20-22)

20 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³nga² tsú²
 ta³ hú²niéi² juí³² ñí¹ chí²¹ hmá² sí²
 jáun², hí³ jáun² ca³jie³ tsú² hí³ la³
 má²ca³lí³ quiéin² bíh¹ ca³la³ tí³ chí²
 jmu². 21 Jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹, hí³
 jáun² ca³záih³ dí² Jesús:

—Tí³², sá¹ní² jie³ dúh¹, má²ca³lí³
 quiéin² máh³ hmá² sí² hí³ ca³jín³²
 hnú² jáun².

22 Jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Cáun² chá¹ náh² honh² ñí¹con²
 Dió³². 23 Qui¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³
 hnoh², hí³ lí³ua³ jan² tsá² záih³²
 máh³ ní²: “jQuin³² hnú² ñí¹ ní²,
 hñu³ jmí²miih²¹ cuá²hú³²”, ní¹juáh³
 tiá² hu²¹ yáh³ hliáu³ ñéih³ tsí³
 tsú², tí³la³ taunh³² tsú² ta²¹ hí³ lí¹³
 bíh¹ lí³tí³ la³ cun³ hí³ má²lí²juáh³,
 hí³ jáun² bíh¹ lí¹³ la³ jáun². 24 Hí³
 jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con²
 hnoh², hí³ la³jí³² hí³ míh¹³ náh²
 ñí¹con² Dió³², ní¹juáh³ hí³ nio² cáun²
 honh² náh² hí³ má²hian² náh²,
 jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³. 25 Hí³
 ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³lien¹ náh² Dió³²
 né³, ní¹juáh³ zian² tsá² ná¹háun³
 náh² quiúnh¹, chú³² chíh¹³ náh²
 honh², hí³ jáun² Ñeh² náh² Tsá²
 cuá³ hñu³mí³cuú² chí¹³ siáh³ tsí³
 tsáu³ hnoh². 26 [Tí³la³ ní¹juáh³
 hnoh² tiá² la³ chíh¹³ yáh³ honh²,
 hí³ jáun² ja³bí¹ Ñeh² náh² Tsá² cuá³
 hñu³mí³cuú² tiá² chí¹³ yáh³ tsí³
 tsáu³ hnoh².]

*Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hí³ ha³
 jinh¹ hiauh³ dí² jái¹³ hí³ ho²*

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

27 Jáun² né³, ca³cha³tánh¹ tsú²
 siáh³ já¹ juú² Jerusalén. Tá¹la³
 cuá¹ngí³² jáun² Jesús hñu³ cuáh³²
 chín¹ ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³
 mí³jmú³ ñí¹ zenh¹ tsú², la³
 má²quionh³ tí³² liei²¹ jí³ tsá²daun³²

tsá² ná¹ñí¹ juú² ní², 28 hi³ jáun²
ca³ngáih³ dí² Jesús:

—¿Hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmu³²
nú² ta²¹ ní²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³
jái¹³ hi³ hauh³² hnú² ní²?

29 Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun²
jái¹³ ní¹con² hnoh²; ní¹juáh³ hi³
ngáih¹ hnoh² jái¹³ hi³ nga¹ jná¹³
lá², jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³ hi³
hin² tsánh² ca³cué³ jái¹³ hi³ jmu²
jné¹³ la³jé¹³ hi³ lá². 30 ¿Hin² tsánh²
ca³ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu²
jmái²? ¿Hí¹ Dió³², ho³ tsá²mi³cuóun²
uá¹? Nga³ né³.

31 Ti³la³ tsá² hí³ né³, cáun²
lí¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún²
hmóu³² bíh¹, hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³²
bíh¹ ca³ze³ tsú², jáun² tsá² ní² né³ lí¹³
nga³: “Hí³ jáun² né³, ¿he³ láih³² sa³
tiá² ta²¹ ca³tanh³² yáh³ náh² tsú²?”
32 Ti³la³ ¿hí¹ lí¹³ za¹³ dí² tsú² hi³
tsá²mi³cuóun² bíh¹ ca³ze³?

Qui¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² ní¹con²
tsáu², qui¹ ní³² tsú² hi³ la³jín³² tsáu²
bíh¹ ná¹lín²³ hi³ hla¹ Juan² jmí¹
lín³ jan² *ti³² jé¹ Dió³². 33 Hí³
jáun² cu³tsa³² ca³záih³ tsú² cú²jueh³²
Jesús:

—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:

—Hí³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³
juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³
jái¹³ hi³ jmu² jné¹³ la³jé¹³ ta²¹ lá².

12

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² hláih¹

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

1 Jáun² Jesús ca³ma³liáu³² hi³
liéinh³² tsáu² cun³quionh³ jái¹³ hi³
jmu², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí³
mi³ uóun²jeh¹³ hué³² quioh²¹;
jáun² ca³jmu³ jné¹³ la³ cu³ la³ jéin³
jáun², hi³ ca³zih³ siáh³ cáun² ní¹ lí¹³
quiáuh³² jmáih²¹ mi³ uóun²jeh¹³,

ji³ hi³ ca³jmu³ tsú² siáh³ cáun² hñú³
ñe¹ lín²¹ ní¹ lí¹³ dí³chín³² tsá² jmu³
hua³hi¹³ ní¹náí² jáun². Jmí¹ lí²¹ jáun²
né³, ca³quiú² ní¹náí² jáun² jo³cuo²
tsá² lí¹³ jmu³ ta²¹; hi³ jáun² tsá²
jmu² hi³ ta²¹ né³, jmí¹ ma³mah¹
quioh²¹ ní¹náí² jáun² cun³quionh³
hi³ jéinh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³
ló³² jáun². Jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ ní¹
uóunh³. 2 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³
ca³láu² mi³ uóun²jeh¹³ né³, jáun²
ca³zen³ tsú² jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹
joh¹ ní¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³
ní¹náí² jáun², hi³ tsa³mái¹ ca³lá² hi³
ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³ ca³tin¹
tsá² quioh²¹ ní¹náí². 3 Ti³la³ tsá²
ná¹jmu² hi³ ta²¹ má¹ná¹, ca³zanh³
bíh¹ tsá² ca³zen³ hi³ tsá² quioh²¹
ní¹náí², hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí²,
hi³ jáun² lí¹ hai²¹ cuá² ta³ bíh¹ tsú²
ca³chanh³ dí². 4 Jáun² tsá² quioh²¹
ní¹náí² ca³zen³ siáh³ cónh³¹¹ jan²
tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹; ti³la³ tsá²
hí³ né³, ca³quiunh³ bíh¹ tsú² ca³la³
ca³cuíh³ chí¹ jé³ hi³ ca³tu³ ca³hión³²
dí² jú¹ hlah³ jú¹ hó³². 5 Tsá² quioh²¹
hí³ ní¹náí² ca³zen³ siáh³ cónh³¹¹ jan²
tsáu², ti³la³ tsá² hí³ né³ ca³jngih³ bíh¹
tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³zen³ dí² siáh³
juóun³² tsá² ní¹ hná¹ jáun²; ma³ jan²
tsá² hí³ ca³quiú³ ca³pan³ bíh¹ tsú²,
hí³ ma³ jan² tsá² hí³ ca³jngih³ tsú²
siáh³.

6 Jáun² jí³²la³ jon² bíh¹ tsú² jéi³²¹¹
jmí¹ zian² jan², tsá² jlánh¹ jmí¹
hno³ dí² lín³²; hi³ jáun² tsá² hí³ jon²
bíh¹ tsú² ca³zen³ ní¹ cá¹táuh³, qui¹
jmí¹ lín²³ dí²: “Cun³ tanh¹³ bíh¹ tsú²
ta²¹ jón³² jné¹³”. 7 Ti³la³ tsá² ná¹jmu²
hí³ ta²¹ né³, ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹
má²tún² hmóu³² hi³ ca³juónh³ la³
lá²: “Já² tsá² ní² bíh¹ lí³quioh²¹
ní¹náí² lá² ní¹ má¹jun² jméi², chú³²
cuí¹ jngih¹³ dí² tsú², hi³ jáun² lí³
quiú¹³ dí² ní¹náí² lá²”. 8 Jáun²
ca³zanh³ dí² tsá² hí³ hi³ ca³jngih³ dí²

tiáunh¹, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³chin² dí² tí³
cheih³² ñí¹nái² jáun².

⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ngái³ Jesús
ñí¹con² tsá² hí³:

—¿He³ lín²³ hnoh² jmu³ tsá²
quioh²¹ hí³ ñí¹nái² ñí¹con² tsá²
ca³jmú³ hí³ la³ jáun²? Tsá² hí³ dá²
jáunh³ bíh¹, hí³ ja³ma³tsan² tsú² tsá²
jmu² hí³ ta²¹ ñí¹nái² quioh²¹, hí³
jáun² tsá² siánh³ bíh¹ cuéh³² tsú²
cú²jueh³² ñí¹nái² jáun².

¹⁰ ”¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³
lá²?:

Quín¹ hí³ tiá² ca³jeh²¹ jáun² tsá²
ná¹lín³ tí³² hiah³²,
ta³né³² má²lí³ cá² má³ quín¹ hí³
jlánh¹ bíh¹ quien²,
quín¹ hí³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².

¹¹ Hí³ ní² dá² ca³jmú³ Juo¹³ bíh¹ dí²,
cáun² hí³ lí¹³ lí³ tsa³cáun² tsí³ dí².

¹² Jmí¹ jáun² ca³lín¹³ tsú²
hí³ ma³tson¹³ Jesús, qui¹hliá²
má²ca³lí³tsin² dí² hí³ já¹³ ca³tin¹
hmóu³² bíh¹ dí² hí³ má²lí²jmú³
tsú² jáun². Tí³la³, jmí¹ juénh² bíh¹
tsú² ñí¹con² tsá² ná¹ngih³² hí³, hí³
jáun² cáun² lí¹ca³lión³² bíh¹ dí² tsú²
cú²jueh³², hí³ jáun² ja³tanh²¹.

Jesús juáh³ hí³ ca³ta¹ dí²
má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chí²hmah²¹
(Mateo 22:15-22; Lucas 20:19-
26)

¹³ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³zen³ tsú²
ma³ jan² tsá² *fariseos jí³ tsá² cu³
nio³ joh¹ Herodes ní² siáh³, hí³
tsa³ca³ tsa³lian³ dí² Jesús, neh²¹ tiá¹
hléh³² cáun² já¹³ hí³ lí³ lí¹³ tánh³²
tso³. ¹⁴ Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hí³
ca³záih³ Jesús la³lá²:

—Hnú² tí³², né¹ jnoh¹ hí³ hnú²
hieh³² jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹, tiá²
hí³² yáh³ honh² hnú² la³ cun³
hí³ juáh³ tsáun², qui¹ tiá² jmuh³²
yáh³ hnú² hí³ jan² quien² hí³ jan²
tiá² quien², tí³la³ hnú² bíh¹ jan²
tsá² hieh³² jú¹ tson² hí³ ca³tí²¹

juí³² quioh²¹ Dió³². ¿Hí¹ ca³tí²¹
má¹hmah²¹ jnoh¹ quie³ hí³ mí³²
*tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ juú² Roma,
ho³ tiá² hniáuh³²? ¿Má¹hmah²¹
jnoh¹, ho³ tiá² má¹hmah²¹?

¹⁵ Tí³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lí³tsin²
hí³ tsá² hí³ lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹ bíh¹,
hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿He³ láih³² cá² lau²³ hnoh²
jná¹³? Nǎ²cán¹ dú¹ cáun² *cú¹tiáun²
neh²¹ hí³ jie²¹ jná¹³.

¹⁶ Jáun² cua³can³² tsú², hí³ jáun²
jmí¹ ca³jé³ Jesús ca³ngái³:

—¿Hin² mí³ ñí¹ tá²lá¹ ñí¹ lá², hí³
hin² hí³ jmái² tón³² lá² siáh³?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Quioh²¹ tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹
bíh¹ ní³².

¹⁷ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³
lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lín³
mí³chí¹ la³ cun³ hí³ ca³tin¹ hiáuh³,
hí³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³
hí³ ca³tin¹.

Jáun² lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹
tsá² hí³ lí³, qui¹hliá² la³ jáun² bíh¹
ca³ngái³ tsú².

*Nga² tsáun² ca³tí²¹ hí³ jenh¹³ tsú²
(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-
40)*

¹⁸ Hí³ jáun² jmí¹ jáun² cua³taunh²¹
ma³ jan² tsá² *saduceos hí³
cua³jien³ Jesús. Tsá² cu³ nio³ tsá²
saduceos hí³ tiá² ta²¹ haih²¹ yáh³
hí³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³, hí³ jáun²
bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús já¹³
lá²:

¹⁹ —Hnú² Tí³², ñí¹ liei²¹ quioh²¹
hla¹ Moisés rá¹juáh³ ní¹juáh³ jan²
tsá²ñuh² ca³jun³ ta³ tiá² ca³lí³zian²
jon² quionh³ tsá²mí³ ñí²cuo², jáun²
tsá²ñuh² dá¹jon²¹ hla¹ hí³ ca³tin¹
jan³ siáh³ tsá²mí³ hí³, hí³ jáun² lí³
zian² jon² hí³ ca³tin¹ hla¹ hí³. ²⁰ Hí³
jáun² né³, jmí¹ zian² cá² mí¹zionh²
tsá²ñuh² hí³ jmí¹ ná¹lín³ quiaun³
má²tún² rainh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³.
Tsá² má²ján³ né³ jmí¹ ca³jéinh³²

cuo² quionh³ jan² tsá²mi³, ti³la³ jun³ bíh¹ tsá²ñuh² hi³ ta³ tiá² jon² ca³li³zian². 21 Jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mi³ hnái³ hi³, ti³la³ ca³jun³ bíh¹ siáh³ tsá² hi³ ta³ tiá² jon² ca³li³zian²; la³ jáun² bíh¹ ca³li³ siáh³ quioh²¹ tsá² ñí¹ má²gáun³. 22 La³ jáun² bíh¹ ca³li³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá² hi³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³li³zian² jon² quionh³ tsá²mi³ hí³. Ñí¹ cá¹táuh³ jáun² né³, jun³ bíh¹ siáh³ hnga² tsá²mi³. 23 Jáun² né³, ní¹ má¹ti³ ñí¹ ca³jeh¹³ tsú², ¿hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³ ñí²cuo² tsá²mi³ hí³, qui¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mi³ hí³?

24 Jáun² Jesús ca³ngái³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ná¹tsá²con² lín³² bíh¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³ tiá² cuin² náh² Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ sa³jun³ pí³ quioh²¹ Dió³² ní² siáh³. 25 Qui¹ ní¹ má¹ca³jeh¹³ tsáu² ja¹ hla¹, tiú²uú² cuo² tsú² jéinh³² yáh³, hi³ sa³jun³ cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hí³ jéinh³² cuo², qui¹ má¹jáun² dá² má²lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹, tsá² tionh² hí³ hñu³mi³cuú². 26 Ti³la³ hi³ ca³ti²¹ ní¹juáh³ hi³ tson² jeh¹³ tsá² má²cá²tsan³ né³, ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ ha³ lánh³ lí³ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Dió³² ja¹ hmá² ton² hi³ jmí¹ chí¹cau³² jáun²? Jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ la³², Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹, Isaac jí³ Jacob ní² siáh³”. 27 Qui¹ Dió³² dá² lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jun¹; jáun² né³, lí¹ ná¹tsá²con² ti³ ca³nga² bíh¹ hnoh².

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-37)

28 Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ jmí¹ zenh¹ siáh³ jan² tsá² lín³ ti³² liei²¹, tsá² má²lí²niéi³² jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun². Tsá² hí³ né³ ca³li³tsin² hi³ re² bíh¹ má²lí²ngái³ Jesús, hi³ jáun² ca³ngáih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—¿Hín² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²?

29 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Hi³ lá² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jí³²: “Sá¹ní² niéi² hnoh² tsá² *Israel, jí³²la³ jan² tán¹ Dió³² Juo¹³ bíh¹ dí² lín³ Dió³². 30 Jáun² jma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², la³jí³² jmí²chí³ quián¹³, jí³ la³jí³² hi³ lín²³ nú², jí³ ca³la³ jí³² pí³ quián¹³ nú² siáh³” Hi³ ní² bíh¹ héih³² la³ñí¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien². 31 Hi³ jáun² héih³² ñí¹ má²tun³ né³ lí³ la³ lá²: “jMa³hno¹ tsá²mi³cuóun² renh² la³jmí¹ hno³ nú² huen²!” Tiú²uú² zia³² yáh³ cónh³ cáun² héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hi³ tun³ ní².

32 Jáun² né³, ti³² liei²¹ hi³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Chú³² lín³² bíh¹ la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní² Ti³². Jú¹ tson² bíh¹ ní³² má²lí²juah²¹ hnú², hi³ jí³²la³ jan² tán¹ Dió³² bíh¹ zian², hi³ tiá² zian² yáh³ cónh³í¹ jan² Dió³² siánh³. 33 Jí³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ má¹hno¹ dí² Dió³² la³ jonh³ jmí¹ tsí³ dí², la³jí³² hi³ ngí²³ dí², [la³jí³² jmí²chí³ quiú¹³ dí²,] jí³ la³jí³² pí³ quiú¹³ dí² ní² siáh³; jí³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hno¹ siáh³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹ la³jmí¹ hno³ dí² hmóu³², hi³ ní² bíh¹ hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ jáh³ hi³ jngih² tsú² jáun² ñí¹con² Dió³², jí³ la³jí³² hi³ lí¹ cue³² tsú² jáun² ñí¹con² Dió³² hi³ jin³² tsú² jáun² ñí¹ lí³ ñí¹hiú¹³.

34 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús hi³ tsá² hí³ má²lí²ngái³ re²

lín³², jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Cú¹pih²¹ bíh¹ jéi³²í¹ hniáuh³² hi³ huh²¹ hnú² jo³cuo² Dió³².

Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³tia³ tsí³ hi³ nga³ siáh³ jái¹³ ñí¹ hná¹ jáun².

¿Hin² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ Tsá² lín¹³ Cristo?

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Jesús jmí¹ cuá¹má²tin² tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jmí¹ cuá¹juáh²³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² juáh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ hi³ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ néh¹ Tsá² lín¹³ Cristo? ³⁶ Quí¹ hnga² hla¹ Dá²vi²¹ ca³hléh³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³cué³ Jmí²chi³ Chun¹ hñu³ tsí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záih³ Tí³² Juóu³² jná¹³:

Tí³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³, ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³ jmí¹ lí³ cáun² jli²¹ hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien² hi³ ná¹tsin²¹ hnú² tanh¹.

³⁷ Hi³ jáun² né³, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹?, quí¹ ta³ bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ hí³ la³ ca³juáh³ hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hi³ Cristo.

Jáun² tsá² juóun³² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³, ca³la³ hi³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ jmí¹ ná¹nái³².

Jesús jñéh²³ tsáu¹³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹

(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jmí¹ ca³ma³tin² Jesús tsá² ná¹ngih³² hi³ né³, ca³juáh³:

—Hua³hín¹³ náh² jmu³ quiúnh¹ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, quí¹ tsá² hí³ jlánh¹ zain³² hi³ quíh³² hmih³² cuo²

hi³ ñí³táunh¹ tí³ hlá² tí³ ní²; jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ca³jenh² dí² ja¹ hmah²¹, ³⁹ jlánh¹ hniá¹ tsú² tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, jí³ hi³ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ ñí¹ nio² jmái¹. ⁴⁰ Tsá² hí³ bíh¹ tsá² quin²³ sí¹ hñú¹³ tsá²mi³ hnái³, hi³ má¹lí³² jáun² né³, lí¹ ráin³² ñí¹ cun³quionh³ hi³ liéinh³² jáun² Dió³² ué³ lín³². Cun³ñí¹ hi³ jáun², tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ héih³² hi³ tá¹tsin¹ tsú² ní¹ má¹jáun².

Quie³ ca³cué³ tsá²mi³ hnái³ tia³mii²

(Lucas 21:1-4)

⁴¹ Cu³ jéin³² jmí¹ cuá¹tón²¹ Jesús có³² ho³hñú¹³ cuáh³² chín¹, có³² ñí¹ táun³ cuó² toh² tsú² quie³, hi³ cuá¹jién³² dí² tsá² toh² quie³ ñí¹ jáun²; hi³ jáun² ca³jié³ tsú² hi³ juóun³² tsá² hánh³ toh² hliáun³ quie³ hñu³ cuó² jáun². ⁴² Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá²mi³ hnái³ tia³mii² hi³ ca³taunh³ tun³ cú¹dáin³, quie³ tiá² lin¹ nga³ quien². ⁴³ Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³ hnoh², hi³ tsá²mi³ hnái³ tia³mii² ó³², tí³ hliáun³ bíh¹ má²lí²cué³² tsú² la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá² má²lí²tióh³² quie³ hñu³ cuó² ñí¹ hná¹ ní². ⁴⁴ Quí¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ ní² cue³² la³ cun³ hi³ má²zjau³² quioh²¹ bíh¹; tí³la³ tsá²mi³ tia³mii² ó³² né³, má²lí²cué³² la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹ bíh¹, hi³ jmí¹ má²ma³hau³ hi³ lí¹³ zian² tsú² quioh²¹.

13

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmái¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Ta³ má²cuá¹cuá²hain³² Jesús hñu³ cuáh³² chin¹, jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³juáh³:

—Ti³², sá¹ní² jie³, jhénh³ ma³ chú³² jniá³ hñú³ ní², hí³ hen³ ma³ cáh¹ siáh³ quín¹ hí³ lí³ hiah³²!

2 Ti³la³ Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—¿Jíeh²¹ hnú² hí³ jueh³² lín³² hñú³ lá²? Ní¹ lá² dá² lí¹³ hí³ hí¹ cá² má³ quín¹ tiú²uú² ná¹juín¹ quionh³ quín¹ rainh²¹; la³jí³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lí³ lín¹ ní¹ táuh³ jmái¹

(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

3 Jmí¹jaún² ja³taunh²¹ dí² tí³ tsi³ máh³ Olivos ní¹ jniá³ jaún² cuáh³² chin¹. Tá¹la³ má²cuá¹tón²¹ jaún² Jesús ní¹ jaún² né³, jaún² Pé¹, Jacobo, Juan² jí³ Tre²¹ ní² siáh³ ca³ngái³ ní¹con² tsú² la³ lá² tá¹la³ tiá²hin² zian²:

4 —Hnú² jnoh¹ hí³ juáh¹³ hnú² ha³ líh³ lí¹³ hí³ má²lí²juah²¹ hnú² jaún². ¿He³ dá² lánh³ rón³² lí³ lín¹ ní¹juáh³ má¹tí³ ní¹lí³tí³ hí³ ní²?

5 Jaún² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² náh² jmu³, hí¹ jan² lí² hin² cuí¹ má¹cau² náh².

6 Qui¹ juóun³² lín³² tsáu² ja³taunh¹ hí³ ja³jmú³ hí³ lín³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hí³ ja³juah²¹: “Jná¹³ bíh¹ lín³ Cristo!”; jaún² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ma³can² tsú².

7 “Tí³la³ ní¹ má¹ca³niéih² náh² jái¹³ hí³ má²zia³² hniéi² tí³ hlá² tí³ ní², ha³ lí² juénh³ náh², qui¹ la³ jaún² ca³tí²¹ lí¹³ bíh¹ tín², tí³la³ jun³juáh¹³ hí³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³². 8 Qui¹ tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéi² quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, jí³ tsá² hín¹³ hué³² ní¹ hliáun³ quiu³ tín³ siáh³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján²; ní¹ hliáun³ qui³ jie³ hué³² hí³ lí³ zia³² siáh³ ho³cuóun³, [jí³ hí³ lí¹

tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³²]. Hí³ ní² dá² cun³ ja¹ má²ca³lí³liau³ bíh¹ hí³ ma³tso² tsáu² tsí³, jun³juáh¹³ má²hnáu² yáh³.

9 “Tí³la³ hniáuh³² tiáunh¹ hua³jan²¹ bíh¹ hnoh²; qui¹ hnoh² dá² jienh³ tsú² jo³cuo² tsá²tan²¹, jí³ hí³ quiu³ po³ tsú² hnoh² la³ tí³ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí². Hí³ tsa³jau² tsú² siáh³ hnoh² ta³ ní¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ jí³ ta³ ní¹ tsá² ná¹lín³ re²¹ ní² siáh³ cun³ní¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³; má¹jaún² bíh¹ má²lí¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hí³ ca³tin¹ jná¹³ ní¹con² tsá² hí³. 10 Néh² bíh¹ hí³ táuh³ jmái¹ má¹ná¹, jú¹ chú³² hí³ lí¹³ liáun³ tsú² ca³tí²¹ ngái³² tsú² tín² ní¹con² la³jín³², la³jáh³ dú¹ ní¹ juo³ tsá² jma². 11 Ní¹ má¹já²jau² tsú² hnoh² ta³ ní¹ tsá²tan²¹ né³, ha³ lí² jmú² náh² hí³² honh² ní¹juáh³ he³ cuá¹juah²¹ náh² ní¹ jaún². Qui¹ jmái¹ jaún² dá² cáun² cuá¹hléh¹ hnoh² la³ cun³ jái¹³ hí³ hí³ hñu³ honh² bíh¹ náh²; qui¹ jái¹³ jaún² cué³² Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹, jun³juáh¹³ jái¹³ quián¹³ hmóu³² yáh³ náh². 12 Hí¹ la³ tí³ tsá² jan² jméi² mí¹ziú¹³ quionh³ yáh³ tsú² jienh³ hí³ jngah³ tsáu², jí³ tsá² má²lieih²¹ siáh³ jienh³ jon²; jon² tsáu² jmu³ hniéi² quionh³ jméi² mí¹ziú¹³, hí³ hí¹ ca³la³ tí³ jienh³ yáh³ tsú² tsá² má²lieih²¹ hí³ hí³ jngah³ tsáu². 13 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lí³hau² hnoh² cun³ní¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsí³ la³ má²nio² jaún² ca³la³ tí³ ní¹ cá¹táuh³ jmái¹ né³, tsá² hí³ bíh¹ liáun³.

14 “Ní¹ má¹ca³jieh³ hnoh² hí³ hlah³ hí³ hó³² hí³ jmu³ hí³ hliáh¹³ ní¹ híen¹ [la³ cun³ hí³ ca³híe³ jaún² hla¹ Daniel *tí³² jé¹ Dió³²], má¹ca³jieh³ hnoh² hí³ hí³ jaún² má²nio² ní¹ tiá² jmí¹ ca³tin¹ —ní¹juáh³ tsá² hí³² jái¹³ lá², cuí¹ ngí¹³—, hí³ jaún² jmái¹ jaún²

má²hniáuh³² cuon³ tsá² hín¹³ tí³
 Judea ní¹ lí³ máh³. 15 Hí³ jáun²
 ní¹juáh³ tsá² cuá¹tsí²¹ tsáih³ hñú³
 má² tsáih³ quioh²¹ jmá¹ jáun² né³,
 ha³ lí² cuí¹ son² hí³ tsa³hen² ñéih³
 hí³ tsa³quián³ hí³ nio² ñéih³ quioh²¹,
 hniáuh³² la³juí³² cuon³ bíh¹ tsú²;
 16 hí³ ní¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ní¹nái²
 né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú²
 hí³ tsa³quián³ ha¹. 17 jlánh¹ juo²³
 tsá²mi³ tsá² ná¹quian² jon² jmá¹
 jáun², jí³ tsá² ná¹jan² dáin² tiúh²³
 ní² siáh³! 18 Mí¹ náh² ní¹con² Dió³²
 hí³ ha³ lí² cuí¹ chau²¹ jmá¹ jáun²
 cáun² jmí¹ ní¹cuóu³; 19 quí¹ jmá¹
 jáun² lí³ zia³² cáun² uu³mi²tsí³²
 huáh² tsí³ cu³ti¹³, cáun² hí³ hí¹ cónh³
 tiá² má²lí³² la³ cun³ jmí¹ ca³jmú³
 Dió³² hnga¹ máh³ lá², hí³ sa³jun³ lí³
 zia³² bíh¹ siáh³ tí³ chí¹cáin² jáun².
 20 Sá¹jmí¹ hí³ Dió³² Juo¹³ dí² tiá²
 hná³² jmá¹ jáun² dúh¹, jáun² ca³la³
 jín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ hiá¹ jmí¹ tsán¹³;
 tí³la³ cun³ní¹ hí³ hnio³ tsú² tsá²
 joh¹, tsá² má²ca³quianh³ tsú² hí³
 hnga², hí³ jáun² bíh¹ má²ca³hná³
 Dió³² jmá¹ jáun².

21 "Né³² né³, ní¹juáh³ má¹jáun²
 má²zian² tsá² juáh³ ní¹con² hnoh²:
 "¡Sá¹ní² jie³, ní¹ lá² má²cuá³ Tsá²
 lín³ Cristo!", ho³: "¡Sá¹ní² jie³, ní¹
 zio¹ má²cuá³!", ha³ lí² lí¹ táunh³
 náh² ta²¹. 22 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsáu²
 ja³táunh¹ hí³ ja³ma³cau², hí³ juáh³
 hí³ lín³ Cristo, jí³ tsá² juáh³ siáh³ hí³
 ná¹lín³ tí³² jē¹ Dió³²; hí³ jmu³ siáh³
 lí²¹ jí³ hua³jueh³², hí³ ma³can² tsáu²,
 hí³ hí¹ la³ tí³ tsá² má²ca³quianh³
 hnga² yáh³ Dió³² ma³can² tsú² siáh³
 ní¹juáh³ hí³ lí¹³. 23 Tí³la³ cuí¹ tiáunh¹
 hnoh² hua³jan²¹ lín²¹; quí¹ la³jí³²
 bíh¹ má²lí²; juo³ jná¹³ hnoh² ta³ tin².

Jmá¹ hí³ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun²
(Mateo 24:29-35,42,44; Lucas
21:25-36)

24 "Tí³la³ ní¹ má¹ca³nga²
 uu³mi²tsí³² huáh² tsí³ ní² né³,

má¹jáun² má²nieh¹³ hiú², hí³ zih²
 siáh³ tiú²uú² joh¹ cue³², 25 jí³ hí³
 ziu³ súh³² siáh³ chí¹jma²¹ ha²¹
 chí³cuú², hí³ hí¹ ca³la³ tí³ pí³ hí³
 jniá³ chí³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³.
 26 Má¹jáun² máh³ jien³² tsú² Jon²
 tsá²mi³cuóun² hí³ cuá¹jáunh²³ juí³²
 ja¹ jnie² quionh³ pí³ hí³ cáu² hí³
 jueh³² lín³² quioh²¹, hí³ lín¹ hí³
 quien² tsú². 27 Má¹jáun² zen³ tsú²
 tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ chan³ cu³lí²¹ tsá²
 má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹, tsá² zian²
 tá¹ quiún³ cuoh¹ mí³cuú², la³ tí³
 hué³² ní¹ má²uóunh³, ca³la³ tí³ ní¹
 cá¹táuh³ cuoh¹ mí³cuú².

28 "Cuí¹ ngí¹³ náh² jái¹³ hí³ jmu¹
 jná¹³ lá² cun³quionh³ hmá² sí² co²:
 Jíeh³² hnoh² ní¹juáh³ má²tá¹jmu¹³
 hmá², hí³ má²ná¹hion² siáh³ mu²¹
 zih³, jáun² má²ná¹ñíh¹ hnoh² hí³
 má²má²janh² bíh¹ jmí¹ ní²hiú².
 29 Já³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³, ní¹juáh³
 má²jíeh³² hnoh² hí³ má²lí²³ la³jí³²
 hí³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun²
 má²ñíh¹ náh² hí³ ho³hñú¹³ bíh¹
 má²zenh² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².
 30 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³
 la³jí³² hí³ ní² lí¹³, ñeh² bíh¹ hí³ hiá¹
 tsán¹³ tsá² zian² jmá¹ hí³ ziaún²
 dí² lá². 31 Chau²¹ jmá¹ tsa³hín³
 bíh¹ la³jí³² hí³ jniá³ chí³cuú² la³
 má²quionh³ hnga¹ máh³ lá², tí³la³
 jái¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³²
 jmá¹ tsa³hín³ yáh³.

32 "Tí³la³ hí³ ca³tí²¹ hín² jmá¹,
 ho³ hín² la³nió¹ lí¹³ la³ jáun² né³,
 hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ñi³², quí¹
 hí¹juáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá²
 tionh² hñu³mi³cuú² yáh³ tiá² ñi³²,
 hí³ sa³jun³ hnga² yáh³ Jon² Dió³²
 ñi³² siáh³; jí³²la³ hnga² bíh¹ Dió³²
 Jmé² tsú² ñi³².

33 "Cun³ní¹ hí³ jáun² né³, tianh³
 náh² ná¹ñí¹ hí³ ná¹ua³hin¹³ náh², [jí³
 hí³ ná¹lien¹ náh² siáh³ Dió³²] quí¹
 tiá² ñíh¹ yáh³ náh² ha³ lín³ chau²¹
 jmá¹ jáun². 34 Quí¹ jmá¹ jáun²

lí¹³ la³ lá²: Jan² tsá²ñuh² cua³han³
hñú¹³, hi³ ngau³ ñí¹ uóunh³;
tí³la³ ñeh² bíh¹ hi³ cua³hain³² tsú²
má¹ná¹, ca³chá³ tsú² hñú¹³ jo³cuo²
tsá² quian²¹, hi³ ma³ quin³² ma³
jan³² ca³cuéh³ dí² ta²¹ hi³ ca³tin¹
jmu³, hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ héih³²
ñí¹con² tsá² jmu² hua³hi¹³ ho³hñú¹³
hi³ jmu³ re² ta²¹ quioh²¹. 35 Hi³
jáun² ja³bi¹ hnoh² uá²;jai³² tianh³
náh² ná¹ñí¹, qui¹ tiá² ñih¹ yáh³
náh² ha³ líh³ cuánh³² tsá² hñú¹³, hi¹
cuánh³² cun³ ca³nié², ho³ cuánh³²
cun³ chu³nie², ho³ cuánh³² la³ cun³
ca³hó³ cá¹háu² hi³ ñí¹, ho³lá²dá² tí³
ní¹ má¹ja²jnia² uá¹; 36 su³uú² jáunh²³
tsú² cu³diá²jan² ta³ ná¹cuóun¹ náh².
37 La³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³ ñí¹con²
hnoh² juo³ jná¹³ siáh³ la³jín³² tsáu²:
¡Tianh³ náh² ná¹ñí¹ náh²!

14

Má²ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ zanh³ Jesús
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2;
Juan 11:45-53)

1 Tun³ jmái¹ bíh¹ jéi³²i¹ jmí¹
hniáuh²¹ hi³ tí²¹ *Jmí¹hién¹, jmái¹
hi³ cúh² tsá² *judíos *hí³ cuú²miih²¹,
la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³.
Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá²
ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní² siáh³ ca³hnauh²
tsí³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ zanh³ dí²
Jesús ta³máih³, hi³ jáun² jngih³ dí².
2 Tí³la³ jmí¹ ná¹juáh²³ dí²:

—Ha³ tiá² zanh¹³ yáh³ dí² tsú²
tá¹la³ jmái¹ má¹ná¹, qui¹ hu³sa³ ní²
lí¹ ca³taunh³ tsáu² tiá³ siaun³².

Jan² tsá²mi³ sé²³ no¹ má²ró³² chí¹
Jesús

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

3 Jmí¹jáun² jmí¹ cuá¹tón²¹ Jesús
já¹ juú² Betania, hñú¹³ Sí¹mu²¹ tsá²
jmí¹ téh²³ tsú² hí³ “tsá² lín³ *mi³ho²¹
péin³”. Tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ jáun²
Jesús ñí¹ mesa né³, cuan³ jan²
tsá²mi³ hi³ quian³² cáun² tse³ míh¹
hi³ lí³ cún¹ tiáu² alabastro hi³ jmí¹
canh², hi³ ha²¹ no¹ má²ró³² chu²¹

lín²¹, jmaih²¹ hngó³² quioh²¹ cáun²
há² má²ró³² jmái² nardo, cáun² hi³
hmuh²¹ lín²¹. Jáun² ca³jó³ tsú²
mí³lá¹ tse³ pih²¹ jáun², hi³ jáun²
ca³sé³ dí² no¹ má²ró³² jáun² chí¹
Jesús. 4 Ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹
ñí¹ jáun² ca³míh³ tsí³, hi³ jáun²
ca³juónh³ la³ lá² ja¹ hmóu³²:

—¿He³ láih³² sa³ lí¹ qui² lí¹ hin²³
tsú² no¹ má²ró³² ní² quioh²¹? 5 No¹
má²ró³² ní² jmí¹ lí¹³ tsa³hnái¹ lí³
cun³ hñi³² njo² hñá³láu³ héih³²
quie³ *cú¹tiáu², jáun² quie³ jáun²
jmí¹ lí¹³ cuéh³² tsú² tsá² tia³mii².

Jáun² ca³ziu³ ca³hien³ tsú² tsá²mi³
hí³:

6 Tí³la³ Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ lí² lí¹ jmú² náh² liúnh¹
ñí¹con² tsú²; ¿he³ láih³² ma³tsan¹³
hnoh² tsí³ tsú²? Qui¹ cáun² hi³ chu²¹
bíh¹ la³² má²lí²jmú³ tsú² ñí¹con²
jné¹³. 7 Qui¹ la³jí³² jmái¹ bíh¹ zian²
tsá² tia³mii² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³
jáun² lí¹³ bíh¹ jmúh¹³ náh² hi³ chú³²
ñí¹con² tsú² lí³ua³ cáun² jmái¹ hi³
hnáuh² náh² jmúh¹³; tí³la³ jné¹³
né³, jun³juáh¹³ jmái¹ ca³la³ jí³²
yáh³ cuon¹ jné¹³ ja¹ quián¹³ hnoh².
8 Tsá²mi³ ní² má²lí²jmú³ la³ cun³
hi³ lí¹³ lí³ jmu³ ñí¹con² jné¹³, qui¹
má²lí²sé³² tsú² jné¹³ no¹ má²ró³²
ta³ tin² ñeh² bíh¹ hi³ tsa³haun³ ná¹.
9 Qui¹ jú¹ tson² juo³ jné¹³ hnoh²,
hi³ lí³ua³ cáun² ñí¹ tsa³hléh² tsú²
jú¹ chú³² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
ja³bi¹ tsa³chá² tsú² siáh³ la³ cun³
hi³ má²lí²jmú³ tsá²mi³ lá², hi³ jáun²
chau¹³ tsí³ tsáu² hi³ ca³tin¹ tsú².

Judas jienh²³ Jesús

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

10 Jáun² né³, jmí¹jáun² ngau³
Judas tsá² ja³ hí³ tí³ juú² Queriot,
jan² tsá² quian³tun³ joh¹ Jesús,
hi³ ca³ñí¹lien¹³ dí² tsá² ná¹lín³
mí³jmú³ hi³ jmu³ dí² jái¹³ hi³ jienh³
dí² Jesús jo³cuo² tsá² hí³. 11 Jmí¹
má²lí²nié¹³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ jáun²

né³, ca³li³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³, jáun²
ca³jmú³ tsú² jái¹³ hi³ cué³² quie³.
Jáun² né³, Judas ca³hauh² tsí³ ha³
lánh³ rón³² lí¹³ jienh³ dí² Jesús.

Jesús jmu² má³² hi³ lí³ nóh³²
ca³ti²¹ hi³ jún³

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23;
Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

12 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³
cua³hlau³ Jmí¹hién¹, jmái¹ hi³ cúh²
tsá² judíos hi³ cuú²miih²¹, la³ cun³
hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan², jmái¹ hi³
jngih² tsú² jáun² *já¹ziáh² míh¹
ní¹con² Dió³² ca³ti²¹ Jmí¹hién¹,
jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús
ca³ngái³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú² hi³
tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³²
quioh²¹ Jmí¹hién¹ lá² hi³ cúh¹³
hnú²?

13 Jmí¹jáun² ca³zen³ dí² gon³ tsá²
hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³záih³ dí²
la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh² já¹ juú², hi³
jáun² ní¹ jáun² jenh¹³ náh² jan²
tsá²ñuh² quiaun² tse³ ha²¹ jmái².
Cuá²táunh¹ náh² cu³chin¹ cu³hna²¹
tsú², 14 jáun² hñú³ ní¹ hen¹³ tsá²
hí³, cuá²zéih³ náh² tsá² hñú¹³ la³
lá²: “Tí³² Juo¹³ jnoh¹ ní¹juah²¹: ¿Ha³
jinh¹ lí³ ñéih³ ní¹ cueh³² tsú² tsáu²
quion²¹ jná¹³, ní¹ lí¹³ cuh²¹ jná¹³
má³² quioh²¹ Jmí¹hién¹ lá² quiúnh¹
jná¹³ tsá² hain²¹ tí³ con² ná¹?”

15 Jáun² tsá² hí³ tsa³jau² hnoh² cáun²
ñéih³ jueh³² ní¹ tun³ tsin¹, ní¹ má²lí³
re²; ní¹ jáun² bíh¹ cuá¹jmuh³ hnoh²
hua³jan²¹ má³² quiú¹³ dí².

16 Hi³ jáun² né³, ja³taunh²¹ bíh¹
tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú², hi³
jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú², hi³
jáun² ca³lí³tí³ bíh¹ la³ cun³ rón³²
hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús; hi³ jáun²
ní¹ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hua³jan²¹
má³² quioh²¹ Jmí¹hién¹.

17 Jmí¹ má²ca³zi³² jáun² né³,
ca³chó³² Jesús ní¹ jáun², la³

má²quionh³ tsú² tsá² quian³tun³
joh¹. 18 Tá¹la³ má²tionh² tsú² jáun²
ní¹ mesa hi³ má²ná¹cúh² tsú² má³²,
jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³
zian² jan² tsá² ná¹cúh²³ dí² lá²
quiúnh¹ né³bí¹ jienh³ jná¹³.

19 Jmí¹jáun² jlánh¹ hlah³ ca³niau²¹
tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ma³ quin³²
ma³ jan³² tsú² ca³ngáih³ Jesús, hi³
juáh³:

—¿Hí¹ jná¹³ juáh¹³?

20 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—Jan² hnoh² tsá² quian³tun³, tsá²
cuh³² jná¹³ cáun² uon² quiúnh¹ bíh¹
jmu³ la³ jáun². 21 Qui¹ jná¹³ Jon²
tsá²mi³cuóun² cuá¹tšau³² bíh¹ hná¹
he² juí³² hí³ ca³tin¹, la³ cun³ hí³
rá¹juáh³ ní¹ Sí² quioh²¹ Dió³²; tí³la³
juo²³ bíh¹ tsá²ñuh² tsá² jienh³ jná¹³!
Tí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ re² quioh²¹
tsá² hí³ sá¹jmí¹ hí³ cu³tsa³² tiá²
ca³lí³zian² bíh¹ tsú² cú²jueh³² dúh¹.

22 Tá¹la³ ná¹cúh² tsú² jáun² né³,
Jesús ca³can³ hí³ cuú²miih²¹, hi³
jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jmí¹
lí²¹ jáun² né³ ca³ca³ dí², hi³ jáun²
ca³tsóh³ tsú² ní¹con² tsá² hí³, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:

—Quiéih³ náh², qui¹ hi³ lá² bíh¹
ngú³ quion²¹ jná¹³.

23 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³can³ tsú²
siáh³ cáun² copa, hi³ jáun² ca³cuéh³
tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³,
ca³nga³ dí² siáh³ ní¹ tionh¹ tsá²
hí³, hi³ jáun² ca³la³ jín³² bíh¹ tsú²
ca³hinh³ hi³ jmí¹ ha²¹ jáun² copa.
24 Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hi³ ní² bíh¹ jmí²hán¹ jná¹³ hi³
táin³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ juóun³²
tsáu²; la³ jáun² bíh¹ lí³ lin¹ hi³
má²quien² cáun² nió³² hmai²¹. 25 Jú¹
tson² juanh³² jná¹³ ní¹con² hnoh²,
hi³ tiú²uú² aih²¹ yáh³ jná¹³ mu²
ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ lá², ca³la³ tí³
ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ aih²¹ jná¹³
mu² ráu³ lin¹³ cu³lí²¹ quiúnh¹ hnoh²

máh³, jmái¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³
jái¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Ñuh³².

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹mu²¹ Pé¹ tí³
có³²

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-
34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³híe³ tsú²
cáun² sun¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun²
jmí¹ lí²¹ jáun² ja³taunh²¹ tí³ máh³
Olivos. ²⁷ Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús
la³ lá²:

—La³jín³² bíh¹ hnoh² tianh¹³
tí³ có³² ca³tin¹ jná¹³ já¹niéi² lá²;
quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³:
“Jngih²¹ jná¹³ Tsá² jmu² hua³hí¹³
*já¹ziáh², hi³ jáun² já¹ziáh² hi³ né³
lí¹ tiú¹ lí¹ hán¹ bíh¹ lí¹³”. ²⁸ Tí³la³
ní¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ jáun² má¹ná¹,
ñih²¹ jná¹³ chí¹ján³ la³ cun³ bíh¹
hnoh² tí³ hué¹³ Galilea.

²⁹ Hí³ jáun² Pé¹ né³, ca³juáh³ la³
lá²:

—Uá¹jinh¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹
lá² ca³ta³tonh¹ tí³ có³² ñí¹con² hnú²;
tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, icun³ tiá² jáun²
yáh³!

³⁰ Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ Pé¹ la³
lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³
já¹niéi² lá² bíh¹ cánh³², ñeh² bíh¹
hi³ hau³ tenh³ jéin³² cá¹háu² juáh¹³
hnú² hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³²
nú² jná¹³.

³¹ Tí³la³ hí³ né³, ca³jmú³ pin³ jè¹
hi³ ca³juáh³:

—Uá¹jinh¹ ca³la³ tí³ jmí²chí³
quion²¹ yáh³ jná¹³ ca³cáin³, hi³ jún³
jnë¹³ cu³lí²¹ quiúnh¹ hnú², cun³ tiá²
zeih²¹ bíh¹ jná¹³ hnú² tí³ có³².

Hí³ jáun² la³jín³² bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹
hí³ ca³juáh³ cá²ren².

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lí³ ja¹ hmá²
hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu² ñí¹ téh²³ tsú²
Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-
46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)

³² Jmí¹ jáun² ca³cha³taunh¹ tsú²
cáun² ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní,
jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hain²¹ hí³
tí³ con²:

—Tianh³ hnoh² ñí¹ lá² tá¹la³
ñí¹lien¹ jná¹³ Dió³².

³³ Jáun² jí³²la³ gáun³ tsáu² bíh¹
ca³jan³ tsú²: Pé¹, Jacobo jí³ Juan²
ní² siáh³; jmí¹ jáun² ca³lí³liau³ hi³
ca³ta³no¹ hlaih³ lín²¹ tsí³ tsú², jí³ hi³
ca³la³ hi³ ca³hu³ ca³jngih³ lín³² tsí³
tsú². ³⁴ Jáun² ca³záih³ dí² tsá² gáun³
hí³ la³ lá²:

—Jlánh¹ ñí¹jún³ jná¹³ lí²³ cun³ñí¹
hí³ ja³²lí³ hlaih³ nio² tsin³². Tí³la³
hnoh² tianh³ náh² ná¹ñí¹ ñí¹ lá².

³⁵ Jáun² né³ Jesús ngau³ ca³lá² tí³
chí¹ján³, jáun² ca³jmú³ cuá¹jñí²³ hi³
ca³hiéih³ ñí¹ la³ tí³ hué³² hi³ ca³mí³
dí² ñí¹con² Dió³² ní¹juáh³ hi³ lí¹³ hi³
tiá² há¹ tiá² ngá¹³ dí² la³ cun³ hi³
né³bí¹ lí¹³ jáun².

³⁶ —Hnú² Tia²¹ —ca³záih³ dí²
Jméi²—, tiá² hí³ zia³² yáh³ hi³
juóuh³² ñí¹con² hnú², liau¹ tiá³ jná¹³
ca³tí²¹ jmái² tsíh³² hi³ ca³tin¹ jná¹³
aih²¹; tí³la³ ha³ lí² cuí¹ lí¹³ la³ cun³
hí³ hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuí¹ lí¹³ bíh¹
la³ cun³ hí³ hnáuh² hnú².

³⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ dí² tí³ ñí¹
tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hí³, jáun²
sa³ ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³ jmí¹
cá¹chánh²¹ dí²; jáun² ca³záih³ dí²
Pé¹.

—Sí¹mu²¹, chí¹ rá²cuóun¹ uá¹
nú²? chí¹ hí¹juáh³ cu³tiá³ uá¹ tiá²
ca³tion¹³ hnú² hi³ ñih¹³ ñí³ñí¹?
³⁸ Tianh³ náh² ná¹ñí¹ hí³ lien¹
náh² siáh³ Dió³², hí³ jáun² tiá² lí¹³
tánh³² náh² tso³. Quí¹ hua³jan²¹
lín²¹ bíh¹ hún¹ jmí²chí³ quián¹³
náh², tí³la³ ngú³ quián¹³ bí¹ náh²
jlánh¹ tiá² pin³.

³⁹ Jmí¹ jáun² ngau³ tsú² siáh³
hí³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² la³ cun³
hí³ má²lí²juáh³ tsú² jáun² jmí¹tin².
⁴⁰ Jáun² cuanh³ tsú² siáh³, sa³ siáh³
bíh¹ siáh³ má²ná¹cuóun¹ tsá² hí³
jmí¹ cuanh²¹ dí², quí¹ cun³ñí¹

hi³hliá² jlánh¹ má²tioh³ ziu³ ñí¹ tsú².
 Jáun² tiá² ñi³² he³ nga³ bíh¹ tsú² lí³.
 41 Jáun² ngau³ tsú² siáh³ ñí¹ má²tí³²
 hnaih³² jéin³²; jmí¹ cuanh²¹ tsú²
 jáun² né³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ la³ má²tionh² jáun² uá¹
 hnoh² tie³ hi³ ná¹cuóun¹ náh²?
 Má²tioh²¹ bíh¹ cu³ ní², má²cá²chó³²
 bíh¹ jmáí¹ hi³ jienh³ tsú² Jon²
 tsá²mí³cuóun² jo³cuo² tsá² ná¹ren²
 tso³. 42 Nú¹ tianh³ náh², ma³tsáu¹³;
 qui¹ ní² bíh¹ má²cuá¹ja³² tsá² jienh³
 jná¹³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

43 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹
 Jesús cuan³ Judas, jan² tsá² jmí¹
 lín³ tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², hi³
 má²hí¹quionh³ juóun³² lín³² tsá²
 ná¹quian³² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³
 jo²¹ jí³ tsá² ná¹quian³² hmá² ní²
 siáh³. Tsá² hí³ dá² hí¹já²taunh¹ hi³
 zéi¹ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ jí³ tí³² liei²¹,
 jí³ hi³ ca³tin¹ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
 juú² ní² siáh³. 44 Judas tsá² ca³jienh³
 hí³ bíh¹ Jesús ca³jmú³ jái¹³ ha³ lánh³
 rón³² hien³ dí² Jesús, hi³ ca³juáh³
 la³ lá²: “Ní¹juáh³ tsá² ca³hen³ jná¹³
 ñí¹, tsá² hí³ bíh¹ jan¹³ náh² hi³ tson³
 ca³la³ ja¹ uá¹ dí¹cho¹⁹”.

45 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³,
 ngau³ ñí¹con² Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—Hia² nú² Tí³².

Hí³ jáun² ca³hen³ dí² ñí¹ tsú².
 46 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³zanh³
 tsá² cuá²taunh²¹ hi³ Jesús, hi³
 ca³jan³ dí² tson³.

47 Tí³la³ jan² tsá² jmí¹ zenh¹ ñí¹
 jáun² né³, ca³chí² mí¹tái³ hmu³
 tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hi³ ca³jmú³
 cu³ ngá¹³ mí¹tái³ cuá¹ jan² *tsá²
 má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² hien¹.
 48 Jáun² Jesús ca³záh³ tsá² tionh²
 hí³:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hi³
 ná¹quiánh¹ náh² mí¹tái³ jí³ hmá² ní²

hi³ jau¹³ náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmí¹
 lí³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin²?
 49 Jmáí¹ ca³la³ jí³² bíh¹ jmí¹ cuon¹
 jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jmí¹
 ma³ta¹³ jná¹³ hnoh² hñu³ cuáh³²
 chín¹, tí³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí¹
 ca³ziaunh² náh² jná¹³ hi³ tson³ ná¹.
 La³ ní² dá²lí²³ hi³ jáun² lí³tí³ la³ cun³
 hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Díó³²
 bíh¹.

50 Jáun² né³, hnga² bíh¹ Jesús
 jéi³² ca³ta³zanh¹, qui¹ ca³cuóun³
 bíh¹ la³jín³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
 tsú². 51 Tí³la³ jan² tsá² tsá²ñú¹ jmí¹
 hí¹tsau³² cu³chin¹ hi³ chí¹tsainh³²
 cáun² hmih³² tiáu², hi³ jáun²
 ca³zaunh³ tsáu²; 52 tí³la³ tsá² hí³ né³,
 cáun² ca³tú³ bíh¹ hmih³² jáun², hi³
 jáun² ca³cuóun³ láun³.

*Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos
 tsá² ná¹ñí¹*

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

53 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² Jesús
 ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹;
 jáun² jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngih³²
 la³jín³² tsá² ná¹lín³ mí³jmú³,
 tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² jí³ tsá²
 ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní² siáh³. 54 Jáun²
 Pé¹ né³, ngau³ ca³lá² sáh³ chí¹cáin²
 ñí¹ uóunh³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹
 ñí¹ lí³ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹ hñú¹³
 mí²tsá² hien¹, jáun² ca³cuá³ can³²
 sí² quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsá²
 hí³ cuá¹chóh²³ sí².

55 Hí³ jáun² tsá² ná¹lín³ mí³jmú³
 jí³ la³jín³² tsá² ná¹ñí¹ ní² siáh³
 ca³hnauh² jái¹³ he³ lánh³ rón³² lí¹³
 ma³tson² dí² tsáu¹³ Jesús, hi³ jáun²
 lí¹³ jngih³ dí²; tí³la³ tiá² ca³chóh¹³
 yáh³ tsú². 56 Juóun³² tsáu² ca³chá³
 jú¹ tí¹jái² quioh²¹ tsú², tí³la³ lí¹ jmí¹
 ná¹quiú² ná¹táinh²³ bíh¹ tsú² jái¹³
 tsá²ján² tsá²ján². 57 Jmí¹ lí²¹ jáun²
 né³, ma³ jan² tsáu² ca³nu³ ca³tiánh³
 hí³ ca³chá³ tso³ tí¹jái², hí³ ca³juáh³:

58 —Jnoh¹ má²ca³nái¹³ hi³ juáh³ tsá² ní² la³ lá²: “Jná¹³ tsunh²¹ hñú³ hien¹ lá² hi³ ca³jmú³ tsáu² cun³quionh³ cuá² ta³, hi³ jáun² ñí¹ má²cá²hni² jmá¹ bíh¹ má²dí¹láí¹ siáh³, tí³la³ jun³juáh¹³ uá² lí³ cun³quionh³ cuá² ta³ tsá²mi³cuóun² yáh³”.

59 Tí³la³ sa³jun³ la³ jáun² yáh³ ca³jmú³ tsú² cá²hon³.

60 Jáun² né³, tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹ ca³náu² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³, hi³ ca³ngái³ ñí¹con² Jesús:

—¿Hí¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² la³ ngái¹ hñú²? ¿He³ dá² ní³² ná¹juáh²³ tsá² ní² hi³ ca³tin¹ hñú²?

61 Tí³la³ Jesús má¹ná¹, tie³ bíh¹ ca³náu², la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹ hí¹ cáun². Jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹ ca³ngái³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³², hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ hñú² dá² Tsá² lín³ Cristo Jon² Dio³² Tsá² hien¹?

62 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, jná¹³ bíh¹ hí³. Hi³ jáun² hnoh² jien¹ náh² hí³ dí² Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ má²cuá¹tón²¹ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dio³² Tsá² cú² Tsá² juenh², hi³ jien¹ náh² tsú² siáh³ hi³ má²cuá¹jáunh²³ hñú³mi³cuú² jui³² ja¹ jnie².

63 Jmí¹jáun² ca³ca³ mí²tsá² hien¹ ha¹ [hi³ jmu² lin¹ hi³ tiá² tí³² tsí³ jáí¹³ jáun²], hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² sa³ ca³lí³í¹ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí²? 64 Quí¹ ní² bíh¹ má²lí²niéih² hnoh² ha³ lánh³ rón³² chú² lén³² tsá² ní² Dio³²; jáun² né³, ¿he³ lánh³ lín²³ hnoh² ta³né³²?

Jáun² la³jín³² bíh¹ tsá² ná¹ngih³² hi³ ca³juáh³ hi³ ca³tin¹ tsú² jún³.

65 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ma³ jan² tsáu² ca³ma³liáu³² hi³ tiú² hñéí³², hi³ ca³jní³ dí² siáh³ ñí¹ tsú², hi³ jáun² ca³quiu³ ca³pan³ dí², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Chí³ jáí¹³ neh²¹ [hin² tsánh² lí²po³!]

Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² ca³jau³ tsú² ca³la³ hi³ má²quiú² má²po²³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

66 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ jáun² Pé¹ tí³ la³ quián³ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹ jáun², jáun² ñí¹ jáun² ca³chó³² jan² tsá²mi³ quian²¹ mí²tsá² hien¹; 67 jmí¹ ca³jie³ tsú² hi³ cuá¹chóh²³ Pé¹ sí², jáun² ca³jien³² dí² chí¹tiá³ ñí¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ja³bí¹ hñú² jmí¹ ngih¹ quiúnh¹ Jesús hná¹ tsá² Nazaret ó³².

68 Tí³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³ ca³juáh³:

—Hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsú², hi³ sa³jun³ ngi²³ yáh³ jná¹³ jáí¹³ hi³ dí¹juáh²³ hñú² ní².

Jmí¹jáun² cua³han³ tsú² cheih³² tí³ jui³² ñí¹ taunh³² tsú²; tá¹la³ jáun² né³ ca³hó³ jan² cá¹háu². 69 Jáun² tsá² quian²¹ hí³ ca³jie³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² hi³ ca³ma³liáu³² hi³ zaih³² tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ ñí¹ jáun² la³ lá²:

—Jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³² bíh¹ tsá²ñuh² lá².

70 Tí³la³ Pé¹ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³. Má²cu³lé³ míh¹ jáun² siáh³ ca³juáh³ tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ ñí¹ jáun² hi³ ca³záih³ Pé¹:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hñú² bíh¹ jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³², qui¹ hñú² bíh¹ jan² tsá² Galilea, [qui¹ la³jmí¹ hleh³² tsá² hín¹³ tí³ ñí¹ jáun² bíh¹ hléh¹ hñú².]

71 Tí³la³ Pé¹ né³, ca³hien³ Dio³² ca³la³ hi³ tanh² hú³mu³héih³² hnga², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá²ñuh² tsá² ná¹hien²³ hnoh² ní².

72 La³ cun³ jmí¹jáun² siáh³ ca³hó³ jan² cá¹tsó³ hi³ má²tí³² tenh³ jéin³². Jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hi³

ca³zái³ jáun² Jesús jmi¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu² tenh³ jéin³², hnú² juáh¹³ hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³”. Hi³ jáun² la³ cun³ jmi¹jáun² bíh¹ ca³hi³ cúh² tsí³ Pé¹, hi³ ca³hó³.

15

Jesús má²zenh² ta³ ñi¹ Pilato

(Mateo 27:1-2; 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

¹ Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, ca³cuú² ca³ngih³² siáh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñi¹ juú², tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ji³ la³jín³² tsá² ná¹quien² ní² siáh³, hi³ ca³ma³re² tsú² jái¹³. Jáun² ca³hñéi³² dí² Jesús hi³ ca³ñi¹jan² dí² ñi¹con² Pilato. ² Jmí¹jáun² ca³ngái³ Pilato:

—Hi¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos?

Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

³ Jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ né³ jlánh¹ ca³qui³ ca³chá³ hliáu³ ñi¹ tso³ quioh²¹ tsú². ⁴ Jáun² Pilato ca³ngái³ siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hi¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² hi³ ngái¹ hnú²? Sá¹ ní² jie³, cónh³ bíh¹ tiá² ti³ tso³ hi³ cha³² tsú² quián¹³ hnú².

⁵ Ti³la³ Jesús cun³ jáun² tiá² hi³ ca³ngái³ hí¹ cáun² bíh¹; hi³ jáun² Pilato lí¹ ca³ja³ cáun² bíh¹ tsí³.

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶ Hi³ jáun² né³, Pilato jmi¹ tan² hi³ líon³² jan² tsá² tson³ tá¹la³ *Jmí¹hién¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² mi³² tsáu² hi³ liáu³. ⁷ Jmí¹jáun² jmi¹ zian² jan² tsá² jmi¹ cuá¹hún¹ hñu³mi¹ñi², tsá² jmái² Barrabás quionh³ tsá² siánh³ siáh³, tsá² jmi¹ má²ca³jngih³ tsáu² jmái¹ hi³ ca³taunh³ tiá³ siaun³² hi³ ca³jmu³

quien² hmóu³². ⁸ Jáun² cua³taunh²¹ tsáu² ñi¹con² Pilato hi³ ca³hiu³ ca³mi³ tsú² hi³ jmu³ Pilato la³ cun³ hi³ qui³ tan² jmu². ⁹ Hi³ jáun² Pilato ca³ngái³ ñi¹con² tsá² hi³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hnáuh¹ hnoh² hi³ lion¹ jná¹³ Re²¹ Juóuh³² hnoh² tsá² judíos?

¹⁰ Qui¹hliá² jmi¹ má²ca³li³tsin² bíh¹ Pilato hi³ cun³ñi¹ hi³ uóu³² tsí³ bíh¹ tsá² ná¹lín³ hi³ mi³jmu³ hi³ jáun² ñi¹con² hi³ dí² cua³jan² tsú² Jesús. ¹¹ Ti³la³ tsá² ná¹lín³ hi³ mi³jmu³ né³, jlánh¹ tiá³ siaun³² ca³jmu³ ñi¹con² tsáu², hi³ jáun² hiu³ mi³² tsú² hi³ Barrabás bíh¹ ti³ re² líon³² dí². ¹² Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Pilato:

—¿Hi³ he³ bí¹ hnáuh² náh² jmu¹ jná¹³ ñi¹con² Tsá² teh³² náh² lá² Re²¹ Juóuh³² hnoh² tsá² judíos?

¹³ Jáun² né³, tsá² hi³ ca³ti³ ca³hóh³² tiá³ hi³ ca³juáh³:

—iCui¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!

¹⁴ Jáun² Pilato ca³záih³ tsá² hi³:

—Ti³la³ ¿he³ dá² hi³ hlahi³ má²ca³jmu³ tsú² né³?

Ti³la³ tsá² hi³ né³, ti³ li³mi¹ ca³ti³ ca³hóh³² bíh¹, hi³ ca³juáh³:

—iCui¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!

¹⁵ Jmí¹jáun² ca³líon³² Pilato cú²jueh³² Barrabás hi³, qui¹ hi³ hnió³ dí² hi³ li³ hiún² tsí³ tsá² tionh² hi³. Jmí¹ má²li²jmu³ dí² jáun² héih³² hi³ quiu³ pan³ tsú² Jesús cun³quionh³ cáun² hñú¹jmei¹³ hi³ lí³ láu², jmi¹ li²¹ jáun² né³, ca³jienh³ dí² hi³ tsa³ton³ tsú² crei²¹.

¹⁶ Jmí¹jáun² ca³jan³ hliáu³ Jesús ti³ la³ ñéih³ ñi¹ lí¹ hó²¹ quioh²¹ ñi¹ta²¹, jáun² ca³cuu³ ca³ngih³ tsú² la³jín³² hliáu³ rainh²¹. ¹⁷ Jmí¹jáun² ca³quinh³ dí² cáun² hmih³² zín¹³ la³ qui³ quih³² jan² tsá² quien², hi³ jáun² ca³tanh² dí² siáh³ chí¹ tsú² cáun² chí² lih³², la³juah²¹ dúh¹ *có²ron¹ná¹ hi³ quioh²¹ jan² tsá² hó² jái¹³, ti³la³ chí² lih³² jáun² dá² lí³

cun³quionh³ cuoh² hmá² ton² bíh¹.
18 Jáun² la³juí³² ca³ma³liáu³² tsú² hi³
tí³ hóh³² hi³ juáh³:

—iCui¹ lí³quien² bíh¹ Re²¹ Juo¹³
tsá² judíos!

19 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² dí²
hi³ ca³quiú³ ca³pá³ dí² chí¹ tsú²
cun³quionh³ cáun² hmá²tié¹³, hi³
tiú² hñé³² dí² siáh³, jí³ hi³ dí²qui²
dí²ñí³² dí² ta³ñí¹ tsú² siáh³ la³juah²¹
dúh¹ hi³ má²ná¹má²quien² dí²
tsú². 20 Jmí¹ má²lí²cónh³² dí² jáun²
cú²nga¹ né³, ca³chí² dí² siáh³ hmih³²
zín¹³ hi³ jmí¹ má²lí²quinh³ dí² jáun²,
hi³ jáun² ca³quinh³ dí² siáh³ ha¹ hi³
qui³ jmí¹ quih³². Jmí¹jáun² ca³jan³
dí² tsú² hi³ tsa³ton³ dí² crei²¹.

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

21 Hú¹ juí³² jáun² né³ ca³jenh² tsú²
jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá²
jmái² Sí¹mu²¹, jmé¹² Lí²ján¹ jí³ Rufo,
hi³ jmí¹ má²cuá¹hen² já¹ juú²; hi³
jáun² ca³di³quian³ dí² Sí¹mu²¹ hí³
jmái¹ hi³ cán³ crei²¹ hi³ jmí¹ quian³²
jáun² Jesús.

22 Jáun² ca³jan³ tsú² Jesús cáun²
tsi³ máh³ míh¹ jmái² Gólgota (hi³
hnió³ juáh³ “Máh³ Mú³² Chí¹
Tsáu²”). 23 Ní¹ jáun² ca³jenh³ dí² tsú²
mu² mí³ uóun²jieh¹³ má²ná¹jan²
quionh³ mí³ mirra, tí³la³ Jesús tiá²
ca³hinh³ yáh³ hi³ jáun². 24 Jmí¹jáun²
ca³ton³ dí² crei²¹; hi³ jmí¹ lí²¹ jáun²
né³ ca³chí² hliáu³ já¹³ hi³ jé³ dí²
ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ tsú².

25 Jmí¹ ca³ton³ tsú² jáun² Jesús
crei²¹, jmí¹jáun² jmí¹ má²tí³ la³ nió¹
ñú³ tí³ hú²nié¹². 26 Hi³ jáun² ca³tón³
tsú² siáh³ huéh³ ta³ chí¹ Jesús hi³
jmu² lin¹ hi³ he³ ca³tí²¹ má²ma³ngí³
dí² tsú². Huéh³ jáun² juáh³ la³ lá²:
“Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos”. 27 Ja³bí¹
ca³ton³ tsú² siáh³ crei²¹ gon³ tsá²
háin² quionh³ Jesús, jan² tí³ cuá²

chu²¹ hi³ jan² tí³ cuá² cáun¹ siáh³.
28 [La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³
hi³ rá¹juáh³ ní¹ Sí² hi³ juáh³ la³ lá²:
“Ja¹ tsá² ren² tso³ bíh¹ ca³ta³dí¹hin¹³
tsú²”.]

29 Hi³ jáun² tsá² há² ngai³² ní¹
jáun² né³, ca³tu³ ca³hión³² Jesús, hi³
ca³la³ hi³ jeh³² chí¹ bíh¹ tsú², hi³
juáh³ la³ lá²:

—iHe³ dá² rón³² hnú²! Hnú² tsá²
jlánh¹ juánh³ hi³ tsunh²¹ nú² hñú³
hien¹ quiú¹³, hi³ jáun² ní¹ cá²hni²
jmái¹ jáun² né³, jmóuh¹ nú² siáh³,
30 né³² né³, lion¹ huen² hi³ son² ní¹
crei²¹ ní² neh²¹.

31 Ja³bí¹ la³ jáun² tsá² ná¹lín³
mí³jmú³ la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³
tí³² lei²¹ ca³cáuh³² cú²nga¹ quioh²¹
tsú², hi³ juónh²³ la³ lá²:

—Tsá² siánh³ bíh¹ jlánh¹ ca³lión³²
tsú², tí³la³ hnga² né³, tiá² la³ lí¹³ yáh³
lión³². 32 Ní¹juáh³ hi³ ca³neh²¹ dí²
hi³ má²cuá¹son² tsá² ní² ní¹ crei²¹,
má¹jáun² máh³ táunh¹³ dí² ta²¹ hi³
lín³ tsú² Cristo, Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³
dí², tsá² *Israel.

Hi³ hí¹ ca³la³ tí³ tsá² jmí¹ ná¹tón²¹
hi³ crei²¹ quionh³ yáh³ tsú² ca³quiú³
ca³je³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

33 Jmí¹ tí³ chí³hiú² né³, ca³nieh² tá¹
cáun² hué³² jáun², ca³la³ ní¹ tí³ la³
nio¹ hni³² tí³ ca³hláu³. 34 Hi³ jáun²
la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús
tiá³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Eloi, Eloi ¿lama sabactani? (Hi³
hnió³ juáh³ “Dió³² Juóu³² jná¹³,
Dió³² Juóu³² jná¹³, ¿he³ láih³² huen²
jné¹³ má²lí²zeh² hnú²?”).

35 Ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ní¹
jáun² ca³nái³², hi³ jáun² ca³juáh³ la³
lá²:

—Sá¹ní² nié² náh², Líh³ tsá² jmí¹
lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² má²ñí¹téh¹³
tsá² ní².

36 Jáun² jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ ñí¹ jáun² ngau³ cú²hé² hi³ ca³ñí¹cuóuh¹³ cáun² chí² náh² hinh²³ jmái² mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ mi³ uóun²jíeh¹³, hi³ jáun² ca³dí³chí³ dí² hná¹³ hmá²tié¹³, hi³ ca³ñí¹hiéih¹³ dí² ho³ Jesús hi³ hnió³ dí² hinh³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³juáh³ tsá² hi³ la³ lá²:

—Ñí² tín² cuí¹ lí³, cuí¹ neh²¹ ní¹juáh³ já³² Líh³ hi³ ja³siau³.

37 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lín³², hi³ jáun² jun³. 38 Hi³ jáun² hmih³² hi³ jmí¹ hí¹jnái²³ ñí¹ jlánh¹ híen¹ hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ca³zen³ tí³ tun³ zaih²¹ ca³lí³liau³ tí³ chí³cuú² hi³ tsa³ la³ tí³ hué³². 39 Jmí¹ má²lí²jíe³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano jmí¹ zenh¹ hi³ ta³ ñí¹ Jesús [hi³ ha³ lánh³ rón³² má²lí²hóh³² Jesús jí³] hi³ ha³ lánh³ rón³² má²jun² tsú², jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Cu³tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hla¹ ní².

40 Có³² jáun² jmí¹ tionh¹ ma³ jan² tsá²mi³ hi³ jmí¹ ná¹jíe²³ ñí¹ uóunh³, ja¹ tsá² hí³ jmí¹ zenh¹ Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo tsá² cáin² jí³ Sé³² ní² siáh³, jí³ mí¹ Salomé ní² siáh³. 41 Tsá²mi³ hí³ jmí¹ má²ca³ñí³taúnh¹ cu³hna²¹ Jesús jmí¹ cuá³1 máh³ tsú² hué¹³ Galilea, jí³ hi³ jmí¹ má²ca³ma³cáu³² siáh³. Ja³bí¹ jmí¹ tionh¹ siáh³ juóun³² lín³² tsá²mi³ ñí¹ hná¹ jáun², tsá² cuá²taunh²¹ quionh³ Jesús tí³ já¹ juú² Jerusalén.

Jmí¹ ja¹haun³ Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

42 Jmí¹ má²ja³quián³ tá¹tsí²¹ hiú² né³, hi³ tí³tsóh³dí¹ jmái¹ jáun² jmái¹ hi³ jmu² tsú² hua³jan²¹, la³ cun³ jmí¹ lí¹³ juáh¹³, cua³hlau³ *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³ yáh³. 43 Jáun² jmí¹ jáun² cuan³ Sé³² tsá² zian²

juú² Arimatea, jan² tsá² quien² ja¹ quioh²¹ tsá² ná¹lín³ ta²¹ hi³ chín¹. Tsá² hi³ uá²jai³² jmí¹ má²jan³² hi³ lí³ lín¹ hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ jái¹³, jáun² jlánh¹ tiá³ nio² tsí³ tsá² hi³ ca³hi³ ñí¹ jmí¹ cuá³ Pilato hi³ ca³ñí¹ma¹³ tsú² hla¹ Jesús. 44 Lí¹ lín¹ bíh¹ Pilato jmí¹ ca³nái³² hi³ la³juí³² má²jun² Jesús, jáun² ca³teh³ dí² jan² hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³ngáih³ dí² ní¹juáh³ tson² bíh¹ má²lí³² la³ jáun². 45 Jmí¹ ca³ma³tson² hliáu³ tsá² chín¹ jái¹³ jáun², jáun² ca³cué³ Pilato jái¹³ ñí¹con² Sé³² hi³ tsa³quión³² tsú² hla¹ Jesús. 46 Jmí¹ jáun² ca³la³ Sé³² cáun² hmih³² jmuh³ tiáu² hi³ lí³ quionh³ mí²ñí³² lino, jáun² ca³sión³² dí² hla¹ hi³ ca³tsáinh³² dí² hmih³² jáun². Jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² cáun² hñu³ tá²hón³² hmaí²¹ hi³ jmí¹ hó²¹ hláu², jáun² ca³lích³ tsú² cá² mái³ quín¹ pa²¹ hi³ ca³jnái³ tsú² ho³ tá²hón³² jáun². 47 Jáun² Má²réi³ tsá² juú² Magdalá, jí³ Má²réi³ mí¹ziú¹³ Sé³² ní² siáh³ ca³jíe³ ñí¹ ca³hón³² tsú² Jesús.

16

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Jmí¹ ca³nga² jáun² *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³, jáun² Má²réi³ tsá² Magdalá hí³, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo jí³ mí¹ Salomé ní² siáh³ ca³la³ háu² má²ró³² hi³ jmí¹ tsa³jñe³ dí² Jesús. 2 Jmí¹ ca³lí³liau³ jáun² sí²ma¹ná¹ né³, ja³taunh²¹ tsá²mi³ hi³ hú²nié² lín³² ho³ tá²hón³², cun³ ja¹ má²ca³hiá² hiú² jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú². 3 Hú¹ juí³² jáun² né³ jmí¹ hí¹juónh²³ tsú² hmóu³²:

—¿Hin² bí¹ tsánh² quin³ quín¹ dí¹jnái²³ jáun² ho³ tá²hón³²?

4 Tí³la³ jmí¹ ca³jíe³ tsú² ho³ tá²hón³² jáun², sa³ tiú²uú² dí¹jnáí²³ yáh³ quí¹ pa²¹ hí³ jmí¹ dí¹jnáí²³ jáun² ho³ tá²hón³², quí¹ tí³ có³² bíh¹ la³ má²lí² líh³ tsáu². 5 Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun², ñí¹ jáun² né³, ca³jíen³² tsú² jan² tsá² tsá¹ñú¹ hí³ cuá¹tón²¹ tí³ cuá² chu²¹, hí³ cuá¹quih³² cáun² hmih³² tiáú² cuó²; jáun² lí¹ ca³yá²han¹ bíh¹ tsú². 6 Tí³la³ tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³ náh²; hnoh² dá² hnah²³ náh² Jesús Tsá² Nazaret, Tsá² ca³taun³ hí³ creí²¹. Tí³la³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²; há³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá². Sá¹ní² dúh¹ ñá²jíe³ náh² ñí¹ jmí¹ ca³quión³² tsú² tsú². 7 Jáun² né³, cuá²tánh¹ náh² cuá²zéih³ náh² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú², jí³ Pé¹ ní² síáh³, hí³ cuá¹zéih³ náh² tsú² la³ lá². “Hí³ bíh¹ tsó³² chí¹;ján³ tí³ Galilea la³ cun³ bíh¹ hnoh², hí³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ cuá¹jien¹ náh² tsú² la³ cun³ lí³ jáí¹³ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² jmí¹tin²”.

8 Jáun² tsá²mi³ hí³ ca³huén² bíh¹ hñu³ tá²hón³² jáun² hí³ ca³cuóun³, ca³la³ má²hí¹juán²³ bíh¹ tsú² ja³tanh²¹, ca³la³ tiá² ñí³² he³ jmu³. Hí³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ ca³záih³ tsú² tsáu², quí¹hliá² juénh².

Jesús má²jnia³² ñí¹con² Má²réi³ tsá² ja³juú² Magdalá (Juan 20:11-18)

9 [Jmí¹ ca³jenh¹³ jáun² Jesús tí³ ca³jníá³² la³ ñí¹ jmáí¹ hí³ ca³lí³liau³ sí²ma¹ná¹, ca³ma³jnia³² la³ñí¹ ñí¹con² Má²réi³ tsá² juú² Magdalá, tsá² má²ca³huen³ tsú² hí³ quiaun³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. 10 Hí³ jáun² tsá²mi³ hí³ ñéi¹ hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² jmí¹ má²ca³ñí³táunh¹ hí³ quionh³ Jesús. Tsá² hí³ né³ jmí¹ ná¹hai²¹ hlah³ tsí³ hí³ jmí¹ ná¹ho². 11 Tí³la³ jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hí³ hí³ zian² bíh¹ Jesús, hí³ tsá²mi³ hí³

né³ hú¹tá¹ má²lí²;jien³² síáh³, lí¹ tiá² ta²¹ ca³taunh³ bíh¹ tsá² hí³ jáí¹³ jáun².

Jesús má²jnia³² ñí¹con² gon³ tsá² hain²¹ tí³con² (Lucas 24:13-35)

12 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, Jesús ca³ma³jnia³² hí³ jniá³ la³ síáh³ ñí¹con² gon³ tsá² joh¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² cáun² jui³² ñí¹ náí². 13 Jáun² tsá² hí³ já¹tanh²¹ hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun²; tí³la³ sa³jun³ jáí¹³ hí³ cha³² tsá² hí³ yáh³ ca³taunh³ tsú² ta²¹.

Ta²¹ hí³ ca³cue³ Jesús ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³con² (Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

14 Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³, ca³ma³jnia³² síáh³ Jesús ñí¹con² tá¹ quian³jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tá¹la³ jmí¹ ná¹cúh² tsá² hí³ má³²; hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³hí³ ca³liéinh³² dí² tsú² cun³ñí¹ hí³ tiá² cáun² nio² tsí³ tsú² jí³ hí³hliá² jlánh¹ huáh² chí¹ tsú² síáh³, quí¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² ta²¹ ca³taunh³ tsú² la³ cun³ hí³ ca³chá³ tsá² ca³jíe³ hí³ hí³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ dí². 15 Jáun² ca³záih³ dí²:

—Cuá²táunh¹ náh² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hí³ cuá¹hléh¹ náh² jú¹ chú³² jáun² ñí¹con² la³jín³² tsáu². 16 Tsá² chá³² cáun² tsí³, jí³ hí³ zón³² jmáí², tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ liáun³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² cha³² cáun² tsí³ né³, tsá² la³ hí³ dá² má²tá¹tsin¹ héih³² hlah³ bíh¹. 17 Hí³ lí²¹ lá² né³ lí³ zia³² ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsí³ bíh¹: Cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³ huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², hí³ lí¹³ hléh³² tsú² síáh³ jú¹jma² síáh³, 18 lí¹³ zanh³ tsú² síáh³ jáh³ hláinh¹, hí³ ní¹juáh³ ca³hinh³ tsú² síáh³ cáun² hí³ lí³ mí³ hlah³ né³, tiá² hí³ quionh²¹ hí¹ cáun² yáh³ tsú²; ja³bí¹ la³ jáun² ra³tsí³² tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá²

tsáun¹, hi³ jáun² tsá² hí³ né³ lan¹³
bíh¹.

Jesús tsánh³² hñu³mi³cuú²

(Lucas 24:50-53; Hechos 1:9-11)

¹⁹ Jmí¹ má²lí²liéinh³² jáun² Jesús
Tí³² Juo¹³ dí² tsá² hí³ né³, ca³zanh³²
tí³ hñu³mi³cuú², hi³ jáun² ca³ta³cua¹³
tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³². ²⁰ Hi³
jáun² tsá² hí³ né³, ca³huén² bíh¹
hi³ ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³² ca³la³
tán¹. Jáun² hnga² Tí³² Juo¹³ dí²
ca³ma³hau³ hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³
tson² jú¹ chú³² hi³ hleh³² tsá²
hí³ cun³quionh³ lí²¹ hi³ lí³ jáun²
hua³jueh³². Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Jú¹ Chú³² Hí³ Ca³jmú³ Lucas

¹ Hnú² reh² Tíoh³, juóun³² lín³² tsáu² má²ca³jmú³ sí², la³ cun³ hi³ ca³ngi¹³ tsú² hi³ ca³li³ jáun² ja¹ quiú¹³ dí² jmí¹tin². ² Ca³jmú³ tsú² sí² la³ cun³ rón³² hi³ ca³ma³ta² jnoh¹ jáun² tsá² ca³jíe³ la³ cun³ jmí¹ ca³li³liau³, tsá² ca³nga³ hí³ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús. ³ Ja³bí¹ jná¹³ uá²jai³² má²cá²hnáuh³² re² lín³² la³jí³² jú¹ tson² la³ cun³ jmí¹ ca³li³liau³, hi³ jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ chú³² ní¹juáh³ jná¹³ siáh³ jmu¹ cáun² sí² hi³ rá¹tioh³ jú¹ tson² ca³la³ re² he² hná¹, hi³ zein²¹ ná¹ ní¹con² hnú² reh² Tíoh³; ⁴ hi³ jáun² tí³ lí³mí¹ re² lí³ ñíh¹³ hnú² jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³ta² hnú² jáun² tsáu².

Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lí³zian² Juan², tsá² zion³ tsáu² jmái²

⁵ Jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Judea, jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² mí²tsáu² jmái² Zacarías, tsá² hí³ jmí¹ hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³ quioh²¹ Abías. Ní²cuo² tsú² jmí¹ jmái² Elisabet, tsá² ní¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹ hla¹ mí²tsáu² Aarón. ⁶ Tá¹ gon³ jáun² tsú² jmí¹ chun¹ ní¹con² Dió³², hi³ jmí¹ tí² má²tí³² tsú² héih³² jí³ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², la³ cun³ hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ chá³² tso³. ⁷ Tí³la³ tiá² jon² tsú² jmí¹ zian² yáh³, qui¹ tiá² jmí¹ lí²³ yáh³ can³ Elisabet hi³ jon², hi³ ja³bí¹ jmí¹ má²lieih²¹ bíh¹ tsú² siáh³ tá¹ gon³ jáun².

⁸ Ca³chó³² jmái¹ hi³ tin³ Zacarías quionh³ mí²tsáu² tsá² quionh³ hi³ jmu³ ta²¹ ta³ ní¹ Dió³². ⁹ La³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngi²³ jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ mí²tsáu² hi³ tan² chi² jái¹³,

jmí¹jáun² ca³chi² tsú² jái¹³, jáun² Zacarías bíh¹ tin³ hi³ tsa³hi³² hñy³ cuáh³² chin¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ tsa³jín² ziún². ¹⁰ Tá¹la³ jmí¹ dí¹jín³² tsú² jáun² ziún² ní¹hiú¹³ né³, la³jín³² tsá² tionh² ní¹ tauh²¹ la³ñí¹ jmí¹ ná¹liéinh³² Dió³². ¹¹ Jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ní¹con² Zacarías, hi³ zenh² tí³ cuá² chu²¹ can³² ní¹hiú¹³ ní¹ dí¹jín³² tsú² jáun² ziún². ¹² Jmí¹ ca³jién³² jáun² Zacarías tsá² hí³ né³, ca³la³ tiá² ní³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lí³, ca³juénh² lín³² bí¹ tsú². ¹³ Tí³la³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Zacarías, ha³ lí² juenh³, qui¹ Dió³² má²ca³ngái³² hi³ hiú² mih³² hnú² jáun², hi³ jáun² né³bí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ lí³zian² jan² jon² Elisabet ní²cuonh² hnú², tsá² teh¹ nú² Juan². ¹⁴ Ní¹ má¹ca³lí³zian² jáun² dáin² lí³ tsinh¹ lín²¹ nú², hi³ lí³ hiún² lín³² siáh³ honh² nú². Ja³bí¹ juóun³² lín³² siáh³ tsá² siánh³ lí³ hiún² tsí³ ní¹ má¹jáun²; ¹⁵ qui¹ jónh³² hnú² lí³quien² ní¹con² Dió³², jan² tsá² tiá² hính³ mu² ráu³ mí³ uóun²jieh¹³, sa³jun³ ma³chéi³ hính³, jan² tsá² má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñy³ tsí³ ñeh² bíh¹ hi³ lí³zian². ¹⁶ Hi³ hi³ bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² tsá² zian² hué³² *Israel jinh²¹ tí³ ní¹con² Dió³² Juo¹³. ¹⁷ Juan² hí³ bíh¹ joh¹³ jmí²chí³ jí³ pí³ hi³ la³jmí¹ quian³² jáun² Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ *Tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ hí³ bíh¹ tín² tsó³² chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí². Hí³ bíh¹ jmu³ hi³ tiánh³² tsáu² re² tín² quionh³ jón²zih¹; hi³ jáun² tsá² tiá² má²tí³² héih³² quioh²¹ Dió³² né³, má²lí³tin² bíh¹ ma³tí³² má¹jáun². La³ jáun² bíh¹ chan³ tsú² hua³jan²¹ tsáu², hi³ jáun² hen³ tsáu² Tí³² Juo¹³ dí².

¹⁸ Jáun² Zacarías ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí³ ño¹ jná¹³ hi³ tson² jái¹³ juáh³ hnú² ní²? Qui¹

jan² tsá² má²liei²¹ lín²¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ñí²uón³².

19 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Jná¹³ Gabriel, tsá² zenh² ná¹ ta³ ñí¹ Dió³², Tsá² lí²ze³ jná¹³ hí³ ja³ngái¹ ná¹ jú¹ chú³² lá² ñí¹con² hnú². 20 Tí³la³ ta³né³², cun³ñí¹ hí³ tiá² ta²¹ lí²tionh² hnú² la³ cun³ hí³ lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² tiú²uú² lí¹³ yáh³ hléh¹³ hnú², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ lí³zian² jónh³² hnú². Jáí¹³ lá² lí³tí³ la³ cun³ jmái¹ hí³ má²tón³².

21 La³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³ ñí¹ tauh²¹ jáun² la³ñí¹ jmí¹ ná¹he² ná¹jan² Zacarías. Má²ná¹tsá²cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú², qui¹ he³ láih³² sa³ ca³lén³ lín³² yáh³ Zacarías ñí¹hiú¹³ jáun². 22 Tí³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² Zacarías má¹ná¹, tiú²uú² lí²³ yáh³ hléh³², jmí¹jáun² ca³lí³lieih²¹ tsá² jmí¹ ná¹jaun² tsú² hí³ hí³ zia³² cáun² hí³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² ñí¹hiú¹³ jáun². Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² lin¹ quionh³ cuo² hí³ tiú²uú² lí²³ hléh³².

23 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmái¹, la³ cun³ jmái¹ hí³ ca³tin¹ jáun² Zacarías jmu³ ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ngah³ hñú¹³. 24 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³can³ Elisabet jon², hí³ jáun² cun³ hñá³ zih² tiá² cuá²han³ tsú² hñú¹³, hí³ jmí¹ cuá¹lín²³ la³ lá²:

25 —Juóu³² jná¹³ má²ca³jmú³ la³ lá² ñí¹con² jná¹³, hí³ quin³ hua³heih²¹ quion²¹ jná¹³ ñí¹con² la³jín³² tsáú², hí³ tiá² jmí¹ lí²³ can²¹ jná¹³ dáin².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hí³ lí³zian² Jesús

26 La³ má²jñéi³ zih² hí³ lí³ la³ jáun² né³, ca³zen³ siáh³ Dió³² Gabriel, tsá²cuú² tsá²ta³, la³ tí³ cáun² juú² hín¹³ tí³ Galilea, juú² jmái² Nazaret, 27 hí³ tsa³jien³ jan² tsá²mí³ tsá¹mái¹³, tsá²jmái² Má²réi³, tsá² tiá² tsá²ñuh² má²ca³cáuh³².

Tsá² hí³ ná¹lí³ jáí¹³ hí³ jenh¹³ cuo² quionh³ jan² tsá²ñuh² jmái² Sé³², tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. 28 Jáun² ca³hí³ tsá² hí³ ñéih³ ñí¹ jmí¹ cuá³ jáun² Má²réi³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Hia² nú², hnú² tsá² jlánh¹ tí³² tsí³ Dió³²! Dió³² Juo¹³ dí² zenh² quiúnh¹ hnú². [Jlánh¹ má²mieh² hnú² Dió³² la³ cun³ bí¹ la³jín³² tsá²mí³ siánh³.]

29 Lí¹ ca³lín³ bíh¹ Má²réi³ jmí¹ ca³nái³² jáí¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² tsá² hí³. Jmí¹jáun² ca³lín¹³ tsú² hí³ he³ lí³ la³ jáun² hleh³² tsá² hí³. 30 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³ siáh³:

—Má²réi³, ha³ lí² juenh³, qui¹ Dió³² má²hnió³ ma³mieh² hnú², 31 Jáun² né³, né³² can¹³ hnú² jan² dáin², Tsá² teh¹ nú² Jesús. 32 Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² lí³quien²; Tsá² téh³ tsú² Jon² Dió³², Tsá² cú² juenh². Hí³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí² jmu³ hí³ cuá¹ho² tsú² jáí¹³ hí³ lín³ tsú² re²¹ la³jmí¹ ca³cuá³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ jméi² dí¹hio³ ñú²deh³ tsú², tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin²; 33 hí³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ cuá³², hí³ cuá¹ho² jáí¹³ cun³ jmí¹hi³nió² ca³tin¹ la³jín³² tsá² Israel. Jáí¹³ hí³ hau³ tsú² jáun², tiá² tón³² jmái¹ táuh³ yáh³.

34 Jáun² né³, Má²réi³ ca³ngáih³ siáh³ tsá² hí³:

—¿Lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ la³ jáun², ní¹juáh³ tiá² ñí²uón³² jná¹³ má²zian² yáh³?

35 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Jmí²chi³ Chun¹ joh¹ Dió³² bíh¹ já³² ñí¹con² hnú², jí³ pí³ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², hí³ jláin³² hnú² la³jmí¹ lí³ cáun² jnie². Jáun² dáin² hí³ jónh³² hnú² lí¹³ cuá¹chan¹ hí³ ca³tin¹ Dió³², hí³ jáun² tsá² hí³ téh³ tsú² jon² Dió³². 36 Ja³bí¹ Elisabet renh² hnú² uá²jai³², lí³zian² jan² jon² uá¹jinh¹ má²lieih²¹ lín²¹ tsú²; hí³ jáun² né³, ta³né³² má²tí³ jñéi³

zih² hi³ quian² tsu² jon², tsá² jmí¹
juáh²³ tsáu² hi³ cun³ tiá² lí¹³ bíh¹
can³ jon². ³⁷ Qui¹ ñí¹ con² Dió³², hi¹
cáun² yáh³ hi³ juóuh³² tiá² zia³².

³⁸ Hi³ jáun² Má² réi³ né³ ca³ juáh³:

— Jná¹³ la³², tsá² lín³ ná¹ quian²¹
Juóu³² ná¹, hi³ jáun² cui¹ jmu¹ bíh¹
Dió³² ñí¹ con² jná¹³ la³ cun³ hi³
má² lí² juah²¹ hnú² ní².

Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ tsá² cuú²
tsá² ta³ Dió³² ñí¹ ta³ ñí¹ Má² réi³.

Tsó³² Má² réi³ hñú¹³ Elisabet

³⁹ Jmái¹ jáun² ngau³ Má² réi³
cú² hé² juí³² máh³, hi³ chau²¹ cáun²
juú² hín¹³ tí³ Judea. ⁴⁰ Jmí¹ cá¹ chó²¹
tsú² jáun², ca³ hi³ ñéih³ hñú¹³
Zacariás, hi³ ca³ juáh³:

— Hia² nú² Elisabet.

⁴¹ Jmí¹ má² lí² niéi³² jáun² Elisabet
hi³ ca³ juáh³ jáun² Má² réi³: “Hia²
nú²”, jáun² la³ juí³² ca³ jienh³² dáin²
hñú³ héin¹, hi³ ca³ cónh³² siáh³
Jmí² chí³ Chun¹ hñú³ tsí³ Elisabet
hí³. ⁴² Jmí¹ jáun² ca³ hléh³ tiá³ lín³²
hi³ ca³ juáh³:

— Dió³² jlánh¹ má² ca³ ma³ mieh²
hnú² la³ cónh³ bíh¹ la³ jín³²
tsá² mí³ siánh³, jí³ jónh³² nú² siáh³
má² ca³ ma³ mieh² Dió³². ⁴³ ¿Hin² dá²
tsánh² jná¹³, hi³ jáun² sa³ mí¹ ziu¹³
Juóu³² máh³ jná¹³ ja³ hi³ ja³ jie^{3?}
⁴⁴ Qui¹ la³ cun³ jmí¹ lí¹ cuen²¹ hnú²
Dió³², ca³ la³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³
jón³² jná¹³ ca³ jienh³² tiá³ lín³² hñú³
hén² ná¹. ⁴⁵ Jlánh¹ jmí¹ ren² hnú²,
tsá² ca³ tionh² hnú² ta²¹, qui¹ lí³ tí³
bíh¹ la³ cun³ hi³ má² ca³ juáh³ Dió³²
Juo¹³ dí².

⁴⁶ Hi³ jáun² Má² réi³ ca³ juáh³:

Jmí¹ tsin³² jná¹³ má² quien² Juóu³²
jná¹³,

⁴⁷ hi³ má² hiún² tsin³² jná¹³ ca³ tin¹
Dió³² Tsá² liáu³² jná¹³.

⁴⁸ Qui¹ Dió³² má² ca³ taunh² jná¹³
hó¹ ñí¹, tsá² lín³ jná¹³ quian²¹
tsú².

Hi³ jáun² la³ jín³² tsá² zian² ta³ né³²
jí³ jmái¹ né³ bí¹ ja³² juáh³ hi³
jná¹³ jan² tsá² jlánh¹ bí¹ jmí¹
ren².

⁴⁹ Qui¹ Dió³² Tsá² hien¹, Tsá² cú²
juen² má² ca³ jmu³ hliáun³
lín³² hi³ chú³² ñí¹ con² jná¹³,

⁵⁰ hi³ ja³² mí³ tsí³ tsú² ñí¹ con² ca³ la³
jín³² tsá² jmu² juéh² ñí¹ con²
tsú².

⁵¹ Qui¹ ta²¹ jueh³² lín³² má² ca³ jmú³
Dió³², hi³ ca³ láih¹³ hniéi²
ñí¹ con² tsá² jmí¹ ná¹ jmu²
tonh²,

jáun² lí¹ ca³ háin³² ma³ quin³² bíh¹
tsá² hí³ lí³.

⁵² Ca³ jmú³ tsú² hi³ tiú² uú² quien²
tsá² jmí¹ ná¹ quien²,

hi³ jáun² tsá² tsí¹ juí³ bíh¹ ca³ zion³
tsú² hi³ lí³ quien².

⁵³ Tsá² jmí¹ tionh¹ ñí¹ cuóunh²¹ bíh¹
ca³ cuéh³ tsú² hliáun³ lín³²,

hi³ jáun² tsá² hánh³ né³, lí¹ hai²¹
cuá² ta³ bíh¹ ca³ chanh³ tsú².

⁵⁴ Ca³ ma³ hon³ tsú² tsá² jón² zih¹
jón² cho¹ hla¹ Israel, tsá²
quian²¹,

tiá² ca³ ja³ có³ yáh³ tsí³ tsú² hi³ jmu³
juen² tsí³ ñí¹ con² tsá² hí³,

⁵⁵ la³ cun³ rón³² lí³ jái¹³ hi³ ca³ jmú³
tsú² quionh³ dí¹ hio³ ñú¹ deh³
dí² jmí¹ tin².

Hi³ ca³ jmú³ tsú² jáun² jái¹³ quionh³
hla¹ Há² bran²¹ hi³ já³² mí³
tsí³ tsú² la³ cun³ jmí¹ hi³ nio²,

la³ má² quionh³ jón² zih¹ jón² cho¹ tsá²
hí³.

⁵⁶ Jmí¹ má² lí² juáh³ jáun² Má² réi³
la³ ní² né³, ca³ ta³ cua¹³ cun³ hni³²
zih² hñú¹³ Elisabet. Jmí¹ lí²¹ jáun²
né³, ngah³ siáh³ hñú¹³.

*Jmái¹ hi³ ca³ lí³ zian² Juan² tsá²
zion³ tsáu² jmái²*

⁵⁷ Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³, ca³ chó³²
jmái¹ hi³ lí³ zian² jon² Elisabet, hi³
jáun² ca³ lí³ zian² jan² ñú² míh¹ jon²

tsú². 58 Jmí¹ ca³li³ ñi³² jáun² tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ tsú² hi³ Dió³² jlánh¹ má²ca³ja³ mií³ tsi³ ñi¹con² tsú², hi³ jáun² ca³ñi¹ma³hiún² tsá² hi³ tsi³ quionh³ tsú². 59 Jáun² jmí¹ la³ má²ña³ jmái¹ jáun² *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñi¹ zian² dáin², hi³ jmí¹ hnió³ tsú² siáh³ hi³ li³ jmái² dáin² Zacarías, la³jmí¹ jmái² jméi². 60 Ti³la³ mí¹ziú¹³ dáin² ca³juáh³.

—Ján¹han²¹, Juan² bíh¹ li³ jmái² dáin².

61 Jáun² tsá² hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³²? Já² hí¹ jan² yáh³ jon³ renh² hnú² tiá² jmái² la³ ní².

62 Jmí¹jáun² hmóu³² tsá² hi³ ca³ngái³ ñi¹con² jméi² dáin² cun³quionh³ li²¹, ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú² li³ jmái² dáin². 63 Jáun² ca³mí³ jméi² dáin² cáun² jó¹hmá² pih²¹ hi³ ca³jmú³ huéh³ hi³ juáh³: “Juan² bíh¹ li³ jmái² dáin²”. Jáun² la³jín³² tsá² hi³ ca³ja³cáun² tsi³.

64 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ li³ siáh³ hléh³² Zacarías, hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²quien² Dió³². 65 Ca³la³ jín³² tsá²co¹ tsú² ca³ja³cáun² lín³² tsi³ jmí¹ ca³li³ ñi³² hi³ li³ la³ jáun², hi³ jáun² jái¹³ jáun² ja³ngi³ ja¹ la³jín³² tsá² zian² tsi³ cuánh² tsi³ jën³ ñi¹ hín¹³ ti³ Judea. 66 Ca³la³ jín³² tsá² ca³li³ ñi³² hi³ jáun² jmí¹ ná¹hnauh² tsi³, hi³ jmí¹ ngaih³² tsú² siáh³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿He³ bíh¹ jmu³ dáin² hi³?

Qui¹ jmí¹ má²lin¹ lín²¹ bíh¹ hi³ tanh² Dió³² hó¹ñi¹ dáin² hi³.

Sun¹ hi³ ca³hie³ Zacarías

67 Jáun² Zacarías jméi² dáin² hi³ ca³cónh³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsi³, hi³ ca³hléh³ jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsi³, hi³ ca³juáh³:

68 “Cuí¹ li³ quien² bíh¹ Dió³² Juo¹³ tsá² Israel, qui¹ má²cuán² tsú² ja¹ ñi¹ tiauh¹ dí², tsá² tiauh² dí² jo³cuo² tsú², hi³ má²ca³liáu³² tsú² siáh³.

69 Qui¹ ca³cuen³ tsú² jan² Tsá² liáu³² dí²,

jan² Tsá² ñi¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,

tsá² ca³lin³ hi³ quian²¹ Dió³².

70 Má²ca³ma³ti³² bíh¹ Dió³² jái¹³ hi³ ca³jmú³ quionh³ tsá² chun¹ joh¹,

tsá² ca³lin³ hi³ *ti³² jë¹ Dió³² jmí¹tin²,

71 hi³ ca³juáh³ Dió³² hi³ liáu³² jnoh¹ ñi¹con² tsá² jmu² hniéi² quiúnh¹ dí²,

ji³ ñi¹con² ca³la³ jín³² tsá² hau² dí² ní² siáh³.

72 Má²ca³ja³ bíh¹ mií³ tsi³ tsú² ñi¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin².

Tiá² tsá²co³ yáh³ tsi³ tsú² nió³² hien¹ hi³ ca³tanh² jáun² la³ cun³ jmí¹tin²,

73 la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² ñi¹con² hla¹ Há²bran²¹, jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².

74 Hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ liáu³² tsú² jnoh¹ ñi¹con² tsá² jmu² hniéi² quiúnh¹ dí²,

hi³ jáun² tiá² juénh² yáh³ dí² hi³ má¹ti²¹ ñi¹con² tsú²,

75 hi³ chun¹ dí², hi³ ná¹chan¹ dí² ñi¹con² tsú² la³ cun³ jmái¹ hi³ ziaún² dí².

76 Jáun² né³, hnú² jón³² jná¹³, hnú² té³ tsú² ti³² jë¹ Dió³²,

tsá² lín³ quian²¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú², qui¹ hnú² bíh¹ tsá² cuóh¹³ chí¹ján³ la³ñi¹,

hi³ jmúh¹³ hnú² hua³jan²¹ jui³² ñi¹ tsó²¹ Ti³² Juo¹³ dí².

77 Jmúh¹³ hnú² hi³ li³ ñi³² tsá² joh¹ tsú² ha³ lánh³ lí¹³ liáun³ tsú², ji³ hi³ hin³ siáh³ tsáu¹³ tsú².

78 Qui¹ Dió³² ja³² lín³² mií³ tsi³ ñi¹con² dí², hi³ jáun² cué³² tsú² cáun² joh¹ quiú¹³ dí² hi³ lí¹³ la³jmí¹

lí³ hi³ ca³jniá³² cáun² jmái¹
hmai²¹.
79 Tsá² hi³ jmu³ hi³ tai²¹ joh¹ ñí¹ con²
tsá² tionh² já¹niéi²,
ji³ tsá² tionh² ñí¹ he² heinh²¹
quioh²¹ hmú³² ní² siáh³.

Tsá² hi³ bíh¹ Tsá² hie³² juí³² hi³ ha³
lánh³ lí¹³ niau²¹ tie³ tsí³ dí²,
80 Hi³ jáun² né³, ca³cuon³ bíh¹
ñú²míh¹ hí³, hi³ tsá²lí³hún¹ siáh³
tsí³. Jáun² ca³ñí¹cuá² tsú² ñí¹ lí³
hué³² quiéin², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹
jmái¹ hi³ ca³ma³jnia² tsú² tá¹³
ñí¹ con² tsá² Israel.

2

*Jmái¹ hi³ ca³lí³zian² Jesús Tsá² lín³
Cristo*
(Mateo 1:18-25; Juan 1:14)

1 Jmí¹jáun², Augusto *tsá²
cuá¹lín³ mi³chí¹ cuá³ juú² Roma
ca³jmu³ héih³² hi³ la³jín³² tsá²
zian² la³ cun³ hué³² ñí¹ hu²¹
cuo² tsú² tónh³² ñí¹ sí² quioh²¹
dí². 2 La³ñí¹ jéin³² hi³ ca³tónh³²
bíh¹ tsú² tsáu² sí² jmí¹jáun², jmái¹
hi³ jmí¹ cuá¹lín³ jáun² Cirenio
ta²¹ hué³² Siria. 3 La³jín³² tsáu²
ca³lí³ hniáuh³² tsa³tánh¹ juú²
ñí¹ ca³lí³zian² tsá²haun³² dí¹hio³
ñú¹deh³, hi³ tsa³tiónh³² sí². 4 Hi³
jáun² bíh¹ cua³han³ Se³² já¹ juú²
Nazaret, juú² hín¹³ ti³ Galilea, hi³
ngau³ ti³ juú² jmái² Belén, juú²
hín¹³ ti³ Judea, ñí¹ ca³lí³zian² hla¹
re²¹ Dá²vi²¹, quí¹ Sé³² lín³ jan²
tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ hí³. 5 Hi³
jáun² ñéi¹ tsú² juú² Belén, hi³
ca³ñí¹tiónh²¹ sí² cu³tsa³² quionh³
Má²réi³, tsá² jmí¹ má²ná¹lí³ hí³
jái¹³ hi³ jéinh³² tsú² cuo² quionh³.
Jmí¹jáun² jmí¹ má²quian² bíh¹
Má²réi³ jon². 6 Jáun² tá¹la³ tiáunh¹
tsú² jáun² já¹ juú² Belén bíh¹,
ca³chó³² jmái¹ hi³ lí³zian² jon²
Má²réi³. 7 Hi³ jáun² ca³lí³zian² dún²
tsá² ñí¹ jon² tsú², jáun² ca³tsáinh³²

tsú² tsí¹há², hi³ jáun² ca³tanh² tsú²
siáh³ ti³ ñeh² hñu³ hmá²mu² pa²¹
rón³² ñéih³ hñú¹³ jáh³, quí¹ tiá² jmí¹
zia³² yáh³ hñú³ ñí¹ jmí¹ lí³ jnioh¹³
tsú².

*Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jnia²
jeinh³² tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh²*

8 Hi³ jáun² né³, ñí¹ ná² ñí¹
má²janh² juú² Belén jáun² jmí¹
tiáunh¹ tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³
já¹ziáh² joh¹ ta³ já¹niéi². 9 Jáun²
cu³diá²jan² ca³jnia³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ jáun²
ca³tái³ joh¹ quioh²¹ Dió³² cu³ jéin³
ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hi³; hi³ jáun²
né³, tsá² hi³ ca³juénh² lín³² bíh¹.
10 Ti³la³ tsá² ca³jnia³ hí³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³ náh², quí¹ jná¹³
quion¹ cáun² jú¹ chú³², jú¹ chú³²
hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsáu², hi³ jáun²
lí³ hiún² lín³² tsí³ tsú². 11 Qui¹
né³² ca³lí³zian² jan² dáin² juú²co¹
hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jan² Tsá² liáu³²
hnoh², Tsá² lín³ Cristo Juo¹³ dí².
12 Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² lí³
cuóun³² hnoh² dáin² hí³: Dáin² hí³
chanh²¹ náh² hi³ rá¹tsáinh³² tsí¹há²,
hi³ rá¹hún¹ ti³ ñeh² hñu³ hmá²mu²
quioh²¹ jáh³.

13 Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹
cá¹jnia³ juóun³² lín³² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² tsá² já²taunh²¹ hñu³mi³cuú²,
can³² ñí¹ jmí¹ zenh¹ jáun² tsá² jan²
hí³, hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³²
Dió³², hi³ má²ná¹juáh²³.

14 “iTsá² tionh² hñu³mi³cuú² cuí¹
má¹quien² Dió³²,

hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ ní² siáh³ cuí¹
tionh² cáun² hi³ re² hí³ tin²,
ca³la³ jín³² tsáu² tanh² Dió³²
hó¹ñí¹!”

15 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³
hñu³mi³cuú² né³, jáun² tsá² jmu² hí³
hua³hí¹³ já¹ziáh² ca³juu³ ca³hlénh³
la³ lá²:

—Ma³tsáu¹³ tí³ já¹ juú² Belén, hi³ tsá¹neh²¹ la³ cun³ hi³ má²lí³², hi³ má²lí²juáh³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí².

16 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² cú²hé². Jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú² jáun², ca³chanh²¹ tsú² Má²réi³ quionh³ Sé³² jí³ dáin² siáh³, hi³ rá²hún¹ tí³ ñeh² cáun² hñu³ hmá²mu² quioh²¹ jáh³. 17 Jmí¹ má²lí²jién³² tsú² jáun² dáin² né³, ca³chá³ tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³tin¹ dáin². 18 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹ná³² ca³ja³cáun² tsí³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² hí³. 19 Tí³la³ Má²réi³ má¹ná¹, ca³hmá³ bíh¹ la³jí³² jái¹³ jáun² hñu³ tsí³, hi³ ca³hauh² tsú² tsí³ ca³tí²¹ hi³ jáun². 20 Hi³ jáun² tsá² jmu² hi³ hua³hi¹³ já¹ziáh² ja³tanh²¹, hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ má²hí¹má²quien² tsú² Dió³², quí¹hliá² má²lí²niéi³² tsú² jí³ hi³ má²lí²jié³ tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

Tsa³ma³jnia² tsú² dáin² Jesús cuáh³² chín¹

21 Jmí¹ la³ má²jña³ jmá¹ hi³ ca³lí³zian² jáun² dáin² *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian²; jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lí³ jmá² dáin² Jesús, la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Má²réi³ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ can³ tsú² dáin².

22 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmá¹ hi³ má²lí¹³ lí³ jín² mí¹ziú¹³ Jesús quionh³ Sé³² ñí¹con² Dió³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jáun² ca³ñí¹jan² tsú² dáin² hi³ já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³ñí¹ma³jnia² tsú² dáin² hi³ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí². 23 La³ jáun² ca³jmú³ tsú² quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Ca³la³ jín³² tsá²ñuh², tsá² lí³zian² la³ñí¹

ca³tin¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí²”. 24 Hi³ jáun² bíh¹ ca³ñí¹taunh¹ tsú² ñí¹ jáun² hi³ ca³ñí¹cuen¹³ tsú² jáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹ dáin² jon², quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ yáh³ dí² rá¹juáh³ hi³ hniáuh³² cuen³ tsú² gon³ jú²pe³² míh¹ ho³lá²dá² gon³ jái² tiáun². 25 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmá² Sí³ñóh³ já¹ juú² Jerusalén. Tsá² hi³ jmí¹ lín³ jan² tsá² chun¹, hi³ jmí¹ má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ jmí¹ jan³² tsú² hi³ liáun³ tsá² *Israel. Jmí¹ quionh³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹, 26 hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hi³ né³ ca³jmú³ lín¹ ñí¹con² tsú² hi³ tiá² má²jún³ yáh³ tsú² ta³ tiá² má²lí²jién³² Tsá² lín¹³ Cristo, Tsá² zen³ hi³ Dió³² Juo¹³ dí². 27 Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³ze³ tsú² tí³ hñu³ cuáh³² chín¹; jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² jméi² mí¹ziú¹³ dáin² Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ tsa³ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹. 28 Jmí¹jáun² ca³zanh³ Sí³ñóh³ dáin² hí³, hi³ ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

29 “Hnú² Juóu³² jná¹³, ta³né³² má²lí¹³ bíh¹ jún³ jná¹³ cáun² hi³ re² hi³ tin²,

quí¹ má²lí²ma³tih²¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmuh³ hnú² jáun² quiún¹ jná¹³,

tsá² lín³ jná¹³ quian²¹ hnú²;

30 quí¹ má²lí²jién¹ bíh¹ jná¹³ cun³quionh³ mí¹ñi³² huen² Tsá² liáu³² jnoh¹,

31 Tsá² ca³cuen²¹ hnú² lá² hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsáu².

32 Tsá² lá² bíh¹ lín¹³ joh¹ hi³ tai²¹ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹,

hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ ma³quien² tsáu² tsá² Israel, tsá² joh² hnú²”.

33 Lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ jméi² mí¹ziú¹³ Jesús jmí¹ ca³nái³² la³jí³²

jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Si³ñóh³
ca³tin¹ dáin² hi³. ³⁴Hi³ jáun² Si³ñóh³
ca³ma³mieh² tsá² hi³, hi³ ca³záih³ dí²
Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jesús:

—Sá¹ní² jie³, dáin² lá² bíh¹ jmu³
hi³ juóun³² lín³² tsá² Israel hua³
jlính³, hi³ juóun³² lín³² tsá² tiá² jmí¹
ná¹pin³ siáh³ nu³ tiánh³. Hi³ lín¹³
tsú² cáun² lí²¹ hi³ juóun³² lín³² tsáu²
tiá² jéi¹³, ³⁵la³ jáun² bí¹ lí¹³ hi³ lí³
lín¹ la³ cun³ hi³ ná¹tióh³ hñu³ tsí³
tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³². Hi³
ca³tin¹ huen² hnú² siáh³, chau²¹
jmái¹ hi³ lí¹³ honh² hnú² la³jmí¹
lí³ hi³ ja³hính¹ nú² quionh³ cáun²
mí¹ja².

³⁶Ja³bí¹ ñí¹ jáun² siáh³ jmí¹ zenh¹
jan² tsá²mi³ tsá² jmí¹ lín³ *ti³² jè¹
Dió³², tsá² jmí¹ jmái² mí¹ Hán¹, jon²
hla¹ Fanuel, tsá² jón²zih¹ jón²cho¹
hla¹ Aser. Tsá² hí³ má²lieih²¹
lín²¹ bíh¹. Tsá¹míh¹ bí¹ tsú² jmí¹
ca³jenh² cuo², hi³ jáun² ca³cuá³
tsú² quiau³ mii² quionh³ ñí²cuo²;
³⁷jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lí³ hnái³
bíh¹ tsú². Tiá² jmí¹ cuá²hain³²
yáh³ tsú² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun²,
hi³ jmí¹ cuá¹má²tsú² má²jónh³²
Dió³² Juo¹³ dí² la³ huá² la³ jma²,
hi³ cuá¹má²hien²¹ hi³ cuá¹liéinh³²
siáh³ Dió³²; hi³ jáun² jmí¹jáun² jmí¹
má²hún¹ tsú² quiéinh³ nio² quiú³
tsi²¹ quiú³ mii². ³⁸Jáun² né³, mí¹
Hán¹ hí³ ca³chó³² ñí¹ jmí¹ tionh¹
tsú² jáun², hi³ jáun² ca³ma³tsú²
má²jónh³² Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³hléh³ tsú² hi³ ca³tin¹ dáin² Jesús
hí³ ñí¹con² tsá² Israel tionh² ñí¹
jáun², tsá² ná¹jan³² hí³ hi³ liáu³ juú²
Jerusalén [ñí¹con² tsá² *romanos].

Ja³tanh²¹ tsú² siáh³ juú² Nazaret

³⁹Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²ma³ti³² tsú²
jáun² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun²
ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²,
ja³tanh²¹ tsú² siáh³ ti³ juú²co¹, juú²
Nazaret, juú² hín¹³ ti³ Galilea. ⁴⁰Hi³

jáun² ca³cuon³ bíh¹ ñú²míh¹ hí³, hi³
ti³ lí³mí¹ tsá²lí³pin³, jí³ hi³ ti³ lí³mí¹
lí²jnia² siáh³ jmí¹ tsí³, hi³ ca³ma³hé²
ma³mieh² lín³² siáh³ Dió³². 2

*Ñú²míh¹ Jesús tsó³² hñu³ cuáh³²
chín¹*

⁴¹Hi³ jáun² né³, cú² jéin² cú²
mii² jmí¹ ti³² *Jmí¹hien¹ bíh¹, tí²
tsá²táunh¹ jméi² mí¹ziú¹³ Jesús
ti³ já¹ juú² Jerusalén. ⁴²Jáun²
né³, jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² quia³tún³
mieh² Jesús, ca³ñí¹jan² tsú² siáh³
já¹ juú² Jerusalén, la³ cun³ qui³
ná¹ngi²³ tsú² hi³ tsá²táunh¹ jmái¹
jáun². ⁴³Jmí¹ ca³tu³² jáun² jmái¹
né³, ja³tanh²¹ bíh¹ tsú² ti³ juú²co¹;
ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³ta³cuá¹³
bíh¹ Jerusalén ta³ tiá² ñí³² jméi²
mí¹ziú¹³. ⁴⁴Jmí¹ hí¹lín²³ tsú² hi³
cáun² cuá¹jáunh²³ bíh¹ Jesús ja¹
tsáu², hi³ tá¹la³ jáun² né³ ca³jmú³
tsú² cú² jmái¹ jui³²; ti³la³ jmí¹
ca³hnah² tsú² ñú²míh¹ Jesús ja¹
tsá² jú¹ tsá² rainh²¹ jí³ ja¹ tsá²
má²cuóun³ quionh³ tsú² ní² siáh³,
⁴⁵tiá² ca³chanh²¹ yáh³ tsú². Hi³ jáun²
já¹taunh²¹ tsú² siáh³ ti³ Jerusalén,
hi³ ja³hniah² ñú²míh¹ ñí¹ jáun².

⁴⁶Jmí¹ la³ má²hni³² jmái¹ jáun²
máh³, ca³chanh²¹ tsú² ñú²míh¹ hñu³
cuáh³² chín¹, hi³ cuá¹tón²¹ ja¹
quioh²¹ ti³² liei²¹, hi³ cuá¹nái³² já¹³
quioh²¹ tsá² hí³, jí³ hi³ cuá¹nga²
siáh³. ⁴⁷Hi³ jáun² ca³la³ jín³² tsá²
jmí¹ ná¹nái³² hi³ jè¹ ñú²míh¹, jmí¹
ná¹tsá²cáun² tsí³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹
re² jmí¹ cuá¹nga² ñú²míh¹ hí³, jí³
ca³ti²¹ la³jí³² hi³ jmí¹ má²ñi³² ní²
siáh³. ⁴⁸Jáun² lí¹ ca³lín³ bíh¹ jméi²
mí¹ziú¹³ jmí¹ ca³jé³; hi³ jáun²
ca³juáh³ mí¹ziú¹³:

—Jón³, ¿he³ láih³² la³ ní² lí²jmo¹
hnú² jnoh¹? Jmí¹ má²hi³² lín³² bíh¹
tsin³² jná¹³ quiúnh¹ ná¹ ñeh² nú²,
hi³ má²lí²hnauh¹³ lín³² jnoh¹ hnú².

⁴⁹Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—¿He³ láih³² hnauh²³ hnoh² jná^{13?} ¿Hí¹ tiá² ñíh¹ hnoh² hi³ ca³tin¹ jná¹³ ñí²¹ hñú¹³ Ñuh^{32?}

50 Ti³la³ jméi² mí¹ziú¹³ tsú² tiá² ca³ngí¹³ yáh³ hi³ ca³juáh³ jáun² jon².

51 Hi³ jáun² ja³tanh²¹ bíh¹ tsú² quionh³ ñú²míh¹ juú² Nazaret. Hi³ jáun² ñú²míh¹ hí³ jmí¹ tanh² ta²¹ jméi² mí¹ziú¹³, hi³ mí¹ziú¹³ tsú² né³, ca³hmá³ hñu³ tsí³ la³jí³² hi³ má²lí³² jáun². 52 Tá¹la³ ca³cuon³ jáun² Jesús, tí³ lí³mí¹ re² jmí¹ cháunh²³ bíh¹ tsí³, hi³ Dió³² ca³lí³ hiún² siáh³ tsí³ ca³tin¹ tsú², hi³ ca³lí³ hiún² siáh³ tsí³ la³jín³² tsáu².

3

Juan² tsá² ziau² jmái² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:6-8, 15-34)

1 La³ má²quia³hñá³ mii² hi³ lín³ jáun² Tiberio *tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ juú² Roma, ja³bí¹ Poncio Pilato jmí¹ lín³ tsá² ho² ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Judea. Ja³bí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ lín³ Herodes ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Galilea, jáun² Pí²líeí¹ rainh²¹ Herodes hí³ jmí¹ lín³ siáh³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Iturea jí³ Traconite ní² siáh³, hi³ Lisanas né³, jmí¹ lín³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Abilinia. 2 Ja³bí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ lín³ Anás mí²tsá² híen¹ quionh³ Caifás. Jmí¹jáun² ca³cué³ Dió³² cáun² jái¹³ ñí¹con² Juan² jon² Zacarías tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú² jáun² hué³² quiéin². 3 Jáun² Juan² hí³ ca³ñí¹nga¹ la³ tán¹ can³² cua³ Jordán, hi³ zaih³² tsú² tsáu² hi³ ca³tí²¹ zón³² tsú² jmái², hi³ hniáu³² zái³² tsú² jmí¹ tsí³ ní² siáh³, hi³ jáun² lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsú². 4 La³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaiás tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³² jè¹

Dió³² jmí¹tin², hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³lá²;

Tí³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹;

Jmu³ náh² hua³jan²¹ jui³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²; jmu³ náh² cáun² jui³² cú²tso².

5 Hniáu³² conh²¹ la³jí³² ñí¹ há¹tí² há¹hmúh²³,

jí³ la³jí³² ñí¹ lí³ máh³ la³ má²quionh³ tsí³ cuánh² tsí³ jèn³ ní² hniáu³² lí¹³ má²,

la³jí³² jui³² jliu³² siáh³ hniáu³² la¹³ cú²tso²,

jí³ la³jí³² jui³² tiá² re² má² ní² hniáu³² la¹³ má²;

6 hí³ jáun² la³jín³² tsá² zian² hngá¹máh³ lí¹³ jien³² tsá² liáu³² dí² hi³ cuen³ Dió³².

7 Jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hnió³ zón³² jmái² né³, ca³záih³ dí² la³lá²;

—¿Hnoh² dá² jón²zih¹ jon²cho¹ jáh³hláinh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh² ca³zái³ hnoh² hi³ hniáu³² cuóunh¹³ náh² ca³tí²¹ uu³mí²tsí³² hi³ má²ja³² má²janh^{2?} 8 Jmu³ náh² lin¹ hi³

má²ca³za² jmí¹ honh² náh², ha³ lí²uú² lí¹ cuú¹ lín¹³ náh² hi³ lí¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hi³hliá² jón²zih¹

jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹, qui¹ jná¹³ juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ tí³ quín¹ lá²

yáh³ lí¹³ jmu³ Dió³² hi³ láin¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹. 9 Qui¹

má²rá¹lí³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³ quiúh³² tsú² la³jí³² hmá² tiá² má³

chu²¹ háí³², hi³ jáun² tsa³toh³ já¹ sí².

10 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngáí³ la³jín³² tsá² hi³, hi³ ca³juáh³.

—¿He³ bíh¹ hniáu³² jmú¹³ jnoh¹ né^{3?}

11 Jáun² Juan² ca³juáh³;

—Ní¹juáh³ tsá² nióh³² tun³ ha¹, hniáu³² cué³² tsú² cáun² ñí¹con² tsá² tiá² zia³² hí¹ cáun² quioh²¹;

hi³ ní¹juáh³ tsá² zia³² siáh³ má³² quioh²¹, hniáu³² tsóh³ tsú² ñí¹con²

tsá² tiá² zia³² quioh²¹.

12 Jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ *tsá² chj² hmah²¹ hi³ hnió³ zón³² jmái², hi³ jáun² ca³ngáih³ dí² Juan²:

—Hnú² tí³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?

13 Hi³ jáun² Juan² ca³juáh³:

—Ha³ lí² can² náh² hmah²¹ chí¹nga² la³ cun³ bí¹ hi³ má²lí²juáh³ juóuh³² náh².

14 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ ma³ jan² hliáu³ hi³ ca³ngáih³ Juan²:

—Hi³ jnoh¹ né³, ¿he³ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?

Hi³ jáun² Juan² ca³záih³ siáh³ tsá² hí³:

—Ha³ lí² jmu² náh² hian² honh² hi³ quín¹³ náh² hi³ quióh²¹ tsáu²; hi³ sa³jun³ cueh¹ náh² tsú² tso³, cáun² hi³ tiá² lí²jmú³ tsú². Hniáuh³² má¹hiúnh¹³ náh² honh² la³ cun³ hmah²¹ hi³ má²hlánh¹ náh².

15 La³jín³² tsá² tionh² hi³ jmí¹ má²ná¹jan² Tsá² lín³ Cristo, Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³² jái¹³ hi³ zen³; hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ca³juáh³ hu³sa³ Juan² bíh¹ lín³ Cristo. 16 Tí³la³ Juan² ca³juáh³, hi³ ca³záih³ la³jín³² tsá² hí³:

—Tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmái² hnoh² cun³quionh³ jmí² jma³; tí³la³ né³bí¹ já²¹ jan² Tsá² jlánh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, qui¹ cun³ tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, hi³ sa³jun³ quien² jná¹³ hi³ hueh²¹ láu² tsi³² ta³ tsú². Jáun² Tsá² hí³ bíh¹ ziau³ hnoh² jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ jí³ cun³quionh³ sí² ní² siáh³. 17 Má²zianh³² bíh¹ Tsá² hí³ cuah²¹ quióh²¹ hi³ chí³² cuú²miih²¹, hi³ jáun² tsa³cuí³² má¹qui³². Chá³² tsú² cu³í²¹ cuú²miih²¹ má²jí² jáun² ñéih³ hñu³cuí³ quióh²¹; hi³ jáun² má¹qui³² jáun² né³, tsa³toh³ já¹ sí² bíh¹, cáun² sí² hi³ tiá² tón³² jmái¹ yéi³².

18 Hliáu³ lín³² bíh¹ hi³ ca³hlí³ ca³liéinh³² Juan² tsáu². La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ ca³nga³ tsú² jú¹ chú³² quióh²¹ Dió³² ñí¹con² tsáu². 19 Ja³bí¹ la³ jáun² ca³jí³ tsú² siáh³ hi³ ca³tin¹ Herodes tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea jáun², qui¹hliá² ca³jan³ tsú² Herodías ñí²cuo² Pí²liéi¹ rainh²¹; hi³ ja³bí¹ ca³jí³ tsú² siáh³ ca³tí²¹ la³jí³² ta²¹ hlaih³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹ hná¹ jáun². 20 Tí³la³ Herodes hí³, cun³ jáun² ca³jmú³ bíh¹ cónh³ cáun² hi³ hlah³: hi³ ca³tanh² Juan² hñu³mí¹ñí², tsá² jmái¹ zion² hí³ jmái² tsáu².

Jmí¹ cáun³ Jesús jmái²

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11; Juan 1:31-34)

21 [Ñeh² bí¹ hi³ quiunh²¹ Juan² la³ jáun²,] tá¹la³ jmí¹ dí¹zion² jáun² Juan² jmái² la³jín³² tsáu², ja³bí¹ jmí¹jáun² siáh³ cáun³ Jesús jmái². Tá¹la³ jmí¹ dí¹liéinh³² jáun² Jesús Jméi² né³, ca³niá³ hñu³mí³cuú²; 22 hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³son² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹ quióh²¹ dí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² jái². Hi³ jáun² jmí¹jáun² ñí¹ja²¹ siáh³ cáun² mah¹, hi³ ñí¹juah²¹:

—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³² jná¹³; jlánh¹ hiúnh² tsin³² jná¹³ ca³tin¹ hnú².

Tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús

(Mateo 1:1-17)

23 Quiu³quia³ mii² jmí¹ má²hún¹ Jesús la³cun³ jmí¹ ca³ma³liáu³² tá¹³. Jáun² né³, la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹lín²³ jáun² tsáu² hi³ jon² Sé³² bíh¹ Jesús; jáun² jméi² Sé³² né³ jmái² Elí. 24 Matat bíh¹ jméi² Elí, Leví bíh¹ jméi² Matat, Melqui bíh¹ jméi² Leví, Jana bíh¹ jméi² Melqui, Sé³² bíh¹ jméi² Jana, Matatías bíh¹ jméi² Sé³², 25 Amós bíh¹ jméi² Matatías, Nahum bíh¹ jméi² Amós, Esli bíh¹ jméi² Nahum, Nagai bíh¹ jméi² Esli, Maat bíh¹ jméi² Nagai,

26 Matatías bíh¹ jméi² Maat, Semei bíh¹ jméi² Matatías, Josec bíh¹ jméi² Semei, Judá bíh¹ jméi² Josec, Joanán bíh¹ jméi² Judá, ²⁷ Resa bíh¹ jméi² Joanán, Zorobabel bíh¹ jméi² Resa, Salatiel bíh¹ jméi² Zorobabel, Neri bíh¹ jméi² Neri, ²⁸ Adi bíh¹ jméi² Melqui, Cosam bíh¹ jméi² Adi, Elmadam bíh¹ jméi² Cosam, Er bíh¹ jméi² Elmadam, Josué bíh¹ jméi² Er, ²⁹ Eliezer bíh¹ jméi² Josué, Jorim bíh¹ jméi² Eliezer, Matat bíh¹ jméi² Jorim, Leví bíh¹ jméi² Matat, ³⁰ Si³ñóh³ bíh¹ jméi² Leví, Judá bíh¹ jméi² Si³ñóh³, Sé³² bíh¹ jméi² Judá, Jonam bíh¹ jméi² Sé³², Eliaquim bíh¹ jméi² Jonam, Melea bíh¹ jméi² Eliaquim, ³¹ Mena bíh¹ jméi² Melea, Matata bíh¹ jméi² Mena, Natán bíh¹ jméi² Matata, Dá²vi²¹ bíh¹ jméi² Natán, ³² Isaí bíh¹ jméi² Dá²vi²¹, Obed bíh¹ jméi² Isaí, Booz bíh¹ jméi² Obed, Sala bíh¹ jméi² Booz, Naasón bíh¹ jméi² Sala, Aminadab bíh¹ jméi² Naasón, ³³ Admin bíh¹ jméi² Aminadab, Arni bíh¹ jméi² Admin, Esrom bíh¹ jméi² Arni, Fares bíh¹ jméi² Esrom, Judá bíh¹ jméi² Fares, Jacob bíh¹ jméi² Judá, ³⁴ Isaac bíh¹ jméi² Jacob, Há²bran²¹ bíh¹ jméi² Isaac, Taré bíh¹ jméi² Há²bran²¹, Nacor bíh¹ jméi² Taré, Serug bíh¹ jméi² Nacor, ³⁵ Ragau bíh¹ jméi² Serug, Peleg bíh¹ jméi² Ragau, Heber bíh¹ jméi² Peleg, Sala bíh¹ jméi² Heber, Cainán bíh¹ jméi² Sala, ³⁶ Arfaxad bíh¹ jméi² Cainán, Sem bíh¹ jméi² Arfaxad, Noé bíh¹ jméi² Sem, Lamec bíh¹ jméi² Noé, Matusalén bíh¹ jméi² Lamec, ³⁷ Enoc bíh¹ jméi² Matusalén, Jared bíh¹ jméi² Enoc, Mahalaleel bíh¹ jméi² Jared, Cainán bíh¹ jméi² Mahalaleel, Enós bíh¹ jméi² Cainán, ³⁸ Set bíh¹ jméi² Enós, Adán bíh¹ jméi² Set, hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ jméi² Adán.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

¹ Jmí¹ má² cáun³ jáun² Jesús jmái² né³, cua³ han³ cua³ Jordán, ca³ la³ canh² Jmí² chí³ Chun¹ hñu³ tsi³; hi³ jáun² Jmí² chí³ Chun¹ hí³ né³, ca³ jau³ Jesús ti³ hué³² quiéin². ² Hué³² quiéin² jáun² né³, ca³ cuá³ tsú² tu³ ló³² jmái¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ ca³ ca³ lau³ tsú² tsá² hláinh¹. Tá¹ la³ jáun² né³, hí¹ cú¹ pih²¹ má³² tiá² ca³ cúh² yáh³ tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ lí³ ñí¹ cuóunh²¹. ³ Jmí¹ jáun² ca³ záih³ tsá² hláinh¹ Jesús la³ lá²:

—Ñí¹ juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quín¹ lá² jeinh²¹ *hí³ cuú² miih²¹.

⁴ Ti³ la³ Jesús ca³ juáh³:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ juáh³: “Jun³ juáh¹³ cun³ quionh³ jmáh³ la³ hí³ yáh³ lí¹³ zian² tsáu², [ti³ la³ la³ má² quionh³ la³; ³² jái¹³ hí³ ja³² ho³ Dió³² bíh¹].”

⁵ Jáun² tsá² hláinh¹ hí³ ca³ jan³ Jesús cáun² tsi³ máh³ ñe¹ lín²¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ jmú³ dí² siáh³ hi³ jé³ Jesús cu³ tiá³ pih²¹ la³; ³² juú² ñí¹ ná¹ hu²¹ cuo² tsá² ná¹ lín³ ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹ máh³. ⁶ Jáun² ca³ záih³ dí² siáh³ la³ lá².

—Jná¹³ cue¹³ jái¹³ hi³ hnú² jmúh¹³ héih³² ñí¹ con² la³; ³² juú² jniá³ ní², la³ má² quionh³ la³; ³² hi³ zia³² ní² quioh²¹ siáh³. Quí¹ jo³ uón³² jná¹³ bíh¹ má² nio² la³; ³² hi³ jniá³ ní², hi³ jáun² ñí¹ con² lí³ ua³ jan² tsá² hno³² jná¹³ cue¹, jná¹³ bíh¹ tsá² cue¹ tsú². ⁷ Jáun² né³, ñí¹ juáh³ dí¹ jñih²¹ hnú² ta³ ñi³² jná¹³, hi³ má¹ tsú¹ má¹ jauh²¹ nú² jná¹³, jáun² hnú² bíh¹ hian³ ca³ la³; ³² jí³².

⁸ Ti³ la³ Jesús ca³ záih³ tsá² hláinh¹ hí³:

—[Cuánh² quián¹³ *Satanás, qui¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ juáh³: “Ma³ tsú¹ ma³ jonh²¹ Dió³² Juóuh³²,

hi³ ñí¹ jí²¹ la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ má¹ cú¹ má¹ hain²¹ nú²”.

⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jan³ siáh³ tsá² hláinh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén hí³ ca³ñí¹ di³ chin³ dí² Jesús tí³ tsáih³ cuáh³² chin¹, jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñí¹juáh³ tson² cu³tí³ hí³ hnú² Jon² Dió³², tanh² la³ tí³ hué³² ó³² neh²¹, ¹⁰ qui¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²:

Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ jmu³ hua³hí¹³ hnú²;
¹¹ hí³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³ cuo² hmóu³²,
 qui¹ ní² lí¹ ca³cuíh³ tanh¹ hnú² cun³quionh³ quín¹.

¹² Tí³la³ Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Ja³bí¹ ñí¹ Sí² jáun² siáh³ rá¹juáh³: “Ha³ lí² cá² lí² lan³ hnú² Dió³² Juóuh³²”.

¹³ Hí³ jáun² jmí¹ má²lí²cá² lí²lian³ tsá² hláinh¹ Jesús cun³quionh³ la³ jí³² hí³ ní² né³, ca³quin³ cu³tiá³ tí³ có³².

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea (Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Jmí¹ jaunh²¹ jáun² Jesús Galilea, ca³la³ canh² pí³ quioh²¹ Jmí² chí³ Chun¹ hñu³ tsí³. Jmí¹ jáun² jlánh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ tsáu² hí³ ca³tin¹ tsú² la³cu³ la³ jéin³ tá¹ cáun² hué³² jáun². ¹⁵ Hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ñí¹ ma³ tin² tsú² tsáu² ma³ quín³² ma³ caun³² juú² ñí¹ lí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos. Hí³ jáun² la³ jí³² tsá² hí³ ca³ma³quien² Jesús.

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ñí¹ cá¹cuon³ (Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Jáun² né³, ngah³ siáh³ Jesús juú² Nazaret ñí¹ cá¹cuon³. Jáun² *jmá¹ hí³ tionh² jáun² tsá² judíos tie³, ca³hí³ tsú² hñu³ cuáh³², la³ cun³ qui³ tan² tsú² jmu². Hí³ jáun² ca³jmú³ tsú² zenh² hí³ hí³² Sí² tioh³ já¹³ quioh²¹ Dió³². ¹⁷ Jáun² né³, ñí¹con² Jesús ca³cué³ tsáu² Sí²

quioh²¹ hla¹ Isaías, tsá² jmí¹ lín³ *tí³² je¹ Dió³². Jmí¹ ca³jen³ tsú² sí² jáun², jáun² ca³choh¹³ tsú² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²:

¹⁸ “Jmí² chí³ joh¹ Juóu³² jná¹³ ta³ cuá¹tsí²¹ ñí¹ quion²¹ jná¹³, qui¹ má²ca³jmú³ tsú² hí³ cuá¹chan¹ jná¹³ hí³ ñí¹cué³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² tia³mii²;
 ca³ze³ tsú² jná¹³ [hí³ jmah²¹ jná¹³ tsá² nio² hlah³ tsí³]

hí³ ngái¹ jná¹³ siáh³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² ná⁴tson³ hí³ lí¹³ liáun³ tsú²,

hí³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hí³ niá³ ñí¹ tsá² ná¹ten³,

hí³ lion¹ jná¹³ siáh³ tsá² quiú¹ jín¹;
¹⁹ hí³ ja³ngái¹ jná¹³ já¹³ ca³tí²¹ jmá¹ chu²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²”.

²⁰ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³tseh² siáh³ Jesús sí² jáun², hí³ ca³jienh³ tsú² siáh³ tsá² ho² já¹³ cuáh³² jáun²; jmí¹ jáun² ca³cuá³. Jáun² la³ jí³² tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³ jie³ ca³ la³ chí¹tiá³ ñí¹ tí³ ñí¹ cuá³ jáun² Jesús. ²¹ Jáun² ca³hléh³ tsú² ñí¹con² tsá² tionh² hí³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Né³² má²ca³lí³tí³ ñí¹ hó²¹ máh¹ náh² la³ cun³ juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hí³ má²lí² hí³ jná¹³ ní² ta³ né³².

²² La³ jí³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹hle³² re² hí³ ca³tin¹ tsú², hí³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² siáh³ tsí³ ca³tí²¹ já¹³ chu²¹ hí³ jmí¹ cuá¹hle³² tsú² jáun² ca³tí²¹ hí³ ja³² mi³ tsí³ Dió³². Jmí¹ jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ tsá² hí³ má²tún² hmóu³²:

—¿Há¹ jun³ tsá² ní² bíh¹ hí³ jon² hla¹ Sé^{21?}

²³ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Cu³tí³ bíh¹ juo¹³ hnoh² jná¹³ já¹³ lá²: “Hnú² tí³² mí³, jmah²¹ huen² neh²¹”. Hí³ juo¹³ hnoh² siáh³ jná¹³ la³ lá²: “Jmu³ siáh³ juú²cáu³ dí² lá² neh²¹, la³ cun³ hí³ má²ca³nái¹³ jnoh¹ hí³ ca³jmuh³ hnú² já¹ juú² Capernaum”.

24 Hi³ jáun² la³ má²hleh³² jáun² bíh¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tí³² jē¹ Dió³² tiá² lí²quien² juú²co¹. 25 Ja³bí¹ zia³² siáh³ cáun² jú¹ tson² hno³² jná¹³ juanh²¹ ñí¹con² hnoh²: Jmáí¹ hi³ jmí¹ zian² jáun² Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², ca³chó³² jmáí¹ hi³ tiá² tsau³ jmí³ hí¹ cú¹píh²¹ cun³ hní³² mii² tón³²; ja³bí¹ jmáí¹ jáun² siáh³ ca³lí³ ho³cuón³ tá¹ cáun² hué³² lá². Tí³tsóh³ dí¹ jmáí¹ jáun² jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsá²mi³ hnái³ hué³² *Israel lá²; 26 tí³la³ jmí¹ jáun² né³ tiá² ca³zen³ yáh³ Dió³² Líh³ hí³ ñí¹con² hí¹ jan² tsá²mi³ hnái³ tsá² jmí¹ zian² hué³² *Israel lá², tí³la³ Dió³² ca³zen³ Líh³ hí³ ñí¹con² jan² tsá²mi³ hnái³ *tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Sarepta bíh¹, juú² hín¹³ tí³ Sidón. 27 Ja³bí¹ jmáí¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Eliseo tsá² jmí¹ lín³ tí³² jē¹ Dió³², jmí¹ zian² juóun³² tsá² ná¹lín³ mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³ hué³² Israel lá², tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² ca³lan³, jmáh³la³ hla¹ Naamán tsá²cá²jo²¹ zian² hué³² Siria bíh¹ lan³.

28 Jmáí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ Jesús la³ ní² né³, ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³míh³ lín³² tsí³. 29 Jáun² ca³nu³ ca³tiánh³ tsú² hí³ ca³chin² Jesús tí³ cheih³² juú². Juú² jáun² quioh²¹ tsú² jmí¹ nio¹ cáun² ñí¹ lí³ tsáih³ máh³, jáun² ca³jan³ tsú² Jesús hí³ jmí¹ já¹hlian² dí² ñí¹ lí³ hná¹ cho¹³. 30 Tí³la³ Jesús má¹ná¹, cáun² ca³nga³ bíh¹ chu³jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³, hí³ ngah³.

Tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³
(Marcos 1:21-28)

31 Hi³ jáun² Jesús ngau³ Caper-naum, juú² hín¹³ tí³ Galilea, jáun²

ñí¹ jáun² ca³ma³tin² tsú² tsáu² jmáí¹ hí³ tionh² tsá² judíos tie³. 32 Jáun² tsá² hí³ lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ hí³ jmí¹ cuá¹má²ta² jáun² Jesús, qui¹hliá² jmí¹ cuá¹hieh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² ho² jái¹³.

33 Hñu³ cuáh³² jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. Tsá² hí³ ca³hóh³² tiá³, hí³ ca³juáh³:

34—¿He³ jái¹³ zia³² quiúnh¹ jnoh¹ hnú², Jesús Tsá² Nazaret? ¿Hí¹ ñeh³ hnú² hí³ ña³cua² nú² jnoh¹ quiu³juóu³²? Tsá² cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnú², hí³ ño¹ jná¹³ hí³ hnú² Tsá² hien¹ Tsá² zé¹ Dió³².

35 Jáun² Jesús ca³ngái³ tiá³ ñí¹con² jmí²chí³ hláinh¹ hí³, hí³ ca³juáh³:

—¿Tie³ náu², tun³² tsá²ñuh² ní²!

Hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³jmú³ hí³ ca³quinh³ tsá²ñuh² hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, tí³la³ hí¹ cáun² yáh³ hí³ hlah³ tiú²uú² ca³jmú³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³. 36 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ja³cáun² tsí³, hí³ ca³qui³ ca³ngáih³ rainh²¹, hí³ juáh³:

—¿Hín² ma³ dá² jái¹³ hleh³² tsá² ní², jáun² sa³ ca³la³ pin³ lín³² máh³ jē¹ tsú² hí³ jmu² héih³² hí³ huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu²?

37 Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ cu³ jéin³ ñí¹ jáun² ca³qui³ ca³ngí³ jái¹³ ca³tí²¹ hí³ jmu² jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ mí³ziú¹³ Sí¹mu²¹ Pé¹
(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

38 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús hñu³ cuáh³² jáun² hí³ ngau³ hñu¹³ Sí¹mu²¹. Jmí¹ jáun² jmí¹ rá²tsáun¹ mí³ziú¹³ Sí¹mu²¹ hí³ chéin³, jáun² tsá² tionh² hí³ ñéih³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús ca³tin¹ tsá² hí³.

39 Jáun² Jesús ca³jmú³ dí¹hin³ can³² ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, hí³ ca³jin³ mí¹uí³ chéi³ jáun², jáun² ca³quin³

bíh¹ hi³ jmí¹ chéin³ tsú². Jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³ náu² tsá² mi³ hí³, hí³ ca³ jmú³ má³² hí³ cuh³ tsú² jí³ lín².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

⁴⁰ Jmí¹ má² ca³ ta³ tsi²¹ hiú², jáun² li³ ua³ jan² tsá² jmí¹ zian² tsá² tsáun¹ rainh²¹ ca³ ñí¹ jan² ñí¹ con² Jesús, he³ cáun² mí¹ uí³ ná¹ lín³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³. Hí³ jáun² Jesús ca³ ra³ tsi³² cuo² ñí¹ quioh²¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³; la³ jáun² bíh¹ ca³ jmú³ Jesús hí³ lan³ tsá² hí³. ⁴¹ Ja³ bí¹ ja¹ tsá² tsáun¹ hí³ jmí¹ ná¹ tso¹ juóun³² tsá² ca³ huen³ tsú² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³; ca³ la³ tiáunh¹ tí³ hóh³² bíh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hí³, hí³ juáh³:

—Hnú² bíh¹ Jon² Dió³².

Ti³ la³ Jesús ca³ quiu³ ca³ jin³ bíh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hí³, hí³ tiá² ca³ cuéh³ dí² jái¹³ hí³ hléh³², quí¹ tí³ la³ jmí² chí³ hláinh¹ hí³ má² ná¹ ñí³² hí³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo.

Jesús ngai³² jú¹ chú³² ñí¹ con² tsá²
hín¹³ hué¹³ Galilea
(Marcos 1:35-39)

⁴² Jmí¹ cá¹ jniá²¹ jáun² né³, cua³ han³ Jesús juú² jáun², hí³ ngau³ ñí¹ má² tí³ có³². Ti³ la³ tsáun² né³ ca³ hnauh² tsú², hí³ jáun² ca³ cha³ táunh¹ ñí¹ cuá³ tsú². Hí³ jmí¹ hnió³ tsú² hí³ cuá³² Jesús, hí³ tiá² jmí¹ cua³ hain³². ⁴³ Ti³ la³ Jesús ca³ záih³ tsá² hí³:

—Hniáuh³² bíh¹ hléh¹³ jná¹³ ñí¹ con² tsá² juú² siáh³ uá² jái³² jú¹ chú³² ca³ tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³ cuo² Dió³², quí¹ ca³ tí²¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³ ze³ jná¹³ Dió³².

⁴⁴ Hí³ jáun² la³ jáun² ca³ ngí³ Jesús hí³ ngai³² jú¹ chú³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hí³ táun³ hué¹³ Judea.

5

Jáh³ jmái² hí³ ca³ jáun³ tsú²
quionh³ hua³ jueh³²

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

¹ Ca³ chó³² cáun² jmái¹ hí³ jmí¹ zenh¹ Jesús can³² ñí¹ ná¹ ho³ jmái² téh²³ tsú² Genesaret; jáun² ñí¹ jáun² ca³ cha³ táunh¹ juóun³² tsáun², ca³ la³ hí³ má² cuú² má² jain³² bíh¹ tsú², hí³ hnió³ ne³ jái¹³ quioh²¹ Dió³².

² Jáun² ñí¹ jáun² ca³ jie³ Jesús tun³ mu² lín²¹ hí³ ná¹ hái²¹ ñí¹ má² tiéin² jmái², quí¹ la³ má² ca³ huén² bíh¹ tsá² quioh²¹ mu² jáun², hí³ jáun² jmí¹ má² ná¹ ráin³² bíh¹ tsú² hmá³ quioh²¹. ³ Hí³ jáun² Jesús ca³ hí³ tí³ ñeh² cáun² mu² hí³ jmí¹ quioh²¹ jáun² Sí¹ mu²¹, hí³ jáun² ca³ mí³ dí² hí³ tsa³ can³² tsú² ñí¹ má² ñe¹ í¹ ca³ lá² jmái². Jáun² hñu³ mu² jáun² ca³ cuá³ Jesús hí³ ca³ ma³ tin² tsá² tionh² hí³ can³² jmái². ⁴ Jmí¹ cá¹ táuh³ jáun² hí³ hleh³² dí², ca³ záih³ dí² Sí¹ mu²¹:

—Ma³ cán¹ mu² lá² tí³ ñí¹ ñe¹ jmái², ma³ ñéih¹ hmá³ ma³ zianh³² jáh³ jmái².

⁵ Ti³ la³ Sí¹ mu²¹ ca³ ngái³:

—Hnú² Ti³², ca³ la³ jmí³ nie³ bíh¹ má² lí² jmú¹³ jnoh¹ ta²¹, hí³ hí¹ jan² yáh³ jáh³ tiá² ca³ jáun³ jnoh¹; tí³ la³ cun³ ñí¹ hí³ hnáuh² hnú², ñí¹ ñéih¹ bí¹ jái¹³.

⁶ Jmí¹ ca³ ñeh³ tsú² jáun² hmá³ né³, jmí¹ jáun² ca³ janh²¹ tsú² juóun³² lín³² jáh³ jmái², hí¹ ca³ la³ tí³ hmá³ yáh³ ca³ lí³ liau³ cai³². ⁷ Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ tsú² lí²¹ ñí¹ con² tsá² ná¹ quian³² mu² cáun² jáun², hí³ ja³ ma³ hau³ tsú². Jáun² ja³ taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ hí³ ñí¹ can³² mu² cáun² jáun². Hí³ jáun² né³, tá¹ tun³ bíh¹ mu² jáun² ca³ cónh³², hí¹ ca³ la³ tí³ jmí¹ má² ñí¹ tsa³ hanh³² yáh³ mu² jáun² hñu³ jmái². ⁸ Jmí¹ ca³ jie³ Sí¹ mu²¹ Pé¹ hí³ lí³ la³ jáun², jáun² ca³ dí³ ñí³² dí² ta³ ñí¹ Jesús hí³ ca³ záih³ dí²:

—Hnú² Tí³², chú³² quin¹³ hnú² tí³ có³² ñí¹ con² jná¹³, qui¹ tsá² ren² tso³ bíh¹ jná¹³.

9 Qui¹ hliá² jlánh¹ ca³ ja³ cáun² lín³² tsí³ Sí¹ mu²¹, la³ má² quionh³ dí² tsá² quionh³, cun³ ñí¹ hi³ hliá² jlánh¹ juóun³² jáh³ jmái² ca³ janh²¹ tsú². 10 Ja³ bí¹ ca³ ja³ cáun² lín³² tsí³ tá¹ gon³ jon² Zebedeo, tsá² jmái² hi³ Jacobo jí³ Juan² ní², tsá² jmái¹ quionh³ hi³ Sí¹ mu²¹. Tí³ la³ Jesús ca³ záih³ Sí¹ mu²¹:

—Ha³ lí² juenh³ hniu³², qui¹ né³² tí³ chí¹ ján³ tsá² mí³ cuóun² bíh¹ má² janh²¹ nú², cha³ jmái¹ janh²¹ nú² jáh³ jmái².

11 Hi³ jáun² jmái¹ jáun² ca³ huéh³ tsú² mu² jáun² hi³ ca³ chá³ tsú² ñí¹ quiéin². Jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ ta³ no¹ la³ jí³² hi³ jáun², qui¹ quionh³ Jesús bíh¹ tsú² já¹ taunh²¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² lín³ mí³ ho²¹ péin³

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

12 Jmái¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús cáun² juú². Juú² jáun² né³ ca³ jenh² tsú² jan² tsá² ñuh² tsáun¹, hi³ lín³ mí¹ uí³ *mí³ ho²¹ péin³. Jmái¹ ca³ jien³² tsá² hí³ Jesús né³, ca³ dí³ jñí³² dí² ta³ ñí¹, hi³ ca³ jmú³ cuá¹ hin³, hi³ ca³ hiu³ ca³ mí³ quioh²¹, hi³ ca³ juáh³:

—Hnú² Tí³², ní¹ juáh³ hnáuh² hnú², tin² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ lí³ jin² jná¹³.

13 Hi³ jáun² Jesús ca³ tí³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú², hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Hnú² jná¹³. Hi³ jáun² jcuí¹ lan² hnú²!

Jmái¹ má² lí² juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, la³ jui³² ca³ hin³ bíh¹ mí¹ uí³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³. 14 Hi³ jáun² ca³ jmú³ Jesús héih³² hi³ tiá² hniáuh³² chá³² tsú² ñí¹ con² hí¹ jan² tsá² hi³ ha³ lánh³ rón³² lan³, hi³ ca³ záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jí³² la³ tí³ cuánh², hí³ cuá² ma³ jnia¹³ ñí¹ con² mí² tsáu² bíh¹, hi³ cuá² cuen²¹ siáh³ jáh³ ñí¹ con² Dió³² ca³ tí²¹ hi³ má² ca³ lí³ jin² nú², la³ cun³ lí³ jáun² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés. Hi³ jáun² la³ jáun² lí³ ñí³² tsáu² hi³ má² lain³² nú².

15 Tí³ la³ tí³ lí³ mí¹ ca³ lí³ cuoh² bíh¹ tsáu² tá¹³ Jesús, jáun² tí³ jlánh¹ juóun³² tsáu² ca³ cuú² ca³ ngih³² bíh¹ hi³ náí³² jáí¹³ quioh²¹ tsú², jí³ tsá² má² hnió³ lan¹³ siáh³. 16 Tí³ la³ Jesús má¹ ná¹, jmái¹ tsá² lienh³ Dió³² ñí¹ tiá² hin² zian² bíh¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

17 Ca³ chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmái¹ cuá¹ má² tin² Jesús tsáu² ñéih³. Ñí¹ jáun² jmái¹ tionh¹ ma³ jan² tsá² téh²³ tsú² *fariseos jí³ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹ ní², tsá² já² taunh²¹ la³ jí³² juú² hín¹³ tí³ Galilea, jí³ juú² hín¹³ tí³ Judea ní², jí³ já¹ juú² Jerusalén ní² siáh³. Hi³ jáun² jmái¹ jáun² ca³ lí³ lín¹ hi³ quian³² Jesús pí³ quioh²¹ Dió³² jmái¹ ca³ jmah³ tsú² jáun² tsá² tsáun¹. 18 Jmái¹ jáun² cua³ taunh²¹ tsá² ná¹ jan² jan² tsá² hma², hi³ rá¹ tsin² ñí¹ jmu², hi³ jmái¹ hnió³ tsá² hí³ hi³ jmái¹ tónh²¹ ñéih³, hi³ jmái¹ tsa³ jan² dí² tsá² tsáun¹ hi³ ta³ ñí¹ Jesús.

19 Tí³ la³ tiá² ca³ choh¹³ yáh³ tsú² hín² jui³² tónh³², qui¹ hliá² jlánh¹ juóun³² tsáu² jmái¹ tionh¹. Hi³ jáun² cáun² ca³ uu³ tsáih³ hñú³ bíh¹ tsú² cú² jueh³², jáun² ca³ quin³ tsú² ca³ lá² cuá¹ lá² jlá³ hñú³ jáun²; jáun² jui³² jaun³² bíh¹ ca³ sió³ tsú² jmu² hi³ tsin² jáun² tsá² tsáun¹ hi³ cú² tso² chu³ jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsáu² ta³ ñí¹ Jesús. 20 Jmái¹ ca³ lí³ tsin² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹ tloh³ tsí³ tsá² ca³ cha³ taunh¹ hi³, hi³ jáun² ca³ záih³ dí² tsá² tsáun¹ hi³ la³ lá²:

—Hnú² tsá² ñuh², má² cá² hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

21 Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jí³ tsá² fariseos ní² ca³juu³ ca³hlénh³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní², sa³ tiá²³ máh³ tsí³ chú² lén³² Dió^{32?} Qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tin² hin³ tso³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² tin².

22 Tí³la³ Jesús jmí¹ ñi³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ la³ ní² ná¹lín²³ hnoh^{2?} 23 ¿Hín² jái¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí³ lí³ lin¹ hi³ zia³² pí³ quioh²¹ tsá² hleh³²; hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “Tso³ quián¹³ hnú² má²cá²hin³”, ho³ hi³ juáh³ tsú²: “Náu², ngí¹”? 24 Re² bíh¹, cu¹ má¹jnía¹³ jná¹³ ñi¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², ho² ná¹ jái¹³ ñi¹ hué²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hma² hí³:

—Hnú² juo³ jná¹³: náu², ziauh¹ jmu² quián¹³, quiaun², cuánh² hñuh³².

25 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² jmí¹ hma² hí³ ta³ ñi¹ la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ ñéih³, jáun² ca³ziauh³ jmu² hi³ jmí¹ tsin², hi³ ca³caun² hi³ ngah³ hñú¹³ hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³².

26 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹jie²³ hí³ ca³ja³caun² lín³² tsí³, jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³². Jáun² ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsí³ bíh¹ tsú² ca³juáh³:

—Né³² má²l²neh²¹ dí² cáun² hi³ tiá² má²ca³neh²¹.

Jesús téh²³ Leví

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ Jesús, jáun² ca³jien³² dí² jan² *tsá² cai³² hmah²¹, tsá² jmái² Leví, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñi¹ cuá¹cai³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos]; hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³.

28 Jmí¹jáun² ca³náu² Leví, ca³tunh³ ta²¹ hí³ jmí¹ cuá¹jmu² jáun², hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.

29 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmu³ Leví cáun² jmái¹ jueh³² hñú¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús, hi³ ca³ngih³² siáh³ juoun³² tsá² cai³² hmah²¹ la³ má²quionh³ tsá² siánh³ siáh³, hi³ ca³tiánh³ ñi¹ mesa quionh³ tsú². 30 Tí³la³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² fariseos né³, jí³ la³ má²quionh³ tí³² liei²¹ ní², ca³quiu³ ca³jín³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, hi³ ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ cú² húh²³ nán² quiúnh¹ tsá² cai³² hmah²¹, jí³ tsá² ren² tso³ ní² siáh^{3?}

31 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Tiá² tí³² mí³ hniah³ yáh³ ñi¹con² tsá² chun¹; tí³la³ ñi¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. 32 Qui¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ tsá² chun¹, qui¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³, hi³ zá³² tsú² jmí¹ tsí³.

Nga² tsáu² ñi¹con² Jesús ca³tí²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

33 Hi³ jáun² tsá² fariseos hi³ ca³záih³ Jesús:

—Tsá² hain²¹ tí³ con² Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmái², jí³ tsá² hain²¹ tí³ con² jnoh¹ tsá² fariseos siáh³ jlánh¹ má²hien²¹, hi³ liéinh³² siáh³ Dió³² chí¹ñi¹. ¿He³ láih³² sa³ la³ má²jmu² jáun² bíh¹ tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² hi³ cá² ñi¹ ná¹cú² ná¹hính²³ bíh¹?

34 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² ná¹tén¹ ñi¹ jmu² tsú² jmái¹ hí³ jenh² cuo² tsáu², ¿hí¹ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² héih³² ñi¹con² tsá² la³ hí³ hi³ hniauh³² ma³hien²¹ tsú² tá¹la³ má²ná¹má²hiún² tsú² jáun² tsí³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo^{2?} 35 Tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hí³ quin³ tí³ có³² tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hien²¹ tsá² hí³.

³⁶Ja³bí¹ ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³ hi³ lí³ la³ lá²:

—Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tiu³² cú¹pih²¹ hmih³² hmai²¹ hi³ táun³² cáun² hmih³² má²tseh¹. Qui¹ ní¹juáh³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun², lí¹ tsa³hín³ bíh¹ hná¹ hmih³² hmai²¹ jáun² lí¹³; hi³ tiá² re² cunh³ ya³ siáh³ quionh³ hmih³² má²tseh¹. ³⁷Ja³bí¹ la³ jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tah³² mu² ráu³ cun³ ní¹ dí¹jan³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; qui¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cái³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³ hi³ jmu³ mu² ráu³ cun³ ní¹ dí¹jan³² jáun²; jáun² lí¹ má²tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ jáun² lí¹³, la³ má²quionh³ chí² láu². ³⁸Hi³ jáun² hñu³ chí² láu² hmai²¹ bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ní¹ dí¹jan³², [hi³ jáun² la³ jáun² tiá² hi³ láih¹³ tá¹ tun³]. ³⁹Ní¹juáh³ zian² tsá² má²tan² hính²³ mu² má²zéih¹, jáun² tsá² la³ hi³ tiú²uú² zain³² yáh³ hính³ mu² cun³ ní¹ dí¹jan³², qui¹hliá² juáh³ tsú² hi³ hi³ má²zéih¹ bíh¹ tí³ jlánh¹ re² jmá³. [La³ jáun² bíh¹ lín³ tsá² má²tan² cáun² hi³ ná¹ngí²³, tiá² hnió³ yáh³ tsú² ne³ cáun² hi³ hmai²¹.]

6

Tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmái¹ nio² tie³

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

¹Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹ngí³² Jesús ja¹ ní¹ zia³² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáú² cáun² *jmái¹ nio² tie³, hi³ jáun² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² tsú² jmí¹ hí¹cai³² chí² hieh² cuú²miih²¹; hi³ jáun² jmí¹ hí¹hianh²³ tsú² quionh³ cuo², hi³ hí¹cúh². ²Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ ta²¹ hi³ tiá² ca³tí²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³ yáh³ jmu³ hnoh²?

³Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ní¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lí²¹ ní¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³? ⁴Tsá² hí³ dá² ca³ní¹hi³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmih³², hi³ ca³ní¹quián¹³ *hí³ cuú²miih²¹ hien¹ hi³ jmí¹ nio² jáun² ñéih³ ní¹hiú¹³, hi³ ca³cúh²; ja³bí¹ ca³cuéh³ tsú² siáh³ tsá² quionh³. Tí³la³ hí³ jáun² né³, tiá² jmí¹ ca³tin¹ yáh³ tsú² cuh³, qui¹ hí³ jáun² jmí¹ ná¹chan¹ hi³ cúh² jmáh³la³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáú² bíh¹.

⁵Ja³bí¹ ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³: —Jáun² né³, uá¹ hi³ jmái¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mí³cuóun² jái¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³nái³ cáun² cuo²

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶Ca³chó³² siáh³ cáun² jmái¹ hi³ ca³ní¹hi³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos cáun² jmái¹ nio² tie³; hi³ jáun² ní¹ jáun² ca³ma³tin² tsú² tsáú². Jáun² ní¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá² má²ca³nái³ cuá² chu²¹ quioh²¹. ⁷Hi³ jáun² tí³² liei²¹ quionh³ tsá² fariseos né³, jmí¹ ná¹tan² Jesús, hi³ hnió³ dí² jie³ ní¹juáh³ hi³ jmah³ tsú² tsáú² jmái¹ nio² tie³, hi³ jáun² la³ jáun² jmí¹ lí¹³ chá³² dí² tsáú¹³ tsú². ⁸Tí³la³ Jesús jmí¹ má²ñi³² bíh¹ he³ jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² jmí¹ má²ca³nái³ hi³ cuo².

—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.

Jáun² tsá² hí³ né³, ca³jmú³ zenh² chu³jo².

⁹Hi³ jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá² ná¹ngih³² hí³:

—Nga¹ jná¹³ cáun² jái¹³: ¿He³ ca³tí²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³, hí¹ hi³ chu²¹ ho³ hi³ hlah³? ¿Hí¹ lí¹³ líón³² tsú² tsáú² ho³ hi³ tí³ hniáuh³² jngih³ uá¹ tsú²?

¹⁰Jmí¹ jáun² ca³jién³² dí² la³jín³² tsá² tionh² hi³ cu³ jéin³ ní¹ zenh¹

dí², hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo².

—Ñéih¹ cuonh².

Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmí¹ jáun² la³. 11 Ti³la³ tsá² jmí¹ ná¹tan² hí³ Jesús má¹ná¹, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² hi³ jan² hi³ jan² tsú² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ha³ lánh³ lí¹³ jmúh³² dí² Jesús.

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lín¹³ tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³²

(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

12 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús tsi³ máh³ hi³ ñí¹lien¹³ Dió³², jáun² tá¹ cú² nie² bíh¹ la³ ca³líéinh³² tsú² Dió³². 13 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³teh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ jáun² ja¹ jáun² ca³quianh³ dí² quian³tun³ tsá² ca³teh³ tsú² hí³ *tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³². 14 Tsá² hí³ ná¹jmái² la³ lá²: Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ jmái² siáh³ Pé¹, jí³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² ní², Jacobo jí³ Juan² ní², Pí²lié¹, Bartolomé, 15 Má²téh³, Tú¹ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista, 16 Judas rainh²¹ Jacobo, jí³ Judas tsá² zian² juú² Queriot ní² siáh³, tsá² ca³ñí¹jienh¹³ hí³ Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 4:23-25; Marcos 3:7-12)

17 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³son² Jesús tsi³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, hi³ jáun² cua³tan²¹ tsú² cáun² ñí¹ má². Jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ ná¹ngih³² juóun³² tsá² hain²¹ tí³ con² tsú². Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² juóun³² lín³² tsá² siánh³ siáh³, tsá² hín¹³ tí³ Judea, tsá² juú² Jerusalén, la³ má²quionh³ tsá² hín¹³ tí³ hué³² can³² jmí²miih²¹ có³² juú² Tiro, jí³ juú² Sidón ní² siáh³. Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³ ne³ jè¹ Jesús, hi³ má²hnió³ siáh³ hi³ quin³ mí¹uí³ hí³ jmí¹ ná¹jau². 18 Ja³bí¹ jmí¹ jáun² lan³ tsá² jmí¹ ná¹má²tso²

tsí³ hí³ jmí¹ ná¹jan² jmí²chí³ hláinh¹. 19 Jmí¹ jáun² ca³lí³ hniá¹ la³jín³² tsá² tsáun¹ hí³ hi³ tin³ cuo² Jesús, qui¹hliá² ñí¹con² Jesús ja³² pí³ hí³ lí¹³ lan¹³ tsú².

Tsá² lí¹³ zian² re² tin²
(Mateo 5:1-12)

20 Hi³ jáun² ca³jie³ Jesús ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² tsá² tia³mii² náh², jlánh¹ jmí¹ ren² náh² qui¹hliá² má²tionh² náh² jo³cuo² Dió³².

21 "Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², tsá² ñí¹cuon¹³ náh², qui¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hj³ conh²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ honh² náh².

"Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² tsá² má²ná¹uoh³² náh², qui¹ hnoh² bíh¹ tsá² ngáih¹³ ní¹ má¹jáun².

22 "Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ tsá² ca³lí³hau² náh² tsáu², ní¹juáh³ ca³che² tsú² cheih³², ní¹juáh³ ca³quiu³ ca³je³ tsú², ho³ ní¹juáh³ ca³ziu³ ca³hie³ náh² tsáu² cun³ñí¹ hí³ ca³tín¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuo². 23 Tsinh¹ náh² jmu³, hí³ ca³la³ hí³ rú² hí³ háinh²³ náh² jmu³ hí³ hiú² honh² jmá¹ la³ jáun², qui¹ hñu³mi³cuú² hián¹³ náh² cáun² hí³ jlánh¹ bíh¹ quien²; qui¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmú³ dí²hioh³ nú²deh³ hnoh² ñí¹con² la³jín³² *tí³² jè¹ Dió³² jmí¹ zian² jmí¹tin².

24 "Tí³la³ jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² ná¹hánh³ náh², qui¹ má²ná¹ma³hiúnh¹³ náh² honh² ta³né³².

25 "Jí³ hnoh² tsá² ná¹cónh²¹ henh¹ náh² re² tin² ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh², qui¹ né³bí¹ lí¹³ ñí¹cuon¹³ náh².

"Jí³ tsá² ná¹ngáih²³ náh² siáh³ ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh², qui¹ né³bí¹ uóh¹³ náh², hí³ ha³ hlah³ lín²¹ honh² náh².

26 "Juon²³ bíh¹ hnoh² ní¹juáh³ la³jín³² tsáu² hleh³² re² ca³tín¹ náh²,

quí¹ la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsá² jmí¹
zian² jmí¹tin² ca³tin¹ tí³² tí¹jái², tsá²
lí¹ ca³juáh³ hi³ hi³ lín³ tí³² jē¹ Dió³².

*Hniáuh³² ma³hno³ tsú² tsá² hau²
(Mateo 5:38-48)*

27 "Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²
tsá² ná¹naih³² náh²; Ma³hno¹ náh²
tsá² jmu² hian² tsí³ ñí¹con² náh²,
jmu³ náh² hi³ chú³² ñí¹con² tsá²
hau², 28 hi³ chú³² jéinh¹ náh²
ñí¹con² tsá² chú² juóu³² náh², lienh¹
náh² Dió³² ca³tin¹ tsá² quiú² je²³.
29 Ní¹juáh³ zian² tsá² pá²³ cá² jo²¹
máh¹ náh², cuéh³ tsú² siáh³ tí³ cá²
jo²¹ cáun², cuí¹ pá¹³, hi³ ní¹juáh³
zian² tsá² quin²³ hmih³² cháu³
quián¹³ náh², cuéh³ tsú² siáh³ jí³
hanh², cuí¹ quián¹³. 30 Li³ua³ jan²
tsá² zia³² hi³ mí³² ñí¹con² náh²,
cuéh³, hi³ ní¹juáh³ tsá² quin²³ cáun²
hi³ quián¹³ nú², ha³ lí² má¹. 31 Jmu³
náh² ñí¹con² tsá² siáh³ la³ cun³ hi³
quí³ hnáuh² náh² jmu³ tsú² ñí¹con²
náh² hmóu³².

32 "Quí¹ ní¹juáh³ hnoh² hno³ náh²
jmáh³la³ tsá² hniau³ náh², ¿he³ dá²
hi³ chu²¹ ná¹jmuh³² náh²? Quí¹ hí¹
la³ tí³ tsá² hian² tsí³ yáh³ ná¹jmu²
la³ jáun². 33 Ho³ ní¹juáh³ jmu³
náh² hi³ chu²¹ ñí¹con² jmáh³la³ tsá²
jmu² hi³ chu²¹ ñí¹con² náh² hmóu³²,
¿he³ dá² hi³ chu²¹ jmuh³² náh²
jaun³²? Quí¹ ja³bí¹ tsá² hian² tsí³
yáh³ jmu² la³ jáun². 34 Hi³ ní¹juáh³
zia³² hi³ chíh¹ náh² ñí¹con² jmáh³la³
tsá² lín²³ náh² hi³ lí¹³ jéinh³² siáh³
ñí¹con² náh², ¿he³ dá² hi³ chu²¹
ná¹jmuh³² náh² jaun³²? Quí¹ ja³bí¹
tsá² hian² tsí³ yáh³ chí² hi³ quioh²¹
ñí¹con² tsá² cá²ren² quionh³, qui¹
má²ná¹hēh³ chí¹ tsú² hi³ jéinh³²
siáh³ tsá² hí³. 35 Tí³la³ hniáuh³²
má¹hno¹ bí¹ náh² tsá² jmu² hian²
tsí³ ñí¹con² náh², hi³ jmúh¹³ náh²
hi³ chú³² ñí¹con² tsú², jí³ hi³ zia³²
hi³ chíh¹ náh² ñí¹con² tsú²; tí³la³
jun³juáh¹³ hi³ háh¹³ náh² honh²

hi³ zia³² cáun² hi³ jéinh³² yáh³ tsú²
siáh³. Hi³ jáun² má¹jáun² hián¹³
hnoh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹,
hi³ jáun² hnoh² lín¹³ jon² Dió³² Tsá²
jlánh¹ cuá¹quien²; qui¹ ta³bí¹ hnga²
yáh³ Dió³² jmu² hi³ chu²¹ ñí¹con²
tsá² tiá² cue³² tiá¹hmah¹ quioh²¹ hi³
hiáuh²³, jí³ ñí¹con² tsá² hláih¹ ní²
siáh³. 36 Hniáuh³² ja³² mí³ honh²
náh² la³jmí¹ ja³² mí³ tsí³ Dió³² Ñeh²
náh².

*Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu²
(Mateo 7:1-5)*

37 "Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu²,
hi³ jáun² tiá² ra³tsa² náh² Dió³²
héih³² la³ jáun². Ha³ lí² zinh³ náh²
tsáu² ñí¹ hlaih³, hi³ jáun² sa³jun³
Dió³² zeh³ náh² siáh³ ñí¹ la³ jáun².
Juenh² jmu³ náh² honh², hi³ jáun²
Dió³² jmu³ siáh³ juenh² tsí³ ñí¹con²
náh². 38 Cuéh³ náh² tsáu², hi³ jáun²
Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² siáh³
ñí¹con² hnoh² ca³la³ hliáun³ cu³tí³,
ca³la³ hi³ tioh³ tiá³ tí³ ñeh² tuh³²
quián¹³ hnoh², ca³la³ ná¹quiúnh¹
tiá³, ca³la³ hi³ ziú² suh³² bíh¹ lí¹³.
Quí¹ la³ cun³ lí³ héih³² hi³ cueh³²
hnoh² ñí¹con² tsáu², Dió³² chá³²
héih³² hi³ cué³² siáh³ ñí¹con² hnoh².

39 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³
ní², ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ hie³² tsá² ten³ jui³²
ñí¹con² tsá² ten³ rainh²¹? ¿Haun¹³
juáh¹³ tá¹ gon³ bíh¹ tsú² sunh³
cu³tsa³² ní¹juáh³ ñí¹ hó²¹ táu²? 40 Hí¹
jan² yáh³ tsá² má²tin³², tiá² lí¹³
lí³tin² tí³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ tí³²
joh¹; tí³la³ ní¹ má¹ca³lí³tin² tsú²
la³jí³², ñí¹jí²¹ la³ cun³ hi³ tin² tí³² hi³
bíh¹ lí¹³ tin² tsú².

41 "¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jieh²¹
hnú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹
renh² ní¹juáh³ tiá² lí²tsin² yáh³ hnú²
hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá²
mí¹máh¹ huen²? 42 ¿Ha³ lánh³ rón³²
hó³² honh¹ hnú² hi³ juoh¹ nú²
renh²: "Hnú² reh², cué¹ jái¹³ hi³

chí¹³ jná¹³ má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹
 ní² mí¹máh¹ nú², tí³la³ tiá² ñí¹
 yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹
 hmá² mí¹máh¹ huen²? ¡Hnú² tsá²
 lín³ nú² la³ cá¹ la³ jéinh¹! La³ñí¹ tín²
 chí³ hná¹ hmá² pa²¹ hu²¹ mí¹máh¹
 huen², má¹jáun² lí¹³ jieh²¹ hnú² re²
 hi³ chíh¹ nú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹
 mí¹ñí¹ renh².

*Lin¹ bíh¹ he³ ñí¹ hmá² cun³ quionh³
 máí³ hi³ háí³²*

(Mateo 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ "Tiá² lin¹ zia³² yáh³ hmá² chu²¹
 hi³ háí³² máí³ hlah³; sa³jun³ zia³²
 siáh³ hmá² hlah³ hi³ lí¹³ ha³ máí³
 chu²¹. ⁴⁴ Qui¹ cun³ quionh³ máí³ hi³
 háí³² bíh¹ hmá² lí¹³ lí³ cuoh² tsú².
 Uá¹la³ mí³ hmá² sí² co², tiá² cun³²
 yáh³ tsú² tsí³ hmá² ton², sa³jun³ mí³
 uoun² jieh¹³ yáh³ cun³² tsú² siáh³
 cuú² ñeh¹ tan³ mí³ juíh². ⁴⁵ Tsá²
 chun¹ jmu² hi³ chu²¹ qui¹ hliá² hi³
 chu²¹ zia³² hñú³ tsí³; tí³la³ tsá²
 hláíh¹ tsá² hon² má¹ná¹, jmu²
 jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹, qui¹ hliá² hi³
 hlah³ bíh¹ zia³² hñú³ tsí³ tsú². Qui¹
 lí³ua³ cáun² hi³ ná¹canh² hñú³ jmí¹
 hñú³ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ hué³²
 ho³ tsú².

Tun³ ñí¹ tsá² zih³² hñú³

(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ "¡He³ láih³² sa³ juáh³ hnoh²
 hi³ Juóuh³² náh² jná¹³, já² tiá²
 jmuh³² yáh³ hnoh² la³ cun³ hi³
 juanh³² jná¹³? ⁴⁷ Juanh²¹ jná¹³
 ha³ lánh³ lín³ jan² tsá² ja³² ñí¹con²
 jná¹³, tsá² ñí³nie¹³ jáí¹³ quion²¹
 jná¹³ hi³ má²tí³² siáh³. ⁴⁸ Tsá²
 la³ hi³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá²
 quiáh² ñe¹ ñí¹ ma³liáu³² jmíh¹
 hiah³² hñú¹³. Má¹tí³ jáun² quín¹
 né³, ñí¹ quín¹ jáun² bíh¹ dí²chin³
 tsú² jmíh¹ hiah³² hñú³ quioh²¹. Hi³
 jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹
 hi³ lí³ hliáun³ jmí² cua³, hi³ já³²
 jmái² tiá³ lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú³,
 tiá² tioh²¹ yáh³ jmái² hi³ tsunh³

qui¹hliá² jmíh¹ hiah³² hñú³ jáun²
 dí¹chin¹ ñí¹ quín¹ bíh¹. ⁴⁹ Tí³la³ tsá²
 náí³² jáí¹³ quion²¹ jná¹³, tsá² tiá²
 má²tí³² la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³,
 tsá² la³ hi³ né³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan²
 tsá² jmu² hñú¹³ jmáh³la³ ñí¹ hué²¹,
 hi³ tiá² jmíh¹ hiah³² quiú²; jáun²
 ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹ hi³ lí³
 hliáun³ jmí² cua³, hi³ já³² jmái² tiá³
 lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú¹³ tsú², jáun²
 má¹jáun² quíh³² bíh¹, hi³ má²juú¹
 má²tsunh¹³ cu³tí³.

7

*Jesús jmah²³ tsá² quian²¹ hliáu³
 tsá² chín¹*

(Mateo 8:5-13)

¹ Jmí¹ cá¹tsan³ jáun² jáí¹³ hi³
 ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsá² hi³
 né³, ngau³ tí³ juú² Capernaum.
² Ñí¹ jáun² jmí¹ zian² jan² hliáu³
 tsá² chín¹ tsá² *romano, hi³ jáun²
 tsá² hi³ jmí¹ zian² jan² *tsá²
 má²dí¹hlánh¹ joh¹, tsá² jmí¹ hnio³
 tsú² lín³². Tsá² hí³ joh¹ tsú² jmí¹
 rá²tsáun¹ lín²¹ hi³ jmí¹ má²ñí¹ju³
 cu³tí¹³. ³ Jmí¹ ca³nái³² hliáu³ tsá²
 chín¹ hí³ hi³ zian² jan² tsá² jmah²³
 tsáu², tsá² jmái² Jesús, jáun² ca³zen³
 dí² tsá² *judíos tsá²daun³² tsá²
 ná¹ñí¹ juú², hi³ tsa³zeh¹ tsú² Jesús
 tiá¹ jmu³ tiá³ hi³ chú³² hi³ já³² hi³
 ja³jmah¹ tsá² má²dí¹hlánh¹ hi³ joh¹
 tsú². ⁴ Jáun² tsá² má²lieih²¹ hi³ né³,
 ja³taunh²¹ bíh¹ ñí¹con² Jesús, hi³
 ca³ñí¹hiú² ñí¹mí², hi³ ñí¹juah²¹ la³
 lá²:

—Cu³tí³ ca³tin¹ hliáu³ tsá² chín¹
 tsá² hien²³ jnoh¹ lá² hi³ hiáu³
 cáun² hi³ chú³² quián¹³ hnú²; ⁵ qui¹
 jlánh¹ hniau³ tsú² jnoh¹ tsá² ziaún²
 dí² hué³² *Israel lá². Hnga² bíh¹
 tsú² ca³ma³hmah¹ hi³ lí³ cáun²
 cuáh³² quiú¹³ jnoh¹ já¹ juú² lá².

⁶ Hi³ jáun² ngau³ Jesús quionh³
 tsá² hí³, tí³la³ jmí¹ má²ñí¹chau²¹ tsú²
 hñú¹³ hliáu³, jáun² hliáu³ tsá² chín¹

hi³ ca³zen³ ma³ jan² há²mei²¹ hi³ ja³zeh¹ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Ti³², lí²juáh³ hliáu³: “Ha³ lí² ma³tsan¹³ hnú² honh² hi³ ñeih²¹ hnú² la³ ti³ hñu³² jná¹³, qui¹ jun³ lin¹ tsáu² yáh³ jná¹³. 7 Cun³ñi¹ hi³ jáun² yáh³ tiá² lí²chá³ jná¹³ tsin³² hi³ ñe¹ huen², hi³ ñi¹jie¹ jná¹³ hnú². Jí³²la³ ti³ jmúh¹³ hnú² héih³² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ tsá² joh² jná¹³. 8 Qui¹ ja³bi¹ jná¹³ siáh³ zian² juóu³², hi³ ja³bi¹ lín³ jná¹³ siáh³ hi³ chín¹ ñi¹con² hliáu³. Jáun² ní¹ má²cá²jmú³² jná¹³ héih³² ñi¹con² lí³ua³ jan² tsá² hí³ hi³ tsó³², jáun² tsau³² bíh¹; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ jan²: Ña³², jáun² ja³²; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ tsá² lín³ quian²¹ ná¹: Jmu³ hi³ lá², jáun² jmu² bíh¹ tsú²”.

9 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús jái¹³ hi³ lí²zen³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³. Jmí¹jáun² ca³jién³² tsú² tsá² hí¹já²táunh¹ hí³ ti³ cu³hna²¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jná¹³ juanh³² ñi¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² tsá² zian² hué³² *Israel lá² tiá² má²ca³chanh²¹ jná¹³, tsá² nio² cáun² tsí³ la³jmí¹ nio² cáun² tsí³ *tsá² cá²jo²¹ lí²zen³ jái¹³ lá².

10 Hi³ jáun² jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsá² ca³ñi¹can³² hi³ jái¹³ ñi¹con² Jesús hñú¹³ hliáu³, jáun² ca³jié³ tsú² hi³ má²lain³² bíh¹ tsá² jmí¹ tsáun¹ hí³.

Jesús jmu³ hi³ jenh¹³ jon² tsá²mi³ hnái³

11 Jmí¹ lí²¹ jáun², ngau³ Jesús cáun² juú² jmái² Naín, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con². Hi³ jmí¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² lín³² tsáu² cu³hna²¹ tsú². 12 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² can³² juú², ca³jié³ tsú² hi³ ná¹jan² tsáu² jan² hla¹ hi³ má²já²hón³², tsá² jmí¹ jan² tán¹ jon² jan² tsá²mi³ hnái³; hi³ jmí¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² tsá² juú²

quionh³ tsú². 13 Jmí¹ ca³jién³² jáun² Ti³² Juo¹³ dí² tsá²mi³ hí³, ca³ja³ mií³ tsí³, hi³ ca³záih³ dí²:

—Ha³ lí² uó².

14 Jáun² ca³ja³janh³² Jesús hi³ ca³ti³ cuo² ñi¹ cuo² hún¹ hla¹, jáun² ca³tiánh³ tsá² jmí¹ ná¹quian³² hí³ cuo². Jáun² Jesús ca³záih³ hla¹ la³ lá²:

—Hnú², tsá¹ñú¹, jná¹³ juanh³² náú².

15 Jáun² né³, hla¹ hí³ la³juí³² ca³jenh¹³ hi³ ca³náu², hi³ ca³ma³líáu³² hleh³². Jáun² Jesús ca³jiénh³ tsá¹ñú¹ hí³ ñi¹con² mí¹ziú¹³. 16 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñi¹ jáun² ca³juénh² hi³ ca³ja³cáun² lín³² tsí³. Jmí¹jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—jJan² *ti³² jē¹ Dió³² pin³ má²cá²jnia³ ja¹ ñi¹ tiauh¹ jnoh¹ lá²!

Ja³bi¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—iDió³² má²cua³ma³hon³ tsá² joh¹!

17 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hín¹³ ti³ Judea, jí³ tsá² tiáunh¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², ca³lí³ ñi³² hi³ ca³jmú³ Jesús la³ jáun².

Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái² zen² tsáu² ñi¹con² Jesús

(Mateo 11:2-19)

18 Jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² Juan² né³, ca³chá³ siáh³ la³ji³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³teh³ dí² gon³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², 19 hi³ ca³zen³ dí² ñi¹con² Jesús hi³ tsa³ngái³ la³ lá²: “¿Hí¹ hnú² uá¹ Tsá² ca³tin¹ já³², ho³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá² siánh³?” 20 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ jáun² tsá² hi³ ta³ ñi¹ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Juan² tsá² zion² hi³ jmái² tsáu² lí²ze³ jnoh¹ hi³ ja³ngái¹³ jnoh¹ ñi¹con² hnú² ní¹juáh³ hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo, ho³ ní¹juáh³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ tsá² siánh³.

21 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³jmah³ Jesús juóun³² lín³² tsá² tsáun¹ jí³ tsá² ná¹cán²³ uu³mí²tsí³², jí³ tsá² tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñú³ tsí³ ní² siáh³; hí³ ca³nia³ tsú² siáh³ mí¹ñí¹ tsá² ten³. 22 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² cuá²taunh²¹ hí³ la³ lá²:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² Juan² la³ cun³ hí³ má²lí²jieh³ náh² jí³ hí³ má²lí²niéih² náh² ní² siáh³; cuá²zéih³ náh² tsú² hí³ tsá² ten³ má²jniá³ ñí¹, tsá² hma² má²ñi³taunh¹, hí³ má²lain³² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹lín³ mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³, hí³ tsá² jmí¹ te³ cua¹ né³, má²nái³² bíh¹, hí³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ siáh³ tsá² jmí¹ má²ná¹jún¹, hí³ tsá² tia³mii² né³, má²ná¹nái³² bíh¹ jú¹ chú³² hí³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³. 23 Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tiá² lí¹ cha³² hliáun³ ñéih³ tsí³ hí³ ca³tin¹ jná¹³.

24 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² ca³zen³ hí³ Juan² né³, ca³ma³liáu³² Jesús hí³ ca³chá³ jái¹³ hí³ ca³tin¹ Juan² hí³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² jaun³² ca³ñí¹jieh¹³ hnoh² ñí¹ lí³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jieh¹³ hnoh² cáun² hma² tá² náí² hí³ lí¹ qui² lí¹ jieh²³ cun³quionh³ chí³ juáh¹³? 25 Hí³ ní¹juáh³ tiá² la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jieh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jien¹ náh² jan² tsá²ñuh² quih³² hmih³² hí³ jlánh¹ bí¹ huá¹? Sá¹ní² dú¹ jie³ náh², tsá² ná¹quih³² hmih³² chú³² jniá³ tionh² re² tin² ñéih³ hñú¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ bíh¹. 26 Hí³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jieh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jien¹ náh² jan² tí³² jé¹ Dió³²? Qui¹ tson² bíh¹ cu³tí³, tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ jan² tí³² jé¹ Dió³². 27 Qui¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ja³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hí³ juáh³ la³ lá²:

Sá¹ní² jie³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jái¹³ ta³ tin² la³ cun³ bí¹ hñú², tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ juí³² ñí¹ cuóh¹³ hñú².

28 Jmí¹ má²lí²chá³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh², hí³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ Juan² ja¹ la³jín³² tsá² ca³lí³zian² ñí¹ hué²¹ lá²; tí³la³ cun³ jáun² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ quien² la³ cónh³ bíh¹ Juan². 29 Hí³ jáun² la³jín³² tsáu², la³ má²quionh³ *tsá² chí² hmah²¹, tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² Juan², ca³ma³tson² bíh¹ tsú² hí³ Dió³² tin² ra³tsí³² re² héih³², la³ cun³ la³jín³² tsá² ca³ziau³ hí³ Juan² jmái². 30 Tí³la³ tsá² *fariseos má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, tsá² tiá² ca³he³ hí³ hí³ ziau³ Juan² jmái², tiá² ca³tí³ yáh³ tsí³ tsá² hí³ la³ cun³ hí³ jmí¹ hnió³ Dió³² jmu³ ñí¹con² tsú². 31 Hí³ jáun² né³, ¿hin² dá² tsánh² lí¹³ cunh²¹ jná¹³ quionh³ tsá² zian² jmái¹ hí³ ziaún² dí² lá²? Qui¹ ¿hin² yáh³ tsánh² lí¹³ cunh³ tsú²? 32 Lí¹³ juáh¹³ la³ lá²: Jmu² tsú² la³jmí¹ jmu² tsá¹míh¹ ñí³co¹ já¹ hmah²¹. Ná¹hóh³² tsú² ca³la³ hí³ jéinh³² hlah³, hí³ zaih³² rainh²¹ la³ lá²: “Sa³ tiá² ca³lí³hnáuh² náh² tsan¹³ jmí¹ lí²jéi¹³ jnoh¹ jáun² hma² tá² le², hí³ sa³jun³ lí²uoh³ yáh³ hnoh² jmí¹ lí¹jmú¹³ jnoh¹ siáh³ sun¹ ca³tí²¹ jmái¹ hí³ nio² hlah³ tsí³ tsú²”. 33 Juanh³² jná¹³ la³ ní², qui¹ cuan³ Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmái², tsá² tiá² cúh² hí¹míh²¹, sa³jun³ hính²³ mu² ráu³ mí³ uóun²jieh¹³, hí³ jáun² hnoh² né³ juáh³: “Tsá² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñú³ tsí³ bíh¹ hí³”. 34 Jáun² né³, cuan³ siáh³ jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun², tsá² cú² tsá²

aih³² ná¹, tí³la³ hnoh² né³, juáh³ siáh³: “íTsá² jlién³ bíh¹ ní³², hí³ hính²³ siáh³ jmái², tsá² juónh²³ re² quionh³ tsá² ren² tso³ jí³ tsá² chí² hmah²¹ ní² siáh³!”³⁵ Tí³la³ la³jín³² tsá² cháunh²³ re² chí¹ má²jnia³² hí³ chu²¹ bíh¹ la³jí³² hí³ cháunh²³ tsí³ Dió³².

Jesús tsó³² hñú¹³ Sí¹mu²¹, tsá² fariseo

³⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jan² tsá² fariseo ca³teh³ Jesús hí³ tsa³jmú³ má³² hñú¹³ dí². Jáun² né³, ñéi¹ bíh¹ Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jáun² ca³cuá³ ñí¹ mesa. ³⁷ Jáun² né³, jan² tsá²mi³ tsá² juón¹, tsá² zian² juú² jáun², ca³hí³ ñí³² hí³ Jesús cuá¹jmu² má³² hñú¹³ tsá² fariseo hí³, jáun² ñéi¹ hí³ ñí¹can³² cáun² tse³ pih²¹ hí³ lí³ cún¹ tiáu² alabastro; hí³ jmí¹ ha²¹ no¹ má²ró³². ³⁸ Hí³ jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ta³zanh¹ cu³hna²¹ Jesús, hí³ má²ho²; hí³ jáun² ca³ma³jlih²¹ tsú² ta³ Jesús cun³quionh³ jmí²zih¹ tain³² ñí¹, hí³ jáun² ca³ma³quiéin² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga². Jmí¹jáun² ca³hen³ tsú² ta³ Jesús, hí³ ca³jñéi³ tsú² siáh³ no¹ má²ró³². ³⁹ Jmí¹ ca³jé³ jáun² tsá² fariseo tsá² hñú¹³ ñí¹ cuá³ tsú² jáun², hí³ jmu² tsá²mi³ hí³ la³ jáun², jáun² ca³lín¹³ tsú²: “Sá¹jmí¹ hí³ tson² jan² tí³² jē¹ Dió³² tsá²ñuh² ní², jmí¹ lí³tsin² bíh¹ tsú² he³ ñí¹ tsá²mi³ dí¹tie²³ ní² cuo², quí¹ tsá²mi³ juón¹ bíh¹ tsá²mi³ ní²”.⁴⁰ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² fariseo hí³ la³ lá²:

—Hnú² Sí¹mu²¹, zia³² cáun² jái¹³ hí³ juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú².

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—¿He³ bíh¹ jmí¹ juáh¹³ hnú² Tí³²?

⁴¹ Hí³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³chí² quie³ ñí¹con² gon³ tsáu². Jáun² né³, jan² tsá² hí³ jmí¹ ren² hñá³ nio² hña³láu³ héih³² *cú¹tiáu², hí³ tsá²

jan² hí³ né³, jmí¹ ren² tu³la³quia³ héih³² cú¹tiáu².⁴² Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsá² hí³ hí³ tá¹ gon³ tsá² ren² hí³ quie³ tiú²uú²lí¹³ yáh³ ma³hmah¹, jáun² cáun² lí¹ ca³hin³ bíh¹ tsú² cú²jueh³² hí³ jmí¹ ren² tsú². Jáun² né³, juáh¹³ hnú² neh²¹ ¿hin² tsánh² tsá² gon³ hí³ lín²³ hnú² hí³ tí³ jlánh¹ má²hnio³ lín³² tsá² ca³chí² hí³ quie³?

⁴³ Hí³ jáun² Sí¹mu²¹ ca³ngái³:

—Len³ jná¹³ tsá² ca³hin³ hliáun³ hí³ jmí¹ ren² bíh¹.

—Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ ní² —ca³juáh³ Jesús.

⁴⁴ Tá¹la³ cuá¹jien³² tsú² jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³záih³ dí² Sí¹mu²¹ la³ lá²:

—Sá¹ní² jien¹ dúh¹ tsá²mi³ lá². La³ cun³ jmí¹ lí¹hú²¹ jná¹³ hñuh³² hnú², tiá² jmái² lí²cuéh¹ yáh³ hnú² hí³ ren¹ jná¹³ tán², tí³la³ tsá²mi³ lá² má²lí²ma³jlih²¹ tán² jná¹³ cun³quionh³ jmí²zih¹ tain³² ñí¹, hí³ má²lí²ma³quiéin² tsú² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga². ⁴⁵ Hí³ sa³jun³ lí²hen³ bíh¹ hnú² siáh³ ñí³² jná¹³ la³ cun³ hí³ jmí¹ ca³tí²¹ hen³ tsú² jan² tsá² cuá¹tén¹; tí³la³ tsá²mi³ lá², cun³ tiá² má²lí²tunh³ bíh¹ hí³ hen² tán² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ cuan¹ ná¹. ⁴⁶ Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² lí²táh¹ yáh³ hnú² no¹ tsáih³ chin³² jná¹³ jmí¹ cuan¹ ná¹, tí³la³ tsá² lá² né³, má²lí²jñéi³ no¹ má²ró³² tán² jná¹³. ⁴⁷ Jáun² juanh³² jná¹³, uá¹jinh¹ hliáun³ tso³ jmí¹ ren² tsá² lá², tí³la³ má²cá²hin³ bíh¹, quí¹hliá² jlánh¹ hniau³ tsú² jná¹³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmí¹ la³ ren² cú¹pih²¹ tso³, jáun² cú¹pih²¹ bíh¹ hniau³ tsú² jná¹³ ní¹ má¹cá²hin³ tso³ quioh²¹.

⁴⁸ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

49 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ mesa quionh³ tsú² ca³juu³ ca³hlénh³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² lá², hi³ jáun² sa³ tsáu¹³ tsáu² máh³ hin²³ tsú²?

50 Ti³la³ Jesús cáun² ca³záih³ tsá²mi³ hi³ la³ lá²:

—Má²ca³liáun³ nú² qui¹hi³hliá² má²nio² cáun² honh² nú². Cuánh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

8

Tsá²mi³ tsá² má²hon³ Jesús

1 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³ñí¹tí² ñí¹ngí² Jesús juú² ñí¹ hliáun³, jí³ juú² míh¹ juú² siún¹, la³ má²quionh³ tsú² jáun² tsá² quian³tun³ hí³ hi³ ñí¹can³² jú¹ chú³², hi³ ca³ñí¹hléh² ca³ti²¹ há³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³². 2 Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² ma³ jan² tsá²mi³ tsá² má²ca³jmah³ tsú² hí³ jmí¹tin², jí³ tsá² má²ca³huen³ tsú² jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³. Ja¹ tsá²mi³ hí³ jmí¹ hi¹tsau³² Má²réi³, tsá² ja³ juú² Magdalá, tsá² ca³huen³ hí³ Jesús quiaun³ jmí²chi³ hláinh¹ hi³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³. 3 Ja³bí¹ jmí¹ hi¹tsau³² siáh³ mí¹ Juánh³ ñí²cuo² tsá² jmái² Chuza tsá² jmí¹ chín¹ hñu¹³ re²¹ Herodes; jí³ tsá²mi³ jmái² Susana ní², quionh³ siáh³ juóun³² tsá²mi³ ñí¹ hná¹ jáun², tsá² jmí¹ má²hon³ Jesús cun³quionh³ hí³ zia³² quioh²¹.

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²

(Mateo 13:1-17; Marcos 4:1-12)

4 Hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² zian² juú² ñí¹ hliáun³ hi³ ca³cuú² ca³ngih³² ñí¹ cuá³ Jesús. Jmí¹ jáun² ca³jmú³ tsú² cáun² jái¹³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³ lí³ la³ lá²:

5 —Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹nái² quioh²¹. Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ jui³²,

hi³ jáun² ca³ha³ ca³zauh³ tsáu², hi³ ca³cúh² siáh³ tan³². 6 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lí³ já¹ quín¹; jáun² jmí¹ ca³hiá², la³juí³² ca³lí³ quiéin² bíh¹, qui¹hliá² tiá² cuóuh³ yáh³ ñí¹ la³ jáun². 7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², hi³ jáun² la³ má²quionh³ ton² bíh¹ ca³hiá². Jáun² ton² bíh¹ jlánh¹ tia³juí³² ca³qui² cá²cuon³, hi³ jáun² tiú²uú² cá²cuon³ yáh³ jún² jáun². 8 Ti³la³ la³jí³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² ca³háí³² ca³la³ tí³ hña³láu³ máí³ la³ cun³ cá² máí³ jún² hi³ ca³súh³ tsú² jáun².

Jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³hléh³ tiá³ hí³ ca³juáh³:

—Ji¹ñí¹juáh³ tson² tsi²¹ cuáh³ náh², jáun² nié² náh²!

9 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³mi³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ jmu³ tsú² na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun². 10 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hi³ lí³ ñíh¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jni¹ ca³ti²¹ há³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tí³la³ tsá² ñí¹ hná¹ ní² né³, jí³²la³ tí³ náí³² tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³. Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jie²³ tsú², tí³la³ cun³ jáun² tá²tonh¹ tsú² la³jmí¹ lí³ tiá² hí³ lí²jie³ bíh¹, hi³ uá¹jinh¹ náí³² tsú², tí³la³ cun³ jáun² tiá² ngí²³ yáh³ tsú² siáh³.

Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

11 "Jái¹³ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² niéih³ la³ lá²: Jái¹³ quioh²¹ Dió³² lí³ la³jmí¹ lí³ jún²; 12 hi³ jáun² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ jui³², tí³la³ tsá² hláinh¹ né³ ja³² hí³ quin²³ jái¹³ jáun² hñu³ tsi³ tsá² hí³; qui¹ ní¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹,

hi³ jáun² lí¹³ liáun³. 13 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³ juí³² lín³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hi³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³ juí³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá², tí³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lí³uén²³. Jáun² uá¹jinh¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹ cu³tiá³, tí³la³ jmí¹ ca³lí³ zia³² uu³mi²tsí³² ñí¹con² tsú², tí³ có³² bíh¹ ca³náu². 14 Ja³bí¹ zian² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ñí¹ ca³hiau² ton² ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Tí³la³ tá¹la³ chí¹cuóun² tsú² jáun² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², ja³² hñu³ tsí³ tsú² hi³ zain³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ má²hiún² tsú² tsí³ quionh³ hi³ jáun², hi³ jlánh¹ lí¹ qui² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tí²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² tiá² hi³ lau³² yáh³ ñí¹con² tsá² la³ hi³. 15 Tí³la³ tsá² he² re² jái¹³ quioh²¹ Dió³² ní¹ má¹ca³nái³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² chu²¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Tsá² la³ hi³ bíh¹ tsá² zánh²³ tiá³ jái¹³ jáun², tsá² cueh³² tsí³, hi³ jáun² loh¹³ hliáun³.

Jesús jmu² siáh³ cáun² jái¹³ ca³tí²¹ cáun² sí²

(Mateo 5:15-16; Marcos 4:21-25; Lucas 11:33-36)

16 "Ní¹juáh³ tsá² héinh²³ sí² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² la³ hi³ tiá² hi³ jlái²³ sí² jáun² quioh²¹, sa³jun³ zih³² tsú² ñeh² jen³; tí³la³ dí²chí³ tsú² chí³cuú² bíh¹ ñí¹ lí¹³ tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³, hi³ jáun² jniá³ lí¹³ jeinh²¹ lí³ua³ jan² tsá² hí³ ñéih³. 17 Qui¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³ ná¹hmá¹ tiá² zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jniá³, hi³ hí¹ cáun² yáh³ siáh³ hi³ ná¹hmá¹ ná¹jmí¹ tiá² zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jñéih³, chau³² bíh¹ jmáí¹ hi³ lí²ñí³² tsáu².

18 "Jáun² né³, quian² náh² hua³hi¹³ hi³ niéí² náh² re²; qui¹

ní¹juáh³ tsá² má²ca³ngí¹³ re², tsá² la³ hi³ tí³ lí³mi¹ hliáun³ ngí¹³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² re² ngí²³ né³, tsá² la³ hí³ tí³ lí³mi¹ tiú²uú² ngí¹³ bíh¹ lí³ua³ cáun² hi³ jmí¹ lín²³ tsú² hi³ má²ngí²³ ca³lá².

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jie³ quionh³ tsá¹ rainh²¹

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Hi³ jáun² cuan³ mí¹ziú¹³ Jesús la³ má²quionh³ jí³ tsá¹ rainh²¹ dí² ñí¹ cuá³, tí³la³ tiá² lí³ yáh³ tónh³² tsú² la³ tí³ ñí¹ cuá³ dí², qui¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ná¹ngih³². 20 Jmí¹jáun² ca³nga³ tsáu² jái¹³, hi³ ca³juáh³:

—Mí²ziúh² hñú² quionh³ tsá¹ renh² hñú² tionh² cheih³² ní², hi³ hñi³ tsú² jie³² hñú².

21 Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:

—Tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ má²tí³² siáh³, tsá² la³ hí³ bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jí³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³.

Jesús jmu² hi³ niau²¹ tie³ jmái² jí³ chí³

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ ca³hi³ Jesús cáun² mu² la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; jáun² ca³záih³ dí²:

—Ma³tsáu¹³ tí³ jo²¹ jmái² ó³².

Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú². 23 Tá¹la³ jmí¹ hí¹tsá²taunh¹ tsú² jáun² né³, ca³cuóun² Jesús hñu³ mu². Jáun² cu³diá²jan² ca³ja³ chí³ tiá³ lín³², hi³ ca³la³ jmí¹ má²hí¹conh³² yáh³ jmái² hñu³ mu², ca³la³ háinh¹³ lín²¹ bíh¹ ca³lí³. 24 Hi³ jáun² ca³ñí¹ñí¹³ tsú² Jesús, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—jTí³², Tí³², hénh³ máh³ má²tsá²hanh³² dí² hñu³ jmái²!

Hi³ jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³jin³ jmái² hi³ ja³² jáun² ma³ cu³ tsin¹ quionh³ chí³, hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ta³no¹ tie³ pih²¹.

25 Jmí¹ jáun² ca³ záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²;

—¿He³ lí³, jáun² sa³ tíú² uú² cáun² ná¹ tíoh³ honh² hnoh²?

Tí³ la³ tsá² hí³ má¹ ná¹, lí¹ ca³ ta³ ná¹ juen²¹ bíh¹, hí³ ca³ juu³ ca³ hlénh³ ja¹ hmóu³²;

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní², hí³ jáun² sa³ lí² quien² máh³ héih³² quioh²¹ tsú² ní¹ con² jmái² quionh³ chí³?

Tsá² ñuh² tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³

(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

26 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ cha³ táunh¹ tsú² hue³² quioh²¹ tsá² Gadara, juú² nio² tí³ jo²¹ jmái², ní¹ jniá³ hue¹³ Galilea. 27 La³ cun³ jmí¹ cuá¹ han³ jáun² Jesús hñu³ mu² jáun², ja³ jan² tsá² ñuh² ta³ ní¹, tsá² zian² juú² jáun². Jmí¹ má² ngau³² jmái¹ lín²¹ bíh¹ hí³ tiáunh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsá² hí³. Tsá² hí³ tiá² ha¹ jmí¹ quih³², sa³ jun³ jmí¹ cuá³ hñú¹³, tí³ la³ ñéih³ jéin³ lo¹ táun³ ní¹ tiáunh¹ hla¹ bíh¹ jmí¹ cuá³ tsú². 28 Jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³ jien³² jáun² tsá² hí³ Jesús, ca³ hóh³² tiá³ lín³², hí³ ca³ ní¹ dí³ jñi³² hí³ ca³ jmú³ cuá¹ hin³ la³ tí³ hue³², hí³ ca³ juáh³ la³ lá².

—¿He³ ca³ tin¹ hnú² quiúnh¹ jná¹³, hnú² Jesús Jon² Díó³² Tsá² cú² juen²? Mí²³ jná¹³ hí³ ha³ lí² jmú² hnú² hian² honh² ní¹ con² jná¹³.

29 La³ ní² ca³ juáh³ tsá² hí³ qui¹ hliá² má² dí¹ jmu² Jesús héih³² hí³ huén³² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú². Hliáun³ jéin³² má² ca³ jmú³ jmí² chí³ hláinh¹ hí³ hian² tsí³, hí³ má² ca³ zaunh³ tiá³ quioh²¹ tsú² jmí¹ tin², hí³ jáun² uá¹ jinh¹ má² ca³ hñéi³² tsáú² quioh²¹ tsú² cun³ quionh³ hñe¹³ jí³ cá² den¹ ná¹ ní², hí³ ca³ jmú³ tsú² hua³ hi¹³ ní² siáh³, tí³ la³ cun³ jáun² ca³ bíh¹ tsú² hí³ jáun²; hí³ jáun² jmí² chí³ hláinh¹ hí³

ca³ dí³ quian³ jmái¹ tsá² hí³ hí³ tsó³² la³ tí³ ní¹ lí³ hue³² quiéin². 30 Jáun² Jesús ca³ ngái³ ní¹ con² tsá² hí³:

—¿Ha³ lánh³ jmái² hnú²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³:

—Cu³ Níó³ bíh¹ jmái² jná¹³.

Hí³ jáun² la³ jáun² ca³ juáh³ tsú² qui¹ hí³ hliá² jmí¹ tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú².

31 Jáun² jmí² chí³ hláinh¹ hí³ ca³ hui³ ca³ mí³ lín³² hí³ tiá² ze³ Jesús tí³ hñu³ háunh³. 32 Tsoh² máh³ zeh² có³² jáun² né³, jmí¹ tiáunh¹ juóun³²

mí² ní³ hí³ jmí¹ ná¹ cúh² háu², jáun² jmí² chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³ hui³ ca³ mí³ hí³ tsa³ tíonh³² hñu³ tsí³ mí² ní³ hí³. Jáun² ca³ cué³ bíh¹ Jesús

jái¹³. 33 Hí³ jáun² jmí¹ jáun² ca³ huén² jmí² chí³ hláinh¹ hí³ hñu³ tsí³ tsá² hí³, hí³ jáun² ca³ ní¹ tíonh²¹ hñu³ tsí³ mí² ní³.

Jáun² la³ jín³² mí² ní³ hí³ ca³ cuóun³ cú² hé² lín³² tí³ ní¹ dí¹ jí²³ ní¹ hlah³ lín²¹, jáun² ca³ sunh³ chu³ jmái², hí³ jáun² ca³ hnúh³² jmái².

34 Jáun² tsá² jmí¹ ná¹ jmu² hua³ hí¹³ mí² ní³ hí³ ca³ cuóun³ jmí¹ ca³ jie³ hí³ lí³ la³ jáun², hí³ ja³ tanh²¹ hí³ ca³ ní¹ chá² tí³ já¹ juú² jí³ ní¹ ná² ní², hí³ má² jí² jie³ jáun² la³ jáun².

35 Hí³ jáun² tsá² ca³ náí³² hí³ jáí¹³ jáun² né³, ca³ ní¹ jie¹³ ní¹ juáh³ he³ dá² má² lí³², jáun² ca³ cha³ táunh¹ la³

tí³ ní¹ zenh¹ Jesús, hí³ ca³ jien³² tsú² siáh³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, hí³ má² cuá¹ tón²¹

ta³ ta³ Jesús, hí³ má² quih³² ha¹, hí³ má² chun¹, ha³ tíú² uú² ngo² yáh³. Hí³ jáun² tsá² ca³ cha³ táunh¹ hí³ né³, ca³ juénh² lín³² bíh¹.

36 Jáun² tsá² ca³ jie³ hí³ la³ cun³ hí³ má² lí³² jáun² ca³ chá³ ha³ lánh³ rón³² lan³ tsá² jmí¹

tiáunh¹ hí³ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. 37 Jmí¹ ca³ náí³² jáun² tsá² hín¹³ hí³ juú² Gadara la³ jáun² né³, jáun² ca³ la³ ca³ juénh² lín³² bíh¹; hí³ jáun²

la³jín³² tsá² hí³ ca³mí³ hí³ cua³hain³²
 Jesús hue³² jáun² quioh²¹ dí². Hí³
 jáun² Jesús ca³hí³ siáh³ hñu³ mu² hí³
 ngah³ juí³² ñí¹ ja²¹. 38 Tí³la³ ñeh²
 bíh¹ hí³ tsánh³² Jesús, jáun² tsá² jmí¹
 tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³
 tsí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús hí³
 tsó³² dí² quionh³ tsú². Tí³la³ Jesús
 má¹ná¹, ca³hah² jái¹³ hí³ ca³jmú³
 héih³², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

39 —Cuánh² hnú² hñuh³²,
 cuá²chá¹ la³jí³² la³ cun³ hí³
 má²lí²jmú³ Díó³² ñí¹con² nú².

Jáun² tsá² hí³ ngah³ hí³ ca³ñí¹chá²
 tí³ já¹ juú² la³ cun³ hí³ má²lí²jmú³
 jáun² Jesús ñí¹con² dí².

*Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hí³ hú¹
 juí³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mi³
 tsáun¹*

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³chánh³² Jesús
 tí³ jo²¹ jmái², hí³ jáun² juóun³² lín³²
 tsáu² ca³heh³ tsú² hí³ hiún² lín³²
 tsí³, qui¹hliá² la³jín³² tsá² hí³ jmí¹
 ná¹jaun² tsú². 41 Jmí¹jáun² ca³chó³²
 jan² tsá² jmái² Jairo, tsá² jmí¹ chín¹
 cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos ñí¹
 jáun²; jáun² ca³dí³ñí³² hí³ ca³jmú³
 cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús,
 hí³ ca³hiu³ ca³mí³ dí² hí³ tsó³²
 tsú² la³ tí³ hñu¹³ dí², 42 qui¹hliá²
 jmí¹ má²ñí¹jún³ mí¹míh¹ tsá² jan²
 tán¹ jon² tsú². Mí¹míh¹ hí³ jmí¹
 má²hún¹ quia³tún³ mii². Tá¹la³
 hí¹tsau³² jáun² Jesús hñú¹³ tsá²
 hí³, jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ juóun³² lín³²
 tsáu² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsú², ca³la³
 má²chí¹cuú² chí¹jain³² bíh¹ tsú².

43 Hí³ jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹
 tsú² jáun² né³, jmí¹ hí¹tsau³²
 jan² tsá²mi³, tsá² jmí¹ tsáun¹ hí³
 jmí¹ zian² jmí²hán¹ má²tí³ cun³
 quia³tún³ mii². Ca³tsá³² bíh¹ la³jí³²
 hí³ jmí¹ zia³² quioh²¹ tsú², tí³la³
 cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tí³² mí³ tiá²
 ca³tioh²¹ hí³ jmah³ tsá² hí³. 44 Jáun²

tsá²mi³ hí³ ngau³ tí³ cu³hna²¹ Jesús,
 hí³ ca³tí³ dí² cuo² zé¹ ha¹ tsú²; jáun²
 la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³hná³ jmí²hán¹
 tsá² hí³.

45 Hí³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² lí²tie³ jná¹³ cuo²?

Tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
 ca³ton³.

Jáun² Pé¹ ca³juáh³ la³ lá² quionh³
 tsá² quionh³:

—Tí³², já² la³jín³² tsáu² bíh¹ jmu²
 hí³ chí¹cuú² chí¹jain³² hnú², hí³
 cuú² hliáu² tsú² hnú². [Sa³ hin²
 lí²tie³ jná¹³ cuo² yáh³ juánh³ nú².]

46 Tí³la³ Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Cu³tí³ bíh¹ lí²tie³ jná¹³ jan²
 tsáu² cuo², qui¹hliá² ca³lí³ liei²¹
 jná¹³ hí³ lí²jmú³ ta²¹ pí³ quion²¹.

47 Jmí¹ ca³lí³ lieih²¹ jáun² tsá²mi³
 hí³ hí³ tiá² la³ lí¹³ yáh³ hính³²,
 jáun² ca³la³ má²juán²³ hí³ má²juénh²
 ja³ hí³ ca³ñí¹dí³;ñí³², hí³ ca³jmú³
 cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús;
 hí³ jáun² ca³chá³ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹
 la³jín³² tsáu² hí³ he³ ca³tí²¹ lí²tí³ dí²
 cuo² ha¹ Jesús, jí³ he³ lánh³ rón³²
 lan³ tsú² siáh³ ca³la³ cun³ jmí¹ jáun².
 48 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con²
 tsá²mi³ hí³:

—Hnú² jón³, má²lain³² hnú²
 qui¹ cun³ñí¹ hí³ lí²chá¹ nú² cáun²
 honh², Cuánh² hnú² cáun² hí³ re²
 hí³ tin².

49 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² Jesús,
 cuan³ jan² tsá² hñú¹³ Jairo tsá²
 chín¹ hí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos,
 jáun² ca³záih³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mí¹míh¹ jónh³²
 hnú², ha³ lí²uú² ma³tsan¹³ tsí³ Tí³²
 ní².

50 Tí³la³ jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³
 jáun² né³, ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³, ñí¹ jí²¹la³ chá¹
 hnú² cáun² honh² bíh¹, hí³ jáun²
 lan¹³ jónh³² hnú².

51 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús hñú¹³
 tsá² hí³ né³, tiá² jái¹³ ca³cuéh³ yáh³

tsú² tsáu² hí³ tónh³² ñéih³, jí³²la³ Pé¹
quionh³ Jacobo, Juan² ní², jí³ jméi²
mí¹ziú¹³ bíh¹ mí¹míh¹ hí³ ca³cuéh³
tsú² jái¹³. ⁵² La³jín³² bíh¹ tsá² jmí¹
má²tionh² hí³ jmí¹ ná¹tí² ná¹hóh³²
hí³ ná¹ho² ná¹jngih² hí³ ca³tin¹
mí¹míh¹ hí³. Tí³la³ Jesús ca³juáh³.

—Ha³ lí² uó² náh², ha³ tiá² rá²jún¹
yáh³ mí¹míh¹ lá², qui¹ rá²cuóun¹
bíh¹ tsú².

⁵³ Tí³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³
ca³ngái³ bíh¹, qui¹hliá² jmí¹ ná¹ñi³²
tsú² hí³ cu³tí³ bíh¹ má²rá²jún¹
mí¹míh¹. ⁵⁴ Tí³la³ Jesús cáun²
ca³zanh³ bíh¹ cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³,
hí³ ca³hléh³ tiá³, hí³ ca³juáh³.

—Mí¹míh¹, náu²!

⁵⁵ Hí³ jáun² ca³jenh¹³ siáh³
mí¹míh¹ hí³, hí³ jáun² la³jui³²
ca³náu² bíh¹. Hí³ jáun² ca³jmú³ Jesús
héih³² hí³ ma³ton³ tsú² mí¹míh¹.
⁵⁶ Jáun² lí¹ ca³ta³ ná¹jie³² bíh¹ jméi²
mí¹ziú¹³ mí¹míh¹ hí³, tí³la³ Jesús
ca³jmú³ héih³² hí³ hí¹ jan² yáh³ tiá²
hin² hniáuh³² záih³² tsú² ca³tí²¹ hí³
má²lí³² jáun² la³ jáun².

9

*Jesús zen² tsá² quian³tun³ hí³
tsá³hléh² jú¹ chú³²*

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ngih³ Jesús
tsá² quian³tun³ hí³, hí³ ca³cuéh³
dí² tsá² hí³ pí³ hí³ lí¹³ huen³ tsú²
la³jánh³ dú¹ ñí¹ jmí²chí³ hláinh¹
hñu³ tsí³ tsáu², jí³ hí³ jmah³ tsú²
siáh³ tsá² ná¹tsáun¹ la³jí³² ñí¹ mí¹uí³,
² jáun² ca³zen³ tsú² tsá² hí³ hí³
tsa³hléh² jái¹³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³²
lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², hí³
tsa³jmah¹ tsú² tsá² tsáun¹ siáh³.
³ Jmí¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² hí³ la³
lá².

—Hí¹ cáun² yáh³ hí³ quioh²¹ hú¹
juí³² tiá² hniáuh³² ñí¹quiánh¹ náh².
Lí² cán² náh² hmá²hu²¹, sa³jun³
tuh³², sa³jun³ má³², hí³ sa³jun³

quie³. Ñí¹ jí²¹la³ quían² ma³ cáun²
hmih³² cháuh³ bíh¹, tí³la³ lí² cán² tun³
má¹ná¹. ⁴ Jáun² lí³ua³ cáun² hñú³
ñí¹ chauh²¹ náh² jáun², ñí¹ jáun²
bíh¹ tianh¹³ náh² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹
jmái¹ hí³ huen¹³ náh² juú² jáun².

⁵ Ní¹juáh³ ca³cha³táunh¹ náh² ñí¹ tiá²
hnió³ tsú² he³ náh², cu³tá³² huen³
náh² cú²jueh³² juú² la³ jáun², súh³
náh² hliáu² quian²¹ tanh¹ ñí¹ jáun²,
hí³ jáun² la³ jáun² lí³ lin¹ hí³ tiá²
ca³quiú¹ ca³jéi¹³ náh² tsú².

⁶ Hí³ jáun² jmí¹ jáun² já¹táunh²¹
tsú² juú² ñí¹ hliáun³ hí³ ca³ñí¹hléh²
jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hí³ jáun²
ca³jmah³ tsú² tsá² tsáun¹ ca³la³ jí³²
juú² ñí¹ ca³cha³táunh¹.

*Jmí¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmái²
(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)*

⁷ Hí³ jáun² jmái¹ jáun², Herodes,
tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea,
ca³lí³ ñí³² la³jí³² hí³ jmu² Jesús; hí³
tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ tsú² he³ hniáuh³²
lín¹³, qui¹hliá² ma³ jan² tsáu² jmí¹
ná¹juáh²³ hí³ hla¹ Juan² tsá² jmí¹
zion² tsáu² jmái² bíh¹ má²ca³jenh¹³
ja¹ tsá² má²cá²tsan³; ⁸ hí³ ma³ jan²
siáh³ tsá² siánh³ jmí¹ ná¹juáh²³ hí³
Líh³ tsá² jmí¹ lín³ *tí³² jé¹ Dió³²
bíh¹ néh¹ hí³, hí³ má²cá²jnia³ siáh³.
Ja³bí¹ ma³ jan² tsá² siánh³ siáh³
jmí¹ ná¹juáh²³ hí³ hí³ bíh¹ jan² tsá²
jmí¹ lín³ tí³² jé¹ Dió³² jmí¹tin² lín³²,
hí³ má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹. ⁹ Tí³la³
Herodes ca³juáh³:

—Huen² bíh¹ jná¹³ ca³jmú³²
héih³² hí³ tsa³quieih³ tsú² cun³
ngá¹³ mí¹tá³ lá¹ Juan². Jáun² né³,
çhin² bíh¹ tsánh² tsá² hí³ hí³ jlánh¹
cha³² tsú² hliáun³ jái¹³ quioh²¹?

Hí³ jáun² hnga² Herodes jlánh¹
jmí¹ hniá¹ hí³ jien³² Jesús.

*Jesús cue³² hí³ cuh³ hñá³ mei²¹
tsáu²
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-
44; Juan 6:1-14)*

10 Jmí¹ cá¹jín²¹ jáun² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² ñí¹con² Jesús, jáun² ca³chá³ tsú² la³jí³² la³ cun³ hí³ ca³jmú³. Jmí¹jáun² ca³jan³ Jesús tsá² hí³, hí³ ja³taunh²¹ tsú² tí³ ñí¹ siáh³, ñí¹ má²janh² ca³lá² juú² Betsaida. 11 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsáú² ha³ jinh¹ ngau³ Jesús, jáun² jmí¹jáun² já¹taunh²¹ tsú² ñí¹ jáun². Hí³ jáun² hiú² lín³² bíh¹ tsí³ Jesús ca³hen³ tsá² hí³, jáun² ca³híeh³ dí² tsá² hí³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³², hí³ ca³jmah³ dí² siáh³ tsá² tsáun¹.

12 Jmí¹ má²ca³hláú³ jáun² né³, ca³ma³janh³² siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ ñí¹con² Jesús hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Chú³² juoh¹ hnú² tsá² ní² hí³ tsa³tánh¹ hí³ tsa³hniáú³ hñú³ jí³ hí³ cuh³ la³jí³² juú² hí³ zia³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tiauh¹ dí² lá², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má²janh² lá².

13 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Hnoh² bíh¹ hniáuh³² cueh¹ tsú² hí³ cuh³.

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:

—Jí³²la³ hñá³ *hí³ cuú²míih²¹ bíh¹ zia³² quiú¹³ jnoh¹ hí³ cónh³ gon³ hma²¹ siáh³. Jí³² uá¹ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ hí³ tsá¹lá¹³ jnoh¹ má³² quioh²¹ ca³la³ jín³² tsá² ní².

14 Tsá² jmí¹ tionh¹ jáun² ñí¹jáun² jmí¹ tín³ cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh². Jáun² Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³:

—Jmu³ hnoh² héih³² hí³ tiánh³ tsú² ma³ tu³la³quian³ ma³ quin³² ma³ cun³ níó³.

15 Hí³ jáun² la³ jáun² ca³jmú³ tsú², hí³ la³jín³² tsú² ca³tiánh³ hué³².

16 Jáun² jmí¹jáun² ca³zanh³ Jesús tá¹ hñá³ hí³ cuú²míih²¹ jáun² jí³ tá¹ gon³ hma²¹ hí³, hí³ ca³jé³ tsú² tí³ hñú³mí³cuú², hí³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³cuéh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ tsóh³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³. 17 Jáun²

ca³la³ jín³² tsá² hí³ lah³ re² má³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jíeh³ tsú² ca³la³ jí³² chí² juoh¹ hí³ ziau³ jáun²; chí² juoh¹ jáun² né³ lí³ quia³tún³ mí²ta².

Pé¹ juáh³ hí³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo
(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

18 Ca³chó³² jmái¹ hí³ Jesús jmí¹ cuá¹liéinh³² Dió³² cáun² ñí¹ tí³ có³², hí³ jmí¹ quionh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². Jmí¹jáun² ca³ngáih³ tsú² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² jná¹³ juáh³ tsáú²?

19 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Zian² tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáú² jmái², ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², hí³ ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ néh¹ jan² tí³² jē¹ Dió³² tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin², hí³ má²ca³jeh¹³.

20 Hí³ jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Hí³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh² jná¹³ juáh³ hnoh²?

Jáun² né³, Pé¹ ca³juáh³:

—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo Tsá² zéi¹ Dió³².

Jesús juáh³ hí³ jún³

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

21 Tí³la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hí³ hí¹ jan² tiá² hin² hniáuh³² záih³² tsú² la³ cun³ hí³ má²lí²juáh³ jáun² Pé¹. 22 Hí³ jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Ca³tin¹ Jon² tsá²mí³cuóun² hí³ ma³tso² lín³² tsí³. Tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² quionh³ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³, jí³ tí³² liei²¹ ní² siáh³ tiá² quiú¹ tiá² jéin¹³ tsá² hí³, hí³ jngíh³ tsú²; tí³la³ ñí¹ má²cá²hí² jmái¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ tsú².

23 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³záih³ Jesús la³jín³² tsá² hí³:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² tí³ có³² la³jí³² hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hí³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hí³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quioh²¹,] hí³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³. 24 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga², tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáun³. 25 Quí¹ ħha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láih¹³ tsú² la³jí³² hí³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lí³² jáun²? 26 Ní¹juáh³ tsá² jmu² heh³ hí³ ca³tin¹ jná¹³ jí³ ca³tí²¹ jái¹³ quion²¹ jná¹³ siáh³, ja³bí¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² jmu¹ heh¹ ca³tin¹ tsá² la³ hí³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ jáun²; hí³ lí³ lin¹ hí³ quien² jná¹³, jí³ hí³ quien² Ñuh³² jná¹³, jí³ hí³ lin¹ hí³ quien² uá²jaí³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ná¹chun¹ ní² siáh³. 27 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³ hí³ má²cua³² pí³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá² má²tionh² jo³cuo².

Dió³² jmu² hí³ zan² Jesús

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

28 Jmí¹ má²ñí¹tí²¹ jáun² jña³ jmáí¹ hí³ ca³juáh³ Jesús jái¹³ jáun², jáun² ca³ñí¹uu³² tsú² cáun² máh³, hí³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³²; jáun² ca³jan³ dí² Pé¹, Jacobo, jí³ Juan² siáh³ hí³ tsa³quionh³ dí² tsí³ máh³. 29 Tá¹la³ cuá¹liéinh³² jáun² Jesús Dió³² né³, ca³za² ho¹ñí¹, jí³ ha¹ ní² ca³lí³ tiáú² hí³ lí³ siáh³ zín³ lín³². 30 Hí³ jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ gon³ tsáu² hí³ ca³juónh³ quionh³ Jesús, hla¹ Moisés quionh³ Líh³. 31 Tá¹ gon³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ ná¹quian³² joh¹ zín³ lín³². Tsá² hí³ ca³juónh³ Jesús

quionh³ ca³tí²¹ jmáí¹ hí³ jún³ tsú² já¹ juú² Jerusalén. 32 Hí³ jáun² uá¹jinh¹ Pé¹ jmí¹ tioh¹³ lín³² zió³ ñí¹ quionh³ tsá² quionh³, tí³la³ ca³tiánh³ bíh¹ tsú² ná¹ñí¹, hí³ jáun² ca³jíe³ tsú² hí³ ca³lí³ zín³ lín³² Jesús; hí³ ca³jien³² tsú² siáh³ tá¹ gon³ tsá² tionh² hí³ quionh³ Jesús. 33 Jáun² tsá² gon³ hí³ jmí¹ má²ná¹hah² jái¹³ quionh³ Jesús, tí³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², hénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá². Jáun² cuí¹ jmú¹³ jnoh¹ hni³² hñú³reh³, cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés, hí³ cáun² siáh³ quioh²¹ Líh³.

Tí³la³ tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ Pé¹ he³ dá² dí¹hle³². 34 Tá¹la³ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Pé¹, ja³ cáun² jnie² ñí¹ tionh¹ tsú² jáun² hí³ ca³tsáinh³² tsú² jí³lín², hí³ jáun² ca³juénh² tsú² jmí¹ ca³ta³tonh¹ jáun² ja¹ jnie². 35 Hí³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáú² hí³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² cuá¹quiánh¹. Niéi² náh² la³ cun³ hí³ juáh³ tsú².

36 Jmí¹ ca³nga² jái¹³ jáun² né³, ca³jien³² tsú² Jesús cuá¹tón²¹ hnga². Jáun² Pé¹ quionh³ tsá² quionh³, hí¹ cáun² yáh³ jái¹³ jáun² tiá² ca³chá³ tsú² jmí¹ jáun² ñí¹con² tsá² siánh³ la³ cun³ hí³ lí³ jáun².

Jesús jmah²³ jan² ñú²míh¹ zian² tsá¹ lí¹jún²³

(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

37 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jính³² Jesús tsáih³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quionh³. Jmí¹ jáun² ca³jénh² tsú² juóun³² lín³² tsáu². 38 Hí³ jáun² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³hóh³² jan² tsá²ñuh² tiá³ lín³², hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², tiá¹ jmúh¹³ hnú² hí³ chú³² hí³ jien¹ nú² tiá³ ñú²míh¹ jón³² jná¹³, jan² tán¹ lá² bíh¹ jón³²

jná¹³. 39 Qui¹ jan² jmí² chí³ hláinh¹ ja³² hi³ zaunh²³, hi³ jmu² hi³ hóh³² tsú² tiá³, hi³ he³ tsú² siáh³ tsá¹ lí¹ jún²³, hi³ hia³² jan³² ho³, ca³la³ hian² lín³² tsí³ jmu², tion³ cu³ti³ bíh¹ tun²³ ñú²míh¹. 40 Má²lí²hiú² lí²mí³ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² hi³ jmí¹ chin¹³ tsú² jmí² chí³ hláinh¹, tí³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú².

41 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—jHnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá² cáun² lí¹ cháunh²³ chih³² la³ siáh³! Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hi³ tion¹ jná¹³ tsin³²? Ná²jan³² jónh³² tí³ lá².

42 Tí³la³ tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñú²míh¹ hi³ ñí¹ zenh¹ Jesús, ca³la³ hian² lín³² bíh¹ tsí³ jmí² chí³ hláinh¹ ca³jmú³ ñí¹con² ñú²míh¹, hi³ ca³jmú³ hi³ he¹³ tsá¹ lí¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³. Tí³la³ jmí¹ ca³jin³ Jesús jmí² chí³ hláinh¹ hí³ né³, la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ lan³ ñú²míh¹ hí³. Jmí¹ jáun² ca³jienh³ tsú² ñú²míh¹ hí³ ñí¹con² jméi². 43 Hi³ jáun² ca³la³ jí³lín² tsú² ca³ja³cáun² tsí³ jmí¹ ca³jíe³ pí³ quioh²¹ Dió³².

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ jún³

(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Tá¹la³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³ tsú² jí³lín² ca³ti²¹ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús la³ jáun², jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² la³ lá²:

44 —Náih¹³ hnoh² re² lín³² jái¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá²: jná¹³, Jon² tsá²mí³cuóun², jienh³ tsú² jo³cuo² tsáu².

45 Tí³la³ tsá² hí³ né³, hí¹juáh³ tiá² ca³ngí¹³ bíh¹ he³ dá² jaun³² dí¹juáh²³ tsú², qui¹ tiá² jmí¹ má²zia³² yáh³ jái¹³ hi³ lí¹³ lí³ ngí¹³ tsú², hi³ jmí¹ juénh² tsú² siáh³ hi³

mí³² ñí¹con² Jesús hi³ jmu³ na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun².

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

46 Hi³ jáun² né³, tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ quiú² táinh²³ hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien² já¹ hmóu²¹ tsú² jáun². 47 Tí³la³ Jesús ca³lí³tsin² hi³ ha³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, jáun² ca³can³ dí² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³zinh³ dí² cu³héin¹; 48 jmí¹ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Lí³ua³ jan² tsá² hen³ tsá² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³ jí³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³². Hi³ ní¹juáh³ tsá² he³ jná¹³ né³, ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³. Qui¹ tsá² tiá² lín¹ ñí¹ quien² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² ní², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ quien².

Ñí¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, tsá² quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ hí³

(Marcos 9:38-40)

49 Hi³ jáun² Juan² ca³záih³ Jesús:

—Tí³², má²lí²neh²¹ jnoh¹ jan² tsá² huen² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² la³juah²¹ dú¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú², jáun² má²lí²jmú¹³ jnoh¹ héih³² hi³ tiú²uú² jmu³ tsú² la³ jáun², qui¹hliá² tiá² ngí³² yáh³ tsú² quiúnh¹ dí².

50 Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² jmu² náh² héih³² la³ ní², qui¹ ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² náh², tsá² hen² tí³ con² bíh¹ náh² tsá² la³ hí³.

Jesús jin²³ Jacobo quionh³ Juan²

51 Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² jmái¹ hi³ má²tsánh³² Jesús tí³ hñu³mí³cuú², jáun² ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ tsó³² la³ tí³ já¹ juú² Jerusalén. 52 Jáun² ca³zen³ dí² tsáu² chí¹ján³ ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹ hín¹³ tí³ Samaria hi³ tsa³hniáu³ la³jí³² la³ cun³ hi³ lí³ hniáuh³². 53 Tí³la³ tsá²

juú² jáun² má¹ná¹, tiá² ca³hen³ yáh³
 Jesús, qui¹hliá² ca³li³tsin² tsú² hi³
 Jesús má²hún¹ juí³² hi³ tsó³² tí³
 Jerusalén bíh¹. ⁵⁴Jmí¹ ca³jie³ jáun²
 tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, la³ cun³
 Jacobo jí³ Juan² ní², hi³ jmu² tsá²
 juú² jáun² la³ jáun², jáun² ca³juáh³.

—Hnú² Tí³² ċtiá¹ hnáuh² hnú² hi³
 jmú¹³ jnoh¹ héih³² hi³ já³² sí² tí³
 hñu³mi³cuú² hi³ tsán¹³ tsá² juú² ní²,
 [la³ cun³ ca³jmú³ jáun² Líh³ tsá² jmí¹
 lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³²?]

⁵⁵Jáun² Jesús ca³jie³ tí³ ñí¹ tionh¹
 tsú² hi³ ca³jin³ dí² tá¹ gon³ tsá² hí³,
 [hi³ ca³juáh³.

—Jun³juáh¹³ la³ ní² yáh³ jmí¹
 hniáuh²¹ lín¹³ hnoh². ⁵⁶Qui¹
 jun³juáh¹³ jáun² yáh³ cuan³ jná¹³,
 Jon² tsá²mi³cuóun², hi³ má¹tsán¹³
 jná¹³ tsáú², tí³la³ cuan³ jná¹³ hi³ tí³
 lion¹ bíh¹ jná¹³ tsú²].

Jáun² juú² siáh³ bíh¹ cú²jueh³²
 ja³taunh²¹ tsú².

*Tsá² jmí¹ hnió³ tsa³táunh¹
 quionh³ Jesús
 (Mateo 8:19-22)*

⁵⁷Tá¹la³ jmí¹ hi¹tiáunh¹ tsú² jáun²
 juí³², ca³hléh³ jan² tsáú² ñí¹con²
 Jesús hi³ ca³juáh³.

—Hnú² Tí³², ñe¹ bíh¹ jná¹³
 quiúnh¹ hnú² lí³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³
 hnú².

⁵⁸Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³
 lá²:

—Jáh³ zia³² tá²hláu² quioh²¹
 bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³
 zá² quioh²¹ tan³²; tí³la³ Jon²
 Tsá²mi³cuóun² má¹ná¹, tiá² zia³²
 yáh³ ñí¹ lí¹³ jnioh¹³.

⁵⁹Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús jan²
 tsá² siánh³ siáh³.

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³.

Tí³la³ tsá² hí³ né³, ca³ngái³.

—Tí³², cué¹ tín² jái¹³ hi³ ñí¹hón²¹
 jná¹³ ñuh³² [ní¹ má¹jun²].

⁶⁰Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá²
 hí³:

—Tsá² ná¹jún¹ [ñí¹con² Dió³²] cuí¹
 cha³hón³² hla¹ rainh²¹, tí³la³ hnú²
 ca³tin¹ cuá¹ngái¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹
 ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáú²
 jo³cuo² Dió³².

⁶¹Hi³ jáun² ca³juáh³ jan² tsá²
 siánh³ siáh³:

—Hnú² Tí³², jná¹³ hnó³² ñe¹
 quiúnh¹ hnú², tí³la³ cué¹ tín² jái¹³
 hi³ ñí¹háih¹ jná¹³ jái¹³ ñí¹con² tsá²
 tionh² hñu³².

⁶²Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³
 lá²:

—Lí³ua³ jan² [tsá² má²liáu³² ta²¹
 quioh²¹, lín³ la³jmí¹ lín³ jan²] tsá²
 quiáh² hué³² quionh³ cuá¹juí²;
 ní¹juáh³ cá² ñí¹ jie²³ tí³ cu³hna²¹
 bíh¹ tsú², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² lí¹³
 yáh³ hí³ jo³cuo² Dió³², [qui¹ jan² tsá²
 hliah²³ tá¹³ bíh¹ lín³ tsú²].

10

*Jesús zen² hnaih³² nio² quiún³
 tsi²¹ quian³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²*

¹Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³quianh³
 siáh³ Jesús hnaih³² nio² quiún³
 tsi²¹ quian³ tsá² siánh³ siáh³, hi³
 jáun² ma³ gon³ tsá² hí³ ca³zen³ dí²
 la³ji³² juú² ñí¹ ca³tí²¹ tsó³² dí² hnga².
²Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³
 lá²:

—Hliáun³ cu³tí³ bíh¹ hi³
 má²ca³láu², tí³la³ cú¹pih²¹ bíh¹ tsá²
 jmu² ta²¹ zian². Hi³ jáun² né³,
 hiú¹ mí¹ náh² ñí¹con² Tsá² quioh²¹
 hi³ má²ca³láu² jáun², hi³ cuí¹ zen¹
 tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu²
 jáun² quioh²¹. ³Cuá²táunh¹ hnoh²
 ta³né³², tí³la³ sá¹ní² jie³ tín², jná¹³
 zei²¹ hnoh² hi³ ná¹lín³ náh² la³jmí¹
 lín³ *já¹ziáh² míh¹ tionh² ja¹ tsí²ná¹.

⁴Ha³ lí² cán² náh² tuh³², sa³jun³ chí²
 láu² tioh³ quie³, sa³jun³ tuh³² tioh³
 ta³ tsú². Tiá² hniáuh³² cuá¹ma³léh¹³
 hnoh² siáh³ hú¹ juí³² hi³ lienh¹
 hnoh² tsáú². ⁵Hi³ jáun² lí³ua³ cáun²
 hñú³ ñí¹ chá¹táunh¹ náh² jáun²,
 juoh¹ náh² tsá² hñú¹³ la³ lá²: “Cuí¹

tionh² bíh¹ hnoh² cáun² hi³ re² hi³ tin².⁶ Hi³ ní¹juáh³ zian² tsá² ca³tin¹ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tin² ñí¹ jáun², jáun² lí¹³ bíh¹ tiánh³ tsú² tie³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jáun²; tí³la³ ní¹juáh³ tiá² zian² tsá² la³ hi³, jáun² ñí¹con² hmóu³² bíh¹ hnoh² jmu³ ta²¹ jái¹³ hi³ hléh¹³ náh² jáun².⁷ Cáun² tán¹ hñú³ bíh¹ hniáuh³² cuá¹tianh³ náh²; cáun² cuá²cú¹ cuá²hính³ náh² lí³ua³ cáun² hi³ cue³² tsú² ñí¹ jáun², qui¹ jan² tsá² jmu² ta²¹, cun³ ca³tin¹ he³ bíh¹ hmah²¹ quioh²¹. Ha³ lí² cua³jnioh² náh² tí³ hlá² tí³ ní².⁸ Hi³ jáun² né³, lí³ua³ cáun² juú² ñí¹ he³ tsú² hnoh², quiéih³ náh² la³ cun³ má³² hi³ cue³² tsáú².⁹ Jmah²¹ náh² tsá² ná¹tsáun¹ ñí¹ jáun², hi³ zéih³ náh² siáh³ tsáú² la³ lá²: “Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáú² jo³cuo²”.¹⁰ Tí³la³ lí³ua³ cáun² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh², cuá²tianh³ náh² já¹ hñú³, hi³ juáh¹³ hnoh² la³ lá²:¹¹ “Hí¹ la³ tí³ hliáú² quian²¹ ta³ yáh³ jnoh¹ má²súh¹³ ta³né³², hi³ jmú¹³ jnoh¹ lin¹ hi³ má²tionh² hnoh² ñí¹ háinh¹³, Tí³la³ cú¹ ná¹ñíh¹ náh², hi³ jmí¹ má²ca³lí³zia³² bíh¹ jái¹³ hi³ jmí¹ lí¹³ heh³ náh² Dió³²”.¹² Juanh³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh² hi³ tí³ cú¹pih²¹ bíh¹ ma³tso² tsá² jmí¹ zian² juú² Sodoma tsí³ la³ cun³ bíh¹ tsá² zian² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh².

Tsá² juú² tiá² nieh³
(Mateo 11:20-24)

¹³ ”jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² juú² Corazín! jlánh¹ juon²³ siáh³ hnoh², tsá² juú² Betsaida! Qui¹ sá¹jmí¹ hi³ ca³lí³ la³jí³² hua³jueh³² ja¹ tsá² jmí¹ zian² juú² Tiro jí³ juú² Sidón dúh¹, la³jmí¹ má²lí³² ní² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun² má²hia³ jáun¹³ máh³ jmí¹ má²ca³za³ tsú² jmí¹ tsí³, hi³ jmí¹ má²ca³jmú³ tsú² lin¹ cun³quionh³ hi³ jmí¹ quíh²¹ tsú² jáun² tú²cho¹, jí³ hi³ jmí¹ sén²¹ tsú² siáh³ jua² hmóu³².

¹⁴ Hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ má¹tsóh¹ hnoh² honh² má¹tí³ ñí¹ ra³tsí³² Dió³² héih³², la³ cun³ bíh¹ tsá² jmí¹ zian² jáun² jmí¹tin² já¹ juú² Tiro quionh³ juú² Sidón.¹⁵ Hi³ hnoh² siáh³ tsá² juú² Capernaum, chí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuá¹tánh¹ náh² hñú³mi³cuú²? Hnoh² dá² cuá¹tánh¹ la³ tí³ quiu³juóu³² bíh¹.

¹⁶ ”Jáun² né³, hnoh² má¹ná¹, ní¹juáh³ tsá² náí³² jái¹³ quián¹³ hnoh², ja³bí¹ náí³² tsú² siáh³ jái¹³ quion²¹ jná¹³, tí³la³ tsá² tiá² he³ jái¹³ quián¹³ hnoh² má¹ná¹, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² he³ tsú². Hi³ jáun² tsá² tiá² he³ hí³ jná¹³, ja³bí¹ tiá² hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³.

Jmí¹ cuá¹tanh²¹ siáh³ tsá² hnaíh³²
nio² quiún³ tsí²¹ quian³ hi³ ñí¹con²
Jesús

¹⁷ Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² tsá² hnaíh³² nio² quiún³ tsí²¹ quian³ hi³ tí³ ñí¹con² Jesús, ca³la³ hi³ tsah³ lín³² tsú² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², hí¹ ca³la³ tí³ jmí²chí³ hláinh¹ máh³ má²tí³² héih³² hi³ jmu³² jnoh¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú².

¹⁸ Jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³:

—Ján³, ca³jien¹ jná¹³ *Satanás hi³ ca³tánh³ hñú³mi³cuú² la³jmí¹ tai³² sí² quioh²¹ miíh³².¹⁹ Jáun² sá¹ní² jie³, má²ca³cué³ jná¹³ pí³ quián¹³ hnoh² hi³ lí¹³ han¹³ hnoh² jáh³hláinh¹ jí³ hñú³ ní² siáh³, hi³ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² hi³ tiá² quien² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹, hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lí¹ quiunh²¹ hnoh².²⁰ Tí³la³ ha³ lí² ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² jmí²chí³ hláinh¹ má²tí³² héih³² quián¹³ náh², tí³la³ ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² má²tón³² hi³ jmái² náh² ñí¹ sí² rón³² hñú³mi³cuú² bíh¹.

Jesús jlánh¹ tsah³
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ma³hiún² lín³² Jesús tsí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, Tsá² lín³ nú² Juo¹³ tsá² zian² hñu³mi³cuú² jí³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³, cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ qui¹hliá² ca³hmáh¹ hnú² jú¹ tson², hi³ jáun² tiá² lí¹³ há¹ ngí¹³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, jí³ tsá² ñí² tsá² lieih²¹ ní² siáh³; tí³la³ ñí¹con² tsá² tsí¹ tsá² juí³ bíh¹ ca³niah²¹ hnú² jú¹ tson² jáun². Ján³, qui¹ la³ jáun² jlánh¹ re² tí³ honh² hnú² Tia²¹.

22 "Sá¹ ní² jie³ náh², jo³uón³² jná¹³ má²ca³chá³ Ñuh³² jná¹³ ca³la³ jí³lí³². Hnga² bíh¹ Dió³² cuóun³² hin² tsánh² Jon², hi³ hnga² bíh¹ Jon² tsú² ñí³² hi³ hin² tsánh² Jméi², hi³ lí³ua³ jan² tsá² hnió³ dí² ma³jnia² Jméi² ñí¹con² siáh³, lí³ cuóun³² bíh¹ tsú² Jméi² dí².

23 Jáun² ñí¹ tí³ có³² ca³liéinh³² Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³juáh³:

—Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² jie²³ la³ cun³ hi³ má²ná¹jíeh³² hnoh².
24 Qui¹ juo³ jná¹³ hnoh² la³ lá²: hi³ juóun³² tsá² ca³lín³ *tí³² jé¹ Dió³², jí³ tsá² ca³lín³ re²¹ hué³² lá² ní², jmí¹ hniá¹ jie³ la³ cun³ hi³ jie³² hnoh² lá², tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ jie³ tsú²; hi³ jmí¹ hniá¹ siáh³ ne³ la³ cun³ hi³ nah³² hnoh² lá², tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ ne³ tsú².

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 22:34-40; Marcos 12:28-34)

25 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jan² tí³² liei²¹ ca³ñí¹ cá² ñí¹lian² Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³, hi³ jáun² lí¹³ lí³ zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹hi³nio²?

26 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Ha³ lánh³ rón³² rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ dúh¹? ¿He³ bíh¹ hi³ má²ca³híh³ nú² ñí¹ Sí² dúh¹?

27 Jáun² tí³² liei²¹ hí³ né³ ca³ngái³, hi³ ca³juáh³:

—La³ lá² rá¹juáh³: "Ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³, jí³ la³ jí³² pí³ quián¹³ nú² ní², jí³ la³ jí³² hi³ lín²³ hnú² ní² siáh³; hi³ ma³hno¹ siáh³ tsá²mi³cuóun² renh² ca³la³ jmí¹ hno³ nú² huen²".

28 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Jú¹ tson² bíh¹ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní². Jmu³ hnú² la³ ní², hi³ jáun² lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio².

Jesús cha³² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² chun¹ hín¹³ tí³ hué³² Samaria

29 Tí³la³ tí³² liei²¹ hi³ jmí¹ hnió³ ren³ ñí¹, hi³ jáun² ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—¿Hin² dá² tsá² hí³, tsá²mi³cuóun² renh² jná¹³?

30 Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² cuá²han³ já¹ juú² Jerusalén hi³ ngau³ tí³ juú² Jericó. Hú¹ jui³² jáun² né³ ca³quieh³ tsá² háin², hi³ ca³háin³ tsú² la³ jí³² hi³ quioh²¹ tsú², la³ má²quionh³ ha¹ tsú² ní² siáh³. Ca³qui³ ca³pan³ tsú² tsá² hí³ ca³la³ ja³háin³ cun³ jún¹.

31 Jmí¹jáun² ca³nga² jan² mí²tsáu² có³² ñí¹ jáun²; tí³la³ jmí¹ ca³jién³² tsú² jáun² tsá² rón³² hí³ hué³², jáun² cáun² ca³nga³ cú²tso² he² ñí¹ bíh¹ mí²tsáu² hí³.

32 Jmí¹ lí²¹ jáun², ca³nga² siáh³ jan² tsá² *levita. Jmí¹ ca³jién³² tsú² jáun² tsá² rón³² hí³, siáh³ bíh¹ siáh³ cáun² he² ñí¹ tsá² hí³ ca³nga³. 33 Tí³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jan² tsá² hín¹³ tí³ Samaria ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³ né³, tsá² hí³ bíh¹ jlánh¹ ca³ja³ mií³ tsí³.

34 Jáun² ñéi¹ tsú² tí³ ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, jáun² ca³jñéi³ tsú² ca³lá² no¹ quionh³ mu² ráu³

mi³ uóun²jieh¹³ ñí¹ ca³cuíh³ quioh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³hñéi³² tsú² siáh³ quionh³ hná¹ hmih³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³zion³ tsú² tsá² hí³ cu³hna²¹ jáh³ joh¹, jáun² ca³jón³² dí² tí³ ñí¹ zeh² cáun² hñú³ ñí¹ jnoh² tsáu²; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmú³ tsú² hua³hí¹³. 35 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, tsá² hín¹³ hí³ tí³ Samaria ca³cué³ tun³ *cú¹tiáú² ñí¹con² tsá² hñú¹³ ñí¹ jáun², hi³ ca³záih³ dí² tsú² la³ lá²: “Jmu³ hnú² tiá³ hua³hí¹³ tsá²ñuh² lá², hi³ ní¹juáh³ ca³cáin³ hliáun³ quie³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ lí²cué³ jná¹³ ní², má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ má¹cá²jính³² jná¹³ lá²”.

36 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tí³² liei²¹ hí³ la³ lá²:

—Cui¹ neh²¹, çhin² bíh¹ tsánh² tsá² gáun³ hí³ lín²³ hnú² hí³ lín³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹ tsá² ca³cuíh³ hí³ hí³ ca³jmú³ jáun² tsá² háin²?

37 Jáun² tí³² liei²¹ hí³ ca³juáh³:

—Tsá² ca³ja³ hí³ mi³ tsí³ ñí¹con² tsá² hí³ bíh¹.

Jáun² Jesús ca³záih³ tsú²:

—Cuánh² hnú², cuá²jmu³ la³ jáun².

Jesús tsó³² hñú¹³ mí¹ Marta jí³ Má²réi³

38 Jáun² Jesús ngau³ jui³² má²hún¹, hi³ ca³chó³² cáun² juú² míh¹. Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús ñí¹ jáun², ca³he³ jan² tsá²mi³ jmái² Marta.

39 Jmí¹ zian² jan² tsá²mi³ rainh²¹ Marta hí³ hí³ jmái² Má²réi³. Jáun² Má²réi³ hí³ ca³cuá³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús, hí³ ca³nái³² dí² jé¹ tsú². 40 Tí³la³ Marta hí³ jlánh¹ tiá³ siaun³² ca³jmú³ hua³jan²¹ má³², jáun² ca³ñí¹lien¹³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², çtiá¹ lín²³ hnú² hí³ renh² jná¹³ ní² zeh² jná¹³ huen² tán¹, hí³ jáun² jo³uón³² huen² bíh¹ jná¹³ má²ta³no¹ ca³la³ jí³² ta²¹? Zéih³ hnú² tiá³ hí³ cui¹ ja³ma³hau³ jná¹³.

41 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Hnú² Marta, jlánh¹ hliáun³ hí³ dí¹cháunh²³ chinh³² hnú², hí³ jlánh¹ hí³² honh² hnú² ta²¹ hí³ ñí³jmuh³². 42 Tí³la³ cáun² tán¹ bíh¹ hí³ jlánh¹ quien² zia³². Má²réi³ lá² má²lí²quiáh³² hí³ jlánh¹ bí¹ quien², hí³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quin³.

11

Jesús má²ta² ha³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²

(Mateo 6:5-15; 7:7-11)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hí³ zia³² cáun² ñí¹ jmí¹ cuá¹liéinh³² Jesús Dió³². Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³juáh³ jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² la³ lá²:

—Hnú² Tí³², çtiá¹ hieh¹³ hnú² jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² lien¹ jnoh¹ Dió³², la³jmí¹ ca³ma³tin² jáun² hla¹ Juan² tsá² jmí¹ hain²¹ hí³ tí³ con²?

2 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹ má¹ca³lien¹ hnoh² Dió³², juáh¹³ hnoh² la³ lá²:

Hnú² Tia²¹, [Tsá² ñíh³ hnú² hñu³mi³cuú²,] cá² ñí¹ hí³ chu²¹ cui¹ ná¹chan¹ hí³ jmái² hnú².

Cuí¹ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hí³ la³jín³² tsáu² tónh³² jo³cuonh² hnú².

[Cuí¹ lí¹³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cun³ hí³ hnáuh² hnú² jmúh¹³, la³jmí¹ lí³ hñu³mi³cuú².]

3 Cué¹ tiá³ má³² hí³ hniáuh³² quiú¹³ jnoh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³².

4 Chin³² tiá³ honh² ca³tí²¹ tso³ hí³ má²lí²jmú¹³ jnoh¹,

la³jmí¹ chin²³ jnoh¹ tsí³ la³ cun³ hí³ má²ca³hliánh² tsáu² ñí¹con² jnoh¹.

Ma³hau¹ tiá³ jnoh¹ hí³ tiá² ca³ tiá² lau³ jnoh¹ tsá² hláinh¹,

[liau¹ tiá³ jnoh¹ ñí¹con² pí³ quioh²¹ tsú².]

5 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jmú¹³ jái¹³, hi³ hnú² zian² jan² há²mei²¹ joh², hi³ ta³ hua² né³ cuóh¹³ nú² hñú¹³ tsú² hi³ cuá¹ zéih³ nú² la³ lá²: “Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, jmu³ tiá³ hi³ chú³², cué¹ tiá³ hni³² hi³ quiú¹³,⁶ qui¹ jan² há²mei²¹ joh² jná¹³ hún¹ jui³² hi³ cun³ cuan³ hñu³² jná¹³, hi³ hi¹ cáun² yáh³ tiú² uú² hi³ zia³² hi³ jmí¹ lí¹³ jein²¹ jná¹³ ñí¹ con² tsú²”.⁷ Hi³ jáun² tsá² hi³ né³ nga³ la³ tí³ ñéih³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Lí² uú² ma³ tsán¹³ tsin³² jná¹³, qui¹ má² chí¹ jnai³² bíh¹ ho³ hñú¹³, má² rá² cuóun¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ tsá¹ míh¹ jón²¹, ha³ tiú² uú² lí¹³ yáh³ no¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ cué¹³”.⁸ Hi³ jáun² juanh³² jná¹³, uá¹ jáun² la³ jáun² tiá² jmí¹ ñí¹ cué²¹ hnú² tsá² hi³ hi³ mih³², uá¹ jin¹ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, tí³ la³ cun³ ñí¹ hi³ hnú² jlánh¹ hiú² mih³², hi³ jáun² nó³² bíh¹ tsú² hi³ cué³² la³ jí³² hi³ hnáuh² hnú².⁹ Hi³ jáun² la³ lá² juanh³² jná¹³: Mí¹ náh² ñí¹ con² Dió³², hi³ jáun² hian³ náh². Hniauh² náh², hi³ jáun² chanh¹ náh². Hléh¹ náh² ho³ hñú¹³, hi³ jáun² niá³² tsú².¹⁰ Qui¹ ní¹ juáh³ tsá² mi³² ñí¹ con² tsú², hiáuh²³ bíh¹ tsú²; ní¹ juáh³ tsá² hnauh² choh²³ bíh¹; hi³ ní¹ juáh³ tsá² hleh³² ho³ hñú¹³ né³, niá²³ bíh¹.

¹¹ ”Hnoh², tsá² zian² jónh³², ¿hin² dá² tsánh² hnoh² tiá³ honh² náh² hi³ cueh¹ cá² má³ quín¹ jónh³² ní¹ juáh³ hi¹ mi³² bíh¹ la³ cuá¹ mi³²? Ho³ ní¹ juáh³ cuá¹ mi² jan² juo¹³, ¿hi¹ tiá³ honh² náh² hi³ cuen¹³ jan² jáh³ hláinh¹?¹² Ho³ ní¹ juáh³ jónh³² náh² mi³² cá² má³ mi³ jlái², ¿hi¹ lí¹³ cuen¹³ náh² jan² hñú³?¹³ Hi³ jáun² né³, ní¹ juáh³ tu³ bí¹ hnoh² yáh³ tsá² tiá² chun¹ náh², tín² bí¹ náh² cuéh¹ hi³ chu²¹ ñí¹ con² jónh³², hi³ jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² cuen³ Jméi² dí² Tsá² cuá³ hñu³ mi³ cuú² Jmí² chí³ Chun¹ ñí¹ con² tsá² mi².

Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pi³ quioh²¹ tsá² hláinh¹

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-30)

¹⁴ Ca³ chó³² jmá¹ hi³ ca³ chin² Jesús jmí² chí³ hláinh¹ jmí¹ hún¹ hñu³ tsí³ jan² tsá² tiá² jmí¹ tín² hléh³². Jmí¹ cuá¹ han³ jáun² jmí² chí³ hláinh¹ hi³ hñu³ tsí³ tsú² né³, ca³ lí³ hléh³². La³ jín³² tsá² ca³ jíe³ hi³ jáun² ca³ ja³ cáun² lín³² tsí³.¹⁵ Tí³ la³ ma³ jan² tsáu² né³ ca³ juáh³:

—Tsá² ní² dá² huen² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³ quionh³ pi³ quioh²¹ Beelzebú, tsá² chin¹ juo¹³ jmí² chí³ hláinh¹ bíh¹.

¹⁶ Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² hi³ jmí¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús, jáun² ca³ mi³ tsú² cáun² lí²¹ hi³ lí³ hua³ jueh³² hi³ já³² tí³ hñu³ mi³ cuú².¹⁷ Tí³ la³ Jesús jmí¹ dí¹ ñí³² bíh¹ ha³ lánh³ jmí¹ ná¹ lín²³ tsá² hi³, hi³ jáun² ca³ záih³ dí² la³ lá²:

—Ní¹ juáh³ zia³² hnié² ja¹ cu³ nió³ má² tún² hmóu³² tsá² ná¹ lín³ ta²¹, jáun² la³ jín³² bíh¹ tsú² tsá² hín³. Já³ bí¹ la³ jáun² ní¹ juáh³ tsá² zia³² hnié² hñú¹³, la³ jín³² bíh¹ tsú² tsá² hín³.¹⁸ Hi³ jáun² né³, sá¹ jmí¹ hi³ hnga² *Satanás jmu² hnié² ñí¹ con² tsá² hain²¹ tí³ con², jáun² né³, ha³ ya³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³ hie² pi³ quioh²¹ tsú². Hnoh² juánh³ hi³ jná¹³ huen² jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³ quionh³ pi³ quioh²¹ Beelzebú;¹⁹ tí³ la³ sá¹ hi³ tson² la³ cun³ hi³ juáh³ hnoh² ní² dúh¹, ¿hin² cun³ quionh³ pí³ quioh²¹ huen³ tsá² hain²¹ tí³ con² hnoh² jmí² chí³ hláinh¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³ tsáu²? Hi³ jáun² né³, cun³ quionh³ ta²¹ hi³ jmu² tsá² hain²¹ tí³ con² bí¹ náh², má² lí² lín¹ hi³ lí¹ ná¹ tsá² con² bí¹ náh².²⁰ Tí³ la³ jná¹³ má¹ ná¹, huen² ná¹ jmí² chí³ hláinh¹ cun³ quionh³ pi³ quioh²¹ Dió³² bíh¹; hi³ jáun² la³ ní²

né³, má²lí²lin¹ hi³ jná¹³ bíh¹ Tsá²
ca³hiáu³² Dió³² hi³ lín¹³ ná¹ Re²¹,
Tsá² qui³ ná¹jan²³ náh² hi³.

²¹ "Ní¹juáh³ zian² jan² tsá²
pin³ lín³², tsá² zia³² hliáu³ he³
cun³quionh³ jmu³ hniéi², tiá² zia³²
yáh³ hi³ háinh¹³ ca³ti²¹ hi³ zia³²
quioh²¹ tsú², ní¹juáh³ hi³ hún¹ tsú²
hua³jan²¹ hi³ jmu³ hniéi². ²² Ti³la³
ní¹juáh³ ja³ jan² tsá² ti³ jlánh¹ bíh¹
pin³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hi³, jáun² tsá²
já³² hi³ bíh¹ má²lái¹³ hniéi², hi³
quin³ tsú² la³jí³² hi³ jmí¹ nióh²¹ tsá²
hi³ hi³ jmu³ hniéi², má¹lí³² jáun² né³
má²tsóh³ tsú² ní¹con² tsá² quionh³
la³ cun³ hi³ má²ca³joh¹³ jáun².

²³ "Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá²
tiá² hen² ti³ con² jná¹³, tsá² la³ hi³ ti³
hau² bíh¹ jná¹³. Hi³ lí³ua³ jan² tsá²
tiá² cha³² cu³lí²¹ quiúnh¹ jná¹³, tsá²
la³ hi³ ti³ toh² tiú² jóh³² bíh¹.

*Jmí²chí³ hláinh¹ jáunh²³ siáh³
hñu³ tsí³ tsáu²*
(Mateo 12:43-45)

²⁴ "Ní¹juáh³ má¹cuá²han³ jmí²chí³
hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², jáun²
tsá²ngí² ní¹ quiéin², hi³ tsá²hniauh²
ní¹ lí¹³ cuá³² tie³. Hi³ jáun²
ní¹juáh³ tiá² ca³choh¹³ né³, jáun²
lín²³ la³ lá²: "Cuí¹ ñih²¹ jná¹³
cú²jueh³² hñu³² ní¹ cuá¹han³ ná¹".
²⁵ Jáun² ní¹ má¹cá²chánh³² tsú²
jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hi³ hi³
má²lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ hi³
má²rá²hiah¹³, jí³ hi³ má²dí¹lí³ re²
tin² lín³² ñéih³. ²⁶ Má¹jáun² tsau³²
hi³ tsá²quian³ cónh³í¹ quiaun³
jmí²chí³ hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹ hláinh¹ la³
cónh³ bíh¹ hnga². Hi³ jáun² la³jín³²
jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsí³ tsá² hi³,
hi³ jáun² ti³ jlánh¹ bíh¹ hláinh³ má²lí²³
quioh²¹ tsá² hi³ ní¹ má¹lí³² jáun², la³
cónh³ bíh¹ jmí¹tin².

*He³ bíh¹ cu³ti³ jmu² hi³ lí²³ hiú²
tsí³ tsú²*

²⁷ Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² Jesús
jái¹³ ní², jáun² jan² tsá²mi³ jmí¹
zenh² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hi³ ca³hléh³
tiá³ hi³ ca³juáh³:

—Héh³ ma³ jmí¹ ren² tsá²mi³
tsá² ca³taunh² hnú² hñu³ héin¹ hñu³
tsí³, tsá² ca³cué³ hnú² tiuh²¹.

²⁸ Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hi³:

—Ti³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ren² tsá²
náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ní¹juáh³
má²ti³² tsú² siáh³.

*Jesús hleh³² ca³tin¹ tsá² lí¹ mi³²
cáun² lí²¹*

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ Tá¹la³ ná¹juóun²³ jáun² tsá²
tionh² hi³ né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Tsá² zian² jmáí¹ hi³ tiauh² dí²
lá² jlánh¹ hláih¹, hi³ cáun² lí¹ hiú²
lí¹ mi³² hi³ jnia³ lí²¹; ti³la³ hí¹ cáun²
yáh³ lí²¹ tiá² lí¹³ hiáuh³ tsú², jí³²la³
lí²¹ hi³ ca³jíe³ jáun² tsáu² hi³ ca³tin¹
hla¹ Jonás bíh¹, tsá² jmí¹ lín³ hi³ *ti³²
jë¹ Dió³². ³⁰ Qui¹ hla¹ Jonás bíh¹
jmí¹ lín³ cáun² lí²¹ ní¹con² tsá² jmí¹
zian² juú² Nínive jmí¹tin², ja³bí¹ la³
jáun² jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mi³cuóun²
lín³ ná¹ cáun² lí²¹ ní¹con² tsá² zian²
né³². ³¹ Ní¹ má¹cá²chó³² jmáí¹ hi³
cán³ Dió³² jú¹ tson² ní¹con² la³jín³²
tsáu², jáun² hla¹ tsá²mi³ tsá² jmí¹
chín¹ hué³² ti³ la³ quián³ nó³², hi³
chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³²; qui¹
hla¹ tsá²mi³ hí³ ja³ cáun² hué³² ní¹
jlánh¹ bíh¹ uóunh³, hi³ cua³niéi³
jái¹³ quioh²¹ hla¹ re²¹ Salomón, tsá²
jlánh¹ jmí¹ quia³lín³ hi³ jmí¹ tsí³.
Ján³, tsá²mi³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá²
zian² né³², qui¹hliá² ní¹ lá² zenh²
jan² Tsá² ti³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón
hi³. ³² Ja³bí¹ la³ jáun² nu³ tiánh³
siáh³ tsá² jmí¹ zian² juú² Nínive
ní¹ má¹ca³can³ Dió³² jú¹ tson², hi³
ja³bí¹ tsá² Nínive hí³ chá³² siáh³
tso³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² né³², qui¹
hi³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tso³

quioh²¹ jmí¹ ca³nái³² jái¹³ quioh²¹
hla¹ Jonás. Ján³, chá³² tsá² hí³ tsáu¹³
tsá² zian² né³², qui¹ ñí¹ lá² zenh²
jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³
cónh³ bíh¹ hla¹ Jonás hí³.

*Mí¹ñí¹ tsú² cue³² joh¹ quioh²¹ tá¹
jan²*

*(Mateo 5:14-16; 6:22-23; Marcos
4:21-22; Lucas 8:16)*

³³ "Ní¹juáh³ tsá² héinh²³ sí² hñú¹³,
hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² zih³² sí²
jáun² ñí¹ ná¹conh¹, sa³jun³ taunh³²
tsú² siáh³ hñú³ tsí¹ cuo²; tí³la³ dí²chí³
tsú² ñí¹ lí¹³ tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³
bíh¹, hí³ jáun² jniá³ jeinh²¹ lí³ua³
jan² tsá² hí³ ñéih³. ³⁴ Mí¹máh¹
hnú² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² quioh²¹
tá¹ jan² nú². Jáun² né³, ní¹juáh³
chu²¹ mí¹máh¹ hnú², jáun² zia³² joh¹
quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú². Tí³la³
ní¹juáh³ jlánh¹ la³ hláih¹ mí¹máh¹
hnú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹ hnú²
zenh² já¹nié². ³⁵ Jáun² jmu³ hnú²
re² hua³hí¹³, hí³ jáun² tiá² lí¹³
joh¹ quián¹³ nú² la³jmí¹ lí³ já¹nié².
³⁶ Qui¹ ní¹juáh³ tai³² joh¹ quián¹³
hnú² tá¹ jan² nú², hí³ hí¹ cú¹pih²¹
já¹nié² tiá² zia³², hí³ jáun² re² bíh¹
jniá³ jen¹³ hnú² la³ji³², la³jmí¹ lí³ hí³
zia³² cáun² sí² hí³ cue³² joh¹ ñí¹con²
nú².

*Jesús jin²³ tsá² fariseos jí³ tí³²
liei²¹*

*(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-
40; Lucas 20:45-47)*

³⁷ Jmí¹ cá¹tauh³ jáun² hí³ hleh³²
Jesús, jáun² jan² tsá² *fariseo ca³te³
hí³ tsa³jmú³ dí² má³² hñú¹³ tsú².
Jáun² Jesús ngau³ hí³ ca³hí³ ñéih³,
hí³ ca³cuá³ ñí¹ mesa. ³⁸ Jmí¹jáun²
ca³ja³cáun² tsí³ tsá² fariseo hí³ jmí¹
ca³je³ hí³ tiá² ca³liah³ Jesús cuo² la³
cun³ hí³ ná¹ngi²³ tsú² jmu² ñeh² bíh¹
hí³ jmu³ má³². ³⁹ Jmí¹jáun² ca³záih³
Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² fariseos, jmáh³la³
tí³ coh³ bíh¹ cuá¹uon² jlánh¹ sí²
rainh³² hnoh², tí³la³ hñú³ honh²
náh² né³, tiu³ canh² jmáh³la³ hí³
hlahi³ hí³ hó³², jí³ hí³ jlánh¹ tsính²
náh² hí³ quioh²¹ tsáu² ní² siáh³.
⁴⁰ Hnoh² tsá² tiá² jái¹³ ngi²³, chá¹
tiá² ñíh¹ hnoh² hí³ Tsá² ca³jmú³ tí³
coh³, ca³jmú³ siáh³ tí³ ñeh²? ⁴¹ Tí³la³
ní¹juáh³ hí³ ja³² la³ tí³ hñú³ honh²
náh² hí³ lí¹ cueh³² ñí¹con² tsá² tiá²
zia³² quioh²¹, hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹
má²lí³ cáun² hí³ jí².

⁴² "Jlánh¹ juon²³ hnoh²
tsá² fariseos! Qui¹ uá¹jinh¹
má²ná¹cueh³² hnoh² ñí¹con² Dió³²
cáun² la³ cun³ quia³ hí³ zia³²
quián¹³, hí¹ la³ tí³ zie² yáh³ quionh³
háu² ruda, jí³ ca³la³ jí³² ñí¹ jonh²
ní² siáh³, tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, tiá²
ra³tsih³² yáh³ náh² héih³² cú²tso²,
hí³ sa³jun³ hno³ bíh¹ náh² Dió³².
Tí³la³ jun³juáh¹³ hí³ cháh¹³ tí³ có³²
la³ cun³ hí³ má²ná¹jmu³² jáun²
yáh³ náh² hí³ jmúh¹³ náh² hí³ ní².

⁴³ "Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá²
fariseos! Jlánh¹ hniá¹ náh² tianh¹³
ñí¹ jlánh¹ quien² hñú³ cuáh³², hí³
jlánh¹ hniá¹ náh² siáh³ hí³ tsáu²
cuen³ Dió³² ñí¹ má¹ca³jenh² náh²
tsáu² já¹ hmah²¹.

⁴⁴ "Jlánh¹ juon²³ hnoh², qui¹hliá²
lín³ hnoh² la³jmí¹ lí³ jéin³lo¹ ñí¹
rá²hún¹ hla¹, ñí¹ tiú²uú² lín¹ jniá³,
ñí¹ cáun² lí¹ má²há² má²ngai³² tsáu²
ñí¹ quioh²¹ ta³ tiá² ñí³².

⁴⁵ Jáun² né³, jan² tí³² liei²¹
ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jí³ jnoh¹ bíh¹ má²je²³
nú² siáh³ cun³quionh³ jái¹³ hí³
má²lí²juah²¹ nú² ní².

⁴⁶ Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tí³² liei²¹,
jlánh¹ juon²³ náh²! Qui¹ hnoh²
jlánh¹ jmu³² héih³² huáh² tsí³
ñí¹con² tsáu², ca³la³ hí¹ jan² tsáu²
tiá² tióh³² má³tí³², hí³ má¹lí³² jáun²

né³, hí¹juáh³ hmóu³² náh² tiá²
ma³tih²¹.

47 "J²³ hnoh²¹, qui¹hliá²
jmóuh¹ náh² re² jéin³lo¹ ñí¹
ná¹hón²¹ tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹
Dió³², tsá² ca³jngih³ hí³ dí²hioh³
ñú²deh³ hmóu³² náh² jmí¹tin². 48 Hi³
jáun² má²lin¹ hí³ la³ ná¹tiáunh¹
náh² cá²hónh¹ quiúnh¹ náh² dí²hioh³
ñú²deh³, qui¹ tsá² hí³ bíh¹ ca³jngih³
tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin²,
hí³ hnoh² né³ lí¹ ná¹jmóuh¹ náh²
jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹ hí³.

49 "Hi³ jáun² Dió³², Tsá² jlánh¹
re² cuá¹ñi³², ca³juáh³: "Zein²¹ jná¹³
tí³² jē² ná¹, jí³ *tí³² tsá² quian³²
jē² ná¹ ní² siáh³ ñí¹con² tsá² hí³,
jáun² ma³ jan² tsá² zein²¹ jná¹³ hí³
hí³ tsa¹ tsáu², hí¹ la³ tí³ jngih³ tsú²
siáh³ ma³ jan² tsá² hí³". 50 Jáun²
né³, tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹
jmí²hán¹ ca³la³ jí³lín² tí³² jē¹ Dió³²,
tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³ jmí¹tin² la³
cun³ jmí¹ lí²¹ hngá¹máh³ lá². 51 Ján³,
tsá² zian² né³² tá¹can¹ jmí²hán¹ tsá²
hí³, hla¹ Abel tñ² la³ñí¹, ca³la³ ñí¹
ca³jngih³ tsú² siáh³ hla¹ Zacarías ja¹
quioh²¹ ñí¹hiú¹³ quionh³ ñí¹ jlánh¹
bíh¹ híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹.

52 "Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹,
qui¹hliá² ca³hmáh¹ hnoh² jú¹ tson²
hí³ jmí¹ lí³ liáun³ tsáu². Hí¹ hmóu³²
yáh³ hnoh² tiá² hnáuh² táunh¹³ ta²¹
jú¹ tson² jáun², sa³jun³ cueh³² bíh¹
náh² siáh³ tsá² siánh³ jái¹³ hí³ lí¹³
tónh³² ta²¹, uá¹jinh¹ zian² tsá² jmí¹
hnió³ né³.

53 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús
jái¹³ ní² né³, cua³han³ ñí¹ jáun².
Jáun² la³jín³² tí³² liei²¹ hí³ né³,
quionh³ tsá² fariseos ca³míh³ lín³²
tsí³. Jáun² hliáun³ lín³² jái¹³ ca³ca³
ca³lan³ dí² Jesús, 54 hí³ ca³can³ tsú²
re² lín³² hua³hí¹³ jái¹³ hí³ hleh³²
Jesús, ní¹juáh³ ca³nái³² tsú² cáun²
jái¹³ hí³ lí¹³ chá³² tsú² tso³.

12

*Jesús hie³² jái¹³ ca³tin¹ tsá² lín³
la³ cá¹ la³ jéinh¹*

(Mateo 16:6-12; Marcos 8:14-21)

1 Tá¹la³ jáun² né³, ca³la³ juoun³²
mei²¹ cu³tí³ tsáu² ca³ngih³² ñí¹
jáun², ca³la³ ná¹cuú² ná¹jain³² tiá³
bíh¹ tsú² lí³. Jáun² Jesús ca³hléh³ tñ²
ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³
ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tí²¹ tie³
quioh²¹ tsá² *fariseos. Jái¹³ "tie³"
ní² hnió³ juáh³: tsá² lín³ la³ cá¹ la³
jéinh¹. 2 Qui¹ lí³ua³ cáun² hí³ jí²³
tsú², chau³² bíh¹ jmái¹ hí³ jñéih²³,
hí³ lí³ua³ cáun² hí³ ná¹hmá¹ né³,
chau³² bíh¹ jmái¹ hí³ lí²jnia² siáh³.
3 Jáun² la³jí³² hí³ má²ca³juah²¹ hnoh²
hñu³nié², chau²¹ jmái¹ lí³jnia² bíh¹
jái¹³ jáun². Ja³bí¹ la³ jáun², lí³ua³
cáun² hí³ má²ca³juah²¹ náh² ñí¹
ná¹conh¹, chau²¹ bíh¹ jmái¹ hí³
chá³² tsú² jái¹³ jáun² ca³la³ hí³
tsa³dí³chín³² tsú² tsáih³ hñú³ hí³
chá³² ca³la³ hí³ chí²¹ tiú² mah¹ tiú²
jan³².

*Hín² ñí¹con² hniáuh³² jmú¹³ dí²
juénh²*

(Mateo 10:26-31)

4 "Hnoh², tsá² re² juóh³² dí²
quiúnh¹, juanh²¹ jná¹³ ñí¹con²
hnoh² jái¹³ lá²: Ha³ lí² juenh³
náh² tsá² jngih² jmáh³la³ ngú³, hí³
ní¹ má¹lí³² jáun², tiú²uú² zia³² hí¹
cáun² yáh³ hí³ siáh³ hí³ lí¹³ jmu³
tsú². 5 Tí³la³ jná¹³ juanh²¹ hí³ hin²
ñí¹con² hniáuh³² jmúh¹³ hnoh²
juénh²: juenh³ náh² ñí¹con² Tsá²
zia³² pí³ quioh²¹ hí³ lí¹³ jngah³,
hí³ má¹lí³² jáun² né³ lí¹³ ze³ siáh³
quiu³juóu³². Ñí¹con² Tsá² hí³ bíh¹
hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh².

6 "¿Há¹ tiá² cuen² tsú² hñá³ tan³²
pih²¹ la³ cun³ tun³ héih³² quie³
dúh¹? Tí³la³ cu³ jáun² tiá² tsá²có³
yáh³ tsí³ Dió³² hí³ ca³tin¹ jáh³ pih²¹
hí³. 7 Jáun² hnoh² né³, hí¹ ca³la³

tí³ jñú² ching³² yáh³ hnoh² ná¹hi¹³
siáh³ ma³ quin³² ma³ cá² máih³².
Ha³ lí² juen³ náh², qui¹ tí³ jlánh¹
bíh¹ quien² hnoh² la³ cónh³ bíh¹
tan³² ná¹juón²¹.

Tsá² ton² hi³ hain²¹ tí³ con² Jesús
(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Juanh³² jná¹³ siáh³ jái¹³ lá².
Ní¹juáh³ zian² tsá² ma³ quien² jná¹³
ñí¹con² tsáu², ja³bí¹ jná¹³ siáh³ Jon²
tsá²mi³cuón², má¹quien¹³ ná¹ tsú²
ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², 9 tí³la³
lí³ua³ jan² tsá² tiá² hnió³ ma³ quien²
jnë¹³ ñí¹con² tsáu² né³, ja³bí¹ jná¹³
siáh³ tiá² má¹quien¹³ tsá² la³ hí³
ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

10 "Lí³ua³ jan² tsá² hleh³²
jú¹ hlah³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ Jon²
tsá²mi³cuón², zia³² bíh¹ uu³:tso³,
tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tú² hión³² Jmí²chi³
Chun¹ má¹ná¹, cu³tí³ tiá² zia³² bíh¹
uu³:tso³ quióh²¹ tsá² la³ hí³.

11 "Ní¹ má¹cá²chó³² jmá¹ hi³
jau³ tsú² hnoh² hi³ nga³ tsú²
jái¹³ ñí¹con² hnoh² hñu³ cuáh³²,
ho³ládá² ñí¹ta²¹, ha³ lí² cuí¹ hi²¹
hoh² náh² hi³ hín² jái¹³ ngáih¹
náh², ho³ he³ lánh³ juáh¹³ náh²;
12 qui¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmá¹ hi³
hniáuh³² hléh¹³ hnoh², má¹jaún²
bíh¹ má²hie³² Jmí²chi³ Chun¹ ha³
lánh³ hniáuh³² hléh¹³ náh².

Hi³ háinh¹³ bíh¹ hi³ hánh³ tsú²

13 Jáun² né³, jan² tsá² zenh² ja¹
tsá² ná¹ngih³² hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², juoh¹ hnú² tiá³
renh² jná¹³ hi³ cué³² tsú² la³ cun³
hi³ ca³tin¹ jná¹³, hi³ jmí¹ quióh²¹
jméi² mí¹ziú¹³ jnoh¹.

14 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Hin² tsánh² ca³hiáu³² jná¹³ hi³
lín¹³ ná¹ jue²¹, ho³ hi³ lín¹³ jná¹³
tsá² tsóh²³ hi³ jmí¹ quióh²¹ ñeh²
mí²ziúh² hnoh²?

15 Jáun² jmí¹jaún² ca³záih³ dí²
siáh³ la³jin³² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hniáuh³² jmúh¹³ náh² re² lín³²
hua³hi¹³ hi³ tiá² lí¹ jmúh¹³ náh²
hniá¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², qui¹
jun³juáh¹³ cun³quionh³ hi³hliá²
hliáun³ hi³ zioh² jáun² yáh³ tsú² lí¹³
zian² re² tin².

16 Jáun² ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun²
jái¹³ hi³ juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³. Tsá²
hí³ ca³loh² hliáun³ lín³² ñí¹ná²
quioh²¹. 17 Jáun² tsá² hí³ ca³lín¹³:
“¿He³ bíh¹ jmu¹ jná¹³? Já² tiú²uu²
zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ hmá¹³ jná¹³ la³ji³²
hi³ ca³láu² lá² quion²¹”. 18 Jmí¹jaún²
ca³liéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ hnga²:

“Né³² má²ca³cháunh¹³ tsin³² jná¹³
ha³ lánh³ rón³² jmu¹. Cu³tsa³² cuí¹
tsunh²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³cuí³
míh¹ táun³ ní², hi³ jmu¹ jná¹³ hi³
jlánh¹ bíh¹ cáh¹; hi³ jáun² ñí¹ jáun²
hma¹³ jná¹³ la³ji³² hi³ ca³lo², la³
má²quionh³ hi³ siáh³ siáh³. 19 Ní¹
má¹li³² jáun² né³, hí¹ lienh¹ jná¹³
jmí¹ tsin³², hi³ juo¹³ jná¹³ la³ lá²:
Hliáun³ lín³² bíh¹ má²zia³² hi³ lí¹³
ma³hie² hliáun³ mií² quiú¹³ dí².
Jáun² né³² né³, cuí¹ zian² dí² tie³.
Cuí¹ cú¹ cuí¹ hnáih¹³ dí² quiú¹³, hi³
cuí¹ zian² dí² cáun² hi³ re² hi³ tin².”

20 Tí³la³ Dió³² ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:
“Hnú², tsá² tiá² jái¹³ ngí²³, já¹nié¹
lá² jienh¹ hnú² jmí²chi³ quián¹³
ñí¹con² jná¹³. Hi³ jáun² la³ji³² hi³
má²ná¹hmá¹ ní² quián¹³ hnú², ¿hin²
dá² tsánh² lí³ quióh²¹?” 21 La³
jáun² bíh¹ quiunh³² tsá² hánh³, tsá²
hma³² ñí¹con² hnga² hi³ quióh²¹.
Tsá² tia³mií² bíh¹ tsá² la³ hí³ ñí¹con²
Dió³².

Dió³² nióh³² hua³hi¹³ tsá² ná¹lín³
jon²

(Mateo 6:25-34)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³záih³
Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—Juo³ jná¹³ hnoh²: Ha³ lí² cuí¹
hi²¹ honh² náh² ha³ lánh³ rón³² lí¹³
zian² náh², ca³tí²¹ ha³ jin¹ já³²

má³² hi³ cúh¹³ náh², ji³ ha³ jinh¹
 já³² hmih³² hi³ quíh¹³ náh². 23 Qui¹
 jmi²chi³ quioh²¹ bíh¹ tsú² hi³ jlánh¹
 bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ má³²;
 hi³ ngú³ quioh²¹ tsú² ní² siáh³ tí³
 jlánh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ha¹
 tsú². 24 Sá¹ni² jie³ ha³ lánh³ zian²
 quiú¹liáh². Jáh³ hi³ tiá² lin¹ hi³ jñi³²
 hí¹ cáun² yáh³, sa³jun³ zia³² bíh¹ hi³
 loh², sa³jun³ zeh² hñu³cuí³ quioh²¹;
 tí³la³ cun³ jáun² zia³² bíh¹ má³²;
 hi³ cue³² Dió³² cúh² jáh³. iTi³la³
 hnoh² má¹ná¹, tí³jlánh¹ bíh¹ quien²
 náh² la³ cónh³ bíh¹ tan³²! 25 ĩHin²
 yáh³ hnoh² tin² jmúh¹³ hi³ cuóun¹³
 cónh³i¹ cá² lí², uá¹jinh¹ hen² lín³²
 honh² náh² hi³ cuóun¹³ náh²? 26 Hi³
 jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hi³ pih²¹ la³
 ní² bíh¹ tiá² la³ tin² náh² jmúh¹³, hi³
 jáun² ĩhe³ láih³² sa³ hi³² lín³² honh²
 náh² ca³ti²¹ la³ji³² hi³ ní¹ hná¹ ní²?

27 "Sá¹ni² jie³ náh² ha³ lánh³ rón³²
 cuóun² lí¹³. Lí¹³ ní² tiá² lin¹ zeh³²
 yáh³ jáu², hi³ sa³jun³ ta³² siáh³ tá³,
 tí³la³ cun³ jáun² ta³bí¹ hla¹ re²¹ Sa-
 lomón yáh³ tiá² chú³² jmí¹ jniá³
 la³jmí¹ jniá³ lí¹³ ní², uá¹jinh¹ jmí¹
 zioh² lín³² tsú². 28 Hi³ jáun² né³,
 ní¹juáh³ Dió³² jmu² hi³ ca³la³ chú³²
 lín³² jniá³ náí², cáun² hi³ tsi²¹ ní²
 ní¹ náí² né³², hi³ jáun² tsa³háu²
 má²jín³² bíh¹ tsú² tí³ ñeh² cáun²
 pieh¹ ní¹ má¹ca³lí³ quiéin²; jáun²
 ní¹juáh³ ta³bí¹ náí² yáh³ jmu² Dió³²
 hi³ chú³² jniá³, icónh³ bíh¹ tiá² jmu³
 Dió³² hi³ zia³² hanh² hnoh², hnoh²
 tsá² cáun² lí¹ hi³² honh² náh²! 29 Hi³
 jáun² ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh²
 hi³ hnáu¹³ náh² hi³ cúh¹³, sa³ jun³
 hi³ húh¹³ náh². 30 Qui¹ la³jín³² tsá²
 zian² ní¹ hué²¹ lá² ná¹hi³² tsi³ ca³ti²¹
 hi³ ní²; tí³la³ hnoh² má¹ná¹, zian²
 bíh¹ jan² Ñeh² náh², Tsá² cuá¹ñi³²
 la³ji³² hi³ lí³hniauh²³ quián¹³ náh².
 31 Ní¹ jí²¹la³ tí³ chan¹³ náh² hmóu³²
 jo³cuo² Dió³² bíh¹, hi³ má¹tih²¹ náh²

re² ní¹con² tsú², hi³ jáun² bíh¹ hián¹³
 náh² ca³la³ jí³lí³² hi³ jáun².

*Tsá² má²nióh³² hi³ quioh²¹
 hñu³mi³cuú²
 (Mateo 6:19-21)*

32 "Hnoh², tsá² lín³ náh² la³juah²¹
 dúh¹ cu³ nió³ pih²¹ *já¹ziáh², ha³
 lí² juenh³ náh², qui¹ hiún² lín³²
 bíh¹ tsi³ Ñeh² náh² cue³² já¹³ hi³
 cuá¹tánh¹ náh² ní¹ cuá¹quien² tsú².
 33 Hná¹ náh² hi³ zia³² quián¹³,
 hi³ lí¹ cueh¹ náh² tsá² lí²hniáu³²
 ní¹con². Ní¹juáh³ hi³ jmúh¹³
 náh² la³ jáun², hi³ jáun² la³ jáun²
 má²ná¹jmuh³² náh² cáun² tuh³² hi³
 tiá² chau²¹ jmá¹ lí³yen³, hi³ jáun²
 lí³ zian² náh² hliáu³ hñu³mi³cuú²,
 cáun² hi³ tiá² chau²¹ jmá¹ tsa³hín³.
 Ní¹ jáun² tiá² lí¹³ hi³ háin², sa³jun³
 mí¹cháu² lí¹³ ma³tsa² hi³ quioh²¹
 tsú². 34 Qui¹ ní¹juáh³ ní¹ nio¹ hi³
 quián¹³ náh², ní¹ jáun² bíh¹ uá²jai³²
 cuá³ jmí²chí³ quián¹³ náh².

*Hniáu³² tiáunh¹ tsú² hua³jan²¹
 (Mateo 24:37-25:30)*

35 "Hniáu³² tiáunh¹ náh²
 hua³jan²¹, hi³ chí¹hún¹ sí² quián¹³
 náh². 36 Tianh³ náh² hua³jan²¹
 la³jmí¹ tionh¹ tsá² ná¹hé² ná¹jan²
 juo¹³. Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²jín³²
 jáun² tsá² hí³ ní¹ lí¹jmú³ tsáu² jmá¹
 hi³ ca³jeh² cuo², la³juí³² niá³² bíh¹
 tsú² ho³hñú¹³ ní¹ má¹ca³póh³ tsá²
 hí³ cuo². 37 Jlánh¹ chú³² quioh²¹
 tsá² quian²¹ tsú² hí³, ní¹juáh³ hi³
 tionh² tsú² ná¹ñí¹ ní¹ má¹cuanh³²
 jáun² juo¹³. Jú¹ tson² juo³ jná¹³
 hnoh², hi³ juo¹³ tsú² hí³ hah¹³
 hmih³² ta³ ní¹, hi³ cue³² já¹³ hi³
 tsá² quian²¹ tsú² hí³ lí¹³ tiánh³² ní¹
 mesa. Hi³ jáun² ní¹ má¹ta³tonh¹
 tsú² jáun² ní¹ mesa né³, hnga² juo¹³
 tsú² ma³tau³. 38 Hi³ jáun² ní¹juáh³
 cuanh³ tsá² hí³ ta³ hua², ho³lá²dá²
 má²já²jnia², jáun² né³, jlánh¹ chú³²
 quioh²¹ tsá² quian²¹ hí³, ní¹juáh³

la³ ná¹ñí¹ bíh¹ ní¹ má¹cuanh³² tsú²
³⁹ Hníauh³² lí³ ñíh¹³ náh² re² jái¹³
 lá² siáh³. Sá¹jmí¹ hí³ ñi³² tsá²hñú¹³
 hín² la³nió¹ já³² tsá² háin², jáun²
 tiá² jmí¹ cué²¹ yáh³ tsú² jái¹³ hí³
 hí³ háin² hñú¹³. ⁴⁰ Jáun² hnoh² né³,
 hníauh³² ná¹tiáunh¹ náh² hua³jan²¹,
 quí¹ ní¹juáh³ jmáí¹ hí³ ná¹lín²³
 hnoh² hí³ tiá² má²jáunh¹³ jná¹³ Jon²
 tsá²mi³cuóun², tí³la³ jmáí¹ jáun² bíh¹
 tí³tsóh³ cuánh³² jná¹³.

*Tsá² quian²¹ chun¹ ji³ tsá²
 quian²¹ hláih¹*

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³
 ní² né³, ca³ngái³ Pé¹ ñí¹con² tsú²:

—Hnú² Tí³², ¿hí¹ ca³tin¹ jmáh³la³
 jnoh¹ jái¹³ hí³ má²lí²jmu³ hñú² ní²,
 ho³ hí³ ca³tin¹ ca³la³ jín³² tsáu² uá¹?

⁴² Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹
 chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³,
 hí³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jín³²
 tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo²
 hí³ dí² hí³ jmu³ dí² héih³² ñí¹con²
 tsá² hí³, jí³ hí³ jmu³ dí² siáh³ héih³²
 ha³ cónh³ má³² lí¹³ cuh³ tsú², jí³
 hín² la³nió¹ lí¹³ jmu³ tsú² má³².

⁴³ Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² quian²¹ la³
 hí³ ní¹juáh³ hí³ cuá¹má²tí³² tsú²
 héih³² quioh²¹ juo¹³ ní¹ má¹cuanh³².

⁴⁴ Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³
 juo¹³ tsá² hí³ má²chá³² la³jí³² hí³
 zioh² jo³cuo² tsú², hí³ jáun² tí³
 má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lí¹³. ⁴⁵ Tí³la³
 ní¹juáh³ tsá² hí³ la³ ca³lín¹³ hí³ tiá²
 má²jáunh³ yáh³ tia³jui³² juo¹³, hí³
 jáun² cuá¹quí² cuá¹quionh² tsá²mi³
 tsá²ñuh², tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹

jáun², jí³ hí³ cuá¹cú² cuá¹hính²³ tsú²
 siáh³ ca³la³ ñí¹ ca³lí³ hen²; ⁴⁶ jáun²
 juo¹³ tsú² né³, cuánh³² cáun² jmáí¹
 hí³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹, cáun² o¹rá¹
 hí³ tiá² ñi³² tsú² siáh³. Hí³ jáun²
 má¹jáun² ma³tson¹³ tsú² tsá² hí³
 chí¹nga² cu³tí¹³, hí³ jáun² má¹lí³²

jáun² zen³ tsú² ñí¹ ca³tí²¹ tsa³taunh¹
 tsá² tiá² nieh³.

⁴⁷ "Quí¹ ní¹juáh³ jan² tsá² quian²¹
 ñi³² héih³² quioh²¹ juo¹³, tí³la³ tiá²
 jmu² yáh³ tsú² jan²¹, sa³jun³ má²tí³²
 bíh¹ tsú², jáun² tsá² quian²¹ la³
 hí³ quíu³ pan³ tsú² hliáun³ tsí³².

⁴⁸ Tí³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² quian²¹,
 tsá² tiá² re² jmí¹ ñi³² héih³² quioh²¹
 juo¹³, hí³ jáun² ca³jmú³ cáun² hí³
 hlah³, cun³ jáun² ca³tin¹ bíh¹ tsú²
 tsa³pán¹, tí³la³ míh² bíh¹ ca³lá² pan³
 tsú². Ní¹juáh³ tsá² ca³hiau³ hliáun³,
 jáun² né³, tsáu² cáun² má²ná¹jan³²
 hí³ hliáun³ bíh¹ hí³ jmu³ tsá² hí³; hí³
 ní¹juáh³ jan² tsá² ca³ta³no¹ hliáun³
 jo³cuo² né³, jáun² hliáun³ bíh¹ hí³
 má²máí³² tsú² ñí¹con² tsá² la³ hí³.

*Jesús jmu² hí³ tiú²uú² tiáunh¹
 tsáu² cá²hon³*

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ "Má²cuan² jná¹³ ñí¹ hué²¹
 lá² hí³ to¹ ná¹ sí² huáh² tsí³ hí³
 ca³tin¹ la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun²
 hngá¹máh³; hí³ jlánh¹ jmí¹ hiún²
 tsin³² jná¹³ sá¹ hí³ má²ná¹hún¹
 ta³né³² dúh¹. ⁵⁰ Ca³tin¹ jná¹³ zón³²
 siáh³ cónh³ jmáí² la³ siáh³, hí³
 jlánh¹ tiá² niau³² tie³ tsin³² jná¹³
 ca³la³ ñí¹ chau²¹ jmáí¹ hí³ lí³tí³ hí³
 jáun². ⁵¹ ¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hí³
 cuan³ jná¹³ hí³ jmu¹ hí³ niau²¹
 tie³ ñí¹ hué²¹ lá²? ¿Tiá² jáun² yáh³!
 Cuan³ jná¹³ hí³ quion¹ hniéí² bíh¹,
 hí³ tiú²uú² tiánh³² tsú² cá²hon³.
⁵² Quí¹ ta³né³², jí³ jmí¹tsú² jmí¹ja³²,
 má²zia³² bíh¹ hniéí² ja¹ hmóu³² tsá²
 hñú¹³. Jáun² né³, ní¹juáh³ cáun²
 hñú³ ñí¹ tionh² tsú² hñá³, tsáun³
 bíh¹ tsú² lí¹³, gáun³ tsá² hí³ hon²
 gon³ rainh²¹, hí³ jáun² gon³ né³
 lí³hon² gáun³ rainh²¹. ⁵³ Tsá²ñuh²
 jmu³ ná¹háun³ quionh³ tsá²ñuh²
 jon², tsá²mi³ siáh³ jmu³ ná¹háun³
 quionh³ tsá²mi³ jon², jí³ tsá¹míh¹
 siáh³ jmu³ ná¹háun³ quionh³ jméí²
 mí¹ziú¹³. Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²mi³

má²lieih²¹ jmu³ ná¹háun³ quionh³
ló³², hi³ tsá¹mái¹³ né³, jmu³ siáh³
ná¹háun³ quionh³ mi³ziú¹³.

Lin¹ bíh¹ lánh³ lí³ jmá¹i¹
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

54 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá²
ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:

—Hnoh², ní¹juáh³ jmí¹ jieh³² náh²
hi³ má²tioh¹³ jnie² tí³ ñí¹ tá²tsí²¹
hiú², jáun² juáh²³ hnoh²: “Jmí³ bíh¹
má²ha³”, hi³ tson² bíh¹ la³ jáun²
lí²³. 55 Hi³ ní¹juáh³ jmí¹ ja³² chí³ tí³
quián³ né³, hi³ jáun² juáh²³ hnoh²:
“Má²jniau¹³ bíh¹ hiú²”; hi³ tson²
bíh¹ la³ jáun² lí²³. 56 ¡Hnoh², tsá²
lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Já²
tin² bíh¹ hnoh² chíh¹ jái¹³ ní¹juáh³
ní¹ má¹lí²jieh³ náh² chí³cuú² jí³ tí³
hue³² ní². Jáun² né³, ¿he³ láih³² sa³
tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh² hi³ hín² jmáih¹
tiauh² dí² lá² ta³né³²?

Hniáuh³² ma³tsan² tsú² hniéi²
quioh²¹ quionh³ tsá² jmí¹ ná¹háun³
quionh³

(Mateo 5:25-26)

57 “¿He³ láih³² tiá² ma³réh¹³
náh² tso³ quián¹³ ja¹ hmóu²¹
náh²? 58 Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³
hnú², hi³ jáun² má²jau³ tsú² hnú²
tí³ ñí¹con² jue²¹, jáun² jmu³ pí³
hi³ tsán¹³ hniéi² quián¹³ tá¹la³
hí¹cua³taunh¹ náh² jáun² hú¹ juí³².
Hi³ jáun² tiú²uú² tsa³jau² tsú² ta³
ñí¹ tsá²tan²¹, quí¹ ní¹ ca³cue³ hnú²
tsá²tan²¹ tsá² tú²jái¹³; hi³ jáun² tsá²
tú²jái¹³ hi³ má²tsa³tiaunh² hnú²
hñu³mi¹ñí². 59 Juanh³² jná¹³, tiá²
cáun² lí¹ liáun³ yáh³ hnú²; ca³la³ tí³
ní¹ má¹ca³ma³hmah²¹ hnú² tá¹ jí³lí³²
máh³.

13

Hniáuh³² zái³² tsú² jmí¹ tsí³

1 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmí¹
tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³chá³ ñí¹con²
Jesús, hi³ Pilato néh¹ má²ca³jngih³

ma³ jan² tsá² hín¹³ tí³ Galilea, tsá²
jmí¹ ná¹jngih² jáh³ ñí¹con² Dió³²;
hi³ jáun² jmí² quioh²¹ hmóu³² tsú²
ca³lí³ ná¹jan² cun³quionh³ jmí¹³ jáh³
hí³. 2 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³
lá²:

—¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tsá²
má²cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹
ná¹ren² tso³ la³ cónh³ bíh¹ la³jín³²
tsá² hín¹³ hí³ tí³ Galilea, hi³ jáun² la³
jáun² ca³quiúnh³²? 3 Jná¹³ juanh³²
hi³ tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lín²³ hnoh²
ní². Tí³la³ ní¹juáh³ tiá² záih¹³ hnoh²
jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹
tsán¹³ náh² la³jmí¹ cá¹hiá¹ cá¹tsan³
tsá² hí³. 4 Nga¹ jná¹³ siáh³ cáun² jái¹³
ca³tin¹ tsá² quian³jña³ ca³jláin³² hí³
hñú³ ñe¹ hí³ jmí¹ zeh¹ jáun² já¹ juú²
Jerusalén tí³ Siloé. ¿Hí¹ ná¹lín²³
hnoh² hi³ tsá² cá²tsan³ hí³ jlánh¹
bíh¹ jmí¹ ná¹ren² tso³ la³ cónh³
bíh¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²?
5 Jná¹³ juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³
ná¹lín²³ hnoh² ní². Tí³la³ ní¹juáh³
tiá² záih¹³ hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹
hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³ náh² la³jmí¹
cá¹hiá¹ cá¹tsan³ jáun² tsá² hí³.

Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hmá²
tiá² má³ hái³²

6 Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús
cáun² jái¹³, hi³ ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmí¹
chi²¹ cáun² hmá² sí² co² ñí¹nái²
quioh²¹. Hi³ jáun² ñeí¹ tsú² ñí¹jie¹³
ní¹juáh³ má²hai²¹ má³, tí³la³ tiá² hi³
jmí¹ má²hai²¹ yáh³. 7 Jáun² tsá²
hí³ né³, ca³záih³ tsá² quian²¹, tsá²
jmu² ta²¹ hue³² jáun² quioh²¹ tsú²,
hi³ ca³juáh³: “Sá¹ní² jie³, má²tí³
hni³² mií² hí³ ñí³jie²¹ jná¹³ hmá² sí²
lá², hi³ tiá² má³ má²ca³háí³² yáh³.
Quiéh¹ tiá³; ¿he³ láih³² lí¹ chí¹jnái²³
hue³² lá²?” 8 Tí³la³ tsá² quian²¹ tsú²
hí³ né³ ca³juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³,
ní² tún² cui¹ chí²¹ hmá² ní² mií² lá²,

já¹cáh³ jná¹³ hué³² jmíh¹ hmá², hi³ já¹tóh³² jná¹³ siáh³ háuh¹³, 9 cui¹ neh²¹ tiá¹ ha³ má³ ní¹ má¹jáun². Jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³há³² né³, jáun² má¹jáun² má²quieih²¹ jná¹³”.

Jesús jmah²³ jan² tsá²mi³ jliun² jmái¹ nio² tie³

10 Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ Jesús jmí¹ cuá¹má²tin² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos *jmái¹ nio² tie³. 11 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²mi³, tsá² tsáun¹ má²quia³ñã³ mii²; hi³ jliun² tsú² hi³ jmu² jan² jmí²chí³ hláinh¹, cónh³ tiá² jmí¹ lí²³ nó³² tsú² cú²tso². 12 Jmí¹ ca³jien³² Jesús tsá²mi³ hi³ né³, jáun² ca³teh³ dí² tí³ ñí¹ zenh¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²ca³ljáun³ bíh¹ hnú² mí¹uí³ hi³ zian² nú².

13 Jáun² jmí¹jáun² ca³ra³tsi³² Jesús cuo² tsáh³ chí¹ tsú², hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsú² re², hi³ ca³ma³quien² Dió³². 14 Tí³la³ tsá² lín³ hi³ chín¹ cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² judíos né³, ca³míh³ bíh¹ tsí³, qui¹hliá² ca³jmah³ Jesús tsá² hi³ jmái¹ nio² tie³. Jáun² tsá² chín¹ hi³ ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² ñí¹ jáun² la³ lá²:

—Jñé³ jmái¹ bíh¹ zia³² já¹³ hi³ lí¹³ jmu³ tsú² ta²¹; jmái¹ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ jmah³ tsú² tsá² tsáun¹, jun³juáh¹³ jmái¹ tionh² tsú² tie³ yáh³.

15 Tí³la³ Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, já² chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² cua³quin³² náh² jáh³ joh² jmái¹ nio² tie³, hi³ cua³jan³² náh² siáh³ ñí¹ ha²¹ jmái². 16 Tí³la³ tsá²mi³ lá² má¹ná¹, má²tí³ quia³ñã³ mii² hi³ jliun², hi³ ca³jmú³ *Satanás. Hi³ jáun² né³, chí¹ tiá² ca³tin¹ tsá² lín³ lá² jan² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹

Há²bran²¹ hi³ lan¹³ uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³?

17 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ hi³ hi³ ma³cu³ ma³jéinh³ já¹³ ca³lí³ heh³. Tí³la³ la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹ngih³² hí³ ñí¹ jáun² má¹ná¹, ca³lí³ tsah³ lín³² bíh¹ qui¹hliá² má²lí²jie³ la³jí³² hua³jueh³² hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ mi³ mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

18 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—¿He³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ cunh²¹ jná¹³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²? ¿He³ dá² já¹³ lí¹³ jmu¹ jná¹³?

19 Qui¹ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² má³ mi³ mostaza hi³ ca³ñí³ jan² tsáu² ñí¹nái² quioh²¹. Jáun² jmí¹ ca³hia² jáun² né³, ca³lí³ cáun² hmá² pa²¹, hi³ jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tan³² hi³ ca³jmú³ za³ tsi³ hmá² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ tie³

(Mateo 13:33)

20 Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:

—¿He³ cun³quionh³ cunh²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²? 21 Tsá² hí³ dá² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³ ca³jan³ jan² tsá²mi³ quia³ hmá² jui²¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá² pienh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

Ho³hñú¹³ já¹³

(Mateo 7:13-14, 21-23)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús jui³² má²hún¹ hi³ chau²¹ tí³ Jerusalén, hi³ ca³híeh³ tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga². 23 Jáun² né³, jan² tsáu² ca³ngái³ ñí¹con² tsú²:

—Hnú² Tí³², chí¹ cú¹píh²¹ uá¹ tsáu² lí¹³ liáun³?

Jáun² Jesús ca³záih³ la³jín³² tsá² tionh² hí³ la³ lá²:

24 —Jmu³ náh² pí³ hí³ lí¹³ ngá¹³ náh² jui³² ho³hñú¹³ jái³². Jná¹³ juanh³² hí³ juoun³² lín³² tsá² cáun² lí¹ ná¹hen² tsí³ hí³ tónh³², tí³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³. 25 Qui¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hí³ jnái³² tsá² hñú¹³ tiá³ ho³hñú¹³ quioh²¹, jáun² hnoh² lí¹ tá¹tonh¹ cheih³² bíh¹ má¹jáun², hí³ ná¹póh³² náh² cuonh² ho³hñú¹³ quioh²¹ tsú², hí³ ná¹juáh²³ náh²: “Hnú² Tí³², nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³” Tí³la³ tsá² hñú¹³ hí³ nga³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ ña³taunh²¹ hnoh²”. 26 Má¹jáun² né³, má²juáh¹³ hnoh²: “Jnoh¹ bíh¹ la³² tsá² má²ca³cú¹ ca³hnáih¹³ quiúnh¹ hnú², hí³ hí¹ la³ tí³ já¹ hñú³ quiú¹³ yáh³ jnoh¹ ca³híeh¹ hnú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²”. 27 Tí³la³ tsá²hñú¹³ hí³ nga³ siáh³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ zian² hnoh². Tí³ có³² quin³² náh² ñí¹con² jná¹³, hnoh² tsá² jmuh³² náh² hí³ hlah³ hí³ hó³²”. 28 Hí³ jáun² má¹jáun² má²uóh¹ bíh¹ hnoh², hí³ má²cúh¹ náh² jánh¹, ní¹ má¹ca³jien¹ náh² jáun² hla¹ Há²bran²¹, hla¹ Isaac, hla¹ Jacob, jí³ la³jín³² tsá² lín³ hí³ *tí³² jè¹ Dió³² jmí¹tin² ní² siáh³, hí³ la³jín³² tsá² hí³ má²tionh² ñí¹ cuá¹quien² Dió³², tí³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ta³tonh¹ tí³ có³² bíh¹. 29 Qui¹ tsa³taunh¹ tsáú² hí³ tsa³jmú³ má³² tí³ hñú³mi³cuú² ñí¹ cuá¹quien² Dió³². Tsá² tsa³taunh¹ hí³ ñí¹ jáun² ja³taunh¹ tí³ ñí¹ hia³² hiú², jí³ tí³ ñí¹ tá²tsí²¹ hiú² ní², hué³² tí³ ñei³², jí³ hué³² tí³ quián³ ní² siáh³. 30 Jáun² jmái¹ jáun² za¹³ bíh¹. Zian² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ ca³tauh³ ta³né³², tí³la³ ní¹ má¹jáun² né³, lín¹³ tsú² tsá² la³ñí¹ bíh¹; hí³ zian² siáh³ tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ tá³né³², tí³la³ má¹jáun² né³, má²lín¹³ tsú² tsá² ñí¹ ca³tauh³ bíh¹.

Jesús jéinh³² hlah³ hí³ ca³tin¹ tsá²

zian² Jerusalén

(Mateo 23:37-39; Lucas 19:41-44)

31 Jmái¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *fariseos, hí³ ca³záih³ dí² Jesús la³ lá²:

—Chú³² cuóh¹³ hnú² tí³ ñí¹ siáh³, qui¹ re²¹ Herodes hnió³ jngah³ hnú².

32 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² lín¹ cuo² hian² tsí³ hí³ la³ lá²: “Sá¹ní² jie³, né³² jí³ tsa³háu² ní² huen¹ jná¹³ jmí²chí³ hláinh¹ hñú³ tsí³ tsáú², hí³ jmah²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tsáun¹, hí³ jáun² yó³² né³ má²má¹táuh¹³ jná¹³ la³ cun³ hí³ hu²¹ tsin³² jmu¹”. 33 Qui¹ cun³ ca³tin¹ jná¹³ ñe¹ jui³² má²hún¹ ná¹ né³², tsa³háu² jí³ yó³² ní²; qui¹ tiá² ca³tin¹ yáh³ jan² tí³² jè¹ Dió³² hí³ jún³ ñí¹ siáh³, jmáh³la³ já¹ juú¹ Jerusalén bíh¹ ca³ti²¹ jún³ tsú².

34 ”iHnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngih²³ tí³² jè¹ Dió³², tsá² zen² Dió³² ñí¹con² nú², hí³ qui¹ jlan¹ nú² quin¹! iHlíau³ jéin³² bíh¹ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hí³ chan²¹ jon³záih¹ hnú² la³jmí¹ chan² cá¹hio³ cu³li²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³, tí³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² ca³li³hnáuh² yáh³ la³ jáun²! 35 Sá¹ní² jie³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñí³² hnú². Hí³ juanh²¹ jná¹³ siáh³, tiú²uú² lí¹³ yáh³ jie¹ hnú² jná¹³ ca³la³ tí³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hí³ juáh¹³ hnú²: “Hénh³ ma³chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²”.

14

Jesús jmah²³ jan² tsá² dáun²

1 Jáun² né³, Jesús ngau³ cáun² *jmái¹ nio² tie³ hñú¹³ jan² tsá² *fariseo tsá² chín¹ hí³ ja³jmú³ má³². Hí³ jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ ñí¹ jáun² ca³can³ hua³hi¹³ ní¹juáh³ he³

jmu³ Jesús. 2 Ja¹ tsá² hí³ jmá¹ cuá³ jan² tsá² tsáun¹ lín³ mí¹uí³ hí³ dáun². 3 Hí³ jáun² Jesús ca³ngáí³ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ tí³² lieí²¹ jí³ tsá² fariseos, hí³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ lí¹³ jmah²¹ tsá² tsáun¹ jmáí¹ nio² tie³, ho³ tiá² lí¹³?

4 Tí³la³ tie³ pih²¹ bíh¹ ca³tiánh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³ngáí³. Jáun² Jesús ca³zanh³ tsá² tsáun¹, hí³ ca³jmah³. Jáun² jmáí¹ jáun² ca³záih³ dí² hí³ tsánh³² hñú¹³. 5 Jmáí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³záih³ dí² siáh³ tsá² fariseos hí³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ca³tánh³ jónh³² náh² ho³ cuá¹juí² joh² náh² cáun² hñú³ táu², ¿hin² yáh³ tsánh² hnoh² tiá² jmúh¹³ pí³ tia³juí³² lín³² hí³ cuá¹chin³² náh² jónh³² ho³lá²dá² jáh³ hí³ joh², uá¹jinh¹ jmáí¹ nio² tie³?

6 Hí³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ ca³lí³ nga³ tsú².

Tsá² ná¹tén¹ jmáí¹ ñí¹ jenh¹³ cuo² tsáu²

7 Jmáí¹ ca³jen³² jáun² Jesús tsá² ná¹tén¹ hí³, hí³ hnió³ tiánh³ ñí¹ mesa la³ tí³ ñí¹ jlánh¹ quien², jmáí¹ jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

8 —Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³te³ hnú² ñí¹ jmu³ jmáí¹ hí³ jenh¹³ cuo², ha³ lí² ñí³ hnú² ñí¹ jlánh¹ quien², qui¹ ho³sa³ cuán¹³ siáh³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hnú². 9 Hí³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ la³ má²quionh³ tsá² jan² siáh³ ja³juah²¹ ñí¹con² hnú²: “Cuéh³ tsá² lá² ñí¹ ní² cuá³²”. Hí³ jáun² lí¹ lí³ hinh¹ bíh¹ hnú² lí¹³, qui¹hliá² lí³ hniáuh³² cuá¹ñí³ hnú² ñí¹ tiá² nga³ quien². 10 Tí³la³ la³ lá² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú²: Ní¹juáh³ hí³ ca³te³ tsú² hnú² ñí¹ jmu³ jmáí¹, chú³² cuá¹ñí³ hnú² ñí¹ tiá² quien²; hí³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ lí¹³ ja³juah²¹: “Hnú²

há²mei²¹ quiú¹³, ña³², ñá²ñí³ ñí¹ quien² lá²”. Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ quien² hnú² ta³ ñí¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun². 11 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² pan¹ hnga², jáun² tsá² la³ hí³ má²méih³ bíh¹ hí³ quien²; tí³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ zó³² hí³ quien².

12 Jmáí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² Jesús, ca³záih³ siáh³ tsá² ca³te³ hí³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ca³chó³² jmáí¹ hí³ teh¹ hnú² tsá² ja³jmú³ má³² quiúnh¹ hnú², ha³ lí² teh³² hnú² jmáh³la³ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, sa³jun³ tsá² jun³ renh² hnú², sa³jun³ tsá² hánh³ juónh³² hnú² re² quiúnh¹ ní² siáh³. Qui¹ tsá² la³ hí³ chau²¹ jmáí¹ té³ hnú² siáh³ hñú¹³ hí³ cuá¹jmuh³ hnú² má³²; hí³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² má²jéinh³² tsú² siáh³ ñí¹con² hnú². 13 Cha³ jmáí¹ teh¹ hnú² tsá² la³ hí³, chú³² teh¹ hnú² tsá² tia³mii² bíh¹ hí³ jmu³ má³² quiúnh¹ hnú², jí³ tsá² hliánh², tsá² hma², jí³ tsá² ten³ ní² siáh³; 14 hí³ jáun² tí³ jlánh¹ bí¹ chú³² quián¹³ hnú² lí¹³, qui¹hliá² tsá² la³ hí³ tiá² zia³² yáh³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jéinh³². Hí³ jáun² ní¹ má¹ca³jenh¹³ tsá² chun¹ tsá² má²cá²tsan³, má¹jáun² hnga² Dió³² bíh¹ ma³hmah¹ quián¹³ hnú².

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ tsá² jmu² jmáí¹

(Mateo 22:1-10)

15 Jmáí¹ má²lí²niéí³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ hí³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús, jáun² jan² tsá² jmáí¹ cuá³ hí³ ñí¹ mesa ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—¡Hénh³ ma³ jmáí¹ ren² tsá² tsa³jmú³ má³² ñí¹ cuá¹ quien² Dió³²!

16 Jáun² Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ hí³ ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Jmáí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmáí¹ hnió³ jmu³ cáun² jmáí¹ jueh³²

lín³², jáun² jmá¹ ca³teh³ tsú² juóun³²
lín³² tsáu². 17 Jmá¹ cá¹chó²¹ jáun²
jmá¹ hi³ má²jmu³ tsú² jmá¹
né³, jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ tsá²
má²dí¹hlánh¹ joh¹ hi³ tsa³ngá¹ siáh³
já¹³ ní¹con² tsá² má²ná¹tén¹, hi³
tsa³juah²¹: “Ní¹juah²¹ juóu³² jná¹³.
Ná²táunh¹ náh², má²lí³² bíh¹ re²
la³jí³²”. 18 Tí³la³ la³jín³² bíh¹ tsá² hi³
ca³hiu³ ca³mí³ uu³tso³. Tsá² la³ní¹
ca³juáh³: “Hué³² bíh¹ má²lí²lá³
jnë¹³ cáun², hi³ jáun² ní¹ jáun² bíh¹
má²hniáuh³² ní¹jíe²¹ jná¹³ ta³né³².
Juenh² lín³² cu¹ jmu¹ juóuh³² hnú²
tsí³ hi³ tiá² chau²¹ jná¹³”. 19 Jáun²
ca³juáh³ siáh³ jan²: “Cuá¹juí² bíh¹
má²lí²lán³² jná¹³ hñá³ tsonh², hi³
jáun² má²ní¹jíe²¹ jná¹³ ní¹juáh³
cuounh³² jáh³ re² mí¹ní² quiáh²
hué³²”. 20 Hi³ jáun² tsá² siánh³
siáh³ ca³juáh³: “Uón³² bíh¹ jná¹³ tá²
ca³jenh² cu³tí¹³, hi³ jáun² tiá² má²lí¹³
yáh³ ñe¹ jná¹³”. 21 Jmá¹ cá¹chánh²¹
jáun² tsá² joh¹ tsú² hi³ né³, ca³chá³
la³jí³² já¹³ jáun² ní¹con² juo¹³.
Jmá¹ jáun² jlánh¹ ca³míh³ tsí³ tsá²
má²jmu³ hi³ jmá¹; hi³ jáun² ca³záih³
dí² tsá² joh¹: “Háun¹ nú² cua³² já¹
hñú³, jí³ la³jáh³ dú¹ juí³² chí²¹ ní²,
hi³ cuá¹tiéh³ nú² tsá² tia³mii², tsá²
tsáun¹, tsá² hliánh², jí³ tsá² ten³
ní² siáh³”. 22 Jmá¹ má²cu³lé³ jáun²
né³, ca³juáh³ siáh³ tsá² quian²¹ tsú²:
“Má²lí²jmú³² bíh¹ jná¹³ la³ cun³ hi³
lí²juah²¹ hnú², tí³la³ cun³ jáun² jáu²
bíh¹ ca³lá²”. 23 Jáun² tsá² má²jmu³
hi³ jmá¹ né³, ca³juáh³ siáh³: “Cua³²
siáh³ cu³ jéin³² já¹ juú², la³jí³² juí³²
pih²¹ juí³² siún¹, hi³ cuá¹jmuh³ nú²
héih³² hi³ ja³táunh¹ tsú² ní¹ lá², hi³
jáun² má²lí¹³ canh¹³ hñu³² jná¹³.
24 Quí¹ juanh³² jná¹³ ní¹con² hnoh²,
hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ca³te³ jná¹³ hi³
la³ní¹, cu³tí³ tiú²uú² lí¹³ jmu³ má³²
quiúnh¹ jnoh¹”.

He³ hniáuh³² jmu³ tsá² hnió³

han³ tí³ con² Jesús

(Mateo 10:37-39)

25 Jmá¹ jáun² jmá¹ zian² juóun³²
lín³² tsáu² hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹
Jesús. Jáun² né³, Jesús ca³jinh³
cu³hna²¹ hi³ ca³jien³² dí² tsá² hí³, hi³
jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

26 —Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³
já³² cu³hna³² jná¹³, tí³la³ ní¹juáh³
tiá² chan² yáh³ tsú² tí³ có³² jméi²
mí¹ziú¹³, ní²cuo², jon², jí³ tsá¹
rainh²¹ ní² siáh³, jí³ ca³la³ jí³ jmí²chí³
quioh²¹ hnga² tsú² ní² siáh³, hi³
jáun² tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lí¹³ bíh¹
hen² tí³ con² jná¹³. 27 Ja³bí¹ tiá² lí¹³
hen² tsú² tí³ con² jná¹³ ní¹juáh³ tiá²
hnió³ yáh³ tsú² cán³ crei²¹ quioh²¹,
hi³ ma³zian² tsú² la³jmá¹ zian² jná¹³
lá². 28 Ní¹juáh³ zian² jan² hnoh² hi³
hnauh² náh² jmúh¹³ cáun² hñú³ ñe¹
lín²¹, çhá¹ tiá² hih¹ hnoh² tín² quie³
quián¹³, neh²¹ ní¹juáh³ hi³ tsin¹³
hi³ lí¹³ hián¹³ ta²¹ jáun² quián¹³
hnoh²? 29 Quí¹ ní¹juáh³ la³ ca³jmú³
tsú² jmáh³la³ jmáh¹ hiah³² bíh¹, hi³
ní¹juáh³ tiú²uú² la³ tsín¹³ yáh³ quie³
quioh²¹ ní¹ hná¹ jáun², hi³ jáun²
ca³la³ jín³² tsá² jéi³ hi³ jáun² má²ju³
má²ngá³ bíh¹, 30 hi³ juáh³: “Tsá² ní²
tsá² tí³ lí¹ ca³ma³liáu³² bíh¹, tí³la³ tiá²
la³ tioh²¹ yáh³ ma³hián²”. 31 Ho³
ní¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmá¹ hi³
jan² re²¹ jmu³ hniéi² quionh³ jan²
re²¹ siánh³ siáh³, çhá¹ tiá² hnauh¹³
tsú² tín² ca³lá² chí¹ hi³ jéi³ tsú² tiá¹
lí¹³ láih¹³ hniéi² jáun² cun³quionh³
quian³ mei²¹ hliáu³ joh¹, uá¹jinh¹
zian² quiú³ mei²¹ hliáu³ joh¹ re²¹
jan²? 32 Jáun² né³, ní¹juáh³ ca³lín¹³
re²¹ hí³ hi³ tiá² tioh²¹ yáh³, jáun²
tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ní¹ uóunh³ bíh¹
re²¹ tsá² hí¹jan² hi³ quiú³ mei²¹
hliáu³, zen³ dí² tsá² tsa³ngá³ ní¹con²
re²¹ hí³ ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú², hi³
jáun² lí¹³ niau²¹ tie³. 33 Hi³ jáun²

la³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹³ han³ hnoh²
 tí³ con² jná¹³, lí³ua³ jan² hnoh² tsá²
 tiá² chah³² náh² tí³ có³² ca³la³ jí³lí³²
 hí³ zia³² quián¹³.

Ñí¹ hí³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

³⁴ "Chú³² bíh¹ ñí¹, tí³la³ ní¹juáh³
 la³ ca³lí³ máih³ bíh¹ né³, jáun² ħa³
 yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú²
 hí³ lí¹³ siáh³ ñeh¹? ³⁵ Ñí¹ la³ jáun²
 hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³
 ta²¹, sa³jun³ ma³hau³ bíh¹ quioh²¹
 hué³², sa³jun³ hí³ jmu³ tsú² háuh¹³,
 hí³ jáun² cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú² ñí¹
 la³ jáun². Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³
 tson² chí²¹ cuáh³ hnoh², jáun² niéi²
 náh².

15

Jái¹³ hí³ ca³tin¹ já¹ziáh²
má²já²háin³

(Mateo 18:10-14)

¹ Jmí¹jáun² la³jín³² *tsá² chí²
 hmah²¹, jí³ tsá² ná¹ren² tso³ ní²
 ca³ñí¹niéi¹³ jái¹³ quioh²¹ Jesús. ² Hí³
 jáun² tsá² *fariseos jí³ tí³² liei²¹ ní²
 ca³ziú³ ca³hien³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Tsá² ní² cáun² lí¹ hen² tsá² jmu²
 tso³, ca³la³ hí³ jmu² má³² quionh³
 ján¹ dí².

³ Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús
 cáun² jái¹³ lí³ la³ lá²:

⁴ —Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² ja¹
 hnoh² ní² hí³ tíónh³² hña³láun³
 *já¹ziáh², tí³la³ ní¹juáh³ la³ ja³háin³
 jan² jáh³ hí³ né³, ħhá¹ tiá² chan³
 tsú² tá¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsí²¹
 quian³ñu³ jáh³ hí³ ñí¹ tionh¹
 jáun² tá¹la³ tsa³hniah² tsú² jáh³
 má²já²háin³ hí³? ⁵ Hí³ jáun² ní¹
 má¹ca³tsanh²¹ tsú² jáun² jáh³ hí³,
 hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² ra³tsin²
 jáh³ hí³ cu³láí¹ hí³ jón³². ⁶ Hí³
 jáun² ní¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun²
 hñú¹³, téh³ tsú² tsá² há²mei²¹ joh¹,
 jí³ tsá² tiáunh¹ có³² hñú¹³ tsú²

ní², hí³ záih³² tsú² tsá² hí³ la³ lá²:
 “Ma³hiún¹³ hnoh² honh² quiúnh¹
 jná¹³, qui¹ má²tsanh²¹ bíh¹ jná¹³
 já¹ziáh² jmí¹ má²já²háin³ joh²”.
⁷ Juanh³² jná¹³, ja³bí¹ la³ jáun²
 jlánh¹ bí¹ tsah³ tsú² hñu³mi³cuú²
 hí³ ca³tin¹ jan² tsá² jmí¹ jmu² tso³,
 tsá² ca³za³ jmí¹ tsí³, la³ cónh³ bíh¹
 hí³ ca³tin¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsí²¹
 quian³ñu³ tsá² tiá² lin¹ lí³ hniáuh³²
 záí³² jmí¹ tsí³.

Cáun² jái¹³ hí³ ca³ti²¹ quie³
má²já²háí³

⁸ Ja³bí¹ la³ jáun², ní¹juáh³ jmí¹
 zia³² quia³ *cú¹tiáú² quioh²¹ jan²
 tsá²mi³, hí³ ní¹juáh³ ja³háí³ cáun² hí³
 jáun², ħhaun¹³ juáh¹³ sí² yáh³ héinh³
 tsú² quioh²¹ tá¹la³ hiáh³² tsú² jáun²
 re² lín³² ñéih³, ca³la³ ñí¹ ca³choh¹³
 tsú² quie³ ja³háí³ jáun² quioh²¹?
⁹ Hí³ jáun² ní¹ má¹ca³choh¹³ tsú²
 jáun² né³, téh³ tsú² há²mei²¹ joh¹,
 jí³ tsá² tionh² có³² hñú¹³ tsú² ní², hí³
 záih³² dí² tsá² hí³ la³ lá²: “Ma³hiún¹³
 hnoh² honh² quiúnh¹ jná¹³, qui¹
 má²tsoh¹ bíh¹ jná¹³ quie³ hí³ jmí¹
 má²já²háí³ quion²¹”. ¹⁰ Juanh³²
 jná¹³ siáh³, ja³bí¹ la³ jáun² tsah³
 lín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³
 ca³tin¹ lí³ua³ jan² tsá² zai³² jmí¹ tsí³
 ñí¹con² Dió³².

Jái¹³ ca³tin¹ tsá² ca³ngí³ cun³ tin²
tsí³

¹¹ Jáun² Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun²
 jái¹³ lí³ la³ lá²:

—Jan² tsá²ñuh² jmí¹ zian² gon³
 jon². ¹² Ca³chó³² jmáí¹ hí³ ca³záí³
 jon² tsú² tsá² cáin² la³ lá²: “Tia²¹,
 ħtiá¹ cuéh¹ hnú² jná¹³ ta³né³² hí³
 ca³tin¹ jná¹³ hiáu³ ní¹ má¹jun²
 hnú²?” Hí³ jáun² tsá² má²lieih²¹
 hí³ né³, ca³tsóh³ bíh¹ la³jí³² hí³
 zia³² quioh²¹ ñí¹con² tá¹ gon³ jon².
¹³ Jmí¹ ngau²¹ jáun² cú¹píh²¹ jmáí¹
 né³, jáun² jon² tsú² tsá² cáin² hí³
 ca³chá³ cu³lí²¹ ca³la³ jí³² hí³ hiauh³

jáun², hi³ jáun² la³ji³² hi³ jáun² ca³can³ jmí¹ ngau²¹ ñí¹ uóunh³, tí³ hué³² siáh³. Jáun² ñí¹ jáun² ca³ñí¹jmú¹³ tsú² cáun² hi³ cáun¹, hi³ cáun² lí¹ ca³ñí¹qui² ñí¹hin² quie³ quioh²¹ ñí¹con² tsá² hlá² tsá² ní².
 14 Jmí¹ cá¹tsóh²¹ tsú² jáun² la³ji³² quie³ jáun² né³, he³dí¹ jmí¹jáun² ja³ cáun² ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² ñí¹ jmí¹ hún¹ tsú² jáun². Jmí¹jáun² ca³ma³tso² lín³² tsá² hi³ tsí³ hi³ ñí¹cuóunh²¹. 15 Jáun² ca³hnó³² tsú² ta²¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² jan² tsá² zian² ñí¹ jáun² ca³ze³ ñí¹ lí³ ñí¹ná¹ quioh²¹ hi³ tsa³jmú³ tsú² hua³hí¹³ mí²ñí³ joh¹ tsá² hi³. 16 Ca³la³ ñí¹cuóunh²¹ lín³² bíh¹ tsú² lí³ hí¹ ca³la³ tí³ má³² quioh²¹ mí²ñí³ hí³ yáh³ jmí¹ hnió³ tsú² cuh³, hi³ jniá³ jáun² la³jmí¹ jniá³ jñéi². Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹ jmí¹ cue³² hi³ cuh³ tsú². 17 Jmí¹jáun² ca³hnauh² tsú² tsí³ hi³ ca³lín¹³ la³ lá²: “Já² ca³la³ hi³ lí¹ tú² lí¹ ziaún²³ bíh¹ má³² quioh²¹ tsá² quian²¹ ñuh³² jná¹³, he³ láih³² sa³ jná¹³ yáh³ lí¹ má²ñí¹jún³ ná¹ ñí¹ lá² hi³ ñí¹cuóun²¹! 18 Cui¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² tí³ ñí¹ cuá³ ñuh³², hi³ jáun² ñí¹juo³ jná¹³ ñuh³² la³ lá²: Hnú² tia²¹, má²cá²jmú³² jná¹³ tso³ ñí¹con² Dió³², jí³ ñí¹con² hnú² siáh³. 19 Cu³tí³ tiú²uú² ca³tin¹ jná¹³ hi³ jie¹ hnú² la³jmí¹ jien¹ nú² jan² jónh³², jie¹ jná¹³ la³jmí¹ jien¹ hnú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹ nú²”. 20 La³ cun³ jmí¹ ca³lín¹³ tsú² la³ ní², la³juí³² ngah³ hñú¹³ jméi². Tá¹la³ jmí¹ hí¹jáunh²³ tsú² jáun² ñí¹ uóunh³ ca³lá², jáun² ca³jie³² jméi² tsú² hi³ má²hí¹jáunh²³. Jmí¹jáun² ca³ja³ mii³ tsí³ tsá² má²lieih²¹ hi³ ñí¹con² jon². Jáun² cú²hé² lín³² ngau³ hi³ ja³hinh¹ jon² ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³, hi³ ca³hen³ dí² siáh³ ñí¹. 21 Jáun² né³, tsá²ñú¹ hí³ ca³záih³ jméi² la³ lá²: “Hnú² tia²¹, má²cá²jmú³² jná¹³ tso³

ñí¹con² Dió³², jí³ ñí¹con² hnú² ní² siáh³. Cu³tí³ tiú²uú² ca³tin¹ jná¹³ hi³ jie¹ hnú² la³jmí¹ jien¹ nú² jónh³²”.
 22 Tí³la³ jméi² tsú² má¹ná¹, la³juí³² ca³záih³ tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ la³ lá²: “Háun¹ náh² cuá²quian² náh² hmih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³ quíh³² jón³² jná¹³ lá², cuá²quian² siáh³ cáun² mí¹ñí² hu²¹ cuo² tsú² hi³ táunh¹³ zí¹cuo² tsú², hi³ cuá²quian² siáh³ tuh³² tauh¹³ tsú² ta³. 23 Ne³² né³, cuá²quian³² náh² siáh³ cuá¹juí² míh¹ húnh¹ hí³, hi³ jngih¹³ náh² cunh¹³ dí², hi³ jmú¹³ dí² jmái¹. 24 Qui¹hliá² jmí¹ len³ jná¹³ hi³ má²jún¹ bíh¹ jón³² jná¹³ lá², tí³la³ ta³né³² lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²; jmí¹ má²já²háin³ cu³tí¹³ bíh¹ tsú², tí³la³ ta³né³² má²tsanh³² bíh¹ tsú²”. Jáun² la³juí³² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ jmu³ jmái¹.

25 ”Tá¹la³ jáun² né³, tsá² má²ján³ jon² tsá² má²lieih²¹ hi³, ñí¹ná¹é² bíh¹ jmí¹ cuá¹hún¹. Jmí¹ má²hí¹jáunh²³ tsú² jáun² hú¹ juí³² né³, ca³nái³² sun¹ jí³ hi³ má²ñí¹ná¹tsan³² tsú². 26 Jáun² ca³teh³ tsú² jan² tsá² quian²¹ hi³ ca³ngáih³ dí² he³ dá² lí³. 27 Jáun² tsá² quian²¹ tsú² hi³ ca³juáh³: “Hliá² má²cuanh³² renh² bíh¹ hnú², hi³ jáun² ñeh² hnú² má²lí²jmú³ héih³² hi³ jngih³ tsú² cuá¹juí² míh¹ húnh¹ hí³, qui¹hliá² má²cuanh³² renh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tin²”. 28 Tí³la³ tsá² má²ján³ hi³ má¹ná¹, ca³míh³ bí¹ tsí³, hi³ tiú²uú² jmí¹ hnió³ hen¹³ ñéih³. Jmí¹jáun² cua³han³ jméi² tsú² hi³ ca³ñí¹lieh¹³, hi³ ca³hí³ ca³liéinh³² tsú² jon² hi³ ca³záih³ dí² hi³ hniáuh³² hen¹³ ñéih³. 29 Jáun² tsá² hi³ né³, ca³záih³ jméi²: “Ñíh¹ bíh¹ hnú² re² jáh³ mii² má²cá²jmú³² jná¹³ ta²¹ quian¹³ hnú², hi³ má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ ca³la³ jí³² héih³² hi³ jmu³² hnú², tí³la³ hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² má²ca³cuen²¹ hnú² jná¹³

uá¹jinh¹ jan² zéin¹ bíh¹ hí³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ cáun² jmáí¹ quion²¹ quiúnh¹ há²mei²¹ quion²¹. ³⁰ Tí³la³ jmí¹ cuanh²¹ jónh³² hnú² né³, tsá² lí¹ ca³ñí¹quí² ñí¹hin² ó³² quiéih³ hnú² quionh³ tsá²mi³ hláih¹, sa³ jáh³ húnh¹ máh³ má²lí²jngih³² hnú² hí³ ca³tin¹ tsú²". ³¹ Hí³ jáun² né³, tsá² má²lieih²¹ hí³ ca³juáh³: "Hnú² jón³, la³jí³² jmáí¹ bíh¹ ñíh³ hnú² quiúnh¹ jná¹³; hnú² bíh¹ tsá² lí³quián¹³ la³jí³² hí³ nio³² jná¹³. ³² Qui¹ né³² ca³ta¹ dí² hí³ má¹hiúnh¹³ tsi³², qui¹hliá² renh² hnú² lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ jmí¹ má²jún¹ bíh¹, tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ má²ca³jenh¹³ tsú²; jmí¹ má²já²háin³ cu³tí¹³ bíh¹ tsú², tí³la³ ta³né³² né³ má²ná¹neh³² dí² tsú² siáh³".

16

Cáun² jái¹³ ca³tin¹ tsá² quian²¹ lí¹ lín³

¹ Jmí¹ jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² jmí¹ jmu² hua³hí¹³ la³jí³² hí³ zia³² quioh²¹ jan² tsá² hánh³. Tí³la³ ca³chó³² jmáí¹ hí³ ca³chá³ tsáu² tso³ quioh²¹ tsú² ñí¹con² tsá² hánh³ hí³. Ca³chá³ tsú² hí³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ neh¹ cáun² lí¹ qui² lí¹ hin²³ hí³ zia³² quioh²¹ tsú². ² Jáun² tsá² hánh³ hí³ né³, ca³teh³ tsá² quian²¹, hí³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²: "¿Hí¹ tson² bíh¹ la³ cun³ hí³ má²ca³chá³ tsáu² ñí¹con² jná¹³ hí³ ca³tin¹ hnú²? Jíenh¹ sí² quián¹³ neh²¹, ca³tí²¹ ta²¹ hí³ jmuh³² hnú² quion²¹ jná¹³, qui¹ tiú²uú² hnú² jmúh¹³ yáh³ ta²¹". ³ Jmí¹ jáun² ca³lín¹³ tsá² hí³: "¿Ha³ lánh³ rón³² jmu¹ jná¹³ ta³né³², qui¹hliá² juóu³² jná¹³ má²ñí¹quin¹³ bíh¹ ta²¹ hí³ jmu² jná¹³? Já² tiá² pin³ yáh³ jná¹³ hí³ cáh¹³ hué³². Já² hua³heih²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hí³ cáun² lí¹ mí¹³ jná¹³ quie³ quioh²¹ tsáu². ⁴ Há¹, ta³né³²

má²ño¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² jmu¹, hí³ jáun² lí³ zian² tsá² he³ jná¹³ hñú¹³ ní¹ má¹ca³che² jná¹³ juóu³²". ⁵ Hí³ jáun² jmí¹ jáun² ca³teh³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² ná¹ren² hí³ quioh²¹ juo¹³. Ñí¹con² tsá² la³ñí¹ hí³ ca³ngái³ tsú²: "¿Cónh³ ren² hnú² quioh²¹ juóu³² jná¹³? ⁶ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³: "Ren² jná¹³ hña³láu³ barril hí³ ha²¹ ma³ quiu³quia³ñu³ lí¹³ no¹". Jmí¹ jáun² tsá² quian²¹ tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³: "Lá² rón³² sí² ca³tí²¹ hí³ ren² hnú². Tia³juí³² ñí³, jmu³ hí³ ren² nú² tu³la³quia³ tán¹". ⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ngáih³ tsú² siáh³ tsá² jan²: "Hnú² siáh³, ¿ha³ cónh³ ren² hnú² quioh²¹ juóu³² jná¹³? ⁸ Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³: "Ren² jná¹³ quiú³ nio² hña³láu³ lío²¹ cuú²miih²¹". Jmí¹ jáun² ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²: "Lá² rón³² sí² ca³tí²¹ hí³ ren² hnú², jmu³ hnú² hí³ ren² nú² hñi³² nio² hña³láu³ tsi²¹ quiú³ lío²¹ tán¹". ⁸ Jáun² juo¹³ tsá² quian²¹ tiá² chun¹ hí³ ca³juáh³: "Ha³ lánh³ rón³² jlánh¹ cháunh²³ chinh³² hnú² hí³ ca³lín¹³ hnú² jmúh¹³ la³ ní²".

Jáun² jmí¹ jáun² ca³nia³ Jesús jái¹³ jáun² quioh²¹, hí³ ca³juáh³:

—Tsá² zian² hngá¹máh³ lá² jlánh¹ bíh¹ jan²¹ ñí¹con² tsá²mi³cuoun² rainh²¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³².

⁹ "Jáun² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² hí³ cun³quionh³ hí³ zia³² quián¹³ hnoh² ñí¹ hué²¹ lá², jmúh¹³ hnoh² hí³ lí³ zian² tsá² juonh²¹ náh² re² quiúnh¹, jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jmáí¹ hí³ tsá¹³ hí³ jáun² quián¹³ hnoh² né³, lí³ zian² bíh¹ tsá² lí¹³ he³ náh² ñí¹ lí¹³ zian² náh² cun³ jmí¹hi³nio².

¹⁰ "Ní¹juáh³ zian² tsá² jmúh³² re² ta²¹ cun³quionh³ cú¹píh²¹ hí³ zia³² quioh²¹, jáun² la³ má²chun¹ jáun² bíh¹ tsú² uá¹ cun³ ca³lí³ zia³² hliáun³ hí³ quioh²¹. Tí³la³ tsá² tiá²

jmu² hi³ chú³² cun³ quionh³ cú¹ pih²¹
 hi³ zia³² quioh²¹ né³, sa³ jun³ chun¹
 bíh¹ tsú² ní¹ juáh³ ca³ lí³ zioh²
 hliáu³. ¹¹ Hi³ jáun² ní¹ juáh³ tiá² la³
 jmuh²¹ yáh³ hnoh² re² ta²¹ hi³ zia³²
 quián¹³ náh² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tiá²
 lín¹ nga³ quien², ðlánh³ bíh¹ rón³²
 lí¹³ hian³ náh² hú¹ tá¹ hi³ quien²
 cu³ tí³ ní¹ má¹ jáun²? ¹² Ní¹ juáh³
 tiá² la³ chun¹ yáh³ náh² hi³ jmúh¹³
 hua³ hí¹³ hi³ quioh²¹ tsáu², ðlánh³
 bíh¹ rón³² lí¹³ hian³ náh² hi³ lí¹³ lí³
 quián¹³ náh² hmóu³²?

Dió³² jí³ quie³ ní²

(Mateo 6:24)

¹³ "Hí¹ jan² tsáu² tiá² lí¹³ ma³ tí³²
 ñí¹ con² gon³ juo¹³, qui¹ tiá² tí²¹ yáh³
 tsí³ tsú² tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³,
 tí³² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²; re² lín³² bíh¹
 má² tí³² tsú² héih³² quioh²¹ tsá² jan²,
 hi³ tsá² jan² né³, tiá² ta²¹ tanh² yáh³
 tsú². Jáun² né³, cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹
 hno³ náh² Dió³² cu³ tsa³² quionh³
 hi³ hniá¹ náh² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá².

¹⁴ Jmí¹ má² lí² juáh³ jáun² Jesús
 jái¹³ ní² né³, jáun² tsá² *fariseos
 cáun² lí¹ ca³ juú² ca³ ngái³² bíh¹ Jesús,
 qui¹ hi³ hliá² jlánh¹ ná¹ hniá¹ tsú²
 quie³ hmóu³². ¹⁵ Hi³ jáun² Jesús
 ca³ záih³ tsá² hí³:

—Hnoh² tsá² lí¹ ná¹ haih³² náh²
 re² máh¹ ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu², tí³ la³
 Dió³² cuá¹ ñí³² he³ ná¹ lín²³ náh²
 hñu³ honh². Qui¹ zia³² bíh¹ hi³ lí¹
 ná¹ lín²³ tsáu² hi³ jlánh¹ quien², tí³ la³
 Dió³² má¹ ná¹, hí¹ cú¹ pih²¹ yáh³ tiá²
 jéih³² hi³ jáun².

*Héih³² quioh²¹ Dió³² jí³ liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés*

¹⁶ "Jmí¹ tí² quien² bíh¹ liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés, jí³ jái¹³ quioh²¹
 tsá² lín³ hí³ *tí³² jé¹ Dió³², ca³ la³ tí³
 jmí¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ cuan³ Juan²,
 tsá² jmí¹ zion² hí³ jmái² tsáu². Jáun²
 la³ cun³ jmí¹ jáun² né³, ca³ lí³ liau³ hi³
 tsá² ngí³ jú¹ chú³² hi³ ca³ tí²¹ héih³²

hi³ jmu² Dió³², hi³ jáun² tsá² jlánh¹
 ná¹ cueh³² pí³ né³, má² ná¹ cah²³ bíh¹
 jmái¹ hi³ lí¹³ tónh³² jo³ cuo² Dió³².

¹⁷ "Tí³ la³ tí³ huán¹ bíh¹ tsí³ hi³
 tsa³ hín³ la³ jí³² hi³ jniá³ chí³ cuú²
 la³ má² quionh³ hngá¹ máh³ lá², la³
 cónh³ bíh¹ jái¹³ hi³ rá¹ tioh³ ñí¹ liei²¹
 jáun².

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³ tin¹ tsá²
 hnió³ tsáun³ quionh³ ñí² cuo²*

*(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Marcos
 10:1-12; 1 Corintios 7:10-16)*

¹⁸ "Ní¹ juáh³ jan² tsá² ñuh² ca³ tun³
 ñí² cuo², hi³ jáun² jan³ jan² tsá² mí³
 siánh³ siáh³, jáun² tsá² la³ hí³ lí¹
 jmu² tso³ juón¹ bíh¹. Hi³ ní¹ juáh³
 zian² siáh³ jan² tsá² ñuh² ca³ jan³
 tsá² mí³ tsá² jmí¹ ñí² cuo² tsá² hí³,
 jáun² tsá² ñuh² la³ hí³ má² lí² jmú³
 siáh³ tso³ juón¹ bíh¹.

*Cáun² jái¹³ ca³ tin¹ Lá¹ jí³ tsá²
 hánh³*

¹⁹ "Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³
 jmí¹ quih³² jmáh³ la³ cá² ñí¹ hmih³²
 chú³² jniá³, hmih³² zín¹³ pin³ hi³
 lí³ mí² ñí³² lino, hi³ cun³ tsa³ háu²
 jlánh¹ jmí¹ má² hiún² tsú² tsí³ hi³
 jmu² jmái¹. ²⁰ Ja³ bí¹ jmí¹ jáun² jmí¹
 zian² jan² tsá² tia³ mii², tsá² jmí¹
 jmái² Lá¹, hi³ jmí¹ lín³ mí³ ho²¹. Tsá²
 hí³ jmí¹ tsá² cuá² hué³² ho³ hñú¹³
 quioh²¹ tsá² hánh³ hí³. ²¹ Tsá²
 tia³ mii² hí³ jmí¹ hnió³ cuh³ jmáh³ la³
 má³² suh³² ñeh² mesa quioh²¹
 tsá² hánh³ hí³. Hí¹ la³ tí³ tsá²
 jmí¹ já² táunh¹ hi³ ziunh³² ñí¹ lí³
 jáun² mí³ ho²¹ quioh²¹ tsú². ²² Jmí¹
 cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ jun³ tsá² tia³ mii²
 hí³, jáun² cua³ taunh²¹ tsá² cuú²
 tsá² ta³ Dió³² hí³ cua³ quiáun³², hi³
 tsa³ cuá² cáun² ñí¹ chu²¹ quionh³
 hla¹ Há² bran²¹. Ja³ bí¹ tsá² hánh³
 hí³ ca³ jun³ siáh³, jáun² ca³ ñí¹ hón²¹
 tsú². ²³ Tá¹ la³ má² cuá¹ má² tso² tsú²
 jáun² tsí³ quiu³ juóu³² né³, ca³ jie³
 tsú² tí³ chí³ cuú² ñí¹ uóunh³, ñí¹

cuá³ hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ Lá¹ hí³. ²⁴ Jáun² ca³hóh³² tia³ lín³² hí³ ca³juáh³: “Hnú² tia²¹ yeh³ Há²bran²¹, cuí¹ lín¹³ nú² hí³ juo²³ jná¹³, cuéh³ hnú² Lá¹ ní² jái¹³ hí³ jmu³ jlih²¹ hna¹³ zí¹cuo² hí³ ja³hiéh³ zih³² jná¹³, hí³ jáun² lí³ cuóuh³, quí¹ jlánh¹ cuá¹má²tso¹ jná¹³ tsin³² ní¹ chéi³ uóu³² lá²”. ²⁵ Tí³la³ hla¹ Há²bran²¹ hí³ ca³juáh³: “Hnú² jón³, cháu¹ hnú² honh² la³ jí³² hí³ chu²¹ jmí¹ zia³² quián¹³ tá¹la³ jmí¹ zian² nú² jáun², tí³la³ quioh²¹ Lá¹ lá² jmí¹ zia³² jmáh³la³ hí³ huáh² tsí³ bíh¹. Ta³né³² má²cuá³ tsá² lá² re² tin²; tí³la³ hnú² má¹ná¹, ca³tin¹ má¹tsoh¹ honh². ²⁶ Ja³bí¹ zia³² cáun² hná¹ jēh³ jueh³² lín³² ja¹ ní¹ tiauh¹ dí², hí³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² cuá³ ní¹ lá² tiá² lí¹³ ngá¹³ tí³ ní¹ ní², uá¹ cun³ ca³lí³hnió³, sa³jun³ hí¹ jan² tsá² tionh² ní¹ ní² lí¹³ ngá¹³ siáh³ tí³ lá²”. ²⁷ Hí³ jáun² tsá² jmí¹ hánh³ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Mí²³ jná¹³ ní¹con² hnú² tia²¹ yeh³, ħhá¹ tiá² zen¹³ hnú² tiá³ Lá¹ ní² hñú¹³ ñuh³² jná¹³, ²⁸ ní¹ tionh² hñá³ renh² jná¹³, hí³ tsa³lien³ tsú² renh² jná¹³? Hí³ jáun² tiá² ja³táunh¹ tsú² ní¹ cuá¹má²tso¹ jná¹³ lá² tsin³²”. ²⁹ Tí³la³ hla¹ Há²bran²¹ ca³juáh³: “Má²raunh³² bíh¹ tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jí³ jái¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² ní² siáh³; ¡cuí¹ nie¹³ tsú² jái¹³ jáun²¹!” ³⁰ Jáun² tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Tson² bíh¹ la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní² tia²¹ yeh³ Há²bran²¹, tí³la³ ní¹juáh³ jan² tsá² má²ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³ la³ tsó³² hí³ tsa³lien³ tsá² hí³, jáun² cu³tí³ zái³² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³”. ³¹ Jáun² hla¹ Há²bran²¹ ca³ngái³ siáh³: “Ní¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² ne³ jái¹³ quioh²¹ hla¹ Moisés, sa³jun³ jái¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin²,

jáun² sa³jun³ tónh³² bíh¹ tsú² ta²¹ jái¹³ hí³ juáh³ jan² tsá² ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³”.

17

Jesús hie³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² jmu² hí³ tanh³² tsáu² tso³

(Mateo 18:1-7, 18-35; Marcos 9:42)

¹ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

—Cu³tí³ tiá² chau²¹ jmái¹ hí³ juáh¹³ hí³ tiú²uú² zia³² hí³ jmu³ hí³ tánh³² tsáu² tso³, tí³la³ jlánh¹ juo²³ tsá² jmu² hí³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹ tsú² tanh³² tso³. ² Jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jmí¹ hí³ tónh³² tsú² zie³ lá¹ tsá² la³ hí³, hí³ chí¹hñéh²³ cáun² tá² quín¹ pa²¹ lín²¹, hí³ jáun² jmí¹ taun³ tsú² hñú³ jmí²miih²¹ cha³ jmí¹ jmu³ tsú² hí³ jan² tsá¹míh¹ jmu³ tso³. ³ Jáun² jmúh¹³ hnoh² hua³hín¹³ hí³ tiá² jmúh¹³ náh² la³ jáun².

”Ní¹juáh³ jan² renh² hnú² ca³jmú³ hlah³ ní¹con² nú², hniáuh³² hlí¹ lienh¹ nú² tsú²; jáun² ní¹juáh³ ca³za³ tsú² jmí¹ tsí³ né³, jáun² jmúh¹³ hnú² juenh² honh². ⁴ Uá¹jinh¹ quiau³ jéin³² cú² jmái¹ jmu² tsú² hlah³ ní¹con² nú², hí³ jáun² quiau³ jéin³² siáh³ mí³² tsú² uu³í³tso³ ní¹con² nú², hí³ juáh³ tsú² hí³ tiú²uú² hí³ jmu³, jáun² hniáuh³² bíh¹ jmúh¹³ hnú² juenh² honh² ní¹con² tsú².

Ńí¹con² tsá² nio² cáun² tsí³ zia³² pí³

⁵ Jmí¹jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² ca³záih³ la³ lá² Tí³² Juo¹³ dí²:

—Hnú² Tí³², jmúh¹³ hnú² hí³ tí³ lí³mí¹ niau²¹ cáun² tsí³ jnoh¹.

⁶ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Sá¹ hí³ jmí¹ ná¹tioh³ cáun² honh² náh², uá¹jinh¹ ma³pih²¹ lín²¹ la³ cun³ tí³ cá² má³ mí³ mostaza, jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ juoh¹ hnoh² hmá² sí² ná²lá²: “Cuí¹ cá² hnú² ní¹

chi²¹ ní², cui¹ cha³jná¹ hnú² hñu³
jmi²mih²¹», jáun² hmá² lá² jmi¹
má²taunh¹³ bíh¹ hnoh² ta²¹.

Ta²¹ hi³ ca³tin¹ jan² tsá² quian²¹
jmu³

7”Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹
náh², hi³ cui²ñ¹quiáh² hué³², ho³
hi³ cui²ñ¹jmu¹³ hua³hi¹³ jáh³ joh²
náh² ñ¹ lí³ ñ¹ná² quián¹³ náh²,
jáun² ní¹ má¹cuanh³² tsá² hi³ ñéih³
né³, çtiá² né¹ hí¹ juouh³² náh² tsá²
hi³: “Ñá³², ñá²ñ³, ñá²jmu³ má³²”?
8 Ján¹han²¹, tiá² juáh²³ yáh³ hnoh²
la³ ní², ti³la³ hnoh² dá² juáh³ la³
lá² bíh¹: “Cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³²
hi³ cuh²¹ jná¹³, cuá²quih³² hmih³²
tiáu², jáun² cuéh¹ hnú² la³jí³² hi³
hnó³² jná¹³ má¹ti³ ñ¹jmu¹ jná¹³
má³². Jáun² ní¹ má¹lai³² jáun² jná¹³
má³² né³, má²jmu¹³ hnú² siáh³
huen²”. 9 ÇHí¹ hiáuh²³ tsá² quian²¹
hi³ tiá¹hmah¹ ní¹juáh³ má²lí²ma³ti³²
la³jí³² héih³² quioh²¹ juo¹³? Tiá²
lin¹ tiá¹hmah¹ hiáuh²³ yáh³ tsú².
10 Jáun² hnoh² né³, ní¹juáh³ ma³tih²¹
náh² la³jí³² héih³² hi³ ca³hian³, jáun²
má¹jáun² ca³tin¹ hnoh² juáh¹³ la³
lá²: “Jnoh¹ lá³ tsá² quian²¹ tiá² lin¹
ñ¹ jmu³ ta²¹, qui¹ cáun² ca³jmu¹³
jnoh¹ la³ cun³ hi³ jmi¹ hniáuh²¹
má²ca³jmu¹³ bíh¹”.

Jesús jmah²³ quian³ tsá² lín³
mí¹uí³ mí³ho²¹ péin³

11 Jáun² ngau³ siáh³ Jesús jui³²
má²hún¹ hi³ tsó³² ti³ já¹ juú²
Jerusalén. Jáun² ca³nga² tsú² hué¹³
tsá² hín¹³ ti³ Samaria, jí³ hué¹³ tsá²
hín¹³ ti³ Galilea ní². 12 Jmí¹ cá¹chó²¹
tsú² jáun² ñ¹ nio¹ cáun² juú²
míh¹, jáun² né³, quian³ tsá² ná¹lín³
mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³ ca³ja³taunh²¹
má²janh² ti³ jui³² ñ¹ cuá¹ja³² jáun²
Jesús. Tá¹la³ tionh² ñ¹ uóunh³ jáun²
tsú², 13 ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

¡Hnú² Ti³² Jesús, cui¹ ja² mií³
honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

14 Jmí¹ ca³jen³² jáun² Jesús tsá²
hi³, jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²taunh¹ náh², cuá²ma³jnia¹³
náh² ñ¹con² mí²tsáu².

Jáun² tá¹la³ jmi¹ má²hi¹tsá²taunh¹
jáun² hú¹ jui³² bíh¹ tsá² hi³, ca³lan³.

15 Jáun² jan² tsá² hi³ ca³jính³²
ti³ ñ¹ zenh¹ Jesús jmi¹ ca³jie³

jáun² hi³ má²lain³², hi³ hí¹hleh³²
tiá³ lín³² hi³ hí¹má²quien² Dió³².

16 Jmí¹ cuan¹ tsú² jáun² ta³ ñ¹
Jesús né³, ca³di³ñí³² hi³ ca³jmu³

cuá¹hin³ ca³la³ ti³ hué³², hi³ ca³cué³
tiá¹hmah¹. Tsá² ca³jính³² hi³

má¹ná¹, tsá² hín¹³ ti³ hué¹³ Samaria
bíh¹. 17 Jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá²
hi³:

—ÇHaun¹³ juáh¹³ tá¹ quian³
hnoh² má²lain³²? ÇHa³ jinh¹

ja³taunh²¹ tsá² ñu³ hi³ né³? 18 ÇHí¹
jmáh³la³ jan² tán¹ *tsá²cá²jo²¹ lá²

uá¹ ca³jính³² hi³ ma³quien² Dió³²?
19 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Náu², cuánh². Má²lain³² nú²,
quí¹hliá² lí²cháh¹ nú² cáun² honh²
bíh¹.

Jmá¹ hi³ zen³ Dió³² tsá² hau³
jáí¹³

(Mateo 24:23-28, 36-41)

20 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tsá² *fariseos
ca³ngáih³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—ÇLíh³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jáí¹³
hué³² lá² quiú¹³ dí²?

Jáun² Jesús ca³ngáí³:

—Chau²¹ bíh¹ jmá¹ hi³ cuán¹³
tsá² má²ca³hión³² hi³ Dió³², ti³la³

jun³juáh¹³ lí¹³ cú²tiú² cú²jan³² yáh³.
21 Sa³jun³ lí¹³ juáh³ tsáu²: “Ti³ lá²

má²cuá¹ho² tsú² jáí¹³”; sa³jun³ lí¹³
juáh³ tsú² siáh³: “Ñí¹ zio¹ má²cuá³

tsú²”. Qui¹ tsá² hí³ dá² má²ngi³² bíh¹
ja¹ quián¹³ hnoh².

22 Jmí¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá²
hain²¹ hí³ ti³ con² la³ lá²:

—Chau²¹ jmáí¹ hi³ lí³ hniá¹ lín²¹ hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² já¹ñi³² ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², uá¹jinh¹ cú² jmáí¹; tí³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³. ²³ Má¹jaún² lí³ zian² tsá² juáh³: “Tí³ lá² má²cuanh³²”; ho³lá²dá² juáh³ tsú² siáh³: “Tí³ ó³² má²cá²jnia³”. Tí³la³ ha³ lí² lí¹ cua³táunh¹ náh² cu³hna²¹ tsá² la³ hí³. ²⁴ Qui¹ la³jmí¹ hia³² sí² quioh²¹ miíh³² jo²¹ cáun², hi³ jáun² tai³² ca³la³ tí³ jo²¹ cá² táun², la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². ²⁵ Tí³la³ la³ñi¹ tín² ca³tin¹ jná¹³ má¹tso¹ lín²¹ tsin³²; hi³ tsá² zian² né³² zeh³ jná¹³ tí³ có³². ²⁶ Qui¹ jmáí¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², lí¹³ la³jmí¹ lí²¹ jmáí¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Noé. ²⁷ Tsá² jmí¹ zian² jmí¹jaún² cá² ñi¹ ca³tiánh³ ná¹cuú² ná¹hính²³ bíh¹, hi³ ná¹jéinh³² siáh³ cuo², ja³ tsá² cuen² tsáu² jon² siáh³ hi³ jéinh³² cuo², ca³la³ ñi¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ ca³hi³ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun². Jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ ca³ja³tsauh²¹ jmáí² né³, la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiá² cá²tsan³. ²⁸ Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³lí³ jmáí¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Lot. Tsá² jmí¹ zian² jmí¹jaún² uá²jai³² cáun² lí¹ ca³cuu³ ca³hính³ bíh¹, hi³ cá² ñi¹ zia³² hi³ ná¹quí² ná¹la³² bíh¹ jí³ hi³ tí² hnaih³² siáh³; hi³ cá² ñi¹ zia³² hi³ ná¹jñi² ná¹hó²³ bíh¹ ca³tiánh³, hi³ cáun² ta²¹ tiá² lí³ hñú¹³ bíh¹ siáh³. ²⁹ Tí³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hla¹ Lot juú² Sodoma ñi¹ jmí¹ cuá³ né³, jmí¹jaún² ca³ziú² cá²súh³² juí²¹ quín¹ azufre hi³ hún¹ sí² chéi³ lín³² hi³ ca³súh³² chí³cuú². Cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³ la³jín³² tsá² hí³. ³⁰ La³jmí¹ ca³jmú³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ jmu³ tsú² má¹jaún², jmáí¹ hi³ ma³jnia³² jáun² Jon² tsá²mi³cuóun².

³¹ ”Ñi¹ má¹cá²chó³² jmáí¹ jáun² né³, tsá² cuá¹tí²¹ tsáih³ hñú³ máí²

tsáih³ quioh²¹, tiá² hniáuh³² yáh³ son¹³ hi³ tsa³quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³juí³² cuon³ bíh¹ tsú²; hi³ ní¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñi¹nái² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² tí³ ñi¹ zeh¹ hñú¹³, ³² jáun² cháu¹ náh² honh² la³ cun³ hi³ ca³quiúnh³² jáun² hla¹ tsá²mi³ ñi²cuo² Lot hí³. ³³ Ní¹juáh³ tsá² hnió³ líón³² hnga² jmí²chí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹, tí³la³ ní¹juáh³ tsá² já²hín³ jmí²chí³ quioh²¹ [cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³] né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáu³.

³⁴ ”Juanh³² jná¹³ ñi¹con² hnoh², hi³ má¹ca³niéi² jmáí¹ jáun², má¹jaún² má²ná¹cuóun¹ gon³ tsáu² ñi¹ jen³; jan² tsá² hí³ tsánh³² hñu³mi³cuú², hi³ jan² né³ tá¹ron¹³ bíh¹. ³⁵ Ní¹ má¹jaún² siáh³, gon³ tsá²mi³ ná¹quiuh³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹ bíh¹. ³⁶ [Ja³bí¹ má¹jaún², gon³ tsá²ñuh² ná¹jmu² ta²¹ ñi¹nái², jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³² hñu³mi³cuú², hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.]

³⁷ Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáun² hi³ juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³ngái³ tsú²:

—Hnú² Tí³², ¿ha³ dá² jinh¹ lí¹³ hi³ má²lí²juah²¹ hnu² ní²?

Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Lí³ lín¹ bíh¹ jmáí¹ jáun² la³jmí¹ lí² lín¹ ñi¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú² ngih³² tú²jue³².

18

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ jan² tsá²mi³ hnái³ quionh³ tsá² lín³ jue²¹

¹ Hi³ jáun² Jesús ca³híeh³ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con², hi³ ca³tí²¹ liéinh³² tsú² Dió³² jmáí¹ ca³la³ jí³², hi³ tiá² hniáuh³² ma³tsan² tsú² tsí³. Jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³, ² hi³ lí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² jue²¹ jmí¹ cuá³ cáun² juú². Tsá² lín³ jue²¹ hí³ tiá²

ta²¹ jmí¹ tanh² yáh³ Dió³², sa³jun³ jmí¹ tanh² bíh¹ hó¹ñí¹ tsá²co¹.
 3 Ja³bí¹ juú² jáun² jmí¹ zian² siáh³ jan² tsá²mi³ hná³. Tsá²mi³ hí³ jmí¹ tsá²jien³ hiú² cuóh³² lín³² jue²¹ hí³, hí³ jmí¹ zaih³² dí² jue²¹ hí³ la³ lá²: “Ma³ré¹³ tiá³ uu³mi²tsí³² quion²¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ tsá² hau²”.
 4 Tí³la³ hliáun³ jmá¹ bíh¹ ca³nga² hí³ tiá² jmí¹ hei³² jue²¹ hí³ hí³ ma³re² hniéi² jáun². Tí³la³ ca³chó³² jmá¹ hí³ ca³lín¹³ jue²¹ hí³ la³ lá²: “Uá¹jinh¹ tiá² ta²¹ tanh³² jná¹³ Dió³², sa³jun³ tanh³² jná¹³ hó¹ñí³² tsá²co¹,
 5 tí³la³ cun³ñí¹ hí³ jlánh¹ hiú² cuóh³² ja³² tsá²mi³ ní² hí³ ñí³jmu¹ liúnh¹, hí³ jáun² cu³tsa³² cu¹ má¹ré¹³ jná¹³ cú²jueh³², hí³ jáun² tiú²uú² ja³ma³tsan² tsú² tsin³² jná¹³”.

6 Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ jue²¹ hláih¹ hí³.
 7 ¿Há¹ tiá² ma³re² Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ joh¹, tsá² ná¹hiú² ná¹mi³² la³ huá² la³ jma²? ¿Hí¹ ma³lé³ tsú² hí³ ma³hau³?
 8 Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hí³ tia³jui³² bíh¹ ma³re² Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² joh¹. Tí³la³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² né³, ¿hí¹ chanh²¹ bíh¹ jná¹³ tsá² má²ná¹taunh² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá² ní¹ má¹jáun²?

Cáun² jái¹³ hí³ ca³tin¹ jan² tsá² fariseo quionh³ jan² tsá² chi² hmah²¹

9 Hí³ jáun² Jesús ca³jmu³ cáun² jái¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ ná¹lín²³ hí³ hí³ chun¹ hmóu³², tsá² jmí¹ ná¹lín²³ hí³ hí³ jun³ lín¹ yáh³ tsá² siánh³, hí³ ca³juáh³ dí² la³ lá²:

10 —Jmí¹ zian² gon³ tsá²ñuh² hí³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² hñu³ cuáh³² chin¹. Jan² tsá² hí³ tsá² *fariseo, hí³ jan² siáh³ *tsá² chi² hmah²¹.
 11 Tsá² fariseo hí³ ca³jmu³ zenh² hí³ ca³liéinh³² Dió³², hí³ ca³juáh³

la³ lá²: “Hnú² Dió³² Juóu³² jná¹³, cue²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ hnú² qui¹ tiá² lín³ yáh³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ tsá² siánh³, la³jmí¹ lín³ tsá² háin², tsá² hláih¹, tsá² lí¹ jmu² lí¹ tsau³² ní² siáh³; sa³jun³ lín³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ tsá² chi² hmah²¹ zenh² ó³².
 12 Jná¹³ má²hien²¹ tun³ jéin³² cun³ jña³ jmá¹, hí³ jienh²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnú² cáun² la³ cun³ quia³ quioh²¹ la³;j³² hí³ lá²³ ná¹”.
 13 Tí³la³ tsá² chi² hí³ hmah²¹ ca³ta³zanh¹ ñí¹ uóunh³ ca³lá², sa³jun³ ca³ziauh³ bíh¹ tsá² hí³ ñí¹ chi³cuú²; hí³ jáun² cáun² ca³ta³dí¹quien² ñí¹ tsí³ bíh¹, hí³ dí¹juáh²³: “¡Hnú² Dió³², cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³, tsá² ren² ná¹ tso³¹!”

14 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², tsá² chi² hí³ hmah²¹ bíh¹ tsá² má²ji² jmí¹ tsí³ jmí¹ ngah²¹ hñú¹³; tí³la³ tsá² fariseo hí³ má¹ná¹, tiá² jí² yáh³ jmí¹ tsí³ jmí¹ ngah²¹. Qui¹ tsá² jmu² pan¹ hnga², tsá² la³ hí³ tí³ má²méih³ bíh¹ hí³ quien²; tí³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ lí³ quien².

Jesús má²míh² tsá¹míh¹

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² dáin² jon² ñí¹con² Jesús, hí³ hnió³ tsú² hí³ Jesús tin³ cuo² dáin². Tí³la³ jmí¹ ca³jíe³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ jmu² tsá² hí³ la³ jáun² né³, jáun² ca³jín³ tsú² tsá² ná¹jan² hí³ dáin².

16 Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ ní² jái¹³, cuí¹ ja³taunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí² jní² náh² jui³² quioh²¹. Qui¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ ní² bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².
 17 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh²: Lí³ua³ jan² tsá² tiá²

he² héih³² quioh²¹ Dió³² la³jmí¹ he² tsá¹míh¹, tsá² la³ hí³ cu³ti³ tiá² lí¹³ hí³ jo³cuo² Dió³².

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Jmí¹jáun² ca³ngáí³ jan² tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² *judíos ñí¹con² Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³² chun¹, ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hí³ jáun² lí¹³ lí³ zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹hi³nio²?

19 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿He³ láih³² juáh³ hnú² hí³ jná¹³ tsá² chun¹? Hí¹ jan² yáih³ tsá² chun¹ tiá² zian², jí³²la³ jan² Dió³² bíh¹ chun¹. 20 Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² héih³² quioh²¹ Dió³², hí³ juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² jmú² náh² juón¹, ha³ lí² jngih³ náh² tsáu², ha³ lí² háin² náh², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ náh² jú¹ tí¹jái², tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”

21 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—La³jí³² bíh¹ hí³ ní² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ la³ cun³ jmí¹ míh² ná¹.

22 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús jé¹ tsá² hí³ né³, ca³juáh³:

—Cun³ jáun² zia³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² hí³ hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hnái¹ la³jí³² hí³ zia³² quián¹³, hí³ jáun² tsoh³ quie³ jáun² ñí¹con² tsá² tia³mi², hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ hánh³ nú² hñu³mi³cuú². Ní¹ má¹lí³² jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³.

23 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ ní² né³, jlánh¹ hlaih³ ta³no¹ tsí³, quí¹hliá² jlánh¹ hánh³. 24 Jmí¹ ca³jíe³ jáun² Jesús hí³ hlaih³ má²nio² tsí³ tsá² hí³, jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—jHénh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hí³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²!

25 Tí³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mí³quie³, la³ cónh³ bíh¹ hí³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

26 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² tionh² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—Hí³ jáun² né³, ¿hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³ liáun³?

27 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Zia³² hí³ tiá² lí¹³ jmu³ tsá²mi³cuóun², tí³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² tin² jmu³.

28 Hí³ jáun² Pé¹ ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ tí³ có³² la³jí³² hí³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hí³ jáun² má²ngí¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú².

29 Jáun² jmí¹jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ lí³ua³ jan² tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hí³ má²ca³chan³ siáh³ jméi² mí¹ziú¹³, rainh²¹ tsú², ñí²cuo² tsú², jí³ jon² tsú² ní² siáh³, cun³ñí¹ hí³ tónh³² tsú² tsáu² jo³cuo² Dió³², 30 tsá² la³ hí³ tí³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ hí³ má²ca³chá³ tsú² jáun² tí³ có³², hí³ jáun² má²jáun² hiáuh³ tsú² siáh³ hí³ lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio².

Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaih³² jéin³² hí³ jún³

(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

31 Hí³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ tí³ la³ có³², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² tí³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ lí¹³ lí³tí³ ca³la³ jí³² hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hí³ ca³jmú³ tsá² lín³ hí³ *tí³² jé¹

Dió³² jmí¹tin², la³jí³² jái¹³ hí³ ca³tin¹

Tsá² lín³ Jon² tsá²mi³cuóun². 32 Tsá² hí³ bíh¹ jienh³ tsá² judíos ñí¹con²

*tsá²cá²jo²¹, hí³ qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹, hí³ tu³ hión³² tsú², hí³ tiu³

hñéi³² tsú², 33 hí³ quiu³ pan³ tsú²

siáh³, hí³ ní¹ má¹lí³² jáun² né³, jn-

gah³ tsú²; tí³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmái¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

³⁴ Tí³la³ tiá² ca³ngí¹³ yáh³ tsá² hí³ hí³ ca³juáh³ jáun² Jesús la³ ní², cu³tí³ tiá² ca³lí³tsin² bíh¹ tsú² he³ dá² jmí¹ niéih³ jái¹³ jáun², qui¹hliá² jái¹³ jáun² jmí¹ lí³ jú¹ jni² bíh¹ hí³ ca³tin¹ tsú².

Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ có³² juú² Jericó

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵ Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ Jesús já¹ juú² Jericó. Can³² jui³² jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá² ten³, hí³ jmí¹ cuá¹mi³² cú¹dáin³. ³⁶ Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² ten³ hí³ hí³ juóun³² lín³² tsáu² má²ñí¹hí¹já²táunh¹, jáun² ca³ngái³ he³ dá² la³ lí¹³. ³⁷ Jáun² tsáu² ca³juáh³:

—Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret bíh¹ cuá¹ja³² ñí¹zio¹.

³⁸ Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³hléh³ tiá³ lín³² hí³ ca³juáh³:

—iHnú² Jesús, jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

³⁹ Jáun² tsá² hí¹tsá²táunh¹ hí³ chí¹ján³ ca³jín³ tsá² ten³ hí³, hí³ jmí¹ hnió³ tsú² cuá³² tsá² hí³ ta³máih³, Tí³la³ tsá² ten³ hí³ má²ná¹, tí³ lí³mi¹ tiá³ ca³hléh³ bíh¹ hí³ ca³juáh³:

—iHnú² jón²zih¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

⁴⁰ Hí³ jáun² Jesús ca³náu², hí³ ca³jmú³ héih³² hí³ tsa³quian³ tsú² tsá² ten³ hí³. Jmí¹ cuan¹ jáun² tsá² ten³ hí³ ta³ñí¹ dí² né³, ca³záih³ dí² la³ lá²:

⁴¹ —¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná¹³ ñí¹con² nú²?

Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³ngái³:

—Hnú² Juóu³² jná¹³, hnó³² jná¹³ hí³ jnia³ siáh³ mí¹ñi³².

⁴² Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—iCuí¹ jnia¹ yáh³! Má²lain³² hnú² qui¹hliá² lí²cháh¹ nú² cáun² honh².

⁴³ Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ mí¹ñí¹ tsá² hí³, jáun²

ngau³ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús hí³ hí¹má²quien² Dió³². Hí³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² ca³jie³ hí³ jáun² ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³².

19

Jesús jenh² Zaqueo

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hí³ Jesús já¹ juú² Jericó. ² Juú² jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³ jmái² Zaqueo. Tsá² hí³ jmí¹ chin¹ ñí¹con² *tsá² chí² hmah²¹. ³ Tsá² hí³ jlánh¹ ca³lí³hnió³ jie³ ní¹juáh³ hin² dá² tsánh² hí³ Jesús; tí³la³ tiá² lí³ yáh³ jien³² tsú², qui¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹ngih³² ñí¹ jáun², hí³ hnga² siáh³ Zaqueo hí³ jlánh¹ tsa¹; jáun² tiá² ca³lí³ yáh³ jien³² tsú² Jesús. ⁴ Jáun² cu³tsa³² chí¹ján³ tsú² cú²jueh³² ngau³, hí³ ja³uu³² tsi³ hmá² sí² ná² chí²¹ tí³ jui³² ñí¹ tsó²¹ Jesús, hí³ jáun² lí¹³ jien³² dí², qui¹hliá² jui³² jaun³² ngá¹³ tsú². ⁵ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús ñí¹ chí²¹ hmá² jáun² né³, ca³ziauh³ ñí¹ tsi³ hmá², jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Zaqueo, tia³jui³² son² ñí¹ ní², qui¹ né³² ca³tin¹ jná¹³ ñí¹jnioh² hñuh³² hnú².

⁶ Jáun² Zaqueo la³jui³² ca³son² bíh¹, hí³ ca³hen³ Jesús ca³la³ hiún² lín³² tsí³. ⁷ Jmí¹ ca³jie³ jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ hí³ ngau³ Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jáun² ca³ziu³ ca³hien³ dí² Jesús, hí³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ hñú¹³ jan² tsá² ren² tso³ bíh¹ ngau³ tsá² ní²?

⁸ Jmí¹ cá¹chánh²¹ jáun² Zaqueo hñú¹³ né³, ca³jmú³ zenh², hí³ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², sá¹ní² niéi², ñí¹con² tsá² tia³mii² cué¹³ jná¹³ cá²tsó¹³ la³jí³² hí³ zia³² quion²¹, hí³ ñí¹con² tsá² má²ca³ma³can¹³ jná¹³ né³, cué¹³ jná¹³ siáh³ quiún³ nió³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ má²ca³hain³² jná¹³ jáun² quioh²¹ tsú².

9 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² tsú²:

—Né³² má²liáun³ tsá² hñú¹³ hñú³ lá², qui¹cu³tí¹³ bíh¹jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ tsá² lá². 10 Qui¹ jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun², má²cuan² hi³ ja³hnáh³² ná¹ tsá² má²já²cuin³. Hi³ ja³lion¹ tsá² la³ hi³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Já¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² zia³² hi³ nio² jo³cuo²

(Mateo 25:14-30)

11 La³ má²ná¹ná³² jáun² bíh¹ tsá² hi³ jái¹³ hi³ cuá¹hle³² jáun² Jesús, jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cónh³i¹ cáun² jái¹³ ñí¹con² tsú², qui¹hliá² tsá² hi³ jmí¹ má²ná¹lín²³ hi³ cu³diá²jan² bíh¹ ma³jnia³² Jesús hi³ hi³ bíh¹ dí² tsá² ca³hiá³² Dió³² hi³ hau³ jái¹³, cun³ñí¹ hi³ jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén. 12 Hi³ jáun² bíh¹ ca³záih³ Jesús tsá² hi³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² cá² mí¹zion² tsá² cáun² hñú³ hi³ jmí¹ ná¹quien². Jáun² jan² tsá² hi³ ngau³ ñí¹ uóunh³, la³ tí³ hué³² siáh³, hi³ ca³ñí¹mi² jái¹³ hi³ lí¹³ lín³ ta²¹ juú²co¹, hi³ hu²¹ cuo² ñí¹ hliáun³; hi³ ní¹ má²li³² jáun² jáunh³. 13 Ñeh² bíh¹ hi³ tsó³² tsú² jáun² ca³teh³ quian³ tsá² quian²¹, hi³ ca³tsóh³ dí² ma³ cú² mei²¹ héih³² quie³ *cú¹tiáú² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsú². Jmí¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² quian³ hi³: “Cuá²ma³hliáun¹³ náh² quie³ má²lí²cué³ jná¹³ ní², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³”. 14 Tí³la³ tsá²co¹ tsú² má²ná¹, jmí¹ ná¹hau² bíh¹. Hi³ jáun² jmí¹ ngau²¹ tsá² hi³ né³, ca³zen³ tsú² tsá² ja¹ hmóu³² hi³ tsa³can³² jái¹³, hi³ tsa³juah²¹ la³ lá²: “Cu³tí¹³ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ lín¹³ tsá² ní² ta²¹ juú²co¹ jnoh¹”. 15 Tí³la³ cun³ jáun² ca³lí³hiáun¹ bíh¹ tsú² hi³ lín¹³ ta²¹; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jaunh³ siáh³

juú²co¹. Jmí¹ cuanh²¹ tsú² jáun² né³, ca³teh³ siáh³ tsá² quian²¹ hi³, tsá² ca³cuéh³ tsú² hi³ quie³, hi³ ca³ngái³ tsú² ní¹juáh³ ha³ cónh³ ca³ta³tsaih²¹ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³². 16 Jáun² tsá² ca³ma³jnia³² la³ñí¹ ta³ ñí¹ tsú² ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² juóu³² jná¹³, má²zia³² cónh³i¹ cú² mei²¹ héih³² cú¹tiáú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ ca³cháh¹ hnú² jáun² jo³uón³² jná¹³”. 17 Jáun² tsá² má²lín³ hi³ ta²¹ ca³juáh³: “Jlánh¹ re² la³ ní², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹. Jmu¹ jná¹³ hi³ hnú² lín¹³ ta²¹ ñí¹con² quia³ juú², qui¹hliá² re² bíh¹ ca³jmuh³ hnú² cun³quionh³ cú¹píh²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³ cuonh² nú²”. 18 Jáun² siáh³ siáh³ jan² ca³ma³jnia³² ta³ ñí¹ tsú², hi³ ca³juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, má²zia³² hñá³ nio² hña³láu³ héih³² cú¹tiáú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ ca³cháh¹ hnú² jáun² jo³uón³² jná¹³”. 19 Ja³bí¹ ñí¹con² tsá² hi³ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²: “Jmu¹ jná¹³ hi³ hnú² lín¹³ ta²¹ ñí¹con² hñá³ juú²”. 20 Jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² juóu³² jná¹³, lá² nio² quie³ hi³ jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² jáun² jná¹³. Cáun² ca³tsaih³² pá¹ñu²¹ bíh¹ jná¹³ quie³ jáun², hi³ ca³hmá³ jná¹³, 21 qui¹hi³hliá² juénh² jná¹³ hnú². Qui¹hliá² ño¹ jná¹³ hi³ hnú² jan² tsá² huáh² tsí³, hnú² jan² tsá² caun²³ hi³ tiá² ca³tin¹ nú² caun¹³, hi³ caun²³ hnú² siáh³ cáun² hi³ tiá² lí²ñíh³”. 22 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ tsá² má²lín³ hi³ ta²¹: “Hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ hliáh¹; cun³quionh³ jèh² ní² huen² bíh¹ hnú² rá¹tsi³² jná¹³ héih³² ñí¹con² nú². Ní¹juáh³ tson² ñíh¹ hnú² hi³ jná¹³ lín³ jan² tsá² huáh² tsí³, jan² tsá² caun² cáun² hi³ tiá² ca³tin¹, jan² tsá² caun² hi³ tiá² ca³ñí³, 23 hi³ jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹ hnú² ta²¹

quie³ ní² quion²¹ jná¹³, uá¹jinh¹
hñú³ ñí¹ rá²tsi³² tsú² quie³ bíh¹
jmí¹ cuá¹tionh² nú², hí³ jáun² jmí¹
cuanh²¹ jná¹³ jmí¹ má²lí¹³ héih¹
jnë¹³ hí³ má²tsin² quie³ quion²¹”.
24 Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³jmú³
héih³² ñí¹con² tsá² tionh² ñí¹ jáun²,
hí³ ca³juáh³: “Quin³² náh² quie³
hí³ jmí¹ nio² jo³cuo² tsá² lá², hí³
cueh¹ náh² tsá² ca³ta³tsaih²¹ ní²
cú² mei²¹ héih³² quie³”.
25 Tí³la³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ca³ngái³: “Hnú²
juo¹³ jnoh¹, já² má²zia³² bíh¹ cú²
mei²¹ héih³² quie³ quioh²¹ tsú²”.
26 Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³juáh³
siáh³: “Juanh³² jná¹³, ní¹juáh³ tsá²
zia³² hí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³
hliáu³ hiáuh³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³
tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tí³ quin³
bíh¹ tsú² la³ cun³ cú¹pih²¹ hí³ zia³²
quioh²¹ tsú².”
27 Hí³ jáun² ca³tin¹ la³jín³²
tsá² hau² jná¹³ hí³ né³, tsá²
tiá² jmí¹ hnió³ hí³ hí³ lín¹³ jná¹³
ta²¹ ñí¹con², cuá²quian³² náh² hí³
má¹tsán¹³ náh² ta³ ñí³² jná¹³ lá²”
—ca³juáh³ tsá² má²lín³ hí³ ta²¹.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús
la³ ní² né³, ngau³ siáh³ juí³²
má²hún¹ hí³ chau²¹ tí³ Jerusalén.
29 Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² jáun² juú²
Betfagé, juú² nio² má²janh² có³²
máh³ míh¹ Olivos, ñí¹ nio¹ siáh³
juú² Betania, jáun² ca³zen³ tsú²
gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³
tsa³táunh¹ chí¹ján³.
30 Hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá¹táunh¹ náh² juú² míh¹
nio² tí³ chí¹ján³ ní², jáun² ní¹
má¹ca³cha³táunh¹ náh² né³, chanh²¹
náh² jan² lo¹ búh¹ míh¹ hí³
cuá¹hñéih¹; jáh³ hí³ hí¹ jan² tiá² hin²
má²ca³ñi³tsin¹. Jáun² cuá²zanh¹
náh² jáh³ hí³, hí³ ñá¹jan³² náh² tí³
lá².
31 Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³ngái³

ñí¹con² hnoh²: “¿He³ láih³² sa³
hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ ní²?”
jáun² juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: “Hliá²
má²hniah³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ bíh¹
jnoh¹ jáh³”.

32 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³
hí³, hí³ jáun² ca³chanh²¹ tsú² jan² lo¹
búh¹ míh¹ la³ cun³ hí³ má²lí²juáh³
jáun² Jesús.
33 Hí³ jáun² jmí¹ má²ná¹záinh³² tsú² lo¹ míh¹ hí³,
jáun² ca³jie³² tsá² joh¹ jáh³, jáun²
ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³
ná¹zanh¹ jáh³ ní²?

34 Jáun² tsá² gon³ hí³ ca³ngái³:

—Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tí³²
Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³.

35 Jáun² ca³ñí¹jan² tsú² lo¹ búh¹
míh¹ hí³ tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús.
Jmí¹ jáun² ca³na³tsí³ dí² ha¹ cu³hna²¹
jáh³ hí³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³zion³
dí² Jesús cu³hna²¹ jáh³.
36 Tá¹la³ jmí¹ hí¹tsau³² jáun² Jesús tí³ já¹
juú² Jerusalén né³, ca³qui³ ca³ja³
tsáu² ha¹ hú¹ juí³² ñí¹ cuá¹tsau³²
jáun² Jesús.
37 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú²
jáun² ñí¹ má²lí³ dí¹ji²³ máh³ Olivos
tí³ juí³² Jerusalén, ca³la³ jín³² tsá²
má²tanh² ta²¹ Jesús ca³ma³liáu³² hí³
hléh³² ca³la³ tiá³ lín³², hí³ hiún²
lín³² tsí³ tsú² ca³ma³tsu³ má³jónh³²
Dió³² ca³tí²¹ la³;j³² hua³jueh³² hí³
má²ca³jie³ jáun².
38 Hí³ ca³juáh³ tsú²
la³ lá²:

—¡Cuí¹ lí³ quien² bíh¹ Tsá² lín³
Re²¹, Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³
héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²! ¡Cuí¹
tionh¹ bíh¹ tsá² zian² hñú³mi³cuú²
cáun² hí³ re² hí³ tin²! Héih³ má³
chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñú³mi³cuú².”

39 Jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹
tsú² jáun² jmí¹ zian² ma³ jan² tsá²
*fariseos, hí³ ca³juáh³:

—Tí³², má²ne³² jin³² tsá² hí¹hleh³²
ní² la³ ní².

40 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Jná¹³ juanh³², sá¹ hi³ tsá² lá² hí¹ já² táunh¹ ta³ máih³ dúh¹, jáun² hí¹ la³ tí³ quín¹ yáh³ jmí¹ má² hléh³² tiá³.

Jesús ho² hi³ ca³tin¹ juú² Jerusalén

41 Jmí¹ má² ñí¹ chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén né³, ca³ jíe³ tí³ ñí¹ nio¹ juú², hi³ jáun² ca³ hó³.
42 Jmí¹ jáun² ca³ juáh³ la³ lá² hi³ ca³ tin¹ juú² jáun²:

—jHen³ ma³ chú³² sá¹ hi³ jmí¹ lí³ ñíh¹³ hnú² né³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ ñiau²¹ tie³ quián¹³, uá¹ jinh¹ má² hía³ jáun¹³ lín³² jmí¹ hniáuh²¹ hi³ lí³ ñíh¹³ hnú²! Tí³ la³ ca³ tin¹ hnú² má¹ ná¹, má² ná¹ hmá¹ bíh¹ hi³ jáun² ta³ né³². 43 Qui¹ chau²¹ jmái¹ hi³ ja³ táunh¹ tsá² jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú²; tsá² hian² tsí³ hí³ qui³ quéih³² hnú², hi³ jmu³ siáh³ ta³² lí³ quín¹ tí³ coh³ hiah³² quián¹³ hnú² ní². Hi³ jáun² cun³ quionh³ ta³² jáun² uú³ tsú² hi³ tsa³ tiónh³² hi³ jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú², hi³ jmu³ tsú² ná¹ pí² ná¹ danh³² cu³ jéin³ quián¹³ hnú². 44 Tsá² hí³ bíh¹ qui³ tóh³² tiú² jóh³², hi³ ma³ hiá² ma³ tsan² tsú² tsá² zian² ní² ñí¹ con² hnú², hi³ jmu³ tsú² hí³ hí¹ cá² mái³ quín¹ tiú² uú² ná¹ tsi²¹ ñí¹ quín¹ rainh²¹, qui¹ cun³ ñí¹ hi³ tiá² ca³ lí³ tsin² yáh³ hnú² jmái¹ hi³ cuan³ Dió³² ta³ máh¹ nú².

Jesús má² jí² cuáh³² chín¹
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

45 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jáun² ca³ ma³ liáu³² hi³ ca³ chu³ ca³ huen³ tsá² jmí¹ ná¹ jmu² ná¹ hna² hí³ ñí¹ jáun²; 46 hi³ ca³ záh³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ juáh³: “Hñú³ quion²¹ jná¹³ dí¹ chan¹ hi³ líéh³² tsú² jná¹³ bíh¹”; tí³ la³ hnoh² né³, tá² hláu² quioh²¹ háin² bíh¹ má² ca³ jmu³ náh².

47 Jmí¹ jáun² ca³ ma³ tin² Jesús tsáu² cun³ tsa³ háu² hñu³ cuáh³²

chín¹ jáun²; tí³ la³ tá¹ la³ jáun² jmí¹ má² ná¹ hnauh² tsá² ná¹ lín³ mi³ jmú³ tsí³, quionh³ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹, jí³ tsá² tan²¹ ní², hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngih³ dí² Jesús. 48 Tí³ la³ tiá² choh²³ yáh³ tsú² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngih³ Jesús, qui¹ hliá² la³ jín³² bíh¹ tsáu² ná¹ lí² hiún² lín³² tsí³ hí³ ná¹ náí³² jē¹ Jesús.

20

Nga² tsáu² ñí¹ con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiau³ dí² jái¹³ hi³ ho²

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

1 Ca³ chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹ má² tin² Jesús tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jmí¹ cuá¹ hieh³² tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³². Jáun² jmí¹ jáun² ca³ cua³ taunh²¹ tsá² ná¹ lín³ mi³ jmú³ quionh³ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹, jí³ la³ má² quionh³ tsá² daun³² tsá² ná¹ ñí¹ juú² ní² siáh³. 2 Jáun² tsá² hí³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Juah²¹ neh²¹, ¿hin² ca³ cué³ héih³² hi³ jmuh³² hnú² ta²¹ ní²? ¿Hin² tsánh² ca³ cué³ jái¹³ hi³ hauh³² hnú² ní²?

3 Jáun² Jesús ca³ juáh³:

—Ja³ bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jái¹³ ñí¹ con² hnoh². Juah²¹ tín² hnoh² neh²¹: 4 ¿Hin² tsánh² ca³ ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³ zion³ tsáu² jmái²? ¿Hí¹ Dió³², ho³ tsá² mi³ cuóun² uá¹?

5 Tí³ la³ tsá² hí³ né³, cáun² lí¹ ca³ juu³ ca³ hlénh³ ja¹ má² tún² hmóu³² bíh¹, hi³ ca³ juónh³ la³ lá²:

—Ñí¹ juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ ze³ tsú², jáun² tsá² ní² né³ lí¹³ nga³: “Hi³ jáun² né³, ¿he³ láih³² sa³ tiá² ta²¹ ca³ tianh³² yáh³ náh² tsú²?” 6 Hi³ ní¹ juáh³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³ tsá² mi³ cuóun² bíh¹ ca³ zen³ tsá² hí³, jáun² quín¹ bíh¹ qui³ jlái³² dí² la³ jín³² tsáu² lí¹³, hi³ jngah³ tsú²; qui¹ jí³ lín² tsáu² bíh¹ ná¹ lín²³ hi³

hla¹ Juan² jmi¹ lín³ jan² *ti³² jē¹
Dió³².

7 Hi³ jáun² cu³tsa³² tiá² ñi³² bíh¹
dí² cú²jueh³² ca³záih³ Jesús. 8 Jáun²
Jesús né³, ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³
juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³
jái¹³ hi³ jmu² jná¹³ la³ji³² ta²¹ lá².

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² hláih¹

(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

9 Jáun² la³ cun³ jmi¹jáun² ca³hléh³
Jesús ñi¹con² tsá² tionh² hi³ ñi¹
jáun², hi³ ca³jmu³ tsú² cáun² jái¹³ lí³
la³ lá²:

—Jmi¹ zian² jan² tsá² ca³ñi³
mi³ uóun²jieh¹³ ñi¹nái² quioh²¹.
Jmi¹ lí²¹ jáun² né³, ca³quiú² tsú²
ñi¹nái² jáun² jo³cuo² tsá² lí¹³ jmu³
ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹
né³, jmi¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹
ñi¹nái² jáun² cun³quionh³ hi³ jienh³²
cú¹píh²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun².
Jmi¹ lí²¹ jáun² jái¹³ la³ ní² né³,
ngau³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ca³lén³
ué³. 10 Jmi¹ cá¹chó²¹ jmaí¹ hi³
ca³láu² mi³ uóun²jieh¹³ né³, jáun²
ca³zen³ tsú² jan² *tsá² má²ná¹hlánh¹
joh¹ ñi¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³
ñi¹nái² jáun², hi³ tsa³mái¹ ca³lá²
hi³ má²ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³
ca³tin¹ tsá² quioh²¹ ñi¹nái². Ti³la³
tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ má¹ná¹, ca³qui³
ca³quiunh³ bíh¹ tsá² zéin¹ hí³ tsá²
quioh²¹ ñi¹nái², hi³ jáun² lí¹ hai²¹
cuá² ta³ bíh¹ tsú² ca³chanh³ dí².
11 Jáun² tsá² quioh²¹ hi³ ñi¹nái² né³,
ca³zen³ siáh³ jan² tsá² joh¹. Jmi¹
cá¹chó²¹ jáun² siáh³ tsá² hí³ né³,
siáh³ bíh¹ siáh³ ca³qui³ ca³quiunh³
tsú² tsá² hí³, hi³ ca³tu³ ca³hión³²
dí² jú¹ hlah³ jú¹ hó³², jáun² lín²¹
bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³jính³². 12 Jáun²
ca³zen³ tsú² siáh³ cónh³i¹ jan² tsá²
joh¹, ti³la³ tsá² ca³hiauh³ hí³ ñi¹nái²
má¹ná¹, cun³ jáun² ca³quiunh³ bíh¹

siáh³ tsá² hí³ ca³la³ ca³cuính³, hi³
ca³chin² dí² ti³ cheih³² hué³².

13 ”Jmi¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lín¹³ tsá²
quioh²¹ hí³ ñi¹nái² la³ lá²: “¿He³
lí¹³ jmu¹ jná¹³ juáh¹³? Cu³tsa³²
jón³² huen² jná¹³ cú²jueh³² cú¹
zein²¹, tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³ lín³².
Len³ jná¹³ ho³sa³ tanh¹³ bíh¹ tsú²
ta²¹ jón³² jná¹³ ní¹ má¹ca³jién³²”.

14 Ti³la³ jmi¹ ca³jién³² jáun² tsá²
ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹
ñi¹nái² né³, ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹
má²tún² hmóu³², hi³ ca³juáh³: “Já²
tsá² ní² bíh¹ lí³quioh²¹ ñi¹nái² lá² ní¹
má¹jun² jmeí²; chú³² cuí¹ jngih¹³ dí²
tsú², hi³ jáun² lí³ quiú¹³ dí² ñi¹nái²
lá²”. 15 Jáun² la³jui³² ca³chin² tsú²
tsá² hí³ ti³ cheih³² ñi¹nái² jáun², hi³
ca³jngih³ dí² tiáunh¹.

[Jmi¹ lí²¹ jáun², ca³ngái³ Jesús
ñi¹con² tsá² hí³.]

—¿He³ lín²³ hnoh² jmu³ tsá²
quioh²¹ hí³ ñi¹nái² ñi¹con² tsá²
ca³jmu³ hí³ la³ jáun²? 16 Tsá² hí³
dá² jáunh³ bíh¹, hi³ ja³ma³tsan² tsú²
tsá² jmu² hí³ ta²¹ ñi¹nái² quioh²¹,
hi³ jáun² tsá² siánh³ bíh¹ cuéh³² tsú²
cú²jueh³² ñi¹nái² jáun².

Jmi¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² tionh²
hí³ ñi¹ jáun² jái¹³ hi³ má²lí²hléh³²
jáun² Jesús, jáun² ca³juáh³:

—iHa³ lí² cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ ní²!

17 Ti³la³ Jesús ca³je³ chí¹tiá³ ñi¹
ñi¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² ngi²³ náh²
jái¹³ ñi¹ rá¹juáh³ jáun² Sí² quioh²¹
Dió³² la³ lá² dúh¹⁷?

Quín¹ hí³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá²
ná¹lín³ ti³² hiah³²,

ta³né³² má²lí³ cá² má³ quín¹ hi³
jlánh¹ bíh¹ quien² bíh¹,

quín¹ hí³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².

18 Hi³ jáun² lí³ua³ jan² tsá²
ca²hính³² quionh³ quín¹ jáun²,
ca³la³ juoh¹ mí¹ siún¹ nio² bíh¹
tsú² lí¹³; hi³ ní¹juáh³ quín¹ jáun² la³

ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ jan² tsáu² né³,
jáun² ca³la³ jui²¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³.

19 La³ cun³ jmi¹jáun² jmi¹
hnió³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³
má²quionh³ ti³² liei²¹ hi³ zanh³
Jesús, qui¹hi³hliá² ca³li³tsin² tsú²
hi³ Jesús má²lí²jmú³ cáun² jái¹³ hi³
ca³tin¹ hí³ dí²; ti³la³ tiá² lí³ yáh³
zanh³ tsú² Jesús, qui¹hi³hliá² juénh²
tsú² tsá² ná¹ngih³² hí³.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí²
má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹
(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

20 Jáun² cu³tsa³² ca³zen³ tsú²
cú²jueh³² tsá² tsa³cá² tsa³lian² Jesús,
hi³ tsa³jmú³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ tsá²
chun¹. Jáun² tsá² hí³ ca³can³ re²
lín³² hua³hi¹³ jē¹ Jesús, ní¹juáh³
ní² lí¹ ca³hléh³ tsú² cáun² jái¹³
tiá² ca³ti²¹, hi³ jáun² lí¹³ jienh³ dí²
ñí¹con² tsá² lín³ ta²¹. 21 Jáun² tsá²
hí³ ca³juáh³ ñí¹con² Jesús:

—Hnú² Ti³², né¹ jnoh¹ hi³
jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ hieh³² hnú²;
hi³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ tiá² jmuh³²
hnú² hi³ quien² jan² hi³ jan² tiá²
quien², ti³la³ hnú² bíh¹ hieh³² tsáu²
jú¹ tson² hi³ ca³ti²¹ jui³² quioh²¹
Dió³². 22 Jáun² juáh¹³ hnú² neh²¹.
¿Hí¹ ca³ti²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ quie³
hi³ mi³² *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juú²
Roma, ho³ tiá² hniáuh³²?

23 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³li³tsin²
bíh¹ hi³ hlah³ hi³ ná¹quionh² chí¹
tsá² hí³, jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—[¿He³ láih³² sa³ cá² lau²³ hnoh²
jná¹³?] 24 Híe¹ náh² cáun² *cú¹tiáú²
neh²¹. ¿Hin² mi³ ñí¹ tá²lá¹ ñí¹ lá²,
hi³ hin² hi³ jmái² tón³² lá² siáh³?

Jáun² né³, tsá² hi³ ca³ngái³:

—Quioh²¹ tsá² cuá¹lín³ hi³
mi³chí¹ bíh¹ ní³².

25 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³
lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lín³
mi³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ hiáuh³,

hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³
hi³ ca³tin¹.

26 Hí³ jáun² tiá² ca³láih¹³ yáh³ tsá²
hí³ hi³ jmi¹ ca³ jmi¹ lan³ Jesús ta³
ñí¹ tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun²; hi³
jáun² lí¹ ca³ta³ná¹jie³² bíh¹ tsú² jmi¹
má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní². Jáun²
tie³ bíh¹ ta³tonh¹ tsú² cú²jueh³².

Nga² tsáu² ca³ti²¹ hi³jenh¹³ tsú²
(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

27 Jmi¹ lí²¹ jáun² né³, cua³taunh²¹
ma³ jan² tsá² *saduceos hi³
cua³jien³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá²
saduceos hi³ tiá² ta²¹ haih²¹ yáh³
hi³jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun²
bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús jái¹³
lá²:

28 —Hnú² Ti³², ñí¹ liei²¹ quioh²¹
hla¹ Moisés rá¹juáh³ ní¹juáh³ jan²
tsá²ñuh² ca³jun³ ta³ tiá² ca³li³zian²
jon² quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo², jáun²
tsá²ñuh² dá¹jon²¹ hla¹ hí³ ca³tin¹
jan³ siáh³ tsá²mi³ hí³, hi³ jáun²
lí³zian² jon² hi³ ca³tin¹ hla¹ hí³.

29 Jáun² né³, jmi¹ zian² cá² mí¹zionh²
tsá²ñuh² hi³ jmi¹ ná¹lín³ quiaun³
má²tún² rainh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³.
Tsá² má²ján³ né³, ca³jan³ tsá²mi³,
ti³la³ ca³jun³ bíh¹ tsú², hí¹ jan² yáh³
jon² tsú² tiá² ca³li³zian². 30 Jáun²
dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³
cuo² quionh³ tsá²mi³ hnái³ hí³.

Ja³bí¹ ca³jun³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³,
hí¹ jan² yáh³ jon² tiá² ca³li³zian².
31 Jáun² tsá² ñí¹ má²gáun³ hí³ né³,
ca³jan³ siáh³ tsá²mi³ hí³. Siáh³
bíh¹ siáh³ ca³jun³ tsá²ñuh² hí³. La³
jáun² bíh¹ lí³ quioh²¹ tán¹ quiaun³
tsá² hí³, hi³ hí¹ jan² yáh³ jon² tsá²
quiaun³ hi³ tiá² ca³li³zian². 32 Jáun²
ñí¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³
tsá²mi³ hí³ hnga². 33 Hí³ jáun² né³,
ní¹ má¹ti³ ñí¹ ca³jenh¹³ tsú² ¿hin² dá²

tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³ ñí²cuo²
tsá²mi³ hí³, qui¹ tán¹ quiaun³ bíh¹

tsá²ñuh² hí³ ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mi³ hí³?

³⁴Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹ jaun³² jéinh³² tsá²mi³ tsá²ñuh² cuo², ³⁵ti³la³ tsá² ca³tin¹ hí³ tsánh³² ñí¹ chu²¹ ní¹ má¹ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²ca²tsan³ né³, tsá² la³ hí³ tiú²uú² cuo² jéinh³² yáh³, sa³jun³ cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hí³ jéinh³² cuo², ³⁶qui¹ ñí¹ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² jún³. Qui¹ má¹jáun² lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹. Jon² Dió³² bíh¹ má²lín¹³ tsú², qui¹hliá² má²ca³jenh¹³ tsú². ³⁷Ta³bí¹ hnga² hla¹ Moisés yáh³ ca³hléh³ hí³ ca³tin¹ tsá² jenh¹³ ja¹ tsá² má²ca²tsan³, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² jái¹³ hí³ ca³ti²¹ sí² hia³² ja¹ hmá² ton². Ñí¹ jáun² rá¹juáh³ hí³ Dió³² Juo¹³ dí²lín³ Dió³² ñí¹con² Há²bran²¹, Isaac, jí³ Jacob ní² siáh³. ³⁸Qui¹ Dió³² dá²lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jún¹. Qui¹ ñí¹con² Dió³² ca³la³ jí³lin² bíh¹ tsáú² ná¹liéh²¹.

³⁹Jmí¹jáun² né³, ma³ jan² ti³² liei²¹ ca³záih³ Jesús:

—Chú³² lín³² bíh¹ la³ jmí¹ má²lí²juah²¹ hnú² ní² Ti³².

⁴⁰La³ cun³ jmí¹jáun² tiú²uú² hin² ca³tia³ yáh³ tsí³ hí³ nga³ siáh³ jái¹³ ñí¹con² Jesús.

¿Hin² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ tsá² lín¹³ Cristo?

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

⁴¹Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² ná¹juáh²³ tsáú² hí³ Tsá² lín¹³ Cristo jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹? ⁴²Já² ñí¹ Sí² Salmos ca³juáh³ hnga² hla¹ Dá²vi²¹ la³ lá²:
Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záih³ Ti³²

Juóu³² jná¹³ la³ lá²:
Ti³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,

⁴³ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hí³ jmu¹ jná¹³ hí³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun² jli²¹ hí³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien², hí³ ná¹tsin²¹ hnú² tanh¹.

⁴⁴»Hi³ jáun² né³, ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ hí³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹?, qui¹ ta³bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ hí³ la³ ca³juáh³ hí³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hí³ Cristo.

Jesús jñéih²³ tsáú¹³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

⁴⁵Jmí¹jáun² jmí¹ ná¹nái³² ca³la³ jín³² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun² jái¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² Jesús ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ ti³con², jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:

⁴⁶—Hua³hín¹³ náh² jmu³ quiúnh¹ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹, qui¹ tsá² hí³ jlánh¹ zain³² hí³ quíh³² hmih³² cuo² hí³ ñí³taunh¹ ti³ hlá² ti³ ní², hí³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hí³ tsáú² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ca³jenh² dí² já¹ hmah²¹, hí³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, jí³ hí³ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² ní¹ má¹ca³cha³taunh¹ ñí¹ nio² jmáí¹.
⁴⁷Tsá² hí³ bíh¹ tsá² quin²³ sí¹ hñú¹³ tsá²mi³ hnái³, hí³ má¹lí³² jáun² né³, lí¹ ráin³² ñí¹ cun³quionh³ hí³ liéinh³² jáun² Dió³² ué³ lín³². Cun³ñí¹ hí³ jáun², ti³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ héih³² hí³ tá¹tsin¹ tsú² ní¹ má¹jáun².

21

Quié³ ca³cué³ tsá²mi³ hnái³ tia³mii²

(Marcos 12:41-44)

¹Jmí¹jáun² ca³jie³ Jesús hí³ toh² tsá² hánh³ quie³ hñu³ cuó² quioh²¹ cuáh³² chín¹ hí³ cue³² ñí¹con² Dió³².
²Ja³bí¹ ca³jien³² tsú² siáh³ jan² tsá²mi³ hnái³ tia³mii² hí³ dí¹taunh³²

tun³ cú¹dáin³ hñu³ cuó² jáun².
 3 Jmí¹jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³
 hnoh², hi³ tsá²mi³ hná³ tsá² tia³mi²
 ó³² bíh¹ tí³ hliáun³ má²lí²cué³² la³
 cónh³ bíh¹ jí³lín² tsá² hánh³. 4 Qui¹
 la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ ní² cue³² la³
 cun³ hi³ má²ziau³² quioh²¹ bíh¹,
 tí³la³ uá¹jinh¹ tia³mi² tsá²mi³ ó³²,
 má²lí²cué³² bíh¹ tsú² la³jí³² hi³ jmí¹
 raunh³²; quie³ hi³ jmí¹ má²ma³hau³
 hi³ ma³zian² bíh¹ tsú² quioh²¹.

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmá¹
 tsúnh¹³ cuáh³² chín¹

(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

5 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² tsá²
 ná¹juáh²³ hi³ jlánh¹ re² ca³lí³ cuáh³²
 chín¹ cun³quionh³ quín¹ chú³²
 jniá³, jí³ la³ má²quionh³ la³jí³² hi³
 lí¹ ca³cué³ tsáu² ní². Jáun² Jesús
 ca³juáh³ la³ lá²:

6 —Chau²¹ bíh¹ jmá¹ hi³ hí¹
 cá² má³ quín¹ tiú²uú² ná¹juín¹
 ñí¹ quín¹ rainh²¹; la³jí³² bíh¹ juú¹
 tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lí³ lín¹ ñí¹ táuh³
 jmá¹

(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

7 Jmí¹jáun² ca³ngáih³ tsá² hi³
 Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ¿lí³ lí¹³ la³ cun³
 hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní²? ¿Ha³ dá²
 lánh³ rón³² lí³ lín¹ hi³ má²ja³quián³
 lí¹³ la³ jáun²?

8 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² hnoh² jmu³
 hi³ tiá² lí¹ lí³can² náh². Qui¹
 juóun³² lín³² tsáu² ja³táunh¹ hi³
 ja³jmú³ hi³ lín³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³,
 hi³ ja³juah²¹: “Jná¹³ bíh¹ lín³
 Cristo”; hi³ juáh³ tsú² siáh³: “Né³²
 má²cá²chó³² jmá¹”. Tí³la³ ha³ lí²
 tanh³ hnoh² ta²¹ tsá² la³ hí³. 9 Hi³
 ní¹ má¹ca³niéih² náh² hi³ zian² tsá²
 jmu² hniéi², hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³
 siaun³² tí³ hlá² tí³ ní², ha³ lí² juenh³

náh². Qui¹ la³ jáun² ca³tí²¹ lí¹³ bíh¹
 la³ñí¹, tí³la³ jun³juáh¹³ má²tsa³hín³
 yáh³ jaun³².

10 Jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Tsá² zian² cáun² hué³² jmu³
 hniéi² quionh³ tsá² zian² hué³²
 siáh³, jí³ tsá² hín¹³ hué³² ñí¹ hliáun³
 quiu³ tín³ siáh³ quionh³ tsá²ján²
 tsá²ján². 11 Hi³ ñí¹ hliáun³ siáh³ qui³
 jéh³ hué³² tiá³ lín³², hi³ lí³ zia³²
 siáh³ ho³cuóun³ jí³ hí³ hí³ tsáu¹ ní²
 siáh³. Chi³cuú² siáh³ qui³ jnia³ hi³
 cáu² hí³ jueh³².

12 ”Tí³la³ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ la³jí³²
 hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² má¹ná¹,
 má¹jáun² hi³ tsa¹ tsú² hnoh²,
 hi³ zaunh³ tsú²; hi³ tsa³juá² tsú²
 hnoh² hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí², hi³
 tsa³ma³re² tsú². Jau³ tsú² hnoh² hi³
 táuh³² tsú² hñu³ml¹ñí², hi³ tsa³juá²
 tsú² siáh³ hnoh² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho²
 já¹³ jí³ ta³ ñí¹ tsá² ná¹lín³ re²¹
 siáh³, cun³ñí¹ hi³ ca³tín¹ jná¹³.
 13 Má¹jáun² má²lí¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹
 tson² hi³ ca³tín¹ jná¹³. 14 Ñí¹ jí²¹
 la³ cháh¹³ náh² cáun² honh² bíh¹,
 hi³ tiá² qui¹ hnáuh¹³ náh² honh²
 hi³ he³ já¹³ cuá¹ngah³ náh² ta³ ñí¹
 tsá² hí³. 15 Qui¹ jná¹³ bíh¹ Tsá²
 cué¹³ já¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jmá¹
 jáun², hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ jnia³
 jmí¹ honh² náh²; ca³la³ hí¹ jan² tsá²
 hau² hnoh² tiú²uú² ñí³² ha³ lánh³
 rón³² nga³ lí¹³. 16 Hi³ hí¹ ca³la³ tí³
 ñeh² mí²ziúh² yáh³ hnoh² tsa³jienh³
 hnoh² ñí¹ta²¹, jí³ tsá² jan² ñeh²
 mí²ziúh² náh² quiúnh¹ ní², jí³ jun³
 renh² náh², jí³ tsá² juónh³² náh²
 re² quiúnh¹ ní² siáh³; hi³ ma³ jan²
 hnoh² jngah³ tsú² siáh³. 17 Tsá²
 zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹
 lí³hau² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tín¹
 jná¹³. 18 Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, hí¹
 cá² má³h³² yáh³ jnú² chnh³² hnoh²
 tiá² lí¹ tsa³há³. 19 Jáun² ní¹juáh³
 la³ má²nio² ní² cáun² honh² hnoh²,

jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hi³ lí¹³ zian²
 náh² cun³ jmí¹hi³nio².

20 "Ní¹ má¹ca³jieh³ hnoh² hi³
 juóun³² lín³² hliáu³ má²ná¹pí²
 ná¹danh³² la³ cu³ la³ jéin³ juú²
 Jerusalén, jáun² má¹jáun² lí³ ñíh¹³
 hnoh² hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³²
 jmái¹ hi³ tsa³hín³. 21 Hi³ jáun² jmái¹
 jáun² má²hniáu^{h32} cuon³ tsá² hín¹³
 tí³ Judea ñí¹ lí³ máh³; hi³ tia³juí³²
 siáh³ cuí¹ huén² tsá² zian² já¹ juú²
 Jerusalén, hi³ ha³ lí² cuí¹ cha³tánh¹
 tsá² tiáunh¹ ñí¹ná² tí³ já¹ juú².
 22 Quí¹ jmái¹ jáun² cáun² jmái¹ hi³
 jlánh¹ ma³tson¹³ Dió³² tsáu² bíh¹,
 jmái¹ hi³ hniáu^{h32} lí³tí³ ca³la³ jí³²
 hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³².
 23 J^llánh¹ juo²³ tsá²mi³ tsá² ná¹quian²
 jon² jmái¹ jáun², jí³ tsá² ná¹jan²
 dáin² tiúh²³ ní² siáh³! Quí¹ jmái¹
 jáun² lí³ zia³² uu³mi²tsí³² huáh² tsí³
 cu³tí¹³ tá¹ cáun² hué³² lá², cáun² hi³
 jlánh¹ ma³tso² tsá² hué³² lá² tsí³.
 24 Jmái¹ jáun² juóun³² bíh¹ tsáu²
 tsán¹³ ja¹ hniéi² jáun²; hi³ tsá² zian²
 hué³² ñí¹ hliáu³ siáh³ ma³tson¹³
 tsá² hué³² lá². Hi³ *tsá²cá²jo²¹ né³,
 ha³ zónh³² tsá² juú² Jerusalén lá²,
 ca³la³ tí³ ñí¹ ca³tsín¹³ jmái¹ hi³ cue³²
 Dió³² jái¹³ hi³ lí¹³ la³ jáun².

*Jmái¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun²
 (Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos
 13:24-37)*

25 "Má¹jáun² jnia³ lí²¹ chí³cuú²,
 ñí¹ he¹ hiú², ñí¹ he¹ zíh², jí³ ñí¹
 hai²¹ chí¹jmái²¹ ní² siáh³. Má¹jáun²
 siáh³ hí³² lín³² tsí³ tsá² zian² ñí¹
 hué²¹ lá², hi³ tsa³cáun² lín³² tsí³
 tsú² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá³ hen³
 má¹cá²quih³² ma³ quin³² ma³
 cun³ tsín¹ jmí²miih²¹. 26 Ca³la³ hi³
 tánh³² tsí³ tsú² hi³ hi³² tsí³ ca³tí²¹
 la³jí³² hi³ né³bí¹ lí¹³ ñí¹ hué²¹ lá²;
 quí¹ hí¹ ca³la³ tí³ pí³ hi³ jniá³
 chí³cuú² yáh³ ru³ juá³. 27 Hi³ jáun²
 má¹jáun² máh³ má²jién³² tsú² Jon²

tsá²mi³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ juí³²
 já¹ jnie² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³
 jueh³² quioh²¹, hi³ lín¹ hi³ quien²
 lín³² tsú². 28 Ní¹ má¹ca³lí³liau³ la³
 cun³ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní²,
 jáun² háun¹ náh² nó¹ tianh³ hi³
 ziauh¹ náh² máh¹ chí³cuú², quí¹
 má²ja³quián³ cu³tí³ bíh¹ liáu³ náh².

29 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³
 ní², ca³jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ hi³ lí³
 la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³ la³ cun³ lí²³ hmá²
 sí² co², ho³ lí³ua³ cáun² hmá² siáh³
 siáh³. 30 Ní¹juáh³ ca³jieh³ hnoh² hi³
 hmá² jáun² má²ná¹hion² siáh³ mu²¹
 zíh³, hmóu³² bíh¹ hnoh² má²ná¹ñíh¹
 hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³² jmí¹
 ñí²hiú². 31 Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³,
 ní¹juáh³ má²jieh³² hnoh² hi³ má²lí²
 la³jí³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní²,
 jáun² má²ñíh¹ náh² hi³ má²ja³quián³
 bíh¹ jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹hó³² jái¹³
 cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³².

32 "Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh²,
 hi³ la³jí³² hi³ ní² lí¹³, ñeh² bíh¹
 hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian² jmái¹ hi³
 ziaun² dí² lá². 33 Chau²¹ jmái¹
 tsa³hín³ la³jí³² hi³ jnia³ chí³cuú²,
 la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tí³la³
 jái¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³²
 jmái¹ tsa³hín³ yáh³.

34 "Hua³hín¹³ náh² jmu³, ha³ lí²
 cué² náh² jái¹³ hi³ lí¹ jí²¹ honh²
 náh² cun³quionh³ hi³ cú² hi³ húh²³
 náh² hliáu³, jí³ hi³ ma³heinh²¹ náh²
 ní², jí³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ hí³²
 honh² náh² ca³tí²¹ lánh³ zian² náh²
 ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³. Ní¹juáh³ hi³
 jmúh¹³ náh² hua³hín¹³, jáun² tiá²
 lí¹ hiá¹han¹ hnoh² ní¹ má¹cá²chó³²
 jmái¹ jáun², 35 la³jmí¹ tah³² cáun²
 liá³. Quí¹ ñí¹con² ca³la³ jí³lin² tsá²
 zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹
 chau²¹ jmái¹ jáun². 36 Jáun² tianh³
 náh² hua³jan²¹, hi³ ná¹lien¹ náh²
 Dió³², jáun² lí³ zia³² jái¹³ hi³ liáu³
 náh² ca³tí²¹ la³jí³² hi³ né³bí¹ lí¹³, hi³

jáun² lí¹³ má¹jnia¹³ náh² siáh³ ta³ ñí¹
Jon² tsá²mi³cuóun².

³⁷ Jáun² Jesús ca³ma³tin² tsáu²
ta³ jma² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ ní¹
má¹ca³nié² jáun² né³, tí² tsa³jnioh²
ti³ máh³ míh¹ Olivos. ³⁸ Hi³ jáun²
ji³lin² tsáu² tí² tsá²táunh¹ hñu³
cuáh³² chín¹ ta³ hú²nié² hi³ tí²
tsá²nié³ jē¹ Jesús.

22

Má²ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ zanh³ Jesús
(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos
14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

¹ Jmí¹ má²ja³quián³ ti²¹ *Jmí¹hién¹,
jmái¹ hi³ cúh² tsá² *judíos *hi³
cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá²
tie³ jan² yáh³. ² Hi³ jáun² jmí¹jáun²
ca³hnauh² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³
tsí³ quionh³ tsá² ná¹lín³ ti³² liel²¹,
hi³ ha³ lánh³ lí¹³ jngih³ dí² Jesús,
quí¹hlíá² jmí¹ juénh² tsú² ní¹ he³
ca³jmú³ tsáu² ñí¹con² tsú² hmóu³².

³ La³ cun³ jmí¹jáun² ca³hi³
*Satanás hñu³ tsí³ Judas, tsá² ja³
juú² Queriot, tsá² jmí¹ lín³ hi³
jan² tsá² quian³tun³. ⁴ Jáun² tsá²
hí³ bíh¹ ca³ñí¹lien¹³ tsá² ná¹lín³
mi³jmú³ ji³ tsá² ná¹chín¹ hi³ jmu²
hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ ní² siáh³; hi³
ca³ñí¹juónh¹³ dí² quionh³ tsú² hi³
ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jienh³ dí² Jesús.
⁵ Jáun² tsá² ná¹ngih³² hi³ né³, ca³li³
hiún² lín³² bíh¹ tsí³ cun³quionh³ jái¹³
hi³ ca³juáh³ Judas, jáun² ca³jmú³
tsú² jái¹³ hi³ cué³² quie³. ⁶ Jmí¹jáun²
ca³jmú³ Judas cá²hon³ quionh³
tsá² hí³, hi³ ca³hnauh² dí² tsí³ ha³
lánh³ rón³² lí¹³ tsa³jienh³ dí² Jesús,
ní¹juáh³ cáun² jmái¹ hi³ tiá² hin²
ná¹ngih³² quionh³ tsú².

Jesús jmu² má³² hi³ lí³ nóh³²
ca³ti²¹ hi³ jún³

(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-
25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-
26)

⁷ Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ cua³hlau³
Jmí¹hién¹, jmái¹ hi³ cúh² tsá² judíos
hí³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹
tiá² tie³ jan², jmái¹ hi³ jngih² tsú²
jáun² *já¹ziáh² míh¹, ⁸ jmí¹jáun²
ca³zen³ Jesús Pé¹ quionh³ Juan², hi³
ca³záih³ dí²:

—Cuá²táunh¹ náh², cuá²jmu³
hua³jan²¹ má³² hi³ cúh¹³ dí² tá¹la³
Jmí¹hién¹ lá².

⁹ Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáih³
Jesús hi³ ca³juáh³:

—¿Ha³ jinh¹ hnáu² hnú² hi³
tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³²?

¹⁰ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ñí¹ má¹ca³tiónh³² hnoh² já¹
juú² Jerusalén, jenh¹³ náh² jan²
tsá²ñuh² tsá² quiaun² tse³ ha²¹
jmái². Jáun² cuá¹táunh¹ náh²
cu³chin¹ cu³hna²¹ tsá² hí³ ca³la³ ñí¹
hein²¹ tsú² ñéih³. ¹¹ Jáun² juoh¹
hnoh² tsá² hñú¹³ ñí¹ jáun²: “Ti³²
Juo¹³ jnoh¹ ñí¹juah²¹: ¿Ha³ jinh¹ lí³
ñéih³ ñí¹ cueh³² tsú² tsáu², ñí¹ lí¹³
cuh²¹ jná¹³ má³² quioh²¹ Jmí¹hién¹
lá², quiúnh¹ jná¹³ tsá² hain²¹ ti³ con²
ná¹?” ¹² Hi³ jáun² tsá² hñú¹³ hi³
tsa³jau² hnoh² cáun² ñéih³ jueh³² ñí¹
tun³ tsin¹, ñí¹ má²lí³ re². Ñí¹ jáun²
bíh¹ cuá¹jmu³ hnoh² hua³jan²¹
má³² quiú¹³ dí².

¹³ Hi³ jáun² né³, ja³taunh²¹ bíh¹
tsá² hí³, jáun² ca³li³ti³ bíh¹ la³ cun³
rón³² hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús. Hi³
jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú²
hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹hién¹.

¹⁴ Jmí¹ má²li³² jáun² né³, ca³chó³²
Jesús la³ má²quionh³ ti³² tsá²
quian³² hí³ jē¹ dí², hi³ ca³tiánh³ ñí¹
mesa. ¹⁵ Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³:

—Má²ngau³² jmái¹ bíh¹ hu²¹
tsin³² jná¹³ hi³ cuh²¹ má³² quioh²¹
Jmí¹hién¹ lá² quiúnh¹ ná¹ hnoh², ta³
ñeh² bíh¹ hi³ má¹tso¹ jná¹³ tsin³².
¹⁶ Ti³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh²
hi³ tiú²uú² cuh²¹ yáh³ jná¹³ siáh³

má³² la³ lá² ñeh² bíh¹ hi³ lí³ tí³ nóh³² lí³ má³² lá² ñí¹ cuá¹ quien² Dió³².

17 Jmí¹ jáun² ca³ can³ dí² cáun² copa, hi³ ca³ cuéh³ tiá¹ hmah¹ Dió³², jáun² ca³ záih³ dí² tsá² hi³:

—Quian² hnoh² copa lá², hi³ ngi²¹ náh² ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² ní².
18 Juanh²¹ jná¹³ ñí¹ con² hnoh² hi³ tiú² uú² aih²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mī³ uóun² jieh¹³ lá², ca³ la³ tí³ ní¹ má¹ cá² chó³² jmái¹ hi³ má² cuá¹ ho² jná¹³ jái¹³ cun³ quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³² máh³.

19 Jáun² ca³ can³ dí² siáh³ hi³ cuú² miih²¹, hi³ jáun² ca³ cuéh³ dí² siáh³ tiá¹ hmah¹ Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ ca³ dí², hi³ jáun² ca³ tsóh³ dí² ñí¹ con² tsá² hi³, hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ hi³ cuen²¹ jná¹³ huen² cun³ ñí¹ hi³ ca³ tin¹ hnoh². Cun³ quionh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ lá² jmí¹ tsú² jmí¹ ja³², chau¹³ honh² náh² jná¹³.

20 Ja³ bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³ jmú³ tsú² quionh³ copa jmí¹ má² lai³² má³², jmí¹ jáun² ca³ juáh³ la³ lá²:

—Cun³ quionh³ copa lá² bíh¹ má² lin¹ hi³ má² ca³ lí³ quien² cáun² nió³² hmaí²¹ cun³ quionh³ jmí² hán¹ jná¹³, hi³ táin³² hi³ ca³ tin¹ hnoh².

21 "Ti³ la³ jan² tsá² cuá³ ñí¹ mesa lá² quiúnh¹ bíh¹ dí² tsa³ jienh³ jná¹³, jan² tsá² jmu² la³ jmí¹ jmu² tsá² ná¹ lí³ dí² cá² hon³ quiúnh¹. 22 Qui¹ jná¹³ Jon² tsá² mí³ cuóun², cuá¹ tsau³² bíh¹ hná¹ he² juí³² hi³ ca³ tin¹; tí³ la³ jílánh¹ juo²³ tsá² jienh³ tsá² hi³!

23 Jmí¹ jáun² ca³ juónh³ tsú² má² tún² hmóu³² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jmu³ la³ jáun².

Ná¹ táinh²³ tsú² hi³ hin² tsánh² jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 20:20-28; Marcos 9:33-37; 10:35-45; Juan 13:1-17)

24 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² né³, ca³ quiú³ ca³ táinh³ tsú² hi³ hin² bíh¹

tsánh² jlánh¹ quien². 25 Ti³ la³ Jesús ca³ zái³ tsá² hi³:

—Tsá² ná¹ lín³ re²¹ zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹ jmu² héih³² ñí¹ con² tsá² cuú² tsá² ta³; hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsá² hi³ joh¹ dí² ma³ quien². 26 Ti³ la³ tiá² ca³ tin¹ yáh³ hnoh² jmúh¹³ la³ jáun². Ní¹ juáh³ tsá² jlánh¹ quien² ñí¹ con² hnoh², hniáuh³² jmu³ tsú² la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² tsá¹ ñú¹ bíh¹; ja³ bí¹ la³ jáun² siáh³, ní¹ juáh³ tsá² ho² jái¹³ ñí¹ con² náh², hniáuh³² bíh¹ jmu³ tsú² la³ jmí¹ jmu² jan² tsá² lín³ quian²¹. 27 Hi³ jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien², hí¹ tsá² cua³² hi³ ñí¹ mesa ho³ tsá² jmu² ta²¹ uá¹? ¿Haun¹³ tsá² cua³² hi³ ñí¹ mesa bíh¹ tsá² quien²? Ti³ la³ jná¹³ zenh² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹.

28 "Hnoh² tsá² má² lí² tianh³ náh² cu³ lí²¹ quiúnh¹ jná¹³ ja¹ la³; jí³² uu³ ml² tsi³². 29 Jáun² la³ jmí¹ ca³ hiáu³² jná¹³ Ñuh³² hi³ ho² jná¹³ jái¹³, la³ jáun² bíh¹ hiau²¹ jná¹³ siáh³ hnoh² 30 hi³ cuá¹ jmuh³ hnoh² má³² ñí¹ mesa quion²¹ jná¹³, ñí¹ ñí¹ jmú²¹ jná¹³ héih³², hi³ lí¹³ cuá¹ tianh³ náh² siáh³ ñí¹ hmá² si¹, hi³ cuá¹ quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹ tá¹ quia³ tún³ tsoh³ tsá² *Israel.

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹ mu²¹ Pé¹ tí³ có³²

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

31 Jáun² Jesús ca³ juáh³ siáh³:

—Hnú² Sí¹ mu²¹, sá¹ ní² jie³, *Satanás má² ca³ ma³ hnoh² hi³ hnió³ tsú² tu³ jua³ hnoh² la³ jmí¹ chí³² tsú² cuú² miih²¹. 32 Ti³ la³ jná¹³ má² cá² mí³ ñí¹ con² Ñuh³² quián¹³ hnú², hi³ jáun² cu³ tí³ tiá² tsa³ con² hnú² hi³ táunh²³ hnú² jáun² ta²¹; hi³ jáun² ní¹ má¹ cá² jéinh³² jáun² honh² hnú², jmúh¹³ nú² hi³ niau²¹ tiá³ hñu³ tsí³ renh² nú² ñí¹ hná¹ ní².

33 Jáun² Sí¹ mu²¹ Pé¹ ca³ juáh³:

—Hnú² Ti³², má²nio² bíh¹ tiá³ tsin³² jná¹³ hi³ ñe¹ quiúnh¹ hnú²; uá¹jinh¹ ñe¹ jná¹³ uá²jai³² hñu³mí¹ñí², hi³ uá¹jinh¹ jún³ jná¹³ siáh³ quiúnh¹ hnú².

³⁴ Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Hnú² Pé¹, juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnú², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hñaih³² jéin³² juáh¹³ hnú² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jmá¹ huáh² tsí³ quioh²¹ Jesús

³⁵ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús ñí¹con² la³jín³² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ zia³² bíh¹ cáun² hi³ ca³lí³ hniáuh³² quián¹³ hnoh² jmí¹ cá¹zéi²¹ jná¹³ jáun² hnoh² hi³ cuá¹hléh¹ náh² jái¹³; jmí¹ ca³juáuh³² jná¹³ jáun² hi³ tiá² cánh¹³ náh² quie³, sa³jún³ cánh¹³ náh² tuh³² hu²¹ má³², sa³jún³ cánh¹³ náh² siáh³ tuh³² tloh³ tanh¹?

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngái³:

—Ján¹han²¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³lí³ hniáuh³².

³⁶ Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Ti³la³ má²za¹³ bíh¹ ta³né³², ní¹juáh³ tsá² nióh³² cáun² tuh³² quioh²¹ má³², cuí¹ quián¹³ tsú², jí³ quie³ siáh³. Ní¹juáh³ zian² tsá² tiá² zia³² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hniáuh³² hñaih³² tsú² hmih³² cháú³ quioh²¹, hi³ jáun² cuí¹ lia²¹ tsú² cáun² mí¹ñí². ³⁷ Qui¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hniáuh³² lí³tí³ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ jái¹³ hi³ má²rá¹lí³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ca³jmú³ tsáu² hi³ lín³ tsú² cú²ren² quionh³ tsá² ren² tso³”. Qui¹ ca³la³ jí³lí³² hi³ rá¹juáh³ ca³tin¹ jná¹³, ca³tí²¹ lí³tí³ bíh¹.

³⁸ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Ti³³², lá² zia³² tun³ mí¹ñí² hmu³.

Jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿Cuí¹ lí³ cu³ ní²!

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lí³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu², ñí¹ téh²³ tsú² Getsemani

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42; Hebreos 5:7-8)

³⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús, hi³ ngau³ tí³ máh³ Olivos la³ cun³ qui³ tan² jmu², la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². ⁴⁰ Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ qui³ tan² jáun² Jesús tsau³², jáun² ca³záih³ tsú² tsá² quionh³ hí³ la³ lá²:

—Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² tiá² lí¹ lí³can² náh².

⁴¹ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ma³uóunh³² Jesús ca³lá² ñí¹con² tsá² hí³, la³ cun³ ñí¹ chau³² cá² má³ quín¹ hí³ tón³² tsú². Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³liéinh³² Dió³² la³ lá²:

⁴² —Hnú² Tia²¹, ní¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú², liau¹ tiá³ jná¹³ hi³ ca³tí²¹ jmái² tsíh³² hi³ ca³tin¹ jná¹³ aih²¹, tí³la³ ha³ lí² cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².

⁴³ Jáun² jmí¹jáun² cuan³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³cué² pí³. ⁴⁴ Hi³ jáun² tí³jlánh¹ pí³ ca³jmú³ bíh¹ tsú² hi³ ca³liéinh³² Jméi², qui¹hliá² jlánh¹ jmí¹ cuá¹má²tso² tsú² tsí³. Jáun² mí²cho¹ má²ná¹jan² jmí² bíh¹ ca³táin² ma³ cu³ táh¹ cáh¹ quioh²¹ tsú² la³ tí³ hué³².

⁴⁵ Jmí¹ ca³náu² tsú² jáun² ñí¹ jmí¹ cuá¹liéinh³² Jméi² né³, ngah³ tí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hain²¹ hí³ tí³ con². Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² jáun² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³ né³, má²ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³, qui¹hliá² má²cá²huóh³² tsú² cun³quionh³ hi³ hñaih³ nio² tsí³.

⁴⁶ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿He³ láih³² sa³ ná¹cuóun¹ bíh¹ hnoh²? Má²né³² nú¹ tianh³ náh² hí³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³², hí³ jáun² tiá² lí¹³ tánh³² náh² tso³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

47 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Jesús, cuan³ Judas, hi³ má²hí¹ quionh³ juóun³² tsáú². Tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quian³tun³ bíh¹; jáun² ca³ja³janh³², hi³ ca³hen³ ní¹ Jesús. 48 Jáun² Jesús ca³záih³ Judas hí³:

—¿Hí¹ cun³quionh³ hi³ hen²³ hnú² ní¹ Jon² Tsá²mi³cuóun² jienh²¹ nú²?

49 Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ quionh³ Jesús hí³ he³ má²lí¹³, jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², ¿tiá¹ quionh¹³ dí² tsá² ní² cun³quionh³ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹?

50 Hí³ jáun² jan² tsá² hí³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹tái³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² híen¹. 51 Ti³la³ Jesús ca³juáh³:

—¿Cuá¹ lí³ cu³ ní²!

Jáun² ca³tí³ dí² cuo² cuá¹ tsá² hí³, jáun² la³. 52 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hléh³ Jesús ní¹con² tsá² ná¹lín³ mí³jmú³, jí³ tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ cuáh³² chín¹, jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ní¹ juú² ní² siáh³, tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ hí³ má²caun³. Hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hí³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹tái³ jí³ hmá² hí³ jau¹³ náh² jná¹³ hí³ tson³, la³jmí¹ lí³ hí³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin²? 53 Jmá¹ ca³la³ jí³², tá¹la³ ca³ñí³² jná¹³ ja¹ ní¹ tionh¹ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² lí¹ ca³tie² hnoh² cuonh² jmí¹jáun². Ti³la³ né³² la³ ca³chó³² jmá¹ quián¹³ hnoh², cáun² jmá¹ ná¹niéih²¹ hí³ tsá² hláinh¹ jmu² pin³.

Pe¹ juáh³ hí³ tiá² cuóun³² Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

54 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³jan³ tsú² Jesús tson³ hí³ ca³ñí¹jan² tsú² la³ tí³ hñú¹³ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá²

híen¹. Jáun² ngau³ ca³lá² Pé¹ sáh³ chí¹cáin² ní¹ uóunh³. 55 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ní¹ jáun² né³, ca³jmú³ sí² ní¹hñú³ jáun². Hí³ jáun² ca³tiánh³ tsú² la³cu³ la³jeín³ sí² jáun². Ja³bí¹ Pé¹ siáh³ ca³cuá³ ja¹ jáun². 56 Jáun² né³, jan² tsá²mi³ lín³ quian²¹ ní¹ jáun² ca³jeí³ hí³ cuá¹tón²¹ Pé¹ ja¹ jáun², jáun² ca³jeí³ chí¹tiá³ ní¹ ní¹ Pé¹, hí³ ca³juáh³:

—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmí¹ ngí³² quionh³ tsá² ó³².

57 Ti³la³ Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³:

—Hnú² tsá²mi³, hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá² ó³².

58 Jmí¹ má²cu³lé³ míh¹ jáun² né³, ca³jeí³² siáh³ jan² tsá² siánh³, hí³ jáun² ca³juáh³:

—Ja³bí¹ hnú² siáh³ jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ tsá² ó³².

Ti³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hí³ ca³juáh³:

—Hnú² tsá²ñuh², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ hí³.

59 Jmí¹ la³ má²cáun² o¹rá¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ jan² tsáú²:

—Cu³tí³ bíh¹ tsá²ñuh² lá² uá²jai³² jmí¹ ngí³² quionh³ tsá² ó³², qui¹ tsá² hín¹³ tí³ Galilea bíh¹ la³².

60 Ti³la³ Pé¹ má¹ná¹, la³ má²juáh³ jáun² bíh¹:

—Hnú² tsá²ñuh², hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hí³ juáh³ hnú² ní².

Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Pé¹, ca³hó³ jan² cá¹tsó³. 61 Jmí¹jáun² ca³jinh³ Ti³² Juo¹³ dí², hí³ ca³jeí³ dí² tí³ ní¹ zenh¹ Pé¹. Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hí³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin²: “Ti³ cu³lé³, ñeh² bíh¹ hí³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hnaih³² jéin³² hí³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³”. 62 Jmí¹jáun² cua³han³ Pé¹ tí³ cheih³² hí³ ca³ñí¹hó² ní¹ngíh³² lín³².

Cónh³² tsú² Jesús cun³ lí³ tsí³

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65; Juan 18:22-23)

63 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tsá² jmí¹ ná¹ jmú² hí³ hua³ hí¹³ Jesús ca³ cónh³² Jesús cú² nga¹, hí³ ca³ quiu³ ca³ pan³ dí²; 64 ca³ jní³ dí² ní¹ hí³ jáun² ca³ záih³ dí²:

—Chí³ jái¹³ neh²¹, hin² tsánh² quiú² po²³ nú².

65 Hí³ hliáun³ ní¹ lín³² bíh¹ jú¹ hlah³ ca³ záih³ dí² siáh³.

Jesús má² zenh² ta³ ní¹ tsá² judíos tsá² ná¹ ní¹

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

66 Jmí¹ má² já² jnia² jáun² né³, ca³ ngih³² la³ jín³² tsá² daun³² tsá² ná¹ ní¹ juú², jí³ tsá² ná¹ lín³ mí³ jmú³ quionh³ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹. Jáun² jmí¹ jáun² ca³ jan³ tsú² Jesús ní¹ ta²¹ ní¹ ná¹ ngih³² jáun² la³ jín³² tsá² ná¹ quien² hí³. Hí³ jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³:

67 —Juah²¹ neh²¹, chí¹ tson² hnú² lín³ Cristo?

Tí³ la³ Jesús né³, ca³ záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Uá¹ cun³ ca³ hie³ yáh³ jná¹³ hnoh² jú¹ tson², jun³ jáun² yáh³ táunh¹³ hnoh² ta²¹, 68 hí³ sá¹ cun³ hí³ jmí¹ nga¹ jná¹³ cáun² jái¹³ ní¹ con² hnoh², hí¹ juáh³ tiá² ngáih¹ bíh¹ hnoh². 69 Tí³ la³ ní¹ má¹ lí³² lá² má¹ ná¹, jná¹³ Jon² tsá² mí³ cuóun², ní¹ ní²¹ jná¹³ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh².

70 Jáun² ca³ la³ jí³ lín² tsú² ca³ juáh³:

—¿Hí¹ Jon² Dió³² máh³ hnú²?

Jáun² Jesús ca³ ngái³:

—Ján³, lín³ jná¹³ la³ cun³ má² lí² juah²¹ hnoh² ní².

71 Hí³ jáun² tsá² ná¹ ngih³² hí³ ca³ juáh³ siáh³:

—He³ láih³² sa³ ca³ lí³ í¹ máh³ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí², já² má² lí² ná¹³ bíh¹ dí² hmóu³² jè¹ tsú².

23

Jesús má² zenh² ta³ ní¹ Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ja³ taunh²¹ tsú² ca³ la³ jí³ lín², hí³ ja³ jan² tsú² Jesús ta³ ní¹ Pilato. 2 Ní¹ jáun² ca³ ní¹ hna¹³ tsú², hí³ ca³ ní¹ juah²¹:

—Tsá² lá² má² ca³ tsanh²¹ jnoh¹, hí³ hlianh²³ tsú² tsá² zian² hué³² lá² quiú¹³ jnoh¹, hí³ juáh³ tsú² hí³ tiú² uú² ca³ tí²¹ má¹ hmah²¹ jnoh¹ hmah²¹ hí³ chí² *tsá² cuá¹ lín³ mí³ chí¹ juú² Roma ní¹ con² jnoh¹. Hí³ juáh³ siáh³, hí³ hnga² hí³ bíh¹ néh¹ ja³² lí³ quien², hí³ lín³ Cristo, tsá² lín³ re²¹.

3 Jmí¹ jáun² ca³ ngái³ Pilato:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ juo¹³ tsá² *judíos?

Jáun² Jesús ca³ juáh³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

4 Jáun² Pilato ca³ záih³ tsá² ná¹ lín³ hí³ mí³ jmú³, la³ má² quionh³ la³ jín³² tsá² tionh² ní¹ jáun²:

—Hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsá² lá² tiá² choh¹ jná¹³.

5 Tí³ la³ tsá² hí³ má¹ ná¹, lí³ mí¹ tiá³ ca³ hléh³ bíh¹, hí³ ca³ juáh³:

—Tsá² ní² jlánh¹ qui² zai³² tsí³ tsáu². Ní¹ ca³ ma³ lí³ áu³² tsú² hí³ hieh³² tsáu², ca³ ma³ lí³ áu³² tsú² la³ tí³ ja¹ tsá² hín¹³ tí³ Galilea, hí³ ca³ hieh³ siáh³ tsá² hín¹³ tí³ Judea, hí³ ca³ la³ tí³ lá² siáh³ má² cuan².

Jesús má² zenh² ta³ ní¹ Herodes

6 Jmí¹ má² lí² nieí³² jáun² Pilato jái¹³ ní² né³, ca³ juáh³:

—¿Hí¹ tí³ Galilea hín¹³ tsá² lá²?

7 Jmí¹ ca³ lí³ ní³² tsú² hí³ tson² bíh¹ ní¹ jáun² hín¹³ tsú², jáun² ca³ zen³ dí² tsú² ní¹ con² Herodes, tsá² cuá¹ chín¹ Galilea, qui¹ hliá² jmái¹ jáun² tí³ tsóh³ jmí¹ cuá³ Herodes hí³ já¹ juú² Jerusalén. 8 Jmí¹ ca³ jien³² jáun² Herodes Jesús jlánh¹ ca³ lí³

hiún² lín³² tsí³; qui¹hliá² má²ngau³² jmá¹ bíh¹ hi³ hu²¹ tsí³ tsú² hi³ jien³² Jesús. Qui¹hliá² má²ca³nái³² tsú² hliáun³ hi³ ca³tin¹ Jesús, hi³ jáun² cáun² jmí¹ má²hu²¹ tsí³ hi³ jie³ cáun² li²¹ bíh¹ tsú² hi³ jmu³ Jesús. ⁹ Jáun² hliáun³ lín³² hi³ ca³ngáih³ dí², tí³la³ Jesús tiá² hi³ ca³juáh³ hí¹ cáun² yáh³. ¹⁰ Jáun² la³jín³² mi³jmu³ quionh³ tí³² liei²¹ jlánh¹ ca³qui³ ca³chá³ tso³. ¹¹ Jáun² Herodes ca³jmúh³² Jesús, la³ má²quionh³ hliáun³ joh¹, la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² lí¹ tsáu², hi³ cáun² lí¹ ca³qui² ca³cónh³² dí² cú²nga¹, hi³ ca³quinh³ dí² cáun² hmih³² jlánh¹ chú³² jniá³, hi³ ca³jmu³ dí² la³jmí¹ lí³ hi³ quien² lín³² tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chanh³ dí² siáh³ ní¹con² Pilato. ¹² Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³juónh³ Pilato re² quionh³ Herodes, qui¹ jmí¹tin² jmí¹ ná¹háun³ bíh¹ tsú².

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³ Hi³ jáun² Pilato ca³ngih³ ca³la³ jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmu³, jí³ tsá²tan²¹ ní² siáh³, la³ má²quionh³ tsá² juú², ¹⁴ hi³ ca³záih³ dí²:

—Tsá² cua³jan³² hnoh² lá² ní¹con² jná¹³, hi³ juáh³ hnoh² hi³ tsá² lá² hlian²³ tsáu²; tí³la³ jná¹³ juanh³² ní¹con² hnoh² hi³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ hi³ chah³² hnoh² quioh²¹ tsá² lá² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ jmí¹ lí¹cán³ jná¹³ jáun² jú¹ tson² quioh²¹ tsú² ní¹ ta³ máh¹ hnoh², ¹⁵ sa³jun³ Herodes yáh³ tsoh³ siáh³. Hi³ jáun² dá² ní¹con² jná¹³ bíh¹ lí²chanh³ tsú² siáh³ tsá² lá². Já² tiá² lin¹ zia³² yáh³ he³ ca³ti²¹ jún³ tsá² lá². ¹⁶ Jí³²la³ tí³ quiú¹pan²¹ bíh¹ jná¹³ tsú² ca³lá², hi³ jáun² má¹ jáun² lion¹ jná¹³. ¹⁷ [Qui¹ tá¹la³ jmu² jáun² tsá² judíos jmá¹ quioh²¹, ca³tin¹ Pilato hi³ líon³² jan² tsá² tson³, qui¹hliá² la³ jáun² jmí¹

ná¹ngí²³ tsú².] ¹⁸ Tí³la³ la³jín³² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³ti³ ca³hóh³² tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:

—¡Cui¹ jún¹³ tsá² ní², hi³ jáun² cui¹ liáun¹³ Barrabás!

¹⁹ Tsá² jmá¹ hi³ Barrabás jmí¹ cuá¹tson³ hñu³mí¹ñí², qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ma³can² tsáu² hi³ tiánh³² tiá³ siaun³² já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³jngih³ siáh³ tsáu². ²⁰ Tí³la³ Pilato má¹ná¹, jmí¹ hnió³ bíh¹ líon³² Jesús, hi³ jáun² jmí¹ ca³liéinh³² dí² siáh³ tsá² hí³. ²¹ Tí³la³ tsá² ná¹ngih³² hí³ má¹ná¹, tí³ lí³mí¹ tiá³ ca³ti³ ca³hóh³² bíh¹, hi³ ca³juáh³ siáh³:

—¡Cui¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹! ¡Cui¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!

²² Jáun² ñí¹ má²hnaih³² jéin³² ca³juáh³ siáh³ Pilato la³ lá²:

—Tí³la³ ¿he³ dá² hi³ hlah³ má²ca³jmu³ tsú² né³? Qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsú² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ ca³tin¹ tsú² jún³. Cáun² cui¹ pan²¹ jná¹³ tsú², hi³ jáun² má¹ jáun² lion¹ jná¹³.

²³ Tí³la³ la³ má²ná¹tí² ná¹hóh³² jáun² bíh¹ tsú², hi³ ná¹hiú² ná¹mi³² hi³ taun³ Jesús crei²¹; ca³la³ ñí¹ ca³lí³ quien² hi³ ná¹juáh²³ tsú² jáun². ²⁴ Hi³ jáun² cáun² ca³jmu³ bíh¹ cú²jueh³² Pilato la³ cun³ hi³ ná¹hiú² ná¹mi³² jáun² tsá² hí³. ²⁵ Hi³ jáun² Barrabás tsá² tí³² hi³ tsí³ bíh¹ tsú² ca³líon³² tsá² ca³ma³can² hi³ tsáu² hi³ tónh³² tiá³ siaun³², tsá² ca³jngih³ hi³ tsáu². Jáun² Jesús bíh¹ ca³jiénh³ dí² hi³ jmúh³² tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ tsú² jmúh³².

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:20-32; Juan 19:17-27)

²⁶ Jmí¹ jáun² ca³jan³ tsú² Jesús hi³ má²já²ton³ dí² crei²¹, hi³ jáun² hú¹ jui³² jáun² né³, ca³zanh³ tsú² jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá² jmá¹ Sí¹mu²¹, hi³ jmí¹ má²cuá¹hen² já¹ juú²; hi³ jáun² ca³di³quian³ dí²

Sí¹mu²¹ hí³ jmáí¹ hi³ cán³ crei²¹ hi³ jmí¹ quian³² jáun² Jesús.

²⁷ Hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³chin¹, hi³ juóun³² lín³² siáh³ tsá²mi³ hí¹hóh³², hi³ hí¹ho² hi³ ca³tin¹ Jesús. ²⁸ Ti³la³ Jesús ca³jíe³ ti³ ní¹ hí¹já²táunh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—Hnoh² tsá²mi³, tsá² Jerusalén lá², ha³ lí² uó² náh² hi³ ca³tin¹ jná¹³. Uo³ náh² hi³ ca³tin¹ náh² hmóu³² bíh¹, jí³ hi³ ca³tin¹ jónh³² náh² ní² siáh³. ²⁹ Quí¹ chau²¹ jmáí¹ hi³ juáh³ tsáu²: “Hen³ ma³ jmí¹ ren² tsá² tiá² jon² zian², tsá² cónh³ tiá² dáin² ca³can³, tsá² cónh³ tiá² dáin² ca³tiunh³”. ³⁰ Hi³ jáun² jmáí¹ jáun² hléh³² tsáu², hi³ záih³² máh³: “Cuí¹ quih²¹ nú² ní¹ quiú¹³ jnoh¹”; hi³ záih³² tsú² siáh³ ní¹ lí³ tsi³cuánh²: “Cuí¹ jlain²¹ jnoh¹ hnú²”. ³¹ Quí¹ ní¹juáh³ ta³bí¹ ní¹con² jná¹³ tsá² lín³ ná¹ la³jmí¹ lí³ cáun² hmá² réh¹ yáh³ má²ná¹jmu² tsá² *romanos la³ lá², tiá¹³ bíh¹ tiá³ ní¹con² hnoh² tiá² jmu³ tsú², hnoh² tsá²juú² Jerusalén lá², tsá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ hmá² má²quiéin².

³² Ja³bí¹ ca³jan³ tsú² siáh³ gon³ tsá² ca³jmú³ tso³ jueh³², hi³ jngih³ tsú² cu³tsa³² quionh³ Jesús. ³³ Jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú² jáun² tsi³ máh³ míh¹ téh²³ tsú² jáun² máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu², ní¹ jáun² ca³ton³ tsú² Jesús crei²¹, la³ má²quionh³ tsá² gon³ hí³, jan² ti³ cuá² chu²¹, hi³ jan² ti³ cuá² cáun¹ siáh³. ³⁴ Hi³ jáun² tá¹la³ má²chí¹tón²¹ jáun² Jesús crei²¹, ca³juáh³:

—Tia²¹, juenh² jmu³ honh² quioh²¹ tsá² lá², quí¹ cáun² hi³ tiá² ní³² bíh¹ tsú² ná¹jmu².

Hi³ jáun² hliáu³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ní¹ jáun² né³, ca³chí² jái¹³, hi³ jáun² jie³ dí² ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ Jesús. ³⁵ Tsá² jmí¹ tionh¹ có³² jáun² né³, jmí¹ ná¹jién³² Jesús.

Hi³ tsá²tan²¹ né³, ca³hléh³ hlaih³ quioh²¹ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—Ca³lión³² bíh¹ tsá² ní² tsá² siánh³; jáun² ta³né³² né³, cuí¹ lión²¹ siáh³ hnga² neh²¹, ní¹juáh³ tson² bíh¹ cu³ti³ lín³ tsú² Cristo, Tsá² ca³quianh³ Dió³².

³⁶ Ja³bí¹ hliáu³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹ Jesús, hi³ ca³jen³ dí² mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ mi³ uóun²jieh¹³, ³⁷ hi³ ca³záih³ dí² siáh³:

—Ní¹juáh³ tson² cu³ti³ hnú² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos, jáun² né³, lion¹ hnú² huen² neh²¹.

³⁸ Hi³ jáun² hná¹³ crei²¹ jáun² jmí¹ chí¹tón²¹ huéh³ hi³ juáh³: “Tsá² Lá² Lín³ Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos”. [Huéh³ jáun² jmí¹ lí³ jú¹ *griego, jú¹ *latín, jí³ jú¹ *hebreo ní² siáh³.]

³⁹ Hi³ jáun² jan² tsá² ná¹tón²¹ hí³ crei²¹ né³, ca³hléh³ hlaih³ quioh²¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ tson² hnú² la³ lín³ Cristo, lion¹ hnú² huen² neh²¹, hi³ jáun² má¹jáun² liau¹ nú² siáh³ jnoh¹.

⁴⁰ Ti³la³ ní¹ tsá² jan² hí³ má¹ná¹, tiá³ bíh¹ ca³liéinh³² tsá² jan² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Há¹ tiá² juénh² hnú² Dió³²? Já² cá²re² má²ta³tsa¹ bíh¹ dí² héih³².

⁴¹ Ti³la³ tsá² lá² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ hi³ ca³jmú³. Ti³la³ jnoh¹ né³, zia³² jái¹³ bíh¹ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsi³², quí¹ cun³ ní¹ hi³ ná¹má²hmah²¹ dí² tso³ hi³ ca³jmú¹³ bíh¹.

⁴² Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ Jesús:

—Hnú² Jesús, cháu¹ hnú² honh² quion²¹ jná¹³ ní¹ má¹cá²chó³² jmáí¹ hi³ ní³hauh³² hnú² jái¹³.

⁴³ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³:

—Jú¹ tson² cu³ti³ juanh³² jná¹³, hi³ né³² cuá¹ ní³ hnú² quiúnh¹ jná¹³ ní¹ chu²¹ ní¹ má²nio² tie³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ Hi³ jáun² jmí¹ má²tí³ cun³ chi³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ ñí¹ tí³ la³nió¹ hni³² tí³ ca³hláu³. ⁴⁵ Jmí¹ ca³nieh² jáun² hiú² né³, ca³zen³ tí³ tun³ zainh²¹ hmih³² hi³ jmí¹ hí¹jnái²³ ñí¹ jlánh¹ híen¹ hñu³ cuáh³² chin¹. ⁴⁶ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:

—Tia²¹, jo³cuonh² hnú² cuí¹ nio² jmí²chí³ quion²¹ jnái¹³.

Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² né³, jun³.

⁴⁷ Jmí¹ ca³jie³ jáun² hliáu³ tsá² chin¹ tsá² *romano hi³ lí³ la³ jáun² né³, ca³ma³quien² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³, tiá² tso³ la³ ca³jmú³ yáh³ tsá² ní².

⁴⁸ Jmí¹ má²lí²jie³ jáun² la³jin³² tsá² ná¹ngih³² hi³ ñí¹ jáun² hi³ lí³ la³ jáun², jmí¹jáun² já¹tanh²¹ ca³la³ qui² quien² ñí¹ tsí³. ⁴⁹ Tí³la³ la³jin³² tsá² jmí¹ cuóun²¹ hí³ Jesús má¹ná¹, jí³ tsá²mi³ tsá² má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ tí³ hué¹³ Galilea, lí¹ ca³ta³ná¹jie²³ ñí¹ uóunh³ bíh¹.

Jmí¹ já¹haun³ Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Jáun² jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² jmái² Sé³², tsá² chun¹, tsá² tí³² tsí³ jmáh³la³ hi³ chu²¹. Tsá² hí³ jmí¹ quionh³ tsá² ná¹lín³ ta²¹ hi³ chin¹; ⁵¹ tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ cá²hon³ quionh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun². Tsá² hí³ né³, jan² tsá² zian² juú² Arimatea hín¹³ tí³ Judea bíh¹, hi³ jmí¹ má²jan³² hi³ lí³ lín¹ hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ jái¹³. ⁵² Hi³ jáun² Sé³² hí³ bíh¹ néi¹ hi³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato. ⁵³ Jmí¹ má²lí²sión³² tsú² jáun² hla¹ né³, ca³tsáinh³²

tsú² cáun² hmih³² jmuh³ tiáu²; hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² hñu³ tá²hláu² quioh²¹ hi³ jmí¹ má²ca³hó³ dí², ñí¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jmí¹ má²ca³tanh² tsú². ⁵⁴ Jmái¹ jáun² jmái¹ hi³ jmu² tsá² judíos hua³jan²¹ la³ji³² hi³ hniáu^{h32} quioh²¹ *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³. Qui¹ jmí¹ má²ca³hláu³ lín³² bíh¹, má²ja³quián³ lí³liáu³ cu³tí³ bíh¹ jmái¹ jáun².

⁵⁵ Hi³ jáun² tsá²mi³, tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Jesús jmí¹ cuá¹han³ Galilea ja³taunh²¹ cu³chin¹ hi³ ca³ñí¹jie¹³ ñí¹ já¹haun³ Jesús, ní¹juáh³ ha³ lánh³ quión³² tsú² hla¹. ⁵⁶ Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² hñu¹³ né³, ca³jmú³ hua³jan²¹ háu² má²ró³² jí³ no¹ má²ró³² ní² siáh³. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² jmái¹ nio² tie³ né³, ca³tiánh³ bíh¹ tsú² tie³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹.

24

Jmí¹ ca³jeh¹³ Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

¹ Jmái¹ hi³ ca³lí³liáu³ jáun² sí²ma¹ná¹, ja³taunh²¹ siáh³ tsá²mi³ hi³ hú²njei² lín³² ñí¹ ca³ñí¹hón²¹ tsú² jáun² Jesús, hi³ má²ná¹quian³² hi³ má²ró³² má²ca³jmú³ jáun² hua³jan²¹. [Ja³bí¹ zian² ma³ jan² tsá²mi³ siánh³ siáh³ ca³ñí¹quionh¹³ tsá² hí³.] ² Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ho³ tá²hón³² né³, ca³jie³ tsú² hi³ tiú²uú² dí¹jnái²³ yáh³ quín¹ ho³ tá²hón³² jáun², qui¹ tí³ có³² bíh¹ la³ má²lí²lín³ tsú². ³ Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun², tí³la³ tiá² tsanh²¹ yáh³ tsú² hla¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí². ⁴ Tá¹la³ má²ná¹hi³² lín³² jáun² tsí³ tsú² né³, ca³jién³² gon³ tsá²ñuh² quih³² hmih³² tiáu² zín³ lín³² hi³ tionh² có³² jáun². ⁵ Jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³yá²han¹ lín²¹ bíh¹,

jáun² cáun² ca³hiéih³ hué³² bíh¹ tsú² ñí¹. Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³, ca³juáh³.

—¿He³ láih³² sa³ ñí¹ ca³tin¹ tsá² má²cá²tsan³ yáh³ hnah²³ hnoh² jan² tsá² zian²?⁶ [Ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², tsá² má²ca³jenh¹³ bíh¹ hí³.] Cháu¹ náh² tín² honh² jái¹³ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² tá¹la³ jmí¹ cuá³tsú² jáun² Galilea,⁷ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ca³tin¹ Jon² tsá²mi³cuóun² hí³ jienh³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² tso³, hí³ lí³ hniáuh³² siáh³ ton³ tsú² ñí¹ crei²¹, hí³ ñí¹ cá²hni² jmái¹ jáun² né³ ca³tin¹ jenh¹³”.

⁸ Hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³chau³ tsá²mi³ hí³ tsí³ jái¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin². ⁹ Jmí¹ má²cuá²tanh²¹ tsú² jáun² hí³ ñí¹jíe¹³ tá²hón³² né³, ca³chá³ ñí¹con² tsá² quian³jan² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, jí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² ñí¹ hna¹ jáun² ní² la³ cun³ hí³ má²lí²jíe³, jí³ hí³ má²lí²niéi³². ¹⁰ Tsá²mi³ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jái¹³ jáun² ñí¹con² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³², jmái²: Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, mí¹ Juánh³, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo, jí³ tsá²mi³ siánh³ siáh³. ¹¹ Tí³la³ tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² má¹ná¹, tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ jē¹ tsá²mi³ hí³, qui¹hliá² ca³lín¹³ tsú² hí³ lí¹ ca³lí³can² bíh¹ tsá²mi³ hí³.

¹² Tí³la³ cun³ jáun² la³juí³² ca³náu² bíh¹ Pé¹ hí³ ngau³ cú²hé² hí³ ja³jíe³ tá²hón³². Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ca³jmú³ hí¹sian², hí³ ca³jáih³ ñí¹ tí³ ñéih³, jáun² ca³jíe³ tsú² hí³ tí³ có³² bíh¹ má²nio² hmih³² tiáú² hí³ jmí¹ tsainh³² jáun² hla¹ Jesús. Jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ hñú¹³, ca³la³ má²hí¹tsá²cáun² lín³² tsí³ ca³tí²¹ la³ cun³ hí³ má²lí³² jáun².

Jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ gon³ tsáú² juí³² juú² Emaús

(Marcos 16:12-13)

¹³ Ja³bí¹ jmái¹ jáun² siáh³ ja³taunh²¹ gon³ tsá² hí³ cáun² juú²

jmái² Emaús. Juú² jáun² tí³ cun³ quia³cáun² kilómetros tí³la³ uóunh³ hí³ tionh² tsú² já¹ juú² Jerusalén. ¹⁴ Jáun² ca³chon¹ tsú² jái¹³ tá¹la³ hí¹tiáunh¹ jáun² juí³², hí³ ca³juónh³ tsú² ca³tí²¹ la³jí³² hí³ má²lí³² jáun². ¹⁵ Tá¹la³ jmí¹ hí¹chon¹ tsú² jáun² jái¹³ né³, ngau³ Jesús má²janh² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ dí²cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³. ¹⁶ Tí³la³ uá¹jinh¹ ca³jien³² tsú² tsá² cuá¹ja³² hí³ quionh³, cun³ jáun² ta²¹ lí³ bíh¹ hí³ tiá² ca³lí³tsin² tsú² hí³ Jesús bíh¹ tsá² hí³. ¹⁷ Hí³ jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá² hí³:

—¿He³ ní³² hí¹juónh³² hnoh²?

Jáun² jmí¹jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² hú¹ juí³², hí³ má²ná¹hai²¹ hlah³ tsí³. ¹⁸ Hí³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² jmái² Cleofas, ca³ngái³, hí³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ huen² tán¹ ní² uá¹ hnú² tsá² tiá² ca³lí³ ñí¹ nú² la³jí³² hí³ má²lí³² já¹ juú² Jerusalén cháu³ jau³ ní², tá¹la³ hí³ ñéi¹ nú² ní²?

¹⁹ Hí³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿He³ má²lí³² dúh¹?

Hí³ jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Zia³² hí³ má²lí³² ñí¹con² jan² tsá² jmái² Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret. Tsá² hí³ tí² lín³ jan² *tí³² jē¹ Dió³², tsá² tí² jmu² hua³jueh³², hí³ ca³la³ hí³ pin³ lín³² jái¹³ quioh²¹ tsú² tí² hleh³²; jan² tsá² tí² hniau³ lín³² Dió³², jí³ tsá²mi³cuóun² ní². ²⁰ Tí³la³ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá²tan²¹, ca³ma³tsón¹³ bíh¹ tsá² hí³, hí³ ca³ñí¹jienh¹³ dí² tsá² hí³ ñí¹con² tsá² *romanos tsá² chin¹; hí³ jáun² tsá² hí³ jngih³ Jesús, hí³ jáun² ca³ton³ tsú² crei²¹. ²¹ Jnoh¹ jmí¹ má²hu²¹ tsí³ hí³ tsá² hí³ jmí¹ liáu²¹ dí² tsá² *Israel. Tí³la³ ta³né³² má²tí³ hni³² jmái¹ hí³ ca³lí³ la³ jáun². ²² Tí³la³ zian² tsá²mi³, tsá² ja¹ hmóu²¹ jnoh¹, hí³ cui²ñí¹jíe¹³ tá²hón³² jmí¹ hú²niéi² lín³². Jmí¹ cuá¹tanh²¹ tsú² jáun² né³, lí²jmú³

tsú² hi³ tsa³ cáun² lín³² tsí³ jnoh¹,
 23 qui¹ lí² chá³² tsú² hi³ tiá² hla¹
 tsanh²¹ yáh³, hi³ jí³² la³ tsá² cuú²
 tsá² ta³ Dió³² bí¹ néh¹ ca³ jnia³ jéinh³²
 dí², hi³ lí² juáh³ hi³ zian² bíh¹
 néh¹ Jesús. 24 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³,
 cui² ní¹ jie¹³ siáh³ ma³ jan² tsá²
 quiúnh¹ jnoh¹ tá² hón³² jáun², hi³
 jáun² la³ cun³ rón³² hi³ má² lí² juáh³
 jáun² tsá² mi³ hí³ bíh¹ lí² jie³ tsú²
 siáh³, tí³ la³ tiá² Jesús ca³ jenh² yáh³
 tsú² má¹ ná¹.

25 Jmí¹ jáun² ca³ záih³ Jesús tsá² hí³
 la³ lá²:

—Jlánh¹ tiá² niuh¹ hnoh²! ¿Hín²
 máh³ jmái¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³ jí³²
 jái¹³ hi³ ca³ juáh³ jáun² la³ jín³² tsá²
 ca³ lín³ hi³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ tin²?
 26 ¿Há¹ tiá² jmí¹ hniáuh²¹ hi³
 ma³ tso² Tsá² lín³ Cristo tsí³ la³ jáun²
 dúh¹; ñeh² bíh¹ hi³ lí³ jnia² hi³ quien²
 tsú²?

27 Hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³ jmú³
 Jesús na²¹ la³ jí³² jái¹³ hi³ rá¹ juáh³
 jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³
 ca³ tin¹ tsú² hnga². Jáun² ñí¹
 Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés tín²
 ca³ ma³ líáu³² tsú² hi³ jmu² na²¹; jmí¹
 lí²¹ jáun² né³, ca³ chá³ siáh³ la³ jí³²
 jái¹³ hi³ rá¹ tloh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹
 la³ jín³² tsá² ca³ lín³ hi³ tí³² jē¹ Dió³²
 jmí¹ tin².

28 Jmí¹ ca³ chá³ táunh¹ tsú² jáun²
 juú² ñí¹ tsa³ táunh¹, jmí¹ jáun²
 ca³ jmú³ Jesús la³ jmí¹ lí³ hi³ cáun²
 tsó³² bíh¹ tí³ chí¹ ján³. 29 Tí³ la³ tsá²
 hi³ jlánh¹ chí¹ tson³ ca³ chan³ Jesús,
 hi³ ca³ záih³ dí²:

—Ñí³ dá² quiúnh¹ jnoh¹; já²
 má² ca³ hláu³ bíh¹, já² má² ní¹ zí³² bíh¹
 dá² la³².

Hi³ jáun² né³, ca³ cuá³ bíh¹ Jesús
 quionh³ tsá² hí³. 30 Jmí¹ má² cuá³
 tsú² jáun² ñí¹ mesa cu³ tsa³² quionh³
 tsá² hí³ né³, ca³ can³ cáun² hí¹ miih²¹,
 jáun² ca³ ma³ hien²¹ dí²; jmí¹ jáun²

ca³ tsunh³ dí² siáh³, hi³ ca³ cuéh³
 dí² tsá² hí³. 31 Hi³ jáun² la³ cun³
 jmí¹ jáun² ca³ niá³ ñí¹ tsá² hí³ hi³
 ca³ lí³ cuóun³² tsú² siáh³ Jesús. Tí³ la³
 la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³ yéin²
 Jesús. 32 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hi³ jan²
 hi³ jan² bí¹ tsú² ca³ záih³ rainh²¹:

—¿Haun¹³ juáh¹³ re² lín³² bíh¹ tí³
 tsí³ dí² jái¹³ hi³ lí² hléh³² tsú² jáun²
 jmí¹ hí¹ jau³² dí² jáun² hú¹ jui³² dúh¹,
 jmí¹ lí¹ jmú³ tsú² jáun² na²¹ jái¹³ hi³
 rá¹ tloh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²?

33 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹
 já¹ tanh²¹ tsú² tí³ já¹ juú² Jerusalén.
 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ jenh² tsú²
 tá¹ quian³ jan² tsá² lín³ hí³ *tí³²
 tsá² quian³² jē¹ Dió³², quionh³
 tsá² siáh³ siáh³. 34 Hi³ jáun² tsá²
 ná¹ ngih³² hi³ ca³ juáh³:

—Jtson² bíh¹ cu³ tí³ ca³ jenh¹³ Tí³²
 Juo¹³ dí², qui¹ ja³ bí¹ ñí¹ con² Sí¹ mu²¹
 Pé¹ yáh³ lí² ma³ jnia³² tsú² má² hmái³!

35 Hi³ jáun² tsá² gon³ hí³ né³,
 ca³ chá³ la³ cun³ hi³ ca³ lí³ jáun²
 hú¹ jui³² tá¹ la³ jmí¹ hí¹ tsá² táunh¹
 tsú² jáun², jí³ ha³ lánh³ rón³² ca³ lí³
 cuóun³² dí² Jesús jmí¹ ca³ tsóh³ jáun²
 hí¹ miih²¹.

*Jesús má² jnia³² ñí¹ con² tsá² hain²¹
 tí³ con²*

*(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-
 18; Juan 20:19-23; 1 Corintios 15:5-
 7)*

36 Tá¹ la³ jmí¹ ná¹ cha³² jáun² tsá²
 gon³ hí³ jái¹³ jáun² bíh¹, ca³ ma³ jnia³²
 Jesús cu³ diá² jan² la³ lá² ja¹ ñí¹
 tionh¹ jáun² tsá² ná¹ ngih³² hí³, hi³
 jáun² ca³ záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³
 tin².

37 Tí³ la³ tsá² hí³ má¹ ná¹,
 ca³ yá² han¹ lín²¹ bíh¹, hi³ ca³ lín¹³
 tsú² hi³ jan² tsá² le¹ bíh¹ ná¹ jien³².
 38 Tí³ la³ Jesús ca³ juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ ná¹ juenh²¹
 hnoh², hi³ ná¹ hi³² honh² náh²?
 39 Sá¹ ní² jie³ hnoh² uón³² jná¹³, jí³

tán² jná¹³; jná¹³ bíh¹ la³². Sá¹ní² ñá²tí³ náh² cuonh² quion²¹ jná¹³, jáun² lí³ ñíh¹³ náh² hí³ jná¹³ bíh¹ la³². Quí¹ tiá² zia³² yáh³ ngú³ sa³jun³ mú³² quioh²¹ jan² jmí²chí³ la³ cun³ hí³ ná¹jéh³² hnoh² hí³ zia³² quion²¹ jná¹³.

40 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² tsú², ca³hieh³ tsá² hí³ cuo² jí³ ta³. 41 Jáun² tsá² hí³ ca³lí³ tsa³h³ lín³², tí³la³ cun³ jáun² tiá² re² jmí¹ ná¹taunh³² bíh¹ tsú² ta²¹ quí¹ cun³ñí¹ hí³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³. Tí³la³ Jesús la³juí³² ca³juáh³:

—Zia²¹ ca³lá² má³² hí³ lí³ cúh¹³?

42 Jáun² tsá² hí³ ca³cué³ ca³lá² quioh²¹ jáh³ jmái² hí³ má²lí²tió³² ñí¹ sí², [la³ má²quionh³ ca³lá² ñí¹ ha²¹ jmí²toh¹ quioh²¹ toh²]. 43 Jáun² ca³héi³ dí² hí³ jáun², hí³ ca³cúh² ta³ ñí¹ tsá² hí³. 44 Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Má²ca³lí³tí³ bíh¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hí³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹tin², tá¹la³ ca³ngí³ jná¹³ jáun² quiúnh¹ hnoh². Ca³juánh³² jná¹³ hí³ hniáuh³² lí³tí³ la³jí³² la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés hí³ ca³tin¹ jná¹³, ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jín³² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jè¹ Dió³², jí³ ñí¹ Sí² salmos ní² siáh³.

45 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³nia³ dí² tsí³ tsá² hí³, hí³ jáun² ngí¹³ tsú² la³jí³² hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², 46 hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² rá¹juáh³ hí³ ca³tin¹ tsá² lín¹³ Cristo ma³tso² tsí³; hí³ ní¹ má¹jun² jáun² né³, ca³tin¹ siáh³ jenh¹³ ñí¹ cá²hni² jmái¹ ja¹ tsá² má²cá²tsan³. 47 Má¹lí³² jáun² né³, tsa³ngái¹ tsáu² jú¹ chú³² cha¹³ tsú², hí³ tsa³juah²¹ tsú² hí³ zia³² uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² záí³² jmí¹ tsí³, hí³ jinh²¹ tí³ ñí¹con² hí³ dí². Hí³ lí³ hniáuh³² tsa³táunh¹ tsú² tá¹ cáun²

hngá¹máh³, hí³ ma³liáu³² tsú² já¹ juú² Jerusalén lá² tín². 48 Hnoh² bíh¹ tsá² cuá¹ngái¹ já¹³ ca³tí²¹ hí³ ní². 49 Sá¹ní² niéi² náh², jná¹³ zein²¹ ñí¹con² hnoh² la³ cun³ lí³ já¹³ hí³ má²ca³jmú³ jáun² Ñuh³² jná¹³. Tí³la³ tianh³ náh² tín² já¹ juú² Jerusalén lá², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ hián¹³ náh² pí³ hí³ já³² hñu³mi³cuú².

Jesús tsánh³² hñu³mi³cuú²

(*Marcos 16:19-20; Hechos 1:9-11*)

50 Hí³ jáun² Jesús ca³jan³ tsá² hí³ tí³ cheih³² juú² jáun², ca³la³ tí³ có³² juú² Betania; hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³háí³² dí² cuo² hí³ ca³ma³miih² dí² tsá² hí³, 51 Jáun² la³ má²má²miih² jáun² bíh¹ dí² tsá² hí³, jmí¹ cuá¹han³ dí² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsú², hí³ ca³zanh³² dí² tí³ hñu³mi³cuú². 52 Jmí¹ má²lí²ma³tsú² ma³jónh³² tsú² jáun² Jesús né³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² já¹tanh²¹ tí³ já¹ juú² Jerusalén. 53 Hí³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ tí² ngih³² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ tsá² *judíos, hí³ má²quien² Dió³². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ já¹³.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Juan²

*Tsá² lín³ Jáí¹³ quioh²¹ Dió³² lín³
jan² tsá²mi³cuóun²*

1 Jmí¹ ca³li³zia³² ca³la³ jí³² hi³ zia³², jmí¹ má²zian² bíh¹ Tsá² lín³ hí³ Jáí¹³. Tsá² hí³ né³ jmí¹ má²cuá³ bíh¹ quionh³ Dió³², hí³ Tsá² lín³ hí³ Jáí¹³ né³, hnga² bíh¹ Dió³² hí³. 2 La³ cun³ jmí¹tin² jmí¹ má²cuá³ bíh¹ tsú² quionh³ Dió³². 3 Cun³quionh³ hí³ bíh¹ dí² ca³jmú³ Dió³² ca³la³ jí³² hí³ zia³², hí¹ cáun² yáh³ hí³ zia³² tiá² ca³li³ ta³ tiá² quíeh¹ hí³ dí². 4 Hí³ bíh¹ lín³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ pí³ hí³ lí¹³ zian² ca³la³ jí³² hí³ zia³². Hí³ Tsá² tsóh²³ hí³ pí³ jáun² né³ lín³ siáh³ joh¹ sí² hí³ táí³ jáun² ní¹con² tsá²mi³cuóun². 5 Joh¹ sí² jáun² né³ tai³² ní¹ já¹niéí², tí³la³ já¹niéí² jáun² né³ tiá² má²ca³cah¹³ yáh³ jmáí¹ hí³ jmu³ quien² ní¹con² joh¹ sí² jáun².

6 Jáun² né³, ca³li³zian² jan² tsá² zéí¹ Dió³² ní¹ hué²¹ lá², tsá² hí³ jmáí² Juan². 7 Tsá² hí³ cuan³ hí³ lín³ tsá² zih³² jú¹ tson² hí³ ca³tin¹ Tsá² lín³ hí³ joh¹ sí² jáun², hí³ jáun² la³jín³² tsáu² jmí¹ lí¹³ tónh³² ta²¹ cun³quionh³ jáí¹³ hí³ juáh³ hí³ dí². 8 Jun³juáh¹³ hí³ yáh³ jmí¹ lín³ joh¹ sí² má¹ná¹, tí³la³ hí³ dá² cuan³ hí³ cua³zih² jú¹ tson² hí³ ca³tin¹ Tsá² lín³ hí³ joh¹ sí² jáun² bíh¹. 9 Qui¹ né³bí¹ jmí¹ má²ja³quián³ lí³jnia² yáh³ Tsá² hú¹tá¹ tí³tsóh³ lín³ mí¹zioh²¹ joh¹ sí² ní¹con² la³jín³² tsá²mi³cuóun².

10 Né³² né³, cuan³ bíh¹ Tsá² lín³ hí³ Jáí¹³ ní¹ hué²¹ lá² jmí¹ cuan¹, tí³la³ uá¹jinh¹ ní¹ cuá¹ ní¹ hué²¹ lá² ca³li³zia³² cun³quionh³ hí³ dí², tí³la³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² má¹ná¹,

tiá² ca³li³ cuóun³² yáh³ Tsá² hí³. 11 Uá¹jinh¹ cuan³ tsú² ní¹ cuá¹ ní¹ hué²¹ lá² quioh²¹, tí³la³ tsá² tionh² hí³ jo³cuo² tsú² né³ tiá² ca³he³ yáh³ quioh²¹ tsú². 12 Tí³la³ cun³ jáun², la³jín³² la³ cun³ tsá² ca³he³ tsú², tsá² hí³ bíh¹ hiauh³ jáí¹³ hí³ lín¹³ jon² Dió³², la³ cun³ la³jín³² tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsí³ ní¹con² tsú² yáh³. 13 Hnga² Dió³² bíh¹ ca³ma³jniau² tsá² hí³ hí³ má²ná¹lín³ jon² Dió³², jun³juáh¹³ ca³li³zian² tsú² cun³ní¹ hí³ ca³tin¹ jméí² dí¹hio³ ní¹deh³ yáh³, sa³jun³ cun³ní¹ hí³hliá² ca³li³ hniá¹ tsá²mi³cuóun² hí³ lí³ zian² jon² yáh³, sa³jun³ lín³ tsú² jon² Dió³² cun³ní¹ hí³hliá² jméí² tsú² ca³li³hnió³ hí³ hí³ lín³ jon² Dió³².

14 Hí³ jáun² Tsá² lín³ hí³ Jáí¹³ né³ ca³lín³ tsá² dí¹ngú³, hí³ ca³cuá³ tsú² ja¹ quiú¹³ jnoh¹, hí³ bíh¹ dí² jan² Tsá² cáun² ja³² la³ má²ja³² jáun² miú³ tsí³, jí³ hí³ cá² ní¹ ca³ma³li²¹ tsú² siáh³ hí³ ha³ lánh³ rón³² lí³ jú¹ tson². Jnoh¹ má²ca³neh²¹, hí³ má²ca³li³tsin² jnoh¹ siáh³ ha³ la³ cónh³ tí³ hí³ quien² tsú², la³ cun³ qui³ ca³tí²¹ hí³ quien² Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³² Jméí² tsú². 15 Juan² tsá² ca³zión³ hí³ jmáí² tsáu² ca³cué³ jú¹ tson² hí³ ca³tin¹ hí³ dí², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá², hí³ ca³hléh³ tiá³.

—Tsá² lá² bíh¹ Tsá² ca³hien³² jná¹³ hí³ jmí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ jáun² la³ lá²: “Tsá² cuá¹ja³² chí¹cáin² cu³hna³² jná¹³ dá² jan² Tsá² tí³ quien²bíh¹ la³ cónh³ bíh¹ jná¹³; qui¹ Tsá² hí³ dá² jan² Tsá² jmí¹ má²zian² bíh¹ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bí¹ hí³ lí³zian² jná¹³”.

16 Hí³ cun³ní¹ hí³ cáun² ja³² la³ má²ja³² jáun² miú³ tsí³ Tsá² hí³ né³, jáun² la³jái³² bíh¹ dí² ca³hiau³ hí³ má²hé² má²mieh² tsú² cun³ jmá² cun³ jnia³². 17 Qui¹ cun³quionh³ hla¹ Moisés bíh¹ ca³hiau³ dí² liei²¹

quioh²¹ Dió³², tí³la³ cun³quionh³
 Jesús Tsá² lín³ Cristo má¹ná¹,
 ca³hiau³ dí² mií³ hi³ ja³² tsi³
 Dió³², la³ má²quionh³ jú¹ tson²
 ní² siáh³. 18 Hí¹ jan² yáh³ tiá²
 hin² má²ca³jién³² Dió³²; tí³la³ Tsá²
 qui³ cuá³ cu³héin¹ Jméi² bíh¹ dí²
 má²ca³ma³li²¹ ní¹con² dí² hi³ ha³
 lánh³ rón³² lín³ Dió³². Ja³bí¹ Tsá² hí³
 siáh³ lín³ Dió³², Tsá² jan² tán¹ Jon²
 Dió³² Jméi² dí².

*Jú¹ tson² hi³ cue³² Juan² tsá²
 zion² tsáu² jmái² hi³ ca³tin¹ Jesús*

*(Mateo 3:1-17; Marcos 1:1-11;
 Lucas 3:1-22)*

19 Hí³ jáun² né³, hi³ lá² bíh¹ jú¹
 tson² hi³ ca³cué³ Juan² ní¹con²
 mí²tsáu² jí³ *levitas, tsá² ca³zen³
 hí³ tsá² *judíos tsá² ná¹ ní¹ zian² tí³
 já¹ juú² Jerusalén, hí³ tsa³ngái³ tsú²
 ní¹con² Juan² jái¹³ lá²:

—¿Hin² dá² tsánh² hnú²?

20 Hí³ hí³ né³, tiá² ca³ma³zian³²
 yáh³, tí³la³ ca³juáh³ bíh¹ jú¹ tson²,
 hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ Tsá² lín³
 Cristo.

21 Hí³ jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:

—Hí³ jáun² né³ ¿hin² bíh¹ tsánh²
 hnú²? ¿Ho³ hnú² uá¹ Líh³ tsá² jmí¹
 lín³ *tí³² jè¹ Dió³² jmí¹tin²?

Jáun² ca³juáh³ Juan²:

—Jun³juáh¹³ tsá² hí³ yáh³ jná¹³.

Jáun² tsá² hí³ siáh³ ca³ngái³:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ *tí³² jè¹ Dió³², tsá²
 qui³ cónh³ ca³tin¹ hí³ já³²?

Hí³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Juan²:

—Ján¹han²¹.

22 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hí³ la³
 lá²:

—Jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh²
 hnú²? Qui¹ hniáuh³² tsá¹cáun¹ yáh³
 jnoh¹ jú¹ tson² ní¹con² tsá² lí²ze³
 jnoh¹. Jáun² né³, ¿he³ jú¹ tson² lí¹
 cuéh¹ nú² hi³ ca³tin¹ nú² huen²?

23 Jmí¹jáun² né³ ca³hléh³ Juan² la³
 cun³ hí³ ca³hléh³ hla¹ Isaías tí³² jè¹
 Dió³², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ bíh¹ lín³ tsá² quian³² jái¹³
 hí³ ní³hléh¹³ ná¹ ní¹ lí³ hué³² quiéin²
 hí³ juah³² ná¹ la³ lá²: “Jmóuh¹ náh²
 cú²tso² jui³² ní¹ já²¹ Juo¹³ dí²”.

24 Jmí¹jáun² tsá² zéi¹ hí³ tsá²
 *fariseos hí³ tsa³lien³ Juan²
 25 ca³ngái³ siáh³ la³ lá²:

—Jáun² né³, ní¹juáh³ jun³juáh¹³
 hnú² yáh³ la³ lín³ Cristo, sa³jun³ tí³²
 jè¹ Dió³² tsá² jmái² Líh³, hí³ sa³jun³
 tí³² jè¹ Dió³² tsá² ca³tí²¹ hí³ já³²
 hí³, jáun² né³ ¿he³ lí³ sa³ hnú² yáh³
 zion²³ tsáu² jmái²?

26 Jáun² Juan² ca³ngái³ la³ lá²:

—Tson² bíh¹ jná¹³ zion² tsáu²
 jmái² cun³quionh³ jmí² jma³ bíh¹;
 tí³la³ ja¹ quián¹³ náh² zenh² jan²
 Tsá² tjá² cuóun³² náh². 27 Tsá²
 hí³ já³² chí³cáin² cu³hna³² jná¹³.
 Hí¹ cú¹píh²¹ yáh³ tiá² cunh³ jná¹³
 quiúnh¹ Tsá² hí³, qui¹ ca³la³
 hí¹juáh³ tiá² ca³tin¹ yáh³ jná¹³ hí³
 zaih²¹ ná¹ láu² tsi³² ta³ tsú².

28 Hí³ ní² lí³ tí³ hué³² ní¹ téh²³ tsú²
 Betania, can³² cua³ Jordán tí³ jui³²
 ní¹ hia³² hiú², ní¹ jmí¹ zenh¹ Juan²
 hí³ dí¹zion² tsáu² jmái².

*Jesús Tsá² lín³ Já¹ziáh² míh¹ joh¹
 Dió³²*

29 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³,
 ca³jién³² Juan² hí³ Jesús hí³ cuá¹ja³²
 tí³ ní¹ zenh¹ dí², hí³ jáun² ca³záih³
 dí² la³ lá² tsá² jmí¹ tionh¹ quionh³:

—Sá¹ní² jie³, Tsá² ní² bíh¹ lín³
 *Já¹ziáh² míh¹ joh¹ Dió³², Tsá² hin³
 tso³ quioh²¹ tsá² zian² tá¹ cáun²
 hngá¹máh³. 30 Tsá² ní² bíh¹ hí³
 ca³hien³² jná¹³ jáun², jmí¹ cá¹juáh²¹
 jná¹³ jáun² la³ lá²: “Cu³hna³² jná¹³
 cuá¹ja³² jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹
 quien² la³ cónh³ bí¹ jná¹³, qui¹ Tsá²
 hí³ dá² tí³ jmí¹ má²zian² bíh¹ la³
 cun³ jmí¹ ñeh² bí¹ hí³ lí³zian² jná¹³”.

31 Ca³la³ hí¹juáh³ huen² yáh³ jná¹³

tiá² jmí¹ ño¹ ná¹ hin² tsánh² jmí¹ já²¹; tí³la³ cun³ñí¹ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ lí³ jnia² Tsá² hi³ ñí¹con² tsá² *Israel, jáun² bíh¹ cuan³ jná¹³ hi³ cua³zion³ já¹³ tsáu² jmái².

³² Já³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Juan² la³ lá²:

—Ca³jien¹ jná¹³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ja³ hñu³mi³cuú² la³jmí¹ ja³² jan² chí³ jái², hi³ tñh³ ñí¹ quioh²¹ tsú². ³³ Jná¹³ hí¹juáh³ tiá² jmí¹ má²ño¹ yáh³ hi³ hin² tsánh² hí³ jmí¹ já²¹, tí³la³ Tsá² ca³ze³ jná¹³ hi³ zion¹ ná¹ tsáu² jmái² cun³quionh³ jmí² jma³ né³ ca³zá³ jná¹³ la³ lá²: “Ní¹ má¹ca³jie³ hñú² hi³ son¹³ Jmí²chí³ ñí¹ quioh²¹ jan² tsá²ñuh², jáun² Tsá² hi³ bíh¹ Tsá² ziau³ jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹”.

³⁴ Jáun² jná¹³ né³ má²ca³jien¹ bí¹ ná¹, hi³ jáun² jná¹³ lín³ ná¹ tsá² nau³² jái¹³ ta³né³² hi³ tson² bíh¹ hí³ lín³ Jon² Dió³².

Tsá² la³ñí¹ hi³ ca³hain³² tí³ con² Jesús

³⁵ Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² jmí¹ zenh¹ siáh³ Juan² tsá² zion² tsáu² jmái² ñí¹ jáun² la³ má²quionh³ gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². ³⁶ Jáun² jmí¹ ca³jie³ jáun² Juan² hi³ hí¹ngai³² Jesús ñí¹ jáun², jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³ dúh¹, Tsá² ó³² bíh¹ lín³ Já¹ziáh² míh¹ joh¹ Dió³².

³⁷ Tá¹ gon³ bíh¹ tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Juan² ca³nái³² hi³ ca³juáh³ Juan² la³ jáun², hi³ jáun² já¹taunh²¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús. ³⁸ Hí³ jáun² jmí¹ jáun² ca³jinh³ Jesús tí³ cu³hna²¹, hi³ ca³jie³ dí² hi³ má²hí¹já²taunh¹ tsá² hi³ cu³chin¹ cu³hna²¹ dí², hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² náh²?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Tí³², ¿ha³ jinh¹ ñih³ hñú²?

³⁹ Hí³ jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Sá¹ní² ñá²taunh¹ náh² ñá²jie³.

Jáun² ja³taunh²¹ tsú² hi³ ca³ñí¹jie¹³ ñí¹ jmí¹ cuá³ Jesús, hi³ jáun² ca³tiánh³ tsú² ñí¹ jáun² jmái¹ jáun², qui¹ cun³ la³ níó¹ quia³ tí³ hú²nié² bíh¹ jmí¹ má²tí³ jmí¹ jáun².

⁴⁰ Tre²¹ rainh²¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ bíh¹ jan² tsá² gon³ tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Juan², hi³ jáun² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús. ⁴¹ Jáun² la³juí³² ca³hna² Tre²¹ Sí¹mu²¹ rainh²¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²lí²neh²¹ jnoh¹ Tsá² lín³ Mesías (jú¹ *hebreo ní² hnió³ juáh³ “Tsá² zéi¹ Dió³²”, la³ cun³ juáh³ tsú² jáun² cun³quionh³ jú¹ *griego “Tsá² lín³ Cristo”).

⁴² Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jan³ Tre²¹ Sí¹mu²¹ rainh²¹ tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ jáun² Jesús ca³záih³ Sí¹mu²¹ jmí¹ ca³jien³²:

—Hnú² bíh¹ jon² Juan², tsá² jmái² nú² Sí¹mu²¹, tí³la³ jná¹³ né³ juanh³² hi³ hñú² jmái² Cefas (hi³ hnió³ juáh³ “Pé¹”, hi³ Pé¹ né³ hnió³ juáh³ “Quín¹”).

Jesús téh²³ Pí²lié¹ quionh³ Natanael

⁴³ Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, Jesús ca³lín¹³ hí³ tsó³² tí³ hué¹³ Galilea, hí³ ñí¹ jáun² né³ ca³jenh² tsú² Pí²lié¹, hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³.

⁴⁴ Pí²lié¹ hí³ jan² tsá² juú² Bet-saida bíh¹, ñí¹ jmí¹ zian² uá²jai³² Tre²¹ quionh³ Pé¹ rainh²¹. ⁴⁵ Hí³ jáun² ca³ñí¹hnia² Pí²lié¹ Natanael, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²lí²neh²¹ jnoh¹ Tsá² ca³hien³ hí³ hla¹ Moisés ñí¹ Sí² liei²¹, Tsá² ca³hien³ hí³ tsá² ca³lín³ tí³² jé¹ Dió³² uá²jai³². Jesús jon² Sé³² bíh¹ tsá² hí³, Tsá² ja³ tí³ juú² Nazaret.

⁴⁶ Tí³la³ Natanael né³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ lí¹³ lí³jnia² cáun² hí³ chu²¹ já¹ juú² Nazaret dúh¹?

Hí³ jáun² Pí²lié¹ ca³juáh³:

—Sá¹ní² dú¹ ñá²neh²¹ yáh³.

47 Jmí¹ ca³jién³² jáun² Jesús Natanael hi³ cuá²ja³² tí³ ñí¹ zenh¹ dí², jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Há¹, ní² má²cuá²ja³² jan² tsá² cu³tí³ lín³ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Israel, jan² tsá² tiá² jú¹ tí¹jái² tin².

48 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngái³ Natanael hi³ ca³juáh³:

—¡Hóh³²! ¿Lánh³ rón³² cuóu³² nú² jná¹³?

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—Jmí¹ ñeh² bí¹ hi³ té³ máh³ hnú² Pí²liéi¹ má²lí²jei¹ jná¹³, tá¹la³ jmí¹ ñíh³ nú² jáun² ñeh² hmá² sí² co².

49 Jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Natanael la³ lá²:

—Tí³², hú¹tá¹ Jon² Dió³² bíh¹ hnú², hnú² bíh¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² Israel.

50 Hi³ Jesús né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—¿Hí¹ tá²chi²¹ má²táunh²³ hnú² ta²¹ qui¹ cun³ñí¹ hi³hliá² má²lí²juáh³² jná¹³ hi³ lí²jei¹ ná¹ tá¹la³ jmí¹ ñíh³ nú² jáun² ñeh² hmá² sí² co²? Tí³la³ né³bí¹jieh²¹ yáh³ hnú² hi³ tí³ jlánh¹ bí¹ cáu² jueh³² la³ cónh³ bíh¹ hi³ ní².

51 Ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá² ñí¹con² tsá² hí³:

—Jú¹ tson² cu³tí¹³ bíh¹ juah³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hnoh² lí¹³ jieh²¹ náh² hi³ má²há²na²¹ hñu³mi³cuú², hi³ tsá² ná¹lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² né³ zá¹ son¹³ ñí¹ quioh²¹ Jon² tsá²mi³cuóun².

2

Jmí¹ ca³jenh² cuo² tsáu² já¹ juú² Caná

1 Jáun² né³, jmí¹ la³ má²jau³ jáun² ca³jmú³ tsáu² jmái¹ hi³ ca³jenh² cuo² já¹ juú² Caná, juú² hín¹³ tí³ Galilea.

Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³, jmí¹ dí¹cho¹ mí¹ziú¹³ Jesús, 2 ja³bí¹ ca³teh³ tsú² siáh³ Jesús la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² ñí¹ ca³jenh² jáun² cuo² tsáu². 3 Jmí¹jáun² ca³tsá³² mu²

ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ hi³ ná¹hính²³ tsú² ñí¹ jáun², hi³ jáun² mí¹ziú¹³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiú²uú² zia³² yáh³ mu² ráu³ quioh²¹ tsú².

4 Tí³la³ Jesús né³, ca³ngái³ la³ lá²:

—La³ cun³ hi³ hi³² ní² honh² hnú² mí¹, tiá² ca³tin¹ jná¹³ hi³ hí³² tsin³² hi³ ní². Qui¹ tiá² má²ca³tsin¹³ yáh³ jmái¹ quion²¹ jná¹³.

5 Tí³la³ mí¹ziú¹³ tsú² né³ ca³záih³ la³ lá² tsá² jmí¹ ná¹jmu² ta²¹:

—Ma³tí²¹ náh² lí³ua³ cáun² hi³ juáh³ ñú² ní².

6 Jáun² né³, ñí¹ jáun² jmí¹ nio¹ jñéi³ tse³ cáh¹ hi³ lí³ quín¹, tse³ hi³ la³ jmúh³² jáun² tsá² *judíos ta²¹ ní¹juáh³ jmái¹ hi³ má²jín² tsú². Ma³ quín³² ma³ caun³² tse³ jáun² tí² héih²³ míh¹ tiá² cun³ hñá³láu³ lí¹³ jmái². 7 Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹.

—Ma³conh²¹ náh² jmí² jma³ tse³ lá².

Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³táh³ jmái² tse³ jáun² ca³la³ ca³canh². 8 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Né³² né³, chin³² ca³lá² hi³ cuá²cuéh³ tsá² nio² jo³cuo² jmái¹.

Jáun² tsá² hí³ né³, ca³ma³tí³² bíh¹ héih³² jáun². 9 Jáun² tsá² nio² jo³cuo² jmái¹ né³ ca³hinh³ cú¹pih²¹ jmái² hi³ má²lain³² jáun² mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ ta³ tiá² ñí³² tsú² ha³ dá² jinh¹ ja³ hi³ jáun²; qui¹ jí³²la³ tsá² ná¹jmu² ta²¹ bíh¹ má²ná¹ñí³², qui¹ hmóu³² bíh¹ tsá² hí³ ca³táh³ jmí² jma³ tse³ jáun² hi³ jáun² ca³chin² ca³lá². Hi³ jáun² tsá² nio² jo³cuo² jmái¹ né³ ca³teh³ tsá²ñuh² tsá² ca³jenh² cuo², 10 hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—La³jín³² tsáu² bí¹ tsóh²³ tín² mu² ráu³ hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ ñí¹con² tsá² ná¹tén¹, hi³ jáun² ní¹ má¹lí²hính³ tsú² hliáun³ né³, má¹jáun² máh³ má²tsóh³ tsú² mu²

ráu³ huen³. Ti³la³ hnú² má¹ná¹, má²lí²hmáh¹ bí¹ nú² mu² ráu³ hi³ jlánh¹ bí¹ chu²¹, hi³ né³bí¹ tsóh³² máh³ nú² ta³né³².

¹¹ Hi³ ní² bíh¹ lí²¹ la³ñí¹ hi³ ca³jmú³ Jesús jmí¹ ca³ma³jnia² pí³ quioh²¹ já¹ juú² Caná hín¹³ ti³ Galilea; hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² né³, ca³chá³ cáun² tsí³.

¹² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ja³tanh²¹ dí² ti³ já¹ juú² Capernaum la³ má²quionh³ mí¹ziú¹³, tsá¹ rainh²¹, jí³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² ní³² siáh³, hi³ ñí¹ jáun² né³ ca³tiánh³ dí² tun³ hní³² jmá¹.

Jesús má²ji² cuáh³² chín¹

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

¹³ Jáun² né³, má²janh² bíh¹ jmí¹ má²hé² hi³ ti²¹ *Jmí¹hien¹ quioh²¹ tsá² judíos, hi³ jáun² Jesús né³ ngau³ ti³ já¹ juú² Jerusalén. ¹⁴ Hi³ jáun² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun² né³ ca³jien³² tsú² tsá² ná¹hna² cuá¹juí², jí³ *já¹ziáh², jí³ tsá² hna² já¹2 ní³² siáh³, la³ má²quionh³ tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ jmí¹ ná¹quí² ná¹zai³² quie³ quioh²¹ hué³² siáh³. ¹⁵ Jáun² jmí¹ ca³jie³ Jesús hi³ jáun² né³, ca³jmú³ cáun² hñú¹jméi¹³ cun³quionh³ hñe¹³, hi³ jáun² ca³chi³ ca³huen³ dí² ti³ cheih³² cuáh³² la³jín³² tsá² hí³ la³ má²quionh³ já¹ziáh² jí³ cuá¹juí² joh¹. Hi³ ca³ziú³ ca³súh³ dí² siáh³ quie³ quioh²¹ tsá² jmí¹ ná¹zai³² hí³ quie³ quioh²¹ hué³² siáh³, jí³ hi³ ca³ziú³ ca³cuí³ dí² siáh³ mesas quioh²¹ tsú². ¹⁶ Hi³ tsá² jmí¹ ná¹hna² hí³ jái² né³ ca³záh³ dí² la³ lá²:

—iHuen³ náh² jáh³ ní² ñéih³ lá²! jíHa³ lí² uú² chá² náh² hmah²¹ ñéih³ hñú¹³ Ñuh³² jná¹³!

¹⁷ Jmí¹jáun² né³ tsau³ tsí³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹

dí¹quiaunh²¹ tsin³² jná¹³ hi³ hñuh³² hnú² lí¹³ ná¹chan¹ jmáh³la³ hi³ ca³tin¹ hnú², jáun² bíh¹ tsa³hín³ jná¹³”.

¹⁸ Hi³ jáun² tsá² ná¹ñí¹ joh¹ tsá² judíos né³, ca³ngáih³ Jesús la³ lá²:

—¿He³ lí²¹ lí¹³ hieh¹ nú² joh¹ hi³ jáun² lí³ lin¹ hi³ tson² ca³tin¹ hnú² jmúh¹³ la³ ní²?

¹⁹ Jáun² Jesús né³, ca³ngái³ la³ lá²:

—Sá¹ni² tsunh²¹ dúh¹ náh² hñú³ hien¹ lá² neh²¹, hi³ jáun² ñí¹ cá²hni² jmá¹ zéih¹ jná¹³ siáh³ hi³ hmai²¹.

²⁰ Jmí¹jáun² né³, ca³juáh³ tsá² judíos hi³ la³ lá²:

—Tun³la³jñéi³ mii² yáh³ ca³lé³ hi³ ca³jmú³ tsú² hñú³ hien¹ lá²; ¿hí¹ hní³² jmá¹ uá¹ lí¹³ hi³ zéih¹ hnú²?

²¹ Ti³la³ hñú³ hien¹ hi³ ca³hie³ jáun² Jesús má¹ná¹, hi³ ca³hien³ hnga² bíh¹ tsú². ²² Hi³ jáun² jmí¹ ca³jeh¹³ tsú² jáun² ja¹ hla¹ né³, tsau³ tsí³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² jái¹³ ní², hi³ ca³taunh³ tsú² siáh³ ta²¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², jí³ la³ji³² jái¹³ hi³ jmí¹ má²ca³juáh³ tsú² jáun².

Jesús cuoh² jmí¹ tsí³ la³jín³² tsáu²

²³ Jáun² né³, jmí¹ cuá³ Jesús já¹ juú² Jerusalén tá¹la³ Jmí¹hien¹ jáun², jáun² juóun³² lín³² tsáu² ca³chá³ cáun² tsí³ ñí¹con² tsú² jmí¹ ca³jie³ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² hi³ jmu² dí² jáun². ²⁴ Ti³la³ Jesús má¹ná¹, tiá² cáun² lí¹ jmí¹ hái³² yáh³ tsí³ ñí¹con² tsá² hí³, quí¹ jmí¹ cuoh² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³ la³jín³² tsá² hí³. ²⁵ Quí¹ tiá² hin² jmí¹ lí³hniah²³ yáh³ hi³ chá³² ñí¹con² tsú² he³ lánh³ lín³ tsáu², quí¹ jmí¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² hnga² he³ lánh³ lí³ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsáu².

3

Jesús quionh³ Nicodemo

¹ Jáun² né³, jmí¹ zian² jan² tsá² ja¹ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseo,

tsá² jmái² Nicodemo, tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quien² ja¹ quioh²¹ tsá² *judíos. ² Nicodemo hí³ né³ ca³ñí¹jen¹³ Jesús cáun² já¹nié², hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ti³², né¹ jnoh¹ hí³ hnú² ca³ze³ Dió³² hí³ ña³ma³ta¹³ nú² jnoh¹, qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ jmu³ lí²¹ lí³ hua³jueh³² la³jmí¹ jmu³² hnú² ní² sá¹jmí¹ hí³ tiá² Dió³² quionh³ tsú².

³ Hí³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jú¹ tson² cu³ti¹³ juo³ jná¹³ hnú², hí³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ca³lí³zian² hí³ hmai²¹, tiá² lí¹³ yáh³ hí³ tsú² jo³cuo² Dió³².

⁴ Jáun² Nicodemo né³ ca³ngái³:

—Ti³la³, ¿lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ hí³ jan² tsá² má²lieih²¹ lí¹³ lí³zian² siáh³ cónh³i¹ cu³ jéin³²? ¿Hí¹ lí¹³ hen¹³ tsú² hñu³ héin¹ mí¹ziú¹³ hí³ jáun² lí³zian² siáh³?

⁵ Hí³ jáun² Jesús né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³ti¹³ la³² juo³ jná¹³ hnú², hí³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ca³lí³zian² cun³quionh³ jmí² jma³ jí³ cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² ní² siáh³, tiá² lí¹³ yáh³ hí³ tsú² jo³cuo² Dió³². ⁶ Qui¹ jmáh³la³ ngu³ bíh¹ lín³ tsá² ca³lí³zian² cun³quionh³ jméi² mí¹ziú¹³, ti³la³ lí³ua³ jan² tsá² ca³lí³zian² cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² má¹ná¹, jáun² jmí²chí³ bíh¹ má²lín³ tsú². ⁷ Ha³ lí² cui¹ cha³cáun² honh² nú² hí³ juah²¹ jná¹³ la³ lá²: “La³jín³² bíh¹ tsáu² hniáu³² lí³zian² hí³ hmai²¹”. ⁸ Qui¹ chí³ dá² ja³² lí³ua³ cáun² ju³² hí³ hnió³ bíh¹; nai³² bí¹ hnú² mah¹ hí³ jmu² chí³, ti³la³ tiá² ñíh¹ yáh³ hnú² hín² dá² tíh³ ja³² chí³ hí³ hín² dá² tíh³ tsó³². Ja³bí¹ la³ ní² bíh¹ uá²jai³² lín³ tsá² má²ca³lí³zian² cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³².

⁹ Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Nicodemo, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ la³ ní²? ¹⁰ Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Hí¹ hí¹juáh³ hnú² uá¹ tiá² ngí²³ nú² jái¹³ ní², uá¹jinh¹ hnú² bíh¹ jan² ti³² chín¹ ñí¹con² tsá² *Israel? ¹¹ Jú¹ tson² cu³ti³ juah³² jná¹³ ñí¹con² hnú², hí³ jnoh¹ hléh¹ la³ cun³ hí³ né¹, jí³ hí³ lái³ jnoh¹ siáh³ tsá² nau³² jái¹³ ca³ti²¹ la³jí³² hí³ má²ca³neh²¹ jnoh¹; ti³la³ hnoh² né³, tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ náh² la³ cun³ hí³ juáh³ jnoh¹ ñí¹con² náh². ¹² Ní¹juáh³ hí¹juáh³ tiá² ta²¹ hun¹ bíh¹ hnoh² ní¹ má¹ca³hléh³ jná¹³ jái¹³ hí³ ca³ti²¹ la³ cun³ hí³ qui³ lí³ jáun² ñí¹ hué²¹ lá², jáun² ¿tiá¹³ bíh¹ tiá³ táunh¹³ náh² ta²¹ ní¹juáh³ hí³ lieh¹ jná¹³ hnoh² jái¹³ hí³ ca³ti²¹ hí³ lí³ hñu³mi³cuú²?

¹³ “Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ñéi¹ hñu³mi³cuú², jí³²la³ Tsá² ja³ hí³ hñu³mi³cuú² bíh¹; Tsá² hí³ né³, Jon² tsá²mi³cuóun² bíh¹, [Tsá² qui³ cuá³ hí³ hñu³mi³cuú²]. ¹⁴ Hí³ jáun² la³jmí¹ ca³ton³ jáun² hla¹ Moisés jáh³ hláinh¹ lán¹ tsoh² hmá² tá¹la³ jmí¹ tionh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin², ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ hniáu³² quiunh²¹ Jon² tsá²mi³cuóun²; ¹⁵ hí³ jáun² la³jín³² tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú² lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio².

Dió³² hnio³ jí³lin² tsáu²

¹⁶ “Sá¹ni² jie³, la³ lá² bíh¹ ca³ma³hnio³ Dió³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², ca³la³ hí³ ca³cuen³ máh³ tsú² Jon² Tsá² jan² tán¹, hí³ jáun² lí³ua³ jan² tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² hí³ dí² tiá² lí¹³ yáh³ hí³ tsa³hán³, ti³la³ lí¹³ lí³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹. ¹⁷ Qui¹ Dió³² tiá² ca³zen³ Jon² ñí¹ hué²¹ lá² hí³ ja³ra³tsin² tsáu² héih³², ti³la³ hí³ dá² ca³zen³ Jon² hí³ ti³ ja³lioni³ bíh¹ tsáu².

¹⁸ “Hí³ jáun² bíh¹ tsá² tanh² ta²¹ Jon² Dió³² tiá² tá²tsin¹ yáh³ héih³², ti³la³ tsá² tiá² ñí¹chá²¹

cáun² tsí³ ñí¹con² hí³ dí² né³, cun³ má²ca³ta³tsin¹ bíh¹ héih³², qui¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² ta²¹ tanh² tsú² Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³².¹⁹ Tsá² la³ hí³ má²ca³ta³tsin¹ héih³², qui¹ cun³ñí¹ hí³ jmí¹ cuan¹ jáun² Tsá² lín³ joh¹ sí² ñí¹ hué²¹ lá², tí³ jlánh¹ bíh¹ ca³tí³ tsí³ tsú² ñí¹ já¹niéi², qui¹ cun³ñí¹ hí³ tá¹³ tsú² lí³ jmáh³la³ ta²¹ hlah³ bíh¹.²⁰ La³jín³² bíh¹ tsá² ná¹jmu² hí³ hlah³ hoh³ joh¹ sí²; cun³ tiá² ñí¹ja³janh³² bíh¹ tsú² ñí¹con² joh¹, qui¹ jáun² tiá² lí³jnia² hí³ hlah³ hí³ ná¹jmu².²¹ Tí³la³ tsá² zian² la³ cun³ lí³ jú¹ tson² né³, má²janh³² bíh¹ tsú² ñí¹con² joh¹ jáun², hí³ jáun² lí³jnia² hí³ tá¹³ tsú² lí³ la³ cun³ rón³² hnió³ Dió³² bíh¹.

Juan² tsá² zion² tsáu² jmái² hleh³² siáh³ cónh³tí¹ cu³ jéin³² hí³ ca³tin¹ Jesús

²² Jáun² né³, jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tí³ hué¹³ Judea, hí³ jáun² ca³lén³ tsú² ca³lá² ué³ ñí¹ jáun² hí³ zion² tsáu² jmái² quionh³ tsá² hí³.²³ Ja³bí¹ Juan² siáh³ jmí¹ dí¹zion² jmái² tsáu² tí³ Enón ñí¹ má²janh² Salim, qui¹hlíá² ñí¹ jáun² jmí¹ qui² jmí¹ ñei³² jmái² ñí¹ hliáun³, hí³ tsáu² né³ jmí¹ ja³táunh¹ hí³ jáun² jmí¹ zaun³² jmái².²⁴ Hí³ ní² ca³lí³ ñeh² bíh¹ hí³ tanh¹³ tsú² Juan² hí³ hñu³mí¹ñí².

²⁵ Jmí¹jáun² né³, ma³ jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Juan² tsá² zion² tsáu² jmái² ca³ma³liáu³² hí³ quiú² táinh²³ jái¹³ quionh³ jan² tsá² judío ca³tí²¹ hín² júi³² lí¹³ lí³ jin² tsú².²⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, já¹taunh²¹ dí² tí³ ñí¹ zenh¹ Juan² hí³ ja³zeh¹ dí² la³ cun³ hí³ má²ca³lí³ ñí³² dí² jáun². Jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnú² Tí³², sá¹ní² niéi², tsá² jmí¹ zenh¹ hí³ quiúnh¹ hnú² tí³ jo²¹ cua³ Jordán tí³ júi³² ñí¹ hia³² hiú², tsá² ca³ma³tsónh¹³ hnú² jái¹³ hí³ ca³tin¹

já³², tsá² hí³ má²dí¹zion² jmái² tsáu², hí³ la³jín³² bí¹ tsáu² má²tsá²táunh¹ tí³ ñí¹con² tsú².

²⁷ Jáun² Juan² né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ lín³ ta²¹ ní¹juáh³ hí³ Dió³² tiá² la³ má²lí²hiáu³².²⁸ Má²ca³niéih² bíh¹ hnoh² hmóu³² re² lín³² jmí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ cú²na²¹ jái¹³ hí³ tiá² jná¹³ lín³ yáh³ Tsá² zéi¹ Dió³², tí³la³ jná¹³ dá² lín³ ná¹ jan² tsá² ja³ chí¹ján³ ta³ ñí¹ tsá² hí³ bíh¹.

²⁹ Jmú¹³ jái¹³, ní¹juáh³ jmí¹ jmu² tsú² cáun² jmái¹ hí³ jenh² cuo² tsáu², jáun² tsá²ñuh² tsá² má²ca³jenh² hí³ cuo² quionh³ bíh¹ tsá²mi³ má²lín³ ñí²cuo²; hí³ jáun² há²mei²¹ quioh²¹ tsá²ñuh² tsá² ca³jenh² cuo² hí³ né³ cuá¹tón²¹ có³² hí³ cuá¹nái³² jē¹ tsá² ca³jenh² hí³ cuo², hí³ jáun² né³ lí²hiún² lín³² tsí³ ní¹ má¹ca³nái³² hí³ hleh³² tsá² hí³. Hí³ jáun² bí¹ jlánh¹ lí²hiún² lín³² tsin³² jná¹³ tá³né³²,³⁰ qui¹ Tsá² hí³ dá² cun³ ca³tin¹ bíh¹ hí³ tí³ lí³mí¹ lí³ quien², hí³ jáun² jná¹³ né³, cun³ ca³tí²¹ bíh¹ hí³ má²tsa³méih³ hí³ quien² jná¹³.

Tsá² ja³ tí³ hñu³mi³cuú²

³¹ Hí³ jáun² Tsá² ja³ tí³ hñu³mi³cuú² bíh¹ ho² jái¹³ ñí¹con² ca³la³ jí³lín². Tí³la³ tsá² qui³ lín³ tsá²mi³cuóun² má¹ná¹, jan² tsá² lí¹ tsáu² bíh¹ tsá² la³ hí³, hí³ hleh³² tsú² siáh³ la³ cun³ qui³ hleh³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Tí³la³ Tsá² ja³ hí³ hñu³mi³cuú² né³, ho² jái¹³ ñí¹con² ca³la³ jí³lín² tsáu² bíh¹,³² hí³ jáun² hí³ bíh¹ dí² hleh³² ca³tí²¹ la³ cun³ hí³ má²ca³jéi³ jí³ hí³ má²ca³nái³², tí³la³ tiá² hin² nga³ ca³lí³hmíó³ yáh³ tónh³² ta²¹ la³ cun³ hí³ juáh³ Tsá² hí³.³³ Tí³la³ lí³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹ jē¹ Tsá² hí³ má¹ná¹, hí³ jáun² tsá² la³ hí³ má²tson² jái¹³ hí³ tson² bíh¹ Dió³² hleh³² jú¹ tson²; ³⁴ qui¹ Tsá² lí²ze³ Dió³² dá² hleh³² jē¹ Dió³² bíh¹, qui¹ cun³ñí¹ hí³ Dió³² cuen²

Jmí²chí³ joh¹ ñí¹con² tsú² ca³la³ hi³ tiá² tsi³² héih³² bíh¹. ³⁵ Dió³² hnio³ Jon², hi³ jáun² má²ca³chá³ tsú² jo³cuo² Jon² la³ji³² hi³ zia³². ³⁶ Jáun² tsá² má²nio² cáun² tsi³ ñí¹con² Jon² tsú² má²ná¹zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hnió³ tanh¹³ ta²¹ Jon² tsú² né³, tiá² lí¹³ yáh³ zian² la³ jáun², qui¹ la³ má²mih²³ jáun² bíh¹ tsi³ Dió³² ñí¹con² tsá² la³ hi³.

4

Jesús quionh³ tsá²mi³ tsá² hín¹³ ti³ Samaria

¹ Hi³ jáun² né³, jmí¹ ca³li³ ñi³² Jesús hi³ tsá² *fariseos má²ca³nái³² hi³ ti³ má²juoun³² bíh¹ tsá² hain²¹ ti³ con² hí³ dí², ji³ hi³ ti³ jlánh¹ juoun³² tsáu² má²ca³zion³ dí² siáh³ jmái² la³ cónh³ bí¹ Juan², ² (uá¹jinh¹ jun³juáh¹³ hnga² yáh³ Jesús jmí¹ zion² jmái² tsáu², qui¹ hmóu³² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² bíh¹ tsú²), ³ hi³ jáun² jmí¹ ca³li³ ñi³² Jesús jái¹³ ní² né³, cua³han³ hue¹³ Judea hi³ ngah³ ti³ Galilea.

⁴ Jmí¹ ngah²¹ jáun² tsú² ca³li³ hniáuh³² tsa³nga¹ hue³² Samaria, ⁵ hi³ jáun² ca³cho³² tsú² cáun² juú² jmái² Sicar hín¹³ ti³ Samaria, có³² hue³² ñí¹ ca³cuéh³ hla¹ Jacob Sé³² jon². ⁶ Ñí¹ jáun² jmí¹ hó²¹ cáun² táu² ñí¹ jmí¹ chí² tsáu² jmái², hi³ jáun² né³ jmí¹ téh²³ tsú² “Tá² jmái² quioh²¹ hla¹ Jacob”. Jesús jmí¹ má²ca²huóh³² lín³² bíh¹ hi³ hún¹ juí³², hi³ jáun² ca³cuá³ can³² ho³ tá² jmái² jáun². Má²ñí¹ti²¹ la³ nio¹ jñéi³ ti³ ca³hláu³ bíh¹ jmí¹ jáun². ⁷ Jáun² ja³ jan² tsá²mi³ tsá² Samaria hi³ chí¹³ jmái² ñí¹ jáun², hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hi³ la³ lá²:

—¿Tiá¹ jmúh¹³ tiá³ hi³ chú³² cuéh¹ cú¹pih²¹ jmái² quián¹³?

⁸ Tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² Jesús né³, má²já²taunh²¹ hi³ má²já²lia³² má³²

ti³ já¹ juú². ⁹ Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ tsá² *judíos tiá² jmí¹ jmúh³² yáh³ ta²¹ lí³ua³ cáun² hi³ cau³² tsá² Samaria, hi³ jáun² lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsi³ tsá²mi³ hi³, jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Lánh³ rón³² sa³ hnú² yáh³ mih³² jmái² ñí¹con² jná¹³?, já² tsá² judío bíh¹ hnú², hi³ jná¹³ né³ tsá² Samaria bíh¹.

¹⁰ Jmí¹ jáun² ca³ngái³ Jesús la³ lá²:

—Sá¹jmí¹ hi³ lí²tsin² bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² cué³², ji³ hi³ hin² tsánh² cuá¹mi³² jmái² ñí¹con² nú², hi³ jáun² hnú² dá² ti³ jmí¹ mih¹³ bíh¹ jmái² ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² jná¹³ né³ jmí¹ cué¹³ ná¹ jmái² hi³ cue³² pi³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio².

¹¹ Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Ti³², já² hi¹juáh³ tiá² quiánh¹ yáh³ hnú² he³ cun³quionh³ chíh¹ nú² jmái², hi³ ñí¹ ñe¹ lín²¹ bíh¹ siáh³ hu²¹ jmái². Hi³ jáun² né³, ¿lánh³ rón³² cánh¹³ hnú² jmái² hi³ cue³² pi³ hi³ lí¹³ zian² tsú² hi³ cuéh¹ nú² jná¹³? ¹² ¿Hí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hnú² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Jacob dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin²? Qui¹ hí³ bíh¹ ca³cué³ jnoh¹ tá² jmái² lá²; jmái² ha²¹ tá² jmái² lá² bíh¹ jmí¹ hính²³ tsú² hnga² la³ má²quionh³ jón²zih¹ jón²cho¹, ji³ jáh³ joh¹ tsú² ní² siáh³.

¹³ Hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—La³jín³² bíh¹ tsá² hính³ jmái² lá² lí³ quiéin² siáh³ tsi³; ¹⁴ ti³la³ tsá² hính³ jmái² hi³ cue¹ jná¹³ má¹ná¹, jmí¹líh³ bíh¹ tiú²uú² chau²¹ jmái¹ hi³ lí³ quiéin² siáh³ tsi³. Qui¹ cun³quionh³ jmái² hi³ cué¹³ jná¹³ dá² lí¹³ la³ jmí¹ lí³ hi³ chí¹ñei³² bíh¹ jmái² hñu³ tsi³ tsú² hi³ cué³² pi³ hi³ lí¹³ zian² tsú² la³ cun³ jmí¹hi³nio².

15 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², jmu³ hi³ chú³² cué¹ jná¹³ jmái² jáun² aih²¹, hi³ jáun² tiú²uú² lí³ quiéin² tsin³² jná¹³, hi³ sa³jun³ uá² lí³ hniáuh³² já¹³ jná¹³ hi³ já¹chí³ jmái² la³ tí³ lá².

16 Jesús né³ ca³záih³ tsá²mi³ hí³:

—Cuánh², cuá²tié³ ñí²cuonh², hi³ jáun² ña³² quiúnh¹ tsú² ñí¹ lá² má¹lí³² jáun².

17 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³ngái³:

—Tiá² ñí²uó³² nia²¹ zian² yáh³.

Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ la³ juánh³ hnú² ní², hi³ tiá² ñí²cuonh² nú² zian²; 18 qui¹ hñá³ yáh³ ñí²cuonh² hnú² má²ca³lí³ zian², tí³la³ tsá² ñíh³ nú² quiúnh¹ ta³né³² né³, jun³juáh¹³ ñí²cuonh² yáh³ nú² hí³. Jáun² né³, jú¹ tson² cu³tí¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní².

19 Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá²mi³ hí³ jái¹³ ní² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², má²ca³lí³tsin² jná¹³ hi³ hnú² bíh¹ lín³ jan² *tí³² jē¹ Dió³². 20 Né³² né³, dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ tsá² hín¹³ jnoh¹ hué³² Samaria lá² ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³² tsi³ máh³ lá² jmí¹tin²; tí³la³ hnoh² né³ tsá² judíos juáh³ náh² hi³ jmáh³la³ já¹ juú² Jerusalén bí¹ néh¹ lí¹³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³².

21 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³ la³ lá²:

—Hnú² tsá²mi³, tionh² ta²¹ jái¹³ lá²: Hi³ má²chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ tiú²uú² lí³ hniáuh³² yáh³ hi³ ñá¹táunh¹ náh² tsi³ máh³ ní², ho³ hi³ cuá¹táunh¹ náh² já¹ juú² Jerusalén hi³ cuá¹ma³tsú¹ ma³jónh²¹ náh² Dió³² Jméi² dí². 22 Hnoh², tsá² hín¹³ tí³ hué³² Samaria lá², hí¹juáh³ tiá² re² cuoun³² yáh³ náh² Dió³² Tsá² ma³tsú¹ ma³jónh²¹ náh²; tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, re² bíh¹ cuoun³² jnoh¹ Dió³² Tsá² ma³tsú¹ ma³jónh²¹ jnoh¹, qui¹ ja¹ quioh²¹ tsá² judíos

bíh¹ cua³han³ Tsá² liáu³². 23 Qui¹ má²ja³quián³ bíh¹ chau²¹ jmái¹, hi³ tí³tsóh³ dí¹ ta³né³² má²ca²chó³² jmái¹ jáun², la³ cun³ jmái¹ hi³ jí³lín² tsá² cu³tí³ má²tsú² má²jónh³² Dió³² má²lí¹³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Jméi² dí² cáun² hi³ hú¹tá¹ tson² cu³tí³ cun³quionh³ hi³ ma³hau³ Jmí²chí³ Chun¹; qui¹ tsá² la³ hí³ bí¹ tí³tsóh³ hnah² Jméi² dí² hi³ lí¹³ ma³tsu³ ma³juáh³². 24 Dió³² bíh¹ jan² Tsá² lín³ Jmí²chí³; hi³ jáun² tsá² má²tsú² má²juáh³² né³, hniáuh³² bíh¹ hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³² cáun² hi³ hú¹tá¹ tson² cu³tí³, cun³quionh³ hi³ ma³hau³ Jmí²chí³ Chun¹.

25 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Né¹ jnoh¹ hi³ já³² jan² Tsá² zen³ Dió³², Tsá² téh³ tsú² Cristo; hi³ jáun² Tsá² hi³ lí¹³ ma³ta² re² tin² la³ jí³² ñí¹con² jnoh¹ ní¹ má¹cuán².

26 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Jná¹³ bíh¹ la³², Tsá² má²dí¹hléh²³ ná¹ ñí¹con² hnú².

27 Tá¹la³ jáun² né³, cua³tanh²¹ bíh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú², hi³ jáun² lí¹ ca³ta³ná¹je³² bíh¹ tsú² jmí¹ ca³je³ hi³ cuá¹liéinh³² Jesús tsá²mi³ hí³. Tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tia³ tsi³ hi³ ngáih³² tsá²mi³ hi³ ní¹juáh³ he³ dá² hnió³, sa³jun³ ca³chá³ tsú² siáh³ tiá³ tsi³ hi³ ngáih³² Jesús: “¿He³ dá² ná¹juónh³² hnú² quiúnh¹ tsá²mi³ ní²?” 28 Hi³ jáun² jmí¹ jáun² bíh¹ ca³zih³ tsá²mi³ hi³ tsú¹liáh² quioh²¹, hi³ ngah³ tí³ já¹ juú², hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsáu² la³ lá²:

29 —Ñá²táunh¹ náh², ñá²jien¹ náh² jan² tsá²ñuh² Tsá² má²lí²zéi³² jná¹³ la³ jí³² la³ cun³ hi³ má²ca²jmú³² ná¹. Tiá² hin² ñí³² hí¹ Tsá² lín³ Cristo Tsá² ó³².

30 Jmí¹ jáun² ca³huén² tsá² juú² jáun², hi³ ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹jien¹³ Jesús. 31 Tá¹la³ jáun² né³, tsá² hain²¹

hi³ ti³ con² Jesús jein³² má³², hi³ juáh³ la³ lá²:

—Ti³², quiéih³ ca³lá² má³² quiú¹³.

³² Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³ngáí³ la³ lá²:

—Zia³² bíh¹ cáun² má³² hi³ lí¹³ cuh²¹ jná¹³, cáun² hi³ tiá² cui² hnoh².

³³ Jáun² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ ngaih³² rainh²¹ tsá²ján² tsá²ján² hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ zian² tsá² má²cuá²can³² má³² hi³ cuh³ tsú² juáh^{13?}

³⁴ Ti³la³ Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Má³² quion²¹ jná¹³ lí³ la³ lá²: hi³ jmu¹ ná¹ la³ cun³ hi³ hnió³ Tsá² ca³ze³ bíh¹, jí³ hi³ má¹hián¹³ jná¹³ siáh³ ta²¹ quioh²¹ tsú². ³⁵ Hnoh² dá² juáh³ náh² la³ lá²: “Cónh³í¹ quiún³ zih² máh³ hniáuh³² hi³ ló³² la³ cun³ hi³ jná¹”; ti³la³ jná¹³ né³ juanh³²: Sá¹ní² jéinh¹ dú¹ náh² máh¹ ti³ la³ ó³² neh²¹, ta³né³² bíh¹ má²ca³láu², jáun² má²lí¹³ bíh¹ caun¹³ tsú². ³⁶ Tsá² jmu² ta²¹ hi³ caun² hi³ ca³láu² jáun² né³ he² hmah²¹ quioh²¹, hi³ máí³ hi³ caun² tsú² jáun² né³ tsá²toh³ ñí¹ lí¹³ zian² tsú² la³ cun³ jmí¹hi³nio², hi³ jáun² tsá² jñi³² máí³ lí³ hiún² tsí³ cu³lí²¹ la³ má²quionh³ tsá² jieih³². ³⁷ Qui¹ jú¹ tson² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh²³ tsú² jáun²: “Tsá² siánh³ bíh¹ jñi³², hi³ tsá² siánh³ bí¹ caun²”. ³⁸ Jná¹³ má²lí²zéí³² hnoh² hi³ cuá¹quiaun² náh² cáun² hi³ tiá² huá² ta²¹ lí²quiánh² náh²; la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ tsá² siánh³ bí¹ ca³jmú³ ta²¹, hi³ jáun² hnoh² né³ cáun² má²tonh²¹ náh² hná¹ ta²¹ hi³ má²he² hná¹ quioh²¹ tsá² hi³ bíh¹.

³⁹ Juón³² lín³² bíh¹ tsá² juú² zian² hué³² Samaria jáun² ca³tanh² ta²¹ Jesús cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ca³ma³tson² tsá²mi³ hi³ jē¹ jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Má²lí²zéí³² jná¹³ tsú² la³ jí³² la³ cun³ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³”. ⁴⁰ Hi³

jáun² jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hín¹³ hi³ ti³ Samaria ñí¹ cuá¹tón²¹ jáun² Jesús né³, jlánh¹ ca³hiu³ ca³mi³ dí² hi³ cuá³² tsú² juú²co¹ dí². Jáun² Jesús né³ ca³cuá³ tun³ jmáí¹ já¹ juú² jáun², ⁴¹ hi³ jáun² ti³ lí³mi¹ juón³² tsáú² ca³chá³ bíh¹ cáun² tsí³ jmí¹ ca³nái³² jáun² jáí¹³ hi³ hleh³² hnga² Jesús. ⁴² Hi³ jáun² tsá² hi³ né³ ca³záih³ tsá²mi³ hi³ la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³hliá² lí²juah²¹ hnú² la³ jáun² yáh³ má²táunh²³ jnoh¹ ta²¹ ta³né³², qui¹ ja³bí¹ hmóu³² yáh³ jnoh¹ má²lí²nái¹³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú², jí³ hi³ má²né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ cu³tí³ bíh¹ Tsá² ní² lín³ Tsá² lión³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

Jesús jmah²³ jon² jan² tsá²cuú² tsá²ta³re²¹

⁴³ Jmí¹ la³ má²jau³ jáun² né³ cua³han³ siáh³ Jesús hué³² Samaria jáun², hi³ ngah³ siáh³ ti³ hué¹³ Galilea. ⁴⁴ Qui¹ hnga² Jesús ca³juáh³ hi³ jan² ti³² jē¹ Dió³² tiá² hin² quiú² jēí²³ yáh³ juú²co¹. ⁴⁵ Hi³ jáun² jmí¹ cá¹chánh²¹ dí² hué¹³ Galilea né³, ca³he³ bíh¹ tsá² hi³ re², qui¹ ja³bí¹ jmí¹ má²ñí¹taunh¹ yáh³ tsá² hi³ *Jmí¹hién¹ ti³ já¹ juú² Jerusalén, hi³ jáun² jmí¹ má²ca³jie³ bíh¹ tsú² la³ jí³² hi³ ca³jmú³ Jesús tá¹la³ jmáí¹ jáun².

⁴⁶ Jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ngah³ Jesús já¹ juú² Caná hín¹³ ti³ Galilea, ñí¹ ca³jmú³ tsú² jmí¹tin² hi³ jmí² jma³ lan³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³. Hi³ já¹ juú² Capernaum né³, jmí¹ zian² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹; tsá² hi³ jmí¹ tsáun¹ jan² jon². ⁴⁷ Jáun² jmí¹ ca³lí³ ñi³² tsá² hi³ hi³ má²cuanh³² siáh³ Jesús hué¹³ Galilea hi³ jmí¹ hún¹ ti³ Judea, jmí¹jáun² ngau³ dí² hi³ ca³ñí¹jien¹³ dí² tsú², hi³ ca³ñí¹hiú² ñí¹mi² dí² hi³ tsó³² Jesús hñú¹³ dí² hi³ tsa³jmah¹ jon² dí² tsá² jmí¹ má²ñí¹jún³ cu³ti³.

48 Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá².

—Jun³ tsá² zia³² hi³ táunh¹³ ta²¹ yáh³ hnoh² ní¹juáh³ hi³ tiá² jieh²¹ náh² li²¹ jí³ hua³jueh³² ní² siáh³.

49 Jáun² tsá² joh¹ re²¹ né³ ca³juáh³:
—Hnú² Ti³², ña³² tiá³ tia³jui³² ñeh² bíh¹ hí³ jún³ jón³² jná¹³.

50 Jmí¹:jáun² né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Cuánh² hñuh³², zian² bíh¹ jónh³² hnú² re² tin².

Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³taunh³ ta²¹ la³ cun³ hí³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús, hí³ jáun² ngah³ hñú¹³. 51 Hú¹ jui³² jáun² né³, ca³jenh² tsú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹, tsá² ca³huén² hí³ hí³ tsa³can³² jái¹³ hí³ zian² bíh¹ jon² tsú² re² tin². 52 Hi³ jáun² tsá²ñuh² hí³ ca³ngái³ hí³ hín² la³nió¹ lan³ jon², jáun² tsá² joh¹ tsú² hí³ né³ ca³juáh³:

—Jmí¹ la³nió¹ quiau³ tí³ ca³hláu³ cháu³ bíh¹ ca³quin³ hí³ jmí¹ chéin³ tsú².

53 Jáun² jmí¹:jáun² ca³li³tsin² tsá²ñuh² hí³ hí³ tí³tsóh³dí¹ jmí¹:jáun² bíh¹ ca³juáh³ Jesús la³ lá²: “Zian² bíh¹ jónh³² hnú² re² tin²”; hí³ jáun² jmí¹:jáun² né³ ca³tanh² tsá² hí³ ta²¹ Jesús la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hñú¹³.

54 Hi³ ní² bíh¹ ñí¹ má²tun³ li²¹ hí³ lí³ hua³jueh³² hí³ ca³jmú³ Jesús hué¹³ Galilea jmí¹ cuanh²¹ hí³ ñéi¹ jáun² tí³ hué¹³ Judea.

5

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma² tí³ Betzata

1 Jmí¹ lí¹cáin² jáun² né³ ca³jmú³ tsá² *judíos cáun² jmái¹ quioh²¹, hí³ jáun² Jesús ñéi¹ tí³ Jerusalén. 2 Já¹ juú² jáun² né³, ñí¹ má²janh² ho³hñú¹³ ñí¹ téh²³ tsú² “Ho³hñú¹³ quioh²¹ *Já¹ziáh²”, ñí¹ jáun² jmí¹ nio¹ cáun² jmí²táu² hí³ téh²³ tsú² Betzata cun³quionh³ jú¹jma² *hebreo; ñí¹ jáun² jmí¹ zia³² hñá³

ñí¹ lí³ ñí¹hñú³. 3 Juóun³² lín³²

bíh¹ tsá² tsáun¹ jmí¹ tionh¹ hue³² ñí¹ jáun², la³ cun³: tsá² ten³, tsá² hliánh², jí³ tsá² hma² ní² siáh³, [hí³ jmí¹ ná¹jan³² tá¹la³ juá³ jmái² jáun². 4 Qui¹ ma³ cónh³ la³ jáun² bíh¹ jmí¹ ja³² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ja³jua³² jmái², hí³ jáun² ní¹ má¹lí³² jáun² bíh¹ lí³ua³ jan² tsá² hí³ la³ñí¹ chu³ jmái² lí¹³ lan¹³ ca³tí²¹ lí³ua³ cáun² mí¹uí³ hí³ zian² tsú².] 5 Ní¹ jáun² jmí¹ rón²¹ jan² tsá²ñuh² tsá² má²tí³ quiú³quia³ña³ mii² hí³ tsáun¹. 6 Jáun² Jesús ca³jién³² tsá² hí³ hí³ rón³² ñí¹ jáun², hí³ jáun² jmí¹ ca³lí³tsin² dí² hí³ má²ngau³² mii² bíh¹ la³ tsáun¹ tsú², hí³ jáun² ca³ngáih³ dí² la³ lá²:

—¿Hnúh¹ hnú² lan¹³?

7 Jáun² tsá² tsáun¹ hí³ né³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², tiá² hin² zian² yáh³ hí³ taunh¹³ jná¹³ hñu³ jmí²táu² ní² ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³juá³ jmái². Qui¹ ma³ quin³² la³ ma³ cu³ jéin³² hí³ má²ca³lí³hnó³² jná¹³ hu²¹ chu³ jmái², tsá² siánh³ bíh¹ tún² lí²jan²¹ hí³ hí²³ la³ñí¹.

8 Hi³ jáun² jmí¹:jáun² ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:

—Náu², ziáuh¹ jmu² quián¹³, ngí¹.

9 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹:jáun² bíh¹ ca³lan³ tsá²ñuh² hí³, hí³ jáun² ca³caun² jmu² quioh²¹ hí³ ca³ma³liáu³² ngí³². Tí³la³ *jmái¹ hí³ tionh² tsú² tie³ bíh¹ jmái¹ jáun²; 10 hí³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ ca³záih³ tsá² má²lain³² hí³ la³ lá²:

—Hóh³², já² jmái¹ nio² tie³ bíh¹ né³², cun³ tiá² ca³tin¹ bíh¹ hnú² hí³ ñí¹quiánh¹ jmu² quián¹³.

11 Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³ngái³, hí³ ca³juáh³:

—Tsá² lí²jmú³ hí³ lan³ bíh¹ jná¹³ lí²juáh³: “Quiaun² jmu² quián¹³, ngí¹”.

12 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáih³ tsá² má²lain³² hí³ la³ lá²:

—¿Hin² tsánh² tsá² hí³ hí³ lí²zéi³² hnú²: “Quiaun² jmu² quián¹³, ngí¹”?

13 Ti³la³ tsá² má²lain³² hí³ né³, tiá² jmí¹ ñi³² yáh³ hin² dá² tsánh² lí²jmu³ hí³ lan³ dí², qui¹ ca³quiónh³² bíh¹ Jesús ja¹ tsá² juóun³² lín³² jmí¹ tionh¹ hí³ có³² jmí²tau² jáun².

14 Jmí¹ lí¹cáin² pih²¹ jáun² né³, ca³jenh² siáh³ Jesús tsá²ñuh² hí³ hñu³ cuáh³² chín¹, hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Sá¹ni² jie³, né³² má²lái¹n¹ nú², hí³ jáun² né³, ha³ lí²uú² jmu² tso³, qui¹ ní²lí¹ cá¹quiúnh²¹ nú² cáun² hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ jmí¹ zian² nú².

15 Jáun² tsá² hí³ né³ ngah³ jmí¹ lí²¹ jáun², hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ Jesús bíh¹ la³ ca³jmu³ hí³ lan³ dí². 16 Cun³ñí¹ hí³ má²lí²jmu³ jáun² hua³jueh³² jmái¹ nio² tie³ bíh¹ Jesús, hí³ jáun² má²hnauh² tsá² judíos hí³ quioh²¹ tsú² hí³ má³tsau¹³. 17 Ti³la³ Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—La³ má²jmu² jáun² bíh¹ Ñuh³² jná¹³ ta²¹, hí³ jáun² ja³bí¹ jná¹³ siáh³ jmu² ta²¹.

18 Hi³ jáun² né³, tí³ lí³mi¹ ca³lí³hnió³ bíh¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ jngah³, qui¹ jun³juáh¹³ cun³ jmáh³la³ hí³ tiá² jmí¹ má²tí³² tsú² lei²¹ hí³ ca³tí²¹ jmái¹ nio² tie³ yáh³, qui¹ jí³ hí³hliá² jmí¹ jmu² dí² jáun² cá²ren² quionh³ Dió³² bíh¹, hí³hliá² jmí¹ juáh²³ dí² jáun² hí³ hnga² Dió³² lín³ Jméi² dí².

Jái¹³ hí³ ho² Jon² Dió³²

19 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ hí³ juah³² jná¹³ lá² ñí¹con² hnoh², hí³ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ lí¹³ jmu³ Jon² Dió³²

la³ cun³ hí³ lí¹ cháunh²³ chí¹ hnga², ñí¹ jí²¹la³ tí³ jmu² tsú² la³ cun³ hí³ jie²³ hí³ jmu² Jméi² bíh¹. Qui¹ la³ jí³² la³ cun³ hí³ jmu² Jméi² tsú², la³ jáun² bíh¹ jmu² tsú² siáh³ hnga².

20 Qui¹ hnió³ bíh¹ Dió³² Jon², hí³ jáun² hieh³² dí² ca³la³ jí³² hí³ jmu² dí² hnga²; hí³ né³bí¹ hieh²¹ dí² siáh³ ta²¹ hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ cáu² jueh³², hí³ ca³la³ hí³ lí¹ tsa³cáun² lín³² bíh¹ honh² hnoh² lí¹³. 21 Qui¹ hí¹ la³ tí³ tin² yáh³ tsú² jmu³ siáh³ hí³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³ ní¹juáh³ lí³ua³ jan² tsá² hnió³ tsú² hí³ zian²

siáh³, la³jmí¹ tin² jáun² Jméi² tsú². 22 Qui¹ jun³juáh¹³ Dió³² Jméi² yáh³ tsú² rá²tsi³² héih³² ñí¹con² tsáu², qui¹ tí³la³ jo³cuo² Jon² bíh¹ Dió³² má²ca³chá³ ta²¹ jáun², 23 hí³ jáun² la³jín³² tsáu² lí¹³ ma³quien² Jon² Dió³² la³jmí¹ má²quien² tsú² hnga² Dió³² Tsá² lín³ Jméi². Jáun² ní¹juáh³ tsá² tiá² má²quien² Jon² Dió³², hí³ jáun² sa³jun³ má²quien² yáh³ tsá² la³ hí³ Dió³² Tsá² ca³zen³ Tsá² hí³.

24”Jú¹ tson² bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh²: Lí³ua³ jan² tsá² náí³² re² jáí¹³ hí³ juah³² jná¹³, hí³ tanh² tsú² siáh³ ta²¹ Tsá² ca³ze³ jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹ hí³ nio²; hí³ jáun² tiá² héih³² tá¹tsin¹ yáh³ tsú², qui¹ má²ca³nga² bíh¹ tsú² ñí¹ jmí¹ lí¹³ jún³, hí³ jáun² hú¹tá¹ má²zian² bíh¹ tsú² hí³ hmai²¹. 25 Juo³ jná¹³ siáh³ hnoh² jú¹ tson² lá², hí³ má²ja³quián³ bíh¹ chau²¹ jmái¹, hí³ tí³tsóh³dí¹ ta³né³² má²cá²chó³² jmái¹ jáun², hí³ tsá² ná¹jún¹ ne³ hí³ hléh³² Jon² Dió³²; hí³ jáun² tsá² ne³ né³, lí¹³ zian². 26 Qui¹ la³jmí¹ quian³² Dió³² Tsá² lín³ Jméi² pí³ hí³ jmu²

hí³ lí¹³ zian² tsáu², ja³bí¹ la³ jáun² ca³cuéh³ tsú² Jon² jáí¹³ hí³ quian³² siáh³ pí³ hí³ jmu³ hí³ lí¹³ zian² tsáu²; 27 hí³ jáun² má²ca³cuéh³ dí² siáh³ jáí¹³ hí³ ra³tsi³² héih³² ñí¹con²

tsáu², qui¹ cun³ñi¹ hi³ hí³ bíh¹
lín³ Jon² tsá²mi³cuóun². 28 Ha³ lí²
cuí¹ cha³cáun² honh² náh² hi³hliá²
má²lí²juáh³² jná¹³ la³ ní², qui¹
chau²¹ bíh¹ jmá¹ hi³ la³jín³² tsá²
ná¹jún¹ ne³ hi³ hléh³² tsú², 29 hi³
jáun² tsá² hí³ né³, huén³² tá²hón³²
quioh²¹. Lí³ua³ jan² tsá² ca³jmú³
hi³ chu²¹ né³, jenh¹³ hi³ lí¹³ zian²
cun³ jmí¹hi³nio²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá²
ca³jmú³ hi³ hlah³ má¹ná¹, jenh¹³ hi³
tá¹tsin¹ héih³² hlah³ bíh¹.

*Lí² lin¹ bíh¹ hi³ tson² ho² Jesús
jáí¹³*

30 "Tiá² lí¹³ yáh³ jmu¹ jná¹³ hi¹
cáun² hi³ cháunh²³ chin³² huén².
Jná¹³ dá² rá²tsi³² ná¹ héih³² la³
cun³ lí³ héih³² hi³ ja³² ñí¹con² bíh¹
ná¹; hi³ la³ cun³ ca³ti²¹ bíh¹ siáh³
rá²tsi³² jná¹³ héih³², qui¹ tiá² jmu²
yáh³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hno³² huen²,
tí³la³ jná¹³ dá² jmu² la³ cun³ hi³
hnió³ [Ñuh³² ná¹] Tsá² ca³ze³ bíh¹.
31 Sá¹jmí¹ hi³ jí³²la³ huen² bíh¹ jná¹³
no² jáí¹³ hi³ ca³tin¹ ná¹ huen², hi³
jáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ la³
cun³ hi³ juah³² jná¹³ jáun²; 32 tí³la³
zian² bíh¹ jan² tsá² siánh³ hi³ lín³
tsá² nau³² jáí¹³ hi³ ca³tin¹ jná¹³,
hi³ jná¹³ ño¹ hi³ quien² bíh¹ la³
cun³ hi³ juáh³ tsá² hi³ hi³ ca³tin¹
jnë¹³. 33 Hnoh² dá² ca³zen² náh²
tsá² ca³ñí¹ngah¹ Juan² tsá² zion² hi³
tsáu² jmáí² ní¹juáh³ hin² tsánh² dí²,
hi³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³ngái³ hi³
né³, jú¹ tson² bíh¹ jaun³². 34 Tí³la³
uá¹ jáun² la³ jáun² jú¹ tson² hi³
jáun², tiá² jmu² yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³
hi³ quien² lín³² jú¹ tson² hi³ hleh³²
tsá²mi³cuóun² hi³ ca³tin¹ jná¹³;
jí³²la³ tí³ juanh³² jná¹³ jáí¹³ ní² hi³
jáun² lí¹³ liáun³ hnoh² bíh¹. 35 Juan²
hí³ dá² jmí¹ lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí²
hi³ jmí¹ tai³² joh¹ quioh²¹, hi³ jáun²
hnoh² né³ ca³lín¹³ hi³ má¹hiúnh¹³
cu³tiá³ honh² hi³ ca³ti²¹ joh¹ hi³

jmí¹ quian³² tsú² jáun². 36 Tí³la³
zia³² bíh¹ cónh³¹ cáun² lí²¹ hi³ hie³²
jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ jná¹³, hi³ jlánh¹
bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ hi³ ca³juáh³
jáun² Juan². Qui¹ cun³ quioh³ la³jí³²
ta²¹ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³, la³ cun³
ta²¹ hi³ ca³cué³ Ñuh³² jná¹³ hi³
jmu¹, má²lí²lin¹ hi³ tson² bíh¹ ca³ze³
jnë¹³ Ñuh³². 37 Ja³bí¹ hnga² Ñuh³²
jnë¹³ Tsá² ca³ze³ hi³ má²ca³cué³
siáh³ jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ jná¹³,
uá¹jinh¹ hí¹ cónh³ tiá² má²ca³niéih²
hnoh² ho³ tsú² hi³ hleh³², hi³ sa³jun³
má²ca³jien¹ náh² tsú² siáh³. 38 Cun³
tiá² má²ca³hienh³² bíh¹ jú¹ chú³²
quioh²¹ tsú² hñu³ honh² hnoh²,
qui¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² tanh²³ yáh³
hnoh² ta²¹ Tsá² ca³zen³ tsú² hi³.
39 Jlánh¹ re² ná¹qui² ná¹hih³² hnoh²
Sí² quioh²¹ Dió³² ca³la³ huán¹ táí³²
cu³tí³, qui¹ hi³ hen² honh² náh²
hi³ ñí¹ jáun² lí¹³ chanh¹ náh² he³
lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh² la³ cun³
jmí¹hi³nio²; tí³la³ tí³tsóh³dí¹ ñí¹ Sí²
jáun² yáh³ rá¹hleh³² jáí¹³ hi³ ca³tin¹
jnë¹³, 40 hi³ má¹lí³² jáun² né³, sa³
tiá² hnáuh² bí¹ náh² hi³ ñá¹táunh¹
ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² jmí¹lí¹³ zian²
náh² la³ cun³ jmí¹hi³nio².

41 "Ha³ tiá² hniá¹ yáh³ jná¹³ hi³
tsáu² ma³quien² ná¹, 42 qui¹ tí³la³
cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnoh², hi³ ño¹
jnë¹³ siáh³ hi³ jun³ tsá² hno³ Dió³²
yáh³ hnoh². 43 Jná¹³ dá² cuan³
ná¹ cha¹³ Ñuh³², tí³la³ hnoh² né³,
tiá² he²³ yáh³ hnoh² jná¹³; tí³la³
né³² né³, ní¹juáh³ cuan³ jan² tsáu²
hi³ ca³tin¹ hnga², né³² cánh³ bíh¹
hen¹³ náh² tsá² la³ hí³. 44 Ní¹juáh³
cá² ñí¹ ná¹hen² honh² náh² hi³
má¹quien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján²
bíh¹, hi³ ní¹juáh³ tiá² la³ hnáuh²³
yáh³ náh² he³ lánh³ rón³² jmí¹ lí¹³
ma³quien² Dió³² hnoh², ¿lánh³ bíh¹
rón³² lí¹³ táunh¹³ hnoh² ta²¹? 45 Ha³
lí² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ jná¹³ ñí¹chá³
tsáuh³ náh² ñí¹con² Ñuh³²; qui¹

hnga² bíh¹ hla¹ Moisés tsá² ca³héih³
 náh² hí³ honh² ñí¹con² tí³ tsa³hna³
 hnoh². ⁴⁶ Qui¹ sá¹jmí¹ hí³ táunh²³
 hnoh² ta²¹ la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³juáh³
 jáun² hla¹ Moisés dúh¹, hí³ jáun²
 ja³bí¹ jmí¹ taunh¹³ bíh¹ náh² uá²jai³²
 ta²¹ jná¹³, qui¹ hí³ bíh¹ ca³hléh³
 hí³ ca³tin¹ jná¹³. ⁴⁷ Ti³la³ ní¹juáh³
 hí¹juáh³ jé¹ tsá² hí³ yáh³ tiá² ta²¹
 táunh²³ hnoh², hí³ jáun² né³, tiá¹³
 bíh¹ tiá³ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³ cun³
 hí³ juah³² jná¹³.

6

*Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹
 tsáu²*

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

¹ Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³
 Jesús tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ hí³
 téh²³ tsú² jáun² Galilea, hí³ ja³bí¹
 téh²³ tsú² siáh³ Tiberias. ² Hi³
 jáun² jmí¹jáun² ja³taunh²¹ juóun³²
 lín³² tsáu² cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús,
 qui¹hliá² má²ca³jíe³ tsú² hua³jueh³²
 hí³ jmu² dí², hí³ jmah²³ dí² tsá²
 tsáun¹. ³ Jáun² jmí¹jáun² ca³ñí¹uu³²
 Jesús cáun² máh³, hí³ jáun² ñí¹
 jáun² ca³cuá³ quionh³ tsá² hain²¹
 hí³ tí³ con². ⁴ Má²janh² bíh¹
 má²he² jmái¹ hí³ tí²¹ *Jmí¹hien¹
 jmí¹jáun², jmái¹ hí³ jmu² jáun² tsá²
 *judíos. ⁵ Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³
 Jesús hí³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu²
 hí¹ja³táunh¹ chí¹cáin² cu³hna²¹ dí²,
 jáun² ca³záih³ dí² Pí²liéi¹ la³ lá²:

—¿Ha³ jinh¹ lí¹³ lá¹³ dí² má³² hí³
 cuh³ la³jín³² tsá² ní² juáh¹³?

⁶ La³ ní² ca³juáh³ tsú² qui¹
 cun³ñí¹ hí³hliá² hnió³ dí² hí³ ca³ hí³
 lan³ Pí²liéi¹ bíh¹, qui¹ jmí¹ má²ñí³²
 bíh¹ Jesús hnga² he³ lánh³ jmu³.
⁷ Hi³ jáun² Pí²liéi¹ né³ ca³ngái³ la³
 lá²:

—Hí¹juáh³ tun³ nio² hñá³láu³
 héih³² quie³ *cú¹tiáu² yáh³ tiá²
 lain²¹ hí³ lá¹³ dí² *hí³ cuú²miih²¹ hí³

cuh³ la³jín³² tsá² ní², uá¹ cun³ hí³
 jmí¹ cuh³ tsú² ma³píh²¹.

⁸ Jáun² Tre²¹ rainh²¹ Sí¹mu²¹ Pé¹
 né³, jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú²,
 ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

⁹ —Lá² zenh² jan² ñú²míh¹ hí³
 dí¹quian³² hñá³ hí³ cuú²miih²¹ ce-
 bada, la³ má²quionh³ gon³ hma²¹.
 Ti³la³ ¿he³ dá² rón³² hí³ ní² hí³
 ca³tin¹ juóun³² lín³² tsá² tionh² lá²?

¹⁰ Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³juáh³
 Jesús la³ lá²:

—Zéih³ ca³la³ jín³² tsá² ní² hí³ cui¹
 tiánh² hué³².

Ñí¹ jáun² jmí¹ tsi²¹ hliáun³
 mí¹ñéi², hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³tiánh³
 cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².

¹¹ Jmí¹jáun² ca³zanh³ Jesús hí³
 cuú²miih²¹ jáun², hí³ jáun² ca³cuéh³
 dí² tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ li²¹ jáun²
 né³ [ca³cuéh³ dí² tsá² hain²¹ hí³
 tí³ con², jáun² tsá² hí³] ca³tsóh³
 ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² má²tionh²
 hí³. Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³cuéh³
 tsú² tiá¹hmah¹ Dió³² hí³ ca³tin¹
 hma²¹ hí³, hí³ jáun² ca³tsóh³ tsú²
 siáh³ ñí¹con² tsáu² ní¹juáh³ ha³ la³
 cónh³ hnió³ tsú² cuh³. ¹² Hi³ jáun²
 jmí¹ má²lí²cuh³ tsú² jáun² ca³la³ lah³
 má³² né³, ca³záih³ siáh³ Jesús tsá²
 hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

—Cuá²jiéih¹ náh² chí² juoh¹ hí³
 má²ziau³², hí³ jáun² tiá² lí¹ tsa³cui³²
 hí¹ cú¹píh²¹.

¹³ Ca³jieh³ bíh¹ tsú², hí³ jáun²
 ca³cónh³² quia³tún³ mí²tá² chí²
 juoh¹ hí³ ziau³ quioh²¹ hñá³ hí³
 jáun². ¹⁴ Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³
 jáun² tsá² tionh² hí³ hua³jueh³² hí³
 ca³jmú³ jáun² Jesús né³, ca³juáh³ la³
 lá²:

—Tson² bíh¹ cu³tí³, tsá² ní² bí¹
 lánh³ *tí³² jé¹ Dió³², tsá² ca³tin¹ hí³
 já³² ñí¹ hué²¹ lá².

¹⁵ Ti³la³ Jesús né³ ca³lí³tsin² hí³
 tsá² hí³ jmí¹ má²hnió³ jau³ chí¹tson³,
 hí³ jmu³ tsú² hí³ lín³ dí² re²¹, hí³

jáun² ngau³ dí² la³ tí³ tsi³ máh³ hí³
ja³cuá² dí² cú² hnga² tán¹ ñí¹ jáun².

Jesús cuá¹ngí³² ñí¹ jmái²

(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

16 Hí³ jáun² jmí¹ má²ca³zi³² né³,
ca³son² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús
máh³ jáun² hí³ ja³tanh²¹ siáh³ tí³
can³² jmái². 17 Jmí¹ má²zi³² lín³²
bíh¹, hí³ tiá² jmí¹ má²jaunh³² yáh³
Jesús tsi³ máh³ jáun², hí³ jáun²
taunh³ tsú² cú²jueh³² hñu³ mu²
hí³ ca³han³ dí² tí³ jo²¹ jmái² hí³
chá¹tánh¹ tí³ juú² Capernaum.
18 Tá¹la³ jmí¹ ná¹han³² tsú² jáun²
jmái² né³, ca³cua³tsi³² chí³ tiá³ lín³²
hí³ ca³la³ hí³ cáu³ ma³ cu³ tsin¹
jmí²miih²¹. 19 Jmí¹ má²lí²ngí³² jáun²
mu² ñí¹ tí³ cun³ hñá³ ho³ jñéi³
kilómetros né³, jáun² ca³jien³² tsú²
Jesús hí³ cuá¹ngí³² ñí¹ jmái², hí³
hí¹ja³² jui³² ñí¹ hí¹tsau³² jáun² mu²,
hí³ jáun² jmí¹jáun² né³, ca³juénh²
lín³² bíh¹ tsú². 20 Tí³la³ Jesús né³,
ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ jná¹³
bíh¹ la³²!

21 Hí³ jáun² tsá² hí³ né³, ca³lí³
hiún² tsí³ hí³ tanh¹³ Jesús hñu³ mu²
jáun²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, né³² cánh³
bíh¹ ca³cháuh³² mu² jáun² hué³² ñí¹
qui³ cuá¹tsauh³².

Jesús hnauh² tsáu²

22 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, tsá²
ca³ta³tonh¹ hí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³
jáun² ca³lí³tsin² hí³ la³ má²já²tanh²¹
bíh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús
quionh³ mu² cáun² tán¹ hí³ jmí¹
rón²¹ jáun²; hí³ ca³lí³tsin² tsú² siáh³
hí³ tiá² la³ ngah³ yáh³ Jesús quionh³
tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². 23 Tá¹la³
jáun² né³ cua³toh³ siáh³ mu² siáh³,
mu² jáun² ca³hué² juú² Tiberias
hí³ cua³toh³ có³² ñí¹ má²lí²cuh³
tsú² jáun² hí³ cuú²miih²¹ jmí¹
má²lí²cuéh³² jáun² Tí³² Juo¹³ dí²

tiá¹hmah¹ Dió³². 24 Hí³ jáun² dá²
jmí¹ ca³jie³ tsá² hí³ hí³ tiá² Jesús
zenh² yáh³ ñí¹ jáun², hí³ sa³jun³
tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² tionh²,
hí³ jáun² ca³taunh³ tsá² hí³ hñu³
mu² jáun², hí³ já¹taunh²¹ tí³ já¹ juú²
Capernaum hí³ hnah² Jesús.

*Jesús lín³ má³² hí³ cue³² pí³ hí³ lí¹³
zian² tsú² cun³ jmí¹ hí³ nio²*

25 Jmí¹ ca³cha³taunh¹ jáun² tsá²
hí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun²
né³, ca³jenh² dí² Jesús, hí³ jáun²
ca³ngáih³ dí² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Líh³ dá² cuanh³ hnú² tí³ lá²
Tí³²?

26 Tí³la³ Jesús né³ ca³juáh³:

—Hú¹tá¹ cu³tí³ ma³tsón¹³ jná¹³
jái¹³ lá² hí³ hnoh² dá² hnauh²³
jnëá¹³ qui¹hliá² cun³ñí¹ hí³hliá²
ca³quíéh³ náh² ca³la³ ca³cónh³²
henh¹ bíh¹, jun³juáh¹³ hí³hliá²
má²ca³há¹ ca³ngí¹³ náh² lí²¹ hí³
ca³jmú³² jná¹³ jáun² yáh³. 27 Cha³
jmí¹ jmúh¹³ náh² ta²¹ hí³ lí³ zian²
náh² má³² hí³ lí¹ tsá², hniáuh³²
jmúh¹³ náh² cú²jueh³² hí³ lí³ zian²
náh² má³² hí³ jmí¹líh³ tiá² tsá²
bíh¹, hí³ jmu³ hí³ lí¹³ zian² náh² la³
cun³ jmí¹hí³nio² yáh³. Jná¹³ Jon²
tsá²mi³cuón² bíh¹ lí¹³ cué¹³ má³²
jáun², qui¹ jná¹³ bíh¹ má²ca³chau³
Dió³² Ñuh³² hí³ cuá¹chan¹ ná¹ ca³tí²¹
hí³ jáun².

28 Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngái³ la³
lá²:

—¿He³ lánh³ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹
hí³ jáun² lí¹³ jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³
ta²¹ hí³ hnió³ Dió³² jmú¹³?

29 Hí³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³
la³ lá²:

—La³ lá² bíh¹ hnió³ Dió³² jmúh¹³
náh²: Hniáuh³² tanh¹³ náh² ta²¹
Tsá² má²lí²zen³ bíh¹ tsú².

30 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³ hí³
ca³juáh³:

—¿He³ lí²¹ lí¹³ jmúh¹³ nú² hí³
neh²¹ jnoh¹, hí³ jáun² taunh¹³ jnoh¹

ta²¹? ¿He³ ñí¹ ta²¹ lí¹³ jmúh¹³ hnú² [la³ jmí¹ ca³jmú³ jáun² hla¹ Moisés]? ³¹ Qui¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ ca³cúh² má³² hi³ téh²³ tsú² jáun² maná tá¹la³ jmí¹ tionh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin², la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ca³súh³ tsú² má³² hñu³mi³cuú² hi³ ca³cúh² tsá² hi³”.

³² Jáun² Jesús né³ ca³ngái³ siáh³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ jun³juáh¹³ hla¹ Moisés yáh³ tsá² ca³cué³ má³² hi³ ca³súh³² jáun² hñu³mi³cuú², qui¹ hnga² bíh¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³cué³. Hi³ ta³né³² né³ cue³² tsú² hú¹tá¹ tí³tsóh³ má³² bíh¹ hi³ ja³ hñu³mi³cuú². ³³ Qui¹ Tsá² ja³ hi³ hñu³mi³cuú² bíh¹ lín³ hi³ cuú²miih²¹ hi³ cue³² Dió³², hi³ jáun² Tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ lí¹³ zian² tsá² zian² hngá¹máh³.

³⁴ Hi³ jáun² tsá² hi³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tí³², cué¹ tiá³ jnoh¹ hí³ cuú²miih²¹ jáun² la³jí³² jmái¹.

³⁵ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ hí³ cuú²miih²¹ hi³ jmu³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio². Ná¹juáh³ tsá² ja³² ñí¹con² jná¹³, jmí¹líh³ bíh¹ tiá² lí¹³ ñí¹cuóunh²¹ tsú²; hi³ ní¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsí³ ñí¹con² jná¹³ né³, cun³ tiá² tón³² jmái¹ lí¹³ bíh¹ hí¹quiéin² tsí³ tsú². ³⁶ Tí³la³ la³ cun³ má²lí²juáh³² jná¹³ ní² má¹ná¹, hnoh² dá² cun³ tiá² ta²¹ taunh²³ bíh¹ náh² jná¹³, uá¹jinh¹ má²lí²jie¹ náh² jná¹³. ³⁷ Qui¹ la³jín³² tsá² chan² Ñuh³² jná¹³ jo³uón³² ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³; hi³ tsá² ja³táunh¹ hí³ ñí¹con² jná¹³ né³, jmí¹líh³ yáh³ tiá² huen¹ jná¹³ tsú² cheih³². ³⁸ Qui¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hñu³mi³cuú² hi³ ja³jmú³² la³ cun³ hi³ tí³² tsín³² huen², tí³la³ jná¹³ dá² ja³ hi³ jmu¹ ná¹ la³ cun³ hi³ hnió³ Ñuh³² ná¹ Tsá² ca³ze³ bíh¹. ³⁹ Hi³ la³ cun³ hi³

hnió³ jáun² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ né³, hi³ jmu¹ jná¹³ hua³hi¹³ la³jín³² tsá² má²ca³chan³ tsú² jo³uón³² bíh¹, hi³ jáun² tiá² lí¹ tsa³hain³ hí¹ jan²; hi³ jáun² ñí¹ ca³táuh³ jmái¹ né³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ jenh¹³ tsú². ⁴⁰ Qui¹ Ñuh³² bíh¹ jná¹³ hnió³ hi³ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio² ca³la³ jín³² tsá² jie²³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹con² Jon² Dió³², jí³ hi³ tanh² tsú² siáh³ ta²¹; hi³ jáun² jná¹³ jmu¹ siáh³ hi³ jenh¹³ tsá² la³ hi³ ñí¹ ca³táuh³ jmái¹.

⁴¹ Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, tsá² judíos ca³ma³liáu³² hi³ ziu² hien² Jesús qui¹hliá² ca³juáh³ la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ lín³ hi³ hi³ ja³ hñu³mi³cuú²”. ⁴² Jmí¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ dí² la³ lá²:

—¿Haun¹³ juáh¹³ Jesús jon² hla¹ Sé³² bíh¹ ní³² dúh¹? Já² ná¹cuóun²¹ bíh¹ dí² jméi² mí¹ziú¹³ tsú², hi³ jáun² ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² juáh³ tsú² hi³ hi³ néh¹ ja³ hñu³mi³cuú²?

⁴³ Jmí¹jáun² né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ha³ lí² ziu² lí² hie³ náh². ⁴⁴ Qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ já³² ñí¹con² jná¹³ ní¹juáh³ tiá² la³ má²lí²tié³ yáh³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ ná¹; hi³ jáun² tsá² téh²³ hi³ Ñuh³² jná¹³ né³, jná¹³ bíh¹ jmu¹ hi³ jenh¹³ tsú² ñí¹ ca³táuh³ jmái¹. ⁴⁵ Ñí¹ Sí² hi³ ca³jmú³ tsá² ca³lín³ tí³² jē¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: “Hnga² bíh¹ Dió³² ma³tin² ca³la³ jín³² tsáu²”. Jáun² la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ la³jín³² tsá² ná¹ca³ la³ cun³ hi³ juáh³ Ñuh³² jná¹³, jí³ hi³ lí²tin² tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ má²ta² hi³, tsá² hí³ bíh¹ ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³.

⁴⁶ ”Jun³juáh¹³ hliá² zian² tsá² má²ca³jien³² yáh³ Jméi² dí²; qui¹ jí³²la³ hnga² Tsá² ja³ hí³ ñí¹con² bíh¹ Dió³² má²ca³jie³². ⁴⁷ Jú¹ tson² cu³tí¹³ juanh³² jná¹³, hi³ lí³ua³ jan² tsá² nio² cáun² tsí³ ñí¹con²

jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian²
 la³ cun³ jmí¹hi³nio². 48 Quí¹ jná¹³
 bíh¹ lín³ hí³ cuú²miih²¹ hí³ jmu³
 hí³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio².
 49 Uá¹jinh¹ dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh²
 ca³cúh² má³² hí³ téh²³ tsú² jáun²
 maná ñí¹ lí³ hué³² quiéin² jáun²
 jmí¹tin², tí³la³ cu³ jáun² ca³tsan³ bíh¹
 tsú²; 50 tí³la³ jná¹³ dá² hléh²³ hí³
 ca³tin¹ hí³ cuú²miih²¹ hí³ ja³ jáun²
 hñu³mi³cuú² bíh¹. Hí³ jáun² né³,
 lí³ua³ jan² tsá² cuh³ hí³ jáun² tiá²
 jú³ yáh³. 51 Huen² bíh¹ jná¹³ lín³
 ná¹ hí³ cuú²miih²¹ hí³ jmu³ hí³ lí¹³
 zian² tsú², hí³ ja³ jáun² hñu³mi³cuú²;
 hí³ jáun² ní¹juáh³ tsá² cuh³ hí³
 lá² né³, lí³ zian² cun³ jmí¹hi³nio²
 bíh¹. Tí³tsóh³dí¹ ngú³ quion²¹ bíh¹
 jná¹³ lí³ hí³ cuú²miih²¹ hí³ cué¹³
 jná¹³ jáun² hí³ ca³tin¹ tá¹ cáun²
 hngá¹máh³, hí³ jáun² lí¹³ zian² tsú²
 cun³ jmí¹hi³nio².

52 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² tsá²
 judíos hí³ ca³juu³ ca³hléh³ má²tún²
 hmóu³² hí³ juáh³ la³ lá²:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ cué³²
 tsá² ní² ngú³ quioh²¹ hnga² hí³
 cúh¹³ jnoh¹?

53 Jesús né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hí³
 ní¹juáh³ hnoh² tiá² cúh¹³ náh² ngú³
 quion²¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun²,
 jí³ hí³ húh¹³ náh² siáh³ jmí²hán¹
 ná¹, hí³ jáun² tiá² lí¹³ yáh³ zian²
 náh². 54 Quí¹ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹
 zian² tsú² ní¹juáh³ tsá² cúh² ngú³
 quion²¹ jná¹³ jí³ hí³ hính²³ tsú² siáh³
 jmí²hán¹ jná¹³; hí³ jáun² jná¹³ jmu¹
 siáh³ hí³ jenh¹³ tsú² ñí¹ ca³táuh³
 jmá¹. 55 Quí¹ ngú³ quion²¹ jná¹³
 bíh¹ lí³ hú¹tá¹ tí³tsóh³ má³², hí³
 jmí²hán¹ jná¹³ né³ lí³ hú¹tá¹ tí³tsóh³
 jmá² hí³ lí²cuoh² tsí³ tsú². 56 Hí³
 jáun² lí³ua³ jan² tsá² cúh² ngú³
 quion²¹ jná¹³, jí³ hí³ hính²³ tsú²

siáh³ jmí²hán¹ jná¹³, tsá² la³ hí³
 bíh¹ má²ca²cunh³ quiúnh¹ jná¹³, hí³
 jáun² jná¹³ né³ má²ca²cunh³ siáh³
 quionh³ tsá² hí³. 57 Quí¹ Ñuh³²
 jná¹³ Tsá² ca³ze³ dá², jan² Dió³² Tsá²
 juú²tsáun² bíh¹; hí³ jáun² jná¹³ né³
 zian² cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ hí³ bíh¹.
 Hí³ jáun² la³ jáun² bí¹ siáh³ lí³, hí³
 ní¹juáh³ tsá² lí³tú² lí³má³² jmí¹ tsí³
 cun³quionh³ jná¹³, jáun² cun³ñí¹
 hí³ ca³tin¹ jná¹³ bíh¹ lí¹³ zian²
 tsú². 58 Jná¹³ dá² hléh²³ hí³ ca³tí²¹
 hí³ cuú²miih²¹ hí³ ja³ hñu³mi³cuú²
 bíh¹. Hí³ lá² tiá² lí³ yáh³ la³jmí¹
 lí³ má³² hí³ ca³cúh² jáun² dí²hioh³
 ñú²deh³ hnoh² jmí¹tin², hí³ jmí¹ lí²¹
 jáun² né³ cu³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³
 bíh¹ tsú²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² cuh³
 hí³ lá² má¹ná¹, lí¹³ zian² la³ cun³
 jmí¹hi³nio² bíh¹.

59 Jesús ca³ma³ta² jái¹³ ní² hñu³
 cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hí³ zeh²
 jáun² já¹ juú² Capernaum.

*Jái¹³ jmu² hí³ zian² tsú² cun³
 jmí¹hi³nio²*

60 Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá²
 má²tsá²táunh¹ hí³ cu³hna²¹ Jesús
 jái¹³ ní² né³, jáun² juóun³² tsá² hí³
 ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² juóuh³² lín³² bíh¹ jái¹³ hí³
 má²lí²juáh³ tsú² ní²; jun³juáh¹³ hí³
 tú¹ tsa¹³ jnoh¹ má¹tí²¹ yáh³ jái¹³ ní².

61 Tí³la³ Jesús né³ ca³lí³tsin²
 bíh¹ hí³ tsá² hí³ ná¹juónh²³ hí³
 ná¹má²tsan² tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ jáun²,
 jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ja³tsan² honh² hnoh²
 cun³quionh³ jái¹³ ní²? 62 ¿He³ la³ lí¹³
 jaun³² ní¹juáh³ hí³ la³ ca³jen¹ náh²
 Jon² tsá²mi³cuóun² hí³ cuá¹uinh³²
 siáh³ tí³ ñí¹ jmí¹ cuá³ jmí¹tin²?
 63 Hnga² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² bíh¹
 jmu² hí³ lí¹³ zian² tsú²; quí¹ ha³
 tiá² lin¹ ñí¹ jmu² ta²¹ yáh³ ngú³.
 Hí³ la³jí³² jái¹³ hí³ má²lí²hléh³ jná¹³

ní² né³, hie³² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹
 Jmí²chí³ hí³ bíh¹, jí³ hí³ ca³ti²¹ ha³
 lánh³ lí¹³ zian² tsú² cu³ti³. ⁶⁴ Ti³la³
 cun³ jáun² zian² bíh¹ ma³ jan²
 hnoh² hi³ tiá² má²nio² cáun² honh²
 náh².

La³ ní² ca³juáh³ Jesús qui¹
 cun³ñí¹ hi³hliá² jmí¹ má²ñi³² bíh¹
 tsú² la³ cun³ jmí¹tin² hin² tsánh²
 tiá² ta²¹ taunh³², hi³ hin² tsánh²
 tsa³jenh³ dí². ⁶⁵ Jáun² ca³juáh³ dí²
 siáh³ la³ lá²:

—Já² jáun² yáh³ má²lí²juáh³² jná¹³
 ñí¹con² hnoh² hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá²
 hin² lí¹³ já³² ñí¹con² jná¹³ ní¹juáh³
 hi³ tiá² té³ hnga² Ñuh³² jná¹³.

⁶⁶ La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ juóun³²
 tsá² jmí¹ hain²¹ hí³ ti³ con² Jesús
 ca³jính³² hi³ tiú²uú² ca³ñi³taunh¹
 yáh³ quionh³ dí². ⁶⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun²
 né³ ca³ngáih³ Jesús tán¹ quian³tun³
 tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ ca³juáh³
 la³ lá²:

—¿Hí¹ ja³bí¹ hnoh² uá²jai³²
 hnáuh² cuá¹tánh¹?

⁶⁸ Ti³la³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³ngái³
 la³ lá²:

—Hnú² Ti³², ¿hin² dá² ti³ ñí¹con²
 lí¹³ tsáu¹³ jnoh¹? Qui¹ hnú² bíh¹
 Tsá² quiánh¹ jái¹³ hi³ jmu² hi³ lí¹³
 zian² tsú² la³ cun³ jmí¹ hi³ nio².
⁶⁹ Hi³ jnoh¹ né³ má²ca³taunh¹³ ta²¹,
 hi³ má²ca³lí³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³
 hnú² bíh¹ lín³ nú² Tsá² chun¹ joh¹
 Díó³².

⁷⁰ Jáun² né³ Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ huen² jná¹³
 ca³quiánh³² hnoh² tán¹ quian³tun³
 náh² dúh¹? Ti³la³ cun³ jáun² zian²
 bíh¹ jan² tsá² hláih¹ ja¹ quián¹³
 hnoh² ní².

⁷¹ Jmí¹ ca³hléh³ jáun² Jesús jái¹³
 ní² né³, ca³hléh³ tsú² hi³ ca³tin¹ Ju-
 das jon² Sí¹mu²¹, tsá² ja³ hí³ ti³ juú²
 Queriot bíh¹, qui¹hliá² Judas hí³
 bíh¹ tsá² jienh³ Jesús, uá¹jinh¹ hi³
 jmí¹ lín³ jan² tsá² quian³tun³ joh¹
 tsú².

7

Tiá² ta²¹ taunh² tsá¹ dá¹jon²¹
 Jesús

¹ Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, jmí¹
 cuá¹ngí³² Jesús ti³ hué¹³ Galilea;
 tiá² jmí¹ hnió³ yáh³ tsú² hi³ tsa³ngí²
 siáh³ ti³ Judea, qui¹hliá² tsá² *judíos
 tsá² ná¹ñí¹ jmí¹ hnauh² ñí¹ jáun² hi³
 hnió³ jngah³. ² Ti³la³ má²janh² bíh¹
 jmí¹ má²he² hi³ ti²¹ jmái¹ quioh²¹
 hñú³reh³, cáun² jmái¹ hi³ jmu² tsá²
 judíos. ³ Jáun² né³, tsá¹ dá¹jon²¹
 Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con²:

—Ha³ lí²uú² ñí³ ñí¹ lá², cua³² ti³
 Judea, hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³
 con² hnú² tionh² ñí¹ zio¹ lí¹³ jie³
 uá²jai³² la³ cun³ hi³ jmu² nú².
⁴ Qui¹ ní¹juáh³ jan² tsá² hnió³ hi³
 lí³ cuóu³² tsáu², jáun² tiá² jmu² yáh³
 tsú² ñí¹ tiá² hin² nga³ jie³² la³ cun³
 ta²¹ hi³ jmu². Hi³ cun³ñí¹ hi³
 jmu² hnú² ta²¹ la³ ní² né³, jáun²
 ñí¹ ta³ ñí¹ ca³la³ jí³lin² tsáu² bíh¹
 hniáuh³² cuá¹jmu³ hnú².

⁵ Ca³juáh³ tsá¹ dá¹jon²¹ tsú² la³
 ní², qui¹hliá² sa³jun³ jmí¹ ná¹tanh²
 yáh³ tsá² hí³ ta²¹ Jesús. ⁶ Jmí¹jáun²
 né³ ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Ha³ tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmái¹
 quion²¹ jná¹³, ti³la³ hi³ ca³tin¹
 hnoh² má¹ná¹, cáun² chu²¹ bíh¹
 lí³ua³ cáun² jmái¹ lín²³ hnoh².
⁷ Qui¹ tiá² lí¹³ yáh³ jmu³ tsá² zian²
 hngá¹máh³ lá² hau² hnoh²; ti³la³
 jná¹³ bíh¹ hau² tsú², qui¹hliá² jná¹³
 bíh¹ chú²jñéih³² ná¹ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú²
 la³jí³² hi³ hlah³ hi³ jmu². ⁸ Jáun² né³,
 cuá²taunh¹ dá² hnoh² jmái¹; ti³la³
 jná¹³ ha³ tiá² má²ñé¹ yáh³, qui¹ ha³
 tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmái¹ quion²¹
 jná¹³.

⁹ Hi³ jmí¹ má²lí²zéih³² dí² tsá² hi³
 la³ ní² né³, ca³ta³cua¹³ bíh¹ dí² hué¹³
 Galilea.

Jesús hún¹ jmái¹ quioh²¹ hñú³reh³

10 Ti³la³ jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ngau³ Jesús chí¹cáin² cu³hna²¹ tsá² hí³ rainh²¹, tí³la³ ta³ conh¹ bíh¹ ngau³ tsú² má¹ná¹. 11 Tá¹la³ jmái¹ jáun² né³ jmí¹ hnauh² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ quioh²¹ tsú², hí³ ná¹juáh²³ la³ lá²:

—¿Ha³ bí¹ jinh¹ zenh² tsá²ñuh² hí³ juáh¹³?

12 Hí³ ja¹ tsáu² né³ jmí¹ zian² juóun³² tsá² jmí¹ ná¹juónh²³ hí³ ca³tin¹ hí³ dí². Ma³ jan² tsáu² jmí¹ ná¹juáh²³ la³ lá²:

—Jan² tsá² chun¹ bíh¹ hí³.

Ti³la³ ma³ jan² né³ jmí¹ ná¹juáh²³:

—Ha³ tiá² jáun² yáh³, tí³ lí¹ má²can² tsáu² bíh¹ tsá² hí³.

13 Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ ja³² tsí³ hí³ juónh³ chú¹ja²¹ jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsú², qui¹ cun³ñí¹ hí³ jmí¹ juénh² tsú² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹.

14 Chu³jo² jmái¹ jmí¹ má²tí³ la³ cun³ jmí¹ ca³hí³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hí³ ca³ma³liáu³² hí³ má²tin² tsáu². 15 Hí³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³, jáun² ca³qui³ ca³ngáih³ dí² tsá²ján² tsá²ján²:

—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lí³, sa³ hliáu³ lín³² máh³ hí³ ñi³² tsá² ní² ta³ tiá² lín¹ hí³ ca³ma³tin³²?

16 Jáun² Jesús né³ ca³ngái³:

—Jái¹³ quioh²¹ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³ hí³ ma³tin¹³ ná¹ tsáu², jun³juáh¹³ jái¹³ quion²¹ huen² yáh³ ná¹. 17 Ní¹juáh³ zian² tsá² hún¹ hua³jan²¹ hí³ jmu³ la³ cun³ hí³ hnió³ Dió³², jáun² lí³tsin² bíh¹ tsú² ní¹juáh³ jáun² bíh¹ jái¹³ hí³ ja³ ñí¹con² Dió³² ma³tin¹³ jná¹³ tsáu² ho³lá²dá² jái¹³ hí³ lí¹ chin³² chin³² huen² uá¹ jná¹³ hléh²³. 18 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hleh³² la³ cun³ hí³ chin² chí¹ hnga², tsá² la³ hí³ hleh³² cun³ñí¹ hí³ hniá¹ tsú² hí³ ma³quien² tsáu² hnga² bíh¹ tsú²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² tion³ hí³ lí³ quien² tsá² lí²ze³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³

bíh¹ ján¹ tson² quian³² jú¹ tson², hí³ ñí¹con² tsá² la³ hí³ né³, hí¹ cáun² tso³ tiá² cháuh³² yáh³.

19 „¿Tiá¹ tson² dúh¹ hí³ hla¹ Moisés bíh¹ ca³cué³ hnoh² liei²¹? Ti³la³ cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ hnoh² tiá² ná¹ma³tih²¹ náh² liei²¹ jáun². Qui¹ ¿he³ láih³² sa³ hnáuh² náh² jngah¹³ jná¹³?

20 Jáun² tsá² jmí¹ ná¹ngih³² ñí¹ jáun² né³ ca³ngái³:

—Jmí² chí³ hláinh¹ bíh¹ ján³ hnu², qui¹ ¿hin² dá² hnió³ jngah³ hnu²?

21 Jesús né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—La³jín³² bíh¹ hnoh² ca³ja³cáun² honh² náh² cun³ñí¹ hí³ ca³ti²¹ cáun² pih²¹ ta²¹ hí³ ca³jmú³² jná¹³ jáun² jmí¹ jáun². 22 Ti³la³ sá¹ní² jie³ dú¹ né³: Cun³ñí¹ hí³ jlánh¹ ñí¹má¹tih²¹ náh² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés, jáun² cáun² *tiuh³² bí¹ náh² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² dáin² jónh³² uá¹jinh¹ tí³tsóh³dí¹ *jmái¹ nio² tie³ bíh¹ ca³chó³² jmái¹ hí³ hniáu³² cué³² tsú² lí²¹ jáun² quioh²¹ dáin² pih²¹. Ma³tih²¹ náh² héih³² jáun² quioh²¹ tsú² uá¹jinh¹ jun³juáh¹³ hí³ yáh³ ca³ma³liáu³², qui¹ hí³ jáun² dá² ca³ma³liáu³² tsá²haun³² dí²hioh³ ñú²deh³ bíh¹ náh². 23 Né³² né³, re² bíh¹ ní¹juáh³ cun³ñí¹ hí³ tiá² hnáuh² náh² hí³ tá¹tonh¹ hlah³ ñí¹con² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hí³ jáun² uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³, cun³ jáun² jmuh³² bíh¹ náh² lín¹ ñí¹con² dáin² jónh³² hí³ lín¹ hí³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹ quioh²¹ tsú². Jáun² né³ ¿he³ láih³² sa³ míh²³ yáh³ honh² náh² ñí¹con² jná¹³ qui¹ cun³ñí¹ hí³ jná¹³ tí³ ca³jmah²¹ ná¹ re² tin² jan² tsá² hliánh² jmái¹ nio² tie³? 24 Ha³ lí²uú² chú¹ uú² ñih²¹ náh² ní¹juáh³ lánh³ jniá³ tsáu², tí³la³ chú¹ ñih²¹ náh² la³ cun³ ca³ti²¹ bíh¹.

Jesús cha³² ha³ jinh¹ ja³

25 Hí³ jáun² jmí¹ jáun² né³, ma³ jan² tsá² zian² juú² Jerusalén

ca³ma³liáu³² hi³ ngaih³² tsá²ján² tsá²ján², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿Há¹ jun³ tsá² ó³² hnah² tsú² hi³ jngih³ juáh^{13?} 26 Já² ó³² bíh¹ zenh² tsú² hi³ dí¹hle³² chú¹ja²¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hi³ juáh³ hí¹ cáun² ñí¹con² tsú². ¿Hí¹ la³ taunh³² uá¹ tsá²tan²¹ ta²¹ juáh¹³ hi³ tsá²ñuh² ó³² lín³ Tsá² zéi¹ Dió^{32?} 27 Tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, né¹ bíh¹ dí² ha³ jinh¹ ja³ tsú²; tí³la³ ní¹juáh³ ní¹ má¹cuán² hú¹tá¹ Tsá² zéi¹ Dió³² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí³ ñí³² hi³ ha³ jinh¹ ja³ tsú².

28 Jmí¹ ca³náí³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³hléh³ tiá³ tá¹la³ dí¹má²tin² jáun² tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Háh^{32!} ¡jlánh¹ re² la³ ñíh¹ hnoh² ha³ jinh¹ ja³ jná¹³ lám^{1!} Tí³la³ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ ná¹ huen², tí³la³ jná¹³ dá² ja³ ná¹ hi³ zéi¹ ná¹ jan² Tsá² tson² jé¹ bíh¹, jan² Tsá² tiá² cuón³² hnoh². 29 Tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, cuón³² bíh¹ ná¹ tsú², qui¹hliá² ñí¹con² hí³ bíh¹ ja³ ná¹; hi³ bíh¹ ca³ze³ jná¹³.

30 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ jmí¹ hnió³ tsáu² jan³ Jesús hi³ tson³; tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tie³ cuo², qui¹ tiá² jmí¹ má²cá²chó³² yáh³ jmái¹ quioh²¹ tsú². 31 Tí³la³ juón³² lín³² bíh¹ tsá² ná¹ngih³² hi³ ca³taunh² ta²¹ quioh²¹ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ní¹ má¹cuán² Tsá² lín³ Cristo, ¿hí¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ hliáun³ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² jmu³ ní¹ má¹cuán² la³cónh³ bíh¹ tsá²ñuh² lá²?

Tsá² fariseos zen² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ tsa³quian³ tson³ Jesús

32 Jáun² né³, tsá² *fariseos ca³náí³² la³ cun³ hi³ ná¹juáh²³ jáun² tsáu² hi³ ca³tin¹ Jesús; jáun² hí³ dí² la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ mí³jmu³ ca³zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ tsa³quian³ Jesús hi³ tson³. 33 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Cónh³1 cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³²í¹ ñí²¹ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hi³ jáun² má¹jáun² má²ñih²¹ jná¹³ tí³ ñí¹ cuá³ Tsá² ca³ze³ ná¹. 34 Ní¹ má¹jáun² né³ má²hauh¹³ hnoh² jná¹³, tí³la³ tiá² chauh¹ yáh³ hnoh² jná¹³, qui¹ ha³ tiá² lí¹³ yáh³ cuá¹táunh¹ hnoh² ñí¹ ñí¹ñí²¹ jná¹³.

35 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³juu³ ca³hléh³ tsá² ná¹ñí¹ joh¹ tsá² judíos quionh³ tsá²ján² tsá²ján², hi³ ca³juáh³:

—¿Hín² máh³ dá² tíh³ tsó³² tsá² ní², hi³ jáun² jnoh¹ máh³ tiú²uú² chanh²¹ dí²? ¿Hí¹ tsó³² dí² ñí¹ tiáunh¹ tsá² judíos tsá² ná¹yanh³² ja¹ *tsá²cá²jo²¹ hi³ tsa³ma³tin² dí² tsá²cá²jo²¹ hí³ juáh^{13?} 36 ¿He³ dá² hnió³ juáh³ hi³ lí²juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Hnauh¹³ hnoh² jná¹³, tí³la³ tiá² chauh¹ yáh³ náh² jná¹³, qui¹ tiá² lí¹³ yáh³ hi³ cuá¹táunh¹ hnoh² ñí¹ ñí¹ñí²¹ jná¹³?”

Cua³ ñí¹ rá¹ngi³² jmái² hi³ jmu² hi³ cu³tí³ lí¹³ zian² tsú² (Hechos 2:2-4)

37 Jáun² jmái¹ hi³ ná¹jueh³² jmái¹ jáun² né³, ca³náu² Jesús hi³ ca³hléh³ tiá³, ca³la³ hi³ chí²¹ tiú² mah¹ tiú² jan³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² hí¹quiein² tsí³, cui¹ ja³hính² jmái² ñí¹con² jná¹³. 38 Qui¹ ñí¹con² tsá² má²taunh² ta²¹ jná¹³ lí³ la³ jmí¹ lí³ hi³ chí¹ñei³² bíh¹ jmí² cua³ hñu³ tsí³ tsú², jmái² hi³ jmu³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ zian² tsú², la³ cun³ qui³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³².

39 Cun³quionh³ jái¹³ ní² ca³lí³hnió³ Jesús juáh³ hi³ ne³bí¹ hen³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹ la³jín³² tsá² taunh² dí² ta²¹; qui¹ tiá² hin² jmí¹ má²ca³hián¹³ yáh³ Jmí²chí³ Chun¹ jmí¹jáun², qui¹hliá² tiá² jmí¹ má²ca³lí³ lin¹ yáh³ hi³ quien² Jesús jmí¹jáun².

Ca³ta³na¹tsoh³ ja¹ quioh²¹ tsáu²

40 Jmí¹ ca³naí³² ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ ja¹ tsá² juóun³² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Tson² bíh¹ cu³ti³ tsá² ní² lín³ *ti³² jē¹ Dió³² tsá² qui³ ca³ti²¹ já³².

41 Hí³ ma³ jan² tsáu² né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá² ní² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo.

Ti³la³ ma³ jan² siáh³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiá² tson² yáh³, qui¹ ħa³ bí¹ lánh³ rón³² hí³ ti³ hué¹³ Galilea lí¹ já²¹ tiá³ Tsá² lín³ Cristo? 42 Qui¹ ní¹ Sí² rá¹juáh³, hí³ Cristo ca³ti²¹ lín¹³ jan² Tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ bíh¹, hí³ já¹ juú² Belén ní¹ ca³li³zian² hnga² hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ lí³zian² tsú² siáh³ uá²jai³².

43 Hí³ jáun² né³, la³ ní² bíh¹ lí³ hí³ ca³ta³na¹tsoh³ tsáu² cun³ni¹ hí³ ca³tin¹ Jesús. 44 Ma³ jan² tsáu² jmí¹ hnió³ hí³ jan³ dí² tson³, ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tia³ tsí³ hí³ tie³ cuo².

Tsá² ná¹ni¹ tiá² ta²¹ tanh² yáh³ Jesús

45 Jáun² né³, ja³tanh²¹ bíh¹ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² ti³ ní¹ tionh¹ tsá² fariseos quionh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ la³ lá²:

—Ĥhe³ láih³² tiá² lí²jan³² náh² tsú²?

46 Hí³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² hí³ né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—jHí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ca³hléh³ la³jmí¹ hleh³² tsá² ó³²!

47 Jáun² tsá² fariseos ca³juáh³ siáh³:

—ĤHí¹ ja³bí¹ hnoh² uá²jai³² má²ca³li³can² náh²? 48 ĤHí¹ zian² ma³ jan² tsá² chín¹ joh² dí², ji³ lí³ua³ jan² jnoh¹ tsá² fariseos hí³ má²ca³hín¹³ jē¹ tsá² hí³ dúh¹?

49 Ti³la³ tsá² tiá² ná¹cuoh² ó³² liei²¹ má¹na¹, má²ca³tin¹ tsa³tánh¹ quiu³juóu³² bíh¹.

50 Jáun² Nicodemo, jan² tsá² lín³ fariseo quionh³ tsú², tsá² ca³ni¹jien¹³ hí³ Jesús cáun² já¹nié² ca³juáh³ la³ lá²:

51 —ĤHaun¹³ juáh¹³ ní¹ liei²¹ quiú¹³ dí² rá¹juáh³ hí³ tiá² ca³ta¹ yáh³ dí² hí³ cáun² lí¹ má¹tson¹³ dí² jan² tsáu² ta³ tiá² lin¹ jú¹ tson² má²lí²cán¹³ dí² quioh²¹ tsú²?

52 Hí³ jáun² tsá² ní¹ hná¹ jáun² né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—ĤHí¹ tsá² Galilea hniu³² uá²jai³² dúh¹? Sá¹ni² dúh¹ hí³ ní¹ Sí², hí³ jáun² má¹jáun² jieh²¹ nú² hí³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ ti³² jē¹ Dió³² tiá² cuá²han³ ti³ hué¹³ Galilea.

53 [Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² já¹tanh²¹ cú²jueh³² hñú¹³.

8

Tsá²mi³ tsá²juón¹

1 Hí³ jáun² né³, jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ Jesús ti³ máh³ Olivos. 2 Hí³ jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³ cuanh³ hú²nié² ta³ ná¹juan³² hñu³ cuáh³² chín¹. Jmí¹jáun² né³ ca³cuú² ca³ngih³² ca³la³ jín³² tsáu² cu³ jéin³ ní¹ zenh¹ tsú², hí³ jáun² ca³cuá³ dí², hí³ ca³ma³liáu³² hí³ má²tin² tsá² hí³.

3 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ quionh³ tsá² *fariseos, hí³ ná¹jan² jan² tsá²mi³ tsá² ca³ni¹zianh¹³ dí² ní¹ jmí¹ cuá¹jmu² tso³. Jáun² ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² tionh² hí³ ta³ ní¹ Jesús; 4 hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnú² Ti³², tsá²mi³ lá² má²ca³jáun³ jnoh¹ ní¹ jmí¹ cuá¹jmu² tso³. 5 Né³² né³, ní¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés jmu² héih³² ní¹con² jnoh¹ hí³ hniáu³² jngih¹³ jnoh¹ tsá²mi³ la³ ní² hí³ jlan¹ jnoh¹ quín¹. ĤHí³ hnú² né³, he³ lánh³ juáh³ nú²?

6 La³ ní² ca³juáh³ tsá² hí³ qui¹ hí³ ca³li³hnió³ tsú² hí³ ca³ hí³ lan³ Jesús, hí³ jáun² la³ jáun² lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³

tsú². Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³cuá³
cuá¹hin³ hi³ cuá¹jmu² cú²jueh³²
huéh³ ja¹ hliáu² cun³quionh³ zaih²¹
cuo². 7 Ti³la³ la³ má²ná¹nga² jáun²
bíh¹ tsá² hi³ la³ jáun², hi³ jáun² Jesús
ca³jmu³ zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh², li³ua³ jan² tsá² tiá² tso³
ren² náh², tiáun² náh² cá² mái³
quín¹ la³ñi¹ hi³ jnah²¹ tsá²mi³ lá².

8 Jmí¹jáun² ca³cuá³ siáh³ cuá¹hin³
hi³ ca³jmu³ siáh³ huéh³ ja¹ hliáu².

9 Ti³la³ jmí¹ ca³nái³² tsá² hi³ jái¹³
ní² né³, ma³ quin³² ma³ jan³²
bíh¹ ca³huén² cheih³², [qui¹hliá²
ca³li³lei²¹ tsi³ hi³ la³ ná¹ren² bíh¹
uá²jai³² tso³ hmóu³²]; tsá² má²lieih²¹
tín² ca³ma³liáu³² hi³ huen³², hi³
jáun² jmí¹ má²ca³huén² tsú² jáun²
la³jín³² né³, hnga² bíh¹ Jesús
ca³ta³cua¹³ quionh³ tsá²mi³ hi³.
10 Hi³ jáun² jmí¹ li²¹ jáun² ca³náu²
Jesús, [hi³ ca³jie³ hi³ tiú²uú² hin²
zian² yáh³, jí³²la³ hnga² tsá²mi³ bíh¹
jéi³²¹ cuá³,] hi³ jáun² ca³záih³ dí²
tsá²mi³ hi³ la³ lá²:

—Hnú² tsá²mi³, ¿né² dá² tsá² jmí¹
cha³² tsáuh³ hnú²? ¿Hi¹ hí¹ jan² uá¹
tiú²uú² hin² lí²ra³tsa² hnú² héih³²?

11 Jáun² tsá²mi³ né³ ca³ngái³:

—Ján¹han²¹ Ti³², hí¹ jan² yáh³.

Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:

—Sa³jun³ jná¹³ yáh³ rá¹tsa² ná¹
héih³²; né³² né³, cuánh², ha³ lí²uú²
cua³jmu³ siáh³ tso³.]

*Jesús lín³ joh¹ sí² ñi¹con² ca³la³
jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³*

12 Jesús ca³liéinh³² siáh³ tsáu² hi³
ca³juáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ joh¹ sí²
ñi¹con² tsá² zian² hngá¹máh³ lá²; hi³
ní¹juáh³ tsá² ja³² cu³hna³² jná¹³ né³,
hi³ jáun² hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ngí³²
tsú² ñi¹ lí³ já¹nié², qui¹ lí³ zia³² bíh¹
joh¹ ñi¹con² tsú² hi³ jmu³ hi³ cu³ti³
lí¹³ zian² tsú².

13 Jáun² tsá² fariseos ca³juáh³ la³
lá²:

—Hnú² dá² cáun² lí¹ cueh³² jú¹
tson² quián¹³ huen² bíh¹, tiá² lí¹³
yáh³ hi³ lí³ tson² jeh² hnú² ní².

14 Jmí¹jáun² ca³ngái³ Jesús:

—Quien² bíh¹ jú¹ tson² hi³ zih²²³
jná¹³ lá², uá¹jinh¹ huen² bíh¹ jná¹³
zih²²³ jú¹ tson² lá². Qui¹ jná¹³ bíh¹
ño¹ hi³ ha³ jinh¹ ja³ ná¹ hi³ ha³ jinh¹
ñih²¹ ná¹ siáh³; ti³la³ hnoh² né³ tiá²
ñih¹ yáh³ náh² ha³ jinh¹ ja³ jná¹³ hi³
ha³ jinh¹ ñih²¹ jná¹³ siáh³. 15 Qui¹
hnoh² dá² ra³tsih³² náh² héih³² la³
cun³ qui³ jmu² tsá² zian² ñi¹ hue²¹
lá² bíh¹. Ti³la³ jná¹³ má¹ná¹, hí¹ jan²
yáh³ tsáu² tiá² ra³tsi³² jná¹³ héih³²
la³ jáun² ñi¹con²; 16 ti³la³ ní¹juáh³
hi³ ra³tsi³² jná¹³ héih³², rá²tsi³²
jná¹³ cú²tso² bíh¹, qui¹ jun³juáh¹³
huen² yáh³ jná¹³ ra³tsi³² héih³², qui¹
Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ rá²tsi³²
héih³² cu³li²¹ quiúnh¹ jná¹³. 17 Há¹
jun³juáh¹³ ñi¹ liei²¹ quián¹³ hnoh²
rá¹juáh³ hi³ ní¹juáh³ ná¹lí³ gon³ tsá²
nau³² jái¹³ hi³ juáh³ cá²ren² tán¹,
jáun² bí¹ hniáu³² táunh¹³ dí² ta²¹.

18 Né³² né³, huen² bíh¹ jná¹³ lín³ ná¹
jan² tsá² nau³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ ná¹
huen², hi³ jáun² Ñuh³² jná¹³ Tsá²
ca³ze³ né³ lín³ siáh³ cónh³í¹ jan² tsá²
nau³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ ná¹.

19 Hi³ jáun² tsá² hi³ né³ ca³ngái³
la³ lá²:

—¿Jinh¹ dá² cuá³ ñeh² hnú² dúh¹?
Jáun² Jesús né³ ca³ngái³:

—Ha³ tiá² cuóu³² yáh³ hnoh²
jná¹³, hi³ sa³jun³ cuóun³² yáh³ náh²
Ñuh³² jná¹³ siáh³; qui¹ sá¹jmí¹ hi³
cuóu³² náh² jná¹³ dúh¹, hi³ jáun²
jmí¹ má²cuóun³² bíh¹ náh² siáh³
Ñuh³² jná¹³.

20 Jesús ca³hléh³ jái¹³ ní² tá¹la³
jmí¹ dí¹má²tin² tsáu² hñu³ cuáh³²
chín¹, ñi¹ jmí¹ ná¹taun³ jáun² cuó²
ñi¹ toh² tsáu² quie³. Ti³la³ hí¹
jan² yáh³ tiá² hin² ca³ma³tsau¹³ tsú²,
qui¹hliá² tiá² jmí¹ má²cá²chó³² yáh³
jmái¹ quioh²¹ tsú².

Tsá² tiá² lí¹³ tsa³tiánh² ñí¹ tsa³cuá² Jesús

²¹ Jesús ca³juáh³ siáh³ cónh³ la³ lá²:

—Jná¹³ dá² ñih²¹ bíh¹, hi³ jáun² má¹jáun² né³ hnauh¹³ náh² jná¹³, tí³la³ hnoh² né³ hiá¹ tsán¹³ bíh¹ náh² ta³ ná¹quiánh¹ náh² jáun² tso³ quián¹³; qui¹ ñí¹ ñih²¹ jná¹³ jáun² dá², ha³ tiá² lí¹³ yáh³ cuá¹tianh³ hnoh².

²² Hi³ jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ né³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ jngíh³² tsú² hnga² juáh¹³ hi³ jáun² sa³ la³ ní² yáh³ juáh³ tsú² hi³ tiá² lí¹³ tsáu¹³ jnoh¹ ñí¹ tsánh²¹ dí²?

²³ Jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Tí³ la³ hué³² lá² bíh¹ hín¹³ hnoh², tí³la³ jná¹³ né³, hín¹³ ná¹ tí³ hñú³mi³cuú² bíh¹. Hnoh² dá² cáun² zian² náh² la³ cun³ tin² honh² náh² hmóu³² bíh¹; tí³la³ jná¹³ né³, ha³ tiá² zian² yáh³ jná¹³ la³ cun³ tin² tsin³² huen². ²⁴ Hi³ jáun² bíh¹ lí²juáh³² jná¹³ hí³ hnoh² hiá¹ tsán¹³ náh² ta³ ná¹quiánh¹ náh² jáun² tso³ quián¹³; qui¹ ní¹juáh³ tiá² táunh²³ yáh³ hnoh² ta²¹ hí³ jná¹³ bíh¹ la³², hi³ jáun² dá² hiá¹ tsán¹³ bíh¹ hnoh² ta³ ná¹quiánh¹ la³ jáun² tso³ quián¹³.

²⁵ Hi³ tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Hín² dá² tsánh² hnú²?

Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—La³ñí¹ tín² nga² jná¹³, ¿hí¹ lí³ quien² hi³ juoh²¹ dí² hliáun³ jái¹³ quiúnh¹ tsá² la³ hnoh² dúh¹? ²⁶ Qui¹ zia³² bí¹ siáh³ hliáun³ lín³² jái¹³ hi³ jmí¹ lí³ juah²¹ jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnoh², jí³ hi³ jmí¹ cué²¹ jái¹³ hi³ rá¹tsa² jná¹³ hnoh² héih³². Tí³la³ Tsá² ca³ze³ jná¹³ má¹ná¹, jú¹ tson² bíh¹ hleh³², hi³ jáun² né³, jái¹³ jáun² bíh¹ juo³ jná¹³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², la³ cun³ jái¹³ hi³ má²ca²nái³² jná¹³ hi³ hleh³² hí³ bíh¹.

²⁷ Tí³la³ tsá² hí³ tiá² ca³ngí¹³ yáh³ hi³ Jesús hleh³² hi³ ca³tin¹ Jméi²

bíh¹. ²⁸ Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Ní¹ má¹ca³ziau³ náh² jná¹³ Tsá² lín³ ná¹ Jon² tsá²mi³cuoun² chí³cuú², jáun² má¹jáun² bíh¹ má²lí³ ñih¹³ náh² hi³ tson² bíh¹ jná¹³ la³², hi³ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ jmu² jná¹³ cun³quionh³ hi³ cháunh²³ chin³² huen², ñí¹ jí²¹la³ tí³ hie²³ jná¹³ hnoh² la³ cun³ hi³ má²ca³ma³ta² Ñuh³² bíh¹ ná¹. ²⁹ Qui¹ Tsá² ca³ze³ jná¹³ zenh² bíh¹ quiúnh¹ jná¹³; tiá² huen² jná¹³ má²ca³zeh³ yáh³ tsú², qui¹ jmái¹ ca³la³ jí³² bíh¹ jmu² jná¹³ la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ tsú².

³⁰ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ ní² né³, juoun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³taunh² ta²¹.

Tsá² ná¹lín³ jon² Dió³² jí³ tsá² má²ca²taun³ hi³ jmu² tso³

³¹ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² judíos tsá² má²ca³hín¹³ hí³ ca³lá² jé¹ tsú² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hi³ cu³tí¹³ zánh¹³ hnoh² tiá³ la³ cun³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ hú¹tá¹ cu³tí³ má²lín³ náh² tsá² hain²¹ tí³ con² jná¹³, ³² hi³ jáun² lí³ cuín² náh² jú¹ tson², hi³ jáun² jú¹ tson² jáun² né³ lí¹³ liáu³².

³³ Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—Tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ bíh¹ jnoh¹, hi³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³lín³ jnoh¹ *tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² hí¹ jan² tsáu². ¿Lánh³ bí¹ rón³² sa³ hnú² ya³ juáh³ hi³ jnoh¹ lí¹³ liáu³?

³⁴ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jín³² tsá² jmu² tso³ bíh¹ lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² tso³. ³⁵ Hi³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ né³, cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ lín³ hú¹tá¹ jan² tsá² hñú¹³ tsú², tí³la³ jon² tsá² hñú¹³ má¹ná¹, tiú²nio² bíh¹ lín³ jan² tsá² hñú¹³ tsú². ³⁶ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Tsá² qui³ lín³ hi³ Jon² tsú² la³ liáu³²

hnoh², jáun² hú¹tá¹ cu³tí³ liáun³ bíh¹ hnoh². 37 Má²ño¹ bíh¹ jná¹³ hí³ hnoh² lín³ náh² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹; tí³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² né³, cu³ jáun² hnáuh² bíh¹ náh² jngah¹³ jná¹³, quí¹ tiá² chau³² yáh³ jē² jná¹³ la³ tí³ hñu³ honh² náh². 38 Jná¹³ dá² hléh²³ la³ cun³ hí³ má²ca³híe³ Ñuh³² bíh¹, jáun² ja³bí¹ hnoh² siáh³ jmuh³² la³ cun³ hí³ má²ca³híe³ ñeh².

39 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—jHla¹ Há²bran²¹ bíh¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹!

Tí³la³ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹jmí¹ hí³ tson² bíh¹ cu³tí³ hí³ jon²zih¹ tsá² hí³ hnoh², jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ hí³ jmóuh¹ hnoh² la³ cun³ hí³ ca³jmú³ tsá² hí³. 40 Tí³la³ cun³ jáun² hnáuh² bíh¹ hnoh² jngah¹³ jná¹³, uá¹jinh¹ má²lí²juo³ ná¹ hnoh² jú¹ tson² la³ cun³ rón³² hí³ ca³híe³ jná¹³ Dió³². Tí³la³ jhí¹ cónh³ yáh³ tiá² ca³jmú³ hla¹ Há²bran²¹ la³ ní² má¹ná¹! 41 Quí¹ hnoh² dá² jmóuh¹ náh² la³jmí¹ jmu² hnga² ñeh² bíh¹ náh².

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ dún² lí¹ zian² yáh³ jnoh¹, jan² tán¹ bíh¹ Dió³² Jméi² jnoh¹ zian².

42 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Sá¹jmí¹ hí³ tson² bíh¹ hí³ Dió³² ñeh² hnoh², jáun² jmí¹ má¹hnau¹ bíh¹ hnoh² jná¹³ dúh¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ jan² Tsá² ja³ ñí¹con² Dió³², hí³ jáun² lá² zenh² ná¹ ta³ máh¹ hnoh². Quí¹ jun³juáh¹³ lí¹ ca³cháunh¹³ tsin³² huen² yáh³ jná¹³ hí³ ja³ ná¹, quí¹ tí³la³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ jná¹³. 43 Jáun² né³, ¿he³ láih³² sa³ tiá² ngí²³ hnoh² la³ cun³ hí³ juah³² jná¹³ juáh¹³? Quí¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² tion²³ hnoh² honh² hí³ náih¹ jú¹ chú³² hí³ hléh²³ lá² jná¹³ yáh³. 44 Quí¹

tsá² hláinh¹ bíh¹ ñeh² hnoh²; hí³ jáun² la³ cun³ hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hí³ bíh¹ hnáuh² hnoh² jmúh¹³. Qui¹ qui³ cónh³ jan² tsá² jngih² tsáu² bíh¹ tsá² hláinh¹ ca³la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³; hí¹ cónh³ yáh³ tiá² jmu² tsú² la³ cun³ lí³ jú¹ tson², quí¹ tiá² jú¹ tson² hu²¹ yáh³ hñu³ tsí³ tsú². Hí³ jáun² ní¹ má¹ca³hléh³ tsú² jú¹ tí¹jái², cáun² hleh³² tsú² la³ cun³ rón³² lín³ bíh¹; quí¹ qui³ cónh³ hí³ bíh¹ jan² tsá² tí¹ jáin², hí³ jáun² hí³ bíh¹ lín³ ml¹ziah²¹ jú¹ tí¹jái². 45 Tí³la³ cun³ñí¹ hí³ jná¹³ hléh²³ jú¹ tson² né³, hí³ jáun² tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh². 46 ¿Hin² tsánh² lí³ua³ jan² hnoh² lí¹³ má¹jnia¹³ náh² cáun² tso³ quion²¹ jná¹³ juáh¹³? Né³² né³, ní¹juáh³ jú¹ tson² bíh¹ la³ hléh²³ jná¹³, jáun² ¿he³ láih³² sa³ tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh²? 47 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² tionh² jo³cuo² Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ ná¹ bíh¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³²; tí³la³ hnoh² má¹ná¹ tiá² hnáuh² yáh³ hnoh² náih¹, quí¹ jun³juáh¹³ tsá² joh¹ Dió³² yáh³ hnoh².

Jmí¹ má²zian² bíh¹ Cristo jmí¹ ñeh² bíh¹ hí³ lí³zian² hla¹ Há²bran²¹

48 Hí³ jáun² tsá² judíos hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tson² bí¹ la³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun² hí³ jan² tsá² lín¹ tsá² Samaria bíh¹ hnú², hí³ ján³ nú² siáh³ jan² jmí²chí³ hláinh¹.

49 Jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Hí¹ jan² yáh³ jmí²chí³ hláinh¹ tiá² ján³ jná¹³. Jná¹³ dá² ma³quien¹³ ná¹ Ñuh³² bíh¹; tí³la³ hnoh² né³, huen³ cu³tí¹³ bíh¹ jná¹³ jmuh³² hnoh². 50 Jun³juáh¹³ hí³ dí¹quian¹ yáh³ jná¹³ hí³ ma³quien² tsáu²; tí³la³ zian² jan² Tsá² hnió³ bíh¹ hí³ lí³ quien² jná¹³, hí³ Tsá² hí³ né³ rá²tsin² héih³² tsá² hau² jná¹³. 51 Jú¹ tson² bí¹ juo³ jná¹³ hnoh², hí³ ní¹juáh³ tsá² cán²³ re² la³ cun³ jái¹³

hi³ juah³² jná¹³, jmí¹láh³ bíh¹ tiá² jún³ tsú².

52 Hi³ jáun² tsá² judíos hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ta³né³² tí³ jlánh¹ cáun² má²nio² bíh¹ tsí³ jnoh¹ hi³ tson² bíh¹ ján³ hnú² jmí²chí³ hláinh¹. Qui¹ jun³ bíh¹ hla¹ Há²bran²¹ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² ca³lín³ *tí³² jē¹ Dió³²; tí³la³ hnú² né³ juáh³: “Ní¹juáh³ tsá² cán²³ re² la³ cun³ jái¹³ hi³ juah³² jná¹³, jmí¹láh³ bíh¹ tiá² jún³”.

53 ¿Hí¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnú² la³cónh³ bíh¹ hla¹ Há²bran²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹? Qui¹ hí³ dá² jun³ bíh¹, hí³ ca³tsan³ bí¹ siáh³ tsá² ca³lín³ tí³² jē¹ Dió³². ¿Hin² ma³ dá² tsánh² hnú² dúh¹?

54 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ jná¹³ la³ ma³quien¹³ ná¹ huen², hí³ jáun² tiá² lín¹ ñí¹ lí³ quien² hí¹ cáun² yáh³ hí³ jáun². Tí³la³ Nuh³² bíh¹ jná¹³ jmu² quien² jná¹³, Tsá² juáh³ hnoh² hí³ hí³ lín³ Dió³² Juóuh³² náh². 55 Tí³la³ tiá² má²ca³lí³ cuóun³² yáh³ hnoh² tsú² má¹ná¹. Jná¹³ bíh¹ ján¹ tson² cuóun³² tsú²; hí³ sá¹jmí¹ hí³ juanh²¹ jná¹³ hí³ tiá² cuóun³² ná¹ tsú², jáun² la³ jáun² má²lín³ jná¹³ jan² tsá² tí¹ jáin² la³ hnoh² bíh¹. Tí³la³ hú¹tá¹ tson² bíh¹ cuóun³² jná¹³ tsú² má¹ná¹, jí³ hí³ ma³ti²¹ jná¹³ siáh³ la³jí³² hí³ juáh³ tsú². 56 Hla¹ Há²bran²¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ hnoh² hí³ ca³lí³ tsah³ lín³² qui¹hliá² jie³ jmái¹ hí³ cuán¹³ jná¹³; ca³jie³ bí¹ tsú², hí³ jáun² ca³lí³ hiún² lín³² tsí³.

57 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ tsá² judíos hí³ la³ lá² ñí¹con² Jesús:

—iCa³la³ hí¹juáh³ tu³la³quia³ mii² yáh³ tiá² má²hún¹ hnú², sa³ hnú² yáh³ jlánh¹ juáh³ hí³ ca³jien¹ máh³ hnú² hla¹ Há²bran²¹!

58 Jáun² Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí¹³ bíh¹ la³² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bí¹ hí³ lí³zian² hla¹ Há²bran²¹ máh³, jmí¹ má²zian² bíh¹ jná¹³.

59 Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³can³ quín¹ hí³ jnah³ Jesús; tí³la³ Jesús, ha³ tiú²uú² ca³jnia³ yáh³, jáun² cua³han³ hñu³ cuáh³² chín¹ [hí³ ca³nga²ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³], hí³ ngah³.

9

Jesús jmah²³ jan² tsá² qui³ má²ten³ jmí¹ ca³lí³zian²

1 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ hí¹hún¹ jáun² Jesús juí³² hí³ má²cuá²han³ cuáh³², ca³jien³² dí² jan² tsá²ñuh² qui³ má²te³ ñí¹ la³ cun³ jmí¹ ca³lí³zian². 2 Hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² né³, ca³ngái³ ñí¹con² dí² hí³ ca³juáh³:

—Tí³², ¿he³ láih³² sa³ ten³ yáh³ tsá²ñuh² ní² ca³lí³zian²? ¿Hí¹ cun³ñí¹ hí³ tsáu¹³ jméi² mí¹ziú¹³ tsú² juáh¹³, ho³ cun³ñí¹ hí³ tsáu¹³ hnga² uá¹?

3 Jáun² Jesús né³ ca³ngái³:

—Jun³juáh¹³ tsáu¹³ hnga² yáh³ tsú² hí³ ten³, hí³ sa³jun³ tsáu¹³ jméi² mí¹ziú¹³ tsú² siáh³; la³ ní² dá² ca³lí³ hí³ jáun² lí³jnia² he³ tin² Dió³² jmu³ bíh¹. 4 Hniáuh³² bíh¹ jmú¹³ dí² tá¹³ Tsá² ca³ze³ jná¹³ tá¹la³ jniá³, qui¹ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³zi³², jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² lí¹³ jmu³ ta²¹. 5 Qui¹ tá¹la³ cuon¹ jná¹³ lá² hngá¹máh³ lá², lín³ jná¹³ joh¹ sí² quioh²¹ tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá².

6 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ ní² né³, ca³hñe³ hue³², hí³ ca³jmú³ cú¹pih²¹ jen² quionh³ mí¹héh³² quioh²¹, hí³ jáun² ca³yóh³ dí² mí¹ñí¹ tsá² ten³ hí³. 7 Jáun² la³juí³² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Cua³², cuá²ráin² máh¹ tí³ ñí¹ nio¹ jmí²táu² jmái² Siloé (hí³ hnió³ juáh³ “Tsá² zéin¹”).

Jáun² ngau³ bíh¹ tsá² ten³ hí³ hi³ ca³ñí¹ráin¹³ ñí¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² né³ jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² má²jniá³ ñí¹.⁸ Hi³ jáun² tsá² cuu³ tsá² jéin³ hñú¹³ tsú² ca³juu³ ca³hlénh³, la³ má²quionh³ tsá² jmí¹ má²ca³jie³² hí³ hi³ lí¹ mi³² tsú² cú¹dáin³ ñí¹con² tsáu² jmí¹tin², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ tsá² ní² tsá² jmí¹ cua³² ñí¹ jáun² hi³ jmí¹ mi³² cú¹dáin³ jmí¹tin² juáh¹³?

⁹ Jáun² ma³ jan² tsáu² ca³juáh³:

—Ján³, tsá² hí³ bí¹ ní³².

Hi³ ma³ jan² né³ ca³juáh³ siáh³:

—Ján¹han²¹, jun³juáh¹³ tsá² hí³ yáh³ ní³², uá¹jinh¹ jniá³ la³ jáun².

Ti³la³ hnga² tsú² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Ján³, jná¹³ bíh¹ hí³.

¹⁰ Jmí¹jáun² né³, ca³ngáih³ dí² tiáunh¹ la³ lá²:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² ca³niá³ máh¹ nú² hi³ jáun² má²lí²³ jie¹ nú² ta³né³²?

¹¹ Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáih³, hi³ ca³juáh³:

—Tsá²ñuh² Tsá² jmái² hí³ Jesús bíh¹ lí²jmú³ jen², hi³ jáun² lí²yóh³ tsú² mí¹ñí³² jná¹³, jáun² lí²juáh³ la³ lá²: “Cua³² ti³ ñí¹ nio¹ jmí²tau² jmái² Siloé, ñí¹ jáun² cuá²ráin² máh¹”. Jáun² cuá²ñéi¹ jná¹³, hi³ jáun² jmí¹ má²lí²ráin³² jná¹³ jáun² mí¹ñí³² né³, ca³niá³ bíh¹ hi³ ca³lí³ jie¹ jná¹³.

¹² Hi³ jáun² ca³ngáih³ siáh³ tsáu² ñí¹con² tsá² jmí¹ ten³ hí³ la³ lá²:

—¿Né² dá² tsá² hí³ né³?

Jáun² tsá² jmí¹ ten³ hí³ né³ ca³juáh³:

—Tiá² ño¹ nia²¹.

Tsá² fariseos qui² nga² jái¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ ten³ hí³

¹³ Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² tsá² jmí¹ ten³ hi³ ti³ ñí¹con² tsá² *fariseos; ¹⁴ qui¹ *jmái¹ nio² tie³ bíh¹ jaun³² jmí¹ ca³jmú³ Jesús jen²

hi³ ca³jñéi³ mí¹ñí¹ tsá² jmí¹ ten³ hí³, hi³ jáun² lan³. ¹⁵ Jáun² tsá² fariseos né³, ca³ngáih³ siáh³ ñí¹con² tsá² hí³ hi³ he³ lánh³ rón³² ca³niá³ mí¹ñí¹, hi³ jáun² má²jie³². Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² jmí¹ ten³ hí³ la³ lá²:

—Jen² bíh¹ lí²jñéi³ tsú² mí¹ñí³² jná¹³, hi³ jáun² lí²ráin³² jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ má²jniá³ mí¹ñí³² jná¹³ ta³né³².

¹⁶ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ ma³ jan² tsá² fariseos la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ tsá² ja³ ñí¹con² Dió³² yáh³ tsá²ñuh² tsá² lí²jmú³ hi³ ní², qui¹ jáun² sa³ tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú² jmái¹ nio² tie³.

Ti³la³ ma³ jan² tsá² fariseos hí³ né³ ca³juáh³:

—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jmu³ tsú² lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² ní², ní¹juáh³ jan² tsá² ren² tso³ bí¹ lánh³?

Jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ hi³ ca³ta³ná¹tsoh³ ja¹ quioh²¹ tsú² hmóu³². ¹⁷ Hi³ jáun² ca³ngáih³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹ ten³ hí³ la³ lá²:

—Hi³ hnú² né³, ¿he³ lánh³ juáh³ nú² hi³ ca³tin¹ tsá²ñuh² tsá² lí²niá³² hí³ mí¹máh¹ nú²?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Jná¹³ len³ hi³ tsá² hí³ bíh¹ lín³ jan² *ti³² je¹ Dió³².

¹⁸ Jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ hi³ tson² jmí¹ ten³ tsá² hí³, hi³ né³² né³ má²ca³niá³ ñí¹; ca³la³ ñí¹ ca³teh³ dí² jméi² mí¹ziú¹³ tsá² hí³, ¹⁹ hi³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ tsá² lá² jónh³² hnoh², tsá² juáh³ hnoh² hi³ má²ten³ jmí¹ ca³lí³zian²? ¿Ha³ lánh³ rón³² má²ca³niá³ mí¹ñí¹ tsú² ta³né³² né³?

²⁰ Jáun² jméi² mí¹ziú¹³ tsá² hí³ ca³ngáih³ la³ lá²:

—Né¹ bíh¹ jnoh¹ hi³ jon² jnoh¹ tsá² ní², hi³ tson² bíh¹ má²ten³ tsú² jmí¹ ca³lí³zian²; ²¹ ti³la³ tiá² né¹ jnoh¹ má¹ná¹ he³ lánh³ rón³² lí³

hi³ má²ca³niá³ mí¹ñí¹ tsú² ta³né³²,
hi³ sa³jun³ né¹ jnoh¹ siáh³ hin²,
tsánh² lí²jmú³ hi³ ca³niá³ mí¹ñí¹
tsú². Ngái³ dúh¹ tsú² hnga² neh²¹,
quí¹ tsá² má²hún¹ tsí³ bíh¹ ní³², hi³
jáun² hnga² bíh¹ tsú² má²lí¹³ cué³²
jú¹ tson² ñí¹con² hnoh².

22 La³ ní² ca³juáh³ jméi² mí¹ziú¹³
tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jmí¹
juéh², qui¹hliá² tsá² judíos tsá²
ná¹ñí¹ jmí¹ má²ca³jmú³ cá²hon³ hi³
chin¹³ dí² cuáh³² lí³ua³ jan² tsá²
juáh³ hi³ tson² bíh¹ Jesús lín³ Cristo.
23 Hi³ jáun² bíh¹ la³ ní² ca³juáh³
jméi² mí¹ziú¹³ tsá² hí³: “Ngái³
dúh¹ tsú² hnga² neh²¹, qui¹ tsá²
má²hún¹ tsí³ bíh¹ ní³²”.

24 Jáun² tsá² ná¹ñí¹ hi³ ñí¹con² tsá²
judíos ca³teh³ siáh³ tsá² jmí¹ ten³
hí³, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Juah²¹ jú¹ tson² ñí¹con² jnoh¹
ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³², qui¹ jnoh¹ né¹ hi³
tsá²ñuh² hi³ dá² jan² tsá² ren² tso³
bíh¹.

25 Jmí¹jáun² né³, ca³juáh³ tsá² jmí¹
ten³ hí³ la³ lá²:

—Tiá² ño¹ jná¹³ hí¹ ren² tsú² tso³
ho³ tiá² ren². Ñí¹ jí²¹la³ cun³ hi³
ño¹ jná¹³, hi³ jná¹³ jmí¹ lín³ jan²
tsá² ten³ bíh¹, hi³ ta³né³² né³ má²jie¹
ná¹.

26 Hi³ jáun² ca³ngái³ siáh³ tsá²
fariseos la³ lá²:

—¿He³ lí²jmú³ tsú²? ¿Ha³ lánh³
rón³² lí²jmú³ tsú² hi³ ca³jnia³
mí¹máh¹ hnú²?

27 Jáun² tsá² jmí¹ ten³ hí³ ca³ngái³:

—Má²lí²juáh³² bíh¹ jná¹³, tí³la³
tiá² jái¹³ canh³² yáh³ hnoh². ¿He³
láih³² hnáu² hnoh² hi³ juah²¹ jná¹³
siáh³ cónh³? ¿Hí¹ hnáu² hnoh² hi³
han³ uá²jai³² tí³ con² tsú² dúh¹?

28 Jmí¹jáun² ca³jín³ dí² tsá² jmí¹
ten³ hí³, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ tsá² hen² nú² tí³ con²
tsá² lín¹ hí³, tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹,
hain²¹ jnoh¹ tí³ con² hla¹ Moisés
bíh¹. 29 Jnoh¹ né¹ hi³ Dió³² ca³hléh³

ñí¹con² hla¹ Moisés, tí³la³ tsá²ñuh²
ní² má¹ná¹, ca³la³ hí¹juáh³ tiá² né¹
bíh¹ jnoh¹ ha³ jinh¹ ja³ tsú².

30 Jáun² tsá² jmí¹ ten³ hí³ ca³záih³
tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Hen³ ma³ hua³jueh³² lí²³ hi³
hnoh² tiá² la³ ñí¹ yáh³ náh² hi³
ha³ jinh¹ ja³ Tsá² hí³, tí³la³ Tsá² hí³
bíh¹ lí²niá³² mí¹ñí³² jná¹³! 31 Re²
lín³² bí¹ né¹ dí² hi³ Dió³² tiá² náí³²
yáh³ jë¹ jan² tsá² ren² tso³; jí³²la³
jë¹ tsá² zian² hi³ ca³tín¹ bíh¹ Dió³²
náí³², lí³ua³ jan² tsá² jmu² la³
cun³ hi³ hnió³ tsú² yáh³. 32 Hí¹
cónh³ yáh³ tiá² lín¹ má²ca³nái¹³ dí²
hi³ má²ca³lí³zian² jan² tsá² nia³²
mí¹ñí¹ tsá² má²ten³ má¹ca³lí³zian².
33 Sá¹jmí¹ tson² hi³ Tsá² hí³ tiá² ja³
ñí¹con² Dió³² dúh¹, jáun² hí¹ cáun²
yáh³ tiá² hi³ jmí¹ lí¹³ jmu³ tsú².

34 Jáun² tsá² tionh² hí³ né³
ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ jan² tsá² ca³lí³zian²
nú² hi³ ren² nú² tso³, ¿hí¹ hnáu²
hnú² má¹ta¹³ nú² jnoh¹?

Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² héih³²
ñí¹con² tsá² jmí¹ ten³ hí³ hi³ tiú²uú²
hniáu³² tsó³² tsú² cuáh³².

Tsá² te³ jmí¹ tsí³

35 Jáun² né³, jmí¹ ca³lí³ ñí³²
Jesús hi³ má²lí²jmú³ tsú² héih³²
hi³ tiú²uú² tsó³² tsá² jmí¹ ten³ hí³
cuáh³², jáun² ca³ñí¹hniah² dí² tsá²
hí³, hi³ jáun² jmí¹ ca³chanh²¹ dí² tsá²
jmí¹ ten³ hí³ né³, ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ má²lí²cháh¹ hnú² cáun²
honh² ñí¹con² Jon² tsá²mi³cuóun²?

36 Jáun² tsá² jmí¹ ten³ hí³ ca³juáh³:
—Tí³², juah²¹ tiá³ hin² tsánh² Tsá²
hí³, hi³ jáun² tanh²¹ jná¹³ tsú² ta²¹.

37 Jmí¹jáun² ca³ngái³ Jesús la³ lá²:

—Má²lí²jien¹ bí¹ nú² tsú², jná¹³
bíh¹ la³² Tsá² dí¹hléh²³ ná¹ quiúnh¹
hnú².

38 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³di³jñi³² tsá² hí³ ta³ ñí¹ Jesús, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tauh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹ hnú² Tí³².

39 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Jná¹³ ja³ ná¹ ñí¹ hué²¹ lá² hí³ ja³ra³tsi³² ná¹ héih³² hí³ jáun² tsá² ten³ lí¹³ niá³ ñí¹, hí³ jáun² tsá² jniá³ ñí¹ né³ lí³ lin¹ hí³ ná¹ten³ bíh¹.

40 Hí³ jáun² jmí¹ ca³nái³² tsá² fariseos tsá² ma³ jan² jmí¹ tionh¹ hí³ quionh³ tsú² jái¹³ ní² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ jáun² la³ ná¹ten³ uá¹ jnoh¹ uá²jai³²?

41 Hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Sá¹jmí¹ hí³ tson² bíh¹ ná¹ten³ hnoh², hí³ jáun² tiá² tso³ jmí¹ hauh³² yáh³ náh² ca³tí²¹ tso³ quián¹³. Tí³la³ cun³ñí¹ hí³ juáh³ náh² hmóu³² hí³ tiá² ten³ ya³ náh², hí³ jáun² dá² hauh³² bí¹ náh² tso³.

10

Tsá² jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh² la³ má²quionh³ já¹ziáh² joh¹

1 Jmí¹jáun² né³, ca³jmú³ Jesús cáun² jái¹³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ la³² juo³ jná¹³ hnoh², hí³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hí²³ tí³ ñí¹ lí³ ho³ jní¹³ quioh²¹ *já¹ziáh², jáun² tsá² la³ hí³ dá² lín³ jan² háin² bíh¹, tsá² lí¹ can²³ jan² jáh³ tiá² joh¹. 2 Tí³la³ tsá² hí²³ tí³ jui³² ñí¹ lí³ ho³ jní¹³ má¹ná¹, hnga² tsá² qui³ jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh² bíh¹ hí³. 3 Jáun² tsá² zenh² ho³ jní¹³ né³, nia³² ho³ jní¹³ hí³ jáun² hí³ tsá² hí³; hí³ já¹ziáh² né³ má²cuoh² bíh¹ ho³ juo¹³. Ma³ quin³² ma³ jan³² jáh³ hí³ téh²³ dí² cun³quionh³ hí³ jmái², hí³ huen² dí² tí³ cheih³² jní¹³. 4 Hí³ jáun² ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²huen³ tsú² la³jín³² já¹ziáh² hí³ joh¹, tsau³²

dí² chí¹ján³ ta³ ñí¹ jáh³ hí³, hí³ jáun² já¹ziáh² hí³ né³ tsá²táunh¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ tsá² hí³, qui¹hliá² má²cuoh² bí¹ jáh³ ho³ juo¹³. 5 Qui¹ cun³ tiá² lí¹ tsá²táunh¹ bíh¹ jáh³ cu³hna²¹ jan² tsá² tiá² cuóun³²; jáh³ hí³ dá² tí³ cuon³ bíh¹ ñí¹con² tsá² tiá² má²cuóun³², qui¹ tiá² cuoh² ya³ jáh³ ho³ tsá² siánh³.

6 Tí³la³ tsá² jmí¹ ná¹nái³² hí³ né³, cun³ tiá² ca³ngi¹³ bíh¹ he³ dá² jmí¹ hnió³ Jesús juáh³ cun³quionh³ jái¹³ hí³ má²lí²jmú³ jáun².

Jesús bíh¹ lín³ jan² Tsá² chun¹ hí³ jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh²

7 Jmí¹jáun² né³ ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jú¹ tson² bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh², hí³ jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ la³jmí¹ lí³ ho³ jní¹³ jui³² ñí¹ tauh³² já¹ziáh².

8 La³jín³² tsá² cuá²tú¹ cuá¹lín³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hí³ cuán¹³ jná¹³, tsá² háin² bíh¹ hí³, tsá² cáun² lí¹ can²³ jáh³ tiá² joh¹; tí³la³ já¹ziáh² né³ tiá² ca³háin³² yáh³ tí³ con² tsá² hí³.

9 Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ la³jmí¹ lí³ ho³ jní¹³; hí³ jáun² lí³ua³ jan² tsá² hí²³ hñu³ jní¹³ cun³quionh³ jná¹³ né³, lí¹³ liáu³. Tsá² hí³ lín¹³ la³jmí¹ lín³ jan² já¹ziáh² hí³ qui² chin² tsú² hñu³ jní¹³ quioh²¹ hí³ tsa³ñi³jan¹ tsú², hí³ jáun² choh²³ háu² cuh³.

10 *Tsá² háin² dá² ja³² hí³ han³ bíh¹, hí³ ma³tsan² jáh³, hí³ qui² hin²³ la³jí³²; tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, cuan³ ná¹ hí³ jáun² lí¹³ zian² tsú² cáun² hí³ hmai²¹ bíh¹, jí³ hí³ lí¹³ zian² tsú² ca³la³ hí³ lí¹ má²tú² má²ziun²³ ní² siáh³. 11 Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ jan² tsá² hú¹tá¹ cu³tí¹³ jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh². Tsá² qui³ jmu² hua³hí¹³ cun³ tán¹ já¹ziáh² né³, ca³la³ hí³ chá³² tsú² cáun² tsí³ hí³ jún³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ já¹ziáh² joh¹. 12 Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tí³ lí¹ jmu² ta²¹ hí³ hlánh¹ má¹ná¹, cáun² cuon²

bíh¹ tsú² hnga² ní¹ má¹ja³² tsí²náí¹
 hi³ cunh¹³ já¹ziáh²; cáun² chan²
 hmóu³² bíh¹ tsú² já¹ziáh², qui¹ tiá²
 lín³ yáh³ tsú² jan² tsá² hú¹tá¹ jmu²
 hua³hi¹³ já¹ziáh², hi³ sa³jun³ joh¹
 yáh³ tsú² jáh³. Jáun² tsí²náí¹ né³
 ja³² hi³ zanh²³ já¹ziáh², hi³ jmu² hi³
 lí¹ tiú¹ lí¹ hán¹ tí³ hlá² tí³ ní² jáh³.
 13 Jáun² tsá² la³ hi³ dá² cáun² cuon²
 bíh¹, qui¹ ní¹ ní¹ jí²¹la³ tí³ jmu² tsú² ta²¹
 hi³ hlánh¹ bíh¹, hi³ jáun² tiá² hi³²
 yáh³ tsí³ tsú² hi³ ca³tin¹ já¹ziáh².

14 "Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ jan²
 Tsá² hú¹tá¹ cu³tí¹³ jmu² hua³hi¹³
 já¹ziáh². Cuóun³² bíh¹ jná¹³ já¹ziáh²
 joh², hi³ jáh³ hi³ né³ cuóu³² bí¹
 siáh³ jná¹³ 15 la³jmí¹ cuóu²¹ jná¹³
 Ńuh³², hi³ jáun² jná¹³ né³ cuóun³²
 ná¹ Ńuh³², hi³ jáun² bíh¹ chá²³ jná¹³
 cáun² tsin³² hi³ jún³ ná¹ hi³ ca³tin¹
 já¹ziáh². 16 Ja³bí¹ zian² siáh³ já¹ziáh²
 joh² jná¹³, jáh³ tiá² má²tiáunh¹ hñu³
 jní¹³ lá², hniáuh³² bíh¹ ní¹cón²¹ jná¹³
 uá²jai³² jáh³ hi³. Hi³ jáun² jáh³ hi³
 siáh³ ne³ jái¹³ quion²¹ jná¹³, hi³
 jáun² lí¹³ táunh¹ cu³tsa³² cáun² hñu³
 jní¹³, hi³ jan² tán¹ bíh¹ Juo¹³ lí¹³
 zian².

17 "Hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ hniau³
 jná¹³ Ńuh³², qui¹ cun³ñí¹ hi³ chá²³
 jná¹³ cáun² tsin³² hi³ jún³ ná¹ ca³tin¹
 jáh³ hi³, hi³ jáun² má¹lí³² jáun²
 né³, jenh¹³ jná¹³ siáh³. 18 Hí¹ jan²
 yáh³ tiá² hin² lí¹³ jngah³ jná¹³, tí³la³
 cué¹³ jná¹³ jmí²chí³ quion²¹ ca³la³
 hi³ hiún² tsin³² huen² bíh¹. Qui¹
 jná¹³ dá² ho² ná¹ jái¹³ hi³ cué¹³ ná¹
 jmí²chí³ quion²¹ jí³ hi³ caun²¹ ná¹
 ní² siáh³. Hi³ ní² bíh¹ héih³² hi³
 ca³cué³ jná¹³ Ńuh³².

19 Jmí¹ ca³náí³² tsá² *judíos hi³
 jái¹³ ní² né³, ca³ta³ná¹tsoh³ siáh³
 ja¹ quioh²¹ tsú². 20 Qui¹ juóun³²
 bíh¹ tsá² tionh² hi³ ní¹ jáun² jmí¹
 ná¹juáh²³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² sa³ naih³² máh³ náh²

jé¹ tsá² ní²? Já² tsá² ngo² jan²
 jmí²chí³ hláinh¹ bíh¹ ní³².

21 Ti³la³ ma³ jan² tsá² hí³ jmí¹
 ná¹juáh²³ la³ lá²:

—Já² hí¹ jan² yáh³ tsá² jan²
 jmí²chí³ hláinh¹ tiá² lí¹³ hléh³² la³
 ní². ¿Hí¹ lí¹³ jmu³ jan² jmí²chí³
 hláinh¹ hi³ niá³ mí¹ñí¹ jan² tsá² ten³
 juáh¹³?

Tiá² jéin²³ yáh³ tsá² ná¹chín¹ Jesús

22 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² jmái¹
 hi³ jmu² tsá² judíos jmái¹ tí³
 já¹ juú² Jerusalén ca³tí²¹ jmí¹
 ca³jmú³ dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú² hi³
 ná¹chan¹ cuáh³² chín¹ quioh²¹
 cónh³í¹ cu³ jéin³² ñí¹con² Dió³²,
 jmí¹ má²ñí²cuóu³ bíh¹ jmái¹ jáun².
 23 Jmí¹jáun² jmí¹ cuá¹ngí³² Jesús
 hñu³ cuáh³² chín¹ ní¹ lí³ ní¹hñu³,
 ní¹ juáh³ tsú² jáun² "Quioh²¹
 Salomón"; 24 hi³ jáun² ní¹ jáun²
 ca³cuú² ca³ngih³² tsá² judíos tsá²
 ná¹ñí¹ cu³ jéin³ ní¹ jmí¹ cuá¹ngí³²
 tsú², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Líh³ ma³ híeh¹ nú² jnoh¹ jú¹
 tson²? Juah²¹ cú²na²¹ cu³tí³ ní¹juáh³
 tson² bíh¹ hi³ hñú² lín³ nú² Cristo.
 25 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³ngái³ la³
 lá²:

—Má²cá²juo³ bí¹ jná¹³ hnoh²,
 tí³la³ tiá² ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh².
 Má²lí²lin¹ bíh¹ re² lín³² cun³quionh³
 la³jí³² hi³ jmu² jná¹³ cun³quionh³
 héih³² quioh²¹ Ńuh³², 26 tí³la³ tiá²
 ta²¹ táunh²³ yáh³ hnoh², qui¹ tiá²
 lín³ yáh³ hnoh² já¹ziáh² joh² jná¹³,
 [la³ cun³ qui³ má²cá²juáh³² jná¹³
 jáun².] 27 Qui¹ cuoh² bíh¹ já¹ziáh²
 joh² jná¹³ uen³², hi³ cuóun³² bí¹
 siáh³ jná¹³ jáh³ joh², hi³ jáun² bíh¹
 ja³táunh¹ jáh³ cu³hna³² jná¹³. 28 Hi³
 jná¹³ né³ jmu¹ hi³ lí¹³ zian² tsá² la³
 hi³ la³ cun³ jmí¹hi³nio², hi³ jáun²
 cun³ tiá² tsa³hín³ bí¹ tsú², hi³ sa³jun³
 hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ huen³ tsú²
 jo³uón³² jná¹³. 29 Qui¹ Ńuh³² jná¹³

Tsá² ca³cuen³ tsá² hí³ ñí¹con² jná¹³ jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bí¹ pin³ bíh¹ la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jín³², hí³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quin³ tsá² hí³ jo³cuo² hí³ dí². ³⁰ Cá²hon³ cu³tí¹³ bíh¹ jnoh¹ tiáuh¹ quiúnh¹ ná¹ Ñuh³².

³¹ Hí³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³can³ siáh³ tsá² judíos hí³ quin¹, hí³ jmí¹ jnah³ dí² Jesús. ³² Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hlíáun³ bíh¹ ta²¹ chu²¹ má²cá²jmú³² jná¹³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Ñuh³², hí³ jáun² né³, ¿he³ ñí¹ la³ cun³ ñí¹ la³jí³² ta²¹ jáun² jmu² héih³² hí³ hnoh² lí¹³ jnauh¹ náh² quin¹?

³³ Jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ hí³ jnauh¹ jnoh¹ quin¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tí²¹ ta²¹ chu²¹ hí³ má²ca³jmuh³ yáh³ hnú², tí³la³ cun³ñí¹ hí³ má²lí²chú¹ lí²len¹ hnú² Díó³² cun³quionh³ jái¹³ hí³ má²lí²hiéh¹ hnú² ní² bíh¹. Qui¹ hnú² dá² jan² tsá²mi³cuóun² bíh¹, tí³la³ dí¹jmuh³² nú² hí³ lín³ nú² Díó³² má¹lí³² jáun².

³⁴ Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Ñí¹ liei²¹ quián¹³ hnoh² rá¹juáh³ hí³ Díó³² ca³juáh³ la³ lá²: “Jná¹³ má²cá²juáh³² hí³ díó³² bíh¹ ná¹lín³ hnoh²”. ³⁵ Hí³ né¹ bíh¹ dí² hí³ la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², cáun² tson² la³ má²tson² jáun² bíh¹, qui¹ Díó³² dá² ca³teh³ siáh³ díó³² la³ cun³ tsá² ca³héi³ hí³ jái¹³ quioh²¹ tsú². ³⁶ Jáun² né³, ní¹juáh³ Díó³² yáh³ la³ má²ca³jmú³ hí³ cuá¹chan¹ jná¹³, hí³ ca³ze³ ná¹ tsú² siáh³ ñí¹ hué²¹ lá², ¿lánh³ bí¹ rón³² lí¹³ juáh¹³ hnoh² hí³ jná¹³ má²lí²chú¹ lí²len¹ ná¹ Díó³² qui¹hliá² lí²juáh³² jná¹³ hí³ lín³ ná¹ Jon² Díó³²? ³⁷ Ní¹juáh³ tiá² jmu² jná¹³ la³ cun³ ta²¹ hí³ jmu² Ñuh³², jáun² ha³ lí² taunh³ náh² jná¹³ ta²¹. ³⁸ Tí³la³ ní¹juáh³ la³ jmu² bíh¹ jná¹³

tá¹³ tsú² né³, tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ hí³ jmu² jná¹³ jáun², uá¹jinh¹ tiá² ta²¹ taunh¹³ náh² jná¹³ huen²; hí³ jáun² cu³tsa³² cu¹ lí³ ñíl¹³ náh² cú²jueh³² hí³ hún¹ bíh¹ Ñuh³² jná¹³ cá²hon³ quiúnh¹ jná¹³, hí³ jáun² jná¹³ né³ hún¹ ná¹ siáh³ cá²hon³ quiúnh¹ Ñuh³².

³⁹ Hí³ jáun² jmí¹jáun² jmí¹ hnió³ siáh³ tsá² hí³ hí³ ma³tson¹³ Jesús, tí³la³ ca³líáun³ bíh¹ Jesús jo³cuo² tsá² hí³.

⁴⁰ Jmí¹jáun² ngah³ Jesús tí³ jui³² ñí¹ hia³² hiú², can³² cua³ Jordán, ñí¹ ca³zion³ hla¹ Juan² tsáu² jmái² jmí¹tin², hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³cuá³. ⁴¹ Jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³ñí¹jie¹³ tsú² ñí¹ jáun², hí³ ná¹juáh³² la³ lá² má²tún² hmóu³²:

—Uá¹jinh¹ hla¹ Juan² tiá² lí²¹ ca³jmú³ yáh³ hí¹ cáun², tí³la³ la³jí³² bíh¹ la³ cun³ hí³ ca³juáh³ tsú² hí³ ca³tin¹ tsá²ñuh² lá², la³ tson² bíh¹ cu³tí³.

⁴² Hí³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³chá³ cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús ñí¹ jáun².

11

Jmái¹ hí³ jun³ Lá¹

¹ Né³² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hí³ jmí¹ zian² jan² tsá² tsáun¹, tsá² jmái² Lá¹; tsá² zian² juú² Beta- nia bí¹ tsá² hí³ la³ má²quionh³ tá¹ gon³ tsá²mi³ rainh²¹, Má²réi³ jí³ mí¹ Marta. ² Má²réi³ rainh²¹ Lá¹ tsá² jmí¹ tsáun¹ hí³ bíh¹ ca³sé³ jmí² má²ró³² ta³ Tí³² Juc¹³ dí², hí³ jáun² ca³ma³quiéin² tsú² siáh³ cun³quionh³ jñú² chí¹ hnga². ³ Hí³ jáun² né³, tá¹ gon³ bíh¹ tsá²mi³ má²tún² rainh²¹ hí³ ca³zen³ jái¹³ ñí¹con² Jesús, hí³ juáh³ la³ lá²:

—Tí³², rá²tsáun¹ bíh¹ há²mei²¹ joh² hnú².

⁴ Jáun² jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³ jáun² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ tiá² jún³ yáh³ tsú² cun³ quionh³ mí¹uí³ jáun²; qui¹ cun³ quionh³ mí¹uí³ jáun² dá² lí¹³ lí³jnia² pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹, hi³ ja³bí¹ la³ jáun² lí³jnia² siáh³ pí³ quioh²¹ Jon² Dió³².

⁵ Uá¹jinh¹ jmí¹ hnio³ lín³² bíh¹ Jesús mí¹ Marta la³ má²quionh³ rainh²¹, jí³ Lá¹ ní² siáh³, ⁶ cu³ jáun² ca³cuá³ bíh¹ tsú² cónh³í¹ tun³ jmái¹ ñí¹ jmí¹ cuá³ jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² hi³ rá²tsáun¹ Lá¹. ⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³juáh³.

—Ma³tsáu¹³ cónh³í¹ cu³ jén³² tí³ hué¹³ Judea.

⁸ Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² né³ ca³juáh³:

—Tí³², já² tá¹la³ ní² bí¹ jaun³² cánh³² jmí¹ hnió³ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ zian² hué³² jáun² hi³ jngah³ hnú² cun³ quionh³ quín¹, ¿hí¹ siáh³ ma³ siáh³ hnáuh² nú² cuóh¹³ ñí¹ jáun²?

⁹ Hi³ jáun² Jesús né³ ca³ngái³:

—¿Haun¹³ juáh¹³ quia³tún³ o¹rá¹ hu²¹ cú² jmái¹ dúh¹? Jáun² né³, ní¹juáh³ ngí³² tsú² ta³ jma², tiá² hính³² yáh³ tsú², qui¹ jniá³ bíh¹ joh¹ hi³ zia³² hngá¹máh³ lá²; ¹⁰ tí³la³ ní¹juáh³ jan² tsá² ngí³² já¹nié² né³, hính³² bíh¹ tsú², qui¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² joh¹ zia³² yáh³ ñí¹con² tsú².

¹¹ Hi³ ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Lá¹ há²mei²¹ quiú¹³ dí² má²rá²cuóun¹ bíh¹, tí³la³ ñí¹ñí²¹ jná¹³ tsú² má¹ná¹.

¹² Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² né³, ca³juáh³:

—Tí³², ní¹juáh³ la³ má²rá²cuóun¹ tsú², la³ jáun² má²lin¹ hi³ má²lan¹³ bíh¹ tsú².

¹³ Tí³la³ Jesús dá² jmí¹ hnió³ juáh³ hi³ má²jun² bíh¹ Lá¹; tí³la³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² dí² né³, lí¹ jmí¹ ná¹lín²³ hi³ hí³ dí² dí¹juáh²³ hi³ hú¹tá¹ tson² rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

¹⁴ Jáun² jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús hú¹tá¹ cú²na²¹ já¹³ cú²jueh³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ Lá¹. ¹⁵ Jlánh¹ hiún² tsin³² jná¹³ qui¹hliá² tiá² jmí¹ cuon¹ jná¹³ ñí¹ jáun² jmái¹ jáun², hi³ jáun² ta³né³² má²zia³² lánh³ rón³² lí¹³ cháh¹ hnoh² cáun² tán¹ honh² ñí¹con² jná¹³. Jáun² ma³tsí¹neh²¹ dí².

¹⁶ Hi³ jáun² Tú¹ma²¹ tsá² téh²³ tsú² hí³ dún² gon³ né³, ca³záih³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² la³ lá²:

—Ma³tsáu¹³ uá²jai³² jnoh¹, hi³ jáun² hiá¹ tsáu¹³ dí² cu³tsa³² quiúnh¹ tsú².

Jesús tin² jmu² hi³ jenh¹³ tsú² jí³ hi³ cu³tí³ lí¹³ zian² tsú² siáh³

¹⁷ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús né³, ca³lí³ ñí³² hi³ quiún³ jmái¹ máh³ la³ má²tí³ hi³ ja³haun³ Lá¹.

¹⁸ Ñí¹ má²janh² juú² Jerusalén bíh¹ jmí¹ nio¹ juú² Betania, míh¹ tiá² cun³ hní³² kilómetros jmí¹ tí³ tí³ la³ uóunh³.

¹⁹ Jáun² né³, juóun³² bíh¹ tsá² judíos jmí¹ la³ má²ca³cha³taúnh¹ hñú¹³ mí¹ Marta quionh³ Má²réi³ rainh²¹, hi³ ja³jien³ dí² tsú² cun³ñí¹ hi³ jun³ jáun² Lá¹ rainh²¹ tsú². ²⁰ Jmí¹ ca³lí³ ñí³² mí¹ Marta hi³ má²cuá¹ja³² Jesús, jáun² cua³han³ dí² hi³ ca³ñí¹hen¹³ dí² tsú²; tí³la³ Má²réi³ né³ ca³ta³cua¹³ bí¹ ñéih³. ²¹ Jáun² mí¹ Marta ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Tí³² Juóu³² jná¹³, sá¹jmí¹ hi³ ñh³ hnú² ñí¹ lá² dúh¹, tiá² jmí¹ jun¹ yáh³ renh² jná¹³. ²² Tí³la³ jná¹³ ño¹ má¹ná¹, hi³ uá¹jinh¹ la³ tí³ ta³né³², cun³ cué³² bíh¹ Dió³² lí³ua³ cáun² hi³ míh¹³ hnú².

²³ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jenh¹³ bí¹ renh² hnú².

²⁴ Hi³ jáun² mí¹ Marta né³ ca³ngái³:

—Ján³, ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ jenh¹³ tsú² ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹, ní¹ má¹tí³ ñí¹ jenh¹³ la³jín³² tsá² má²cá²tsan³.

25 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
 —Jná¹³ bíh¹ jmu¹ hi³ jenh¹³ tsú²,
 j³ hi³ lí¹³ zian² tsú² siáh³. Ní¹juáh³
 tsá² taunh² ta²¹ jná¹³, uá¹jinh¹ jún³
 tsú², cun³ jenh¹³ bí¹ tsú²; 26 hi³
 la³jín³² bíh¹ tsá² zian² ta³né³², cun³
 jmí¹líh³ bíh¹ tiá² jún³ ní¹juáh³ hi³
 taunh² ta²¹ jná¹³. ¿Táunh¹³ hnú²
 ta²¹ jái¹³ lá²?

27 Jáun² tsá²mi³ hi³ ca³ngái³ la³ lá²:
 —Ján³ Ti³², taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹
 hi³ hnú² bíh¹ lín³ Cristo Jon² Dió³²,
 Tsá² ca³ti²¹ hi³ já³² ñí¹ hué²¹ lá².

*Jesús ca³hó³ jmí¹ ca³jenh² tsá²mi³
 rainh²¹ hla¹ Lá¹*

28 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² mí¹
 Marta la³ ní² né³, ngah³ hi³
 ca³ñí¹tieh¹ Má²réi³ rainh²¹ ta³
 máih³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ó³² zenh² Ti³², hi³ jáun² dí¹té²³
 tsú² hnú².

29 Jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³nái³²
 Má²réi³ ca³náu² hi³ ngau³ hi³
 ca³ñí¹jien¹³ Jesús. 30 Qui¹ tiá²
 jmí¹ má²hi³² yáh³ Jesús já¹ juú²
 jmí¹jáun², la³ cun³ rón³² ñí¹ ca³jenh²
 jáun² mí¹ Marta bíh¹ tsú² jmí¹
 zenh¹. 31 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jé³ tsá²
 judíos tsá² jmí¹ já¹jien³ hi³ Má²réi³
 hi³ la³jui³² ca³náu² hi³ cua³han³,
 jáun² ja³taunh²¹ uá²jai³² cu³chin¹,
 qui¹hliá² ca³lín¹³ dí² hi³ má²ngau³²
 ho³ tá²hón³² bíh¹ tsú² hi³ já¹háu³ ñí¹
 jáun².

32 Jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ Má²réi³
 ñí¹ zenh¹ Jesús né³, ca³di³ñí³² ñí¹
 hó²¹ñí¹ tsú², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ti³², sá¹jmí¹ hi³ ñí¹h³ hnú² ñí¹ lá²
 dúh¹, tiá² jmí¹ jun¹ yáh³ renh² jná¹³.

33 Jmí¹ ca³jé³ Jesús hi³ ca³hó³
 Má²réi³ la³ má²quionh³ tsá² judíos
 tsá² ca³cha³táunh¹ hi³ quionh³ tsú²,
 jáun² ca³hi³ cúh² tsí³, hi³ ca³ja³ siáh³
 mi³ tsí³, 34 hi³ jáun² ca³ngái³ dí²
 ñí¹con² tsú² la³ lá²:

—¿Ha³ jinh¹ ca³ñí¹hón²¹ náh²
 tsú²?

Hi³ jáun² tsá² tionh² hi³ ca³juáh³:
 —Ti³², sá¹ñí² ña³² ñá²jie³.

35 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, Jesús
 ca³sunh³ jmái². 36 Hi³ jáun²
 jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hí¹tsá²táunh¹
 hi³ la³ lá²:

—Jie³ né³, icónh³ bíh¹ tiá² jmí¹ la³
 hnio³ dí² hla¹ Lá¹!

37 Ma³ jan² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:
 —Já² tsá² ní² yáh³ ca³jmú³ hi³
 ca³jnia³ mí¹ñí¹ tsá² jmí¹ ten³ hi³,
 ¿tiá¹ hi³ jmí¹ la³ lí¹³ jmu³ tsú² ca³lá²
 quioh²¹ hla¹ Lá¹, hi³ jáun² tiá² jmí¹
 jún³?

Jmí¹ ca³jenh¹³ hla¹ Lá¹

38 Jmí¹jáun² ca³hi³ siáh³ cúh² tsí³
 Jesús, hi³ jáun² ca³ja³janh³² ho³
 tá²hón³². Tá²hón³² jáun² dá² jmí¹
 lí³ cáun² tá²hláu² bíh¹, hi³ jáun² jmí¹
 dí¹jná²³ cá² mái³ quín¹ ñí¹ lí³ ho³.
 39 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Quín³² náh² quín¹ ní².
 Jmí¹jáun² ca³juáh³ mí¹ Marta
 rainh²¹ hla¹ la³ lá²:

—Ti³², já² má²hlah³ bíh¹ má²ja³²,
 qui¹ má²quiún³ jmái¹ máh³ jun³
 tsú².

40 Ti³la³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:
 —¿Tiá¹ má²lí²juáh³² jná¹³ dúh¹,
 hi³ ní¹juáh³ táunh²³ hnú² ta²¹, lí¹³
 bíh¹ jieh²¹ nú² pí³ quioh²¹ Dió³²?

41 Hi³ jáun² jmí¹ li²¹ jáun², ca³quin³
 bíh¹ tsú² quín¹ jáun². Jmí¹jáun²
 ca³ziauh³ Jesús ñí¹ ti³ chi³cuú², hi³
 ca³juáh³:

—Tia²¹, tiá¹hmah¹ hnú² qui¹hliá²
 má²lí²niéih² hnú² jái¹³ quion²¹
 jná¹³. 42 Ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ cun³
 tiú²nio² bíh¹ naih³² hnú² jé² jná¹³,
 ti³la³ dí¹juanh³² jná¹³ la³ lá² cun³ñí¹
 hi³ ca³tin¹ tsá² tionh² lá² bíh¹, hi³
 jáun² lí¹³ tónh³² tsú² ta²¹ hi³ hnú²
 bíh¹ ca³ze² jná¹³.

43 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² la³ ní² né³, ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

—iNáu² Lá¹, cua³han² ñí¹ ní²!

44 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ má²jún¹ hi³ né³, cua³han³ bíh¹ ta³ ná¹tsáih³ hmih³² cuá² ta³, hi³ jáun² ñí¹ tsú² jmí¹ tsáih³ siáh³ cáun² hmih³². Jáun² ca³záih³ Jesús tsá² tionh² hí³:

—Jen¹ tsú² hi³ jáun² cú¹ chánh¹³.

Tsá² cuá¹lín³ juo¹³ mí²tsáu² cueh³² tsáu² jái¹³ hi³ ma³tson¹³ Jesús (Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

45 Jmí¹jáun² juón³² lín³² bíh¹ tsá² judíos tsá² jmí¹ quionh³ hi³ Má²réri³ ca³tanh² ta²¹ Jesús jmí¹ ca³jé³ la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús. 46 Ti³la³ ma³ jan² tsá² hí³ má¹ná¹, ñí¹con² tsá² *fariseos bíh¹ ja³taunh²¹, hi³ ca³ñí¹choh¹ dí² tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús. 47 Jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngih³² tsá² fariseos quionh³ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³, la³ má²quionh³ tsá² ná¹ho² ta²¹, hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² lánh³ jmú¹³ dí² juáh¹³? Quí¹ jlánh¹ ma³ hliáun³ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² jmu² tsá²ñuh² hí³. 48 Ní¹juáh³ cáun² lí¹ neh²¹ la³ ní² bíh¹ dí², jáun² la³jín³² bíh¹ tsáu² taunh¹³ ta²¹ quioh²¹ tsú², hi³ jáun² tsá²tan²¹ tsá² *romanos né³, ja³táunh¹ hi³ ja³tsunh¹ cuáh³² chín¹ quiú¹³ dí², hi³ ja³ma³quí² ma³tsau² tsú² siáh³ jí³lá² dí².

49 Ti³la³ jan² tsá² hi³, tsá² jmái² Caifás, tsá² jmí¹ lín³ mí²tsá² hien¹ jmái¹ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ñíh¹ hnoh², 50 hi³ sa³jun³ canh³² bí¹ náh² hua³hí¹³, hi³ tí³ quien² bíh¹ jún³ jan² tsáu² cha¹³ jí³lin² tsáu² la³ cónh³ bíh¹ hi³ hiá¹ tsau¹³ dí² jí³lá².

51 Ti³la³ Caifás má¹ná¹, tiá² ca³juáh³ yáh³ la³ ní² cun³ñí¹ hi³

cháunh²³ chí¹ hnga²; la³ ní² dá² ca³juáh³ tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ hi³ jmí¹ lín³ mí²tsá² hien¹ jmái¹ jáun² bíh¹, hi³ jáun² bíh¹ ca³hléh³ tsú² jái¹³ hi³ ca³cué³ jáun² Dió³² hñu³ tsí³, hi³ Jesús bíh¹ ca³tin¹ jún³ cha¹³ la³jín³² tsá² judíos. 52 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² hí³ yáh³, qui¹ ja³bí¹ la³ jáun² lí¹³ chan³ tsú² cu³lí²¹ jon² Dió³² bíh¹, tsá² lí¹ má²tiú¹ má²hán¹ tí³ hlá² tí³ ní² tá¹ cáun² hngá¹máh³. 53 Hi³ jáun² dá² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ jái¹³ hi³ jngih³ Jesús.

54 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiú²uú² cáun² lí¹ jmí¹ ngí³² Jesús chú¹jan¹ ja¹ tsá² zian² hué¹³ Judea, hi³ jáun² cua³han³ bíh¹ dí² cú²jueh³² hue¹³ Judea, hi³ ngau³ tí³ ñí¹ má²janh² hue³² quiéin², já¹ juú² jmái² Efraín. Ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ta³cua¹³ tsú² quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con².

55 Pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³²í¹ jmí¹ hniáuh²¹ hi³ tí²¹ *Jmí¹hien¹ quioh²¹ tsá² judíos; hi³ jáun² né³, juón³² lín³² tsá² zian² ca³la³ jí³² juú² míh¹ juú² siún¹ ja³tú¹ já¹lín³ tí³ já¹ juú² Jerusalén hi³ ja³ma³tí³² la³ cun³ hi³ ná¹ngí²³, hi³ má²jín² tsú² jáun² ñeh² bíh¹ hi³ tí²¹ Jmí¹hien¹. 56 Tá¹la³ jmái¹ jáun² né³ ca³quí² ca³hnah² tsá² hí³ Jesús, hi³ jáun² tá¹la³ tiáunh¹ dí² hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ngaih³² dí² tsá²:ján² tsá²:ján², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh²? ¿Hí¹ já³² tsú² jmái¹ juáh¹³?

57 Hi³ tsá² fariseos né³, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ jmí¹ má²ca³jmú³ héih³² hi³ hniáuh³² chá³² lí³ua³ jan² tsáu² ní¹juáh³ hin² má²ca³lí³ ñí³² ha³ jinh¹ cuá³ Jesús, hi³ jáun² tsa³quian³ dí² hi³ tson³.

12

Jan² tsá²mi³ sé²³ jmí² má²ró³² ta³

Jesús

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

1 La³ñí¹ jñéi³ jmái¹ hi³ ti²¹
 *Jmí¹híen¹, ngau³ Jesús ti³ já¹
 juú² Betania, juú² co¹ Lá¹ tsá²
 má²ca³jmú³ dí² hí³ hi³ ca³jenh¹³.
 2 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³li³hnió³
 tsú² ma³quien² Jesús né³, jáun²
 ca³jmú³ tsú² cáun² má³² ti³ ca³niéi²
 hi³ ca³tin¹ tsú²; jáun² mí¹ Marta
 jmí¹ cuá¹ná²tsí³ má³², hi³ Lá¹ né³
 jmí¹ cuá³ ñí¹ mesa cu³tsa³² quionh³
 Jesús. 3 Jáun² tá¹la³ tionh² tsú² jáun²
 ñí¹ mesa né³, ca³can³ Má²réi³ cá²
 tsá¹ cuah²¹ no¹ má²ró³² hngó³²,
 hi³ jmu² tsú² quionh³ há² má²ró³²
 hi³ téh²³ tsú² nardo, hi³ jlánh¹ bí¹
 hmuh²¹, hi³ jáun² né³ ca³sé³ dí² ta³
 Jesús. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ma³quiéin²
 dí² siáh³ ta³ tsú² cun³quionh³ jñú²
 chí¹, jáun² ca³la³ tá¹ cáun² ñéih³ bíh¹
 ca³cónh³² jie³ jmí² má²ró³² jáun².
 4 Hi³ jáun² Judas jon² Sí¹mu²¹ tsá²
 zian² juú² Queriot, jan² tsá² hain²¹
 hí³ ti³ con² Jesús, tsá² tsa³jienh³ hí³
 Jesús, ca³juáh³ la³ lá²:

5 —¿He³ láih³² sa³ tiá² ca³hnái³
 tsú² jmí² má²ró³² ní²? Qui¹ cun³
 hni³² nio² hñá³láu³ héih³² quie³
 *cú¹tiáu² jmí¹ lí¹³ láih¹³ tsú² quioh²¹
 hi³ ní², hi³ jáun² quie³ jáun² jmí¹ lí¹³
 cuéh³² tsú² tsá² tia³mii².

6 Ti³la³ jun³juáh¹³ ca³juáh³ Judas
 la³ ní² qui¹hliá² juo²³ jéinh³² tsá²
 tia³mii² yáh³, ca³juáh³ tsú² la³ ní²
 qui¹ cun³ñí¹ hi³ hí³ jmí¹ lín³ jan²
 háin² bíh¹; qui¹ hí³ bíh¹ jmí¹ nio²
 jo³cuo² tuh³² tioh³ quie³ quioh²¹
 quionh³ tsá² quionh³, hi³ jáun² jmí¹
 han² bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ hí²³ hñu³
 tuh³² jáun². 7 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³
 lá²:

—Ha³ lí² lí¹ jmú² hnú² liúnh¹
 ñí¹con² tsú², qui¹ tsá²mi³ ní² dá²
 má²ca³hmá³ hi³ ní² hi³ ca³ti²¹ jmái¹
 hi³ tsa³haun³ jná¹³ bíh¹. 8 Qui¹
 la³ji³² jmái¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii²

ja¹ quián¹³ hnoh², ti³la³ jná¹³ né³,
 jun³juáh¹³ jmái¹ ca³la³ jí³² yáh³
 cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh².

Hnió³ tsú² jngih³ Lá¹

9 Jáun² né³, juóun³² lín³² tsá²
 *judíos ca³li³ ñi³² hi³ Jesús má²cuá³
 já¹ juú² Betania, hi³ jáun² ja³taunh²¹
 dí² ñí¹ jáun², ti³la³ jun³juáh¹³ hi³
 tsa³jien³ jmáh³la³ Jesús yáh³ tsú²,
 qui¹ hi³ ta³ tsa³jien³ siáh³ Lá¹ bíh¹
 tsú², tsá² ca³jmú³ Jesús hi³ ca³jenh¹³
 ja¹ hla¹. 10 Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³
 mi³jmú³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ jngih³
 uá²jai³² Lá¹, 11 qui¹ cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ hí³ bíh¹ juóun³² lín³² tsá²
 judíos jmí¹ má²ná¹tiánh²³ ti³ có³²
 ñí¹con² dí², hi³ má²tanh² ta²¹ Jesús.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11;
 Lucas 19:28-40)

12 Juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹
 má²tiáunh¹ Jmí¹híen¹ já¹ juú²
 Jerusalén; hi³ jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun²
 né³, ca³li³ ñi³² tsú² hi³ hí¹tsau³²
 Jesús já¹ juú² jáun². 13 Hi³ jáun²
 ca³quie³ tsá² hí³ mu²¹ hmá² zún³,
 jáun² ca³huén² hi³ ca³ñí¹hen¹³ Jesús
 ca³la³ hi³ tí² hi³ hóh³², hi³ juáh³ la³
 lá²:

—¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³²!
 ¡Cui¹ lí³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³²
 cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³²
 Juo¹³ dí²! ¡Hénh³ ma³ chun¹ Re²¹
 Juo¹³ tsá² *Israel!

14 Jesús ca³chanh²¹ jan² lo¹ búh¹
 míh¹ hi³ ca³ñi³tsin¹, hi³ jáun²
 ca³li³ti³ la³ cun³ hi³ jmí¹ rá¹juáh³
 jáun² ñí¹ Si²:

15 Hnoh² tsá² zian² náh² ti³ ñí¹ zeh¹
 máh³ Sióon,

ha³ lí² juenh³;
 sá¹ni² jie³ hi³ Re²¹ Juóuh³² hnoh²
 cuá¹ja³² ñí¹con² hnoh² hi³
 cuá¹tsin¹ jan² lo¹ búh¹ míh¹.

16 Tiá² jmí¹ ngi²³ yáh³ tsá²
 hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² jmí¹ lí²¹

la³ji³² hi³ jáun²; ti³la³ la³ ti³ jmí¹ má²ca³li³quien² máh³ Jesús tsau³ tsí³ tsú² hi³ la³ji³² hi³ li³ jáun² jmí¹ má²rá¹juáh³ bíh¹ ní¹ Sí² hi³ ca³tin¹ tsú², hi³ jáun² bíh¹ la³ li³ la³ jáun².

17 Jáun² né³, jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsá² ca³jie³ jmí¹ ca³teh³ Jesús hla¹ Lá¹ hi³ cua³han² hñu³ tá²hón³², hi³ ca³jmú³ dí² hi³ ca³jenh¹³ tsú². Tsá² hi³ né³, jlánh¹ ca³qui³ ca³chá³ la³ cun³ hi³ ca³jie³ jáun², 18 cun³ñi¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³quí² ca³huén² tsáu² hi³ já¹hen³ Jesús, qui¹hliá² ca³li³ ñi³² tsú² ca³ti²¹ li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³ dí² jáun². 19 Hi³ jáun² tsá² *fariseos ca³juónh³ la³ lá² ja¹ hmóu³².

—Jie³ né³, hi¹ cáun² tiá² hi³ la³ lí¹³ jmú¹³ yáh³ dí². Jieh³ dúh¹, la³jín³² tsáu² bíh¹ má²tsá²tú¹ tsá²lín³ cu³hna²¹ tsú².

Ma³ jan² tsá² hleh³² jú¹ jma² griego hnah² Jesús

20 Ja¹ tsá² ca³cha³táunh¹ já¹ juú² Jerusalén hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² tá¹la³ jmá¹, jmí¹ ná¹tson¹ ma³ jan² tsá² hleh³² jú¹ jma² *griego. 21 Tsá² hí³ né³ ja³taunh²¹ ní¹con² Pí²lié¹ tsá² zian² juú² Betsaida hín¹³ ti³ Galilea, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ti³², jmí¹ hnáu² jnoh¹ neh²¹ tiá³ Jesús.

22 Hi³ jáun² Pí²lié¹ né³ ngau³ hi³ ca³ñi¹zeh¹ Tre²¹, hi³ jáun² tá¹ gon³ dí² ja³taunh²¹ hi³ ca³ñi¹choh¹ dí² siáh³ Jesús já¹³ jáun². 23 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Má²cá²chó³² bíh¹ jmá¹ hi³ lí¹³ li³ quien² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². 24 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ní¹juáh³ tiá² la³ jñi³² yáh³ tsú² cá² má³ mi³ cuú², hi³ jáun² la³ má²lí³ jáun² bíh¹ cá² má³ tán¹; ti³la³ ní¹juáh³ hi³ hin³ tsú² cá² má³ né³, jáun² hliáun³ lín³² bíh¹ hi³ ló³². 25 Jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² hnió³ li³

zian² ue³ ñi¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hí³ ti³ tsa³hín³ bíh¹; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ tiá² lín¹ quien² hi³ zian² ní¹ hué²¹ lá² né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ ti³ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio².

26 Li³ua³ jan² tsá² hnió³ ma³cáu³² jná¹³, cu¹ já² tsú² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² ní¹juáh³ ní¹ ñih²¹ jná¹³ né³, ja³bí¹ ní¹ jáun² uá²jaí³² tsa³cuá² siáh³ tsá² má²cáu³² jná¹³. Hi³ li³ua³ jan² tsá² má²cáu³² jná¹³ né³, Ñuh³² jná¹³ ma³quien² tsá² la³ hí³.

27 ”Ti³la³ ta³né³² né³, jlánh¹ hliáun³ ñéih³ má²hu²¹ tsin³² jná¹³. ¿He³ yáh³ juah²¹ jná¹³ ta³né³²? ¿Hi¹ juah²¹ jná¹³: “Tia²¹, liau¹ jná¹³ ca³ti²¹ jmá¹ hi³ má²tón³² jáun²”? Ti³la³, já² hú¹tá¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ ní² yáh³ ja³ jná¹³. 28 Tia²¹, jma³quien¹³ hnú² hi³ jmá² nú²!

Jmí¹jáun² ca³nái³² tsú² cáun² mah¹ hñu³mi³cuú², hi³ ní¹juah²¹ la³ lá²:

—Má²ca³ma³quien¹³ bíh¹ jná¹³, hi³ jáun² má¹quien¹³ bíh¹ jná¹³ siáh³ cónh³i¹ cu³ jéin³².

29 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ ní¹ jáun² né³ ca³nái³², hi³ jáun² jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ miñ³² bíh¹ má²lí²jmú³, ti³la³ ma³ jan² né³ jmí¹ ná¹juáh²³ la³ lá²:

—Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² má²lí²hléh³² ní¹con² tsú².

30 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—La³ñi¹ la³ján³ hi³ ca³tin¹ hnoh² bíh¹ mah¹ hi³ má²lí²hléh³² ní², jun³juáh¹³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ yáh³. 31 Ta³né³² bíh¹ má²cá²chó³² jmá¹ hi³ tá¹tsin¹ héih³² tsá² zian² hngá¹máh³ lá², hi³ ta³né³² bí¹ siáh³ má²cá²chó³² jmá¹ hi³ cua³hain³² ti³ cheih³² tsá² cuá¹jmu² quien² ní¹con² tsá² zian² hngá¹máh³ lá². 32 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³ziau³ tsú² jná¹³ chi³cuú² né³, má¹jáun² con²¹

jná¹³ ca³la³ jín³² tsáu² ñí¹con² ná¹ huen².

³³ Cun³ quionh³ hi³ ca³juáh³ jáun² la³ ní² bíh¹ tsú², ca³lí³ lin¹ he³ lánh³ rón³² jún³. ³⁴ Hi³ jáun² tsá² tionh² hi³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Cun³ quionh³ jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ má²ca³lí³ né¹ hi³ Tsá² lín³ Cristo lí³ zian² cun³ jmí¹ hi³ nio² bíh¹. ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² juánh³ hnú² hi³ Jon² tsá² m³cuóun² ca³ti²¹ zón³² chí³cuú²? ¿Hin² dá² tsánh² tsá² hi³ hi³ lín³ Jon² tsá² m³cuóun²?

³⁵ Jáun² né³, Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² hi³ la³ lá²:

—Lí³ zia³² bíh¹ joh¹ ja¹ quián¹³ hnoh², tí³la³ cú¹pih²¹ jmá¹ bíh¹ jéi³²í¹ má¹ná¹. Hi³ jáun² né³, ñí³taunh¹ náh² ñí¹ tie³ joh¹ tá¹la³ zia³² joh¹ ja¹ quián¹³ náh², qui¹ ní² lí¹ ca³jauh¹ náh² já¹niéi², qui¹ ní¹juáh³ jan² tsá² cuá¹ngi³² já¹niéi², ha³ tiá² ñí³² yáh³ tsú² ha³ jinh¹ cuá¹tsau³². ³⁶ Chá¹ náh² cáun² honh² ñí¹con² joh¹ jáun² tá¹la³ tie³ ja¹ quián¹³ náh², hi³ jáun² lí¹³ lín³ náh² tsá² zia³² joh¹ ñí¹con².

Jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ ní² né³, ngau³ hi³ ca³ñí¹hinh² ñí¹con² tsá² hi³.

He³ lách³² tiá² ñí¹tanh² tsá² judíos ta²¹ Jesús

³⁷ Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ hliáun³ bíh¹ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² má²ca³jmú³ Jesús ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá² hi³, tí³la³ cun³ jáun² bíh¹ tiá² jmí¹ tanh² dí² ta²¹; ³⁸ qui¹ la³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³ hi³ *tí³² jě¹ Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

Hnú² Juóu³² jná¹³, ¿hin² dá² tsánh² má²ca³taunh³ ta²¹ jái¹³ hi³ hléh¹ jnoh¹? ¿Hin² dá² ñí¹con² ca³ma³jnia¹³ hnú² pí³ quián¹³?

³⁹ La³ ní² bíh¹ lí³, hi³ jáun² tiá² jmí¹ lí²³ yáh³ hi³ tónh³² tsú² ta²¹.

Qui¹ ja³bí¹ la³ lá² siáh³ ca³juáh³ hla¹ Isaías hi³:

⁴⁰ Dió³² cu³tsa³² má²ca³jmú³ hi³ ná¹ten³ tsá² ní², hi³ jáun² tiá² lí¹³ jéi³; ji³ hi³ cu³tsa³² má²ca³jmú³ dí² siáh³ huáh² chí¹ tsú², hi³ jáun² tiá² ngi¹³; qui¹ sá¹jmí¹ hi³ tí³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³,

hi³ jáun² jná¹³ jmí¹ lí¹³ jmah²¹ tsú². ⁴¹ La³ ní² ca³juáh³ Isaías qui¹hliá² jmí¹ má²ca³jéi³ bíh¹ tsú² hi³ Jesús bíh¹ jan² Tsá² quien² lín³², hi³ jáun² hi³ ca³tin¹ hi³ bíh¹ hi³ ca³hléh³ tsú² jáun².

⁴² Tí³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² né³, cun³ jáun² juóun³² bíh¹ tsá² ná¹ñí¹ ca³tanh² ta²¹ Jesús; jí³²la³ cáun² tiá² jmí¹ má²lí²¹ tsú² ñí¹con² tsáu² bíh¹, qui¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ juénh² tsú² tsá² fariseos, qui¹ ní² lí¹ ca³hue³ tsú² hñu³ cuáh³² quioh²¹. ⁴³ Qui¹ cun³ñí¹ hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ hniá¹ tsú² hi³ tsáu² juáh³ hi³ hí³ dí² chun¹, cha³ jmí¹ jmu³ dí² hniá¹ hi³ Dió³² juáh³ hi³ chun¹ dí².

Cun³ quionh³ jái¹³ quioh²¹ Jesús bíh¹ tá¹tsi²¹ héjh³² ñí¹con² tsáu²

⁴⁴ Hi³ jáun² né³, Jesús ca³hléh³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² tiá³, hi³ ca³juáh³:

—Lí³ua³ jan² tsá² taunh² ta²¹ jná¹³, jun³juáh¹³ taunh² ta²¹ jmáh³la³ jná¹³ yáh³ tsú², tí³la³ tanh² tsú² ta²¹ la³ jí³ Nuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹. ⁴⁵ Hi³ ní¹juáh³ tsá² má²cuóun³² jná¹³ siáh³, ja³bí¹ má²cuóun³² tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³. ⁴⁶ Jná¹³ bíh¹ má²cuán² ná¹ ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ lín³ ná¹ joh¹ ñí¹con² tsú², hi³ jáun² tiá² já¹niéi² tá¹tonh¹ yáh³ ní¹juáh³ tsá² taunh² ta²¹ jná¹³. ⁴⁷ Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² náí³² jái¹³ quion²¹ jná¹³, hi³ tiá² ta²¹ taunh³² má¹lí³² jáun², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ tsá²

rá¹tsin³² tsú² héih³²; qui¹ jun³juáh¹³
 ja³ jná¹³ hi³ tí³ ja³ra³tsin³² ná¹ tsáu²
 héih³² yáh³, tí³la³ jná¹³ dá² ja³ hi³
 ja³lion¹ bíh¹ tsá² zian² hngá¹máh³
 lá². 48 Zia³² bíh¹ he³ cun³quionh³
 tá¹tsin¹ tsú² héih³² ní¹juáh³ tsá² tiá²
 quiú² tiá² jéi²³ jná¹³, hi³ sa³jun³
 jéih³² tsú² siáh³ jái¹³ quion²¹ jná¹³.
 Cun³quionh³ jái¹³ hi³ má²ca³hléh³
 jáun² bíh¹ jná¹³ tá¹tsin¹ tsú² héih³²
 tí³ ní¹ táuh³ jmái¹. 49 Qui¹ jun³juáh¹³
 hléh²³ jná¹³ jái¹³ hi³ lí¹ chin³² chin³²
 huen² yáh³, qui¹ tí³la³ hnga² Nuh³²
 jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jmu² héih³²
 ní¹juáh³ he³ hléh¹³ jná¹³ ho³ he³
 hie¹³ jná¹³ hnoh². 50 Hi³ ño¹ ná¹
 siáh³ hi³ héih³² quioh²¹ Nuh³² bíh¹
 jná¹³ jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú² la³ cun³
 jmí¹hi³nio²; hi³ jáun² bíh¹ la³jí³² hi³
 hléh²³ jná¹³ lí³ tán¹ la³ cun³ rón³²
 hi³ ca³zái³ jná¹³ Nuh³².

13

*Jesús ráin³² ta³ tsá² quian³tun³
 joh¹*

1 Jáun² né³, ta³ ñeh² bíh¹ hi³
 tí²¹ *Jmí¹hien¹, jmí¹ má²ñi³² bíh¹
 Jesús hi³ má²ca²chó³² bíh¹ jmái¹
 hi³ cua³han² dí² ní¹ hué²¹ lá², hi³
 tsánh³² dí² ní¹ cuá³ Jméi². Hi³ jáun²
 ca³ma³hnio³ dí² tsá² joh¹ tionh² ní¹
 hué²¹ lá² la³ má²hnio³ jáun² dí²
 ca³la³ ní¹ cá¹táuh³ jmái¹.

2 Tá¹la³ jmí¹ ná¹jmu² tsú² jáun²
 má³² bíh¹, hi³ tsá² hláinh¹ hñu³
 tsí³ Judas jon² Sí¹mu²¹, tsá² ja³ hi³
 tí³ juú² Queriot, hi³ jáun² hi³ né³
 ca³lín¹³ hi³ jienh³ dí² Jesús.

3 Hi³ jáun² né³, Jesús cun³
 jmí¹ má²ñi³² bíh¹ hi³ Jméi² dí²
 má²ca³chá³ ca³la³ jí³² jo³cuo² hi³
 dí², hi³ ñi³² tsú² siáh³ hi³ ní¹con²
 Dió³² bíh¹ ja³, hi³ jáun² ní¹con² Dió³²
 bíh¹ má²tsánh³² dí² siáh³. 4 Jáun²
 ca³náu² dí² ní¹ jmí¹ cuá¹jmu² má³²,
 hi³ ca³chí² hmih³² tsí³² coh³, hi³
 jáun² ca³can³ cáun² hmih³² teh¹ hi³

ca³hñéh³ hñeh². 5 Jmí¹jáun² né³
 ca³táh³ dí² jmái² cáun² hú³, hi³ jáun²
 ca³ráin³² dí² ta³ tsá² quian³tun³
 hi³ joh¹, hi³ jáun² ca³ma³quiéin² dí²
 siáh³ ta³ tsú² cun³quionh³ hmih³²
 teh¹ hi³ má²hñéh¹ dí² jáun².

6 Tí³la³ jmí¹ ca³tí³ ní¹ ren³ dí² ta³
 Sí¹mu²¹ Pé¹ né³, Pé¹ hí³ ca³juáh³ la³
 lá²:

—Tí³², ¿he³ ca³tí²¹ sa³ hnú² máh³
 ráinh¹³ tán² jná¹³?

7 Jáun² Jesús né³ ca³ngái³, hi³
 ca³juáh³ la³ lá²:

—Ta³né³² ha³ tiá² ngí²³ yáh³ hnú²
 la³ cun³ hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá², tí³la³
 ngí¹³ bíh¹ nú² ní¹ má²jáun².

8 Tí³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³ siáh³:

—¿Cun³ tiá² tón³² jmái¹ cué¹³ bíh¹
 jná¹³ jái¹³ hi³ hnú² ráinh¹³ tán²
 jná¹³!

Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Ní¹juáh³ tiá² la³ ren¹ jná¹³
 tanh¹ hnú², hi³ jáun² tiú²uú² lín³
 yáh³ hnú² tsá² joh¹ jná¹³.

9 Jmí¹jáun² né³ ca³juáh³ cú²jueh³²
 Sí¹mu²¹ Pé¹ la³ lá²:

—Hi³ jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³
 Tí³², jun³juáh¹³ hnó³² jná¹³ hi³
 ráinh¹³ hnú² jmáh³la³ tán² yáh³
 jná¹³, tí³la³ jná¹³ hnó³² hi³ ráinh¹³
 nú² siáh³ la³ jí³ uón³² bíh¹ jná¹³ jí³
 la³ jí³ chin³² jná¹³ ní² siáh³.

10 Tí³la³ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ tsá² cun³ lí²liáuh³,
 tiú²uú² lín¹ hniáuh³² yáh³ lóh³²
 tsú² siáh³ cónh³, qui¹ má²jín² bíh¹
 tsú², jáun² jí³²la³ ta³ bí¹ tsú² jéi³²í¹
 hniáuh³² qui³². Qui¹ tsá² má²ná¹jín²
 bíh¹ hnoh², uá¹jinh¹ tiá² la³jín³²
 náh².

11 Ca³juáh³ tsú² la³ ní² hi³ tiá²
 la³jín³² tsá² hí³ má²ná¹jín² yáh³,
 qui¹hliá² jmí¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² hi³
 hin² tsánh² tsa³jienh³.

12 Jmí¹ má²lí²ráin³² jáun² Jesús
 ta³ tsú² né³, ca³quih³ siáh³ ha¹ hi³

ca³cuá³ siáh³ ñí¹ mesa, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Má¹ca³ngi¹³ hnoh² he³ hnió³ juáh³ la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³² jná¹³ ní²? 13 Sá¹ni² jie³, hnoh² dá² teh³² náh² jná¹³ Ti³² ji³ hi³ juáh³ náh² siáh³ hi³ Juóuh³² náh² jná¹³; re² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ hnoh², qui¹ tson² bíh¹ lín³ jná¹³ la³ jáun². 14 Jáun² né³, ní¹juáh³ jná¹³ má²lí²ráin³² ná¹ tanh¹ hnoh², Tsá² lín³ ná¹ Ti³² ji³ hi³ lín³ ná¹ siáh³ Juóuh³² náh², jáun² ja³bí¹ hnoh² uá²jai³² hniáuh³² ráinh¹³ náh² ta³ tsá²ján² tsá²ján². 15 Qui¹ jná¹³ má²lí²có³² cáun² nóh³², hi³ jáun² hnoh² lí¹³ jmúh¹³ la³jmí¹ má²lí²jmú³² ní² jná¹³. 16 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ quian²¹ tiá² tí³ jlánh¹ bí¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ juo¹³, hi³ sa³jun³ hí¹ jan² yáh³ tsá² zéin¹ tiá² tí³ jlánh¹ bí¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ tsá² lí²ze³ tsú². 17 Jáun² né³, jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ hi³ má²ca³ngi¹³ náh² jái¹³ ní², ji³ hi³ má¹zián¹³ náh² siáh³ la³ ní².

18 "Jun³juáh¹³ cuá¹hléh²³ jná¹³ jái¹³ lá² hi³ ca³tin¹ la³jin³² yáh³ hnoh²; qui¹ ño¹ bíh¹ jná¹³ hin² tsánh² ca³quiánh³² ná¹. Qui¹ cun³ ca³ti²¹ lí³tí³ bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí², ñí¹ juáh³ jáun² la³ lá²: "Tsá² cáun² uon² jmí¹ cuh³² quiúnh¹ bíh¹ jná¹³ má²ca³ziáuh³² ta³". 19 Juah³² jná¹³ jái¹³ lá² ta³ ñeh³, hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ lí³tí³, jáun² má¹jáun² má²táunh¹³ náh² ta²¹ hi³ jná¹³ bíh¹ la³². 20 Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ la³² juah³² jná¹³, hi³ ní¹juáh³ tsá² hen² lí³ua³ jan² tsá² zein³² jná¹³, hi³ he² jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³²; hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² he² jná¹³ né³, hen² tsú² la³ ji³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³.

Jesús jmu² lin¹ hi³ Judas jmu³

hian² tsí³ ñí¹con² dí²
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

21 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³háuh³² tsí³, hi³ jáun² ca³nia³ bíh¹ dí² cú²jueh³² jái¹³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ja¹ quián¹³ náh² ní² zian² jan² tsá² né³bí¹ jienh³ jná¹³.

22 Jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, cáun² lí¹ ca³jién³ tsá²ján² tsá²ján² bíh¹ tsú², qui¹ tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ tsú² hi³ hin² dá² hien² Jesús. 23 Jáun² né³, jan² tsá² quian³tun³ hi³, tsá² jmí¹ hnió³ lín³² Jesús jmí¹ cuá¹tón²¹ cu³héin¹ hi³ jmí¹ cuá¹jmu² má³², 24 hi³ jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³hméih³² ñí¹ tsá² hí³, hi³ hnió³ dí² liéinh³²; hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ngáih³ tiá³ tsú² neh²¹ hin² tsánh² hien² tsú².

25 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³hanh³ tá²cuá¹ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² hí³ né³ Ti³²?

26 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Cuí¹ má¹jlih²¹ ná³ cá² cuonh¹ pih²¹ *hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ní¹juáh³ hin² tsánh² hiauh³, jáun² tsá² hí³ bíh¹.

Ca³ma³jlih²¹ bíh¹ tsú² cá² cuonh¹ hí³, jmí¹ lí²¹ jáun² né³ Judas jon² Sí¹mu²¹ bíh¹ ca³cuéh³ dí², tsá² ja³ hí³ juú² Queriot. 27 Jáun² la³ cun³ jmí¹ má²lí²héi³ jáun² bíh¹ Judas hí³ jáun², ca³hi³ *Satanás hñu³ tsí³. Jmí¹ jáun² né³ ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsú² la³ lá²:

—La³ cun³ hi³ ñí³lín²³ hnú² jmúh¹³, cuá²jmu³ tia³juí³².

28 Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³ má³² quionh³ tsú² tiá² jmí¹ ñí³² he³ ca³ti²¹ hi³ ca³juáh³ tsú² la³ jáun². 29 Ma³ jan² tsáu² cáun² ca³lín¹³ hi³ Jesús ca³juáh³ hi³ tsa³lia³² Judas la³ cun³ hi³ lí³ hniáuh³² jmái¹ bíh¹, ho³lá²dá² hi³

zia³² hi³ cuéh³² tsú² ca³lá² tsá²
tia³mii² qui¹ cun³ñi¹ hi³ hi³ bíh¹
jmí¹ nio¹ jo³cuo² tuh³² tloh³ quie³.

³⁰ Jáun² jmí¹ má²lí²héi³ Judas hí³
jáun² né³, la³juí³² cua³han³. Jmí¹
má²nié² bíh¹ jmí¹jáun².

Cáun² héih³² hmai²¹

³¹ Jáun² né³, jmí¹ cuá¹han³ Judas
ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ta³né³² má²lí²lin¹ hi³ quien²
jná¹³ Jon² tsá²mi³cuón², jí³ hi³
lí²lin¹ siáh³ hi³ quien² Dió³²
cun³quionh³ hi³ dí². ³² Hi³ ní¹juáh³
Jon² tsá²mi³cuón² la³ jmu² lin¹ hi³
quien² Dió³², hi³ jáun² ja³bí¹ Dió³²
siáh³ ma³jnia² hi³ lin¹ hi³ quien²
tsú²; hi³ tia³juí³² bíh¹ siáh³ jmu³ tsú²
la³ jáun². ³³ Hnoh² jón³, ha³ tiú²uú²
ué³ jmá¹ cuon¹ yáh³ jná¹³ quiúnh¹
hnoh². Má¹jáun² má²hnauh¹³ hnoh²
jná¹³, tí³la³ la³ cun³ hi³ ca³juo³ jná¹³
jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñi¹ bíh¹
juah³² jná¹³ siáh³ ñi¹con² hnoh²
ta³né³²: Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ cuá¹táunh¹
hnoh² ñi¹ ñe¹ jná¹³. ³⁴ Jáun² jmu²
jná¹³ cáun² héih³² hmai²¹ lá² ñi¹con²
hnoh²: Hi³ má¹hnáu³ náh² tsá²ján²
tsá²ján². La³ ní² bíh¹ hniáuh³²
má¹hnáu³ náh² tsá²ján² tsá²ján²,
ca³la³ jmí¹ hnau³ jná¹³ ní² cu³tí³
bíh¹. ³⁵ Hi³ ní¹juáh³ ca³ma³hnáu³
náh² la³ ní² né³, jáun² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ bíh¹ lí³tsin² hi³ hnoh²
lín³ náh² tsá² hain²¹ tí³ con² jná¹³.

*Jesús juáh³ hi³ Sí¹mu²¹ Pé¹ nó³² tí³
có³²*

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-
31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³ngái³
ñi¹con² Jesús:

—Tí³², ¿ha³ dá² jinh¹ cuóh¹³ hnú²?
Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ ñeih²¹ hnú²
cu³hna³² jná¹³ ta³né³²; tí³la³ tí³
chí¹cáin² bíh¹ má²lí¹³ ñeih²¹ hnú².

³⁷ Jmí¹jáun² ca³ngái³ Pé¹ hi³
ca³juáh³:

—Tí³², ¿he³ láih³² tiá² má²lí¹³ ñe¹
jná¹³ cu³hnah³² hnú² né³? Cáun²
bíh¹ nio² tsin³² jná¹³ uá¹ hi³ jun³
jná¹³ cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ hnú².

³⁸ Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ tson² má²nio² cáun² honh²
hnú² hi³ jún³ nú² hi³ ca³tin¹ jná¹³?
Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³ hnú², hi³
ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu² juáh¹³
hnú² hnah³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³²
nú² jná¹³.

14

*Jesús bíh¹ lín³ juí³² hi³ chanh²¹
tsú²ñi¹ cuá³ Dió³²*

¹ Jáun² né³, ha³ lí² tianh³ náh²
hi³ ná¹hi³² lín³² honh². Cáun²
chá¹ náh² honh² ñi¹Dió³²,
hi³ cáun² chá¹ náh² siáh³ honh²,
ñi¹con² jná¹³. ² Hliáu³ lín³² bíh¹
ñi¹ lí³ tauh¹³ zia³² hñú¹³ Ñuh³²
jná¹³; sá¹jmí¹ hi³ tiá² zia³² dúh¹,
jáun² jmí¹ má²lí²juáh³² bíh¹ jná¹³
ñi¹con² hnoh². Jáun² né³, ñih²¹
bíh¹ jná¹³ hi³ ñi¹jmú²¹ hua³jan²¹ ñi¹
cuá¹tianh³ hnoh². ³ Ní¹ má¹lí³² jáun²
né³, jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹cáun³² ná¹
hnoh², hi³ jáun² hnoh² uá²jai³² lí¹³
cuá¹tianh³ ñi¹ ñi¹ñi²¹ jná¹³ jáun².
⁴ Má²ñi²¹ bíh¹ hnoh² juí³² hi³ chau²¹
tí³ ñi¹ ñih²¹ jná¹³ jáun².

⁵ Jáun² Tú¹ma²¹ né³ ca³ngái³ la³
lá²:

—Tí³², já² tiá² né¹ yáh³ jnoh¹ ha³
dá² jinh¹ cuánh¹³ hnú², ¿ha³ bí¹
lánh³ rón³² lí¹³ né¹ jnoh¹ hín² juíh³²
jaun³²?

⁶ Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ bíh¹ lín³ juí³², jí³ jú¹ tson²,
jí³²la³ cun³quionh³ jná¹³ bíh¹ lí¹³
zian² tsú² cu³tí³, jí³ hi³ lí¹³ siáh³
chanh²¹ tsú² ñi¹ cuá³ Ñuh³² jná¹³.

⁷ Ní¹juáh³ hi³ má²ca³lí³ cuóu³² náh²
jná¹³, jáun² lí³ cuón³² bí¹ náh²
uá²jai³² Ñuh³² jná¹³; hi³ ta³né³² né³,

má²ca³lí³ cuóun³² bíh¹ náh² tsú²
quí¹ Tsá² má²ca³jien¹ bí¹ náh² hí³.

8 Jáun² Pí²lí¹ né³ ca³juáh³:

—Ti³², ma³jnia¹³ tiá³ Jméi² dí²
ñí¹con² jnoh¹, hí³ jáun² cu³ jáun²
bíh¹ má²tioh²¹.

9 Hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³
Jesús la³ lá²:

—Hnú² Pí²lí¹, çjáh³ jmái² tiá²
má²ti³ hí³ ngí²³ jná¹³ quiúnh¹
hnoh², hí¹ cun³ jáun² tiá² má²ca³lí³
cuóu³² máh³ náh² jná¹³? Qui¹
ní¹juáh³ tsá² má²ca³lí³ cuóu³² jná¹³,
jáun² má²ca³lí³ cuóun³² bíh¹ tsú²
siáh³ Ñuh³² jná¹³; jáun² né³ çhe³
yáh³ láih³² mih³² hnu² hí³ má¹jnia¹³
jnë¹³ Jméi² dí² ñí¹con² náh²? 10 çHá¹
tiá² má²táunh²³ hnoh² ta²¹ dúh¹
hí³ lín³ bíh¹ jná¹³ la³ cun³ qui³
lín³ Ñuh³², hí³ Ñuh³² jná¹³ né³, lín³
siáh³ la³jmí¹ lín³ jná¹³? Jáun² Ñuh³²
jnë¹³, Tsá² qui³ lín³ la³jmí¹ lín³ jná¹³
bíh¹ jmu² ta²¹ quioh²¹, hí³ jáun²
jun³juáh¹³ jái¹³ hí³ lí¹ chin³² chin³²
huen² yáh³ jná¹³ hléh²³ ñí¹con²
hnoh². 11 Jáun² tionh² náh² ta²¹
hí³ lín³ bíh¹ jná¹³ la³ cun³ qui³ lín³
Ñuh³², hí³ Ñuh³² jná¹³ né³ lín³ siáh³
la³ jmí¹ lín³ jná¹³. Ti³la³ ní¹juáh³ tiá²
la³ nio² cáun² honh² náh² ca³ti²¹ hí³
má²lí²juáh³² jná¹³ ní², jáun² tiaunh²
náh² ta²¹ jná¹³ cun³ñí¹ hí³ ca³ti²¹
la³jí³² hí³ jmu² bíh¹ jná¹³. 12 Jú¹
tson² cu³ti¹³ juo³ jná¹³ hnoh² hí³
lí³ua³ jan² tsá² taunh² ta²¹ jná¹³,
ja³bí¹ tsá² la³ hí³ uá²jai³² lí¹³ jmu³
la³ cun³ ta²¹ hí³ jmu² jná¹³, hí³
hí¹ la³ ti³ ta²¹ hí³ jlánh¹ bí¹ cáu²
jueh³² yáh³ lí¹³ jmu³ tsú², qui¹
jnë¹³ dá² má²ñih²¹ ñí¹con² Ñuh³²
bíh¹. 13 Lí³ua³ cáun² hí³ mih³² náh²
ñí¹con² Ñuh³² jná¹³ cun³quionh³
héih³² quion²¹ jná¹³, jná¹³ bíh¹
cué¹³, hí³ jáun² cun³quionh³ jná¹³
bíh¹ lí³ lin¹ hí³ jlánh¹ quien² Ñuh³²
jnë¹³. 14 Qui¹ jná¹³ bíh¹ tsá² lí¹³

cué¹³ lí³ua³ cáun² hí³ mih³² náh²
cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³.

*Jesús jmu² jái¹³ hí³ zen³ Jmí²chí³
Chun¹*

15 "Ní¹juáh³ hnau³ náh² jná¹³,
jáun² ma³ti²¹ náh² héih³² quion²¹
jnë¹³. 16 Hí³ jáun² jná¹³ né³ mí²¹
ñí¹con² Ñuh³² jan² Tsá² ma³hau³
hnoh², Tsá² lí¹³ cuá³² quiúnh¹
hnoh² jmái¹ ca³la³ jí³². 17 Jmí²chí³
Chun¹ Tsá² hie³² jú¹ tson² bíh¹ Tsá²
hí³, jan² Tsá² tiá² lí¹³ hen³ tsá²
zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³², qui¹
jmí¹lih³ yáh³ tiá² lí¹³ jien³² tsú²
Tsá² hí³, hí³ sa³jun³ lí¹³ lí³ cuóun³²
tsú² siáh³ Tsá² hí³. Ti³la³ hnoh²
má¹ná¹, má²cuóun³² bíh¹ náh² tsú²,
quí¹hliá² cuá³ tsú² quiúnh¹ hnoh²,
hí³ la³ cun³ jmí¹hí³nio² bíh¹ cuá³²
tsú² siáh³ hñu³ honh² náh².

18 "Ha³ tiá² chau²¹ yáh³ jná¹³
hmóu³² hnoh²; jáunh¹³ bí¹ jná¹³
siáh³ hí³ já¹ñí³² quiúnh¹ hnoh².
19 Cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³² he² hí³
chau²¹ jmái¹ hí³ tiú²uú² jé³² jná¹³
tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³²,
ti³la³ hnoh² má¹ná¹ cun³ chau²¹
jmái¹ jéi¹ bí¹ hnoh² siáh³ jná¹³,
hí³ cun³ñí¹ hí³ zian² jná¹³ né³,
ja³bí¹ hnoh² uá²jai³² lí¹³ zian² náh².
20 Jmái¹ jáun² bíh¹ lí³tsin² hnoh²
hí³ cu³ti³ bíh¹ lín³ jná¹³ la³jmí¹
lín³ Ñuh³², hí³ hnoh² né³ lín³
náh² la³ cun³ qui³ lín³ jná¹³, hí³
jáun² jná¹³ né³ lín³ la³jmí¹ má²lín¹³
hnoh² jáun². 21 Lí³ua³ jan² tsá²
he² héih³² hí³ jmu² jná¹³, jí³ hí³
má²ti³² tsú² siáh³, jáun² tsá² la³ hí³
bíh¹ ján¹ tson² hniau³ jná¹³. Hí³
jáun² ní¹juáh³ tsá² hniau³ jná¹³ né³,
jáun² Ñuh³² jná¹³ ma³hnio³ siáh³
tsá² hí³; ja³bí¹ jná¹³ siáh³ má¹hno¹
tsú² uá²jai³², jí³ hí³ má¹jnia¹³ jná¹³
siáh³ ñí¹con² tsú².

22 Jáun² Judas ca³ngái³ la³ lá²
(ti³la³ jun³juáh¹³ tsá² ja³ hí³ ti³ juú²
Queriot má¹na²¹):

—Ti³², ɟlánh³ bí¹ rón³² lí³ hi³ ñí¹con² jnoh¹ bíh¹ má¹jnia¹³ nú², hi³ tiá² la³ má¹jnia¹³ yáh³ nú² ñí¹con² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu^{32?}

23 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ tsá² hniau³ jná¹³, jáun² ma³tí³² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³; hi³ jáun² Ñuh³² jná¹³ né³ ma³hnio³ tsá² hí³, hi³ jná¹³ né³ jáunh¹³ ná¹ quiúnh¹ Ñuh³² hi³ já¹ma³ziáun¹³ jnoh¹ quiúnh¹ tsá² la³ hí³. 24 Ti³la³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² hniau³ jná¹³, jáun² tiá² má²tí³² yáh³ tsú² jái¹³ hi³ hléh²³ jná¹³. Jun³juáh¹³ quion²¹ huen² yáh³ jná¹³ jái¹³ hi³ naih³² hnoh² lá², qui¹ jái¹³ quioh²¹ Ñuh³² Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³ la³².

25 ”Né³² né³, la³jí³² hi³ má²lí²juo³ jná¹³ hnoh², má²lí²hléh³ jná¹³ tá¹la³ cuon¹ jná¹³ lá² ja¹ quián¹³ hnoh². 26 Ti³la³ ní¹ má¹cuán² jáun² Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² ma³hau³ náh², Tsá² zen³ hí³ Jméi² dí² chá³² jná¹³, hi³ bíh¹ ma³ta² hnoh² ca³la³ jí³², jí³ hi³ cháu³² tsú² siáh³ honh² náh² la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³² jná¹³ ní².

27 ”Jáun² né³, la³jmi¹ nio² tie³ hñu³ tsin³² jná¹³ jmu¹ jná¹³ hi³ niau²¹ tie³ hñu³ honh² hnoh² siáh³, jun³juáh¹³ la³ qui¹ jmu² jáun² tsá² zian² hngá¹máh³ yáh³. Jáun² ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh², hi³ sa³jun³ hniáuh³² lí¹ hú¹ cóh²¹ honh² náh² siáh³. 28 Má²lí²niéih² bíh¹ hnoh² hi³ má²lí²juáh³² jná¹³: Ñih²¹ jná¹³ hi³ jáun² jáunh¹³ jná¹³ siáh³ hi³ já¹ñí³² quiúnh¹ hnoh². Sá¹jmi¹ hi³ cu³tí³ bíh¹ má²ca³ma³hnau¹ hnoh² jná¹³ dúh¹, jáun² jmi¹ má²ca³ma³hiúnh¹³ bíh¹ náh² honh² hi³hliá² ñih²¹ jná¹³ ñí¹ cuá³ Ñuh³², qui¹ hí³ bíh¹ jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ záu²tá¹³ la³ cónh³ bí¹ jná¹³. 29 Hí³ jáun² bí¹ juanh³² jná¹³ jái¹³ lá² ta³ ñeh³, qui¹ hi³ jáun² ní¹ má¹lí³² la³ jáun² né³, má²taunh¹³ náh² ta²¹ jná¹³.

30 ”Ha³ tiú²uú² hliáun³ jái¹³ hléh¹³ yáh³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², qui¹ má²cuá¹ja³² bíh¹ juo¹³ tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³². Ti³la³ uá¹jinh¹ hí¹ cáun² pí³ tiá² zia³² yáh³ quioh²¹ tsá² hí³ ñí¹con² jná¹³, 31 la³ ní² ca³tí²¹ lí¹³ bíh¹, qui¹ hniáuh³² bíh¹ lí³tsin² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² hi³ hno³ jná¹³ Ñuh³²; jí³ hi³ má²tí²¹ jná¹³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ jmu¹ ná¹.

”Jáun² nú¹ tianh³ náh², cuí¹ hue¹³ dí² ñí¹ lá².

[Tá¹la³ hí¹tiáunh¹ tsú² jáun² jui³² né³, ca³juáh³ Jesús:]

15

Mí¹ziah²¹ mi³ uóun²jieh¹³ la³ má²quionh³ cuú²ñeh¹ quioh²¹

1—Jná¹³ bíh¹ lín³ la³jmi¹ lí³ hú¹tá¹ mí¹ziah²¹ mi³ uóun²jieh¹³, hi³ jáun² Ñuh³² jná¹³ né³ lín³ la³jmi¹ lín³ tsá² jmu² hua³hí¹³ hi³ jáun². 2 Jáun² ní¹juáh³ zia³² cáun² chí² cuoh² quion²¹ jná¹³ hi³ tiá² mái³ hái³², hí³ bíh¹ quieih³²; tí³la³ ní¹juáh³ hi³ hái³² mái³ né³, chú² huen² bíh¹ tsú² chí² cuoh² pih²¹ siún¹ hi³ lí¹ hí¹qui² hí¹iná²³, hi³ jáun² tí³ hliáun³ mái³ ha³ bíh¹. 3 Má²ná¹jín² bíh¹ hnoh² cun³quionh³ jái¹³ hi³ má²ca³ma³ta¹³ jná¹³ jáun². 4 Cuí¹ ná¹quion² náh² re² quiúnh¹ jná¹³ la³jí³² jmái¹, hi³ jáun² la³ má²chí¹cunh² jáun² bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² lí¹³. Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ ha³ mái³ cáun² chí² cuoh² ta³ rón³² tí³ có³², qui¹ ní¹juáh³ tiú²uú² la³ chí¹hma² yáh³ quionh³ mí¹ziah²¹; la³ jáun² bíh¹ uá²jai³² lí³ ñí¹con² hnoh², ní¹juáh³ tiá² la³ ná¹cunh² yáh³ náh² tián³ quiúnh¹ jná¹³, jáun² tiá² lí¹³ yáh³ lín³ hnoh² la³jmi¹ lí³ chí² cuoh² hái³² mái³ chu²¹.

5 ”Qui¹ jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ la³jmi¹ lí³ mí¹ziah²¹, hi³ jáun² hnoh² né³ lín³ náh² cuú²ñeh¹ uóun². Hí³ jáun² bíh¹ ní¹juáh³ tsá² ná¹cunh²

tián³ quiúnh¹ jná¹³, hi³ jná¹³ né³
 ná¹cunh² ná¹ siáh³ quiúnh¹ tsú², hi³
 jáun² tsá² la³ hi³ bíh¹ lín³ la³jmí¹
 lí³ chí² cuoh² hi³ hái³² hliáu³ mái³
 chu²¹, qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ lí³
 jmúh¹³ hnoh² ní¹juáh³ tiá² quiúnh¹
 jná¹³. 6 Lí³ua³ jan² tsá² tiá² ná¹cunh²
 quiúnh¹ jná¹³, quiunh²¹ tsú² la³jmí¹
 quiunh³² jáun² chí² cuoh² tiá² mái³
 hái³², tí³ cheih³² bíh¹ tsa³cui³², hi³
 jáun² ní¹ jáun² lí³ quiéin²; hi³ má¹lí³²
 jáun² né³, ziu³ liáuh³² tsú² siáh³ hi³
 tóh³² ja¹ sí², hi³ jáun² có³².

7 "Ní¹juáh³ la³ má²ná¹cunh² jáun²
 náh² quiúnh¹ jná¹³, jí³ hi³ hu²¹
 siáh³ jái¹³ quion²¹ jná¹³ hñu³ honh²
 náh², jáun² mí¹ náh² lí³ua³ cáun²
 hi³ hnáu², hi³ jáun² hian³ náh².
 8 Qui¹ cun³quionh³ hi³ ná¹lín³ hnoh²
 la³jmí¹ lí³ chí² cuoh² hái³² hliáu³
 mái³ chu²¹ bíh¹ ma³quien² tsáu²
 Ñuh³² jná¹³, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
 má²lín³ náh² tsá² cu³tí³ hain²¹ tí³
 con² jná¹³. 9 Hnau³ lín³² bíh¹
 jná¹³ hnoh² la³jmí¹ hniau³ jáun²
 jná¹³ Ñuh³²; jáun² ma³zián¹³ náh²
 la³ cun³ ca³tí²¹ ma³zian² tsá² hno³
 jná¹³. 10 Qui¹ ní¹juáh³ má¹tih²¹
 náh² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² jná¹³,
 jáun² má¹zián¹³ bí¹ náh² la³ cun³
 qui³ ca³tí²¹ hi³ ma³zian² tsá² hno³
 jná¹³, la³jmí¹ zian² jná¹³ la³ cun³
 qui³ ca³tí²¹ hi³ zian² jan² tsá² hnio³
 Ñuh³² jná¹³ hi³hliá² ma³tí²¹ jná¹³
 héih³² hi³ jmu² tsú².

11 "Hlí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² la³ ní²
 hi³ jáun² lí³ hiún² honh² náh² la³jmí¹
 hiún² tsin³² jná¹³, hi³ jáun² la³ ní²
 bíh¹ lí¹³ hi³ lí³ hiún² honh² náh²
 tán¹ hián² cu³tí³. 12 La³ lá² bíh¹
 lí³ héih³² hi³ jmu² jná¹³: Ma³hno¹
 náh² tsá²ján² tsá²ján² la³jmí¹ hnau³
 jná¹³ hnoh². 13 Jáun² né³, jmí¹lích³
 bíh¹ tiá² chánh³² jan² tsá² tí³ jlánh¹
 bíh¹ hnio³ há²mei²¹ joh¹ la³ cónh³
 bíh¹ tsá² cué³² jmí²chí³ quioh²¹

cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ há²mei²¹ hí³.
 14 Hnoh² bíh¹ lín³ náh² há²mei²¹
 joh² jná¹³ ní¹juáh³ hi³ ma³tih²¹
 náh² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² jná¹³.
 15 Tiú²uú² juah²¹ yáh³ jná¹³ hi³
 hnoh² ná¹lín³ náh² tsá² quian²¹,
 qui¹ tsá² lín³ quian²¹ tiá² hi³ ñi³² hí¹
 cáun² yáh³ la³ cun³ hi³ jmu² juo¹³.
 Jáun² dá² há²mei²¹ joh² bíh¹ jná¹³
 má²ná¹lín³ hnoh² juah³² jná¹³, qui¹
 má²ca³ma³ta¹³ bíh¹ jná¹³ hnoh²
 ca³la³ jí³lí³² la³ cun³ hi³ má²ca³hie³
 jná¹³ Ñuh³². 16 Qui¹ jun³juáh¹³
 hnoh² yáh³ ca³quianh²¹ náh² jná¹³,
 qui¹ jná¹³ bíh¹ tí³ ca³quiánh³² ná¹
 hnoh², hi³ jáun² bíh¹ má²ca³cháu³²
 jná¹³ hnoh² hi³ má¹zián¹³ náh² hi³
 chun¹ náh²; hi³ hi³ chun¹ náh² jáun²
 né³, lí³ quien² la³ má²quien² jáun².
 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ cué³²
 Ñuh³² jná¹³ lí³ua³ cáun² hi³ míh¹³
 náh² cun³quionh³ héih³² quion²¹
 jná¹³. 17 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³
 héih³² hi³ jmu² jná¹³, hi³ má¹hnáu³
 náh² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹.

*Tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³²
 hon² Jesús la³ má²quionh³ tsá² joh¹*

18 "Ní¹juáh³ hi³ ca³lí³hau² náh²
 tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³²,
 cháu¹ náh² honh² hi³ jná¹³ bíh¹ tín²
 ca³lí³hau² tsú². 19 Tí³la³ sá¹jmí¹ hi³
 hnoh² lín³ náh² uá²jai³² tsá² zian²
 náh² cun³ tin² tsí³ hmóu³² dúh¹, hi³
 jáun² jmí¹ ma³hniau³ lín³² bíh¹ tsú²
 hnoh² la³ cun³ qui³ hnio³ tsú² tsá²
 rainh²¹. Tí³la³ jná¹³ bíh¹ ca³quiánh³²
 ná¹ hnoh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hí³,
 hi³ jáun² dá² má²hau² bíh¹ tsú²
 hnoh² ta³né³², qui¹hliá² tiú²uú² lín³
 yáh³ hnoh² tsá² zian² cun³ tin² tsí³
 hmóu³². 20 Cháu¹ náh² honh² la³
 cun³ hi³ má²lí²juáh³² jná¹³ jáun²:
 Hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ quian²¹ tiá²
 tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹
 juo¹³. Ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmoh²³
 tsú² hian² tsí³, ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹

siáh³ jmoh³ tsú² hnoh²; ní¹juáh³ la³ má²ca³ma³ti³² tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³ma³tin¹³ jná¹³, jáun² ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ ma³ti³² tsú² jái¹³ hi³ hieh¹ hnoh². ²¹ La³jí³² hi³ ní² né³ jmu³ tsú² cun³ñí¹ hi³ hain²¹ hnoh² tí³ con² jná¹³ bíh¹, qui¹hliá² tiá² cuóun³² yáh³ tsú² Tsá² ca³ze³ jná¹³.

²² "Tiá² tso³ jmí¹ la³ ho² yáh³ tsú² sá¹jmí¹ hi³ tiá² cuan³ jná¹³ hi³ cua³hli¹ cuá¹lien¹ ná¹ tsú² Ti³la³ ta³né³² né³, tiú²uú² zia³² yáh³ he³ cun³quionh³ lí¹³ jlí³ tsú² tsáu¹³; ²³ qui¹ ní¹juáh³ hau² tsú² jná¹³, jáun² la³ jí³ Nuh³² bíh¹ jná¹³ hon² tsú² siáh³. ²⁴ Tiá² tso³ jmí¹ la³ ho² yáh³ tsú² sá¹jmí¹ hi³ tiá² má²cá²jmu³² jná¹³ ja¹ quioh²¹ tsú² la³ cun³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³jmu³; ti³la³ má²ca³jie³ bíh¹ tsú² la³jí³² hi³ jáun², hi³ cun³ jáun² hau² bíh¹ tsú² jná¹³ quiúnh¹ Nuh³². ²⁵ Ti³la³ la³ ní² dá² ná¹lí²³ qui¹ jáun² lí³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ tsú² hmóu³² bíh¹, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: "Cáun² lí¹ ca³lí³hau² bíh¹ tsú² jná¹³ ta³ tiá² lín¹ hi³ lí³".

²⁶ "Má²ja³quián³ já³² bíh¹ Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² já³² hi³ ñí¹con² Nuh³² jná¹³, Tsá² qui³ má²hau³ hi³, jí³ hi³ hie³² siáh³ jú¹ tson². Jáun² ní¹ má¹cuán² tsú² né³, lín¹³ tsú² Tsá² nau³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ jná¹³. Tsá² hí³ zein²¹ jná¹³ hi³ já³² la³ tí³ ñí¹con² Nuh³² jná¹³. ²⁷ Ja³bí¹ hnoh² siáh³ cuéh¹ náh² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ jná¹³, qui¹ la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³ bíh¹ tionh² hnoh² quiúnh¹ jná¹³.

16

¹ "Jáun² né³, má²lí²juáh³² jná¹³ jái¹³ ní² hi³ jáun² tiá² lí¹³ tá¹tonh¹ náh² tí³ có³² hi³ ca³tin¹ jná¹³. ² Qui¹ chu³ hue³ tsú² hnoh² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos, hi³ hí¹ la³ tí³

chau²¹ jmái¹ hi³ lí³ua³ jan² tsá² jn-gah³ hnoh² lín¹³ hi³ cun³quionh³ la³ jáun² jmu² cáun² ta²¹ chu²¹ ñí¹con² Dio³². ³ La³ ní² bíh¹ jmu³ tsú² qui¹hliá² cun³ tiá² ca³lí³ cuóun³² bíh¹ tsú² Nuh³² jná¹³, sa³jun³ jná¹³ yáh³ ca³lí³ cuóu³² tsú² siáh³. ⁴ Jáun² bíh¹ má²lí²juáh³² jná¹³ la³ ní² ta³ tin², qui¹ jáun² chau¹³ honh² náh² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ jmoh³ tsú² hnoh² la³ má²lí²juáh³² jná¹³ ní².

Tá¹³ Jmí²chí³ Chun¹

"Jáun² bíh¹ tiá² cá²juáh³² jná¹³ jái¹³ ní² la³ cun³ jmí¹tin², qui¹ jmí¹ cuon¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnoh²; ⁵ ti³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ñih²¹ bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹ñí²¹ ná¹ quiúnh¹ Tsá² ca³ze³. Hi³ uá¹jinh¹ má²lí²juáh³² jná¹³ la³ ní² né³, hí¹ jan² yáh³ hnoh² tiá² ngaih³² náh² hi³ ha³ jinh¹ ñih²¹ jná¹³. ⁶ Hnoh² dá² cáun² lí¹ má²lí²cháh¹ hlah³ honh² bíh¹ qui¹hliá² lí²juáh³² jná¹³ la³ ní². ⁷ Jáun² né³, juah³² jná¹³ cáun² jú¹ tson² lá²: Ti³jlánh¹ re² bíh¹ quián¹³ hnoh² ní¹juáh³ hi³ ñih²¹ jná¹³; qui¹ sá¹jmí¹ hi³ tiá² ñih²¹ jná¹³, jáun² tiá² jmí¹ lí¹³ yáh³ já³² Tsá² ma³hau³ hnoh². Ti³la³ ní¹ má¹ngah³² jná¹³ né³, jáun² ñí¹zén²¹ bíh¹ jná¹³ Tsá² hí³. ⁸ Hi³ jáun² ní¹ má¹cuán² Tsá² hí³ né³, jmu³ hi³ lí³tsin² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³² hi³ tson² bíh¹ ná¹ren² tsú² tso³, hi³ lí³tsin² siáh³ hi³ zia³² cáun² juí³² chu²¹, jí³ hi³ lí³tsin² tsú² siáh³ hi³ tá¹tsin¹ héih³². ⁹ Jmu³ tsú² hi³ lí³tsin² tsá² hí³ hi³ ná¹ren² tso³, qui¹ tiá² ta²¹ taunh² yáh³ tsú² jná¹³. ¹⁰ Jáun² né³, lí³tsin² tsú² he³ lánh³ lí³ juí³² chu²¹, qui¹ jná¹³ dá² má²ñih²¹ ñí¹ cuá³ Nuh³² bíh¹, hi³ jáun² hnoh² né³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ jie¹ náh² jná¹³. ¹¹ Lí³tsin² tsú² siáh³ hi³ tá¹tsin¹ héih³², qui¹ má²ca³ta³tsin¹ bíh¹ héih³² juo¹³ tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³².

12 "Zia³² bíh¹ hliáun³ lín³² hi³ jmí¹ lí³ juah²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², tí³la³ má²tioh²¹ bíh¹ cu³ ní² ta³né³², qui¹ tiá² tú¹ tiá² tsin¹³ yáh³ hnoh² hi³ táunh¹³ chih³² jí³lí³². 13 Tí³la³ tiá² hi³ jmu³ yáh³, qui¹ ní¹ má¹cuán² Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² hie³² hi³ jú¹ tson², hi³ bíh¹ hie³² la³ jí³32 jú¹ tson² ñí¹con² hnoh²; qui¹ Tsá² hí³ tiá² hléh³² yáh³ hi³ lí¹ chin² chí¹ hnga², tí³la³ hi³ dá² hléh³² la³ cun³ hi³ náí³² bíh¹, hi³ hie³² tsú² siáh³ la³ jí³32 la³ cun³ hi³ né³bí¹ lí¹³. 14 Tsá² hí³ dá² má³quien² jná¹³ qui¹hliá² jé² jná¹³ bíh¹ cán³ tsú² hi³ záí³² tsú² siáh³ hnoh². 15 Qui¹ la³ jí³32 bíh¹ la³ cun³ hi³ quioh²¹ Ñuh³² jná¹³ quion²¹ jná¹³ uá²;jai³², hi³ jáun² bíh¹ juah³² jná¹³ hi³ jé² jná¹³ bíh¹ cán³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ jáun² zai³² tsú² siáh³ hnoh².

16 "Cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéí³²í¹ he², hi³ jáun² má¹jáun² tiú²uú² lí¹³ jie¹ hnoh² jná¹³; tí³la³ tí³ chí¹cáin² pih²¹ jáun² né³, lí¹³ bíh¹ jie¹ náh² siáh³.

Hi³ nio² hlah³ tsí³ dá² tsú² jeinh²¹ cáun² hi³ hiún² tsí³ bíh¹ tsú²

17 Jmí¹jáun² ma³ jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ngáih³ rainh²¹ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿He³ dá² hnió³ niéih³ jáí¹³ hi³ ñí¹juah²¹ tsú² ní² hi³ cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéí³²í¹ he² hi³ jáun² má¹jáun² tiú²uú² neh²¹ dí² tsú², hi³ cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ siáh³ tsa³jau² hi³ jáun² má²neh²¹ dí² tsú² siáh³; hi³ ñí¹juah²¹ tsú² siáh³ hi³ ñí¹ cuá³ Jméí² néh¹ dí² má²;ja³quián³ tsánh³²? 18 ¿He³ dá² hnió³ juáh³ jaun³². "Ñí¹ cú¹pih²¹ jmái¹?" Já² tiá² ngí²³ yáh³ dí² he³ dá² ní³² ñí¹juah²¹ tsú².

19 Ca³lí³lieih²¹ bíh¹ Jesús hi³ jmí¹ hnió³ tsá² hí³ nga³ ñí¹con² dí², hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jná¹³ má²lí²juáh³² hi³ cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéí³²í¹ he² hi³ jáun²

má¹jáun² tiú²uú² lí¹³ jie¹ náh² jná¹³, hi³ tí³ chí¹cáin² pih²¹ jáun² né³ má²lí¹³ jie¹ náh² siáh³. ¿Hí¹ hi³ ní² uá¹ hi³ jlánh¹ ná¹qui² ná¹ngaih³² náh² ja¹ má²tún² hmóu³²? 20 Jná¹³ juah³² hi³ cu³tí³ bíh¹ uóh¹ hnoh² hi³ niau²¹ hlah³ honh² náh², tí³la³ tsá² hau² jná¹³ né³, ma³hiún² tsí³ bíh¹. Tí³la³ cun³ jáun² uá¹jinh¹ hnoh² niau²¹ hlah³ honh², chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ lí³ hiún² lín³² honh² náh² cha³ jmí¹ niau²¹ hlah³. 21 Jmú¹³ jáí¹³: Ní¹juáh³ jan² tsá²mi³ la³ má²cá²chó³² jmái¹ hi³ lí³zian² jon², jáun² hlah³ lín²¹ bíh¹ má²nio² tsí³ tsú² qui¹hliá² má²cá²chó³² jmái¹ hi³ quieh² héin¹; tí³la³ ní¹juáh³ má²ca³lí³zian² jon² tsú² né³, ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² chau² bíh¹ tsí³ tsú² hi³ ca³quieh² jáun² héin¹, qui¹hliá² jlánh¹ tsah³ tsú² hi³ má²ca³lí³zian² siáh³ cónh³í¹ jan² dáin² ñí¹ hué²¹ lá². 22 La³ jáun² bíh¹ siáh³ ná¹má²tsoh¹ hnoh² honh² ta³né³²; tí³la³ ní¹ má¹já²jie¹ jná¹³ siáh³ hnoh² né³, má¹jáun² bí¹ jlánh¹ lí³ hiún² honh² náh² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, cáun² hi³ hí¹ jan² tiú²uú² hin² lí¹³ quin³.

23 "Má¹jáun² bí¹ ján¹ tson² hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ míh¹³ hnoh² ñí¹con² jná¹³. Qui¹ jú¹ tson² juah³² jná¹³, hi³ lí³ua³ cáun² hi³ míh¹³ náh² ñí¹con² Jméí² dí² cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³, hian³ bí¹ náh². 24 Qui¹ hí¹ cáun² bíh¹ hi³ tiá² má²lí²míh¹ hnoh² cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³ la³ tí³ ta³né³²; mí¹ náh² hi³ jáun² hian³ náh², hi³ jáun² lí¹³ lí³ hiún² honh² náh² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³.

Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lín³ Tsá² cah²³ jmái¹ ñí¹con² tsá² hon² Díó³²

25 "Né³² né³, jná¹³ má²ca³lieh¹ ná¹ hnoh² cun³quionh³ jú¹ jni²; tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ tiú²uú²

jmu¹ jná¹³ la³ ní², má¹jáun² dá²
 má²hléh¹³ jná¹³ tá²na²¹ cu³tí¹³
 bíh¹ hi³ ca³tin¹ Ñuh³² jná¹³.
 26 Jmá¹ jáun² né³, má²míh¹ hnoh²
 cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³,
 tí³la³ má¹jáun² né³ tiú²uú² mí¹³
 yáh³ jná¹³ ní¹con² Ñuh³² hi³ ca³tin¹
 hnoh², 27 qui¹ qui³ cónh³ hniau³
 lín³² bíh¹ hnga² Ñuh³² jná¹³ hnoh².
 Hniau³ tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ hnau³
 hnoh² jná¹³ bíh¹, jí³ hi³ má²ca³tionh²
 náh² siáh³ ta²¹ hi³ jná¹³ ja³ ní¹con²
 Dió³². 28 Jmí¹ ca³tí³ ní¹ já¹³ jná¹³
 ní¹ hué²¹ lá², cua³han³ jná¹³ ní¹con²
 Ñuh³² bíh¹, hi³ jáun² dá² ní¹con²
 Ñuh³² bíh¹ jná¹³ má²ñih²¹ siáh³
 ta³né³².

29 Hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
 tsú² né³ ca³juáh³:

—Ta³né³² ján¹ tson² má²dí¹hléh¹
 hnú² tá²na²¹ cu³tí¹³, hi³ tiú²uú²
 dí¹hléh¹ yáh³ nú² jú¹ jní². 30 Ta³né³²
 má²lí²neh²¹ jnoh¹ hi³ la³jí³² bíh¹
 la³ ñíh¹ hnú², hi³ hí¹juáh³ tiá² lin¹
 lí³hniah²³ yáh³ hi³ zian² tsá² zia³²
 hi³ nga³ ní¹con² hnú². Cun³ñí¹ hi³
 jáun² bíh¹ má²nio² cáun² tí³ jnoh¹
 hi³ hnú² ñeh³ nú² ní¹con² Dió³².

31 Jmí¹jáun² ca³ngái³ Jesús la³ lá²:

—¿Hí¹ jáun² né³bi¹ má²táunh²³
 máh³ hnoh² ta²¹? 32 Né³² né³,
 má²cá²chó³² bíh¹ jmá¹ hi³ ta³né³²
 bíh¹ cánh³² má²han³ náh² ma³
 quin³², hi³ ma³ quin³² ma³ jan³²
 náh² cuá¹táunh¹ náh² jui³² quián¹³,
 hi³ jáun² huen² bíh¹ jná¹³ má²zeh¹³
 náh²; tí³la³ tiá² huen² jná¹³ zenh²
 yáh³ má¹ná¹, qui¹ zenh² bíh¹ Ñuh³²
 jná¹³ quiúnh¹ ná¹. 33 Juah³² jná¹³
 la³jí³² já¹³ ní² ní¹con² hnoh² hi³
 jáun² lí¹³ nio² tie³ hñu³ honh² náh²
 cun³ñí¹ hi³ ná¹cunh² náh² quiúnh¹
 jná¹³. Hnoh² dá² ca³tin¹ má¹tsoh¹
 honh² la³ cun³ hi³ jmu² tsá² hon²
 Dió³², tí³la³ tiá³ chá¹ náh² honh²,
 qui¹ má²ca³cah¹ bíh¹ jná¹³ jmá¹
 ní¹con² tsá² hí³.

17

*Jesús liéinh³² Dió³² hi³ ca³tin¹ tsá²
 hain²¹ tí³ con²*

1 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús já¹³
 ní² né³, ca³ziauh³ ní¹ chí³cuú², hi³
 ca³juáh³ la³ lá²:

—Tia²¹, má²cá²chó³² bíh¹ jmá¹;
 ma³quien¹³ hnú² Jónh³², hi³ jáun²
 Jónh³² hnú² siáh³ lí¹³ ma³quien²
 hnú². 2 Qui¹ huen² bíh¹ hnú²
 má²ca³jmu³ hi³ Jónh³² hnú² ho²
 ta²¹ ní¹con² la³jin³² tsáu², hi³ jáun²
 lí¹³ jmu¹ jná¹³ hi³ lí¹³ zian² tsáu²
 la³ cun³ jmí¹hi³nio², ca³la³ jin³²
 tsá² má²ca³chan²¹ hnú² jo³uón³²
 jná¹³. 3 Hi³ zian² tsú² jáun² cun³
 jmí¹hi³nio² dá² lí³ la³ lá²: hi³ cuóu³²
 tsú² hnú² bíh¹, Tsá² cú²huen² tán¹
 nú², Tsá² hú¹tá¹ lín³ Dió³²; jí³ hi³
 cuóu³² tsú² jná¹³ ní² siáh³, Jesús,
 Tsá² lín³ ná¹ Cristo, Tsá² ca³zen²
 hnú² hí³.

4 "Má²lí²ma³quien¹³ bíh¹ jná¹³
 hnú² ní¹ hué²¹ lá², hi³ má²lí³²
 bí¹ siáh³ la³jí³² hi³ ca³juah²¹ hnú²
 hi³ jmu¹ jná¹³. 5 Né³² né³ Tia²¹,
 ma³quien¹³ siáh³ jná¹³ ní¹ hó²¹máh¹
 nú² la³ cun³ qui³ jmí¹ quien² jná¹³
 jáun² jmí¹tin², jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³
 tá¹ cáun² mí³cuú².

6 "Má²ca³ma³jnia¹³ bíh¹ jná¹³
 hi³ hin² tsánh² hnú² ní¹con² tsá²
 má²ca³quianh²¹ hnú² ja¹ tsá² zian²
 hngá¹máh³ lá², tsá² má²ca³chan²¹
 hnú² jo³uón³² jná¹³. Tsá² jmí¹ joh²
 bíh¹ hnú² hí³ hi³ ca³cuen²¹ nú² jná¹³,
 hi³ má²ca³ma³tí³² bíh¹ tsú² siáh³
 jêh² hnú². 7 Hi³ jáun² dá² má²ñi³²
 bíh¹ tsú² ta³né³² hi³ la³jí³² bíh¹ hi³
 quion²¹ jná¹³ ja³ tí³ ní¹con² hnú²;
 8 qui¹ má²ca³juo³ bíh¹ jná¹³ tsú²
 la³jí³² já¹³ hi³ ca³cuéh¹ hnú² jáun²
 ní¹con² jná¹³, jáun² má²ca³héj³ bíh¹
 tsú². Hi³ jáun² má²ca³lí³tsin² bíh¹
 tsú² hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ ja³ jná¹³
 ní¹con² hnú², hi³ jáun² má²taunh³²
 tsú² ta²¹ hi³ hnú² bíh¹ ca³ze² jná¹³.

9 "Jáun² né³, jná¹³ hiú² mí²³ ñí¹con² hnú² hi³ ca³tin¹ tsá² hí³ bíh¹, ha³ tiá² hiú² mí²³ yáh³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³², tí³la³ mí²³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² ca³chan²¹ hnú² jo³uón³² bíh¹ jná¹³, qui¹ tsá² joh² hnú² bíh¹ hí³.
10 Qui¹ la³ji³² bíh¹ la³ cun³ hi³ quion²¹ jná¹³ quián¹³ hnú², hi³ jáun² la³ji³² bíh¹ siáh³ la³ cun³ hi³ quián¹³ hnú² quion²¹ jná¹³ uá²jai³². Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ tsá² hí³ bíh¹ má²lin¹ hi³ quien² jná¹³.

11 "Ha³ tiú²uú² ñi²¹ yáh³ jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá², tí³la³ tsá² ní² né³ tá¹tonh¹ bíh¹; qui¹ jná¹³ dá² má²jáunh¹³ bíh¹ hi³ ñí¹ñí²¹ quiúnh¹ hnú². Jáun² né³, hnú² Tia²¹ Tsá² chun¹, cun³quionh³ pí³ hi³ hauh³² nú² jmu³ hua³hí¹³ tsú² la³ cun³ hi³ ca³cuéh¹ nú² jáun² jná¹³ uá²jai³², hi³ jáun² lí¹³ tionh² tsú² cá²hon³ la³jmí¹ tiauh² dí² quiúnh¹ hnú².
12 Qui¹ tá¹la³ ca³ngí³ jná¹³ jáun² quiúnh¹ tsú², ca³jmú³² bíh¹ jná¹³ hua³hí¹³ tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³ ho² jná¹³ hi³ ca³cuéh¹ hnú² jáun². La³ ní² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ hua³hí¹³, hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² já²hín³, jí³²la³ tsá² qui³ ca³tin¹ hi³ tsa³hín³ bíh¹ já¹hín³, hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí².

13 "Jáun² ta³né³² má²jáunh¹³ jná¹³ ñí¹ ñíh³ hnú² bíh¹; tí³la³ juah³² jná¹³ jái¹³ ní² tá¹la³ cuon¹ ná¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² tsá² tá¹tonh¹ lá² lí¹³ lí³ hiú² tsí³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³ la³jmí¹ hiú² tsin³² jná¹³.
14 Má²ca³ma³tin¹³ bíh¹ jná¹³ tsú² jèh² hnú², tí³la³ tsá² zian² hí³ cun³ tin² tsí³ hmóu³² né³, tiá² quiú² tiá² jéin²³ yáh³ tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² jmu² yáh³ tsú² la³jmí¹ jmu² tsá² hí³, qui¹ sa³jun³ jná¹³ yáh³ zian² ná¹ la³ jáun².
15 Ha³ tiá² hiú² mí²³ yáh³ jná¹³ hi³ huen¹³ nú² tsú² ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ñí¹

hué²¹ lá², ñí¹ jí²¹la³ mí²³ jná¹³ hí³ jmúh¹³ nú² tsú² hua³hí¹³ ca³tin¹ tsá² hláinh¹ bíh¹.
16 Qui¹ la³jmí¹ tiá² zian² jná¹³ la³ cun³ qui³ zian² jáun² tsá² jmu² cun³ tin² tsí³ hmóu³², hi³ jáun² sa³jun³ tsá² ní² yáh³ siáh³ zian² la³ jáun².
17 Hi³ jáun² né³, jmu³ hi³ lí¹³ ná¹chan¹ tsú² ñí¹con² nú² huen² cun³quionh³ jú¹ tson², qui¹ jái¹³ quián¹³ hnú² dá² lí³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹.
18 Jáun² né³, la³jmí¹ ca³ze² nú² jná¹³ ja¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá², la³ jáun² bí¹ siáh³ zein³² jná¹³ tsá² lá² ja¹ tsá² hí³ uá²jai³².
19 Hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá² lá² bíh¹ jmu² jná¹³ siáh³ cuá¹chan¹ ná¹ huen², qui¹ hi³ jáun² tsá² lá² uá²jai³² lí¹³ ná¹chan¹ cun³quionh³ jú¹ tson².

20 "Tí³la³ tiá² mí²³ yáh³ jná¹³ jmáh³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² lá², qui¹ mí²³ jná¹³ la³ jí³ hi³ ca³tin¹ tsá² taunh¹³ jná¹³ ta²¹ ní¹ má¹ca³nái³² jú¹ chú³² hi³ hléh³² tsá² lá² bíh¹.
21 Mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnú² hi³ cu³tí³ cuí¹ tionh¹ tsú² cá²hon³ jí³lin². Hnú² Tia²¹, cuí¹ tionh¹ tsú² cá²hon³ quiúnh¹ dí² la³jmí¹ ná¹tioh³ jáun² cáun² tsí³ dí² quiúnh¹ hnú², hi³ jáun² lí¹³ tónh³² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² ta²¹ hi³ tson² bíh¹ hnú² ca³ze² nú² jná¹³.
22 La³jmí¹ má²ca³ma³quien¹³ hnú² jáun² jná¹³, má²ca³ma³quien¹³ jná¹³ tsú² siáh³ uá²jai³², hi³ jáun² lí¹³ ná¹tioh³ cáun² tsí³ tsú² quiúnh¹ dí², la³jmí¹ ná¹tioh³ cáun² tsí³ dí² hmóu³².
23 Cáun² bíh¹ ná¹tioh³ tsin³² jná¹³ quiúnh¹ tsú² la³jmí¹ ná¹tioh³ cáun² tsí³ dí² hmóu³², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ ná¹tioh³ cáun² tán¹ tsí³ tsú² má²tún² hmóu³² siáh³, hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ lí³tsin² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² hi³ hnú² bíh¹ Tsá² ca³ze² nú² jná¹³, jí³ hi³ hno³ lín³² nú² siáh³ tsá² joh² jná¹³ la³ cun³ rón³² hnau³ nú² jná¹³.

24 "Tia²¹, hnú² bíh¹ ca³chan²¹ tsú² jo³uón³² jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ tsa³tiánh² tsú² ñí¹ ñí¹ñí²¹ jná¹³, hi³ jáun² lí¹³ jie³ tsú² cónh³ tí³ hi³ quien² jná¹³, la³ cun³ hi³ ca³ma³quien¹³ nú² jáun² jná¹³; qui¹ hnú² bí¹ jlánh¹ ca³ma³hnau¹ nú² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ tá¹ cáun² mi³cuú². 25 Hnú² Tia²¹, Tsá² chun¹ nú², ha³ tiá² cuóu³² yáh³ hnú² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³², tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, cuóu³² bíh¹ ná¹ hnú², hi³ ja³bí¹ tsá² lá² siáh³ má²ca³lí³ ñí³² bíh¹ hi³ hnú² ca³ze² jná¹³. 26 Jná¹³ má²ca³hie³ tsá² lá² hi³ hin² tsánh² hnú², hi³ la³ má²hie² jáun² jná¹³ tsú² siáh³, hi³ jáun² lí¹³ ma³hnio³ tsú² tsá²ján² tsá²ján² rón³² la³ cun³ hnau³ nú² jáun² jná¹³, hi³ jáun² lí¹³ ná¹tioh³ cáun² tsin³² jná¹³ quiúnh¹ tsú².

18

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(Mateo 26:36-56; Marcos 14:32-50; Lucas 22:39-53)

1 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ ní² né³, cua³han³ quionh³ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² hi³ ngau³ tí³ jo²¹ jèh³ ñí¹ téh²³ tsú² jáun² Cedrón. Ñí¹ jáun² jmí¹ zia³² cáun² ñí¹ lí³ ñí¹ jná¹ hmá²; ñí¹ jáun² né³, hi³ Jesús la³ má²quionh³ tsá² quionh³. 2 Ja³bí¹ Judas tsá² má²jienh³ hi³ Jesús jmí¹ ñí² uá²jai³² ñí¹ jáun², qui¹ hliáu³ jéin³² bíh¹ jmí¹ má²ca³cuú² ca³ngih³² Jesús quionh³ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² ñí¹ jáun². 3 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² bíh¹ Judas ñí¹ jáun² la³ má²quionh³ hliáu³ tsá² *romanos, jí³ ma³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ hi³ ca³ze³ tsá² ná¹chín¹ joh¹ tsú² la³ má²quionh³ tsá² *fariseos. Tsá² hi³ né³ ná¹quian³² sí² jmí²cau³² jí³ sí² ca² ní² siáh³, la³ má²quionh³ mí¹tái³ mí¹ja² jí³ hmá² ní² siáh³. 4 Tí³la³

Jesús má¹ná¹, jmí¹ má²ñí³² bíh¹ la³ cun³ la³jí³² hi³ quiunh²¹, hi³ jáun² ja³ hi³ ca³ngái³ tsá² hi³ la³ lá²:

—¿Hin² tsánh² hnah²³ hnoh²?

⁵ Jáun² tsá² hi³ né³ ca³juáh³:

—Jesús tsá² Nazaret bíh¹ hnah²³ jnoh¹.

Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Jná¹³ bíh¹ la³².

Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ jmí¹ zenh¹ Judas tsá² má²lí²jienh³ Jesús. ⁶ Hi³ jáun² jmí¹ ca³juáh³ Jesús: "Jná¹³ bíh¹ la³²", jmí¹jáun² né³ ca³yá²han¹ tsú² hi³ ca³quinh³ tí³ cu³hna²¹ hi³ ta³tonh¹ la³ tí³ hué³². ⁷ Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús cónh³¹ cu³ jéin³²:

—¿Hin² tsánh² hnah²³ hnoh²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:

—Jesús tsá² Nazaret bíh¹ hnah²³ jnoh¹.

⁸ Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Má²lí²juáh³² bíh¹ jná¹³ hi³ jná¹³ bíh¹ la³². Ní¹juáh³ jná¹³ la³ hnauh²³ náh², tí³la³ cué¹ jái¹³ hi³ tsa³tánh¹ tín² tsá² ñí¹ hná¹ lá².

⁹ La³ ní² dá² ca³lí³ hi³ jáun² lí³tí³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun² hnga², jmí¹ ca³juáh³ la³ lá²: "Tia²¹, tsá² ca³cuen²¹ hnú² hi³, hí¹ jan² yáh³ tiá² já²hín³". ¹⁰ Jmí¹jáun² ca³chí² Sí¹mu²¹ Pé¹ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hi³ ca³jmú³ cu³ nga¹³ mí¹tái³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ jan² tsá² jmái² Malco, jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹. ¹¹ Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ Pé¹ la³ lá².

—Tiáunh¹ mí¹táih³ hñu³ láu² quioh²¹. Ní¹juáh³ Nuh³² jná¹³ hnió³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³ uu³cha³tsí³² lá², ¿hí¹ lí¹³ hi³ tiá² hen¹ jná¹³ hi³ quiunh²¹ jná¹³ la³ lá²?

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Anás
(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

12 Hí³ jáun² jmí¹:jáun² né³, hliáu³ tsá² chín¹, la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹, jí³ tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ ní² siáh³ ca³ma³tson¹³ Jesús hí³ ca³hñéi³² dí². 13 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ñí¹jan² dí² hñú¹³ Anás. Anás hí³ jmí¹ lín³ tsa³:jméi² Caifás, tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹ jmí¹jáun². 14 Caifás hí³ bíh¹ jmí¹ má²ca³záih³ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ hí³ tí³ quien² bíh¹ jún³ jan² tsáu² cha¹³ jí³lín² tsáu².

Pé¹ juáh³ hí³ tiá² cuóun³² Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

15 Tí³la³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³, la³ má²quionh³ jan² tsá² ñí¹ hná¹ jáun², jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ chí¹cáin² cu³hna²¹ Jesús. Tsá² jan² hí³ né³ jmí¹ cuóu²¹ bíh¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹, hí³ jáun² ca³hiau³ jái¹³ hí³ hí³ ñí¹hñú³ quioh²¹ mí²tsá² hien¹ hí³ quionh³ Jesús; 16 tí³la³ Pé¹ né³, cheih³² bíh¹ ca³ta³zanh¹. Hí³ jáun² tsá² jmí¹ cuóu²¹ hí³ mí²tsá² hien¹ né³ cua³han³ hí³ ñí¹mí² jái¹³ ñí¹con² tsá²mí³ tsá² jmí¹ dí¹jmu² hua³hi¹³ ho³hñú¹³ hí³ hí³ Pé¹ ñéih³, jmí¹jáun² ca³tan² tsú² Pé¹ tí³ ñéih³. 17 Jmí¹jáun² ca³ngái³ tsá²mí³ hí³ ñí¹con² Pé¹ la³ lá²:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² lín³ nú² uá²jai³² tsá² hen² tí³ con² tsá²ñuh² ó³² dúh¹?

Jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:

—Já¹han²¹, ha³ tiá² lín³ yáh³ jná¹³.

18 Jmí¹ cuóu³ lín³² bíh¹ jmí¹jáun², hí³ jáun² tsá² má²ná¹hlánh¹ quian²¹ mí²tsáu² la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² la³ má²lí²:jmú³ sí², hí³ jáun² má²ná¹táun³ hí³ ná¹chóh²³ sí² jáun². Já³bí¹ Pé¹ siáh³ jmí¹ zenh¹ ñí¹ jáun² quionh³ tsá² hí³ hí³ dí¹chóh²³ sí².

Mí²tsá² hien¹ má²cán²³ jú¹ tson² ñí¹con² Jesús

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

19 Jáun² tsá² lín³ hí³ mí²tsá² hien¹ ca³ma³líáu³² hí³ nga² ñí¹con² Jesús hí³ ca³tin¹ tsá² hain²¹ tí³ con² dí², hí³ he³ ñí¹ jái¹³ má²tin² tsú² siáh³ tsáu². 20 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ dá² má²ca³hléh³ ná¹ chú¹ja²¹ bíh¹; tiú²nio² bí¹ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí² má²ca³ma³tin¹³ jná¹³ tsáu², jí³ hñu³ cuáh³² chín¹ ní² siáh³, ñí¹ qui³ cuú² ngh³² ca³la³ jín³² tsá² judíos; hí³ jáun² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ má²ca³híe³ jná¹³ ñí¹ ná¹conh¹. 21 Jáun² ¿he³ yáh³ láih³² sa³ ñí¹con² huen² yáh³ jná¹³ ngaih³² hnú²? Ñí¹con² tsá² má²ca³nái³² jái¹³ hí³ hléh²³ dá² jná¹³ nga³, qui¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² ná¹ñí³² la³ cun³ hí³ má²cá²juáh³² jná¹³.

22 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní² né³, jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² jmí¹ zenh¹ ñí¹ jáun² ca³pá³ ñí¹ Jesús, hí³ juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ la³ ní² máh³ ngaih³² hnú² ñí¹con² mí²tsá² hien¹?

23 Jáun² ca³ngái³ Jesús la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ cáun² jú¹ hlah³ la³ lí²hléh³ jná¹³, jáun² juah²¹ neh²¹ ha³ jinh¹ tí³tsóh³ lí³ jú¹ hlah³; tí³la³ ní¹juáh³ re² bíh¹ la³ lí²hléh³ jná¹³ né³, jáun² ¿he³ ya³ láih³² sa³ po²³ yáh³ hnú² jná¹³?

24 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³zen³ Anás Jesús la³ má²hñe² jáun² bíh¹ ñí¹con² Caifás tsá² cuá¹lín³ siáh³ mí²tsá² hien¹.

Pé¹ juáh³ siáh³ cu³ jéin³² hí³ tiá² cuóun³² Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

25 Tá¹la³ jmí¹ dí¹chóh²³ jáun² Pé¹ sí² né³, jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ngaih³ Pé¹ hí³ ca³juáh³:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² uá²jaí³² lín³ jan² tsá² hen² tí³ con² tsá²ñuh² ó³²?

Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Já¹han²¹, jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³.

²⁶ Ñí¹ jáun² siáh³ jmí¹ zenh² jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ quian²¹ mí²tsá² híen¹, rainh²¹ tsá² ca³uóunh³ hí³ cuá¹ hí³ ca³quieh³ Pé¹, hí³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² lí²jie¹ jná¹³ ja¹ hmá² jáun² quiúnh¹ nú² tsá² ó³² dúh¹?

²⁷ Tí³la³ siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³ Pé¹ jmí¹jáun². Tí³tsóh³dí¹ jmí¹jáun² né³ ca³hó³ jan² cá¹tsó³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Jmí¹ lí² jáun² né³, cua³han³ Jesús hnú¹³ Caifás, hí³ ca³ñí¹jan² dí² ñí¹ta²¹ quioh²¹ tsá² ho² ta²¹ tsá² romano. Jmí¹ má²já²jnia² bíh¹, hí³ jáun² né³ tsá² ná¹ñí¹ joh¹ tsá² judíos hí³ tiú²uú² taunh³ yáh³ ñéih³ ñí¹ta²¹ jáun², qui¹ hí³ jáun² tiá² lí¹³ lín³ dí² tsá² tiá² jin². Qui¹ jí³²la³ tsá² jin² bíh¹ lí¹³ cuh³ má³² quioh²¹ *Jmí¹híen¹ ní¹ má¹ca³nié² jáun². ²⁹ Cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ cua³han³ Pilato tsá² ho² ta²¹ tí³ cheih³² hí³ ca³liéinh³² tsá² hí³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ ñí¹ tso³ chah³² hnoh² quioh²¹ tsá²ñuh² lá²?

³⁰ Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—Sá¹jmí¹ hí³ tiá² lín³ tsá²ñuh² ní² jan² tsá² hláih¹ tsá² hon², jáun² tiá² jmí¹ má²lí²jienh²¹ yáh³ jnoh¹ tsú² ñí¹con² hnú².

³¹ Tí³la³ Pilato né³ ca³juáh³ siáh³:

—Jon¹ náh² tsú², hí³ jáun² cuá²ra³tsi³² náh² héih³² la³ cun³ lí³ liei²¹ quián¹³ náh² hmóu³².

Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ tsá² ná¹ñí¹ hí³:

—Tí³la³ jnoh¹ tsá² judíos má¹ná¹, tiú²uú² jái¹³ hau³² yáh³ jnoh¹ hí³ má¹ngí¹³ tsáu².

³² La³ jáun² bíh¹ ca³lí³ hí³ jáun² lí¹³ lí³tí³ la³ cun³ hí³ ca³juáh³ hnga² Jesús hí³ he³ lánh³ rón³² jún³ dí². ³³ Jáun² Pilato hen³ siáh³ ñéih³ ñí¹ta²¹ quioh²¹, jáun² ca³teh³ dí² Jesús hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos?

³⁴ Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Hí¹ ngaih³² hnú² jái¹³ ní² hí³ ca³tin¹ hnú² huen², ho³ hí³ zian² jan² tsá² má²lí²juáh³ uá¹ hí³ ca³tin¹ jná¹³?

³⁵ Hí³ jáun² Pilato né³, ca³juáh³ siáh³:

—¿Hí¹ lín³ jná¹³ tsá² judío dúh¹? Qui¹ tsá² coh¹ huen² bíh¹ hnú², la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ joh¹ tsú² má²lí²jienh³ hnú² ñí¹con² jná¹³. ¿He³ dá² ca³jmuh³ hnú²?

³⁶ Jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús la³ lá²: —Ha³ tiá² ñí¹ hué²¹ lá² ho² yáh³ jná¹³ jái¹³. Qui¹ sá¹jmí¹ hí³ ho² jná¹³ jái¹³ ñí¹ hué²¹ lá² dúh¹, hí³ jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ jmu³ tsá² tionh² jo³uón³² jná¹³ hniéi², hí³ jáun² tiá² jmí¹ jienh³ yáh³ tsú² jná¹³ ñí¹con² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹. Tí³la³ tiá² ñí¹ lá² ho² yáh³ jná¹³ jái¹³.

³⁷ Hí³ jáun² Pilato né³ ca³ngái³ siáh³:

—¿Hí¹ jáun² lín³ uá¹ hnú² re²¹?

Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Lín³ bíh¹ jná¹³ la³ cun³ má²lí²juah²¹ hnú² ní². Jná¹³ dá² ca³lí³zian² ná¹, hí³ cuan³ ná¹ ñí¹ hué²¹ lá² hí³ hie¹³ ná¹ jú¹ tson². La³jín³² bíh¹ tsá² hain²¹ tí³ con² jú¹ tson² náí³² la³ cun³ hí³ juah³² jná¹³.

³⁸ Jáun² Pilato ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² jaun³² jú¹ tson²?

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Jáun² jmí¹ má²lí²juáh³ Pilato jái¹³ ní² né³, cua³han³ siáh³ cheih³² hi³ ca³ñí¹lien¹³ tsá² judíos tsá² ná¹ngih³² hí³, hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:

—Hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsá² lá² tiá² choh¹ jná¹³. ³⁹ Ti³la³ hnoh² né³ ná¹héh³ chih³² hi³ hniáuh³² lion¹ jná¹³ jan² tsá² tson³ tá¹la³ Jmí¹hien¹; jáun² né³ ¿hnáuh¹ náh² lion¹ jná¹³ Re²¹ Juóuh³² hnoh² tsá² judíos?

⁴⁰ Jmí¹jáun² ca³la³ jín³² bíh¹ tsú² ca³tí² ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:

—iJun³juáh¹³ tsá² ní² yáh³! iBarrabás bíh¹ lion¹ nú²!

Ti³la³ Barrabás hí³ né³ jmí¹ lín³ jan² tsá² háin² hian² tsí³ bíh¹.

19

¹ Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³, ca³jmú³ Pilato héih³² hi³ jan³ tsú² Jesús, hi³ tsa³quiú² tsa³pan² tsú². ² Jáun² hliáu³ né³ ca³jmú³ cáun² chí² lih³² hi³ ca³tanh² dí² chí¹ Jesús la³juah²¹ dúh¹ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ quioh²¹ jan² tsá² ho² jái¹³, ti³la³ hi³ jáun² né³ jmí¹ lí³ cun³quionh³ cuoh² hmá² ton² bíh¹; hi³ ca³quinh³ dí² siáh³ cáun² hmih³² zín¹³ la³ cun³ hi³ qui³ quih³² jan² tsá² quien². ³ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ma³janh³² tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² ñí¹ cuá¹tón²¹ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—iCuí¹ lí³quien² bíh¹ Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos!

Ca³la³ hi³ má²quí² má²jno³² bíh¹ dí² hó¹ñí¹ tsú².

⁴ Jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ siáh³ Pilato hi³ ca³liéinh³² siáh³ tsá² ná¹ngih³² hí³ cheih³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³ náh², cuí¹ chin²¹ jná¹³ tsú² ti³ cheih³² lá², hi³ jáun² lí³tsin² hnoh² hi³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ tiá² lin¹ choh¹ jná¹³ quioh²¹ tsá² lá².

⁵ Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús hi³ má²hun¹ chí² lih³² hi³ lí³ cuoh²

hmá² ton² chí¹, hi³ quih³² siáh³ hmih³² zín¹³ jáun². Hi³ jáun² ca³juáh³ Pilato la³ lá²:

—iLá² zenh² tsú²!

⁶ Ti³la³ jmí¹ ca³jién³² tsú² Jesús né³, jmí¹jáun² ca³tí² ca³hóh³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—iCrei²¹ cuí¹ taun¹ tsá² ní²! iCrei²¹ cuí¹ taun¹ tsá² ní²!

Jáun² Pilato ca³juáh³:

—Jon¹ náh² tsú², hmóu³² náh² cuá²ton³ náh² tsú² crei²¹, qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ tiá² choh¹ jná¹³ quioh²¹ tsú².

⁷ Ti³la³ tsá² judíos né³, ca³juáh³:

—Jnoh¹ zia³² cáun² liei²¹ quiú¹³, hi³ jáun² la³ cun³ lí³ liei²¹ jáun² quiú¹³ bíh¹ jnoh¹ ca³tin¹ tsá² ní² jún³, qui¹ sa³ tsá² ní² yáh³ má²ca³juáh³ hi³ lín³ Jon² Dio³².

⁸ Jmí¹ ca³nái³² Pilato jái¹³ ní² né³, ti³ lí³mí¹ ca³ta³hú¹ cóh²¹ bíh¹ tsí³. ⁹ Jáun² hen³ siáh³ ñéih³ ñí¹ta²¹ quioh²¹, hi³ ca³ngáih³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Hín² tíh³ ñeh³ hnú²?

Ti³la³ Jesús né³ tiú²uú² hi³ ca³ngái³ hí¹ cá² jon¹ yáh³. ¹⁰ Hi³ jáun² Pilato ca³juáh³:

—¿Hí¹ cónh³ tiá² ngáih¹ uá¹ hnú² ñí¹con² jná¹³? ¿Há¹ tiá² ñíh¹ hnú² hi³ jná¹³ ho² ná¹ jái¹³ hi³ taun¹ ná¹ hnú² crei²¹, ho³lá²dá² hi³ liau¹ ná¹?

¹¹ Jáun² Jesús ca³ngái³ hi³ ca³juáh³:

—Hí¹ cáun² pí³ tiá² jmí¹ zia³² yáh³ quián¹³ hnú² ñí¹con² jná¹³ sá¹jmí¹ hi³ Dio³² tiá² ca³cué³ hnú² jái¹³ hi³ ñí³hauh³²; cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ti³ jlánh¹ bí¹ jueh³² tso³ ho² hnga² tsá² lí²jiénh³ jná¹³ ñí¹con² hnú² la³ cónh³ bí¹ hnú².

¹² Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³hnauh² Pilato tsí³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ líón³² dí² Jesús; ti³la³ tsá²

judíos hí³ né³, ca³tí² ca³hóh³² siáh³ hí³ ca³juáh³:

—iNí¹juáh³ hí³ ca³lion¹ nú² tsá² ní², jáun² tiú²uú² re² juóh³² yáh³ hnú² quiúh¹ *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juú² Roma! iQui¹ lí³ua³ jan² tsá² juáh³ hí³ lín³ re²¹, tsá² la³ hí³ ná¹hniei²¹ bíh¹ quionh³ tsá² cuá¹lín³ hí³ mi³chí¹!

¹³ Jáun² jmí¹ ca³nái³² Pilato jái¹³ ní² né³, ca³jmú³ héih³² hí³ chin¹³ tsú² Jesús tí³ cheih³², hí³ jáun² ca³cuá³ ní¹ hmá²si¹ quien² quioh²¹, ní¹ jáun² jmí¹ téh²³ tsú² Gabata quionh³ jú¹ *hebreo, la³ cun³ niéih³ “Ní¹ rá¹já²³ quín¹”. ¹⁴ Cua³hlau³ *Jmí¹hién¹ bíh¹ jmí¹jáun², hí³ jáun² ná¹jmu² tsú² hua³jan²¹ la³ cun³ hí³ lí³ hniáuh³², míh¹ tiá² cun³ la³ nio¹ jñéi³ tí³ hú²niéi² jmí¹ ca³juáh³ Pilato ní¹con² tsá² judíos hí³ la³ lá²:

—iLá² zenh² re²¹ juóuh³² náh²!

¹⁵ Tí³la³ tsá² hí³ né³ ca³tí² ca³hóh³² bíh¹ hí³ ca³juáh³:

—Chin³² tsá² ní², chin³² tsá² ní², ma³jan³² ní¹ taun³ crei²¹.

Hí³ jáun² Pilato ca³juáh³ siáh³:

—¿Hí¹ lí¹³ ton¹ jná¹³ crei²¹ re²¹ juóuh³² hnoh² dúh¹?

Jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Jí³²la³ jan² tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ bíh¹ lín³ re²¹ juo¹³ jnoh¹, ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² siáh³.

¹⁶ Jáun² Pilato ca³jienh³ cú²jueh³² Jesús ní¹con² tsá² hí³ hí³ cu³tsa³² cu¹ cha³ton³ tsú² cú²jueh³² crei²¹, hí³ jáun² ca³jón³² bíh¹ tsá² hí³ Jesús.

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, cua³han³ bíh¹ Jesús hí³ quian³² crei²¹ quioh²¹, hí³ ngau³ tí³ juí³² tsí³ máh³ ní¹ téh²³ tsú² “Máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu²”, hí³ cun³ quionh³ jú¹jma² *hebreo né³, téh²³ tsú² “Gólgota”.

¹⁸ Ní¹ jáun² bíh¹ ca³ton³ tsú² Jesús crei²¹. Já³bí¹ ca³ton³ tsú² siáh³ crei²¹ cónh³í¹ gon³ tsáu², ma³ jan² la³ cá² jo²¹, hí³ jáun² chu³jo² né³ tón³² Jesús. ¹⁹ Jáun² Pilato ca³jmú³ héih³² hí³ tsa³ton³² tsú² huéh³ ta³ chí¹ crei²¹ ní¹ tón²¹ jáun² Jesús, hí³ juáh³ la³ lá²: “Jesús Tsá² Nazaret, Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos”. ²⁰ Juóun³² bíh¹ tsá² judíos ca³hí³ huéh³ jáun², qui¹ ní¹ má²janh² can³² juú² bíh¹ ca³ton³ tsú² Jesús crei²¹, hí³ huéh³ jáun² né³ jmí¹ lí³ cun³ quionh³ jú¹jma² hebreo, jú¹ *latín jí³ jú¹ *griego ní² siáh³.

²¹ Cun³ ní¹ hí³ jáun² né³, tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má² quionh³ tsá² judíos tsá² ná¹ ní¹ ca³záih³ Pilato la³ lá²:

—Tiá² jmí¹ hniáuh²¹ yáh³ jmúh¹ nú² huéh³ hí³ juáh³: “Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos”; tí³ re² jmu³ huéh³ hí³ juáh³: “Tsá² Lá² Juáh³ Hí³ Lín³ Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos”.

²² Tí³la³ Pilato né³, ca³ngái³ hí³ ca³juáh³:

—Ní² cuí¹ lí³ la³ cun³ hí³ má²lí² jmú³² jná¹³.

²³ Jáun² jmí¹ má²lí²ton³ jáun² hliáu³ crei²¹ Jesús né³, ca³caun² dí² ha¹ tsú², hí³ ca³chin² dí² quiún³ tsoh³, ma³ cáun² quioh²¹ la³ ma³ jan² hliáu³. Jáun² ca³can³ tsú² siáh³ hmih³² hu²¹ ñeh², tí³la³ hmih³² jáun² né³ tiá² lín¹ yáh³ ní¹ jmí¹ hmi³², cáun² bíh¹ jmí¹ rá²lái¹ tá¹ cáun² chí³cuú² hí³ la³ tí³ há³². ²⁴ Jáun² hliáu³ hí³ ca³juónh³ má²tún² hmóu³² la³ lá²:

—Ha³ tiá² cáí¹³ yáh³ dí²; tí³ re² bíh¹ chí¹³ dí² jái¹³ hí³ jáun² neh²¹ hin² tsánh² joh¹³.

La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ní¹ Sí², hí³ rá¹juáh³ la³ lá²: “Ca³tsáunh³ bíh¹ tsú² hán² jná¹³, hí³ ca³chí² tsú² siáh³ jái¹³ ca³tí²¹ hmih³² quion²¹ ná¹”. La³ ní² bíh¹ ca³jmú³ hliáu³ hí³.

²⁵ Có³² crei²¹ tón³² jáun² Jesús né³ jmí¹ zenh¹ mí¹ziú¹³ tsú² la³

má²quionh³ tsá²mi³ rainh²¹; có³² jáun² jmí¹ zenh¹ siáh³ Má²réi³ ñí²cuo² Cleofas la³ má²quionh³ Má²réi³ tsá² zian² juú² Magdalá. 26 Jáun² jmí¹ ca³jién³² Jesús mí¹ziú¹³, la³ má²quionh³ jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ jmí¹ zenh¹ siáh³ có³² jáun², tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ tsú² hí³, jáun² ca³záih³ dí² mí¹ziú¹³ la³ lá².

—Hnú² mí¹, ní² bíh¹ zenh² tsá² lí¹³ jien¹ nú² la³jmí¹ jien¹ nú² jónh³².

27 Jmí¹ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hen² hí³ tí³ con² dí²:

—Jien¹ tiá³ tsá²mi³ ní² la³jmí¹ jien¹ nú² mí²ziúh².

Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³jón³² tsá² hí³ Má²réi³ hñú¹³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

28 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, má²ñi³² bíh¹ Jesús hí³ la³ji³² bíh¹ má²ca³lí³tí³, hí³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Jlánh¹ má²quiéin² tsin³².

Ca³juáh³ tsú² la³ ní², quí¹ hí³ jáun² lí¹³ lí³tí³ rón³² la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² bíh¹.

29 Hí³ ñí¹ jáun² né³ jmí¹ zeh¹ cáun² tse³ hí³ dí¹canh² mu² mí³ uóun²jieh¹³ hí³ má²zéih¹ lín²¹, hí³ jáun² ca³ma³jlih²¹ tsú² cáun² chí² nánh² hinh²³ jmái² quionh³ hí³ jáun², hí³ ca³di³chí³ dí² hná¹³ cáun² hmá²tiéi¹³ hí³ téh²³ tsú² hisopo, hí³ jáun² ca³hiéih³ dí² ho³ Jesús. 30 Jáun² Jesús ca³yenh³ mu² jáun²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—La³ji³² bíh¹ má²ca³lí³tí³.

Hí³ jáun² jmí¹ jáun² ca³quih³² chí¹ hí³ ca³cua³ha³ tsí³.

Jan² hliáu³ hñ³² ja¹ mí³hue¹³ Jesús quionh³ hmá² zunh²¹ quioh²¹

31 Né³² né³, jmái¹ jáun² má² cua³hlau³ Jmí¹hién¹ bíh¹, hí³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ tiá²

ca³lí³hnió³ hí³ la³ má²ná¹tón²¹ jáun² tsá² hí³ crei²¹ tá¹la³ *jmái¹ nio² tie³, quí¹ jmái¹ jáun² dá² cáun² jmái¹ jueh³² bíh¹. Hí³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ dí² ñí¹con² Pilato hí³ jmu³ tsú² héih³² hí³ tsa³jáu³ tsú² cú²jueh³² ta³ tsá² ná¹tón²¹ hí³ crei²¹, hí³ jáun² sión³² tsú² hla¹ má¹lí³² jáun². 32 Jáun² jmí¹ jáun² já¹taunh²¹ siáh³ hliáu³, hí³ jáun² jmí¹ ca³cha³taunh¹ jáun², ca³jó³ ta³ tsá² chí¹tón²¹ la³ñí¹, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jó³ dí² siáh³ ta³ tsá² jan² hí³; 33 tí³la³ jmí¹ ca³ta³tonh¹ dí² ñí¹ chí¹tón²¹ Jesús má¹ná¹, jmí¹ jáun² ca³jié³ dí² hí³ má²hí¹jún¹ bíh¹ tsú², hí³ jáun² tiú²uú² ca³jó³ yáh³ dí² ta³ Jesús.

34 Tí³la³ cun³ jáun² ca³híh³ bíh¹ jan² hliáu³ ja¹ mí³hue¹³ Jesús cun³quionh³ hmá² zunh²¹ quioh²¹, hí³ jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³táin² jmí² jí³ jmái² ní² siáh³. 35 Tsá² cha³² jái¹³ lá² dá² hú¹tá¹ ca³jié³ bíh¹, hí³ jáun² la³ji³² hí³ cha³² tsú² lí³ hú¹tá¹ jú¹ tson² bíh¹; ñi³² bíh¹ tsú² hí³ jú¹ tson² bíh¹ hleh³², hí³ jáun² hnoh² uá²jai³² lí¹³ cháh¹³ cáun² honh².

36 Quí¹ la³ ní² dá² ca³lí³ hí³ jáun² lí³tí³ la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² bíh¹, hí³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Hí¹ cáun² yáh³ mú³² quioh²¹ tsú² tiá² jau³ tsáu²”. 37 Ja³bí¹ zia³² siáh³ cáun² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²: “Jien³² bíh¹ tsú² tsá² ca³hinh³”.

Jmí¹ já¹haun³ Jesús

(Mateo 27:57-66; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

38 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ngau³ Sé³² tsá² zian² juú² Arimatea hí³ ca³ñí¹mí² jái¹³ ñí¹con² Pilato hí³ tsa³quión³² dí² hla¹ Jesús. Quí¹ Sé³² hí³ dá² jmí¹ lín³ bíh¹ tsá² hen² tí³ con² Jesús, uá¹jinh¹ ta³ conh¹ quí¹ cun³ñí¹ hí³ juénh² tsú² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹. Ca³cué³ bíh¹ Pilato jái¹³, hí³ jáun² Sé³² né³ ca³ñí¹quión²¹

hla¹. 39 Ja³bi¹ Nicodemo tsá² ca³ñi¹lien¹³ hi³ Jesús cáun² já¹niéi², ca³chó³² siáh³ hi³ quian³² mih¹ tiá² cun³ quiu³quia³hni³² qui¹ló¹ no¹ má²ró³² hi³ lí³ cun³quionh³ háu² téh²³ tsú² mirra má²ná¹jan² quionh³ háu² téh²³ tsú² áloes. 40 Hi³ jáun² Sé³² hi³ quionh³ Nicodemo ca³cón³² hla¹ Jesús, hi³ jáun² ca³tsáinh³² dí² cáun² hmih³² jmuh³ tiáu² lí³ quionh³ mí²ñi³² lino jmí¹ má²lí²;ñéi³² dí² jáun² no¹ má²ró³² jáun², la³ cun³ rón³² hi³ ná¹ngi²³ jáun² tsá² judíos hi³ hón³² hla¹ la³ jáun². 41 Có³² ñi¹ cá¹taun³ jáun² Jesús crei²¹ jmí¹ lí³ cáun² ñi¹ jná¹ hmá² quioh²¹ tsáu², hi³ ñi¹ jáun² né³ jmí¹ hó²¹ cáun² tá²hón³² hmaí²¹ ñi¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jmí¹ má²ca³tanh² tsú². 42 Jáun² ñi¹ jáun² bíh¹ ca³hón³² tsú² cú²jueh³² hla¹ Jesús, qui¹hliá² tá²hón³² jáun² bíh¹ jmí¹ zeh¹ ca³lá² ñi¹ má²janh², qui¹ cun³ñi¹ hi³ jmí¹ má²ñi¹tsá² bíh¹ jmái¹ hi³ jmu² tsú² hua³jan²¹ hi³ hniáuh³² jmái¹ nio² tie³ quioh²¹ tsá² judíos.

20

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

1 Hi³ jáun² né³, jmí¹ la³ñi¹ jmái¹ hi³ ca³lí³liau³ sí²ma¹ná¹, ta³ ná¹juan³² lín³² ñéi¹ Má²réi³ tsá² zian² juú² Magdalá ñi¹ hó²¹ tá²hón³² jáun²; ti³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñi¹ jáun² né³, ca³jíe³ tsú² hi³ sa³ tiú²uú² dí¹jnáí²³ yáh³ ho³ tá²hón³² quín¹ hi³ jmí¹ dí¹jnáí²³ jáun². 2 Jmí¹jáun² ngah³ tsú² cú²hé² ti³ ñi¹ jmí¹ cuá³ Sí¹mu²¹ Pé¹ quionh³ tsá² jan² hi³, tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ hi³ Jesús, hi³ ca³ñi¹zeh¹ dí² la³ lá²:

—La³ má²lí²chin² bíh¹ tsú² Ti³² Juo¹³ dí² hñu³ tá²hón³², tiá² né¹

yáh³ ha³ dá² jinh¹ cui²ñi¹quion¹³ tsú² hla¹.

3 Hi³ jáun² Pé¹ né³, la³ má²quionh³ tsá² jan² hi³ ja³taunh²¹ ñi¹ hó²¹ tá²hón³². 4 Ca³la³ cú²hé² lín³² bíh¹ já¹taunh²¹ tsú² tá¹ gon³ cu³lí²¹, ti³la³ ti³ jlánh¹ bíh¹ cú²hé² ngau³ tsá² jan² hi³ má¹ná¹, hi³ jáun² ca³chó³² chí¹ján³ ho³ tá²hón³² la³ cónh³ bíh¹ Pé¹. 5 Jáun² jmí¹jáun² ca³jmú³ hí¹sian², hi³ ca³jáh³ ñi¹ ti³ ñéih³, jáun² ca³jíe³ tsú² hmih³² tiáu² jáun² hi³ ná¹tsi²¹ ñi¹ jáun², ti³la³ tiá² hi³ yáh³ tsú² la³ ti³ ñéih³ má¹ná¹.

6 Ti³la³ jmí¹ ca³chó³² Pé¹ né³, ca³la³ má²hún¹ la³ ti³ ñéih³ tá²hón³² bíh¹ ca³jmú³. Jáun² ja³bi¹ hi³ uá²jai³² ca³jíe³ hmih³² tiáu² hi³ ná¹tsi²¹ ñi¹ jáun².

7 Ja³bi¹ ca³jíe³ tsú² siáh³ hmih³² hi³ jmí¹ tsáih³ chí¹ Jesús. Ti³la³ hmih³² jáun² má¹ná¹, ha³ tiá² cu³tsa³² jmí¹ nio¹ yáh³ quionh³ hmih³² hi³ jmí¹ tsa¹inh³² tsú², cánh³ jmí¹ nio¹ bíh¹ hi³ rá¹pan².

8 Jáun² ca³hi³ siáh³ uá²jai³² tsá² cá²chó³² hi³ la³ñi¹ ti³ ñéih³ hi³ ca³jíe³ siáh³ uá²jai³² la³ cun³ hi³ má²lí³², hi³ jáun² ca³taunh³ ta²¹. 9 Qui¹ tiá² re² jmí¹ má²ca³ngi¹³ yáh³ tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñi¹ Sí², hi³ ca³tin¹ bíh¹ Jesús hi³ jenh¹³ ja¹ hla¹. 10 Jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ja³tanh²¹ bíh¹ tsá² hi³ hñú¹³.

Jesús má²jnia³² ñi¹con² Má²réi³ tsá² ja³juú² Magdalá

(Marcos 16:9-11)

11 Ti³la³ Má²réi³ hi³ má¹ná¹, ca³ta³zanh¹ bíh¹ ho³ tá²hón³² hi³ dí¹ho², hi³ ta³ dí¹ho² jáun² né³ ca³jáh³ ñi¹ ti³ ñéih³. 12 Jmí¹jáun² ca³jien³² tsú² gon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dio³² hi³ ná¹quih³² hmih³² tiáu², hi³ ná¹tsin¹ ñi¹ jmí¹ rá²tsin² jáun² Jesús; jan² jmí¹ cuá¹tón²¹ ñi¹ jmí¹ lí³ ta³ chí¹, hi³ cónh³ siáh³ jan² jmí¹ cuá¹tón²¹ ñi¹ jmí¹ lí³ ta³ ta³. 13 Tsá² hi³ né³ ca³ngái³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ lí³, jáun² uoh³² hnú² né³ tsá²mi³?

Jáun² Má²réi³ hí³ ca³ngáí³:

—Qui¹hliá² la³ má²lí²chin² bíh¹ tsáu² Tí³² Juóu³² jná¹³, hí³ tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ má²cuí²ñí¹quion¹³ tsú² hla¹.

14 Cun³ dí¹juáh²³ la³ ní² bíh¹ tsú² jmí¹ ca³jinh³ tí³ cu³hna²¹, hí³ jáun² ca³jie³ hí³ zenh² Jesús ñí¹ jáun², tí³la³ tiá² ca³lí³tsin² yáh³ tsú² hí³ Jesús bíh¹ la³ Tsá² hí³. 15 Hí³ jáun² Jesús ca³ngáí³ ñí¹con² tsú² la³ lá².

—¿He³ láih³² sa³ uoh³² hnú² né³ tsá²mi³? ¿Hin² dá² hnah²³ hnú²?

Tí³la³ hí³ dí² né³ jmí¹ lín²³ hí³ tsá² jmu² hua³hí¹³ ja¹ hmá² jáun² bíh¹ tsá² hí³, hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá².

—Hnú² tsá²ñuh², ní¹juáh³ hnú² bíh¹ cua³chin³² nú² hla¹, jáun² juah²¹ tiá³ ha³ jinh¹ cuí²ñí¹quion¹³ nú², jáun² ñí¹cón²¹ jná¹³.

16 Jáun² ca³juáh³ Jesús:

—¡Má²réi³!

Jáun² ca³jinh³ dí² tí³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hí³ ca³záih³ dí² la³ lá² cun³quionh³ jú¹jma² *hebreo:

—¡Raboni! (hí³ hnió³ juáh³ “Tí³²”).

17 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—Tú³ tén² tán² jná¹³, qui¹ tiá² má²cuá²ñih¹ yáh³ jná¹³ ñí¹ cuá³ Ñuh³². Tí³la³ cuánh², cuá²zéih³ tsá² renh² jná¹³ hí³ ñih²¹ jná¹³ tí³ ñí¹ cuá³ Ñuh³², Tsá² lín³ hí³ siáh³ Ñeh² hnoh²; ñih²¹ jná¹³ tí³ ñí¹con² Dió³² Juóu³² jná¹³, Tsá² lín³ siáh³ Dió³² Juóuh³² hnoh².

18 Hí³ jáun² Má²réi³ hí³ né³ ngah³, hí³ ñí¹zeh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú², hí³ ca³ñí¹juah²¹ hí³ má²lí²jién³² dí² Tí³² Juo¹³, jí³ hí³ ca³chá³ dí² siáh³ la³ cun³ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun².

Jesús má²jnia³² ñí¹con² tsá² hain²¹ tí³ con²

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; 1 Corintios 15:5-7)

19 Jmí¹ ca³zi³² hí³ la³ñí¹ jmái¹ hí³ ca³lí³liau³ sí²ma¹ná¹ jáun² né³, jmí¹ ná¹ngih³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² cáun² ñéih³, hí³ má²dí¹jnai³² tiá³ ho³hñú¹³ cun³ñí¹ hí³ juénh² tsú² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹. Tí³la³ Jesús né³, hí³ bíh¹ ñéih³ hí³ ca³náu² chu³jo² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hí³ ca³záih³ dí² tsú² la³ lá²:

—¡Cuí¹ zian² náh² cáun² hí³ re² hí³ tin²!

20 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² tsú² ca³híe³ cuo² la³ má²quionh³ ñí¹ ja¹híh¹ ja¹ mí³hue¹³. Hí³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³lí³ hiún² lín³² tsí³ jmí¹ ca³jién³² Tí³² Juo¹³. 21 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¡Cuí¹ zian² náh² cáun² hí³ re² hí³ tin²! La³jmí¹ ca³ze³ jná¹³ Ñuh³², la³ jáun² bíh¹ má²zei²¹ jná¹³ hnoh².

22 Jmí¹ jáun² ca³jie³ dí² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³, hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hen³ náh² Jmí²chí³ Chun¹.

23 Ní¹juáh³ tsá² hin¹³ hnoh² tso³ quioh²¹, jáun² hin³ bíh¹ tsáu¹³ tsú²; hí³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hin¹³ náh² tso³ quioh²¹ né³, jáun² la³ má²ná¹ren² jáun² bíh¹ tsú² tsáu¹³ lí¹³.

Tú¹ma²¹ dí¹jién³² Jesús hí³ má²ca³jenh¹³

24 Tí³la³ Tú¹ma²¹ má¹ná¹, jan² tsá² quian³tun³ hí³, tsá² jmí¹ téh²³ tsú² hí³ dún² gon³, tiá² jmí¹ cuá³ yáh³ quionh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² jmí¹ ca³ma³jnia³² jáun² Jesús. 25 Jáun² ca³záih³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² Tú¹ma²¹ la³ lá²:

—Má²ca³neh²¹ bíh¹ jnoh¹ Tí³² Juo¹³ dí².

Tí³la³ Tú¹ma²¹ má¹ná¹, ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ taunh²¹ jná¹³ ta²¹ ní¹juáh³ ta³ tiá² má²lí²je³² jná¹³ cuo² tsú² ñí¹ ca³tóh³ pa³², hí³ loh²¹ jná¹³ siáh³ zeih²¹ uón²¹ ñí¹ ca³tóh³

jáun² pa³², j³ hi³ cuoh²¹ jná¹³ siáh³ ñí¹ ja¹híh¹ jáun² quioh²¹ tsú².

²⁶ Jmí¹ la³ má²ñã³ jmái¹ jáun² né³, ca³ngih³² siáh³ tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² Jesús cáun² ñéih³, jáun² jmí¹jáun² bíh¹ jmí¹ má²tso² Tú¹ma²¹ ja¹ tsá² hí³. Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jmí¹ dí¹jnai³² siáh³ tiá³ ho³ hñú¹³, cu³ jáun² ca³hi³ bíh¹ Jesús ñéih³ hi³ ca³náu² chu³jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hi³ hi³ ca³juáh³:

—Cui¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

²⁷ Jmí¹ li²¹ jáun² ca³záih³ tsú² Tú¹ma²¹:

—Sá¹ni² jie³ uón³² jná¹³, loh³ zeih²¹ cuonh², cui¹ já² siáh³ cuonh² nú² hi³ cuóh¹³ nú² já¹ mi³hué³² jná¹³. Ha³ lí²uú² cui¹ lín³ nú² jan² tsá² tiá² ta²¹ haih²¹, ti³ re² cui¹ lín³ nú² tsá² nio² cáun² tsí³ bíh¹.

²⁸ Jáun² Tú¹ma²¹ ca³ngái³ la³ lá²:

—jHnú² Ti³² j³ Dió³² Juóu³² jná¹³!

²⁹ Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Tú¹ma²¹, ta³né³² dá² má²táunh²³ hnú² ta²¹ qui¹hliá² hi³ má²lí²jie¹ bíh¹ hnú² jná¹³. Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² taunh³² ta²¹ uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²lí²jie³.

He³ ca³ti²¹ hi³ ca³li³ sí² lá²

³⁰ Hliáun³ lín³² bíh¹ li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² ca³jmú³ Jesús ñí¹ hná¹ ní² ñí¹ ta³ ñí¹ tsá² hain²¹ hi³ ti³ con², hi³ tiá² rá¹tioh³ yáh³ ñí¹ sí² lá².
³¹ Ti³la³ la³ cun³ hi³ má²rá¹tioh³ lá² má¹ná¹, má²rá¹tioh³ qui¹ hi³ jáun² táunh¹³ hnoh² ta²¹ hi³ Jesús bíh¹ lín³ Cristo Jon² Dió³², j³ hi³ jáun² lí¹³ zian² náh² siáh³ hi³ hmai²¹ ní¹juáh³ hi³ tanh²³ náh² tsú² ta²¹.

21

Jesús má²jnia³² ñí¹con² quiaun³ tsá² hain²¹ ti³ con²

¹ Jmí¹ lí¹cáin² jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ Jesús ñí¹con² tsá² hain²¹ hi³ ti³ con², can³² jmái² lí¹ ná¹ho³ ñí¹ téh²³

tsú² Tiberias. Jmí¹ ca³ma³jnia³² tsú² jáun², li³ la³ lá²: ² Jmí¹jáun² jmí¹ tionh¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ cu³tsa³² quionh³ Tú¹ma²¹ tsá² téh²³ tsú² hi³ dún² gon³, Natanael tsá² zian² juó² Caná hín¹³ ti³ Galilea, tá¹ gon³ tsá¹ jon² Zebedeo ní², la³ má²quionh³ gon³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun², tsá² hain²¹ ti³ con² Jesús. ³ Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Cui¹ ñí¹zánh²¹ jná¹³ jáh³ jmái².

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—Ja³bí¹ jnoh¹ uá²jai³² tsáu¹³ quiúnh¹ hnú².

Ja³taunh²¹ bíh¹ tsú² hi³ ca³taunh³ cáun² mu², ti³la³ já¹nié² jáun² ha³ tiá² jáh³ ca³jáun³ hi¹ cu³ hlá² cu³ ní² yáh³ tsú². ⁴ Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³ ca³ñí¹náu² Jesús can³² jmái², ti³la³ tsá² hain²¹ hi³ ti³ con² tsú² né³, tiá² jmí¹ lí²tsin² yáh³ hi³ hi³ bíh¹ dí² zenh² ñí¹ jáun². ⁵ Jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—Hnoh² tsá¹ñú¹, ¿má¹ca³jáun³ ca³lá² jáh³?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—Hí¹ jan² yáh³ jáh³ tiá² má²ca³jáun³.

⁶ Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ñéih¹ dú¹ tiá³ hmá³ ti³ jo²¹ cuá² chu²¹ mu² ní² quián¹³ neh²¹; jáun² sá¹ni² jieh²¹ náh², jáun³ bíh¹ jáh³.

Ca³jmú³ bíh¹ tsú² la³ jáun² jmí¹ ca³jmú³; jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jmí¹ tióh³² bíh¹ tsú² hi³ chí¹³ hmá³ jáun² chu³ jmái² qui¹ cun³ñí¹ hi³ juóun³² lín³² bíh¹ jáh³ jmái² má²tiáunh¹ hñu³ hmá³ jáun².
⁷ Hi³ jáun² tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ hi³ Jesús né³, ca³záih³ Pé¹ la³ lá²:

—já² Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí² ni³²!

La³ cun³ jmí¹ ca³nái³² jáun² bíh¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ hi³ Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí² lánh³ hi³, hi³ jáun² má²ta²¹ ca³quih³ ha¹, (quí¹ jmí¹ dí¹láun³ bíh¹ tsú²), hi³ jáun² ca³háin³ chu³ jmái² hi³

ca³ra³tsi³² jmái². 8 Ti³la³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ja³tanh²¹ bíh¹ tí³ can³² jmái² cun³quionh³ mu², hi³ hí¹cuounh³² hmá³ ta³ tiáunh¹ jáun² jáh³ jmái², quí¹ cun³ tun³ nio² hñá³láu³ lí² bíh¹ jéi³²í¹ jmí¹ tí³ ñí¹ jmí¹ tsi³² mu² hi³ la³ tí³ jenh³ jmái². 9 Hi³ jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² can³² jmái² né³, ca³son² hñu³ mu², jáun² ca³jé³ tsú² hi³ má²ná¹cau²¹ sí², hi³ má²rá¹tsin² jan² jáh³ jmái² ñí¹ sí² la³ má²quionh³ ca³lá² *hí³ cuú²miih²¹. 10 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Quian³² jan² gon³ jáh³ cun³ ca³jáun³ náh² ní².

11 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³uú³ siáh³ hñu³ mu², hi³ ca³cuonh³ hmá³ tí³ ñí¹ quiéin² jenh³ jmái². Ca³la³ hi³ canh² bíh¹ hmá³ jáun² hi³ tiáunh¹ hñá³láun³ tsi²¹ tu³la³quia³hni² hñú²; tí³la³ uá¹jinh¹ juóun³² lín³² jáh³ jmí¹ tiáunh¹, cu³ jáun² tiá² ca³cái² bíh¹ hmá³. 12 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Ná²táunh¹ náh² ñá²jmú¹³ má³².

Hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² lí¹ ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ nga³ hi³ hin² tsánh² hí³ dí², quí¹ jmí¹ má²ca³lí³tsin² bíh¹ tsú² hi³ Tí³² Juo¹³ bíh¹ tsú² hi³. 13 Jáun² ca³ja³janh³² Jesús hi³ ca³can³ ná¹ hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² hí³, ja³bí¹ la³ jáun² ca³can³ tsú² siáh³ jáh³ má²caun³² hí³ hi³ ca³tsóh³ siáh³ ñí¹con² tsá² hí³.

14 Hi³ ní² bíh¹ ñí¹ má²hñaih³² jéin³² hi³ ca³ma³jnia³² Jesús ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² jmí¹ má²ca³jenh¹³ jáun² ja¹ hla¹.

Jesús liéinh³² Sí¹mu²¹ Pé¹

15 Jmí¹ má²lí²jmú³ tsú² jáun² má³² hú²niéi² né³, ca³ngái³ Jesús ñí¹con² Sí¹mu²¹ Pé¹.

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², çhí¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ hnau³ nú² jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² ní²?

Jáun² Pé¹ né³ ca³ngái³:

—Ján³ Tí³², ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ hnau³ jná¹³.

Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Ñí¹juáh³ la³ jáun², jmu³ hnú² hua³hí¹³ *já¹ziáh² míh¹ joh² jná¹³.

16 Jáun² ca³ngái³ tsú² siáh³ ñí¹ má²tí³² tenh³ jéin³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², çhnau¹³ nú² jná¹³?

Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Pé¹ la³ lá²:

—Ján³ Tí³², ñíh¹ bíh¹ hnú² huen² hi³ hnau³ bíh¹ jná¹³.

Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Hi³ jáun² jmu³ hua³hí¹³ já¹ziáh² joh² jná¹³.

17 Jáun² ca³ngái³ tsú² siáh³ ñí¹ má²hñaih³² jéin³²:

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², çhnau¹³ hnú² jná¹³?

Hi³ jáun² jmí¹jáun² jlánh¹ hlah³ ca³nai²¹ tsí³ Pé¹, quí¹hliá² sa³ hni³² jéin³² máh³ má²tí³² hi³ nga² tsú² ñí¹con² dí² ní¹juáh³ hi³ tson² hnio³ dí² tsú²; hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Tí³², la³jí³² bí¹ ñíh¹ hnú². Ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ cu³tí³ hnau³ bíh¹ jná¹³.

Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jáun² jmu³ hnú² hua³hí¹³ já¹ziáh² joh² jná¹³ jaun³². 18 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ tá¹la³ jmí¹ tsá¹ñú¹ nú², jmí¹ quíh²³ nú² hanh² hi³ jáun² jmí¹ cuóh²³ nú² lí³ua³ cáun² ñí¹ hnáuh² nú² cuóh¹³ huen²; tí³la³ ní¹juáh³ ní¹ má¹tí³ ñí¹ má²lin¹ nú² má¹ná¹, hnú² dá² cáun² má²ñéih¹ cuonh² bíh¹, tsá² siáh³ bíh¹ quieh³ hnú² hanh², jí³ hí³ jau³ tsú² siáh³ cáun² ñí¹ tiá² hnáuh² nú² cuóh¹³.

19 Cun³quionh³ jái¹³ ní² ca³jmú³ Jesús lin¹ he³ lánh³ rón³² jún³ Pé¹, hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ ma³quien² tsú² Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³juáh³ Jesús:

—iÑá³² cu³hna³² jná¹³!

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² jlánh¹ jmí¹
 hnio³ hí³ Jesús

²⁰ Jáun² né³, jmí¹ ca³jinh³ Pé¹
 tí³ cu³hna²¹ ca³jé³ hi³ cuá¹ja³² tsá²
 jlánh¹ jmí¹ hnio³ hí³ Jesús, tsá² jmí¹
 cuá³ hí³ cu³héin¹ Jesús jmí¹ ca³niéi²
 hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² má³², tsá²
 ca³juáh³ hí³ ñí¹con² Jesús la³ lá²:
 “Tí³², ¿hin² tsánh² tsa³jienh³ hnú²?”
²¹ Hí³ jáun² jmí¹ ca³jién³² Pé¹ tsá² hí³
 né³, ca³juáh³:

—Tí³², hí³ ñí¹con² tsá² ní² né³, ¿he³
 lí¹³?

²² Jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hnó³² jná¹³ hí³ tsá² ní²
 zian² ca³la³ tí³ ñí¹ cuanh²¹ ná¹, ¿he³
 dá² ca³tin¹ hnú² dúh¹? Ñí¹ jí²¹la³
 hnú² ña³² cu³hna³² jná¹³ bíh¹.

²³ La³ cun³ jmí¹jáun² já¹ngí³ jái¹³
 jáun² ja¹ tsá² rainh²¹ tsú² ñí¹ hná¹
 jáun² hí³ tsá² jlánh¹ hnio³ hí³ Jesús
 néh¹ tiá² jún³. Tí³la³ tiá² ca³juáh³
 yáh³ Jesús hí³ tsá² hí³ tiá² jún³, qui¹
 la³ lá² bíh¹ ca³juáh³ tsú²: “Ní¹juáh³
 hí³ hnó³² jná¹³ hí³ zian² tsú² ca³la³
 tí³ ñí¹ cuanh²¹ ná¹, ¿he³ dá² ca³tin¹
 hnú²?”

²⁴ Hnga² bíh¹ tsá² jlánh¹ hnio³ hí³
 Jesús cha³² jái¹³ tloh³ sí² lá², jí³ hí³
 ca³jmú³ tsú² siáh³ sí². Hí³ jáun² né¹
 jnoh¹ hí³ jú¹ tson² bíh¹ hleh³² tsú².

²⁵ Zia³² bíh¹ siáh³ hliáun³ lín³²
 hí³ ca³jmú³ Jesús ñí¹ hná¹ ní², hí³
 sá¹jmí¹ hí³ tóh³² tsú² ñí¹ sí² ma³
 quin³² ma³ caun³² la³jí³² hí³ jáun²,
 len³ jná¹³ hí³ ca³la³ hí¹juáh³ tá¹
 cáun² hngá¹máh³ yáh³ tiá² jmí¹
 heih²¹ sí² hí³ jmí¹ lí¹³ jmu³ tsú².
 [Cu³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Ta²¹ Hi³ Ca³jmú³ Ti³² Tsá² Quian³² Jē¹ Dió³²

1 Hnú² reh² Tíoh³, sí² la³ñú¹ hi³ ca³cué³ jná¹³ hnu², ñí¹ jáun² ca³chá³ jná¹³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ Jesús, jí³ hi³ ca³ma³ta² tsú² ní² siáh³ la³ cun³ jmí¹ ca³ma³liáu³² tsú² tá¹³, ² hi³ ca³la³ ti³ ñí¹ ngah²¹ hñu³mi³cuú². Ñeh² bíh¹ hi³ tsánh³² tsú² hñu³mi³cuú², ca³la³ cun³quíneh¹ Jmí²chí³ Chun¹ ca³ma³tin² tsú² *ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³², tsá² ca³quianh³ tsú² hi³ jmí¹tin². ³ Jmí¹ má²jun² tsú² jáun² né³, ca³ma³jnia³² hliáu³ jéin³² ñí¹con² tsá² hi³ hi³ tson² bíh¹ zian² dí², hi³ má²ca³jenh¹³. Tá¹la³ ca³ngí³ tsú² jáun² tu³ló³² jmái¹ jmí¹ má²ca³jenh¹³ jáun², hú¹tá¹ ca³ma³jnia³² tsú² hiú² cuóh³² ñí¹con² tsá² hi³, hi³ ca³híe³ tsú² siáh³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³².

Jái¹³ hi³ ca³juáh³ Jesús jmí¹ ngah²¹ hñu³mi³cuú²

4 Jáun² ca³chó³² jmái¹ hi³ ca³ngih³² siáh³ Jesús quionh³ tsá² hí³, jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsú² hi³ tiá² má²lí¹³ huén³² tsú² já¹ juú² Jerusalén. Hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ján¹ náh² tín² tá¹la³ lí³tí³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Ñuh³² jná¹³, la³ cun³ jái¹³ hi³ má²cá²juáh³² jná¹³ jáun². ⁵ Tson² bíh¹ hla¹ Juan² ca³zion³ tsáu² jmái² cun³quionh³ jmí² jma³, tí³la³ tsa³háu² yó³² ní² má¹ná¹, hí³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ honh² náh², má²jáun² bíh¹ má²cáun³ náh² jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³².

Jesús tsánh³² hñu³mi³cuú²
(Mateo 28:18-20; Marcos 16:15-18; Lucas 24:47-48; Juan 20:21-22)

6 Jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hi³ quionh³ Jesús ca³ngáih³ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ti³², ¿hi¹ má²ta²¹ jmúh¹³ hnu² hi³ lí³ chín¹ siáh³ hué³² *Israel, juú²co¹ dí² lá², la³jmí¹ jmí¹ chín¹ jáun² jmí¹tin²?

7 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:

—Tiá² ca³tin¹ yáh³ hnoh² hi³ lí³ ñíh¹³ hín² jmáih¹ ca³tón³ Dió³² Jméi² dí² hi³ lí¹³ la³ jáun², qui¹ jí³²la³ hnga² hi³ bíh¹ ca³tin¹ ñí³².

8 Tí³la³ ní¹ má¹cuán² jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hi³ tá¹cuá¹³ hñu³ honh² náh² né³, má²jáun² bíh¹ lí³ pin³ náh². Má²jáun² má²lí¹³ huen¹³ náh² hi³ cuá¹hléh¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³, já¹ juú² Jerusalén ó³² tín² la³ñí¹, má¹lí³² jáun², ñí¹ tiáunh¹ tsá² hín¹³ tí³ Judea, ñí¹ tiáunh¹ tsá² hín¹³ tí³ Samaria ní² siáh³, ca³la³ tí³ hué³² ñí¹ uóunh³ lín³², ca³la³ tá¹ cáun² hngá¹máh³.

9 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní² né³, ngah³ hñu³mi³cuú², jáun² lí¹ ca³ta³ná¹jíe³² bíh¹ tsá² hi³ lí³; jáun² tá¹la³ ná¹jíe²³ jáun² bíh¹ tsá² hi³ ca³quionh³² Jesús ja¹ jnie², ha³ tiú²uú² cá²jnia³ yáh³. ¹⁰ Ca³la³ má²ná¹jíe²³ jáun² bíh¹ tsú² chí³cuú² hi³ cuá¹tsanh³² Jesús, hi³ tá¹la³ ná¹jíe²³ tsú² jáun² né³, ca³jnia³ gon³ tsá²ñuh² quih³² hmih³² tiáu² ñí¹ tionh¹ tsú² jáun². ¹¹ Jáun² tsá² hi³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² tsá² hín¹³ náh² tí³ Galilea, ¿he³ láih³² ná¹jíeh³² náh² chí³cuú²? Chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ jáuh³ siáh³ Jesús la³jmí¹ ngah²¹ ó³² hñu³mi³cuú² jmí¹ cuá¹han³ tsú² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² lá².

Quianh²³ tsú² Matías hi³ cán³ tá¹³ hla¹ Judas

¹² Jmí¹jáun² ca³son² tsá² hi³ tsi³ máh³ téh²³ tsú² Olivos, hi³ ja³tanh²¹ tí³ já¹ juú² Jerusalén, juí³² jáun² tí³ [cun³ tun³ mei²¹ lí² tí³ la³

uóunh³,] la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ tsá² *judíos hi³ lí¹³ ngí³² tsú² *jmái¹ nio² tie³. 13 Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² já¹ juú² né³, ca³uú³ ñí¹ má²tenh³ tsin¹ hñú³ ñí¹ jmí¹ má²hu²¹ cuo². Ñí¹ jáun² jmí¹ tionh¹ tsú²: Pé¹, Juan², Jacobo, Tre²¹, Pí²lié¹, Tú¹ma²¹, Bartolomé, Má²téh³, Jacobo jon² Alfeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³l³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista, jí³ Judas jon² Jacobo ní² siáh³. 14 Jí³lin² tsá² hi³ jmí¹ ngih³² la³jí³² jmái¹ hi³ liéinh³² Dió³² quionh³ tsá¹ dá¹jon²¹ Jesús, quionh³ Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jesús, jí³ tsá²mi³ siánh³ siáh³.

15 Jmí¹:jáun² jmí¹ tñ³ tsá² reh² hí³ cun³ hña³láun³ tsi²¹ quiún³ tsáu². Hi³ jáun² jmái¹ jáun² ca³náu² Pé¹ ja¹ tsá² reh² dí² hi³, hi³ jáun² ca³juáh³:

16 —Hnoh² reh², qui³ cun³ jmí¹ ca³ti²¹ lí³tí³ bíh¹ já¹lí¹³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², la³ cun³ já¹lí¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² má²jun³ né³² cun³quionh³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ hi³ ca³tin¹ hla¹ Judas, tsá² ca³can³ hi³ ñí¹ jui³² quionh³ tsá² ca³ma³tson¹³ hi³ Jesús. 17 Judas hi³ jmí¹ lín³ tsá² quiún¹ dí², hi³ jmí¹ jmu² ta²¹ la³ jmu³² jnoh¹ lá² ta³né³². 18 (Cun³quionh³ hmah²¹ hi³ ca³héi³ jáun² Judas ca³ti²¹ ta²¹ hlah³ hi³ ca³jmú³ jáun² ca³lí³ hlah²¹ hué³² ñí¹ jun¹ [hi³ hí¹hu²¹ zié³ lá¹]; tsá² hi³ dá² ca³tánh³ tí³ rá¹hin³ bíh¹, jmí¹:jáun² ca³niá³ héin¹ hi³ ca³hué² má¹hmái¹³. 19 Jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsá² juú² Jerusalén hi³ lí³ la³ jáun², jmí¹:jáun² ca³teh³ tsú² hué³² jáun² Acéldama, la³ cun³ niéih³ Jú¹jma² “Hué³² Jmí².”) 20 Qui¹ ñí¹ Sí² Salmos rá¹juáh³ la³ lá²:

Ñí² lí¹ cuí¹ zeh¹ hñú¹³,

ha³ lí² hin² cuí¹ lí³ zian² tsá² cuá³² ñí¹ jáun².

Ñí¹ jáun² rá¹juáh³ siáh³:

Tsá² siánh³ bíh¹ hí³ ta²¹ hi³ jmí¹ jmu² tsú².

21 “Né³² né³, zian² tsá² quiún¹ jnoh¹, tsá² má²ca³ñí³táunh¹ quiún¹ jnoh¹ ca³la³ jí³² jmái¹ hi³ ca³ngí³ Jesús quiún¹ jnoh¹, 22 la³ cun³ jmí¹ ca³zion³ jáun² hla¹ Juan² jmái² Jesús hi³ ca³la³ tí³ jmái¹ hi³ ngah³ tsú² hñu³mi³cuú². Hniah³ bíh¹ jan² tsá² hí³ hi³ tsa³náu² já¹lí¹³ quiún¹ jnoh¹ hi³ tson² bíh¹ ca³jenh¹³ Jesús.

23 Hi³ jáun² ca³chan³ tsú² gon³ tsáu², jan² tsá² hí³ lí³ hni³² hi³ jmái², jmái² tsú² Sé³², Barsabás, hi³ Justo siáh³, jí³ jan² tsá² jmái² Matías ní² siáh³. 24 Hi³ jáun² ca³liéinh³² tsú² Tí³² Juo¹³ la³ lá²:

—Hnú², Tí³² Juo¹³ jnoh¹, [Tsá² ñíh³ nú² hñu³mi³cuú²,] Tsá² cui² nú² he³ lánh³ rón³² lí³ hñu³ tsí³ tsáu², hie¹ tiá³ jnoh¹ hin² tsánh² tsá² gon³ lá² má²ca³quianh²¹ hnu² 25 hi³ lín¹³ tí³² tsá² quian³² jeh² hnu², qui¹ ca³tón³² bíh¹ Judas ta²¹ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ tso³, hi³ jáun² ñí¹ ca³tin¹ bíh¹ tsú² ngau³.

26 Jmí¹:jáun² né³ ca³chí² tsú² já¹lí¹³, jáun² Matías bíh¹ tñ³, hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹:jáun² bíh¹ ca³ngí³ tsá² hí³ hi³ lín³ tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³² quionh³ tsá² quia³jan² hí³.

2

Jmí¹ cuan¹ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²

1 Jmí¹ tí³ jmái¹ Pentecostés quioh²¹ tsá² *judíos, jmái¹ hi³ jmu² tsú² ní¹ má¹ca³tsín¹³ tu³la³quia³ jmái¹ hi³ tí³ *Jmí¹hien¹, ja³bi¹ jmái¹ jáun² ca³ngih³² uá²ja³² la³jín³² tsá² tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí². 2 Cu³diá²jan² ca³nái³² tsú² hi³ ñí¹ca³hín¹ hi³ ñí¹ja²¹ hñu³mi³cuú², la³jmí¹ ja³² chí³ tiá³ lín³² bíh¹ ñí¹ja²¹, tiá³ lín³² bíh¹ ca³hen³ hñú³ ñí¹ jmí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³.

3 Hi³ jáun² ca³jnia³ cáun² hi³ jnia³ la³jmí¹ jnia³ zih¹ sí². Zih¹ sí² jáun² ca³na³tsín³² tsáih³ chí¹ ca³la³ jín³² tsá² hi³. 4 Jmí¹jáun² ca³hi³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ ca³la³ jín³² tsá² hí³, jmí¹jáun² ca³hléh³ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³ ma³ cáun² jú¹jma² siáh³ la³ cun³ hi³ ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ hi³ hléh³² tsú².

5 Jmái¹ jáun² jmí¹ tiáunh¹ tsá² judíos já¹ juú² Jerusalén, tsá² jlánh¹ má²tí³² cuáh³² quioh²¹, tsá² já²taunh²¹ ñí¹ uóunh³ la³ tán¹ hngá¹máh³. 6 Jmí¹ ca³nái³² tsú² mah¹ jáun² né³, ca³cuú² ca³ngih³². Lí¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lí³, qui¹hliá² ca³nái³² tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² jú¹jma² quioh²¹ hi³ ná¹hleh³² tsá² hí³. 7 Jáun² ca³ja³cáun² lín³² tsí³ tsú² ñí¹ tionh¹ jáun², tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lí³. Jmí¹jáun² ca³juónh³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿Há¹ jun³juáh¹³ tsá² hín¹³ tí³ Galilea bíh¹ la³jín³² tsá² ná¹hleh³² ní²? 8 ¿Lánh³ rón³² ná¹nai³² dí² hi³ hleh³² tsú² jú¹jma² quiú¹³ dí² ma³ quin³² ma³ jaun³² dí²? 9 Qui¹ ñí¹ lá² tiauh² dí² tsá² ziaún² dí² hué³² ñí¹ hliáun³ bíh¹: tsá² Partia, tsá² Media, tsá² Elam, tsá² Mesopotamia, tsá² Judea, tsá² Capadocia, tsá² Ponto, tsá² Asia, 10 tsá² Frigia, tsá² Panfilia, tsá² Egipto jí³ tsá² Libia ní² siáh³, hué³² ñí¹ uóunh³ có³² juú² Cirene. Zian² siáh³ tsá² zian² juú² Roma hi³ má²tionh² ñí¹ lá², 11 ma³ jan² tsá² hí³ tsá² judíos, ja³bí¹ zian² ma³ jan² tsá² hí³ *tsá²cá²jo²¹ hi³ má²ca³hín¹³ jái¹³ quiú¹³ dí² tsá² judíos. Hi³ zian² siáh³ tsá² hué³² Creta ja¹ quiú¹³ dí² jí³ tsá² hué³² Arabia ní² siáh³. Tí³la³ jla³jái³² bíh¹ dí² ná¹nai³² hi³ ná¹hleh³² tsá² ní² jú¹jma² quiú¹³ ma³ quin³² ma³ jaun³² hi³ ná¹juáh²³ tsú² la³jí³² hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ jmu² Dió³²!

12 Ñí¹ tionh¹ jáun² tsú² ná¹tsá²cáun² tsí³, lí¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú², hi³ ná¹nga² tsú² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² la³ lá²:

—¿He³ dá² hnió³ juáh³ la³jí³² hi³ ná¹lí²³ ní² juáh¹³?

13 Tí³la³ ma³ jan² tsáu² lí¹ ná¹cauh³² cú²nga¹ bíh¹, hi³ ná¹juáh²³:

—¡Tsá² ná¹hein²¹ bíh¹ ní³²!

Pé¹ hleh³² jái¹³ ñí¹con² tsá² ná¹ngih³² hí³

14 Jmí¹jáun² ca³náu² Pé¹ cu³tsa³² quionh³ tán¹ quian³jan² *tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³² tsá² quionh³, hi³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—Hnoh², tsá² judíos tsá²cáu³, jí³ la³jín³² náh² tsá² tionh² náh² já¹ juú² Jerusalén lá², hniáuh³² bíh¹ lí³ ñí¹³ náh² jái¹³ lá². Jáun² né³, nié² náh² re² jái¹³ hi³ juah²¹ jná¹³ lá²: 15 Jun³juáh¹³ ná¹hein²¹ yáh³ tsá² lá² la³jmí¹ ná¹lín²³ hnoh² ní², qui¹ ta³né³² né³bí¹ má²tí³ la³ nio¹ ñu³ tí³ hu²nié² bíh¹. 16 Tí³la³ ta³né³² dá² má²ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Joel tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³² jè¹ Dió³² bíh¹, jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá².

17 La³ lá² juáh³ Dió³²:

Ñí¹ má¹tí³ ñí¹ táuh³ jmái¹, zein²¹ jná¹³ Jmí²chí³ joh² ñí¹con² la³jín³² tsáu².

Má¹jáun² lí³ tin² tsá²mi³ tsá²ñuh² jónh³² hnoh² hi³ hléh³² jái¹³ hi³ cue¹ jná¹³ hñu³ tsí³.

Má¹jáun² tí²¹ hó¹ñí¹ tsá² tsá¹ñú¹ hi³ jnia³ jeinh²¹ he³ cáun² hie³² Dió³²,

ja³bí¹ tsá² má²lieih²¹ siáh³ jie³ jui³² qui³ ziu³.

18 Má¹jáun² zein²¹ jná¹³ Jmí²chí³ joh² ñí¹con² tsá²mi³ tsá²ñuh², *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh² jná¹³,

jáun² tsá² hí³ lí³ tin² ngái³² jái¹³ hi³ cue¹ jná¹³ hñu³ tsí³.

19 Hi³ ja³bi¹ hie¹³ jná¹³ siáh³
chi³cuú² cáun² hi³ tsa³cáun²
tsí³ tsáu²,

ji³ tí³ hué³² ní² jmu¹ jná¹³ lí²¹
cun³quionh³ jmi², sí² ní², ji³
mí²ñí¹ hñé² ní² siáh³.

20 Má¹jáun² nieh¹³ hiú²,
hi³ jnia³ siáh³ zih² la³jmi¹ jnia³ jmi²,
ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmái¹ chu²¹
jmái¹ jueh³² quioh²¹ Tí³²
Juo¹³ dí².

21 Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² téh³
Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí² lí¹³ liáun³.

22 "Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá²cáu³,
tsá² ziaun² dí² hué³² *Israel lá²,
niéi² náh² hi³ juanh²¹ jná¹³ lá².
Ca³lí³ lin¹ hi³ Jesús Tsá² ja³ juú²
Nazaret jmi¹ lín³ jan² Tsá² ca³hiáu³²
Dió³² cun³quionh³ la³ji³² hua³jueh³²
ji³ lí²¹, ji³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³
ca³jmu³ Dió³² cun³quionh³ hi³ dí²
ja¹ quián¹³ hnoh²; má²ná¹ñíh¹ bíh¹
hnoh² hi³ la³ jáun² lí³. 23 Tí³la³ la³
cun³ jmi¹tin² máh³ jmi¹ má²ca³lín¹³
Dió³² hi³ jienh³ Jesús ní¹con² hnoh².

Jmí¹jáun² né³ cun³quionh³ cuá² ta³
tsá² hláih¹ tsá² hon² bíh¹ ca³jngih³²
náh² tsú² hi³ ca³ton³ náh² crei²¹.

24 Tí³la³ Dió³² né³, ca³jmu³ hi³
ca³jenh¹³ Jesús, ca³liáu³² tsú² Dió³²
ní¹con² hi³ cú² hi³ uóu³² quioh²¹

hmú³², qui¹ cun³ tiá² jmí¹ ca³tin¹
bíh¹ hmú³² hi³ zanh³ tsú² tiá³ hj³
tson³. 25 Qui¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹

ca³chá³ jái¹³ hi³ ca³hléh³ Jesús jmí¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

Jná¹³ ca³je³² hi³ Juóu³² jná¹³
chí¹ján³ jmái¹ ca³la³ jí³² ñí¹
hó²¹ñi³²,

hi³ hi³ zenh² tí³ cuá² chu²¹ quion²¹
jné¹³,

hi³ jáun² tiá² hi³ lí¹³ ní¹con² jná¹³.

26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³lí³
hiú² tsin³² jná¹³,

hi³ ca³jmu³ jná¹³ tsa¹ lín²¹,

hi³ ca³ta³no¹ siáh³ cáun² tsin³² jná¹³
ca³tí²¹ la³ cun³ hi³ má²hen²
jáun² tsin³²,

uá¹jinh¹ lín³ jná¹³ jan² tsá² ngú³;

27 qui¹hliá² tiá² táunh¹ yáh³ hnú²
jmi²chí³ quion²¹ jná¹³ ja¹
hla¹ má¹jáun²,

hi³ sa³jun³ cuéh¹ hnú² siáh³ jái¹³ hi³
sánh³² jná¹³ Tsá² chun¹ ná¹
ñí¹con² hnú².

28 Ca³hie¹ hnú² jná¹³ jui³² lánh³
rón³² lí¹³ zian² jná¹³,

hi³ jmúh¹³ hnú² siáh³ hi³ lí¹³ hiú²
tsin³² jná¹³ ní¹ má¹ta³zanh¹
jné¹³ siáh³ ñí¹ hó²¹máh¹
hnú².

29 Jmí¹ ca³táuh³ jái¹³ ní² né³,
ca³juáh³ siáh³ Pe¹ la³ lá²:

—Hnoh² tsá²cáu³, hnó³² jná¹³
hléh¹³ cú²na²¹ lín²¹ hi³ ca³tin¹
hla¹ Dá²vi²¹ hí³, tsá²haun³² jméi²
dí¹hio³ ñú¹deh³ dí². Tsá² hí³ jun³
bíh¹ hi³ jái¹haun³, la³ tí³ ta³ne³²

lin¹ tá²hón³² quioh²¹ hla¹ hí³ ñí¹
lá². 30 Hla¹ hí³ jmí¹ lín³ tí³² jē¹

Dió³², hi³ jmí¹ ñi³² tsú² hi³ Dió³²
ca³jmu³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ hi³ lí³zian²
jan² jón²zih¹ jón²cho¹, hi³ cuá³²

cuá¹ho² jái¹³ la³jmí¹ ca³cuá³ hnga²
dí² hi³ cuá¹lín³ re²¹. 31 Hi³ jáun²
hla¹ Dá²vi²¹ hí³ ca³lí³ ñi³² jmí¹tin²

cáun² hi³ né³bí¹ lí¹³, ca³juáh³ hi³
jenh¹³ Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun²
tiá² tá¹cua¹³ yáh³ jmí²chí³ quioh²¹

tsú² ja¹ hla¹, hi³ sa³jun³ sáh³² siáh³
ngú³ quioh²¹. 32 Tsá² hí³ bíh¹ Jesús,
Tsá² ca³jmu³ hí³ Dió³² hi³ jenh¹³, hi³

jáun² la³jái³² jnoh¹ náu¹³ jái¹³ hi³
tson² bíh¹ lí³ la³ jáun². 33 Hi³ jáun²
jmí¹jáun² ngah³ tsú² hi³ ca³ta³cua¹³

siáh³ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³²
Jméi². Jmí¹jáun² ca³hián¹³ tsú²
Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³cuen³ Jméi²

la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmu³ jmí¹tin².
Hi³ má¹lí³² jáun² né³ cuen³ tsú²
siáh³ jnoh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hí³.

Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hi³ bíh¹
má²lí²jmu³ la³jí³² hi³ má²lí²jieh³
hnoh² jí³ hi³ má²lí²niéih² hnoh²

ní². 34 Uá¹jinh¹ tiá² má²ngah³² hla¹
Dá²vi²¹ hñu³mi³cuú² jmí¹tin², ti³la³
ca³juáh³ bíh¹ tsú² la³ lá²:

Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záih³ Tí³²
Juóu³² jná¹³:

Tí³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³
35 tá¹la³ jmu¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hau²
hnú² hi³ lín³ la³jmí¹ lí³ cáun²
jli²¹ [hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá²
quien²] hi³ ná¹tsin¹ tanh¹
hnú².

La³ ní² bíh¹ lí³ jái¹³ hi³ ca³chá³ hla¹
Dá²vi²¹.

36 Hi³ jáun² la³jái³² dí² tsá² Israel,
cu³ti³ hniáuh³² lí³ né¹ dí² hi³ tson²
Jesús Tsá² ca³ton³ hnoh² hi³ crei²¹,
ca³hiáu³² Dió³² bíh¹ tsú² hi³ hau³
jái¹³ hi³ lín¹³ tsú² Cristo Juo¹³ dí².

37 La³ cun³ jmí¹ ca³nái³² tsá²
ná¹ngih³² hí³ jái¹³ jáun² né³,
hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³
tsú², jmí¹jáun² ca³ngáih³ tsú² Pé¹
quionh³ tsá² quian³jan² ñí¹ hná¹
jáun², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Reh², ¿ha³ bí¹ lánh³ jmú¹³
jnoh¹?

38 Hi³ jáun² ca³ngái³ siáh³ Pé¹ hi³
ca³juáh³:

—Cuí¹ cha³conh² honh² náh² tso³
quián¹³, hi³ cuí¹ zaun²¹ náh² siáh³
jmái² hi³ jan² hi³ jan² hi³ lin¹ hi³
má²hain²¹ náh² ti³ con² Jesús Tsá²
lín³ Cristo, hi³ jáun² Dió³² chin¹³ tsí³
tso³ quián¹³ hnoh²; má¹jáun² né³
cuen³ Dió³² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con²
hnoh². 39 Jái¹³ ní² dá² ca³jmú³ Dió³²
hi³ ca³tin¹ hnoh² bíh¹ jí³ jónh³²
hnoh², jí³ ca³la³ jín³² tsá² tiáunh¹ ñí¹
uóunh³ siáh³, la³ cun³ la³jánh³ dú¹
tsá² hnió³ Dió³² Juo¹³ jnoh¹ téh³.

40 Hliáu³ bíh¹ jái¹³ siáh³ siáh³
ca³hli³ ca³liéinh³² Pé¹ tsá² hí³. Hi³
ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—iLion¹ náh² hmóu³² ca³ti²¹ hi³
ma³tson¹³ jáun² Dió³² tsá² hláih¹
tsá² hon² zian² ta³né³²

41 Hi³ jáun² né³, la³jín³² tsá²
ca³taunh³ ta²¹ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun²

Pé¹ cáun³ jmái². Jáun² la³ cun³
jmí¹jáun² bíh¹ ca³juóun³ tsá² tanh²
ta²¹ Dió³² cónh³¹ hni³² mei²¹ tsáu².
42 Jáun² la³jín³² jáun² tsá² hí³ ca³cué³
jmái¹ quioh²¹ hi³ ca³nái³² la³jí³²
jái¹³ hi³ ca³hie³ *ti³² tsá² quian³²
jë¹ Dió³², hi³ ca³ma³qui³ ma³háun³
tsú² má²tún² hmóu³²; hi³ ca³ngih³²
tsú² siáh³ hi³ jmu³ má³² hi³ cuh³
*hí³ cuú²miih²¹, jí³ hi³ liéinh³² siáh³
Dió³² cu³li²¹.

He³ lánh³ ca³ma³zian² tsá²
ca³tanh² ta²¹ Jesús jmí¹ la³ñí¹

43 La³jín³² tsáu² bíh¹ ca³ja³cáun²
tsí³ hi³ ca³jmú³ ti³² tsá² quian³²
jë¹ Dió³² hua³jueh³² jí³ lí²¹ ní².
44 Jí³lin² tsá² ca³taunh³ hi³ ta²¹
ca³taunh³ re² lín³², hi³ ca³tsóh³ tsú²
he³ zia³² quioh²¹ ñí¹con² tsá²ján²
tsá²ján². 45 Hi³ ca³hnái³ tsú² hi³
jmí¹ zia³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³tsóh³
tsú² quie³ ní¹juáh³ ha³ cónh³ lí³
hniáuh³² quioh²¹ la³ ma³ quin³²
ma³ jan³² tsú². 46 Jmái¹ ca³la³ jí³² tí²
ngih³² tsú² cuáh³² chin¹ quioh²¹ tsá²
judíos, hi³ ja³bí¹ la³ jáun² tí² ngih³²
tsú² siáh³ hñú¹³ rainh²¹, hi³ jáun²
ca³la³ hiún² lín³² tsí³ tsú² tí² tiánh²³
cu³li²¹ hi³ jmu² má³², hi³ ná¹tioh³
re² tsí³, 47 hi³ ca³ma³quien² tsú² siáh³
Dió³². La³jín³² tsáu² ca³lín¹³ hi³
chun¹ tsá² hí³, hi³ jáun² Dió³² Juo¹³
tsú² ca³jmú³ hi³ tsá²li³juóun³² tsá²
má²ca³tin¹ hi³ liáu³.

3

Lan³ jan² tsá² hliánh²

1 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² cáun²
jmái¹ ngau³ Pé¹ quionh³ Juan²
cuáh³² chin¹ quioh²¹ tsá² *judíos
cun³ la³ nio¹ hni³² tí³ ca³hláu³,
quí¹ o¹rá¹ jáun² jmí¹ tan² tsáu² hi³
liéinh³² Dió³². 2 Cáun² ho³hñú¹³
cuáh³² jáun², ñí¹ jmí¹ téh²³ tsú²
Ho³hñú¹³ Chú³² Jniá³, jmái¹ ca³la³
jí³² tí² tsá²chan³ tsáu² jan² tsá²
má²hliánh² la³ cun³ jmí¹ ca³li³zian².

Ñí¹ jáun² tí² mí³² tsá² hliánh²
 hí³ cú¹dáin³ quioh²¹ tsá² tónh³²
 cuáh³². ³ Jmí¹ ca³jien³² jáun² tsá²
 hliánh² hí³ Pé¹ quionh³ Juan² hí³
 má²hí¹taunh³² cuáh³², jáun² ca³mí³
 dí² cú¹dáin³. ⁴ Hí³ jáun² ca³jie³
 Pé¹ quionh³ Juan² tí³ ñí¹ cuá³
 tsá² hliánh² hí³, hí³ jáun² Pé¹ né³
 ca³záih³ tsá² hliánh² hí³:

—iSá¹ñí² jie¹ tín² jnoh¹!

⁵ Hí³ jáun² tsá² hliánh² hí³ né³
 ca³jie³ chí¹tiá³ ñí¹, qui¹ jmí¹ lín²³
 tsú² hí³ jmí¹ cué²¹ tsá² hí³ ca³lá²
 cú¹dáin³. ⁶ Tí³la³ Pé¹ né³, la³ lá² bíh¹
 ca³juáh³:

—Tiá² zia³² yáh³ *cú¹tiáu² sa³jun³
 cú¹mí¹niau²¹ hí³ lí¹³ cué¹³ jná¹³
 hnú², tí³la³ la³ cun³ hí³ zia³²
 quion²¹ jná¹³ lí¹³ bíh¹ cué¹³ jná¹³.
 Cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesu-
 cristo Tsá² Nazaret juanh³² jná¹³,
 náu², ngí¹.

⁷ Hí³ jáun² Pé¹ ca³zanh³ cuá² chu²¹
 quioh²¹ tsá² hí³ hí³ ca³zion³ dí²
 tsú². Jáun² la³juí³² ca³lí³ pin³ mí³
 záin³² ta³ tsú² la³ má²quionh³ tá¹
 cáun² ta³ tsú². ⁸ Jáun² tsá² hliánh²
 hí³ ca³náu² hí³ ca³zih³ tiá³ ta³ hí³
 ca³ma³líáu³² ngí³², hí³ jáun² cu³lí²¹
 taunh³ tsú² cuáh³² jáun². Hiún² tsí³
 tsú² ngau³ ca³lá³ hí³ rú² hí³ háin²³,
 hí³ tsah³ lín³², hí³ má²hí¹má²quien²
 Dió³². ⁹ Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ ñí¹
 jáun² ca³jie³ hí³ má²ngí³² tsá² hí³ hí³
 má²hí¹má²quien² Dió³². ¹⁰ Hí³ jáun²
 jmí¹ ca³lí³tsin² tsú² hí³ tsá² hí³ bíh¹
 tsá² jmí¹ cua³² ho³hñú¹³ cuáh³² ñí¹
 téh²³ tsú² Ho³hñú¹³ Chú³² Jniá³ hí³
 jmí¹ mí³² cú¹dáin³, jáun² ca³ja³cáun²
 lín³² tsí³ tsú²; lí¹ tiá² ñí³² he³ jmu³
 bíh¹ tsú² lí³.

Pé¹ hleh³² jái¹³ ñí¹ he¹ ñí¹hñú³ hí³
 ca³jmú³ hla¹ Salomón

¹¹ Jáun² tsá² hliánh² má²lain³² hí³
 né³ jmí¹ má²dí¹zianh² Pé¹ quionh³
 Juan² ñí¹ lí³ ñí¹hñú³, ñí¹ juáh³

tsú² jáun² “Quioh²¹ Salomón”; hí³
 jáun² juóun³² tsáu² cua³tú¹ cua¹lín³
 ñí¹ jáun² hí³ ca³ja³cáun² lín³² tsí³.
¹² Jmí¹ ca³jien³² jáun² Pé¹ tsá² hí³
 ca³juáh³:

—Hnoh², tsá² ziáun² dí² hué³²
 *Israel lá², ¿he³ láih³² sa³ jlánh¹
 tsá²cáun² honh² hnoh² hí³ ca³tin¹
 tsá² jmí¹ hliánh² lá²? ¿He³ láih³²
 ná¹jie¹ hnoh² jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹
 hí³ tá² jnoh¹ bíh¹, ho³ hí³ chun¹
 jnoh¹ hmóu³², hí³ jáun² má²lain³²
 tsá² jmí¹ hliánh² lá²? ¹³ Dió³²
 Juo¹³ jmé² dí¹hio³ ñú¹deh³ bíh¹
 dí², la³ cun³ hla¹ Há²bran²¹, hla¹
 Isaac, jí³ hla¹ Jacob, hnga² Dió³² hí³
 bíh¹ má²í²ma³lí²¹ hí³ quien² Jesús
 Tsá² lín³ quian²¹ tsú². Jesús hí³
 dá² ca³ñí¹jan³² hnoh² ñí¹ hó²¹ñí¹
 tsá²tan²¹, hí³ ca³hna³ náh². Hí³
 uá¹jinh¹ Pilato jmí¹ hnió³ lión³²
 Tsá² hí³, tí³la³ hnoh² má¹ná¹, tiá²
 ca³lí³hnauh² yáh³ náh². ¹⁴ Ha³ tiá²
 ca³lí³hnauh² yáh³ hnoh² lion¹ jan²
 Tsá² chun¹ Tsá² cuá¹chan¹ ñí¹con²
 Dió³², tí³la³ hnoh² dá² ca³hiú¹
 ca³míh¹ hí³ liáun³ jan² tsá² jngih²
 tsáu² bíh¹. ¹⁵ Hí³ jáun² hnoh²
 dá² ca³jngih³² bíh¹ náh² Tsá² lín³
 mí¹ziah²¹ pí³ hí³ lí¹³ zian² dí²; tí³la³
 Dió³² né³ ca³jmú³ hí³ ca³jenh¹³ tsú²
 ja¹ hla¹. Hí³ jáun² jnoh¹ né³ cue³²
 jú¹ tson² hí³ tson² bíh¹ la³ jáun²
 lí³. ¹⁶ Hí³ jáun² tsá² hliánh² lá², tsá²
 jmí¹ cuóun²¹ náh² hí³ jmí¹ jien¹ náh²
 tián³, má²lain³² bíh¹ qui¹ cun³ñí¹
 hí³ lí²chá³² cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús.
 Cun³quionh³ hí³ tanh²³ jnoh¹ ta²¹
 Jesús, hí³ jáun² ta³né³² né³ má²jien¹
 náh² tsá² lá² hí³ má²chun¹, hí³
 má²pin³.

¹⁷ ”Má²ño¹ jná¹³ reh² hí³ hnoh²
 bíh¹ ca³jmuh³ cáun² hí³ tiá² ñíh¹
 quiúnh¹ náh² la³jín³² tsá² ná¹chín¹
 joh² náh² jmí¹ ca³jngih³² náh² Jesús.
¹⁸ Tí³la³ la³ jáun² bíh¹ ca³ma³tí³²
 Dió³² la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³juáh³

jmí¹tin² lín³² cun³quionh³ tsá²
 ca³lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³², hí³ ca³juáh³
 tsú² jáun² hí³ ca³tin¹ bíh¹ Tsá² lín³
 Cristo ma³tso² tsí³. 19 Hí³ jáun² tí¹
 jéinh¹ náh² jmí¹ honh², jinh¹ náh²
 tí³ ñí¹con² Dió³², jáun² Dió³² hin³
 tso³ quián¹³ náh², hí³ jáun² Dió³²
 Juo¹³ dí² jmu³ hí³ tinh²¹ honh² náh²,
 20 hí³ zen³ tsú² siáh³ Jesús, Tsá²
 ca³hión³² tsú² hí³ la³ cun³ jmí¹tin²
 lín³² hí³ lín¹³ Cristo ñí¹con² hnoh²,
 21 Tí³la³ hniáuh³² bíh¹ cuá³² tūn²
 Jesús hí³ hñu³mi³cuú² ca³la³ ñí¹
 cá¹chó²¹ jmáí¹ hí³ jmóuh³² Dió³²
 hmai²¹ ca³la³ jí³² hí³ zia³², rón³² la³
 cun³ lí³ jái¹³ hí³ ca³jmú³ tsú² jáun²
 cun³quionh³ tsá² ca³lín³ tí³² jē¹ tsú².
 22 Uá¹la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³juáh³ hla¹
 Moisés, jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
 “Ja¹ tsá² renh² hnoh² bíh¹ zion³
 Dió³² jan² tsá² hau³ jái¹³ hí³ lín¹³ tí³²
 jē¹ Dió³² ñí¹con² hnoh², jái¹³ la³ ho²
 jná¹³ lá². Jáun² hniáuh³² náh¹³ bíh¹
 hnoh² ca³la³ jí³² he³ jái¹³ hí³ juáh³
 tsá² hí³. 23 Quí¹ la³ lá² lí³ ní¹juáh³
 tsá² tiá² jmu² nieh³, Dió³² dá² hin³
 bíh¹ tsá² hí³ ja¹ tsá² quionh³”.

24 “La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³
 hla¹ Sá²mie²¹, jí³ ca³la³jín³² tsá²
 ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² ñí¹ hná¹
 jáun², hí³ tson² bíh¹ la³ chau²¹ jmáí¹
 hí³ lí¹³ la³ jáun². 25 Hnoh² bíh¹ tsá²
 ca³tin¹ hí³ hiáuh³ la³ cun³ jái¹³ hí³
 ca³jmú³ jáun² Dió³² cun³quionh³ tsá²
 ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ tsú², ca³tin¹ hnoh²
 bíh¹ jái¹³ hí³ má²ná¹re², la³ cun³
 jái¹³ hí³ lí³ jmí¹ ca³tanh² jáun² Dió³²
 nió³² quionh³ hla¹ renh² hnoh²
 tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³ jmí¹tin², la³
 cun³ jái¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² Dió³²
 ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹, hí³ ca³juáh³
 jáun² la³ lá²: “Cun³quionh³ jon³zih¹
 jon³cháuh³ hnú² bíh¹ lí¹³ lí³mieh² la³
 ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsá² zian²
 tá¹ cáun² hngá¹máh³”. 26 Hí³ jáun²
 dá² jmí¹ ca³zion³ Dió³² Tsá² lín³ hí³

quian²¹ tsú², ñí¹con² hnoh² bíh¹ tín²
 ca³zen³ Dió³² Tsá² hí³ hí³ ma³mieh²
 tsú² hnoh² cun³quionh³ hí³ tí³ jenh³
 tsú² hnoh² ma³ quin³² ma³ jan³²
 náh², hí³ jáun² tiú²uú² jmúh¹³ náh²
 tso³.

4

Má²jan² tsú² Pé¹ jí³ Juan² ta³ ñí¹
 tsá²tan²¹

1 Tá¹la³ dí¹hleh³² jáun² bíh¹
 Pé¹ quionh³ Juan² ñí¹con² tsá²
 ná¹ngih³² hí³, ca³cua³taunh²¹ tsá²
 ná¹lín³ mí²tsáu², quionh³ tsá²
 cuá¹lín³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²ta³
 mí²tsáu², tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³
 cuáh³² chín¹ jí³ tsá² cu³ nió³ téh²³
 tsú² *saduceos. 2 Tsá² hí³ ca³mih³
 tsí³ quí¹hliá² hleh³² Pé¹ jí³ Juan²
 hí³ ca³jenh¹³ bíh¹ Jesús, hí³ jáun²
 la³ jáun² má²lín¹ hí³ la³ jenh¹³ bíh¹
 siáh³ tsá² má²ca²tsan³. 3 Hí³ jáun²
 ca³jan³ dí² tson³ hí³ ca³ñí¹tionh¹³
 dí² cú² nie² hñu³mí¹ñí², quí¹hliá²
 má²ca³hláu³ bíh¹. 4 Tí³la³ juóun³²
 lín³² bíh¹ tsá² má²lí²nié¹³² hí³ jái¹³
 ca³taunh³ ta²¹, jmí¹jáun² ca³lí³tín³
 tsá² cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³
 tsá²ñuh².

5 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³ngih³²
 tsá² ná¹chín¹ tsá² *judíos já¹ juú²
 Jerusalén, quionh³ tsá²daun³² tsá²
 ná¹ñí¹ juú², jí³ tí³² liei²¹ ní². 6 Ja¹
 jáun² jmí¹ zenh² Anás tsá² jmí¹ lín³
 mí²tsá² hien¹, Caifás, Juan², Lí²ján¹
 ní² siáh³, jí³ ca³la³ jín³² tsá² cá²
 mí¹zionh² tsá² zia³² jái¹³ ñí¹con²
 hí³ lín¹³ mí²tsá² hien¹. 7 Jáun²
 ca³ñí¹quión²¹ tsú² Pé¹ quionh³
 Juan² hí³ ca³chan³ dí² chu³jo² ja¹
 ñí¹ ná¹ngih³² dí² jáun², hí³ ca³ngáih³
 dí²:

—¿Hin² héih³² quioh²¹ ca³jmu³
 hnoh² la³ jáun², ha³ jinh¹ hian³
 náh² jái¹³?

8 Tí³la³ Pé¹ né³, ca³la³ hí³ canh²
 Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ ca³ngái³,
 hí³ ca³juáh³:

—Hnoh² tsá² ná¹ chí¹ ná² hué³²
 *Israel lá², jí³ hnoh² tsá² daun³²,
 9 hnoh² la³ má² ca³ cuú² ca³ ngih³²
 ná² hi³ cánh¹ ná² jú¹ tson² ñí¹ con²
 jnoh¹ ca³ ti²¹ cáun² hi³ chu²¹ hi³
 ca³ lí³ ñí¹ con² tsá² jmí¹ hliánh² lá²,
 hi³ he³ lánh³ rón³² ca³ lan³ tsú²;
 10 jáun² né³, cui¹ lí³ ñí¹³ hnoh² jí³
 ca³ la³ jí³ lín² tsá² Israel ñí¹ hná¹ ní²
 hi³ cun³ quionh³ héih³² quioh²¹ Jesu-
 cristo Tsá² Nazaret bí¹ lan³ tsá²
 jmí¹ hliánh² lá², Jesús Tsá² ca³ ton³
 hnoh² hi³ crei²¹; tí³ la³ Dió³² má¹ ná¹,
 ca³ jmú³ hi³ ca³ jenh¹³ tsú². 11 Tsá²
 hi³ jmí¹ lín³ la³ jmí¹ lí³ cá² má³ quín¹
 hi³ tiá² jéih³² tsá² ná¹ lín³ tí³² hiah³²,
 tí³ la³ ta³ né³² lí³ cá² má³ quín¹ hi³
 jlánh¹ bí¹ quien², quín¹ hu²¹ cuoh¹
 hiah³². 12 Cu³ tí³ tiá² hin² zian² hí¹
 jan² tsá² siánh³ hi³ lí¹³ liáu³² dí².
 Qui¹ tiá² tsá² siánh³ ca³ cuen³ yáh³
 Dió³² ñí¹ hué²¹ lá² hi³ te¹³ jnoh¹
 liáu³².

13 Jmí¹ ca³ jie³ jáun² tsá² tan²¹
 hi³ hi³ jlánh¹ tiá³ nio² tsí³ Pé¹ jí³
 Juan², jí³ jmí¹ ca³ lí³ ñí³² dí² siáh³
 hi³ tiá² hliáu³ sí² la³ ca³ má³ tin³²
 yáh³ tsú², hi³ tsá² lí¹ tsáu² bí¹ hí³,
 hi³ jáun² ca³ ja³ cáun² bí¹ tsí³ tsú².
 Jmí¹ jáun² ca³ lí³ tsin² tsú² hi³ tsá² hi³
 ca³ lí³ tin² cun³ ñí¹ hi³ ca³ ñí³ táunh¹
 quionh³ Jesús bí¹. 14 Ja³ bí¹ ja¹
 jáun² jmí¹ zenh¹ tsá² jmí¹ hliánh²
 hí³, hi³ jáun² lí¹ tiú² uú² ñí³² he³
 juáh³ bí¹ tsú² lí³. 15 Jmí¹ jáun²
 ca³ huen³ tsú² tsá² hí³ cu³ tiá³ cheih³²
 tá¹ la³ ca³ juu³ ca³ hlénh³ dí² hmóu³²;
 16 hi³ ca³ juónh³ la³ lá².

—¿He³ lánh³ jmú¹³ dí² ñí¹ con²
 tsá² ñuh² ní² juáh¹³? Qui¹ tson² bí¹
 la³ ca³ jmú³ tsá² ní² cáun² hua³ jueh³²,
 hi³ jí³ lín² bí¹ tsá² zian² já¹ juú²
 Jerusalén lá² má² ná¹ ñí³², hi³ jáun²
 tiú² uú² lí¹³ yáh³ juáh¹³ jnoh¹ hi³
 tiá² tson². 17 Hi³ la³ cun³ tiá²
 tsa³ cuón² já¹³ ní² ñí¹ uónh³ né³,
 hniáu³² juénh¹³ bí¹ dí² tsá² ní², hi³

jáun² lí³ cóh³² tsú², hi³ jáun² ta³ né³²
 tí³ chí¹ ján³ tiú² uú² hlén³² tsú² hi³
 ca³ tin¹ Jesús.

18 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ teh³ dí² siáh³
 ñéih³ hi³ ca³ záih³ dí² la³ lá²:

—¿Cónh³ tiá² hniáu³² hlén¹³
 hnoh², ho³ hi³ má¹ tin¹³ hnoh² tsáu²
 hi³ ca³ tin¹ Jesús!

19 Tí³ la³ Pé¹ ca³ ngái³ quionh³
 Juan²:

—Hniáu² ná² tín² re² honh²
 ní¹ juáh³ ca³ ti²¹ hi³ taunh¹³ jnoh¹
 tín² ta²¹ hnoh² cha³ jmí¹ tanh¹³
 jnoh¹ ta²¹ Dió³². 20 Tí³ la³ jnoh¹
 má¹ ná¹, cun³ tiá² lí¹³ bí¹ chá¹³
 jnoh¹ tí³ có³², hi³ juáh¹³ hi³
 tiá² hlén¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³
 má² ca³ neh²¹ jí³ hi³ má² ca³ ná¹³.

21 Jáun² tsá² hí³ ca³ hléh³ siáh³ jú¹
 cáu², hi³ jáun² cáun² lí¹ ca³ líón³² bí¹
 dí² tsú² ta³ tiá² lín¹ hi³ ca³ lí³ re²;
 qui¹ tiá² ca³ choh¹³ yáh³ tsú² he³
 lánh³ ma³ tson¹³ tsá² hí³, qui¹ ca³ la³
 jín³² bí¹ tsáu² jmí¹ ná¹ má² quien²
 Dió³² cun³ ñí¹ hi³ má² lí³² la³ jáun².
 22 Qui¹ lí³ cun³ tun³ ló³² mii² máh³
 jmí¹ má² hún¹ tsá² jmí¹ hliánh² hi³
 jmí¹ lain²¹ cun³ quionh³ hua³ jueh³².

*Tsá² reh² mí³² pí³ ñí¹ con² Dió³²
 (Hechos 2:1-4)*

23 Jmí¹ má² ca³ liáu³ jáun² Pé¹
 quionh³ Juan² ja³ tanh²¹ tí³ ñí¹
 tionh¹ tsá² quionh³, hi³ jáun²
 ca³ chá³ tsú² ca³ la³ jí³² la³ cun³
 hi³ má² lí² juáh³ jáun² tsá² ná¹ lín³
 mí³ jmú³ la³ má² quionh³ tsá² daun³².
 24 Jmí¹ má² lí² nie³² tsú² já¹³ jáun²
 né³, jí³ lín² bí¹ tsú² ca³ líéinh³² Dió³²
 cu³ tsa³², hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³² Juo¹³ jnoh¹, hnú²
 bí¹ Dió³² Tsá² ca³ jmuh³ ca³ la³
 tán¹ la³ cu³ la³ juéh³ mí³ cuú² jí³
 ca³ la³ jí³² hi³ zia³². 25 Hla¹ Dá² ví²¹
 jmé² dí¹ hio³ ñú¹ deh³ jnoh¹, tsá²
 jmí¹ lín³ hi³ quian²¹ hnú², ca³ hléh³
 chá³ hnú² cun³ quionh³ pí³ quioh²¹

Jmí² chí³ Chun¹ jmí¹ ca³juáh³ tsú²
jáun² la³ lá²:

¿He³ láih³² jlánh¹ tiá³ siaun³²
ñi³ táunh¹ tsá² zian² ñi¹ hué²¹
lá²,

hi³ má² cú¹ má² ren²¹ tsú² jái¹³ tiá²
quien²?

26 Tsá² ná¹ chín¹ ñi¹ hué²¹ lá²
ca³ cuú² ca³ ngih³²,

ca³ cuú² ca³ jenh² tsá² ná¹ ho² jái¹³,

hi³ jmí¹ hnió³ tsú² jmu³ hniéi²
ñi¹ con² Dió³² jí³ ñi¹ con²
Cristo Tsá² cuá¹ hiáun¹ joh¹
Dió³² ní² siáh³.

27 "Qui¹ tson² bíh¹ já¹ juú² lá²
ca³ ngih³² re²¹ Herodes quionh³
Poncio Pilato, *tsá² cá² jo²¹, jí³ tsá²
ziáun² jnoh¹ hué³² Israel lá² ní²
siáh³, hi³ ca³ tiánh³ cá² hon³ hi³
jmu³ hian² tsí³ ñi¹ con² Jesús Tsá²
cuá¹ chan¹ hi³ lín³ quian²¹ hnú²,
Tsá² ca³ hion¹ hnú² hi³ hi³ lín¹³
Cristo. 28 Cun³ ñi¹ hi³ hnú² Tsá²
cú² juen² nú², hi³ jáun² la³ jí³²
tsá² hí³ cáun² ca³ jmú³ la³ cun³
hi³ ca³ lín¹³ hnú² jmí¹ tin² hi³ ha³
lánh³ ca³ tí²¹ lí¹³. 29 Jáun² hnú²
Juo¹³ jnoh¹, jiah³ dúh¹ taunh² tsú²
jnoh¹ hú¹ mu³ héih³², jáun² ñi¹ con²
hnú² mi³² jnoh¹, jmu³ bíh¹ hnú²
hi³ niau²¹ tiá³ tsí³ jnoh¹ hi³ hléh¹³
jnoh¹ jái¹³ quián¹³ hnú², jnoh¹ tsá²
láí³ jnoh¹ *tsá² má² ná¹ hlánh¹ joh²
hnú². 30 Tin³² tiá³ hnú² cuonh²
tsá² tsáun¹ hi³ jáun² lan¹³, hi³ cuéh¹
nú² siáh³ jái¹³ hi³ lí³ hua³ jueh³²
jí³ lí²¹ ní² ca³ la³ cun³ quionh³ héih³²
quioh²¹ Jesús Tsá² hien¹, Tsá² lín³
quian²¹ hnú².

31 Jmí¹ má² lí² liéinh³² tsú² jáun²
Dió³² né³, ca³ jéih³ hñú³ ñi¹ jmí¹
tionh¹ tsú², jáun² ca³ la³ jí³ lín² tsá²
hí³ ca³ cónh³² Jmí² chí³ Chun¹ hñú³
tsí³, jmí¹ jáun² ca³ ta³ no¹ tiá³ tsí³ tsú²
hi³ hléh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³².

Jmu² tsá² reh² hi³ quioh²¹ cá² re²
la³ jí³² hi³ zia³² quioh²¹

(Hechos 2:42-47)

32 La³ jí³² tsá² ca³ taunh³ hí³
ta²¹ ca³ juónh³ cú² re², hi³ cáun²
má² ná¹ tioh³ tsí³; hí¹ jan² tsá² hí³ tiá²
ca³ lí³ hniá¹ hí³ lí³ quioh²¹ hnga²
hi³ zioh², tí³ la³ jí³ lín² bíh¹ tsú²
ca³ lí³ quioh²¹ hi³ jmí¹ zioh² jáun².
33 Hí³ jáun² ca³ la³ hí³ pin³ lín³² bíh¹
jái¹³ quioh²¹ *tí³² tsá² quian³² hí³ jé¹
Dió³² ca³ cue³ jú¹ tson² la³ má² cue³²
jáun² hi³ tson² bíh¹ ca³ jenh¹³ Jesús;
hi³ jáun² Dió³² ca³ ma³ hé² ma³ mieh²
lín³² ca³ la³ jí³ lín² tsá² hí³. 34 Hí¹ jan²
yáh³ tsá² hí³ tiá² hí³ jmí¹ lí² hniáu³²
quioh²¹, qui¹ jí³ lín² tsá² jmí¹ zia³²
tun³ hni³² hñú³ quioh²¹ ho³ lá² dá²
hué³², ca³ qui³ ca³ hnah³ bíh¹ hi³
jáun² quioh²¹, jáun² tí² ñi³ quiaun¹³
tsú² quie³ jáun², 35 hí³ tí² cha³²
tsú² jo³ cuo² tí³² tsá² quian³² hí³ jé¹
Dió³², hi³ jáun² tsá² hí³ tí² sóh²³
quie³ jáun² ní¹ juáh³ ha³ cónh³ lí³
hniáu³² ñi¹ con² ma³ quin³² ma³
jan³². 36 La³ jáun² bíh¹ ca³ jmú³
jan² tsá² ca³ lí³ zian² hué³² Chipre,
tsá² jmí¹ jmái² Sé³², jan² jón² zih¹
jón² cho¹ hla¹ Leví, tsá² ca³ teh³ tí³²
tsá² quian³² hí³ jé¹ Dió³², Bernabé,
la³ cun³ niéih³ "tsá² má² hon³ tsáu²".
37 Tsá² hí³ ca³ hnah³ hué³² quioh²¹,
hi³ jáun² quie³ jáun² ca³ chá³ tsú²
jo³ cuo² tí³² tsá² quian³² hí³ jé¹ Dió³².

5

Tso³ quioh²¹ Ananías quionh³
Safira ñi² cuo²

1 Tí³ la³ jan² tsá² ñuh² tsá² jmí¹
jmái² Ananías, ñi² cuo² tsú² jmí¹
jmái² Safira, tsá² hí³ ca³ hnah³ hué³²
quioh²¹; 2 tí³ la³ ca³ lí³ quioh²¹ bíh¹
tsú² ca³ lá² quie³ hmóu³², hi³ ñi¹
hná¹ jáun² né³ ca³ chá³ tsú² jo³ cuo²
tí³² tsá² quian³² hí³ jé¹ Dió³² [ca³ la³
juah²¹ dúh¹ hi³ má² lí² jienh³² dí²
jí³ lí³²]. Cú² re² ca³ juónh³ bíh¹ tsú²

quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo² hi³ jmu³ la³ jáun². ³ Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:

—Hnú² Ananías, ¿he³ láih³² tsá² hláinh¹ hi³ hñu³ honh² hnú² hi³ jmí¹ ñí¹ má¹can¹³ nú² Jmí²chí³ Chun¹? Sa³ lí²hmáh¹ bíh¹ hnú² ca³lá² quie³ hi³ lí²ma³hmah¹ tsáu² quioh²¹ hué³² quián¹³ nú². ⁴ ¿Há¹ jun³juáh¹³ hi³ jmí¹ quián¹³ huen² bíh¹ hnú² hué³² jáun²? Hi³ quie³ hi³ má²lí²hnáih¹ hnú² jáun² hué³² né³, ¿há¹ jun³juáh¹³ hi³ jmí¹ quián¹³ huen² bíh¹ hnú² jaun³²? ¿He³ láih³² sa³ la³ ní² yáh³ ca³lín¹³ hnú² jmúh¹³? La³ jí³ ñí¹con² Dió³² bíh¹ má²lí²hléh¹ hnú² jú¹ tí¹jái², jun³juáh¹³ jmáh³la³ ñí¹con² jnoh¹ tsá²mi³cuóun² yáh³.

⁵ La³ cun³ jmí¹ ca³nái³² Ananías jái¹³ jáun² né³, ca³quinh³ hi³ jun³. Jáun² ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² ca³lí³ ñí³² hi³ jáun² ca³ta³hú¹ cóh²¹ tsí³. ⁶ Jáun² tsá² tsá¹ñú¹ jmí¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹tsenh¹³ hla¹ hí³ hmih³², jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jan³ dí² hi³ ca³ñí¹hón²¹.

⁷ Má²ca³nga² cun³ hni³² o¹rá¹ la³ cun³ jmí¹ ca³hi³ siáh³ ñí²cuo² hla¹ Ananías hí³ ñí¹ jáun², hí¹ cáun² tiá² hi³ ñí³² yáh³ tsú² hi³ he³ la³ má²lí³². ⁸ Jáun² Pé¹ ca³ngáih³ siáh³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Juah²¹ neh²¹, ¿hí¹ tson² ca³hnáih¹ hnoh² hué³² la³ cun³ hmah²¹ hi³ má²lí²juáh³ ñí²cuoh² nú²?

Jáun² tsá²mi³ hí³ ca³juáh³:

—Ján³, cun³ jáun² bíh¹.

⁹ Jáun² Pé¹ ca³juáh³ siáh³:

—¿Lánh³ rón³² ca³cháunh¹³ chinh³² hnoh² hi³ jmí¹ hnáuh² náh² cá¹ lan¹³ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²? Ní² má²hí¹já²tánh¹ tsá² cui²ñí¹hón²¹ ñí²cuoh² hnú² cheih³² ní², hi³ jáun² ta³né³² má²juau³ tsú² siáh³ hnú².

¹⁰ La³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³quinh³ siáh³ tsá²mi³ hí³, hi³ jun³ ta³ ñí¹ Pé¹. Jáun² jmí¹ taunh²¹ tsá¹ñú¹ hi³ ñéih³ ca³jé³ hi³ má²rá²jún¹ siáh³ tsá²mi³ hí³, jáun² ca³jan³ tsú² siáh³ hla¹ hi³ hi³ tsa³hón³² dí² can³² ñí¹ má²hú¹hón²¹ ñí²cuo². ¹¹ Hi³ jáun² la³jín³² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ca³ta³hú¹ cóh²¹ tsí³, jí³ la³jín³² tsá² ca³lí³ ñí³² ní² siáh³.

Hliáun³ hua³jueh³² jí³ lí²¹ jmu² tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³²

¹² Hi³ jáun² tí³² tsá² quian³² hí³ jé¹ Dió³² ca³jmú³ hliáun³ lín³² lí²¹ jí³ hua³jueh³² ja¹ tsáu². Hi³ ca³la³ jí³lín² tsú² tí² ngih³² cuáh³² chín¹ quioh²¹ tsá² *judíos ñí¹ lí³ jáun² ñí¹hñú³, ñí¹ juáh³ tsú² jáun² “Quioh²¹ Salomón”. ¹³ Tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² tiá² jmí¹ tiá²³ tsí³ hi³ ngih¹³ quionh³ tsá² hí³, uá¹jinh¹ la³jín³² tsáu² jmí¹ hleh³² re² hi³ ca³tin¹ tsú². ¹⁴ Cun³ jáun² juóun³² bíh¹ tsá²mi³ tsá²ñuh² ca³tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² tí³ lí³mi¹ ca³juóun³ tsú². ¹⁵ Hí¹ la³ tí³ juóun³² lín³² tsá² tsáun¹ ca³chu³ ca³huen³ tsú² cheih³² hi³ ca³chan³ dí² hú¹ jui³² ñí¹ lí³ ja¹ hñú³, hi³ ná¹tsin¹ ñí¹ jen³ ho³ ñí¹ jmu², hi³ jáun² lan¹³ ní¹ má¹tí³ heinh²¹ quioh²¹ Pé¹ ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³ ní¹ má¹ca³nga² Pé¹ jui³² jaun³². ¹⁶ Ja³bí¹ juóun³² tsá² juú² siáh³ siáh³ cua³taunh²¹ já¹ juú² Jerusalén, hi³ ná¹jan² tsú² tsá² tsáun¹ jí³ tsá² ná¹tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní², hi³ jáun² ca³la³ jín³² jáun² bíh¹ tsá² hí³ lan³.

Jmu² tsá²tan²¹ hian² tsí³ ñí¹con² Pé¹ jí³ Juan²

¹⁷ Hi³ jáun² jmí¹ jáun², tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹ la³ má²quionh³ tsá² quionh³, tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *saduceos, ca³ja³ uóu³² tsí³, ¹⁸ hi³ jáun² ca³ma³tson¹³

dí² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² hí³ ca³tónh³² dí² hñu³mí¹ñí², 19 Tí³la³ Tí³² Juo¹³ dí² ca³zen³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ cua³nia³² hñu³mí¹ñí² ta³ já¹nié², jáun² ca³huen³ dí² hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

20 —Cuá²táunh¹ náh² cuá²tianh³ náh² hñu³ cuáh³² chín¹ hí³ cuá¹zéih³ náh² tsáu² ha³ lánh³ lí¹³ zian² tsú² hí³ hmai²¹.

21 Jmí¹ má²lí²nié³² tsú² jái¹³ jáun² né³, ca³ñí¹tíonh²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ hú²nié² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² hí³ ca³ñí¹ma³tin² tsú² tsáu².

Tá¹la³ jáun² ca³cuú² ca³ngih³² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ quionh³ tsá² quionh³, jmí¹jáun² ca³liéinh³² tsú² tsá² ná¹lín³ ta²¹ hí³ chín¹ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ hué³²

*Israel ní² siáh³. Jáun² tsá² hí³ ca³jmú³ héih³² hí³ tsa³quión³² tsú² tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³mí¹ñí².

22 Tí³la³ jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² hñu³mí¹ñí² né³, ha³ tiú²uú² hin² tiáunh¹ yáh³, jáun² ja³tanh²¹ tsú² hí³ ca³ñí¹caun² jái¹³.

23 Jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ hñu³mí¹ñí², re²lín³² bíh¹ jmí¹ dí¹jnai³², já²tionh² bíh¹ hliáu³ ho³hñú¹³ hñu³mí¹ñí² hí³ ná¹jmú² hua³hí¹³, tí³la³ jmí¹ lí¹niá¹³ jnoh¹ hí³ lí²neh²¹ jnoh¹ néih³, já² tiú²uú² tsá² hí³ tiáunh¹ yáh³.

24 Jmí¹ ca³nái³² tsá² cuá¹lín³ hí³ mí²tsá² híen¹ jái¹³ jáun² la³ má²quionh³ mi³jmú³ ñí¹ hná¹ jáun² jí³ tsá² cuá¹lín³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu², tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ jáun² ní² siáh³, jmí¹jáun² jlánh¹ ca³hnauh² tsú² tsí³ hí³ he³ bíh¹ né³bí¹ lí¹³ ñí¹ hná¹ ní². 25 Tá¹la³ jáun² cuan³ jan² tsá²ñuh² hí³ ca³juáh³:

—Tsá²ñuh² tsá² ca³tionh¹ hnoh² hí³ hñu³mí¹ñí², ó³² bíh¹ siáh³ má²ná¹má²tin² tsú² tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹ ta³né³².

26 Jáun² tsá² cuá¹lín³ hí³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² né³ ngau³

quionh³ tsá² joh¹ tí³ cuáh³² chín¹ jáun², hí³ ca³ñí¹quian¹³ dí² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³², tí³la³ tiá² ca³hma³ ca³cuóunh³² yáh³ tsú² tsá² hí³ chí¹hnié² má¹ná¹, quí¹hliá² juénh² tsú² ní¹ ca³qui³ ca³jnauh³ tsáu² quín¹. 27 Jmí¹ cuá¹tanh²¹ tsú² hí³ ná¹jón²¹ tsá² hí³ né³, ca³chan³ dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ngih³² hí³, jáun² mí²tsá² híen¹ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

28 —¿Há¹ jun³juáh¹³ má²ca³juáh¹³ bíh¹ jnoh¹ hí³ cun³ tiá² hnáu² jnoh¹ hí³ hieh¹ hnoh² tsáu² jái¹³ hí³ ca³tin¹ Jesús? Tí³la³ sa³ la³jín³² bíh¹ tsá² juú² Jerusalén lá² má²ná¹ñí³² jái¹³ quián¹³ hnoh², hí³ hnáu² náh² rá¹caun² náh² jnoh¹ ca³ti²¹ hí³ jun³ tsá² hí³.

29 Jáun² Pé¹ ca³ngái³ quionh³ tsá² quionh³:

—La³ñí¹ la³ján³ hniáuh³² má¹ti²¹ jnoh¹ tín² ñí¹con² Dió³² bíh¹, jun³juáh¹³ ñí¹con² tsá²mí³cuóun² yáh³. 30 Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ca³jmú³ hí³ ca³jenh¹³ Jesús, Tsá² ca³jngih³² náh² hí³ cun³quionh³ hí³ ca³ton³ náh² tsú² jáun² tsoh² hmá². 31 Dió³² hí³ siáh³ ca³zió³ tá¹³ Jesús hí³ ca³chan³ tsú² tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹, hí³ ca³héi³ Jesús jái¹³ hí³ lí¹³ lín³ Juo¹³ dí² Tsá² liáu³², Tsá² cue³² jái¹³ hí³ lí¹³ tí³ jéinh³² tsáu² jmí¹ tsí³, tsá² ziaún² dí² hué³² Israel lá², hí³ jáun² hin³ tso³ quiú¹³ dí². 32 Hí³ jáun² jnoh¹ láí³ tsá² cue³² jú¹ tson² quiúnh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ tson² bíh¹ lí³ la³ jáun². Dió³² má²ca³cuen³ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² haih²¹ ta²¹.

33 Jmí¹ ca³nái³² tsá² ná¹ngih³² hí³ jái¹³ jáun² né³, ca³míh³ lín²¹ tsí³, hí³ jmí¹ má²hnió³ dí² jngih³ tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³². 34 Tí³la³ ja¹ tsá² ná¹ñí¹ hí³ jmí¹ cuá³ jan² tsá² hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseos, tsá² jmái² Gamaliel, jan² tsá² lín³

tí³² liei²¹, tsá² hí³ jlánh¹ jmí¹ taunh² tsáu² ta²¹. Tsá² hí³ ca³náu² hí³ ca³jmú³ héih³² hí³ huen³ tsú² cu³tiá³ tí³ cheih³² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³². ³⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ dí² tsá² ná¹ñí¹ quionh³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² ziaun² dí² hué³² Israel lá², hua³hín¹³ náh² jmu³ ní¹juáh³ he³ hnáuh² hnoh² jmúh¹³ ñí¹con² tsá² ní². ³⁶ Cháu¹ náh² honh² hí³ jmí¹ zian² jan² tsá² jmí¹ jmái² Teudas, tsá² hí³ jlánh¹ tí² jmu² quien² hnga². Jmí¹ jáun² ca³háin³² tí³ con² tsá² hí³ cun³ quiún³ nio² hña³láun³ tsáu²; tí³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ ca³jngih³ tsú² tsá² hí³ né³, jmí¹ jáun² lí¹ ca³háin³² ma³ quin³² bíh¹ tsá² jmí¹ quionh³ tsú², hí³ jáun² cun³ jáun² bíh¹ lí¹ ca³yéin². ³⁷ Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² siáh³ ca³chó³² jmái¹ hí³ ca³tónh³² tsú² tsáu² sí². Ja³bí¹ jmí¹ jáun² ca³jmú³ siáh³ jan² tsáu² quien², tsá² hí³ jmí¹ jmái² Judas tsá² jmí¹ hín¹³ tí³ Galilea. Ja³bí¹ juoun³² lín³² tsáu² ca³ñi³táunh¹ quionh³ tsá² hí³. Tí³la³ la³ jáun² bíh¹ ca³jngih³ tsú² siáh³ tsá² hí³, hí³ jáun² lí¹ ca³háin³² ma³ quin³² bíh¹ tsá² jmí¹ quionh³ tsú². ³⁸ Hí³ jáun² jná¹³ juanh³² cuí¹ lí³ la³ ní², ha³ tiú²uú² hí³ jmu¹ hnoh² tsá² ní², qui¹ ní¹juáh³ jái¹³ quioh²¹ hmóu³² bíh¹ tsú² hleh³², jáun² chau²¹ jmái¹ tsa³hín³ bíh¹, ³⁹ tí³la³ ní¹juáh³ jái¹³ jáun² né³ ja³² ñí¹con² Dió³², tiá² quinh¹ yáh³ hnoh² jmái¹ quiúnh¹ tsá² ní²; qui¹ ní² lí¹ ca³jmu³ hnoh² hnié² quiúnh¹ Dió³².

Jáun² ca³taunh³ bíh¹ tsá² ná¹ñí¹ hí³ ta²¹ jái¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² Gamaliel hí³. ⁴⁰ Jáun² ca³teh³ tsú² siáh³ tí³² quian³² hí³ jē¹ Dió³² tí³ ñéih³, hí³ ca³quiú³ ca³pan³ dí² quionh³ hñú¹jméi¹³ hí³ lí³ láu². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ dí² hí³ tiú²uú² hniáuh³² hléh³² tsú² jái¹³

hí³ ca³tin¹ Jesús, jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³lión³² dí². ⁴¹ Hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² jmí¹ ca³huén² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, qui¹hliá² má²lí²ma³tso² tsú² tsí³ hí³ hua³heih²¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ Jesús. ⁴² Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cun³ tsa³háu² ca³ñí¹hléh² hñu³ cuáh³² chin¹ la³ má²hleh³² jáun² jú¹ chú³² hí³ ca³tin¹ Jesús, hí³ hí³ bíh¹ lín³ Cristo; hí³ ca³ñi³táunh¹ tsú² siáh³ ma³ quin³² ma³ caun³² hñú³ hí³ má²tin² tsáu².

6

Hnah² tsá² reh² quiaun³ tsá² lí¹³ ma³hau³ siáh³ cáun² ta²¹

¹ Jmí¹ jáun² lí³ mí¹ ca³juoun³ bíh¹ tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús. Jáun² jmí¹ jáun², tsá² *judíos tsá² jmí¹ tiáunh¹ ja¹ *tsá²cá²jo²¹, tsá² má²hleh³² jú¹ *griego, ca³ma³liáu³² hí³ ziú² hien² tsá² judíos tsá² qui³ tionh² hí³ hué³² *Israel, tsá² qui³ hleh³² hí³ jú¹ jma² *hebreo quioh²¹, qui¹ tsá²mi³ hnái³ tsá² qui³ má²hleh³² jú¹ griego zian² ja¹ quioh²¹ tsú² tiá² jmí¹ hiáuh²³ yáh³ la³ cun³ hí³ hiáuh²³ tsá²mi³ hnái³ ñí¹ hnái¹ jáun² ní¹ má¹ca³tsóh³ tsú² la³ cun³ hí³ lí²hniauh²³ quioh²¹ tsáu² cun³ tsa³háu². ² Jáun² tsá² quian³tun³ hí³ né³, ca³jmú³ héih³² hí³ ngih¹³ la³ jín³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, jmí¹ jáun² né³ ca³záih³ dí² tsú² jái¹³ lá²:

—Hnoh² reh², tiá² hniáuh³² yáh³ hí³ tunh²¹ jnoh¹ hí³ hléh¹³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹³ cué¹³ jnoh¹ má³² hí³ cuh³ tsáu². ³ Hí³ jáun² né³ reh², hniah³² náh² quiaun³ tsá²ñuh² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá², tsá² lín²³ tsáu² hí³ chu²¹ tsí³, tsá² má²lin¹ hí³ má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³, tsá² jniá³ jmí¹ tsí³. Jáun² tsá² hí³ bíh¹ cue¹³ jnoh¹ ta²¹ jáun². ⁴ Jáun² jnoh¹

né³ ná¹chan¹ hi³ lienh¹ jnoh¹ Dió³²
chí¹ñi¹ jí³ hi³ má¹tin¹³ jnoh¹ tsáu²
jái¹³ quioh²¹ Dió³².

5 Ca³la³ jín³² bíh¹ tsú² ca³li³
hiún² tsí³ jái¹³ jáun². Jmí¹jáun² né³
ca³hna² tsú² Tié³, jan² tsá²ñuh²
canh² lín³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³
tsí³, jan² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² ca³la³
jonh³ jmí¹ tsí³, la³ má²quionh³
Pí²liéi¹, Prócoro, Nicanor, Timón,
Parmenas, jí³ Cú²la²¹ tsá²cá²jo²¹ ní²
siáh³, tsá² zian² juú² Antioquía,
tsá² qui³ jmí¹ má²ca³hín¹³ hí³ jè¹
tsá² judíos. 6 Jmí¹jáun² ca³chan³
tsú² tsá² quiaun³ hí³ ta³ ñí¹ tí³²
tsá² quian³² hí³ jè¹ Dió³², jáun² tsá²
hí³ ca³liéinh³² Dió³², jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³ra³tsí³² dí² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú²
[hí³ lín¹ hí³ hiún² tsí³ dí² hí³ tsá² hí³
jmu³ ta²¹ jáun²].

7 Jáun² tí³ lí³mí¹ ja³cuóun² bíh¹
jái¹³ quioh²¹ Dió³² jmí¹jáun²,
ca³juóun³ lín³² bíh¹ tsá² hain²¹ tí³
con² Jesús já¹ juú² Jerusalén, hí¹ la³
tí³ juóun³² yáh³ mí²tsáu² ca³taunh³
ta²¹.

Má²tson¹³ tsú² Tié³

8 Tsá² jmái² hí³ Tié³ jmí¹ canh²
lín³² pí³ quioh²¹ Dió³², jan² tsá²
ca³ma³hé² ma³mieh² lín³² Dió³².
Tsá² hí³ tí² jmu² hua³jueh³² jí³ lí²¹
ní² siáh³ já¹ juú² jáun². 9 Jmí¹jáun²
ca³li³hnió³ tsáu² juónh³ quionh³
Tié³, tsá² tiáunh¹ cuáh³² téh²³ tsú²
“Cuáh³² quioh²¹ tsá² má²ca³liáun³
hí³ jmí¹ má²ná¹hlánh¹ joh¹ tsáu²”.
Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ tiáunh¹ tsá²
zian² juú² Cirene, tsá² zian² juú²
Alejandría, tsá² zian² tí³ Cilicia,
jí³ tsá² zian² hué³² Asia ní² siáh³.
La³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³li³hnió³ juu³
hlénh³ quionh³ Tié³. 10 Tí³la³ tiá²
lí³ yáh³ hí³ ma³cu³ ma³jéinh³ tsú²
jái¹³ quionh³ Tié³, qui¹ tí³la³ Tié³
dá² tí² hleh³² jú¹ quiáh¹ hí³ ca³cué³
Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹. 11 Jáun² tsá² hí³

ca³hión³² ma³ jan² tsá² ca³chá³ jú¹
tí¹jái², hí³ ca³juáh³ la³ lá².

—Tsá²ñuh² lá² jlánh¹ tú² hión³²
hla¹ Moisés jí³ Dió³² ní² siáh³.

12 Jmí¹ ca³nái³² tsáu² jái¹³ jáun²
né³, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³ tsá² juú²
quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú²,
jí³ tí³² liei²¹ ní² siáh³. Jáun² ca³zanh³
tsú² Tié³ hí³ ca³jan³ dí² ñí¹con² tsá²
ná¹chín¹ hué³² jáun². 13 Jáun² tsá²
hí³ ca³hna² siáh³ tsá² lí¹³ chá³² jú¹
tí¹jái². Tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá².

—Tsá²ñuh² lá² jlánh¹ chí¹ñí¹
hle³² jú¹ hlah³ hí³ ca³tin¹ cuáh³²
chín¹ quiú¹³ dí² jí³ hí³ ca³tin¹ liei²¹
ní² siáh³. 14 Jnoh¹ má²ca³nái¹³ hí³
juáh³ tsá² ní² hí³ Jesús hna¹ tsá²
Nazaret hí³ tsunh³ cuáh³² chín¹
quiú¹³ dí², hí³ zái³² tsú² siáh³ la³
cun³ hí³ ná¹ngí²³ dí², la³ cun³
héih³² hí³ ca³quiú² jáun² hla¹ Moisés
jmí¹tin².

15 Jáun² la³jín³² tsá² ná¹chín¹
tionh² ñí¹ jáun², ca³jie³ chí¹tiá³ ñí¹
ñí¹ Tié³ hí³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ ñí¹
jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

7

Tié³ má²tson² jái¹³ quioh²¹

1 Hí³ jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá²
hien¹ ca³záih³ Tié³ la³ lá².

—¿Hí¹ tson² hléh¹ hnu² la³ ní²?

2 Jáun² Tié³ ca³ngái³.

—Hnoh² tsá²cáu³, jí³ tsá²daun³²,
re² quián² náh² jái¹³ hí³ juanh²¹
jná¹³ lá². Dió³² Tsá² cú² Tsá²
juenh² ca³ma³jnia³² ñí¹con² hla¹
Há²bran²¹ tsá²haun³² jméi² dí¹hio³
ñú¹deh³ dí² tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú²
hué³² Mesopotamia, ñeh² bíh¹ hí³
tsa³cuá² tsú² juú² Harán. 3 Hí³
ca³juáh³ Dió³²: “Tú³ hué³² quián¹³,
jí³ ca³la³ jín³² jun³ renh² nú² ní²,
cua³² tí³ hué³² siáh³, hué³² né³bí¹
híe¹³ jná¹³”. 4 Jáun² Há²bran²¹
cua³han³ hué³² quioh²¹ tsá² Caldea,

hi³ ca³ñi¹cuá² juú² Harán. Jmí¹ jun¹ jméi² tsú² né³, Dió³² ca³jau³ Há²bran²¹ la³ ti³ hué³² ñi¹ tjonh¹ hnoh² lá² ta³né³².⁵ Ti³la³ hi¹ cú¹pih²¹ yáh³ hué³² tiá² ca³li³ quioh²¹ hla¹ Há²bran²¹ jmí¹jáun², ti³la³ ca³li³ bíh¹ jái¹³ hi³ li³ quioh²¹ tsú² má¹jáun² la³ má²quionh³ jón²zih¹ jón²cho¹ uá¹jinh¹ tiá² jon² tsú² jmí¹ má²zian² jmí¹jáun².⁶ Jáun² la³ lá² ca³juáh³ siáh³ Dió³², hi³ chau²¹ jmái¹ hi³ tsa³tiánh² jón²zih¹ jón²cho¹ tsú² cáun² hué¹³ tsáu² ñi¹ uóunh³. Ñi¹ jáun² né³ chau²¹ jmái¹ hi³ na³caun³ tsáu² ta²¹ chí¹hniéi², cun³ quiún³ nio² hña³láu³ mii² jmoh³ tsú² tsáu² hian² tsí³ ñi¹ jáun².⁷ Ti³la³ ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Dió³² la³ lá²: “Jná¹³ ñi¹ma³ré¹³ re² tso³ quioh²¹ tsá² na³caun³ tsú² hí³ ta²¹ chí¹hniéi². Hi³ jáun² má¹jáun² má²li¹³ huén³² tsú² hué³² jáun² hi³ ja³tánh¹ hué³² lá², jáun² ñi¹ lá² má²li¹³ ma³cáu³² tsú² jná¹³”.⁸ Jáun² jmí¹jáun² ca³tanh² Dió³² cáun² nió³² quionh³ hla¹ Há²bran²¹. Hi³ jáun² ca³li³ hniáuh³² jmu³ tsú² cáun² li²¹ ca³ti²¹ nió³² jáun², hi³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ Dió³² héih³² ñi¹con² hla¹ Há²bran²¹ hi³ hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hna¹ ñi¹ zian². Cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, la³ má²jña³ jmái¹ hi³ ca³li³zian² bíh¹ hla¹ Isaac jon² tsú² ca³jmú³ tsú² la³ jáun² quioh²¹.⁹ Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³jmú³ hla¹ Isaac quioh²¹ Jacob jon². Jáun² hla¹ Jacob hí³ né³ ca³li³zian² quian³tun³ jon², ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³ hla¹ hi³ quioh²¹ tsá² hí³ jon², tsá² quian³tun³ jméi² tá¹ quia³tún³ tsoh³ dí² tsá² *Israel.

⁹ “Tsá¹ jon² hla¹ Jacob hí³ ca³li³ uóu³² tsí³ ñi¹con² Sé³² rainh²¹, jáun² ca³hna³ dí² tiáunh¹ la³jmí¹ hnaih³² tsáu² hi³ quioh²¹, hi³ jáun² bíh¹ ca³chó³² Sé³² hué³² Egipto hi³ lín³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹. Ti³la³ Dió³² bíh¹ jmí¹ má²hau³ Sé³² hí³,

¹⁰ jáun² bíh¹ ca³liáun³ tsú² ja¹ la³ji³² uu³mi²tsi³². Dió³² bíh¹ ca³jmú³ hi³ jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ ca³li³ chun¹ tsú² ñi¹con² hla¹ faraón tsá² lín³ re²¹ hué³² jáun². Jáun² Sé³² ca³li³hiáun¹ hi³ lín¹³ ta²¹ hi³ jmu³ héih³² tá¹ cáun² hué³² Egipto jáun², ji³ ñi¹con² tsá² jmu² ta²¹ hñú¹³ re²¹ ní² siáh³.

¹¹ “Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³ ca³li³ zia³² ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² Egipto ji³ hué³² Canaán siáh³, hi³ jáun² ca³ma³tso² lín³² tsáu² tsí³. Jmí¹jáun² li³ hi³ tiá² zia³² cu³ti³ hi³ cuh³ tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².¹² Ti³la³ jmí¹ ca³li³ ñi³² hla¹ Jacob hí³ la³ zia³² bíh¹ cuú²miih²¹ ti³ hué³² Egipto, jáun² ca³zen³ tsú² tsá¹ jon² ñi¹ jáun², la³ cun³ tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².¹³ Jmí¹ má²ti³² jáun² tenh³ jéin³² hi³ tsá²táunh¹ tsú² né³, jmí¹jáun² máh³ ca³ma³li²¹ Sé³² ñi¹con² tsá¹ rainh²¹ hi³ hí³ bíh¹ dí² cuá³ ñi¹ jáun², hi³ jáun² dá² jmí¹jáun² bíh¹ ca³li³ cuóun³² re²¹ hi³ jún¹ rainh²¹ Sé³².¹⁴ Jáun² Sé³² né³ ca³jmú³ héih³² hi³ já³² Jacob jméi² tsú² hué³² ñi¹ cuá³ jáun², la³ má²quionh³ tsá¹ rainh²¹ tsú²; tsá² hí³ jmí¹ tún³ cun³ hnaih³² nio² quiún³ tsí²¹ quia³hñá³ tsáu².¹⁵ La³ jáun² bíh¹ li³ hi³ ngau³ Jacob hí³ hué³² Egipto, ñi¹ jáun² bíh¹ jún¹ tsú². Ja³bí¹ ñi¹ jáun² bíh¹ ca³tsan³ siáh³ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ñi¹ hná¹ jáun².¹⁶ Jáun² ca³jón³² tsú² ca³la³ jín³² hla¹ hí³ ti³ hué³² Siquem hi³ ca³ñi¹tjonh¹³ tsú² tá²hláu² hué³² ñi¹ ca³la³ hla¹ Há²bran²¹ jmí¹tin² quioh²¹ tsá¹ jon² Hamor, tsá² hué³² Siquem.

¹⁷ “Jmí¹ ca³ti³ ñi¹ chau²¹ jmái¹ hi³ li³ti³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² quionh³ hla¹ Há²bran²¹, jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³ jlánh¹ ca³juóun³ lín³² hué³² Egipto

jáun². 18 Jmí¹jáun² ca³lin³ re²¹ hué³² Egipto jan² tsá² tiá² ca³li³ cuóun³² hla¹ Se³². 19 Re²¹ hi³ jlánh¹ hlah³ quionh² chí¹ ca³jmú³ hi³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² jon² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hi³; re²¹ hi³ ca³jmú³ héih³² hi³ ziu³ cuin³ tsáu² dáin² pih²¹ jon² ñí¹ lí¹³ hiá¹ tsán¹³. 20 Jmí¹jáun² ca³li³zian² Moisés, jan² dáin² hí¹ jan² dáin² tiá² cunh³ ta³ ñí¹ Dió³². hni³² zih² bíh¹ ca³ma³cuóun³² dáin² hi³ jméi² mí¹ziú¹³. 21 Ti³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³chan³ tsú² dáin² hi³ cheih³², jmí¹jáun² ca³tsauh¹ tsá²mi³ jon² re²¹ dáin² hi³, hi³ jáun² ca³jón³² dí² hñú¹³, hi³ ca³ma³cuóun³² dí² la³juah²¹ dúh¹ hi³ jon² dí² hnga². 22 Ñí¹ jáun² bíh¹ ca³li³ tin² hla¹ Moisés hi³ ca³la³ jí³² hi³ ñí³² tsá² zian² hué³² Egipto; tsá² hi³ ca³lin³ jan² tsá² quien² lín³² hó¹jē¹, jí³ la³ má²quionh³ ta²¹ hi³ ca³jmú³ tsú² ní² siáh³.

23 "Tun³ló³² mii² jmí¹ má²hún¹ hla¹ Moisés la³ cun³ jmí¹ ca³ja³ tsí³ hi³ tsa³jiēn³ tsá² Israel tsá²co¹. 24 Ñí¹ jáun² né³ ca³jiēn³² tsú² jan² tsá² Egipto hi³ dí¹quionh² jan² tsá²co¹ tsú², jáun² ca³jēh³ tsú² cha¹³ tsá²co¹, hi³ ca³jngih³ dí² tsá² Egipto hí³. 25 Qui¹ lí¹ jmí¹ lín²³ Moisés hi³ lí³tsin² la³jín³² tsá²co¹ hi³ má²liáu³² Dió³² cun³quionh³ hi³ dí², ti³la³ tiá² ca³li³tsin² yáh³ tsú². 26 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jiēn³² tsú² siáh³ gon³ tsá² Israel hi³ ná¹tín²³, jáun² hi³ dí² ca³tson³ hi³ ca³li³hnió³ dí² jmóuh³² tsí³ tsá² hi³. Jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²: "¿He³ láih³² ná¹tín²³ náh² má²tún²⁷ renh²⁷?" 27 Jáun² tsá² quionh² hi³ rainh²¹ ca³hlian³ Moisés, hi³ ca³záih³ dí²: "¿Hin² lí²cué³² jái¹³ hi³ ñá¹jmuh³ hnú² héih³², hi³ hnú² má¹rēh¹³ uu³mí²tsi³² quiú¹³ jnoh¹?", ti³tsóh³dí¹ tsá² hi³ bíh¹ ca³cuéh³ Dió³² jái¹³ hi³ lín¹³ tsú² tsá² chín¹, jí³ hi³ lín¹³ tsú² siáh³ tsá² liáu³² cun³quionh³ hi³ ca³ma³hau³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² ca³ma³jnia³² hi³ ja¹ hmá² ton² jáun².

ca³jngih³² hnú² tsá² Egipto cháu³⁷?" 29 Jmí¹ ca³nái³² jái¹³ ní² bíh¹ Moisés ca³cuóun³, hi³ ngau³ ti³ Madián. Ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ñí¹cuá² tsú², juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá² siáhn³; ñí¹ jáun² ca³li³zian² gon³ jon².

30 "Jmí¹ má²ca³nga² jáun² tun³ló³² mii² hi³ cuá³ ñí¹ jáun² Moisés, ca³jiēn³² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ lí³ hué³² quiéin² có³² ñí¹ zeh¹ máh³ téh²³ tsú² Sinaí. Tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ Dió³² jmí¹ zēh¹ chu³jo² hmá² ton² hi³ dí¹hún¹ jáun² sí². 31 Jáun² jmí¹ ca³jiē³ tsú² sí² jáun² ca³ja³caún² tsí³, hi³ jáun² ngau³ tsú² má²janh² hi³ hnió³ jiē³ re² he³ dá² lí²³. Jmí¹jáun² ca³nái³² tsú² hi³ ñí¹ca³juáh³ Dió³² Juo¹³ dí² la³ lá²: 32 "Jná¹³ bíh¹ Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí²hioh³ ñú²deh³ hnú², Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹, Dió³² Juo¹³ Isaac, jí³ Dió³² Juo¹³ Jacob ní² siáh³⁷". Jmí¹jáun² jlánh¹ ca³juan³ Moisés hi³ ca³juēnh² lín³², jáun² cu³tsa³² tiú²uú² ca³jiē³ bíh¹ tsú² cú²jueh³². 33 Jáun² Dió³² ca³juáh³ siáh³: "Hueh³ láu² tsí³² tanh¹, qui¹ hué³² hien¹ bíh¹ ñí¹ zēh¹ hnú² lá². 34 Má²cá²jiē³² jná¹³ he³ lánh³ quionh³² tsá² joh² jná¹³, tsá² tiáunh¹ hué³² Egipto; má²cá²nái³² jná¹³ hi³ hli² han³² lín³² tsú², jáun² jná¹³ má²já¹³ hi³ já¹lion¹ tsú². Ña³² ñí¹ lá², hnú² bíh¹ zel²¹ jná¹³ hué³² Egipto".

35 "Hi³ jáun² Moisés tsá² tiá² jmí¹ hnió³ tsú² hi³ né³, tsá² má²ca³záih³ dí²: "¿Hin² lí²cué³² jái¹³ hi³ ñá¹jmuh³ hnú² héih³², hi³ hnú² má¹rēh¹³ uu³mí²tsi³² quiú¹³ jnoh¹?", ti³tsóh³dí¹ tsá² hi³ bíh¹ ca³cuéh³ Dió³² jái¹³ hi³ lín¹³ tsú² tsá² chín¹, jí³ hi³ lín¹³ tsú² siáh³ tsá² liáu³² cun³quionh³ hi³ ca³ma³hau³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² ca³ma³jnia³² hi³ ja¹ hmá² ton² jáun².

36 Jáun² Moisés ñéi¹ hi³ ca³ñi¹huen¹³ tsá² Israel hué³² Egipto jáun²; hi³ bíh¹ tsá² ca³jmú³ hua³jueh³² jí³ lí²¹ ní² siáh³ hué³² jáun², ñi¹ ná¹ho³ jmi²mih²¹ dáin³, jí³ ñi¹ ca³ñi³táunh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin² ní² siáh³ tun³lo³² mii². 37 Hla¹ Moisés hi³ bíh¹ ca³záih³ tsá² Israel tsá²co¹ la³ lá²: “Ja¹ tsá² renh² hnoh² bíh¹ zion³ Dió³² jan² tsá² lín¹³ *ti³² jé¹ Dió³² ñi¹con² hnoh², la³jmi¹ lín³ jná¹³ lá²”. 38 Ja³bí¹ la³ jáun², jmaí¹ hi³ jmi¹ ngih³² jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², hla¹ Moisés hi³ bíh¹ jmi¹ lín³ tsá² zenh² ja¹ quioh²¹ tsú² quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² ca³liéinh³² tsú² hí³ tsi³ máh³ Sinaí; jmi¹ lí²¹ jáun² né³, ca³nga³ dí² jái¹³ ñi¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³. Hi³ bí¹ tsá² ca³héi³ jái¹³ hí³ lí³ quien² la³ má²quien² jáun², hi³ jáun² ngái³² tsú² ñi¹con² dí².

39 “Ti³la³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ hí³ má¹ná¹, tiá² ca³lí³hnió³ yáh³ hí³ tanh¹³ ta²¹ Moisés hí³, ti³ hué³² Egipto bíh¹ ca³jéinh³² siáh³ tsi³ tsú². 40 Hi³ jáun² jmi¹jáun² ca³záih³ tsú² Aarón la³ lá²: “Hnú² jnoh¹ hí³ jmah²¹ hnú² jan² dió³² hí³ tsó³² chí¹ján³ ta³ ñi¹ jnoh¹, qui¹ tiá² né¹ jnoh¹ he³ ca³quiúnh³² Moisés tsá² ca³ñi¹hue¹³ jnoh¹ hué³² Egipto”. 41 Jmi¹jáun² ca³jmah³ tsú² hmóu³² jan² dió³² jniá³ la³jmi¹ jniá³ cuá¹juí² míh¹, hí³ jáun² ca³ngih³ tsú² jáh³ ñi¹con² dió³² lán¹ hí³, jáun² ca³jmú³ tsú² jmaí¹ hí³ ca³tin¹ dió³² hí³ má²lí²jmah³ tsú² jáun² cun³quionh³ cuá² ta³ hmóu³². 42 Cun³ñi¹ hí³ jáun² bíh¹ cu³tsa³² ca³chau³ Dió³² ti³ có³² cú²jueh³² quioh²¹ tsú², hí³ jáun² chí¹jmai²¹ cui¹ má¹tsú¹ má¹jónh²¹ cú²jueh³². La³ jáun² bí¹ rá¹juáh³ ñi¹ Si² quioh²¹ jan² tsá² ca³lín³ ti³² jé¹ Dió³² jmi¹tin², hí³ rá¹juáh³ la³ lá²:

Hnoh² tsá² zian² náh² hué³² Israel lá²,

¿hí¹ ñi¹con² jná¹³ dá² ca³cuen²¹ hnoh² jáh³ hí³ ca³ngih³² náh² jáun²,

tá¹la³ ca³ñi³táunh¹ náh² jáun² tun³lo³² mii² hué³² quiéin²?

43 Tiá² jáun² yáh³,

ti³la³ hnoh² dá² ca³ñi³quiánh¹ náh² ñi¹hiú¹³ lí³ hmih³² hí³ hún¹ dió³² jmaí² Moloc bíh¹,

jí³ hí³ ca³ñi³jan¹³ náh² dió³² tsá² lán¹ jmaí² Refán hí³ jniá³ la³jmi¹ jniá³ chí¹jmai²¹;

tsá² lán¹ hí³ bíh¹ ca³jmah²¹ náh² hmóu³² hí³ má¹tsú¹ má¹jónh²¹ náh².

Cun³ñi¹ hí³ jáun² bíh¹ hue¹ jná¹³ hnoh² hué³² ñi¹ tionh¹ náh² ní²,

hí³ jau³ tsú² hnoh² ñi¹ uóunh³, ngái¹³ la³ ti³ juú² Babilonia.

44 “Hí³ jáun² né³, ñi¹ lí³ hué³² quiéin² jáun² jmi¹ zéih²¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² cuáh³² hí³ jmi¹ lí³ hñú³ hmih³², ñi¹ jmi¹ dí¹tioh³ quín¹ lei²¹ hí³ jmu² lín¹ hí³ Dió³² ca³tanh² cáun² nió³² quionh³ tsú². Ñi¹hiú¹³ jáun² ca³jmú³ tsú² rón³² la³ cun³ lí³ héih³² hí³ ca³jmú³ Dió³² ñi¹con² Moisés, rón³² la³ cun³ lí³ nóh³² hí³ ca³jnia³ jáun² jéinh³².

45 Jáun² jón²zhí¹ jón²cho¹ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³ né³ ca³hiau³ ñi¹hiú¹³ jáun². Jáun² jmaí¹ hí³ jmi¹ lín³ hla¹ Josué hí³ chín¹ né³, ca³can³ tsú² ñi¹hiú¹³ jáun² la³ ti³ hué¹³ tsá² siánh³. Hi³ jáun² Dió³² né³ ca³huen³ tsá² hué³² jáun² ñi¹ ta³ ñi¹ tsú², hí³ jáun² hué³² jáun² ca³lí³quioh²¹ bíh¹ tsú². Jáun² ñi¹hiú¹³ jáun² jmi¹ quien² la³ má²quien² jáun² ca³la³ ñi¹ cá¹chó²¹ jmaí¹ hí³ ca³lí³zian² jáun² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. 46 Jáun² Dió³² né³, jlánh¹ ca³lí³ hiú² tsi³ hí³ ca³tin¹ tsú², hí³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ dí² ñi¹con² Dió³² hí³ cué³² Dió³² jái¹³ hí³ jmu³ dí² cáun² cuáh³² hí³ ca³tin¹ Dió³², Dió³² Juo¹³ hla¹ Jacob; 47 ti³la³

hla¹ Salomón jon² bíh¹ dí² ca³jmú³
cuáh³² jáun². 48 Ti³la³ Dió³² Tsá² cú²
juenh² má¹ná¹, tiá² lí¹³ yáh³ cuá³
cáun² cuáh³² hi³ ca³lí³ cun³quionh³
cuá² ta³ tsáu²; la³jmí¹ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²
quioh²¹ tsá² ca³lín³ hi³ ti³² jē¹ Dió³²,
ñí¹ juáh³ jáun² la³ lá²:

49 Hñu³mi³cuú² bíh¹ lí³ la³jmí¹ lí³
hmá²si¹ quion²¹ jná¹³,
hi³ ñí¹ hué²¹ né³ lí³ la³jmí¹ lí³ jli²¹ ñí¹
na³tsin²¹ jná¹³ tán².

¿Hín² dá² hñú³ jmúh¹³ hnoh²
quion²¹ jná¹³?

¿Ha³ dá² jinh¹ lí¹³ ñí²¹ jná¹³ tie³ lín²³
hnoh²?

50 Há¹ jun³juáh¹³ quionh³ uón³²
huen² bíh¹ jná¹³ ca³jmú³²
ná¹ la³ji³² hi³ zia³²? —juáh³
Dió³².

51 La³ má²hliaun³² jáun² bíh¹
ca³záih³ Tié³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jlánh¹ la³ huáh² chinh³² hnoh²,
cun³ tiá² jái¹³ ngi²³ bíh¹ hnoh²,
la³jmí¹ tiá² jái¹³ ngi²³ tsá² tiá² Dió³²
má²cuóun³². Jmáí¹ ca³la³ jí³² bíh¹
quí² jna²³ hnoh² ñí¹con² Jmí²chi³
Chun¹ joh¹ Dió³², rón³² la³ cun³
ca³jmú³ dí²hioh³ ñú²deh³ bíh¹ hnoh²
ná¹jmuh³². 52 Tiá² hin² zian² hí¹
jan² ti³² jē¹ Dió³², tsá² tiá² ca³jmúh³²
dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² hian² tsí³
Quí¹ hí¹ la³ ti³ ca³ma³hia³ ma³tsán²
yáh³ tsú² tsá² ca³lín³ hi³ ti³² jē¹
Dió³², tsá² jmí¹ quian³² jái¹³ hi³ já³²
jan² Tsá² chun¹ Tsá² zéi¹ Dió³². Hi³
hnoh² né³, ca³tu³ ca³hna³ bí¹ náh²
siáh³ Tsá² chun¹ hi³ jmí¹ cuan¹,
ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³
ca³jngih³² náh² siáh³. 53 Hnoh² bíh¹
tsá² ca³heh³ náh² lei²¹ hi³ cua³can³²
jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², ti³la³
hí¹juáh³ tiá² ca³ma³tih²¹ bíh¹ náh²
jmí¹ lí²¹ jáun².

Jmí¹ jun¹ Tié³

54 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsá² ná¹ngih³²
hí³ jái¹³ ní² né³, ca³míh³ lín³² tsí³,
hian² lín³² bíh¹ ca³ta³ná¹hai²¹ ñí¹

tsú². 55 Ti³la³ Tié³ jmí¹ má²canh²
tsí³ Jmí²chi³ Chun¹ joh¹ Dió³², jáun²
ca³jié³ tsú² hñu³mi³cuú² hi³ jniá³
joh¹ quioh²¹ Dió³² cú²tú¹ cú²lí¹³,
ja³bí¹ ca³jién³² tsú² siáh³ Jesús hi³
zenh² ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
56 Jáun² ca³juáh³ Tié³:

—Jiah³, jná¹³ dí¹jié³² hi³ há²na²¹
hñu³mi³cuú², hi³ zenh² Jon²
tsá²mi³cuóun² ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹
Dió³².

57 Jmí¹jáun² ca³jní³ tsá² ná¹ngih³²
hí³ cyá¹ hi³ ca³taunh³ cú²tiú²
cú²jan³² hi³ ca³ti³ ca³hóh³²,
jmí¹jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³pi³
ca³janh³ Tié³. 58 Jáun² ca³chin² tsú²
Tié³ ti³ ñí¹ lí³ jenh³ juú² hi³ ñí¹quí¹
ñí¹jnah¹ dí² quín¹. Hi³ jáun² tsá²
ca³jna³ hí³ Tié³ ca³chá³ ha¹ ñí¹con²
jan² tsá¹ñú¹ jmáí² Saulo.

59 Hi³ jáun² tá¹la³ qui² jnauh²³
tsáu² quín¹ quioh²¹ Tié³, cáun²
ca³liéinh³² Dió³² bíh¹ Tié³, hi³
ca³juáh³:

—Hnú² Jesús Ti³² Juóu³² jná¹³,
héih¹ hnu² jmí²chi³ quion²¹ jná¹³.

60 Jáun² ca³di³ñí³² Tié³ hué³² hi³
ca³hléh³ tiá³, hi³ juáh³:

—Hnú² Ti³² Juóu³² jná¹³, ha³ lí²
tón³ hnu² si² tso³ quioh²¹ tsá² ní².

Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Tié³ la³ ní²
né³, ca³cua³ha³ tsí³.

8

1 Ja³bí¹ Saulo hí³ jmí¹ hún¹
cá²hon³ quionh³ tsá² ca³jngih³ hi³
Tié³.

*Saulo jmu² hian² tsí³ ñí¹con² tsá²
má²lín³ cuáh³²
(Galatas 1:13-14)*

Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² tsú²
hniéi² hi³ ca³ma³tson¹³ tsú²
tsá² má²ná¹lín³ cuáh³² já¹ juú²
Jerusalén jáun². Jmí¹jáun² ca³huén²
la³jín³² tsá² hí³ hi³ ja³taunh²¹
cú²juú² siáh³, juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá²
hín¹³ ti³ Judea ji³ Samaria, ti³la³*ti³²

tsá² quian³² jē¹ Dió³² má¹ná¹, tiá²
ca³huén² yáh³. 2 Ti³la³ jmí¹ zian²
ma³ jan² tsá² má²zian² hi³ ca³tin¹
Dió³² ca³ñí¹hón²¹ hla¹ Tié³, tsá²
hi³ ca³ho³ ca³jngih³ lín³² quioh²¹
hla¹ hi³. 3 Ti³la³ Saulo hi³ né³,
ca³qui³ ca³jmúh³² lín³² tsá² má²lín³
hi³ cuáh³² Saulo hi³ ca³ñí¹hi³²
ma³ quin³² ma³ caun³² hñú¹³ tsá²
hi³, hi³ ca³ñí¹chi¹ ñí¹huen¹³ dí²
tsá²mi³ tsá²ñuh² hi³ tsa³tionh³ dí²
hñú³mi¹ñí².

*Hleh³² tsú² jú¹ chú³² quioh²¹
Dió³² já¹ juú² Samaria*

4 Ti³la³ tsá² ca³huén² hi³ já¹ juú²
Jerusalén má¹ná¹, ca³ñí¹hléh² jú¹
chú³² quioh²¹ Dió³² la³ tán¹ ñí¹
ca³ñi³táunh¹. 5 Hi³ jáun² Pí²liéi¹
ñéi¹ juú² Samaria hi³ ca³ñí¹hléh²
jái¹³ hi³ ca³tin¹ Cristo. 6 Jáun²
juóun³² tsáú² ca³cuú² ca³jngih³² hi³
hniá¹ ne³ re² jmí¹ ca³nái³² jái¹³
hi³ ca³hléh³ Pí²liéi¹, jí³ jmí¹ ca³jíe³
dí² siáh³ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² hi³
ca³jmú³ tsú². 7 Qui¹ juóun³² bíh¹ tsá²
jmí¹ tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñú³
tsí³ lan³ jmí¹ jáun², ca³la³ hi³ tiáunh¹
ti³ hóh³² bíh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hi³
jmí¹ ca³huén². Ja³bí¹ jmí¹ jáun² lan³
juóun³² tsá² hma² jí³ tsá² hliánh² ní²
siáh³. 8 Jmí¹ jáun² né³ jlánh¹ ca³lí³
hiún² tsí³ ca³la³ jín³² tsá² juú² jáun².

9 Ti³la³ já¹ juú² jáun² né³, jmí¹
zian² jan² tsá²ñuh² tsá² jmí¹ jmái²
Sí¹mu²¹, tsá² jmí¹ lín³ tsá² hláinh¹
juú² jáun²; tsá² hi³ jlánh¹ jmí¹ tí²
jmu² hi³ tsa³caún² lín³² tsí³ tsá²
hín¹³ hi³ ti³ Samaria jáun²; ja³bí¹
ca³juáh³ tsú² hnga² hi³ quien² lín³².
10 Ca³la³ jánh³ dúh¹ tsá² míh¹ tsá²
siún¹ bíh¹ tí² ná³² jái¹³ hi³ hleh³²
Sí¹mu²¹ hi³, hi³ tí² juáh²³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² ní² dá² lín³ jan² dió³²
cú² juenh² bíh¹.

11 Jmí¹ tí² tanh² lín³² tsú² ta²¹
tsá²ñuh² hi³, qui¹ má²ngau³² jmái¹

bíh¹ hi³ tí² má²can² tsú² tsá² hi³
cun³quionh³ tá¹³ tsá² hláinh¹.

12 Ti³la³ jmí¹ ca³taunh³ tsá² juú²
jáun² ta²¹ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun²
Pí²liéi¹ né³, la³ cun³ jú¹ chú³² ca³ti²¹
he³ lánh³ lí¹³ tónh³² tsáú² jo³cuo²
Dió³², jí³ jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá²
lín³ Cristo ní² siáh³, tsá²mi³ tsá²ñuh²
bíh¹ tsá² hi³ cáun³ jmái². 13 Ja³bí¹
ca³taunh³ Sí¹mu²¹ hi³ ta²¹ jái¹³ jáun²,
jmí¹ jáun² cáun³ jmái² hi³ jáun²
ca³ngí³ cu³lí²¹ quionh³ Pí²liéi¹; hi³
jáun² ca³ja³caún² lín³² tsí³ tsú² jmí¹
ca³jíe³ lí²¹ jí³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³
jáun² Pí²liéi¹.

14 Jmí¹ ca³lí³ ñi³² ti³² tsá² quian³²
jē¹ Dió³² tionh² já¹ juú² Jerusalén
hi³ tsá² juú² Samaria má²ca³taunh³
ta²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³², jáun²
ca³zen³ tsú² Pé¹ quionh³ Juan² ñí¹
jáun². 15 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ jáun²
tsá² hi³ já¹ juú² Samaria, ca³líeinh³²
Dió³² quioh²¹ tsá² má²taunh³² hi³
ta²¹, hi³ jáun² lí¹³ hen³ tsú² Jmí²chí³
Chun¹. 16 Qui¹ jmí¹ jáun², hi¹ jan²
yáh³ tsá² hi³ tiá² jmí¹ má²ca³hi³
Jmí²chí³ Chun¹ hñú³ tsí³, jí³²la³ ti³
jmí¹ má²caún³ tsú² jmái² hi³ lin¹
hi³ má²hain²¹ tsú² ti³ con² Jesús
Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí². 17 Jáun² Pé¹
quionh³ Juan² ca³ra³tsi³² cuo² ñí¹
quioh²¹ tsá² hi³, hi³ jáun² jmí¹ jáun²
hi³ Jmí²chí³ Chun¹ hñú³ tsí³ tsá²
hi³. 18 Jmí¹ ca³jíe³ Sí¹mu²¹ hi³ cuan³
Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² hi³
jmí¹ ca³ra³tsi³² tsú² jáun² cuo² ñí¹
quioh²¹ tsú², jáun² ca³jen³ quie³,
19 hi³ ca³juáh³:

—Cué¹ náh² jná¹³ pí³ la³
ná¹quiánh¹ náh² ní², hi³ jáun² ja³bí¹
tsá² rá¹tsi³² jná¹³ uón³² ñí¹ quioh²¹
lí¹³ hen³ siáh³ Jmí²chí³ Chun¹.

20 Jáun² Pé¹ ca³záih³ Sí¹mu²¹ la³
lá²:

—Cuí¹ cha³hín³ quieih³ hnú² jí³
la³ jí³ huen² nú² ní², qui¹ hnú²

dá² lín²³ nú² hi³ lí¹³ lám¹³ cáun²
 hi³ lí¹ cue³² Dió³²; ²¹ Tiá² ca³tin¹
 cu³tí¹³ yáh³ hnú² ta²¹ lá², qui¹ tiá²
 má²chú³² yáh³ jmí¹ honh² hnú²
 ñí¹con² Dió³². ²² Tí¹ jéinh¹ dá²
 jmí¹ honh² ca³tí²¹ hi³ hlah³ hi³
 hó³² hi³ cháunh²³ ní² honh²; ñí¹con²
 Dió³² dá² mí¹, ní² lí¹ jieh²¹ nú²
 neh²¹ tiá¹ jmu³ dá² Dió³² juenh² tsí³
 hi³ ca³cháunh³ honh² hnú² la³ ní².
²³ Qui¹ jlánh¹ ma³ lin¹ hnú² hi³ lí¹
 hniá¹ nú² cáun² hi³ tiá² ca³tin¹ nú²,
 jlánh¹ ma³ má²cá²taun³ tso³ honh²
 hnú².

²⁴ Jáun² Sí¹mu²¹ ca³záih³ tsá² hí³
 la³ lá².

—Lienh¹ tiá³ hnoh² Dió³²
 quion²¹ jná¹³ hi³ jáun² tiá² quiunh²¹
 jná¹³ hí¹ cáun² hi³ má²lí²juah²¹
 hnoh² ní².

²⁵ Hi³ jáun² né³, jmí¹ má²lí²cué³²
 Pé¹ jú¹ tson² quioh²¹ quionh³
 Juan² ñí¹con² tsá² juú² jáun² jí³ hi³
 má²lí²hléh³² tsú² siáh³ jú¹ chú³²
 quioh²¹ Dió³², jmí¹ jáun² ja³tanh²¹
 tsú² tí³ já¹ juú² Jerusalén. Hú¹ jui³²
 jáun² né³ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³²
 quioh²¹ Dió³² hliáun³ juú² pih²¹
 juú² siún¹ hín¹³ tí³ hué³² Samaria
 jáun².

*Jenh² Pí²lié¹ tsá² zian² hué³²
 Etiópia*

²⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³juáh³ jan²
 tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Pí²lié¹
 la³ lá².

—Náu², cua³² jui³² ngau³ tí³ la³
 quián³, jui³² ja³ juú² Jerusalén hi³
 ngá¹³ hué³² quiéin² hi³ chau²¹ la³ tí³
 juú² Gaza.

²⁷ Jáun² ca³náu² Pí²lié¹ hi³ ngau³.
 Hú¹ jui³² jáun² né³ ca³jenh² tsú²
 jan² tsá²ñuh² *tsá² tiéh³, tsá²
 zian² hué³² Etiópia; tsá² hi³ jmí¹
 ho² jái¹³ hi³ jmu² hua³hi¹³ la³ji³²
 hi³ zioh² tsá²mí³ chín¹ hué³²
 Etiópia, tsá² téh²³ tsú² hí³ Can-
 dace. Tsá²ñuh² hi³ má²cuá¹jáunh²³
 hi³ néi¹ já¹ juú² Jerusalén hi³

ca³ñí¹ma³tsu³ ma³;jónh³² Dió³².
²⁸ Tí³ má²cuá¹tsanh³² juú²co¹
 bíh¹ tsá²ñuh² hi³ hi³ cuá¹tsí²¹
 ñí¹ hmá²lih³² cuounh³² tsa³cuá¹
 quioh²¹, ñí¹ jáun² jmí¹ cuá¹hi³² tsú²
 Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³
 hi³ *tí³² jè¹ Dió³².

²⁹ Hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹
 ca³záih³ Pí²lié¹ la³ lá²;
 —Cuá²janh² ñí¹ cuá¹ja³²
 hma²lih³² ó³².

³⁰ Jáun² ngau³ Pí²lié¹ cú²hé². Jmí¹
 ca³janh²¹ tsú² jáun² tsá² hí³ ca³nái³²
 tsú² hi³ cuá¹hi³² tsá² hí³ Sí² quioh²¹
 hla¹ Isaías *tí³² jè¹ Dió³²; hi³ jáun²
 ca³ngáih³ dí²;

—¿Hí¹ ngí²³ hnú² hi³ ñí³hih³² nú²
 ní²?

³¹ Jáun² tsá²ñuh² hi³ ca³ngái³, hi³
 ca³juáh³;

—¿He³ lánh³ rón³² ngí¹³ jná¹³
 ní¹juáh³ tiá² hin² zian² yáh³ tsá²
 má³ta²?

Jáun² ca³mí³ tsú² cáun² hi³ chú³²
 ñí¹con² Pí²lié¹ hi³ hi³ hmá²lih³²
 jáun² hi³ cua³tsí¹ tsú² quionh³ dí².
³² Jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² hi³ jmí¹
 cuá¹hi³² jáun² tsá² hí³ juáh³ la³ lá²;

La³jmí¹ jan² tsú² *já¹ziáh² ñí¹
 tsa³jngih²,

la³ jáun² bíh¹ ca³jan³ tsú² tsá² hí³;
 cu³tí³ tiá² ca³nia³ tsú² ho³ hi³ hléh³²,
 la³jmí¹ tiá² hi³ jmu² já¹ziáh² míh¹ ní¹
 má¹ca³zén³² tsú².

³³ Tsí¹jui³ bíh¹ tsú² ca³ta³zanh¹ jmí¹
 tiá² ca³ma³re² tsú² jáun² tso³
 hi³ lí¹ ca³ta³can¹ tsú².

¿Hin² dá² jón²zih¹ jón²cho¹ tsú² lí¹³
 hien³ tsú²?

Qui¹ cu³diá²jan² bíh¹ ca³yéin² tsú²
 ñí¹ hué²¹ lá².

³⁴ Jáun² tsá² Etiópia hi³ ca³ngái³
 ñí¹con² Pí²lié¹, hi³ ca³juáh³;

—¿Tiá¹ jmúh¹³ hnú² tiá³ hi³ chú³²
 hi³ híeh¹ nú² jná¹³ ní¹juáh³ hin²
 ca³tin¹ hi³ hleh³² tí³² jè¹ Dió³² ñí¹
 lá², hí¹ ca³tin¹ hnga² ho³ hi³ ca³tin¹
 jan² tsá² siánh³ uá¹?

35 Jáun² Pí²liéi¹ ca³ma³liáu³² hi³ hie³² jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² ñí¹ má²lí²hi³² tsú² jáun², hi³ ca³hieh³ dí² tsú² jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ Jesús.

36 Jmí¹ má²cá²uóunh³² juí³² né³, ca³cha³táunh¹ tsú² cáun² ñí¹ ná¹ho³ jmái², jáun² tsá² Etiopía hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jiah³, ñí¹ lá² ha²¹ jmái², ζtiá¹ lí¹³ zón³² jná¹³ jmái² ñí¹ lá² juáh^{13?}

37 [Jáun² Pí²liéi¹ ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ táunh²³ hnú² ta²¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², jáun² lí¹³ bíh¹.

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹ hi³ Jon² Dió³² bíh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.]

38 Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ zih³² tsú² hmá²lih³², jáun² ca³son² tsú² tá¹ gon³ hi³ ja³taunh²¹ ñí¹ ná¹ho³ jmái², ñí¹ jáun² né³ ca³zion³ Pí²liéi¹ tsá² hí³ jmái².

39 Jmí¹ ca³huén² tsú² jáun² chu³ jmái² né³, cu³diá²jan² bíh¹ ca³jau³ Jmí²chí³ Chun¹ quioh²¹ Pí²liéi¹, hi³ jáun² tiú²uú² ca³jién³² yáh³ tsá² Etiopía hi³ Pí²liéi¹, tí³la³ má²hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² ngah³ juú²co¹.

40 Hi³ jáun² Pí²liéi¹ ca³jié³ hi³ juú² Azoto la³ má²cá²chó³², hi³ jáun² ca³hléh³ dí² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ dí² já¹ juú² Cesarea.

9

Tí²jeinh³² jmí¹ tsí³ Saulo

(Hechos 22:6-16; 26:12-18; Gálatas 1:11-24)

1 Tá¹la³ jáun² né³, la³ má²hle³² jáun² bíh¹ Saulo jú¹ cáu²lín³² ca³tin¹ tsá² hain²¹ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí², hi³ juáh³ dí² hi³ ma³tsan² la³jín³² tsá² hí³. Hi³ jáun² ca³ñí¹lienh¹³ tsú² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹,² hi³ ca³ñí¹mí² tsú² cáun² sí² hi³ jmu² héih³² hi³ lí¹³ tsó³² dí² cuáh³²

quioh²¹ tsá² *judíos táun³ já¹ juú² Damasco, hi³ hnah¹³ dí² tsá²mi³ tsá²ñuh² tsá² má²tiáunh¹ juí³² quioh²¹ Jesús. Jmí¹ hnió³ dí² tsa³quian³ tsá² hí³ hi³ tson³, hi³ tsa³tionh³ dí² hñu³mi¹ñí² tí³ já¹ juú² Jerusalén. ³ Tí³la³ tá¹la³ hí¹hún¹ jáun² Saulo hí³ juí³² Damasco

má¹ná¹, cu³diá²jan² jmí¹ táin³ tsú² cáun² joh¹ hi³ ja³ hñu³mi³cuú² jmí¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² juú² jáun².

4 Jmí¹jáun² ca³tánh³ Saulo cu³hna²¹ jáh³ joh¹, jáun² ca³nái³² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Saulo, Saulo, ζhe³ láih³² jmuh³² hnú² hian² honh² ñí¹con² jná^{13?}

5 Jáun² Saulo ca³ngái³:

—ζHin² bí¹ tsánh² hnú² Tí^{32?}

Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Jná¹³ bíh¹ la³² Jesús, Tsá² jmoh¹ hnú² hian² honh². [Lí¹ jmuh³² hlah³ quián¹³ huen² bíh¹ hnú², la³jmí¹ jmu² jáh³ cuí²³ jah³² ní¹ má¹ca³hinh³ tsú² quionh³ mí¹ñí² zúnh².

6 Jáun² Saulo ca³juénh², hi³ jáun² ta³ má²juán²³ lín³² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³² Juóu³² jná¹³, ζhe³ bí¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná^{13?}

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³.]

—Náu², cua³² tí³ já¹ juú² ó³², ñí¹ ní² bíh¹ juáh³ tsú² he³ hniáuh³² jmúh¹³ hnú².

7 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ quionh³ hi³ Saulo ca³juénh² lín³², quí¹hliá² ca³nái³² tsú² hi³ ñí¹hle²¹ tsáu², tí³la³ tiá² hin² cá²jnia³ yáh³ jéinh³² tsú². ⁸ Jáun² Saulo ca³náu² hi³ jmí¹ rón²¹ hué³², tí³la³ jmí¹ ca³niá³ jáun² ñí¹ tsú² né³, cun³ tiú²uú² cá²jnia³ hí¹ sá¹ cú¹pih²¹ bíh¹ jéinh³² tsú². Jáun² ca³zanh³ bíh¹ tsú² cuo² Saulo hi³ ca³ñí¹jan² dí² tí³ já¹ juú² Damasco.

9 Ní¹ jáun² ca³cuá³ hni³² jmái¹ hi³ cuá¹te³ ñí¹, hí¹ cu³ hu²¹ ho³ má³² tiá² ca³cúh², hi³ hí¹ sá¹ cú¹pih²¹ jmái² tiá² ca³hinh³ siáh³.

10 Já¹ juú² Damasco jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² tsá² hen² tí³ con² Jesús, tsá² hí³ jmái² Ananías. Tsá² hí³ ca³jnia³ Tí³² Juo¹³ dí² jéinh³², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Ananías!

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Lá² bí¹ zenh² jná¹³ Tí³².

11 Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Náu², cua³² tí³ ja¹ hñú³ jmái² Jui³² Cú²tso², jáun² cuá¹ngah³ nú² hñú¹³ Judas ní¹juáh³ hí³ cuá³ Saulo tsá² ja³ juú² Tarso. Sá¹ní² jie³, tsá² hí³ cuá¹liéinh³² Dió³², 12 hí³ má²cá²jnia³ jéinh³² jan² tsá²ñuh² jmái² Ananías, hí³ hí³ ñéih³ ñí¹ cuá³ tsú² hí³ lí²ra³tsí³² cuo² ñí¹ quioh²¹ dí², hí³ jáun² la¹³ siáh³ mí¹ñí¹ dí².

13 Jmí¹ ca³nái³² Ananías jái¹³ jáun² né³, ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², juóun³² tsá² má²ca³zái³ jná¹³ hí³ ca³tin¹ tsá²ñuh² hí³, la³ cun³ la³jí³² hí³ hlah³ hí³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹con² tsá² joh² hnú², tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén. 14 Hí³ jáun² já¹ juú² lá² má²cuán² tsú² cun³ quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³, hí³ jan³ tsú² tson³ ca³la³ jín³² tsá² ná¹má²quien² hnú².

15 Tí³la³ Tí³² Juo¹³ dí² ca³záih³ Ananías la³ lá²:

—Hnú² dá² cáun² cua³², qui¹ tsá² má²cá²quiánh³² bíh¹ jná¹³ hí³ hí³ hléh³² ca³tin¹ jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ la³ má²quionh³ tsá² ná¹chín¹ ja¹ quioh²¹ tsú², jí³ ñí¹con² tsá² *Israel ní² siáh³. 16 Jná¹³ bíh¹ hie¹ tsú² ha³ la³ cónh³ tí³ hí³ ma³tso² tsí³ hí³ ca³tin¹ jná¹³.

17 Jmí¹ jáun² ngau³ Ananías hñú³ ñí¹ jmí¹ cuá³ Saulo. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² tsú², hí³ ñéih³ hí³ ca³ra³tsí³² cuo² ñí¹ quioh²¹ Saulo, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² reh² Saulo, Jesús Tí³² Juo¹³ dí², Tsá² ca³jnia³ jen³ hnú² hú¹ jui³² ñí¹ jmí¹ hí¹ñéih³², Tsá² hí³ lí²ze³

jnë¹³ ñí¹ lá² qui¹ hí³ hnió³ tsú² hí³ la¹³ mí¹máh¹ hnú², jí³ hí³ jáun² lí¹³ conh²¹ siáh³ Jmí²chí³ Chun¹ hñú³ honh² hnú².

18 La³ cun³ jmí¹ jáun² ca³súh³² hí³ jmí¹ hí¹jná²³ coh³ hu³² mí¹ñí¹ tsú², hí³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ zí¹³, jmí¹ jáun² ca³lí³ jie³² tsú² siáh³ re². Jáun² ca³náu² Saulo hí³ ngau³ hí³ ca³ñí¹zion¹³ jmái². 19 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmú³ má³² hí³ jáun² ca³joh¹³ siáh³ pí³, jáun² ca³cuá³ tsú² cu³tiá³ quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús zian² juú² Damasco jáun².

Saulo hleh³² jú¹ chú³² já¹ juú² Damasco

20 Jáun² Saulo ca³ma³liáu³² hí³ hleh³² jái¹³ hñú³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos táun³ já¹ juú² Damasco hí³ la³ Jon² Dió³² bíh¹ Jesús. 21 Ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ ná¹nái³² ca³ja³cáun² tsí³, hí³ ca³ngáih³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿Haun¹³ juáh¹³ tsá²ñuh² ní² hí³ jlánh¹ chí¹ñí¹ jmí¹ jmu² hian² tsí³ ñí¹con² tsá² ná¹má²quien² Jesús zian² tí³ já¹ juú² Jerusalén dúh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ tsá² ní² hí³ cuan³ ñí¹ lá² hí³ jmí¹ hnió³ can³ tsáu² hí³ hñe² hí³ tsa³jan² dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³?

22 Tí³la³ Saulo tí³ lí³mí¹ ca³lí³ hliáun³ bíh¹ pí³ quioh²¹ hí³ hléh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hí³ ca³hie³ tsú² re² lín³² hí³ Jesús bíh¹ lín³ Cristo, jáun² lí¹ lín¹ bíh¹ tsá² judíos zian² juú² Damasco.

Liáun²³ Saulo ñí¹con² tsá² judíos

23 Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² ca³ma³cán³ tsá² judíos, hí³ jmí¹ hnió³ jngih³ Saulo, 24 tí³la³ Saulo ca³lí³ ñí³² bíh¹ hí³ jáun². La³ huá² la³ jma² bíh¹ jmí¹ má²tsá²tan³ tsú² Saulo ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² hí³ jmí¹ hnió³ tsú² jngih³. 25 Tí³la³ tsá² má²hain²¹ hí³ tí³ con² Saulo né³, ca³che² cáun² já¹nié², hí³ ca³sión³² tsú² jui³² tsoh²

hiah³² cun³quionh³ cáun² mí²tá² hi³
ca³di³chi³ tsú² hñe¹³.

Tsau³² Saulo já¹ juú² Jerusalén

26 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³
Saulo tí³ já¹ juú² Jerusalén. Jmí¹
cá¹chánh²¹ tsú² jáun² né³, jmí¹ hnió³
ma³jéinh³ tsá² reh², tí³la³ la³jín³²
bíh¹ tsá² hí³ jmí¹ juénh², quí¹ tiá²
jmí¹ taunh³² yáh³ tsú² ta²¹ hi³ Saulo
má²hen² tí³ con² Jesús. 27 Tí³la³
Bernabé ca³ñí¹jan² Saulo ñí¹ jmí¹
tionh¹ *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³²,
hi³ ca³záih³ tsú² tsá² hí³ ha³ lánh³
ca³quiúnh³² Saulo jmí¹ ca³jién³²
Jesús tá¹la³ jmí¹ hí¹hún¹ jáun²
juí³², jí³ ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³
Jesús ñí¹con² tsú²; hi³ ha³ lánh³
rón³² ca³hléh³ tsú² jái¹³ hi³ ca³tín¹
Jesús já¹ juú² Damasco, ca³la³
hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh².
28 Jáun² ca³ta³cua¹³ Saulo já¹ juú²
Jerusalén, hi³ jáun² ca³ñí³taunh¹
cu³tsa³² quionh³ tsá² reh² hí³, hi³
ca³hléh³ tsú² siáh³ ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹
tiá² cú² tiá² juénh² hi³ ca³tín¹ Tí³²
Juo¹³ dí². 29 Já³bi¹ ca³quiú³ ca³táinh³
tsú² siáh³ jái¹³ quionh³ tsá² judíos
tsá² hleh³² jú¹jma² *griego, tí³la³
tsá² hí³ dá² jmí¹ hnió³ jngih³ bíh¹
Saulo. 30 Jmí¹ ca³li³ ñí³² tsá² reh²
hi³ ní² né³, ca³ñí¹jon¹³ tsú² Saulo tí³
juú² Cesarea, hi³ cuá³ ñí¹ jáun² né³
ca³chánh³² tí³ já¹ juú² Tarso.

31 Jáun² jmí¹jáun² ca³ta³no¹ tie³
quioh²¹ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² tí³
hué¹³ Judea, Galilea, jí³ Samaria
ní² siáh³. Hi³ jáun² né³, tí³ lí³mí¹
ca³li³ pin³ bíh¹ tí³ tsá² hí³, hi³
ca³ma³zian² tsú² la³ má²zian² jáun²
hi³ tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí², hi³
ca³juóun³ tsú² siáh³ cun³quionh³ hi³
ca³ma³hau³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹.

Jmí¹ lain²¹ Eneas

32 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ ngi³² jáun²
Pé¹ ñí¹ hliáun³ hi³ tsá²jién³ tsá²
má²joh¹ Dió³², jáun² ca³chó³² cáun²

jmá¹ hi³ ca³ñí¹jién¹³ tsú² tsá² joh¹
Dió³², tsá² zian² la³ tí³ juú² Lida.
33 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³chó³² tsú²
ñí¹ rón²¹ jan² tsá²ñuh² jmá² Eneas,
tsá² hí³ jmí¹ hma² hi³ ca³quiú² ñí¹
jen³ jña³ mií². 34 Jáun² Pé¹ ca³záih³
tsá² hí³ la³ lá²:

—Eneas, Jesucristo jmu³ hi³
lan¹³ hnú². ¡Náu², chá¹ re² ñí¹ jmí¹
rón²¹ nú²!

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹
ca³náu² tsá² hí³. 35 Jáun² la³jín³² bíh¹
tsá² zian² juú² Lida jí³ tsá² zian²
juú² Sarón ca³jién³² tsá² jmí¹ hma²
hí³, jmí¹jáun² ca³háin³² tsú² tí³ con²
Tí³² Juo¹³ dí².

Ca³jenh¹³ mí¹ Dorcas

36 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan²
tsá²mi³ tsá² má²hen² tí³ con² Tí³²
Juo¹³ dí² já¹ juú² Jope. Tsá² hí³
jmí¹ jmá² Tabita, tí³la³ jú¹ *griego
né³ juáh³ tsú² Dorcas. Tsá²mi³ hí³
jlánh¹ ca³jmú³ hí³ chú³² ñí¹con² tsá²
tia³mií², hi³ ca³ma³hon³ tsú² tsáu².
37 Jmá¹ jáun² ca³li³ tsáun¹ tsá²mi³
hí³ hí³ ca³jun³. Jmí¹ má²lí²sin² tsú²
jáun² hla¹ hí³ ca³ñí¹quion¹³ tsú²
ñí¹ má²tenh³ tsin¹ hñú³. 38 Juú²
Jope jáun² né³ jmí¹ hái³² má²janh²
quionh³ juú² Lida ñí¹ jmí¹ cuá³
Pé¹, jáun² jmí¹ ca³li³ ñí³² tsá² reh²
zian² Jope hí³ la³ cuá³ Pé¹ já¹ juú²
Lida, jáun² ca³zen³ tsú² gon³ tsáu²
hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Ma³tsáu¹³ ta³né³² já¹ juú² Jope.

39 Jáun² la³juí³² ngau³ bíh¹ Pé¹
quionh³ tsá² hí³. Jmí¹ ca³cha³taunh¹
tsú² jáun², tá²chi²¹ ca³ñí¹jan² dí²
Pé¹ chí³cuú² ñí¹ rón²¹ hla¹ hí³.
Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ rón²¹
hla¹ né³, ca³cuú² ca³ngih³² la³jín³²
tsá²mi³ hnái³ jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹
jáun² cu³héin¹ Pé¹, hi³ ca³la³ hí³
ho² hí³ jngih² ca³híeh³ Pé¹ la³ji³²
ñí¹ hmi³² hi³ ca³jmú³ hla¹ hí³ jmí¹
zian². 40 Jmí¹jáun² né³ ca³huen³

Pé¹ tí³ cheih³² la³jín³² tsá² jmí¹
tionh¹ hí³, jáun² ca³di³jñi³² hnga²
hí³ ca³liéinh³² Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³jien³² dí² hla¹ hí³ hí³ ca³záih³ dí²
la³ lá².

—Tabita, ¡náu²!

Hí³ jáun² jmí¹; jáun² ca³tau² hla¹
hí³ ñí¹. Jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun²
Pé¹ né³, ca³jmú³ cuá¹tón²¹ ñí¹ jen³.
41 Jáun² ca³zanh³ Pé¹ cuo² Tabita hí³
ca³zion³ dí². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³teh³
tsú² siáh³ tsá² má²joh¹ Dió³² jí³
tsá²mí³ hnái³ hí³, jáun² ca³hien³
tsú² Tabita ñí¹con² tsá² hí³ hí³
má²ca³jenh¹³. 42 Jáun² la³jín³² tsá²
zian² juú² Jope ca³lí³ ñí³² hí³ lí³
la³ jáun², jmí¹ jáun² juón³² tsáu²
ca³tanh² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí². 43 Hí³
jáun² ue³ jmái¹ bíh¹ ca³cuá³ Pé¹ já¹
juú² jáun² hñú¹³ tsá² jmái² Sí¹mu²¹,
tsá² má²chú³² láu².

10

Pé¹ liéinh³² Cornelio

1 Jáun² né³, já¹ juú² Cesarea
jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² tsá²
jmái² Cornelio, tsá² jmí¹ lín³
hliáu³ tsá² chín¹ cu³ nió³ hí³ téh²³
tsú² Italiano, cu³ nió³ jáun² tñ³
hña³láun³ hliáu³. 2 Tsá²ñuh² hí³
jmí¹ má²má²tí³² ñí¹con² Dió³² la³
cun³ hí³ ná¹ngí²³ jáun² tsá² *judíos,
hí³ jmí¹ má²zian² hí³ ca³tín¹ Dió³²,
la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hñú¹³.
Ja³bí¹ ca³ma³hon³ tsú² tsá² judíos
tia³mii² hliáu³ quie³; hí³ jmí¹
má²liéinh³² tsú² siáh³ Dió³² la³jí³²
jmái¹. 3 Jáun² ca³chó³² cáun² jmái¹
cun³ la³ nio¹ hñi³² tí³ ca³hláu³
ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
jéinh³² tsú², hí³ hí³ ñéih³ ñí¹ jmí¹
cuá³ tsú², hí³ ca³juáh³:

—¡Cornelio!

4 Jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun² tsá² hí³
né³, ta³ má²juénh² lín³² bíh¹ tsú²
ca³juáh³:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú² tí³²?

Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
ca³juáh³:

—Má²ca³nái³² bíh¹ Dió³² já¹³ hí³
lien¹ hnú², hí³ má²cuá¹nióh²¹ siáh³
Dió³² cu³lí²¹ la³jí³² hí³ chu²¹ hí³
má²ca³ma³hon¹ hnú² tsá² tia³mii²
5 Jáun² né³, zen² tsáu² ca³la³ tí³ juú²
Jope hí³ tsa³tieh¹ tsú² Sí¹mu²¹ tsá²
téh²³ tsú² siáh³ Pé¹. 6 [Jáun² Pé¹
hí³ zá³² he³ hñiáuh³² jmúh¹³ hnú².]
Ja³bí¹ Sí¹mu²¹ jmái² tsá² hñú¹³ ñí¹
cuá³ tsú², tsá² hí³ má²chú³² láu²;
hñú¹³ tsá² hí³ né³ zeh² ñí¹ lí³ can³²
jmí²miih²¹.

7 Jmí¹ má²ngah³² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² tsá² má²lí²juónh³ tsú² hí³
quionh³ né³, ca³teh³ tsú² gon³ tsá²
quian²¹, cónh³¹ jan² hliáu³ tsá²
má²zian² hí³ ca³tín¹ Dió³² siáh³,
tsá² cuá¹chan¹ hí³ tiú² niuh²³ tsú²
má²ta²¹. 8 Tsá² hí³ ca³záih³ tsú²
la³jí³² hí³ má²lí²jie³, jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³zen³ dí² tí³ já¹ juú² Jope.

9 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun², tá¹la³
jmí¹ hí¹tiáunh¹ tsá² hí³ juí³² hí³
má²ja³quián³ chá¹táunh¹ já¹ juú²
Jope, míh¹ tiá² cun³ chí³hiú²
jmí¹ ca³uú³ Pé¹ tsáih³ hñú³
hí³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³². 10 Jmí¹
má²ñí¹cuóunh²¹ lín³² bíh¹ tsú²; jáun²
tá¹la³ jmí¹ ná¹má²chú³² tsú² má³²
hí³ cuh³ tsú² né³, zia³² cáun² hí³
ca³jnia³ jéinh³² tsú² cu³diá²jan²,
11 hí³ ca³jie³ tsú² hí³ má²há²na²¹
hñú³mí³cuú² hí³ cuá¹so²³ cáun²
hmih³² pa²¹ hí³ ná¹quiein²¹ tá¹
quiún³ cuoh¹, hí³ cuá¹so²³ la³ tí³
hué³². 12 Hñú³ hmih³² jáun² né³
jmí¹ tiáunh¹ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹
jáh³ quiún³ cuá² ta³, jáh³ hláinh¹ jí³
jáh³ tsi²¹ pí¹³ ní² siáh³. 13 Jmí¹ jáun²
ca³nái³² tsú² cáun² já¹³ hí³ ñí¹juah²¹
tsáu² la³ lá²:

—Náu² Pé¹, jngih³² jáh³ ní²
cunh³².

14 Tí³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³:

—Ján¹han²¹ Tí³², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²cá²cúnh³² jná¹³ jáh³ hláih¹ jáh³ hon² la³ ní², jáh³ tiá² jin².

¹⁵ Jáun² mah¹ jáun² né³ ñí¹ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Li³ua³ cáun² hi³ má²ca³ma³ji² Dió³² tiú²uú² hniáuh³² yáh³ juáh¹³ hnú² hi³ hláih³.

¹⁶ Hnaih³² jéin³² lí³ la³ jáun², jmí¹ lí²¹ jáun² ca³zauh² siáh³ hmih³² jáun² hñu³mi³cuú². ¹⁷ Hi³ jáun² tá¹la³ cuá¹hnauh² Pé¹ tsí³ hi³ he³ hnió³ juáh³ hi³ má²lí²jie³ tsú² jáun², jáun² tsá² ca³zen³ hi³ Cornelio cua³taunh²¹ ho³hñú¹³ hi³ hnauh² hñú¹³ Sí¹mu²¹; ¹⁸ tsá² hi³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Tiá¹ cuá³ jan² tsá² jmái² Sí¹mu²¹ ñí¹ lá², tsá² téh²³ tsú² siáh³ Pé¹?

¹⁹ Hi³ jáun² tá¹la³ jmí¹ cuá¹hnauh² jáun² Pé¹ tsí³ hi³ he³ láih³² la³ jáun² lí²jie³, jáun² Jmí²chí³ Chun¹ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jiah³, gáun³ tsáu² má²cuá²taunh²¹ hi³ hnauh² hnú². ²⁰ Náu², son², cuá² quiúnh¹ tsú². Ha³ lí² chá² hliáun³ honh², qui¹ jná¹³ bíh¹ ca³zén³² tsá² hnauh² hnú² ní².

²¹ Hi³ jáun² Pé¹ ca³son² hi³ ja³ ñí¹ tionh¹ tsá² ca³zen³ hi³ Cornelio, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jná¹³ bíh¹ tsá² hnauh²³ hnoh², ¿he³ ta²¹ ña³taunh²¹ náh²?

²² Jáun² tsá² hi³ ca³ngái³:

—Jnoh¹ jau³ cha¹³ hliáu³ tsá² chín¹ tsá² jmái² Cornelio, jan² tsá² chun¹ tsá² má²má²ti³² ñí¹con² Dió³², ja³bí¹ tsá² judíos má²ná¹lín²³ hi³ chú³² tsí³ tsá² hí³. Qui¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³juáh³ ñí¹con² tsú² hi³ hniáuh³² zen³ tsú² tsá² ja³tié² hnú² hi³ jáun² ne³ tsú² jái¹³ hi³ juoh¹ hnú².

²³ Jáun² Pé¹ ca³teh³ tsá² hí³ tí³ ñéih³ hi³ ca³cuéh³ dí² cú² nie² hñú³. Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³ ngau³ dí² quionh³ tsá² hí³, ja³bí¹ ca³ñí¹táunh¹

siáh³ ma³ jan² tsá² reh² tsá² zian² juú² Jope jáun² quionh³ Pé¹.

²⁴ Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² siáh³ ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Cesarea ñí¹ cuá¹jaun² Cornelio. Hi³ né³ jmí¹ má²lí²ngih³ jún¹ rainh²¹ hñú¹³ jí³ há²mei²¹ quioh²¹ ní² siáh³. ²⁵ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Pé¹ ho³hñú¹³ quioh²¹ Cornelio né³, ca³dí³jñí³² Cornelio ta³ñí¹ Pé¹, hi³ jmí¹ hnió³ dí² ma³tsu³ ma³jónh³² Pé¹. ²⁶ Tí³la³ Pé¹ dá² ca³zión³ bíh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Náu², qui¹ tsá²mi³cuóun² la³ hnú² bíh¹ jná¹³.

²⁷ Tá¹la³ hí¹juónh²³ tsú² jáun² né³ taunh³ ñéih³; jáun² ñéih³ jáun² ca³jie³ tsú² hi³ ná¹ngih³² juóun³² tsáu². ²⁸ Hi³ jáun² Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Má²ñíh¹ bí¹ hnoh² hi³ liej²¹ quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos rá¹juáh³ hi³ tiá² hniáuh³² ná¹tson¹ tsá² judíos ja¹ *tsá²cá²jo²¹, ja³bí¹ tiá² hniáuh³² siáh³ tónh³² tsú² hñú¹³ tsú². Tí³la³ Dió³² bíh¹ má²ca³hie³ jná¹³ hi³ tiá² hniáuh³² juah²¹ jná¹³ hi³ tiá² chun¹ ho³ hi³ tiá² jin² lí³ua³ jan² tsá²mi³cuóun² rainh²¹ dí². ²⁹ Hi³ jáun² bíh¹ la³jui³² ja³ jná¹³ jmí¹ ca³ñí¹tié² tsú², ha³ tiá² ca³ma³zian¹³ yáh³ jná¹³. Hi³ jáun² né³, hno³² jná¹³ lí³ ño¹ hi³ he³ ta²¹ ca³tiéh² hnoh².

³⁰ Jáun² Cornelio ca³juáh³:

—Má²quiú³ jmái¹ míh¹ tiá² cun³ la³ nio¹ hni³², la³ cun³ la³ né³² hi³ jmí¹ [cuá¹má²hien²¹ jná¹³ hi³] cuá¹lien¹ ná¹ Dió³² hñu³², jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²ñuh² quih³² hmih³² zín³ lín³² jéin³² jná¹³. ³¹ Tsá² hí³ né³ ca³juáh³: “Cornelio, Dió³² má²ca³nái³² jái¹³ hi³ lien¹ hnú², jí³ hi³ má²cuá¹nióh²¹ tsú² siáh³ cu³lí²¹ la³jí³² hi³ chu²¹ hi³ má²ca³jmuh³ hnú² ñí¹con² tsá² tia³mii². ³² Jáun² né³, hniáuh³² zen¹³ hnú² tsáu² hi³ tsa³tieh¹ tsú²

Sí¹mu²¹ tsá² jmái² siáh³ Pé¹. Ja³bí¹
 Sí¹mu²¹ jmái² siáh³ tsá² hñú¹³ ñí¹
 cuá³ tsú², tsá² hí³ má²chú³² láu²,
 tsá² hí³ zeh² hñú¹³ can³² jmí²milh²¹.
 [Ñí¹ má¹cuán² tsú² ñí¹ lá² liéih³²
 tsú² hnú²]. 33 Hí³ jáun² la³juí³²
 ca³té³ jná¹³ hnú², hénh³ ma³ chú³²
 má²cuán² hnú² ñí¹ lá². Jáun² né³,
 ta³né³² má²tiáuh² dí² ñí¹ hó²¹ñí¹
 Dió³², hí³ jáun² ta³né³² hnáu² jnoh¹
 náí¹³ la³ji³² jáí¹³ hí³ ca³záí³ hnú² Tí³²
 Juo¹³ dí² hí³ ca³ta¹ jnoh¹.

*Pé¹ hleh³² jáí¹³ quioh²¹ Dió³²
 hñú¹³ Cornelio*

³⁴ Jáun² Pé¹ ca³ma³liáu³² hleh³²
 hí³ juáh³ la³ lá²:

—Ta³né³² má²ca³ngí¹³ jná¹³ hí³
 tson² bíh¹ Dió³² la³ hnio³ cá²re²
 he² ca³la³ jín³² tsáu². 35 Hí³ lí³ua³
 jan² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³
 bíh¹ la³ hen² Dió³², ní¹juáh³ tsá²
 jmu² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³²,
 tsá² má²má²tí³² ñí¹con² Dió³².
³⁶ Cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo
 ca³liéih³² jnoh¹ Dió³², tsá² láí³ jnoh¹
 jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ *Israel, hí³
 ca³nga³ Dió³² jáí¹³ hí³ cun³quionh³
 hnga² Jesús hí³ bíh¹ lí¹³ niau²¹
 tie³ ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³².
 Jesús hí³ bíh¹ lín³ Juo¹³ dí² la³
 jáí³². 37 Má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh²
 la³ cun³ hí³ lí³ jáun² tá¹ cáun²
 hué¹³ tsá² judíos, hí³ ca³lí³liáu³
 juú²co¹ tsá² hín¹³ tí³ Galilea jmí¹
 ca³zion³ jáun² hla¹ Juan² jmái² tsáu²
 hí³ ca³hléh³ jáí¹³ quioh²¹ Dió³².
³⁸ Má²ná¹ñíh¹ náh² siáh³ hí³ Dió³²
 ca³cuen³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con²
 Jesús Tsá² ja³ juú² Nazaret, hí³
 ja³bí¹ la³ jáun² ca³cué³ tsú² siáh³
 pí³, hí³ jáun² ca³jmú³ tsú² hí³ chú³²
 quioh²¹ tsáu², jí³ hí³ ca³jmah³ tsú²
 siáh³ tsá² jmí¹ tionh² jo³cuo² tsá²
 hláinh¹, qui¹ jmí¹ zenh² Dió³²
 quionh³ tsú². 39 Hí³ jnoh¹ né³ láí³
 tsá² zih³² jú¹ tson² ca³ti²¹ la³ji³² hí³
 ca³jmú³ jáun² Jesús, la³ cun³ la³ji³²

hí³ ca³jmú³ tsú² jáun² tá¹ cáun²
 hué¹³ Judea jí³ já¹ juú² Jerusalén ní²
 siáh³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jngih³
 tsú² Jesús hí³ ca³ton³ tsú² creí²¹.
⁴⁰ Tí³la³ Dió³² ca³jmú³ hí³ ca³jenh¹³
 tsú² ñí¹ cá²hni² jmái¹ jáun², hí³
 ca³cué³ Dió³² jáí¹³ hí³ lí¹³ jien¹ jnoh¹
 tsú² siáh³. 41 Jun³juáh¹³ ca³jién³²
 la³jín³² tsáu² yáh³, tí³la³ ca³neh²¹
 jmáh³la³ jnoh¹ bíh¹ tsá² ca³quianh³
 Dió³² ca³la³ cun³ jmí¹tin², hí³ láí³
 jnoh¹ tsá² cue³² jú¹ tson², jnoh¹ tsá²
 ca³jmú¹³ má³² cu³tsa³² quiúnh¹ tsú²
 jmí¹ má²ca³jenh¹³ jáun². 42 Jesús
 hí³ ca³jmú³ héih³² hí³ hléh¹³ jnoh¹
 jú¹ chú³² ñí¹con² tsáu², hí³ zih¹³
 jnoh¹ siáh³ jú¹ tson² hí³ Dió³²
 ca³hión³² Jesús hí³ lín¹³ Tsá² ra³tsi³²
 héih³² ñí¹con² tsá² zian² jí³ tsá²
 má²cá²tsan³ ní² siáh³. 43 La³jín³²
 bíh¹ tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³²
 jmí¹tin² ca³juáh³ hí³ Dió³² chin¹³ tsí³
 tsáu¹³ tsáu² ní¹juáh³ tsá² tanh¹³ ta²¹
 Jesús.

Hen² tsá²cá²jo²¹ Jmí²chí³ Chun¹

⁴⁴ Hí³ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹
 dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹ cuan³
 Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² la³jín³²
 tsá² ná¹nái³² hí³ jáí¹³. 45 Jáun²
 tsá² judíos tsá² tanh² ta²¹ Dió³²,
 tsá² ca³ñí¹táunh¹ hí³ quionh³
 Pé¹ né³, ca³ja³cáun² lín³² tsí³,
 qui¹hliá² má²lí²cuen³ Dió³² uá²jai³²
 Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹
 hí³; 46 qui¹hliá² ca³nái³² tsú² hí³
 tsá²cá²jo²¹ hí³ má²ná¹hleh³² jú¹jma²
 siáh³ hí³ má²ná¹má²quien² Dió³².
⁴⁷ Jáun² Pé¹ ca³záih³ tsá² judíos hí³
 la³ lá²:

—¿Hin² tsánh² hnoh² lí¹³ juáh¹³
 hí³ tiá² lí¹³ zón³² tsá² lá² jmái²?, qui¹
 tí³la³ má²lí²hen³ bíh¹ tsú² Jmí²chí³
 Chun¹ la³jmí¹ má²ca³hen¹³ jnoh¹.

⁴⁸ Jáun² Pé¹ ca³jmú³ héih³² hí³
 zón³² tsá² hí³ jmái² hí³ lin¹ hí³

má²hain²¹ tsú² tí³ con² Jesús Tsá² lín³ Cristo. Hi³ jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³záih³ tsú² Pé¹ hí³ chú³² cuá³² tun³ hní³² jmá¹ quionh³ dí².

11

Pé¹ cha³² ñí¹con² tsá² lín³ cuáh³² já¹ juú² Jerusalén he³ lánh³ ca³quiúnh³² dí²

¹ Jmí¹jáun² la³jín³² *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² jí³ tsá² reh² hín¹³ tí³ Judea ní² siáh³ ca³lí³ ñí³² hí³ ja³bí¹ *tsá²cá²jo²¹ má²ca³héi³ jái¹³ quioh²¹ Dió³². ² Hi³ jáun² jmí¹ cá¹chánh²¹ Pé¹ já¹ juú² Jerusalén né³, jlánh¹ ca³ziu³ ca³hie³ tsá² cu³ nió³ tsá² jlánh¹ ná¹hēh³ chí¹ hí³ hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsá²cá²jo²¹, ní¹juáh³ tsá² má²má²tí³² ñí¹con² Dió³². ³ Hi³ ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² Pé¹:

—¿He³ láih³² hnú² ca³ñí¹lien¹ tsá²cá²jo²¹, hí³ ca³ñí¹cú¹ ñí¹hín¹³ nú² quiúnh¹?

⁴ Jáun² Pé¹ ca³chá³ re² tso² ca³la³ jí³² hí³ lí³ la³ cun³ jmí¹ la³ñí¹, hí³ ca³juáh³:

⁵—Tá¹la³ jmí¹ cuon¹ jná¹³ já¹ juú² Jope hí³ jmí¹ cuá¹lien¹ jná¹³ Dió³², jmí¹jáun² ca³jnia³ jéin³² jná¹³ cáun² hí³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ hmih³² pa²¹ hí³ ná¹quiein²¹ tá¹ quiún³ cuoh¹, hí³ ja³ hñu³mi³cuú² hí³ cua³ la³ tí³ ñí¹ jmí¹ cuon¹ jná¹³. ⁶ Jmí¹ cá¹jíe²¹ jná¹³ re² hí³ he³ tioh³ tí³ ñeh² hmih³² jáun², jáun² ca³jien¹ jná¹³ la³jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ quiún³ cuá² ta³, jáh³ náí², jáh³ hláinh¹, jí³ jáh³ tsi²¹ pí¹³ ní² siáh³. ⁷ Hi³ jáun² ca³nái³² jná¹³ cáun² jái¹³ hí³ ñí¹ca³juáh³ tsú²: “Náu² Pé¹, jngih³² jáh³ ní², cunh³²”. ⁸ Tí³la³ jná¹³ né³ ca³ngái³²: “Já¹han²¹ Tí³², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³cúnh³² jná¹³ jáh³ hláih¹ jáh³ hon² la³ ní², jáh³ tiá² jin²”. ⁹ Jáun² chí³cuú² ñí¹ca³hléh³ siáh³ cónh³ hí³ ñí¹ca³juáh³: “Lí³ua³

cáun² hí³ má²ca³ma³jí² Dió³², tiú²uú² hniáuh³² yáh³ juáh¹³ hnú² hí³ hlah³ bíh¹”. ¹⁰ Hnaih³² jéin³² lí³ la³ jáun²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³zauh² siáh³ hñu³mi³cuú² ca³la³ jí³² hí³ jáun².

¹¹ La³ cun³ jmí¹jáun² ca³cha³táunh¹ gáun³ tsá²ñuh² ñí¹ jmí¹ cuon¹ jná¹³ hí³ hnauh² dí² jná¹³, tsá² zéin¹ tsá² zian² juú² Cesarea bíh¹ tsá² hí³.

¹² Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ ca³jmú³ héih³² hí³ ñe¹ jná¹³ quiún¹ tsá² hí³, hí³ ca³juáh³: “Ha³ lí² chá² hliáun³ ñéih³ honh²”. Ja³bí¹ ñí¹táunh¹ siáh³ tán¹ jñéi³ tsá² reh² dí² lá² quiún¹ jná¹³, hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³tau²¹

jnoh¹ hñú¹³ jan² tsá²ñuh². ¹³ Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³chá³ ñí¹con² jnoh¹ hí³ la³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú¹³, hí³ dí¹juáh²³ la³ lá²: “Zen²

tsáu² tí³ já¹ juú² Jope, cuí¹ cha³tíeh¹ tsú² Sí¹mu²¹ tsá² téh²³ tsú² siáh³ Pé¹, ¹⁴ hí³ jáun² tsá² hí³ já³² hí³ ja³juah²¹ he³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³ hnú² quiún¹ nú² ca³la³ jín³² tsá² hñuh³²”. ¹⁵ Jmí¹ ca³ma³liau²¹ jná¹³

hí³ ca³hléh³ ñí¹con² tsú², jmí¹jáun² cuan³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsú² la³jmí¹ cuan¹ ñí¹con² jnoh¹ jmí¹tin².

¹⁶ Jmí¹jáun² tsau³ tsin³² jná¹³ hí³ ca³juáh³ Tí³² Juo¹³ dí² la³ lá²: “Tson² bíh¹ Juan² ca³zion³ tsáu² jmái² cun³quionh³ jmí² jma³, tí³la³ hnoh² dá² zón³² náh² jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹”. ¹⁷ Né³² né³, ní¹juáh³ hnga² Dió³² la³ má²lí²cuen³

Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² hí³ la³jmí¹ ca³cuen³ tsú² uá²ja³² ñí¹con² jnoh¹ jmí¹ ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ ñí¹con² Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², hí³ jáun² né³, ÷hin² dá² tsánh² jná¹³ hí³ jáun² sa³ jná¹³ yáh³ tiá² cue¹ Dió³² jái¹³?

¹⁸ Hi³ jáun² jmí¹ ca³nái³² tsá² reh² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³tíánh³ tie³, hí³ ca³ma³quien² dí² Dió³², hí³ ca³juáh³:

¹⁸ Hi³ jáun² jmí¹ ca³nái³² tsá² reh² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³tíánh³ tie³, hí³ ca³ma³quien² dí² Dió³², hí³ ca³juáh³:

—Né³² né³, ta³né³² má²lín¹ bíh¹
hí³ Dió³² la³ cue³² jái¹³ hí³ tí¹ jeinh²¹
jmí¹ tsí³ tsá²cá²jo²¹ uá²jai³², hí³ jáun²
lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio².

Tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Antioquía

¹⁹ Hí³ jáun² né³, jmí¹ ca³jngih³ tsú²
jáun² Tié³, ca³jmú³ tsú² siáh³ hian²
tsí³ ñí¹con² tsá² reh² dí² ñí¹ hná¹
jáun². Jmí¹jáun² ca³háin³² ca³lá²
tsá² reh² ma³ quin³², ma³ jan²
já¹taunh²¹ tí³ hué³² Fenicia, ma³
jan² já¹taunh²¹ tí³ hué³² Chipre, hí³
ma³ jan² né³ já¹taunh²¹ tí³ juú² An-
tioquía. Juú² ñí¹ ca³cha³táunh¹ jáun²
bíh¹ tsú² ca³hléh³ siáh³ jú¹ chú³²
quioh²¹ Cristo, tí³la³ ca³hléh³ tsú²
ñí¹con² jmáh³la³ tsá² *judíos bíh¹
má¹ná¹. ²⁰ Tí³la³ ma³ jan² tsá² reh²
hí³, tsá² hué³² Chipre jí³ tsá² juú²
Cirene, jmí¹ ca³cha³táunh¹ já¹ juú²
Antioquía ca³liéinh³² jí³ tsá²cá²jo²¹
zian² ñí¹ jáun², hí³ ca³hléh³ tsú² jú¹
chú³² quioh²¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí².
²¹ Tí³² Juo¹³ dí² hí³ jlánh¹ ca³cué³
pí³ ñí¹con² tsá² hí³, hí³ jáun² jlánh¹
juóun³² tsáu² ca³za³ jmí¹ tsí³ hí³
ca³tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí².

²² Jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsá² má²lín³ hí³
cuáh³² já¹ juú² Jerusalén hí³ má²lí³²
la³ jáun² ñí¹ jáun², jáun² ca³zen³ tsú²
Bernabé la³ tí³ já¹ juú² Antioquía
jáun². ²³ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Bern-
abé ñí¹ jáun² né³, ca³jíe³ hí³ Dió³²
má²ca³ja³ lín³² mir³ tsí³ ñí¹con² tsá²
hí³, hí³ jáun² jlánh¹ ca³lí³ tsah³ tsú²
jmí¹ ca³jíe³. Jmí¹jáun² ca³záih³ dí²
tsá²hí³ hí³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun²
tán¹ tsí³ hí³ tanh¹³ ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí².
²⁴ Bernabé hí³ bí¹ jlánh¹ jmí¹ chu²¹
tsí³, jan² tsá² má²canh² Jmí²chí³
Chun¹ hñu³ tsí³, tsá² má²taunh³² ta²¹
ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³; la³ jáun² bíh¹
ca³juóun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Tí³²
Juo¹³ dí².

²⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ja³bí¹
Bernabé ngau³ la³ tí³ juú² Tarso
hí³ ca³ñí¹hniah² Saulo. ²⁶ Jmí¹
tsanh²¹ tsú² jáun² Saulo né³, ca³jan³
dí² tí³ já¹ juú² Antioquía; ñí¹
jáun² ca³ñí¹tiánh² tsú² tá¹ cú² mií²
quionh³ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³²,
jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tin² tsú²
juóun³² lín³² tsáu². Tsá² má²hain²¹
hí³ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí² ñí¹ jáun²
bíh¹ tsá² la³ñí¹ hí³ ca³quian³ tsú²
jmái² “tsá² má²lán¹³ Cristo”.

²⁷ Jmái¹ jáun² ca³huén² ma³ jan²
*tí³² jé¹ Dió³² já¹ juú² Jerusalén
hí³ ja³taunh²¹ la³ tí³ juú² Antioquía.
²⁸ Jan² tsá² hí³ tsá² jmái² Ágabo
ca³náu² ja¹ tsá² reh² hí³ ca³hléh³
jái¹³ hí³ ca³cué³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³
tsí³, hí³ ca³juáh³:

—Chau²¹ jmái¹ hí³ lí³ zia³²
ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² lá².

Hí³ jáun² jái¹³ jáun² né³ ca³lí³tí³
jmái¹ hí³ jmí¹ cuá¹lín³ Claudio
*tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹. ²⁹ Jáun² tsá²
má²hain²¹ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí²
zian² já¹ juú² Antioquía ca³lín¹³ hí³
ma³hon³ ca³lá² quie³ tsá² reh² tsá²
hín¹³ tí³ Judea, ha³ cónh³ quienh²
cué³² bíh¹ tsú² ca³cuéh³ tsá² hí³,
³⁰ La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsá² hí³ hí³
ca³zen³ quie³ ñí¹con² tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ cuáh³². Bernabé ca³ñí¹can³²
quie³ jáun² quionh³ Saulo.

12

*Jngih³ tsú² Jacobo; hí³ jnái³² tsú²
siáh³ Pé¹ hñu³mí¹ñí²*

¹ Ja³bí¹ jmí¹jáun² ca³ma³liáu³²
re²¹ Herodes hí³ ca³jmú³ hian² tsí³
ñí¹con² ma³ jan² tsá² má²lín³ hí³
cuáh³². ² Jáun² re²¹ hí³ ca³jmú³
héih³² hí³ jngih³ tsú² Jacobo, tsá²
má²ján³ rainh²¹ Juan², hí³ jmu³ tsú²
cu³ ngá¹³ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹
láí¹ Jacobo. ³ Jmí¹ ca³jíe³ tsú² hí³
jlánh¹ tsah³ tsá² *judíos hí³ jun³
Jacobo, jáun² Pé¹ siáh³ ca³ma³tson¹³

tsú². Jmí¹jáun² jmu² tsá² tsá² judíos jmá¹ quioh²¹, hi³ cùh² tsú² *hí³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan². ⁴ Jmí¹ má²lí²zianh³ tsú² jáun² Pé¹, ca³tanh² tsú² hñu³mí¹ñí², hí³ ca³chan³ tsú² jo³cuo² quiún³ nió³ hliáu³; hí³ ma³ quin³² ma³ cun³ nió³ hliáu³ hí³ né³, ná¹lí³ ma³ quiun³ hliáu³, hí³ jmu³ hua³hí¹³ Pé¹ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ jáun². Jmí¹ hnió³ tsú² tsa³zinh² Pé¹ ja¹ tsá² juú² ní¹ má¹cuoh³² jáun² *Jmí¹hien¹. ⁵ Tí³la³ tá¹la³ cuá¹jnai³² jáun² Pé¹ hñu³mí¹ñí² né³, tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ca³liéinh³² Dió³² la³ jonh³ jmí¹ tsí³ hí³ ca³tin¹ tsú².

Dió³² líón³² Pé¹ hñu³mí¹ñí²

⁶ Ta³hua² jáun², ta³ ñeh² bíh¹ hí³ zinh³ re²¹ Herodes Pé¹ ja¹ tsá² juú², Pé¹ jmí¹ rá²cuóun¹ ja¹ quioh²¹ gon³ hliáu³. Tá¹ gon³ hliáu³ hí³ jmí¹ ná¹hmá²³ cá²den¹ ná¹ cuo² quionh³ Pé¹, ja³bí¹ tí³ la³ cheih³² ñí¹ jmí¹ cuá¹hún¹ jáun² Pé¹ jmí¹ tionh¹ siáh³ cu³ nió³ hliáu³ hí³ jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³. ⁷ Cu³diá²jan² jmí¹ cá¹jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ca³zen³ Dió³² ñí¹con² Pé¹, jmí¹jáun² tá³ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³ hñu³mí¹ñí². Jáun² tsá² hí³ ca³hliéih³ cuo² cu³hén¹ Pé¹ hí³ ca³záih³ dí² Pé¹.

—jTia³jui³² náu²!

Jmí¹jáun² cáun² lí¹ ca³záih³ hmóu³² bíh¹ cá²den¹ ná¹ cuo² Pé¹. ⁸ Jáun² ca³juáh³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² la³ lá².

—jTia³jui³² hñeh³ láu² quián¹³ hí³ tiáuh¹ siáh³ láu² tanh¹!

Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:

—jQuih³² hmih³² cháu³ cuo² quián¹³, ña³² cu³hna³² jná¹³!

⁹ Jáun² ngau³ bíh¹ Pé¹ cu³hna²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², ta³ tiá² re² ñí³² tsú² hí¹ tson² hí¹ tiá² tson² dá² la³ cun³ hí³ lí²³ jáun², ja¹ cáun² hí³ lí¹ rá¹qui³² bíh¹ tsú² jmí¹ lín²³. ¹⁰ Ca³nga² bíh¹ tsú² ñí¹

la³ñí¹ jnai²¹ ñí¹ tionh¹ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³, ja³bí¹ ca³nga² bíh¹ tsú² siáh³ ñí¹ má²tun³ jnai²¹. Jmí¹ ca³ta³tonh¹ tsú² jáun² ñí¹ má²lí³ ho³jní¹³ cheih³² hñu³mí¹ñí², jáun² lí¹ cá¹niá³ hnga² bíh¹ ho³jní¹³ jáun². Jmí¹ ca³huén² tsú² jáun² ñí¹ jáun² né³, cáun² ja¹ hñú³ bíh¹ ca³ñi³táunh¹ tsú² cu³tsa³², jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³².

¹¹ Jmí¹jáun² bíh¹ ca³li³tsin² Pé¹, hí³ jáun² ca³juáh³:

—Ta³né³² má²ño¹ jná¹³ hí³ Tí³² Juóu³² bíh¹ jná¹³ lí²zen³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ lí²liáu³² jná¹³ ca³ti²¹ la³jí³² hí³ jmí¹ hnió³ Herodes jmu³ ñí¹con² jná¹³ quionh³ tsá² judíos.

¹² Jmí¹ má²ca³li³tsin² tsú² jáun² re² né³, ngau³ la³ tí³ hñú¹³ Má²réi³ mí¹ziú¹³ Juan² tsá² téh²³ tsú² siáh³ Marcos; ñí¹ jáun² jmí¹ ná¹ngih³² juóun³² lín³² tsá² jmí¹ ná¹liéinh³² Dió³². ¹³ Jáun² ñí¹ca³póh³ tsú² cuo² jnai²¹ hñú³, jmí¹jáun² ngau³ jan² mí¹míh¹ jmá² Rode hí³ ca³ñí¹jie¹³ ní¹juáh³ hin² póh²³ cuo². ¹⁴ Jmí¹ ca³li³cuoh² mí¹míh¹ hí³ ho³ Pé¹, tiá² la³jui³ ca³nia³ yáh³ hñú³, tí³ ñéih³ bíh¹ tí³ ngah³ hí³ má²hiún² lín³² tsí³ hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ hí³ Pé¹ bíh¹ la³ má²zenh² ho³hñú¹³. ¹⁵ Jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³záih³ mí¹míh¹ la³ lá²:

—jJá¹ tiá² ngo² nú²!

Tí³la³ mí¹míh¹ hí³ ca³ma³tson² lín³² bíh¹ já¹³ quioh²¹ hí³ tson² bíh¹ Pé¹ zenh². Tí³la³ tsá² hí³ dá² la³ má²juáh³ jáun² bíh¹:

—Jun³juáh¹³ Pé¹ yáh³ ni³², tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² zenh² cha¹³ bíh¹ tsú² ni³².

¹⁶ Tí³la³ má²dí¹póh²³ jáun² bíh¹ Pé¹ cuo² jnai²¹ hñú³. Jmí¹ ca³nia³ tsú² jáun² hñú³ né³, ca³ja³cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² jmí¹ ca³jien³² Pé¹.

17 Jáun² Pé¹ ca³jmú³ lin¹ quionh³ cuo² hi³ tiánh³ tsú² ta³máih³. Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ há³ lánh³ má²lí²jmú³ Ti³² Juo¹³ hi³ má²lí²che² hñu³mí¹ñí². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Zéih³ tiá³ náh² Jacobo jí³ la³jín³² tsá² reh² hi³ la³ ní² bíh¹ ca³liáun³ jná¹³.

Jáun² Pé¹ ngau³ siáh³ cáun² ñí¹ siáh³.

18 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² jlánh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ hliáu³, hi³ ca³juáh³:

—¿Né² dá² Pé¹?

19 Jáun² re²¹ Herodes hí³ ca³zen³ siáh³ hliáu³ hi³ tsa³hniah² Pé¹, tí³la³ tiá² ca³tsanh²¹ yáh³ tsú² Pé¹. Jmí¹jáun² ca³ngái³ re²¹ ñí¹con² hliáu³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³ hua³hí¹³ Pé¹ he³ láih³² sa³ la³ ca³liáun³ tsú²; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ cu³tsa³² ma³tsan² tsú² cú²jueh³² hliáu³ hí³. Jmí¹jáun² cua³han³ re²¹ Herodes hué¹³ Judea ñí¹ jmí¹ cuá³, hi³ ngau³ hi³ já¹cuá² cu³tiá³ já¹ juú² Cesarea.

Jmí¹ jun¹ re²¹ Herodes

20 Hi³ jáun² né³, re²¹ Herodes hí³ jlánh¹ jmí¹ ná¹háun³ quionh³ tsá² juú² Tiro jí³ Sidón. Tí³la³ tsá² zian² tá¹ tun³ juú² jáun² né³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ tsa³táunh¹ já¹ juú² Cesarea hi³ tsa³ma³tsan² hniéi² quioh²¹ quionh³ re²¹ hí³. La³ñí¹ tín² ca³juónh³ tsú² re² quionh³ Blasto bíh¹, jan² tsá² quien² lín³², tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹ hí³. Jáun² Blasto hi³ ca³mí³ ñí¹con² re²¹ hi³ ma³tsan² cú²jueh³² hniéi², qui¹hliá² hi³ hnió³ tsá² juú² jáun² hi³ ja³lia³² má³² hi³ zia³² hué³² ñí¹ hu²¹ cuo² re²¹ hí³. ²¹Jáun² Herodes hí³ ca³tón³ cáun² jmái¹ hi³ lí¹³ ja³táunh¹ tsá² hí³. Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ jáun² né³ cua³taunh²¹ tsá² hí³, jáun² ca³quih³ re²¹ hí³ hmih³² la³ cun³ hi³ qui³

quih³² jan² tsá² ho² ta²¹, jáun² ja³ hí³ ca³cuá³ ñí¹ hmá²si¹ quioh²¹ hi³ ca³hléh³. ²²Jmí¹ ca³nái³² tsú² jáun² jái¹³ hi³ cuá¹hle³² re²¹, ca³tí³ ca³hóh³² la³jín³² hi³ ca³juáh³:

—¡Ho³ dió³² bíh¹ ní³² ná¹nai³² jnoh¹, jun³juáh¹³ ho³ tsáu² yáh³!

²³La³ cun³ jmí¹jáun² né³ ca³lí³ tsáun¹ Herodes hí³ hi³ ca³jmú³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³zen³ Ti³² Juo¹³ dí², qui¹ hnga² re²¹ hí³ tiá² ca³ma³quien² Dió³². Hi³ jáun² ca³jau³ jáh¹ bíh¹ tsú² hi³ jun³.

²⁴Tá¹la³ jáun² né³, tí³ lí³mí¹ ñí¹ hliáun³ ca³ja³cuóun² bíh¹ ta²¹ quioh²¹ Dió³², qui¹ tí³ hlá² tí³ ní² bíh¹ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³².

²⁵Jmí¹ ca³lí³tín³ Bernabé má²ta²¹ quioh²¹ quionh³ Saulo já¹ juú² Jerusalén, ja³tanh²¹ siáh³ tí³ já¹ juú² Antioquía. Jmí¹jáun² ca³jan³ tsú² Juan² tsá² téh²³ tsú² hí³ siáh³ Marcos.

13

Bernabé quionh³ Saulo má²liáu³² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³²

¹Hi³ jáun² né³, ja¹ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² já¹ juú² Antioquía jmí¹ ná¹tso¹ ma³ jan² *tí³² jé¹ Dió³² jí³ tí³² tsá² má²ta² jái¹³ quioh²¹ Dió³² ní² siáh³. Tsá² hí³ jmí¹ jmái²: Bernabé, Sí¹mu²¹ tsá² jmí¹ téh²³ tsú² siáh³ Liáh², Lucio tsá² juú² Cirene, Saulo, jí³ la³ má²quionh³ Manaén, jan² tsá² cá²cuon³ cu³tsa³² quionh³ Herodes tsá² lín³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Galilea. ²Jáun² ca³chó³² cáun² jmái¹ tá¹la³ jmí¹ ná¹má²cú² má²háin³² tsú² Ti³² Juo¹³ dí² hi³ ná¹má²hien²¹, jmí¹jáun² ca³hléh³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³juáh³:

—Cánh³ chan²¹ Bernabé ní² quionh³ Saulo hí³ ca³tín¹ jná¹³, qui¹ zia³² ta²¹ quion²¹ jná¹³ hi³ hniáu^{h32} jmu³ tsú².

³ Jáun² jmí¹ má²lí²liéinh³² tsú² Dió³² jí³ hí³ má²lí²ma³hien²¹ tsú² siáh³, jmí¹ jáun² ca³ra³tsi³² tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² gon³ hí³, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hah² dí² jái¹³.

Ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² hleh³² jú¹ chú³² hué³² Chipre

⁴ Jmí¹ jáun² ca³zen³ Jmí² chí³ Chun¹ Bernabé jí³ Saulo tí³ ñí¹ uóunh³, jáun² ja³taunh²¹ tsú² tí³ juú² Seleucia, ñí¹ jáun² ca³taunh³ tsú² cáun² mu² pa²¹ hí³ ca³tinh³ tsú² hué³² Chipre nio² chu³ jmái².
⁵ La³ cun³ jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú² jáun² hué³² Chipre, jáun² juú² Salamina ca³ma³lí³² tsú² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos. Ja³bi¹ ñéi¹ Juan² quionh³ tsá² hí³ hí³ má²hon³ dí² tsá² hí³.

⁶ Jmí¹ ca³nga² tsú² tá¹ cáun² hué³² Chipre, jáun² ca³cha³taunh¹ juú² Pafos. Ñí¹ jáun² ca³jeh² tsú² jan² tsá² judío tsá² hláinh¹ jmái² Barjesús. Tsá² hí³ né³ jmí¹ má²can² tsáu² hí³ juáh³ hí³ lín³ tí³² jē¹ Dió³².
⁷ Tsá² hláinh¹ hí³ jmí¹ má²hon³ tsá² ho² ta²¹ tsá² jmái² Sergio Paulo, jan² tsá² jlánh¹ zian² tsí³. Tsá² ho² ta²¹ hí³ ca³teh³ Bernabé quionh³ Saulo, quí¹hliá² ca³lí³hnió³ tsú² ne³ jái¹³ quioh²¹ Dió³².
⁸ Ti³la³ tsá² hláinh¹ hí³ né³ ca³qui³ ca³jna³ ñí¹con² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hí³ hleh³² Bernabé quionh³ Saulo, quí¹hliá² tiá² jmí¹ hnió³ tsú² hí³ tsá² ho² ta²¹ hí³ tónh³² ta²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³². Tsá² hláinh¹ hí³ jmí¹ jmái² siáh³ Elimas cun³quionh³ jú¹ *griego.
⁹ Hí³ jáun² Saulo, tsá² jmái² hí³ siáh³ Po¹, hí³ ca³jé³ ca³la³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tsá² hláinh¹ hí³, ca³la³ hí³ canh² lín³² Jmí² chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

¹⁰ —Hnú² dá² jan² tsá² tí¹ jáin² bíh¹, jan² tsa³jái¹³ jon² tsá² hláinh¹

bíh¹ hnú², hí³ hon² nú² la³jí³² hí³ chu²¹! ¿He³ láih³² jlánh¹ chí¹ñí¹ jmuh³² nú² rá¹pí² rá¹tsáih²³ juí³² quioh²¹ Dió³²?
¹¹ Ta³ne³² né³, Ti³² Juo¹³ jnoh¹ ma³tsau¹³ hnú² hí³ lí¹³ ten³ nú², ué³ bíh¹ tiú²uú² jái¹³ hian³ hnú² hí³ jieh²¹ joh¹ hiú².

La³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³tái³ ñí¹ tsú² hí³ ta³zanh¹ já¹nié². Jmí¹ jáun² ca³hnah² tsú² jan² tsá² zánh³ cuo² hí³ jáu³².
¹² Jmí¹ ca³jé³ tsá² ho² ta²¹ hí³ lí³ la³ jáun² né³, ca³taunh³ ta²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³², quí¹hliá² ca³ja³cáun² tsí³ tsú² hí³ jlánh¹ pin³ jái¹³ quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí².

Po¹ tsó³² juú² Antioquía nio² hué³² Pisidia quionh³ Bernabé

¹³ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³taunh³ siáh³ Po¹ quionh³ tsá² quionh³ cáun² mu² pa²¹ juú² Pafos jáun², hí³ ja³taunh²¹ tí³ ñí¹ nio¹ juú² Perge hué³² Panfilia. Ti³la³ Juan² má¹ná¹, ca³jính³² bíh¹ ñí¹ jáun² hí³ ngah³ tí³ já¹ juú² Jerusalén.
¹⁴ Jáun² gon³ bíh¹ jéi³² tsá² hí³ ca³huén² ñí¹ jáun² hí³ já¹taunh²¹ siáh³ tí³ ñí¹ nio¹ juú² Antioquía hué³² Pisidia. Jmái¹ hí³ ca³cha³taunh¹ tsú² jáun², cáun² *jmái¹ nio² tie³ bíh¹, hí³ jáun² Po¹ jí³ Bernabé ca³ñí¹taunh¹ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos; jáun² jmí¹ taunh²¹ tsú² ñéih³, ca³tiánh³ ñí¹ hmá².
¹⁵ Jmí¹ má²lí² hí³² tsáu² jái¹³ tíoh³ ñí¹ Sí² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jí³ jái¹³ hí³ tíoh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lín³ tí³² jē¹ Dió³² ní², jáun² tsá² chín¹ cuáh³² jáun² ca³záih³ Po¹ jí³ Bernabé la³ lá²:

—Hnoh² reh², ní¹juáh³ zia³² cáun² jái¹³ hí³ ma³hau³ hí³ niau²¹ tiá³ tsí³ dí² hí³ hnáuh² hnoh² juáh¹³ ñí¹con² jnoh¹, ta³ne³² má²lí¹³ juáh¹³ hnoh².

¹⁶ Jáun² Po¹ ca³jmú³ zenh², ca³háí³² cuo² hí³ ca³jmú³ lin¹ hí³ tiánh³² tsú² ta³máih³, jáun² ca³juáh³:

—Hnoh² tsá² ziaún² dí² hué³² *Is-
rael jí³ tsá² cá² jo²¹ tsá² má² ma³ tih²¹
náh² ñí¹ con² Dió³² la³ cun³ hi³
ná¹ ngi²³ jnoh¹ tsá² judíos, sá¹ ní²
nié² náh². 17 Dió³² juo¹³ tsá²
Israel ca³ quianh³ tsá² haun³² dí¹ hio³
ñú¹ deh³ dí² jmí¹ tin², hi³ ca³ jmú³
Dió³² hi³ ca³ juoun³ lín³² tsá² Israel
tá¹ la³ jmí¹ tionh¹ tsú² hué¹³ tsá²
Egipto. Jmí¹ li²¹ jáun² ca³ huen³ tsú²
tsá² Israel hué³² jáun² cun³ quionh³
pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹. 18 Hi³
jmí¹ ca³ huen³ Dió³² tsá² hí³ hué³²
jáun² né³, jmí¹ jáun² ca³ ma³ juenh²
lín³² bíh¹ tsú² tsí³ hi³ ca³ tin¹ tsá² hí³
tán¹ tun³ ló³² mií² hi³ ca³ ñi³ táunh¹
tsú² jáun² cuá¹ quiéin². 19 Jmí¹
li²¹ jáun² né³, ca³ ma³ tsan² Dió³²
tsá² quiau³ nió³ juo³ tsá² jma² hi³
qui³ jmí¹ tionh¹ hué³² Canaán. Hi³
jáun² hué³² jáun² né³ ca³ cué³ Dió³²
quioh²¹ dí¹ hio³ ñú¹ deh³ dí². 20 Cun³
ñí¹ jí³ li³² hi³ l³ jáun² né³, ca³ chó³²
quiún³ nio² hña³ láu³ tsí²¹ tu³ la³ quia³
mii².

”Jmí¹ li²¹ jáun² ca³ jmú³
Dió³² héih³² ñí¹ con² tsá² Israel
cun³ quionh³ tsá² ca³ lín³ jue²¹, ca³ la³
ñí¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ ca³ li³ zian²
Sá² mie²¹ hi³ lín³ siáh³ tí³² jē¹
Dió³². 21 Jmí¹ jáun² tsá² Israel
ca³ mi³ jan² re²¹ ñí¹ con² Dió³², jáun²
Dió³² ca³ cuen³ Saúl jon² Cis hi³
lín¹³ re²¹, jan² tsá² ñí¹ má² cuú¹
má² ñeh¹ quioh²¹ hla¹ Benjamín;
jáun² tsá² hí³ ca³ lín³ re²¹ tun³ ló³²
mii² ñí¹ con² tsú². 22 Jmí¹ li²¹ jáun²
ca³ che² Dió³² hi³ jmí¹ lín³ tsú² re²¹,
jáun² Dá² vi²¹ ca³ cuen³ siáh³ Dió³²
hi³ lín¹³ re²¹ ñí¹ con² tsá² Israel.
Qui¹ jmí¹ jáun² ca³ juáh³ Dió³² la³
lá²: “Ne³² má² tsanh²¹ jná¹³ Dá² vi²¹
jon² Isai, jan² tsá² jlánh¹ tí³² tsin³²
jná¹³, tsá² hí³ ma³ tí³² la³ jí³² jái¹³
hi³ juo¹³ jná¹³”. 23 Hi³ jáun² la³
cun³ lí³ jái¹³ hi³ ca³ jmú³ jáun²
Dió³² hi³ cuen³ jan² tsá² jón² zih¹

jón² cho¹ hla¹ Dá² vi²¹, tsá² líon³² tsá²
Israel, hi³ jáun² bíh¹ má² ca³ cuen³
Dió³² Jesús. 24 Jáun² né³, tá¹ la³ tiá²
má² hleh³² Jesús jái¹³ quioh²¹ Dió³²,
hla¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái²
bíh¹ ca³ hléh³ tín² la³ ñí¹ ñí¹ con²
tsá² Israel tsá² co¹, hi³ ca³ záih³ tsú²
tsá² hí³ hi³ hniáuh³² tí³ jéinh³² tsú²
jmí¹ tsí³ jí³ hi³ hniáuh³² zón³² tsú²
siáh³ jmái². 25 Jmí¹ má² ñí¹ táuh³
jáun² tá¹³ Juan² hi³ né³, ca³ juáh³
la³ lá²: “¿Hin² tsánh² jná¹³ hi³
lín²³ hnoh²? Jun³ juáh¹³ jná¹³ yáh³
lín³ Tsá² ná¹ hen² honh² náh² hí³,
Má² ñí¹ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ já³² jan²
Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³
bí¹ jná¹³, qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³
lín³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ jmí¹ lí³ zaih²¹
jná¹³ láu² tsí³² ta³ Tsá² hí³”.

26 ”Hi³ jáun² né³, hnoh²
reh², tsá² jón² zih¹ jón² cho¹ hla¹
Há² bran²¹, jí³ hnoh² tsá² cá² jo²¹ tsá²
má² ná¹ ma³ tih²¹ náh² ñí¹ con² Dió³²,
hi³ ca³ ta¹ la³ jái³² bíh¹ dí² jái¹³ hi³
lí¹³ liáun³ tsú² lá². 27 Tsá² juú²
Jerusalén jí³ la³ jín³² tsá² ná¹ chín¹,
tiá² ca³ lí³ tsin² yáh³ hi³ hin² tsánh²
Jesús, hi³ jáun² ca³ jngih³ bíh¹ tsú².
Hi³ cun³ quionh³ hi³ ca³ jmú³ tsú²
la³ jáun² né³, ca³ ma³ tí³² máh³ tsú²
la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³ juáh³ jáun² tsá²
ca³ lín³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ tin², la³
cun³ jái¹³ hi³ ná¹ hí³² tsú² jáun² ñí¹
Sí² quioh²¹ Dió³² ma³ cun³ jña³
jmái¹, jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³.
28 Jáun² uá¹ jinh¹ tiá² ca³ choh¹³ tsú²
he³ ca³ tí²¹ ma³ ngí³ tsú² Jesús, tí³ la³
ñí¹ con² Pilato bíh¹ ca³ mí³ tsá² hí³
jái¹³ hi³ jngih³ tsú² Jesús. 29 Jmí¹
má² lí² jmú³ tsú² la³ jí³² la³ cun³
rón³² rá¹ juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³² né³, ca³ sión³² tsú² hla¹ Jesús
tsoh² crei²¹ hi³ ca³ ñí¹ hón²¹ tsú²
hñu³ tá² hláu². 30 Tí³ la³ Dió³²
má² ná¹ ca³ jmú³ hi³ ca³ jenh¹³ tsú².
31 Tsá² ca³ ñi³ táunh¹ hí³ quionh³
Jesús jmí¹ tin², ca³ la³ cun³ jmí¹
cuá¹ han³ tsú² hué¹³ Galilea hi³

ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ tsú² já¹ juú²
Jerusalén, ñí¹con² tsá² hí³ bíh¹
ca³ma³jnia³² Jesús hliáun³ jéin³² jmí¹
má²ca³jenh¹³, hí³ jáun² tsá² hí³ cue³²
jú¹ tson² ta³né³² ñí¹con² la³jái³² dí²
tsá² Israel hí³ la³ jáun² lí³.

32 "Hí³ jáun² jnoh¹ siáh³
má²ná¹lieh¹ hnoh² jú¹ chú³²
ca³tí²¹ jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³²
jmí¹tin² quionh³ dí¹hio³ ñú¹deh³
dí². 33 Ñí¹con² jnoh¹ tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ bíh¹ tsá² hí³ ca³ma³tí³²
Dió³² jái¹³ jáun² jmí¹ ca³jenh¹³ jáun²
Jesús. La³ ní² bíh¹ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²
Salmos ñí¹ hu²¹ Salmo ñí¹ má²tun³,
hí³ juáh³ jáun² la³ lá²: "Hnú² bíh¹
Jón³² jná¹³, né³² má²lí²ma³jniau¹³
jné¹³ hnú² hí³ hnú² lín³ Jón³² jná¹³".

34 Hí³ ca³hie³ siáh³ Dió³² jái¹³ hí³
jenh¹³ Jesús, hí³ jáun² cun³ tiá² lí¹³
sánh³², jáun² zia³² cáun² ñí¹ rá¹juáh³
la³ lá²: "Cu³tí³ má¹he¹ má¹mieh¹³
bíh¹ jná¹³ hnoh² rón³² la³ cun³ lí³
jú¹ hien¹ hí³ ca³jmú³² jné¹³ jáun²
quiúnh¹ hla¹ Dá²vi²¹". 35 Ja³bí¹
zia³² siáh³ cáun² ñí¹ rá¹juáh³ Sí²
Salmos la³ lá²: "Jmí¹lih³ bíh¹ tiá²
cuéh¹ hnú² jái¹³ hí³ sánh³² Tsá²
chun¹ quian²¹ hnú²". 36 Hí³ jáun²
né³, jmí¹ lí²¹ ta²¹ hí³ ca³jmú³ jáun²
hla¹ Dá²vi²¹ hí³ ñí¹con² tsá² jmí¹
zian² jmí¹jáun², ta²¹ hí³ ca³cué³
jáun² Dió³², jáun² ca³ñí¹hón²¹
dí² la³jmí¹ ca³hón³² dí² dí¹hio³
ñú¹deh³ tsú². Hí³ jáun² uá¹jinh¹
hla¹ Dá²vi²¹ hí³ né³ ca³cánh² bíh¹
jmí¹ lí²¹ jáun², 37 tí³la³ Tsá² ca³jmú³
hí³ Dió³² hí³ jenh¹³ má¹ná¹, tiá²
ca³cánh² yáh³. 38 Hí³ jáun² né³
reh², hnoh² hniáuh³² lí³ ñí¹³ náh²
hí³ cun³quionh³ Jesús hí³ bíh¹ zia³²
uu³tso³, hí³ jáun² jnoh¹ ngái¹ jú¹
chú³² lá². 39 Qui¹ má²hia³jáun¹³
máh³ jmí¹ ná¹hen² honh² hnoh²
hí³ lí³ chun¹ náh² ñí¹con² Dió³²
cun³quionh³ liei²¹ hí³ hiauh³ jáun²
hla¹ Moisés, tí³la³ liei²¹ jáun² né³,

tiá² ca³lí³ yáh³ jmu³ la³ jáun². Tí³la³
ta³né³² má¹ná¹, lí³ua³ jan² tsá² tanh²
ta²¹ Jesús má²tá¹zanh¹ tsú² ta³ ñí¹
Dió³² la³juah²¹ dúh¹ hí³ tiá² tso³
ren² bíh¹. 40 Jáun² hua³hín¹³ hnoh²,
qui¹ ní² lí¹ cá¹quiúnh²¹ náh² la³ cun³
lí³ jái¹³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²
quioh²¹ tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jé¹ Dió³²,
hí³ juáh³ la³ lá²:

41 Hnoh² tsá² lí¹ cáuh²³ cú²nga¹ jú¹
tson²,
cuí¹ cha³cáun² honh² náh²,
hí³ má¹lí³² jáun² né³ cuí¹ cha³hín³
nán² siáh³.
Qui¹ tá¹la³ zian² hnoh² ní² jmu¹
jné¹³ cáun² ta²¹ jueh³²,
ta²¹ jáun² cun³ tiá² ta²¹ táunh¹³
hnoh² hí³ tson²,
uá¹ jáun² la³ jáun² lí³ zian² tsá²
ngái³² jái¹³ jáun² ñí¹con²
hnoh².

42 Jmí¹ cá¹táuh³ hí³ hleh³² jáun²
Po¹, jáun² jmí¹jáun² cua³han³ Po¹
cuáh³² quionh³ Bernabé. Jmí¹jáun²
ma³ jan² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáun²
ca³te³ tsú² hí³ ja³táunh¹ dí² siáh³
ñí¹ jña³ jmái¹ hí³ ja³hléh² siáh³
hná¹ jái¹³ jáun². 43 Jmí¹ ca³tsáun³
tsá² tiáunh¹ hí³ cuáh³² né³, juón³²
bíh¹ tsá² judíos jí³ tsá²cá²jo²¹
tsá² má²ca³hín¹³ jé¹ tsá² judíos
ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Po¹ quionh³
Bernabé. Jáun² Po¹ jí³ Bernabé
ca³záih³ tsá² hí³ hí³ má²hniáuh³²
ñí³táunh¹ tsú² cáun² he² ñí¹, hí³ tiá²
hniáuh³² chá³² tsú² tí³ có³² mi³ hí³
ja³² tsí³ Dió³².

44 Jmí¹ la³ má²jña³ jmái¹ jáun² né³,
jmái¹ hí³ tianh³² tsú² tie³, jmí¹jáun²
ca³ngih³² míh¹ tiá² la³jín³² tsá² juú²
jáun² hí³ ca³lí³hnió³ ne³ jái¹³ hí³
ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí². 45 Tí³la³ jmí¹
ca³jie³ tsá² judíos hí³ má²ná¹ngih³²
tsáu² juón³² lín³² né³, ca³lí³ uóu³²
tsí³, hí³ jáun² ca³qui³ ca³táinh³² dí²
Po¹ jái¹³, hí³ ca³tu³ ca³hión³² dí²
siáh³. 46 Jmí¹jáun² tí³ jlánh¹ tiá³

ca³niau²¹ bíh¹ tsí³ Po¹ quionh³ Bernabé, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ jmí¹ ca³tin¹ náih¹³ tún² la³ñí¹ jái¹³ lá² quioh²¹ Dió³². Tí³la³ cun³ñí¹ hi³ chún¹dí¹ hnoh² bíh¹ tiá² hnauh² náih¹³, tí³ có³² bíh¹ má²lí²cháh¹ hnoh² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tiá² ca³tí²¹ hi³ zian² náh² la³ cun³ jmí¹hi³nio², jáun² cu³tsa³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ bíh¹ cú²jueh³² má²tsá¹hléh¹³ jnoh¹ ta³né³². 47 Qui¹ la³ jáun² bíh¹ héih³² ca³jmú³ Tí³² Juo¹³ jnoh¹ ñí¹con² jnoh¹, hi³ ca³juáh³:

Hnú² bíh¹ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín¹³ nú² la³jmí¹ lí³ joh¹ sí² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹,

hnú² bíh¹ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ ngái¹ nú² jái¹³ ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ he³ lánh³ lí¹³ liáu³ tsú².

48 Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá²cá²jo²¹ jái¹³ ní² né³, jlánh¹ ca³lí³ tsah³ hi³ ca³juáh³:

—He³ ma³ chú³² jái¹³ quioh²¹ Dió³².

Jáun² la³jín³² tsá² má²ca³tin¹ hí³ hi³ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio² ca³taunh³ ta²¹. 49 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³juóun³ tsá² ca³nái³² jái¹³ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí² tá¹ cáun² hué³² jáun². 50 Tí³la³ tsá² judíos jlánh¹ ca³jmú³ hi³ ca³míh³ tsí³ tsá²mi³ tsá² ná¹quien², tsá² jlánh¹ re² má²tí³² cuáh³² quioh²¹, jí³ tsá²ñuh² tsá² ná¹chín¹ juú² jáun² ní², hí³ jáun² ca³jmú³ tsú² hian² tsí³ ñí¹con² Po¹ jí³ Bernabé, ca³la³ ñí¹ ca³huen³ dí² tsá² hí³ hué³² jáun². 51 Jmí¹ ca³huén² tsá² hí³ cheih³² hué³² jáun² né³, ca³juáh³ láu² tioh³ ta³ hi³ ca³súh³ tsú² hliáu² hi³ jmí¹ quian²¹, hi³ ca³ma³lí²¹ tsú² hi³ tiú²uú² ca³tin¹ jmu³ zian² hi³ ca³tin¹ tsá² zian² ñí¹ jáun². Jmí¹ jáun² ja³taunh²¹ tsú² tí³

juú² Iconio. 52 Tí³la³ tsá² má²tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí² já¹ juú² Antioquía jáun² jlánh¹ jmí¹ má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, jí³ hí³ jlánh¹ jmí¹ má²hiún² tsí³ tsú² siáh³.

14

Po¹ jí³ Bernabé ja³taunh²¹ juú² Iconio

1 Jáun² né³, jmí¹ cá¹chó²¹ Po¹ quionh³ Bernabé la³ tí³ já¹ juú² Iconio jáun², jáun² taunh³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos zeh² ñí¹ jáun². Ñí¹ jáun² jlánh¹ re² ca³hléh³ tsú² siáh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáú² ca³taunh³ siáh³ ta²¹, tsá² judíos jí³ *tsá²cá²jo²¹ ní². 2 Tí³la³ tsá² judíos tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ né³, ca³ma³can² bíh¹ tsá²cá²jo²¹, hi³ jáun² hlaih³ tioh³ tsí³ tsú² ca³jién³² tsá² reh² dí². 3 Jáun² ue³ bíh¹ ca³hléh³ tá¹ gon³ tsá² hí³ jái¹³ ca³tí²¹ mi³ hi³ ja³² tsí³ Dió³² ñí¹ jáun², ca³la³ hí¹ cú¹píh²¹ tiá² cú² tiá² juéhn² bíh¹ tsú². Hi³ jáun² Dió³² ca³ma³tson² jái¹³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³ cun³quionh³ hi³ ca³cuéh³ tsú² tsá² hí³ pí³ hi³ jmu³ hua³jueh³² jí³ lí²¹ ní² siáh³. 4 Jmí¹ jáun², ná¹tsoh³ bíh¹ tsá² juú² jáun² lí³, cá² tsáun¹ tsú² ca³háin³² tí³ con² tsá² judíos, tí³la³ ñí¹ cá² tsáun¹ jáun² né³ ca³háin³² tí³ con² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³². 5 Jmí¹ jáun² tsá²cá²jo²¹ ca³jmú³ cá²hon³ quionh³ tsá² judíos jí³ la³ má²quionh³ tsá² ná¹ñí¹ juú² ní² siáh³, hi³ jmí¹ hnió³ dí² jmúh³² tsá² hí³ hian² tsí³ hi³ qui³ jnah³ dí² quín¹. 6 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² Po¹ quionh³ Bernabé hi³ hnió³ tsá² hí³ jmu³ la³ jáun² né³, jáun² la³juí³² ca³huén² tsú² hi³ ja³taunh²¹ tí³ hué¹³ Licaonia ñí¹ nio¹ juú² Lистра jí³ juú² Derbe, hi³ ca³ñí¹ñí³taunh¹ tsú² siáh³ tí³ hlá² tí³ ní² la³ cu³ la³ jéin³

jáun², 7 hi³ ñi¹hléh² siáh³ jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³² ñi¹ jáun².

Tsá² juú² Listra jnah²³ quín¹ Po¹

8 Já¹ juú² Listra jáun² né³ jmí¹
cuá³ jan² tsá² hliánh²; tsá² hí³ cun³
tiá² jmí¹ lí²³ ngí³², qui¹ má²hliánh²
la³ cun³ jmí¹ ca³lí³zian² bíh¹ tsú².
9 Tsá² hí³ jmí¹ cua¹nái³² jái¹³ hi³
hle³² Po¹, jáun² Po¹ ca³jíe³ chí¹tiá³
ñi¹ ñi¹ tsú², hi³ jáun² jmí¹ ca³lí³tsin²
Po¹ hi³ tsá² hí³ má²hu²¹ cáun² tsí³ hi³
jáun² lí¹³ lan¹³, 10 jáun² ca³hléh³ dí²
tiá³ hi³ ca³záih³ tsá² hí³:

—jNáu²!

Jáun² tsá² hí³ la³juí³² ca³náu²
ca³la³ hi³ rú² háin²³, hi³ ca³ma³liáu³²
hi³ ngí³². 11 Jmí¹ ca³jíe³ tsá² juú² hí³
hi³ ca³jmú³ Po¹ la³ jáun², jáun² ca³tí²
ca³hóh³² tsú² hi³ ca³juáh³:

—jDió³² jniá³ la³jmí¹ jniá³ tsáu²
dá² má²cuá²táunh¹ ja¹ ñi¹ tiauh¹
jnoh¹!

12 Jáun² Bernabé ca³teh³ tsú² Zeus
dió³² tsá² chin¹, hi³ Po¹ né³ ca³teh³
tsú² Hermes, tsá² ñi³quian²¹ jē¹
dió³², qui¹ Po¹ bíh¹ tsá² ca³hléh³
jái¹³. 13 Cuáh³² quioh²¹ dió³² téh²³
tsú² Zeus jmí¹ zeh¹ ñi¹ má²tau²¹
já¹ juú². Jáun² mí²tsáu² ca³tin¹ dió³²
tsá² lán¹ hí³ ca³can³ lí¹³ hi³ lá¹ jí³
cuá¹juí² ní² siáh³ tí³ ñi¹ lí³ ho³hñú¹³
hiah³² hu²¹ juú², hi³ jmí¹ hnió³
tsú² jngih³ jáh³ hí³ hi³ ca³tin¹ tsá²
gon³ hí³. 14 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³tsin² Po¹
quionh³ Bernabé hi³ né³bí¹ jngih³
tsú² jáh³ hi³ ca³tin¹ dí², jmí¹jáun²
ca³zen³ tsú² ha¹, hi³ la³juí³² taunh³
ja¹ tsáu² hi³ ca³hóh³² tiá³ hi³ juáh³:

15 —jHnoh² tsá² juú²! ¿He³ láih³²
sa³ la³ ní² jmuh³² hnoh²? Já²
tsá²mi³cuóun² tsá² la³ hnoh² bíh¹
jnoh¹. Já² ta²¹ jáun² yáh³ jau³
jnoh¹ hi³ ja³hléh¹³ jnoh¹ jái¹³ hi³
hniáuh³² cháh¹³ hnoh² tí³ có³² hi³
tiá² ta²¹ lí³ jmu³ ní², hi³ tí¹ jéinh¹
náh² jmí¹ honh² hi³ tanh¹³ náh²

ta²¹ jan² Dió³² Tsá² juú²tsáun², Dió³²
Tsá² ca³jmú³ hí³ tá¹ cáun² la³ cu³
la³ juéh³ mi³cuú² jí³ la³jí³² hi³ zia³²
ní² siáh³. 16 Uá¹jinh¹ la³ jáun²,
Dió³² cáun² ca³cué³ jái¹³ jmí¹tin² hi³
tsá² zian² ñi¹ hué²¹ lá² cáun² lí¹
jmu³ cun³ tin² tsí³, 17 tí³la³ cun³
jáun² ca³ma³lí²¹ bíh¹ Dió³² ha³ lánh³
lín³ cun³quionh³ la³jí³² hi³ chu²¹ hi³
jmu² la³ tí³ ta³ne³². Qui¹ hi³ bíh¹
Tsá² zen² jmí³, hi³ jáun² lau³² re² hi³
cú² hi³ hính²³ tsáu², hi³ cue³² tsú²
siáh³ la³jí³² hi³ lí²³ hi³ lí²hiún² tsí³
tsáu².

18 Tí³la³ uá¹jinh¹ ca³juáh³ Po¹
quionh³ Bernabé la³ ní² né³, cun³
jáun² tion³ cu³tí³ bíh¹ lí¹ lí²¹ hi³ tiá²
ca³jngih³ tsá² hí³ jáh³ ñi¹con² tsú².

19 Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³
ca³cha³táunh¹ ma³ jan² tsá² judíos
ñi¹ jáun², tsá² zian² juú² Antioquía
jí³ tsá² zian² juú² Iconio, hi³
ca³ñi¹ma³can² tsá² juú² Listra hí³;
jmí¹jáun² ca³quí² ca³jnah³ tsú² Po¹
quín¹. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³cuóunh³² dí²
siáh³ hué³² tsá²jñu³ hi³ ca³ñi¹tion¹³
dí² jenh³ juú², qui¹ jmí¹ lín²³ tsú²
hi³ má²jun² bíh¹ Po¹. 20 Tí³la³ tá¹la³
má²tionh² tsá² má²tanh² hi³ ta²¹
Dió³² cu³ jéin³ ñi¹ rón²¹ Po¹ né³,
cu³diá²jan² bíh¹ jmí¹ ca³náu² Po¹,
jáun² ngah³ siáh³ tí³ já¹ juú² jáun².
Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² já¹taunh²¹ tsú²
siáh³ quionh³ Bernabé tí³ juú²
Derbe.

21 Jmí¹ cá¹tsan³ hi³ hleh³² tsú²
jú¹ chú³² já¹ juú² Derbe, ñi¹ jlánh¹
ca³juóun³ jáun² tsá² má²hain²¹ tí³
con² Tí³² Juo¹³ dí², jáun² ja³tanh²¹
tsú² siáh³ tí³ já¹ juú² Listra, hi³
tionh² ñi¹ jáun² já¹tanh²¹ tí³ juú²
Iconio, hi³ tionh² Iconio jáun² né³
ca³cha³tánh¹ siáh³ tí³ já¹ juú² An-
tioquía. 22 Hi³ ca³ñi¹chá² tsú² tiá³
tsí³ tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³² ma³
quin³² ma³ caun³² juú² jáun², hi³
ca³záih³ tsú² tsá² hí³ hi³ hniáuh³²

nio² cáun² tsí³ la³ má²nio² jáun². Hi³ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²:

—Jnoh¹ tsá² tanh²³ dí² ta²¹ Dió³², cun³ ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³ má¹tso¹ tsí³ ñeh² bíh¹ hi³ tsáuh¹³ dí² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².

23 Ja³bi¹ ca³hión³² tsú² siáh³ tsá²daun³² tsá² tiánh³ ñí¹ quioh²¹ ma³ quin³² ma³ caun³² cuáh³² jáun². Hi³ jáun² jmí¹ ca³ma³hien²¹ tsú² hi³ ca³liéinh³² tsú² siáh³ Dió³², ca³chan³ tsú² tsá² hí³ jo³cuo² Dió³², Dió³² Tsá² má²tanh² tsú² hí³ ta²¹.

Ngah³ Po¹ quionh³ Bernabé tí³ juú² Antioquía nio² hué³² Siria

24 Jáun² né³, jmí¹ ca³nga² tsú² jáun² hué³² Pisidia ca³cha³táunh¹ siáh³ hué³² Panfilia. 25 Hi³ jáun² jmí¹ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Perge, jmí¹ lí²¹ jáun² né³ já¹taunh²¹ siáh³ juú² jmái² Atalia. 26 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² taunh³ tsú² cáun² mu² pa²¹ hi³ já¹tanh²¹ tí³ juú² Antioquía, juú² ñí¹ ca³liéinh³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² Dió³² jmí¹tin², hi³ ca³chan³ tsú² tsá² gon³ hí³ jo³cuo² Dió³², hi³ cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² tsú² Dió³² hi³ jáun² lí¹³ jmu³ tsú² tá¹³ Dió³². Ta²¹ jáun² né³ cun³ ja¹ má²ca³táunh³ tsú², jáun² yáh³ má²já²tanh²¹ tsú² ñí¹ jáun². 27 Jáun² jmí¹ má²ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² né³, ca³ngih³² la³jín³² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² já¹ juú² Antioquía, jáun² Po¹ quionh³ Bernabé ca³chá³ la³jí³² hi³ ca³jmú³ Dió³² cun³quionh³ hmóu³² dí², hi³ ha³ lánh³ ca³cué³ Dió³² jái¹³ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ hi³ lí¹³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³². 28 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ué³ bíh¹ ca³ta³cuá¹³ Po¹ quionh³ Bernabé já¹ juú² jáun² quionh³ tsá² má²hain²¹ hí³ tí³ con² tí³² Juo¹³ dí².

15

Cuú²ngih³² tsá² reh² já¹ juú² Jerusalén

1 Jáun² né³, jmí¹jáun² ca³cha³táunh¹ ma³ jan² tsá² hín¹³ tí³ Judea já¹ juú² Antioquía, hi³ ca³hieh³ tsú² tsá² reh² hí³, hi³ ca³juáh³:

—Tiá² lí¹³ liáun³ hnoh² ní¹juáh³ tiá² *já²tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² hnoh² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés.

2 Jáun² Po¹ quionh³ Bernabé jlánh¹ ca³qui³ ca³táinh³ jái¹³ quionh³ tsá² hí³. Jmí¹jáun² ca³hión³² tsá² reh² dí² Po¹ quionh³ Bernabé la³ má²quionh³ gon³ gáun³ tsá² reh² ñí¹ hná¹ jáun² siáh³, hi³ tsa³táunh¹ tí³ já¹ juú² Jerusalén hi³ tsa³juonh³² cú²jueh³² jái¹³ jáun² quionh³ *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² la³ má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² ní² siáh³.

3 Tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² juú² Antioquía jáun² ca³zen³ tsá² hí³ hi³ tsa³táunh¹ já¹ juú² Jerusalén. Jáun² hú¹ juí³² jáun² né³ ca³nga² tsú² hué¹³ tsá² hín¹³ tí³ Fenicia jí³ hué¹³ tsá² hín¹³ tí³ Samaria ní² siáh³, Jáun² ñí¹ jáun² ca³chá³ tsú² siáh³ ha³ lánh³ rón³² má²cá²jéinh³² jmí¹ tsí³ *tsá²cá²jo²¹ tí³ ñí¹con² Dió³², jáun² tsá² reh² hí³ ca³lí³ hiún² lín³² tsí³ jmí¹ ca³nái³².

4 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsá² hí³ já¹ juú² Jerusalén né³, ca³la³ hiún² lín³² tsí³ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ca³hen³ tsá² hí³ ñí¹ jáun², quionh³ tsú² tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² ní² siáh³, jáun² tsá² gon³ hí³ ca³chá³ la³jí³² hi³ má²ca³jmú³ Dió³² cun³quionh³ hmóu³² dí². 5 Tí³la³ ma³ jan² tsá² *fariseos, tsá² má²hain²¹ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí², ca³jmú³ zenh² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hníauh³² bíh¹ tiú² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsá²cá²jo²¹, hí³ za¹³ dí² tsú² hí³ hníauh³² ma³tí³² tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.

6 Jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngih³² tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² hí³ ca³juónh³ jái¹³ jáun². 7 Jmí¹ má²lí²juónh³ tsú² jáun² hliáun³ jái¹³ né³, Pé¹ ca³jmú³ zenh² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², má²ná¹ñí¹ náh² hí³ Dió³² ca³te³ jná¹³ jmí¹tin² hí³ ca³tin¹ jná¹³ hléh¹³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹, hí³ jáun² ca³lí³ tónh³² tsú² ta²¹ jmí¹ ca³nái³². 8 Hí³ jáun² Dió³² Tsá² cuoh² he³ lánh³ lí³ tsí³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³² ca³ma³lí²¹ hí³ hnio³ tsá² hí³; quí¹ ca³cuen³ bíh¹ Dió³² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² hí³ la³jmí¹ ca³cuen³ tsú² jáun² ñí¹con² jnoh¹ la³ jmí¹ ñí¹. 9 Hí¹ cú¹píh²¹ yáh³ tiá² ca³jmú³ Dió³² hí³ siánh³ tsáu² jnoh¹ la³ cun³ tsá² hí³; quí¹ cáun² ca³ma³ji² bíh¹ Dió³² tsí³ tsá² hí³ cun³quionh³ hí³ nio² cáun² tsí³ tsú². 10 Jáun² né³, ħe³ láih³² hnáuh² náh² má¹mih¹³ tsí³ Dió³², hí³ má²hnáuh² hnoh² cuéh¹ cáun² liá¹ héi² ñí¹con² tsá² reh² hí³? Quí¹ hí¹juáh³ jnoh¹ yáh³ tiá² ca³tiau¹³, hí³ sa³jun³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² siáh³ ca³tioh²¹. 11 Tí³la³ má²táunh²³ jnoh¹ ta²¹ cáun² jú¹ tson² lí³ la³ lá²: “Cun³ñí¹ hí³ lí¹ ja³² mií³ tsí³ bíh¹ Dió³² hí³ jáun² má²ca³liáun³ jnoh¹ la³ jí³ tsá²cá²jo²¹ hí³ uá²jaí³²”.

12 Jmí¹jáun² ca³tiánh³ tie³ ca³la³ jín³² tsá² ná¹ngih³² hí³ hí³ ca³nái³² tsú² re² jái¹³ hí³ ca³chá³ Po¹ quionh³ Bernabé. Hí³ ca³chá³ tsú² la³ji³² lí²¹ jí³ hua³jueh³² hí³ ca³jmú³ Dió³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hmóu³² dí². 13 Jmí¹ cá¹tsan³ jái¹³ jáun² quioh²¹ Po¹ né³, jáun² Jacobo ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², sá¹ñí² niéi² náh² jái¹³ hí³ juanh²¹ jná¹³ lá²:
14 Má²lí²juáh³ Sí¹mu²¹ Pé¹ ha³

lánh³ ca³ma³hnio³ Dió³² tsá²cá²jo²¹ jmí¹tin², hí³ hnga² Dió³² ca³quianh³ ja¹ tsá²cá²jo²¹ cun³ nió³ tsá² lín¹³ tsá² joh¹ dí² hnga². 15 La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³ tsá² ca³lín³ hí³*tí³²jē¹ Dió³² jmí¹tin², quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² hí³ rá¹juáh³ hí³ ca³juáh³ Dió³² la³ lá²:

16 Ní¹ má¹jáun² jáunh¹³ jná¹³, hí³ já¹hión³² jná¹³ siáh³ tsá² lín¹³ ta²¹ hí³ la³jmí¹ ho² jáun² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, la³jmí¹ jmouh³² tí³² hiah³² hñú³ má²ca³tsúnh².

La³ji³² hí³ ca³quí² ca³tsúnh² jáun², má²jmóuh¹ jná¹³ siáh³ cáun² hí³ hmaí²¹.

17 Jáun² má¹jáun² má²hnah¹³ tsá²cá²jo²¹ Tí³² Juo¹³, la³ cun³ la³jín³² tsá² ca³te³ jná¹³ hí³ hí³ lín¹³ tsá² joh² jná¹³.

18 La³ jáun² juáh³ Juo¹³ dí², Tsá² ca³hie³ jái¹³ ní² la³ cun³ jmí¹tin² lín³².

19 ”Hí³ jáun² jná¹³ né³ len³ —ca³juáh³ Jacobo— hí³ tiá² hniáuh³² má¹tsan¹³ jnoh¹ tsí³ tsá²cá²jo²¹ hí³, tsá² má²tí² má²jeinh³² hí³ jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³². 20 Tí³la³ tío²¹ bíh¹ cáun² sí² zen¹³ jnoh¹ hí³ jmu² héih³² hí³ tiá² chú³² cuh³ tsú² má³² hí³ tiú²uú² jí² cun³ñí¹ hí³ má²ca³na³tsí³ tsáu² ñí¹ hó²¹ñí¹ díó³² tsá² láin¹, jí³ tsá²mí³ tsá²ñuh² ní² tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján² tsá²ján². Hí³ tiá² chú³² cuh³ tsú² ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³² tsú² láí¹, jí³ jmí² ní² siáh³ tiá² hniáuh³² cuh³ tsú². 21 Hniáuh³² bíh¹ za¹³ jnoh¹ tsá²cá²jo²¹ hí³ la³ jáun², quí¹ ní² lí¹ ca³hliáh² tsí³ tsá²*judíos. Quí¹ la³ cun³ jmí¹tin² lín³² máh³ hleh³² tsú² jái¹³ hí³ tío³ jáun² ñí¹ Sí² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hí³ hí³² tsú² ma³ quin³² ma³ cun³ jña³ jmái¹ *jmái¹ nio² tie³ hñú³ cuáh³² quioh²¹

hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú².

²² Hi³ jáun² ti³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² quionh³ tsá² daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², ji³ la³jin³² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ní² siáh³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ hión³² ma³ jan² tsá² ja¹ quioh²¹ má²tún² hmóu³² hi³ zen³ tsú² quionh³ Po¹ ji³ Bernabé ti³ já¹ juú² Antioquía. Jáun² ca³hión³² tsú² Judas tsá² téh²³ tsú² siáh³ Barsabás, ji³ Silas ní² siáh³, qui¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² quien² ja¹ tsá² reh². ²³ Jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ hi³ ja³can³² sí². Sí² jáun² rá¹juáh³ la³ lá²:

“Jnoh¹ tsá² ná¹lá³ ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³², la³ má²quionh³ tsá² daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² ní², la³jái³² jnoh¹ juáh³ hia² náh² ñí¹ con² hnoh² tsá² reh² tsá² cá²jo²¹ zian² juú² Antioquía, ji³ hnoh² tsá² zian² náh² hué³² Siria ji³ hué³² Cilicia ní² siáh³.

²⁴ Má²ca³li³ ne¹ jnoh¹ hi³ zian² ma³ jan² tsá² má²ca³cha³táunh¹ ñí¹ ní², tsá² tiá² ca³hion¹³ jnoh¹ hi³ hléh³² ñí¹ con² hnoh². Tsá² hí³ né³ jlánh¹ má²ca³ma³qui² ma³tsan² honh² hnoh², hi³ má²ca³qui³ ca³cóh³ tsú² jái¹³ hñu³ honh² hnoh², [hi³ juáh³ hi³ hniáuh³² tiúh¹ hnoh² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², ji³ hi³ hniáuh³² má²tih²¹ hnoh² siáh³ lei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.]

²⁵ Hi³ jáun² jmí¹ ca³ngah² jnoh¹ ca³lá¹³ hi³ hion¹³ ma³ jan² tsá² má²tún² hmóu³² hi³ zen¹³ jnoh¹ tsá² hí³ hi³ tsa³je³ hnoh², quionh³ tsú² Bernabé ji³ Po¹, tsá² jlánh¹ hno³ dí², ²⁶ tsá² má²ca³ta³tonh¹ hí³ ñí¹ hmú²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí². ²⁷ Jáun² má²zen¹³ jnoh¹ Judas quionh³ Silas, hi³ jáun² tsá² ní² hie³² hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³ti²¹ jái¹³ tioh³ sí² lá².

²⁸ Jnoh¹ ca³lá¹³, quiúnh¹ Jmí² chí³ Chun¹, hi³ tiá² hniáuh³² cué¹³ jnoh¹ hnoh² cáun² liá¹ héi², hi³ jáun²

hí¹ cáun² jái¹³ siáh³ tiá² hniáuh³² má²tih²¹ hnoh² ñí¹ hná¹ lá²: ²⁹ Tiá² chú³² cúh¹³ hnoh² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ má²ca³ngih³ tsú² ñí¹ con² dió³² tsá² láin¹, tiá² chú³² cúh¹³ náh² jmí², sa³jun³ ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³² tsú² lá¹ ní² siáh³. Ja³bi¹ la³ jáun² tsá²mi³ tsá²ñuh² siáh³ tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján² tsá²ján². Re² lín³² bíh¹ ní¹juáh³ má²tih²¹ hnoh² jái¹³ lá². Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.”

³⁰ Jáun² tsá² reh² tsá² Jerusalén ca³hah² jái¹³ ñí¹ con² tsá² tsa³can³² hí³ sí² jáun², jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Antioquía. Jmí¹ ca³cha³táunh¹ jáun² tsú² ca³cuu³ ca³ngih³ tsá² reh² zian² ñí¹ jáun², jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jenh³ dí² sí² jáun². ³¹ Jmí¹ ca³hí³ tsá² reh² hí³ sí² jáun² né³, ca³li³ hiún² lín³² tsí³, qui¹hliá² jlánh¹ ca³ma³hau³ jái¹³ jáun². ³² Jáun² Judas quionh³ Silas, tsá² ná¹lín³ ti³² jē¹ Dió³², ca³hieh³ tsá² reh² hí³ hliáun³ jú¹ chú³², jái¹³ hi³ lí¹³ lí³ pin³ hñu³ tsí³ tsú². ³³ Ué³ bíh¹ ca³lá² ca³tiánh³ tsá² hí³ ñí¹ jáun²; jáun² tsá² reh² zian² juú² jáun² ca³hah² jái¹³ ñí¹ con² tsá² hí³ jmí¹ ca³ti³ ñí¹ tsa³tánh¹ tsú², hi³ chá¹tánh¹ cáun² hi³ re² hi³ tin² ñí¹ con² tsá² ca³ze³. ³⁴ [Ti³la³ Silas ca³lín¹³ hi³ cuá³² bíh¹ cú²jueh³² ñí¹ jáun².] ³⁵ Hi³ jáun² Po¹ quionh³ Bernabé ca³ta³tonh¹ bíh¹ já¹ juú² Antioquía jáun². Tá¹ gon³ tsá² hí³ la³ má²quionh³ juóun³² tsá² siánh³ siáh³ ca³hléh³ jú¹ chú³², hi³ ca³ma³tin² tsú² tsáu² jái¹³ quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí².

Jmí¹ tí³ tenh³ juún² Po¹ hi³ ñí¹ ngái¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³²

³⁶ Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³ ca³záh³ Po¹ Bernabé:

—Tsáu¹³ siáh³ cónh³ hi³ tsá¹ neh²¹ tsá² reh² má³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ má²ca³hléh¹³ dí² jái¹³

quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí² jmí¹tin², jáun² lí³ né¹ dí² he³ lánh³ rón³² tionh² tsú².

³⁷ Jmí¹jáun² jmí¹ hnió³ Bernabé hi³ jan³ siáh³ Juan² hi³ jmí¹ tsa³táunh¹ cu³lí²¹ quionh³. Juan² hi³ téh²³ tsú² siáh³ Marcos. ³⁸ Ti³la³ Po¹ tiá² ca³he³ yáh³ hi³ jan³ siáh³ tsá² hi³, qui¹ hnga² tsá² hi³ sa³ ca³jính³² yáh³ hue³² Panfilia jmí¹tin², tiá² ngau³ yáh³ tsú² cu³chin¹ quionh³ tsá² gon³ hi³ hi³ tsa³jmú³ ta²¹ ca³la³ ñí¹ ca³táuh³. ³⁹ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juóh³ Po¹ cú²zúnh² quionh³ Bernabé, jáun² ma³ quin³² bíh¹ ca³háin³² tsú² lí³. Jáun² Bernabé ca³jan³ Marcos hi³ já¹taunh²¹ quionh³ ti³ hue³² Chipre nio² chu³ jmái². ⁴⁰ Ti³la³ Po¹ né³, ca³quianh³ Silas hi³ tsó³² quionh³. Jáun² tsá² reh² ca³liéinh³² Dió³² hi³ ca³chan³ tsú² tsá² gon³ hi³ jo³cuo² Ti³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² hi³ lí¹³ ma³hé² ma³mieh². Jmí¹ lí²¹ jáun² já¹taunh²¹, ⁴¹ hi³ jáun² ca³ñí¹nga¹ tsú² siáh³ ti³ hue³² Siria jí³ hue³² Cilicia ní² siáh³, hi³ ca³ñí¹cueh¹ tsú² pi³ tsá² má²lín³ hi³ cuáh³² hue³² jáun².

16

Timoteo ñí³quionh¹³ Po¹ jí³ Silas

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chó³² Po¹ quionh³ Silas juú² Derbe jí³ juú² Listra. Já¹ juú² Listra jáun² ca³jenh² tsú² jan² tsá² jmái² Timoteo, jan² tsá² má²hen² ti³ con² Ti³² Juo¹³ dí², jon² tsá²mi³ tsá² *judío tsá² má²tanh² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí². *Tsá²cá²jo²¹ tsá² hleh³² jú¹ *griego bíh¹ jméi² Timoteo hí³. ² Tsá² reh² dí² tsá² zian² juú² Listra jáun² quionh³ tsá² juú² Iconio, jlánh¹ re² jmí¹ hleh³² hi³ ca³tin¹ ñú² hí³. ³ Hi³ jáun² Po¹ ca³lí³hnió³ jan³ Timoteo ñí¹ ngí³²; jmí¹jáun² *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹

zian² Timoteo, qui¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ tiá² hlaih³ jeinh²¹ tsá² judíos hín¹³ ñí¹ jáun², qui¹ la³jín³² bíh¹ tsá² hi³ jmí¹ ná¹ñí³² hi³ tsá²cá²jo²¹ bíh¹ jméi² Timoteo hí³. ⁴ Hi³ jáun² jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² né³, ca³hléh³ tsú² jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ sí², la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³lín¹³ ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² zen³ quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² tionh² já¹ juú² Jerusalén. ⁵ Hi³ jáun² ti³ jlánh¹ tiá³ ca³niau³ bíh¹ tsí³ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³², jáun² cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹ ca³juóh³ tsú².

Po¹ jnia² jéinh³² jan² tsá² zian² hue³² Macedonia

⁶ Jáun² né³, jmí¹jáun² ca³ñí¹nga¹ tsú² la³ cáun² hue³² Frigia quionh³ hue³² Galacia, qui¹ tiá² ca³cué³ yáh³ Jmí²chí³ Chun¹ jái¹³ hi³ tsa³hléh² tsú² jái¹³ quioh²¹ Dió³² ti³ hue³² Asia. ⁷ Hi³ jáun² jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ lí³ hiáun³ hue³² Misia jmí¹ lín²³ tsú² hi³ tónh³² hue³² Bitinia, ti³la³ siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² jái¹³ ca³cué³ Jmí²chí³ joh¹ Jesús. ⁸ Jáun² cáun² ca³nga³ bíh¹ tsú² cú²jueh³² hue³² Misia, jáun² ca³cha³táunh¹ la³ ti³ juú² Troas nio² can³² jmí²miih²¹. ⁹ Hua² jáun² né³ ca³jnia³ jan² tsá² Macedonia jéinh³² Po¹ jui³² qui³ziú³, hi³ dí¹hiú² dí¹mi³² hi³ dí¹juáh²³ la³ lá²: “Jmu³ tiá³ hnú² hi³ chú³², han¹ jo²¹ ti³ lá² hi³ má¹hau¹ nú² jnoh¹”. ¹⁰ Jmí¹ cá¹jnia³ jáun² la³ jáun² jéinh³² Po¹ né³, la³ jui³² ca³lá¹³ jnoh¹ hi³ tsáu¹³ hue³² Macedonia jáun²; qui¹ ca³lá¹³ jnoh¹ hi³ cu³ti³ hnió³ Dió³² hi³ tsá¹hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ ti³ hue³² jáun².

Lánh³ ca³quiúh³² Po¹ quionh³ Silas já¹ juú² Filipos

¹¹ Jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ cáun² mu² pa²¹ hi³ ca³tieh¹ jnoh¹ hue³² Samotracia nio² chu³ jmái². Ñí¹

má²tun³ jmái¹ jáun² ca³cháu³²
 jnoh¹ juú² Neápolis. ¹² Hi³ ca³hué²
 jáun² ñí¹ jáun² jnoh¹ ca³cháu³²
 siáh³ juú² Filipos, juú² hín¹³ ñí¹
 cá² cuonh¹ la³ñí¹ quioh²¹ hué³²
 Macedonia, juú² hi³ ca³chá³ hliáu³
 tsá² *romanos. Ñí¹ jáun² ca³tauh¹³
 jnoh¹ tun³ hni³² jmái¹. ¹³ Jmí¹
 cá¹chó²¹ *jmái¹ nio² tie³ né³,
 ca³hué² jnoh¹ já¹ juú² hi³ ngau³
 jnoh¹ ñí¹ rón²¹ cua³, ñí¹ jmí¹ lá²³
 jnoh¹ hi³ tsá²lien³ tsá² judíos Dió³².
 Jáun² ñí¹ jáun² ca³tauh¹³ jnoh¹ hi³
 ca³lien¹ jnoh¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³²
 tsá²mi³ tsá² jmí¹ ná¹ngih³² hi³ ñí¹
 jáun². ¹⁴ Ja¹ jáun² jmí¹ cua³ jan²
 tsá²mi³ tsá² jmái² Lidia, tsá² juú²
 Tiatira, tsá² hi³ hna² cá² ñí¹ hmih³²
 chu²¹ hmih³² hu²¹ hin³² zín¹³ pin³.
 Tsá²cá²jo²¹ bíh¹ tsá²mi³ hi³, hi³
 jmí¹ má²ca³hín¹³ jē¹ tsá² judíos.
 Jmí¹ ca³nái³² tsá² hi³ re² jái¹³ hi³
 ca³hléh³ Po¹, jáun² Ti³² Juo¹³ dí²
 ca³nia³ hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun² re²
 ca³héi³ tsú² jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun²
 Po¹. ¹⁵ Jmí¹ cáun³ jáun² tsá² hi³
 jmái² la³ má²quionh³ tsá² hñú¹³,
 ca³hiu³ ca³mi³ tsú² ñí¹con² jnoh¹, hi³
 ca³juáh³.

—Ñí¹juáh³ cu³tí³ lín²³ hnoh² hi³
 jná¹³ tanh³² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí², jáun²
 né³, ñá²táunh¹ hnoh² hi³ ñá¹tianh³
 náh² tun³ hni³² jmái¹ ñí¹ cuon¹
 jná¹³.

Jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³chá³ tsá²
 hi³ tiá³ tsí³ jnoh¹ hi³ tsá¹tauh² jnoh¹
 hñú¹³ tsú².

¹⁶ Ti³la³ ca³chó³² cáun² jmái¹
 tá¹la³ hi¹tsáu²³ jnoh¹ siáh³ hú¹ jui³²
 jui³² ñí¹ tsá²lien³ tsú² jáun² Dió³²,
 jáun² ca³jenh² jnoh¹ jan² tsá¹mái¹³,
 tsá¹mái¹³ hi³ jmí¹ hún¹ jan² jmí²chi³
 hláinh¹ hñu³ tsí³, hi³ jmí¹ tin² chi²
 jái¹³. Tsá²mi³ hi³ jmí¹ lín³ jan² *tsá²
 má²dí¹hlánh¹, hi³ hno³² hliáu³ lín³²
 quie³ quioh²¹ juo¹³ cun³quionh³

hi³ jmí¹ chí² jái¹³ quioh²¹ tsáu².
¹⁷ Jáun² tsá¹mái¹³ hi³ né³ ja³ cu³chin¹
 cu³hna²¹ Po¹, tsá² hí¹tsáu²³ jnoh¹
 cu³tsa³² quiúnh¹, hi³ hí¹hóh³² hi³
 juáh³:

—iTsá²ñuh² lá² ná¹lín³ quian²¹
 Dió³² Tsá² cú² juenh², Tsá² lá²
 ngai³² jái¹³ ha³ lánh³ lí¹³ liáu³ dí²!
¹⁸ Ué³ jmái¹ bíh¹ ca³jmú³
 tsá¹mái¹³ hi³ la³ jáun². Jáun²
 cu³tsa³² jmí¹ ca³ja³tsan² tsí³ Po¹,
 jáun² ca³jinh³ hi³ ca³záih³ jmí²chi³
 hláinh¹ jan² tsá¹mái¹³ hi³ la³ lá²:

—iCun³quionh³ héih³² quioh²¹
 Jesús Tsá² lín³ Cristo jmu¹ jná¹³
 héih³² hi³ cuá¹han² hñú² hñu³ tsí³
 tsá²mi³ ní²!

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹
 cua³han³ jmí²chi³ hláinh¹ hi³.

¹⁹ Ti³la³ jmí¹ ca³li³ ñi³² juo¹³
 tsá¹mái¹³ hi³ hi³ tiú²uú² lí¹³ láih¹³
 quie³ cun³quionh³ hi³ dí², jáun²
 ca³zanh³ tsú² Po¹ quionh³ Silas hi³
 ca³ñí¹jan² dí² ti³ ja¹ hmah²¹ chín¹
 ñí¹ qui³ tionh² jáun² tsá²tan²¹, ²⁰ hi³
 ca³chan³ tsú² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá² ná¹lín³
 jue²¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² tsá² judíos lá² jlánh¹
 ná¹jmu² hi³ tiú²uú² re² tiánh³² tsá²
 juú² lá², ²¹ hi³ hieh³² tsú² tsáu²
 jái¹³ siáh³, jái¹³ hi³ tiá² ca³ta¹ dí²
 má¹quien¹³, sa³jun³ hi³ táunh¹³ ta²¹,
 qui¹ tsá² romanos bíh¹ dí².

²² Hi³ jáun² la³jín³² tsá² jmí¹
 ná¹ngih³² ñí¹ jáun² ca³jmú³ hian²
 tsí³ ñí¹con² Po¹ quionh³ Silas.
 Jmí¹jáun² tsá² ná¹lín³ hi³ jue²¹
 ca³hma³ ca³cuonh³ ha¹ tá¹ gon³
 tsá² hi³, hi³ ca³chu³ ca³huéh³ dí²
 uóunh³ nio², jáun² ca³jmú³ tsú²
 héih³² hi³ quiu³ pan³ tsú² tsá²
 hi³ quionh³ hmá²tié¹³. ²³ Jmí¹
 má²lí²quiú² lí²pan³ dí² jáun²
 lín³² né³, ca³ñí¹tionh¹³ dí² siáh³
 hñu³mi¹ñí². Jáun² ca³záih³ tsú² tsá²
 cuá¹chín¹ jmu² hua³hi¹³ tsá² tson³
 hi³ jmu³ tsú² re² lín³² hua³hi¹³ tsá²

gon³ hí³. 24 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ jáun² né³, jáun² lí³mí¹ ñí¹ huáh² tsí³ ca³tónh³² bíh¹ tsú² tsá² gon³ hí³, hí³ ca³tóh³ dí² siáh³ hmá² ta³ tsú².

25 Jáun² la³ cun³ chu³ nie² tá¹la³ ná¹liéinh³² Po¹ Dió³² quionh³ Silas, hí³ ná¹hie³² tsú² siáh³ sun¹ quioh²¹ Dió³², la³jín³² tsá² tson³ ñí¹ hná¹ jáun² né³, ná¹nái³² hí³ ná¹hie³² tsá² hí³ sun¹ quioh²¹ Dió³², 26 jáun² cu³diá²jan² ja³ hí³ jieh²³ hue³² ca³la³ tiá³ cu³tí³. Jmí¹jáun² ca³ru³ ca³juá³ jmí¹ hiah³², jáun² cu³tsa³² jmí¹ cá¹quí¹ cá¹niá³ la³jí³² ho³hñú¹³ hñú³mí¹ñí² jáun², hí³ ca³quí² ca³tunh² siáh³ la³jí³² cá²den¹ná¹ hí³ jmí¹ ná¹hñei²¹ la³jín³² tsá² tson³ hí³. 27 Jmí¹jáun² ñí³ tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ tsá² tson³; hí³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsú² hí³ má²ná¹na²¹ la³jí³² ho³hñú¹³ hñú³mí¹ñí² né³, ca³chí² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹ hí³ jmí¹ hnió³ jngíh³² hnga², qui¹hliá² ca³lín¹³ tsú² hí³ cun³ má²ca³cuóun³ bíh¹ la³jín³² tsá² tson³. 28 Ti³la³ Po¹ né³ ca³hléh³ tiá³, hí³ ca³juáh³:

—¡Ha³ lí² jmú² hnú² hian² honh² ñí¹con² huen², qui¹ lá² bíh¹ tiauh² jnoh¹ la³;jái³²!

29 Hí³ jáun² tsá² jmu² hua³hí¹³ tsá² tson³ hí³ ca³mí³ ca³lá² sí², jáun² cú²hé² hí³ tí³ ñéih³ hñú³mí¹ñí², jáun² ca³la³ má²juán²³ lín³² bíh¹ ca³quí² rá¹hin³ ñí¹ hó²¹ñí¹ Po¹ quionh³ Silas. 30 Jmí¹jáun² ca³huen³ tsú² tá¹ gon³ tsá² hí³ tí³ cheih³² hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² tí³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hí³ jáun² lí¹³ liáu³ jmí²chí³ quion²¹?

31 Jáun² tsá² gon³ hí³ ca³juáh³:

—Hniáuh³² tanh¹³ hnú² ta²¹ Jesu-cristo Ti³² Juo¹³ jnoh¹, hí³ jáun² bíh¹

lí¹³ liáu³ hnú² jí³ la³ jí³ tsá² hñuh³² nú² ní² siáh³.

32 Jáun² tá¹ gon³ tsá² hí³ ca³ñí¹hléh² jái¹³ quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹con² tsá² hí³ la³ má²quionh³ tsá² hñú¹³ tsú². 33 Hí³ jáun² hua² jáun² bíh¹ ca³ráin³² tsá² hí³ ñí¹ cuih² quioh²¹ Po¹ quionh³ Silas, jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³ la³juí³² cáun³ tsá² hí³ jmáí² tá¹ cáun² hñú³. 34 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jón³² tsú² Po¹ quionh³ Silas ñéih³ hñú¹³ hí³ ca³cuéh³ dí² má³²; hí³ jlánh¹ má²hiún² lín³² tsí³ tsú² qui¹hliá² má²lí²tianh² ta²¹ Dió³² la³ má²quionh³ tsá² hñú¹³.

35 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jmú³ tsá² ná¹lín³ jue²¹ héih³² hí³ tsa³huen³ tsá² tú²jái¹³ tsá² hí³ hñú³mí¹ñí². 36 Jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ tsá² tson³ ca³záih³ Po¹ la³ lá²:

—Má²lí¹³ huen¹³ hnoh² ñí¹juah²¹ jue²¹. Jáun² huen³ hnoh², cuá²tánh¹ hnoh² cáun² hí³ re² hí³ tin².

37 Ti³la³ Po¹ ca³záih³ tsá² tú²;jái¹³ hí³ la³ lá²:

—Ca³la³ chú¹ja²¹ lín²¹ bíh¹ ca³quiu³ ca³po³ tsú² jnoh¹, hí¹juáh³ tiá² ca³ngái³ bíh¹ tsú² he³ tso³ ca³jmú¹³ jnoh¹, qui¹ ja³bí¹ tsá² romanos bíh¹ jnoh¹ ca³táuh³² tsú² hñú³mí¹ñí². ¿Hí¹ ta³ hñú³ niéi² má²hnió³ tsú² hue³ jnoh¹ ta³né³²? ¡Ján¹han²¹, tiá² jáun² yáh³! Hmóu³² tsá²tan²¹ cui¹ ja³hue³ jnoh¹ ñí¹ lá².

38 Jáun² tsá² tú²;jái¹³ hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹lín³ jue²¹ la³ jáun², hí³ tsá² romanos bíh¹ la³ Po¹ quionh³ Silas. Jmí¹ ca³lí³ ñí³² jue²¹ jái¹³ ní² né³, ca³juénh² lín³² bíh¹ tiáunh¹. 39 Jáun² né³ hmóu³² bíh¹ cú²jueh³² tsá²tan²¹ hí³ ja³taunh²¹ hí³ ca³ñí¹mí² uu³i³tso³ ñí¹con² Po¹ quionh³ Silas; jmí¹jáun² ca³huen³ tsú² tsá² hí³, jáun² ca³hiu³ ca³mí³ dí² ñí¹con² tsú² hí³ huén³² tsú² já¹ juú² jáun². 40 Jmí¹ má²ca³huén² jáun² hñú³mí¹ñí² tsú², ja³taunh²¹ siáh³ hñú¹³ Lidia. Hí³

jáun² jmí¹ ca³jién³² tsú² jáun²
la³jín³² tsá² reh², ca³cuéh³ dí² pí³
hí³ tsa³táunh¹ tí³ chí¹ján³; jmí¹ lí²¹
jáun² né³, ja³tanh²¹ dí².

17

*Tsá² juú² Tesalónica jlánh¹ jmu²
hian² tsí³*

¹Jmí¹jáun² cáun² ca³nga³ bíh¹ tsú²
já¹ juú² Anfípolis jí³ juú² Apolo-
nia, jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú²
Tesalónica ñí¹ zeh¹ cáun² cuáh³²
quíoh²¹ tsá² *judíos. ²Jáun² ma³
cun³ jña³ jmái¹, *jmái¹ nio² tie³,
ñéi¹ Po¹ hnaih³² jéin³² cuáh³² jáun²
quíoh²¹ tsá² hí³, hí³ ca³ñí¹ma³tin²
tsú² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáun² jái¹³
hí³ rá¹tíoh³ ñí¹ Sí² quíoh²¹ Díó³².
³Jáun² ca³híeh³ tsú² tsá² hí³ hí³ ñí¹
Sí² cun³ jmí¹ má²rá¹juáh³ bíh¹ hí³
ca³tin¹ bíh¹ Tsá² lín³ Cristo ma³tso²
tsí³, hí³ ca³tin¹ siáh³ jenh¹³ ja¹ hla¹;
hí³ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—Cu³tí³ bíh¹ lín³ Cristo tsá² jmái²
hí³ Jesús, Tsá² má²lí²hléh³ jná¹³ hí³
jái¹³ quíoh²¹.

⁴Hí³ jáun² ma³ jan² tsá² judíos
hí³ ca³taunh³ ta²¹ jái¹³ jáun², hí³
ca³háin³² tí³ con² Po¹ jí³ Silas; la³
má²quionh³ juóun³² lín³² tsá² hleh³²
jú¹ *griego, tsá² jmí¹ má²ca³hín¹³
jē¹ tsá² judíos, jí³ juóun³² tsá²mi³
tsá² ná¹quien² ní² siáh³. ⁵Tí³la³ tsá²
judíos tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ né³,
ca³lí³hon² bíh¹ Po¹ quionh³ Silas,
hí³ jáun² ca³cuu³ ca³ngih³ tsú² tsá²
hláih¹ lí¹ ñí³tú¹ ñí³lín¹³ ja¹ hñú³, hí³
ca³zió³ tsú² tsí³ tsá² hí³ hí³ jmu²
tiá³ siaun³², hí³ jáun² ca³la³ tiú²
jan³² lín³² bíh¹ lí³ já¹ juú². Jáun²
ca³ñí¹jmú¹³ tsú² hian² tsí³ hñú¹³
Jasón hí³ hnah² Po¹ quionh³ Silas,
hí³ jmí¹ hnió³ tsú² huen³ tsá² hí³ hí³
tsa³chan³ dí² ja¹ tsá² juú². ⁶Tí³la³
cun³ñí¹ hí³ tiá² ca³tsanh²¹ tsú² tsá²
gon³ hí³ hñú¹³ Jasón, jáun² Jasón
bíh¹ ca³jan³ tsú² cú²jueh³² quionh³

ma³ jan² tsá² reh² siánh³ siáh³, hí³
ñí¹jan² dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho² ta²¹
juú² jáun². Jáun² ca³tí² ca³hóh³² dí²
tiáunh¹ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² tsá² jlánh¹ cónh³² la³
chú¹ la³ jí³ tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ má²cuá²táunh¹ siáh³ ñí¹
lá²; ⁷Jasón lá² má²ca³hen³ tsá² hí³
re² hñú¹³. La³jín³² bíh¹ tsá² la³ lá²
quíú² tí³ có³² liei²¹ quíoh²¹ *tsá²
cuá¹lín³ mi³chí¹ juo¹³ dí², tsá² láí³
dí² tsá² *romanos, quí¹ tsá² la³ lá²
jlánh¹ juáh³ hí³ zian² bíh¹ jan² tsá²
tí³ jlánh¹ bíh¹ záu² tá¹³, tsá² hí³ néh¹
jmái² Jesús.

⁸Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá²tan²¹
jái¹³ ní² la³ má²quionh³ tsá²
má²ná¹ngih³² hí³ có³² jáun² né³,
ca³hí³ lín³² bíh¹ tsí³. ⁹Jáun² ca³máih³
tsú² Jasón quíe³ tá¹la³ lí³ re², jmí¹
lí²¹ jáun² ca³líón³² dí² la³ má²quionh³
tsá² reh² ñí¹ hná¹ jáun².

*Ngau³ Po¹ juú² Berea quionh³
Silas*

¹⁰Jáun² né³, la³ cun³ jmí¹ ca³zi³²
jáun² bíh¹, la³juí³² ca³chin² tsá² reh²
dí² Po¹ quionh³ Silas já¹ juú² jáun²
hí³ ca³zen³ dí² tí³ juú² Berea. Jmí¹
ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² jáun² né³,
la³juí³² ca³ñí¹táunh¹ hñú³ cuáh³²
quíoh²¹ tsá² judíos zeh² juú² jáun².
¹¹Tsá² judíos zian² juú² jáun² né³
tí³ jlánh¹ re² cán²³ bíh¹ jái¹³ hí³
ca³hléh³ jáun² tsá² gon³ hí³ la³
cónh³ bíh¹ tsá² Tesalónica. Quí¹
ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ bíh¹ tsá² hí³
ca³héi³ jái¹³ jáun², hí³ jáun² cun³
jmá² cun³ jnia³² bíh¹ ca³jié³ tsú²
ñí¹ Sí² quíoh²¹ Díó³² ní¹juáh³ tson²
la³jí³² jái¹³ hí³ hleh³² jáun² tsá² gon³
hí³. ¹²Jmí¹jáun² juóun³² lín³² bíh¹
tsá² hí³ ca³tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí²,
jí³ tsá²mi³ tsá² ná¹quien² hleh³² jú¹
griego, la³ má²quionh³ tsá²ñuh² ní²
siáh³. ¹³Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsá²
judíos zian² juú² Tesalónica hí³ Po¹

má²hle³² já¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Berea, jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ hí³ ca³ñí¹jmú¹³ tiá³ siaun³² já¹ juú² jáun². 14 Jáun² tsá² reh² zian² ñí¹ jáun² la³juí³² ca³zen³ Po¹ la³ tí³ ñí¹ rón²¹ jmí²mih²¹, tí³la³ Silas quionh³ Timoteo má¹ná¹ ca³ta³tonh¹ bíh¹ já¹ juú² Berea. 15 Jáun² tsá² ca³ñí¹quionh¹³ hí³ Po¹ ca³ñí¹taunh¹ la³ tí³ juú² Atenas; jmí¹jáun² já¹tanh²¹ tsá² hí³ hí³ cua³caun² já¹ñí¹con² Silas quionh³ Timoteo hí³ hniáuh³² tsá²taunh¹ tsú² tia³juí³² tá¹ gon³ jáun² la³ tí³ ñí¹ cuá³ jáun² Po¹.

Po¹ hleh³² jú¹ chú³² já¹ juú² Atenas

16 Hí³ jáun² tá¹la³ cuá¹jan² jáun² Po¹ Silas quionh³ Timoteo já¹ juú² Atenas, jlánh¹ hlah³ ca³ta³no¹ tsí³ jmí¹ ca³jie³ hí³ jlánh¹ juóun³² dió³² tsá² láin¹ táun³ já¹ juú² jáun². 17 Jmí¹jáun² ca³ma³qui³ ma³jeính³ tsú² já¹ quionh³ tsá² tiáunh¹ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jí³ *tsá²ca²jo²¹ ní² siáh³, tsá² má²ca³hín¹³ jé¹ tsá² judíos. Hí³ cun³ tsa³háu² siáh³ ca³liéinh³² tsú² tsá² ñí¹taunh¹ ja¹ hmah²¹. 18 Jáun² ma³ jan² tí³² tsá² cu³ nio³ téh²³ tsú² *epicúreos quionh³ tí³² tsá² cu³ nio³ téh²³ tsú² *estoicos siáh³ ca³ma³cu³ ma³jeính³ já¹ quionh³ Po¹. Ma³ jan² tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² hnió³ te³ ní² juáh³ cun³quionh³ jú¹ tiúnh¹ ní² quioh²¹?

Hí³ ma³ jan² siáh³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² la³ lí³ tsá² ná¹lín³ dió³² siánh³ bíh¹ hien² tsá² ní².

La³ jáun² ca³juáh³ tsá² hí³ qui¹hliá² ca³hléh³ Po¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús jí³ hí³ ca³híeh³ tsú² siáh³ tsáu² ca³tí²¹ hí³ jenh¹³ tsú². 19 Jmí¹jáun² ca³jan³ tsá² hí³ Po¹ tsi³ cuánh² jmái² Areópago ñí¹ qui³ tan² tsú² hí³ cuú² ngih³² ní¹juáh³ jmí¹ zia³² já¹ hí³ juónh³. Hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³záih³ tsú² Po¹ la³ lá²:

—Hnú² jnoh¹ lí³ né¹ já¹ hmai²¹ hí³ quiánh¹ hnú². 20 Qui¹ jú¹ siáh³ cu³tí³ bíh¹ hléh¹ hnú², hí³ jáun² ta³né³² hnáu² jnoh¹ lí³ né¹ he³ dá² hnió³ juáh³ já¹ quián¹³ hnú².

21 Qui¹ la³jin³² bíh¹ tsá² juú² Atenas jáun² quionh³ tsá² juú² siáh³ hí³ má²ná¹con² ñí¹ jáun², cá² ñí¹ juú² hlénh²³ ca³tí²¹ lí³ua³ cáun² já¹ hmai²¹ hí³ ná¹ cun³ jmái² cun³ jnia³² bíh¹.

22 Jáun² Po¹ ca³jmú³ zenh² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ tsi³ cuánh² Areópago, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² tsá² juú² Atenas lá², jná¹³ má²cá²jie³² hí³ hnoh² jlánh¹ re² ma³tsú¹ ma³jonh²¹ náh² la³jánh³ dú¹ ñí¹ dió³². 23 Qui¹ tá¹la³ cuá¹tí² cuá¹ngí²³ jná¹³ já¹ juú² lá² má²cá²jie³² ná¹ hliáun³ cuáh³² quioh²¹ ma³ quin³² ma³ jan³² la³jánh³ dú¹ ñí¹ dió³² hí³ ma³tsú¹ ma³jonh²¹ hnoh², hí³ ca³jie³² jná¹³ siáh³ cáun² ñí¹hiú¹³ tón³² huéh³ hí³ juáh³ la³ lá²: “Ñí¹ lá² ca³tín¹ Dió³² tiá² hin² má²cuóun³²”. Hí³ jáun² né³, Dió³² hí³ bíh¹ tí³tsóh³ hien²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², Dió³² Tsá² cáun² lí¹ ma³tsú¹ ma³jonh²¹ hnoh² ta³ tiá² cuóun³² náh².

24 “Dió³² bíh¹ Tsá² ca³jmú³ la³ cu³ la³juéh³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ jí³ la³ji³² hí³ zia³² ní², Tsá² quioh²¹ hñu³mi³cuú² jí³ ñí¹ hué²¹ lá², ha³ tiá² cuá³ yáh³ hñu³ cuáh³² hí³ jmu² tsáu² quionh³ cuá² ta³. 25 Jun³juáh¹³ tsá² zia³² hí³ lí³hniauh²³ quioh²¹ yáh³ Dió³², tiá² hí³ zia³² yáh³ hí³ lí³ jmu³ tsáu² quioh²¹ Dió³², qui¹ hnga² bíh¹ Dió³² Tsá² cue³² jmái¹ hí³ lí¹³ zian² tsáu², chí³ hí³ cán²³ tsú², jí³ la³ji³² hí³ lí²hniáuh³² ñí¹con² tsú² ní² siáh³.

26 “Cun³quionh³ jan² tán¹ tsáu² bíh¹ ca³jmú³ Dió³² la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Ja³bí¹ ca³tón³ Dió³² jmái¹ la³ cun³

jmái¹ hi³ lí³ quien² ma³ quin³² ma³
 cun³ nió³ tsáu², jí³ ñí¹ lí³ hiáun³
 hué³² ñí¹ tiánh²¹ tsú² ní² siáh³.
 27 Ca³jmú³ Dió³² la³ jáun², hi³ jáun²
 lí¹³ hnah¹³ tsáu² Dió³², neh²¹ hí¹
 chauh¹ dí² tsú² cun³quionh³ hi³
 lí¹ ziu² lí¹ hiá²³ tsú² la³ jan² tsá²
 ten³, uá¹ jáun² la³ jáun² tiá² ñí¹
 uóunh³ zenh² Dió³² ñí¹con² dí².
 28 Quí¹ Dió³² bíh¹ jmu² hi³ hu²¹
 tsí³ dí², hi³ chú² jienh³² dí², jí³
 hi³ ziaun² dí² ní² siáh³. La³ jáun²
 bí¹ ca³juáh³ jan² tí³² poeta joh²
 hnoh², [la³ cun³ tsá² cunh²³ jú¹
 quiáh¹.] jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³
 lá²: “Jón²zih¹ jón²cho¹ Dió³² bíh¹
 dí² la³jái³²”. 29 Jáun² ní¹juáh³ tson²
 bíh¹ jón²zih¹ Dió³² dí² la³jái³², jáun²
 tiá² hniáuh³² yáh³ láí¹³ dí² hi³ Dió³²
 lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² lán¹ hi³
 jmah²³ tsáu² cun³ tin² tsí³ hmóu³²
 cun³quionh³ cú¹mí¹níu²¹, mí¹ñí²
 cú¹tiáú² ho³ quín¹ siáh³. 30 Jmí¹tin²
 cáun² ca³jmú³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹
 tiá² jie²³ la³jí³² hi³ jmí¹ ná¹jmu² tsáu²
 juí³² cáun¹, tí³la³ ta³né³² má¹ná¹,
 má²jmu² Dió³² héih³² ñí¹con² tsá²
 zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ hi³ tí³
 jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³. 31 Quí¹ Dió³²
 má²ca³tón³ cáun² jmái¹ hi³ ra³tsí³²
 héih³² hi³ ma³re² tso³ quioh²¹
 tsá²mi³cuóun² la³ cun³ ca³tí²¹. Zian²
 jan² tsáu² hi³ má²ca³hión³² Dió³² hi³
 jmu³ ta²¹ jáun², hi³ má²ca³ma³li²¹
 bíh¹ Dió³² hin² tsánh² Tsá² hí³ jmí¹
 ca³jmú³ Dió³² hi³ ca³jenh¹³ Tsá² hi³
 ja¹ hla¹.

32 Hi³ jáun² jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá²
 hí³ hi³ jenh¹³ siáh³ tsá² má²cá²tsan³,
 jáun² ma³ jan² tsá² hí³ lí¹ ca³ju³
 ca³ngái³ bíh¹, tí³la³ ma³ jan² né³
 ca³juáh³ la³ lá²:

—Ñí¹ má¹jáun² náí¹³ jnoh¹ siáh³
 cónh³ jáí¹³ ní².

33 Jáun² cu³tsa³² ngah³ bíh¹
 cú²jueh³² Po¹. 34 Tí³la³ ma³ jan²
 tsá² hí³ ca³taunh³ ta²¹ jáí¹³ jáun², hi³

jáun² ca³hán³² tí³ con² Po¹, uá¹la³
 cun³ Dionisio jan² tsá² quionh³ tsá²
 ná¹ho² jáí¹³ hi³ ná¹chín¹ tsí³ cuánh²
 Areópago jáun², jí³ jan² tsá²mi³ jmái²
 Dámaris siáh³, la³ má²quionh³ tsá²
 siánh³ siáh³.

18

Tsau³² Po¹ já¹ juú² Corinto

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³
 Po¹ já¹ juú² Atenas hi³ ngau³ la³
 tí³ já¹ juú² Corinto. 2 Ñí¹ jáun²
 ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh² tsá²
 *judío, tsá² jmái² Aquila, tsá² zian²
 hué¹³ Ponto, quionh³ tsú² Priscila
 ñí²cuo²; tsá² hí³ tá² ca³cha³táunh¹
 ñí¹ jáun² hi³ jmí¹ tionh¹ hué³²
 Italia. Tsá² hí³ ca³huén² hué³²
 Italia quí¹ hnga² Claudio *tsá²
 cuá¹lín³ mi³chí¹ ca³jmú³ héih³² hi³
 huén³² la³jín³² tsá² judíos já¹ juú²
 Roma juú² chín¹ quioh²¹ hué³²
 Italia jáun². Jáun² Po¹ ñéí¹ hi³
 ñí¹jien¹³ tsá² hí³ hñú¹³. 3 Hi³
 jáun² cun³ñí¹ hi³ cá²ren² ta²¹ jmí¹
 jmu² Po¹ quionh³ tsá² hí³, jáun²
 cu³tsa³² ca³cuá³ tsú² hñú¹³ tsá² hi³
 cú²jueh³² hi³ jmu² hñú³ hmih³²
 cu³lí²¹ quionh³ tsá² hí³. 4 Jáun²
 ma³ cun³ jña³ jmái¹, *jmái¹ nio²
 tie³ ñéí¹ Po¹ hñú³ cuáh³² quioh²¹
 tsá² judíos, hi³ ca³ma³qui³ ma³jéinh³
 jáí¹³ quioh²¹ quionh³ tsá² judíos jí³
 *tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³, hi³ hnió³ dí²
 hi³ tí¹ jeinh²¹ tsí³ tsá² hí³.

5 Jmí¹ cuá¹han³ Silas quionh³
 Timoteo hué³² Macedonia, jáun²
 ca³cha³táunh¹ já¹ juú² Corinto.
 Jmí¹jáun² né³ cá² ñí¹ ca³hléh³ jáí¹³
 quioh²¹ Dió³² bíh¹ Po¹ cú²jueh³²,
 hi³ ca³ma³tson² tsú² jáí¹³ quioh²¹
 ñí¹con² tsá² judíos hi³ Jesús bíh¹
 lín³ Cristo. 6 Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹,
 ca³qui³ ca³hná³ bíh¹ jáí¹³ quioh²¹
 Po¹, hi³ ca³tú² ca³hión³² dí² siáh³.
 Jmí¹jáun² ca³ma³li²¹ Po¹ hi³ tiú²uú²
 ca³tin¹ hi³ jmu³ zian² quioh²¹ tsá²

hi³ cun³ quionh³ hi³ ca³juá³ ha¹, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsáuh³ hmóu³² bíh¹ hnoh² hi³ sunh³ náh² ní¹ hlah³. Tiú²uú² ca³tin¹ yáh³ jná¹³ hi³ jmu¹ ná¹ zian² hi³ ca³tin¹ hnoh², jáun² ta³né³² tí³ chí¹ján³ má²ní¹hléh³ jná¹³ jái¹³ ní¹con² tsá²cá²jo²¹ bíh¹ cú²jueh³².

7 Jmí¹ cuá¹han³ tsú² hñu³ cuáh³² jáun² né³, ngau³ hi³ ca³ñí¹cuá² hñú¹³ jan² tsá² jmái² Ticio Justo, jan² tsá² má²ca³hín¹³ jē¹ tsá² judíos. Hñú¹³ tsá² hí³ zeh² có³² cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² judíos. 8 Ja³bí¹ Crispo tsá² chín¹ cuáh³² jáun² ca³tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí² la³ má²quionh³ tsá² hñú¹³. Ja³bí¹ juóun³² siáh³ tsá² juú² Corinto jáun² ca³taunh³ ta²¹ jmí¹ ca³nái³², jmí¹ lí²¹ jáun² cáun³ jmái². 9 Jáun² ca³chó³² cáun² jmái¹ cáun² já¹nié² ca³jnia³ Tí³² Juo¹³ dí² jéinh³² Po¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ lí² juenh³ Po¹. Cáun² hléh¹ la³ má²hléh¹ ní², cun³ lí² tunh²¹. 10 Qui¹ quiúnh¹ bíh¹ jná¹³ hnú², hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ jmu³ hian² tsí³ ní¹con² hnú²; qui¹ juóun³² bíh¹ tsá² juú² lá² zian² tsá² lí¹³ han³ tí³ con² jná¹³.

11 Hi³ jáun² Po¹ ca³cuá³ cú² mií² tón³² já¹ juú² Corinto jáun², hi³ ca³ma³tin² tsá² jái¹³ quioh²¹ Dió³².

12 Tí³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ lín³ Galión ta²¹ hué¹³ Acaya né³, jmí¹ jáun² ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsá² judíos jái¹³ hi³ jmu³ hian² tsí³ ní¹con² Po¹, jáun² ca³zanh³ dí² hi³ ca³ñí¹jan² dí² ní¹ta²¹ chín¹. 13 Jáun² ca³záih³ dí² tsá² ho² ta²¹ la³ lá²:

—Tsá² lá² jlánh¹ má²can² tsáu² hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² la³ siáh³, jun³juáh¹³ la³jmí¹ juáh³ liei²¹ quiú¹³ yáh³ dí².

14 Po¹ jmí¹ má²hnió³ hléh³², tí³la³ Galión la³jui³² ca³záih³ tsá² judíos la³ lá²:

—Sá¹jmí¹ cáun² tso³ huáh² tsí³ quiánh¹ hnoh², ho³ he³ cáun² hi³ hlah³ ca³jmú³ tsá² ní², jáun² bíh¹ jmí¹ hniáuh²¹ má¹juen¹³ jná¹³ tsin³² hi³ liúnh¹ hnoh² tsá² judíos; 15 tí³la³ jun³juáh¹³ la³ jáun² yáh³ né³, qui¹ hnoh² dá² cáun² ná¹juónh³² hniéi² hi³ ca³tí²¹ jái¹³ bíh¹, jí³ hi³ jmái² tsáu², jí³ liei²¹ quián¹³ hmóu³² náh² ní² siáh³. Jáun² né³, hmóu³² náh² cuá²ma³ré¹³, qui¹ tiá² hnó³² jná¹³ má¹ré¹³ hniéi² la³ ní².

16 Jmí¹ jáun² ca³chu³ ca³huen³ tsú² tsá² hí³ ní¹ta²¹ chín¹ jáun².

17 Jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ní¹ jáun² ca³zanh³ tsá² jmái² Sóstenes tsá² chín¹ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí² la³ tí³ cheih³² ní¹ta²¹. Tí³la³ Galión né³, hí¹juáh³ tiá² ca³tí³ hó¹ ní¹ bíh¹ ní¹ ca³quiunh³ tsú² tsá² hí³.

Jmí¹ cuanh²¹ Po¹ ní¹ má²tun³ juin² Antioquia, hi³ má²tsó³² siáh³ hi³ tí²¹ hnah³² juin²

18 Ué³ bíh¹ ca³lá² ca³cuá³ Po¹ já¹ juú² Corinto jáun², jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hah² jái¹³ quionh³ tsá² reh² hí³, jáun² ja³taunh²¹ tí³ juú² Cencrea quionh³ ñú² Aquila jí³ Priscila ní²cuo². Ní¹ jáun² ca³ze³ Po¹ chí¹ mī³láu³ nio² hi³ jáun² lí³ lin¹ hi³ má²ca³ma³tí³² tsú² jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² quionh³ Dió³².

Jmí¹ jáun² ca³taunh³ tsú² cáun² mu² pa²¹ hi³ ca³han³ jmái² hi³ ja³taunh²¹ la³ tí³ hué³² Siria. 19 Jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú² jáun² já¹ juú² Éfeso né³, jáun² ní¹ jáun² ca³cuá³ ñú² Aquila quionh³ Priscila. Hi³ Po¹ né³ tá²chi²¹ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos bíh¹ ngau³ hi³ ca³ñí¹ma³cu³ ma³jéinh³ jái¹³ quionh³ tsá² ná¹ngih³² hí³ ní¹ jáun². 20 Jáun² tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mí³ hi³ cuá³² Po¹ cónh³í¹ cu³tí³á³, tí³la³ Po¹ né³ tiá² ca³he³ yáh³. 21 Tí³la³ jmí¹

ca³hah² tsú² jái¹³ quionh³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—[Hniáuh³² ñih²¹ tiu³nio² bíh¹ jná¹³ jái¹ juú² Jerusalén, quí¹ jmái¹ yáh³ dá² tí²¹ ñí¹ jáun², tí³la³ cun³ jáun²] já¹jie¹ bíh¹ jái¹³ hnoh² siáh³ ní¹juáh³ Dió³² hnió³.

Jáun² juú² Éfeso jáun² ca³hi³ tsú² siáh³ cáun² mu² pa²¹ hi³ ngau³ siáh³ juí³² hún¹. 22 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jái¹ juú² Cesarea nio² can³² jmí²mih²¹ né³, ngah³ siáh³ jái¹ juú² Jerusalén hi³ ca³ñí¹cueh¹ cuo² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ñí¹ jáun². Jmí¹ lí²¹ jáun² ngau³ siáh³ tí³ jái¹ juú² Antioquía. 23 Ue³ bíh¹ ca³lá² ca³cuá³ tsú² ñí¹ jáun², jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ siáh³ hí³ ca³ñí¹nga¹ ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ má²ca³ngí³ jmí¹tin², la³ cun³ hué³² Galacia jí³ hué³² Frigia, hí³ ca³ñí¹cueh¹ tsú² pí³ tsá² má²hain²¹ hí³ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí².

Apolos hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² jái¹ juú² Éfeso

24 Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² judío jmái² Apolos jái¹ juú² Éfeso, tsá² hí³ ca³lí³zian² juú² Alejandría. Tsá² hí³ jlánh¹ re² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hí³ cuoh² siáh³ re² lín³² Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³². 25 Tsá² hí³ jmí¹ má²ñi³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí², jáun² ca³hléh³ ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ hí³ ca³tin¹ Jesús, hí³ ca³hie³ tsú² tá²na²¹ lín²¹ jú¹ tson², uá¹ jáun² la³ jáun² jmí¹ cuoh² tsú² jmáh³la³ tá¹³ hla¹ Juan² bíh¹ jmí¹ ca³zion³ jáun² Juan² tsáu² jmái². 26 Jáun² Apolos hí³, hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² bíh¹ ca³ma³liáu³² hleh³² jái¹³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos. Hí³ jáun² jmí¹ má²lí²nié³² jáun² ñú² Aquila quionh³ Priscila jái¹³ jáun² quioh²¹ tsú² né³, jmí¹jáun² ca³jan³ dí² hñú¹³, hí³ ca³ñí¹hieh¹ dí² tsú² tán¹ hián² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hí³ tiá² jmí¹

má²ñi³² tsú². 27 Hí³ jáun² jmí¹ ca³lí³hnió³ Apolos tsó³² la³ tí³ hué¹³ Acaya né³, tsá² reh² dí² zian² juú² Éfeso jáun² ca³chá³ tiá³ tsí³ tsú², hí³ ca³cué³ cáun² sí² ñí¹con² tsú² hí³ rá¹juáh³ hí³ hniáuh³² hen³ tsú² tsá² hí³ re² tin² ñí¹ jáun². Hí³ jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² hué¹³ Acaya né³, ca³ma³hon³ lín³² tsú² tsá² má²hain²¹ hí³ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí² cun³ñí¹ hí³ Dió³² má²ca³ja³ mií³ tsí³. 28 Qui¹ jmí¹ ca³ma³qui³ ma³jéinh³ tsú² jái¹³ quionh³ tsá² judíos ca³la³ chú¹ja²¹, jlánh¹ re² ca³cah¹³ tsú² jmái¹ hí³ ma³tson² jái¹³ cun³quionh³ Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², hí³ tson² bíh¹ cu³tí³ hí³ Jesús lín³ Cristo.

19

Ca³chó³² siáh³ Po¹ jái¹ juú² Éfeso

1 Hí³ jáun² né³, tá¹la³ cuá³ jáun² Apolos jái¹ juú² Corinto, jáun² Po¹ ca³nga² juí³² he² can³² máh³ hí³ ca³chó³² siáh³ jái¹ juú² Éfeso. Ñí¹ jáun² ca³jeh² tsú² ma³ jan² tsá² má²hain²¹ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí². 2 Hí³ jáun² Po¹ ca³ngáih³ tsá² hí³:

—¿Hí¹ ca³hen³ hnoh² Jmí²chí³ Chun¹ jmí¹ ca³tionh² náh² ta²¹?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Já¹han²¹, hí¹juáh³ tiá² má²ca³nái¹³ yáh³ jnoh¹ hí³ zian² Jmí²chí³ Chun¹.

3 Hí³ jáun² Po¹ ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² ¿hin² bí¹ héih³² quioh²¹ cáun³ hnoh² jmái² né³?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:

—Má²cáun³ jnoh¹ jmái¹ la³ cun³ lí³ jái¹³ hí³ ca³hie³ jáun² hla¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái² bíh¹.

4 Jáun² Po¹ ca³juáh³ siáh³:

—Ján³, tson² bíh¹ Juan² ca³zion³ jmái² tsá² ca³za³ jmí¹ tsí³ jmí¹jáun², tí³la³ Juan² hí³ ca³juáh³ hí³ hniáuh³² bíh¹ tanh¹³ tsú² ta²¹ jan² Tsá² né³bí¹ já²¹, hí³ Tsá² hí³ né³, jmái² Jesús.

5 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² la³ jáun² né³, cáun³ siáh³ jmái² hi³ lin¹ hi³ hain²¹ tí³ con² Jesús Tí³² Juo¹³ dí². 6 Hi³ jáun² jmí¹ ca³ra³tsí³² Po¹ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hi³ né³, cuan³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² hi³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ma³ quin³² ma³ jan³² tsú² ca³hléh³ jú¹ma² siáh³, jí³ hi³ ca³hléh³ tsú² siáh³ jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³. 7 Cun³ ñí¹ jí³lin² tsá² hi³ jmí¹ tín³ quian³tun³.

8 Hi³ jáun² né³, cun³ hñi³² zih² tí³ hi³ ca³ñí¹hléh² Po¹ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos; ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh², hi³ ca³ma³qui³ ma³jéinh³ jái¹³ quionh³ tsá² hi³ hi³ hñi³ó³ dí² hi³ he³ tsá² hi³ jái¹³ hi³ hie³² dí² jáun² ca³tí²¹ ha³ lánh³ lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³². 9 Tí³la³ ma³ jan² tsá² hi³ má¹ná¹, jlánh¹ ca³ma³huáh² chí¹, ha³ tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³, ca³la³ chú¹ja²¹ bíh¹ ca³chu³ ca³jui³ tsú² ca³tí²¹ jui³² quioh²¹ Jesús hi³ hie³² jáun² Po¹. Jáun² cu³tsa³² cua³han³ bíh¹ Po¹ cú²jueh³² ja¹ quioh²¹ tsá² hi³, tí³ có³² bíh¹ ca³jan³ dí² la³jín³² tsá² má²hain²¹ hi³ tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí². Jmí¹jáun² cun³ tsa³háu² ñéi¹ tsú² quionh³ tsá² hi³ hñu³máh³ quioh²¹ tsá² jmái² Tirano hi³ ñí¹ma³qui³ ma³jéinh³ siáh³ jái¹³ quionh³ la³jín³² tsá² tsá²táunh¹ ñí¹ jáun². 10 La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² cun³ tun³ mii², ca³la³ ñí¹ ca³nái³² la³jín³² tsá² judíos jí³ *tsá²cá²jo²¹ zian² hue³² Asia jáun² jái¹³ quioh²¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí². 11 Jmái¹ jáun² né³, ca³jmú³ Dió³² cun³quionh³ cuá² ta³ Po¹ cáun² hua³jueh³² hi³ tiá² hin² jmí¹ má²ca³jé³, 12 qui¹ jmí¹ ca³qui² ca³ñéi³² tsú² tsá² tsáun¹ pá¹ñu²¹ quioh²¹ Po¹ ho³lá²dá² hmih³² hi³ tí² hái³² tsú² ta³ ñí¹ jmái¹ hi³ jmu² ta²¹, jáun² lan³ bíh¹ tsá² tsáun¹ jí³ hi³ ca³huén² siáh³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu².

13 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² ma³ jan² tsá² judíos jmí¹ ñí³táunh¹ hi³ huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu². Jáun² tsá² hi³ jmí¹ hñi³ó³ huen³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí², hi³ ca³záih³ tsú² tsá² tsáun¹ la³lá²:

—¡Cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Tsá² hleh³² hi³ Po¹ jái¹³ quioh²¹ juanh³² jná¹³ hi³ huen¹³ hnoh² hñu³ tsí³ tsá² ní²!

14 La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tá¹ quiaun³ jon² jan² mi³jmú³ tsá² judío, mi³jmú³ tsá² jmái² Esceva. 15 Jáun² jmí¹ ca³í³hñi³ó³ tsú² hi³ chin¹³ jan² jmí²chí³ hláinh¹ hún¹ hñu³ tsí³ tsáu², jmí²chí³ hi³ né³ ca³juáh³:

—Tsá² cuóun³² bíh¹ jná¹³ Jesús, hi³ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³ hin² tsánh² Po¹, tí³la³ çhin² ma³ dá² tsánh² hnoh²?

16 Hi³ jáun² tsá² jan² hi³ jmí²chí³ hláinh¹ né³, cáun² ca³cua³za³ cua³tsó³ bíh¹ ja¹ tsá² hi³, hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí² [gon³ tsá² hi³]. Jáun² má²cuính² lín³² bíh¹ tsá² hi³ jmí¹ ca³huén² ñéih³ jáun², ca³la³ láun³ tionh² bíh¹ tsú² ca³cuóun³. 17 Jmí¹ ca³lí³ ñí³² la³jín³² tsá² judíos jí³ tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Éfeso hi³ lí³ la³ jáun² né³, ca³ta³hú¹ cóh²¹ lín²¹ bíh¹ tsí³, jáun² ca³ma³tson² bíh¹ tsú² hi³ Jesús Tí³² Juo¹³ dí² jan² tsá² la³ quien² lín³² bíh¹.

18 Ja³bí¹ juóun³² tsá² ca³taunh³ ta²¹ cua³chá² tsáu¹³ ca³tí²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmí¹ qui² jmí¹ jmu² jáun² jmí¹tin². 19 Ja³bí¹ juóun³² tsá² jmí¹ la³ má²ca³ma³tin³² sí² hlah³ cua³taunh²¹ hi³ ná¹quian³² sí² quioh²¹, sí² jáun² né³ ca³jín³ tsú² ja¹ ñí¹ ná¹juóun²¹ jáun². Jmí¹ ca³jé³ tsú² cun³ cónh³ jmí¹ la³ quien² sí² jáun², sí² jáun² jmí¹ la³ quien²

cun³ tu³la³quia³ mei²¹ héih³² quie³
*cú¹tiáu². ²⁰ Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
lí³ hí³ tí³ lí³mí¹ ca³lí³ lín¹ hí³ pin³
lín³² jái¹³ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí², hí³
lí³mí¹ juóun³² tsáu² ca³taunh³ ta²¹.

²¹ Jmí¹ má²lí³² jáun² la³ jáun²
ca³lín¹³ Po¹ hí³ tsa³jien³ siáh³ tsá²
reh² zian² tí³ hué³² Macedonia
jí³ tsá² zian² Acaya, la³ má²hún¹
jáun² juí³² chanh²¹ la³ tí³ já¹ juú²
Jerusalén; hí³ ní¹ má¹lí³² jáun²
né³ tsó³² siáh³ la³ tí³ juú² Roma.
²² Jáun² jmí¹ jáun² ca³zen³ tsú² gon³
tsá² quionh³ chí¹ján³ la³ tí³ hué³²
Macedonia, Timoteo quionh³
Erasto, tá¹la³ ca³cuá³ jáun² hnga²
cónh³í¹ cu³tiá³ hué³² Asia jáun².

Tsá² juú² Éfeso jmu² tiá³ siaun³²
lín³² hí³ jmu³ hian² tsí³

²³ Jmí¹ jáun² jlánh¹ tiá³ siaun³²
taunh³ tsá² juú² Éfeso cun³ñí¹
hí³ ca³lí³hoh³ juí³² quioh²¹ Jesús.
²⁴ Tsá²ñuh² jmái² Demetrio
ca³lí³liaun³ hí³ jmu² la³ jáun². Tsá²
hí³ jmí¹ lín³ jan² tí³² mí¹ñí² cú¹tiáu².
Tsá² hí³ tí² láih²³ hliáun³ lín³² quie³
quionh³ tsá² quionh³, quí¹hliá² tí²
jmu² tsú² hliáun³ hí³ pih²¹ jniá³
la³jmí¹ jniá³ cuáh³² quioh²¹ dió³²
Artemisa. ²⁵ Tsá² hí³ ca³ngih³ tsá²
jmu² ta²¹ quionh³ la³ má²quionh³
tí³² mí¹ñí² siánh³ siáh³, hí³ ca³záih³
dí² la³ lá².

—Hnoh² má²ñíh¹ hí³ cun³quionh³
ta²¹ hí³ ná¹jmu³² dí² má²láí²³ dí²
re² quie³ quí¹. ²⁶ Tí³la³ né³
né³, hnoh² má²ca³jieh³ jí³ hí³
má²ca³niéih² la³ cun³ hí³ jmu²
jan² tsá²ñuh² jmái² Po¹. Tsá² hí³
jlánh¹ juáh²³ la³ lá²: “Jun³juáh¹³
dió³² cu³tí³ yáh³ tsá² lán¹ hí³ jmu²
tsáu² cun³quionh³ cuá² ta³ hmóu³²”.
Jáun² Po¹ hí³ né³ má²ca³tioh²¹ hí³
ma³can² juóun³² tsá² juú² lá², la³
má²quionh³ míh¹ tiá² la³jín³² tsá²
zian² hué³² Asia lá². ²⁷ Jlánh¹ tiá²
chú³² la³ jáun², jun³juáh¹³ jmáh³la³

hí³ tiú²uú² jeih²¹ tsáu² tá¹³ yáh³
dí², tí³la³ la³ñí¹ la³ján³ háinh¹³ hí³
tiú²uú² lí³ quien² cuáh³² quioh²¹
dió³² Artemisa juo¹³ bíh¹ dí², hí³
jáun² tiú²uú² hin² ma³quien² yáh³
dió³² Artemisa, uá¹ jáun² la³ jáun²
má²tsú² má²jónh³² la³jín³² tsá²
zian² tá¹ cáun² hué³² Asia lá² dió³²
hí³ ta³ne³², la³ má²quionh³ tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³.

²⁸ Jmí¹ ca³náí³² tsá² ná¹ngih³² hí³
jái¹³ ní² né³, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³,
hí³ jáun² ca³tí³ ca³hóh³² hí³ ca³juáh³.

—¡Cuí¹ lí³ quien² bíh¹ Artemisa
juo¹³ dí² tsá² Éfeso!

²⁹ Jmí¹ ca³náí³² tsá² juú² la³ jáun²,
jlánh¹ tiá³ siaun³² taunh³. Jáun²
la³juí³² ca³hma³ ca³cuóunh³² tsú² tá¹
gon³ tsá² Macedonia tsá² ñí³taunh¹
hí³ quionh³ Po¹, tsá² jmái² Gayo
quionh³ Aristarco, hí³ ca³jan³ tsú²
ñí¹ ná¹chan¹ hí³ ngih³² tsáu² ní¹juáh³
jmí¹ zia³² hí³ jmu³. ³⁰ Jáun² Po¹ jmí¹
hnió³ tsa³hi³² ja¹ jáun² hí³ tsa³lien³
tsá² má²ná¹ngih³² hí³, tí³la³ tsá²
má²hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús né³,
tiá² jái¹³ ca³cué³ yáh³. ³¹ Hí³ ja³bi¹
ma³ jan² tsá² ná¹lín³ ta²¹ hué³² Asia
jáun², tsá² há²mei²¹ quioh²¹ Po¹,
ca³zen³ jái¹³ hí³ cun³ tiá² hniáu³²
bíh¹ tsa³hi³² tsú² ja¹ jáun². ³² Ca³la³
cú²tiú² cú²jan³² lín³² bíh¹ ca³niau³
ja¹ ñí¹ ná¹ngih³² jáun² tsá² hí³,
jú¹ siáh³ bíh¹ ca³juu³ ca³hlénh³
tsá²ján² tsá²ján²; quí¹ tí³ juóun³²
bíh¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ hí¹juáh³
tiá² jmí¹ ñí³² bíh¹ hí³ he³ ca³tí²¹
ngih¹³ tsú². ³³ Jmí¹ má²lí²zéih³²
tsú² jan² tsá² jmái² Lí²ján¹ hí³ he³
ca³tí²¹ ná¹ngih³² tsáu², jmí¹ jáun²
ca³dí³quian³ tsá² judíos jmái¹ tsá² hí³
hí³ hléh³² cha¹³ dí² ja¹ ñí¹ ná¹ngih³²
tsú² jáun². Jáun² Lí²ján¹ hí³ ca³háí³²
cuo² hí³ ca³jmú³ lín¹ hí³ tiánh³²
tsú² ta³máih³, quí¹ hí³ jmí¹ hnió³
tsú² hí³ jmí¹ liáun²¹ quionh³ tsá²

judíos rainh²¹ ca³ti²¹ hi³ jlánh¹ tiá³
siaun³² ná¹lí²³ jáun². 34 Ti³la³ jmí¹
ca³lí³tsin² tsá² ná¹ngih³² hi³ hi³ tsá²
judío bíh¹ la³ Lí²ján¹, jáun² la³jín³²
tsú² ca³ti² ca³hóh³² cun³ tun³ o¹rá¹,
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Artemisa
juo¹³ dí² tsá² Éfesol

35 Jmí¹ má²lí²tunh³ tsá² lín³ ti³²
sí² hi³ tiáunh¹ tsú² jáun² cú²tiú²
cú²jan³², ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² tsá² juú² Éfeso lá², çhin²
dá² tsánh² tsá² zian² hngá¹máh³ hi³
tiá² má²ñi³² hi³ ca³tin¹ tsá² juú²
lá² jmu³ hua³hi¹³ cuáh³² quioh²¹
dió³² Artemisa tsá² cú² juenh², ji³
henh¹³ hi³ ca³tánh³ hñu³mi³cuú² ní²
siáh³ quioh²¹ tsú²? 36 Jáun² né³, hí¹
jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ juáh³ hi³ tiá²
tson² la³ jáun², jáun² cu³tsa³² tie³
tianh³ náh² quián¹³, ha³ lí²uú² lí¹
jmú² náh² tiá³ siaun³² cáun² hi³
tiá² re² má²ca³lín¹³ náh². 37 Qui¹
tá¹ gon³ tsá² má²lí²chan²¹ hnoh² lá²
ja¹ ñí¹ ná¹ngah² dí² lá², jun³juáh¹³
tsá² han² hi³ tioh³ cuáh³² yáh³
la³², sa³jun³ má²ca³tu³ ca³hión³²
tsú² dió³² juo¹³ dí². 38 Hi³ jáun²
ní¹juáh³ Demetrio hnió³ chá³² tso³
quionh³ ti³² tsá² quionh³, zia³² bíh¹
ñí¹ta²¹ ñí¹ lí¹³ chá³² tsú² tso³, hi³
zian² bíh¹ siáh³ jue²¹; ñí¹ hó²¹ñí¹
tsá²tan²¹ bíh¹ lí³ ma³cu³ ma³jéinh³
tsú² jái¹³. 39 Ní¹juáh³ zia³² siáh³
cáun² hi³ hnáuh² hnoh² mih¹³, hi³
jáun² ca³ti²¹ ma³re² tsú² ní¹juáh³
jmí¹ ngih³² tsá² juú² cun³quionh³
héih³² quioh²¹ tsá²tan²¹ bíh¹. 40 Qui¹
háinh¹³ bíh¹ tiauh² dí² ta³né³²
ní¹juáh³ zian² tsá² lí¹ já¹chá² tso³
ñí¹con² tsá² *romanos, tsá² ho²ta²¹,
hi³ tsa³juah²¹ tsú² hi³ hnoh² hnáuh²
jmúh¹³ hniéi² quiúnh¹ tsá² ho²ta²¹
hi³; qui¹ tiá² zia³² yáh³ jái¹³ he³
ca³ti²¹ jlánh¹ tiá³ siaun³² ca³cuú²
ca³ngih³² hnoh² né³², hi³ jáun² tiá²

hi³ zia³² yáh³ hi³ lí¹³ za¹³ jnoh¹ tsú²
ní¹juáh³ ca³lí³ hniáuh³².

41 Jmí¹ má²lí²juáh³ ti³² sí² la³
ní² né³, ca³jmú³ héih³² hi³ má²lí¹³
tsáun³ tsú².

20

*Tsau³² Po¹ hué³² Macedonia
quionh³ hué³² Grecia*

1 Jmí¹ má²ca³táuh³ hi³ tiáunh¹ tsú²
jáun² tiá³ siaun³² né³, ca³teh³ Po¹
tsá² má²hain²¹ hi³ ti³ con² Ti³² Juo¹³
dí², hi³ ca³hli³ ca³liéinh³² tsú² tsá²
hi³ jái¹³ hi³ lí³ niau²¹ tiá³ tsí³. Jmí¹
lí²¹ jáun² né³ ca³hah² dí² jái¹³, jáun²
ngau³ siáh³ ti³ hué³² Macedonia.
2 Tsá² reh² dí² tsá² zian² hué³²
jáun² siáh³ ca³hli³ ca³liéinh³² tsú²
hliáun³ jái¹³ hi³ lí³ niau²¹ tiá³ tsí³,
jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ngau³ siáh³ ti³
hué³² Grecia. 3 Hué³² jáun² né³
ca³cuá³ tsú² cun³ hni³² zih². Ní¹
jáun² jmí¹ hnió³ tsú² hi³ cáun² mu²
pa²¹ hi³ jmí¹ tsó²¹ la³ ti³ hué³² Siria,
ti³la³ jmí¹ ca³lí³ ñi³² tsú² hi³ tsá²
*judíos má²ca³ma³ren²¹ jái¹³ hi³
jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² dí², jáun²
ca³lín¹³ tsú² hi³ ja³tánh¹ cú²jueh³²
ti³ hué³² Macedonia. 4 Jmí¹ jáun²
jmí¹ quionh³ bíh¹ tsú² tsá² jmái²
la³ lá²: Sópater jon² Pirro tsá² juú²
Berea, ji³ Aristarco quionh³ tsá²
jmái² Segundo, tsá² zian² juú²
Tesalónica, Gayo tsá² zian² juú²
Derbe, Timoteo, ji³ Tíquico quionh³
Trófimo ní² siáh³ tsá² zian² hué³²
Asia. 5 Hi³ jáun² tsá² reh² hi³
né³, chí¹ján³ bíh¹ ja³taunh²¹ hi³
ca³cha³táunh¹ juú² Troas, ñí¹ jáun²
bíh¹ ca³jaun³ tsú² jnoh¹. 6 Jmí¹
cuoh²¹ *Jmí¹hién¹ ca³hué² jnoh¹
já¹ juú² Filipos hi³ ca³tauh²¹ jnoh¹
cáun² mu² pa²¹. Jmí¹ la³ má²hñá³
jmái¹ jáun² né³ ca³cháuh³² jnoh¹ já¹
juú² Troas, ñí¹ jáun² ca³tauh¹³ jnoh¹
cónh³í¹ quiau³ jmái¹ quiúnh¹ tsá²
ca³cha³táunh¹ hi³ chí¹ján³.

Tsau³² Po¹ já¹ juú² Troas

7 Jmí¹ ca³li³liau³ sí²ma¹ná¹ quioh²¹ tsá² judíos ti³ ca³nié² sa¹dó¹, jmí¹jáun² ca³ngah² jnoh¹ hi³ jmú¹³ jnoh¹ má³². La³ñí¹ tín² ca³hléh³ Po¹ jái¹³ hi³ ca³ma³tin² tsá² hi³ ca³la³ ñí¹ ca³li³ huan², qui¹hliá² má²tsó³² tsú² ñí¹ siáh³ má¹cá²jniá³² jáun². 8 Ñéih³ ñí¹ má²hni³² tsin¹ ñí¹ jmí¹ tiauh¹ jnoh¹ jáun² jmí¹ hai²¹ hliáun³ lín³² sí². 9 Jáun² ho³tá²quié² jmí¹ cuá¹tsi²¹ jan² tsá² tsá¹ñú¹ jmái² Eutico. Tsá² hí³ ca³li³ ñí¹cuóun²¹ lín³², qui¹ ué³ bíh¹ ca³hléh³ Po¹ jái¹³, hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³li³ hmih²¹ ziu¹³. Jmí¹jáun² ca³tánh³ ñí¹ hni³² tsin¹, hi³ jáun² má²jún¹ bíh¹ tsá² hí³ jmí¹ ca³zion³ tsú². 10 Jmí¹jáun² ca³son² Po¹ hi³ ngau³ ñí¹ rón²¹ hla¹ hi³, hi³ jáun² ca³zanh³ dí² hi³ ca³ráin³² dí² ta³ rón³² hué³². Jmí¹ li²¹ jáun² né³ ca³záih³ dí² tsá² reh² la³ lá²:

—Ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ tiá² rá²jún¹ yáh³ tsú².

11 Jmí¹ cá¹chánh²¹ siáh³ Po¹ chi³cuú² jáun², ca³tsóh³ *hi³ cuú²miih²¹. Hi³ jáun² jmí¹ li²¹ má³² né³, ca³ma³táuh³² tsú² jái¹³ quioh²¹, hi³ ca³hléh³ ca³la³ ñí¹ cá¹jniá²¹; jmí¹jáun² ngau³. 12 Jáun² ca³jón³² tsú² siáh³ tsá¹ñú¹ má²ca³jenh¹³ hí³, hi³ jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² ta³tonh¹ hiún² lín³² tsí³.

Po¹ tsau³² ti³ juú² Mileto

13 Jmí¹jáun² né³, hnga² Po¹ ngau³ juí³² ta³la³ ti³ juú² Asón. Ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, mu² pa²¹ bíh¹ ca³tau^h²¹ hi³ ngau³ jnoh¹ la³ ti³ juú² Asón jáun² siáh³, ñí¹ ca³juoh²¹ jnoh¹ quiúnh¹ tsú² hí³ tsí¹jan¹³ jnoh¹ tsú². 14 Jmí¹ ca³jenh² jnoh¹ jáun² Po¹ juú² Asón, ñí¹ jáun² ca³tau^h²¹ jnoh¹ cu³li²¹ mu² pa²¹ hi³ ngau³ jnoh¹ ti³ juú² Mitilene. 15 Hi³ ca³hué² jáun² ñí¹ jáun² jnoh¹ ca³cháu³² ñí¹ má²tun³ jmái¹ có³² juú² Quío. Cáun² ca³nga¹

bíh¹ jnoh¹ juú² Quío jáun², hi³ jáun² ca³cháu³² jnoh¹ ñí¹ má²hni³² jmái¹ juú² Samos nio² can³² jmí²miih²¹. [Hi³ ca³hué² jnoh¹ jáun² juú² Samos né³ ngau³ jnoh¹ siáh³ juú² Trogilio, ñí¹ jáun² ca³jniauh² jnoh¹ cú² nie².] Ñí¹ má²quiún³ jmái¹ jáun² né³ ca³cháu³² jnoh¹ siáh³ juú² Mileto. 16 Juí³² jaun³² bíh¹ ca³lín¹³ Po¹ hi³ tsáu¹³ jnoh¹ cú²jueh³² hi³ jáun² tiá² ngá¹³ jnoh¹ juú² Éfeso, qui¹ ní² lí¹ ca³lé³ jnoh¹ hué³² Asia; qui¹ hi³ hnió³ tsú² chanh²¹ tia³juí³² já¹ juú² Jerusalén, hi³ hnió³ tsú² tin¹ jmái¹ Pentecostés ní¹juáh³ hi³ lí¹³.

Po¹ liéinh³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² zian² juú² Éfeso

17 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Po¹ já¹ juú² Mileto né³, ca³zen³ jái¹³ hi³ ja³táunh¹ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² zian² juú² Éfeso. 18 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² né³, ca³zái³ Po¹ la³ lá²:

—Hnoh² reh², má²ná¹ñih¹ hnoh²

ha³ lánh³ lín³ jná¹³ la³ cun³ jmí¹ cá¹chó²¹ jná¹³ la³ñí¹ hué³² Asia. 19 Tá¹la³ ca³ma³con²¹ jná¹³ jáun² Ti³² Juo¹³ dí² hué³² quián¹³ hnoh², tiá² cá²jmú² yáh³ jná¹³ quien² huen², ca³háuh³² bíh¹ tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnoh², hi³ ca³ma³tso¹ lín²¹ jná¹³ tsin³² ja¹ la³ji³² hi³ ca³lín¹³ tsá² judíos jmu³ ñí¹con² jná¹³. 20 Tiá² ca³tunh²¹ yáh³ jná¹³ hi³ hléh²³ jú¹ chú³² hi³ ca³ti²¹ lí³ ñih¹³ náh², ti³la³ chú¹ja²¹ bíh¹ ca³hie³ jná¹³ hnoh² ji³ la³ ti³ hñuh³² náh² ní² siáh³.

21 Tá²na²¹ lín²¹ bíh¹ ca³hlí¹ ca³lien^h¹ jná¹³ tsá² judíos ji³ *tsá²cá²jo²¹ hi³ ti³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³², hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí². 22 Jáun² né³, ta³né³² má²ñe¹ jná¹³ ti³ já¹ juú² Jerusalén la³ cun³ rón³² lí³ héih³² quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹, tiá² ño¹ jná¹³ he³ quiunh²¹ ná¹ ñí¹ jáun². 23 Jí³²la³ ti³ ño¹ jná¹³ hi³ la³ ma³ quín³² ma³

caun³² juú² ñí¹ ñe¹ jná¹³ juáh²³
 Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³
 má¹tso¹ tsin³², jí³ hi³ taunh¹³ tsú²
 siáh³ hñu³mi¹ñí². 24 Tí³la³ hí¹ cáun²
 tiá² hi³ len³ yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³
 hi³ quien² jmí²chí³ quion²¹, qui¹
 jí³²la³ tí³ hnó³² jná¹³ hi³ má¹táuh¹³
 ná¹ ta²¹ hi³ má²ca³chá³ Tí³² Juo¹³ dí²
 jo³uón³² bíh¹, la³ cun³ lí³ jáun² ta²¹
 hi³ ca³hiau³ jná¹³, hi³ hléh¹³ jná¹³
 jú¹ chú³² ñí¹con² tsáu² ca³tí²¹ mií³
 hi³ ja³² tsí³ Dió³².

25 ”Jáun² né³, ta³né³² má²ño¹
 jná¹³ hi³ hí¹cónh³ tiú²uú² lí¹³ jieh²¹
 hnoh² ñí³² jná¹³, hnoh² tsá² ca³juo³
 jná¹³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³²
 tsú² jo³cuo² Dió³². 26 Jáun² ta³né³²
 juanh³² jná¹³ hi³ tiá² tso³ ho² yáh³
 jná¹³ ní¹juáh³ hi³ ja³hín³ jmí²chí³
 quián¹³ lí³ua³jan² hnoh², 27 qui¹ tiá²
 ca³tunh²¹ yáh³ jná¹³ jái¹³, ca³juo³
 bíh¹ jná¹³ hnoh² ca³la³ tán¹ hián²
 la³jí³² hi³ má²ca³lín¹³ Dió³² jmu³.
 28 Jáun² né³, hua³hín¹³ náh² hmóu³²
 jí³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³,
 tsá² má²ca³chan³ hí³ Jmí²chí³ Chun¹
 jo³cuonh² náh². Jáun² la³jmí¹ jmu²
 tsú² hua³hí¹³ *já¹ziáh², jmu³ náh²
 hua³hí¹³ la³jín³² tsá² má²lín³ hí³
 cuáh³² quioh²¹ Dió³², tsá² ca³lan³
 hí³ Tí³² Juo¹³ dí² cun³quionh³
 jmí²hán¹. 29 Qui¹ má²ño¹ jná¹³ hi³
 ja³táunh¹ tsá² siánh³ ní¹ má¹ngah³²
 jná¹³, tsá² jmu³ hian² tsí³ ñí¹con²
 tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² la³jmí¹ jmu²
 tsí²náí¹ ñí¹con² já¹ziáh². 30 Jí³ ja¹
 quián¹³ hmóu³² bíh¹ hnoh² lí³
 zian² tsá² hléh³² jú¹ má²ná¹jan²,
 hí³ ma³can² tsú² tsá² má²hain²¹ tí³
 con² Tí³² Juo¹³ dí², la³í¹ hí³ tónh³²
 tsá² hí³ ta²¹ jē¹ bíh¹ tsú². 31 Hí³
 jáun² hua³hín¹³ lín³² náh², cháu¹
 náh² honh² hí³ hí¹ cu³ jéin³² yáh³
 tiá² ca³tunh²¹ jná¹³ hi³ ca³híe³ jná¹³
 hnoh² ca³la³ hí³ háuh³² tsin³² ná¹
 ñí¹con² hnoh² cun³ hñí³² mií² la³
 huá² la³ jma².

32 ”Jáun² né³, ta³né³² chau²¹
 jná¹³ hnoh² jo³cuo² Dió³² Juo¹³
 dí², hí³ cui¹ lí³quien² siáh³ ñí¹con²
 hnoh² jái¹³ ca³tí²¹ hí³ ja³² mií³ tsí³
 tsú², qui¹ cun³quionh³ jái¹³ jáun²
 bíh¹ lí³ pin³ hñu³ honh² náh², hí³
 jáun² lí¹³ hián¹³ náh² la³jí³² hí³
 cue³² Dió³² ñí¹con² la³jín³² tsá²
 má²ná¹chan¹ ñí¹con². 33 Jáun² né³,
 tiá² ca³jmú³² yáh³ jná¹³ hí³ hniá¹
 ná¹ hí³ zioh² tsáu², uá¹ hí³ quie³
 uá¹ hí³ hmih³² 34 Tí³la³ hnoh²
 má²ná¹ñíh¹ re² hí³ cun³quionh³
 ua³ tán² huen² bíh¹ jná¹³ ca³jnio³²
 hí³ hniáuh³² quion²¹ quiúnh¹ tsá²
 quiúnh¹. 35 Cun³quionh³ la³jí³² ta²¹
 hí³ ca³jmú³² jná¹³ jáun², ca³híe³
 jná¹³ hí³ hniáuh³² jmú¹³ dí² ta²¹ hí³
 má¹hon¹ dí² tsá² lí³hniauh²³ ñí¹con²,
 hí³ hniáuh³² cháu¹ dí² siáh³ tsí³ jái¹³
 hí³ ca³juáh³ Jesús Tí³² Juo¹³ dí², jmí¹
 ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Tí³ jlánh¹ bíh¹
 jmí¹ ren² tsá² cue³² la³ cónh³ bíh¹
 tsá² hiáuh²³”.

36 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Po¹ la³
 ní² né³, ca³dí³jñí³² cu³tsa³² quionh³
 la³jín³² tsá²daun³² hí³ hí³ ca³líeinh³²
 Dió³². 37 Jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³hó³
 hí³ ca³rán³² dí² Po¹, hí³ ca³cúh²
 dí² chunh³ ñí¹ tsú² 38 tá¹la³ má²nio²
 hlah³ tsí³ dí², qui¹hliá² ca³juáh³ Po¹
 hí³ tiú²uú² chau²¹ jmái¹ hí³ jenh¹³
 dí². Jmí¹ lí²¹ jáun² ja³taunh²¹ dí²
 quionh³ la³ tí³ can³² jmái² ñí¹ rón²¹
 mu² pa²¹ jáun².

21

Po¹ tsau³² tí³ já¹ juú² Jerusalén

1 Jmí¹ má²lí²háih¹ jnoh¹ jáun²
 jái¹³ quiúnh¹ tsá² reh² dí² hí³ né³,
 ca³tauh²¹ jnoh¹ mu² pa²¹ hí³ ngau³
 tá²chí²¹ la³ tí³ hué³² Cos nio² chu³
 jmái². Ñí¹ má²tun³ jmái¹ jáun²
 ca³cháu³² jnoh¹ siáh³ hué³² Rodas
 nio² chu³ jmái², jmí¹ lí²¹ jáun²
 ca³cháu³² jnoh¹ siáh³ juú² Pátara.
 2 Juú² Pátara jáun² né³ ca³lí³ zia³²

cáun² mu² siáh³ siáh³ hi³ tsó³² ca³la³
 ti³ hué³² Fenicia. Jáun² ca³tau²¹
 jnoh¹ mu² jáun² hi³ ngau³ jnoh¹.
 3 Jmí¹ ca³tí³ cun³ cá² tsó¹³ jui³²
 ca³neh²¹ jnoh¹ hué³² Chipre nio²
 chu³ jmái² ti³ cuá² cáun¹; cáun²
 ca³nga¹ bíh¹ jnoh¹ ñí¹ jáun², hi³
 ngau³ jnoh¹ tá²chi²¹ la³ ti³ hué³²
 Siria. Jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú²
 Tiro nio² can³² jmí²miih²¹, juú²
 hín¹³ hué³² Siria. Ñí¹ jáun² ca³quiú²
 tsú² cu³tiá³ mu² qui¹hliá² ñí¹ jáun²
 hniáuh³² huéh³ tsú² lio²¹ hi³ tioh³.
 4 Ñí¹ jáun² ca³jeh² jnoh¹ tsá²
 má²hain²¹ ti³ con² Tí³² Juo¹³ dí²,
 jáun² ca³tau¹³ jnoh¹ quiau³ jmái¹
 ñí¹ jáun² quiúnh¹ tsá² hi³. Jáun²
 tsá² hi³ ca³záh³ Po¹ jái¹³ hi³ cue³²
 Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, hi³ tiá²
 hniáuh³² tsó³² Po¹ ti³ Jerusalén.
 5 Tí³la³ cun³ jáun² ca³hue¹³ bíh¹
 jnoh¹ jmí¹ ca³tsin¹³ quiau³ jmái¹
 jáun². Ca³la³ jín³² jáun² bíh¹ tsá²
 reh² dí² tsá²mi³ tsá²ñuh² ca³la³
 má²quionh³ jón²zih¹ hi³ ca³ñí¹jau²
 jnoh¹ ti³ jenh³ juú², jáun² can³²
 jmí²miih²¹ jáun² ca³dí¹ñi²¹ jnoh¹
 hi³ ca³lien¹ jnoh¹ Dió³². 6 Jmí¹ li²¹
 jáun² ca³háih¹ jnoh¹ jái¹³ quiúnh¹
 tsú², jáun² ca³tau²¹ jnoh¹ siáh³ mu²
 pa²¹ jáun²; cun³ jáun² bíh¹ ca³jín³²
 tsá² hi³ hi³ ja³tanh²¹ hñú¹³.

7 Hi³ ca³hué² jnoh¹ jáun² juú² Tiro
 ca³cháu³² jnoh¹ juú² Tolemaida.
 Juú² jáun² ca³cuen¹ jnoh¹ cuo²
 quiúnh¹ tsá² reh² dí², jáun² ñí¹ jáun²
 ca³tau¹³ jnoh¹ cú² jmái¹ quiúnh¹
 tsú². 8 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ngau³
 jnoh¹ siáh³ jui³² ta³ quiúnh¹ Po¹,
 jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú² Cesarea.
 Ñí¹ jáun² ñéi¹ jnoh¹ hñú¹³ Pi²liéi¹,
 jan² ti³² ngai³² jái¹³ quioh²¹ Dió³²,
 tsá² jmí¹ ná¹lí³ hi³ quiaun³ tsá²
 ca³lin³ hi³ tsá² jniá³ jmí¹ tsí³, tsá²
 ca³quianh³ hi³ tsá² reh² dí² jmí¹tin².
 Jáun² hñú¹³ tsá² hi³ ca³tau¹³ jnoh¹.
 9 Pi²liéi¹ hi³ jmí¹ tionh¹ quiun³

tsá¹mái¹³ jon², tsá² ná¹lín³ *ti³² jē¹
 Dió³². 10 Má²hia³ jáun¹³ ca³lá² tiauh²
 jnoh¹ la³ cun³ jmí¹ cá¹chó²¹ jan²
 tsá² jmái² Ágabo *ti³² jē¹ Dió³², tsá²
 ja³ ti³ Judea, hi³ ca³ñí¹jie¹³ tsú²
 jnoh¹. 11 Hi³ jáun² tsá² hi³ ca³can³
 láu² hñéih¹ Po¹ hi³ ca³hñéih³ cuá²
 ta³ hnga². Jmí¹ li²¹ jáun² ca³juáh³
 la³ lá²:

—Jmí²chí³ Chun¹ juáh³ hi³ jmu³
 tsá² *judíos la³ lá² já¹ juú² Jerusalén
 ñí¹con² tsá² quioh²¹ láu² lá², hi³
 jáun² jienh³ tsú² siáh³ ñí¹con²
 *tsá²cá²jo²¹.

12 Jmí¹ má²lí²nái¹³ jnoh¹ la³ ní²
 né³, ca³za¹³ jnoh¹ Po¹ quiúnh¹ tsá²
 juú² Cesarea hi³ tiú²uú² tsó³² tsú²
 cú²jueh³² ti³ Jerusalén. 13 Tí³la³ Po¹
 né³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ uoh³² hnoh²
 hi³ hliah²¹ náh² tsin³² jná¹³? Tí³la³
 cáun² tán¹ bíh¹ má²nio² tsin³² jná¹³,
 uá¹jinh¹ hi³ jún³ jná¹³ já¹ juú²
 Jerusalén cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús
 Tí³² Juo¹³ dí², jun³juáh¹³ jmáh³la³
 hi³ hñe³ yáh³ tsú² jná¹³.

14 Tí³la³ tiá² ca³tiau¹³ yáh³ jnoh¹
 hi³ tí¹ jéinh¹ jnoh¹ jmí¹ tsí³ tsú²,
 jáun² ca³tunh²¹ bíh¹ jnoh¹ cú²jueh³²,
 jáun² ca³juoh²¹ jnoh¹ la³ lá²:

—Cáun² cuí¹ jmu¹ bíh¹ Dió³² la³
 cun³ hi³ hnió³ jmu³.

15 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³jmú¹³ jnoh¹
 re² lio²¹ quiú¹³ hi³ ngau³ jnoh¹
 jui³² má²tiáuh¹ ti³ Jerusalén. 16 Ma³
 jan² tsá² reh² dí² tsá² zian² juú²
 Cesarea jáun² ca³ñí¹táunh¹ quiúnh¹
 jnoh¹, jáun² tsá² hi³ ca³ñí¹jau² jnoh¹
 hñú¹³ jan² tsá² jmái² Mnasón, tsá²
 hué³² Chipre. Tsá² hi³ jmí¹ la³
 má²hen² ti³ con² Tí³² Juo¹³ dí² la³
 cun³ jmí¹tin² máh³, jáun² hñú¹³ tsá²
 hi³ bíh¹ ca³tau¹³ jnoh¹.

Po¹ tsa³jien³ Jacobo

17 Jmí¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ já¹ juú²
 Jerusalén né³, hiún² lín³² bíh¹

tsí³ tsá² reh² dí² ca³he³ jnoh¹.
 18 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³ñí¹quiúnh¹
 jnoh¹ Po¹ hi³ tsa³jen³ tsú² Jacobo
 hñú¹³. Hñú¹³ Jacobo hi³ ca³ngih³²
 siáh³ la³jín³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
 cuáh³². 19 Jáun² Po¹ ca³cuéh³ cuo²
 hi³ jan² hi³ jan² tsá² hi³; jmi¹
 lí²¹ jáun² né³, ca³chá³ dí² re² tso²
 la³jí³² hi³ má²ca³jmú³ Dió³² ñí¹con²
 tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hnga² dí².
 20 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hi³
 jái¹³ ní² né³, jlánh¹ ca³ma³quien² tsú²
 Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³záih³ dí²
 Po¹ la³lá²:

—Ti³la³ sá¹ni² jie³ reh², ca³la³
 juóun³² mei²¹ bíh¹ tsá² judíos
 má²taunh³² ta²¹, hi³ la³jín³² tsá²
 hi³ né³, hniá¹ bíh¹ hi³ ma³tí³²
 liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés. 21 Tsá²
 hi³ má²ca³nái³² hi³ hnú² néh¹
 hieh³² tsá² judíos tsá² tiáunh¹ hue¹³
 tsá²cá²jo²¹ hi³ tiú²uú² hniáuh³²
 ma³tí³² tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹
 Moisés, hi³ tiú²uú² hniáuh³² *tiú³²
 tsú² chí² láu² hñá¹³ ñí¹ zian²
 tsá¹míh¹ jon², hi³ tiú²uú² ma³tí³²
 tsú² la³ cun³ hi³ ná¹ngí²³ dí².
 22 Jáun² né³, ¿ha³ lánh³ jmú¹³ dí²?
 Qui¹ má²ta²¹ má²lí³ ñí³² bíh¹ tsú²
 hi³ má²cuán² hnú² ñí¹ lá². 23 Ti³
 chú³² jmu³ hnú² la³ cun³ hi³ juáh¹³
 jnoh¹ lá²: Qui¹ ja¹ quiú¹³ dí² lá²
 zian² quionh³ tsá² má²ná¹lái²¹ jái¹³
 quionh³ Dió³². 24 Jáun² né³, jan³²
 tsá² lá², ma³jí¹³ hnú² jmi¹ honh²
 quiúnh¹ tsá² lá² la³ cun³ hi³ ná¹ngí²³
 dí² tsá² judíos; hi³ ma³hmah²¹
 siáh³ la³ cun³ hi³ tsa³hín³ quioh²¹
 tsú². Ní¹ má¹ca³ma³tí³² tsú² jái¹³
 hi³ ca³jmú³ jáun² quionh³ Dió³²,
 má¹jáun² má²lí¹³ zéi³² tsú² chí¹
 mi³láu³ nio². Jáun² la³jín³² tsáu² lí³
 ñí³² hi³ tiá² la³ tson² yáh³ la³ cun³
 jái¹³ hi³ má²ca³nái³² tsú² jáun², ti³la³
 hnú² bíh¹ jan² tsá² má²ti³² liei²¹
 jáun² quiú¹³. 25 Ti³la³ hi³ ca³tin¹
 tsá²cá²jo²¹ tsá² má²ca³taunh³ ta²¹

má¹ná¹, má²ca³zen¹³ bíh¹ dí² cáun²
 sí² ñí¹con² tsú² hi³ rá¹juáh³ la³ cun³
 hi³ má²ca³lá¹³ dí², uá¹la³ cun³ hi³
 tiá² hniáuh³² cuh³ tsú² ngú³ quioh²¹
 jáh³ má²ca³jngih³ tsú² ñí¹con² dió³²
 tsá² lán¹, tiá² chú³² cuh³ tsú² jmi²,
 sa³jun³ ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³²
 tsú² lá¹, jí³ tsá²mi³ tsá²ñuh² ní² siáh³
 tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³
 tsá²ján² tsá²ján².

*Má²tson¹³ tsú² Po¹ hñu³ cuáh³²
 chñ¹*

26 Jáun² ca³jan³ Po¹ tá¹ quiun³
 tsá²ñuh² hi³. Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun²
 né³ ca³jmú³ tsú² hi³ lí³ jí² jmi¹
 tsí³ quionh³ tsá² hi³ la³ cun³ hi³
 ná¹ngí²³ tsá² judíos. Jmí¹ jáun² ñéi¹
 Po¹ hñu³ cuáh³² chñ¹ hi³ ca³ñí¹zeh¹
 dí² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáh³ jmái¹
 jéi³²í¹ hniauh³ hi³ lí³ jí² jmi¹ tsí³ dí²
 tiáunh¹, hi³ jáun² jmái¹ jáun² jmi¹
 cuen³ Po¹ jáh³ joh¹ ma³ quin³² ma³
 jan³² tá¹ quiun³ tsá² hi³ hi³ jngih³
 ñí¹con² Dió³².

27 Jmí¹ má²ñí¹hián² jáun² quiau³
 jmái¹ quioh²¹ tsú², jmi¹jáun² ma³
 jan² tsá² judíos zian² hue³² Asia
 ca³lí³ cuóun³² Po¹ hñu³ cuáh³² chñ¹,
 jmi¹jáun² la³juí³² ca³zió³ tsú² tsí³
 tsá² tionh² hi³ hi³ zanh³ tsú² Po¹,
 28 hi³ ca³hóh³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—jHnoh² tsá² ziaun² dí² hue³²
 *Israel lá², ma³hau¹ jnoh¹! Tsá²ñuh²
 lá² jlánh¹ hún¹ ngí³² tá¹ cáun²
 hngá¹máh³ hi³ má²can² tsáu² hi³
 lí³hon² tsú² tsá²co¹ dí², jí³ liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés, la³ má²quionh³
 jí³ cuáh³² lá² quiú¹³ dí². Hi³ hí¹
 la³ tí³ tsá²cá²jo²¹ má²cuá²jan² tsú²
 hñu³ cuáh³² lá² quiú¹³ dí², hi³
 má²cuá²hliah¹.

29 Ca³juáh³ tsú² la³ ní² qui¹hliá²
 ca³jen³² tsú² Po¹ jmi¹tin² já¹ juú²
 hi³ quionh³ tsú² jan² tsá² jmái²
 Trófimo tsá² zian² juú² Éfeso, jáun²
 lí¹ ca³lín¹³ tsú² hi³ má²cuá²jan² Po¹
 tsá² hi³ hñu³ cuáh³².

30 Jáun² la³jui³² tiá³ siaun³² taunh³ bíh¹ tsá² juú², hi³ ca³cuú² ca³ngih³² ca³la³ né³² cánh³. Jmí¹jáun² ca³ñí¹hmá¹ ñí¹cuonh¹³ dí² Po¹ hi³ ca³chin² dí² cheih³², jáun² la³jui³² ca³jna³ dí² siáh³ ho³hñú¹³ cuáh³². 31 Jmí¹ má²jngih³ cu³tí³ bíh¹ tsú² Po¹ la³ cun³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² juo¹³ hliáu³ tsá² *romanos hi³ tiá³ siaun³² lín³² bíh¹ má²tiáunh¹ la³jín³² tsá² juú² Jerusalén. 32 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³teh³ juo¹³ hliáu³ hí³ hliáu³ tsá² ná¹chín¹ joh¹ la³ má²quionh³ hliáu³ ñí¹ hná¹ jáun², jáun² cú²hé² ja³taunh²¹ dí² ñí¹ ná¹ngih³² jáun² tsá² hí³. Jmí¹ ca³jién³² tsú² tsá² lín³ hí³ juo¹³ hliáu³ né³ la³ má²quionh³ tsá² quionh³, tiú²uú² ca³quiunh³ yáh³ tsú² Po¹. 33 Jmí¹jáun² cuan³ tsá² lín³ juo¹³ hliáu³ ñí¹ zenh¹ Po¹ hi³ ca³zanh³ Po¹ hi³ ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ hñe³ tsú² Po¹ quionh³ tun³ cá²den¹ná¹. Jáun² ca³ngái³ tsú² siáh³ hí³ hin² tsánh² Po¹, hí³ he³ lí²jmú³. 34 Ti³la³ tsá² jmí¹ ná¹ngih³² hí³ má¹ná¹, tiú² jan³² lín³² bíh¹ ca³taunh³, hi³ jáun² lí¹ tiá² ñí³² he³ jái¹³ ne³ bíh¹ juo¹³ hliáu³ lí³, qui¹ cú²tiú² cú²jan³² lín³² bíh¹ tiáunh¹ tsú². Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³jmú³ héih³² hi³ cu³tsa³² jan³ cú²jueh³² hliáu³ Po¹ ñí¹ lí³ hñú¹³ hliáu³. 35 Jmí¹ ca³cha³taunh¹ hliáu³ jmí¹ ta³² hi³ hí¹jan² Po¹, jáun² ja¹ uá¹ hen² bíh¹ Po¹ ca³jan³ tsú² chí³cuú² qui¹hliá² jlánh¹ chí¹ñí¹ já²taunh¹ tsá² hí³ hi³ hnió³ jmu³ hian² tsí³. 36 Tsá² hí³ né³ hí¹hóh³² la³jín³² hi³ hí¹juáh²³:

—jCu³tí³ cu¹ jngih¹³ mí¹ tsá² lín¹ ní²!

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹

37 Jmí¹ ca³tí³ ñí¹tanh¹³ tsú² Po¹ hñú¹³ hliáu³ jáun², jáun² Po¹ ca³mí³

jái¹³ ñí¹con² juo¹³ hliáu³ hí³ hí³ ca³juáh³:

—¿Tiá¹ lí¹³ juoh²¹ cu³tiá³ quiúnh¹ jná¹³?

Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ tin² máh³ hnú² hléh¹ jú¹ *griego dúh¹? 38 ¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² tsá² hué³² Egipto dúh¹, tsá² ca³jmú³ hnié² quionh³ tsá² ho² ta²¹, tsá² ca³lí³ zian² quiún³ mei²¹ tsá² jngih² tsáu² joh¹, hí³ ca³ñí¹taunh¹ quionh³ dí² la³ tí³ hué³² quiéin²?

39 Hí³ jáun² Po¹ ca³juáh³:

—Tsá² judío juú² Tarso bíh¹ jná¹³, cáun² juú² quien² tí³ Cilicia. Juenh² jmu³ honh², cué¹ tiá³ jái¹³ hí³ lienh¹ jná¹³ tsá² ní².

40 Jmí¹ má²lí²cué³² juo¹³ hliáu³ jái¹³ né³, ca³náu² Po¹ hná¹³ ta³², hí³ ca³hái³² cuo² hí³ ca³jmú³ lin¹ hí³ tiánh³² tsá² hí³ tie³. Jáun² jmí¹ má²tionh² tsá² hí³ tie³ né³, ca³hléh³ Po¹ jú¹ *hebreo ñí¹con² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

22

1 —Hnoh² tsá²cáu³ jí³ tsá²daun³², re² nié² náh² jái¹³ hí³ má¹tson¹³ jná¹³ lá² ñí¹con² hnoh² ta³né³².

2 Jmí¹ má²lí²nié¹³² jáun² tsá² hí³ hí³ dí¹hle³² Po¹ jú¹ja² *hebreo né³, tí³ lí³mí¹ tie³ ca³tiánh³ bíh¹ tsú². Jáun² Po¹ ca³záih³ siáh³ tsá² hí³:

3 —Tsá² *judío tsá² juú² Tarso bíh¹ jná¹³, juú² hín¹³ tí³ Cilicia, tí³la³ já¹ juú² Jerusalén lá² bíh¹ ca³cuon³ jná¹³. Ja³bí¹ tsá² ca³ma³ta² tí³² Gamaliel yáh³ jná¹³ uá²jai³², tsá² hí³ ca³ma³ta² jná¹³ ca³la³ cun³ tán¹ cun³ hián² héih³² hí³ rá¹tioh³ ñí¹ liei²¹ hí³ hñauh³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí². Huen² jná¹³ jlánh¹ ca³lí³ hniá¹ ná¹ hí³ má¹zián¹³ ná¹ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³², la³jmí¹ ná¹hniá¹ hnoh² ní² ta³né³². 4 Jmí¹tin² jlánh¹ jmí¹ jmu² jná¹³ hian² tsin³² ñí¹con² tsá² má²tiáunh¹ jui³² quioh²¹ Jesús, hí¹ la³ tí³ jmí¹ jngih³² jná¹³ tsú².

Hi³ tsá²mi³ tsá²ñuh² bíh¹ tsú²
ca³ma³tson¹³ jná¹³ jmí¹tin², hi³
ca³quí¹ ca³tonh¹ jná¹³ hñu³mi¹ñí².
5 Jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹
quionh³ la³jín³² tsá²daun³² lí¹³ cué³²
jú¹ tson² ca³ti²¹ hi³ ní². Ja³bí¹ tsá²
hi³ siáh³ ca³cué³ jná¹³ sí² hi³ ca³tin¹
tsá² judíos reh² dí² zian² já¹ juú²
Damasco; hi³ jáun² ñéi¹ jná¹³ ñí¹
jáun² hi³ jmí¹ já¹zánh²¹ jná¹³ tsá²
má²tiáunh¹ juí³² quioh²¹ Jesús, hi³
jmí¹ já¹jan³² jná¹³ tsú² ca³la³ hi³
ná¹hñei²¹ tí³ já¹ juú² lá², hi³ jmí¹
jmuh¹ jnoh¹ tsú² ñí¹ lá².

*Po¹ cha³² ha³ lánh³ rón³² ca³tí²
cá²jéinh³² jmí¹ tsí³*

(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

6 "Tí³la³ tá¹la³ cuá¹ñe² jná¹³ jáun²
hú¹ juí³² né³, jmí¹ má²ñí¹chau²¹
jnë¹³ já¹ juú² Damasco, jáun²
cu³diá²jan² jmí¹ táin³ jná¹³ cáun²
joh¹ pin³ lín³² hi³ ja³ hñu³mi³cuú²
cun³ chí³hiú²; 7 la³ cun³ jmí¹jáun²
bíh¹ ca³tánh³ jná¹³ cu³hna²¹ jáh³.
Jmí¹jáun² ca³nái³² jná¹³ cáun² ho³
tsáu² hi³ ñí¹juah²¹: "Hnú² Saulo,
Saulo, ¿he³ láih³² jmuh³² hnú²
hian² honh² ñí¹con² jná¹³?" 8 Hi³
jáun² jná¹³ ca³ngái³²: "¿Hin² bí¹
tsánh² hnú² Tí³²?" Jáun² Tsá² hí³
ñí¹ca³juáh³: "Jná¹³ bíh¹ la³², Jesús
Tsá² Nazaret Tsá² jmoh¹ hnú²
hian² honh²". 9 Ca³jíe³ bíh¹ tsá²
jmí¹ quiúnh¹ jná¹³ joh¹ jáun², tí³la³
tiá² ca³ngí¹³ yáh³ tsú² hi³ ñí¹ca³hléh³
jáun² tsáu². 10 Jmí¹jáun² ca³juo³
jnë¹³ tsú²: "¿He³ bí¹ hniáuh³² jmu¹
jnë¹³ né³ Tí³²?" Jáun² jmí¹jáun²
ca³zái³ jná¹³ Tí³² Juo¹³ dí²: "Náu²,
cua³² juí³² hún¹ nú² tí³ Damasco.
Hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí³ ñíh¹³ hnú²
la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ hnú²
jmúh¹³". 11 Tí³la³ joh¹ zín³ lín³²
hi³ ca³jíe³² jná¹³ jáun² né³ ca³jmú³
hi³ ca³táin³ jná¹³, jáun² tsá² jmí¹
quiúnh¹ hi³ bíh¹ jná¹³ ca³zanh³

uón³² hi³ ca³jau³ tí³ já¹ juú² Dam-
asco.

12 "Hi³ jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ zian²
jan² tsá²ñuh² jmái² Ananías, jan²
tsá² la³ má²tí³² re² lín³² liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés. La³jín³² tsá²
judíos zian² juú² jáun² jmí¹ tanh²
ta²¹ tsá² hi³. 13 Jáun² Ananías hí³
ca³ñí¹jie¹³ jná¹³. La³ cun³ jmí¹
cá¹chó²¹ jáun² tsú² ca³juáh³: "Hnú²
reh² Saulo, ¿jie¹ siáh³ cónh³ hi³
hmai²¹!" La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹
ca³tau² siáh³ re² mí¹ñí³² jná¹³.
14 Jmí¹jáun² ca³zái³ tsú² jná¹³ la³
lá²: "Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³
ñú¹deh³ dí² má²ca³quianh³ hnú²,
hi³ hnió³ tsú² hi³ lí³ ñíh¹³ hnú² la³
cun³ hi³ lín²³ tsú² jmu³, jí³ hi³ lí¹³
jien¹ hnú² siáh³ hnga² Tsá² Chun¹,
hi³ náih¹³ hnú² siáh³ jē¹ Tsá² hí³.
15 Qui¹ hnú² bíh¹ ca³tin¹ cuá¹náuh²
já¹³ quioh²¹ tsú² ñí¹con² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ ca³ti²¹ la³jí³²
hi³ ca³jíeh³ nú² jí³ hi³ ca³niéih² nú²
ní² siáh³. 16 Jáun² né³, ha³ lí² ján²,
cuí¹ zaun²¹ nú² jmái² hi³ teh¹ nú²
Tí³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² hin³ tsú²
tso³ quián¹³ hnú²". La³ ní² ca³juáh³
Ananías hí³.

17 "Hi³ jáun² jmí¹ cuanh²¹ jná¹³
siáh³ já¹ juú² Jerusalén lá² né³,
ca³ñí¹lien¹ jná¹³ Dió³² hñu³ cuáh³²
chín¹. Jmí¹jáun² ca³jnia³ Tí³² Juo¹³
dí² jéin³² jná¹³ 18 hi³ ca³juáh³ la³
lá²: "Háun¹ nú², tia³juí³² cua³han²
já¹ juú² lá², quí¹ tsá² juú² lá² cun³
tiá² héi³² bíh¹ já¹³ hi³ hléh¹³ hnú²
ca³tin¹ jná¹³". 19 Jáun² jná¹³ né³
ca³juánh³²: "Hnú² Tí³² Juó³² jná¹³,
já² la³jín³² bíh¹ tsá² juú² lá² ná¹ñí³²
hi³ jná¹³ jmí¹ ñe² la³jí³² cuáh³²
quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos, hi³ jmí¹
ñí²jan³² jná¹³ tsú² hñu³mi¹ñí² tsá²
má²taunh² hnú² ta²¹ jmí¹jáun², hi³
jmí¹ quiunh³² jná¹³ tsú² siáh³.
20 Ja³bí¹ la³ jáun² jmí¹ ca³táin² jáun²
jmí² quioh²¹ hla¹ Tié³ tsá² ca³náu²

hí³ jái¹³ hí³ ca³tin¹ hnú², ja³bí¹ ñí¹
jáun² jmí¹ zenh¹ jná¹³ hí³ hún¹ ná¹
cá²hon³ quiúnh¹ tsá² ca³jngih³ hí³
Tié³, hí³ ca³hmá³ jná¹³ siáh³ ha¹
tsá² ca³jngah³ tsú² hí³”. 21 Ti³la³
Ti³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ ñí¹con² jná¹³.
“Cua³², qui¹ hnú² bíh¹ zei²¹ jná¹³
ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ tsá² zian² ñí¹
uóunh³”.

Cáun³² siáh³ Po¹ juo¹³ hliáu³

22 Ca³nái³² bíh¹ tsú² re² hí³
ca³juáh³ Po¹ la³ñí¹; ti³la³ jmí¹
má²lí²juáh³ Po¹ la³ ní² né³, ca³ti³
ca³hóh³² bíh¹ tsú² siáh³ hí³ ca³juáh³.

—iCuí¹ jún¹³ mí¹ tsá² lín¹ ja³juón¹
ní²! iTiá² ca³ti²¹ yáh³ zian² tsá² la³
ní²!

23 La³ má²ná¹ti² ná¹hóh³² jáun²
bíh¹ tsá² hí³, hí³ ná¹qui² ná¹zen² ha¹,
hí³ ná¹qui² ná¹ziauh³² siáh³ hliáu²
chi³cuú², 24 jáun² cu³tsa³² bíh¹ jmí¹
ca³jmú³ juo¹³ hliáu³ héih³² hí³ jan³
hliáu³ Po¹ ti³ ñéih³ hñú¹³. Jmí¹
lí²¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hí³
pan³ tsú² Po¹ quionh³ hñú¹jméi¹³,
hí³ jáun² chá³² Po¹ he³ ca³ti²¹ sa³
ti³ hóh³² lín³² tsá² hí³. 25 Jmí¹
má²lí²hñéi³² tsú² jáun² Po¹ tiá³ lín³²
né³, hí³ jmí¹ má²pan³ dí² quionh³
hñú¹jméi¹³ jáun², jáun² Po¹ ca³záih³
hliáu³ tsá² chín¹ zenh² có³² jáun² la³
lá².

—¿Hí¹ jmu² héih³² liei²¹ hí³ lí¹³
pan¹³ hnú² jan² tsá² *romano ta³
tiá² má²lí²quiánh² nú² jú¹ tson²
quioh²¹ tsú²?

26 Jmí¹ má²lí²niéi³² hliáu³ tsá²
chín¹ jái¹³ ní² né³, ca³ñí¹zeh¹ juo¹³
la³ lá²:

—¿He³ dá² ñi³jmuh³² hnú²? Já² la³
tsá² romano bíh¹ tsá² ó³².

27 Jmí¹ jáun² ja³ juo¹³ hliáu³ tsá²
chín¹ ñí¹ zenh¹ jáun² Po¹, hí³
ca³ngáih³ dí² jái¹³ lá²:

—¿Hí¹ cu³ti³ bíh¹ tsá² romano
hnú²?

Jáun² Po¹ ca³juáh³:

—Ján³.

28 Jáun² juo¹³ hliáu³ ca³záih³ siáh³
Po¹:

—Ti³la³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹,
hliáu³ lín³² bíh¹ quie³ ca³cáin³ hí³
ca³lín³ jná¹³ tsá² romano.

Jáun² Po¹ ca³juáh³ siáh³:

—Ti³la³ jná¹³ dá² má²lín³ la³ cun³
jmí¹ ca³li³zian² bíh¹.

29 Jmí¹ jáun² la³juí³² ca³tiánh³
ti³ có³² tsá² jmí¹ má²cán³ hí³ jú¹
tson² quioh²¹ Po¹, hí¹ la³ ti³ hnga²
yáh³ juo¹³ hliáu³ ca³juénh² jmí¹
ca³li³tsin² tsú² hí³ tson² bíh¹ la³
tsá² romano bíh¹ Po¹, qui¹hliá² jmí¹
má²lí²hñéi³² dí² tsú².

*Má²zenh² Po¹ ñí¹ta²¹ chín¹
quioh²¹ tsá² judíos*

30 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² jmí¹ hnió³
juo¹³ hliáu³ lí³ ñi³² he³ tso³ chá³²
tsá² judíos quioh²¹ Po¹, jáun²
ca³chin² dí² tsú², hí³ ca³zen³ dí² siáh³
jái¹³ hí³ ngih¹³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³
la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² ná¹ñí¹
hué³². Jmí¹ jáun² ca³jan³ tsú² Po¹
hí³ ca³ñí¹zinh² dí² ja¹ ñí¹ ná¹ngih³²
jáun² tsá² hí³.

23

1 Jmí¹ jáun² né³, Po¹ ca³jie³ chí¹tiá³
ñí¹ ñí¹ tionh¹ tsá² ná¹chín¹ hí³, hí³
ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², la³ ti³ ta³né³² tiá²
lín¹ cha³² yáh³ tso³ jmí¹ tsin³² jná¹³
hí³ juáh¹³ hí³ tiá² má²ca³ma³ti²¹
jná¹³ ñí¹con² Dió³² la³ cun³ ca³ti²¹.

2 Jáun² Ananías tsá² cuá¹lín³
mí²tsá² hien¹ ca³jmú³ héih³² ñí¹con²
tsá² tionh² cu³héin¹ Po¹, hí³ pá³ tsú²
ho³ Po¹. 3 Jáun² Po¹ né³ ca³záih³ tsá²
hí³ la³ lá².

—iHnú² dá² cáun² hná¹ hiah³²
tiáu² jmáh³la³ ti³ coh³ bíh¹, ja³bí¹
Dió³² po³ siáh³ hnú²! ¿Há¹
jun³juáh¹³ hí³ jáun² ñíh³ hnú² ñí¹
ní² hí³ rá¹tsih³² nú² héih³² la³ cun³
juáh³ liei²¹? ¿He³ láih³² sa³ chín¹dí¹
huen² bíh¹ hnú² ñi³jmuh³² la³ siáh³

la³ cónh³ bíh¹ hi³ rá³juáh³ jáun² liei²¹?

⁴ Jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ có³² jáun² ca³záih³ Po¹:

—¿Hí¹ hnú² la³ ca³tin¹ jin¹³ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹ quian²¹ Dió³²?

⁵ Jáun² Po¹ ca³ngái³ la³ lá²:

—Tiá² jmí¹ ño¹ jná¹³ reh² hi³ lín³ tsá² ní² mí²tsá² hien¹; qui¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Tiá² hniáuh³² hléh¹ hnú² jú¹ hlah³ quioh²¹ tsá² ho² ta²¹”.

⁶ Jmí¹ ca³lí³tsin² jáun² Po¹ hi³ tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ ná¹lí³ tun³ nió³, cun³ nió³ tsá² *saduceos, hi³ cun³ nió³ siáh³ tsá² *fariseos, jmí¹jáun² ca³hléh³ dí² tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², jan² tsá² fariseo bíh¹ jná¹³, tsá² cá² mí¹zionh² tsá² fariseos. Jáun² né³, jne³² má²cán³ tsú² jú¹ tson² ca³ti²¹ hi³ jná¹³ taunh³² ta²¹ hi³ jenh¹³ siáh³ tsá² má²cá²tsan³¹.

⁷ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Po¹ la³ ní² né³, ca³juónh³ tsá² saduceos cú²zúnh² quionh³ tsá² fariseos, jmí¹jáun² lí³ tsú² tun³ tsoh³. ⁸ Hi³ jáun² la³ jáun² lí³ qui¹hliá² tiá² ta²¹ taunh³² yáh³ tsá² saduceos hi³ jenh¹³ dí² já¹ hla¹, hi³ juáh²³ siáh³ hi³ tiá² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² zian², hi³ sa³jun³ tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³; ti³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, taunh³² bíh¹ ta²¹ la³jí³² hi³ jáun².

⁹ Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ti³ ca³hóh³², jáun² ma³ jan² ti³² liei²¹ ja¹ quioh²¹ tsá² fariseos hí³ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiá² lin¹ hi³ hlah³ chauh¹ yáh³ jnoh¹ quioh²¹ tsá²ñuh² lá², qui¹ tiá² né¹ yáh³ dí² ho³sa³ jan² tsá²cuú² tsá²chín³ má²ca³hléh³ ñí¹con² tsú², ho³lá²dá² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

¹⁰ Cun³ñí¹ hi³hliá² jmí¹ má²ná¹jín²³ lín³² tsá² hí³, jáun² cu³tsa³² jmí¹ ca³jmú³ juo¹³ hliáu³ héih³² hi³

tsa³chin² tsú² cú²jueh³² Po¹ ja¹ jáun² hi³ jón³² siáh³ hñú¹³, qui¹ hi³ juénh² tsú² ní² lí¹ jun² Po¹, qui¹ ní² lí¹ ca³jmú³ tsú² hna¹jènh² nio² Po¹.

¹¹ Hi³ jáun² hua² jáun² né³ ca³ma³jnia³² Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹con² Po¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiá³ chá¹ honh² Po¹, qui¹ la³jmí¹ má²lí²hléh¹ hnú² hi³ ca³tin¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén lá², la³ jáun² uá²jai³² hniáuh³² cuá¹hléh¹ nú² siáh³ já¹ juú² Roma.

Má²cú¹ má²ren²¹ tsáu² jái¹³ hi³ jngih³ Po¹

¹² Hi³ jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ma³ jan² tsá² *judíos ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ jái¹³ hi³ jngih³ Po¹.

Má²tún² hmóu³² jáun² tsá² hí³ ca³tanh² hú¹mu³héih³² hi³ tiá² má³² jmú³ hí¹ cú¹pih²¹, sa³jun³ hính³ jmí² jma³ ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jngih³ dí² Po¹. ¹³ Lín³ tun³lón³² tsá² ca³jmú³ jái¹³ jáun². ¹⁴ Jáun² ca³ñí¹taunh¹ dí² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Má²tún² hmóu³² lá² jnoh¹ má²lí²tanh¹³ hú¹mu³héih³² hi³ tiá² cú¹ tiá² hna¹ih¹³ jnoh¹ hí¹ cú¹pih²¹ ca³la³ ñí¹ ca³jngih¹³ jnoh¹ Po¹.

¹⁵ Jáun² né³, zen² hnoh² jái¹³ ñí¹con² juo¹³ hliáu³ quiúnh¹ náh² tsá² ná¹ñí¹ hi³ ja³jan² tsú² siáh³ Po¹ ta³ máh¹ hnoh². Juoh¹ hnoh² juo¹³ hliáu³ hi³ hnaúh² hnoh² ngáih¹ re² lín³² jú¹ tson² quioh²¹ Po¹. Jáun² jnoh¹ tsá¹tan¹³ Po¹ hú¹ jui³² hi³ jngih¹³ jnoh¹ ñeh² bíh¹ hi³ cuán¹³ tsú² ñí¹con² hnoh².

¹⁶ Ti³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² ñú²míh¹ jon² hiá¹ rainh²¹ Po¹ jái¹³ jáun² né³, la³juí³² ngau³ hi³ ca³ñí¹zeh¹ Po¹ jái¹³ jáun². ¹⁷ Jáun² ca³teh³ Po¹ hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³záih³ dí²:

—Cuá²jan³² tiá³ ñú²míh¹ lá² ñí¹con² juóuh³² nú², qui¹ zia³² cáun² jái¹³ hi³ tsa³zeh¹ tsú² juóuh³² hnú².

18 Jmí¹ jáun² ca³ ñí¹ jan² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ ñú² míh¹ ta³ ñí¹ juo¹³ hí³ ca³ juáh³:

—Po¹ tsá² cuá¹ tson³ lí² tié³ jná¹³ hí³ lí² juáh³ hí³ já¹ jan³² jná¹³ ñú² míh¹ lá² ñí¹ con² hnú², qui¹ zia³² cáun² jái¹³ quian³² hí³ zái³² hnú².

19 Jmí¹ jáun² ca³ zanh³ juo¹³ hliáu³ cuo² ñú² míh¹ hí³, hí³ ca³ ñí¹ ngah¹ dí² jái¹³ jáun² ñí¹ tí³ có³², hí³ ca³ juáh³:

—¿He³ jái¹³ quiánh¹ nú²?

20 Jáun² ñú² míh¹ hí³ ca³ juáh³:

—Tsá² judíos tsá² ná¹ ñí¹ má² lí² ma³ cú¹ ma³ ren²¹ jái¹³, hí³ jáun² má² zái³² tsú² hnú² hí³ cuá¹ jan³² hnú² Po¹ ñí¹ ta²¹ chín¹ tsa³ háu², hí³ lí¹ ja³ ma³ cau² tsú² hnú² hí³ juáh³ hí³ nga³ re² jú¹ tson² quioh²¹ Po¹. 21 Su³ uú² lí¹ táunh³ hnú² ta²¹, qui¹ lín³ tun³¹ lón³² tsá² tau³ Po¹ hú¹ juí³² tsa³ háu². Má² tún² hmóu³² jáun² tsá² hí³ má² lí² tianh² hú¹ mu³ héih³² hí³ hí¹ cú¹ pih²¹ má³² tiá² cuh³ hí³ sa³ jun³ hính³ jmái² ca³ la³ ñí¹ ca³ jngih³ Po¹. Jáun² ta³ né³² cáun² má² ná¹ jan³² tsú² hí³ chanh²¹ hnú² jái¹³ bíh¹ ha³ lín³ cuá¹ jan³² nú² Po¹.

22 Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³ záih³ ñú² míh¹, hí³ tiá² hin² záih³² hí¹ jan² hí³ má² lí² chá³² la³ jáun², jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ chanh³ dí² ñú² míh¹ hí³.

Zen³ tsú² Po¹ ñí¹ con² Fé³ tsá² ho² ta²¹

23 Jmí¹ jáun² ca³ teh³ juo¹³ hliáu³ hí³ gon³ hliáu³ tsá² chín¹ hí³ ca³ záih³ dí²:

—Jmu³ hua³ jan²¹ tun³ nio² hña³ láun³ hliáu³ tsá² tsa³ táunh¹ juí³² ta³, hnaih³² nio² quiú³ tsi²¹ quian³ siáh³ tsá² ná¹ tsin¹ jáh³, hí³ cónh³ tun³ nio² hña³ láun³ siáh³ tsá² ná¹ quian³² hmá² zunh²¹. Hniáuh³² tónh³² tsú² hua³ jan²¹ hí³ tsa³ táunh¹ cun³ la³ nio¹ ñu³ tí³ ca³ nié² la³ tí³ juú² Cesarea. 24 Hí³ jmu³ siáh³ hua³ jan²¹ gon³ gáun³ tsa³ cuá¹ hí³

ca³ tin¹ Po¹, hí³ tsa³ jan² tsú² re² tin² ñí¹ con² Fé³ tsá² ho² ta²¹.

25 Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³ zen³ cáun² sí² hí³ rá¹ juáh³ la³ lá²:

26 “Hia² nú² Fé³ tsá² lín³ hnú² ta²¹ hí³ chín¹, jná¹³ la³² tsá² jmái² Claudio Lisias zein³² jná¹³ sí² lá² ñí¹ con² hnú².”

27 Jmí¹ ca³ ma³ tson¹³ tsá² judíos tsá² lá² hí³ jmí¹ má² jngih³ tsú², tí³ la³ jmí¹ ca³ lí³ ño¹ jná¹³ hí³ tsá² *romano bíh¹ la³ tsá² lá², jmí¹ jáun² ñéi¹ jná¹³ quiúnh¹ hliáu³ joh² hí³ ca³ ñí¹ lion¹ jná¹³ tsú². 28 Jná¹³ né³ jmí¹ hnó²¹ lí³ ño¹ hí³ he³ tso³ cha³² tsú² quioh²¹ tsá² lá², hí³ jáun² ca³ ñí¹ jan³² jná¹³ tsú² ñí¹ ta²¹ chín¹ quioh²¹ tsá² judíos. 29 Tí³ la³ tsá² hí³ má¹ ná¹, cáun² lí¹ ca³ tu³ ca³ hna³ tsá² lá² la³ cun³ lí³ lei²¹ quioh²¹ hmóu³² bíh¹, hí¹ cú¹ pih²¹ yáh³ tiá² ca³ tí²¹ hí³ jngih³ tsú² tsá² lá², sa³ jun³ ca³ tí²¹ hí³ tanh¹³ tsú² hñu³ mí¹ ñí².

30 Jáun² jmí¹ ca³ lí³ ño¹ jná¹³ hí³ má² ca³ ma³ cú¹ ma³ ren²¹ tsú² jái¹³ hí³ jngih³ tsá² lá², jmí¹ jáun² ca³ lén¹³ jná¹³ hí³ zein²¹ tsú² cú² jueh³² ñí¹ con² hnú², ja³ bí¹ ca³ juo³ jná¹³ siáh³ tsá² tú² tsá² hna² tsú² hí³ ñí¹ con² hnú² má² hniáuh³² chá³² tsú² tso³. [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³ hí³ juanh³² jná¹³ ñí¹ con² hnú²].”

31 Jáun² la³ cun³ lí³ héih³² hí³ má² lí² héi³ jáun² hliáu³ hí³, ca³ jan³ Po¹ ta³ huá² ta³ nié² jáun², hí³ ca³ ñí¹ jan² dí² la³ tí³ juú² Antípatris. 32 Jmí¹ cá¹ jniá²¹ jáun² ca³ jính³² la³ jín³² hliáu³ tsá² ca³ ñí¹ táunh¹ juí³² ta³ cun³ juú² Antípatris jáun², jáun² cu³ jmáh³ tsá² ná¹ tsin¹ hí³ jáh³ bíh¹ jéi³² í¹ já¹ taunh²¹ quionh³ Po¹.

33 Jmí¹ ca³ cha³ táunh¹ jáun² hliáu³ hí³ juú² Cesarea, jáun² ca³ cuéh³ tsú² tsá² ho² ta²¹ hí³ sí² jáun², hí³ ca³ zinh³ tsú² siáh³ Po¹ ta³ ñí¹ tsú². 34 Jmí¹ má² lí² hí³² tsá² ho² ta²¹ hí³ sí² jáun² né³, ca³ ngáih³ Po¹ hí³ hín² tíh³

hín¹³. Jmí¹ ca³juáh³ Po¹ hi³ hín¹³
tí³ Cilicia, jáun² tsá² ho² ta²¹ hí³
ca³juáh³:

³⁵—Ñí¹ má¹cuá²taunh²¹ tsá² tú²
hna² hnú² ñí¹ lá², má¹jáun² máh³
cán¹³ jná¹³ jú¹ tson² quián¹³ hnú².

Jáun² tsá² ho² ta²¹ hí³ ca³jmú³
héih³² hi³ jmu³ hliáu³ hua³hi¹³ Po¹
ñéih³ hñú¹³ hla¹ re²¹ Herodes.

24

*Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹ ta³ ñí¹
Fé³*

¹ Jmí¹ la³ má²hñá³ jmáí¹ jáun²
ca³chó³² Ananías já¹ juú² Cesarea,
tsá² lín³ hí³ mí²tsá² hien¹, quionh³
tsú² ma³ jan² tsá² daun³² tsá² ná¹ñí¹
juú², jí³ tsá² jmáí² Tértulo ní² siáh³,
jan² tí³² tsá² jmu² ta²¹ hí³ nau³²
jáí¹³. Jáun² tsá² hí³ ca³tiánh³ ta³ ñí¹
tsá² ho² ta²¹ hí³, hí³ ca³chá³ tsáu¹³
Po¹. ² Jmí¹ má²cuí²ñí¹quian¹³ tsú²
jáun² Po¹ né³, ca³chá³ Tértulo tso³,
hí³ ca³záih³ dí² Fé³ la³ lá²:

—Hnú² tsá² ho² ta²¹, cun³ñí¹ hí³
jlánh¹ re² cháunh²³ honh² hnú² hí³
jmuh³² héih³², hí³ jáun² tie³ bíh¹
nio² tá¹ cáun² hué³² lá², hí³ hliáu³
siáh³ héih³² chu²¹ héih³² hmaí²¹
má²ca³lí³zia³² quiú¹³ dí². ³ Hen³
ma³ chú³² jmuh³² hnú² re² héih³²
jmáí¹ ca³la³ jí³² la³ tán¹ hué³² quiú¹³
dí², jáun² jlánh¹ hiún² tsí³ jnoh¹
hí³ cue³² jnoh¹ tiá¹hmah¹ ñí¹con²
hnú² Fé³ tsá² ho² ta²¹ juo¹³ jnoh¹.
⁴ Tí³la³ cun³ñí¹ hí³ tiá² hnó³² jná¹³
má¹tsan¹³ lín³² honh² hnú², jáun²
má²³ jná¹³ hí³ chú³² hí³ náih¹³ tiá³
hnú² jáí¹³ hí³ juah²¹ jná¹³ lá². ⁵ Tsá²
tsanh²¹ jnoh¹ lá² jlánh¹ má²miéí³²,
jí³ hí³ qui² tson² tsú² tsá² *judíos
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.
Tsá² lá² jan² tsá² ná¹chín¹ ñí¹con²
tsá² cu³ nió³ hain²¹ hí³ tí³ con²
hla¹ tsá² ja³ hí³ Nazaret. ⁶ Tsá²
lá² jmí¹ hnió³ hliáh³² siáh³ cuáh³²
chín¹ quiú¹³ jnoh¹; tí³la³ jnoh¹
má¹ná¹, la³jui³² ca³zanh¹³ tsú² hí³

tson³. [Hí³ jmí¹ má²hnáu² jnoh¹
má¹re¹³ tsáu¹³ tsú² la³ cun³ juáh³
liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ hmóu³², ⁷ tí³la³
Lisias juo¹³ hliáu³ jlánh¹ chí¹hniéí²
ca³ñí¹chin² Po¹ lá² ja¹ quiú¹³ jnoh¹,
⁸ hí³ ca³juáh³ siáh³, hí³ tsá² cha³²
tsáu¹³ tsá² lá² ca³tin¹ ja³taunh¹
ñí¹con² hnú².] Jáun² né³, ní¹juáh³ hí³
cánh¹ hnú² huen² re² lín³² jú¹ tson²
ñí¹con² tsú², jáun² má¹jáun² lí³ ñih¹³
hnú² hí³ tson² bíh¹ la³ cun³ tso³ hí³
cha³² jnoh¹ quioh²¹ tsú².

⁹ Jáun² la³jín³² tsá² judíos jmí¹
tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ma³tson²
uá²jai³² jáí¹³ jáun². ¹⁰ Jmí¹jáun²
ca³jmú³ tsá² ho² ta²¹ lín¹ hí³ má²lí¹³
hléh³² Po¹, jáun² Po¹ ca³juáh³:

—Hiún² lín³² bíh¹ tsin³² jná¹³
hí³ cué¹³ jú¹ tson² quion²¹
ñí¹con² hnú², qui¹ ño¹ jná¹³ hí³
má²hia³jáun¹³ lín³² máh³ lín³ hnú²
jue²¹ hí³ ca³tin¹ tsá² zian² hue³²
lá². ¹¹ Huán¹ tsí³ bíh¹ lí¹³ lí³tsin²
hnú² ní¹juáh³ tson² la³ cun³ hí³
juah²¹ jná¹³, qui¹ né³bí¹ má²tí³
quia³tún³ jmáí¹ bíh¹ la³ cun³ jmí¹
cá¹chó²¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén
hí³ ca³ñí¹ma³tsú¹ ma³joh²¹ jná¹³
Dió³². ¹² Hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá²
dí¹qui¹ dí¹tanh¹ jná¹³ jáí¹³ la³ cun³
jmí¹ ca³tsauh¹ jná¹³ tsá² lá², sa³jun³
má²lí²cuú¹ lí²ngih²¹ jná¹³ tsáu² hí³
juáh¹³ hí³ má²lí²zió³² jná¹³ tsí³ tsú²,
uá¹ hí³ ñéih³ cuáh³² chín¹, ho³ lí³ua³
cáun² cuáh³² ñí¹ hná¹ ní² quiú¹³
jnoh¹ tsá² judíos, sa³jun³ já¹ juú²
já¹ hñú³ siáh³. ¹³ Hí³ sa³jun³ lí¹³
ma³tson² tsú² lí³ua³ cáun² tso³ ñí¹
hná¹ ní². ¹⁴ Tí³la³ jná¹³ ton¹ bíh¹
hí³ tson² bíh¹ ma³tsú¹ ma³joh²¹
jnë¹³ Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³
ñú¹deh³ jnoh¹ la³ cun³ hí³ ná¹ngí²³
jáun² jnoh¹ tsá² má²tiáuh¹ jnoh¹
juí³² quioh²¹ Jesús, jnoh¹ tsá² tē²³
tsá² ní² “tsá² cu³ nió³”. Taunh³² bíh¹
jnë¹³ ta²¹ la³jí³² hí³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹
quioh²¹ Moisés jí³ jáí¹³ hí³ rá¹tioh³

jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lín³ hí³
 *tí³² jē¹ Dió³² ñí² siáh³. 15 Ja³bi¹ jná¹³
 hu²¹ tsin³² la³ cun³ hí³ qui³ ná¹hen²
 tsí³ tsá² lá², hí³ jenh¹³ jáun² la³jín³²
 tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³, uá¹ i³ tsá²
 chun¹ uá¹ i³ tsá² hláih¹. 16 Hí³ jáun²
 bíh¹ jlánh¹ tion³ jmu² jná¹³ hí³ lí³
 jí² jmí¹ tsin³² jmá¹ ca³la³ jí³², hí³
 jáun² tiá² zia³² tso³ hí³ lí³ lí³ chá³²,
 uá¹ i³ ñí¹con² Dió³² uá¹ i³ ñí¹con²
 tsá²mi³cuón² ní² siáh³.

17 "Jmí¹ má²ca³ñí¹tí¹ ñí¹ngí¹³
 jná¹³ ca³lá² ué³ juú²co¹ juú²hñú¹³
 tsá² hué³² siáh³, ngah³ jná¹³ siáh³
 juú² Jerusalén, hí³ ca³lén¹³ hí³
 ñí¹ma³hon¹ ca³lá² tsá² tia³mi², jí³
 hí³ ñí¹jngíh²¹ ná¹ siáh³ jáh³ ñí¹con²
 Dió³² hí³ hiún² tsin³². 18 Jmí¹ má²jí²
 jáun² jmí¹ tsin³² jná¹³ la³ cun³ hí³
 ná¹ngí²³ jnoh¹ tsá² judíos, la³ cun³
 jmí¹ ca³tsauh¹ jná¹³ tsá² judíos zian²
 hué³² Asia hñu³ cuáh³² chín¹; tí³la³
 jun³juáh¹³ hí³ má²lí²cuú¹ lí²ngíh²¹
 tsáu² yáh³ jná¹³ jmí¹ jáun², hí³
 sa³jun³ má²zenh² jná¹³ siáh³ ja¹
 quioh²¹ tsá² ná¹jmu² tiá³ siaun³².

19 Tsá² tsauh¹ hí³ bíh¹ jná¹³ jmí¹
 ca³tín¹ ja³táunh¹ ñí¹ lá² ní¹juáh³
 he³ tso³ hnió³ tsú² chá³² hí³ ca³tín¹
 jná¹³. 20 Ní¹juáh³ tiá² ja³táunh¹
 tsá² hí³, hí³ jáun² tsá² tionh² lá²
 cuí¹ juáh¹³, neh²¹ ní¹juáh³ he³
 tso³ ca³tsoh³ tsú² quion²¹ jná¹³
 jmí¹ ca³zeh³ tsú² jná¹³ ñí¹ta²¹
 chín¹ quioh²¹ tsá² judíos. 21 Tiá²
 né¹ ho³sa³ hí³hliá² ca³hléh³ jná¹³
 tiá³ hí³ ca³juánh³² la³ lá²: ¡Né³²
 má²ná¹canh³² hnoh² jú¹ tson²
 cun³ñí¹ hí³ jná¹³ taunh³² ta²¹ hí³
 jenh¹³ siáh³ tsá² má²cá²tsan³!

22 Tí³la³ Fé³ hí³ má¹ná¹, jmí¹
 má²ñí³² re² bíh¹ hí³ ha³ lánh³
 ná¹ngí²³ tsá² má²tiáunh¹ hí³ juí³²
 quioh²¹ Jesús; hí³ jáun² jmí¹
 má²lí²néi³² tsú² jái¹³ jáun², ca³jmú³
 héih³² hí³ cáun² cuí¹ lí³ tín² la³ ní²,
 hí³ ca³juáh³:

—Ní¹ má¹cuán² Lisias tsá² lín³
 juo¹³ hliáu³ má¹ré¹³ jná¹³ jái¹³ ní²
 quián¹³ hnoh².

23 Jmí¹ jáun² ca³jmú³ Fé³ héih³² hí³
 jmu³ hliáu³ tsá² chín¹ hua³hí¹³ Po¹
 la³ má²jmu² jáun², tí³la³ ca³cué³ bíh¹
 tsú² jái¹³ hí³ ma³hiún² ca³lá² Po¹
 tsí³, jí³ hí³ lí¹³ tsa³jie³ siáh³ tsáu².

24 Jmí¹ lí¹cáin² jáun² máh³
 ca³chánh³² siáh³ Fé³ já¹ juú² jáun²
 quionh³ Drusila tsá²mi³ tsá² judía
 ñí²cuo². Jmí¹ jáun² ca³teh³ tsú² siáh³
 Po¹ hí³ ca³lí³hnió³ tsú² ne³ jái¹³ hí³
 ca³tí²¹ hí³ tanh² tsú² ta²¹ Jesús Tsá²
 lín³ Cristo. 25 Tí³la³ jmí¹ ca³hléh³
 Po¹ jái¹³ hí³ ca³tí²¹ hí³ ma³zian²
 tsú² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³² né³,
 hí³ hniáu^{h32} lí³ tín² tsú² tí³ jinh³
 hnga², jí³ hí³ ca³tí²¹ hí³ ra³tsí³² Dió³²
 héih³² jmá¹ né³bí¹ ja³² ní² siáh³,
 jmí¹ jáun² ca³juénh² bíh¹ Fé³, hí³
 jáun² ca³juáh³:

—Cuánh² tín² cú²jueh³², má¹ jáun²
 té¹³ jná¹³ siáh³ ní¹ má¹ca³lí³ jien¹
 ná¹.

26 Jáun² Fé³ hí³ cáun² lí¹ jmí¹
 má²hu²¹ tsí³ hí³ jéin³² Po¹ quie³,
 má¹ jáun² jmí¹ líón²¹ dí²; jáun²
 ca³teh³ dí² hliáu³ jéin³² hí³ hnió³
 dí² juónh³ quionh³. 27 Jmí¹
 má²ca³tsin¹³ jáun² tun³ mií² hí³
 cuá¹tson³ Po¹ ca³tsóh³² Fé³ ta²¹,
 jmí¹ jáun² hí³ siáh³ Porcio Festo.
 Tí³la³ jmí¹ cuá¹han³ Fé³ ta²¹ má¹ná¹,
 cun³ jáun² ca³chan³ bíh¹ tsú² Po¹
 cuá¹tson³, quí¹ hí³ ca³lí³hnió³ tsú²
 hí³ tá¹zanh¹ re² ñí¹con² tsá² judíos.

25

Po¹ má²zenh² siáh³ ta³ ñí¹ Festo

1 Jáun² né³, jmí¹ la³ má²jau³
 ca³héi³ Festo jái¹³ hí³ lín¹³ ta²¹ hué³²
 jáun², cua³han³ juú² Cesarea ñí¹
 zeh² ñí¹ta²¹ quioh²¹, hí³ ngau³ tí³
 já¹ juú² Jerusalén. 2 Hí³ jáun² tsá²
 ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá²
 *judíos tsá² ná¹ñí¹ ca³chá³ tsáu¹³

Po¹ ñí¹ con² Festo hí³. ³ Jáun² tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mi³ ñí¹ con² Festo hí³ jmu³ tsú² hí³ chú³² hí³ chanh³ jái¹³ hí³ cuí¹ jáuh¹³ Po¹ tí³ já¹ juú² Jerusalén jáun²; qui¹ tsá² hí³ dá² jmi¹ má² ca³ ma³ cú¹ ma³ ren²¹ jái¹³ hí³ tsa³ jngih² Po¹ hú¹ jui³². ⁴ Ti³ la³ Festo né³ ca³ záih³ tsá² hí³, hí³ tsá² cuá¹ tson³ bíh¹ hí³ já¹ juú² Cesarea, hí³ né³ bí¹ tsánh²¹ yáh³ tsú² hnga² ñí¹ jáun²; ⁵ hí³ ca³ záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá².

—Ñí¹ juáh³ hin² hnoh² tsá² ná¹ hauh³² náh² jái¹³, lí¹³ cuá¹ táunh¹ náh² quiúnh¹ jná¹³ já¹ juú² Cesarea, hí³ jáun² ñí¹ jáun² cuá¹ juah²¹ náh² ní¹ juáh³ he³ tso³ zia³² quioh²¹ tsá² hí³.

⁶ Jmí¹ la³ má² jña³ ho³ má² quia³ jmá¹ hí³ ca³ chó³² Festo hí³ já¹ juú² Jerusalén, ngah³ siáh³ tí³ já¹ juú² Cesarea. Jáun² jmí¹ cá¹ jniá²¹ hí³ ca³ chánh³² jáun² tsú² ca³ cuá³ ñí¹ ta²¹ chín¹ quioh²¹, jmí¹ jáun² ca³ jmú³ héih³² hí³ tsa³ quian³ tsú² Po¹. ⁷ Jmí¹ hí²¹ jáun² Po¹ ñí¹ ta²¹, ca³ la³ ja¹ uá¹ zenh² bíh¹ Po¹ ca³ jmú³ tsá² judíos tsá² ja³ taunh²¹ hí³ juú² Jerusalén, hí³ ca³ chá³ tsú² hliáun³ jmáh³ la³ tso³ huáh² tsí³, tí³ la³ tiá² lí³ yáh³ ma³ tson² tsú² tso³ jáun². ⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ cué³ Po¹ jú¹ tson² quioh²¹, hí³ ca³ juáh³.

—Hí¹ cáun² yáh³ hí³ hlah³ tiá² má² cá² jmú³ jná¹³ ñí¹ con² liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos, sa³ jun³ hí³ ca³ tin¹ cuáh³² chín¹ quiú¹³ jnoh¹, sa³ jun³ hí³ ca³ tin¹ *tsá² cuá¹ lín³ mi³ chí¹ juo¹³ dí² tsá² *romanos ní² siáh³.

⁹ Ti³ la³ cun³ ñí¹ hí³ ca³ lí³ hnió³ Festo tá¹ zanh¹ re² ñí¹ con² tsá² judíos, jáun² ca³ záih³ dí² Po¹ la³ lá².

—¿Hnáuh¹ hnú² cuóh¹³ já¹ juú² Jerusalén, hí³ jáun² ñí¹ jáun² ñí¹ ma³ re¹³ jná¹³ tso³ quián¹³ hnú²?

¹⁰ Ti³ la³ Po¹ ca³ ngái³:

—Ta³ ñí¹ tsá² cuá¹ lín³ mi³ chí¹ juo¹³ tsá² romanos bíh¹ tsá¹ juoh²¹ dí²; qui¹ ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ ti²¹ ma³ re² tsú². Má² ñíh¹ bíh¹ hnú² re² hí³ hí¹ cú¹ pih²¹ yáh³ hí³ hlah³ tiá² cá² jmú³² jná¹³ ñí¹ con² tsá² judíos tsá² co¹ ná¹. ¹¹ Sá¹ jmi¹ hí³ tson² ca³ jmú³² jná¹³ cáun² hí³ hlah³ dúh¹, jáun² cun³ ca³ ti²¹ bíh¹ jún³ jná¹³; tí³ la³ ní¹ juáh³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ hí³ cha³² tsú² ní² tiá² la³ tson², jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ tin¹ jienh³ jná¹³ jo³ cuo² tsá² ní². Hí³ jáun² bíh¹ mi²³ jná¹³ hí³ ma³ re² hnga² tsá² cuá¹ lín³ mi³ chí¹.

¹² Jmí¹ má² lí² juónh³ jáun² Festo quionh³ tsá² quia³ lín³ jmí¹ tsí³ quionh³, jáun² ca³ záih³ dí² siáh³ Po¹ la³ lá².

—Má² lí² juah²¹ bíh¹ hnú² hí³ hnáuh² cuá¹ ma³ réh¹³ ta³ ñí¹ tsá² cuá¹ lín³ mi³ chí¹, jáun² né³, tí³ ñí¹ cuá³ tsá² hí³ bíh¹ má² hniáuh³² zei²¹ jná¹³.

Má² zenh² Po¹ ta³ ñí¹ re²¹ Agripa

¹³ Jáun² né³, jmí¹ lí¹ cáin² pih²¹ jáun² ca³ chó³² re²¹ Agripa já¹ juú² Cesarea quionh³ Berenice ñí² cuo², hí³ ca³ ñí¹ ma³ jéinh³ Festo, hí³ ca³ ñí¹ cueh¹ dí² cuo². ¹⁴ Cun³ ñí¹ hí³ ué³ bíh¹ ca³ lá² ca³ tiánh³ tsú², hí³ jáun² ca³ chá³ Festo ñí¹ con² tsú² jái¹³ hí³ ca³ tin¹ Po¹, hí³ ca³ juáh³ la³ lá².

—Ñí¹ lá² zian² jan² tsá² ñuh² tsá² ca³ chan³ Fé³, hí³ cuá¹ tson³. ¹⁵ Jmí¹ ñéi¹ jná¹³ cu³ tiá³ já¹ juú² Jerusalén, jáun² tsá² ná¹ lín³ mi³ jmú³ ji³ tsá² daun³² tsá² ná¹ ñí¹ juú² ca³ qui³ ca³ chá³ tsáu¹³ Po¹ ñí¹ con² jná¹³, hí³ jmí¹ mi³² tsú² hí³ má¹ re¹³ jná¹³ tso³ hí³ jmí¹ má¹ ngí¹³ jná¹³ Po¹. ¹⁶ Ti³ la³ jná¹³ ca³ juo³ tsú² hí³ tsá² ho² ta²¹ tsá² romanos, tiá² tan² jnoh¹ hí³ cáun² lí¹ má¹ ngí¹³ tiá³ jan² tsáu² tá¹ la³ tiá² má² zenh² tsú² cu³ tsa³² quionh³ tsá² cha³² tso³, ta³ tiá² má² lí² cué³² tsú² siáh³ jú¹ tson² quioh²¹. ¹⁷ Hí³ jáun² jmí¹

cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hí³ ñí¹ lá²,
 ha³ tiá² ca³ma³lé¹³ yáh³ jná¹³, hí³
 jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² bíh¹ cánh³²
 ca³ñí³² jná¹³ ñí¹ta²¹ quion²¹, jáun²
 ca³jmú³² jná¹³ héih³² hí³ tsa³quian³
 tsú² tsá² tson³ hí³. 18 Ti³la³ jmí¹
 ca³chá³ tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² tson³
 né³, tiá² ca³chá³ yáh³ dí² tsáu¹³
 tsú² la³ cun³ hí³ jmí¹ len³ jná¹³
 jmu³ tsú². 19 Jí³²la³ tí³ ca³jmú³ tsú²
 quiú² táinh³² tsá² tson³ jái¹³ ca³ti²¹
 ha³ lánh³ ná¹ngí²³ hí³ má²tsú²
 má²jónh³² dió³² joh¹ bíh¹, jí³ jái¹³
 hí³ ca³tin¹ jan² tsá² jmái² Jesús ní²
 siáh³; tsá² cuá²taunh²¹ hí³ né³ juáh³
 hí³ má²jún¹ bíh¹ néh¹ tsú², tí³la³
 Po¹ né³ juáh³ hí³ zian² bíh¹ tsá²
 hí³. 20 Ti³la³ jná¹³ má¹ná¹, tiá² jmí¹
 ño¹ yáh³ ha³ lánh³ rón³² má²ré¹³
 hí³ jáun², jáun² hnga² Po¹ ca³nga³
 jná¹³ ní¹juáh³ hí³ hnió³ tsó³² tí³ já¹
 juú² Jerusalén, hí³ jáun² ñí¹ jáun²
 jmí¹ tsá¹ma³re¹³ jnoh¹ jái¹³ jáun².
 21 Ti³la³ jmí¹ ca³mí³ tsú² hí³ hnga²
 tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ bíh¹ ma³re²,
 hí³ jáun² ca³jmú³² jná¹³ héih³² hí³
 la³ má²cuá¹tson³ jáun² tsú² ca³la³ ñí¹
 ca³quienh² jná¹³ zein²¹ tsú² ñí¹con²
 tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ hí³.

22 Hi³ jáun² Agripa hí³ ca³záih³
 Festo:

—Ja³bí¹ jná¹³ jmí¹ zain³² ne¹ jái¹³
 quioh²¹ tsá² hí³.

Jáun² Festo ca³juáh³:

—Lí¹³ bíh¹ náih¹³ hnú² tsa³háu².

23 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³chó³²
 siáh³ Agripa quionh³ Berenice
 ñí¹cuo² ñí¹ lí³ jáun² ñéih³ pa²¹.
 Ca³la³ hí³ jmu² jmái¹ bíh¹ tsú² jmí¹
 taunh²¹ ñí¹ jáun² ca³la³ má²quionh³
 tsá² ná¹lín³ juo¹³ hliáu³ jí³ tsá²
 ná¹chín¹ juú² jáun² ní² siáh³.
 Jmí¹ jáun² ca³jmú³ Festo héih³² hí³
 tsa³quian³ tsú² Po¹. 24 Jmí¹ lí²¹ jáun²
 ca³juáh³ Festo la³ lá²:

—Hnú² re²¹ Agripa jí³ tsá²
 ná¹ngih³² náh² ñí¹ lá² quiúnh¹

jnoh¹ ta³né³², sá¹ní² jien¹ náh²
 tsá²ñuh² lá². Jlánh¹ juóun³² tsá²
 judíos tsá² zian² juú² Jerusalén
 jí³ la³ má²quionh³ tsá² zian² juú²
 Cesarea lá² cha³² tsáu¹³ tsá²ñuh²
 lá², cá² ñí¹ ná¹hiú² ná¹mi³² tsú² hí³
 jún³ bíh¹ tsá² lá², ca³la³ hí³ tiáunh¹
 cú²tiú² cú²jan³² lín³². 25 Ti³la³ tiá²
 lin¹ tso³ tsoh¹ yáh³ jná¹³ hí³ juáh¹³
 hí³ ca³tin¹ tsá² lá² jún³. Ti³la³ hnga²
 tsá² lá² ca³mí³ hí³ tsa³ma³re² tso³
 quioh²¹ ta³ ñí¹ hnga² tsá² cuá¹lín³
 mí³chí¹ juo¹³ dí², jáun² ca³lén¹³ jná¹³
 hí³ cu³tsa³² zein²¹ tsú² cú²jueh³²
 ñí¹con² tsá² hí³. 26 Ti³la³ hí¹ cáun²
 yáh³ jái¹³ tiá² zia³² he³ cun³quionh³
 zein²¹ jná¹³ tsá² lá² ñí¹con² tsá²
 cuá¹lín³ mí³chí¹ juo¹³ dí². Jáun²
 bíh¹ lí²te³ jná¹³ tsú² hí³ nó³² ta³
 máh¹ hnoh², la³ñí¹ la³ján³ ta³ máh¹
 hnú² na²¹ re²¹ Agripa, jáun² ní¹
 má¹lí²cán¹³ dí² re² jú¹ tson², cháuh³²
 cáun² jái¹³ hí³ lí³ tón¹³ jná¹³ ñí¹ sí²
 hí³ zein²¹ jná¹³ ñí¹con² juo¹³ dí².
 27 Qui¹ jná¹³ len³ hí³ tiá² re² jniá³
 yáh³ hí³ cáun² lí¹ zein²¹ jná¹³ jan²
 tsá² tson³ ta³ lin²¹, ní¹juáh³ hí¹ cáun²
 tso³ tiá² la³ quionh³ yáh³.

26

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹ ta³ ñí¹
 re²¹ Agripa

1 Jáun² Agripa ca³záih³ Po¹:

—Má²lí¹³ cuéh¹ hnú² jú¹ tson²
 quián¹³ ta³né³².

Jáun² Po¹ ca³há³² cuo² hí³
 ca³juáh³ la³ lá²:

2 —Hnú² re²¹ Agripa, hiún² lín³²
 bíh¹ tsin³² jná¹³ hí³ juah²¹ ñí¹con²
 hnú² la³ jí³² la³ cun³ tso³ hí³ ná¹cha³²
 tsá² *judíos quion²¹ jná¹³, 3 qui¹ ño¹
 jná¹³ hí³ hnú² má²ñíh¹ re² la³ jí³²
 hí³ ná¹ngí²³ dí², tsá² judíos, hí³ ñíh¹
 hnú² siáh³ la³ jí³² jái¹³ ñí¹ tiá² tiáuh¹
 dí² cá²hon³. Hi³ jáun² mí²³ jná¹³
 ñí¹con² hnú² hí³ má¹juenh¹³ hnú²

hoh² hi³ náih¹³ jái¹³ hi³ juah²¹
jná¹³ lá² ta³ né³².

4 "La³ jín³² bíh¹ tsá² judíos, tsá²
juú² co¹ jná¹³, la³ má² quionh³ jí³
tsá² zian² Jerusalén ná¹ ñi³² ha³
lánh³ ca³ ngí³ jná¹³ ja¹ quioh²¹ tsú²
jmí¹ tsá¹ míh¹ ná¹ hi³ la³ tí³ ta³ né³².

5 Ja³ bí¹ ná¹ ñi³² bíh¹ tsú² hmóu³²,
sá¹ jmí¹ hi³ hníó³ tsú² juáh³, hi³
tson² bíh¹ jná¹³ jan² tsá² cu³ nió³
tsá² *fariseo la³ cun³ jmí¹ míh² ná¹.
Tsá² cu³ nió³ tsá² fariseos hi³ jlánh¹
re² má² tí³² cuáh³² quioh²¹ la³ cun³
ñí¹ la³ jín³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun². 6 Hi³
jáun² né³, ta³ né³² má² zenh² jná¹³
ñí¹ lá² hi³ má² rá¹ tsá² hnoh² héih³²
cun³ ñí¹ hi³ má² hu²¹ tsín³² jná¹³
hi³ Dió³² ma³ tí³² la³ cun³ lí³ jái¹³

hi³ ca³ jmú³ jáun² jmí¹ tin² quionh³
tsá² haun³² dí¹ hjo³ ñí¹ deh³ dí². 7 Tá¹
quia³ tün³ tsoh³ jáun² dí² tsá² *Israel
má² ná¹ tloh³ tsí³ hi³ ma³ tí³² Dió³²
jái¹³ hi³ ca³ jmú³ jáun² jmí¹ tin², hi³
jáun² má² má² tsú² má² jónh³² tsú²
Dió³² la³ huá² la³ jma². Cun³ ñí¹
hi³ hliá² má² hu²¹ tsín³² jná¹³ la³
jáun² bíh¹ hnú² re²¹ Agripa, hi³
jáun² bíh¹ tso³ má² cha³² tsá² judíos
hi³ quion²¹ jná¹³ ta³ né³². 8 ¿Hí¹
ná¹ lín²³ hnoh² tsá² tionh² náh² ñí¹
lá² hi³ tiá² tin² Dió³² jmu³ hi³ jenh¹³
tsá² má² cá² tsan³?

9 "Chín¹ dí¹ huen² bíh¹ jná¹³
jmí¹ len³ hi³ jmu¹ hian² tsín³²
cun³ quionh³ la³ jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³
ñí¹ con² tsá² má² tanh² ta²¹ Jesús Tsá²
Nazaret; 10 la³ jáun² bíh¹ ca³ jmú³²
jná¹³ jái¹ juú² Jerusalén. Juón³²
tsá² má² tanh² hi³ ta²¹ Jesús ca³ tonh¹
jná¹³ hñu³ mí¹ ñí² cun³ quionh³ héih³²
quioh²¹ tsá² ná¹ lín³ mí³ jmú³. Hi³
jmí¹ ca³ ma³ tsán² tsú² jáun² tsá² hi³
né³, ja³ bí¹ jná¹³ uá² jai³² ca³ juánh³²
hi³ ca³ tin¹ tsú² jún³. 11 Hliáun³ jéin³²
lín³² bíh¹ ca³ jmuh³² jná¹³ tsú² hian²
tsín³², hi³ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hi³ tu³
hión³² tsú² Tsá² má² tanh² tsú² hí³
ta²¹. La³ jáun² bíh¹ ca³ ñí¹ jmú²¹

jná¹³ la³ jí³² hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí²
tsá² judíos, hú¹ tá¹ jmí¹ míh²³ lín³²
tsín³² jná¹³ ñí¹ con² tsú². Hí¹ la³ tí³
juú² co¹ juú² hñú¹³ *tsá² cá² jo²¹ yáh³
ñéi¹ jná¹³ hi³ ñí¹ jmú²¹ hian² tsín³²
ñí¹ con² tsá² judíos, tsá² má² tanh² hí³
ta²¹ Jesús ñí¹ jáun².

*Po¹ cha³² siáh³ ha³ lánh³ rón³²
ca³ tí² cá² jéin³² jmí¹ tsí³*

(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

12 "Jmí¹ ngau²¹ jná¹³ jáun² juú²
Damasco hi³ jmí¹ hnó²¹ jná¹³
ñí¹ jmú²¹ siáh³ la³ jáun², hi³ jmí¹
hí¹ ñe² jná¹³ cun³ quionh³ héih³²
quioh²¹ tsá² ná¹ lín³ mí³ jmú³, hi³
jmí¹ má² quion¹ jná¹³ cáun² sí² hi³
ca³ cué³ tsá² hí³ hi³ lín¹ hi³ jmí¹
ngau²¹ ná¹ cun³ quionh³ héih³²
quioh²¹ tsú². 13 Tí³ la³ hú¹ juí³²
jáun² ca³ jé³² jná¹³ cáun² joh¹ cun³
chí³ hiú², hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ pin³
la³ cónh³ bíh¹ joh¹ hiú². Hnú²
re²¹, joh¹ jáun² táin³ jná¹³ jí³ la³ jí³
tsá² jmí¹ quiúnh¹ jná¹³ jmí¹ jáun².
14 Jmí¹ jáun² ca³ sauh³ jnoh¹ cu³ hna²¹
jáh³ la³ jái³² jáun², jáun² ca³ ná¹
jná¹³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹ hleh²¹
jú¹ *hebreo, hi³ ñí¹ juah²¹: "Hnú²
Saulo, Saulo, ¿he³ láih³² jmuh³²
hnú² hian² honh² ñí¹ con² jná¹³?
Jmuh³² hlah³ quián¹³ huen² bíh¹
hnú² la³ jmí¹ jmu² jáh³ cuí²³ jah³² ñí¹
má¹ ca³ hinh³ tsú² quionh³ mí¹ ñí²
zúnh²". 15 Jáun² jná¹³ né³ ca³ juánh³²:
"¿Hín² bíh¹ tsánh² hnú² Tí³²?" Jáun²
Tí³² Juóu³² jná¹³ hi³ ca³ juáh³: "Jná¹³
bíh¹ la³² Jesús Tsá² jmoh¹ hnú²
hian² honh². 16 Náú², zenh² nú²
jmu³, qui¹ né³² má² cá² jnia³ jná¹³
jen³ nú², qui¹ hliá² má² hiau²¹ jná¹³
hnú² hi³ lín¹³ nú² quian²¹ jná¹³,
jí³ hi³ zíh¹³ hnú² siáh³ jú¹ tson²,
hi³ juoh¹ hnú² tsáu² la³ cun³ hi³
má² lí² jieh³ hi³ ca³ tin¹ jná¹³ jí³ hi³
né³ bí¹ jieh²¹ nú² ní² siáh³. 17 Hnú²
bíh¹ zei²¹ jná¹³ ñí¹ con² tsá² judíos jí³

ñí¹ con² tsá² cá² jo²¹ ní², hi³ jná¹³ bíh¹ liau¹ siáh³ ja¹ tsá² hí³. ¹⁸ Hnú² zei²¹ jná¹³ ñí¹ con² tsá² hí³ hi³ cuá¹ niah²¹ hnú² ñí¹ tsú², hi³ cuá¹ tí¹ cuá¹ jinh²¹ nú² tsá² ñí³ táunh¹ hí³ já¹ niéi², jáun² tsa³ táunh¹ tsú² juí³² ñí¹ tie³ joh¹, hi³ jáun² tíú² uú² ma³ zian² tsú² jo³ cuo² tsá² hláinh¹, tí³ la³ jo³ cuo². Dió³² bíh¹ má² ma³ zian² tsú². Má¹ jáun² lí¹³ hiáuh³ tsú² uy³ i³ tso³ hi³ lí¹³ hiáuh³ tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ qui³ cué²³ jná¹³ ñí¹ con² la³ jín³² tsá² má² ná¹ chan¹ ñí¹ con² jná¹³, cun³ ñí¹ hi³ ca³ taunh² tsú² ta²¹ jná¹³”.

¹⁹ ”Hi³ jáun² né³, hnú² re²¹ Agripa, tiá² tí³ có³² ca³ chá³ yáh³ jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³ jnia³ jéin³², hi³ ja³ jáun² hñu³ mi³ cuú². ²⁰ Tí³ la³ jná¹³ dá² ca³ ma³ liau²¹ bíh¹ hi³ ca³ hléh³ jái¹³ ñí¹ con² tsá² juú² Damasco tín², ñí¹ con² tsá² juú² Jerusalén, ñí¹ con² tsá² hín¹³ tí³ Judea, jí³ ñí¹ con² tsá² cá² jo²¹ ní² siáh³. Hi³ ca³ ñí¹ juo¹³ jná¹³ tsú² hi³ tí³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ ñí¹ con² Dió³², hi³ hniáuh³² ma³ lí²¹ tsú² siáh³ hi³ tson² cu³ tí³ má² cá² tí² cá² jéinh³² jmí¹ tsí³. ²¹ Cun³ ñí¹ hi³ juanh³² la³ ní² bíh¹ jná¹³ hi³ jáun² ca³ ma³ tsau¹³ tsá² judíos hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² jngah³ siáh³. ²² Tí³ la³ jlánh¹ má² hau³ jná¹³ Dió³² má¹ ná¹, jáun² tiá³ nio² tsin³² jná¹³ hi³ lienh¹ jná¹³ tsáu² la³ má² lienh¹ jáun² la³ tí³ ta³ né³², cuí¹ tsá¹ míh¹ cuí¹ tsá² má² lieih²¹. Hí¹ cónh³ tiá² hléh²³ jná¹³ jú¹ siáh³, tí³ la³ jná¹³ hléh²³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³ cué³ tsá² ca³ lín³ hi³ *tí³² jé¹ Dió³² jmí¹ tin² bíh¹ quionh³ hla¹ Moisés, jmí¹ ca³ juáh³ tsú² jáun² he³ lí¹³ jmí¹ tsú² jmí¹ ja³². ²³ Tsá² hí³ ca³ juáh³ hi³ Tsá² lín¹³ Cristo ca³ tin¹ ma³ tso² tsí³; ní¹ má¹ jun² tsú² jáun² né³, hnga² tsú² lín¹³ tsá² la³ ñí¹ hi³ lín³ tsá² hmai²¹ ní¹ má¹ ca³ jenh¹³ ja¹ hla¹, má¹ jáun² ma³ lí²¹ tsú² hi³ lí¹³ liáu³ dí², tsá² judíos tsá² co¹ dí², jí³ tsá² cá² jo²¹ ní²

siáh³.

Po¹ hnió³ hi³ tí¹ jéinh²¹ jmí¹ tsí³ Agripa

²⁴ Tá¹ la³ dí¹ má² tson² jáun² bíh¹ Po¹ jái¹³ jáun², ca³ hléh³ Festo tiá³, hi³ ca³ juáh³:

—jMá² ca³ ngáu² bíh¹ hniu³² Po¹ Cun³ ñí¹ hi³ hliá² ja³² lí³ hliáun³ sí² má² ca³ ma³ tin¹³ bíh¹ hniu³², hi³ jáun² má² ca³ ngáu² nú².

²⁵ Tí³ la³ Po¹ né³ ca³ ngái³ siáh³:

—Hnú² Festo tsá² ho² ta²¹ juo¹³ joh¹, jun³ juáh¹³ hi³ ngo² yáh³ jná¹³, tí³ la³ jná¹³ dá² hléh²³ jú¹ tson² bíh¹, la³ cun³ jé¹ jan² tsá² hu²¹ juí³² re² jé¹. ²⁶ Lá² cuá³ re²¹ Agripa tsá² ñí³² re² jái¹³ lá², jáun² tiá³ nio² tsin³² jná¹³ hi³ hléh²³ ta³ ñí¹ tsú², quí¹ cu³ tí³ ño¹ jná¹³ hi³ tiá² ná¹ hmá¹ yáh³ jái¹³ lá² ñí¹ con² tsú², quí¹ tiá² ñí¹ ná¹ hmá¹ ná¹ jní¹ lí³ yáh³ la³ jáun². ²⁷ Hnú² re²¹ Agripa, zhá¹ jun³ juáh¹³ táunh²³ bíh¹ hnú² ta²¹ jái¹³ hi³ ca³ juáh³ jáun² tsá² ca³ lín³ hí³ tí³² jé¹ Dió³² jmí¹ tin²? Cun³ ño¹ jná¹³ hi³ táunh²³ bíh¹ hnú² ta²¹.

²⁸ Hi³ jáun² Agripa ca³ juáh³:

—Ha¹, cú¹ pih²¹ bíh¹ jéi³² í¹ hni-auh³ hi³ tí¹ jenh¹ hnú² jná¹³ hi³ jáun² lín¹³ jná¹³ tsá² má² lán¹³ Cristo.

²⁹ Hi³ jáun² Po¹ ca³ juáh³ siáh³:

—Uá¹ í³ cú¹ pih²¹ jéi³² í¹ hniauh³ ho³ uá¹ í³ hliáun³, tí³ la³ cáun² bíh¹ hi³ mí²³ jná¹³ ñí¹ con² Dió³² hi³ hnó³² jná¹³ hi³ lín¹³ dí² cá² ren² quiúnh¹ jná¹³; jun³ juáh¹³ jmáh³ la³ huen² hnú² yáh³ má¹ ná¹, quí¹ ja³ bí¹ jí³ lín² tsá² ná¹ náí³² lá² bíh¹ uá² jaí³². Tí³ la³ jun³ juáh¹³ hnó³² jná¹³ hi³ lín¹³ dí² cá² ren² la³ jmí¹ chin¹ jná¹³ lá² cá² den¹ ná¹ yáh³ má¹ ná¹.

³⁰ Jmí¹ má² lí² juáh³ jáun² Po¹ la³ ní² né³, ca³ nu³ ca³ tiánh³ tsú² jí³ lín²: tsá² lín³ re²¹, tsá² ho² ta²¹ jí³ Berenice, jí³ la³ jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ tsú² hí³ quionh³ ní² siáh³,

31 hi³ ca³ñí¹juú¹ ñí¹hlénh¹³ tí³ có³² jái¹³ jáun², hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—Hí¹ cáun² tiá² hi³ la³ ca³jmú³ yáh³ tsá² ní² hi³ juáh¹³ hi³ jmí¹ ca³tin¹ tsú² jún³, sa³jun³ ca³ti²¹ bíh¹ hi³ cuá¹hún¹ tsú² hñu³ mí¹ñí².

32 Jáun² Agripa ca³záih³ Festo:

—Jmí¹ má²lí¹³ bíh¹ lion¹ tsú² sá¹jmí¹ hi³ tiá² má²ca³mí³ tsú² hnga² hi³ tsa³ma³re² jái¹³ ní² ñí¹con² hnga² *tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹.

27

Zen² tsú² Po¹ la³ tí³ juú² Roma

1 Jáun² né³, jmí¹ ca³lín¹³ tsú² hi³ má²hniáuh³² tsáu¹³ jnoh¹ hué³² Italia, jáun² ca³jenh³ tsú² Po¹ jo³cuo² hliáu³ tsá² chín¹ jmái² Julio la³ má²quionh³ tsá² tson³ siánh³ siáh³. Julio hi³ jmí¹ ñí³quionh¹³ cun³ nio³ hliáu³ tsá² téh²³ tsú² “Hliáu³ Joh¹ Tsá² Cuá¹lín³ Mí³chí¹”. 2 Juú² Cesarea jáun² ca³tau²¹ jnoh¹ cáun² mu² pa²¹, mu² jáun² ja³ tí³ juú² Adramitio, hi³ la³ tsó³² siáh³ hi³ cáun² hi³ cáun² juú² tioh³ can³² jmí²miih²¹ hué³² Asia. Ja³bí¹ jmí¹ quiúnh¹ jnoh¹ Aristarco jmí¹jáun², tsá² zian² juú² Tesalónica juú² hín¹³ tí³ hué³² Macedonia. 3 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú² Sidón nio² can³² jmí²miih²¹. Ñí¹ jáun² ca³ja³ mí³ tsí³ Julio hi³ ñí¹con² Po¹, hi³ ca³cué³ jái¹³ hi³ tsa³jen³ Po¹ há²mei²¹ quioh²¹ ní¹juáh³ zia³² cáun² hi³ ma³hau³ tsá² hí³. 4 Jmí¹ ca³hué² jnoh¹ jáun² juú² Sidón jmí¹ ja³² chí³ tiá³ lín³² tí³ juí³² ñí¹ hí¹tsáu²³ jnoh¹, jáun² tí³ cuá² cáun¹ bíh¹ ca³há³² hué³² Chipre nio² jáun² chu³ jmái² jmí¹ ca³nga² jnoh¹ jo²¹ ñí¹ tiá² nga³ he³ tiá³ chí³. 5 Ja³bí¹ cáun² ca³nga¹ bíh¹ jnoh¹ có³² Cilicia jí³ hué³² Panfilia ní² siáh³, jáun² ca³cháu³² jnoh¹ juú² Mira, juú² hín¹³ tí³ hué³² Licia.

6 Ñí¹ jáun² ca³jie³ hliáu³ tsá² chín¹ cáun² mu² pa²¹ siáh³ siáh³, mu² ja³ tí³ juú² Alejandría hi³ la³ tsó³² tí³ hué³² Italia. Jáun² mu² jáun² ca³tau²¹ jnoh¹ siáh³ hi³ ngau³ jnoh¹ juí³² tiáuh¹. 7 Tion³ cu³ti³ bíh¹ ca³cháu³² jnoh¹ ñí¹ má²janh² juú² Gnido, hliáu³ bíh¹ ca³lá² jmái¹ ca³lé³ jnoh¹ hú¹ juí³². Qui¹ la³ má²ja³² jáun² bíh¹ tiá³ chí³ tí³ juí³² ñí¹ hí¹tsáu²³ jnoh¹ jáun², jáun² cu³tsa³² tí³ juí³² can³² ñí¹ lí³ cáun² tié² hna¹³ hué³² Creta nio² chu³ jmái² bíh¹ ca³nga¹ jnoh¹ cú²jueh³², ñí¹ téh²³ tsú² jáun² Salmón, juí³² ñí¹ tiá² nga³ he² tiá³ chí³. 8 Tion³ bíh¹ ca³cháu³² jnoh¹ cun³ cá² tsó¹³ hué³² Creta jáun², ñí¹ nio² juú² Buenos Puertos nio² can³² jmí²miih²¹, juú² nio² má²janh² juú² Lasea.

9 Hliá² jlánh¹ hliáu³ jmái¹ ca³lé³ bíh¹ jnoh¹, jáun² ca³lí³ háinh¹³ juí³² ñí¹ jmí²miih²¹, qui¹hliá² jmí¹ má²ca³nga² bíh¹ jmái¹ hi³ jlánh¹ má²hien²¹ tsá² *judíos, [jáun² má²má²janh² jmí¹ ñí¹cuóu³ bíh¹ jmí¹jáun²]. Hí³ jáun² Po¹ jmí¹ ca³híe³ cáun² jú¹ tson², hí³ ca³juáh³:

10 —Hnoh² tsá² quiúnh¹, jná¹³ jie³² hi³ jlánh¹ háinh¹³ juí³² ñí¹ tsáu¹³ dí² ní¹juáh³ hi³ cáun² lí¹ hue¹³. Já² tsa³hín³ bíh¹ mu² la³ má²quionh³ lio²¹ hi³ tioh³, hi³ hí¹ la³ tí³ hmóu³² yáh³ dí² tsa³héin³ lí¹³.

11 Tí³la³ tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³juáh³ jáun² Po¹, jē¹ tsá² cuá¹quian³² bíh¹ mu² ca³taunh³ tsú² ta²¹, jí³ jē¹ hnga² tsá² quioh²¹ bíh¹ mu². 12 Qui¹ tiá² jmí¹ chú²¹ yáh³ ñí¹ jmí¹ ca³quiú² tsú² mu² jáun², qui¹hliá² má² jmí¹ ñí²cuóu³ bíh¹ siáh³, jáun² míh¹ tiá² la³jín³² tsú² ca³lín¹³ hi³ cu³tsa³² tsa³táunh¹ tí³ chí¹ján³, la³ tí³ juú² Fenice, juú² hín¹³ hué³² Creta jáun², jáun² ñí¹ jáun² quiú¹³ tsú² mu² ní¹juáh³ hi³ lí¹³ tá¹la³ ngá¹³

jáun² jmí¹ ñí¹cuóu³. Ní¹juáh³ hi³ tionh² tsú² Fenice jáun² né³, jniá³ jmí²miih²¹ tí³ cuá² chu²¹ jí³ tí³ cuá² cáun¹ ní¹juáh³ hi³ dí¹jíe²³ tsú² tí³ ñí¹ tá²tsi²¹ hiú².

Ja³² jmí³chí³ tá¹la³ ná¹han³² tsú² jmí²miih²¹

13 Jmí¹ má²lí²jíe³ tsú² jáun² hi³ huán¹ bíh¹ la³ ja³² chí³ tí³ la³ quián³, jáun² ca³lín¹³ tsú² hi³ má²lí¹³ bíh¹ tsa³táunh¹ siáh³ juí³² tiáunh¹. Jáun² ca³huén² tsú² siáh³ quionh³ mu² pa²¹ jáun² hi³ ja³taunh²¹ juí³² tiáunh¹ tí³ juí³² can³² hué³² Creta jáun².

14 Jmí¹ má²cu³lé³ jáun², cu³tsa³² bíh¹ jmí¹ ja²¹ jmí³chí³ tiá³ cu³tí³, hi³ ca³jmú³ hian² tsí³ ñí¹con² mu², jmí³chí³ jáun² téh²³ tsú² “nordeste”.

15 Tí³ có³² bíh¹ ca³hliá³ chí³ mu² jáun², jáun² cáun² ngau³ la³ cun³ ja³² chí³ jáun² bíh¹ cú²jueh³² mu² jáun².

16 Jmí¹ ca³nga² jnoh¹ jáun² tí³ jo²¹ ñí¹ tiá² nga³ póh²³ chí³ quioh²¹ hué³² pih²¹ jmái² Cauda nio² chu³ jmái², jmí¹jáun² tion³ cu³tí¹³ bíh¹ ca³tiau¹³ jnoh¹ hi³ ca³táunh¹ mu² pih²¹ tí³ la³ ñéih³ quioh²¹ mu² pa²¹, mu² pih²¹ hi³ liaun³² tsú² hi³ jmí¹ chí¹cuounh³² jáun² mu² pa²¹.

17 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³tsáih³ tsú² hñe¹³ mu² pa²¹ jáun², qui¹ hi³ hnió³ tsú² lí³ pin³. Jmí¹jáun² ca³síó³ tsú² hmih³² pa²¹ can²³ chí³ hi³ jmí¹ he¹ chí³cuú², jáun² cáun² ngau³ ca³lá² la³ cun³ ja³² chí³ jáun² bíh¹ mu², qui¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² hi³ ní² lí¹ ca³hiéih³ mu² ñí¹ ná¹juí²¹ zá¹ lí¹ nio¹ hi³ téh²³ tsú² Sirte.

18 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² siáh³, la³ má²ja³² jáun² bíh¹ jmí³chí³ tiá³ lín³², jáun² cu³tsa³² ca³ma³liáu³² tsá² quionh³ tsá² cuá¹quian³² hi³ mu² hi³ cui²³ lio²¹; 19 hí¹ la³ tí³ hi³ quioh²¹ mu² hi³ ñí³quian²¹ hí¹tiá³ yáh³ ca³cuí³ tsá² hi³ siáh³ ñí¹ má²hni³² jmái¹ jáun². 20 Hliáun³ jmái¹ bíh¹ tiú²uú²

cá²jnia³ hiú², hi³ sa³jun³ chí¹jmái²¹ bíh¹ jniá³ siáh³ ta³ já¹niéi², hi³ jlánh¹ chí¹ñí¹ ja³² siáh³ jmí³chí³ jáun², jáun² tiú²uú² jmí¹ hai³² yáh³ jnoh¹ tsí³ hi³ liáu³.

21 Jmí¹ má²ngau³² hliáun³ jmái¹ hi³ tiú²uú² hin² ca³jmú³ má³², jáun² Po¹ ca³jmú³ zenh² ja¹ tsá² hi³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² tsá² quiúnh¹, jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ hi³ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³ cun³ já¹³ hi³ ca³juo³ jná¹³ jáun² hnoh², hi³ tiá² jmí¹ hniáuh²¹ hue¹³ dí² hué³² Creta, hi³ jáun² tiá² jmí¹ quieinh²¹ dí² la³ lá², sa³jun³ jmí¹ tsa³hín³ siáh³ hi³ quiú¹³ dí². 22 Jáun² ta³né³² juanh³² jná¹³, ma³hiún¹³ náh² honh², qui¹ hí¹ jan² yáh³ hnoh² tiá² jún³ uá¹jinh¹ ca³ja³hín³ mu² lá². 23 Qui¹ jmí¹ hua² hmái³ ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jéin³² jná¹³, tsá² lí²zen³ Dió³² Juóu³² jná¹³, Dió³² Tsá² ma³con²¹ jná¹³; 24 tsá² hi³ né³ lí²zéi³² jná¹³ la³ lá²: “Hnú² Po¹, ha³ lí² juenh³, qui¹ hniáuh³² bíh¹ cuá¹ma³jnia¹³ hnú² ta³ ñí¹ *tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ já¹ juú² Roma. Ja³b¹ líón³² Dió³² la³jín³² tsá² quiúnh¹ hnú² ní² ñí¹ hmú²¹, qui¹ cun³ñí¹ hi³ Dió³² já³² mí³ tsí³”. La³ ní² bíh¹ lí²zéi³² jná¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³². 25 Hi³ jáun² ma³hiún¹³ náh² honh², qui¹ cáun² bíh¹ nio² tsin³² jná¹³ hi³ tson² ma³tí³² Dió³² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ ní² tsá²cuú² tsá²ta³. 26 Tí³la³ cu³ jáun² ca³tí²¹ quieinh²¹ bíh¹ jnoh¹ hi³ tsa³hín³ mu² lá², hi³ tá¹tau¹ dí² cáun² hué³² nio² chu³ jmái².

27 Hua² hi³ ca³tsin¹³ jáun² quia³quiún³ jmái¹ tá¹la³ má²hí¹tsau³² jáun² mu² rá¹quí² rá¹ca³² hñu³ jmí²miih²¹ ñí¹ má²téh²³ tsú² jáun² Adriático, la³ cun³ chu³ nie² jáun² ca³lí³lieih²¹ tsá² quionh³ tsá² cuá¹quian³² hi³ mu² hi³

má²hí¹háí³² má²janh² ñí¹ má²lí³ hué³². 28 Jmí¹jáun² ca³chá³ tsú² héih³² quionh³ cáun² hñe¹³ má²lí³ re² ní¹juáh³ hín² cónh³ tí³ tí³ la³ ñe¹ jmái², jáun² jmí¹ tí³ quiú³ ñí³. Jmí¹ má²cu³lé³ jáun² ca³chá³ tsú² siáh³ héih³², jáun² quia³hñá³ ñí³ bíh¹ jéí³²í¹ tí³. 29 Jmí¹jáun² ca³juénh² tsú² qui¹ ní² lí¹ ca³hiéh³ mu² jáun² quín¹, jáun² ca³na³tsí³ tsú² hñe¹³ quiún³ mí¹ñí² cáh¹ lín²¹, hí³ ca³tóh³ tsú² tí³ ñeh² jmái² tí³ cu³hna²¹ mu². [Mí¹ñí² jáun² jniá³ la³jmí¹ jniá³ mí¹ñí² mí³juí¹³]. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³hiu³ ca³mí³ tsú² ñí¹con² Dio³² hí³ jniá³² tia³juí³². 30 Hí³ jáun² tsá² quionh³ hí³ tsá² cuá¹quian³² mu² jmí¹ má²hnió³ huén³² mu² jáun², jáun² ca³sió³ tsú² mu² pih²¹ hí³ liaun³² tsú² hí³ jmí¹ má²hu²¹ jáun² hñu³ mu²; ca³jmú³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ hí³ tóh³² tsú² sjáh³ mí¹ñí² cáh¹ jáun² tí³ mí³chí¹ mu².

31 Tí³la³ Po¹ la³juí³² ca³záih³ hliáu³ tsá² chín¹ la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ tiú²uú² tiáunh¹ tsá² ó³² mu² lá², jáun² tiú²uú² lí¹³ yáh³ liáun³ náh².

32 Jmí¹jáun² la³juí³² ca³quieh³ hliáu³ hñe¹³ hí³ jmí¹ tsi²¹ mu² pih²¹ jáun², jáun² ca³táh³ mu² pih²¹ hí³ ta³tsi²¹ ñí¹ jmái².

33 Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, ca³záih³ Po¹ la³jin³² tsá² hí³ hí³ chú³² cuh³ tsú² ca³lá² má³², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² tsá² quiún¹, já² quia³quiún³ jmái¹ máh³ má²tí³ hí³ chíh³² hnoh² ziu³ máh¹ jí³ hí³ tiá² má³² má²ca³quieih³ hnoh² siáh³. 34 Jáun² jná¹³ juanh³² hí³ chú³² cúh¹³ hnoh² ca³lá² má³², hniáuh³² bíh¹, qui¹ jáun² bíh¹ liáun³ hnoh². Qui¹ [hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ quiunh²¹ tsá² ñí¹ tiauh¹ dí² lá²,] hí¹

ca² máih³² yáh³ jñú² chí¹ dí² tiá² lí¹ tsa³háí³.

35 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² Po¹ ca³can³ cáun² hí³ siuh²¹, Dio³² tín² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ ta³ ñí¹ la³jin³² tsá² hí³, jáun² ca³háí³² hná¹ hí³ ca³cúh². 36 Jmí¹jáun² ca³joh¹³ siáh³ tsá² ná¹jie²³ hí³ pí³ hí³ ca³tia³ tsí³ cuh³. 37 La³ cun³ ñí¹ la³jái³² jnoh¹ jáun² jmí¹ tiéí³ jnoh¹ tun³ nio² hña³láun³ tsi²¹ hñaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quia³jñeí³ tsáu². 38 Jmí¹ má²lí²cuh³ tsú² jáun² la³ cun³ hí³ ñí¹cuh³ né³, ca³huéh³ tsú² la³ji³² cuú²mih²¹ hí³ jmí¹ tioh³ hñu³ mu² hí³ ca³súh³ tí³ hñu³ jmí²mih²¹, qui¹hliá² ca³h³hnió³ tsú² hí³ son¹³ ca³lá² héí² mu² jáun².

Tsúnh² juoh¹ mí¹ siún¹ nio² bíh¹ mu² pa²¹

39 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun², tiá² jmí¹ lí²cuoh² yáh³ tsá² ná¹quian³² hí³ mu² hué³² ñí¹ má²ca³chá³táunh¹ dí² jáun², tí³la³ jmí¹ ca³jie³ tsú² hí³ la³ zia³² cáun² ñí¹ rá¹hu²¹ ca³lá² jmí²mih²¹ hué³² jáun², ñí¹ zia³² ñí¹ rá¹jáun²³ záí¹ ñí¹ quiéin² can³² jmái², jáun² ca³lín¹³ tsú² hí³ jmu³ pí³, neh²¹ ní¹juáh³ tioh²¹ hí³ tsa³tinh¹ quionh³ mu² pa²¹ jáun² la³ tí³ jáun². 40 Jáun² cu³tsa³² cáun² ca³quieh³ bíh¹ tsú² hñe¹³ hí³ jmí¹ ná¹tsi²¹ jáun² mí¹ñí² cáh¹ hí³ ca³tóh³ tsú² jáun² tí³ ñeh² jmí²mih²¹ jmí¹ hua² jáun². Ja³bí¹ la³ cun³ jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² hñe¹³ hí³ jmí¹ hñe² jo²¹hmá² mih¹ hí³ hu²¹ chu³ jmái² hí³ cónh³² tsú² ní¹juáh³ hín² tíh³ hnió³ tsú² tsó³² mu². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³háí³² tsú² sjáh³ chí³cuú² hmih³² pa²¹ hí³ can²³ jáun² chí³ tí³ mí³chí¹ mu², jmí¹jáun² ngau³ mu² jáun² tí³ juí³² ñí¹ rá¹jáun²³ jáun² záí¹ quiéin². 41 Tí³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² mu² ñí¹ cuú² máí²³ jmái² né³, tí³ có³² bíh¹ ngau³ mu² hí³ ca³hiéh³

chí¹ ñí¹ la³ má²ná¹juí²¹ záí¹. Ja¹ záí¹ jáun² bíh¹ ca³ta³chí¹quéh²³ chí¹ mu² jáun², hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiú²uú² lí³ jéh³. Jmí¹jáun² ca³lí³liau³ hí³ tsúnh² tí³ cu³hna²¹ mu² quí¹hliá² jlánh¹ tiá³ ja³² ma³ quin³² ma³ cu³ tsín¹ jmí²mih²¹.

⁴² Jmí¹jáun² jmí¹ hnió³ hliáu³ jngih³ la³jín³² tsá² tson³, hí³ jáun² tiá² liaún³ tsú² hí³ ra³tsí³² jmái². ⁴³ Tí³la³ hliáu³ tsá² chin¹ hí³ né³ ca³lí³hnió³ líón³² Po¹, jáun² tiá² jáí¹³ ca³cué³ yáh³ tsú² hí³ jngih³ tsá² quionh³ tsú² tsá² tson³. Tí³ héih³² ca³jmú³ bíh¹ tsú² hí³ ní¹juáh³ tsá² tin² ca³ jmái², tsá² hí³ tín² tónh³² jmái² la³ñí¹ hí³ tnh³² tí³ ñí¹ quiéin²; ⁴⁴ tí³la³ ñí¹ tsá² cá²tsáun¹ jáun² né³, quionh³ jo²¹hmá² bíh¹ já¹taunh²¹, ho³lá²dá² quionh³ juoh¹ hmá² hí³ jmí¹ lí³ mu². La³ jáun² bíh¹ lí³ hí³ ca³liáu³ jnoh¹ la³jái³² hí³ ca³cháu³² ñí¹ quiéin².

28

Zia³² hí³ quiunh³² Po¹ hué³² Malta nio² chu³ jmái²

¹ Jmí¹ má²ca³liáu³ jnoh¹ jáun² la³jái³², jmí¹jáun² ca³lí³ né¹ jnoh¹ hí³ Malta bíh¹ la³ jmái² hué³² pih²¹ nio² jáun² chu³ jmái². ² Tsá² hué³² jáun² jlánh¹ ca³ma³hniau³ jnoh¹, hí³ jáun² ca³tó³ tsú² cáun² sí² pa²¹ quí¹hliá² jlánh¹ jmí³ hí³ jáun² cuóu³ lín³² bíh¹; jáun² ca³te³ tsú² jnoh¹ la³jái³² tí³ ñí¹ nio¹ sí² hí³ choh²¹ jnoh¹. ³ Jáun² Po¹ ca³jieh³ cá² tsu²¹ cuo¹ hí³ ca³tóh³ sí²; tá¹la³ jmí¹ dí¹toh² tsú² sí² cuo¹ jáun² né³, cua³han³ jan² jáh³ hláinh¹ jmí¹ cá¹chéi²¹, hí³ jáun² ca³ca³ cuo² Po¹. ⁴ Jmí¹ ca³jíe³ tsá² hué³² jáun² hí³ chin¹ jáh³ hláinh¹ cuo² Po¹, jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ hmóu³² hí³ ca³juáh³.

—Cu³tí³ jan² tsá² la³ jngih² tsáu² bíh¹ ní³², hí³ jáun² ta³né³² má²ca³hinh³² tsú² tsáu¹³ hí³

má²lí²jmú³ dió³² [Dike] juo¹³ jnoh¹, tsá² rá²tsí³² héih³², uá¹jinh¹ jmí¹ má²ca³liáu³ tsú² ñí¹con² jmí²mih²¹.

⁵ Tí³la³ Po¹ má¹ná¹, cáun² ca³pí³ ñí¹ sí² bíh¹ cuo², jáun² ca³tánh³ jáh³ hí³ ja¹ sí², hí¹ cáun² tiá² hí³ ca³quiúnh³² yáh³ tsú². ⁶ Jáun² la³jín³² tsá² hí³ cáun² jmí¹ má²ná¹jan³² hí³ dáun¹³ Po¹, ho³ hí³ né³bí¹ quinh³ hí³ jún³. Jmí¹ má²cu³lé³ ná¹jan³² tsú² jáun² né³, ca³jíe³ hí³ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ ca³jéinh³² Po¹, jmí¹jáun² ca³jenh³ tsú² siáh³ jmí¹ tsí³ hí³ ca³juónh³ hí³ dió³² bí¹ néh¹ Po¹.

⁷ Má²janh² ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá² jmái² Publio, tsá² ho² ta²¹ hué³² pih²¹ jáun². Tsá² hí³ jlánh¹ re² tin² ca³he³ jnoh¹ hí³ ca³taunh² tsú² jnoh¹ ho¹ñí¹ tá¹la³ ca³tau¹³ jnoh¹ jáun² hni³² jmái¹ hñú¹³ tsú². ⁸ Jmái¹ jáun² jmí¹ rá²tsáun¹ jméi² Publio hí³, hí³ jmí¹ lí²³ chéin³ cú²hiú² cú²cuóh³², jí³ hí³ táí³² siáh³ jmí². Jáun² Po¹ ca³ñí¹jien¹³ tsá² tsáun¹ hí³ ñí¹ rón²¹, jáun² ca³liéinh³² Dió³². Jmí¹jáun² ca³ra³tsí³² tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² tsáun¹ hí³ hí³ ca³jmah³ dí². ⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² la³ jáun² cua³taunh²¹ siáh³ la³jín³² tsá² ná¹tsáun¹ hué³² pih²¹ jáun²; ja³bí¹ lan³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³. ¹⁰ Jmí¹jáun² jlánh¹ hliáu³ hí³ lí¹ ca³cué³ tsú² jnoh¹. Hí³ jmí¹ tí³ ñí¹ hue¹³ jnoh¹ hí³ má²tau²¹ jnoh¹ siáh³ cáun² mu² pa²¹ né³, tsá² hí³ lí¹ ca³cué³ siáh³ la³jí³² la³ cun³ hí³ lí³ hniáu³² quiú¹³ jnoh¹ hú¹ juí³².

Má²chau²¹ Po¹ já¹ juú² Roma

¹¹ Jmí¹ ca³táih¹³ jáun² hni³² zih² hí³ tiauh² jnoh¹ hué³² pih²¹ nio² jáun² chu³ jmái², jáun² ca³tau²¹ jnoh¹ cáun² mu² pa²¹ hí³ la³ ca³quiú² tsú² hué³² pih²¹ jáun² tá¹la³ ca³nga² jáun² jmí¹ ñí¹cuóu³. Mu² jáun² ja³ tí³ juú² Alejandría; tí³

mi³chí¹ mu² jáun² né³ jmá¹ tá²láiⁿ¹
 gon³ dió³² juo¹³ tsá² hí³, dió³²
 hí³ jmá¹ Cástor jí³ Pólux. ¹² Hi³
 ca³hué² jnoh¹ hué² pih²¹ jáun² né³
 ca³cháu³² jnoh¹ juú² Siracusa nio²
 can³² jmá¹ miih²¹. Ní¹ jáun² ca³tau^h¹³
 jnoh¹ hni³² jmá¹. ¹³ Jmá¹ jáun²
 ca³hué² jnoh¹ siáh³ hí³ [ngau³
 jnoh¹ juí³² có³² hué² Silicia,] jáun²
 ca³cháu³² jnoh¹ juú² Regio [hín¹³
 hué³² Italia]. Jmá¹ cá¹jniá²¹ jáun²
 siáh³ ja³ chí³ tí³ la³ quián³, hí³
 jáun² ca³hué² jnoh¹ juú² Regio
 jáun², jáun² jmá¹ cá¹jniá²¹ jáun²
 ca³cháu³² jnoh¹ juú² Puteoli [hín¹³
 siáh³ hué³² Italia jáun²]. ¹⁴ Ní¹
 jáun² ca³jenh² jnoh¹ ma³ jan² tsá²
 reh² dí², jáun² tsá² hí³ ca³juá³ jnoh¹
 hñú¹³ hí³ ca³chau³ tsú² jnoh¹ quiau³
 jmá¹. Jmá¹ lí²¹ jáun² né³, juí³²
 ta³ bíh¹ jnoh¹ jéi³² ngau³ la³ tí³
 juú² Roma. ¹⁵ Jmá¹ ca³lí³ ní³² tsá²
 reh² zian² juú² Roma hí³ hí¹tsáu²³
 jnoh¹, jáun² ca³ñí¹jaun¹³ tsú² jnoh¹
 hú¹ juí³². Jmá¹ jáun² ca³jenh² jnoh¹
 tsú² ní¹ lí³ hmah²¹ pa²¹ téh²³ tsú²
 “Hmah²¹ quioh²¹ hla¹ Apio”, jáun²
 cá² tsáun¹ siáh³ ca³jenh² jnoh¹ juú²
 Tres Tabernas. Jmá¹ ca³jen³² jáun²
 Po¹ tsá² hí³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹
 Dió³², hí³ ca³níau³ siáh³ tiá³ tsí³.
¹⁶ Jmá¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ jáun² já¹ juú²
 Roma né³, [jáun² hliáu³ tsá² chín¹
 hí³ ca³jenh³ tsá² tson³ jmá¹ jan² hí³
 ní¹con² tsá² chín¹ jmu² hua³hí¹³ tsá²
 tson³, tí³la³] Po¹ ca³híauh³ já¹³ hí³
 cánh³ cuá³² bíh¹ la³ má²quionh³ jan²
 hliáu³ hí³ jmoh³ hua³hí¹³.

Po¹ hleh³² já¹³ quioh²¹ Dió³² já¹
 juú² Roma

¹⁷ Ní¹ má²tí³² hni³² jmá¹ hí³
 tiauh² jnoh¹ Roma ca³teh³ Po¹ tsá²
 *judíos tsá² ná¹ñí¹ tionh² já¹ juú²
 jáun², hí³ ja³táunh¹ tsú² ní¹ cuá³
 dí². Jmá¹ ca³ngih³² jáun² tsá² hí³ né³
 ca³juáh³ Po¹ la³ lá²:

—Hnoh² tsá²cáu³, uá¹jinh¹ tiá² hí³
 hlaih³ ca³jmú³² jná¹³ ní¹con² tsá²
 judíos tsá²co¹ dí², sa³jun³ ca³tí²¹ la³
 cun³ hí³ ná¹ngí²³ dí², ta³ hí³ ca³quiú²
 jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²,
 tí³la³ cun³ jáun² ca³ma³tsau¹³ bíh¹
 tsú² jná¹³ já¹ juú² Jerusalén hí³
 ca³jenh³ tsú² jná¹³ ní¹con² tsá² *ro-
 manos. ¹⁸ Hi³ jáun² jmá¹ ca³can³ tsá²
 romanos jú¹ tson² quion²¹ jná¹³,
 jmá¹ hnió³ bíh¹ tsú² liáu³², qui¹ hí¹
 cáun² yáh³ tso³ tiá² lin¹ tsoh³ tsú²
 quion²¹ jná¹³ hí³ juáh¹³ hí³ ca³tín¹
 jná¹³ jún³. ¹⁹ Tí³la³ tsá² judíos né³
 tiá² ca³lí³ híun² yáh³ tsí³ la³ jáun²,
 hí³ jáun² ca³lí³ hniáuh³² mí¹³ jná¹³
 huen² hí³ já¹ma³ré¹³ ta³ ní¹ *tsá²
 cuá¹lín³ mi³chí¹ hué³² lá², tí³la³
 jun³juáh¹³ hí³ já¹chá³ tsáu¹³ tsá²cáu³
 yáh³ jná¹³ má¹ná¹. ²⁰ Ca³tí²¹ já¹³
 ní² bí¹ lí²té³ jná¹³ hnoh² né³² hí³
 ñá¹táunh¹ náh² ní¹ lá² hí³ juoh²¹ dí².
 Hí³ jáun² né³, cun³ñí¹ hí³ ca³tí²¹ hí³
 qui³ ná¹he² ná¹jan³² dí² jáun², jnoh¹
 tsá² *Israel, cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹
 cuá¹chin¹ jná¹³ cá²den¹ná¹ lá².

²¹ Jmá¹ jáun² ca³juáh³ tsá² hí³:

—Hí¹ cáun² yáh³ sí² quioh²¹ tsá²
 hín¹³ tí³ Judea tiá² má²ca³héi¹³
 jnoh¹ hí³ ca³tín¹ hnú², sa³jun³
 tsá² judíos ja³taunh²¹ ní¹ jáun²
 má²ca³hléh³ hlaih³ hí³ ca³tín¹ hnú².
²² Hnú² bíh¹ jnoh¹ ná¹³ la³ cun³
 hí³ lín²³ hnú², qui¹ má²né¹ jnoh¹ hí³
 jlánh¹ hlaih³ hleh³² míh¹ tiá² la³ jín³²
 tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ hí³
 ca³tín¹ tsá² cu³ níó³ hmai²¹ hí³.

²³ Jáun² hmóu³² tsá² hí³ ca³tón³
 jmá¹ lín³ ja³jen³ siáh³ Po¹. Jmá¹
 ca³tsin¹³ jáun² jmá¹ hí³ ca³tón³ tsú²
 né³, ca³ngih³² juóun³² lín³² ní¹ cuá³
 jáun² Po¹. Jmá¹ jáun² ca³hléh³ Po¹
 ca³la³ hlu³ jmá¹ ca³la³ ní¹ ca³hláu³,
 hí³ ca³hléh³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³²
 hniáuh³² tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³².
 Hí³ ca³ma³tson² tsú² já¹³ hí³ ca³tín¹
 Jesús ní¹con² tsá² hí³ cun³quionh³

jái¹³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹
 Moisés, ji³ jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí²
 quioh²¹ tsá² ca³lin³ *ti³² jē¹ Dió³²
 ní² siáh³. ²⁴ Jmí¹jáun² zian² tsá²
 ca³taunh³ ta²¹, ja³bí¹ la³ jáun² zian²
 siáh³ tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³. ²⁵ Jáun²
 cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³li³ cáun² yáh³
 jái¹³, jáun² cu³tsa³² ca³huén² bíh¹
 tsú² cú²jueh³² jmí¹ ca³nái³² siáh³
 cáun² jái¹³ hi³ ca³juáh³ Po¹ la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ ca³cué³
 Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá²haun³²
 dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² cun³quionh³ hla¹
 Isaías tí³² jē¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³
 jáun² la³ lá²:

²⁶ Cua³², cuá²zéih³ tsá² ó³² jái¹³ lá²:
 Cu³tí³ náih¹³ bíh¹ hnoh² la³
 má²naih³² jáun²,
 tí³la³ tiá² ngi¹³ yáh³ náh²;
 hi³ cu³tí³ hú¹tá¹ jieh²¹ náh² siáh³ la³
 má²jieh³² jáun²,
 tí³la³ tiá² lí³tsin² yáh³ náh² la³ cun³
 hi³ jieh²¹ jáun².

²⁷ Cún¹ tio¹ bíh¹ má²cá²jéinh³² tsí³
 tsá² zian² hué³² lá²,
 quí¹ tiá² hnió³ yáh³ tsú² há¹ ngi¹³.
 La³jmí¹ jmu² tsá² tiá² cuá¹ tsi²¹ bíh¹
 jmu² tsú²,
 quí¹ hi³ tiá² hnió³ tsú² né³.
 Jni³² bíh¹ tsú² ñí¹,
 quí¹ hi³ tiá² hnió³ tsú² jie³;
 quí¹ la³ jáun² jmí¹ lí¹³ tí³ jéinh³² tsú²
 jmí¹ tsí³ ñí¹con² jná¹³,
 hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ lion¹ jná¹³.

²⁸ Hi³ jáun² cuí¹ lí³ ñíh¹³ hnoh² hi³
 jái¹³ ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² jmu²
 Dió³² hi³ liáun²³ tsáú² má²ca³zen³
 Dió³² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ bíh¹
 cú²jueh³², quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tí³ re²
 ne³.

²⁹ [Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Po¹ la³
 ní² né³, ja³tanh²¹ tsá² judíos hi³ hi³
 hí¹juónh²³ cú²zúnh² tiáunh¹.]

³⁰ Jáun² Po¹ né³ ca³cuá³ tun³ mü²
 tán¹ hñú³ ná¹hmáh¹ jáun² quioh²¹;
 hi³ ñí¹ jáun² né³ jmí¹ hen² tsú²
 la³jín³² tsá² jmí¹ tsá²jie³. ³¹ Jáun²

ca³hléh³ tsú² jái¹³ ca³ti²¹ ha³ lánh³
 rón³² lí¹³ tónh³² tsáú² jo³cuo² Dió³²,
 ca³la³ hí¹ cú¹píh²¹ tiá² cú² tiá²
 juénh²; hi³ ca³ma³tin² tsú² siáh³
 tsáú² hi³ ca³tin¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí²,
 Tsá² lín³ Cristo. Hí¹ jan² tiá² hin²
 ca³qui³ ca³jna³ yáh³ hi³ jáun². [Cu³
 ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Romanos

Sí² hi³ ca³zen³ Po¹ ñí¹con² tsá²
má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Roma

1 Jná¹³ Po¹ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá², tsá² lín³ jná¹³ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo. Dió³² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín¹³ ná¹ jan² *ti³² tsá² quian³² jē¹ tsú², hi³ cuá¹chan¹ jná¹³ hi³ ngái¹ ná¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ca³ti²¹ he³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³ tsáu²; 2 la³ cun³ lí³ jáun² jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² ca³la³ cun³ jmí¹tin² lín³² cun³quionh³ hla¹ tsá² jmí¹ ná¹lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³², jái¹³ hi³ má²rá¹lí³ jáun² ñí¹ Sí² yeh³ yáh³. 3 Jái¹³ jáun² ca³tin¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² lín³ Jon² Dió³². Tsá² hí³ lín³ jan² jón²zh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ ca³ti²¹ hi³ ca³li³zian² tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá². 4 Ti³²la³ jmí¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun² ja¹ hla¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chi³ Chun¹ má¹ná¹, ca³li³ lín¹ bíh¹ hi³ lín³ tsú² Tsá² cú² juenh² Jon² Dió³². 5 Tsá² hí³ bíh¹ ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² jnoh¹, ji³ hi³ ca³cué³ tsú² siáh³ jái¹³ hi³ ná¹lá³ jnoh¹ ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³², hi³ jáun² tá¹ cáun² hngá¹ máh³ lí¹³ lí³ quien² Jesús cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² chá³² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú², tsá² taunh¹³ tsú² ta²¹. 6 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tiáunh¹ ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, tsá² má²ca³te³ hí³ Dió³² hi³ lín¹³ tsá² joh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.

7 Hi³ jáun² cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² ca³tin¹ hnoh², tsá² tionh² náh² já¹ juú² Roma ní², tsá² hniau³ náh² Dió³². Hí³ bíh¹ Tsá² ca³te³ hnoh² hi³ lín¹³ náh² tsá² joh¹ tsú². Hí³ jáun² né³, cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² ji³ Jesucristo

Ti³² Juo¹³ dí² hi³ lí¹³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

Po¹ hnió³ tsó³² já¹ juú² Roma

8 La³ñí¹ la³ján³ cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² ca³tin¹ ji³lin² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, quí¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ má²ná¹cha³² tsáu² hi³ hnoh² jlánh¹ re² nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³² 9 Dió³² hí³ bíh¹ lín³ Tsá² nau³² jái¹³ hi³ tson² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsú² jmái¹ ca³la³ jí³² ca³tin¹ hnoh², quí¹ qui³ cónh³ la³jonh³ jmí¹ tsin³² bíh¹ jná¹³ má²ti²¹ ñí¹con² Dió³², hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ Jon² tsú². 10 Hi³ hiú² mí²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² Dió³² ní¹juáh³ zia³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ ñe¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², ní¹juáh³ hi³ hnió³ Dió³². 11 Quí¹ jlánh¹ hniá¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh² hi³ ñí¹ma³hau¹ ná¹ hnoh² lí³ua³ cáun² hi³ hniáuh³² ca³ti²¹ hi³ zian² náh² quiúnh¹ Dió³², jáun² ti³ lí³mí¹ tiá³ niau²¹ honh² náh²; 12 ho³ hi³ cue¹³ dí² pí³ tsá²ján² tsá²ján² yáh³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cá²re².

13 Hnoh² reh², hnó³² jná¹³ hi³ lí³ ñíh¹³ hnoh² hi³ hliáun³ jéin³² má²ca³li³hnó³² jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², tí³la³ la³ tí³ ta³ne³² tiá² má²ca³li³ yáh³. Má²ca³li³hnó³² lín³² bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² lí¹³ zian² siáh³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² já¹ juú² ní² quián¹³ hnoh², la³jmí¹ má²ca³li³zian² ja¹ *tsá² cá²jo²¹ ñí¹ hliáun³ ñí¹ siáh³ siáh³. 14 Jná¹³ ca³tin¹ hléh¹³ ñí¹con² ca³la³ jí³lin² tsáu² cuí¹ hin² mí³ tsánh², uá¹ hi³ tsá² tin² hléh³² jú¹ma² *griego la³ qui³ tá² dí², ho³lá²dá² tsá² hleh³² jú¹ma² siáh³, uá¹ hi³ tsá² má²ca³hia³ ca³táunh³ lín³² ho³lá²dá² tsá² tiá² hi³ ñí³². 15 Hi³ jáun² jlánh¹ dí¹quian¹ jná¹³ hi³ hléh¹³ ná¹ jú¹ chú³² ñí¹con² hnoh², tsá² zian² náh² já¹ juú² Roma ní².

Pi³ hi³ quian³² jú¹ chú³²

16 Tiá² lí² heh¹ yáh³ jná¹³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², qui¹ jái¹³ jáun² quian³² pi³ quioh²¹ Dió³² hi³ lí¹³ liáun³ ca³la³ jín³² tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹ con² Cristo, la³ ñí¹ la³ ján³ tsá² *judíos tín², hi³ ja³ bí¹ tsá² cá² jo²¹ ní² siáh³. 17 Jú¹ chú³² ní² hie³² jú¹ tson² hi³ Dió³² he² dí² la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³ti³ ní¹ juáh³ hi³ má² nio² cáun² tsí³ dí², qui¹ jí³² la³ hi³ taunh³² jáun² ta²¹ bíh¹ tsú² lí³ quien²; la³ cun³ hi³ rá¹ juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: “Ní¹ juáh³ tsá² má² chun¹ ñí¹ con² Dió³² cun³ ñí¹ hi³ nio² cáun² tsí³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian²”.

Tso³ quioh²¹ la³ jín³² tsá² mi³ cuóun²

18 Qui¹ má² jnia³² bíh¹ Dió³² hi³ hú¹ tá¹ míh²³ lín³² tsí³ ca³ti²¹ la³ jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmu² tsáu², jí³ la³ jí³² hi³ tiá² tí³² tsí³ dí² hi³ jmu² tsáu² ní² siáh³, la³ cun³ tsá² tiá² jái¹³ cue³² hi³ lí³ ñí³² tsáu² jú¹ tson² cun³ quionh³ hi³ hlah³ hi³ jmu² tsú² jáun². 19 Qui¹ ñí³² re² lín³² bíh¹ tsá² hí³ hi³ he³ lí¹³ lí³ ñí³² tsáu² hí³ ca³ tin¹ Dió³², qui¹ tí³¹ la³ hnga² yáh³ Dió³² má² ca³ ma³ jnia³² hi³ jáun². 20 Qui¹ la³ cun³ jmí¹ ca³ jmú³ jáun² Dió³² tá¹ cáun² hngá¹ máh³, má² lín¹ bíh¹ pí³ hi³ tiá² jniá³ quioh²¹ tsú² cun³ quionh³ la³ jí³² hi³ ca³ jmú³ tsú² jáun². Má² ca³ lí³ lín¹ bíh¹ re² lín³² hi³ hí³ bíh¹ dí² Dió³² Tsá² cú² juenh² cun³ jmí¹ hi³ nio². Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² zia³² lánh³ rón³² lí¹³ ma³ zian³² tsú²; 21 qui¹ uá¹ jinh¹ cuóun³² tsú² Dió³², cun³ jáun² tiá² má² ca³ ma³ quien² bíh¹ tsú² Dió³² la³ cun³ jmí¹ ca³ ti²¹, sa³ jun³ má² ca³ cué³ bíh¹ tsú² tiá¹ hmah¹ ñí¹ con² Dió³². Cha³ jmí¹ jmu³ tsú² la³ jáun², cá² ñí¹ lí¹ ná¹ cháunh²³ tsí³ jmáh³ la³ hi³ tiá² lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ bíh¹ tsú², hi³ jáun² cu³ tsa³² má² cá² jí³² bíh¹

cú² jueh³² jmí¹ tsí³ tsú² qui¹ cun³ ñí¹ hi³ tiá² ñí¹ hnauh² yáh³ tsú² jú¹ tson². 22 Uá¹ jinh¹ juáh³ tsú² hi³ quia³ lín³ jmí¹ tsí³, tí³ la³ tsá² cú¹ juón¹ bíh¹ má² ca³ ta³ ná¹ lín³ tsú²; 23 qui¹ má² ca³ za³ bíh¹ tsú² jái¹³ ca³ ti²¹ ha³ lánh³ rón³² má¹ quien¹³ dí² Dió³², Tsá² tiá² jmái¹ tón²¹ hi³ jún³; jáun² cu³ tsa³² dió³² tsá² lán¹ tsá² jniá³ la³ jmí¹ jniá³ tsá² mi³ cuóun² tsá² chau³² jmái¹ jún²³ bíh¹ cú² jueh³² má² má² quien² tsú², la³ má² quionh³ ja³ lán¹ jáh³ tsí²¹ pí¹³, jáh³ hláinh¹, jí³ jáh³ quiún³ cuá² ta³ ní² siáh³.

24 Hi³ jáun² bíh¹ tí³ có³² má² ca³ chau³ cú² jueh³² Dió³² quioh²¹ tsú², hi³ jáun² cu¹ cha³ jmu³ cha³ cháú³ la³ jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ dí¹ quiaunh²¹ tsí³, hi³ jáun² ca³ la³ uá¹ tiá² heh³ bíh¹ tsú² má² ná¹ jmu² tso³ quionh³ tsá² ján² tsá² ján². 25 Qui¹ hliá² jú¹ tí¹ jái² bíh¹ taunh³² tsú² ta²¹ cha³ jmí¹ tónh²¹ tsú² ta²¹ jú¹ tson² hi³ ca³ tin¹ Dió³², hi³ jáun² dá² hi³ ca³ jmú³ jáun² bíh¹ Dió³² má² ca³ ma³ quien² tsú² jí³ hi³ má² ca³ ma³ tsu³ ma³ jónh³² tsú² cha³ jmí¹ ma³ quien² tsú² hnga² Dió³² Tsá² ca³ jmú³ hí³ ca³ la³ jí³ lí³², Tsá² jmí¹ ca³ tin¹ hi³ hi³ ma³ tsu³ ma³ jónh³² tsú² cun³ jmí¹ hi³ nio². Tson² bíh¹ cu³ tí³.

26 Hi³ jáun² bíh¹ má² ca³ chau³ Dió³² cú² jueh³² tí³ có³², hi³ jáun² cu¹ lí³ hniá¹ tsú² jmu³ la³ jí³² hi³ hlah³ ca³ la³ uá¹ tiá² heh³; hi³ hí¹ ca³ la³ tí³ tsá² mi³ yáh³ lí¹ má² ná¹ jmú² ná¹ tsau³² má² tún² hmóu³², cáun² hi³ tí³² jmí¹ ca³ ti²¹. 27 Hi³ ja³ bí¹ la³ jáun² siáh³ tsá² ñuh², tí³ có³² bíh¹ má² ca³ chá³ tsú² hi³ cuóun¹ quionh³ tsá² mi³, hi³ jáun² má² tún² hmóu³² bíh¹ tsú² lí¹ má² ná¹ jmú² ná¹ tsau³². Hi³ jáun² cun³ ñí¹ hi³ ja¹ má² tún² hmóu³² tsá² ñuh² bíh¹ má² ná¹ jmú² tso³ ca³ la³ uá¹ tiá² heh³, cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³ ti²¹ jmu³ tsú², hi³ jáun²

má²ná¹má²tso² tsú² tsi³ cun³ quionh³
ngú³ quioh²¹ hmóu³².

28 Cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² zian²
tsú² hi³ ca³tin¹ Dió³², jáun² Dió³²
má²ca³chau³ ti³ có³², hi³ jáun² ti³
ta²¹ cu³tsa³² cui¹ cháunh¹³ cú²jueh³²
chí¹ tsú² hi³ tiá² ca³ti²¹, hi³ jáun²
cu³tsa³² cui¹ jmu¹ cú²jueh³² hi³ tiá²
jmí¹ ca³ti²¹ jmu³. 29 Tsá² la³ hí³
ná¹cónh²¹ hñu³ tsi³ la³jáh³ dú¹ ñí¹
hi³ hláh³ hi³ hó³², tsá² jmu² juón¹,
[tsá² cáun² jmu² hi³ tiá² jmí¹ ca³ti²¹
jmu³,] tsá² lí¹ dí¹quiaunh²¹ tsi³ hi³
hlá² hi³ ní², hi³ hniá¹ siáh³ jmu³
hi³ hlah³. Tsá² la³ hí³ ná¹cónh²¹ tsi³
hi³ uóu³² tsi³, tsá² jngih² tsáu², tsá²
hnió³ hnié², tsá² tí¹ jáin², tsá² lí¹
hiá² lí¹ jlín²³ tsáu², tsá² ziu² hien²
tsáu². 30 Tsá² la³ hí³ cau³² jái¹³, hi³
ca³la³ hi³ hon² bíh¹ tsú² Dió³², tsá²
hí¹ jan² tiá² hin² hún¹ ta²¹, tsá² jmu²
quien² hmóu³², hi³ lí¹ jmu² siáh³
tonh². Tsá² la³ hí³ cáun² lí¹ hnauh²
chí¹ hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jmu³ hi³
hlah³, tsá² tiá² nieh³ ñí¹con² jmeí²
mí¹ziú¹³, 31 tsá² tiá² jái¹³ ngí²³, tsá²
tiá² má²ti³² jē¹. Tsá² la³ hí³ tiá²
hin² hnió³, [tsá² tiá² jmu² juenh²
tsí³,] hi³ tiá² mií³ ja³² tsí³ ní² siáh³.
32 Hi³ uá¹jinh¹ re² lín³² bíh¹ lieih²¹
tsí³ tsú² hi³ Dió³² má²ca³jmú³ héih³²
hi³ tsá² jmu² hi³ la³ ní² ca³tin¹ jún³,
ti³la³ cun³ jáun² ná¹jmu² bíh¹ tsú² la³
má²jmu² jáun², hi³ ca³la³ hi³ ti³² lín³²
tsí³ tsú² ní¹juáh³ tsá² siánh³ siáh³
jmu² la³ jáun².

2

Dió³² rá²tsi³² héih³² la³ cun³ lí³ jú¹
tson²

1 Jáun² né³, hnú² tsá² chú¹ ñih²¹
nú² tsá² siánh³, ha³ tiá² lí¹³ yáh³
hi³ lí¹ má¹zian¹³ hnú² huen², cui¹
hin² mi³ tsánh² hnú². Quí¹ ní¹
má¹ca³chú¹ ca³ñih²¹ nú² tsá² siánh³,
la³ jáun² má²ra³tsin³² nú² siáh³
héih³² huen² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³

jmu³² hnú² siáh³ cá²ren² la³jmí¹
jmu² tsá² hí³. 2 Ti³la³ né¹ dí²
hi³ Dió³² rá²tsi³² héih³² la³ cun³
rón³² lí³ jú¹ tson² bíh¹, ní¹juáh³ ní¹
má¹ca³ra³tsin² tsú² héih³² tsá² jmu²
la³ ní². 3 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³chú¹
ca³ñih²¹ hnú² tsá² jmu² la³ ní², ¿hí¹
lín²³ hnú² hi³ cáun² lí¹ ngá¹³ hi³
tiá² tá¹tsin¹ nú² héih³² la³ cun³ hi³
ca³tin¹ nú² ní¹juáh³ hnú² bíh¹ tsá²
jmu³² siáh³ la³ jáun²? 4 ¿Ho³ lín²³
hnú² hi³ tiá² lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hi³
jmu² Dió³² juenh² tsi³, hi³ jlánh¹
ja³² lín³² mií³ tsi³ tsú² siáh³? ¿Tiá¹
ca³lí³ lín¹ nú² dúh¹ hi³ ja³² mií³ tsi³
tsú² cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ za¹³
jmí¹ honh² hnú² bíh¹? 5 Hnú² bíh¹
jan² tsá² huáh² chinh³², cun³ tiá²
má²ca³zah¹ la³ jáun² bíh¹ hnú² jmí¹
honh². Hi³ jáun² cáun² ta²¹ jmu³²
hnú² hi³ ti³ lí³ml¹ míh³ tsi³ Dió³²
ñí¹con² nú² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹
hi³ lí³jnia² héih³², jmái¹ hi³ ra³tsi³²
Dió³² héih³² la³ cun³ ca³ti²¹ ñí¹con²
ca³la³ jín³² tsáu². 6 Quí¹ hi³ bíh¹
ma³hmah¹ ñí¹con² ma³ quin³² ma³
jan³² tsáu² la³ cun³ rón³² lí³ tá¹³ tsú².
7 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² cueh³² tsi³ hi³
jmu² jmáh³la³ hi³ chu²¹ cun³ñí¹ hi³
hnió³ hau³ cáun² jái¹³ quien² hi³
cue³² Dió³², jí³ hi³ hnió³ tá¹ zanh¹
re² ñí¹con² Dió³², hi³ hnió³ siáh³
hi³ lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio², jáun²
tsá² la³ hi³ bíh¹ hiáuh³ jái¹³ hi³ lí¹³
zian² quionh³ Dió³². 8 Ti³la³ Dió³²
ma³tson¹³ ca³la³ má²míh²³ tsi³ bíh¹
tsá² hniá¹ hi³ niau²¹ re² tsi³ hnga²,
tsá² hnió³ ma³ti³² jmáh³la³ hi³ hlah³
cha³ jmí¹ lí³ hniá¹ tsú² hi³ ne³ jú¹
tson². 9 Tsá² jmu² hí³ la³ji³² hi³
hlah³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ ma³tso²
lín³² tsú² tsi³, hi³ ho³ hi³ jngih³ lín³²,
la³ñí¹ la³ján³ tsá² *judíos, hi³ ja³bí¹
*tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³. 10 Ti³la³ ca³tin¹
tsá² jmu² hi³ chu²¹ má¹ná¹, Dió³²
cue³² cáun² jái¹³ quien² hi³ hau³
tsú², hi³ tá¹zanh¹ tsú² re², jí³ hi³ lí¹³

zian² tsú² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tin²,
tsá² judíos la³ñí¹ la³ján³, hi³ ja³bí¹
tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³.

11 Qui¹ Dió³² tiá² jmu² hi³ quien²
jan², hi³ jan² tiá² quien²; 12 qui¹
la³jín³² tsá² jmu² tso³ ta³ tiá² cuoh²
liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ta³ tiá²
quionh³ liei²¹ jáun² bíh¹ hiá¹ tsán¹³
tsú². Tí³la³ tsá² ca³lí³ cuoh² liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés má¹ná¹, la³
cun³ lí³ liei²¹ jáun² bíh¹ tá¹tsin¹ tsú²
héih³². 13 Qui¹ jun³juáh¹³ hi³ tí³
lí¹ ne³ yáh³ tsú² liei²¹ jáun², hi³
jáun² lí³ chun¹ ñí¹con² Dió³², tí³la³
hi³ hniáuh³² ma³tí³² bíh¹ tsú², hi³
jáun² bíh¹ he³ tsú² Dió³² la³juah²¹
dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³. 14 Tí³la³
ca³tin¹ tsá²cá²jo²¹ má¹ná¹, tsá² tiá²
raunh³² liei²¹ jáun² quioh²¹ hla¹
Moisés, ní¹juáh³ ní² lí¹ ca³ma³tí³²
tsá² hi³ liei²¹ jáun², jáun² hmóu³²
tsú² má²lín³ tsá² zia³² liei²¹ quioh²¹
Dió³² hñu³ tsí³, 15 qui¹ cun³quionh³
hi³ jmu² bíh¹ tsú² má²lí²lín¹ hi³
hu²¹ liei²¹ jáun² hñu³ tsí³. Jmí¹ tsí³
hmóu³² tsú² má²má²tson² jái¹³ lá²,
qui¹ ma³cónh³ cha³² tso³ jmí¹ tsí³
tsú², hi³ ma³cónh³ siáh³ má²tson²
jái¹³. 16 Hi³ jáun² má¹jáun² chá³²
Dió³² jo³cuo² Jesús Tsá² lín³ Cristo,
hi³ ra³tsí³² tsú² héih³² ca³tí²¹ la³jí³²
hi³ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ jáun² hñu³ tsí³
tsáu², la³ cun³ lí³ jáun² jú¹ chú³² hi³
hléh²³ jná¹³.

*Tsá² judíos, tsá² raunh³² liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés*

17 Tí³la³ hnú² tsá² jlánh¹ juánh³
nú² hi³ lín³ nú² tsá² judío, hi³
zian² nú² la³ cun³ juáh³ jáun² liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ ca³la³
hi³ tsinh¹ lín²¹ nú² ca³tin¹ Dió³²
juóuh³². 18 Níh¹ bíh¹ hnú² he³ hi³ tí³²
tsí³ Dió³², qui¹ liei²¹ jáun² hie³² he³
hi³ chu²¹ hi³ hniáuh³² quiah¹³ hnú².
19 Lín²³ hnú² hi³ cu³tí¹³ tin² hnú²
hieh¹ tsá² ten³ juí³², hi³ tin² nú²

siáh³ tieih²¹ sí² juí²¹ tsá² ñí³taunh¹
já¹niéi². 20 Hi³ lín²³ nú² siáh³ hi³
tin² nú² hieh¹ tsá² cú¹juón¹, jí³ hi³
ha³ lánh³ rón³² má¹tin¹³ nú² siáh³
tsá² tiá² jmí¹ tiá² tsí³, qui¹ cun³ñí¹
hi³ liei²¹ hi³ cuin² nú² jáun² lí³
mí¹ziah²¹ ca³tí²¹ jú¹ tson², jí³ la³jí³²
hi³ lí²ñí³² tsú² ní² siáh³. 21 Hi³ jáun²
né³, hnú² tsá² hnáuh² jmúh¹³ tí³²,
çhe³ láih³² sa³ tiá² ma³tin¹³ nú² tín²
huen^{2?} Hnú² tsá² juáh³ hi³ tiá²
hniáuh³² han³ tsú², çhe³ láih³² sa³
chín¹dí¹ huen² bíh¹ hnú² hainh³²?
22 Hnú² tsá² juáh³ hi³ tiá² hniáuh³²
lí¹ jmu³ lí¹ tsó²¹ tsú², çhe³ lí³ sa³
chín¹dí¹ huen² bíh¹ hnú² jmuh³²
la³ jáun²? Hnú² siáh³ tsá² jlánh¹
hon² nú² dió³² tsá² lán¹, çhe³ láih³²
sa³ chín¹dí¹ hnú² bíh¹ hainh³² hi³
quien² tloh³ cuáh³² jáun²? 23 Jlánh¹
jmuh³² hnú² tsinh¹ cun³ñí¹ hi³
zia³² liei²¹ jáun² quián¹³, tí³la³
cun³quionh³ hi³ tiá² ma³tih²¹ hnú²
liei²¹ jáun², má²jmuh³² hnú² hi³
tiú²uú² quien² Dió³² bíh¹. 24 Tson²
cu³tí³ bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³
jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² la³ lá².
“Tsá²cá²jo²¹ hleh³² hlah³ hi³ ca³tin¹
Dió³² cun³ñí¹ hi³ tsáuh³ hnoh²
bíh¹”.

25 Tson² bíh¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹
hi³ *tiu³² tsú² jáun² chí² láu² hná¹³
ñí¹ zian², ní¹juáh³ tsá² má²tí³² liei²¹
jáun² quioh²¹ hla¹ Moisés, tí³la³
ní¹juáh³ tiá² la³ ma³tih²¹ yáh³ hnú²,
jáun² hnú² lín³ la³jmí¹ lín³ jan²
tsá² tiá² má²quian³² lí²¹ hi³ lín¹
hi³ taunh² jáun² Dió³² hó¹ñí¹ bíh¹.
26 Tí³la³ tsá² tiá² quian³² lí²¹ jáun²
má¹ná¹, ní¹juáh³ zian² tsú² la³ cun³
rón³² juáh³ liei²¹ jáun², jáun² tsá²
la³ hi³ né³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsá² má²já²tú¹ quioh²¹ bíh¹. 27 Hi³
jáun² tsá² tiá² já²tú¹ quioh²¹ né³,
cun³quionh³ hi³ zian² tsú² jáun² la³
cun³ juáh³ jáun² liei²¹ bíh¹ má²zia³²
he³ lánh³ rón³² tá¹tsin¹ hnú² héih³²,
qui¹ hnú² bíh¹ jan² tsá² tiá² ma³tih²¹

liei²¹ jáun² uá¹jinh¹ ron³ nú², hi³ uá¹jinh¹ quiánh¹ nú² siáh³ li²¹ hi³ lin¹ hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹ hnú².
 28 Qui¹ jun³juáh¹³ hi³ cáun² lí¹ lín³ tsú² tsá² judío cun³quionh³ hi³ jniá³ jáun² ti³ coh³ yáh³, sa³jun³ jmu² ta²¹ hi³ quián³² tsú² li²¹ jmáh³la³ ngú³ hi³ lin¹ hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹, qui¹ cáun² hi³ lí³ jmáh³la³ ti³ coh³ bíh¹ jaun³². 29 Ti³la³ tsá² hú¹tá¹ cu³ti³ lín³ judío má¹na²¹, jan² tsá² lín³ la³ ti³ hñu³ tsí³ bíh¹, jan² tsá² má²quian³² li²¹ la³ ti³ hñu³ tsí³; ta²¹ jáun² jmu² Jmí²chi³ Chun¹ bíh¹, jun³juáh¹³ hi³ lí²³ cun³quionh³ hi³ má²ti³² tsú² jáun² héih³² má²rá¹lí³ yáh³. Jáun² Dió³² ma³quien² tsá² la³ hí³, uá¹jinh¹ tsá²mi³cuóun² tiá² ñí¹ ma³quien² tsú².

3

1 Hi³ jáun² né³, çha³ dá² jinh¹ quien² hi³ lín³ tsú² *judío, hi³ he³ tá²tsaih²¹ tsú² ní¹juáh³ hi³ *ja³tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsú²?
 2 Hliáun³ bíh¹ ñí¹ jmu² ta²¹. Qui¹ la³ñí¹ la³ján³ Dió³² ca³chá³ jo³cuo² tsá² judíos jái¹³ jáun² quioh²¹.
 3 Jáun² né³, ní¹juáh³ ma³ jan² tsá² hí³ tiá² ca³ma³ti³² jái¹³ jáun², çhí¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² tiá² ma³ti³² Dió³² jè¹ uá²jai³²? 4 ¡Tiá² jáun² yáh³! Dió³² dá² jmu² la³ cun³ qui³ lí³ jú¹ tson² bíh¹, uá¹jinh¹ la³jín³² tsá²mi³cuóun² tí¹ jáin². Qui¹ ñí¹ Si² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²:

Ca³ti²¹ lí³jnia² hi³ tson² jèh² hnú²;
 lí³ lin¹ hi³ chun¹ hnú² ní¹ má¹ti³ ñí¹ ta³tsi²¹ héih³².

5 Hi³ jáun² né³, zian² tsá² lín²³ hi³ ti³ jlánh¹ néh¹ re² lí²lin¹ hi³ chun¹ Dió³² ní¹juáh³ hi³ ti³ lí³mí¹ jmú¹³ dí² hi³ hlah³ hi³ hó³². Ti³la³ çhe³ dá² lí¹³ juáh¹³ dí² hi³ ca³ti²¹ hi³ ní²? Qui¹ sá¹jmí¹ hi³ tson² la³ ní² dúh¹, hi³ jáun² Dió³² má²lín¹³ jan² Tsá² tiá² tin² ra³tsi³² héih³² bíh¹, qui¹ çhe³

láih³² sa³ míh²³ yáh³ tsí³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² tso³? 6 ¡Ti³la³ tiá² tson² yáh³ la³ cun³ hi³ ná¹lín²³ tsú² jáun²! Qui¹ sá¹jmí¹ hi³ tson² la³ jáun² dúh¹, çha³ bí¹ lánh³ rón³² jmí¹ lí¹³ ra³tsi³² Dió³² héih³² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²?

7 Qui¹ zian² tsá² juáh²³ la³ lá²:
 “Cun³quionh³ jú¹ tí¹jái² hi³ hléh²³ jná¹³ ti³ lí³mí¹ lí² lin¹ hi³ quien² jú¹ tson² quioh²¹ Dió³²”; ti³la³ jná¹³ né³ juanh³², hi³ sá¹jmí¹ hi³ tson² la³ cun³ hi³ juáh²³ tsú² jáun², jáun² çha³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ juáh³ Dió³² hi³ tsá² la³ hí³ lín³ jan² tsá² ren² tso³ ní¹ má¹ca³ra³tsi³² tsú² héih³² ñí¹con² tsú²? 8 Qui¹ sá¹jmí¹ la³ ní² dúh¹, çhe³ ya³ láih³² tiá² jmú¹³ dí² cú²jueh³² hi³ hlah³, hi³ jáun² ti³ lí³mí¹ ja³tu³ ja³lí³ hi³ chu²¹? Ti³tsóh³dí¹ jái¹³ la³ ní² néh¹ hie²³ jnoh¹ tsáu² juáh²³ ma³ jan² tsá² hu²¹ hlah³ tsí³; ti³la³ tsá² la³ hí³ dá² má²tá¹tsin¹ héih³² la³ cun³ ca³ti²¹ bíh¹.

La³jái³² bíh¹ dí²ren² tso³

9 Hi³ jáun² né³, çhí¹ jlánh¹ bíh¹ chú³² quiú¹³ dí² tsá² judíos la³ cónh³ bíh¹ *tsá²cá²jo²¹? ¡Tiá² jáun² yáh³! Qui¹ la³ cun³ hi³ má²lí²neh²¹ dí² hi³ ca³la³ jí³lín² tsáu² bíh¹ ná¹jlain³² tsáu¹³, uá¹ hi³ tsá² judíos, uá¹ hi³ tsá²cá²jo²¹. 10 La³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Si² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:

Ca³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² chun¹ ta³ ñí¹ Dió³²,

11 tiá² hin² zian² yáh³ tsá² ngi²³ jái¹³, tiá² hin² zian² yáh³ tsá² hnah² Dió³².

12 La³jín³² bíh¹ tsáu² má²já²taunh²¹ ti³ có³², jí³lín² bíh¹ tsú² má²ca³can³ cáun² juí³² hlah³.

Ca³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² jmu² hi³ chu²¹ tiá² zian²,

13 La³jmí¹ ja³² cáun² tá²hón³² má²ca³niá³ bíh¹ ja³² jè¹ tsú²,

jmáh³la³ jú¹ tí¹jái² bíh¹ chí²¹ hó³
tsú².

La³jmí¹ lí³ hí³ ha²¹ nó¹ quioh²¹
jáh³hláinh¹ bíh¹ hó³ tsú²;

14 cá² ñí¹ chú² juóun³² bíh¹ tsú²
tsáu², jí³ hí³ zaih³² tsú² siáh³
jú¹ uóu³².

15 Ca³la³ hí³ háun¹ lín²¹ bíh¹ tsú²
tsó³² hí³ tsa³jngih² tsáu²,

16 cá² ñí¹ qui² hlian²³ tsáu² bíh¹
tsá² la³ hí³, hí³ tsunh² tsú²
juí²¹ tsáu², hí³ chan² tsú²
siáh³ tsáu² ná¹hó² ná¹jngih².

17 Tsá² la³ hí³ tiá² ñí³² yáh³ ha³ lánh³
jmu³ hí³ lí³ niau²¹ tie³,

18 ca³la³ hí¹juáh³ tiá² lín²³ bíh¹ tsú²
hí³ jmu³ juénh² ñí¹con² Dió³².

19 Né³² né³, né¹ bíh¹ dí² hí³
la³jí³² héih³² má²rá¹tioh³ ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³² ca³tin¹ tsá² zian²
cun³quionh³ liei²¹ jáun² bíh¹, hí³
jáun² hí¹ jan² tsá² hí³ tiá² lí¹³ juáh³
hí³ tiá² ñí³²; qui¹ hí³ jáun² la³ jáun²
lí¹³ ra³tsi³² Dió³² héih³² ñí¹con²
la³jín³² tsá² zian² hngá¹máh³. 20 Hí³
jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ lí³
chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hí³
má²tí³² tsú² la³jí³² hí³ rá¹juáh³ liei²¹
jáun², qui¹ liei²¹ jáun² cáun² jmu²
ta²¹ hí³ má²li²¹ hí³ tsá² ren² tso³ bíh¹
dí².

Cun³quionh³ hí³ nio² cáun² tsí³
bíh¹ tsú² lí¹³ liáun³

21 Tí³la³ né³² né³, má²ca³lí³ lín¹
ha³ lánh³ rón³² lí¹³ he³ dí² Dió³²
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹,
jun³juáh¹³ uá² quionh³ hí³ má¹ti²¹
dí² liei²¹ jáun² yáh³. Qui¹ hí¹ la³
tí³ hnga² yáh³ liei²¹ jáun² jí³ la³
má²quionh³ jái¹³ hí³ ca³hléh³ jáun²
tsá² lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² siáh³
ca³juáh³ 22 hí³ Dió³² hình²³ tsá²
cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús Tsá²
lín³ Cristo. Qui¹ la³jín³² bíh¹ tsá²
nio² cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús lí¹³
lín³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹
ñí¹con² Dió³² cuí¹ hin² mí³ tsánh².
23 Jí³lín² tsáu² bíh¹ má²ca³jmú³ tso³,

hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² cah²³ jmá¹
hí³ lí³ chun¹ la³jmí¹ chun¹ Dió³².

24 Hí³ cun³ñí¹ hí³ jáun² né³, cáun²
lí¹ ja³² bíh¹ mí³ tsí³ Dió³² hí³ hình²³
tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹, qui¹ má²ca³ma³hmah¹ bíh¹

Cristo Jesús ca³ti²¹ tsáu¹³ tsáu², hí³
jáun² tiú²uú² tso³ ren² yáh³ tsú².

25 Qui¹ Dió³² ca³cuen³ Jesús hí³ jún³
cha¹³ tsáu²; hí³ jáun² cun³quionh³
hí³ ca³táin² jáun² jmí²hán¹ Jesús

bíh¹ ca³chón³² Dió³² tsí³ hí³ jmí¹
míh²³ jáun² tsí³ hí³ ca³ti²¹ tsáu¹³
tsáu² ní¹juáh³ tsá² má²ca³chá³ cáun²

tsí³. La³ jáun² ca³lí³ cun³ñí¹ hí³
ca³lí³hnió³ Dió³² ma³jnia³² hí³ tin²
ra³tsi³² re² héih³²; qui¹ jmí¹tin²

cáun² tí³ lí¹ ca³ma³juen² cu³tiá³
bíh¹ tsú² tsí³, hí³ ca³jmú³ tsú² jáun²
la³ uá¹ tiá² jé²³ la³jí³² tso³ hí³

ca³jmú³ tsáu². 26 La³ jáun² ca³jmú³
tsú² cun³ñí¹ hí³ hnió³ ma³jnia³² la³
má²má²jnia³² jáun² hí³ tin² ra³tsi³²

héih³² la³ cun³ ca³ti²¹, cun³quionh³
hí³ hình²³ tsú² lí³ua³ jan² tsá² nio²
cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús la³juah²¹

dúh¹ jan² tsá² chun¹.

27 Hí³ jáun² né³, ¿né² dá² hí³ jmí¹
jmu³² dí² jáun² tsah¹? Ca³nga² bíh¹.

¿He³ láih³² ca³nga²? Qui¹ jun³juáh¹³
hí³ ca³ma³ti²¹ dí² la³ cun³ lí³ héih³²
yáh³, qui¹ jí³²la³ tí³ ca³chá¹³ dí²

cáun² tsí³ bíh¹. 28 Jáun² né³, má²né¹
dí² hí³ Dió³² hình²³ tsáu² la³juah²¹
dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹ hí³

cha³² tsú² cáun² tsí³ bíh¹, hí³ sa³jun³
uá² jé²³ yáh³ Dió³² hí¹ má²lí²ma³tí³²
tsú² liei²¹.

29 ¿Hí¹ jmáh³la³ tsá² judíos uá¹
tanh² Dió³² hó¹ñí¹? ¿Hau¹³ juáh¹³

ja³bí¹ tsá²cá²jo²¹ uá²jai³² tanh²
Dió³² hó¹ñí¹? Qui¹ tson² bíh¹ hí³
ja³bí¹ tsá² hí³ uá²jai³² tanh² Dió³²

ho¹ñí¹, 30 qui¹ jí³²la³ jan² tán¹ Dió³²
bíh¹ zian². Hí³ jáun² Dió³² hình²³
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ lí³ua³

jan² tsá² nio² cáun² tsí³, cuí¹ quian³²
 cuí¹ tiá² quian³² bíh¹ tsú² lí²¹ hí³ lin¹
 hí³ taunh² jáun² Dió³² hó¹ ní¹. ³¹ Hí³
 jáun² né³, ħhí¹ ná¹ jmu³² dí² hí³ hí¹
 cú¹ pih²¹ tiú² uú² quien² liei²¹ jáun²
 dúh¹ cun³ quionh³ hí³ ma³ quien¹³ dí²
 jáun² hí³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun²
 tsí³? ¡Tiá² jáun² yáh³! Qui¹ tí³ lí³ mí¹
 ná¹ ma³ quien¹³ bíh¹ dí² liei²¹ jáun².

4

*Há²bran²¹ lín³ mí¹ zioh²¹ ca³ tin¹
 tsá² cha³² cáun² tsí³*

¹ Hí³ jáun² né³² né³, hnó³² jná¹³
 hléh¹³ ca³ tí²¹ hí³ ca³ hiau³ jáun²
 hla¹ Há²bran²¹ dí¹ hio³ nū¹ deh³
 dí². ² Sá¹ jmí¹ hí³ Dió³² ca³ hinh³
 Há²bran²¹ la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
 chun¹ cun³ ní¹ hí³ hliá² zia³² hí³
 ca³ jmú³ dúh¹, jáun² jmí¹ zia³² bíh¹
 jái¹³ hí³ jmu³ tsú² tonh², tí³ la³
 tiá² hin² ca³ tin¹ yáh³ jmu³ tonh²
 ní¹ con² Dió³² má¹ ná¹. ³ Qui¹ la³ lá²
 bí¹ rá¹ juáh³ ní¹ S¹ quioh²¹ Dió³².
 “Há²bran²¹ ca³ chá³ cáun² tsí³ ní¹ con²
 Dió³²; cun³ ní¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³ jie³²
 tsú² Dió³² la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
 chun¹”. ⁴ Jmú¹³ jái¹³, ní¹ juáh³
 jan² tsá² jmu² ta²¹, hiáuh²³ bíh¹
 tsú² la³ cun³ hmah²¹ hí³ hlánh¹,
 jun³ juáh¹³ hí³ lí¹ hiáuh²³ yáh³ tsú².
⁵ Tí³ la³ hí³ ca³ tin¹ tsá² nio² cáun² tsí³
 má¹ ná¹, ní¹ jí²¹ la³ tí³ cha³² cáun²
 tsí³ ní¹ con² Dió³² bíh¹ tsú² cha³
 jmí¹ ma³ quien² tsú² lí³ ua³ cáun² hí³
 má² ca³ jmú³ hnga²; hí³ jáun² Dió³²
 Tsá² hinh²³ tsá² ren² tso³ né³, cáun²
 jie³² la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹
 bíh¹ cun³ ní¹ hí³ má² nio² jáun² cáun²
 tsí³ tsú². ⁶ Ja³ bí¹ hnga² siáh³ hla¹
 Dá² vi²¹ ca³ juáh³ hí³ jlánh¹ jmí¹ ren²
 tsá² heh²³ Dió³² la³ juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² chun¹ cu³ tí³, tsá² tiá² ná¹ hí¹³
 hí¹ cú¹ pih²¹ ta²¹ quioh²¹, ⁷ jmí¹
 ca³ juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:

¡He³ máh³ jmí¹ ren² tsá² má² ca³ hin³
 Dió³² tso³ quioh²¹ hí³ jmí¹

zian² tsú² jáun² cun³ tin² tsí³
 hnga², tsá² má² ná¹ jí³² la³ jí³²
 tsáu¹³!

⁸ ¡He³ ma³ jmí¹ ren² tsá² jie³² Dió³²
 la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá² tiá²
 tso³ ren²!

⁹ Hí³ jáun² né³, jun³ juáh¹³
 jmáh³ la³ tsá² ná¹ tú¹ chí² láu² hná¹³
 ní¹ zian² yáh³ jlánh¹ jmí¹ ren², qui¹
 la³ jí³ tsá² tiá² má² ná¹ quian³² lí²¹
 jáun² bíh¹ uá² jai³². Má² lí² neh²¹ bíh¹
 dí² hí³ Dió³² cáun² ca³ hinh³ bíh¹
 hla¹ Há²bran²¹ la³ juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² chun¹ cun³ ní¹ hí³ ca³ chá³ cáun²
 tsí³. ¹⁰ Tí³ la³ ħhin² dá² jmí¹ ca³ hinh³
 Dió³² Há²bran²¹; hí¹ ta³ má² quian³²
 tsú² lí²¹ hí³ lin¹ hí³ taunh² Dió³²
 hó¹ ní¹, hó³ ta³ ñeh² uá¹? ħHau¹³
 juáh¹³ ta³ ñeh² bíh¹ dúh¹? ¹¹ Qui¹
 má² ca³ hinh³ bíh¹ Dió³² Há²bran²¹
 la³ cun³ jmí¹ ca³ hiau³ jáun² jái¹³
 hí³ hniáuh³² tíú³² chí² láu² hná¹³
 ní¹ zian²; cun³ quionh³ hí³ ca³ jmú³
 jáun² Há²bran²¹ la³ jáun² ca³ jmú³
 Dió³² lin¹ hí³ hí³ bíh¹ dí² jan² tsá²
 má² ca³ heh³ Dió³² la³ juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² chun¹ cun³ ní¹ hí³ nio² cáun²
 tsí³. Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ hí³
 Há²bran²¹ hí³ lín³ mí¹ zioh²¹ ca³ la³
 jín³² tsá² nio² cáun² tsí³ ta³ tiá²
 má² quian³² lí²¹ hí³ lin¹ hí³ taunh²
 Dió³² hó¹ ní¹, hí³ jáun² Dió³² hinh³
 uá² jai³² tsá² hí³ la³ juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² chun¹. ¹² Tson² bíh¹ Há²bran²¹
 hí³ lín³ dí¹ hio³ nū¹ deh³ la³ jín³² tsá²
 má² ná¹ quian³² lí²¹ jáun², tí³ la³ jí³² la³
 tí³ tsá² tiá² cáun² lí¹ já¹ tú¹ quioh²¹
 bíh¹ má¹ ná¹, tsá² ca³ chá³ cáun² tsí³
 la³ jmí¹ ca³ chá³ hla¹ Há²bran²¹ hí³
 cáun² tsí³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hí³ tsa³ tú¹
 quioh²¹.

*Jái¹³ hí³ ca³ jmú³ Dió³² lí³ tí³²
 cun³ ní¹ hí³ nio² cáun² tsí³ bíh¹ tsú²*

¹³ Dió³² ca³ jmú³ jái¹³ ní¹ con²
 hla¹ Há²bran²¹, jí³ la³ má² quionh³
 jón² zih¹ jón² cho¹ tsú² hí³ niau²¹
 jo³ cuo² tsú² tá¹ cáun² hngá¹ máh³;
 tí³ la³ jun³ juáh¹³ hí³ hliá² tí³

ca³ma³tí³² liei²¹ jáun² yáh³
 Há²bran²¹ hí³ hiauh³ jái¹³ jáun²,
 tí³la³ ca³hiauh³ tsú² jái¹³ jáun²,
 cun³ñí¹ hí³ má²ca³heh³ tsú² Dió³²
 la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ bíh¹
 qui¹hliá² ca³chá³ tsú² cáun² tsí³.
 14 Qui¹ sá¹jmí¹ hí³ jmáh³la³ tsá²
 hiauh³ liei²¹ jáun² bíh¹ la³ zia³²
 hí³ hiáuh³ ñí¹con² Dió³², hí³ jáun²
 tiá² lin¹ ñí¹ la³ jmu³ ta²¹ yáh³ hí³
 nio² jáun² cáun² tsí³ tsú², hí³ sa³jun³
 la³ lí³ quien² yáh³ jái¹³ hí³ ca³jmú³
 jáun² Dió³² ní¹juáh³ la³ jáun². 15 Qui¹
 cun³quionh³ liei²¹ jáun² dá² cáun²
 ja³² hí³ míh²³ tsí³ bíh¹ Dió³²; qui¹
 jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ tiá² liei²¹ zia³² bíh¹
 tiá² lí³ lin¹ yáh³ he³ tiá² ca³lí³tí³.

16 Hí³ jáun² né³, ja³² mií³ tsí³
 Dió³² cun³ñí¹ hí³ nio² cáun² tsí³
 bíh¹ tsú², hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹
 lí³tí³ jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³²
 ñí¹con² jí³lin² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
 Há²bran²¹. Jun³juáh¹³ lí³tí³ ñí¹con²
 jón²zih¹ tsú² tsá² tí³ má²hiauh³²
 liei²¹ jáun² yáh³, qui¹ tí³la³ lí³tí³
 ñí¹con² jón²zih¹ tsú², tsá² jí³²la³
 tí³ nio² cáun² tsí³ la³jmí¹ ca³chá³
 tsú² jáun² hnga² cáun² tsí³ bíh¹; hí³
 Há²bran²¹ hí³ bíh¹ lín³ mí¹ziah²¹
 quiú¹³ dí² ca³la³ jái³², la³ cun³ tsá²
 má²nio² cáun² tsí³ dí². 17 La³ cun³
 rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hí³
 juáh³ la³ lá²: “Má²lí²jmú³² jná¹³ hí³
 hnú² lín³ mí¹ziah²¹ quioh²¹ juóun³²
 tsá² zian² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ hué³²”.
 Jáun² cun³ñí¹ hí³ ca³chá³ jáun²
 Há²bran²¹ cáun² tsí³, jáun² lín³ tsú²
 mí¹ziah²¹ quiú¹³ dí² ñí¹con² Dió³²,
 Tsá² tin² jmu² hí³ lí³ zian² siáh³
 hí³ hmai²¹ tsá² má²cuá¹hmú²¹, Tsá²
 tin² hleh³² ca³tí²¹ jmí¹tsú² jmí¹ja³²
 la³juah²¹ dúh¹ cáun² hí³ má²jniá³.
 18 Jáun² né³, hla¹ Há²bran²¹ hí³
 cáun² ca³chá³ cáun² tsí³ bíh¹ hí³
 tónh³² ta²¹ uá¹jinh¹ tiú²uú² jmí¹
 lí³ lí³ hí³ lí³zian² jon² tsú²; jáun²
 cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³chó³²

jmá¹ hí³ má²lín³ tsú²: “mí¹ziah²¹
 quioh²¹ juóun³² tsá² zian² la³jáh³
 dúh¹ ñí¹ hué³²”. La³ cun³ jái¹³ hí³
 ca³juáh³ jáun² Dió³² jmí¹tin², hí³
 juáh³ la³ lá²: “La³ ní² bíh¹ juóun³²
 lín³² jon³zih¹ jon³cháuh³ hnú² lí¹³”.
 19 Pih²¹ tiá² jmí¹ má²tí³ hña³láu³
 mieh² Há²bran²¹ hí³ jmí¹jáun²,
 tí³la³ tiá² ca³tunh³ yáh³ tsú² hí³
 nio² cáun² tsí³ jmí¹ ca³lín¹³ tsú²
 hí³ ja³²lí³ má²lieih²¹ quionh³ Sara
 ñí²cuo², hí³ má²ja³quián³ jún³, hí³
 tiú²uú² jmí¹ lí¹³ yáh³ lí³zian² jon².
 20 Tí³la³ uá¹jinh¹ jmí¹ má²lieih²¹
 Há²bran²¹, cun³ jáun² tiá² ca³chá³
 bíh¹ tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tí²¹
 jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³², tí³la³
 cun³quionh³ hí³ ca³chá³ jáun² cáun²
 tsí³ bíh¹ tsú² ca³lí³ pin³ cun³ñí¹
 hí³ ca³ma³quien² tsú² jáun² Dió³²;
 21 qui¹ cáun² tán¹ bíh¹ jmí¹ má²nio²
 tsí³ tsú² hí³ Dió³² Tsá² zia³² pí³
 quioh²¹ hí³ lí¹³ ma³tí³² la³jí³² jái¹³
 hí³ jmu². 22 Cun³ñí¹ hí³ jáun² né³,
 Dió³² ca³jie³² tsú² la³juah²¹ dúh¹
 jan² tsá² chun¹ cu³tí³.

23 Tí³la³ jun³juáh¹³ hí³ ca³tin¹
 jmáh³la³ hnga² Há²bran²¹ yáh³ jái¹³
 hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹
 Dió³², hí³ juáh³ jáun² hí³ ca³heh³
 tsú² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
 chun¹ cun³ñí¹ hí³ nio² jáun² cáun²
 tsí³, 24 qui¹ ja³bí¹ jái¹³ jáun² ca³ta¹
 jnoh¹ siáh³ uá²jai³². Qui¹ ja³bí¹
 jnoh¹ siáh³ uá²jai³² heh²³ Dió³²
 ní¹juáh³ tsá² cha³² dí² cáun² tsí³
 ñí¹con² tsú², Tsá² ca³jmú³ hí³ hí³
 jenh¹³ Jesús Tí³² Juo¹³ dí² ja¹ tsá²
 má²cá²tsan³. 25 Qui¹ Jesús ca³jienh³
 tsú² hí³ jún³ hí³ ca³tí²¹ tso³ quiú¹³
 dí², hí³ ca³jmú³ siáh³ Dió³² hí³
 jenh¹³ tsú², hí³ jáun² la³ jáun² lí¹³
 jie³² dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² chun¹.

Jái¹³ ca³tin¹ tsá² tiú²uú² tso³ ren²
 1 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ nio²
 cáun² tsi³ bíh¹ dí², jáun² má²ca³heh³
 dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
 chun¹; hi³ jáun² cun³quionh³ ta²¹
 hi³ ca³jmú³ jáun² Jesucristo Ti³²
 Juo¹³ dí², cui¹ nio¹ la³ má²nio² jáun²
 tie³ ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ tsú².
 2 Cun³quionh³ hi³ bíh¹ má²hiau³²
 dí² miú³ hi³ ja³² tsi³ Dió³² cun³ñí¹
 hi³ nio² cáun² tsi³ dí²; hi³ jáun²
 má²tiauh² dí² tiá³ ñí¹con² tsú²,
 ji³ hi³ má²tsah¹ dí² cun³ñí¹ hi³
 má²hu²¹ tsi³ dí² hi³ lí¹³ lá³ dí² la³jmí¹
 lín³ hnga² Dió³² Tsá² cuá¹quien².
 3 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ jáun²
 yáh³, qui¹ ja³bí¹ tsah¹ dí² siáh³
 ja¹ uu³mí²tsi³²; qui¹ né¹ dí² hi³
 cun³quionh³ uu³mí²tsi³² jáun² lí³
 tá² dí² hi³ jmú¹³ dí² juenh² tsi³,
 4 jáun² cun³quionh³ hi³ juenh²
 jáun² tsi³ bíh¹ dí² tá²zanh¹ dí²
 re² ñí¹con² Dió³², hi³ cun³ñí¹ hi³
 tá²zanh¹ dí² jáun² re² né³, má²zia³²
 hi³ hu²¹ tsi³ dí². 5 Hi³ hu²¹ jáun²
 tsi³ dí² jun³juáh¹³ cáun² hi³ lí¹³
 chau³ dí² hua³heih²¹ yáh³, qui¹
 má²ca³ma³cónh³² bíh¹ Dió³² hñu³
 tsi³ dí² hi³ lí³liei²¹ dí² hi³ hñiau³
 tsú² cun³quionh³ Jmí²chi³ Chun¹ hi³
 má²ca³cuen³ tsú² jáun².

6 Qui¹ uá¹jinh¹ tiá² jmí¹ zia³² pí³
 quiú¹³ dí² hi³ chá¹³ tí³ có³² tso³,
 tí³la³ Dió³² ca³tón³ cáun² jmá¹, hi³
 jmá¹ jáun² bíh¹ tí³tsóh³ ca³jun³
 Cristo ca³tin¹ la³jín³² tsá² ren² tso³.
 7 Juóuh³² lín³² bíh¹ lí³ zian² jan² tsá²
 hnió³ jún³ cha¹³ jan² tsá² siánh³,
 uá¹jinh¹ hi³ ca³tin¹ jan² tsá² chun¹.
 Qui¹ ho³ sa³ lí¹³ bíh¹ lí³ zian² jan²
 tsá² lí³hnió³ jún³ hi³ ca³tin¹ jan²
 tsá² chun¹. 8 Ti³la³ Dió³² má¹ná¹,
 hú¹tá¹ ca³ma³jnia³² hi³ hñiau³ jnoh¹
 jmí¹ ca³cué³ tsú² jáun² jái¹³ hi³ jún³
 Cristo hi³ ca³ta¹ dí², uá¹jinh¹ tá¹la³
 jmí¹ ná¹re² dí² jáun² tso³. 9 Hi³ jáun²
 né³, ní¹juáh³ la³ má²ca³heh³ bíh¹

dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
 chun¹ cun³ñí¹ hi³ ca³jun³ Cristo hi³
 ca³ta¹ dí², hi³ jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³
 tiá² liáu³² dí² tsú² ñí¹ cá¹táuh³ jmá¹
 ní¹ má¹ca³ma³jnia³² Dió³² hi³ míh²³
 tsi³ ca³ti²¹ tso³. 10 Qui¹ ní¹juáh³
 tu³bí¹ ca³niau²¹ yáh³ tie³ ja¹ quiú¹³
 dí² quiúnh¹ Dió³² cun³ñí¹ hi³hliá²
 jun³ jáun² Jon² tsú² jmá¹ hi³ jmí¹
 ná¹hon²¹ máh³ dí² tsú², hi³ jáun²
 tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² zia³² jái¹³ hi³
 liáun³ jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² zian²
 bíh¹ tsú², qui¹ má²tiauh² bíh¹ dí²
 re² quiúnh¹ tsú². 11 Hi³ jun³juáh¹³
 jmáh³la³ hi³ jáun² yáh³, qui¹ ja³bí¹
 tsah¹ lín²¹ dí² hi³ ca³tin¹ Dió³²
 cun³quionh³ tá¹³ Jesucristo Ti³²
 Juo¹³ dí², qui¹ hi³ bíh¹ má²ca³chá³
 tie³ ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³².

Jái¹³ ca³tin¹ Adán ji³ Cristo

12 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³
 hi³ ca³jmú³ jan² tsáu² bíh¹ ca³hi³
 tso³ ñí¹ hue²¹ lá², hi³ cun³quionh³
 tso³ jáun² ca³hi³ siáh³ hmú³², hi³
 jáun² dá² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hi³
 bíh¹ ca³la³ ji³lin² tsáu² má²tionh²
 ja¹ tso³, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
 já¹ngi³ hmú³² ñí¹con² la³jín³² tsáu².
 13 Qui¹ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí³zia³²
 liei²¹ hi³ ca³cué³ jáun² Dió³² ñí¹con²
 hla¹ Moisés, jmí¹ má²zia³² bíh¹
 tso³ hngá¹máh³ lá²; tí³la³ tiá² jmí¹
 má²ná¹hi¹³ yáh³ tsáu¹³ tsáu² la³
 cun³ juáh³ liei²¹ jáun² má¹ná¹, jmí¹
 tiá² liei²¹ má²zia³². 14 Ti³la³ cun³
 jáun² ca³jmú³ bíh¹ hmú³² pí³ hi³
 ca³tsan³ la³jín³² tsá² ca³jmú³ tso³
 la³ cun³ jmí¹ ca³lí³zian² hla¹ Adán
 hi³ ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³
 ca³lí³zian² hla¹ Moisés, uá¹jinh¹
 tsáu¹³ tsú² tiá² jmí¹ lí³ la³jmí¹ lí³
 tsáu¹³ Adán, tsá² tiá² ca³ma³ti³² hi³
 héih³² hi³ ca³cué³ jáun² Dió³². Ti³la³
 uá¹jinh¹ la³ ní² né³, cun³ jáun² lín³
 bíh¹ hla¹ Adán hi³ cáun² nóh³² hi³
 ca³tin¹ jan² Tsá² né³bí¹ jmí¹ já²¹.

15 Qui¹ cun³quionh³ tsáu¹³ jan² tsáu² bíh¹ má²cá²tsan³ juóun³² lín³² tsáu², tí³la³ cun³quionh³ tá¹³ Jesús Tsá² lín³ Cristo má¹na²¹, ca³la³ hi³ lí¹ má²tí² má²hie²³ bíh¹ mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ Dió³² ñí¹con² juóun³² tsáu² hi³ lí¹³ liáun³ tsú². Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ tiá² ca³ma³tí³² jáun² Adán né³, tiá² cunh² yáh³ quionh³ hi³ lí¹ cue³² jáun² Dió³², 16 qui¹ hi³ lí¹ cue³² jáun² Dió³² cun³ tiá² cá²ren² bíh¹ quionh³ ta²¹ hi³ ca³jmú³ jáun² tsáu¹³ tsá² hi³. Qui¹ cun³quionh³ cáun² tán¹ tso³ jáun² bíh¹ má²ca³ta³tsin¹ tsáu² héih³²; tí³la³ uá¹jinh¹ hliáun³ lín³² tso³ má²ná¹ren² tsáu², cun³ jáun² lí¹³ bíh¹ liáun³ tsú², qui¹ Dió³² dá² cáun² hinh²³ bíh¹ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹. 17 Hi³ ní¹juáh³ la³ ca³lí³ zia³² pí³ ñí¹con² hmú³² cun³quionh³ tsáu¹³ jan² tsáu², jáun² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² né³, tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lí³ zia³² pí³ quioh²¹ la³jín³² tsá² má²ca³heh³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹ hi³ ja³² jáun² mií³ tsí³, hi³ lí¹³ zian² tsú² cáun² hi³ hmai²¹ cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ siáh³ jan² tsá²mi³cuóun², Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ Tsá² hi³.

18 La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ cun³quionh³ tsáu¹³ Adán bíh¹ ca³ta³tonh¹ la³jín³² tsáu² ñí¹ hlah³; tí³la³ hi³ ca³tin¹ jáun² Jesucristo né³, cun³ñí¹ hi³ hi³ bíh¹ ca³jmú³ cáun² ta²¹ chu²¹, hi³ jáun² Dió³² lí¹³ hinh³ la³jín³² tsáu² ta³né³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, hi³ jáun² lí¹³ zian² tsú² ca³tin¹ Dió³². 19 Qui¹ cun³quionh³ hi³ tiá² ca³ma³tí³² jan² tsáu² bíh¹, jáun² juóun³² lín³² tsáu² ca³ta³ná¹ren² tso³; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³, hi³ cun³quionh³ hi³ ca³ma³tí³² jan² Tsáu² bíh¹, jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³ta³tonh¹ la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹ cu³tí¹³ ñí¹con² Dió³².

20 Qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³lí³zia³² jáun² liei²¹ bíh¹, hi³ jáun² tí³ lí³mi¹ ca³lí³ hliáun³ bíh¹ hi³ tiá² má²tí³² tsáu²; tí³la³ tá¹la³ chí¹lí²hliáun²³ jáun² tso³ né³, tí³ lí³mi¹ ca³ja³ bíh¹ mií³ tsí³ Dió³². 21 Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³lí³quien² tso³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ hmú³², la³ jáun² bíh¹ siáh³ ca³lí³quien² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³² cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², hi³ jmu² hi³ lí¹³ heh³ dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ ziaun² dí² cun³ jmí¹hi³nio².

6

Jún¹ tsú² ca³tin¹ tso³, tí³la³ zian² bíh¹ tsú² ca³tin¹ Cristo

1 Hi³ jáun² né³, ¿he³ ya³ lí¹³ juáh¹³ dí²? ¿Hí¹ jmú¹³ dí² tso³ ca³la³ má²jmu³² jáun², hi³ jáun² tí³ lí³mi¹ lí³jnia² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³²? 2 Ján¹han²¹, ¡tiá² jáun² yáh³! Qui¹ tsá² má²ná¹jún¹ bíh¹ dí² hi³ ca³tin¹ tso³, hi³ jáun² ¿ha³ yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ má²ziaun¹³ dí² hi³ jmu³² tso³? 3 Qui¹ jmí¹ cáun³ dí² jáun² jmái² ca³lí³ lin¹ hi³ má²ca³cunh³ dí² quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, ¿tiá¹ tson²? Hi³ jáun² jmái¹ jáun² bíh¹ tí³tsóh³ ca³má¹lí²¹ dí² hi³ má²jún¹ dí² la³jmí¹ jun¹ tsú² jáun² hnga². 4 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ cáun³ dí² jáun² jmái² bíh¹ má²lí²¹ dí² hi³ má²já²haun³ dí² cu³lí²¹ quiúnh¹ Cristo qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²jún¹ dí² la³jmí¹ jun¹ tsú² jáun² hnga². Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³jenh¹³ jáun² hnga² Jesús ja¹ tsá² cá²tsan³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jméi² dí² Tsá² cuá¹quien², la³ jáun² bíh¹ siáh³ hiáú³ dí² pí³ hi³ lí¹³ ziaun² dí² cáun² hi³ hmai²¹.

5 Qui¹ ní¹juáh³ má²ná¹cunh² dí² quiúnh¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ má²jún¹ dí² la³jmí¹ jun¹ tsú² jáun² hnga², jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ná¹cunh²

dí² quiúnh¹ tsú² ní¹ má¹ca³jenh¹³
 dí² la³jmí¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun².
 6 Qui¹ né¹ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ jmí¹
 láí³ dí² jáun² jmí¹tin²; ti³la³ la³ji³²
 hi³ yeh³ jáun² né³, má²cá²taun³
 crei²¹ cu³tsa³² quionh³ Cristo bíh¹,
 hi³ jáun² lí¹³ liáun³ cuá² ta³ dí²
 ñí¹con² pí³ quioh²¹ tso³, hi³ jáun²
 tiú²uú² láí³ dí² la³jmí¹ lín³ jan²
 *tsá² má²dí¹hlánh¹ ca³tin¹ tso³.
 7 Qui¹ tiú²uú² pí³ zia³² yáh³ quioh²¹
 tso³ hi³ jmu³ héih³² ñí¹con² jan²
 tsá² má²jún¹. 8 Jáun² né³, ní¹juáh³
 má²jún¹ dí² quiúnh¹ Cristo, hi³
 jáun² cáun² bíh¹ má²nio² tsí³ dí²
 hi³ ziaun² dí² siáh³ quiúnh¹ tsú².
 9 Qui¹ né¹ dí² hi³ má²ca³jenh¹³
 Cristo ja¹ tsá² má²cá²tsan³, hi³
 jáun² jmí¹líh³ yáh³ tiú²uú² jún³ tsú²,
 qui¹ tiú²uú² pí³ zia³² yáh³ quioh²¹
 hmú³² ñí¹con² tsú². 10 Qui¹ jmí¹
 jun¹ jáun² Cristo, ca³jun³ tsú² cu³
 jéin³² tán¹ la³ lá² bíh¹ hi³ ca³tin¹
 tso³; ti³la³ hi³ zian² tsú² ta³né³² né³,
 má²zian² tsú² hi³ ca³tin¹ Dió³² bíh¹.
 11 Ja³bí¹ la³ jáun² hnoh² uá²jai³²,
 cui¹ lín¹³ náh² la³juah²¹ dúh¹ hi³
 má²jún¹ náh² hi³ ca³tin¹ tso³, ti³la³
 cui¹ lín¹³ náh² hi³ ná¹zian² náh² hi³
 ca³tin¹ Dió³² má¹na²¹, cun³ñí¹ hi³
 má²na¹lín³ náh² la³juah²¹ dúh¹ jan²
 tsáu² quiúnh¹ Cristo Jesús.

12 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ su³uú²
 lí¹ tanh³ náh² ta²¹ la³ cun³ hi³
 dí¹quian¹ ngu³ quián¹³ náh² jmu³,
 hi³ lí¹ jmúh¹³ náh² tso³, hi³ juáh¹³
 hi³ lí³ jmu³ héih³² tso³ ñí¹con² náh²
 hi³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ hi³ ti³²
 honh² náh² hmóu³². 13 Su³uú² lí¹
 jienh²¹ náh² ñí¹con² tso³ hi³ jmúh¹³
 náh² hi³ hlah³ hi³ hó³², ti³la³ hnoh²
 dá² hniáuh³² jienh²¹ náh² tá¹ jan²
 ñí¹con² Dió³² bíh¹ hi³ jmúh¹³ náh²
 jmáh³la³ hi³ chu²¹, la³ cun³ jan²
 tsá² má²jún¹ hi³ má²ca³jenh¹³ siáh³.
 14 Qui¹ tiú²uú² jái¹³ ho² yáh³ tso³ hi³
 jmu³ héih³² ñí¹con² hnoh², cun³ñí¹
 hi³ tiú²uú² zian² hnoh² la³ cun³ lí³

liei²¹ hi³ jmí¹ zia³² jáun² jmí¹tin²,
 qui¹ ti³la³ hnoh² dá² má²zian² náh²
 la³ cun³ lí³ mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³
 Dió³² bíh¹.

Jái¹³ hi³ ca³ti²¹ ha³ lánh³ lín³ jan²
 tsá² má²dí¹hlánh¹

15 Hi³ jáun² né³, çha³ lánh³ jmú¹³
 dí²? çHí¹ lí¹³ jmú¹³ dí² tso³ qui¹hliá²
 hi³ tiú²uú² ziaun² dí² cun³quionh³
 liei²¹ jáun², qui¹ má²ziaun² dí²
 cun³quionh³ mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³²
 bíh¹? Ján¹han²¹, jtiá² jáun² yáh³!
 16 Cui¹ jmú¹³ jái¹³, hi³ ní¹juáh³
 ca³jienh²¹ náh² hmóu³² ñí¹con²
 jan² tsáu² hi³ lín¹³ náh² jan² tsá²
 má²dí¹hlánh¹, hi³ má¹tih²¹ náh²
 ñí¹con² tsá² hi³, hi³ jáun² tsá²
 má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² hi³ bíh¹
 má²lái¹ náh², hi³ jáun² má²ca³tin¹
 náh² má¹tih²¹ ñí¹con² tsú². La³
 jáun² bíh¹ lí³ ní¹juáh³ tsá² má²ti³²
 ñí¹con² tso³, lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ juo¹³
 bíh¹ tsú² tso³, hi³ jáun² dá² jmu³
 hi³ jún³ bíh¹ tsú²; ja³bí¹ la³ jáun²
 bíh¹ siáh³ uá²jai³², tsá² má²ti³²
 ñí¹con² Dió³² lí¹³ lín³ la³juah²¹
 dúh¹ jan² tsá² chun¹. 17 Ti³la³
 tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ uá¹jinh¹ hnoh²
 jmí¹ ná¹lín³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹
 ca³tin¹ tso³; ti³la³ ta³né³² má¹na²¹,
 má²tionh² náh² jo³cuo² jú¹ tson²
 hi³ má²ca³tionh² náh² jáun² ta²¹
 ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² bíh¹. 18 Qui¹
 jmí¹ má²ca³liáun³ náh² jáun² ñí¹con²
 tso³, jmí¹jáun² ca³lín³ náh² tsá²
 má²ná¹hlánh¹ ca³ti²¹ hi³ zian² náh²
 hi³ ná¹chun¹ bí¹ náh². 19 Lieh¹
 jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jái¹³ hi³
 jmu¹ jná¹³ lá², qui¹ ho³ sa³ juóuh³²
 bíh¹ hi³ ngí¹³ náh² jú¹ tson² lá².
 Qui¹ jmí¹tin² ca³cuéh¹ náh² cuá²
 tanh¹ ñí¹con² tso³ hi³ ca³lín³ náh²
 tsá² má²ná¹hlánh¹, hi³ ca³jmu³
 náh² hi³ hlah³ hi³ hó³². La³ jáun²
 bíh¹ hniáuh³² cuéh¹ náh² siáh³
 cuá² tanh¹, hi³ lín¹³ náh² tsá²
 má²ná¹hlánh¹ ca³ti²¹ hi³ chu²¹, hi³
 ná¹chan¹ náh² ñí¹con² Dió³².

20 Qui¹ jmá¹ hi³ jmí¹ ná¹lín³ náh² tsá² má²ná¹hlánh¹ ñí¹con² tso³, jmí¹jáun² tiá² ta²¹ jmí¹ táunh²³ yáh³ hnoh² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² hi³ chu²¹; 21 ti³la³ ħhe³ dá² ca³ta³tsin¹ náh² cun³ñí¹ hi³ ca³jmu³ náh² la³ jáun²? Má²ná¹hinh¹ bíh¹ náh² ca³ti²¹ hi³ jáun² ta³né³²; qui¹ la³jí³² hi³ jáun² cáun² jmu² hi³ jún³ bíh¹ tsú². 22 Ti³la³ ta³né³² má²ná¹, má²ca³liáu³ bíh¹ náh² ca³tin¹ tso³, hi³ jáun² ta³né³² má²ná¹lín³ náh² tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ Dió³² bíh¹; hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³ta³tsin¹ náh² hi³ lí¹³ zian² náh² hi³ ná¹chan¹ náh² ñí¹con² Dió³² jí³ hi³ lí¹³ zian² náh² siáh³ cun³ jmí¹hi³nio². 23 Qui¹ la³ cun³ hi³ tá²tsaih²¹ tsá² jmu² tso³, hi³ jún²³ bíh¹; ti³la³ hi³ lí¹ cue³² Dió³² má²ná¹, jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo Jesús Ti³² Juo¹³ dí².

7

Jmu² Po¹ cáun² jái¹³ ca³tin¹ tsá² jéinh³² cuo²

1 Hnoh² reh², tsá² má²ná¹cuin² náh² liei²¹, ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ liei²¹ jáun² quien² ñí¹con² jmáh³la³ tsá² ná¹lieih²¹ bíh¹. 2 Jmú¹³ jái¹³, ní¹juáh³ zian² jan² tsá²mi³ tsá² má²jenh² cuo², jáun² ca³tin¹ tsú² ma³zian² quionh³ ñí²cuo² tá¹la³ zian² ñí²cuo² la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹; ti³la³ ní¹juáh³ má²jún¹ tsá²ñuh² ñí²cuo² tsú², jáun² tiú²uú² lí³ quien² yáh³ liei²¹ jáun² ñí¹con² tsá²mi³ hi³. 3 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá²mi³ hi³ ca³cuá³ quionh³ jan² tsá²ñuh² siáh³ siáh³ tá¹la³ zian² bíh¹ ñí²cuo², jáun² tsá²mi³ la³ hi³ lín³ jan² tsá² lí¹ jmú² lí¹ tsau³² bíh¹. Ti³la³ ní¹juáh³ má²jún¹ bíh¹ ñí²cuo² tsá²mi³ hi³, jáun² tiú²uú² lí³ quien² yáh³ liei²¹ jáun² ñí¹con² tsú², má²lí¹³ bíh¹ jéinh³² tsú² cuo² quionh³ tsá²ñuh²

siáh³, jun³juáh¹³ tso³ yáh³ jaun³² hi³ jéinh³² tsú² siáh³ cuo².

4 Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ uá²jai³² tiú²uú² quien² yáh³ liei²¹ jáun² ñí¹con² hnoh² reh²; qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²tsan³ náh² cu³lí²¹ quiúnh¹ Cristo hi³ ca³tin¹ liei²¹ jáun², qui¹ cun³ñí¹ hi³ ná¹lín³ náh² la³juah²¹ dúh¹ zéih²¹ cuo² zéih²¹ ta³ tsú². Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ liei²¹ jáun² tiú²uú² ca³tin¹ hi³ jmu³ quien² ñí¹con² hnoh², hi³ jáun² má²ná¹lín³ náh² ñí²cuo² jan² Tsá² siáh³ bíh¹, Tsá² ca³jenh¹³ hi³ ja¹ hla¹. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ta³né³² má²lí¹³ láí³ dí² tsá² zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ ñí¹con² Dió³².

5 Qui¹ tá¹la³ jmí¹ ziaún² dí² jáun² cun³ lí³ tsí³ dí² hmóu³², jáun² liei²¹ jáun² tí³ ca³jmu³ ta²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ dí² hi³ tí³ lí³ hniá¹ dí² hi³ jmú¹³ hi³ hlah³ bíh¹; hi³ jáun² dá² cáun² tí² ná¹láí³ dí² tsá² jmu² ta²¹ ñí¹con² hmú³² bíh¹. 6 Ti³la³ ta³né³² má²ná¹, má²ca³liáu³ bíh¹ dí² ca³tin¹ liei²¹ jáun², qui¹ la³jmí¹ lí³ hi³ má²jún¹ bíh¹ dí² ñí¹con² hi³ jmí¹ ziaunh² dí² jáun² tiá³; hi³ jáun² ta³né³² má²zia³² jái¹³ hi³ má²ti²¹ dí² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² cue³² hi³ pí³ hi³ ziaún² dí² jáun² hi³ hmai²¹, jun³juáh¹³ uú² cun³quionh³ liei²¹ yeh³ hi³ rá¹lí³ jáun² yáh³.

Tso³ hi³ zia³² hñu³ tsin³² jná¹³

7 Hi³ jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³, ħhí¹ lí¹³ juáh¹³ dí² hi³ liei²¹ jáun² bíh¹ jmu² hi³ tanh³² dí² tso³? Ján¹han²¹ ħtiá² jáun² yáh³! Ti³la³ cun³quionh³ liei²¹ jáun² bíh¹ ca³lí³ ño¹ jná¹³ hi³ he³ jaun³² tso³. Jmú¹³ jái¹³, sá¹ hi³ tiá² ca³juáh³ liei²¹ jáun²: “Ha³ lí² jmú² hniá¹ nú² hi³ quioh²¹ tsáu²”, jáun² tiá² jmí¹ lí³ ño¹ yáh³ jná¹³ he³ dá² jaun³² hi³ hniá¹ tsú² hi³ quioh²¹ tsáu². 8 Ti³la³ tso³ dá² ca³jmú³ quien² ñí¹con² jná¹³ cun³quionh³ liei²¹ jáun² bíh¹, hi³ jáun² la³ jáun²

bíh¹ ca³hi³ la³ji³² hi³ hlah³ hñu³
tsin³² jná¹³, hi³ ca³li³ hniá¹ jná¹³
hi³ quioh²¹ tsáu². Qui¹ tá¹la³ tiá²
jmí¹ má²cuo² jná¹³ liei²¹ jáun², tiá²
tso³ jmí¹ ren² yáh³ jná¹³ ñí¹con²
liei²¹ jáun². ⁹ Qui¹ jmá¹ hi³ tiá² jmí¹
má²cuo² jná¹³ liei²¹ jáun², jmí¹ zian²
bíh¹ jná¹³; ti³la³ jmí¹ ca³li³ cuo² jná¹³
héih³² jáun² má¹ná¹, jmí¹ jáun² bíh¹
ca³li³ zia³² tso³, hi³ jáun² jmí¹ jáun²
né³, jun³ bíh¹ jná¹³. ¹⁰ La³ jáun²
bíh¹ li³ héih³² hi³ jmí¹ ca³ti²¹ hi³
cué³² jái¹³ hi³ li³ zian² tsú²; ti³la³
ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹, cáun² ca³jmú³
hi³ jun³ bíh¹ jná¹³. ¹¹ Qui¹ tso³
jlánh¹ ca³li³jan²¹ jmí¹ ca³li³zia³²
jáun² héih³², hi³ jáun² ca³ma³cau²
jnë¹³; hi³ jáun² cun³quionh³ héih³²
jáun² bíh¹ ca³jngah³ jná¹³.

¹² Hi³ jáun² né³, cun³ jáun² hien¹
bíh¹ liei²¹ jáun², hi³ héih³² rá¹tioh³
jáun² né³, hien¹ bíh¹, chu²¹ bíh¹, hi³
cú²re² he² bíh¹ siáh³ rá²tsi³² héih³².
¹³ Jáun² né³, ¿hí¹ lí¹³ juáh¹³ hi³ liei²¹
chu²¹ jáun² ca³li³ mí¹zioh²¹ quioh²¹
hmú³² ñí¹con² jná¹³? ¡Tiá² jáun²
yáh³! Qui¹ tso³ jáun² bíh¹ ca³jmú³
hi³ jun³ jná¹³, hi³ jáun² jmí¹ jáun²
ca³li³ lin¹ he³ lánh³ rón³² lí³ tso³,
quí¹ cun³quionh³ liei²¹ chu²¹ jáun²
bíh¹ ca³jngah³ jná¹³ tso³. Jáun²
héih³² jáun² né³ ca³ma³li²¹ hi³ hú¹tá¹
la³ hian² lín³² bíh¹ tsí³ tso³.

Hniéi² hi³ zia³² hñu³ tsí³ tsáu²

¹⁴ Qui¹ né³ bíh¹ dí² hi³ liei²¹ jáun²
ja³ ñí¹con² Dió³²; ti³la³ jná¹³ má¹ná¹,
tsá²mi³cuóun² cáun² lí¹ jmu² cun³ lí³
tsin³² bíh¹ ná¹ cu³diá²jan², jan² tsá²
ca³ja³hná¹ ñí¹con² tso³. ¹⁵ Jlánh¹ tiá²
ngí²³ jná¹³ he³ dá² jmu² ná¹, qui¹
tiá² jmu² yáh³ jná¹³ hi³ jmí¹ hnó²¹
jmu¹, ti³la³ cha³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ hi³
hnó³² jmu¹, hi³ tiá² jéi³² bíh¹ jná¹³
jmu². ¹⁶ Ti³la³ ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmu²
cáun² hi³ tiá² jmí¹ hnó²¹ jmu¹, jáun²
la³ jáun² má²lí²lin¹ hi³ la³ chu²¹

bíh¹ liei²¹ jáun²; ¹⁷ hi³ jáun² la³
cun³ hi³ jmu² jná¹³ jáun², jun³juáh¹³
hi³hliá² ja³² tsin³² jmu¹ yáh³ jná¹³
la³ jáun², ti³la³ hi³ jáun² dá² ja³²
ñí¹con² tso³ hi³ nio² jáun² hñu³
tsin³² bíh¹ jná¹³. ¹⁸ Má²ca³li³tsin²
jnë¹³ hi³ tiá² hi³ chu²¹ zia³² yáh³
ti³ ñeh² quion²¹ ná¹ cun³ñí¹ hi³
tsá²mi³cuóun² jná¹³; qui¹ uá¹jinh¹
hnó³² jná¹³ jmu¹ jmáh³la³ hi³ chu²¹,
ti³la³ má¹li³² jáun² né³, sa³ tiá² tú²
tiá² tsin²³ yáh³ jná¹³ jmu¹. ¹⁹ Qui¹
sa³ hi³ hlah³ hi³ tiá² hnó³² jmu¹
bíh¹ jná¹³ jmu², cha³ jmí¹ jmu¹
ná¹ hi³ chu²¹ la³ cun³ hi³ dí¹quian¹
jnë¹³ jáun² jmu¹. ²⁰ Jáun² né³,
ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmu² cáun² hi³
tiá² jmí¹ hnó²¹ jmu¹, jáun² la³ jáun²
má²lin¹ hi³ jun³juáh¹³ huen² yáh³
jnë¹³ jmu², ti³la³ tso³ hi³ nio² hñu³
tsin³² bíh¹ jná¹³ la³ jmu².

²¹ Hi³ jáun² la³ lá² bíh¹ quiunh³²
jnë¹³; Ní¹juáh³ jmá¹ hi³ hnó³² jná¹³
jmu¹ hi³ chu²¹, sa³ jmáh³la³ hi³
hlah³ bíh¹ la³ jmu² jná¹³ má¹li³²
jáun². ²² Qui¹ uá¹jinh¹ jéih³² lín³²
bíh¹ jmí¹ tsin³² jná¹³ liei²¹ quioh²¹
Dió³², ²³ ti³la³ cun³ jáun² jéi³² bíh¹
jnë¹³ hi³ zia³² cáun² liei²¹ siáh³ hi³
jmu² quien² ñí¹con² ua³ tán² jná¹³,
hi³ liei²¹ jáun² né³ ná¹tin²³ quionh³
hi³ jéih³² jáun² jmí¹ tsin³² jná¹³.
Liei²¹ jáun² dá² hnió³ hi³ hú¹tá¹
zaunh³ tiá³ jná¹³ ca³ti²¹ tso³, hi³
jáun² la³ jáun² ma³ti³² ua³ tán² jná¹³
jmáh³la³ héih³² quioh²¹ tso³.

²⁴ Jlánh¹ juo²³ jná¹³ qui¹ cun³ñí¹
hi³ tsá²mi³cuóun² ná¹! ¿Hin² dá²
tsánh² lí¹³ liáu³² jná¹³ ca³ti²¹ ngú³
lá² quion²¹, ngú³ hi³ lí¹³ jngah³
lá²? ²⁵ Jí³²la³ Dió³² bíh¹ lí¹³ liáu³²
cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ jáun²
Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí². ¡Hénh³
máh³ tiá¹hmah¹ Dió³²! Jáun² né³,
la³ lá² bíh¹ lí³, hi³ cun³quionh³
jmí¹ tsin³² jná¹³ jmí¹ hnó²¹ ná¹
má¹ti²¹ héih³² quioh²¹ Dió³² tá¹la³

má²ti²¹ ná¹ jáun² héih³² quioh²¹ tso³
cun³quionh³ ngú³ quion²¹.

8

Tsá² zian² cun³quionh³ pí³
quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹
(Gálatas 5:16-26)

1 Né³² né³, tí³la³ ní¹juáh³ tsá²
má²cá²cunh³ quionh³ Jesús Tsá² lín³
Cristo má¹na²¹, ha³ tiú²uú² tá¹tsin¹
yáh³ tsú² héih³², [tsá² tiú²uú² zian²
la³ cun³ lí³ tsí³ hmóu³² yáh³, tí³la³
má²ñi³táunh¹ tsú² la³ cun³ hi³
hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹]. 2 Qui¹
tsá² má²ti³² la³ cun³ hi³ hnió³
Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ má²zian² hi³
hmai²¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³
tsú² quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo,
quí¹ má²ca³liáu³ bíh¹ dí² ñí¹con²
héih³² quioh²¹ tso³ jí³ ñí¹con² hmú³²
ní². 3 Qui¹ Dió³² má²ca³jmú³ cáun²
hi³ jmí¹líh³ tiá² ca³tioh²¹ liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés jmu³; qui¹
cun³ñí¹ hi³ tsá² zian² cun³ lí³ tsí³
bíh¹ jnoh¹, jáun² ja³hín³ bíh¹ pí³
quioh²¹ liei²¹ jáun²; hi³ cun³ñí¹ hi³
jáun² né³, ca³zen³ Dió³² Jon² hi³
ca³lín³ tsá²mi³cuóun² Tsá² la³ jnoh¹,
tsá² ren² dí² tso³. Hí³ bíh¹ ca³cuen³
Jon² hi³ jún³ hí³ ca³ti²¹ tso³ quiú¹³
dí²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³hin³
Dió³² tsáu¹³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³lín³
jáun² Jon² tsú² jan² tsá²mi³cuóun²
la³ jnoh¹. 4 La³ jáun² ca³jmú³ tsú²
hi³ jáun² lí¹³ má¹ti²¹ jnoh¹ la³ cun³
héih³² hi³ jmu² jáun² liei²¹, qui¹
tiú²uú² ziaún² yáh³ dí² la³ cun³ lí³
tsí³ hmóu³², tí³la³ la³ cun³ hi³ hnió³
Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ má²ziaún² dí².

5 Qui¹ tsá² zian² la³ cun³ lí³ tsí³
hmóu³², tsá² la³ hí³ dá² cáun² hu²¹
tsí³ hi³ ma³ti³² la³ cun³ hi³ dí¹quian¹
ngú³ quioh²¹ bíh¹; tí³la³ tsá² zian²
la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹
má¹na²¹, tsá² la³ hí³ hu²¹ tsí³ hi³
ma³ti³² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Jmí²chí³
Chun¹ bíh¹. 6 Qui¹ ní¹juáh³ tsá²

cá² ñi³ zian² la³ cun³ lí³ tsí³ hnga²,
tsá² la³ hí³ dá² jún³ bíh¹; tí³la³ tsá²
zian² la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³
Chun¹ má¹na²¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³
zian², hi³ niau²¹ siáh³ tie³ hñu³
tsí³. 7 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² zian² la³
cun³ lí³ tsí³ hmóu³², tsá² la³ hí³ dá²
ná¹háun³ bíh¹ quionh³ Dió³², qui¹
tiá² hnió³ yáh³ tsú² ma³quien² liei²¹
quioh²¹ Dió³²; hi³ sa³jun³ lí²³ yáh³
ma³quien² tsú² liei²¹ jáun². 8 Hi³
jáun² bíh¹ la³ jín³² tsá² zian² cun³ lí³
tsí³ hmóu³², tiá² lí²³ yáh³ ma³hiún²
tsú² tsí³ Dió³².

9 Tí³la³ hnoh² má¹na²¹, tiú²uú²
zian² yáh³ náh² cun³ lí³ honh²
hmóu³², tí³la³ má²zian² hnoh² la³
cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹
bíh¹, ní¹juáh³ hnoh² tsá² má²zian²
Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ honh²
náh². Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá²
má²zian² Jmí²chí³ joh¹ Cristo hñu³
tsí³, jun³juáh¹³ tsá² joh¹ Cristo yáh³
tsá² la³ hí³. 10 Qui¹ ní¹juáh³ Cristo
má²cuá³ hñu³ honh² hnoh², jáun²
cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²zian²
jmí²chí³ quián¹³ náh² hi³ hmai²¹
cun³ñí¹ hi³ má²na¹lín³ náh² jáun²
la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹, uá¹jinh¹
má²jún¹ ngú³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³
tso³. 11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³
Jmí²chí³ joh¹ Tsá² ca³jmú³ hi³
hi³ ca³jenh¹³ Cristo Jesús ja¹ hla¹
má²cuá³ hñu³ honh² náh², jáun²
hnga² Tsá² ca³jmú³ hi³ hi³ ca³jenh¹³
Cristo bíh¹ jmu³ siáh³ hi³ lí¹³
chí¹lí²zian² hi³ hmai²¹ ngú³ hi³
jmí¹ ca³ti²¹ jún³ jáun² quián¹³ náh²,
cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ tsú² hi³
má²cuá³ jáun² hñu³ honh² náh².

12 Jáun² né³ reh², zia³² hi³ ca³ta¹
dí² jmu¹³, tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ ca³ta¹
dí² má¹ziaún¹³ la³ cun³ lí³ tsí³ dí²
hmóu³² yáh³ má¹na²¹. 13 Qui¹ lí³ua³
jan² hnoh², tsá² zian² náh² la³ cun³
lí³ honh² náh² hmóu³², jún³ bíh¹

náh², tí³la³ ní¹juáh³ cun³quionh³ pí³
quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ cháh¹³ náh²
tí³ có³² hí³ zian² náh² jáun² la³ cun³
lí³ honh², hí³ jáun² bíh¹ lí¹³ zian²
náh².

14 Quí¹ la³jín³² tsá² hei³² hí³
ñí³jau¹ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²,
tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ jon² Dió³².
15 Quí¹ Jmí²chí³ hí³ má²ca³hen³
hnoh², jun³juáh¹³ jan² jmí²chí³ jmu²
hí³ lín³ hnoh² *tsá² má²dí¹hlánh¹
yáh³ hí³ juáh¹³ hí³ lí³ jmu³ hí³ lí¹
hú¹ cóh²¹ honh² náh², quí¹ Jmí²chí³
hí³ dá² jmu² hí³ má²lín³ náh² jon²
Dió³² bíh¹, jí³ hí³ jmu² siáh³ hí³
nio² tiá³ tsí³ dí² hí³ juáh²³ dí² jáun².
“¡Tia²¹!” ñí¹con² Dió³². 16 Hí³ hnga²
Jmí²chí³ hí³ bíh¹ má²tson² jái¹³
cu³lí²¹ quionh³ jmí²chí³ quiú¹³ dí²
hí³ má²láí³ dí² jon² Dió³². 17 Cun³ñí¹
hí³ má²lín³ dí² jáun² jon² tsú²,
jáun² hiáu³ bíh¹ dí² la³ cun³ hí³
má²ca³jmú³ jáun² Dió³² jái¹³ hí³
cué³² ñí¹con² jon², hí³ jáun² la³
jáun² lí¹³ hiáu³ dí² la³ cun³ hí³
hiáuh³ hnga² Cristo. Quí¹ ní¹juáh³
ná¹má²tso¹ dí² tsí³² ca³tí²¹ la³ cun³
hí³ ca³ma³tso² jáun² Cristo tsí³, jáun²
ja³bí¹ lí¹³ zian² dí² cáun² hí³ quien²
quiúnh¹ tsú² siáh³.

18 Jná¹³ len³ hí³ la³jí³² la³ cun³
hí³ ná¹má²tso¹ dí² tsí³² tiá² cunh³
yáh³ quionh³ la³ cun³ hí³ chu²¹
hí³ quien² hí³ lí³ jnia² hí³ hiáu³
dí² ní¹ má¹jáun². 19 Quí¹ ca³la³
jí³² la³ cun³ hí³ ca³jmú³ Dió³²
ná¹jáh³² ñí¹ hí³ dí¹quian¹ hí³ jé³
jmái¹ hí³ lí³ jnia² la³jín³² tsá² ná¹lín³
jon² Dió³². 20 Quí¹ ca³la³ jí³² hí³
ca³jmú³ Dió³² ca³chó³² bíh¹ jmái¹
hí³ tiú²uú² ca³lí³quien²; jun³juáh¹³
hí³ ca³lí³hnió³ hmóu³² yáh³ hí³
jáun², quí¹ cun³ jáun² ca³lí³hnió³
Dió³² bíh¹. Tí³la³ la³jí³² hí³ ca³jmú³
jáun² Dió³² né³, cáun² ná¹jan³²
21 hí³ liáu³, la³ cun³ la³jí³² hí³

ca³tí²¹ hí³ chau²¹ jmái¹ lí³yen³,
hí³ jáun² lí³ zian² hí³ má²ná¹liáu¹
la³jmí¹ má²zian² jáun² jon² Dió³².
22 Quí¹ né¹ dí² hí³ la³ tí³ ta³ne³²
bíh¹ ná¹hón²³ la³jí³² la³ cun³ hí³
ca³jmú³ jáun² Dió³², hí³ ná¹má²tso²
tsí³ la³jmí¹ zian² jan² tsá²mi³
má²ñí¹lí³zian² jon². 23 Hí³ jun³juáh¹³
jmáh³la³ hí³ jáun² yáh³ ná¹má²tso²
tsí³, quí¹ la³ jí³ jnoh¹ bíh¹ siáh³
ná¹hón²³ dí², tsá² má²ca³hen¹³ dí²
Jmí²chí³ Chun¹, la³ cun³ hí³ la³ñí¹
hí³ ca³tí²¹ hiáu³ dí² jáun². Quí¹ jnoh¹
ná¹jan³² jmái¹ hí³ hú¹tá¹ má²lan¹³
dí² jon² Dió³², ca³la³ hí³ ná¹hón²³
dí², jmái¹ hí³ liáu³ dí² jáun² tá¹
jan². 24 Quí¹ cun³quionh³ hí³ zia³²
hí³ hu²¹ tsí³ bíh¹ dí² ca³liáu³; tí³la³
ní¹juáh³ la³ má²hiauh³² bíh¹ tsú²
la³ cun³ hí³ jmí¹ hu²¹ jáun² tsí³,
jáun² jun³juáh¹³ uú² cáun² hí³ hu²¹
tsí³ yáh³ tsú² jaun³². Quí¹ ní¹juáh³
cáun² hí³ má²hiauh³² tsú², jáun²
tiú²uú² ca³tí²¹ yáh³ hí³ hu²¹ tsí³ tsú²
la³ má²hu²¹ jáun² ca³tí²¹ hí³ jáun².
25 Tí³la³ ní¹juáh³ hí³ hu²¹ tsí³ dí²
cáun² hí³ tiá² má²hiauh³² dí², cáun²
hniáuh³² juenh² tsí³ bíh¹ dí² tá¹la³
ná¹hé² ná¹jan³² dí² hí³ hiáu¹³ hí³
jáun².

26 Jáun² la³ jáun² bíh¹ siáh³
má²hau³ dí² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹ tiá²
tiau²³ dí² hmóu³². Quí¹ tiá² tai² yáh³
dí² lienh¹ Dió³² la³ cun³ jmí¹ ca³tí²¹,
tí³la³ hnga² bíh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hí³
hiú² mi³² ñí¹con² Dió³² hí³ ca³ta¹
jnoh¹ tá¹la³ ná¹quí² ná¹zion²³ dí²
jáun² tsí³ cun³ñí¹ hí³ tiú²uú² tiau²³
dí² hléh¹³. 27 Hí³ jáun² Dió³², Tsá²
cuoh² hñu³ tsí³ tsáu², ñí³² hí³ he³
hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ juáh³, quí¹
Jmí²chí³ hí³ mi³² ñí¹con² Dió³² hí³
ca³tin¹ tsá² joh¹ Dió³² cun³quionh³
jë¹ hnga² Dió³².

Tsá² cah²³ jmái¹ tí³ chí¹ nga²

28 Qui¹ má²né¹ bíh¹ dí² hi³ Dió³² jmu² hi³ re² bíh¹ cuá²hai³² la³ji³² hi³ quiunh³² tsá² hnio³ hi³ Dió³², tsá² má²ca³teh³ hi³ Dió³² hi³ lí¹³ ní¹con² tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ dí² lí¹³. 29 Qui¹ la³ cun³ jmi¹tin² ca³li³ cuóun³² Dió³² tsá² hi³, hi³ jáun² la³ cun³ jmi¹jáun² ca³quianh³ tsú² tsá² hi³ hi³ chan³ dí² re² hi³ lín¹³ la³jmi¹ lín³ Jon² dí²; hi³ jáun² Jon² dí² hi³ né³, lí¹³ lín³ Tsá² má²ján³ ja¹ juóun³² lín³² rainh²¹ ní¹ hná¹ jáun². 30 Hi³ jáun² tsá² ca³quianh³ hi³ Dió³² la³ cun³ jmi¹tin², ca³teh³ tsú². Hi³ jáun² tsá² ca³teh³ tsú² hi³ né³ ca³hinh³ bíh¹ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹. Hi³ jáun² tsá² ca³hinh³ tsú² hi³ né³, ca³cuéh³ dí² tsú² jái¹³ hi³ lí¹³ zian² tsú² quionh³ dí² ní¹ cuá¹quien² dí² jáun².

31 Hi³ jáun² né³, ¿he³ lí¹³ juáh¹³ dí² ca³ti²¹ jái¹³ ní²? Qui¹ ní¹juáh³ Dió³² yáh³ la³ zenh² jo²¹ quiú¹³ dí², jáun² ¿hin² dá² tsánh² lí¹³ jmu³ hnié² quiúnh¹ dí²? 32 Qui¹ ní¹juáh³ ca³la³ hí¹juáh³ Jon² yáh³ Dió³² tiá² ca³jmú³ hien², ti³la³ ca³cuen³ bíh¹ tsú² Jon² hi³ jún³ hi³ ca³ta¹ dí², itiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² cue³² tsú² la³ji³² hi³ ní¹ hná¹ ní² la³jmi¹ má²ca³cuen³ tsú² jáun² Jon²! 33 Hi³ jáun² dá² ¡hi¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ chá³² tsáu¹³ jnoh¹ tsá² má²ca³quianh³ dí² Dió³², qui¹ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³juáh³ hi³ má²láí³ dí² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹! 34 Jáun² ¿hin² ya³ tsánh² lí¹³ ra³tsa² dí² héih³²? Qui¹ Cristo bíh¹ Tsá² ca³jun³ hi³ ca³ta¹ dí², hi³ ca³la³ hi³ ca³jenh¹³ siáh³, hi³ má²cuá³ti³ cuá²chu²¹ quioh²¹ Dió³² hi³ cuá¹hiú² cuá¹mi³² hi³ ca³ta¹ dí². 35 Hi³ jáun² ¿hin² ya³ tsánh² lí¹³ jmu³ hi³ tiú²uú² hnáu³ dí² quiúnh¹ Cristo? ¿Hí¹ lí¹³ cun³quionh³ hi³ ma³tso¹ dí² jáun² tsi³², cun³quionh³ uu³mi²tsi³², ho³ cun³ quionh³ hi³ hí¹ tsa¹ dí² tsáu², ho³ hi³ zia³²

ho³cuóun³, ho³ hi³ tiá² zia³² ha¹ dí², ho³ hi³ ziaúun² dí² ja¹ hi³ háinh¹³, ho³ cun³quionh³ hi³ jngah³ dí² jáun² tsáu²? 36 Ti³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ní¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ jáun² la³ lá².

Cun³ní¹ hi³ ca³tin¹ hnú² bíh¹ hiá² tsáu² jnoh¹ la³ji³² jmái¹, hi³ jmoh²³ tsú² jnoh¹ la³jmi¹ jmúh³² tsú² *já¹ziáh² má²tsa³jngih² tsú².

37 Ti³la³ ja¹ la³ji³² hi³ ní² má¹ná¹, ná¹láí³ dí² tsá² cah²³ jmái¹ ti³ ca³nga² bíh¹ cun³quionh³ hi³ má²hau³ Tsá² ca³ma³hniau³ dí² hi³ 38 Hi³ jáun² né³, jná¹³ má²nio² cáun² tsin³² hi³ cu³ti³ tiá² hi³ zia³² hi¹ cáun² hi³ lí¹³ chau³ dí² ti³ có³² ní¹con² Dió³² Tsá² hniau³ dí², uá¹ hi³ jún³ dí², uá¹ hi³ ziaúun² dí², sa³jun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³ sa³jun³ tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³; sa³jun³ hi³ quiunh³² dí² ta³ne³², hi³ sa³jun³ hi³ queinh²¹ dí² jmi¹tsú² jmi¹ja³², sa³jun³ lí¹³ cun³quionh³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ lí¹³ lí³zia³² ní¹ hué²¹ lá², 39 sa³jun³ lí¹³ ní¹juáh³ hi³ ní³ngí¹ dí² chí³cuú² ní¹ ñe¹, hi³ sa³jun³ lí¹³ ní¹juáh³ ní² lí¹ cá¹cháu²¹ dí² hñu³ hué³², la³ cun³ hi¹ cáun² yáh³ la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² tiá² lí¹³ chau³ dí² ti³ có³² ní¹con² Dió³², Tsá² ca³ma³jnia³² hi³ hi³ hniau³ dí² cun³quionh³ Cristo Jesús Ti³² Juo¹³ dí².

9

Dió³² má²ca³quianh³ tsá² Israel

1 Hi³ jáun² né³, jná¹³ hléh¹³ jú¹ tson² lá² hi³ ca³tin¹ tsá²có¹ ná¹ la³ cun³ qui³ jmu² tsá² hen² ti³ con² Cristo, tiá² tí¹ jáin² yáh³ jná¹³; qui¹ jmi¹ tsin³² jná¹³ má²tson² jái¹³ lá² quion²¹ cu³li²¹ quionh³ Jmi²chí³ Chun¹, 2 hi³ jlánh¹ hlaih³ nio² tsin³² jná¹³, hi³ ca³la³ hi³ hú¹qui² hú¹jngih³² tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²có¹ ná¹, 3 hi³ hí¹ ca³la³ ti³ huen²

jná¹³ ñí¹tan²¹ hú¹mu³héih³², la³
 cun³ hi³ tiú²uú² lín¹³ jná¹³ tsá² joh¹
 Cristo, sá¹jmí¹ hi³ lí¹³ bíh¹ re² ca³tin¹
 tsá²co¹ jná¹³ hi³ cun³quionh³ hi³
 lí¹³ la³ jáun² ñí¹con² jná¹³. 4 Qui¹
 tsá² hi³ bíh¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹
 hla¹ *Israel, hi³ Dió³² né³ ca³jmú³
 hi³ tsá² hi³ lí¹³ lín³ la³juah²¹ dúh¹
 jon² tsú². Dió³² Tsá² cú² juenh²
 ca³ma³jnia³² ja¹ quioh²¹ tsú², hi³
 ca³tan² nió³² quionh³ tsá² hi³,
 ji³ hi³ ca³jmú³ dí² siáh³ jái¹³ hi³
 zia³² hi³ jmu³, hi³ jáun² ca³cué³
 dí² liei²¹ jáun² ñí¹con² hla¹ Moisés,
 la³ má²quionh³ ha³ lánh³ hniáuh³²
 ma³ti³² tsú² cuáh³². 5 Tsá² hi³ bíh¹
 tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ tsá²haun³²
 dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹; hi³ jáun² jún¹³
 tsá² hi³ bíh¹ Tsá² lín³ Cristo hi³
 ca³ti²¹ hi³ lín³ tsú² tsá²mi³cuóun²,
 hi³ hi³ bíh¹ dí² Dió³² Tsá² quioh²¹
 ca³la³ ji³lí³². ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ tsú²
 cun³ jmí¹hi³no²! Tson² bíh¹ la³
 jáun².

6 Jáun² né³, jun³juáh¹³ hi³ tiá²
 má²ca³lí³ti³ yáh³ jái¹³ hi³ ca³jmú³
 Dió³² ñí¹con² jún¹³ hla¹ Israel,
 ti³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² ji³lín² jón²zih¹
 jón²cho¹ hla¹ Israel lín³ tsá² tionh²
 jo³cuo² Dió³² bíh¹; 7 qui¹ sa³jun³
 la³jín³² yáh³ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
 Há²bran²¹ hi³ cu³ti³ lín³ jon² tsú²,
 qui¹ la³ cun³ ca³juáh³ jáun² Dió³²
 bíh¹, hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:
 “Cun³quionh³ jan² Isaac jónh³² bíh¹
 hnú² lí³zian² jon³zih¹ jon³cháuh³
 hnú²”. 8 La³ jáun² lí²lin¹ hi³ hi¹
 jan² yáh³ tiá² hin² lín³ jon² Dió³²
 cun³ñí¹ hi³ jún¹³ jan² tsáu²; ti³la³
 ji³²la³ ti³ tsá² ca³lí³zian² cun³quionh³
 jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² bíh¹
 cu³ti³ ná¹lín³ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
 Há²bran²¹. 9 Qui¹ jái¹³ hi³ ca³jmú³
 jáun² Dió³² quionh³ Há²bran²¹ lí³
 la³ lá²: “Míh¹ tiá² jmí¹ la³ lá² tsá³
 já¹ma³jnia¹³ jná¹³ siáh³, hi³ jáun²

má¹jáun² má²zian² bíh¹ jon² Sara”.

10 Ti³la³ jun³juáh¹³ cun³ ní² yáh³
 ca³tsan³ jái¹³. Qui¹ jmí¹ ca³lí³zian²
 jáun² gon³ jon² hla¹ Rebeca cu³tsa³²
 quionh³ tsú² hla¹ Isaac ñí²cuo²,
 dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ hi³, 11 hi³
 jáun² cun³ñí¹ hi³ lí³ hniáuh³² lí³ la³
 má²lí³ jáun² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³
 Dió³², Tsá² quianh²³ tsáu², jáun²
 ca³quianh³ Dió³² jan² dún² gon³
 hi³ uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²ca³lí³zian²,
 sa³jun³ hi³ chu²¹ sa³jun³ hi³ hlah³
 yáh³ jmí¹ má²ca³jmú³, hi³ jáun² la³
 jáun² lí³ lín¹ hi³ hi³ bíh¹ Tsá² téh²³
 tsáu², jun³juáh¹³ cun³ñí¹ hi³ zia³²
 hi³ jmu² tsáu² yáh³. 12 Jáun² ca³záih³
 Dió³² hla¹ Rebeca hi³ la³ lá²: “Dún²
 má²ján³ bíh¹ lín¹³ quian²¹ tsá²
 cáin²”. 13 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹
 Sí²: “Ca³ma³hno¹ jná¹³ Jacob, ti³la³
 ca³lí³hon² bíh¹ jná¹³ Esau”.

14 Jáun² né³, ¿he³ dá² lí¹³ juáh¹³
 dí²? ¿Hí¹ Dió³² lín³ jan² Tsá²
 tiá² tin² ra³tsi³² re² héih³²? ¡Tiá²
 jáun² yáh³! 15 Qui¹ la³ lá² ca³záih³
 tsú² hla¹ Moisés: “Jná¹³ dá² cué¹³
 uu³i³tso³ ñí¹con² tsá² hnó³² ján¹³
 cue¹ bíh¹, hi³ já³² siáh³ mir³ tsin³²
 jná¹³ ñí¹con² tsá² hno³ bíh¹ jná¹³”.
 16 Hi³ jáun² né³, jun³juáh¹³ zia³²
 uu³i³tso³ ñí¹con² tsáu² cun³ñí¹ hi³
 jlánh¹ hniá¹ hnga² yáh³, ho³ cun³ñí¹
 hi³ jlánh¹ jmu² tsú² pí³, ti³la³ la³
 cun³ hi³ hnió³ hnga² Dió³² bíh¹,
 Tsá² cue³² hi³ uu³i³tso³. 17 Qui¹
 la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hi³ Dió³²
 ca³záih³ la³ lá² tsá² jmí¹ lín³ hi³ re²¹
 hué³² Egipto: “Jná¹³ ca³cué³ jái¹³ hi³
 lín³ hnú² re²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³lí³hnó³²
 jná¹³ hi³ la³ jín³² tsá² zian² tá¹ cáun²
 cuá¹hué²¹ lí³ cuoh² pí³ quion²¹
 cun³quionh³ hi³ quiunh²¹ hnú², ji³
 hi³ lí³ ñí³² tsú² siáh³ hi³ hin² tsánh²
 jná¹³”. 18 Jáun² la³ jáun² bíh¹ cue³²
 Dió³² uu³i³tso³ ñí¹con² tsá² hnió³
 Dió³² cuéh³², hi³ jmu² tsú² siáh³
 huáh² chí¹ tsáu², ní¹juáh³ tsá² hnió³
 tsú² jmu³ huáh² chí¹.

19 Ti³la³ hi³ jáun² né³, ho³ sa³ juáh¹³ hnú² la³ lá² ñi¹con² jná¹³: “Ñi¹juáh³ la³ ñi² jaun³², ¿he³ láih³² sa³ cha³² yáh³ Dió³² tsáu¹³ tsá²mi³cuóun²? Qui¹ tiá² hin² zian² yáh³ tsá² lí³ cah¹³ jmái¹ hi³ jmu³ hi³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ hñi³ Dió³²”
 20 Ti³la³ hnú² dá², tsá²mi³cuóun² bíh¹, ¿hin² dá² tsánh² hnú², sa³ hnú² yáh³ na³quí² na³tsáin²³ nú² jái¹³ quiúnh¹ Dió³²? Tiá² né¹ hí¹ lí¹³ juáh³ lí³ua³ cáun² hi³ zia³², hi³ záih³² tsá² ca³jmú³: “¿He³ láih³² sa³ la³ lá² lín³ jná¹³ ca³jmu³ hnú²?”
 21 ¿Haun¹³ juáh¹³ tsá² jmu² hia³² dá² cáun² lí¹³ jmu³ quionh³ cuáh¹ la³ cun³ ti³² tsí³ tsú² hnga² bíh¹? Lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² cáun² hia³² quionh³ cuáh¹ hi³ ca³ti²¹ cáun² jmái¹ quien², hi³ quionh³ cuáh¹ jáun² uá²jai³² lí¹³ jmu³ tsú² hia³² hi³ cauh³² tsú² jmái¹ ca³la³ jí³².

22 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ ca³lí³hnió³ Dió³² hi³ ma³jnia³² hi³ míh²³ tsí³ jí³ hi³ ma³jnia³² siáh³ pí³ quioh²¹ ñi¹con² tsá² ca³tin¹ hi³ ma³tso² tsí³ jí³ hi³ jmái¹ ca³tin¹ siáh³ hiá¹ tsán¹³, ti³la³ ca³tion³ lín³² bíh¹ tsú² tsí³, 23 qui¹hliá² hi³ ca³lí³hnió³ tsú² hi³ ma³jnia³² hi³ hi³ bíh¹ tin² cue³² hi³ lí¹³ zian² tsáu² cáun² hi³ quien² ti³ chí¹nga² cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² hi³ zia³² uu³i³tso³ ñi¹con² tsáu², tsá² ca³chan³ tsú² hí³ hua³jan²¹ la³ cun³ jmái¹tin² lín³² hi³ lí¹³ zian² tsú² jáun² la³ jáun². 24 Qui¹ Dió³² ca³te³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² *judíos jí³ ja¹ quioh²¹ *tsá²ca²jo²¹ ní² siáh³, 25 la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñi¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Oseas:

Tsá² tiá² jmái¹ tionh² jo³uón³² jná¹³, juah²¹ jná¹³ hi³ tsá² hi³ tionh² jo³uón³²,

hi³ tsá² tiá² jmái¹ hno³ jná¹³ né³, juah²¹ jná¹³ hi³ má²hno³ bíh¹ jná¹³ tsú².

26 Hi³ jáun² tsá² jmái¹ juanh³² jná¹³ hi³ tiá² tionh² jo³uón³² né³,

má²lín¹³ bíh¹ tsá² hí³ jon² Dió³² Tsá² líeih³².

27 Ti³la³ hi³ cun³ hi³ ca³tin¹ tsá² Israel má¹na²¹, la³ lá² bíh¹ ca³juáh³ hla¹ Isaías: “Uá¹jinh¹ juóun³² lín³² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Israel, la³jmái¹ lí³ zái¹ táh¹ hi³ tioh³ can³² jmái²miih²¹, ti³la³ cú¹píh²¹ tsáu² bíh¹ tsá² hí³ láuun³. 28 Qui¹ né³² cánh³ bíh¹ lí³ti³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Juo¹³ dí² hi³ ca³tin¹ ñi¹ hué²¹ lá²”.

29 Isaías hí³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
 Sá¹jmái¹ hi³ Dió³² Juo¹³ hliáu³ tionh² hñu³mi³cuú² tiá² ca³héinh³² má³jan² tsá² juo³ dí²,

hi³ jáun² la³jmái¹ cá¹quiúnh²¹ tsá² juú² Sodoma quionh³ Gomorra bíh¹ jmái¹ má²ca²quiéinh³² dí² uá²jai³².

Jú¹ chú³² hi³ jmái¹ ca³ti²¹ he³ tsá² judíos

30 Hi³ cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, tsá²ca²jo²¹ tsá² tiá² jmái¹ hu²¹ tsí³ hi³ he³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, ti³ má²ca³hen³ bíh¹ Dió³². Ca³he³ tsú² Dió³² cun³ñi¹ hi³hliá² ca³chá³ tsú² cáun² tsí³ bíh¹. 31 Ti³la³ tsá² Israel má¹ná¹, tsá² lí¹ jmái¹ hái³² tsí³ hi³ he³ Dió³² cun³quionh³ hi³ chun¹ hi³hliá² má²ti³² liei²¹ hi³ jmái¹ raunh³² jáun² bíh¹, ti³la³ tiá² ca³tú¹ ca³tsin¹³ yáh³ tsú² hi³ ma³ti³² liei²¹ jáun² hi³ juáh¹³ hi³ jmái¹ lí³ chun¹. 32 ¿He³ láih³² la³ jáun² lí³? Qui¹hliá² tiá² ca³jmú³ yáh³ tsú² tion³ hi³ he³ tsú² Dió³² cun³quionh³ hi³ nio² cáun² tsí³, ti³la³ jmái¹ lín²³ tsú² hi³ he³ Dió³² cun³quionh³ ta²¹ hi³ jmu² jáun² bíh¹. Cun³ñi¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³quí² ca²hính³² tsú² quionh³ quín¹ chí¹zunh²¹ hú¹ jui³². 33 Qui¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñi¹ Sí² hi³ ca³tin¹ quín¹ jáun², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²:

Já¹ juú² Jerusalén ñí¹ zeh² jáun²
 máh³ téh²³ tsú² Sión,
 chá¹³ jná¹³ cá² mái³ quín¹ hi³ jmu³
 hi³ qui³ hính³² tsáu²,
 quín¹ jmu³ hi³ quinh³ tsú²;
 tí³la³ tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con²
 Tsá² hí³ né³,
 jmí¹líh³ yáh³ tiá² lí¹ lí³ heh³.

10

¹ Hi³ jáun² né³ reh², jlánh¹ hniá¹
 jná¹³ hi³ liáun³ tsá² *Israel, jí³ hi³
 hiú² mí²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² Dió³²
 hi³ ca³tin¹ tsú². ² Cué¹³ jná¹³ jú¹
 tson² hi³ ca³tin¹ tsú² hi³ tson² bíh¹
 jlánh¹ hnió³ tsú² má²tí³² re² ñí¹con²
 Dió³², tí³la³ jí³²la³ tí³ lí¹ ná¹jmu² bíh¹
 tsú² hi³ jáun², jun³juáh¹³ hi³ ñi³²
 tsú² la³ cun³ lánh³ jmí¹ hniáuh²¹
 yáh³. ³ Qui¹ tiá² ñi³² yáh³ tsú²
 ha³ lánh³ rón³² hen² Dió³² tsáu²
 la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹.
 Cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² jmu³ hi³ lí³
 chun¹ hmóu³², jáun² tiá² ñí¹héi²¹
 yáh³ tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³²
 jmu³ ñí¹con² tsú². ⁴ Qui¹ liei²¹
 jáun² ca³lí³zia³² cun³ñí¹ hi³ jmí¹
 hnió³ Dió³² hi³ hen³ tsáu² la³juah²¹
 dúh¹ jan² tsá² chun¹ bíh¹; tí³la³
 cun³quionh³ Cristo má¹ná¹, ca³lí³tí³
 bíh¹ hi³ jáun² ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá²
 cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú².

⁵ Hi³ jáun² ca³tin¹ tsá² hu²¹ tsí³
 hi³ lí³ chun¹ cun³quionh³ hi³ ma³tí³²
 jáun² liei²¹ né³, hla¹ Moisés ca³juáh³
 la³ lá²: “Lí³ua³ jan² tsá² má²tí³²
 liei²¹ lá², cun³quionh³ hi³ lá² bíh¹ lí¹³
 zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nió²”. ⁶ Tí³la³
 hi³ ca³tin¹ tsá² má²lín³ la³juah²¹
 dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³quionh³
 hi³ nió² jáun² cáun² tsí³ má¹ná¹,
 hi³ jáun² ca³juáh³ Moisés la³ lá²:
 “Ha³ lí² juáh³ hnú² hñu³ honh²:
 ¿Hin² tsánh² lí¹³ tsó³² hñu³mi³cuú²?”
 —jáí¹³ ní² hnió³ juáh³ hi³ hnió³
 tsú² tsa³quian³ Cristo tí³ ñí¹ hué²¹
 lá²—.” ⁷ “Sa³jun³ hniáuh³² juáh¹³

hnú²: ¿Hin² tsánh² lí¹³ tsó³² ñí¹
 tiáunh¹ tsá² má²cá²tsan³?” —jáí¹³
 ní² hnió³ juáh³ siáh³ hi³ hnió³ tsú²
 tsa³jmu³ hi³ jenh¹³ siáh³ Cristo ja¹
 tsá² má²cá²tsan³ hi³ ja³jon³ tí³ ñí¹
 hué²¹ lá². ⁸ Jáun² né³, ¿he³ bí¹
 lánh³ rá¹juáh³ jáí¹³ jáun² dúh¹? La³
 lá² bíh¹ rá¹juáh³: “Jáí¹³ jáun² dá²
 má²nió² má²janh² pih²¹ bíh¹ ñí¹con²
 hnú², ca³la³ hi³ má²hu²¹ honh¹ bíh¹
 nú², jí³ hí¹ ca³la³ tí³ hñu³ honh²
 yáh³ nú² siáh³ má²hu²¹”. Jáí¹³
 jáun² bíh¹ lí³ jú¹ chú³² hi³ hléh¹
 jnoh¹ hi³ ca³tí²¹ hi³ niau²¹ cáun²
 tsí³ tsú², ⁹ hi³ ní¹juáh³ ton¹³ hnú²
 hi³ Juóuh³² hnú² Jesús hi³ ní¹juáh³
 má²nió² siáh³ cáun² honh² nú² hi³
 Dió³² ca³jmu³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹
 hla¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ liáun³
 nú². ¹⁰ Qui¹ cun³quionh³ hi³ cha³²
 cáun² tsí³ bíh¹ tsú² má²lín³ tsú²
 la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, hi³
 cun³quionh³ hi³ ton² tsú² jáun² hi³
 Juo¹³ tsú² Cristo né³, cun³quionh³
 la³ jáun² bíh¹ má²liáun³ tsú².

¹¹ Qui¹ la³ lá² rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:
 “Hí¹ jan² tsá² má²ca³chá³ cáun²
 tsí³ ñí¹con² hí³ tiá² lí¹³ lí¹³ lí³ heh³”
¹² Qui¹ cun³ tiá² ná¹zan² bíh¹ tsá²
 *judíos quionh³ *tsá²cá²jo²¹, qui¹
 jan² tán¹ bíh¹ Juo¹³ tsú² ca³la³ jín³²,
 hi³ hi³ bíh¹ cue³² ñí¹con² tsá² té²³,
 ca³la³ hi³ lí¹ tú² lí¹ ziaun²³. ¹³ Qui¹
 la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²:
 “Ca³la³ jí³lín² tsá² téh²³ Tí³² Juo¹³
 dí² lí¹³ liáun³”. ¹⁴ Tí³la³ né³² né³,
 ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ téh³ tsú²
 Tsá² hí³ ní¹juáh³ tiá² la³ má²ca³chá³
 yáh³ tsú² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú²? Hi³
 ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² cáun² lí¹ lí¹³
 chá³² tsú² cáun² tsí³ ñí¹con² Tsá²
 hi³ ní¹juáh³ tiá² la³ má²ca³lí³ ñi³²
 yáh³ tsú² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ tsú²?
 ¿He³ yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ né³ tsú²
 siáh³ ní¹juáh³ tiá² hin² zian² yáh³
 tsá² hléh³² jáí¹³ jáun²? ¹⁵ ¿Lánh³
 yáh³ rón³² lí¹³ ngái³² tsú² jáí¹³ jáun²

ñí¹con² tsáu² ní¹juáh³ tiá² hin² zian²
yáh³ ze³ tsú²? La³ cun³ rá¹juáh³
jáun² ñí¹ Sí²: “¡Héh³ ma³ chú³²
ní¹juáh³ ní¹ má¹cuá²taunh²¹ tsá²
quian³² jú¹ chú³², [tsá² quian³² hí³
jáí¹³ hí³ niau²¹ tie³ tsí³ tsú²]!”

16 Ti³la³ tiá² jí³lin² tsáu² ca³héi³
yáh³ jú¹ chú³² jáun² jmí¹ ca³nái³².
La³ cun³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías
*ti³² jē¹ Dió³²: “Hnú² Ti³², hí¹ jan²
yáh³ tiá² hin² má²ca³taunh³ ta²¹
jáí¹³ hí³ ca³hléh¹³ jnoh¹¹”. 17 Jáun²
né³, cun³quionh³ hí³ náí³² jáí¹³ jáun²
bíh¹ tsú² lí¹³ niau²¹ cáun² tsí³; jí³
cun³quionh³ hí³ zian² tsá² hléh³²
bíh¹ siáh³ lí¹³ ne³ tsú² jáí¹³ quioh²¹
Cristo.

18 Ti³la³ jná¹³ né³ nga²: ¿Tiá¹ la³
má²ca³lí³ ñí³² dá² tsú² jú¹ tson² hí³
ca³tin¹ Dió³² juáh¹³? ¡ján³, má²ca³lí³
ñí³² bíh¹ tsú²! Qui¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³:
Má²ca³lí³ ñí³² bíh¹ tsáu² jú¹ tson²
hí³ ca³tin¹ Dió³² cun³quionh³
la³jí³² hí³ jniá³,
hí³ má²lin¹ bíh¹ siáh³ jú¹ tson²
quioh²¹ tsú² ca³la³ tí³ ñí¹
má²ca³táuh³ hngá¹máh³.

19 Ti³la³ zia³² siáh³ cáun² hí³ nga²
jnë¹³: ¿Tiá¹ la³ má²ca³lí³ ñí³² tsá² Is-
rael juáh¹³? Ján³, qui¹ la³ñí¹ la³ján³
Moisés ca³juáh³ la³ lá²:

Jná¹³ jmu¹ hí³ jin³ honh² hnoh²
ñí¹con² tsá² tiá² ná¹lin³ tsá²
cáun² juo³;

hí³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hí³ míh³ honh²
náh² ñí¹con² cu³ nió³ tsá² tiá²
jáí¹³ ngí²³.

20 Hí³ ca³chá³ siáh³ Isaías tiá³ tsí³ hí³
ca³juáh³ la³ lá²:

Tsá² tiá² jmí¹ hnauh² jná¹³,
ca³chauh¹ bíh¹ tsú²,
hí³ ca³ma³jnia¹³ jná¹³ siáh³ ñí¹con²
tsá² tiá² jmí¹ nga² jná¹³.

21 Ti³la³ hí³ ca³tin¹ tsá² Israel
má²ná¹, Isaías ca³juáh³ la³ lá²:
“Cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹ jmí¹
cuá¹ha² jná¹³ uón³² hí³ te² jná¹³ cu³

nió³ tsá² tiá² nieh³, tsá² jmu² cun³
tin² tsí³ hmóu³²”.

11

Tsá² Israel, tsá² má²ná¹liáun¹

1 Jáun² né³, nga² jná¹³: ¿Hí¹
tiú²uú² tanh² Dió³² hó¹ñí¹ tsá²
*Israel? ¡Tiá² jáun² yáh³! Qui¹
ja³bí¹ jná¹³ jan² tsá² Israel, jan² tsá²
jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹, tsá²
cu³ nió³ mí¹zionh² hla¹ Benjamin.
2 Qui¹ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hí³
jmu³ la³jí³² hí³ jniá³ máh³ Dió³²
ca³ja³ tsí³ hí³ ma³hnio³ tsá² Israel,
hí³ hí¹ la³ tí³ ta³né³² yáh³ tiá²
má²ca³chan³ tsú² tí³ có³² tsá² hí³
¿Tiá¹ ñíh¹ hnoh² he³ juáh³ ñí¹ Sí²
ñí¹ rá¹cha³² jáí¹³ hí³ ca³hléh³ jáun²
Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³²,
jmí¹ ca³liéinh³² tsú² jáun² Dió³²
hí³ ca³hna³ tsú² tsá² Israel?, jmí¹
ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: 3 “Hnú²
Ti³², má²ca³ma³tsán² bíh¹ tsú² tí³²
jēh² hnú², hí³ má²ca³qui³ ca³tsunh³
bíh¹ tsú² siáh³ la³jí³² ñí¹hiú¹³
quián¹³ hnú²; hí³ jí³²la³ huen² jná¹³
bíh¹ jéí³²í¹ ziaun²³, hí³ má²hnio³
jngah³ bíh¹ tsú² siáh³ jná¹³”. 4 Ti³la³
Dió³² né³ ca³záih³ Líh³ hí³ la³ lá².
“Cánh³ má²cá²chán³² jná¹³ quiaun³
mei²¹ tsáu², tsá² ca³tin¹ jná¹³ huen²,
tsá² tiá² má²ca³dí³ñí³² ta³ ñí¹ dió³²
tsá² lán¹ téh²³ tsú² Baal”. 5 Jáun² la³
jáun² bíh¹ lí³ uá²jai³² jmáí¹ hí³ tiauh²
dí² lá² ta³né³², hí³ zian² cu³ nió³
pih²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ la³ hí³ ja¹
quioh²¹ tsá² Israel, cun³ñí¹ hí³ ja³²
mií³ tsí³ Dió³². 6 Hí³ jáun² ní¹juáh³
la³ jáun² ca³jmú³ Dió³² cun³ñí¹ hí³
ja³² mií³ tsí³, jáun² lin¹ hí³ tiá² la³
quien² yáh³ ta²¹ hí³ jmu² tsáu², qui¹
sá¹jmí¹ la³ jáun² dúh¹, hí³ jáun² tiá²
jmí¹ la³ lí³ quien² yáh³ mií³ hí³ ja³²
jáun² tsí³ Dió³².

7 Cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ tiá²
cá²jnióh³² tsá² Israel la³ cun³ hí³
jmí¹ hnauh², tí³la³ jmáh³la³ tsá²

cu³ nió³ ca³quianh³ hí³ Dió³² bíh¹
ca³jnióh³² la³ cun³ hí³ jmí¹ hnauh²;
tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³jlí³² bíh¹
tsí³. ⁸ La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:
“Dió³² ca³cué³ jmí²chí³ tiá² hí¹³
cán²³ ñí¹con² tsú², ca³cuéh³ dí² siáh³
mí¹ñí¹ tiá² jniá³, hí³ ca³cuéh³ dí²
siáh³ cuá¹ tiá² niéih³; la³ jáun² bíh¹
lí³ la³ tí³ ta³né³²”. ⁹ Ja³bí¹ hla¹
Dá²vi²¹ siáh³ ca³juáh³:

Jmáí¹ hí³ jmu² tsú² jáun² quioh²¹
cuí¹ lan² liá³ jí³ hmá³ ñí¹con²
tsú² hmóu³²,
jáun² qui³ hính³² tsú² ñí¹ jáun², hí³
jáun² ma³tso² tsí³.

¹⁰ Cuí¹ lí³ te³ mí¹ñí¹ tsú² hí³ jáun²
tiá² lí¹³ jíe³,

hí³ cuí¹ jlíe²¹ siáh³ hna²¹ tsú²
cun³ jmí¹hí³nio² la³ jan² tsá²
quian³² liá¹ héi².

Tsá²cá²jo²¹ siáh³ lí¹³ liáun³

¹¹ Né³² né³, nga² jná¹³: ¿Hí¹
hú¹tá¹ cun³ má²já²hín³ máh³ tsá²
*judíos jmí¹ cá¹hính²¹? ¡Tiá² jáun²
yáh³! Tí³la³ cun³ñí¹ hí³ tsá² judíos
ca³tiánh³ tí³ có³² ñí¹con² Dió³², hí³
jáun² *tsá²cá²jo²¹ bíh¹ ca³liáun³;
hí³ jáun² la³ jáun² lí¹³ lí³ hniá¹
tsá² judíos hí³ jmóuh³² la³ cun³
hí³ má²ná¹jmu² jáun² tsá²cá²jo²¹.

¹² Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³ ca³lí³ zia³²
hí³ chu²¹ ñí¹con² tsá² zian² ñí¹
hué²¹ lá² cun³ñí¹ hí³ ca³tiánh³ tí³
có³² tsá² judíos ñí¹con² Dió³², hí³
ní¹juáh³ la³ ca³lí³ zia³² hí³ chu²¹
ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ cun³ñí¹ hí³ ca³pí²
cá²dánh³² tsá² judíos hí³, hí³ jáun²
¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lí³ zia³² hí³ chu²¹
ní¹ má¹cá²chó³² jmáí¹ hí³ la³jín³²
tsá² judíos má²taunh³² ta²¹!

¹³ Tí³la³ zia³² cá² jon¹ jái¹³ hí³
hnó³² jná¹³ juah²¹ ñí¹con² hnóh²
tsá²cá²jo²¹. Jmu² jná¹³ quien² ta²¹
quion²¹ cun³ñí¹ hí³ Dió³² má²ca³ze³
jnë¹³ hí³ lín³ jná¹³ *tí³² tsá² quian³²
jé¹ tsú² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹. ¹⁴ Hen²

tsin³² jná¹³ hí³ ma³ jan² tsá²co¹
jnë¹³ lí¹³ lí³ hniá¹ hí³ jmóuh³² la³
cun³ hí³ jmuh³² hnóh², hí³ jáun²
la³ jáun² lí¹³ jmu¹ jná¹³ hí³ liáun³
ma³ jan². ¹⁵ Quí¹ ní¹juáh³ hniéi²
quioh²¹ tsá²cá²jo²¹ quionh³ Dió³²
la³ ca³tsan³ cun³ñí¹ hí³ tiú²uú²
ca³tanh² Dió³² hó¹ñí¹ tsá² judíos
bíh¹, jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lí³re²
siáh³ quioh²¹ tsú² ní¹ má¹ca³hen³
Dió³² tsá² judíos! ¡Ca³la³ jmí¹ lí³
hí³ ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² lí¹³! ¹⁶ Jmu¹³
jái¹³: Ní¹juáh³ hí¹míih²¹ hí³ lí²jmú³
tsú² la³ñí¹ quionh³ cá² piénh¹ cán¹
jmu² tsú² ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³²,
jáun² ja³bí¹ la³jí³² bíh¹ hí¹míih²¹ hí³
huén³² cán¹ jáun² lí¹³ siáh³ ná¹chan¹
ñí¹con² Dió³². Hí³ ja³bí¹ la³ jáun²
ní¹juáh³ mí¹ziah²¹ hmá² la³ ná¹chan¹
siáh³ ñí¹con² Dió³², hí³ jáun² ja³bí¹
chí² cuoh² yáh³ siáh³ hmá² jáun²
ná¹chan¹ uá²jai³².

¹⁷ Quí¹ zian² tsá² judíos ná¹lín³
la³jmí¹ lí³ cuoh² hmá² olivo hí³
ja³uonh¹, hí³ jáun² hná¹³ jáun²
ca³ta³chí¹hliáun³² hnú², hnú² tsá²
lín³ nú² la³jmí¹ lí³ cuoh² hmá² olivo
náí². Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lí³
hí³ ca³jmú³ ta²¹ jmáih²¹ quioh²¹
mí¹ziah²¹ hmá² jáun² ñí¹con² hnú²
la³ má²quionh³ siáh³ chí² cuoh² ñí¹
hná¹ jáun². ¹⁸ Tí³la³ ha³ lí² cuí¹ lín¹³
nú² hí³ tí³ jlánh¹ quien² nú² la³
cónh³ bíh¹ chí² cuoh² quioh²¹ hnga²
hmá² jáun². Ní¹juáh³ lín²³ nú² hí³
hnú² quien², hniáuh³² cháu¹ nú²
honh² hí³ jun³juáh¹³ hnú² yáh³ tsá²
cueh³² pí³ ñí¹con² mí¹ziah²¹ hmá²
jáun², quí¹ tí³ hnga² bíh¹ mí¹ziah²¹
jáun² cue³² pí³ ñí¹con² hnú².

¹⁹ Ho³ sa³ juáh¹³ hnú²: “Quí¹
tson² bíh¹, tí³la³ ja³uonh¹ bíh¹ cuoh²
hmá² hí³ jmí¹ chí²¹, hí³ jáun² ca³lí³
chí¹hliáun³² jná¹³ hná¹³ chí² cuoh²
tiúnh¹ jáun²”. ²⁰ Tson² bíh¹ la³
juánh³ hnú² ní², tí³la³ cuoh² hmá²

jáun² dá² ja³uonh¹ qui¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² cáun² nio² tsí³ bíh¹ tsú²; hi³ hnú² né³, chí¹hliáun³² nú² hná¹³ jáun² cun³ñí¹ hi³hliá² cáun² nio² honh² bíh¹ nú². Hi³ jáun² né³, hua³hín¹³ nú² jmu³, ha³ lí² lí¹ jmú² tonh², ²¹ qui¹ ní¹juáh³ Dió³² tiá² ca³héinh³² tsá² judíos, tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cuoh² hnga² hmá² jáun², hi³ jáun² né³ jtiá¹³ bíh¹ tiá³ hnú² héinh³² tsú²! ²² Sá¹ní² jie³ né³ ha³ cónh³ tí³ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³², tí³la³ jie³ siáh³ né³ hi³ cónh³ tiá² huáh² siáh³ tsí³ tsú². Huáh² bíh¹ tsí³ tsú² má²ca³jmú³ ñí¹con² tsá² má²já²hín³, tí³la³ ñí¹con² hnú² má¹ná¹, ja³² bíh¹ mií³ tsí³ tsú². Tí³la³ hniáuh³² zian² la³ má²zian² ní² bíh¹ hnú² ñí¹con² tsú², hi³ jáun² já³² mií³ tsí³ tsú²; qui¹ ní¹juáh³ tiá² la³ jmúh¹³ hnú² la³ jáun², hi³ jáun² ja³bí¹ hnú² siáh³ tsa³uonh¹ nú². ²³ Tí³la³ ca³tin¹ tsá² judíos né³, ní¹juáh³ ca³chá³ tsú² tí³ có³² hi³ nio² jáun² tun³ tsí³, má¹jáun² má²lí¹³ chí¹hliáun³² tsú² siáh³ ñí¹ qui³ jmí¹ chí²¹; qui¹ Dió³² bíh¹ Tsá² zia³² pí³ quioh²¹ hi³ hlión³² siáh³ tsá² hí³ ñí¹ jmí¹ ná¹chi²¹. ²⁴ Qui¹ ní¹juáh³ hnú², jan² tsá²cá²jo²¹, hi³ lín³ nú² cáun² cuoh² hmá² olivo ná² hi³ já³uonh¹, hi³ jáun² ca³ta³chí¹hliáun³² hná¹³ cuoh² hmá² chu²¹, ñí¹ tiá² jmí¹ ca³ti²¹, jtiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lí¹³ chí¹hliáun³² siáh³ tsá² judíos ñí¹ qui³ jmí¹ ná¹tsí²¹, tsá² lín³ hí³ hú¹tá¹ cuoh² hnga² bíh¹ hmá² olivo chu²¹!

Ñí¹ táuh³ jmá¹ bíh¹ liáun³ tsá² Israel

²⁵ Hi³ jáun² né³ reh², tiá² hnó³² jná¹³ hi³ cáun² lí¹ lín¹³ náh² hi³ jlánh¹ hliáun³ hi³ ná¹ñíh¹ náh², jáun² hnó³² jná¹³ hi³ lí³ ñíh¹³ náh² já¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ lá²: Hi³ ma³ cu³ nió³ bíh¹ tsá² Israel má²ca³lí³ huáh² chí¹, tá¹la³ hián¹³ tsá²cá²jo²¹ hi³ tónh³² jo³cuo² Dió³², tsá² ja¹

quioh²¹ tsá² hleh³² ma³ quin³² ma³ cá² ñí¹ jú¹jma². ²⁶ Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lí³tín³ tsú² né³, má¹jáun² máh³ má²liáun³ la³jín³² tsá² Israel. La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:

Tsá² liáu³² dí² já³² tí³ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Sión,
hi³ quin³ tsú² hi³ hlah³ hi³ jmu² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Jacob hi³ tiá² má²tsú² má²jónh³² Dió³².

²⁷ Hi³ jáun² nió³² lá² tanh²¹ jná¹³ quiúnh¹ tsú² ní¹ má¹ca³quin³² jná¹³ tsáu¹³ tsú².

²⁸ Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² né³, tsá² judíos ná¹lín³ tsá² ná¹háun³ quionh³ Dió³², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ hián¹³ hnoh² jú¹ chú³² jáun², tí³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³quianh³ Dió³² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú² má¹ná¹, jáun² la³ má²hnió³ jáun² bíh¹ Dió³² tsá² hí³. ²⁹ Qui¹ tiá² quin²³ yáh³ Dió³² hi³ má²lí²cué³², hi³ sa³jun³ zeh² yáh³ tsú² siáh³ tí³ có³² ní¹ má¹lí²tié³. ³⁰ Hnoh² bíh¹ tsá² tiá² jmí¹ niuh¹ ñí¹con² Dió³² jmí¹tin², tí³la³ ta³né³² cun³ñí¹ hi³ tsá² judíos tiú²uú² nieh³, jáun² ñí¹con² hnoh² bíh¹ ca³ja³ mir³ tsí³ Dió³². ³¹ Jáun² né³, tsá² judíos tsá² tiá² ca³jmú³ hí³ nieh³ ñí¹con² Dió³², chau²¹ bíh¹ jmá¹ hi³ já³² mií³ tsí³ Dió³² ñí¹con² tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mir³ tsí³ Dió³² ñí¹con² hnoh². ³² Qui¹ jmí¹ ca³cué³ Dió³² já¹³ ñí¹con² la³jín³² tsáu² hi³ jmu³ nieh³, jáun² sa³ ca³lí³ lín¹ hi³ hí³ tiá² nieh³ bíh¹ tsú² jlánh¹ la³ má²ca³zaunh³ tiá³, hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ ma³jnia³² Dió³² hi³ ja³² mií³ tsí³ ñí¹con² la³jín³² tsáu².

³³ ¡Hénh³ máh³ jlánh¹ hliáun³ hi³ nióh³² Dió³², jí³ hi³ ñí³² tsú² ní²; hi³ hénh³ máh³ jlánh¹ re² cháunh²³ chí¹ tsú² siáh³! Tiá² hin² lí¹³ yáh³ há¹ ngí¹³ la³ cun³ hí³ lín²³ tsú², hi³ sa³jun³ lí¹³ yáh³ ngí¹³ tsú² la³jí³² ta²¹

hi³ jmu² Dió³². ³⁴ Qui¹ la³ cun³ rá¹juáh³ jáun²: “¿Hin² yáh³ tsánh² há¹ ngí¹³ la³ cun³ hi³ lín²³ Juo¹³ dí², ho³ hin² dá² tsánh² má²ca³ma³ta² tsú²? ³⁵ ¿Hin² dá² tsánh² tín² ca³cué³ cáun² hi³ lí¹ ca³cué³ ñí¹con² Juo¹³ dí² dúh¹, hi³ jáun² zia³² siáh³ cáun² hi³ lí¹³ hiáuh³ tsú² hi³ jéinh³² siáh³ Juo¹³ dí²?” ³⁶ Qui¹ Dió³² bíh¹ ca³jmú³ la³ji³² hi³ zia³², hi³ jáun² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ hí³ bíh¹ dí² lí³ la³ má²lí³ jáun², hi³ la³ji³² hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² né³ ca³tín¹ hnga² bíh¹ tsú² jaun³². ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² cun³ jmí¹hi³nio²! Tson² bíh¹ cu³tí³.

12

Tsá² cuá¹chan¹ ñí¹con² Dió³²

¹ Hi³ jáun² né³ reh², cun³ñí¹ hi³ ja³² jáun² mií³ tsí³ Dió³² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ hniáuh³² jienh²¹ náh² ñí¹con² Dió³² la³jmí¹ cuen² tsú² jáun² jáh³, hi³ ná¹chan¹ náh², hi³ ná¹lín³ náh² tsá² tí³² tsí³ tsú² ní² siáh³. Qui¹ ní¹juáh³ jmuh³² hnoh² la³ ní², jáun² la³ ní² má²ma³tsú¹ ma³joh²¹ náh² Dió³² la³ cun³ ca³tí²¹. ² Lí²uú² ma³zian¹³ náh² la³ cun³ hi³ ná¹ngí²³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²; tí³la³ tí³ jlánh¹ bíh¹ re² cuéh¹ náh² jái¹³ hi³ lí¹³ zan¹³ náh² cun³quionh³ hi³ má²chí¹za² hi³ lín²³ náh². Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ ñí¹³ náh² he³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², la³ cun³ la³ji³² hi³ chu²¹ yáh³, la³ji³² hi³ jéih³² tsú², jí³ la³ji³² la³ cun³ hi³ má²jnia³² tsú² he³ lánh³ lín³ ní² siáh³.

³ Cun³ñí¹ hi³ ho² jná¹³ cáun² jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² jmí¹ ca³ja³ jáun² mií³ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ hí¹ jan² hnoh² tiá² hin² hniáuh³² jmu³ pan¹ hnga² tí³ lí³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³tí²¹. Tí³ jlánh¹ bíh¹ re² hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² cá¹ lan¹³ náh² hmóu³², hi³ jáun² lí³tsin² náh² he³

lí¹³ jmúh¹³ náh² cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² tsú² ta²¹. ⁴ Qui¹ la³ cun³ lái³ dí² hmóu³², hliáun³ ñí¹ bíh¹ ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ quiú¹³ dí² zia³², tí³la³ ma³ quin³² bíh¹ ñí¹ jmu² ta²¹ ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ jáun². ⁵ La³ jáun² bíh¹ siáh³ má²láí³ dí² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² uá¹jinh¹ juóu³² dí², qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²ca²cunh³ dí² quiúnh¹ Cristo; hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ dí² ná¹láí³ dí² ja¹ má²tún² hmóu³² dí² la³jmí¹ lí³ ma³ quin³² ma³ caun³² ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ quioh²¹ jan² tsáu².

Pí³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹

(1 Corintios 12:1-14:40; Efesios 4:7-16; 1 Pedro 4:8-11)

⁶ Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ siáh³ ñí¹ bíh¹ pí³ ca³ja³ tsí³ Dió³² hi³ cué³² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² dí², hi³ jáun² ca³ta¹ dí² jmuh²¹ re² ta²¹ pí³ jáun². Ní¹juáh³ jan² tsá² ja¹ quiú¹³ dí² hiauh³ pí³ hi³ hléh³² jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³, jáun² hniáuh³² bíh¹ hléh³² tsú² la³ cun³ tí³ hi³ má²nio² jáun² cáun² tsí³. ⁷ Ní¹juáh³ tsá² ca³hiau³ pí³ hi³ ma³cón³² tsáu², jáun² hniáuh³² ma³cón³² re² bíh¹ tsú² tsáu². Ní¹juáh³ tsá² hiau³ pí³ hi³ ma³tín² tsáu², hniáuh³² bíh¹ jmu³ tsú² ta²¹ jáun². ⁸ Tsá² hiau³ pí³ hi³ chá³² tiá³ tsí³ tsáu², ca³tín¹ bíh¹ tsú² jmu³ la³ jáun². Ní¹juáh³ tsá² zia³² hi³ lí¹ cueh³² tsáu², tiá² hniáuh³² yáh³ hen² tsí³ tsú² hi³ hiáuh³ siáh³ ní¹ má¹lí²cué³² jáun². Tsá² ho² cáun² jái¹³, hniáuh³² jmu³ ca³la³ hi³ hua³hín¹³ lín³² bíh¹. Ní¹juáh³ tsá² ja³² mií³ tsí³ ñí¹con² tsáu², jáun² ca³la³ hi³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² hniáuh³² ma³hon³ tsá² hí³.

Ha³ lánh³ ca³tí²¹ ma³zian² tsá² hain²¹ tí³con² Cristo

⁹ Ma³hno¹ tiá³ náh² tsá²ján² tsá²ján², cáun² hi³ hú¹ta¹ tson²; tí³ có³² héi³ náh² máh¹ ca³tí²¹

hi³ hlaih³ ca³la³ hi³ jmúh¹³ náh² han¹, chá¹ náh² cáun² honh² hi³ jmúh¹³ jmáh³la³ hi³ chu²¹. ¹⁰La³jmí¹ hnio³ tsú² rainh²¹ ma³hno¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², hi³ ma³quien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján² cun³quionh³ hi³ cueh¹ náh² tsú² jái¹³ la³ñi¹ la³ján³.

¹¹Ca³ti²¹ la³ji³² hi³ ca³tin¹ náh² jmúh¹³, ha³ lí² jmú² náh² juinh³; ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² náh² jmu³ tá¹³ Ti³² juo¹³ dí².

¹²Tsinh¹ lín²¹ náh² jmu³ cun³ñi¹ hi³ zia³² hi³ hu²¹ honh²; cueh³ náh² honh² ní¹ má¹ca³ma³tsoh¹ náh² honh². Lienh¹ náh² Dió³² la³ji³² jmái¹.

¹³Ma³hon¹ náh² tsá² má²joh¹ Dió³²; hi³ hniah³² náh² siáh³ tsá² tiá² zia³² ñi¹ jnioh¹³, hen³ náh² tsú² re² tin².

¹⁴Hiú¹ mí¹ náh² hi³ chu²¹ ñi¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹ tsá² hí¹ tsa¹ náh², mí¹ náh² hi³ chu²¹ cha³ jmí¹ tanh¹³ náh² tsú² hú¹mu³héih³².

¹⁵Ma³hiún¹³ náh² honh² quiúnh¹ tsá² hiún² tsí³, hi³ uo³ náh² siáh³ quiúnh¹ tsá² ná¹ho².

¹⁶Tianh³ náh² re² tin² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján². Ha³ lí² lí¹ jmú² náh² quien², ti³la³ jmu³ náh² uá²jaí³² ta²¹ hi³ la³ jmu² tsá² tsí¹juí³. Ha³ lí² cuí¹ lín¹³ náh² hi³ jlánh¹ hliáun³ hi³ ñih¹ náh².

¹⁷Ha³ lí² jéinh¹ náh² hi³ hlah³ ñi¹con² tsá² jmu² hlah³; ti³la³ chú³² má¹jnia¹³ náh² ñi¹con² la³jín³² tsáu² hi³ jmuh³² náh² jmáh³la³ hi³ chu²¹.

¹⁸Jmu³ náh² pí³ la³ cun³ ñi¹ tion²³ náh² hi³ lí¹³ lí³ niau²¹ tie³ ja¹ quián¹³ náh² quiúnh¹ la³jín³² tsáu².

¹⁹Hnoh², tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³, ha³ lí² jéinh¹ hnoh² hi³ hlah³ ñi¹con² tsáu²; ti³ re² chá¹ náh² jo³cuo² Dió³² Tsá² ma³tsau¹³. Quí¹ ñi¹ Sí² quioh²¹ tsú² juáh³: “Jná¹³ bíh¹ Tsá² ca³tin¹ hi³ má¹tson¹³ tsáu²; jná¹³ bíh¹ jéinh¹, juáh³ juo¹³ dí²”.

²⁰Ja³bí¹ rá¹juáh³ siáh³: “Cuéh³ náh² tsá² hau² hi³ cuh³ ní¹juáh³ hi³ ñi¹cuóunh²¹, hi³ cuéh³ náh² siáh³ jmái² hính³ ní¹juáh³ hi³ hí¹quíein² tsí³, quí¹ ní¹juáh³ hi³ jéinh¹ náh² hi³ chu²¹, jáun² chéi³ bíh¹ zó³² ñi¹ tsá² hi³ lí¹³”. ²¹Ha³ lí² cue² jái¹³ ñi¹con² hi³ hlah³ hi³ jmu³ héih³² ñi¹con² nú²; ti³ re² bíh¹ hi³ quính¹ hnú² jmái¹ ñi¹con² hi³ hlah³ cun³quionh³ hi³ chu²¹.

13

¹La³jín³² tsáu² ca³tin¹ tanh¹³ ta²¹ tsá² ho² ta²¹, quí¹ tiá² zian² yáh³ tsá² ho² ta²¹, tsá² tiá² ca³chan³ Dió³²; Dió³² bíh¹ Tsá² ca³chan³ la³jín³² tsá² ná¹ho² ta²¹. ²Hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² tiá² nieh³ ñi¹con² tsá² ho² ta²¹, hi³ tiá² ta²¹ haih²¹ jái¹³ hi³ ná¹ho² tsá² ca³chau³ Dió³² bíh¹ tsú² jaun³². Tsá² tiá² nieh³ la³ hí³ né³ ca³tin¹ tá⁴tsin¹ héih³². ³Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ juénh³ tsá² jmu² hi³ chu²¹ yáh³ tsá² ná¹ho² ta²¹, quí¹ hi³ juénh³ tsá² jmu² hi³ hlah³ bíh¹ tsú². ¿Hnáuh¹ hnú² hi³ tiá² hi³ cáu² he² quiúnh¹ nú² tsá² ho² ta²¹? Hi³ jáun² chun¹ nú² jmu³, hi³ jáun² tsá² ho² ta²¹ hléh³² re² hi³ ca³tin¹ hnú², ⁴quí¹ hi³ chú³² quián¹³ hnú² bíh¹ hi³ lín³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³². Ti³la³ ní¹juáh³ hnú² jmuh³² hi³ hlah³ né³, hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² juenh¹³ hnú². Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ cáun² lí¹ ho² yáh³ tsú² jái¹³, quí¹ hi³ jáun² yáh³ lín³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ jéinh³² hi³ míh²³ jáun² tsí³ Dió³² ñi¹con² hi³ hlah³ hi³ jmu² tsáu². ⁵Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmu³ tsáu² nieh³ ñi¹con² tsá² ho² ta²¹, jun³juáh¹³ cun³ jmáh³ hi³hliá² ma³tsau¹³ yáh³ tsú², ti³la³ cun³ñi¹ hi³hliá² jáun² tá¹no¹ re² jmí¹ tsí³ bíh¹ dí². ⁶Ja³bí¹ cun³ñi¹ hi³ jáun² yáh³ hniáuh³² cuéh¹ hnoh² siáh³ hmah²¹ hi³ cai³² tsú² jáun², quí¹ tsá² ho² ta²¹ dá² ná¹má²cón³² Dió³² bíh¹ cun³quionh³ ta²¹ hi³ ná¹jmu² jáun².

7 Ma³hmah²¹ ñí¹con² la³jín³² tsáu² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ nú². Ní¹juáh³ jmí¹ chí² tsú² hmah²¹, ca³tin¹ hnú² cuéh¹; ní¹juáh³ jmí¹ jmu² tsú² ta²¹ juú², jáun² ca³tin¹ nú² má¹tih²¹ siáh³; ní¹juáh³ tsá² ca³tin¹ nú² hi³ jmúh¹³ nú² juénh² ñí¹con², jáun² jmu³ hnú² juénh² ñí¹con² tsú², hi³ tsá² ca³tin¹ nú² má¹quien¹³ né³, ma³quien¹³ siáh³ tsú².

8 Tiá² hniáuh³² hi³ cá² ñí¹ dí¹quian¹ nú² hi³ cáun² ren² nú² quioh²¹ tsáu², tí³la³ hniáuh³² dí¹quian¹ nú² hi³ má¹hno¹ nú² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹. Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hnio³ rainh²¹, jáun² cun³quionh³ la³ jáun² má²lí²ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹ bíh¹. 9 Qui¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² jmú² juón¹ nú², ha³ lí² jngih³ tsáu², ha³ lí² háin², [ha³ lí² chá² jú¹ tí¹jái² quioh²¹ hí¹ jan² tsáu²], ha³ lí² lí¹ háí² honh² hi³ quioh²¹ tsáu²”; tí³la³ má²lí²ma³tí³² bíh¹ tsú² la³jí³² héih³² ní², la³ má²quionh³ la³jí³² héih³² ñí¹ hná¹ ní² cun³quionh³ hi³ má²tí³² tsú² jáun² cáun² héih³² lá²: “Ma³hno¹ tsá²mi³cuóun² renh² la³jmí¹ hno³ nú² huen²”. 10 Qui¹ tsá² hnio³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹, jun³juáh¹³ jmu² hi³ hlah³ yáh³ tsú²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²má²tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹ quioh²¹ Dió³² ní¹juáh³ hi³ hnio³ tsú² tsáu².

11 Jáun² cun³ñí¹ hi³ ní² né³, cuí¹ lí³ ñíh¹³ hnoh² hi³ hín² jmái¹ ziaún² dí² lá², hi³ cuí¹ lí³tsin² náh² siáh³ hi³ má²hniáuh³² bíh¹ ñí³ náh²; qui¹ tí³ lí³mí¹ má²janh² má²he² bíh¹ jmái¹ hi³ liáun³ dí² la³ cónh³ bíh¹ jmí¹ ca³chá¹³ dí² jáun² cáun² tsí³. 12 Qui¹ má²cá²jníá³² cu³tí¹³ bíh¹ ta³né³², má²ja³quíán³ hiá³² cu³tí³ bíh¹ hiú²; hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² ñí³ dí² hi³ chá¹³ dí² tí³ có³² la³jí³² la³ cun³

hi³ jmu² tsú² já¹nié²; hi³ jáun² la³jmí¹ jmu² jáun² hliáu³ hua³jan²¹ hi³ tsa³jmú³ hnié², la³ jáun² cuí¹ tauh¹³ dí² hua³jan²¹ hi³ jmú¹³ ta²¹ quiú¹³, hi³ ngí¹³ dí² jui³² ñí¹ tie³ joh¹ yáh³. 13 Cuí¹ má¹ziáun¹³ dí² re², la³ cun³ lin¹ hi³ ziaún² dí² ñí¹ tie³ joh¹. Tiá² hniáuh³² hi³ ná¹hein²¹ dí² jí³ hi³ ná¹jmu³² dí² jmái¹ ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² nio², sa³jun³ hi³ juón¹ dí², jí³ la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ dí², sa³jun³ hniáuh³² hnáu¹³ dí² hnié², sa³jun³ hi³ uóu³² tsí³ dí² ní² siáh³. 14 Tí³la³ tí³ re² bíh¹ jmuh²¹ náh² ta²¹ Jesucristo la³jmí¹ jmúh³² hliáu³ ta²¹ hmih³² pin³ quioh²¹, hi³ su³uú² lí¹ háí² náh² honh² hi³ má¹tih²¹ náh² la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hmóu³².

14

Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ hnú² renh²

¹Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ cuan³jan² tsá² tiá² re² má²jmí¹ má²tsí³ ca³tí²¹ jú¹ tson² quioh²¹ Cristo, cáun² hen³ náh² tsú²; tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ hen¹³ náh² tsú² cun³ñí¹ hi³ hnáu³ náh² juonh²¹ quiúh¹ ca³tí²¹ jái¹³ hi³ tiá² lin¹ zia³² ha³ lánh³ rón³² ma³re² yáh³ tsú². ²Jmú¹³ jái¹³, zian² ma³ jan² tsáu² lín²³ hi³ cáun² lí¹³ bíh¹ cuh³ la³jí³² ñí¹ má³², tí³la³ zian² siáh³ ma³jan² tsá²tiá² nga³ má²jmí¹ má²tsí³ ca³tí²¹ jú¹ tson² quioh²¹ Cristo, tsá² cúh² jmáh³la³ jonh². ³Jáun² tsá² cúh² ca³la³ jí³² ñí¹ má³², tiá² hniáuh³² yáh³ ma³zian³² tsú² ñí¹con² tsá² cúh² má³² ná¹quiáh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² cúh² má³² ná¹quiáh¹ né³, tiá² hniáuh³² yáh³ chu³ ñih³ tsú² tsá² cúh² ca³la³ jí³², qui¹ Dió³² bíh¹ má²ca³hen³ tsá² hí³. ⁴¿Qui¹ hin² yáh³ tsánh² hnú² hi³ jáun² sa³ hnú² yáh³ jlánh¹ chú¹ ñih²¹ nú² quian²¹ Tsá² siánh³? Qui¹ hnga² bíh¹ Juo¹³ tsú² ca³tin¹ ra³tsí³² héih³² ñí¹con² tsú² ní¹juáh³ hi³ chun¹ ho³

tiá² chun¹. Ti³la³ cun³ tá¹zanh¹ bíh¹
tsú² re², qui¹ Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² tin²
zinh³ tsú² re².

5 Ja³bí¹ la³ jáun² zian² ma³ jan²
tsáu² hi³ jlánh¹ jmu² hien¹ jmái¹
ná¹hi¹³ la³ cónh³ bíh¹ jmái¹ ñí¹ hna¹
jáun², hi³ zian² né³ tsá² lín²³ hi³
cáun² cá²ren² bíh¹ la³ji³² jmái¹. Ma³
quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² hniáuh³²
ná¹hu²¹ cáun² tsí³ la³ cun³ hi³ lín²³.
6 Tsá² jlánh¹ jmu² hien¹ cáun² jmái¹,
cun³ñí¹ hi³ má²quien² Ti³² Juo¹³
bíh¹ dí² tsú² jaun³² hi³ jmu² la³
jáun²; [hi³ ní¹juáh³ tsá² tiá² jmu² la³
jáun² né³, ja³bí¹ hi³ má²quien² Ti³²
Juo¹³ bíh¹ dí² tsú² siáh³ la³ jáun²].
Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² cúh²
la³ji³² ñí¹ má³², hi³ má²quien² Ti³²
Juo¹³ bíh¹ dí² tsú² jaun³², qui¹ hliá²
cueh³² tsú² tiá¹hmah¹ Dió³²; hi³
tsá² cúh² má³² ná¹quiáh¹ né³, ja³bí¹
má²quien² siáh³ Ti³² Juo¹³ yáh³ dí²
tsú² jaun³², qui¹ ja³bí¹ hí³ siáh³
cueh³² tiá¹hmah¹ Dió³².

7 Qui¹ hí¹ jan² yáh³ dí² tiá² ziaún²
hi³ ca³ta¹ hmóu³², sa³jun³ jún³ yáh³
dí² hi³ ca³ta¹ hmóu³². 8 Qui¹ ní¹juáh³
ziaún² dí², hi³ ca³tin¹ Ti³² Juo¹³ bíh¹
dí² ziaún²; hi³ ní¹juáh³ jun³ dí² né³,
jun³ dí² hi³ ca³tin¹ Ti³² Juo¹³ bíh¹
dí² siáh³. Hi³ jáun² né³, uá¹ hi³
ziaún² uá¹ hi³ jún¹ dí², cun³ jáun²
tiauh² bíh¹ dí² ñí¹con² Ti³² Juo¹³ dí².
9 Qui¹ Cristo ca³jun³, hi³ jáun² jmí¹
lí²¹ jáun² ca³jenh¹³, hi³ jáun² lí¹³ lín³
tsú² Juo¹³ tsá² má²cá²tsan³ ji³ tsá²
zian² ní² siáh³.

10 Ti³la³ hnú² né³, zhe³ láih³²
chú¹ ñih²¹ hnú² renh², ho³ he³
láih³² sa³ ma³zian¹³ hnú² ñí¹con²
tsú²? Qui¹ la³jaí³² bíh¹ dí² ca³ta¹ hi³
tsá¹ma³jnia¹³ ñí¹con² Dió³², hi³ jáun²
hí³ bíh¹ ra³tsi³² héih³² ñí¹con² dí².
11 Qui¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³
la³ lá²:

La³jmí¹ tson² hi³ zian² jná¹³,
la³ jáun² bíh¹ tson² hi³ la³jín³² tsáu²
junh³ cú¹ñí¹ ta³ ñi³² jná¹³,

juáh³ Juo¹³ dí²,

hi³ jáun² má¹jáun² né³ la³jín³² tsáu²
bíh¹ má²juáh³ hi³ huen² jná¹³
bíh¹ lín³ Dió³².

12 La³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ ma³ quin³²
ma³ jan³² dí² tsá¹jiénh¹ ju¹ tson²
quiú¹³ ñí¹con² Dió³².

*Ha³ lí² jmú² hnú² hi³ qui³ hính³²
renh²*

13 Hi³ jáun² bíh¹ tiú²uú² hniáuh³²
chú¹ ñih²¹ dí² tsá²ján² tsá²ján². Cha³
jmí¹ jmúh¹³ náh² la³ ní², ti³ re² bíh¹
má¹zián¹³ náh² re², cáun² hi³ tiá²
lí¹³ qui³ hính³² renh² náh², la³ cun³
cáun² hi³ tiá² lí¹³ tánh³² tsáu² tso³
yáh³. 14 Cun³ñí¹ hi³ má²ca³cunh³
jné¹³ quiúnh¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí²,
hi³ jáun² má²ca³lí³ ño¹ jná¹³ hi³ tiá²
zia³² hí¹ cáun² hi³ tiá² jí² hi³ cáun²
lí¹ lí²³ hnga²; ti³la³ ní¹juáh³ zian²
jan² tsá² lín²³ hi³ zia³² hi³ tiá² jí²,
jáun² ca³tin¹ tsá² hí³ bíh¹ tiá² jí² hi³
jáun². 15 Hi³ jáun² ní¹juáh³ ca³hliah²¹
hnú² tsí³ renh² nú² cun³quionh³
cáun² má³² hi³ cuh³² nú², hi³ jáun²
má²jmuh³² hnú² hi³ la³jmí¹ lí³ hi³
tiá² hno³ bíh¹ nú² tsú². Ha³ lí²
jmú² hnú² hi³ tsa³hín³ jan² tsáu²
cun³quionh³ hi³ jlánh¹ ñí¹cúh² nú²
cá² ñí¹ má³², qui¹ ca³tin¹ tsá² hi³
bíh¹ uá²jaí³² jun³ Cristo. 16 Zia³²
bíh¹ hi³ lín²³ náh² chu²¹, ti³la³ ha³ lí²
cué² náh² jáí¹³ hi³ hléh³² tsáu² hlah³
ca³ti²¹ hi³ jáun². 17 Qui¹ jun³juáh¹³
cun³quionh³ hi³ hua³hín¹³ hi³ cú²
hi³ hính²³ yáh³ tsú² lí¹³ hi³ jo³cuo²
Dió³², ti³la³ ní¹juáh³ tsá² má²chun¹,
jáun² tsá² la³ hi³ bíh¹ má²hún¹
jo³cuo² Dió³², tsá² tiá² hniéi² jmu²,
hi³ zian² tsú² siáh³ hiún² tsí³ hi³
ja³² ñí¹con² Jmí²chí³ Chun¹. 18 Jlánh¹
ti³² tsí³ Dió³² ní¹juáh³ má²cón³² tsú²
Cristo la³ ní², hi³ ja³bí¹ tsáu² siáh³
uá²jaí³² jéih³² la³ ní².

19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cuí¹
jmú¹³ dí² pí³ hi³ jmú¹³ dí² jmáh³la³

hi³ lí³ lí¹³ niau²¹ tie³, jmáh³la³ hi³
 lí³ lí¹³ pin³ tsí³ tsá²ján² tsá²ján².
 20 Su³uú² lí¹ hin³² tá¹³ Dió³²
 cun³quionh³ má³² hi³ ñí¹cúh² nú².
 Quí¹ uá¹jinh¹ tson² bíh¹ hi³ la³jí³²
 má³² bíh¹ jí², tí³la³, jáun² bíh¹
 hlah³ ní¹juáh³ ca³hlih³ tsú² tsí³
 tsáu² cun³quionh³ cáun² má³² hi³
 cúh² jáun² bíh¹. 21 Tí³ jlánh¹ bíh¹
 re² ní¹juáh³ hi³ tiá² cúh¹³ hnú²
 cú²jueh³² ngú³ hi³ sa³jun³ húh¹³ nú²
 mu² ráu³ mí³ uóun²jieh¹³, sa³jun³
 hí¹ cáun² hi³ jmí¹ lí³ lí¹³ qui³ hnh³²
 renh² nú² hi³ tánh³² tso³. 22 Hí³
 jáun² ca³tí²¹ jái¹³ ní² né³, ta³ ñí¹
 Dió³² bíh¹ hniáuh³² cháh¹³ hnú²
 huen² cáun² honh². jílánh¹ jmí¹
 ren² tsá² zia³² hi³ jmu² ta³ tiá²
 tun³ nio² tsí³! 23 Tí³la³ tsá² cúh²
 cá² ñí¹ má³² ta³ hu²¹ hliáun³ ñéih³
 tsí³ má¹ná¹, tsá² la³ hi³ má²tá¹tsin¹
 héih³² bíh¹, quí¹hi³hliá² lí²cuh³ ta³
 nio² tun³ tsí³; quí¹ tso³ bíh¹ ca³la³
 jí³lí³² hi³ jmu² tsú² ta³ tiá² cáun² nio²
 tsí³.

15

*Ma³hiún¹³ tsí³ tsá²mí³cuóun²
 renh² nú², ha³ lí² ma³hiún¹³ honh²
 huen²*

1 Jnoh¹, tsá² má²hún¹ tsí³ dí²
 ca³tí²¹ jú¹ tson² quioh²¹ Cristo,
 ca³ta¹ dí² hi³ má¹hon¹ tsá² tiá² nga³
 má²jmí¹ má²tsí³ ca³tí²¹ jú¹ tson²
 jáun², jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² lí¹
 má¹hiún¹³ dí² tsí³ hmóu³² yáh³.
 2 Tí³la³ ma³ quin³² ma³ jan³²
 dí² ca³ta¹ dí² hi³ má¹hiún¹³ tsí³
 tsá²mí³cuóun² rainh²¹ bíh¹, la³
 cun³ hí³ chu²¹ hi³ lí¹³ lí³hún¹
 tsí³ tsú² ca³tí²¹ jú¹ tson². 3 Quí¹
 sa³jun³ Cristo yáh³ ca³ma³hiún²
 tsí³ hnga², tí³la³ la³ cun³ rá¹juáh³
 ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² bíh¹ ca³lí³
 la³ lá²: “Jái¹³ hi³ tú² hiáu³² tsá²
 ca³quiu³ ca³je³ hnú², jná¹³ bíh¹
 ca³ta³cuá¹con¹ ná¹”. 4 Jáun² bí¹
 ca³hie³ Dió³² la³jí³² hi³ rá¹tioh³ jáun²

ñí¹ Sí², quí¹ hi³ jáun² lí¹³ lí³ ne¹ dí²
 jú¹ tson² bíh¹; hi³ jáun² cun³quionh³
 jái¹³ jáun² lí³ tá² dí² hi³ jmú¹³
 juenh² tsí³, jí³ hi³ niau²¹ siáh³ re²
 tsí³ dí², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³
 zia³² hi³ ná¹hé² ná¹jan³² dí². 5 Hí³
 jáun² Dió³², Tsá² jmu² hi³ lí³ juenh²
 tsí³ dí² jí³ hi³ niau²¹ re² tsí³ dí²,
 cuí¹ má¹hau³ hi³ lí¹³ tionh² náh²
 cá²honh¹, hi³ ná¹jmóuh¹ náh² jáun²
 la³ cun³ lí³ nóh³² quioh²¹ Jesús Tsá²
 lín³ Cristo, 6 hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
 lí¹³ hi³ la³jín³² náh² lí¹³ má¹quien¹³
 náh² Dió³² Jméi² Jesucristo Tí³²
 Juo¹³ dí² la³jmí¹ lí³ hi³ cáun² honh¹
 náh² yáh³.

*Jú¹ chú³² hi³ má²ca³nga² ñí¹con²
 tsá²cá²jo²¹*

7 Hí³ jáun² né³, hen³ náh² tsá²ján²
 tsá²ján² la³jmí¹ ca³he³ dí² jáun²
 Cristo, hi³ jáun² la³ jáun² lí³ quien²
 Dió³². 8 Quí¹ jná¹³ juanh³² hi³
 Cristo cuan³ hi³ cua³ma³cón³² tsá²
 *judíos bíh¹, la³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³
 jái¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² quionh³
 dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², hi³ ca³lí³ lin¹
 siáh³ hi³ Dió³² má²tí³² jái¹³ quioh²¹.
 9 Cuan³ tsú² siáh³ hi³ jáun² lí¹³ hi³
 *tsá²cá²jo²¹ uá²jai³² ma³quien² Dió³²
 cun³ñí¹ hi³ Dió³² má²ca³ja³ mí³ tsí³
 ñí¹con² tsú²; la³ cun³ rá¹juáh³ jáun²
 ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²:

Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ lí¹³ tсах¹
 jná¹³ hi³ ca³tín¹ hnú² ja¹
 tsá²cá²jo²¹,

hi³ hie¹³ jná¹³ siáh³ sun¹ hi³ ca³tín¹
 hnú².

10 Ja³bí¹ la³ jáun² zia³² siáh³ ñí¹
 rá¹juáh³:

Hnoh², tsá²cá²jo²¹, jma³hiún¹³ náh²
 honh² quiúnh¹ náh² tsá²
 tionh² jo³cuo² Dió³²!

11 Hí³ zia³² siáh³ cáun² ñí¹ rá¹juáh³:
 Hnoh² tsá²cá²jo²¹, jma³quien¹³ náh²
 Juo¹³ dí²!

Hí³ hnoh² tsá² zian² náh² tá¹
 cáun² hngá¹máh³, jma³quí¹

ma³quien¹³ náh² tsú² ji³lin²
nah²¹!

12 Hla¹ Isaias ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

La³jmí¹ hion² cáun² zen² hmá²
má²háuh¹³ bíh¹ chau²¹ jmá¹
hi³ lí³zian² jan² tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Isai,

hi³ jáun² tsá² hí³ né³ hau³ jái¹³
ñí¹con² tsá²cá²jo²¹;

hi³ jáun² tsá²cá²jo²¹ lí¹³ zia³² cáun²
hi³ ná¹hu²¹ tsí³ hi³ ca³tin¹
tsú².

13 Hi³ jáun² Dió³² Tsá² jmu² hi³
hu²¹ tsí³ dí² hi³ ca³tin¹ tsú², cuí¹
má¹cónh²¹ hñu³ honh² hnoh² hi³
hiún² honh² náh², ji³ hi³ nio² tie³
honh² náh² cun³ñí¹ hi³ má²tanh²³
náh² tsú² ta²¹; hi³ cun³quionh³ pí³
quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ né³ cuí¹ lí³
lin¹ náh² hi³ hú¹tá¹ tson² bíh¹ la³
cun³ hi³ hu²¹ jáun² honh² náh².

14 Hnoh² reh², má²ca³lí³ ño¹ jná¹³
hi³ cu³tí³ hnoh² ná¹chu²¹ honh²
náh² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², hi³
má²ná¹ñíh¹ náh² siáh³ re² la³ji³²
jú¹ tson², ji³ hi³ má²tin² náh²
siáh³ hi³ hlí¹ lienh¹ náh² tsá²ján²
tsá²ján². 15 Tí³la³ cun³ jáun² cáun²
lí¹ má²ca³chá³ bíh¹ jná¹³ tiá³ tsin³²
hi³ jmu¹ sí² lá² cun³quionh³ jú¹
na²¹ ca³ti²¹ la³ji³² jái¹³ ní², hi³
jáun² tiá² lí¹³ tsa³có³ honh² náh².
Ca³lí³ hi³ chá¹³ jná¹³ tiá³ tsin³²
hi³ jmu¹ sí² lá² cun³ñí¹ hi³ ho²
ná¹ cáun² jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³²
jmí¹ ca³ja³ mí³ tsí³, 16 hi³ má¹con²¹
jnë¹³ jáun² Jesús Tsá² lín³ Cristo ja¹
quioh²¹ tsá²cá²jo²¹. Jmu² jná¹³ ta²¹
ñí¹con² Cristo hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹
chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² lí¹³
má¹jnia¹³ jná¹³ tsá²cá²jo²¹ ñí¹con²
Dió³², hi³ má²ná¹chan¹ jáun² hi³
ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹, la³jmí¹
cue³² tsú² cáun² hi³ lí¹ cue³² ñí¹con²
Dió³².

17 Hi³ jáun² né³, zia³² jái¹³ hi³
lí² tsah¹ jná¹³ ca³ti²¹ ta²¹ hi³ jmu²
jnë¹³ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ jná¹³

jan² tsá² má²cá²cunh³ ná¹ quiúnh¹
Jesús Tsá² lín³ Cristo. 18 Tiá²

cáun² lí¹ chá²³ jná¹³ tiá³ tsin³²
hi³ hléh¹³ hi³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹
ta²¹ hi³ ca³jmú³ Cristo cun³quionh³

jnë¹³, hi³ ca³lí³ jáun² hi³ tanh¹³
tsá²cá²jo²¹ ta²¹ Dió³². Ta²¹ jáun²
ca³lí³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ ca³hléh³

jnë¹³, ji³ cun³quionh³ hi³ lin¹ jniá³
ní² siáh³, 19 la³ cun³ lí²¹ hi³ cáu²
hi³ jueh³² yáh³, hua³jueh³², ji³

hi³ ca³jnia³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³
Chun¹ ní² siáh³. La³ ní² bíh¹
má²ca³ma³hián¹³ jná¹³ hi³ hléh²³ jú¹

chú³² hi³ ca³tin¹ Cristo la³ cáun²
Jerusalén ca³la³ tí³ hue³² Ilirico.
20 Hi³ jáun² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³

pí³ hi³ hléh¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹
Cristo ñí¹ tiá² hin² má²ca³hléh³,

jáun² tiá² lí¹ jmu¹ jná¹³ cáun² ta²¹ ñí¹
má²ca³ma³liáu³² tsá² siánh³; 21 qui¹
jnë¹³ ca³jmú³² la³ cun³ rá¹juáh³

jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³
la³ lá²:

Lí³ ñí³² bíh¹ tsá² tiá² jmí¹
má²ca³nái³² jái¹³ hi³ ca³tin¹
Tsá² hí³,

hi³ tsá² tiá² jmí¹ má²ca³nái³² jái¹³ hi³
ca³tin¹ tsú² né³, ngí¹³ bíh¹.

Po¹ hu²¹ tsí³ hi³ tsó³² juú² Roma

22 Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ca³lí³ zia³²
ta²¹ jáun² bíh¹, jáun² tiá² ca³lí³ hi³
ñí¹jie¹ jná¹³ hnoh², uá¹jinh¹ hliáun³

jéin³² jmí¹ má²ca³lén¹³ jná¹³ hi³ ñe¹.
23 Tí³la³ ta³né³² má¹na²¹, má²li³²
bíh¹ ta²¹ quion²¹ jná¹³ tí³ lá², hi³

jáun² cun³ñí¹ hi³ má²ngau³² lín³²
bíh¹ mií² hi³ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hi³
ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², 24 jáun² né³, jná¹³

má²hu²¹ tsin³² hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh²
ní¹ má¹tí³ ñí¹ngau²¹ ná¹ tí³ hue³²
España. Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lí³

hiún² tsin³² jná¹³ hi³ má²lí²juoh²¹
dí² ná¹jéinh³ ñí¹ quiúnh¹ hnoh²,
jáun² hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ má¹hau¹

tiá³ hnoh² ca³ti²¹ hú¹ juí³² hi³
hún¹ jná¹³ tí³ ó³² ní¹ má¹lí³² jáun².

25 Tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ñih²¹ jná¹³ tín² Jerusalén, hi³ ñí¹cáun¹ jná¹³ ca³lá² hi³ lí¹³ ma³hau³ quioh²¹ tsá² má²joh¹ Dió³² zian² ñí¹ jáun².
 26 Qui¹ tsá² reh² hín¹³ tí³ hué³² Macedonia lá², jí³ hué³² Acaya má²ca³lín¹³ hi³ chú³² cunh³ quie³ hi³ zen³ ñí¹con² tsá² tia³mí² zian² ja¹ quioh²¹ tsá² joh¹ Dió³², tsá² zian² tí³ juú² Jerusalén. 27 Hmóu³² bíh¹ tsú² ca³lín¹³ hi³ chú³² jmu³ la³ jáun²; hi³ cun³ ca³tín¹ bíh¹ tsú² hi³ jmu³ la³ jáun², qui¹ tson² zia³² bíh¹ hi³ ná¹ren² tsú² ñí¹con² tsá² judíos hi³. Qui¹ tsá² hi³ bíh¹ tín² ca³tsóh³ hi³ zia³² quioh²¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ hi³ jmu² ta²¹ ñí¹con² jmí²chí³, hi³ jáun² tsá²cá²jo²¹ né³ ca³tín¹ jéinh³² hi³ tsóh³ hi³ zia³² quioh²¹ ñí¹con² tsá² judíos hi³. 28 Hi³ jáun² né³, ní¹ má¹ca³lín¹³ jná¹³ má²ta²¹ ní² hi³ má²lí²jienh³ jná¹³ tsú² quie³ jáun², jáun² má¹jáun² má²ñí¹jie¹ jná¹³ hnoh² la³ má²hún¹ ná¹ jáun² juí³² hi³ ñe¹ tí³ España. 29 Hi³ jáun² ní¹ má¹ngau³² jná¹³ jáun² tí³ ní², hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ ní¹ má¹cá²chó³² ná¹ cu³tí³ ma³mieh² jnoh¹ Cristo, ca³la³ hi³ canh¹³ jmí¹ tsí³ dí² [ní¹ má¹ca³hléh³ jáun² jná¹³ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú²].

30 Hnoh² reh², cun³ñí¹ hi³ Jesucristo lín³ Juo¹³ dí², jí³ hi³hliá² Jmí²chí³ Chun¹ má²ca³jmú³ hi³ hnáu³ dí², cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hiú² mí²³ jná¹³ hi³ má¹hau¹ náh² tiá³ cun³quionh³ hi³ lienh¹ náh² Dió³² cu³lí²¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ ca³tín¹ jná¹³. 31 Jáun² mí¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ liáu³² tsú² jná¹³ ñí¹con² tsá² tiá² ta²¹ haih²¹ zian² tí³ Judea, jí³ hi³ mí¹ náh² hi³ tsá² joh¹ Dió³² zian² tí³ Jerusalén lí³ hiú² tsí³ he³ la³ cun³ hi³ cán¹³ jná¹³, 32 jáun² ní¹ má¹lí³² jáun² chau²¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh² ca³la³ hi³ hiú²

lín³² tsin³² ní¹juáh³ Dió³² hnió³, hi³ lí¹³ ñí¹ñí²¹ jná¹³ siáh³ ca³lá² tie³ ní¹ má¹cá²chó³² ná¹ jáun². 33 Hi³ jáun² né³, Dió³² Tsá² jmu² hi³ nio² tie³ tsí³ dí² cu¹í¹ zenh¹ quiúnh¹ hnoh². Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ jáun².

16

Po¹ hnió³ hi³ zian² tsú² re² tín²
 1 Jáun² né³ reh², hen³ náh² re² tín² reh² dí² mí¹ Febe tsá² zein²¹ jná¹³ lá², jan² tsá² má²ca³ma³cón³² tsá² ná¹lín³ cuáh³² já¹ juú² Cencia. 2 Hen³ náh² tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ hen¹³ náh² Tí³² Juo¹³ dí², la³ cun³ qui³ ca³ta¹ dí² jmú¹³, tsá² má²lá³ dí² tsá² joh¹ Dió³², hi³ ma³hon¹ náh² tiá³ tsú² lí³ua³ cáun² hi³ lí³ hniáuh³² ñí¹con² tsú², qui¹ hi³ bíh¹ má²ca³ma³cón³² juóun³² tsáú², hi³ hí¹ la³ tí³ jná¹³ siáh³ má²ca³ma³cáu³² tsú².

3 Zéih³ tiá³ náh² mí¹ Prisca jí³ ñú² Aquila: “Hia² náh²” hi³ ca³tín¹ jná¹³, tsá² má²ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ quiúnh¹ hi³ ca³tín¹ Cristo Jesús. 4 Tsá² hi³ ca³tiáh³ hmóu³² ñí¹ háinh¹³ cun³ñí¹ hi³ liáu³² tsú² jná¹³, hi³ jáun² cue² jná¹³ tsú² tiá¹hmah¹, tí³la³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ huen² jná¹³ yáh³, qui¹ ja³bí¹ la³jín³² tsá² lín³ cuáh³² já¹ quioh²¹ *tsá²cá²jo²¹ yáh³ siáh³ cue³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² tsú². 5 Zéih³ náh² siáh³ tsá² reh² tsá² ngih³² hñú¹³ mí¹ Prisca jí³ ñú² Aquila: “Hia² náh²” hi³ ca³tín¹ jná¹³. Ja³bí¹ zéih³ náh² siáh³ Epeneto, tsá² jlánh¹ re² juóh³² jnoh¹ quiúnh¹: “Hia² nú²” hi³ ca³tín¹ jná¹³, hí³ bíh¹ tín² ca³tanh² ta²¹ Cristo la³ñí¹ ja¹ tsá² hín¹³ tí³ Asia. 6 Ja³bí¹ Má²réi³, tsá² jlánh¹ má²ca³jmú³ ta²¹ ja¹ quián¹³ hnoh² ní², zéih³ náh² siáh³: “Hia² nú²” hi³ ca³tín¹ jná¹³. 7 Zéih³ náh² siáh³: “Hia² náh²” Andrónico quionh³ Junias hi³ ca³tín¹ jná¹³. Tsá² hi³ bíh¹ tsá²co¹ jná¹³, tsá² ca³lí³tson³

quiúnh¹ jná¹³; hi³ hi¹ la³ ti³ tsá² ná¹lín³ *ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² yáh³ jmu² quien² tsá² hí³. Tsá² hí³ bíh¹ tín² ca³tanh² ta²¹ Cristo la³ cónh³ bíh¹ jná¹³.

8 Zéih³ siáh³: “Hia² nú²” Ampliato ca³tin¹ jná¹³, tsá² re² juóh³² jnoh¹ quiúnh¹ cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ Ti³² Juo¹³ dí². 9 Zéih³ náh² Urbano: “Hia² nú²” hi³ ca³tin¹ jná¹³, tsá² jmu³² jnoh¹ ta²¹ cu³li²¹ quiúnh¹ ñi¹con² Cristo Jesús; ji³ Estaquis tsá² hno³ lín³² jná¹³ zéih³ siáh³: “Hia² nú²”. 10 Ja³bí¹ zéih³ náh² siáh³ Apeles: “Hia² nú²”, qui¹ hi³ bíh¹ jan² tsá² jlánh¹ má²ca³jmu³ lin¹ hi³ nio² cáun² tsí³ ñi¹con² Cristo; ji³ ñi¹con² tsá² tionh² hñú¹³ Aristóbulo juah²¹ siáh³: “Hia² náh²”. 11 Zéih³ siáh³: “Hia² nú²” Herodión tsá²co¹ jná¹³, ji³ tsá² tionh² hñú¹³ Narciso, tsá² ná¹tanh² hi³ ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí². 12 Ñi¹con² mí¹ Trifena ji³ mí¹ Trifosa juah²¹ siáh³: “Hia² náh²”, tsá² jlánh¹ ná¹jmu² hí³ tá¹³ Ti³² Juo¹³ dí²; ja³bí¹ juah²¹ náh² siáh³: “Hia² nú²” ñi¹con² mí¹ Pérsida, tsá² jlánh¹ hno³ dí², jan² tsá² jlánh¹ má²ca³jmu³ tá¹³ Ti³² Juo¹³ dí². 13 Zéih³ tiá³ Rufo: “Hia² nú²”, la³ má²quionh³ mí¹ziú¹³. Tsá² hí³ jlánh¹ lin¹ hi³ lín³ quian²¹ Ti³² Juo¹³ dí², ji³ mí¹ziú¹³ tsú² ní² siáh³, tsá² má²ca³jmu³ hí³ ñi¹con² jná¹³ la³jmi¹ lí³ hi³ mí²zia³² jná¹³. 14 Juah²¹ náh² siáh³: “Hia² nú²” hi³ ca³tin¹ jná¹³ ñi¹con² Asíncrito; Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ji³ la³ má²quionh³ tsá² reh² tionh² quionh³ tsú² ní² siáh³. 15 Cuen²¹ tiá³ náh² Dió³² Filólogo, mí¹ Jú¹, Nereo, la³ má²quionh³ mí¹ rainh²¹ tsú², Olimpas, ji³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² má²joh¹ Dió³² tionh² ní² quionh³ tsú² siáh³.

16 Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh², la³ cun³ qui³ ráin³² tsú² jan² rainh²¹. La³jín³²

tsá² lín³ cuáh³² quioh²¹ Cristo ti³ lá² juáh³: “Hia² náh²”.

17 Hnoh² reh², hli¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³ ca³tin¹ tsá² hnió³ jmu³ ná¹tsoh³ tsá² lín³ cuáh³², tsá² jmu² hí³ hi³ hliáh¹³ tsí³ tsáu²; qui¹ tsá² hí³ hie³² la³ siáh³ bíh¹ la³ cónh³ bíh¹ zión³² hi³ má²ca³li³ tin² náh² jáun², ha³ lí² juónh³² náh² re² quiúnh¹ tsá² la³ hí³. 18 Qui¹ tiá² má²cón³² yáh³ tsá² la³ hí³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², ti³la³ ngú³ quioh²¹ hmóu³² bíh¹ tsú² má²cón³²; tsá² la³ hí³ má²can² tsá² tiá² hó¹ tiá² zih¹ cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tin², ji³ jú¹ tí¹jái². 19 La³jín³² tsáu² ná¹ñi³² hi³ hnoh² bíh¹ tsá² jlánh¹ re² ná¹ma³tih²¹, hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ lí²hiú² tsin³² jná¹³; cun³ñi¹ hi³ jáun² né³ hno³² jná¹³ hi³ lín¹³ náh² tsá² má²ca³hia³ ca³táunh³ ca³ti²¹ hi³ chu²¹, ti³la³ jun³juáh¹³ ca³ti²¹ hi³ hlah³ yáh³. 20 Cu³diá²jan² bíh¹ jmu³ Dió³² Tsá² cha³² tie³ tsí³ dí² hi³ ñáh³ tsá² hláinh¹ ñeh² tanh¹ hnoh². Hi³ jáun² cui¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí².

21 Jáun² né³, Timoteo, tsá² jmu² jná¹³ ta²¹ quiúnh¹, ji³ Lucio, Jasón ji³ Sosípater tsá²co¹ jná¹³ ná¹juáh²³: “Hia² náh²” ñi¹con² hnoh².

22 Jná¹³ la³² Tercio, tsá² cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² héih³² quioh²¹ Po¹, ja³bí¹ jná¹³ juanh³²: “Hia² náh²”, cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ Ti³² Juo¹³ dí².

23 Ja³bí¹ Gayo, tsá² hñú¹³ ñi¹ cuon¹ jná¹³ lá² juáh³ siáh³: “Hia² náh²”, tsá² cue³² hñú³ lá² hi³ ngih¹³ tsá² ná¹lín³ cuáh³². Ja³bí¹ Erasto, tsá² ho² ta²¹ ca³ti²¹ ta²¹ juú² quioh²¹ juú² lá² juáh³ siáh³ ñi¹con² hnoh²: “Hia² hnoh²”, ji³ la³ má²quionh³ reh² dí² Cuarto ní² siáh³. 24 [iCuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² bíh¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² la³jín³² hnoh²! Tson² bíh¹ cu³ti³.]

Má²quien² tsú² Dió³² ñí¹ cá¹táuh³
jáí¹³ quióh²¹

²⁵ Hi³ jáun² né³, cuí¹ má¹quien¹³
dí² Dió³², Tsá² tin² jmu³ hi³ tí³
lí³mí¹ niau²¹ tiá³ honh² náh² la³
cun³ lí³ jáun² jú¹ chú³² hi³ hléh²³
jná¹³, la³ cun³ jáí¹³ hi³ hie²³ jná¹³
jáun² hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³
Cristo. Jáí¹³ ní² bíh¹ jmí¹ ná¹hmá¹
jmí¹tin², la³ cun³ ta³ ñeh² bíh¹
hi³ lí¹³ hngá¹máh³, tí³la³ ta³né³²
má¹ná¹, Dió³² má²ca³jñéih³. ²⁶ Jáun²
ta³né³² má²ca³lí³ lín¹ bíh¹ jú¹ tson²
jáun² la³ cun³ hi³ qui³ rá¹tioh³
ñí¹ Sí² hi³ ca³quiú² jáun² tsá²
ca³lín³ hi³ *tí³² jè¹ Dió³² jmí¹tin²,
la³ cun³ lí³ jáun² héih³² quióh²¹
Dió³², Tsá² zian² cun³ jmí¹hi³nio².
Jáí¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ jáun²
má²ca³ma³jnia² bíh¹ Dió³², hi³ hí¹
la³ tí³ ñí¹con² la³jín³² tsá²cá²jo²¹
yáh³ má²ca³ma³jnia² tsú², hi³ jáun²
la³jín³² tsáu² lí¹³ niau²¹ cáun² tsí³
hi³ ma³tí³².

²⁷ Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³
ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo
jcuí¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³
jmí¹hi³nio², Tsá² cú² hnga² tán¹ hi³
hú¹tá¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³! Tson² bíh¹
cu³tí³. Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáí¹³.

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ní¹con² Tsá² Corintios

*Po¹ jmu² sí² lá² ñí¹con² tsá²
ná¹lín³ cuáh³² juú² Corinto*

1 Jná¹³ la³² Po¹, tsá² má²ca³te³
Dió³² cun³ñí¹ hi³ la³ jáun²
ca³h³hnió³ tsú² hnga², hi³ lín¹³ jná¹³
*tí³² tsá² quian³² jē¹ Jesucristo,
quiúnh¹ jná¹³ siáh³ Sóstenes reh²
dí², ²hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹
hnoh² tsá² lín³ náh² cuáh³² quioh²¹
Dió³² tí³ já¹ juú² Corinto ní², tsá²
má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lín¹³ náh² tsá²
joh¹ tsú² cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh²
náh² quiúnh¹ Cristo Jesús. Dió³²
má²ca³te³ hnoh² hi³ lín¹³ náh² tsá²
joh¹ tsú², la³ má²quionh³ la³jín³²
tsá² zian² ñí¹ siáh³ siáh³, ní¹juáh³
tsá² má²quien² Jesucristo Tí³² Juo¹³
dí². Hnga² hi³ bíh¹ lín³ Juo¹³ tsá²
hí³ jí³ Juo¹³ jnoh¹ ní² siáh³. ³Cuí¹
má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi²
dí², quionh³ Jesucristo Tí³² Juo¹³
dí², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³
hnoh² zian² náh² cáun² hi³ re² hi³
tin².

Lí²mieh² tsú² cun³quionh³ Cristo

4 Jmái¹ ca³la³ jí³² cue² jná¹³
tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tin¹ hnoh²,
cun³ñí¹ hi³ ca³tí²¹ la³jí³² hi³ lí¹
hian¹ hnoh² jáun² ñí¹con² Dió³²
cun³quionh³ Cristo Jesús. ⁵Quí¹
cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh² quiúnh¹
Cristo bíh¹ hnoh², hi³ jáun²
má²ca³l³ hánh³ náh² ca³tí²¹ la³jí³²
hi³ hléh¹ náh² jí³ la³jí³² la³ cun³
hi³ ñíh¹ náh² ní² siáh³. ⁶Hi³ jáun²
la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ má²ca³l³ tson²
ñí¹con² hnoh² la³jí³² la³ cun³ hi³
má²ca³niéih² náh² hi³ ca³tin¹ Cristo.
⁷La³ ní² bíh¹ lí³, hi³ hí¹ cáun² yáh³
tiá² hi³ lí³hniauh²³ quián¹³ hnoh² la³

cun³ hi³ cue³² Dió³², tá¹la³ ná¹he²
ná¹janh³² náh² jmái¹ hi³ cuánh³²
Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí². ⁸Hí³ bíh¹
jmu³ hi³ ná¹pin³ honh² náh² ca³la³
ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹, hi³ jáun² hí¹
jan² tiá² hin² lí¹³ chá³² hí¹ cáun²
tso³ quián¹³ hnoh² ní¹ má¹jaunh³²
Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí². ⁹Quí¹
tiú²nio² bíh¹ má²tí³² Dió³² jái¹³
quioh²¹, hi³ hí³ bíh¹ Tsá² ca³te³
hnoh² hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹
cu³tí³ quiúnh¹ Jesucristo Jon² tsú²,
Tsá² lín³ hi³ Tí³² Juo¹³ dí².

Hi³ ná¹tsoh³ tsá² lín³ cuáh³²

¹⁰Jáun² né³ reh², cha¹³ Jesucristo
Tí³² Juo¹³ dí² hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con²
hnoh² hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹,
ha³ lí² jmú² náh² ná¹tsoh³ ja¹
quián¹³. Tí³ re² jmu³ náh² pí³
jí³lín², hi³ cá² ñí¹ hi³ ná¹tioh³ honh²
náh² jí³ hi³ ná¹lín²³ náh² ní² siáh³.
¹¹Juanh³² jná¹³ la³ ní² ñí¹con²
hnoh² reh², qui¹hliá² tsá² hñú¹³
Cloé má²ca³zái³ jná¹³ hi³ zia³²
hniéi² ja¹ quián¹³ hnoh². ¹²La³
cun³ lí¹³ juanh²¹ jná¹³ cú²jueh³²
tá²chi²¹, hi³ hnoh² la³ hléh¹ náh²
la³ siáh³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³²
náh²; zian² hnoh² juánh³ náh² la³
lá²: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Po¹”; zian²
tsá² juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹
Apolos”; zian² tsá² juáh³: “Jná¹³
bíh¹ tsá² joh¹ Pé¹”; hi³ ma³ jan² né³
juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Cristo”.
¹³Tí³la³, chí¹ má²ca³jmú³ Cristo hi³
ná¹tsoh³ ñí¹con² hnga²? ¿Hí¹ Po¹
uá¹ la³ ca³taun³ crei²¹ hi³ ca³tin¹
hnoh² dúh¹? Ho³ chí¹ cáun³ hnoh²
jmái² hi³ lín¹ hi³ hain²¹ náh² tí³
con² Po¹ dúh¹? ¹⁴Tí³la³ jtiá¹hmah¹
Dió³² hi³ hí¹ jan² yáh³ hnoh² tiá²
ca³ziau³ jná¹³ jmái², tí³la³ jí³²la³
ñú² Crispo quionh³ ñú² Gayo bíh¹
ca³zion³ jná¹³ jmái²! ¹⁵Hi³ jáun²
hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ juáh³ hi³
cáun³ jmái² hi³ lín¹ hi³ hen² tí³ con²
jnë¹³. ¹⁶Tson² bíh¹ la³ ca³zion³ jné¹³

jmáí² tsá² hñú¹³ Estéfanos uá²;jaí³², tí³la³ la³jmí¹ lí³ hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² siánh³ tiú²uú² ca³zion³ jná¹³ jmáí². 17 Quí¹ tiá² ca³ze³ yáh³ jná¹³ Tsá² lín³ Cristo hi³ zion¹ ná¹ jmáí² tsáu², tí³la³ ca³ze³ tsú² jná¹³ hi³ ñí¹hléh³ ná¹ jú¹ chú³² bíh¹; tí³la³ jun³juáh³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ ca³cháunh³ chí¹ jan² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ yáh³ má¹ná¹, quí¹ sá¹jmí¹ la³ jáun² dúh¹, hi³ jáun² tiú²uú² jmí¹ lí³ quien² yáh³ hi³ jun³ Cristo tsoh² crei²¹.

Cun³quionh³ Cristo bíh¹ lí²lin¹ hi³ pin³ Dió³² jí³ hi³ quia³lín³ siáh³ jmí¹ tsí³

18 Jú¹ chú³² hi³ ca³tí²¹ hi³ jun³ Cristo ñí¹ crei²¹ lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² jē¹ tsá² cáun¹ bíh¹ ñí¹con² tsá² ná¹tsá²hín³; tí³la³ ñí¹con² jnoh¹ tsá² má²ná¹liáun²³ dí² né³, jú¹ chú³² ní² dá² quian³² pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹. 19 La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Si²:

Jná¹³ jmu¹ hi³ tiá² lin¹ ñí¹ quien² la³ cun³ hi³ cháunh²³ tsí³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, hi³ tí³ có³² bíh¹ chá¹³ jná¹³ siáh³ jí³lí³² hi³ há² ngí²³ tsá² jlánh¹ re² há² ngí²³.

20 Jáun² né³ çha³ dá² jinh¹ uú² jmu³ ta²¹ ta³ne³² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, ho³ tsá² lín³ tí³², ho³ tsá² jlánh¹ re² tin² juú² hlénh²³ hi³ má²cú¹ má²ren²¹ jái¹³ ca³tí²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²? ¡Quí¹ jē¹ tsá² cáun¹ bíh¹ má²ca³jmah³ Dió³² la³jí³² jē¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ zian² ñí¹ hué²¹ lá²! 21 Dió³² bíh¹, Tsá² quí³ quia³lín³ jmí¹ tsí³, ca³jmu³ hi³ cónh³ tiá² há¹ ngí¹³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² cun³quionh³ hi³ quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsú² hmóu³²; quí¹hliá² ca³lí³hnió³ tsú² líón³² tsáu² cun³quionh³ jú¹ chú³² bíh¹, ní¹juáh³ lí³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹, uá¹jinh¹ jú¹ chú³² jáun² niéih³ la³jmí¹ niéih³ jē¹ tsá² cáun¹ ñí¹con² tsá² ñí¹ hná¹ ní².

22 Quí¹ tsá² *judíos hnió³ jē³ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³², hi³ tsá² *griegos né³ hnauh² jē¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ bíh¹; 23 tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, hléh¹ jái¹³ ca³tin¹ Tsá² lín³ Cristo, Tsá² cá²taun³ hi³ crei²¹ bíh¹. Tsá² judíos lín²³ hi³ jú¹ chú³² lá² lí³ jú¹ hlah³ bíh¹, hi³ *tsá²cá²jo²¹ né³ lín²³ hi³ jái¹³ lá² lí³ la³jmí¹ lí³ jē¹ tsá² cáun¹; 24 tí³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² má²ca³te³ Dió³² má¹ná¹, cui¹ tsá² judíos cui¹ tsá² griegos, cun³quionh³ Tsá² lín³ Cristo hi³ bíh¹ má²lí²lin¹ pí³ quioh²¹ Dió³², jí³ hi³ lí²lin¹ siáh³ hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² hú¹tá¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³.

25 Quí¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³ cháunh²³ chí¹ Dió³² la³ cónh³ bíh¹ hi³ cháunh²³ chí¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, uá¹jinh¹ tsáu² lín²³ hi³ lí¹ ngo¹ lí¹ lí²¹ bíh¹ hi³ cháunh²³ jáun² chí¹ Dió³². Hi³ lí³ua³ cáun² hi³ lín²³ jáun² tsáu² hi³ jlánh¹ bíh¹ tsí¹juí³ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² bíh¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ pí³ quioh²¹ tsá²mí³cuóun². 26 Jáun² né³ reh², sá¹ní² cónh³ jmí¹ jē³, cú¹píh²¹ tsáu² bíh¹ hnoh² tsá² má²ca³te³ Dió³² hi³ quia³lín³ jmí¹ honh² náh² ca³tí²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²; hi³ cú¹píh²¹ tsáu² bíh¹ siáh³ hnoh² tsá² hauh³² náh² jái¹³, ho³ hi³ lín³ náh² tsá² cá² mí¹zionh² tsá² quien². 27 Quí¹ tí³ mí²jéin³² bíh¹ ca³jmu³ Dió³²: tsá² tí³ jlánh¹ bí¹ cáun¹ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² bíh¹ ca³quianh³ tsú² cú²jueh³², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ tá¹tonh¹ hua³heih²¹ tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³; hi³ má²ca³quianh³ tsú² siáh³ tsá² jlánh¹ tsí¹juí³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ lí³ heh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ ná¹pin³. 28 Dió³² má²ca³quianh³ tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² hi³ ca³tin¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá², tsá² tiá² hin² quiú² jéí²³, la³ cun³ lí¹³ juáh¹³, tsá² jun³ lin¹ tsáu², hi³ jáun²

la³ jáun² bíh¹ chan³ tsú² tsí¹juí³
 tsá² jlánh¹ jmí¹ ná¹quien², ²⁹ hi³
 jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ hí¹ jan²
 yáh³ tiá² hin² lí¹³ jmu³ tonh² ñí¹
 hó²¹ñí¹ Dió³². ³⁰ Ti³la³ hnga² bíh¹
 Dió³² má²ca³cunh³ hnoh² quiúnh¹
 náh² Cristo Jesús; hi³ má²ca³jmú³
 tsú² siáh³ hi³ cun³quionh³ hi³
 dí² má²ca³lí³tsin² jnoh¹ hi³ he³
 dá² jaun³² hi³ quia³lín³ jmí¹ tsí³
 tsú²; qui¹ cun³quionh³ Cristo bíh¹
 má²ca³lí³ chun¹ dí² ta³ ñí¹ Dió³², jí³
 hi³ má²ná¹chan¹ dí² siáh³ ñí¹con²
 tsú², jí³ hi³ má²ná¹liáun¹ dí² ní²
 siáh³. ³¹ Cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹,
 rá¹juáh³ ñí¹ Sí² la³ lá²: “Ní¹juáh³
 zian² tsá² hnió³ jmu³ tonh², tí³ re²
 cui¹ jmu¹ tsú² tonh² hi³ ca³tin¹ Ti³²
 Juo¹³ dí², cha³ jmí¹ jmu³ tsú² tonh²
 hi³ ca³tin¹ hnga²”.

2

*Jái¹³ hi³ ca³tin¹ Cristo, Tsá²
 ca³taun³ crei²¹*

¹ Hnoh² reh², jmí¹ ñéi¹ jná¹³
 hi³ ca³ñí¹lieh¹ ná¹ hnoh² jú¹ tson²
 [hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun²] quioh²¹
 Dió³², tiá² ca³hléh³ yáh³ jná¹³
 jè¹ tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³,
 ho³lá²dá² jú¹ quiáh¹. ² Qui¹ jmí¹
 cá¹ñí²¹ jná¹³ ja¹ ní² quián¹³ hnoh²,
 cáun² tán¹ bíh¹ hi³ ca³lí³hno³²
 jná¹³ má¹quien¹³ ja¹ la³jí³² hi³ ño¹,
 jmáh³la³ jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá²
 lín³ Cristo, Tsá² cá²taun³ hi³ crei²¹
 bíh¹ ca³lí³hno³² jná¹³ lí³ ño¹. ³ Jná¹³
 jmí¹ lín³ ná¹ jan² tsá² huán¹ tsí³
 bíh¹ jmí¹ cá¹nó²¹ ná¹ jáun² ta³ máh¹
 hnoh², jí³ ca³la³ hi³ juán²³ ná¹
 siáh³ hi³ lí¹ hú¹ cóh²¹ tsin³², ⁴ hi³
 jmí¹ ca³hléh³ jná¹³ jáun² ñí¹con²
 náh² hi³ ca³ma³ta¹³ jná¹³ hnoh² jú¹
 chú³² né³, ha³ tiá² ca³lí³hno³² yáh³
 jná¹³ hi³ chá¹³ cáun² honh² hnoh²
 cun³quionh³ jè¹ tsá² jlánh¹ quia³lín³
 jmí¹ tsí³. Ti³la³ cun³quionh³

Jmí²chí³ Chun¹ jí³ pí³ quioh²¹
 Dió³² bíh¹ ca³híe³ jná¹³ hnoh² jú¹
 chú³², ⁵ hi³ jáun² cun³quionh³ pí³
 quioh²¹ Dió³² bíh¹ lí¹³ nio² cáun²
 honh² náh², jun³juáh¹³ cun³quionh³
 jái¹³ hi³ jlánh¹ re² cháunh²³ chí¹
 tsá²mi³cuóun² yáh³.

*Dió³² má²jnia³² cun³quionh³
 Jmí²chí³ joh¹*

⁶ Hi³ jáun² né³, ja¹ quioh²¹ tsá²
 má²ná¹pin³ hi³ nio² cáun² tsí³ bíh¹
 hléh¹ jnoh¹ jè¹ tsá² quia³lín³ jmí¹
 tsí³. Ti³la³ jái¹³ jáun² né³, jun³juáh¹³
 jè¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ zian²
 ñí¹ hué²¹ lá² yáh³, sa³jun³ jè¹ tsá²
 ná¹ho² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá² siáh³, la³
 cun³ tsá² he² hná¹ hí¹tsá²son² jmá¹
 hi³ quien² yáh³. ⁷ Qui¹ jè¹ tsá²
 quia³lín³ jmí¹ tsí³ hi³ hléh¹ jnoh¹
 dá² lí³ jè¹ Dió³² bíh¹, cáun² jái¹³ hi³
 jmí¹ ná¹hmá¹ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹
 hi³ lí¹³ la³jí³² hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³².
 Hi³ cun³quionh³ jái¹³ jáun² né³ lí¹³
 lá³ dí² la³jmí¹ lín³ tsú² jáun² hnga².
⁸ Hi³ ní² dá² cun³ tiá² má²ca³ngí¹³
 bíh¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá²;
 qui¹ sá¹jmí¹ hi³ má²ca³ngí¹³ tsú²
 dúh¹, hi³ jáun² tiá² jmí¹ ton³ yáh³
 tsú² crei²¹ Juo¹³ dí² Tsá² cuá¹quien².
⁹ Ti³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:
 Cáun² hi³ hí¹ jan² tiá² hin²
 má²ca³jé³,
 hi³ sa³jun³ má²ca³nái³²,
 hi³ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³lín¹³ bíh¹
 tsú²,
 tí³tsóh³dí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jmú³
 Dió³² hua³jan²¹ hi³ ca³tin¹
 tsá² hniau³dí².
¹⁰ Jáun² né³, tí³tsóh³dí¹ hi³ ní² bíh¹
 má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lí¹³ lí³ né¹
 dí² cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹, qui¹
 Jmí²chí³ hi³ dá² chú² ñih²³ ca³la³
 jí³lí³² bíh¹, hi³ cuoh² siáh³ ca³la³ hia³
 la³ táuh³ la³ cun³ hi³ zia³² ñí¹con²
 hnga² Dió³².

11 Tiá² hin² zian² yáh³
 tsá²mi³cuóun² hi³ ñi³² he³ hu²¹ tsí³
 tsá²mi³cuóun² rainh²¹, qui¹ jí³²la³
 jmi²chí³ quioh²¹ hnga² bíh¹ tsá²
 hí³ ñi³² la³jí³². La³ jáun² bíh¹
 lí³ siáh³ hi³ ca³tin¹ Dió³², jí³²la³
 Jmí²chí³ joh¹ hnga² bíh¹ Dió³² ñi³²
 la³jí³² hi³ ca³tin¹ Dió³². 12 Jáun²
 né³, jun³juáh¹³ jan² jmi²chí³ la³
 hún¹ hñu³ tsí³ tsá² zian² ñi¹ hué²¹
 lá² yáh³ má²ca³hen¹³ jnoh¹, qui¹
 Jmí²chí³ hi³ ja³ ñi¹con² Dió³² bíh¹,
 hi³ jáun² lí¹³ há¹ ngi¹³ dí² la³jí³² hi³
 lí¹ má²ca³cué³ jáun² Dió³² ñi¹con²
 dí². 13 Hi³ jáun² bíh¹ jnoh¹ hléh¹
 ca³ti²¹ hi³ ní² cun³quionh³ jái¹³
 hi³ má²ca³híe³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³²,
 jun³juáh¹³ cun³quionh³ jái¹³ hi³
 má²ca³lí³ tá² jnoh¹ cun³ñi¹ hi³hliá²
 jlánh¹ quia³lín³ jmi¹ tsí³ jnoh¹
 hmóu³² yáh³. La³ ní² bíh¹ má²niá²³
 jnoh¹ jái¹³ hi³ hie³² Jmí²chí³ joh¹
 Dió³² ñi¹con² tsá² má²hún¹ Jmí²chí³
 joh¹ Dió³² hñu³ tsí³.

14 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hún¹
 Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ má¹ná¹,
 tsá² la³ hí³ cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ he³
 la³ cun³ hi³ ñi¹cué²¹ jáun² Jmí²chí³
 joh¹ Dió³², qui¹ tsá² la³ hí³ dá² lín²³
 hi³ jē¹ Dió³² lí³ cáun² jē¹ tsá² cáun¹
 bíh¹. Hi³ jáun² tiá² lí²³ yáh³ hi³ há¹
 ngi¹³ tsú², qui¹ jí³²la³ tsá² má²hún¹
 Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ bíh¹ tin²
 chu³ ñih³ jái¹³ ní². 15 Hi³ jáun² tsá²
 hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³
 né³, tsá² hí³ dá² tin² chú² ñih²³ la³jí³²
 bíh¹, tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² tiá²
 lí¹³ chu³ ñeh³ tsú² hnga² má¹na²¹.
 16 Qui¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñi¹ Sí²:
 “¿Hin² dá² tsánh² má²ca³há¹ ca³ngi¹³
 la³ cun³ hi³ lín²³ Ti³² Juo¹³ dí²? ¿Hin²
 dá² tsánh² lí¹³ ma³tin² Dió³²?” Ti³la³
 uá¹jinh¹ la³ jáun² né³, cun³ jáun²
 má²ná¹né¹ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ lín²³
 Cristo.

3

*Ji³lin² quian²¹ Dió³² ná¹jmu² tá¹³
 Dió³²*

1 Hi³ jáun² jná¹³ né³ reh², tiá²
 ca³lí³ yáh³ hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh²
 la³jmi¹ lieinh³² tsú² tsá² má²zian²
 la³ cun³ hnió³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³²,
 tí³la³ ca³lí³ hniáuh³² hi³ lieh¹ jná¹³
 hnoh² la³ cun³ qui³ lieinh³² tsú² tsá²
 zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³² bíh¹, la³
 cun³ tsá² tsá¹míh¹ ca³ti²¹ hi³ zian²
 tsú² ñi¹con² Cristo yáh³. 2 Jáun²
 jái¹³ huán¹ tsí³ bíh¹ ca³ma³ta¹³ jná¹³
 hnoh², la³jmi¹ jmúh³² tsú² dáin²
 tiúh²³ hi³ cueh³² tsú² jmi² tiuh²¹
 cha³ jmi¹ cuéh²¹ tsú² má³² má²pin³;
 qui¹ tiá² jmi¹ má²lí²³ yáh³ hi³ naih²¹
 hnoh² má³² má²pin³. Ti³la³ sa³
 hí¹juáh³ la³ tí³ ta³né³² bíh¹ tiá²
 má²lí²³ naih²¹ hnoh² má³² má²pin³,
 3 qui¹ la³ tí³ ta³né³² bíh¹ ná¹lín³
 hnoh² tsá² zian² cun³ tin² tsí³
 hmóu³². Qui¹ tá¹la³ ná¹jmu³² náh²
 hi³ uóu³² honh², hi³ zia³² hnie²
 ja¹ quián¹³ náh², ¿haun¹³ juáh¹³
 la³ má²zian² jáun² bí¹ náh² cun³
 tin² honh² hmóu³², hi³ ná¹jmu³²
 máh³ náh² la³ cun³ hi³ jmu² la³jín³²
 tsá² ñi¹ hná¹ ní²? 4 Qui¹ ní¹
 má¹ca³juah²¹ ma³ jan² hnoh² la³
 lá²: “Tsá² joh¹ Po¹ bíh¹ jná¹³”, hi³
 ma³ jan² né³ juáh³: “Jná¹³ tsá² joh¹
 Apolos”, la³ ní² má²ná¹jmu³² náh²
 la³ cun³ qui³ jmu² tsá² zian² cun³
 tin² tsí³ hmóu³² bíh¹.
 5 Qui¹ ¿hin² dá² tsánh² hí³ Po¹?, hi³
 ¿hin² dá² tsánh² hí³ Apolos? Qui¹
 ñi¹ jí²¹la³ tí³ ná¹lá³ jnoh¹ quian²¹
 Dió³² bíh¹, tsá² ca³hléh¹³ jnoh¹ jē¹
 tsú², hi³ jáun² ca³tianh³² hnoh² ta²¹
 Ti³² Juo¹³ dí². Qui¹ ma³ quin³²
 ma³ jan³² jnoh¹ cáun² ca³jmú¹³ la³
 cun³ ta²¹ hi³ ca³cué³ jáun² Ti³² Juo¹³
 bíh¹ dí². 6 Jná¹³ dá² ca³ján³ mi³
 jún², hi³ Apolos né³ ca³sé³ jmái²,
 tí³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² ca³jmú³ hi³
 ca³cuon³. 7 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³,

hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lín³ yáh³ tsá² lí²;ñí³² sa³jun³ tsá² lí²;sé³ jmái²;jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² quien², qui¹ hí³ bíh¹ tsá² ca³jmú³ hi³ ca³cuon³.⁸ Tsá² ñí³² jí³ tsá² sé²³ jmái², cá²ren² bíh¹ tsú², tí³la³ Dió³² né³ ma³hmah¹ la³ cun³ tí³ ta²¹ quioh²¹ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².⁹ Jnoh¹ dá² jí³²la³ tí³ ná¹láí³ tsá² jmu² ta²¹ cu³lí²¹ ñí¹con² Dió³² bíh¹, hi³ hnoh² né³ ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ jná¹ quioh²¹ Dió³². Ja³bí¹ lín³ hnoh² siáh³ la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ hi³ he² hná¹ cuá¹jmu² Dió³².¹⁰ Hi³ jná¹³ né³ lín³ ná¹ la³jmí¹ lín³ jan² tí³² hiah³² tin² re², tsá² ca³chá³ Dió³² jo³uón³² hi³ co¹ ná¹ jmíh¹ hiah³² cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mí³ tsí³, hi³ tsá² siánh³ bíh¹ ma³hián² ñí¹ hná¹ jáun². Tí³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² hniáuh³² jmu³ hua³hín¹³ he³ lánh³ rón³² ma³hián² hñú³ ñí¹ jmíh¹ hiah³² hi³ ca³có³² jná¹³ jáun²,¹¹ qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quiú¹³ siáh³ cáun² jmíh¹ hiah³² siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²rón³², qui¹ hnga² Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lín³ jmíh¹ hiah³² jáun².¹² Hi³ lí³ua³ jan² tsá² jmu³ hñú³ ñí¹ jmíh¹ hiah³² jáun² né³, lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² ta²¹ quionh³ cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáú², ho³ quín¹ hmuh²¹ hi³ jlánh¹ re² jniá³, ho³lá²dá² quionh³ hmá², mí¹ñé², ho³lá²dá² hmáih³² cuú² náí².¹³ Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsá² lí³ jnia² re² lín³² tá¹³ jmái¹ hi³ ra³tsí³² Dió³² héih³²; qui¹ má¹jáun² dá² lí³ lín¹ cun³quionh³ sí² bíh¹ ha³lánh³ lí³ tá¹³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².¹⁴ Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² má²ca³jmú³ hñú³ hi³ lí³ cah¹³ jmái¹ hi³ tiá² có³² quionh³ sí² jáun², jáun² he³ bíh¹ tsú² hmah²¹ quioh²¹;¹⁵ tí³la³ ní¹juáh³ hñú³ hi³ ca³jmú³ tsú² la³ ca³cáu³ bíh¹, jáun² tsa³hín³ bíh¹ jí³lí³² tá¹³ tsú², uá¹jinh¹ ca³liáun³ tsú² hnga².

Hi³ jáun² má¹jáun² lín¹³ tsá² la³ hi³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² ca³liáun³ ja¹ sí².

¹⁶ ¿Hí¹ hí¹juáh³ tiá² jmí¹ la³ má²ñíh¹ uá¹ hnoh² hi³ hnoh² ná¹lín³ náh² hñú³ hien¹ quioh²¹ Dió³², hi³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² cuá³ siáh³ hñú³ honh² náh²?¹⁷ Hi³ jáun² lí³ua³ jan² tsá² hliah²³ hñú³ hien¹ jáun² quioh²¹ Dió³², Dió³² dá² hin³ bíh¹ tsá² la³ hí³; qui¹ hñú³ hien¹ bíh¹ jaun³² quioh²¹ Dió³², hnoh² bíh¹ hí³ ná¹lín³ náh² hñú³ hien¹ jáun².

¹⁸ Hí¹ jan² lí² hin² cu¹ lí³can². Ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³ jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³ la³ cun³ lí³ héih³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jáun² cuí¹ jmu¹ tsú² cú²jueh³² la³ jan² tsá² tiá² hi³ ñí³² hí¹ cáun², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ lín³ tsú² tsá² hú¹tá¹ cu³tí³ quia³lín³ jmí¹ tsí³.¹⁹ Qui¹ la³jín³² tsá² jlánh¹ juáh³ tsáu² hi³ quia³lín³ jmí¹ tsí³, tí³la³ hi³ ca³tin¹ Dió³² má¹ná¹, jan² tsá² cáun¹ bíh¹ tsá² la³ hí³. Qui¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Dió³² jmu² hi³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ sunh² hñú³ lí³ quioh²¹ hmóu³² cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cháunh²³ chí¹ hmóu³²”.²⁰ Ja³bí¹ rá¹juáh³ siáh³ la³ lá²: “Juo¹³ bíh¹ dí² ñí³² hi³ tiá² lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cu³ hlá² cu³ ní² yáh³ la³ cun³ hi³ cháunh²³ chí¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³”.²¹ Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, hí¹ jan² tiá² hin² hniáuh³² jmu³ tonh² hi³hliá² hen² tí³ con² tsá² hlá² tsá² ní². Qui¹ la³jí³² hi³ zia³² ñí¹con² Dió³² bíh¹ má²quián¹³ hnoh²,²² uá¹la³ cun³: Po¹, Apolos, Pé¹, hngá¹máh³ lá², jmái¹ hi³ zian² náh² jí³ jmái¹ hi³ jún³ náh², jmái¹ ta³né³² jí³ la³ má²quionh³ jmái¹ né³bí¹ ja³² ní² siáh³, la³jí³² bíh¹ hi³ jáun² quián¹³ hnoh²;²³ hi³ ñí¹ ca³la³ jí³² né³, hnoh² ná¹lín³ náh² tsá² joh¹ Cristo, hi³ jáun² Cristo né³, joh¹ Dió³².

4

Tá¹³ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³²

1 Né³² né³, hniáuh³² ñih¹³ náh² hi³ jnoh¹, jí³² la³ tí³ ná¹ lá³ jnoh¹ tsá² quian²¹ bíh¹ Cristo, qui¹ jnoh¹ má² nio² jo³ cuo² hi³ hie¹³ jnoh¹ tsáu² la³ cun³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹ hmá¹ jáun² ñi¹ con² Dió³². 2 Jáun² né³, ní¹ juáh³ tsá² hiauh³ cáun² jái¹³ hi³ ho², hniáuh³² bíh¹ ma³ jnia³² tsú² hi³ chun¹ ñi¹ con² tsá² ca³ cué³. 3 Tí³ la³ hi³ ca³ tin¹ jná¹³ huen² má¹ ná¹, tiá² lin¹ hi³ hi³² yáh³ tsin³² jná¹³ uá¹ hi³ hnoh², uá¹ hi³ tsá² ná¹ lín³ tá²¹ ñi¹ hué²¹ lá² ca³ chu³ ca³ ñih³ jái¹³ quion²¹ jná¹³. Ca³ la³ hi¹ juáh³ huen² yáh³ jná¹³ tiá² chú¹ tiá² ñih²¹ ná¹ jái¹³ quion²¹ huen²; 4 qui¹ uá¹ jinh¹ hí¹ cáun² tso³ tiá² cha³² yáh³ jmí¹ tsin³² jná¹³, jun³ juáh¹³ la³ ní² yáh³ hnio³ juáh³ hi³ tiá² tso³ zia³² quion²¹ jná¹³. Hnga² Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² ra³ tsi³² héih³² ñi¹ con² jná¹³. 5 Hi³ jáun² né³, ha³ lí² uú² lí¹ ra³ tsi³² náh² héih³² ñi¹ con² hí¹ jan² tsáu² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmái¹ quioh²¹ tsú²; ján¹ náh² tín² jmái¹ hi³ jáunh³ Tí³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² hi³ bíh¹ chu³ huéh³ ñi¹ tie³ joh¹ la³ jí³² la³ cun³ hi³ ná¹ hmá¹ ñi¹ já¹ nié², hi³ ma³ jnia² tsú² siáh³ la³ jí³² la³ cun³ hi³ tioh³ tsí³ ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu². Hi³ jáun² má¹ jáun² né³ cuéh³² Dió³² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² la³ cun³ hi³ ca³ tin¹ hiauh³.

6 Hnoh² reh², má² lí² hí¹ lí² lieh¹ bíh¹ jná¹³ hnoh² cun³ quionh³ hi³ lí² hien³² jná¹³ huen² quiúnh¹ Apos; hi³ ní² né³, cáun² hi³ chú³² quián¹³ hmóu³² bíh¹ hnoh². Hi³ jáun² cun³ quionh³ nóh³² ní² né³ lí³ tin² hnoh² hi³ tiá² lí¹ há¹ lí¹ nga¹ hnoh² ñi¹ uóunh³ la³ cónh³ bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹ juáh³ ñi¹ Sí². Hi³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² hniáuh³² jmu³ tonh² hi³ ca³ tin¹ jan², hi³ tsá² jan² né³ tiá² jéin²³ yáh³ dí². 7 Qui¹ çhin² dá² tsánh² jmu² hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹

quien² hnú² la³ cónh³ bíh¹ tsá² ñi¹ hná¹ ní²? ¿He³ dá² zia³² ñi¹ con² hnú² cáun² hi³ tiá² ca³ cué³ Dió³²? Hi³ ní¹ juáh³ hí³ bíh¹ la³ má² ca³ cué³, hi³ jáun² né³ çhe³ láih³² sa³ tonh² lín³² yáh³ hnú² jmu³² ca³ tí²¹ hi³ zia³² jáun² quián¹³ nú², la³ jmí¹ lí³ cáun² hi³ lí¹ ca³ jnia³ hnú² huen² bíh¹?

8 La³ jmí¹ lí³ má² hánh³ lín³² bíh¹ hnoh², hi³ má² zian² náh² ca³ la³ jí³² la³ cun³ hi³ hnáuh² náh². La³ jmí¹ lí³ hi³ má² ná¹ lín³ re²¹ bíh¹ hnoh² lín²³ náh², jáun² tí³ có³² bíh¹ má² ca³ chau² náh² jnoh¹. ¡Sá¹ jmí¹ hi³ tson² bíh¹ cu³ tí³ hi³ má² ná¹ lín³ hnoh² re²¹, hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ háu¹³ jnoh¹ cú¹ pih²¹ jái¹³ hná¹ quián¹³ hnoh²! 9 Jná¹³ len³ hi³ la³ jmí¹ lí³ ñi¹ cá¹ táuh³ bíh¹ má² ca³ chau³ Dió³² jnoh¹ tsá² ná¹ lá³ jnoh¹ *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³². Má² ná¹ lá³ jnoh¹ tsá² má² tionh² ñi¹ má² hiá¹ má² tsán¹³ bíh¹; hi³ má² ná¹ lá³ jnoh¹ siáh³ la³ jmí¹ lí³ cáun² cuú² nga¹ hi³ lí¹³ jie³ la³ jin³² tsá² zian² hngá¹ máh³, uá¹ hi³ tsá² mi³ cuóun² uá¹ hi³ tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³² ní² siáh³. 10 La³ jmí¹ jien³² tsú² tsá² cáun¹ bíh¹ jie³² tsú² jnoh¹ cun³ ñi¹ hi³ hain²¹ jnoh¹ tí³ con² Cristo, tá¹ la³ hnoh² né³ ná¹ lín³ náh² tsá² jlánh¹ jnia³ jmí¹ honh² cun³ ñi¹ hi³ ca³ tin¹ Cristo. Tsá² tiá² pin³ bíh¹ ná¹ lá³ jnoh¹, tá¹ la³ hnoh² né³ ná¹ lín³ náh² tsá² pin³ lín³². Tiá² quiú² tiá² jéi²³ yáh³ jnoh¹ tsáu², tí³ la³ hnoh² má¹ ná¹, má² quien² lín³² bíh¹ hnoh² tsáu², 11 Ca³ la³ tí³ ta³ né³² má² ná¹ má² tso¹ jnoh¹ tsí³ hi³ ñi¹ cuon¹³, hi³ hí¹ quién² tsí³ jnoh¹, hi³ sa³ jun³ zia³² siáh³ ha¹ jnoh¹; hian² lín³² bíh¹ tsí³ tsáu² jmu² ñi¹ con² jnoh¹. Jnoh¹ dá² ná¹ lá³ tsá² lí¹ ñi³ tú¹ ñi³ lín¹³ bíh¹, tsá² tiú² uú² hñú¹³ zia³², 12 huo²³ bíh¹ jnoh¹ hi³ jmú¹³ ta²¹ quionh³ cuá² ta³ hmóu³². Ní¹ juáh³ jmí¹ tú² hiáu³² tsáu² quiú¹³

jnoh¹, jnoh¹ ti³ ma³ mieh¹³ bíh¹ tsá² la³ hí³. Jmoh²³ tsú² jnoh¹ hian² tsí³, ti³ la³ jnoh¹ né³ tion²³ bíh¹ tsí³.
 13 Hleh³² tsú² siáh³ hlah³ quiú¹³ jnoh¹, ti³ la³ jnoh¹ má¹ ná¹, hlí¹ lienh¹ tsú² cun³ quionh³ jú¹ re² jú¹ tin² bíh¹. Jmoh²³ tsú² jnoh¹ ca³ la³ ti³ ta³ né³² la³ jmí¹ lí³ má¹ qui³², la³ jmí¹ lí³ táh² hi³ taun² jmíh¹ hia³² hi³ lí¹ ziú² lí¹ cui²³ tsú².

14 Tiá² juo³ yáh³ jná¹³ hnoh² la³ ní² qui¹ cun³ ní¹ hi³ hnó³² ná¹ hi³ lí³ hinh¹ náh², ti³ la³ juanh³² jná¹³ la³ ní² hi³ hlí¹ lieh¹ bíh¹ jná¹³ hnoh², tsá² ná¹ lín³ náh² la³ jmí¹ lí³ jón³² ná¹, tsá² hno³ ná¹ lín³². 15 Qui¹ uá¹ cun³ jmí¹ zian² cun³ quian³ mei²¹ ti³² ní¹ con² hnoh², tsá² má² ta² náh² já¹³ hi³ ca³ tin¹ Cristo, ti³ la³ ha³ tiá² juoun³² ñeh² náh² zian² yáh³; qui¹ jná¹³ bíh¹ ca³ cué³ ná¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² dá² jná¹³ bíh¹ lín³ ñeh² náh² ca³ ti²¹ hi³ nio² ní² cáun² honh² náh² ní¹ con² Cristo Jesús. 16 Hi³ jáun² né³, hiú² mí²³ jná¹³ ní¹ con² hnoh² hi³ jmóuh¹ náh² la³ cun³ lí³ nóh³² hi³ má² cá² có³² jná¹³ jáun².

17 Cun³ ní¹ hi³ jáun² bíh¹ má² zein²¹ jná¹³ Timoteo ní¹ con² hnoh², jan² jón³² jná¹³ ní¹ con² Ti³² Juo¹³ dí², tsá² má² ti³² re² lín³² jē¹, tsá² hno³ ná¹ lín³². Hi³ bíh¹ lí¹³ cháu³² honh² hnoh² he³ lánh³ rón³² zian² jná¹³ ca³ ti²¹ hi³ tanh³² ná¹ ta²¹ Cristo, la³ cun³ rón³² lí³ hi³ qui³ hie² jná¹³ tsáu² la³ jí³² cuáh³² táun³ ní¹ tí² ní¹ ngí²³ ná¹.

18 Né³² né³, ma³ jan² hnoh² má² ná¹ lín³ náh² tsá² tonh² lín³², qui¹ lí¹ ná¹ lín²³ náh² hi³ tiú² uú² ñe¹ jná¹³ hi³ ní¹ jie¹ ná¹ hnoh²; 19 ti³ la³ jná¹³ hu²¹ tsin³² hi³ ní¹ jie¹ ná¹ tia³ juí³² ní¹ juáh³ hi³ hnió³ Ti³² Juo¹³ dí². Hi³ jáun² má¹ jáun² ní¹ jie²¹ jná¹³ ha³ cónh³ tí³ hi³ tin² toh² hi³ jmu³, jun³ juáh¹³ jmáh³ la³ hi³ tin²

hléh³² yáh³. 20 Qui¹ tsá² má² tionh² jo³ cuo² Dió³², jun³ juáh¹³ jmáh³ la³ ti³ tin² hléh³² yáh³ tsú², ti³ la³ hi³ hniáuh³² quian³² pí³ bíh¹ tsú² uá² jaí³². 21 Jáun² né³ ¿he³ hi³ hnáuh² hnoh²? ¿Hi¹ hnáuh² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ má¹ tsoh¹ náh² honh² ní¹ má¹ cá² chó³² jná¹³, ho³ hnáuh² náh² hi³ ní¹ jie¹ jná¹³ cun³ quionh³ jú¹ re² jú¹ tin² uá¹, ca³ la³ hi³ hnau³ lín³² ná¹?

5

Rá² tsi³² tsú² héih³² ca³ tin¹ jan² tsá² juón¹

1 Qui¹ má² ca³ lí³ né¹ jnoh¹ hi³ jan² tsá² ja¹ hnoh² má² ca³ jan³ tsá² mí³ diá¹ hma³². Hi³ ní² bíh¹ cáun² tso³ hi³ jlánh¹ bí¹ hlah³, hi³ hí¹ ca³ la³ ti³ tsá² tiá² Dió³² cuoun³² yáh³ tiá² jmu² la³ ní². 2; Sa³ ná¹ jmuh³² í¹ máh³ hnoh² tonh²! jmi¹ má² hniáuh³² bíh¹ hi³ tianh¹³ náh² hi³ hlah³ nio² honh²! Jáun² hniáuh³² chin¹³ bíh¹ náh² tsá² ñuh² hi³ ja¹ quián¹³, tsá² ca³ jmú³ hi³ hi³ hlah³ jáun². 3 Qui¹ uá¹ jinh¹ tiá² zenh² jná¹³ hi³ dí¹ tsáun² ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², ti³ la³ zenh² bíh¹ jná¹³ quionh³ jmí² chí³ quion²¹; má² ca³ ra³ tsi³² bíh¹ jná¹³ héih³² cha¹³ Ti³² Juo¹³ dí² ní¹ con² tsá² ca³ jmú³ hí³ tso³, la³ juah²¹ dúh¹ hi³ zenh² dí¹ tsáun² bíh¹ jná¹³. 4 Hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ cuú² ca³ ngih³² náh² cun³ quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² ja³ bí¹ jná¹³ siáh³ zenh² quiúnh¹ hnoh² cun³ quionh³ jmí² chí³ quion²¹. Hi³ jáun² má¹ jáun², cun³ quionh³ pí³ hi³ ho² Jesús Ti³² Juo¹³ dí² 5 hniáuh³² jienh²¹ náh² tsá² hi³ jo³ cuo² *Satanás, hi³ jáun² cu¹ cha³ hín³ ngú³ quioh²¹ tsú², jáun² ní¹ má¹ jaunh³² Jesús Ti³² Juo¹³ dí² né³, liáu³ bíh¹ jmí² chí³ quioh²¹ tsú². 6 Jáun² né³, tiá² lin¹ zia³² yáh³ he³ ca³ ti²¹ hi³ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² tonh².

çTiá¹ má²ca³niéih² náh² jái¹³ hi³
 qui³ juáh²³ jáun² tsáu² la³ lá² dúh¹⁷:
 “Cú¹pih²¹ tie³ bíh¹ jmu² hi³ lí²³
 jueh³² cán¹”. 7 Jáun² né³, tí³ cheih³²
 hueh³ náh² cán¹ má²jan² tie³ jáun²,
 hi³ jmu² jáun² hlah³, hi³ jáun² lín¹³
 náh² la³jmí¹ lí³ cán¹ hngó³² hi³ tiá²
 tie³ jan², hi³ jmu² tsú² jáun² *hi³
 cuú²miih²¹ hi³ cúh² tsú² *Jmí¹hién¹,
 la³ cun³ qui³ má²lín³ náh². Qui¹
 Jmí¹hién¹ quiú¹³ dí² má²lí³ bíh¹
 hua³jan²¹; qui¹ Cristo, Tsá² lín³
 hí³ *Já¹ziáh² míh¹ ñí¹con² Dió³²
 má²ca³cuen³ hnga² hi³ jún³ ta³ ñí¹
 Dió³² cun³ñí¹ hi³ ca³ta¹ dí². 8 Hi³
 jáun² né³, cuí¹ jmú¹³ dí² Jmí¹hién¹
 quiú¹³ cun³quionh³ hi³ zian² dí²
 hi³ jin² dí² jí³ hi³ hu²¹ re² tsi³
 dí² ní² siáh³, hi³ lí³ jáun² la³juah²¹
 dúh¹ hi³ ná¹cúh²³ dí² hí¹miih²¹ tiá²
 tie³ jan². Tí³la³ tiá² hniáuh³² yáh³
 jmú¹³ dí² cun³quionh³ hi³ la³jmí¹
 láí³ dí² jáun² jmí¹tin², hi³ tí² láí³ dí²
 jáun² tsá² hláih¹ tsá² hon², hi³ lí³
 jáun² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² cúh²
 hí¹miih²¹ jan² tie³.

9 Quionh³ ñí¹ sí² cáun² hi³
 ca³zén³² ná¹ ñí¹con² náh² jáun²,
 ca³juo³ ná¹ hnoh² hi³ tiá² hniáuh³²
 yáh³ hi³ juónh³² náh² re² quiúnh¹
 tsá² juón¹. 10 Jun³juáh¹³ hi³
 ca³lí³hnó³² jná¹³ juah²¹ hi³ hú¹tá¹
 hi³ quin¹³ náh² tí³ có³² cu³tí³
 yáh³ ñí¹con² la³jin³² tsá² zian²
 hngá¹máh³ lá², tsá² lí¹ jmú² lí¹
 tsau³², tsá² hniá¹ hi³ hlá² hi³ ní²,
 tsá² háin², tsá² má²tsú² má²jónh³²
 dió³² tsá² lán¹; qui¹ hú¹tá¹ cu³tí³
 jmí¹ hniáuh²¹ huen¹³ bíh¹ náh²
 ñí¹ hué²¹ lá² sá¹jmí¹ hi³ hú¹tá¹
 cu³tí³ tiú²uú²hniáuh³² juonh²¹ náh²
 hí¹ cú¹pih²¹ quiúnh¹ tsá² la³ hí³.
 11 Tí³la³ la³ cun³ hi³ ca³lí³hnó³² jná¹³
 juah²¹, hi³ tiá² hniáuh³² juonh²¹
 náh² re² quiúnh¹ hí¹ jan² tsá² lí¹
 juáh³ hi³ lín³ tsá² reh² bíh¹, hi³

tá¹la³ jáun² né³ lín³ tsú² jan² tsá²
 juón¹ bíh¹, ho³lá²dá² tsá² lí¹ hen²
 tsí³ hi³ hlá² hi³ ní², ho³ tsá² má²tsú²
 má²jónh³² dió³² tsá² lán¹, ho³ hi³
 tin² siáh³ jái¹³, ho³ tsá² hen², ho³
 hi³ háin² ní² siáh³. Ca³la³ hí¹juáh³
 tiá² hniáuh³² yáh³ jmúh¹³ náh²
 má³² cu³lí²¹ quiúnh¹ tsá² la³ hí³.
 12 Qui¹ tiá² ca³tin¹ yáh³ jná¹³ hi³
 rá¹tsi³² héih³² ñí¹con² tsá² tiá² Dió³²
 má²cuón³². Tí³la³ cun³ ca³tin¹ bíh¹
 hnoh² má¹ná¹ hi³ rá¹tsih³² náh²
 héih³² ñí¹con² tsá² cuáh³². 13 Qui¹
 hnga² bíh¹ Dió³² Tsá² ra³tsi³² héih³²
 ñí¹con² tsá² tionh² hí³ tí³ cheih³²
 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, chin³² náh²
 tsá² ren² tso³ ní² ja¹ quián¹³.

6

Tsá² reh², tsá² ná¹hniei²¹

1 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ zian² ma³
 jan² hnoh² ná¹hniei²¹ náh² quiúnh¹
 náh² tsá² má²renh² náh², çlánh³ bí¹
 rón³² he² máh¹ náh² hi³ cuá¹míh¹
 ta²¹ ñí¹con² tsá²tan²¹ tsá² tiá² ta²¹
 tanh² Dió³², cha³ jmí¹ míh¹³ náh²
 ñí¹con² tsá² joh¹ Dió³²? 2 çHí¹ tiá²
 má²ñíh¹ náh² hi³ tsá² joh¹ Dió³²
 ra³tsi³² héih³² ñí¹con² tsá² zian²
 hngá¹máh³? Hi³ jáun² ní¹juáh³
 hnoh² la³ rá¹tsih³² héih³² ñí¹con²
 tsá² zian² hngá¹máh³, hi³ jáun²
 né³, çhí¹ tiá² la³ quinh¹ uá¹ hnoh²
 jmáí¹ hi³ rá¹tsih³² héih³² ca³tí²¹ hi³
 pih²¹ la³ ní²? 3 çTiá¹ má²ñíh¹ hnoh²
 hi³ hí¹ ca³la³ tí³ ñí¹con² tsá²cuú²
 tsá²ta³ Dió³² yáh³ rá¹tsi³² dí² héih³²
 má¹jáun²? Hi³ ní¹juáh³ tu³ bí¹ hi³
 jáun² yáh³ ca³ta¹ dí² jmú¹³, jtiá¹³
 bíh¹ tiá³ tiá² ca³ta¹ dí² má¹re¹³
 uu³mí²tsi³² hi³ zia³² tá¹la³ ziaún² dí²
 ñí¹ hué²¹ lá²! 4 Jáun² né³, ní¹juáh³
 hnoh² la³ ná¹hniei²¹ náh² quiúnh¹
 tsá²jan² tsá²jan², çha³ bí¹ lánh³ rón³²
 chah³² náh² honh² hi³ cuá¹míh¹
 ta²¹ ñí¹con² tsá² tiá² hi³ lín³ hí¹
 cáun² hi³ ca³tin¹ cuáh³²? 5 Hi³ ní²
 ján¹ tson² juah³² jná¹³ hi³ jáun²
 lí³ hinh¹ náh². çHí¹ hí¹ jan² máh³
 tiá² hin² zian² ja¹ quián¹³ hnoh²

tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ hi³ jmí¹ lí¹³
cah¹³ jmáí¹ hi³ ma³re² uu³mi²tsi³²
hi³ zia³² ja¹ quioh²¹ tsá² rainh²¹?
6 Hi³ jáun² isa³ tsá²ján² tsá²ján² bíh¹
hnoh² cua³cháh¹ tsáu¹³ renh² ta³
ñí¹ tsá²tan²¹ tsá² tiá² ta²¹ tanh²
Dió³²!

7 Cun³quionh³ hi³ ná¹tú²
ná¹hnáí²³ náh² ní² tsá²ján² tsá²ján²
ñí¹con² tsá²tan²¹, má²já²hín³ bí¹
náh² hi³ jmí¹ lí¹³ zian² náh² la³
cun³ zian² tsá² lín³ jon² Dió³². Qui¹
¿he³ láih³² tiá² tí³ tion²³ náh² honh²
ca³ti²¹ hi³ hlah³? ¿He³ láih³² tiá²
tí³ cáun² lí¹ hen²³ náh² hi³ han³
tsú² hi³ quián¹³? 8 Tí³la³ hnoh²
dá² tí³ mí²jén³² bíh¹ ná¹jmuh³², hi³
ná¹jmú² ná¹cuóh²³ náh² hi³ hlah³,
jí³ hí¹ ca³la³ tí³ hi³ quioh²¹ tsá² má²
renh² yáh³ náh² ná¹hainh³².

9 ¿Há¹ tiá² má²ñí¹ hnoh² hi³
tiá² héinh¹³ yáh³ tsá² jmu² hi³
hlah³ ñí¹ cuá¹quien² Dió³²? Ha³
lí² lí¹ cuí¹ lí³can² hnoh², qui¹ tiá²
hñu³mi³cuú² héinh¹³ yáh³ tsá² juón¹,
sa³jun³ tsá² má²tsú² má²jónh³²
dió³² tsá² láin¹, sa³jun³ tsá² liéinh³²
ñí²cuo² tsáu², sa³jun³ tsá² lí¹ jmú² lí¹
tsau³² má²tún² hmóu³² tsá³mi³ ho³
má²tún² hmóu³² tsá²ñuh². 10 Sa³jun³
tsá² háin² yáh³ héinh¹³, sa³jun³
tsá² lí¹ hen² tsí³ hi³ hlá² hi³ ní²,
ho³ tsá² hen², tsá² lí¹ tín² jái¹³, hi³
sa³jun³ tsá² han² cun³quionh³ jú¹
tí¹jái² yáh³ héinh¹³ ñí¹ cuá¹quien²
Dió³². 11 La³ ní² bíh¹ jmí¹ lín³ ma³
jan² hnoh²; tí³la³ ta³né³² má¹ná¹,
má²ca³lí³ jin² bíh¹ náh², hi³ jáun²
má²tionh² náh² ná¹chan¹ ñí¹con²
Dió³², jí³ hi³ má²ca³lí³ chun¹ náh²
siáh³ ta³ ñí¹ Dió³² cun³quionh³
tá¹³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², jí³
cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³²
Juo¹³ dí² ní² siáh³.

*Hniáuh³² hi³ ná¹chan¹ tsú² tá¹
jan²*

12 Jáun² né³, zian² tsá² juáh³
la³ lá²: “Zia³² bíh¹ jái¹³ hi³ jmu¹

jnë¹³ lí³ua³ cáun² hi³ ja³² tsin³²
jnë¹³ jmu¹”. Tson² bíh¹ cu³ti³ jái¹³
ní², tí³la³ jun³juáh¹³ la³jí³² yáh³ hi³
jáun² zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹. Ján³,
cáun² lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³
hi³ hnió³, tí³la³ tiá² hniáuh³² yáh³
cué³² tsú² jái¹³ ñí¹con² hnga² hi³
jmu³ hi³ jáun², qui¹ jáun² tiá² lí¹³
zian² tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² *tsá²
má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² la³jí³² hi³ ja³²
jáun² tsí³ tsú². 13 Hi³ zian² tsá²
siánh³ juáh³ siáh³ la³ lá²: “Má³²
dá² tsa³hi³² héin¹ bíh¹ tsú², qui¹
qui³ cónh³ héin¹ tsú² lí³ cáun² ñí¹
quioh²¹ má³² bíh¹”. Tson² bíh¹ jái¹³
ní², tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmáí¹ hi³ Dió³²
hín³ tá¹ tun³ ñí¹ hi³ ní². Tí³la³ tiá²
tson² yáh³ hi³ tá¹³ ngú³ quioh²¹
tsú² lí³ jmáh³la³ hi³ lí¹ jmu³ lí¹ tsó²¹,
qui¹ hi³ má¹con²¹ Tí³² Juo¹³ bíh¹
dí² ziaun² dí² dí¹ngú³, hi³ Tí³² Juo¹³
dí² né³ ma³cón³² siáh³ ngú³ quiú¹³
dí². 14 Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³jmú³
Dió³² hi³ ca³jénh¹³ Tí³² Juo¹³ dí², la³
jáun² bíh¹ jmu³ tsú² siáh³ hi³ jénh¹³
dí² ua²jái³² cun³quionh³ pí³ quioh²¹.

15 ¿Tiá¹ má²ñí¹ hnoh² dúh¹,
hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh²
ná¹lín³ náh² zeih²¹ cuo² zeih²¹ ta³
Cristo? Jáun² né³, ¿hí¹ lí¹³ cán¹³
jnë¹³ hi³ jáun² quioh²¹ Cristo hi³
cunh²¹ jné¹³ quionh³ jan² tsá²mi³
hláih¹? ¿Tiá² jáun² yáh³! 16 ¿Há¹
tiá² má²ñí¹ hnoh² hi³ ní¹juáh³
jan² tsá²ñuh² ca³tiánh³ quionh³
jan² tsá²mi³ hláih¹ la³ hí³, jáun² tá¹
gon³ bíh¹ tsú² má²lín³ la³juah²¹ dúh¹
jan² tsáu²? Qui¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³
lá²: “Tá¹ gon³ tsú² lín¹³ la³juah²¹
dúh¹ jan² tsáu²”. 17 Tí³la³ jan² tsá²
má²ca³cunh³ quionh³ Tí³² Juo¹³ dí²
né³, tán¹ gon³ bíh¹ tsú² má²lín¹³
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² ca³ti²¹
jmí²chí³.

18 Hi³ jáun² né³, tí³ có³² tianh³
náh² ca³ti²¹ hi³ jmu² tsú² jáun²
juón¹. Qui¹ lí³ua³ cáun² tso³

siáh³ hi³ jmu² tsáu², jun³juáh¹³
 má²hlih²³ tsú² ngú³ quioh²¹ hnga²
 yáh³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² lí¹ jmú²
 lí¹ tsau³² quionh³ jan² tsá² juón¹
 má¹ná¹, hú¹tá¹ cu³tí³ má²hlih²³
 ngú³ quioh²¹ hnga² bíh¹ tsú² jaun³².
 19 Quí¹ ma³ quin³² ma³ jan³²
 bíh¹ hnoh² má²ná¹lín³ náh² hñú³
 híen¹ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ hi³
 má²ca³cuen³ Dió³² ñí¹con² náh², hi³
 jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hi³ má²cuá³
 hñu³ honh² náh². Ha³ tíú²uú²
 quián¹³ yáh³ hnoh² hmóu³² cuá²
 tanh¹, 20 quí¹ tsá² má²ná¹hlánh¹
 bíh¹ hnoh² hi³ ca³lau³ Dió³²
 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³²
 má¹quien¹³ náh² Dió³² cun³quionh³
 cuá² tanh¹, [j³ cun³quionh³ jmí²chí³
 quián¹³ náh² ní² siáh³, quí¹ tá¹ tun³
 ñí¹ bíh¹ hi³ ní² má²ca³tin¹ Dió³²].

7

*Hlí² liéinh³² tsú² tsá² hnió³ jéinh³²
 cuo²*

¹ Jáun² né³, né³² má²nga¹ jná¹³
 la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³ngah³ hnoh²
 jáun² cun³quionh³ sí². Tí³ chu²¹ bíh¹
 ní¹juáh³ hi³ tiá² jéinh³² tsá²ñuh²
 cuo²; ² tí³la³ cun³ñí¹ hi³ lí¹³ já³²
 tsí³ tsú² hi³ lí¹ jmu³ lí¹ tsó²¹ bíh¹,
 hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³²
 tsá²ñuh² hniáuh³² zian² ñí²cuo², hi³
 ma³ quin³² ma³ jan³² siáh³ tsá²mi³
 hniáuh³² zian² siáh³ ñí²cuo². ³ Hi³
 jáun² tsá²mi³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³tin¹
 ma³hiún² tsí³ tsá²ján² tsá²ján²
 la³ cun³ hi³ qui³ ca³tin¹ tsá²
 má²ca³jenh² cuo². ⁴ Quí¹ jun³juáh¹³
 quioh²¹ hnga² yáh³ tsá²mi³ cuá² ta³,
 quí¹ ca³tin¹ jí³ tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹
 tsú² jaun³². Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³
 uá²jai³² tsá²ñuh², jun³juáh¹³ quioh²¹
 hnga² yáh³ tsú² cuá² ta³, quí¹ hi³
 ca³tin¹ jí³ tsá²mi³ ñí²cuo² bíh¹ tsú²
 jaun³² siáh³. ⁵ Ha³ lí² ma³zian¹³ náh²
 ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² ní¹juáh³ ta³
 tiá² má²lí²jmuh³ náh² jái¹³ cá²re² hi³
 tianh¹³ náh² ma³ quin³² tun³ hni³²

jmái¹ tá¹la³ tianh¹³ náh² ná¹chan¹
 hi³ lienh¹ náh² Dió³². Má¹lí³² jáun²
 né³ tianh³ náh² siáh³ cu³tsa³²; quí¹
 ní¹juáh³ ní² lí¹ tiá² ca³quinh¹ náh²
 jmái¹ hi³ tion¹³ náh² honh², hi³
 jáun² *Satanás jmu³ hi³ tánh³² náh²
 tso³.

⁶ Cun³ tí³ lí¹ cué²³ jái¹³ bíh¹ jná¹³,
 jun³juáh¹³ hi³ jmu² jná¹³ héih³²
 yáh³. ⁷ Quí¹ jná¹³ tí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹
 hiún² tsin³² sá¹jmí¹ hi³ la³jín³² tsáu²
 ma³zian² la³jmí¹ lín³ jná¹³ dúh¹;
 tí³la³ Dió³² bíh¹ má²ca³cuéh³ ma³
 quin³² ma³ jan³² tsáu² ma³ cá² ñí¹
 pí³ quioh²¹, uá¹ hi³ ní² uá¹ hi³ cáun².

⁸ Jáun² tsá² tiá² cuo² má²jenh²,
 jí³ tsá²mi³ hnái³ ní² juo³ jná¹³ jái¹³
 lá²: Hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ chú³² ní¹juáh³
 hi³ tiá² jéinh³² tsú² cuo², la³jmí¹
 ngí²³ lá² jná¹³. ⁹ Tí³la³ ní¹juáh³ tiá²
 tloh²¹ yáh³ tsú² hi³ tion³ tsí³, cuí¹
 jéinh²¹ tsú² cú²jueh³² cuo², quí¹ tí³
 re² bíh¹ hi³ jéinh³² tsú² cuo² cha³
 jmí¹ zian² tsú² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³
 jan² ñí²cuo².

¹⁰ Tí³la³ ñí¹con² tsá² má²ca³jenh²
 cuo² né³, jmu² jná¹³ héih³² hi³
 tsá²mi³ tiá² hniáuh³² tun³ tsá²ñuh²
 ñí²cuo². Jun³juáh¹³ quion²¹ jná¹³
 yáh³ héih³² lá², quí¹ hi³ quioh²¹ Tí³²
 Juo¹³ bíh¹ dí². ¹¹ Tí³la³ ní¹juáh³ ní²
 lí¹ ca³tun³ tsá²mi³ tsá²ñuh² ñí²cuo²,
 jáun² tsá²mi³ hi³ tíú²uú² hniáuh³²
 yáh³ jéinh³² cuo² quionh³ jan² tsá²
 siánh³, ho³lá²dá² cón³² bíh¹ tsú²
 cú²jueh³² tsá²ñuh² ñí²cuo². Ja³bí¹ la³
 jáun² tsá²ñuh² siáh³, tiá² hniáuh³²
 yáh³ tun³ tsú² tsá²mi³ ñí²cuo².

¹² Tsá² ñí¹ hnái¹ ní² né³ juo³ jná¹³
 cáun² hi³ len³ ná¹ huen², jun³juáh¹³
 uú² lí³ héih³² quioh²¹ Tí³² Juo¹³
 yáh³ dí²: Hi³ ní¹juáh³ jan² tsá²
 reh² dí² zian² tsá²mi³ ñí²cuo², jan²
 tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³², hi³
 jáun² tsá²mi³ hi³ né³, cáun² hiún²
 bíh¹ tsí³ hi³ tionh² la³ má²tionh²
 jáun² quionh³ tsá² reh² hi³, hi³

jáun² tiá² ca³tin¹ yáh³ tsú² hi³ tun³ tsá²mi³ hí³. 13 Hi³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá²mi³ reh² dí² hi³ tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² tsá²ñuh² ñí²cuo², tí³la³ tsá²ñuh² hí³ né³, cáun² hiú²n² bíh¹ tsí³ hi³ tionh² quionh³ tsá²mi³ reh² dí² hi³, jáun² tiá² lí¹³ yáh³ tun³ tsá²mi³ hí³ tsá²ñuh². 14 Hi³ jáun² tsá²ñuh² tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² má²cuá¹chan¹ bíh¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ hiú²n² tsí³ hi³ tionh² la³ má²tionh² jáun² quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo², tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³²; ja³bí¹ tsá²mi³ tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³² siáh³ má²cuá¹chan¹ bíh¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ hiú²n² tsí³ cuá³ la³ má²cuá³ jáun² quionh³ tsá²ñuh² ñí²cuo², tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³². Sá¹jmí¹ tiá² tson² la³ ní² dúh¹, jáun² jónh³² náh² jmí¹ má²lín³ la³jmí¹ lín³ jón²zh¹ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³² bíh¹; tí³la³ la³ lí³ ní² má¹na²¹ ná¹chan¹ bíh¹ jónh³² náh² ñí¹con² Dió³². 15 Tí³la³ ní¹juáh³ tsá²ñuh² ho³ tsá²mi³ tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo², jáun² cáun² cuí¹ tsáun¹³ yáh³ tsú². Qui¹ jun³juáh¹³ hniáuh³² ma³zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² quionh³ ñí²cuo² ca³la³ hi³ chí¹tson³ yáh³ ní¹juáh³ tiá² la³ hnió³ yáh³ tsá² tiá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³², uá¹ hi³ tsá²mi³ uá¹ hi³ tsá²ñuh², qui¹ Dió³² dá² ca³te³ hi³ ma³zian² tsú² re² tin² bíh¹. 16 Qui¹ lánh³ yáh³ rón³² ñíh¹ hnú² tsá²mi³, hi³ ní¹juáh³ lí¹³ lion¹ nú² tsá²ñuh² ñí²cuoh²? Hi³ hnú² né³ tsá²ñuh², lánh³ yáh³ rón³² ñíh¹ hnú² hi³ ní¹juáh³ lí¹³ lion¹ nú² tsá²mi³ ñí²cuoh²?

17 Hi³ jáun² dá² cuí¹ lí³ lánh³ lí³ bíh¹, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáun² hniáuh³² ma³zian² la³ cun³ lí³ pí³ hi³ má²ca³cué³ Tí³² Juo¹³ dí², rón³² la³ cun³ qui³ lín³ tsú² jmí¹ ca³te³ jáun² Dió³². La³ ní² bíh¹ lí³ héih³² hi³ jmu² jná¹³ ñí¹con² ca³la³ jí³² cuáh³². 18 Jáun² ní¹juáh³

Dió³² ca³teh³ jan² tsá² *má²tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², cuí¹ lín³ tsú² la³ má²lín³ jáun²; hi³ ní¹juáh³ ca³teh³ Dió³² jan² tsá² tiá² má²;já²tú¹ quioh²¹ né³, tiá² lín¹ lí³ hniáuh³² yáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun² quioh²¹ hnga². 19 Tiá² hi³ jmu² hí¹ cáun² yáh³ ní¹juáh³ hi³ quian³² ho³ tiá² quian³² tsú² lí²¹ jáun²; la³ cun³ hi³ jlánh¹ quien² hi³ ma³ti³² tsú² héih³² quioh²¹ Dió³² bíh¹. 20 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáun² hniáuh³² zian² la³ cun³ qui³ zian² jmí¹ ca³te³ Dió³². 21 Ní¹juáh³ hi³ jmí¹ má²lín³ nú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáun² jmí¹ ca³te³ Dió³², ha³ lí² jmú² hi³² honh² hi³ jáun²; jí³²la³ ní¹juáh³ hi³ zia³² jái¹³ hi³ lí¹³ lí¹³ liáun³ nú² jú¹ re² bíh¹, jáun² tí³ re² jmu³ la³ jáun². 22 Qui¹ tsá² má²lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ jmí¹ ca³te³ Dió³² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí², ta³né³² má²lín³ tsú² tsá² má²ca³liáun³ bíh¹, hi³ jáun² má²jmu³ tsú² tá¹³ Tí³² Juo¹³ dí². La³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³ ñí¹con² tsá² jmí¹ zian² hi³ ca³tin¹ hnga² jmí¹ ca³li³stén¹, hi³ ta³né³² né³ má²lín³ tsú² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Cristo bíh¹. 23 Dió³² má²ca³lau³ hnoh² cun³quionh³ cáun² hmah²¹ hmuh²¹ lín²¹, ha³ lí²uú² lí¹ hen³ náh² hi³ tsá²mi³cuóun² jmu³ hi³ lín¹³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹. 24 Hi³ jáun² né³ reh², ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² hniáuh³² tionh² náh² ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³² la³ cun³ rón³² lín³ náh² jmí¹ ca³te³ tsú².

25 Hi³ ngaih³² hnoh² jáun² hi³ ca³tin¹ tsá² tiá² má²ca³jenh² cuo² né³, tiá² zia³² yáh³ cáun² héih³² quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí² hi³ hú¹tá¹ ca³tin¹ tsá² la³ hí³. Tí³la³, cué¹³ jná¹³ jái¹³ quion²¹ la³ cun³ hi³ len³ ná¹ huen², hi³ jáun² hnoh² né³ lí¹³ cháh¹³ cáun² honh² ca³ti²¹ jái¹³ lá², qui¹ jná¹³ dá² lín³ ná¹ jan² tsá² lí¹³ háih¹³ náh² honh² ñí¹con² cun³ñí¹

hi³ ca³ja³ mi³ tsí³ hnga² Ti³² Juo¹³ dí². 26 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ huáh² tsí³ jmái¹ hi³ ziaún² dí² lá² ta³né³², jáun² jná¹³ len³ hi³ tí³ re² bíh¹ zian² tsú² la³ cun³ qui³ má²zian² ta³né³². 27 Ní¹juáh³ hi³ má²jenh² cuonh² hnú², tiá² hniáuh³² yáh³ tsáun³ náh²; hi³ ní¹juáh³ tiá² hin² má²nio³ nú² jái¹³ quiúnh¹ né³, ha³ lí² hnah³ tsá²mi³. 28 Ti³la³ ní¹juáh³ hi³ ca³jenh² cuonh² nú² né³, jun³juáh¹³ jmuh³² tso³ yáh³ hnú² la³ jáun²; hi³ ní¹juáh³ jan² tsá¹mái¹³ ca³jéinh³² cuo², jun³juáh¹³ jmu² tso³ yáh³ tsú² siáh³ la³ jáun². Ti³la³ tsá²jéinh³² hi³ cuo² má¹ná¹, lí³ zian² uu³mí²tsi³² bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² jná¹³ né³ jmí¹ hnó²¹ hi³ tiá² lí³ zia³² uu³mí²tsi³² jáun² quioh²¹ tsú².

29 Reh², sá¹ní² niéi² hnoh² jái¹³ lá² quion²¹ jná¹³: Cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³² zia³² quiú¹³ dí². Hi³ jáun² né³² tí³ chí¹ján³, tsá²ñuh² tsá² má²ca³jenh² cuo² hniáuh³² ma³zian² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² ñí²cuo² zian², 30 tsá² ná¹ho² ná¹jngih² hniáuh³² jmu³ la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² hlah³ nio² bíh¹ tsí³, hi³ ní¹juáh³ tsá² ná¹hiún² tsí³ né³, hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² hiún² bíh¹ tsí³, hi³ tsá² zia³² hi³ la³² né³, hniáuh³² ma³zian² tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² quioh²¹ bíh¹ tsú² hi³ lí²liá³² jáun². 31 Hi³ ní¹juáh³ tsá² jmúh³² ta²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² lin¹ ta²¹ lí²jmúh³² bíh¹ tsú²; qui¹ hngá¹máh³ hi³ néh³² dí² lá² há¹ ngá¹³ bíh¹.

32 Qui¹ jná¹³ hnó³² hi³ tiá² hi³ zia³² hi³ lí¹³ lí³ hi³² honh² náh². Ní¹juáh³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ tiá² cuo² má²jenh², tsá² la³ hi³ hen² tsí³ jmáh³la³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí², jí³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³hiún² tsú² tsí³ Ti³² Juo¹³ dí²; 33 tí³la³ ní¹juáh³

má²ca³jenh² cuo² tsú² né³, ca³ti²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹ má²hi³² tsí³ tsú², jí³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³hiún² tsú² tsí³ tsá²mi³ ñí²cuo² ní² siáh³, 34 hi³ jáun² tá¹ tun³ jo²¹ bíh¹ ñí¹ má²hi³² tsí³ tsú² lí¹³. Ja³bí¹ zia³² siáh³ hi³ za² ñí¹con² tsá²mi³ tsá² má²jenh² cuo² quionh³ tsá²mi³ tiá² cuo² má²jenh². Qui¹ tsá² tiá² cuo² má²jenh² hen² tsí³ jmáh³la³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí², hi³ hnió³ tsú² hi³ lí¹³ cú¹chan¹ ñí¹con² Dió³² tá¹ jan², la³ má²quionh³ siáh³ jmí²chí³ quioh²¹ tsú²; tí³la³ tsá²mi³ má²jenh² cuo² né³ hi³² tsí³ ca³ti²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jí³ he³ lánh³ ma³hiún² siáh³ tsí³ tsá²ñuh² ñí²cuo² ní² siáh³.

35 Juanh³² jná¹³ jái¹³ ní² ca³ti²¹ hi³ chú³² quián¹³ hmóu³² bíh¹ náh², jun³juáh¹³ hi³ qui² jna²³ jná¹³ juí³² quián¹³ yáh³ hnoh². Qui¹ jná¹³ hnó³² hi³ hnoh² tianh¹³ náh² re² la³ cun³ ca³ti²¹ bíh¹, hi³ má¹con²¹ náh² Ti³² Juo¹³ dí² hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ chí¹cuú² chí¹jnëá²³.

36 Hi³ jáun² né³, hi³ ca³tin¹ tsá² má²lieih²¹, tsá² zian² tsá¹mái¹³ jon², ní¹juáh³ tsá² hi³ lín²³ hi³ tí³ re² jéinh³² cuo² tsá²mi³ jon², qui¹hliá² má²tsá²hi³hún¹ bíh¹ tsí³ jon² tsú², hi³ má²ca³lín¹³ tsú² siáh³ hi³ hi³ ní² bíh¹ tí³ quien², jáun² cuí¹ jmu¹ tsú² la³ cun³ hi³ lín²³ tsú² chu²¹; lí¹³ bíh¹ jéinh³² tsú² cuo² jon², qui¹ jun³juáh¹³ tso³ yáh³ jaun³². 37 Ti³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³ tiá² lin¹ lí³ hniáuh³² yáh³ hi³ jéinh³² tsú² cuo² tsá¹mái¹³ jon², hi³ tiá³ bíh¹ nio² tsí³ tsú² la³ cun³ hi³ lín²³, hi³ tiá² jéinh³² cuo² jon², re² bí¹ siáh³ jmu² tsá² la³ hí³. 38 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² jéinh³² cuo² tsá²mi³ jon², re² bíh¹ jmu² tsú²; hi³ ní¹juáh³ tsá² tiá² jéinh³² cuo² jon² né³, tí³ jlánh¹ bíh¹ re² jmu² tsá² la³ hí³.

39 Hi³ ca³tin¹ tsá²mi³ tsá² má²jenh² cuo² né³, liei²¹ jmu² héih³² hi³ ca³tin¹ tsú² tiánh³ la³ má²tionh²

jáun² quionh³ ñí²cuo² tá¹la³ zian²
tsá²ñuh²; tí³la³ ní¹ má¹jun² tsá²ñuh²
né³, má²lí¹³ bíh¹ jéinh³² siáh³
tsá²mi³ hí³ cuo² quionh³ lí³ua³
jan² tsá² hnio³, tí³la³ hniáh³² jan²
tsá²ñuh² tsá² má²tanh² ta²¹ Dió³²
bíh¹ má¹na²¹. ⁴⁰ Tí³la³ tí³ jlánh¹
bíh¹ chú³² quioh²¹ tsá²mi³ hí³ lí¹³
ní¹juáh³ hí³ tiú²uú² ca³jéinh³² cuo².
Hí³ ní² bíh¹ cáun² hí³ len³ jná¹³
huen², hí³ jná¹³ né³ len³ hí³ hléh²³
ná¹ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Jmí²chí³ joh¹
Dió³².

8

*Má³² hí³ cha³² tsú² ná¹chan¹
quioh²¹ dió³² tsá² lán¹*

¹ Né³² né³, cui¹ má¹ré¹³ jná¹³ jái¹³
hí³ ngaih³² hnoh² jáun² ca³ti²¹ ngu³
quioh²¹ jáh³ hí³ jngih² tsú² ñí¹con²
dió³² tsá² lán¹. Cun³ né¹ bíh¹ dí²
hí³ la³ jái³² dí² zia³² hí³ há² ngí²³ dí²,
tí³la³ háinh¹³ jmú¹³ dí² tonh² ca³ti²¹
hí³ má²há² má²ngí²³ dí² jáun². Tí³la³
ní¹juáh³ hí³ ná¹hnáu³ dí² má¹ná¹,
hí³ ní² bíh¹ jmu² hí³ má²tsá²lí³hún¹
tsí³ dí² ñí¹con² Dió³². ² Jáun² ní¹juáh³
zian² tsá² lán²³ hí³ ca³hia³ ca³táunh³
lín³², cun³quionh³ la³ jáun² lí²lin¹ hí³
tiá² hí³ ñí³² hí¹ cáun² bíh¹ tsú² la³
cun³ hí³ jmí¹ ca³ti²¹ ñí³². ³ Tí³la³
ní¹juáh³ jan² tsá² hnio³ Dió³² né³,
má²cuóun³² bíh¹ Dió³² tsá² hí³.

⁴ Hí³ jáun² né³, ca³ti²¹ hí³ cúh² tsú²
ngu³ quioh²¹ jáh³ hí³ má²lí²jngih³
tsú² ñí¹con² dió³² tsá² lán¹, qui³
cónh³ má²né¹ bíh¹ dí² hí³ dió³² tsá²
lán¹ hí³, hí¹ jan² yáh³ tiá² lí³ nóh³²
quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², qui¹
jí³²la³ jan² tán¹ bíh¹ Dió³² zian².
⁵ Qui¹ uá¹jinh¹ zia³² hliáun³ lín³² hí³
téh²³ tsú² dió³² hñu³mi³cuú² jí³ ñí¹
hué²¹ lá² ní² siáh³, hí³ tson² bíh¹
cu³ti³ zia³² bíh¹ hliáun³ lín³² hí³ lí¹
téh²³ tsáu² dió³² jí³ juo¹³ tsú² ní²
siáh³, ⁶ tí³la³ hí³ ca³ta¹ jnoh¹ má¹ná¹,
jan² tán¹ bíh¹ Dió³² Jméi² dí² zian².
Jméi² dí² hí³ bíh¹ Tsá² ca³jmú³ ca³la³

jí³² hí³ zia³², hí³ jáun² jnoh¹ né³
ziáun² hí³ ca³tin¹ hí³ bíh¹. Jan² tán¹
bíh¹ Juo¹³ dí² zian², Jesús Tsá² lán³
hí³ Cristo yáh³. Hí³ cun³quionh³ hí³
bíh¹ ca³lí³ zia³² ca³la³ jí³² hí³ zia³²,
hí³ la³ jí³ jnoh¹ siáh³ uá²jai³².

⁷ Tí³la³ tiá² la³jín³² tsáu²
má²ca³ngí¹³ yáh³ hí³ ní². Qui¹ zian²
tsá² jlánh¹ jmí¹ má²tan² hí³ má²tsú²
má²jónh³² dió³² tsá² lán¹, hí³ tsá²
hí³ né³ cáun² lán²³ la³ má²lín²³ jáun²
bíh¹ hí³ hú¹tá¹ má²ca³lí³quioh²¹
dió³² tsá² lán¹ bíh¹ ngu³ hí³
cuá¹cúh² tsú² jáun². Hí³ cun³ñí¹
hí³ tiá² má²nio² tiá³ tsí³ tsú² né³,
jáun² bíh¹ cáun² lí¹ cha³² tso³ jmí¹
tsí³ tsú² hí³ lán²³ hí³ má²ca³hliánh²
cun³ñí¹ hí³ má²lí²cuh³ ngu³ hí³
má²ta³no¹ ñí¹con² dió³² tsá² lán¹
hí³. ⁸ Tí³la³ jun³juáh¹³ cun³quionh³
má³² hí³ cúh²³ yáh³ dí² lí¹³ tá¹zanh¹
dí² re² ta³ ñí¹ Dió³² má¹ná¹. Qui¹
sa³jun³ lí³ hláih¹ yáh³ dí² ní¹juáh³
hí³ tiá² cúh¹³, hí³ sa³jun³ lí³ chun¹
yáh³ dí² ní¹juáh³ hí³ lí²cúh¹³. ⁹ Tí³la³
hua³hín¹³ náh² jmu³, qui¹ ní² lí¹
ca³jmu³ náh² hí³ tánh³² tso³ jan²
tsá² tiá² má²pin³ tsí³ cun³quionh³
hí³ cúh¹³ náh² lí³ua³ cáun² hí³ tí³²
honh² náh² hmóu³². ¹⁰ Cui¹ jmú¹³
jái¹³: Ní¹juáh³ hnú² tsá² má²ñíh¹
hí³ ní², la³ ca³ñíh³ hí³ jmúh¹³ má³²
cáun² ñí¹ ca³tin¹ dió³² tsá² lán¹, hí³
ní¹juáh³ tá¹la³ jáun² né³ la³ ca³jé³²
jan² tsá² reh² tsá² tiá² má²pin³ tsí³
hí³ ñíh³ hnú² ñí¹ jáun², jáun² ja³bi¹
tsá² reh² hí³ lí¹³ já³² tsí³ hí³ cuh³
má³² má²lí³cué³² tsú² ñí¹con² dió³²
tsá² lán¹. ¹¹ Hí³ jáun² la³ jáun²
bíh¹ lí³, hí³ cun³quionh³ hí³ jlánh¹
ñíh¹ jáun² bíh¹ hnú² má²jmu³²
nú² hí³ tsa³hín³ renh² nú² tsá²
tiá² má²pin³ tsí³, tsá² ca³jun³ hí³
Cristo hí³ ca³tin¹ uá²jai³². ¹² Jáun²
la³ ní² bíh¹ má²jmu³² hnoh² tso³
ñí¹con² hnga² Cristo, cun³quionh³
hí³ jmu³² náh² tso³ ñí¹con² renh²

ní¹ má¹ca³hlih²¹ náh² tsí³ tsá² tiá² má²pin³ tsí³.¹³ Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmu² hi³ tanh³² renh² ná¹ tso³ cun³quionh³ má³² hi³ cuh³² ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ hí¹ cónh³ tiú²uú² cuh²¹ jná¹³ ngú³ la³ jáun², qui¹ ní² lí¹ ca³jmú³² jná¹³ hi³ tánh³² renh² ná¹ tso³.

9

La³ cun³ hi³ ca³tin¹ tsá² lín³ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³²

1 Né³² né³, ζtiá¹ la³ zian² jná¹³ hi³ ca³tin¹ huen² dúh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ lín³ jná¹³ jan² *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² dúh¹? Qui¹ jná¹³ má²ca³jien¹ ná¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí², hi³ cun³quionh³ hnoh² bíh¹ má²lín¹ ta²¹ quion²¹ jná¹³ hi³ má²ca²jmú³² ná¹ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí². 2 Uá¹jinh¹ zian² tsá² tiá² hnió³ tónh³² ta²¹ hi³ jná¹³ lín³ ná¹ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³², tí³la³ ñí¹con² hnoh² má¹ná¹, lín³ bíh¹ jná¹³, qui¹ cun³quionh³ hi³ lín³ hnoh² ní² tsá² tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí² má²lí²lín¹ hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ lín³ jná¹³ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³².

3 La³ lá² bíh¹ nga² jná¹³ ñí¹con² tsá² la³ hí³ ní¹juáh³ jmí¹ ziu² jmí¹ hie² tsú²: 4 ¿Tiá¹ la³ zia³² jái¹³ hi³ cú¹ hnáih¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ lí¹ cue³² jáun² tsáu² dúh¹? 5 Ja³bí¹ la³ jáun² zia³² siáh³ jái¹³ hi³ jenh¹ jná¹³ uón³² quiúnh¹ ná¹ jan² tsá²mi³ tsá² reh² dí², hi³ ngí¹³ ná¹ quiúnh¹ la³jmí¹ jmu² tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² ñí¹ hná¹ ní², jí³ tsá¹ rainh²¹ Tí³² Juo¹³ dí², jí³ Pé¹ ní² siáh³. 6 ¿Hí¹ lín²³ tsú² hi³ jmáh³la³ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Bernabé uá¹ lí³hniauh²³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ hi³ jáun² lí¹³ jniau¹³ jnoh¹ hi³ cúh¹³ tá¹la³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³²? 7 ¿Hin² dá² tsánh² tsá² lín³ hliáu³, hi³ má²hmah¹ hnga² la³jí³² hi³ lí³ hniauh³² quioh²¹? ¿Hin²

tsánh² zia³² hi³ jnauh²¹, hi³ tiá² cúh² má¹lí³² jáun²? ¿Hin² dá² tsánh² jmu² hua³hí¹³ *já¹ziáh² hi³ tiá² hính²³ yáh³ jmi² tiuh²¹ hi³ huéh²³ má¹lí³² jáun²? 8 Su³uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ jái¹³ hi³ hléh²³ jná¹³ lá² lí³ cáun² hi³ lí¹ ca³cháunh³ chin³² jná¹³ huen², qui¹ ja³bí¹ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés yáh³ rá¹juáh³ la³ ní². 9 Qui¹ ñí¹ liei²¹ jáun² rá¹juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² tanh³ chí² náh² ho³ cuá¹juí² tá¹la³ há² zauh³² cuú²miih²¹ hi³ jáun² sunh³ má¹”. Qui¹ jun³juáh¹³ hi³ ca³juáh³ Dió³² la³ ní² cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ hnio³ cuá¹juí² yáh³, 10 qui¹ cun³quionh³ la³ ní² dá² ca³jmú³ tsú² cáun² jái¹³ hi³ ma³ta² tsú² jí³lá² bíh¹ dí². Liei²¹ jáun² ca³lí³ ca³tí²¹ cáun² hi³ chú³² quiú¹³ jnoh¹ bíh¹; qui¹ tsá² quiáh² hué³² quionh³ tsá² caun² hi³ ca³láu², cá²re² bíh¹ hen² tsí³ tsú² hi³ he³ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ ní¹ má¹ca³láu². 11 Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³ jnoh¹ má²ca³ján¹³ jún² hi³ jmu² ta²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsáu² ja¹ quián¹³ hnoh², ¿hí¹ hliáu³ lín³² máh³ ní¹juáh³ la³ ca³héi¹³ jnoh¹ cú¹pih²¹ hi³ lí³ hniauh³² quiú¹³ ñí¹con² hnoh² má¹lí³² jáun²? 12 Ní¹juáh³ tu³ bíh¹ tsá² siánh³ yáh³ la³ zia³² bíh¹ jái¹³ ñí¹con² hi³ he³ hi³ hniauh³² quioh²¹ ñí¹con² hnoh², jáun² ítiá¹³ bíh¹ tiá³ jnoh¹ tiá² ca³ta¹ héi¹³ hi³ jáun²!

Tí³la³ tiá² má²ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³ jmú¹³; tí³la³ jnoh¹ dá² má²ca³tion¹³ bíh¹ tsí³ la³jí³², qui¹ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ lí³ zia³² hi³ chí¹cuú² chí¹jnáí²³ tá¹la³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo. 13 Qui¹ má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ ní¹juáh³ tsá² jmu² ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ quiú¹³ jnoh¹ tsá² *judíos, cun³quionh³ hi³ tsá²can³² jáun² tsáu² hñu³ cuáh³² bíh¹ zian² tsú². La³ cun³ lí¹³ juáh¹³, hi³

ní¹juáh³ tsá² jmu² ta²¹ ñí¹ lí³
 ñí¹hiú¹³, ñí¹ qui³ cueh³² tsáu² Dió³²
 lí³ua³ cáun² hí³ ca³loh² uá¹ i³ hí³
 jñi³² tsú², uá¹ hí³ jáh³, jáun² ní¹
 má¹lí²jín³² tsá² hí³ la³ cun³ hí³
 ca³ti²¹ có³², má¹lí³² jáun² né³, tsá²
 hí³ bíh¹ má²lí¹³ cuh³ hí³ ziún³. 14 La³
 jáun² bíh¹ lí³ héih³² hí³ ca³jmu³ síáh³
 Ti³² Juo¹³ dí², hí³ ní¹juáh³ tsá² hleh³²
 jú¹ chú³², jáun² cun³ quionh³ ta²¹
 jáun² bíh¹ lí¹³ zian² tsú². 15 Ti³la³
 jná¹³ má¹ná¹, hí¹ cónh³ yáh³ tiá²
 má²ca³mí³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² la³
 cun³ hí³ jmí¹ lí¹³ mí¹³ jná¹³, sa³jun³
 jmu² jná¹³ sí² lá² qui¹ cun³ñí¹ hí³
 hniá¹ jná¹³ hí³ zia³² hí³ cueh¹ hnoh²
 ca³lá². iTi³ re² cuí¹ jún¹³ jná¹³
 cú²jueh³² ñeh² bíh¹ hí³ quin³ tsú²
 hí³ hiún² tsin³² jná¹³ hí³ hléh²³ ná¹
 ta³ tiá² hlánh¹!

16 Ca³tin¹ jná¹³, jun³juáh¹³ hí³
 jmu² tonh² yáh³ jná¹³ hí³ hléh²³
 jú¹ chú³², qui¹ cun³ ca³tin¹ bíh¹
 jná¹³ hí³ hléh¹³. iMa³ jlánh¹ juo²³
 jná¹³ ní¹juáh³ hí³ tiá² hléh¹³ jú¹
 chú³² jáun²! 17 Cun³ñí¹ hí³ jáun²
 bíh¹, ní¹juáh³ hí³ jmu² jná¹³ ta²¹
 lá² cun³ñí¹ hí³ hiún² tsin³² huen²,
 jáun² zia³² bíh¹ hí³ hiáu¹³ jná¹³.
 Ti³la³ uá¹ cun³ ca³jmu³² jná¹³ ca³la³
 chí¹tson³, cun³ jáun² bíh¹ lí³ cáun²
 ta²¹ hí³ má²ca³chá³ Dió³² jo³uón³²
 jná¹³. 18 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ hí³
 hiáu¹³ jná¹³ jáun² lí³ la³ lá²: Hi³
 jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³ hí³ hléh²³
 jú¹ chú³² ta³ tiá² hí³ mí²³ ná¹ hí¹
 cáun²; la³ cun³ lí¹³ juáh¹³, hí³ tiá²
 mí²³ jná¹³ la³ cun³ hí³ qui³ lí¹³ mí³²
 jan² tsá² hleh³² jú¹ chú³².

19 Uá¹jinh¹ tiá² lín³ jná¹³ *tsá²
 má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² hí¹ jan² tsáu²,
 ti³la³ cun³ jáun² má²cá²jmu³² bíh¹
 jná¹³ hí³ lín³ ná¹ la³juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² la³jín³²
 tsáu², hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³
 janh²¹ jná¹³ juóun³² tsáu² hí³ ca³tin¹

Cristo. 20 Ní¹juáh³ jmí¹ cuon¹ jná¹³
 ja¹ tsá² judíos, jmu² jná¹³ la³jmí¹
 jmu² tsá² judíos, hí³ jáun² lí¹³ janh²¹
 jná¹³ tsú²; la³ cun³ lí¹³ juáh¹³,
 hí³ ñí¹con² tsá² ná¹má²ti³² liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés jmu² jná¹³
 la³jmí¹ jmu² tsá² má²ti³² hí³ liei²¹,
 hí³ jáun² lí¹³ janh²¹ jná¹³ tsá² hí³,
 uá¹jinh¹ jná¹³ jan² tsá² tiú²uú² lin¹
 lí³hniauh²³ má³ti³² liei²¹ jáun². 21 Hi³
 jáun² né³, ní¹juáh³ jmí¹ cuon¹ jná¹³
 ja¹ quioh²¹ tsá² tiá² má²quien² liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés, ja³bí¹ jná¹³
 jmu² síáh³ cá²ren² quiúnh¹ ná¹ tsá²
 la³ hí³. Ti³la³ jun³juáh¹³ hí³ tiá²
 má²ti²¹ héih³² quioh²¹ Dió³² yáh³
 jná¹³ jaun³², qui¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá²
 ca³tin¹ ná¹ hí³ má²ti²¹ liei²¹ quioh²¹
 Cristo. 22 Ní¹juáh³ jmí¹ cuon¹ jná¹³
 quiúnh¹ tsá² tiá² má²pin³ tsí³, hí³
 jáun² jná¹³ jmu² síáh³ hí³ la³jmí¹
 lí³ hí³ tiá² má²pin³ tsin³² ná¹, hí³
 jáun² lí¹³ janh²¹ jná¹³ uá²jai³² tsá²
 hí³. Hi³ jáun² la³ cun³ hí³ jmu² jná¹³
 né³, hí³ jmu² ná¹ cá²ren² quiúnh¹
 ná¹ la³jánh³ dú¹ ñí¹ tsáu², hí³ jáun²
 la³ jáun² lí¹³ cháuh³² he³ lánh³ rón³²
 lí¹³ lion¹ jná¹³ jmí²chí³ quioh²¹ ma³
 jan² tsá² hí³ bíh¹ jaun³². 23 Jmu²
 jná¹³ la³ji³² hí³ ní² cun³ñí¹ hí³
 ca³tin¹ jú¹ chú³², hí³ jáun² lí¹³ hiáu³
 jná¹³ uá²jai³² la³ cun³ hí³ jein³² jú¹
 chú³² lá².

24 Qui¹ má²ñíh¹ bí¹ hnoh² hí³
 ní¹juáh³ jmí¹ co² tsú², jáun² la³jín³²
 bíh¹ tsú² jmu² pí³ hí³ tsá²táunh¹
 cú²hé² lín³², ti³la³ jí³²la³ jan² tán¹
 bíh¹ tsá² láih²³, hí³ jáun² hiáuh²³
 hí³ má²ná¹lí³ jáun² hua³jan²¹.
 Jáun² la³jmí¹ jmu² tsá² la³ hí³
 bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ náh² pí³,
 hí³ jáun² janh¹ náh² hí³ má²ná¹lí³
 jáun² hua³jan²¹ quián¹³. 25 La³jín³²
 bíh¹ tsá² co² má²tin³² re², hí³
 jáun² tiá² zia³² hí¹ cáun² hí³ lí¹³
 lí³ hliánh¹³ tsú², qui¹ hí³ hnió³

láih¹³ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ lí³ ñeh¹
 hmá² cuu³hláu², cáun² hi³ tiá² lin¹
 má²hie²; ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, jmu³²
 pi³ hi³ jáun² jauh¹ dí² cáun² hi³
 ma³hie² la³ cun³ jmi¹hi³nio² bíh¹.
 26 Cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, jmu² jná¹³
 la³ cun³ qui³ jmu² tsá² ngi³² cú²hé²,
 ha³ tiá² jie³² yáh³ jná¹³ ti³ hlá² ti³ ní²,
 hi³ sa³jun³ jmu² jná¹³ hnie² la³ jmi¹
 jmu² jan² tsá² lí¹ cui²³ jah³² ñi¹ lin²¹.
 27 Ti³la³ jná¹³ dá² jmu² héih³² ca³la³
 chí¹tson³ bíh¹ ñi¹con² ua³ tán² ná¹,
 hi³ di³quian²¹ ná¹ jmá¹ hi³ taunh¹³
 ta²¹, qui¹ ní² lí¹ ca³li³ hi³ chín¹dí¹
 jná¹³ tsá² ca³ma³tin¹³ ná¹ tsáu², hi³
 la³ ca³ta³zanh¹ ná¹ hlah³ má¹li³²
 jáun².

10

*Tiá² hniáuh³² má¹quien¹³ dí² dió³²
 tsá² lán¹*

1 Hi³ jáun² né³ reh², hnó³² jná¹³
 hi³ lí³ ñih¹³ náh² hi³ la³jín³² bíh¹
 tsá²daun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² tsá²
 jmi¹ zian² cá²jmá¹ ca³tiánh³ ñeh²
 jnie² hi³ lí³ lí²¹ hi³ taunh² jáun²
 Dió³² hó¹ñi¹, hi³ la³jín³² bíh¹ tsú²
 ca³nga³ siáh³ Jmi²miih²¹ Dáin³ jmi¹
 ca³niá³ jáun². 2 Hi³ jáun² dá²
 la³jín³² bíh¹ tsú² cáun³ jmá², hi³
 lin¹ hi³ hañ²¹ ti³con² hla¹ Moisés³
 cun³quionh³ hi³ ca³ñi³stáunh¹ tsú²
 jáun² ñeh² jnie², ji³ jmi¹ ca³han³
 siáh³ jmi²miih²¹ jáun². 3 Ja³bí¹ cá²re²
 ca³cúh² bíh¹ tsú² jji³lin² cá² ñi¹ má³²
 hi³ ca³cué³ Dió³². 4 Ja³bí¹ la³jín³²
 bíh¹ tsú² siáh³ ca³hinh³ cá² ñi¹ jmá²
 hi³ ca³cué³ hnga² Dió³². Qui¹hliá²
 jmi¹ hinh²³ tsú² jmá² ja³ ñi¹con²
 Dió³² hi³ chí¹hue³² hláu². Hláu²
 jáun² dá² jmi¹ quionh³ tsú² tá¹la³
 hí¹tiáunh¹ jui³², hi³ hláu² jáun² né³
 jmi¹ lín³ hnga² bíh¹ Cristo. 5 Ti³la³
 uá¹ jáun² la³ jáun², lí³ cá² tsáun¹
 máh³ tsá² hi³ tiá² ca³jmú³ la³ cun³
 hi³ jéih³² Dió³², hi³ jáun² dá² ca³hiá²

ca²tsan³ bíh¹ tsú² hué³² quiéin²
 jáun².

6 La³ji³² hi³ ca³li³ jáun², lí³ cáun²
 nóh³² hi³ hie³² jnoh¹ jú¹ tson² bíh¹,
 hi³ lin¹ hi³ tiá² ca³ta¹ dí² jmú¹³
 hi³ hniá¹ dí² hi³ hlah³, la³ jmi¹
 ca³jmú³ jáun² tsá² hí³. 7 Cun³ñi¹
 hi³ jáun² bíh¹ tiá² hniáuh³² má¹tsú¹
 má¹joh²¹ hnoh² dió³² tsá² lán¹
 la³ jmi¹ ca³jmú³ jáun² tsá² hí³; la³
 cun³ rón³² hi³ rá¹juáh³ ñi¹ Sí²:
 “Tsáu² ca³tiánh³ tiáunh¹, hi³ ca³cu³
 ca³hinh³, hi³ jmi¹ lí²¹ jáun² né³
 ca³nu³ ca³tiánh³ hi³ ca³jmú³ juón¹”.
 8 Jáun² tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ lí¹ jmú¹
 lí¹ tsáu¹³ dí² la³ jmi¹ ca³jmú³ jáun²
 tsá² hí³, qui¹ jmi¹ lí²¹ jáun² ca³tsan³
 quiu³hni² mei²¹ tsáu² cu³tsa³² la³
 lá² cú² jmá¹. 9 Sa³jun³ hniáuh³²
 yáh³ hi³ cá¹ lan¹³ dí² Ti³² Juo¹³
 hi³ neh²¹ ní¹juáh³ hi³ tson² juen²
 tsí³, la³ jmi¹ ca³jmú³ ma³ jan² tsá²
 hí³, hi³ jmi¹ lí²¹ jáun² né³ ca³tsan³
 bíh¹ cun³quionh³ hi³ ca³quieh² jáh³
 hláinh¹. 10 Hi³ sa³jun³ hniáuh³²
 yáh³ hi³ jmúh¹³ hnoh² hi³ lí¹ mí¹
 lí¹ tsáinh¹ náh² ñi¹con² Dió³² la³ jmi¹
 ca³jmú³ ma³ jan² tsá² hí³, hi³ jáun²
 jmi¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hiá² ca³tsan³
 bíh¹ hi³ ca³jmú³ tsá²cuú² tsá²ta³
 Dió³², tsá² quian³² pí³ quioh²¹
 hmú³².

11 La³ji³² hi³ ní² bíh¹ ca³chú²
 cá²quiúnh³² tsá²haun³² dí¹hio³
 ñú¹deh³ dí² tsá² jmi¹ zian² cá²jmá¹;
 hi³ jáun² né³ ca³tóh³ tsú² ñi¹ Sí², hi³
 jáun² lí¹³ zia³² cáun² nóh³² quiú¹³
 jnoh¹ tsá² ziaún² dí² ñi¹ cá¹táuh³
 jmá¹ lá², hi³ tiá² jmú¹³ dí² la³ jáun².
 12 Cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, ní¹juáh³
 tsá² lín²³ hi³ pin³ tsí³, cui¹ jmu¹ tsú²
 hua³hín¹³ hi³ tiá² cáun² lí¹ tánh²¹
 tso³. 13 La³ji³² hi³ cá² lau²³ hnoh²
 cá²ren² bíh¹ quionh³ la³ cun³ hi³
 qui³ quiunh³² la³ jín³² tsá²mi³cuóun²
 ñi¹ hná¹ ní² uá²jai³². Ti³la³ cun³

jáun² lí¹³ bíh¹ cháh¹³ hnoh² cáun² honh² ñí¹con² Dió³², quí¹ hí³ dá² tiá² cáun² lí¹ cue²¹ yáh³ jái¹³ hí³ lí³ zia³² hí³ cá² lau²³, cáun² hí³ tiá² lí³ quinh¹ náh² jmái¹. Quí¹ Dió³² dá² tí³ hie³² bíh¹ he³ lánh³ rón³² tion¹³ náh² honh² ja¹ la³jí³² hí³ jáun², hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ quinh¹ náh² jmái¹.

14 Cun³ñí¹ hí³ jáun² né³, reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³², su³uú² lí¹ ma³quien¹³ náh² dió³² tsá² lán¹. 15 Lieh¹ jná¹³ hnoh² la³jmí¹ liéinh³² tsú² tsá² quiáh¹ tsí³, hmóu³² bíh¹ hnoh² lí¹³ chú¹ ñih²¹ náh² la³ cun³ hí³ juah³² jná¹³ lá². 16 Hí³ ní¹ má¹ca³cue¹³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³² quióh²¹ jmí² ráu³ híen¹ hí³ hnáih²³ dí² jáun² la³jái³² né³, má²ná¹ma³jnia¹³ dí² hí³ tiáuh¹ dí² cá²hon³ quiúnh¹ Cristo cun³ñí¹ hí³ jmí²hán¹ tsú² ca³jmú³ ta²¹ ñí¹con² dí² jí³¹lá² bíh¹. Ja³bí¹ la³ jáun² ní¹ má¹ca³tsunh²¹ dí² *hí³ cuú²miih²¹ hí³ cúh²³ dí², má²ná¹ma³jnia¹³ dí² hí³ tiáuh¹ dí² cá²hon³ quiúnh¹ Cristo cun³ñí¹ hí³ tá¹³ tsú² má²ca³lí³ quien² ñí¹con² dí² la³jái³² jmí¹ ca³taun³ tsú² jáun² ñí¹ crei²¹ bíh¹ siáh³. 17 Jáun² cun³ñí¹ hí³ cáun² hí³ bíh¹ tsóh³² dí², uá¹jinh¹ juóu³² lín³² dí², má²lin¹ bíh¹ hí³ ná¹láí³ dí² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu², quí¹ cáun² bíh¹ hí³ cúh²³ dí² la³jái³².

18 Sá¹ní² jie³ dú¹ náh² lánh³ rón³² ná¹ngí²³ tsá² hué³² *Israel: La³jín³² tsá² cúh² ngú³ quióh²¹ jáh³ má²lí²jngih³ tsú² ñí¹con² Dió³², má²lí²ma³jnia³² tsú² hí³ tiáunh¹ cá²hon³ hí³ jáh³ hí³ lí³ quien² ñí¹con² tsú² la³jín³² bíh¹. 19 Jáun² né³, jun³juáh¹³ hí³ hnó³² jná¹³ juah²¹ hí³ dió³² tsá² lán¹ zia³² pí³ quióh²¹ yáh³, hí³ sa³jun³ tí³ jlánh¹ quien² ngú³ quióh²¹ jáh³ hí³ jngih² tsú² ñí¹con² dió³² tsá² lán¹ yáh³ la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ cáun² ngú³.

20 La³ cun³ hí³ hnó³² jná¹³ juah²¹ lí³ la³ lá²: Hí³ tsá² tiá² cuóun³² Dió³² cuen² jáh³ ñí¹con² jmí²chí³ hláinh¹ bíh¹ ní¹juáh³ jmí¹ jngih² jáh³ ñí¹hiú¹³ quióh²¹ dió³² tsá² lán¹, jun³juáh¹³ ñí¹con² Dió³² yáh³ cuen² tsú²; hí³ jná¹³ né³, tiá² hnó³² yáh³ hí³ tiáunh¹ hnoh² cá²honh¹ quiúnh¹ náh² jmí²chí³ hláinh¹. 21 Quí¹ tiá² lí¹³ yáh³ hí³ dí¹chí¹ hnoh² honh¹ copa hí³ jmu² lin¹ hí³ tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ Tí³² Juo¹³ dí², hí³ má¹lí³² jáun² né³ dí¹chí¹ náh² siáh³ honh¹ copa hí³ jmu² lin¹ hí³ tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ jmí²chí³ hláinh¹; sa³jun³ lí¹³ yáh³ hí³ cúh¹³ hnoh² hí³ ná¹tsí²¹ ñí¹ mesa quióh²¹ Tí³² Juo¹³ dí², hí³ má¹lí³² jáun² cúh¹³ náh² siáh³ hí³ ná¹tsí²¹ ñí¹ mesa quióh²¹ jmí²chí³ hláinh¹.

22 ¡Ha³ tiá² ca³ta¹ yáh³ dí² jmú¹³ hí³ míh³ tsí³ Tí³² Juo¹³ dí²! Quí¹ jun³juáh¹³ jnoh¹ yáh³ tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ dí².

He³ lánh³ rón³² jmu² tsá² má²ca³lí²áun³, tsá² qui³ hno³rainh²¹

23 Né³² né³, tson² bíh¹ la³ cun³ hí³ juáh²³ jáun² tsáu², hí³ cáun² lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hí³ hnió³; tí³la³ tiá² la³jí³² hí³ jáun² jmu³ yáh³ ta²¹. Ján³, lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hí³ hnió³, tí³la³ tiá² la³jí³² hí³ jáun² lí¹³ yáh³ ma³hau³ hí³ lí³hún¹ tsí³ tsá²ján² tsá²ján². 24 Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tin¹ hnauh¹³ jmáh³la³ hí³ lí¹³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² hnga², quí¹ ca³tin¹ tsú² hnauh¹³ hí³ lí¹³ lí³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹.

25 Jáun² cáun² quiéih³ náh² cú²jueh³² la³jí³² la³ cun³ hí³ hna² tsú² ja¹ hmah²¹, ha³ lí² ngái² náh² ní¹juáh³ ngú³ jáun² quióh²¹ jáh³ hí³ ca³jngih³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² lán¹, ha³ lí² ngái² náh² hí¹ cáun² hí³ lí¹³ jmu³ hí³ hliáh¹³ jmí¹ honh² náh². 26 Quí¹ hnga² Tí³² Juo¹³ bíh¹

dí² Tsá² quioh²¹ la³ji³² la³ cun³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá².

27 Hi³ ní¹juáh³ zian² tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³² hi³ té²³ hñú¹³, ní¹juáh³ hi³ hnáuh² náh² cuá¹taunh¹, jáun² cuá²quieih³ náh² la³ji³² la³ cun³ hi³ cué³² tsú² ñí¹ jáun²; ti³la³ ha³ lí² ngái² náh² hí¹ cáun² má¹ná¹, hi³ jáun² tiá² lí¹³ hliáh¹³ jmí¹ honh² náh². 28 Ti³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² zai³² hnoh² la³ lá²: “Ngú³ lá² quioh²¹ jáh³ ca³jngih³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² lán¹ bíh¹”, hi³ jáun² ha³ lí² cúh² náh² cú²jueh³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá² má²lí²juáh³ hí³ la³ jáun², qui¹ ní² lí¹ ca³hliáh³ jmí¹ tsí³ tsá² hí³. 29 Juah³² jná¹³ la³ ní² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jmí¹ tsí³ tsá² hí³ bíh¹, jun³juáh¹³ jmí¹ honh² hnoh² hmóu³² yáh³.

Ti³la³ zian² tsá² lí¹³ juáh³ má¹ná¹: “¿He³ láih³² sa³ jná¹³ máh³ tiá² lí¹³ cuh²¹ lí³ua³ cáun² hi³ hnó³² ná¹ cuh²¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² má²pin³ tsí³ jan² tsá² siánh³? 30 Ní¹juáh³ la³ cue² bíh¹ jná¹³ tín² tiá¹hmah¹ Dió³² ní¹ má¹ti³ ñí¹ cuh²¹, ¿he³ yáh³ ca³ti²¹ ziu³ hie³ tsú² jná¹³ hi³hliá² cuh³²?” 31 Ne³² né³, hniáuh³ má¹quien¹³ náh² Dió³² la³ñí¹ la³ján³ cun³quionh³ la³ji³² hi³ jmuh³² náh², uá¹ hi³ má³² hi³ cú² hi³ húh²³ náh², uá¹ hi³ lí³ua³ cáun² hi³ siáh³ siáh³. 32 Ha³ lí² jmu² náh² hi³ lí¹³ quinh³ tsáu², sa³jun³ tsá² *judíos, sa³jun³ *tsá²cá²jo²¹, hi³ sa³jun³ tsá² má²lín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³² ní² siáh³. 33 Hi³ jáun² hi³ ca³tin¹ jná¹³ huen² né³, jmu² ná¹ tion³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² jeinh²¹ hlah³ ca³ti²¹ lí³ua³ cáun² hi³ jmu¹ jná¹³. Ha³ tiá² hnauh³² yáh³ jná¹³ jmáh³la³ hi³ chú³² quion²¹ huen², ti³la³ jná¹³ hnauh³² hi³ chú³² hi³ ca³tin¹ tsá² siánh³ bíh¹, hi³ jáun² lí¹³ liáun³ tsú².

11

1 Jáun² né³, jmu³ náh² la³ cun³ hi³ jmu² jná¹³, la³jmí¹ jmu² jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³jmu³ jáun² Cristo.

Tsá³mi³ tsá² má²tsú² má²jónh³² Dió³²

2 Hi³ jáun² né³ reh², zia³² bíh¹ cáun² hi³ jlánh¹ re² jmuh³² hnoh². Qui¹hliá² chau² honh² hnoh² jmái¹ ca³la³ji³² hi³ ca³tin¹ jná¹³, ji³ hi³hliá² la³ má²ma³tih²¹ jáun² bíh¹ hnoh² jái¹³ hi³ ca³hie³ jná¹³ jáun², la³ cun³ hi³ ca³lí³ tin² ná¹ huen² jmí¹tin². 3 Ti³la³ hnó³² jná¹³ hi³ há¹ ngí¹³ hnoh² hi³ Cristo bíh¹ lín³ Tsá² chin¹ ñí¹con² tsá²ñuh², hi³ jáun² tsá²ñuh² né³ lín³ tsá² chin¹ ñí¹con² tsá²mi³ ñí²cuo² la³jmí¹ lín³ jáun² Dió³² Tsá² chin¹ ñí¹con² Cristo. 4 Jáun² ní¹juáh³ lí³ua³ jan² tsá²ñuh² jlí²³ chí¹ ní¹ má¹ca³liéinh³² Dió³² ja¹ ñí¹ ná¹ngih³² tsá² lín³ cuáh³², ho³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³hléh³ jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³, cun³quionh³ hi³ jmu² tsú² la³ jáun², jmu² tsú² hi³ tiá² quien² Tsá² chin¹ ñí¹con² bíh¹ tsú². 5 Ti³la³ ní¹juáh³ jan² tsá²mi³ hi³ tiá² jlí²³ chí¹ ní¹ má¹ca³liéinh³² Dió³² né³, ho³ ní¹ má¹ca³hléh³ jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³, tsá²mi³ la³ hi³ siáh³ jmu² hi³ tiá² quien² tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹, tsá² chin¹ ñí¹con² tsú². Cun³quionh³ la³ jáun² dá² má²lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ má²ná¹za¹ mi³láu³ nio² bíh¹ chí¹ tsú² hi³ lín¹ hi³ juón¹. 6 Jáun² né³, ní¹juáh³ jan² tsá²mi³ tiá² ñí¹jlí³ chí¹, hi³ jáun² tí³ re² bíh¹ ní¹juáh³ cu³tsa³² zéi³² tsú² cú²jueh³². Ti³la³ ní¹juáh³ lín²³ tsú² hi³ hua³heih²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hi³ má²ná¹za¹ chí¹ tsú², hi³ jáun² tí³ re² bíh¹ jlí³ tsú² cú²jueh³² chí¹. 7 Ti³la³ tsá²ñuh² má¹ná¹, tiá² ca³tin¹ yáh³ hi³ jlí³ chí¹, qui¹ cun³quionh³ hi³ bíh¹ lí²lin¹ ha³ lánh³ rón³² lín³ Dió³², hi³ ha³ cónh³ tí³ hi³ quien² tsú² siáh³; ti³la³ cun³quionh³ tsá²mi³

má¹na²¹, lí²lin¹ hi³ ha³ cónh³ tí³ hi³ quién² tsá²ñuh² ñí²cuó² bíh¹ tsú². 8 Qui¹ jmí¹ ca³jmú³ Dió³² tsá²ñuh², tiá² ca³jmú³ yáh³ tsú² cun³quionh³ tsá²mí³, tsá²mí³ bíh¹ tí³ lin³ cun³quionh³ tsá²ñuh². 9 Qui¹ tsá²mí³ dá² ca³lin³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá²ñuh² bíh¹, jun³juáh¹³ tsá²ñuh² yáh³ ca³lin³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá²mí³. 10 Cun³ñí¹ hi³hliá² ca³tí²¹ hi³ ñí² bíh¹, jí³ hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³ jáun² tsá²mí³ ca³tin¹ jmu³ lin¹ hi³ zian² tsá² chín¹ ñí¹con² tsú² cun³quionh³ hi³ jlí³ tsú² jáun² chí¹. 11 Tí³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² né³, tá¹la³ ziaun² dí² hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí², tiá² lí¹³ yáh³ ma³zian³² tsá²mí³ ñí¹con² tsá²ñuh², sa³jun³ lí¹³ ma³zian³² tsá²ñuh² ñí¹con² tsá²mí³. 12 Qui¹ uá¹jinh¹ tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ cun³quionh³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³lin³ tsá²mí³ jmí¹ la³ñí¹ jmí¹tin², ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ tson² hi³ ta³né³² tsá²ñuh² lí²zian² hñu³ héin¹ hñu³ tsí³ tsá²mí³ bíh¹; tí³la³ la³jí³² hi³ jáun² né³, ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹.

13 Sá¹ñí² hniauh² dúh¹ náh² honh² hmóu³² ní¹juáh³ re² jniá³ hi³ tsá²mí³ liéinh³² Dió³² ta³ tiá² chí¹jlí³² chí¹. 14 Né³² né³, ní¹juáh³ hi³ la³ cuó² chí¹ tsá²ñuh², jmí¹ tsí³ hmóu³² bíh¹ dí² juáh³ hi³ cáun² hi³ hua³heih²¹ bíh¹ jaun³², 15 tí³la³ hi³ ca³tin¹ tsá²mí³ né³, tí³ jlánh¹ bíh¹ re² jniá³ ní¹juáh³ hi³ cuó² chí¹ tsú². Hi³ jáun² bíh¹ cuó² chí¹ tsá²mí³ qui¹ hi³ jáun² lí¹³ ná¹jlí³² chí¹ bíh¹ tsú². 16 Tí³la³ ní¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá² hnió³ hi³ quiu³ táinh³ jái¹³ ñí² quiúnh¹ jnoh¹, hniáuh³² lí³ ñí³² tsú² hi³ sa³jun³ jnoh¹, sa³jun³ tsá² ná¹lín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³² yáh³ ná¹ngí²³ la³ siáh³.

Ñí¹ má¹ca³ngih³² tsú² hi³ cuh³ má³² híen¹, tiá² jmu² tsú² la³ cun³ jmí¹ ca³tí²¹

17 Jáun² né³, ca³tí²¹ hi³ juah²¹ jná¹³ lá², tiú²uú² lí¹³ yáh³ hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² jú¹ re² jú¹ tin², qui¹ la³jmí¹ lí³ hi³ tí³ lí³mí¹ qui¹ hlian²¹ bíh¹ hnoh² ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³cuú² ca³ngih³² náh², cha³ jmí¹ má¹chuh²¹ náh² jmí¹ honh². 18 Qui¹ la³ñí¹ la³ján³ má²ca³zái³ jná¹³ tsáu² hi³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³cuú² ca³ngih³² náh², sa³ ná¹tsoh³ bíh¹ hnoh² jmuh³² ja¹ quián¹³ hmóu³²; hi³ jná¹³ né³ len³ hi³ míh¹ tiá² tson² bíh¹ la³ ní². 19 Já¹ ho³ sa³ la³ ní² la³ ca³tí²¹ lí¹³ bíh¹ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun² lí³ lin¹ hin² bí¹ tsánh² cu³tí³ zian² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³² 20 Tí³la³ la³ cun³ hi³ chá²zinh³ ca³tí²¹ hi³hliá² ná¹tsoh³ náh² jáun² né³ lí³ la³ lá²: Má³² hi³ cuh³² náh² ní¹ má¹ca³ngih³² náh² jáun², jun³juáh¹³ uú² má³² hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ yáh³ dí² jaun³². 21 Qui¹ ní¹ má¹tí³ ñí¹ cúh¹³ náh² má³², ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ náh² cáun² tá²chí²¹ ma³liauh²¹ hi³ cuh³² náh² má³² hi³ ná¹quiánh¹, hi³ tá¹la³ ma³ jan² né³ tionh² ñí¹cuóunh²¹ ta³la³ jáun²; hi³ ma³ jan² né³, sa³ ca³la³ ñí¹ ca³lí³ hen² máh³ cú² hính²³ 22 ¿Tiá¹ la³ zia³² hñuh³² hnoh² ñí¹ jmí¹ lí¹³ cuá¹cú¹ cuá¹hính³ náh² tín² ca³lá²? Cun³quionh³ la³ ní² dá² má²jmuh³² náh² lin¹ hi³ tiá² quiú² tiá² jéin²³ náh² tsá² má²lín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³² bíh¹, hi³ chin²³ náh² hua³heih²¹ tsá² tia³mii². Hi³ jáun² né³, ¿he³ dá² juo¹³ jná¹³ hnoh²? ¿Hí¹ lí¹³ lieh¹ jná¹³ hnoh² jú¹ re² jú¹ tin²? ¿Tiá¹ jáun² yáh³!

Má³² hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí²

(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

23 Qui¹ hnga² bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí² ca³híe³ jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³ma³ta¹³ jná¹³ jáun² hnoh². La³ lá² lí³: Jmí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ cáun² tí³ ca³niéi² hi³ má²tsa³hná¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí²,

ca³zanh³ tsú² *hí³ cuú²miih²¹ hi³
ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³². 24 Jmí¹
má²lí²cuéh³² jáun² tiá¹hmah¹ Dió³²
né³, ca³ca³ hí³ jáun², hi³ jáun²
ca³juáh³ la³ lá²: “Quiéh³ náh², qui¹
hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ hi³
cuen²¹ jná¹³ huen² cun³ñí¹ hi³
ca³tin¹ hnoh². Cun³quionh³ hi³
jmúh¹³ náh² la³ lá² jmí¹ tsú² jmí¹
ja³², chau¹³ honh² náh² jná¹³”.
25 Ja³bi¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³
tsú² quioh²¹ copa jmí¹ má²laih³²
má³²; jmí¹ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
“Cun³quionh³ copa lá² bíh¹ má²lin¹
hi³ má²ca³lí³ quion² cáun² nió³²
hmai²¹ cun³quionh³ jmí²hán¹ jná¹³.
Jáun² hính³ náh² hi³ cháú¹ náh².
honh² hi³ ca³tin¹ jná¹³ la³ ma³
quin³² la³ ma³ cu³ jéin³² húh¹³
náh²”.

26 Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³, hi³
hnoh² ná¹má²lih²¹ hi³ ca³jun³ Tí³²
Juo¹³ dí² ma³ quin³² la³ ma³ cu³
jéin³² hi³ cúh¹³ náh² hí³ jí³ hi³ húh¹³
náh² siáh³ hi³ ha²¹ copa jáun², ca³la³
tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ cuánh³²
tsú² siáh³.

*He³ lánh³ ca³ñí²¹ jmu³ tsú² má³²
quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí²*

27 Jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² cúh²
hí³ jí³ hi³ hính²³ siáh³ jmí² ráu³
hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí² ta³ tiá²
jmí¹ tiá² tsí³, cun³quionh³ la³ jáun²
bíh¹ má²rá¹can² tsú² hi³ ca³táin²
jmí²hán¹ Tí³² Juo¹³ dí², jí³ hi³ ca³jun³
tsú² siáh³. 28 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³,
ma³ quin³² ma³ jan³² tsáú² hniáuh³²
chu³ ñih³ jmí¹ tsí³ hnga² ñeh² bíh¹
hi³ cuh³ tsú² hi³ jí³ hi³ hính³ tsú²
jmí² ráu³ ní² siáh³. 29 Qui¹ ní¹juáh³
tsá² cáun² lí¹ cú² lí¹ hính²³ má³²
jáun² ta³ tiá² má²ca³lín¹³ tsú² hi³
má³² jáun² lí³ la³juah²¹ dúh¹ hnga²
bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí², cun³quionh³ hi³
lí¹ cú² lí¹ hính²³ la³ jáun² bí¹ tsú²
má²jmu² hi³ tá¹tsin¹ cáun² héih³²
hlah³. 30 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹,

juóun³² hnoh² ná¹tsáun¹ náh² jí³
hi³ má²huán¹ náh² siáh³, hi³ hí¹
ca³la³ tí³ má²cá²tsan³ yáh³ siáh³ ma³
jan² hnoh². 31 Tí³la³ sá¹jmí¹ hi³
chú¹ ñih²¹ dí² re² jmí¹ tsí³ hmóu³²
né³, jáun² tiá² jmí¹ ra³tsa² yáh³ Tí³²
Juo¹³ dí² héih³². 32 Tí³la³ ní¹juáh³
ní¹ má¹ca³ma³tsau¹³ Tí³² Juo¹³ dí²
má¹ná¹, jáun² jeinh²¹ bíh¹ jmí¹ tsí³
dí² tí³ ñí¹con² tsú², hi³ jáun² tiá²
tá¹tsa¹ dí² héih³² hlah³ cu³tsa³²
quiúnh¹ dí² tsá² zian² cun³ tin² tsí³
hmóu³².

33 Jáun² né³ reh², ní¹juáh³ ní¹
má¹ca³ngih³² náh² hi³ cúh¹³ náh²
má³² hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí²,
jan²¹ náh² tín² tsá²ján² tsá²ján².
34 Ní¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá²
má²ñí¹cuóunh²¹ lín³², cuí¹ jmu¹ tsú²
tín² má³² hñú¹³, hi³ jáun² tiá² lí³
zia³² he³ ca³tí²¹ ma³tsau¹³ Dió³² ní¹
má¹ca³cuú² ca³ngih³² náh² jáun².
Jái¹³ ñí¹ hná¹ ní² né³ ñí¹ma³ré¹³
jné¹³ ní¹ má¹cá²chó³² ná¹ hi³ ñí¹jie¹
ná¹ hnoh².

12

Pí³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹

*(Romanos 12:3-8; Efesios 4:7-16;
1 Pedro 4:8-11)*

1 Hí³ jáun² né³ reh², cuí¹ hléh¹³
jné¹³ ta³né³² ca³tí²¹ hi³ ca³ngah³
hnoh² jáun² ca³tí²¹ la³ cun³ pí³
hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con²
ma³ quin³² ma³ jan³² tsáú², qui¹
tiá² hnó³² jná¹³ hi³ tionh² náh²
ná¹cáun¹.

2 Re² lín³² bíh¹ ñíh¹ hnoh², hi³
jmáí¹ hi³ tiá² jmí¹ má²tanh²³ náh²
ta²¹ Dió³², cáun² lí¹ ca³lí³can² náh²
hi³ jmí¹ ma³quien¹³ náh² dió³² tsá²
lái¹ tsá² tiá² hleh³². 3 Cun³ñí¹
hi³ jáun² bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ lí³
ñíh¹³ hnoh² ta³né³², hi³ hí¹ jan²
yáh³ tsá² chú² juóun³² Jesús tiá²
lí¹³ hléh³² cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Jmí²chí³ joh¹ Dió³², hi³ sa³jun³ hí¹

jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ juáh³ hi³
 Jesús lín³ Tí³² Juo¹³, ní¹juáh³ tiá² la³
 dí¹hle³² yáh³ tsú² cun³quionh³ pí³
 quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹.

4 Zia³² bíh¹ hliáun³ ñí¹ pí³ hi³
 lí¹³ lí³ hiáuh³ tsáu², tí³la³ jan² bíh¹
 Jmí²chí³ Tsá² cue³². 5 Ja³bí¹ la³ jáun²,
 uá¹jinh¹ zia³² hliáun³ ñí¹ he³ lánh³
 rón³² lí¹³ ma³cón³² tsú² rainh²¹,
 tí³la³ ñí¹con² jan² Juo¹³ bíh¹ dí²
 ja³² la³jí³² hi³ jáun². 6 Hi³ ja³bí¹
 zia³² siáh³ hliáun³ ñí¹ pí³ hi³ lí¹³
 hiáuh³ tsá² jmu³ tá¹³ Dió³², tí³la³
 ñí¹con² jan² Dió³² bíh¹ ja³² la³jí³²
 hi³ jáun². 7 Jáun² né³, tiu³nio² lí²lin¹
 bíh¹ hi³ quionh³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹
 ma³ quin³² ma³ jan³², hi³ jáun²
 lí²zia³² he³ cun³quionh³ má²hon³
 tsú² tsá²ján² tsá²ján². 8 Jmí²chí³
 hí³ bíh¹ cue³² pí³ ñí¹con² ma³ jan²
 tsáu² hi³ tin² hléh³² ca³la³ hi³ quiáh¹
 lín³² tsí³, hi³ ñí¹con² ma³ jan² né³,
 Jmí²chí³ hí³ bíh¹ siáh³ cue³² pí³ hi³
 tin² hléh³² la³juah²¹ dúh¹ tsá² ñí²
 tsá² lieih²¹ cu³tí³. 9 Hnga² Jmí²chí³
 hí³ bíh¹ siáh³ jmu² hi³ zian² tsá²
 tin² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³²,
 hi³ ma³ jan² né³ hiáuh²³ pí³ hi³
 lí¹³ jmah³ tsá² tsáun¹. 10 Ma³ jan²
 tsáu² hiáuh²³ siáh³ pí³ hi³ lí¹³ jmu³
 hua³jueh³², hi³ ma³ jan² né³ hiáuh²³
 pí³ hi³ lí¹³ hléh³² já¹³ hi³ cue³² Dió³²
 hñu³ tsí³. Ma³ jan² tsáu² hiáuh²³ pí³
 hi³ tin² chu³ ñih³ he³ ñí¹ jmí²chí³
 ná¹quian³² ma³ quin³² ma³ jan³²
 tsáu², ní¹juáh³ Jmí²chí³ Chun¹ ho³
 jmí²chí³ hláinh¹. Zian² siáh³ tsá²
 hiáuh²³ pí³ hi³ lí¹³ hléh³² hliáun³
 ñí¹ jú¹jma², hi³ ca³lí³ zian² siáh³
 tsá² hiáuh²³ pí³ hi³ lí¹³ zá³² já¹³
 hi³ má²lí²hléh³² jáun² tsá² jan² hí³.
 11 Tí³la³ la³jí³² bíh¹ hi³ ní², jmu² jan²
 tán¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹, Tsá² tsóh²³
 ma³ quin³² ma³ caun³² pí³ ñí¹con²
 tsáu² la³ cun³ hi³ hnió³ hnga².

La³jái³² bíh¹ dí² ná¹lá¹³ la³jmí¹ lí³
 ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ quioh²¹ jan² tsáu²

12 Hi³ jáun² né³, hliáun³ bíh¹ ñí¹
 pih²¹ ñí¹ siún¹ zia³² quioh²¹ jan²
 tsáu², hi³ uá¹jinh¹ hliáun³ hi³ pih²¹
 hi³ siún¹ jáun², tí³la³ jan² tsáu² bíh¹
 lí³ cun³ ñí¹ la³jí³² hi³ jáun². Ja³bí¹
 la³ ní² uá²jai³² lí³ quioh²¹ Cristo.
 13 Qui¹ la³ cun³ jmí¹ cáun³ dí² jáun²
 jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹,
 ca³la³ já³² bíh¹ dí² ca³lan³ la³juah²¹
 dúh¹ jan² tsáu². Jáun² la³jái³² dí²
 má²ná¹lá¹³ la³juah²¹ dúh¹ ñí¹ pih²¹
 ñí¹ siún¹ quioh²¹ Cristo, uá¹ hi³ tsá²
 *judíos ho³lá²dá² *tsá²cá²jo²¹, uá¹
 hi³ *tsá² má²dí¹hlánh¹ uá¹ hi³ tsá²
 zian² hi³ ca³tin¹ hnga²; qui¹ jan²
 tán¹ Jmí²chí³ hi³ bíh¹ má²ca³hen¹³
 dí² la³jái³². 14 Né³² né³, jun³juáh¹³
 cá² ñí¹ yáh³ hi³ lín³ tsú² tá¹ jan²,
 qui¹ hliáun³ lín³² bíh¹ ñí¹ pih²¹
 ñí¹ siún¹ quioh²¹ tsáu² zia³² hi³
 jmu² ma³ quin³² ta²¹. 15 Qui¹
 sá¹jmí¹ hi³ ta³ tsú² juáh³ la³ lá²:
 “Jun³juáh¹³ cuo²yáh³ tsú² lín³ jná¹³,
 hi³ jáun² tiá² lín³ yáh³ jná¹³ cáun²
 hi³ ca³tin¹ tsáu²”, ¿hí¹ cun³quionh³
 hi³ má²lí²juáh³ la³ ní² ta³ tsú², lí¹³
 hi³ tiú²uú² chí¹hma² quioh²¹ tsú²?
 ¡Tiá² jáun² yáh³! 16 Ho³ ní¹juáh³
 cuá¹ tsú² siáh³ ca³juáh³ la³ lá²:
 “Tiá² mí¹ñí¹ tsú² lín³ yáh³ jná¹³,
 hi³ jáun² tiá² lín³ yáh³ jná¹³ cáun²
 hi³ quioh²¹ jan² tsáu²”; tí³la³ ¿hí¹
 cun³quionh³ hi³hliá² má²lí²juáh³
 la³ ní² siáh³ cuá¹ tsú², tiú²uú² la³
 chí¹hma² quioh²¹ tsá² hí³? 17 Qui¹
 sá¹jmí¹ tá¹ jan² dí² lí³ jmáh³la³
 mí¹ñí¹ dúh¹, hi³ jáun² ¿he³ bí¹ lánh³
 rón³² jmí¹ lí¹³ ná¹³ dí²? Ho³ sá¹jmí¹
 tá¹ jan² dí² lí³ jmáh³la³ cuá¹, ¿he³
 bí¹ lánh³ rón³² jmí¹ lí¹³ jmáh¹³ dí²?
 18 Tí³la³ Dió³² má¹ná¹, ca³jmú³ hi³
 ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ pih²¹ hi³
 siún¹ quiú¹³ dí² ná¹tsí²¹ la³ cun³ ñí¹
 ca³ti²¹, la³ cun³ rón³² ñí¹ ca³lí³hnió³

hnga² Dió³² jmu³. 19 Qui¹ sá¹ jmi¹ tá¹ jan² tsú² lí³ cá² ñí¹ dúh¹, hi³ jáun² hí³ juáh³ tiú² uú² jmi¹ lin¹ yáh³ hi³ tsáu² tsú². 20 Hi³ jáun² la³ cun³ lí³ jáun² má¹ na²¹, uá¹ jinh¹ zia³² hliáun³ ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ quioh²¹ tsú², jan² tsáu² bíh¹ lí³ la³ cun³ ñí¹ jí³ lí³² hí³ jáun².

21 Qui¹ mí¹ ñí¹ tsú² tiá² lí¹³ yáh³ záih³² cuo² tsú² la³ lá²: “Tiá² lin¹ hniah³ yáh³ hnú² ñí¹ con² jná¹³”, hi³ sa³ jun³ chí¹ tsú² lí¹³ záih³² ta³ tsú² la³ lá²: “Tiá² lin¹ lí³ hniah³ yáh³ hnoh² ñí¹ con² jná¹³”. 22 Qui¹ ñí¹ lá²³ dí² hi³ jlánh¹ bíh¹ háinh¹³ tsáunh¹ quiú¹³ dí², ñí¹ jáun² bíh¹ tí³ jlánh¹ bí¹ lí² hniáuh³², 23 hi³ ñí¹ tiá² nga³ tí³² tsí³ dí² né³, ñí¹ jáun² bíh¹ tí³ jlánh¹ re² jmu³² dí² hua³ hí¹³. Hi³ ní¹ juáh³ ñí¹ lá²³ dí² hi³ tiá² re² jniá³ quiú¹³ dí² né³, ñí¹ jáun² bíh¹ tí³ jlánh¹ jí²³ dí², 24 cáun² hi³ tiá² lin¹ jmu³² dí² ñí¹ con² lí³ ua³ cáun² hi³ lá²³ dí² hi³ chú³² jniá³ quiú¹³. La³ ní² bíh¹ ca³ jmu³ Dió³² hi³ ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ ñí¹ tiá² nga³ je²³ dí² quiú¹³, tí³ jlánh¹ bíh¹ ma³ quien¹³ dí² má¹ lí³² jáun². 25 Cun³ ñí¹ hi³ jáun² né³, tiá² zia³² yáh³ já¹³ hi³ ma³ zian³² hi³ pih²¹ hi³ siún¹ jáun² ñí¹ con² hi³ cáun² hi³ cáun², tí³ la³ ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ jáun² má¹ na²¹, jmu² bíh¹ zian² hi³ ca³ tin¹ rainh²¹. 26 Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹ juáh³ cáun² ñí¹ uóu²¹ quioh²¹ tsú², la³ jí³² bíh¹ hi³ ñí¹ hná¹ ní² má² tso² uá² jai³² tsí³; hi³ ní¹ juáh³ cáun² ñí¹ pih²¹ quioh²¹ tsú² jlánh¹ ca³ lí³ quien², hi³ jáun² la³ jí³² bíh¹ siáh³ ñí¹ hná¹ ní² má² hiún² uá² jai³² tsí³.

27 Jáun² né³, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ hnoh² ná¹ lín³ náh² ñí¹ pih²¹ ñí¹ siún¹ la³ jáun² quioh²¹ Cristo. 28 La³ jáun² bíh¹ lí³, hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² lín³ cuáh³² má² ca³ cué³ Dió³² ma³

cáun² ta²¹ hi³ lí¹³ jmu³ tsú². La³ ñí¹ la³ ján³ zian² tsá² ná¹ lín³ *tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³²; ñí¹ má² tun³ né³, zian² tsá² ná¹ lín³ *tí³² jè¹ Dió³²; ñí¹ má² hni³² né³ zian² tsá² ná¹ lín³ tí³² tsá² má² tin² tsáu². Ñí¹ hná¹ ní² né³ zian² siáh³ tsá² má² quian³² pí³ hí³ jmu² hua³ jueh³², tsá² jmah²³ tsá² tsáun¹, tsá² má² hon³ tsáu² siáh³, tsá² quian³² ñí¹ jui³² quioh²¹ cuáh³², hi³ má¹ lí³² jáun² né³, zian² tsá² hiáuh²³ pí³ hí³ hléh³² jú¹ jma² siáh³ ní² siáh³. 29 Jáun² né³, chí¹ la³ jín³² tsú² ná¹ lín³ tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³² dúh¹? ¿Hí¹ la³ jín³² tsáu² ná¹ lín³ tí³² jè¹ Dió³²? ¿Hí¹ la³ jín³² ná¹ lín³ tí³² tsá² má² tin² tsáu²? Ho³ chí¹ la³ jín³² tsáu² quian³² pí³ hí³ jmu² hua³ jueh³²? 30 ¿Hí¹ la³ jín³² tsáu² hiáuh²³ pí³ hí³ jmah³ tsá² tsáun¹? ¿Hí¹ la³ jín³² quian³² pí³ hí³ hléh³² jú¹ jma² siáh³? ¿Hí¹ la³ jín³² tsáu² quian³² pí³ hí³ zai³² já¹³ quioh²¹ tsá² má² lí² hléh³² jáun² jú¹ jma² siáh³ dúh¹? ;Tiá² jáun² yáh³! 31 Tí³ la³ hnoh² hniáuh³² jmúh¹³ dí² quian¹ bíh¹ hi³ hián¹³ náh² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hí³ cué³² Dió³².

Tí³ la³ ñí¹ ca³ la³ jí³² hi³ ní² né³, zia³² bíh¹ cónh³ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ hno³² jná¹³ hie¹³ ñí¹ hná¹ lá².

13

Hi³ hnáu³ tsú²

1 La³ lá² lí³, ní¹ juáh³ ñí¹ con² jná¹³ la³ zia³² pí³ hí³ hléh²³ hliáun³ ñí¹ jú¹ jma² quioh²¹ tsá² mí³ cuóun² la³ má² quionh³ jí³ jè¹ tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³² siáh³, tí³ la³ ní¹ juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹ lí³² jáun², jáun² la³ jáun² má² lin¹ hi³ lín³ jná¹³ la³ jmi¹ lí³ cáun² tsí¹ cú¹ jen² hi³ lí¹ qui¹ lí¹ hín¹ pa³ i³ jua³ bíh¹, ho³ lá² dá² cáun² tsí¹ mí¹ ñí² chéin³ hi³ lí¹ hín¹ cú² pá¹ cú² chánh¹. 2 Hi³ ní¹ juáh³ jná¹³ la³ lín³ ná¹ *tí³² jè¹ Dió³²,

ho³ ní¹juáh³ cuo² ná¹ ca³la³ jí³² jú¹
 ná¹hmá¹ ná¹jn¹ quioh²¹ Dió³² jí³ hi³
 há² ngi²³ ná¹ ca³la³ jí³², ho³ ní¹juáh³
 nio² siáh³ cáun² tsin³² ná¹ hi³ hí¹
 ca³la³ tí³ lí¹³ quin¹³ jná¹³ cáun² máh³
 ní¹ zeh¹ hi³ zih¹³ ná¹ ní¹ siáh³, tí³la³
 ní¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³
 má¹lí³² jáun², hi³ jáun² hí¹ cáun²
 yáh³ tiá² lin¹ ní¹ jmu³ ta²¹ jná¹³.
³ Hi³ uá¹jinh¹ tsoh²¹ jná¹³ ca³la³ jí³²
 hi³ zia³² quion²¹, ho³ uá¹jinh¹ hí¹
 ca³la³ tí³ huen² jná¹³ ca³jienh²¹ hi³
 cón³² ná¹ cáun² ja¹ sí², tí³la³ ní¹juáh³
 tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lí³²
 jáun², jáun² tiá² lin¹ ní¹ jmu³ ta²¹ hí¹
 cáun² yáh³ hi³ jmu² jná¹³ la³ jáun².

⁴ Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² hnio³ tsáu²
 né³, tsá² la³ hí³ lín³ tsá² jmu² juenh²
 tsí³ bíh¹, tsá² ja³² mi³ tsí³, tsá² tiá²
 uóu³² tsí³, tsá² tiá² jmu² quien²
 hnga², sa³jun³ jmu² tsú² tonh².
⁵ Ja³bí¹ tsá² la³ hí³ tiá² tin² yáh³
 jú¹ hlah³. Tiá² lín³ yáh³ tsú² jan²
 tsá² cáun² lí¹ hnió³ hi³ ma³hiún²
 tsí³ hnga², sa³jun³ lín³ tsú² jan² tsá²
 chéi³ tsí³, hi³ sa³jun³ nióh³² tsú²
 hua³hi¹³ ha³ cónh³ tí³ hi³ jmu² tsáu²
 ní¹con². ⁶ Tsá² la³ hí³ tiá² má²hiún²
 yáh³ tsí³ ní¹juáh³ hi³ ca³quiúnh³²
 tsáu² hi³ hlah³, tí³la³ tsá² hí³ dá²
 lí²hiún² tsí³ ní¹juáh³ jú¹ tson² bíh¹
 la³ ca³cah¹³ jmái¹. ⁷ Tsá² hnio³
 tsáu² né³, tiá² chú² tiá² ja³² yáh³ hi³
 ca³tin¹ rainh²¹. La³ má²nio² jáun²
 bíh¹ cáun² tsí³ tsú² ní¹con² rainh²¹,
 hi³ hen² siáh³ tsí³ tsú² ní¹con² tsáu²,
 jí³ hi³ tion² tsú² siáh³ tsí³ jí³lí³².

⁸ Qui¹ hi³ hnáu³ tsú² tiá² tón³²
 jmái¹ tsa³hín³ yáh³. Chau²¹ bíh¹
 jmái¹ táuh³ hi³ cue³² Dió³² jái¹³
 hñu³ tsí³ tsáu², sa³jun³ uú² hléh³²
 tsú² jú¹ jma² siáh³ siáh³, hi³ sa³jun³
 uú² lí³ hniáu³² hi³ há² ngi²³ lín³²
 tsú². ⁹ Qui¹ jun³ hi³ tán¹ hián²
 yáh³ la³ cun³ hi³ má²né¹ dí², sa³jun³
 má²ca³cué³ Dió³² jái¹³ hñu³ tsí³

tsáu² la³ hia³ la³ táuh³, ¹⁰ tí³la³ ní¹
 má¹ca²chó³² hi³ hú¹tá¹ tán¹ hián²
 cu³tí¹³ má¹ná¹, jáun² lí¹ yéin²¹ bíh¹
 la³ jí³² hi³ tiá² tán¹ tiá² hián².

¹¹ Jmí¹ míh² jná¹³ jmí¹ hléh²³ la³
 qui³ hleh³² jan² tsá¹míh¹, hi³ jmí¹
 cháunh²³ siáh³ chin³² ná¹ la³ cun³
 qui³ jmu² jan² tsá¹míh¹, jí³ hi³ jmí¹
 hnauh³² jná¹³ siáh³ tsin³² la³ cun³
 qui³ jmu² jan² tsá¹míh¹, tí³la³ jmí¹
 ca³lí³hún¹ tsin³² jná¹³ má¹ná¹, tí³
 có³² bíh¹ ca³quin³ la³ cun³ hi³ jmí¹
 jmu² jná¹³ jáun² jmí¹ míh² ná¹.
¹² La³ ní² bíh¹ lí³ quiú¹³ dí² ta³né³²,
 hi³ tiá² re² má²hún¹ yáh³ tsí³ dí² hi³
 ca³tin¹ Dió³². Néh³² jnoh¹ ní¹ tsú²
 sáh³ lí¹ ná¹juá¹³ la³ jmí¹ jniá³ ní¹ tsú²
 cun³ quionh³ cáun² tsí¹ cú¹jen² zín³
 bíh¹; tí³la³ má¹jáun² né³, má²neh²¹
 dí² tsú² hú¹tá¹ ná¹jéinh³ ní¹ bíh¹ dí².
 Ta³né³² dá² má²cuóun³² jná¹³ Dió³²
 ma³ pih²¹ bíh¹, tí³la³ má¹jáun² bíh¹
 lí³ cuóun³² jná¹³ tsú² cun³ tán¹ cun³
 hián² cu³tí¹³, la³ jmí¹ cuóu³² jná¹³
 jáun² hnga² Dió³².

¹³ Hi³ jáun² hni³² ní¹ zia³² hi³ lí³
 quien² la³ má²quien² jáun²: hi³ nio²
 cáun² tsí³ tsú², hi³ hen² tsí³ tsú², jí³
 hi³ hnáu³ tsú² ní² siáh³; tí³la³ la³
 cun³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ní¹ hi³
 hni³² ní², hi³ hnáu³ bíh¹ tsú².

14

Zia³² cónh³tí¹ ca³lá² jái¹³ ca³tí²¹
 pí³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹

¹ Hi³ jáun² né³, jmu³ náh² pí³
 la³ jonh³ jmí¹ honh² hi³ má¹hnáu³
 náh². Hi³ ja³bí¹ hniáu³² jmúh¹³
 náh² siáh³ hi³ dí¹ quiaunh²¹ lín²¹
 honh² hi³ hián¹³ náh² cáun² pí³
 ní¹con² Dió³²; hi³ la³ ní¹ la³ ján³ né³
 hniáu³² hen² honh² náh² hi³ lí¹³
 ngái¹ náh² ní¹con² tsáu² jái¹³ hi³
 cue³² Dió³² hñu³ honh² bí¹ náh².
² Qui¹ ní¹juáh³ tsá² quian³² pí³
 hi³ hleh³² jú¹ jma² hi³ hí¹ hnga²
 tiá² cuoh², hi³ liéinh³² Dió³² bíh¹

tsú² jaun³², jun³juáh¹³ hi³ liéinh³² tsá²mi³cuóun² yáh³ tsú², qui¹ hi¹ jan² yáh³ tiá² hin² ngi²³ jái¹³ jáun². Tsá² hí³ dá² hleh³² jú¹ ná¹hmá¹ ná¹jni¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹. 3 Tí³la³ tsá² hleh³² hí³ jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³ má¹ná¹, liéinh³² tsú² tsá²mi³cuóun² rainh²¹ bíh¹, hi³ jmu² tsú² hi³ tsá² hi³ lí³ pin³ tsí³ ñí¹con² Dió³², hi³ cha³² tsú² siáh³ tiá³ tsí³ tsá² hí³, jí³ hi³ jmouh³² tsú² siáh³ tsí³ tsú². 4 Jáun² né³, tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³ jmu² hi³ lí³ pin³ tsí³ hnga² bíh¹ ñí¹con² Dió³²; tí³la³ tsá² ngai³² jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³ né³, jmu² hi³ lí³ pin³ tsí³ tsá² cuáh³² bíh¹.

5 Jná¹³ jmí¹ hiún² tsin³² sá¹jmí¹ la³jín³² hnoh² lí¹³ hléh¹³ náh² jú¹jma² siáh³; tí³la³ tí³ jlánh¹ bí¹ hen² tsin³² jná¹³ hi³ hián¹³ náh² pí³ hi³ lí¹³ hléh¹³ náh² jái¹³ hi³ cue³² Dió³² bíh¹; qui¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ jmúh¹³ náh² la³ ní² la³ cónh³ bíh¹ hi³ hléh¹³ náh² jú¹jma² siáh³. Jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá² má²hiau³² pí³ hi³ zai³² jē¹ tsá² hleh³² hí³ jú¹jma² siáh³ bíh¹, jáun² bíh¹ zia³² ñí¹ lí¹³ jmu³ ta²¹ jē¹ tsú² hi³ lí³ pin³ tsí³ tsá² lín³ cuáh³². 6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ reh², ní¹juáh³ jná¹³ la³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², hi³ ñí¹lieh¹ jná¹³ cun³quionh³ jú¹jma² siáh³, ha³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³ quián¹³ hnoh² lí¹³. Jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ ñí¹lieh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ bíh¹, hi³ má²hnió³ Dió³² hi³ lí³ ñí¹³ hnoh², ho³ ní¹juáh³ hi³ ca³jmú³² jná¹³ hi³ há¹ ngi¹³ náh² re² jái¹³ quioh²¹ bíh¹ tsú², ho³lá²dá² ní¹juáh³ ca³hléh³ jná¹³ cáun² jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsin³², ho³lá²dá² ní¹juáh³ zia³² cáun² jú¹ tson² hi³ lí¹³ má¹ta¹³ jná¹³ hnoh².

7 Cuí¹ jmú¹³ cáun² jái¹³ hi³ ca³tin¹

mí¹ñí² hi³ jmu² tsú² sun¹, la³ cun³ hmá² tá² le² ho³ tun³² pih²¹ hi³ cai³² tsú²; uá¹jinh¹ tiá² jmí²chí³ hu²¹, tí³la³ cu³ jáun² ní¹juáh³ tiá² la³ lin¹ yáh³ re² he³ lánh³ tsau³² sun¹ hi³ ná¹jmu² tsú², jáun² he³ ya³ lánh³ rón³² lí¹³ lí³ ñí³² tsáu² hi³ he³ ñí¹ sun¹ ná¹jmu² tsú². 8 Hi³ ní¹juáh³ jmí¹ jmu² tsú² hniéi² né³, ní¹juáh³ tiá² la³ jmu² yáh³ tsú² na²¹ lín²¹ mah¹ quioh²¹ mí¹ñí² ní¹ má¹ca³jie³, hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmu³ hua³jan²¹ hi³ tsa³taunh¹ ñí¹ hniéi². 9 La³ jáun² bíh¹ lí²³ siáh³ ñí¹con² hnoh²: Ní¹juáh³ tiá² hléh¹³ yáh³ hnoh² jái¹³ hi³ lí³ ngi¹³ tsáu², zha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ lí³ ñí³² tsú² jái¹³ hi³ ná¹hléh¹ hnoh² jáun²? jLa³jmí¹ lín³ jan² tsá² lí¹ hlí² lí¹ liéih²³ hnga² bíh¹ má²lín³ hnoh² ní¹juáh³ la³ jáun²! 10 Tson² bíh¹ zia³² hliáun³ ñí¹ jú¹jma² hngá¹máh³ lá², hi³ la³jí³² hi³ jáun² cun³ zia³² hi³ hnió³ juáh³ bíh¹. 11 Tí³la³ ní¹juáh³ tiá² la³ ngi²³ yáh³ jná¹³ jú¹jma² hi³ liéih³² jáun² tsáu² né³, hi³ jáun² jan² tsá² hué³² siáh³ bíh¹ jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² hí³, hi³ tsá² hí³ né³ lín³ siáh³ jan² tsá² hué³² siáh³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ uá²jai³². 12 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ hnoh² jlánh¹ má²ná¹hniá¹ náh² hi³ héih¹ náh² pí³ ñí¹con² Jmí²chí³ Chun¹, jáun² ñí¹ ca³la³ jí³² né³, jmu³ náh² tion³ hi³ héih¹ náh² hi³ lí¹³ lí³ jmu³ ta²¹ hi³ lí³ pin³ tsí³ tsá² lín³ cuáh³² ñí¹ hná¹ ní².

13 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³, hniáuh³² bíh¹ mí³² tsú² ñí¹con² Dió³² hi³ lí¹³ hliáuh¹³ uá²jai³² pí³ hi³ zai³² jái¹³ hi³ hleh³² jáun². 14 Qui¹ ní¹juáh³ hi³ lienh¹ jná¹³ Dió³² cun³quionh³ jú¹jma² siáh³, tson² bíh¹ hi³ jná¹³ dí¹lienh¹ Dió³² cun³quionh³ jmí²chí³ quion²¹ bíh¹, tí³la³ jun³ hi³ jáun² yáh³ ngi²³ jná¹³ huen². 15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jná¹³ len³ hi³ tí³ jlánh¹

bíh¹ quien² ní¹juáh³ hi³ ngi²³ jná¹³
 jái¹³ hi³ lienh¹ jná¹³ Dió³² ní¹ má¹ti³
 ñí¹ lienh¹ jná¹³ tsú² cun³quionh³
 jmi²chi³ quion²¹, hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹
 quien² siáh³ ní¹juáh³ hi³ ngi²³ jná¹³
 sun¹ hi³ hie¹³ ná¹ ní¹ má¹ti³ ñí¹
 hie¹³ ná¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³
 jmi²chi³ quion²¹. 16 Qui¹ ní¹juáh³
 hnú² dí¹ma³tsú¹ ma³joh²¹ Dió³²
 cun³quionh³ jmáh³la³ jmi²chi³
 quián¹³, jáun² tsá² cá²tsáun¹ tsá²
 ná¹ná³² jáun² tiá² lí¹³ yáh³ hi³
 tsa³hlió³ hná¹ jáun² hi³ cuéh³²
 tiá¹hmah¹ Dió³² quiúnh¹ hnú²,
 qui¹ tiá² ngi²³ yáh³ tsú² he³ dá²
 jaun³² dí¹hléh¹ hnú². 17 Ho³ sa³
 re² lín³² bíh¹ dí¹lien¹ hnú² Dió³²
 hi³ dí¹cueh³² nú² tsú² tiá¹hmah¹,
 ti³la³ má¹li³² jáun² né³ tsá² jan²
 tiá² lí³ pin³ yáh³ tsí³. 18 Jná¹³ cue²
 tiá¹hmah¹ Dió³² qui¹ cun³ñí¹ hi³
 ti³ jlánh¹ bíh¹ quion¹ jná¹³ pí³ hi³
 hléh¹³ jú¹jma² siáh³ la³ cónh³ bíh¹
 ca³la³ jín³² hnoh². 19 Ti³la³ ní¹juáh³
 jmi¹ zenh² jná¹³ ja¹ ñí¹ ná¹ngih³²
 tsá² lín³ cuáh³² má¹ná¹, ti³ jlánh¹
 bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ má¹tin¹³ tsá²
 siánh³ cun³quionh³ hñá³ jon¹ jái¹³
 hi³ lí¹³ ngi¹³ tsú², la³ cónh³ bíh¹ hi³
 jmi¹ hléh¹³ ná¹ quia³ mei²¹ jon¹
 jú¹jma² hí¹juáh³ huen² ná¹ tiá² cuo².

20 Reh², ha³ lí² cui¹ cháunh¹³
 chinh³² náh² la³ cun³ qui³ cháunh²³
 chí¹ tsá¹míh¹. Jmu³ náh² hi³
 lín³ náh² la³jmi¹ lín³ tsá¹míh¹ hi³
 ca³ti²¹ hi³ hlah³ bíh¹; ti³la³ ní¹
 má¹ca³ti³ ñí¹ cháunh¹³ chinh³² náh²
 má¹ná¹, cui¹ cháunh¹³ chinh³² náh²
 la³ cun³ qui³ cháunh²³ chí¹ jan²
 tsá² má²hún¹ tsí³. 21 Qui¹ ñí¹ Sí²
 quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Juo¹³ dí²
 juáh³ la³ lá²: Lienh¹ jná¹³ tsá²
 hué³² lá² cun³quionh³ jú¹jma² siáh³;
 cun³quionh³ jè¹ tsá² hué³² siáh³
 bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsú², ti³la³ sa³jun³
 la³ jáun² yáh³ ne³ tsú² má¹ná¹”.
 22 Hi³ jáun² né³, hi³ hleh³² tsú² jáun²

cun³quionh³ cáun² jú¹jma² siáh³ lí³
 cáun² lí²¹ hi³ jáun² lí¹³ lí³jnia² hin²
 tsánh² tiá² má²taunh³² ta²¹ bíh¹,
 jun³juáh¹³ hi³ lí³ lín¹ hin² tsánh²
 má²taunh³² ta²¹ yáh³. Ti³la³ ní¹juáh³
 ca³hléh³ jan² tsá² quian³² pí³ hi³
 hleh³² jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³
 né³, jáun² jái¹³ jáun² lí³ cáun² lí²¹ hi³
 lí¹³ lí³jnia² hin² tsánh² má²taunh³²
 ta²¹ bíh¹, jun³juáh¹³ hi³ lí³ lín¹ hin²
 tsánh² tiá² ta²¹ má²taunh³² yáh³.
 23 Jáun² né³, ní¹juáh³ má²ná¹ngih³²
 la³jín³² tsá² lín³ cuáh³², hi³ ní¹juáh³
 la³jín³² la³ ná¹hleh³² jú¹jma² siáh³,
 hi³ tá¹la³ jáun² né³ chá¹taunh¹ ma³
 jan² tsá² tiá² má²ñi³², ho³lá²dá² tsá²
 tiá² ta²¹ haih²¹, çtiá¹ juáh³ tsá² hi³
 má¹li³² jáun² hi³ má²ca³ngáu² bíh¹
 hnoh²? 24 Ti³la³ ní¹juáh³ la³jín³²
 bíh¹ hnoh² la³ ná¹ngái¹ náh² jái¹³
 hi³ cue³² Dió³² hñu³ honh², hi³
 tá¹la³ jáun² né³ chá¹taunh¹ ma³ jan²
 tsá² tiá² má²jmi¹ má²tsí³, ho³lá²dá²
 tsá² tiá² ta²¹ haih²¹, jáun² tsá² hi³
 né³ lí³tsin² hi³ tson² bíh¹ ná¹ren²
 tsó³, qui¹ hmóu³² bíh¹ tsú² lí³tsin²
 lánh³ lí³ tsí³ ní¹ má¹ca³nái³² la³jí³²
 jái¹³ hi³ ná¹juáh²³ hnoh² jáun².
 25 Cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ lí¹³
 chu³ jñéih³ la³jí³² la³ cun³ hi³
 ná¹hmá¹ hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun²
 ca³la³ hi³ cuá¹hin³ bíh¹ tsú² ma³tsu³
 má³jónh³² Dió³² hi³ juáh³ hi³ tson²
 bíh¹ cu³ti³ la³ zenh² Dió³² ja¹
 quián¹³ hnoh².

*Ní¹ má¹ca³ngih³² náh², jmu³ náh²
 re² tin² la³jí³² hi³ jmu³h¹³*

26 Jáun² né³ reh², ní¹ má¹ca³cuú²
 ca³ngih³² hnoh², zian² ma³ jan²
 hnoh² ná¹quiánh¹ sun¹ hi³ lí³ jái¹³
 quioh²¹ Dió³², ho³ hi³ má¹tin¹³ náh²
 tsáu², ho³ cáun² hi³ ñih¹ náh² hi³
 má²ca³hie³ Dió³², ho³ cáun² jái¹³
 hi³ hléh¹³ náh² cun³quionh³ jú¹jma²
 siáh³, ho³lá²dá² hi³ záih¹³ náh² jái¹³
 jáun². Re² bíh¹, ti³la³ cui¹ lí³ zia³²

ñí¹ jmu³ ta²¹ la^{3j}³² hi³ jáun² hi³ lí³
 pin³ tsi³ tsá² lín³ cuáh³². 27 Ní¹juáh³
 jmí¹ zian² tsá² hléh³² jú¹jma² siáh³,
 cuí¹ hleh²¹ gon³ ho³ gáun³ tsáu²
 ní¹juáh³ hi³ jlánh¹ juóun³²; ti³la³ ma³
 quin³² ma³ jan³² má¹ná¹. Ja^{3b}¹
 hniáuh³² zian² siáh³ jan² tsá² zái³²
 jái¹³ hi³ hleh³² tsú² jáun². 28 Ti³la³
 ní¹juáh³ ja¹ ñí¹ ná¹ngih³² náh² tiá²
 la³ zian² yáh³ tsá² má²hiau³² pi³
 hi³ lí¹³ zái³² jái¹³ jáun², cun³tsa³²
 ti³ ta²¹ hí¹ jan² tiá² hin² hléh³²
 bíh¹ cú²jueh³² jú¹jma² hi³ hí¹juáh³
 hnga² tsú² tiá² cuoh². Ti³ re² bíh¹
 ma³ quin³² ma³ jan³² cuí¹ juóun¹³
 cú²jueh³² quionh³ Dió³², jí³ quionh³
 jmí¹ tsi³ hnga². 29 La³ ní² bíh¹
 siáh³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ti³ ñí¹ hléh²¹
 *ti³² jē¹ Dió³² jái¹³ hi³ má²lí²cué³²
 Dió³² hñu³ tsi³, cuí¹ hleh²¹ tsú²
 cun³ gon³ ho³ gáun³, hi³ tsá² ñí¹
 hná¹ jáun² né³, cuí¹ ná¹cán²³ re²
 hua³hi¹³ la^{3j}³² jái¹³ hi³ juáh³ tsú²
 jáun². 30 Jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³²
 la³ jmu² hi³ zia³² cáun² hi³ lí²ñi³²
 jan² tsáu² ñí¹ cuá¹tón²¹ jáun², hi³
 jáun² tsá² dí¹hleh³² hi³ cuí¹ tunh¹³
 tín² jē¹. 31 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³
 hi³ la^{3j}³² hnoh² lí¹³ hléh¹³ náh²
 ma³ quin³² ma³ jan³² la³ cun³ jái¹³
 hi³ má²hian² náh² ñí¹con² Dió³², hi³
 jáun² la^{3j}³² tsáu² lí¹³ lí³ tin² jí³
 hi³ niau²¹ siáh³ tiá³ tsi³. 32 Qui¹
 hmóu³² bíh¹ tsá² ná¹lín³ hi³ *ti³² jē¹
 Dió³² hniáuh³² jmu³ héih³² ñí¹con²
 jmí²chí³ quioh²¹, 33 qui¹ Dió³² dá²
 jun³juáh¹³ jan² Dió³² Tsá² jmu² hi³
 tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³² yáh³, qui¹
 Dió³² dá² ti³ jmu² hi³ tiauh² dí² re²
 tin² bíh¹.

Né³² né³, la³ cun³ qui³ ná¹ngi²³
 la^{3j}³² tsá² joh¹ Dió³² la³ tán¹
 ñí¹ ná¹ngih³² tsú², 34 tsá²mi³
 hniáuh³² tionh² ta³máih³ bíh¹ ja¹
 ñí¹ ná¹ngih³² tsá² lín³ cuáh³². Ha³
 tiá² jái¹³ zia³² yáh³ hi³ cáun² lí¹

hléh²¹ tsú² ta³ lín²¹, hniáuh³² bíh¹
 ma³quien² tsá²mi³ ñí²cuo² la³ cun³
 hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ lei²¹ quioh²¹
 Dió³². 35 Jáun² ní¹juáh³ hnió³ tsá²mi³
 hi³ lí³ ñí³² cáun² jái¹³, hniáuh³²
 ngáih³² tsú² tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹
 ní¹ má¹cá²chánh³² hñú¹³; qui¹ tiá²
 re² jniá³ yáh³ hi³ tsá²mi³ hléh³² ja¹
 ñí¹ ná¹ngih³² tsá² lín³ cuáh³².

36 Hniáuh³² cháu¹ hnoh² honh²
 hi³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² tiá² ca³lí³liau³
 yáh³ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ sa³jun³
 ñí¹con² jmáh³la³ hnoh² yáh³ siáh³
 má²cá²chó³² jái¹³. 37 Ní¹juáh³ zian²
 tsá² lín²³ hi³ lín³ ti³² jē¹ Dió³²,
 ho³lá²dá² lín²³ tsú² hi³ quian³²
 cáun² pi³ hi³ má²ca³cué³ Jmí²chí³
 Chun¹, hniáuh³² bíh¹ ma³tson²
 tsú² hi³ sí² hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá²
 ñí¹con² hnoh², cáun² héih³² quioh²¹
 Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí² la³². 38 Ti³la³
 ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haih²¹ jái¹³ lá²
 né³, hí¹juáh³ tiá² hniáuh³² yáh³ hi³
 tanh¹³ tsú² ta²¹ tsá²la³ hi³

39 Jáun² né³ reh², chú³² jmúh¹³
 náh² hniá¹ hi³ cué³² Dió³² jái¹³ hñu³
 honh² náh² hi³ jáun² lí¹³ hléh¹³
 náh², ti³la³ ha³ lí² qui² lí² jna³
 náh² ñí¹con² tsá² má²hiau³² pi³ hi³
 hléh³² jú¹jma² siáh³ má¹ná¹. 40 Hi³
 jáun² la^{3j}³² hi³ jmuh³² náh² né³,
 jmu³ náh² re² tin² lín³², hi³ ca³la³ hi³
 ja³² re² he² hná¹.

15

Jmí¹ ca³jenh¹³ Cristo

1 Né³² né³ reh², hno³² jná¹³ hi³
 cháu¹ náh² honh² jú¹ chú³² hi³
 má²ca³hléh³ jná¹³ jáun² ñí¹con²
 hnoh². Jú¹ chú³² jáun² né³ ca³heh³
 bíh¹ hnoh² jmí¹ ca³niéih² náh², hi³
 jáun² la³ má²zian² jáun² bí¹ náh² hi³
 nio² tiá³ honh² ñí¹con² jú¹ chú³²
 jáun². 2 Hi³ cun³quionh³ jú¹ chú³²
 jáun² bíh¹ siáh³ má²ná¹liáun¹ hnoh²
 ní¹juáh³ hi³ la³ má²ná¹ziánh¹ jáun²
 náh² tiá³ jái¹³ hi³ ca³hie³ jná¹³ jáun².

Jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ cáun² lí¹ táunh²³
náh² ta²¹ ta³ lín²¹ bíh¹, jáun² bíh¹
tiá² lín¹ ní¹ lí³quien².

³ La³ cun³ la³jí³² jái¹³ hí³ ca³lí³
tín² jná¹³ jáun² huen², jí³lí³² bíh¹
jái¹³ jáun² ca³híe³ jná¹³ siáh³ hnoh².
Hí³ ja¹ la³jí³² hí³ jáun² zia³² cáun²
jái¹³ hí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hí³ juáh³
la³ lá²: Cristo ca³jun³ hí³ ca³tí²¹
tsó³ quiú¹³ dí², la³ cun³ hí³ rá¹juáh³
jáun² ní¹ Sí²; ⁴ hí³ ja³haun³ tsú²
siáh³, hí³ jáun² ní¹ má²cá²hní² jmái¹
jáun² né³ ca³jeh¹³ tsú² já¹ hla¹,
la³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ní¹ Sí².
⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ma³jnia³²
tsú² ní¹con² Pé¹, hí³ jmí¹ lí¹cáin²
pih²¹ jáun² né³ ca³ma³jnia³² tsú²
siáh³ ní¹con² tán¹ quian³tun³. ⁶ Jmí¹
lí¹cáin² jáun² siáh³ ca³ma³jnia³² tsú²
ní¹con² lí³ hñá³ nio² hñá³láun³ tsá²
reh² dí² cun³ jéin³² la³ lá². Hí³
uá¹jinh¹ má²cá²tsan³ ma³ jan² tsá²
hí³ ta³né³², mí¹ tiá² jí³lín² tsá²
hí³ zian² bíh¹. ⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³ma³jnia³² tsú² ní¹con² Jacobo, hí³
jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ma³jnia³² tsú²
siáh³ ní¹con² ca³la³ jín³² tí³² tsá²
quian³² hí³ jè¹ Dió³².

⁸ Jmí¹ ca³táuh³ hí³ má²jnia³² tsú²
jáun² ní¹con² la³jín³² tsá² hí³ né³,
jáun² ní¹con² jná¹³ siáh³ ca³ma³jnia³²
tsú². Jáun² jná¹³ bíh¹ jan² tsá²
lín³ ná¹ la³jmí¹ lín³ jan² dáin² hí³
ca³lí³zian² ta³ má²ca³nga² jmái¹
quioh²¹. ⁹ Qui¹ jun³ lín¹ tsáu² yáh³
jné¹³ la³ cónh³ bíh¹ *tí³² tsá² quian³²
jè¹ Dió³² ní¹ hná¹ ní², ca³la³ hí¹juáh³
tiá² ca³tín¹ yáh³ jné¹³ hí³ té³ tsáu²
“tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³²”, qui¹
jné¹³ dá² jan² tsá² ca³jmú³² ná¹
hian² tsin³² ní¹con² tsá² ná¹lín³
cuáh³² quioh²¹ Dió³² jmí¹tín² bíh¹.
¹⁰ Tí³la³ lín³ bíh¹ jné¹³ la³ cun³ hí³
lín³ ná¹, qui¹ cun³ ní¹ hí³ Dió³² ca³ja³
mí³ tsí³ ní¹con² jné¹³. Hí³ jáun² mí³
hí³ ja³² jáun² tsí³ tsú² ní¹con² jné¹³

tiá² lí¹ má²ca³há² ca³nga² yáh³, qui¹
jné¹³ bíh¹ tí³ jlánh¹ má²cá²jmú³²
ta²¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² ní¹ hná¹ ní²;
uá¹jinh¹ jun³juáh¹³ jné¹³ yáh³ tsá²
má²cá²jmú³², tí³la³ hnga² bíh¹ Dió³²
Tsá² ja³² mí³ tsí³ má²ca³ma³hau³
jné¹³. ¹¹ Tí³la³ tiá² hí³ jmu² hí¹
cáun² yáh³ ní¹juáh³ jné¹³ ho³ tsá²
hí³ ca³nga³ jú¹ chú³² jáun² ní¹con²
hnoh²; qui¹ tí³la³ cáun² lá² bíh¹ jú¹
chú³² hí³ hléh¹ jnoh¹, hí³ cáun² jái¹³
lá² bíh¹ siáh³ má²ca³tionh² hnoh²
ta²¹.

Jmái¹ hí³ jeh¹³ tsá² má²cá²tsan³

¹² Jáun² né³, ní¹juáh³ jú¹ chú³²
hí³ hléh¹ jnoh¹ juáh³ hí³ Cristo
ca³jeh¹³ ja¹ hla¹, ħha³ bí¹ lánh³
rón³² zian² ma³ jan² hnoh² hí³
juánh³ náh² hí³ tiá² jeh¹³ yáh³ tsá²
má²cá²tsan³? ¹³ Qui¹ sá¹jmí¹ tiá² la³
jeh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³, jáun²
sa³jun³ la³ ca³jeh¹³ yáh³ hnga²
Cristo. ¹⁴ Hí³ jáun² ní¹juáh³ tiá²
la³ ca³jeh¹³ Cristo, jáun² jú¹ chú³²
hí³ hléh¹ jnoh¹ tiá² lín¹ ní¹ la³
quien² hí¹ cáun² yáh³, hí³ sa³jun³
la³ quien² siáh³ hí³ táunh²³ náh²
jáun² ta²¹. ¹⁵ Jáun² sá¹jmí¹ la³ ní²
né³, jnoh¹ bíh¹ má²lá³ tsá² zih³² jú¹
tí¹jái² hí³ ca³tín¹ Dió³², qui¹ cun³ ní¹
hí³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹ hí³ Dió³²
ca³jmú³ hí³ ca³jeh¹³ Cristo. Jáun²
ní¹juáh³ tiá² la³ tson² yáh³ hí³ jeh¹³
tsá² má²cá²tsan³, hí³ jáun² tiá² la³
tson² yáh³ hí³ Dió³² ca³jmú³ hí³
ca³jeh¹³ Cristo. ¹⁶ Qui¹ ní¹juáh³ tiá²
la³ jeh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³, hí³
jáun² sa³jun³ la³ ca³jeh¹³ yáh³ siáh³
Cristo. ¹⁷ Hí³ jáun² sá¹jmí¹ tson² tiá²
ca³jeh¹³ Cristo dúh¹, jáun² tiá² lín¹
ní¹ jmí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³
hí³ má²táunh²³ jáun² hnoh² ta²¹; la³
má²ná¹ren² jáun² bíh¹ náh² tsáuh³.
¹⁸ Jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³, la³
má²já²hín³ bíh¹ tsá² má²cá²tsan³ ta³
má²tanh² ta²¹ Cristo. ¹⁹ Ní¹juáh³ hí³

ná¹hen² jáun² tsí³ dí² ñí¹con² Cristo la³ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ jmáh³la³ tá¹la³ ziaun² dí² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹, jáun² jnoh¹ bí¹ la³ má²lá³ tsá² jlánh¹ bíh¹ tsí¹juá³ la³ cónh³ bí¹ ñí¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ ní².

20 Ti³la³ la³ cun³ lí³ hú¹tá¹ jú¹ tson² má¹ná¹, ca³jenh¹³ bíh¹ Cristo ja¹ hla¹; hi³ jáun² la³ ní² má²lí²lin¹ hi³ ja³bí¹ hla¹ tsá² ñí¹ hná¹ ní² siáh³ jenh¹³ la³jmí¹ ca³jenh¹³ hi³ dí². 21 Quí¹ la³ lá² bíh¹ lí³: Cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ tsáu¹³ jan² tsáu² bíh¹ ca³hi³ hmú³² ñí¹ hué²¹ lá²; jáun² ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jan² tsáu² bíh¹ ca³lí³liau³ siáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³. 22 La³ jáun² bíh¹ lí³, hi³ cun³ñí¹ hi³ lín³ tsáu² tsá² jón²zih¹ hla¹ Adán, jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² tsán²; ja³bí¹ la³ jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² jenh¹³ siáh³ cun³ñí¹ hi³ lín³ tsú² tsá² joh¹ Cristo, hi³ jáun² lí³ zian² cáun² hi³ hmai²¹. 23 Ti³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² má¹na²¹ la³ cun³ ñí¹ ca³tin¹ bíh¹: Cristo bíh¹ Tsá² la³ñí¹ hi³ lín³ tsá² hmai²¹ jmí¹ ca³jenh¹³, hi³ jáun² ní¹ má¹ti³ ñí¹ jaunh²¹ tsú² né³, lín¹³ siáh³ tsá² hmai²¹ tsá² ñí¹ hná¹ ní² joh¹ tsú². 24 Má¹lí³² jáun² né³, tsin¹³ jmái¹ hi³ má²tón³², jmái¹ hi³ táuh³ la³jí³², jmái¹ hi³ hin³ jáun² Cristo la³jín³² tsá² ná¹quien², tsá² ná¹ho² ta²¹, jí³ tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³, jmái¹ hi³ jjenh³² jáun² Cristo ñí¹con² Dió³² Jméi² jái¹³ hi³ ho². 25 Quí¹ cun³ la³ má²ho² jáun² bíh¹ Cristo jái¹³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jmu³ Dió³² hi³ chí¹hánh²³ tsú² la³jín³² tsá² jmu² hniéi² quionh³ dí²; 26 hi³ ñí¹ ca³táuh³ né³, tsa³hín³ jí³ hmú³² uá²jai³², tsá² cuá¹hniei²¹ hi³ quionh³ Dió³². 27 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², Dió³² má²ca³jmú³ hi³ la³jí³² hi³ jáun² má²dí¹chin¹ ta³ bíh¹ Cristo. Ti³la³ jái¹³ hi³ rá¹juáh³

jáun² hi³ la³jí³² bí¹ ta³no¹ jo³cuo² jo³ta³ Cristo né³, tiá² niéih³ yáh³ hi³ jí³ hnga² Dió³² Tsá² ca³jmú³ héih³² jáun², ta³zanh¹ jo³cuo² Cristo. 28 Hi³ jáun² né³, ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ la³jí³² má²nio² jo³cuo² Cristo, jáun² má¹jáun² má²chan³ tsú² siáh³ hnga² jo³cuo² Dió³², Tsá² ca³chá³ hi³ la³jí³² jo³cuo² tsú² la³ jmí¹ ñí¹. Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ Dió³² lín³ Tsá² chín¹ ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ zia³².

29 Hi³ ca³ti²¹ jái¹³ hi³ jenh¹³ tsú² jáun² né³, zian² ma³ jan² tsá² zaun³² jmái² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá² má²cá²tsan³. ¿He³ láih³² sa³ la³ ní² yáh³ jmu² tsú²? Já² ní¹juáh³ tiá² la³ jenh¹³ yáh³ tsá² má²cá²tsan³, ¿he³ ya³ láih³² zaun³² tsú² jmái² hi³ ca³tin¹ hla¹ hí³? 30 Hi³ jnoh¹ siáh³, ¿he³ ya³ láih³² tauh²³ jnoh¹ ñí¹ háinh¹³ jmái¹ ca³la³ jí³² ní¹juáh³ tiá² hin² la³ jenh¹³? 31 Quí¹ la³jí³² jmái¹ bíh¹ zenh² jná¹³ ñí¹ hmú²¹, ma³tson¹³ jná¹³ jái¹³ ní² reh² la³jmí¹ ma³tson¹³ jná¹³ hi³ cu³ti³ tsa¹ jná¹³ hi³ hnoh² ná¹lín³ náh² tsá² tanh² ta²¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo Ti³² Juo¹³ dí². 32 Já¹ juú² Éfeso lá², lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ má²ca³quí¹ ca³ta¹³ jnoh¹ quiúnh¹ jáh³ hngá¹ jáh³ náí². Ti³la³ né³² né³, sá¹jmí¹ hi³ hu²¹ tsin³² jná¹³ la³ cun³ qui³ hu²¹ jáun² tsí³ tsá²mi³cuóun², jáun² ¿he³ dá² láí¹³ jná¹³ hi³ má²ca³há² ca³nga² ná¹ la³ jáun²? Jáun² né³, sá¹jmí¹ hi³ tson² hi³ tiá² jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun²: “¡Cuí¹ cú¹ cuí¹ hnáih¹³ dí², quí¹ tsa³há² má²jún³ bíh¹ dí²!”, la³ cun³ hi³ ná¹juáh²³ jáun² ma³ jan² tsáu².

33 Ti³la³ ha³ lí² lí¹ cuí¹ lí³can² náh², ní² lí¹ cá¹quiúnh²¹ náh² la³ cun³ lí³ jái¹³ hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Ní¹juáh³ tsá² juónh²³ re² quionh³ tsá² hláih¹, jáun² má¹lí³² jáun² má²lín³ tsú² tsá² hláih¹ bíh¹ uá²jai³²”. 34 ¡Tianh³

náh² hi³ ná¹jniá³ jmi¹ honh² náh²
ca³ti²¹ hi³ chu²¹, ha³ lí² lí¹ jmú²
náh² tso³! Qui¹ ma³ jan² hnoh²
ca³la³ hi¹juáh³ tiá² cuóun³² bíh¹ náh²
Dió³². Juanh³² jná¹³ la³ ní² hi³ jáun²
lí³ hinh¹ náh².

He³ lánh³ rón³² jenh¹³ tsá²
má²ca²tsan³

³⁵ Hi³ ca³ti²¹ jái¹³ jáun² né³, tiá²
né¹, ho³ sa³ zian² ma³ jan² tsá² lí¹³
nga³: “¿He³ dá² lánh³ rón³² jenh¹³
tsá² má²ca²tsan³? ¿He³ dá² lánh³
rón³² jniá³ tsú² lí¹³?” ³⁶ Cáun²
jú¹ te³ bíh¹ jaun³² nga² tsú², qui¹
ní¹juáh³ jmi¹ jánh¹³ nú² cá² má³
jún², tiá² lí¹³ yáh³ hion¹³ cáun² chí²
ñeh¹ hmai²¹ ní¹juáh³ tiá² la³ tsa³hín³
tín² jún² jáun². ³⁷ Qui¹ jun³juáh¹³
hmáih³² yáh³ jonh² ñi³² tsú², qui¹
má³ bíh¹, uá¹ hi³ cuú²mih²¹ ho³
lí³ua³ cáun² má³ siáh³ siáh³. ³⁸ Hi³
ní¹ má¹ti³ ñi¹ hiá²¹ né³, Dió³² bíh¹
má²jmu² he³ lánh³ jniá³ ma³ quin³²
ma³ cá² ñi¹, siánh³ jniá³ bíh¹ ma³
quin³² ma³ cá² tan³ ní¹ má¹ca³hiá².
³⁹ Tiá² cá²ren² yáh³ la³jáh³ dú¹ ñi¹
ngú³; qui¹ siánh³ ñi¹ bíh¹ quioh²¹
tsáú², siánh³ ñi¹ bíh¹ quioh²¹ jáh³
quiún³ cuá² ta³, siánh³ ñi¹ bíh¹
quioh²¹ quiuh²¹ tan³², hi³ siánh³
ñi¹ bíh¹ siáh³ quioh²¹ jáh³ jmái².
⁴⁰ La³ ní² bíh¹ lí³ siáh³ hi³ siánh³
bíh¹ lí³ ngú³ quioh²¹ tsá² zian²
hñu³mi³cuú², hi³ siánh³ bíh¹ lí³ ngú³
quioh²¹ tsá² zian² ñi¹ hué²¹ lá²; za²
lín³² bíh¹ lánh³ lí³ ngú³ quioh²¹ tsá²
zian² hñu³mi³cuú² la³ cónh³ bíh¹ hi³
quioh²¹ tsá² zian² ñi¹ hué²¹ lá².
⁴¹ Siánh³ bíh¹ jniá³ joh¹ quioh²¹ hiú²
la³ cónh³ bíh¹ joh¹ quioh²¹ zih² jí³
joh¹ quioh²¹ chí¹jmai²¹; hi³ hí¹ la³
ti³ má²tún² hmóu³² yáh³ chí¹jmai²¹
tiá² cá²ren² joh¹ quioh²¹ ma³ quin³²
ma³ caun³².

⁴² La³ jáun² bíh¹ lí¹³ siáh³ ní¹
má¹ca³jenh¹³ tsá² má²ca²tsan³. Hó²³
tsú² ngú³ hi³ lí¹³ sáh³², tí³la³ ní¹

má¹ca³jenh¹³ tsú² né³, má²quian³²
tsú² cáun² ngú³ hi³ tiú²uú² lí¹³ sáh³²
bíh¹. ⁴³ Hó²³ tsú² cáun² hi³ tsí¹juí³,
tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, jenh¹³ cáun²
hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien². Cáun² hi³
huán¹ tsí³ bíh¹ hó²³ tsú², hi³ má¹lí³²
jáun² né³, jenh¹³ cáun² hi³ jlánh¹
bíh¹ pin³. ⁴⁴ Qui¹ ngú³ hi³ ca³tin¹
tsú² ta²¹lá² zian² ñi¹ hué²¹ lá² bíh¹
hó²³ tsú², tí³la³ má¹lí³² jáun² né³,
jenh¹³ cáun² ngú³ hi³ la³ quioh²¹
tsá² zian² hñu³mi³cuú² bíh¹. Qui¹
la³jmi¹ zia³² cá² ñi¹ ngú³ hi³ ca³tin¹
tsá² zian² ñi¹ hué²¹ lá², ja³bí¹ la³
jáun² bíh¹ zia³² siáh³ cá² ñi¹ ngú³ hi³
ca³tin¹ tsá² zian² hñu³mi³cuú².

⁴⁵ Qui¹ ñi¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²:
“Hla¹ Adán tsá² la³ñi¹ ca³lin³ jan²
tsá² zia³² jmi²chí³ quioh²¹”; tí³la³
Tsá² lín³ hi³ Adán Tsá² ñi¹ ca³táuh³
má¹na¹, quian³² cáun² jmi²chí³
hi³ jmu² hi³ lí¹³ zian² bíh¹ tsáú².
⁴⁶ Jáun² né³, jun³juáh¹³ ngú³ hi³
ca³ti²¹ hñu³mi³cuú² yáh³ tín² ca³lí³
zia³², qui¹ la³ñi¹ tín² lí³ hniáuh³²
ngú³ hi³ ca³ti²¹ ñi¹ hué²¹ lá² bíh¹;
má¹lí³² jáun² máh³ já³² hi³ ca³ti²¹
hñu³mi³cuú². ⁴⁷ Tsá²ñuh² tsá² la³ñi¹,
ca³lin³ cun³quionh³ cuáh¹, hi³ hi³
né³ jmi¹ zian² ñi¹ hué²¹ lá² bíh¹;
tí³la³ Tsá² ñi¹ má²tenh³ má¹na²¹,
jan² Tsá² cua³han³ tí³ hñu³mi³cuú²
bíh¹. ⁴⁸ Hi³ jáun² dá² la³jmi¹ lín³
tsá²ñuh² tsá² ca³lin³ hi³ cun³quionh³
cuáh¹ bíh¹ lín³ tsá² zian² ñi¹ hué²¹
lá², tí³la³ tsá² ca³tin¹ lí³ zian² tí³
hñu³mi³cuú² má¹na¹, lín¹³ la³ cun³
qui³ lín³ Tsá² ja³ hi³ tí³ hñu³mi³cuú²
bíh¹.

⁴⁹ Tsá² ca³lí³zian² hi³ cun³quionh³
cuáh¹ lín³ nóh³² hi³ ca³ta¹ dí²
ta³né³². Hi³ jáun² Tsá² cuá³ hi³
hñu³mi³cuú² né³, lín³ nóh³² hi³
ca³ta¹ dí² jmi¹tsú² jmi¹ja³².

⁵⁰ Hi³ jáun² reh², la³ cun³ hi³
hno³² jná¹³ juah²¹ ñi¹con² hnoh² lí³
la³ lá²: Tsá² qui³ quian³² ngú³ hi³
ca³ti²¹ ñi¹ hué²¹ lá², ha³ tiá² ca³tin¹

yáh³ tsánh³² ñí¹ cuá¹quien² Dió³²,
 qui¹ tsá² quian³² ngú³ hi³ sah³²,
 tiá² ca³tin¹ yáh³ hiáuh³ la³ cun³
 hi³ hiáuh¹³ jáun² tsá² quian³² ngú³
 hi³ jmí¹líh³ tiú²uú² sáh³². 51 Tí³la³
 hnó³² jná¹³ hi³ lí³ ñíh¹³ náh² cáun²
 jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹: Tiá² la³jái³²
 dí² hiá¹ tsáu¹³ yáh³; tí³la³ cun³
 jáun² la³jái³² bíh¹ dí² zan¹³ hi³ jmu³
 Dió³². 52 Cu³diá²jan² la³ lá² bíh¹
 zan¹³ dí², la³ jan² tsá² lí²hméih³² ñí¹,
 ní¹ má¹cá²hen³ mah¹ hi³ jiéi³² tsú²
 mí¹ñí² ñí¹ ca³táuh³ jmáí¹. Jáun² ní¹
 má¹ca³je³ tsú² mí¹ñí² né³, jenh¹³
 ca³la³ jín³² tsá² má²cá²tsan³, hi³
 jáun² jmí¹líh³ bíh¹ tiú²uú² tón³²
 jmáí¹ tsán¹³ tsú²; hi³ ja³bí¹ jnoh¹
 siáh³ zan¹³ dí² jmáí¹ jáun². 53 Qui¹
 la³ cun³ lí³ hi³ ziaun² dí² lá² ta³né³²,
 cáun² hi³ tiá² má²hié² bíh¹, hniáuh³²
 bíh¹ lan¹³ cáun² hi³ ma³hié² la³
 cun³ jmí¹hi³nió²; hi³ ngú³ quiú¹³ dí²
 hi³ sah³² né³, hniáuh³² lan¹³ cáun²
 hi³ tiú²uú² tón³² jmáí¹ sáh³² bíh¹.
 54 Hi³ jáun² ní¹juáh³ cáun² hi³ tiá²
 má²hié² ziaun² dí² lá² ta³né³², lan¹³
 cáun² hi³ ma³hié² cun³ jmí¹hi³nió²,
 jí³ ní¹juáh³ ngú³ hi³ sah³² quiú¹³ dí²
 lan¹³ siáh³ cáun² hi³ tiú²uú² tón³²
 jmáí¹ sáh³², má¹jáun² bíh¹ má²lí³tí³
 la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², hi³
 juáh³ jáun² la³ lá²: “jMá²já²hín³
 bíh¹ hmú³²; má²ca³cah¹³ bíh¹ Dió³²
 jmáí¹! 55 Hnú² hmú³², ¿né² dá² hi³
 ca³lín¹³ hnú²? Hnú² hmú³², ¿né²
 dá² hi³ jlánh¹ jmáí¹ jmúh³² hnú²
 jáun² hian² honh²?” 56 Cun³quionh³
 tso³ bíh¹ tin² hmú³² jmu³ hian²
 tsí³, hi³ cun³quionh³ liei²¹ bíh¹ joh²³
 siáh³ tso³ pí³. 57 Tí³la³ tiá¹hmah¹
 Dió³² má¹ná¹, Tsá² jmu² hí³ hi³ cah¹
 dí² jmáí¹ cun³quionh³ Jesucristo Tí³²
 Juo¹³ dí².

58 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ reh² tsá²
 hnau³ jná¹³ lín³², cui¹ zian² náh² hi³
 ná¹tioh³ cáun² honh² jí³ hi³ nió² tiá³
 honh² náh² jmáí¹ ca³la³ jí³², hi³ tí³

lí³mí¹ ná¹jmu³² náh² ta²¹ quioh²¹
 Tí³² Juo¹³ dí² cun³ jmá² cun³ jnia³²,
 qui¹ má²ñih¹ bíh¹ hnoh² hi³ ta²¹ hi³
 jmu³² náh² cu³tsa³² quiúnh¹ náh²
 Tí³² Juo¹³ dí², ha³ tiá² lí¹ ná¹hín²³
 yáh³.

16

*Quié³ hi³ cunh²³ tsú² hi³ ca³tin¹
 tsá²reh²*

¹ Jáun² né³, ca³ti²¹ quie³ hi³
 cunh²¹ náh² hi³ ca³tin¹ tsá² joh¹
 Dió³², jmu³ náh² la³ cun³ héih³²
 hi³ ca³jmu³² jná¹³ jáun² ñí¹con² ma³
 quin³² ma³ cu³ nió³ tsá² lín³ cuáh³²
 zian² tí³ hue³² Galacia. ² Ma³ cun³
 jña³ jmáí¹ jmí¹ dú²me¹ hniáuh³²
 hmáh¹ hnoh² ca³lá² quie³ tí³ có³²
 ma³ quin³² ma³ jan³² náh², la³ cun³
 rón³² tí³ hi³ má²ca³janh¹ náh², hi³
 jáun² tiá² lí³ hniáuh³² hi³ cánh³
 cunh²¹ náh² ní¹ má¹cá²chó³² jná¹³
 ñí¹ ní². ³ Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³²
 jná¹³, má²zein²¹ ná¹ tsá² hion¹³
 hnoh² hmóu³² tí³ ñí¹con² tsá²
 reh² zian² já¹ juú² Jerusalén, hi³
 tsa³can³² quie³ hi³ má²ca³cunh²¹
 náh² jáun². Ja³bí¹ cue¹ jná¹³ tsú²
 siáh³ cáun² sí² hi³ tsa³can³² tsú² tí³
 ñí¹con² tsá² hi³. ⁴ Jáun² ní¹juáh³
 ca³lín¹³ hnoh² hi³ chú³² ñe¹ jná¹³
 uá²;jai³², jáun² ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹
 tsá² hí³.

La³ cun³ hi³ hu²¹ tsí³ Po¹ jmu³

⁵ Jáun² né³, ní¹ má¹tí³ ñí¹ ngau²¹
 jná¹³ siáh³ ñí¹ ní², hniáuh³² ñí¹nga¹
 jná¹³ tín² hué³² Macedonia, hi³
 jáun² má¹lí³² jáun² máh³ chau²¹
 jná¹³ já¹ juú² Corinto ní². ⁶ Ho³ sa³
 lí¹³ ñí²¹ jná¹³ ca³lá² ue³ jmáí¹ ñí¹ ní²
 quiúnh¹ hnoh², ho³lá²dá² ñí²¹ jná¹³
 ñí¹ ní² tá¹la³ ngá¹³ jmí¹ ñí¹cuóu³, hi³
 jáun² má¹jáun² lí¹³ má¹hau¹ hnoh²
 jná¹³ ca³ti²¹ juí³² ñí¹ ñe¹ jná¹³ ní¹
 má¹lí³² jáun². ⁷ Qui¹ tiá² hnó³²
 yáh³ jná¹³ hi³ tí³ lí¹ ñí¹nga¹ ná¹ ñí¹
 ní² hi³ ñí¹je¹ ná¹ hnoh², tí³la³ hu²¹

tsin³² jná¹³ hi³ ñí¹ñí²¹ ná¹ ca³lá² ué³ bíh¹ quiúnh¹ hnoh² ní¹juáh³ hi³ cué³² Tí³² Juo¹³ dí² jái¹³. ⁸ Tí³la³ la³ má²cuon¹ jáun² bíh¹ jná¹³ já¹ juú² Éfeso lá² ca³la³ ñí¹ tí³ jmáí¹ Pente-costés, ⁹ qui¹ jlánh¹ re² zia³² jái¹³ hi³ lí¹³ cua³hai³² re² ta²¹ hi³ cuá¹jmu² jná¹³ hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí² ñí¹ lá², uá¹jinh¹ zian² juoun³² lín³² tsá² hnió³ qui³ jní³² jui³².

¹⁰ Ní¹juáh³ hi³ ca³chó³² Timoteo ñí¹ ní², jmu³ náh² tion³ hi³ tiá² lin¹ hi³ zia³² hi³ lí³ hí³² tsí³ tsú² ja¹ quián¹³ hnoh², qui¹ hí³ bíh¹ jan² tsá² jmu² uá²jai³² tá¹³ Tí³² Juo¹³ dí² la³jmí¹ jmu² jná¹³. ¹¹ Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ jmúh¹³ náh² hí¹ jan² hi³ tiá² quiú² tiá² jéin²³ náh² tsú². Tí³ re² ma³hon¹ náh² tsú², hi³ jáun² cu¹ jáunh¹³ tsú² cáun² hi³ re² hi³ tin², hi³ ja³jie³ jná¹³, qui¹ lá² cuá¹jan³² jná¹³ tsú² quiúnh¹ ná¹ tsá² reh² dí² ñí¹ hná¹ lá².

¹² Hi³ ca³tin¹ Apolos reh² dí² né³, jmí¹ má²ca³hiu³ ca³mí³ lín³² jná¹³ ñí¹con² tsú² hi³ jmí¹ tsó²¹ tsú² quionh³ tsá² reh² hi³ tsa³jie³ hnoh², tí³la³ la³ tí³ ta³né³² cun³ tiá² má²ca³lí³hnió³ bíh¹ tsú²; tí³la³ tsó² bíh¹ tsú² ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³jien³.

Jái¹³ ñí¹ má²ca³táuh³

¹³ Jáun² né³, tianh³ náh² ná¹ñí¹ náh², jí³ hi³ cuí¹ ná¹tioh³ cáun² honh² náh² ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ táunh²³ náh² ta²¹. Tiá³ chá¹ náh² honh², ha³ lí² juenh³. ¹⁴ La³jí³² hi³ jmúh¹³ náh², jmu³ náh² cun³quionh³ hi³ hno³ náh² tsáu².

¹⁵ Né³² né³ reh², hnoh² má²ná¹ñíh¹ náh² hi³ tsá² hñú¹³ Estéfanas bíh¹ tsá² la³ñí¹ hi³ ca³taunh³ ta²¹ jú¹ chú³² tí³ hue³² Acaya, hi³ tsá² hí³ né³, má²ca³jmú³ ná¹chan¹ hmóu³² hi³ ma³cón³² la³jín³² tsá² joh¹ Dió³². ¹⁶ Jáun² jná¹³ né³ hnó³² hi³ hnoh² jmúh¹³ náh² niuh¹ ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá²

la³ hí³, jí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² tionh² quionh³ tsú² hi³ jmu² ta²¹ la³ jáun².

¹⁷ Jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³ qui¹hliá² má²cuá²taunh²¹ Estéfanas quionh³ Fortunato jí³ Acaico ñí¹ lá², qui¹ tsá² hí³ bíh¹ má²ca³jmú³ ñí¹con² jná¹³ cáun² hi³ tiá² la³ lí¹³ jmúh¹³ hnoh², cun³ñí¹ hi³ tiá² tionh² yáh³ hnoh² ñí¹ lá². ¹⁸ Tsá² hí³ bíh¹ má²ca³jmú³ hi³ má²ca³niau²¹ re² tsin³² jná¹³ la³jmí¹ ca³chá³ tsú² jáun² re² honh² hnoh². Jáun² né³, hniáuh³² bíh¹ má¹quien¹³ náh² tsá² la³ hí³.

¹⁹ Jáun² né³, ma³ quin³² ma³ cu³ nio³ tsá² lín³ cuáh³² zian² tí³ hue³² Asia lá² juáh³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². Ñú² Aquila quionh³ m¹ Prisca ñí²cuo², jí³ la³jín³² tsá² lín³ cuáh³², tsá² qui³ ngih³² hí³ hñú¹³ tsú², juáh³ siáh³ ñí¹con² hnoh²: “Hia² náh²” ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí². ²⁰ “Hia² náh²” —juáh³ siáh³ ca³la³ jín³² tsá² reh² dí² zian² já¹ juú² lá² ñí¹con² hnoh². Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh², la³ cun³ qui³ ráin³² tsú² jan² rainh²¹.

²¹ Jná¹³ Po¹, cuá¹jmu² ná¹ cun³quionh³ uón³² huen² tun³ hni³² jon¹ jái¹³ lá², hi³ juah³² jná¹³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh².

²² Lí³ua³ jan² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², quiu³juóu³² cuí¹ cháú¹³. ¡Ñah³² hniu³², hnú² Tí³² Juo¹³ jnoh¹!

²³ Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesús Tí³² Juo¹³ dí². ²⁴ Cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, jí³lin² bíh¹ hnoh² hnau³ jná¹³. [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Ní¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ní¹con² Tsá² Corintios

*Po¹ zen² siáh³ cáun² sí² ní¹con²
tsá² lín³ cuáh³² juú² Corinto*

1 Jná¹³ la³² Po¹, jan² *ti³² tsá² quian³² jē¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo cun³ñí¹ hi³ hnoi³ Dió³² la³ jáun²; zein³² jná¹³ sí² lá² quiúnh¹ jná¹³ reh² dí² Timoteo, ñí¹con² hnoh² tsá² má²lín³ náh² cuáh³² quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Corinto ní², jí³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hín¹³ Acaya, tsá² má²joh¹ Dió³². 2 Dió³² Jméi² dí² jí³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² cui¹ má¹mieh² hnoh², jí³ hi³ cui¹ jmu¹ tsú² hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

Má²tso² Po¹ tsí³

3 Cui¹ lí³ quien² bíh¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², qui¹ hi³ bíh¹ Jméi² dí², Tsá² ja³² mií³ tsí³ ñí¹con² dí², jan² Dió³² Tsá² jmu² hi³ niau²¹ re² tsí³ dí². 4 Hí³ bíh¹ cha³² re² tsí³ dí² ní¹juáh³ jmá¹ ziaún² dí² uu³mí²tsi³², hi³ jáun² jnoh¹ siáh³ uá²jai³² lí¹³ jmú¹³ hi³ niau²¹ re² tsí³ tsá² má²tso² tsí³, hi³ jmú¹³ dí² hi³ niau²¹ re² tsí³ tsú² la³jmí¹ ca³jmú³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí² hmóu³² jmí¹tin². 5 Qui¹ la³jmí¹ má²tso¹ dí² jáun² lín³² tsí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo, la³ jáun² bíh¹ siáh³ lí²³ hi³ niau³² re² lín³² tsí³ dí², hi³ jmu² Cristo. 6 Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³ jnoh¹ ma³tso¹ tsí³, qui¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² niau²¹ re² honh² hnoh² bíh¹, jí³ hi³ má²chí¹liáun²³ náh² siáh³; qui¹ ní¹juáh³ Dió³² cha³² re² tsí³ jnoh¹, ja³bí¹ honh² hnoh² siáh³ tá²no¹ re² [jí³ hi³ má²chí¹liáun²³ náh² siáh³]. Hí³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ tion¹³ náh² honh² jmáí¹

hi³ má²tsoh¹ náh² honh² la³jmí¹ má²tso¹ jnoh¹ tsí³. 7 Zia³² cáun² hi³ cu³ti³ hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³ ca³tin¹ hnoh², qui¹ né¹ jnoh¹ hi³ hnoh² uá²jai³² ná¹má²tsoh¹ honh², jáun² ja³bí¹ Dió³² jmu³ siáh³ hi³ niau²¹ re² honh² hnoh².

8 Hí³ jáun² né³ reh², hnáu² jnoh¹ hi³ lí³ ñíh¹³ náh² ha³ la³ cónh³ tí³ uu³mí²tsi³² hi³ ca³lí³ zia³² ñí¹con² jnoh¹ tí³ hué³² Asia. Ca³quíeinh³² jnoh¹ cáun² hi³ jlánh¹ huáh² tsí³, hi³ hí¹ ca³la³ tí³ tiú²uú² jmí¹ ñí¹tiau¹³ yáh³ jnoh¹, ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jmí¹ hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³ liáu³. 9 Jmí¹ láí²³ jnoh¹ hi³ má²tiauh² jnoh¹ ñí¹ má²jngah³ bíh¹ tsú². Tí³la³ la³ ní² ca³ma³ta² jnoh¹ hi³ tí³ lí³mí¹ chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, Tsá² jmu² hi³ jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹, hi³ tiú²uú² láí¹³ jnoh¹ hi³ cah¹ jmáí¹ hmóu³². 10 Dió³² bíh¹ má²ca³liáu³² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ huáh² tsí³ jáun², hi³ liáu³² tsú² siáh³ ñí¹ hná¹ ní²; qui¹ tsí³ jnoh¹ má²hu²¹ hi³ liáu³² bíh¹ Dió³². 11 Hí³ hnoh² siáh³ lí¹³ má¹hau¹ náh² jnoh¹ cun³quionh³ hi³ lienh¹ náh² Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Qui¹ ní¹juáh³ juóun³² tsá² ná¹hiú² ná¹mí³² ñí¹con² Dió³² ca³ta¹ jnoh¹, jáun² juóun³² bíh¹ siáh³ tsá² lí¹³ cué³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² ca³ti²¹ hi³ má²mieh² tsú² jáun² jnoh¹.

*He³ láih³² sa³ tiú²uú² ñéi¹ Po¹
juú² Corinto*

12 Jlánh¹ tsah¹ jnoh¹, qui¹ jmí¹ tsí³ jnoh¹ má²tson² jáí¹³ hi³ tson² bíh¹ má²ca³ngí¹³ jnoh¹ cú²tso² hi³ chun¹ jnoh¹, jí³ hi³ ná¹chan¹ jnoh¹ ñí¹con² Dió³² tá¹la³ tiauh² jnoh¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ la³ñí¹ la³ján³ ja¹ quián¹³ hnoh² ní². Cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² bíh¹ ziaún² jnoh¹ la³ ní², jun³juáh¹³ hi³ hliá² jlánh¹ cháunh²³ chí¹ jnoh¹ hmóu³² yáh³. 13 La³ cun³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ ñí¹ sí² lá², tiá² hi³ siáh³ jmú¹³ yáh³ jnoh¹, la³

cun³ hi³ lí¹³ hih¹³ bíh¹ náh² jí³
 hi³ ngí¹³ náh² siáh³, hi³ hu²¹ siáh³
 tsin³² jná¹³ hi³ ngí¹³ náh² re² lín³²
 14 la³ jmí¹ má² ca³ lí³ cuóu³² náh² jáun²
 ca³ lá² jnoh¹ jmí¹ tin²; hi³ jáun² ní¹
 má¹ cá² chó³² jmái¹ hi³ jáunh³ Jesús
 Tí³² Juo¹³ dí² lí¹³ lí³ tsinh¹ hnoh² hi³
 ca³ ta¹ jnoh¹, la³ jmí¹ lí³ tsah¹ jnoh¹
 hi³ ca³ tin¹ hnoh².

15 Cun³ ní¹ hi³ hu²¹ tsin³² jná¹³
 la³ ní², jáun² jmí¹ ca³ lén¹³ jná¹³ hi³
 ní¹ jie¹ jná¹³ tín² hnoh², hi³ jáun²
 jmí¹ lí¹³ lí³ mieh² hnoh² cun³ quionh³
 hi³ jmí¹ ngá¹³ jná¹³ tenh³ jéin³²
 ní¹ ní². 16 Quí¹ jmí¹ len³ jná¹³ hi³
 ní¹ jie¹ ná¹ tín² hnoh² jmí¹ ja²¹ jná¹³
 jáun² hué³² Macedonia lá², hi³ jáun²
 ní¹ má¹ cá² jính³² jáun² jná¹³ jmí¹
 ní¹ jie¹ ná¹ siáh³. Hi³ jáun² hnoh²
 né³ la³ juí³² jmí¹ lí¹³ má¹ hau¹ náh²
 quioh²¹ hú¹ juí³² hi³ ñih²¹ jná¹³ tí³
 hué¹³ Judea. 17 ¿Hí¹ lín²³ hnoh²
 hi³ tiá² ca³ chá³ jná¹³ cáun² tsin³²
 jmí¹ ca³ lén¹³ jná¹³ la³ ní²? ¿Hí¹ lín²³
 hnoh² hi³ jmu² jná¹³ la³ cun³ qui³
 jmu² tsá² mí³ cuóun² hi³ juáh²³ jáun².
 “Ján³”, tí³ la³ má¹ lí³² jáun² né³ juáh³
 siáh³: “Ján¹ han²¹”? 18 Tí³ la³ Dió³²
 má¹ ná¹, Tsá² tiá² zai³² jé¹, nau³²
 jái¹³ hi³ tiá² lái³ yáh³ jnoh¹ tsá²
 zái³² jái¹³ quioh²¹, qui¹ tiá² juáh³
 yáh³ jnoh¹: “Ján³”, hi³ má¹ lí³² jáun²
 né³ juáh³ jnoh¹ siáh³: “Ján¹ han²¹”.
 19 Quí¹ Cristo Jesús Jon² Dió³², Tsá²
 hléh¹ jnoh¹ jái¹³ quioh²¹ quiúnh¹
 Silvano jí³ Timoteo ja¹ quián¹³
 hnoh², Tsá² hi³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá²
 ca³ juáh³: “Ján³”, hi³ má¹ lí³² jáun²
 né³, juáh³ siáh³: “Ján¹ han²¹”. Qui¹
 cun³ la³ jí³² jmái¹ bíh¹ tson² jái¹³
 quioh²¹ Cristo; 20 qui¹ la³ jí³² jái¹³
 hi³ ca³ jmú³ jáun² Dió³², cun³ quionh³
 hi³ bíh¹ lí³ tí²³. Hi³ jáun² cun³ ní¹
 hi³ ca³ tin¹ hi³ bíh¹ juáh²³ jnoh¹:
 “Tson² bíh¹ cu³ tí³”, hi³ jáun² la³
 jáun² bíh¹ lí¹³ ma³ quien² tsáu² Dió³².

21 Dió³² hí³ bíh¹ má² ca³ jmú³ hi³
 cun³ quionh³ Cristo má² pin³ tsí³ dí²,
 hi³ ca³ jmú³ tsú² siáh³ hi³ ná¹ chan¹
 dí² ñí¹ con² tsú². 22 Má² ca³ jmú³ tsú²
 lín¹ quiú¹³ dí² hi³ láí³ dí² tsá² joh¹
 tsú², cun³ quionh³ hi³ má² ca³ tanh²
 tsú² jáun² Jmí² chí³ Chun¹ hñu³ tsí³
 dí², hi³ Jmí² chí³ Chun¹ hí³ né³, jmu²
 lín¹ hi³ tson² bíh¹ cu³ tí³ hiáu¹³ dí²
 hi³ né³ bí¹ cué²¹ tsú² jáun².

23 Tí³ la³ ní¹ juáh³ tiá² má² cá² chó³²
 jná¹³ já¹ juú² Corinto ní² la³ cun³
 hi³ ca³ lén¹³ jná¹³ jáun² jmí¹ tin², tí³ la³
 Dió³² bíh¹ Tsá² nau³² jái¹³ ca³ tin¹
 jná¹³ hi³ tiá² má² cá² chó³² jná¹³ ní¹
 ní² cun³ ní¹ hi³ jéin³² jná¹³ juon²³
 hnoh² bíh¹; hi³ ní¹ juáh³ tiá² tson²
 né³, cuí¹ cha³ hín³ jná¹³.

24 Jun³ juáh¹³ hi³ hnáu² jnoh¹
 jmú¹³ héih³² he³ ní¹ zión³² hniáu³²
 táunh¹³ hnoh² ta²¹ yáh³, qui¹ re²
 lín³² bíh¹ má² ná¹ tíoh³ cáun² honh²
 náh²; tí³ la³ hnáu² jnoh¹ má¹ hau¹ hi³
 tí³ lí³ mí¹ lí³ hiún² honh² bíh¹ náh².

2

1 Cun³ ní¹ hi³ jáun² bíh¹ cu³ tsa³²
 ca³ lén¹³ jná¹³ hi³ tiú² uú² ní¹ jie¹
 ná¹ cú² jueh³², qui¹ ní² lí¹ ca³ niau²¹
 siáh³ hlah³ tsí³ dí². 2 Quí¹ ní¹ juáh³
 ca³ jmú³² jná¹³ hi³ niau²¹ hlah³
 honh² náh², ¿hin² dá² tsánh² uú²
 jmu³ hi³ lí³ hiún² tsin³² jná¹³? Jí³² la³
 hnoh², tsá² má² lí² chá³ jná¹³ hlah³
 tsí³ bíh¹. 3 Hi³ jáun² bíh¹ ca³ jmú³²
 jná¹³ cú² jueh³² sí² jáun², qui¹ tiú² uú²
 ca³ lí³ hnó³² ná¹ hi³ cháh¹³ hnoh²
 hlah³ tsin³² jná¹³ ní¹ má¹ cá² chó³²
 ná¹ ní¹ ní²; qui¹ hnoh² dá² ca³ tin¹
 hi³ tí³ má¹ hiún¹³ bíh¹ náh² tsin³²
 jná¹³. Quí¹ jná¹³ len³ hi³ hí¹ la³ tí³
 hnoh² yáh³ lí³ hiún² honh² ní¹ juáh³
 jná¹³ hiún² tsin³². 4 Jmí¹ cá¹ jmú²¹
 jná¹³ sí² jáun², ca³ jmú³² jná¹³ ta³
 hí³² lín³² tsin³² jí³ hi³ jngih³² siáh³
 tsin³², hí¹ ca³ la³ tí³ ca³ uó³² yáh³
 jná¹³; tí³ la³ jun³ juáh¹³ ca³ jmú³²

jná¹³ qui¹hi³hliá² hnó³² jná¹³ chá¹³
hlah³ honh² hnoh² yáh³. Qui¹ sí²
jáun² ca³jmú³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³
ca³h³hnó³² ná¹ hi³ l³ ñh¹³ náh² hi³
hnau³ lín³² bíh¹ jná¹³ hnoh².

Zia³² uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² jmu²
hlah³

⁵ Jáun² né³, ní¹juáh³ zian² tsá²
má²ca³jmú³ hi³ nio² hlah³ tsí³ dí²,
jun³juáh¹³ ñí¹con² jmáh³la³ huen²
jná¹³ yáh³, qui¹ ja³bí¹ ñí¹con² míh¹
tiá² jí³lín² bíh¹ hnoh² uá²jaí³².
Juanh³² jná¹³ la³ ní² qui¹ ho³ sa³
jlánh¹ tiá³ he² jái¹³ quion²¹ ná¹.
⁶ Len³ jná¹³ má²tioh²¹ bíh¹ cun³
ní² hi³ ma³tso² tsá² hi³ tsí³ hi³
má²ca³jmuh³ náh² jmí¹ ca³ngih³²
náh² jáun². ⁷ Hi³ jáun² ta³né³²
né³ má²lí¹³ bíh¹ chíh¹³ náh² honh²
ca³ti²¹ tsáu¹³ tsú² jí³ hi³ má¹hiúnh¹³
náh² tsí³ tsú², qui¹ hu³ sa³ ní² lí¹
ca³niau²¹ hlah³ tí³ ca³nga² tsí³ tsú².
⁸ Hi³ jáun² hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con²
hnoh² hi³ má¹lih²¹ náh² siáh³ hi³
tson² hno³ náh² tsú². ⁹ Cun³ñí¹ hi³
ní² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ sí² jáun², qui¹
cun³ñí¹ hi³ ca³h³hnó³² jná¹³ hi³ cá¹
lau²¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² lí³ ño¹ ná³
ní¹juáh³ hiún² bíh¹ honh² náh² hi³
má¹tih²¹ la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³.
¹⁰ Né³² né³, ní¹juáh³ hnoh² chíh¹³
honh² l³ua³ cáun² hi³ jmu² tsáu²,
ja³bí¹ jná¹³ siáh³ chí¹³ tsin³² ca³ti²¹
hi³ jáun². Qui¹ ní¹juáh³ má²lí²chí³
jná¹³ tsin³², ní¹juáh³ hi³ la³ zia³²
cáun² hi³ ca³ti²¹ hi³ chí¹³ jná¹³
tsin³², jáun² má²lí²chí³ bíh¹ jná¹³
tsin³² ñí¹ ta³ ñí¹ Cristo cun³ñí¹ hi³
ca³tin¹ hnoh². ¹¹ Hi³ jáun² la³ jáun²
bíh¹ lí¹³ hi³ tiá² cah¹³ *Satanás jmái¹
ñí¹con² dí²; qui¹ né¹ re² lín³² bíh¹ dí²
he³ lánh³ rón³² hu²¹ tsí³ tsú².

Cuá¹hi³² tsí³ Po¹ tá¹la³ cuá³ já¹
juí² Troas

¹² Hi³ jáun² né³, jmí¹ cá¹chó²¹
jná¹³ já¹ juú² Troas hi³ ca³ñí¹hléh¹³
jná¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ Cristo,

jlánh¹ re² ca³lí³ zia³² já¹³ hi³ jmu¹
jná¹³ tá¹³ Tí³² Juo¹³ dí². ¹³ Tí³la³
jlánh¹ ca³hí³ tsin³² jná¹³ má¹ná¹,
qui¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³jenh² jná¹³
Tito reh² dí². Hi³ jáun² bíh¹ ca³háh¹
jná¹³ jái¹³ quiúnh¹ tsá² hi³ hi³ ja³
jná¹³ tí³ hué³² Macedonia lá².

Tsá² quionh³ Cristo bíh¹ cah²³
jmái¹

¹⁴ Tí³la³ tiá¹hmah¹ Dió³², Tsá²
cáun² ta²¹ che² dí² juí³² hi³ lín¹
hi³ cah¹ dí² jmái¹ quiúnh¹ Cristo
Jesús, hi³ cun³quionh³ jnoh¹ hieh³²
tsú² tsáu² jái¹³ quioh²¹, hi³ lí³ jáun²
la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ má²ró³² hi³
tsá²nió³ la³ tán¹. ¹⁵ Qui¹ jnoh¹ bíh¹
láí³ la³jmí¹ lí³ mí²ñí¹ ziún² hi³ jein³²
jáun² Cristo ñí¹con² Dió³² jí³ hi³
tsá²nió³ siáh³ ja¹ tsá² ca³tin¹ hi³
liáun³, jí³ ja¹ tsá² tsa³hín³ ní² siáh³.
¹⁶ Tí³la³ ñí¹con² tsá² tsa³hín³ hi³
má¹ná¹, láí³ jnoh¹ la³jmí¹ lí³ cáun²
hi³ ja³² má²hlah³ bíh¹, hi³ jmu²
lín¹ hi³ má²ná¹jún¹ bíh¹ tsú²; tí³la³
ca³tin¹ tsá² liáun³ né³, láí³ jnoh¹
la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ má²ró³² hi³
jmu² lín¹ hi³ zian² bíh¹ tsú². Tí³la³
çhin² dá² tsánh² tú¹ tsin¹³ hi³ lí¹³
lín³ la³ ní²? ¹⁷ Juóun³² tsáu² cáun²
lí¹ tsá²qui² tsá²hnaí³ jái¹³ quioh²¹
Dió³², [hi³ sa³jun³ re² tí³ siáh³].
Tí³la³ Dió³² cuá¹ñí³² hi³ tjá² la³ ní²
jmu³² yáh³ jnoh¹; qui¹ tí³la³ jnoh¹
hléh¹ cú²tso² bíh¹ jái¹³ quioh²¹ tsú²
ñí¹con² tsáu², la³ cun³ qui³ jmu² tsá²
zén¹ Dió³², tsá² lín³ quian²¹ Cristo.

3

Jú¹ chú³² ca³ti²¹ nió³² hmai²¹

¹ ÇHí¹ lín²³ hnoh² hi³ má²ná¹hléh¹
jnoh¹ siáh³ re² hi³ ca³ta¹ hmóu³²
ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³juáh¹³ jnoh¹ la³
ní²? ÇHí¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹
la³ cun³ qui³ jmu² ma³ jan² tsáu²
hi³ hie¹³ jnoh¹ hnoh² cáun² sí² hi³
jmu² lín¹ hi³ hin² tsánh² jnoh¹, ho³

hi³ mí¹³ jnoh¹ sí² la³ jáun² ñí¹con²
hnoh²? 2 ;Tiá² jáun² yáh³! Qui¹
hmóu³² bíh¹ hnoh² má²ná¹lín³ náh²
la³jmí¹ lí³ sí² hi³ jmu² lin¹ hi³ hin²
tsánh² jnoh¹, cáun² sí² hi³ hu²¹ la³
tí³ hñu³ tsí³ jnoh¹, cáun² sí² hi³
lí¹³ lí³ cuoh² la³jin³² tsáu² hi³ lí¹³
hí³² tsú². 3 Qui¹ hnoh² bíh¹ lín³
cáun² sí² hi³ ca³jmú³ hnga² Cristo
héih³² hi³ jmú¹³ jnoh¹. Jun³juáh¹³
cun³quionh³ jñí³ yáh³ ca³lí³ sí²
hi³ ná¹lín³ náh², qui¹ cun³quionh³
Jmí²chí³ joh¹ Dió³² Tsá² liéih³² bíh¹.
Sí² jáun² má¹ná¹, ha³ tiá² rá¹lí³ yáh³
ñí¹ quioh²¹ cáun² jo²¹ hmá² hi³ lí³
quín¹, qui¹ sí² jáun² dá² rá¹lí³ hñu³
hoh² hnoh² bíh¹.

4 Cáun² tán¹ bíh¹ má²nio² tsí³
jnoh¹ ñí¹con² Dió³² ca³ti²¹ hi³
ní² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo.
5 Qui¹ lí³ua³ cáun² hi³ jmú¹³ jnoh¹,
jun³juáh¹³ hi³hliá² jlánh¹ re² tái²
jnoh¹ hmóu³² yáh³; tí³la³ lí³ua³ cáun²
hi³ tái² jnoh¹, ñí¹con² Dió³² bíh¹
ja³² pí³. 6 Hnga² bíh¹ tsú² má²hau³
hi³ láí³ jnoh¹ tsá² quian²¹ ngai³²
jë¹ tsú² ca³ti²¹ nió³² hmai²¹. Tí³la³
nió³² hmai²¹ jáun² tiá² rá¹lí³ yáh³
cáun² héih³² hi³ cáun² tí³ hmiáuh³²
ma³ti³² tsú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹
hnga², qui¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ lí¹³ ma³ti³² tsú².
Qui¹ héih³² jmí¹ rá¹lí³ jáun² jmí¹tin²
cáun² jmu² hi³ jún²³ bíh¹ tsú², tí³la³
Jmí²chí³ Chun¹ má¹na²¹, jmu² hi³
lí¹³ zian² bíh¹ tsú².

7 Nió³² hi³ ca³tanh² jáun² Dió³²
quionh³ hla¹ Moisés ca³lí³ ñí¹
quioh²¹ cáun² jo²¹ hmá² hi³ lí³ quín¹
bíh¹. Jmí¹jáun² ca³jnia³ pí³ quioh²¹
Dió³² jí³ ñí¹ hla¹ Moisés ní² siáh³
lí³ zín³ lín³² hi³ hí¹ ca³la³ tí³ tiú²uú²
jmí¹ lí¹²³ yáh³ hi³ jie³ tsá² *Israel ñí¹
tsú²; tí³la³ joh¹ jáun² má¹ná¹, jmí¹
hí¹méih²³ bíh¹. Hi³ jáun² ní¹juáh³
jáí¹³ ca³ti²¹ héih³² hi³ jmu² hi³
jún³ tsú² ca³lí³ cun³quionh³ lí²¹ hi³

lin¹ hi³ quien² tá¹³ tsá² ca³hléh³
hí³, 8 ;tiá¹³ bíh¹ tiá³ tá¹³ jnoh¹ tsá²
hléh¹ jnoh¹ jáí¹³ hi³ ca³tin¹ Jmí²chí³
Chun¹ tiá² lí³ lin¹ hi³ quien² lín³²!
9 La³ cun³ lí¹³ juáh¹³, ní¹juáh³ tá¹³
tsá² ca³cué³ héih³² hi³ jmu² hi³ jún³
tsú² la³ ca³lí³ lin¹ hi³ quien², hi³
jáun² ;tiá¹³ bíh¹ tiá³ tá¹³ jnoh¹ tsá²
hléh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² tiá²
la³ lí³ lin¹ hi³ quien², jáí¹³ hi³ juáh³
jáun² hi³ má²láí³ dí² la³juah²¹ dúh¹
jan² tsá² chun¹ cu³tí³! 10 Hi³ jáun²
uá¹jin¹ jmí¹ quien² lín³² tá¹³ tsá²
ca³cué³ hi³ héih³² jáun² jmí¹tin²,
tí³la³ ta³né³² né³, tiú²uú² lin¹ ñí¹
quien² yáh³, qui¹ ta³né³² má²zia³²
cáun² ta²¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien².
11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ jlánh¹ la³
ca³lí³ lin¹ hi³ quien² cáun² ta²¹
hi³ ca³ma³hié² jáun² cu³tiá³, tiá¹³
bíh¹ tiá³ cáun² ta²¹ hi³ jlánh¹ bíh¹
má²hié² tiá² la³ lí³ lin¹ hi³ quien².

12 Cun³ñí¹ hi³ hu²¹ la³ ní² bíh¹
tsí³ jnoh¹, hi³ jáun² bíh¹ tiá³ lín³²
nio² tsí³ jnoh¹ hi³ hléh¹. 13 Tiá²
jmu³² yáh³ jnoh¹ la³jmí¹ ca³jmú³
jáun² hla¹ Moisés, hi³ ca³háí³² tsú²
jáun² cáun² hmih³² ñí¹ hó²¹ñí¹, hi³
jáun² tiá² lí¹³ jie³ tsá² Israel tá¹la³
tsa³son² joh¹ hi³ jmí¹ tie³ jáun² ñí¹
tsú², qui¹ cáun² joh¹ tiá² la³ má²hié²
bíh¹ jaun³². 14 Tí³la³ tsá² Israel
má¹ná¹, jmí¹ huáh² bíh¹ chí¹; hi³ hí¹
ca³la³ tí³ ta³né³² bíh¹ lí³ la³jmí¹ lí³
hi³ ná¹jlí³² tsí³ tsú² quionh³ cáun²
hmih³² ní¹ má¹tí³ ñí¹ ca³hí³ tsú²
jáí¹³ hi³ ca³ti²¹ nió³² tseh¹ jáun², hi³
jáun² tiá² lí²³ yáh³ hi³ ngí¹³ tsú²,
tí³la³ hmih³² jáun² má²lí¹³ quín³
ní¹juáh³ má²tanh² tsú² ta²¹ Cristo
bíh¹. 15 Tí³la³ la³ tí³ ta³né³² bíh¹ lí³
la³jmí¹ lí³ hi³ hí¹jláí²³ hmih³² hñu³
jmí¹ hñu³ tsí³ tsú² ní¹ má¹tí³ ñí¹
ca³hí³ tsú² sí² quioh²¹ hla¹ Moisés,
hi³ jáun² tiá² ngí²³ yáh³ tsú². 16 Tí³la³
ní¹juáh³ ní¹ má¹ca²jéinh³² jmí¹ tsí³

tsú² ñí¹con² Juo¹³ dí² né³, má¹jaún²
 bíh¹ quin²³ tí³ có³² hmih³² jáun².
 17 Quí¹ Juo¹³ dí² hí³ lín³ Jmí²chí³
 Chun¹ bíh¹, hí³ jáun² lí³ua³ cáun²
 ñí¹ cuá³ Jmí²chí³ hí³ joh¹ Juo¹³
 dí² né³, má²na²¹ bíh¹ jui³² quioh²¹
 tsú² tí³ ñí¹con² Dió³². 18 Hí³ jáun²
 né³, jnoh¹, tsá² tiú²uú² hmih³²
 hí¹jná²³ ñí¹ hó²¹ñí¹ dí², má²lá³
 dí² la³jmí¹ lí³ cáun² hu³² hí³ can²³
 joh¹ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí² Tsá²
 cuá¹quien²; hí³ jáun² cun³ñí¹ hí³
 jáun² bíh¹ má²chí¹zan² dí² cun³jmá²
 cun³ jnia³² hí³ lín¹³ dí² la³jmí¹ lín³
 Cristo. La³ ní² bíh¹ jmu² Juo¹³ dí²,
 Tsá² lín³ hí³ Jmí²chí³.

4

¹ Hí³ jáun² né³, cun³ñí¹ hí³ ca³ja³
 mií³ tsí³ Dió³² ñí¹con² jnoh¹, hí³
 ca³cué³ tsú² ta²¹ lá², hí³ jáun² bíh¹
 hí¹ cónh³ tiá² cha³² jnoh¹ tun³ tsí³.
² Hí³ jáun² má²ca³chá¹³ jnoh¹ tí³ có³²
 hí³ jmu² tsáú² ñí¹ ná¹conh¹, jí³ hí³
 hua³heih²¹ ní² siáh³, hí³ jmí¹ lí¹³ lí³
 jmú¹³ jnoh¹. Tiá² juáh³ yáh³ jnoh¹
 hí³ lá³ cáun² hí³ tiá² lá³, sa³jun³
 zá²³ yáh³ jnoh¹ já¹³ quioh²¹ Dió³².
 Quí¹ tí³la³ cun³quionh³ hí³ hléh¹
 jnoh¹ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ lí³tsin²
 tsáú² hí³ tson² bíh¹ cú²tso² lí³ tá¹³
 jnoh¹ ta³ ñí¹ Dió³². ³ Tí³la³ ní¹juáh³
 jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² hí³ hléh¹
 jnoh¹ lí³ jú¹ jni², la³ ní² lí³ ñí¹con²
 jmáh³la³ tsá² hí¹tsá²taunh¹ ñí¹ lí¹³
 tsa³hín³ bíh¹. ⁴ Quí¹ tsá² hláinh¹
 juo¹³ bíh¹ tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá²
 má²ca³hia³ ca³jlí³ jmí¹ tsí³ tsá² tiá²
 má²nio² cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³², hí³
 jáun² bíh¹ tiá² lí²³ jie³ tsú² joh¹ zín³
 lín³² hí³ quian³² jáun² jú¹ chú³² hí³
 ca³tin¹ Cristo, Tsá² quien², Tsá²
 cun³ hí³ ca³la³ hí³ dí¹tsáun² hí³
 cua³ma³jnia³² cha¹³ Dió³². ⁵ Hí³
 jáun² ní¹ má¹ca³hléh¹³ jnoh¹, tiá²
 hien²³ yáh³ jnoh¹ hmóu³², tí³la³
 jnoh¹ hien²³ Jesucristo, Tsá² lín³

Juo¹³ bíh¹ dí²; tí³la³ hí³ ca³ta¹
 jnoh¹ hmóu³² né³, juáh³ jnoh¹
 hí³ lá³ jnoh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹
 joh² hnoh² bíh¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹
 Jesús. ⁶ Quí¹ hnga² bíh¹ Dió³²,
 Tsá² ca³jmú³ hí³ héih³² hí³ tai²¹
 joh¹ ñí¹ jmí¹ lí³ jáun² já¹nié² liánh²
 má²ca³tié³ siáh³ joh¹ hñu³ tsí³
 jnoh¹; hí³ jáun² cun³quionh³ joh¹
 jáun² bíh¹ ma³jnia¹³ jnoh¹ hí³ Dió³²
 bíh¹ Tsá² quien², cun³quionh³ hí³
 ma³jnia¹³ jnoh¹ jáun² lánh³ rón³² he²
 ñí¹ Jesucristo.

*Lánh³ rón³² zian² tsá² nio² cáun²
 tsí³*

⁷ Tí³la³ joh¹ quien² hí³ quian³²
 jáun² jú¹ chú³² né³, nio² tí³ ñeh²
 quiú¹³ jnoh¹, tsá² lá³ jnoh¹ la³jmí¹
 lí³ cáun² hia³² cuáh¹; hí³ jáun²
 lí³ lín¹ hí³ pí³ jlánh¹ quien² ní²
 quiú¹³ jnoh¹ ja³ ñí¹con² Dió³² bíh¹,
 jun³juáh¹³ hí³ quiú¹³ jnoh¹ hmóu³²
 yáh³. ⁸ Hí³ jáun² uá¹jinh¹ tí³ hlá² tí³
 ní² zia³² uu³mí²tsí³² quiú¹³ jnoh¹,
 tí³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí²³ chí¹jni³²
 juí³² ñí¹ lí³ hue¹³ jnoh¹; uá¹jinh¹
 zia³² hí³ hí³² tsí³ jnoh¹, tí³la³ hí¹
 cónh³ yáh³ tiá² lí²³ hí³ tiú²uú² né¹
 jnoh¹ he³ jmú¹³. ⁹ Uá¹jinh¹ zian²
 tsá² hí¹ tsa¹ jnoh¹, tí³la³ cun³ jáun²
 zian² bíh¹ tsá² taunh² jnoh¹ hó¹ñí¹,
 hí³ uá¹jinh¹ juóu³² tsú² jnoh¹ hue³²,
 tí³la³ cun³ tiá² ná¹hín²³ yáh³ jnoh¹.
¹⁰ Jmá¹ ca³la³ jí³² tiauh² jnoh¹ ñí¹
 hmú²¹ la³jmí¹ ca³ngí³ jáun² Jesús,
 hí³ jáun² la³ jáun² lí³ lín¹ hí³ ziaún²
 jnoh¹ cun³ñí¹ hí³hliá² zian² jáun²
 Jesús bíh¹. ¹¹ Jmá¹ ca³la³ jí³² tá¹la³
 ziaún² jnoh¹, tiauh² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹
 cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ Jesús, hí³ jáun²
 cun³quionh³ jñí² mu¹ jnoh¹ lí²lín¹
 hí³ zian² bíh¹ Jesús. ¹² La³ cun³
 niéh³ jái¹³ ní², hí³ hmú³² hnió³
 hí³ jún³ jnoh¹; tí³la³ ñí¹con² hnoh²
 má¹ná¹, jmu² ta²¹ pí³ hí³ jmu² hí³
 lí¹³ zian² bí¹ nán².

13 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: “Jná¹³ ca³chá³ cáun² tsin³², hi³ jáun² ca³hléh³ ná¹”; hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ jnoh¹ siáh³ uá²jai³² má²nio² cáun² tsí³, hi³ jáun² hléh¹ jnoh¹. 14 Qui¹ né¹ jnoh¹ hi³ Dió³² Tsá² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús Ti³² Juo¹³ dí² ja¹ hla¹, jmu³ siáh³ hi³ jenh¹³ jnoh¹ la³jmí¹ ca³jenh¹³ jáun² Jesús; hi³ jáu³² dí² tsú² siáh³ cu³lí²¹ tí³ ñí¹ cuá³. 15 La³ji³² hi³ quiunh³² jnoh¹ ní² lí²³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hnoh² bíh¹, hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lí³ juóun³² tsá² he³ mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³², ja³bí¹ má²juóun³² tsá² cuéh³² siáh³ tiá¹hma¹ Dió³², hi³ jáun² lí³ lin¹ hi³ quien² tsú².

16 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hí¹ cónh³ tiá² lí¹ niau³² hlah³ tsí³ jnoh¹ hi³ ca³ti²¹ ta²¹ lá². Hi³ uá¹jinh¹ pí³ quioh²¹ jñí² mu¹ jnoh¹ má²tsá²méih²³, tí³la³ jmí²chí³ quiú¹³ jnoh¹ má¹na²¹, tí³lí³mí¹ tsá²í³hmaí²¹ bíh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³². 17 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²tso¹ dí² jáun² tsí³ tá¹la³ ziaún² dí², tiá² lin¹ huáh² yáh³ tsí³, qui¹ tia³juí³² bíh¹ ngá¹³; qui¹ ní¹ má¹lí³² jáun² jmu³ hi³ lí³ zia³² ñí¹con² jnoh¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² tí³ ca³nga², cáun² hi³ ma³hie² la³ cun³ jmí¹hi³nio². 18 Qui¹ tiá² néh³² yáh³ jnoh¹ chí¹tiá³ ñí¹ la³ cun³ hi³ qui³ jniá³, tí³la³ jnoh¹ dá² néh³² chí¹tiá³ ñí¹ cáun² hi³ tiá² jniá³ bíh¹; qui¹ la³ji³² hi³ jniá³ tiá² lin¹ má²hie² yáh³, tí³la³ hi³ tiá² jniá³ má¹ná¹, ma³hie² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹.

5

1 Jáun² né³, né¹ dí² hi³ ní¹juáh³ ca³ja³hín³ ngú³ quiú¹³ dí², hi³ lí³ jáun² la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ hi³ tiá² má²hie², tí³la³ Dió³² má²ca³jmú³ hua³jan²¹ tí³ hñú³mi³cuú² cáun² ñí¹ lí¹³ tauh¹³ dí² hi³ ma³hie² cun³ jmí¹hi³nio²; jun³juáh¹³ cáun² hi³

ca³jmú³ tsá²mi³cuóun² yáh³ hi³ jáun² má¹ná¹. 2 Qui¹ tson² bíh¹ tá¹la³ ziaún² dí² hñú³ ngú³ lá² quiú¹³, cáun² ná¹qui² ná¹jngih³² tsí³ bíh¹ dí², cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hen² tsí³ dí² hi³ tsá¹tau² hñú³ hi³ zia³² jáun² hñú³mi³cuú², 3 hi³ tsá¹tau² dí² ñéih³ jáun² la³ jan² tsá² quih³² cáun² ha¹, hi³ jáun² tiá² ná¹láun³ dí² lí¹³. 4 Hi³ jáun² tá¹la³ tiauh² dí² lá² hñú³ hi³ lí³ ngú³ lá² quiú¹³ dí², cáun² qui² jngih³² tsí³ bíh¹ dí², jí³ hi³ ja³²lí³ hlah³ nio² tsí³ dí² ní² siáh³. Jun³juáh¹³ hi³ hnáu² jnoh¹ hi³ cáun² lí¹ quin¹³ tí³ có³² ngú³ lá² quiú¹³ yáh³ má¹ná¹, tí³la³ la³ cun³ hi³ hnáu² dí² hi³ qui¹³ dí² cónh³í¹ cáun² ngú³ hmai²¹ bíh¹, hi³ jáun² tiú²uú² zia³² yáh³ cáun² hi³ tiá² má²hie² ñí¹con² jnoh¹ ní¹ má¹ti³ ñí¹ má²ziaún² dí² cáun² hi³ hmai²¹. 5 Hi³ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³chau³ dí² hua³jan²¹ ca³ti²¹ hi³ ní² tí³tsóh³, hi³ ca³jmú³ tsú² lin¹ hi³ cu³tí³ hiáu¹³ dí² hi³ ní² cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² Jmí²chí³ Chun¹.

6 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ jáun², cun³ má²nio² jáun² bíh¹ tiá³ tsí³ jnoh¹. Né¹ dí² hi³ tá¹la³ ziaún² dí² quionh³ ngú³ lá² quiú¹³, ziaún³² bíh¹ dí² tñ² juú²co¹ dí² ñí¹ cuá³ Ti³² Juo¹³ dí²; 7 qui¹ cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun² tsí³ bíh¹ jnoh¹ ñí³ngí¹, jun³juáh¹³ hi³ ñí³ngí¹ jnoh¹ cun³quionh³ hi³ néh³² yáh³. 8 Hi³ jáun² tiá³ bíh¹ nio² tsí³ jnoh¹, hi³ hen² tsí³ jnoh¹ hi³ chá¹³ tí³ có³² ngú³ lá² quiú¹³, hi³ jáun² lí¹³ tsá¹ma³ziaún¹³ jnoh¹ quiúnh¹ Ti³² Juo¹³ dí². 9 Hi³ jáun² ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ jnoh¹ jmu³² pí³ hi³ má¹hiún¹³ jnoh¹ tsí³ Ti³² Juo¹³ dí², uá¹ hi³ ziaún³², ho³ uá¹ hi³ tiauh² jnoh¹ quiúnh¹ tsú². 10 Qui¹ la³jái³² bíh¹ dí² ca³ta¹ hi³ tsá¹ma³jnia¹³ ta³ ñí¹ Cristo, hi³ jáun² ñí¹ jáun²

chu³ jñéih³ tsáu¹³ dí², hi³ jáun²
ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² hiáuh³
hmah²¹ quioh²¹ la³ cun³ lí³ ta²¹ hi³
lí² jmú³ tsú² tá¹ la³ zian² ñí¹ hué²¹ lá²,
uá¹ hi³ chu²¹ uá¹ hi³ hlah³.

Jú¹ chú³² ca³ti²¹ hi³ niau²¹ tie³ tsí³
tsú²

11 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³
juéh² jnoh¹ he³ lí¹³ ñí¹ con² tsáu²
hi³ jmu³ Tí³² Juo¹³ dí², jáun² bíh¹
jmu³² jnoh¹ tion³ hi³ tí³ jéinh³²
tsáu² jmí¹ tsí³. Má²ñí³² bíh¹ Dió³²
he³ lánh³ láí³ jnoh¹, hi³ hu²¹ tsin³²
jna¹³ hi³ má²ca³lí³ lieih²¹ siáh³ jmí¹
hoh² hnoh². 12 Jun³juáh¹³ hi³
má²ná¹hléh¹ jnoh¹ siáh³ re² hi³
ca³ta¹ hmóu³² yáh³, tí³la³ jnoh¹ dá²
cáun² cue³² jú¹ tson² hi³ jáun² lí¹³ lí³
tsinh¹ náh² hi³ ca³ta¹ jnoh¹ bíh¹, hi³
jáun² zia³² ha³ lánh³ rón³² ngáih¹
hnoh² ñí¹ con² tsá² jlánh¹ jmu²
quien² lánh³ jniá³ tsáu², cha³ jmí¹
jmu³ tsú² quien² lánh³ lí³ tsí³ tsú².
13 Jáun² né³, ní¹juáh³ la³ ná¹ngau²¹
jnoh¹, ca³tin¹ Dió³² bíh¹ jaun³²,
tí³la³ ní¹juáh³ jun³juáh¹³ ná¹ngau²¹
yáh³ jnoh¹ né³, cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
hnoh² bíh¹ jaun³². 14 Hi³ jáun² mií³
hi³ ja³² tsí³ Cristo bíh¹ jmu² héih³²
hñu³ tsí³ jnoh¹; qui¹ má²né¹ jnoh¹
hi³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ ca³jun³ cha¹³
ca³la³ jín³², hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³
jáun² bíh¹ má²lin¹ hi³ má²ná¹jún¹
bíh¹ uá²jai³² la³jín³² tsáu². 15 Hí³
bíh¹ ca³jun³ cha¹³ ca³la³ jín³² tsáu²,
hi³ jáun² tsá² má²zian² ñí¹ con² hí³
tiú²uú² ca³tin¹ yáh³ má²zian² la³
cun³ tin² tsí³ hmóu³², tí³la³ hniáuh³²
ma³zian² tsú² hi³ ca³tin¹ hnga²
Cristo bíh¹, Tsá² ca³jun³ hi³ cha¹³
tsú², hi³ jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³,
ca³jenh¹³. 16 Cun³ñí¹ hi³ má²ziáun²
dí² la³ jáun² né³, jáun² tiú²uú² chú¹
ñih²¹ yáh³ dí² tsáu² la³ cun³ qui³
jmu² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². Qui¹
hí¹ la³ tí³ ñí¹ con² Cristo yáh³ tí²

jmu³² dí² la³ jáun², la³ cun³ qui³
jmu² tsá²mi³cuóun²; tí³la³ ta³né³²
má¹ná¹, tiú²uú² jmu³² yáh³ dí² la³
jáun². 17 Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³ jan²
tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Cristo,
tsá² hmai²¹ bíh¹ má²lín³ tsú²; qui¹
la³;jí³² bíh¹ hi³ yeh³ má²;já²hín³, hi³
jí³lí³² bíh¹ má²lai³² hmai²¹.

18 Dió³² bíh¹ Tsá² jmu² jí³lí³² hi³
ní², Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ niau²¹ tie³
ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ cun³quionh³
hi³ ca³jmú³ jáun² Cristo. Jmí¹
lí²¹ jáun² ca³hiáu³² tsú² jnoh¹ hi³
hléh¹³ jú¹ chú³² ca³ti²¹ lánh³ rón³²
lí¹³ niau²¹ tie³ ja¹ quioh²¹ tsáu²
quionh³ Dió³². 19 Qui¹ cun³quionh³
Cristo bíh¹ jmu² Dió³² hi³ lí¹³ niau²¹
tie³ ja¹ quioh²¹ quionh³ tsá² zian²
hngá¹máh³ lá², hi³ jáun² tiú²uú²
hu²¹ yáh³ tsí³ tsú² tso³ hi³ jmí¹
ren² tsáu²; hi³ jáun² jnoh¹ siáh³
má²ca³hiáu³² tsú² hi³ hléh¹³ jú¹
chú³² ca³ti²¹ lánh³ rón³² lí¹³ niau²¹
tie³ ja¹ quioh²¹ tsáu² quionh³ Dió³².
20 Hí³ jáun² jnoh¹ tsa³ngái¹ jú¹ chú³²
cha¹³ Cristo, hi³ hlí¹ lienh¹ jnoh¹
tsáu² la³jmí¹ lí³ hi³ hnga² bíh¹ Dió³²
hlí² liéinh³² tsú² cun³quionh³ ho³
jnoh¹. Hí³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
Cristo bíh¹ hiú² mi³² jnoh¹ ñí¹ con²
tsáu² hi³ juáh³ jnoh¹: Chá¹ náh² tie³
ja¹ quián¹³ quiúnh¹ Dió³², 21 qui¹
Cristo jan² Tsá² hí¹ cáun² tso³ tiá²
ca³lí³ ren², tí³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³ta¹
jnoh¹ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² hi³ ca³lín³
Cristo jan² tsá² ren² tso³, hi³ jáun²
lí¹³ láí³ jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹ cu³ti¹³ la³ cun³ lín³ hnga²
Dió³², ní¹juáh³ tsá² má²cá²cunh³
quionh³ Cristo.

6

1 Hi³ jáun² bíh¹ hiú² mi³² jnoh¹
ñí¹ con² hnoh², tsá² jmu³² jnoh¹ ta²¹
cu³lí²¹ quiúnh¹ Dió³², hi³ tiá² lí¹
hín¹³ náh² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³² hi³

má²hian² náh² jáun². ² Qui¹ Dió³²
má²ca³juáh³ la³ lá²:

La³ cun³ jmái¹ hi³ ca³ti²¹, ne² bíh¹
jná¹³ jeh² hnú²,

hi³ jmái¹ hi³ lí³ hniáuh³² liáun³ hnú²
né³, ma³ hau¹ bíh¹ jná¹³ hnú².

Jáun² né³, sá¹ ní² jie³, né³² bíh¹
hú¹ tá¹ jmái¹ hi³ ca³ti²¹, hi³ né³² bíh¹
cu³ti³ lí³ jmái¹ hi³ lí¹³ liáun³ hnoh²
ñí¹ con² tso³.

³ Hi³ jáun² né³, tiá² lá³ yáh³
jnoh¹ tsá² qui² hliah³² juí²¹ tsáu²,
qui¹ ní² lí¹ ca³lí³ zia³² he³ lánh³
rón³² lí¹³ hléh³² tsáu² hlah³ ca³ti²¹
ta²¹ hi³ jmu³² jnoh¹. ⁴ Tí³ la³

jnoh¹ ma³ jnia¹³ hi³ ná¹ lá³ quian²¹
Dió³² cun³ quionh³ la³ jí³² hi³ jmu³²,
cun³ quionh³ hi³ juenh² tsí³ jnoh¹
ca³ti²¹ la³ jí³² hi³ ma³ tso¹ jnoh¹
tsí³, jí³ jmí¹ zia³² hi³ lí³ hniauh²³
ñí¹ con² jnoh¹, jí³ tá¹ la³ há² nga²

jnoh¹ uu³ mí² tsí³² ní² siáh³. ⁵ Qui¹
má² ca³ pí³ ca³ juóu³² jnoh¹ tsáu²,
jí³ hi³ má² ca³ táuh³² tsú² jnoh¹
hñu³ mí¹ ní², hi³ má² ca³ má¹ tso¹
jnoh¹ tsí³ jmái¹ hi³ taunh³² tsáu²
tiá³ siaun³². Ja³ bí¹ má² ca³ jmú¹³

jnoh¹ siáh³ ta²¹ tí³ chí¹ nga², hí¹
la³ tí³ zia³² siáh³ ma³ cáun² jmái¹
hi³ tiá² ca³ cuóu¹³ jnoh¹, jí³ hi³
má² ca³ tauh¹³ jnoh¹ siáh³ ñí¹ cuon¹³.

⁶ Ja³ bí¹ ma³ jnia¹³ jnoh¹ siáh³ hi³
ná¹ lá³ quian²¹ Dió³² cun³ quionh³
hi³ ziaun² jnoh¹ cáun² hi³ jí²,
cun³ quionh³ hi³ má² né¹ jnoh¹ jú¹
tson², cun³ quionh³ hi³ juenh² tsí³
jnoh¹ jí³ hi³ ja³² siáh³ mí³ tsí³
jnoh¹.

Qui¹ cun³ ñí¹ hi³ quiúnh¹
jnoh¹ Jmí² chí³ Chun¹ bíh¹, jáun²
má² lá³ jnoh¹ tsá² hú¹ tá¹ cu³ tí³
ná¹ hnáu³, ⁷ hi³ hléh¹ jnoh¹ siáh³
jú¹ tson², jí³ hi³ zia³² siáh³ pí³
quioh²¹ Dió³² ñí¹ con² jnoh¹. Jáun²
né³, cun³ quionh³ hi³ má² zian² jnoh¹
jáun² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³²
bíh¹ má² zia³² ñí¹ con² jnoh¹ he³
cun³ quionh³ jmú¹³ hnié², jí³ hi³

liaun¹ jnoh¹ ní² siáh³, ⁸ uá¹ hi³
má² quien² tsáu² jnoh¹, uá¹ hi³ hau²
tsú²; uá¹ hi³ hleh³² tsú² re² quiú¹³
jnoh¹ ho³ uá¹ hi³ hleh³² tsú² hlah³.
Ma³ cónh³ jmoh²³ jnoh¹ tsú² tsá²
tí¹ jáin², hi³ ma³ cónh³ né³ juáh³
tsú² hi³ jnoh¹ bíh¹ tsá² hléh¹ jú¹
tson². ⁹ Ma³ cónh³ jmu² tsú² la³ jmí¹
lí³ hi³ tiá² cuóu³² tsú² jnoh¹, hi³ ma³
cónh³ né³ jmu² tsú² la³ jmí¹ lí³ hi³
cuóu³² re² lín³². Ma³ cónh³ pih²¹
tiá² jún²³ jnoh¹, tí³ la³ la³ má² ziaun²
jáun² bíh¹ jnoh¹; hi³ uá¹ jinh¹ jmu²
tsáu² hi³ ma³ tso¹ jnoh¹ tsí³, tí³ la³ tiá²
jún²³ yáh³ jnoh¹. ¹⁰ Uá¹ jinh¹ hlah³
nio² tsí³ jnoh¹, tí³ la³ cun³ jáun²
bíh¹ lí² hiún² tsí³ jnoh¹ jmái¹ ca³ la³
jí³², hi³ uá¹ cun³ tia³ mií² jnoh¹,
cun³ jáun² ná¹ jmu³² bíh¹ jnoh¹ hi³
lí³ hánh³ juóun³² lín³² tsáu²; hi³
uá¹ jinh¹ tiauh² jnoh¹ hi³ hí¹ cáun²
tiá² hi³ zia³² quiú¹³, cun³ jáun² zia³²
bíh¹ quiú¹³ jnoh¹ ca³ la³ jí³ hí³².

¹¹ Hnoh² reh², tsá² juú² Corinto,
hí¹ cáun² yáh³ já¹³ tiá² má² ca³ hmá¹³
jnoh¹ ñí¹ con² hnoh², má² ca³ jmú¹³
bíh¹ jnoh¹ juenh² tsí³ hi³ jmu³²
jnoh¹ na²¹ la³ jí³² já¹³ hi³ hléh¹
jnoh¹. ¹² Ní¹ juáh³ tiú² uú² re² la³
juóh³² dí², jun³ juáh¹³ hi³ lí³ la³
jáun² cun³ ñí¹ hi³ tiá² hnau³ jnoh¹
hnoh² yáh³, tí³ la³ cun³ ñí¹ hi³ ca³ lín³
hmóu³² bíh¹ hnoh². ¹³ Hlí¹ lieh¹
jná¹³ hnoh² la³ jmí¹ hlí² liéinh³² tsú²
jan² tsá¹ míh¹ jon², hi³ jéinh¹ náh²
hoh² ñí¹ con² jnoh¹.

*Lái³ dí² cuáh³² quioh²¹ Dió³² Tsá²
liéih³²*

¹⁴ Ha³ lí² tianh³ náh² cá² honh¹
quiúnh¹ tsá² tiá² ta²¹ haih²¹, qui¹
cun³ tiá² re² lí¹³ bíh¹; qui¹ zhe³ dá²
ca³ tin¹ hi³ chu²¹ quionh³ hi³ hlah³,
hi³ he³ dá² lánh³ rón³² lí¹³ cunh³
joh¹ quionh³ já¹ nié²? ¹⁵ Qui¹ zhe³
ya³ lánh³ rón³² lí¹³ tiáunh¹ Cristo
cá² hon³ quionh³ *Satanás, hi³ he³

yáh³ ca³tin¹ jan² tsá² tanh² ta²¹
 Dió³² quionh³ jan² tsá² tiá² ta²¹
 haih^{21?} 16 ¿Hí¹ lí¹³ jmu³ tsá² lín³
 hñú³ híen¹ quioh²¹ Dió³² cá²hon³
 quionh³ dió³² tsá² lán^{1?} Qui¹
 tí³la³ hñú³ híen¹ quioh²¹ Dió³²
 Tsá² liéih³² bíh¹ má²láí³ dí², la³jmi¹
 ca³juáh³ jáun² hnga² Dió³² jmi¹
 ca³juáh³ jáun² la³lá².

Má²zián¹³ jná¹³ hñú³ tsí³ tsáu², hí³
 ngí¹³ jná¹³ siáh³ ja¹ quioh²¹
 tsú²;

jnë¹³ lín¹³ Dió³² Juo¹³ tsú²,
 hí³ tsá² hí³ né³ lín¹³ tsá² tionh²
 jo³uón³² jná¹³.

17 Cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³juáh³
 siáh³ Juo¹³ dí² la³lá².

Huen³ náh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hí³,
 tí³ có³² tianh³ náh²,

ha³ lí²uú² lí¹ tí³ náh² cuonh² hí³ tiá²
 jí².

Hí³ jáun² bíh¹ lí¹³ he¹ jná¹³ hnoh²,

18 hí³ lín¹³ jná¹³ Ñeh² náh²,

hí³ jáun² hnoh² né³ lín¹³ náh² jón³²
 jná¹³ tsá²mi³ tsá²ñuh², juáh³
 Juo¹³ dí² Tsá² cú² juenh².

7

1 Jáun² né³ reh², hnoh² tsá² jlánh¹
 hnau³ jná¹³, hí³ ní² bíh¹ jái¹³ hí³
 ca³jmú³ tsú² ñí¹con² dí². Cun³ñí¹
 hí³ jáun² né³ cuí¹ má²jín¹³ dí² ca³tí²¹
 la³jí³² hí³ lí¹³ lí³ hliáuh¹³ dí², uá¹ hí³
 ngú³ uá¹ hí³ jmí²chí³, hí³ cuí¹ tauh¹³
 dí² ná¹chan¹ cu³tí³ ñí¹con² tsú² qui¹
 cun³ñí¹ hí³ juénh² dí² tsú².

Tsá²juú² Corinto zai³² jmí¹ tsí³

2 Hí³ jáun² né³, jéinh¹ tiá³ náh²
 honh² ñí¹con² jnoh¹; qui¹ tiá²
 má²ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ hlah³
 ñí¹con² hí¹ jan² tsáu², sa³jun³
 má²ca³hliah²¹ jnoh¹ tsí³ tsáu²,
 sa³jun³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
 má²ca³má¹can¹³ jnoh¹. 3 Jun³juáh¹³
 hí³hliá² cué²³ jná¹³ tso³ yáh³ hí³
 juanh³² jná¹³ jái¹³ ní², qui¹ la³

cun³ hí³ má²cá²juánh³² jná¹³ jáun²
 jmí¹tin² hí³ uá¹ hí³ ziaún² dí² cu³lí²¹,
 uá¹ hí³ jún³ dí² cu³lí²¹, cun³ má²hu²¹
 jáun² bíh¹ tsín³² jná¹³ quián¹³
 hnoh². 4 Cáun² tán¹ bíh¹ nio² tsín³²
 jná¹³ hí³ ca³tin¹ hnoh², jí³ hí³ jlánh¹
 tsah¹ jná¹³ siáh³.

Hí³ jáun² né³, ja¹ ca³la³ jí³² la³
 cun³ hí³ ma³tso¹ jnoh¹ tsí³, tí³ lí³mi¹
 tiá³ niau³² bíh¹ tsín³² jná¹³, jí³
 hí³ má²canh² lín³² hí³ hiún² tsín³²
 jná¹³; 5 qui¹ tson² bíh¹ la³ cun³
 jmí¹ cu¹ jnoh¹ hué³² Macedonia
 lá², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³cué³
 jmá¹ hí³ tauh¹³ jnoh¹ tie³, tí³la³
 tí³ hlá² tí³ ní² bíh¹ ca³lí³ zia³²
 uu³mi²tsí³² hnié² bíh¹ ca³lí³ zia³²
 la³ cu³ la³ jéin³ quiú¹³ jnoh¹, jí³
 hí³ lí¹ hú¹ cóh²¹ siáh³ tsí³ jnoh¹
 lí³. 6 Tí³la³ Dió³² má²ná¹, Tsá²
 cue³² pí³ hñú³ tsí³ tsá² tiú²uú² tiá³
 nio² tsí³, ca³chá³ tsú² re² tsí³ jnoh¹
 cun³quionh³ hí³hliá² cuanh³ jáun²
 Tito ñí¹ lá². 7 Tí³la³ jun³juáh¹³
 cun³ jmáh³ hí³hliá² cuanh³ jáun²
 yáh³ tsú², qui¹ jí³ hí³hliá² jlánh¹ re²
 má²nio² tsí³ tsú² hnga² jmí¹ cuanh²¹
 bíh¹ hí³ ca³jmuh³ hnoh². Ca³chá³
 tsú² ñí¹con² jnoh¹ hí³ hnoh² jlánh¹
 hen² honh² hí³ jie¹ náh² siáh³ jnoh¹,
 hí³ ca³chá³ tsú² siáh³ hí³ hnoh²
 ca³ta³no¹ hlah³ honh² ca³tí²¹ hí³
 jmí¹ lí³ jáun², jí³ hí³ hain²¹ náh² siáh³
 re² tí³ con² jná¹³. Jmí¹ ca³chá³ tsú²
 jáun² jái¹³ ní² né³, tí³ lí³mi¹ ca³lí³
 hiún² bíh¹ tsín³² jná¹³.

8 Jáun² uá¹jinh¹ hlah³ ca³ta³no¹
 honh² hnoh² cun³quionh³ sí²
 hí³ ca³zéin³² jná¹³ jáun² jmí¹tin²,
 tiú²uú² hlaih³ jéin³² yáh³ jná¹³
 ta³né³². Qui¹ uá¹jinh¹ jmí¹ jéin³²
 jná¹³ ca³lá² hlah³ jmí¹tin² cun³ñí¹
 hí³ ca³ta³no¹ cu³tí³ hlah³ honh²
 hnoh² cun³quionh³ sí² jáun², 9 tí³la³
 ta³né³² má²ná¹, má²hiún² bíh¹ tsín³²
 jná¹³ qui¹ cun³ñí¹ hí³ ca³zah¹ hnoh²
 jmí¹ honh² jmí¹ ca³ta³no¹ jáun²
 hlah³ honh² náh²; qui¹ jun³juáh¹³

hi³ ca³li³ hiún² tsin³² jná¹³ yáh³
 hi³ ca³ta³no¹ hlah³ honh² hnoh²,
 Qui¹ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² bíh¹
 ca³ta³no¹ hlah³ honh² hnoh², hi³
 jáun² hí¹ cáun² hi³ hlah³ tiá² la³
 ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh²
 cun³quionh³ sí² jáun². 10 Qui¹
 ní¹juáh³ tá²no¹ hlah³ tsí³ tsú² la³
 cun³ hi³ hnió³ Dió³², jáun² za² bíh¹
 jmí¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² cun³quionh³
 la³ jáun² bíh¹ liáun²³ tsú², hi³ jáun²
 tiá² lin¹ hniáuh³² yáh³ hi³ jeinh²¹
 tsú² hlah³; ti³la³ tsá² cáun² lí¹ nio²
 hlah³ tsí³ la³ cun³ qui³ lí²³ quioh²¹
 jan² tsá²mi³cuóun² má¹ná¹, tsá² la³
 hí³ dá² jún³ bíh¹. 11 Jmí¹ ca³ta³no¹
 jáun² hlah³ honh² hnoh² la³ cun³
 hi³ ti³² tsí³ Dió³², jsá¹ní² jie³ né³
 he³ ca³lín¹³ náh²! Cun³ñí¹ hi³ jáun²
 bíh¹ ca³ma³quien¹³ hnoh² jái¹³ jáun²
 ji³ hi³ ca³cuéh¹ náh² jú¹ tson² la³
 cun³ hi³ jmí¹ má²ca³jmuh³ náh²; hi³
 ca³míh³ siáh³ honh² hnoh² ji³ hi³
 ca³ta³hú¹ cóh²¹ honh² hnoh². Já³bí¹
 ca³héih³ náh² honh² ñí¹con² jná¹³,
 hi³ ca³li³ hiún² siáh³ honh² náh²
 hi³ má¹tson¹³ náh² tsá² ca³jmú³ hi³
 hi³ hlah³. Cun³quionh³ la³ji³² hi³
 ní² má²ca³ma³jnia¹³ hnoh² hi³ tiá²
 tso³ la³ hauh³² yáh³ náh² ca³ti²¹
 hi³ jáun². 12 Hi³ jáun² né³, sí² hi³
 ca³zéin³² jná¹³ jáun² ñí¹con² hnoh²,
 jun³juáh¹³ ca³jmú³² jná¹³ hi³ ca³tin¹
 jmáh³la³ tsá² ca³jmú³ hi³ tso³ yáh³,
 sa³jun³ hi³ ca³tin¹ tsá² ca³jmú³
 tsú² hí³ hi³ hlah³ ñí¹con² siáh³,
 ti³la³ ca³zéin³² jná¹³ sí² jáun² hi³
 jáun² lí³tsin² hnoh² ta³ ñí¹ Dió³² hi³
 tson² bíh¹ cu³ti³ hnau³ náh² jnoh¹.
 13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ca³ta³no¹
 re² tsí³ jnoh¹.

Ti³la³ jun³juáh¹³ hi³ ti³ lí¹
 ca³ta³no¹ jáun² re² tsí³ yáh³ jnoh¹,
 qui¹ ja³bí¹ ca³li³ hiún² lín³² siáh³ tsí³
 jnoh¹ jmí¹ ca³neh²¹ jnoh¹ hi³ Tito
 má²hiún² lín³² tsí³, qui¹hliá² ca³la³
 jín³² bíh¹ hnoh² ca³jmuh³ hi³ niau²¹

re² tin² tsí³ tsú². 14 Tiá² ca³jmuh³
 yáh³ hnoh² hi³ tá¹zanh¹ jná¹³
 hua³heih²¹ ñí¹con² Tito qui¹hliá²
 ca³juo³ jná¹³ tsú² hi³ hnoh² tsá²
 jlánh¹ ti³² tsin³² jná¹³. Ti³la³
 la³jmí¹ má²ca³li³ tson² la³ji³² hi³
 má²ca³juáh¹³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh²,
 la³ jáun² bíh¹ má²ca³li³ tson² siáh³
 uá²jai³² la³ji³² jái¹³ hi³ ca³za¹³ jnoh¹
 jáun² Tito jmí¹ ca³ma³quien¹³ jnoh¹
 hnoh² ñí¹con² tsú². 15 Hi³ jáun² hi³
 né³, ti³ lí³mí¹ má²hniau³ lín³² bíh¹
 hnoh² ní¹ má¹tsau³² tsí³ hi³ jlánh¹
 re² ca³ma³tih²¹ hnoh² la³ji³² hi³
 ca³juáh³ tsú², ji³ hi³ ca³jmuh³ hnoh²
 siáh³ tsí¹juí³ náh² jmí¹ ca³hen³
 náh² tsú², hi³ ca³la³ hi³ juéh²
 náh². 16 Jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³
 qui¹hliá² lí²³ nio² cáun² tsin³² jná¹³
 hi³ ca³tin¹ hnoh² ca³ti²¹ lí³ua³ cáun²
 hi³ zia³².

8

*Tsá² cue³² ca³la³ hi³ hiún² lín³²
 tsí³*

1 Hi³ jáun² né³ reh², ta³né³²
 má²hnáu² jnoh¹ chá¹³ ñí¹con²
 hnoh² ha³lánh³ rón³² má²ca³ma³hau³
 Dió³² ñí¹con² tsá² zian² la³ji³²
 cuáh³² hue³² Macedonia lá². 2 Qui¹
 uá¹jinh¹ tsá² ní² ca³há² ca³nga²
 uu³mí²tsi³² huáh² tsí³, cun³ jáun²
 ná¹hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²; hi³
 uá¹jinh¹ tia³mii² lín³² tsú², cun³
 jáun² má²ca³cué³ bíh¹ tsú² hliáun³
 la³juah²¹ dúh¹ hi³ hánh³ lín³². 3 Jná¹³
 cué²³ jú¹ tson² hi³ tson² bíh¹ ca³cué³
 tsú² ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ la³
 cun³ ñí¹ tú² ñí¹ tsin²³, hí¹ la³ ti³ ti³
 chí¹nga² yáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ tú²
 tsin²³ tsú², 4 hi³ ca³la³ hi³ ca³hiu³
 ca³mí³ lín³² tsú² hi³ cué¹³ jnoh¹
 jái¹³ hi³ ma³hon³ tsú² tsá² joh¹ Dió³²
 [tsá² zian² ti³ hue¹³ Judea]; 5 hi³ ti³
 chí¹nga² bíh¹ ca³jmú³ tsú² la³ cónh³
 bíh¹ hi³ jmí¹ hen² tsí³ jnoh¹ jmu³
 tsú²; qui¹ la³ñí¹ tún² ca³chan³ tsú²

jo³cuo² Ti³² Juo¹³ dí², jmí¹ lí²¹ jáun²
né³ ca³chan³ tsú² siáh³ jo³cuo² jnoh¹
la³ cun³ hi³ qui³ hnió³ Dió³². 6 Hi³
jáun² bíh¹ má²ca³za¹³ jnoh¹ Tito,
tsá² ca³ma³liáu³² hi³ ta²¹ jáun² ja¹
quián¹³ hnoh², hi³ cuí¹ má¹hián²
tsú² ta²¹ jáun² la³ cun³ hi³ ja³² mií³
honh² hnoh². 7 La³ji³² hi³ jmuh³²
bíh¹ hnoh² jmuh³² náh² tí³ chí¹nga²,
uá¹la³ cun³ hi³ nio² cáun² honh²
náh², jái¹³ hi³ hléh¹ náh², la³ji³² hi³
ñíh¹ náh², la³ji³² hi³ hnáuh² náh²
jmúh¹³, ji³ hi³ hnau³ náh² jnoh¹ ní²
siáh³; ja³bí¹ la³ ní² uá²jaí³² hniáuh³²
já³² mií³ honh² náh² tí³ chí¹nga²
ca³tí²¹ ta²¹ chu²¹ jáun² siáh³.

8 Jun³juáh¹³ hi³ jmu² héih³² yáh³
jná¹³ hi³ juanh³² ná¹ la³ ní²; jí³²la³
tí³ hnó³² jná¹³ hi³ lí³ ñíh¹³ náh²
la³ cun³ hi³ ná¹hniá¹ tsá² siáh³
jmu³ bíh¹, hi³ jáun² lí³ lin¹ ní¹juáh³
hi³ hú¹tá¹ tson² hno³ hnoh² tsáú²
9 Qui¹ má²ca³lí³ ñíh¹ bíh¹ hnoh²
ha³ lánh³ lí³ mií³ hi³ ja³² tsí³ Jesu-
cristo Ti³² Juo¹³ dí². Hí³ bíh¹ jan²
Tsá² jmí¹ hánh³ lín³², tí³la³ ca³jmú³
tsú² hi³ tsí¹juí³ hnga² cun³ñí¹ hi³
hniáu³ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³
hi³ lí³ hánh³ hnoh² cun³quionh³ hi³
ca³jmú³ tsú² jáun² tsí¹juí³.

10 Hi³ chú³² quián¹³ hnoh² bíh¹
hi³ hie²³ jná¹³ jú¹ tson² ca³tí²¹ hi³
ní². Qui¹ la³ cun³ mií² cá²tsá³² máh³
ca³ma³liauh²¹ hnoh² hi³ cueh³²,
tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ tí³ lí¹ cueh³²
yáh³ náh², qui¹ ca³la³ hi³ hniá¹
bíh¹ náh² cueh³². 11 Ne³² né³,
chú³² ma³hián¹³ náh² la³ cun³ rón³²
hi³ ca³lí³ hniá¹ náh² jmúh¹³ jáun²
jmí¹tin², hi³ jáun² cue¹ náh² la³
cun³ rón³² hi³ zia³² quián¹³. 12 Qui¹
ní¹juáh³ jan² tsáú² hú¹tá¹ cu³tí³
hniá¹ hi³ cue³², jáun² lí² hiún² bíh¹
tsí³ Dió³² ca³tí²¹ hi³ cue³² tsú² jáun²
la³ cun³ hi³ zia³² quioh²¹, qui¹ tiá²
mi³² yáh³ Dió³² cáun² hi³ tiá² zia³²
quioh²¹ tsáú².

13 Qui¹ jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³²
lí³mií² yáh³ hnoh² cun³ñí¹ hi³
má¹hon¹ náh² tsáú², 14 qui¹ tí³la³ hi³
lí¹³ zian² cá²ren² bíh¹ náh² quiúnh¹
tsá² hi³. Ta³né³² zia³² quián¹³ hnoh²
hi³ lí¹³ má¹hon¹ náh² tsá² hi³ la³
cun³ hi³ lí³ hniáuh³² quioh²¹ tsú²;
quí¹ hu³ sa³ chau²¹ cáun² jmái¹
hi³ lí¹³ lí³ hniáuh³² ñí¹con² hnoh²,
hi³ jáun² tsá² hi³ má²zia³² quioh²¹
má¹jáun² hi³ ma³hau³ hnoh²; hi³
jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ zian² hnoh²
cá²ren². 15 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun²
ñí¹ Sí²: “Tsá² jmí¹ zia³² hliáu³
quioh²¹, tiá² hi³ ziau³ yáh³ quioh²¹
tsú²; hi³ tsá² jmí¹ zia³² cú¹píh²¹
quioh²¹ né³, tiá² hi³ ca³lí³ hniáuh³²
yáh³ ñí¹con² tsú²”.

Tito quionh³ tsá² quionh³

16 Tí³la³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³
ca³jmú³ tsí³ Tito hi³ hniá¹ ma³hau³
hnoh² la³jmí¹ hniá¹ jná¹³. 17 Qui¹
jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³hliá² lí²juo³
jná¹³ hi³ tsó³² yáh³ tsú² hi³ lí²héi³²
tsó³², qui¹ qui³ cónh³ jmí¹ la³
má²hu²¹ bíh¹ tsí³ tsú² hnga² hi³
tsó³², hi³ jáun² ta³né³² né³ má²tsó³²
tsú² hi³ tsa³jie³ hnoh² cun³ñí¹ hi³
hnió³ hnga².

18 Hi³ zen¹³ jnoh¹ siáh³ tsá² hi³
reh² dí², tsá² jlánh¹ re² hleh³² hi³
tsá² zian² la³ji³² cuáh³² quioh²¹,
cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ chu²¹ ta²¹ hi³
jmu² tsú² hi³ ngai³² tsú² jáun² jú¹
chú³². 19 Jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³
ní² yáh³, qui¹ hí¹ la³ tí³ hmóu³²
yáh³ tsá² cuáh³² ca³quianh³ tsú² hi³
ngí³² quiúnh¹ jnoh¹ hi³ ma³hau³
tsú² hná¹ ta²¹ hi³ jmu³² jnoh¹ hi³
ma³hon¹ jnoh¹ tsá² tia³mií². Ta²¹
jáun² jmu³² jnoh¹ hi³ jáun² lí³
quien²Ti³² Juo¹³ dí², jí³ hi³ má¹jnia¹³
jnoh¹ siáh³ hi³ jlánh¹ hniá¹ jnoh¹
jmú¹³ ta²¹. 20 Cun³quionh³ hi³ jmu³²
jnoh¹ la³ ní², hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³
tiá² hin² lí¹³ ziu³ hie³ jnoh¹ ca³tí²¹

quie³ hi³ má²nio² jáun² jo³cuo²
jnoh¹. ²¹ Qui¹ ná¹jmu³² jnoh¹ pi³
hi³ la³ji³² hi³ jmu³² jnoh¹ lí³ re²
tso², jun³juáh¹³ jmáh³la³ ta³ ñi¹ Ti³²
Juo¹³ yáh³ dí², qui¹ la³ ji³ ta³ ñi¹
tsá²mi³cuón² bíh¹ siáh³.

²² Jáun² cu³tsa³² quionh³ tsá² gon³
ní² tsú² zen¹³ jnoh¹ siáh³ cónh³i¹
jan² tsá² reh², tsá² má²ca³ma³jnia³²
hiú² cuóh³² ñi¹con² jnoh¹ hi³
dí¹quian¹ jmu³ lí³ua³ cáun² ta²¹;
hi³ ta³né³² né³, ti³ jlánh¹ bíh¹
má²dí¹quian¹ tsú² cun³ñi¹ hi³
má²cuóu³² tsú² hnoh². ²³ Ni¹juáh³
zian² tsá² nga² jái¹³ hi³ ca³tin¹
Tito, zéih³ tsú² hi³ tsá² jmu² ta²¹
cu³tsa³² quiúnh¹ jná¹³ bíh¹ ni³² hi³
má¹cau²¹ jnoh¹ hnoh². Hi³ ni¹juáh³
hi³ nga² tsú² siáh³ hi³ ca³tin¹ tsá²
reh² ñi¹ hná¹ ní² né³, zéih³ tsú² hi³
tsá² ní² ca³ze³ tsá² tiáunh¹ la³ji³²
cuáh³² bíh¹, ji³ hi³ lín³ tsú² siáh³
tsá² má²jnia³² hi³ quien² Cristo.
²⁴ Hi³ jáun² né³, chú³² ma³jnia¹³
náh² ñi¹con² tsá² zian² la³ji³² cuáh³²
ti³ lá² hi³ cu³ti³ hno³ hnoh² tsá² ní²,
hi³ má²jnia¹³ náh² siáh³ ñi¹ ta³ ñi¹
la³jin³² tsá² cuáh³² hi³ cu³ti³ zia³²
jái¹³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ tsah¹ ca³tin¹
hnoh².

9

*Quie³ hi³ cunh²³ tsú² ca³tin¹ tsá²
reh²*

¹ Hi³ jáun² né³, ca³ti²¹ quie³ hi³
cunh²¹ dí² jáun² hi³ ca³tin¹ tsá²
hi³ joh¹ Dió³², tiá² lin¹ nga³ jmí¹
hniáuh²¹ yáh³ hi³ jmu¹ jná¹³ sí²
lá² ñi¹con² hnoh², ² qui¹ má²ño¹
jná¹³ hi³ cu³ti³ hiú² lín³² bíh¹
hnoh² hnoh² hi³ má¹hoh³ náh².
Hi³ jáun² né³, má²cá²jmú³² jná¹³
tsah¹ hi³ ca³tin¹ hnoh² ñi¹con² tsá²
hue³² Macedonia lá², cun³ñi¹ hi³
hnoh² tsá² zian² náh² hue³² Acaya
ní² má²tiáunh¹ náh² hua³jan²¹ la³
cun³ mii² cá²tsá³² máh³ hi³ cuéh¹
náh². Hi³ jáun² juóun³² tsá² hi³

má²ca³li³ hiú² siáh³ tsí³ cun³ñi¹
hi³ ná¹hiú² hnoh² hnoh². ³ Ti³la³
cun³ jáun² zein³² bíh¹ jná¹³ tsá²
reh² dí² lá², qui¹ ní² lí¹ tiá² ca³li³
quien² hi³ jmu² jná¹³ tsah¹ hi³
ca³tin¹ hnoh² hi³ ca³ti²¹ hi³ ní²
Jáun² né³, hniáuh³² tiáunh¹ hnoh²
hua³jan²¹ hi³ má¹tih²¹ la³ cun³
hi³ má²ca³juo³ jná¹³ tsáu²; ⁴ qui¹
ní² lí¹ já¹taunh²¹ gon³ gáun³ tsá²
Macedonia quiúnh¹ jná¹³, má¹jáun²
jie³ tsú² hi³ tiá² hua³jan²¹ la³ tiáunh¹
yáh³ hnoh², jáun² hua³heih²¹ bíh¹
tá¹tau¹ jnoh¹ lí¹³, ji³ hnoh² ní²
siáh³, qui¹ jlánh¹ má²ca³juáh¹³ jnoh¹
hi³ nio² cáun² tsí³ jnoh¹ hi³ ca³tin¹
hnoh². ⁵ Cun³ñi¹ hi³ jáun² bíh¹
má²ca³lén¹³ jná¹³ hi³ hniáuh³² mí¹³
jná¹³ hi³ chú³² ñi¹con² tsá² reh²
lá² hi³ tsa³tiáunh¹ tsú² chí¹ján³ hi³
ma³hau³ tsú² hnoh² hi³ má¹hiánh¹³
náh² la³ cun³ hi³ ca³jmuh³ náh²
jáun² jái¹³ jmí¹tin² hi³ cuéh¹. Hi³
jáun² la³ jáun² má²rá¹lí³ hua³jan²¹
ní¹ má¹cá²chó³² jná¹³, hi³ jáun² la³
jáun² bíh¹ lí³ lín¹ hi³ hnoh² ja³²
mii³ hnoh², jun³juáh¹³ cáun² hi³
di³quiaun¹ jnoh¹ jmái¹ yáh³.

⁶ La³ cun³ hi³ qui³ ná¹juáh²³
jáun² tsáu², hi³ ni¹juáh³ tsá² jñi³²
cú¹pih²¹, jáun² cú¹pih²¹ bíh¹ loh²
tsú²; ti³la³ tsá² jñi³² hliáun³ né³,
hliáun³ bíh¹ loh². ⁷ Hi³ jáun² ma³
quin³² ma³ jan³² tsáu² hniáuh³²
cué³² la³ cun³ hi³ má²ca³lín¹³ hñu³
tsí³, ti³la³ tiá² hniáuh³² yáh³ cué³²
tsú² ta³ hlah³ nio² tsí³ má¹ná¹,
ho³lá²dá² ta³ tion³, qui¹ Dio³² ti³²
tsí³ tsá² cue³² ca³la³ hi³ hiú² tsí³
bíh¹. ⁸ Hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² tin²
ma³mieh² hnoh² ti³ chí¹nga² la³
cónh³ bíh¹ hi³ lí³hniáuh²³ ñi¹con²
hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³
lí³zia³² la³ji³² hi³ hniáuh³² ñi¹con²
hnoh² hmóu³², hi³ cué³² tsú² siáh³
ca³la³ hi³ tús² hi³ ziu²³ bíh¹ ñi¹con²
hnoh², hi³ jáun² lí¹³ má¹hoh³ hnoh²
ca³ti²¹ lí³ua³ cáun² ta²¹ chu²¹. ⁹ Qui¹

ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²:
 Tsá² cue³² ca³la³ hi³ tí² hie²³ ñí¹con²
 tsá² tia³mií²,
 jmí¹ líh³ bíh¹ tiá² táuh³ la³ji³² hi³
 chu²¹ hi³ jmu² tsú² jáun².
 10 Hi³ jáun² Tsá² cue³² jún² hi³
 jñi³² tsú² jí³ má³² hi³ cúh² tsú²
 cue³² hnoh² la³ji³² jún² hi³ jánh¹
 náh², jí³ hi³ ma³hliáun³ tsú² hi³
 ló³² jáun² quián¹³ hnoh² hi³ jmúh¹³
 náh² ta²¹ chu²¹. 11 La³ jáun² bíh¹
 lí¹³ lí³ hánh³ hnoh², hi³ jáun² lí¹³
 cuéh¹ náh² ca³la³ hi³ lí¹ má²tí²
 má²hie²³ ñí¹con² tsáu². La³ jáun²
 bíh¹ lí¹³ hi³ juóun³² tsáu² cuéh³²
 tiá¹hmah¹ Dió³² cun³quionh³ hi³
 he³ tsú² hi³ cháh¹³ hnoh² jáun²
 jo³cuo² jnoh¹. 12 Qui¹ ní¹juáh³
 ní¹ má¹ca³ma³hon¹ jnoh¹ tsá² joh¹
 Dió³² cun³quionh³ hi³ cueh³² náh²
 jáun², jun³juáh¹³ jí³²la³ tí³ cueh³²
 náh² hi³ lí³hniauh²³ ñí¹con² yáh³
 tsú², qui¹ ja³bí¹ la³ jáun² ná¹jmuh³²
 náh² hi³ juóun³² tsá² cue³² siáh³
 tiá¹hmah¹ lín²¹ ñí¹con² Dió³² bíh¹,
 13 Hi³ jáun² jnoh¹ quiúnh¹ tsá²
 hi³ jlánh¹ ma³quien¹³ jnoh¹ Dió³²
 qui¹ cun³quionh³ hi³ ma³hon¹ náh²
 jáun² bíh¹ tsú² ma³jnia¹³ náh²
 hi³ tson² ma³tih²¹ náh² jú¹ chú³²
 quioh²¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ ma³hon¹
 náh² tsú² ca³la³ hi³ tí² hie²³; la³
 má²quionh³ juóun³² lín³² tsá² siánh³
 siáh³. 14 Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³la³ hi³
 hniau³ lín³² tsú² hnoh² hi³ liéinh³²
 Dió³² hi³ ca³tin¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³
 Dió³² má²ca³ma³jnia³² hi³ ja³² mir³
 tsí³ cun³quionh³ hi³ jmuh³² hnoh².
 15 jlánh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² qui¹hliá²
 má²ca³cué³ tsú² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹
 quien², hi³ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² né¹
 dí² he³ lánh³ rón³² juáh¹³!

10

Jái¹³ hi³ ho² Po¹ hi³ lín³ tí³² tsá²
 quián³² jě¹ Dió³²
 (Gálatas 1:11-2:21)

1 Hi³ jáun² né³, jná¹³ Po¹, zia³²
 hi³ hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh²
 cun³ñí¹ hi³ Cristo jmu² juen²
 tsí³, hi³ ja³² siáh³ mií³ tsí³. Zian²
 tsá² ná¹juáh²³ hi³ tsí¹juí³ cu³ti¹³
 bíh¹ néh¹ jná¹³ ní¹juáh³ jmái¹ hi³
 zenh² ná¹ ta³ máh¹ hnoh², tí³la³
 ní¹juáh³ ñí¹ siáh³ bíh¹ má²cuon¹
 jná¹³, jáun² má¹jáun² néh¹ jlánh¹
 má²jmu² jná¹³ quien². 2 Cun³ñí¹
 hi³ jáun² né³, mí²³ jná¹³ ñí¹con²
 hnoh² hi³ ní¹ má¹ngau³² jná¹³ hi³
 ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², ha³ lí² lí¹ jmú²
 hnoh² hi³ tion³ hniauh³² jmu¹ jná¹³
 quien² ñí¹con² ma³ jan² hnoh², qui¹
 tiá² juénh² yáh³ jná¹³ má¹jéinh³
 jmái¹ quiúnh¹ tsá² ná¹juáh²³ hi³
 hi³ jnoh¹ jmu³² ta²¹ la³ cun³ qui³
 jmu² tsá²mi³cuóun². 3 Qui¹ uá¹jinh¹
 tson² tsá²mi³cuóun² bíh¹ jnoh¹,
 tí³la³ tiá² jmu³² yáh³ jnoh¹ hnieí²
 la³ cun³ qui³ jmu² tsá²mi³cuóun².
 4 Qui¹ jun³juáh¹³ jmu³² jnoh¹ hnieí²
 cun³quionh³ hi³ la³ jmúh³² jáun²
 tsá²mi³cuóun² ta²¹ ní¹ má¹tí³ ñí¹
 jmu³ hnieí² yáh³, tí³la³ cun³quionh³
 pí³ hi³ cue³² Dió³² bíh¹ tá² jnoh¹
 chú¹ jñeih²¹ tá¹³ tsá² hau² dí²,
 uá¹jinh¹ ná¹lín²³ tsú² hi³ tiá² hi³
 háinh¹³ zia³². 5 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹
 hin³² jnoh¹ la³ji³² jái¹³ hi³ lí¹ chin²
 tsáu² chí¹ jí³ lí³ua³ cáun² hi³ jmu²
 tsáu² quien² hi³ qui² jnai³² juí³² hi³
 jáun² tiá² lí¹³ lí³ cuóun³² tsáu² Dió³².
 Cun³quionh³ hi³ cah¹ jnoh¹ jáun²
 jmái¹ la³ji³² hi³ lín²³ tsáu², la³ jáun²
 bíh¹ janh²¹ jnoh¹ tsáu² hi³ ma³tí³²
 ñí¹con² Cristo. 6 Hi³ jáun² hiún²
 bíh¹ tsí³ jnoh¹ má¹tson¹³ lí³ua³ jan²
 tsá² tiá² nieh³, ní¹juáh³ má²ma³tih²¹
 hnoh² re² lín³².

7 Hnoh² dá² cáun² lí¹ jieh³² náh²
 la³ cun³ hi³ jniá³ jmáh³la³ tí³ coh³
 bíh¹. Ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³
 tson² bíh¹ má²hún¹ tsú² jo³cuo²
 Cristo, hniauh³² bíh¹ cháu³² tsú²

tsí³ hi³ ja³bi¹ jnoh¹ siáh³ uá²jaí³² má²tiáuh¹ jo³cuo² Cristo. ⁸Hi³ jáun² uá¹jinh¹ lín²³ hnoh² hi³ chí¹nga² ca³lá² ma³quien¹³ jná¹³ jái¹³ hi³ hau³² jnoh¹, cun³ tiá² lí³ heh¹ bíh¹ jná¹³; qui¹ jái¹³ hi³ hau³² jnoh¹ jáun² ca³cué³ hnga² bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí² hi³ jmú¹³ jnoh¹ hi³ lí³hún¹ honh² náh² ca³ti²¹ hi³ tanh¹³ náh² ta²¹ Dió³², jun³juáh¹³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ hi³ tí³ tsa³hín³ yáh³ hnoh². ⁹Su³uú² lín²³ hnoh² hi³ zein³² jná¹³ sí²lá² cun³ñí¹ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ juénh¹³ hnoh². ¹⁰Qui¹ zian² ma³jan² tsá²juáh²³ hi³ jlánh¹ pin³ jái¹³ tloh³ sí² hi³ zein³² jná¹³, jí³ hi³ jlánh¹ cáu² niéih³ siáh³, tí³la³ ní¹juáh³ jmái¹ hi³ zenh² jná¹³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú², jáun² jan² tsá² huá¹ tsí³ bíh¹ néh¹ jná¹³, hi³ jun³ lin¹ yáh³ néh¹ hléh²³ jná¹³. ¹¹Tí³la³ cuí¹ lí³ ñí³² tsá² juáh²³ la³ ní² hi³ cá²ren² bíh¹ lí³ ta²¹ hi³ jmu³² jnoh¹ ní¹juáh³ hi³ tiauh² jnoh¹ ja¹ quián¹³ hnoh² la³ má²quionh³ jái¹³ tloh³ sí² hi³ zen²³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² jmái¹ hi³ tiauh² jnoh¹ ñí¹ uóunh³ ní² siáh³.

¹²Jmí¹láh³ tiá² ja³² tsí³ jnoh¹ hi³ jmú¹³ jnoh¹ cá²ren² quiúnh¹ tsá² lí¹ hleh³² re² ca³tin¹ hmóu³², sa³jun³ hi³ cunh²¹ jnoh¹ ta²¹ quiú¹³ quiúnh¹ tsú². Qui¹ ní¹ má¹ca³chu³ ca³ñih³ tsá² la³ hi³ má²tún² hmóu³² cun³quionh³ héih³² hi³ lí¹ ca³chin² chí¹, ho³lá²dá² cunh³ tsú² tá¹³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján², jáun² tsá² la³ hí³ lí¹ jmu² cáun² hi³ cáun¹ bíh¹. ¹³Tiá² tsa¹ yáh³ jnoh¹ ca³ti²¹ cáun² hi³ tiá² ca³ta¹, qui¹ jnoh¹ cáun² jmu³² ta²¹ la³ cun³ rón³² lí³ héih³² hi³ cue³² Dió³² bíh¹, hi³ hnga² hí³ bíh¹ ca³jmú³ héih³² hi³ ca³ñí¹jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ la³ tí³ ja¹ quián¹³ hnoh² ní². ¹⁴Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, jáun² jmí¹ ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ ja¹ quián¹³ hnoh² jmí¹tin², ha³ tiá² lí³ yáh³ cáun² ñí¹ tí³ có³² ñí¹ tiá² ca³lí³hnió³ Dió³² hi³ lí¹³. Qui¹ jnoh¹ bíh¹ tsá²

la³ñí¹ hi³ ca³ñí¹hléh¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ Cristo ca³la³ tí³ ja¹ quián¹³ hnoh². ¹⁵Ha³ tiá² jmu³² yáh³ jnoh¹ tsa¹ ca³ti²¹ tá¹³ tsá² siánh³ la³jmí¹ lí³ hi³ ta²¹ jáun² quiú¹³ jnoh¹. Tí³la³ hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³ cun³quionh³ hi³ tí³ lí³mi¹ má²táunh²³ hnoh² ta²¹, jáun² tí³ lí³mi¹ re² má²lí¹³ bíh¹ jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ ja¹ quián¹³ hnoh²; tí³la³ jmáh³la³ la³ cun³ héih³² hi³ jmu² Dió³² bíh¹ jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ má¹ná¹. ¹⁶Hi³ jáun² má¹lí³² jáun² né³, hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³ tsá¹hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² jáun² ñí¹ siáh³ siáh³, ca³la³ tí³ ñí¹ uóunh³, ngá¹³ ñí¹ tionh¹ hnoh² ní²; qui¹ tiá² hnáu² yáh³ jnoh¹ jmú¹³ tsa¹ cun³quionh³ tá¹³ tsá² siánh³.

¹⁷Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ jmu³ tsa³, cuí¹ jmu¹ tsú² tsa³ hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí². ¹⁸Qui¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ ní¹juáh³ hi³ jmu² tsú² quien² hnga², tí³la³ ní¹juáh³ Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí² juáh³ hi³ má²lí²jmú³ tsú² re², hi³ jáun² tson² bíh¹ cu³tí³ má²lí²jmú³ tsú² re².

11

Po¹ hie³² ha³ lánh³ jmu² tsá² lí¹ juáh²³ hi³ lín³ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³²

¹¿Tiá¹ jmúh¹³ hnoh² tiá³ juen² honh² hi³ hléh¹³ jná¹³ ca³lá² la³jmí¹ hleh³² jan² tsá² cú¹juón¹? Qui³ cónh³ tsá² jmuh³² juen² honh² bíh¹ hnióh². ²Tí³la³ la³ñí¹ tún² hnó³² jná¹³ hi³ lí³ ñíh¹³ náh² hi³ hi³² tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnoh², la³ cun³ qui³ jmu² hnga² Dió³². Qui¹ hnó³² jná¹³ má¹jnia¹³ hnoh² ñí¹con² Cristo la³ jmí¹ má²jnia² tsú² jan² tsá² tsá¹mái¹³ jon² hi³ tiá² tso³ má²ca³jmú³ ñí¹con² tsá² lí¹³ ñí²cuo², qui¹ jná¹³ má²ca²jmú³² jái¹³ ñí¹con² Cristo. ³Qui¹ hi³² tsin³² jná¹³ ho³ sa³ ní² lí¹ ca³hliáh² honh² hnoh² hi³ tianh¹³ náh² tí³ có³²

ñí¹con² Cristo hi³ tiú²uú² jí² honh²
 náh², hi³ jmí¹ ma³tsú¹ ma³joh²¹
 náh² tsú² la³joh³ jmí¹ honh²,
 la³jmí¹ ca³lí³can² jáun² hla¹ Eva hi³
 ca³ma³cau² jáun² jáh³hláinh¹ hi³
 cun³quionh³ jú¹ tí¹jái². 4 Qui¹ hnoh²
 dá² cáun² lí¹ hen²³ náh² re² lí³ua³
 jan² tsá² tsá²hléh² jái¹³ la³ siáh³
 hi³ ca³tin¹ Jesús la³ cónh³ bíh¹ jái¹³
 hi³ tsa³hléh¹³ jnoh¹ quioh²¹ tsú²
 ñí¹con² hnoh²; hi³ cáun² lí¹ tanh²³
 náh² ta²¹ jan² jmí²chí³ siánh³ la³
 cónh³ bíh¹ Jmí²chí³ hi³ má²ca³hen³
 náh², jí³ hi³ cáun² lí¹ héih²³ náh²
 siáh³ cáun² jú¹ siáh³ la³ cónh³ bíh¹
 jú¹ chú³² hi³ má²hian² náh² jáun².
 5 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ tiá² jmí¹
 ca³tin¹ jná¹³ hi³ juah²¹ la³ lá², tí³la³
 len³ jná¹³ hi³ tiá² lí² huen³ yáh³
 jná¹³ hí¹ cú¹pih²¹ la³ cónh³ bíh¹ tí³²
 quian³² hi³ jé¹ Dió³², tsá² jlánh¹
 néh¹ ná¹ñi³² hí³. 6 Qui¹ uá¹ cun³
 tson² hi³ tiá² tin² jná¹³ hléh¹³ re²,
 tí³la³ tiá² lí³ yáh³ la³ ní²la³jí³² hi³ ño¹
 jná¹³; hliáun³ jéin³² bíh¹ má²ca³lí³
 lin¹ hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí³
 cun³quionh³ la³jí³² hi³ má²ca³jmú¹³
 jnoh¹ jáun².

7 Tiá² né¹ ¿hí¹ hlah³ uá¹ la³
 ca³jmú³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³²
 jná¹³ jáun² hi³ hnoh² bíh¹ tsá²
 quien², hi³ jáun² jná¹³ né³ jan²
 tsá² huen³ bíh¹ jmí¹ ca³hléh³ jná¹³
 jáun² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ta³
 tiá² hmah²¹ ca³cán³ jná¹³ ñí¹con²
 hnoh²? 8 Lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ ca³háin³²
 bíh¹ jná¹³ quie³ quioh²¹ tsá² zian²
 hliáun³ cuáh³² ñí¹ hná¹ ní² jmí¹
 cá¹héi²¹ jná¹³ jáun² quie³ hi³ ca³cué³
 tsú² tá¹la³ ca³ma³cau²¹ jná¹³ jáun²
 hnoh². 9 Qui¹ tá¹la³ jmí¹ cuon¹
 jná¹³ jáun² quiúnh¹ hnoh² ca³chó³²
 jmá¹ hi³ zia³² hi³ ca³lí³ hniáuh³²
 ñí¹con² jná¹³, tí³la³ tiá² liá¹ héi²
 ca³quiaun¹ yáh³ jná¹³ hnoh², qui¹
 tsá² reh² zian² tí³ hué³² Macedonia

lá² bíh¹ ca³cué³ la³jí³² hi³ ca³lí³
 hniáuh³² quion²¹ jná¹³ jmí¹jáun².
 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ ca³jmú³²
 jná¹³ hua³hín¹³ hi³ tiá² liá¹ héi²
 ca³quiaun¹ yáh³ jná¹³ hnoh², hi³
 sa³jun³ chau²¹ yáh³ jmá¹ hi³ jmu¹
 jná¹³ la³ jáun². 10 La³jmí¹ cuo² jná¹³
 jú¹ tson² quioh²¹ Cristo, la³ jáun²
 bíh¹ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³ hí¹ jan² tsá²
 zian² hué³² Acaya ní² tiá² lí¹³ quin³
 la³ cun³ hi³ tsa¹ jáun² jná¹³ ca³tí²¹
 hi³ ní². 11 ¿He³ láih³² juáh¹³? ¿Hí¹
 cun³ñí¹ hi³hliá² tiá² hnau³ jná¹³
 hnoh²? Tí³la³ Dió³² ñi³² hi³ hnau³
 lín³² bíh¹ jná¹³ hnoh².

12 Hi³ jáun² jmu¹ bíh¹ jná¹³ ta²¹
 quion²¹ la³ má²jmu² jáun², jáun² tiá²
 lí³ quien² jé¹ tsá² ñi³tú¹ ñi³lín¹³ ní²,
 tsá² jmu² hi³ tonh² hi³ juáh³ hi³
 ta²¹ quioh²¹ hi³ néh¹ dí² uá²jai³² lí³
 la³jmí¹ lí³ ta²¹ quiú¹³ jnoh¹. 13 Tsá²
 lín¹ tí³² tí¹jái² bíh¹ hí³ hi³ lí¹ juáh³ hi³
 ná¹lín³ *tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³²,
 tsá² lí¹ má²cau², tsá² tí³ lí¹ jnia³²
 la³jmí¹ jnia³² tí³² tsá² quian³² jé¹
 Cristo. 14 Jun³juáh¹³ lín¹ hi³ lí³
 tsa³cáun² tsí³ yáh³ dí² ca³tí²¹ hi³
 ní², qui¹ ja³bí¹ hnga² yáh³ *Satanás
 tin² hi³ jinh²¹ hi³ jnia³ la³jmí¹ jniá³
 tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² zian² ñí¹
 tie³ joh¹. 15 Hi³ jáun² dá² huán¹ tsí³
 bíh¹ lí¹³ hi³ tsá² lín³ hi³ quian²¹ tsá²
 hláinh¹ tin² jmu³ hi³ jinh²¹ hi³ jnia³
 la³jmí¹ jniá³ tsá² jmu² ta²¹ chu²¹.
 Tí³la³ ñí¹ ca³táuh³ jmá¹ má¹ná¹,
 cun³ hiáuh³ bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³
 ca³tin¹ hiáuh³.

*Po¹ má²tso² tsí³ cun³ñí¹ hi³ lín³
 tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³²*

16 Jáun² né³, juanh³² jná¹³ siáh³
 cónh³, hi³ tiá² hniáuh³² lín¹³ náh²
 hi³ hú¹tá¹ tson² bíh¹ cú¹juón¹
 jná¹³. Tí³la³ ní¹juáh³ hi³ má²ná¹lín²³
 náh² la³ ní², jáun² cué¹ náh² tiá³
 jái¹³ hi³ hléh¹³ jná¹³ cáun² jú¹ te³
 quion²¹, jáun² lí¹³ jmu¹ jná¹³ ca³lá²

tonh². 17 Jun³juáh¹³ lín³ jná¹³ la³jmí¹
lín³ Tí³² Juo¹³ yáh³ dí² ní¹ má¹tí³
ní¹hléh¹³ jná¹³ cá² jon¹ jái¹³ lá², qui¹
tá¹la³ cuá¹tsah¹ jná¹³ lá² cú¹pih²¹,
cu³tí³ hléh¹³ jná¹³ la³jmí¹ hleh³²
jan² tsá² cú¹juón¹ bíh¹. 18 Qui¹ zian²
juóun³² tsá² jmu² tsah³ ca³tí²¹ hi³
zia³² ní¹ hué²¹ lá², jáun² ja³bí¹ jná¹³
siáh³ uá²jai³² ní¹jmu¹ ca³lá² tsah¹.
19 ¡Hnoh² bíh¹ tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹
quia³lín³ jmí¹ honh² náh², hi³ jáun²
jlánh¹ re² tion²³ náh² honh² jái¹³
quioh²¹ lí³ua³ jan² tsá² cú¹juón¹!
20 Qui¹ re² lín³ bíh¹ tion²³ náh²
honh² ní¹con² tsá² dí²quiaun³ náh²
jmái¹ hi³ má¹cú¹ má¹hain²¹ náh²,
tsá² jmu² ca³la³ hi³ pa²¹ rón³² lá¹
ca³tí²¹ la³jí³² hi³ zia³² quián¹³ náh²,
tsá² cáun² lí¹ hiá² lí² jla²³ hnoh², tsá²
jmu² quien² ní¹con² hnoh², jí³ tsá²
pá²³ siáh³ máh¹ náh². 21 Uá¹jinh¹
heh¹ jná¹³ ca³lá² hi³ juanh²¹ la³
lá², tí³la³ jnoh¹ né³, tiá² ca³tiá³ yáh³
tsí³ hi³ jmí¹ jmú¹³ la³ ní². Tí³la³ la³
cun³ hi³ tiá²³ tsí³ tsá² siánh³ hi³
hléh³², ja³ bíh¹ jná¹³ siáh³ chá²³
tiá³ tsin³² hi³ hléh¹³, uá¹jinh¹ la³jmí¹
hleh³² jan² tsá² cú¹juón¹. 22 ¿Hí¹
tsá² hleh³² jú¹jma² *hebreo tsá²
hí³ juáh¹³? Qui¹ ja³bí¹ jná¹³ yáh³
uá²jai³² hléh²³ jái¹³ hebreo. ¿Hí¹
tsá² juo³ tsá² *Israel tsá² hí³? Qui¹
ja³bí¹ jná¹³ yáh³ uá²jai³² jan² tsá²
la³ hí³. ¿Hí¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹
hla¹ Há²bran²¹ tsá² hí³? Qui¹ ja³bí¹
jnë¹³ yáh³ uá²jai³² jan² tsá² hí³.
23 ¿Hí¹ tsá² ná¹lín³ quian²¹ Cristo
tsá²hí³? Jná¹³ bíh¹ jan² tsá² tí³
jlánh¹ bíh¹ lín³ quian²¹ Cristo la³
cónh³ bíh¹ tsá² hí³, uá¹jinh¹ jái¹³
ní² quion²¹ jná¹³ lí³ la³jmí¹ lí³ jè¹
jan² tsá² cú¹juón¹. Qui¹ jná¹³ bíh¹
jan² tsá² tí³ jlánh¹ bí¹ má²cá²jmú³²
ta²¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hí³, hi³ tí³
jlánh¹ má²ca³pi³ ca³jauh³ jná¹³ tsáu²
siáh³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hí³, hi³ tí³
jlánh¹ má²ca³jnë³² jná¹³ tsú² siáh³

hñu³mí¹ñí², jí³ hí³ hliáun³ jéin³²
siáh³ pih²¹ tiá² jun³ jná¹³. 24 Hñá³
jéin³² siáh³ má²ca³quiu³ ca³po³ jná¹³
tsá² *judíos tán¹ ma³ quiu³quia³ñu³
tsí³². 25 Hí³ jáun² hni³² jéin³² siáh³
ca³po³ jná¹³ tsá² siánh³ cun³quionh³
hma²tiéi¹³, hí³ cu³ jéin³² né³ ca³qui³
ca³jnah³ jná¹³ tsáu² quín¹. Hí³
hni³² jéin³² siáh³ ca³ja³hanh³² mu²
hí³ jmí¹ hún¹ jná¹³ chu³ jmái², hí³
cu³ jéin³² né³ ca³niuh³² jná¹³ ñí¹
jmí²miih²¹ cú² jmái¹ cú² nie² hí³
ca² jná¹³ jmái². 26 Hliáun³ jéin³²
bíh¹ má²ca³lí³ zia³² hí³ háinh¹³
ní¹con² jná¹³ tá¹la³ má²ca³tí² ca³ngí³
jnë¹³, uá¹la³ cun³ ní¹ má¹ca³han¹
jnë¹³ cua³, hí³ zian² siáh³ háinh²,
hí³ ca³lí³ zia³² siáh³ hí³ háinh¹³ ja¹
quioh²¹ tsá²co¹ jná¹³, jí³ ja¹ quioh²¹
*tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³. Má²ca³lí³ zia³²
siáh³ hí³ háinh¹³ ní¹con² jná¹³ já¹
juú² jí³ ní¹ náí²; ní¹ jmí²miih²¹, jí³
ja¹ quioh²¹ tsá² lí¹ juáh³ hí³ lín³
tsá² reh² ní² siáh³. 27 Hliáun³ bíh¹
ta²¹ má²ca³lí³ zia³² ní¹con² jná¹³,
jí³ uu³mí²tsí³² ní² siáh³. Hliáun³
jéin³² bíh¹ tiá² má²ca³cuóun² jná¹³,
hí³ má²ca³ma³tso¹ jná¹³ tsin³² hí³
ní¹cuóun²¹ ná¹ jí³ hí³ hí¹quiein² siáh³
tsin³². Hliáun³ jéin³² má²ca³ma³tso¹
jnë¹³ tsin³² hí³ tiá² má³² zia³² cuh²¹,
hí³ cuóu³, jí³ hí³ tiá² zia³² hán² jná¹³
ní² siáh³.

28 Zia³² bíh¹ ní¹ hná¹ ní², tí³la³
ní¹ ca³la³ jí³² má¹ná¹, zia³² cáun²
lio²¹ héi² ní¹con² jná¹³, hí³ hí³²
jáun² tsin³² jná¹³ hí³ ca³tin¹ tsá²
zian² la³jí³² cuáh³². 29 Qui¹ ní¹juáh³
zian² tsá² tiá² pin³ tsí³, jáun² lí³
la³jmí¹ lí³ hí³ jná¹³ bíh¹ tiá² pin³,
hí³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá² ca³jmú³
hí³ tánh³² tsáu² tso³, jáun² hlah³
bíh¹ jéin³² jná¹³ jí³ hí³ míh²³ siáh³
tsin³² jná¹³. 30 Hí³ jáun² ní¹juáh³
hniáuh³² hí³ jmu¹ jná¹³ tsah¹ né³,
jmu¹ bíh¹ jná¹³ ca³tí²¹ cáun² hí³
jmu² lin¹ hí³ jná¹³ jan² tsá² tsí¹juí³.

31 Dió³² Jméi² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² ca^{3ta}1 dí² hi³ má¹tsú¹ má¹jonh²¹ cun³ jmí¹hi³nio², Tsá² hi³ bíh¹ ñi³² hi³ tiá² tí¹ jáin² yáh³ jná¹³. 32 Qui¹ jmí¹ ñéi¹ jná¹³ jáun² já¹ juú² Damasco, jáun² tsá² ho² ta²¹ juú² jáun², tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹ Aretas ca³chan³ hliáu³ ñí¹ lí³ ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² jáun², hi³ jmí¹ hnió³ tsú² hi³ ma³tsau¹³ jná¹³; 33 ti³la³ juí³² ho³ta²quié² hiah³² hu²¹ juú² bíh¹ ca³siáu³ jná¹³ tsú² hi³ cuá¹hún¹ jná¹³ ti³ ñeh² cáun² mí²ta², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³liáun³ jná¹³ jo³cuo² tsá² hi³.

12

Hi³ ca³jnia³ jéinh³² Po¹, ji³ hi³ ca³nái³² tsú²

¹ Jáun² né³, uá¹jinh¹ tiá² hi³ tá¹tsai²¹ jná¹³ hi³ jmu¹ ná¹ tsah¹ hi³ ca³tin¹ huen², la³ jmí¹ lí³ lí³ hniáuh³² bíh¹ jmu¹ jná¹³, hi³ jáun² né³ má²hléh¹³ bíh¹ jná¹³ ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ ca³jnia³ jéin³², ji³ hi³ ca³ngi¹³ jná¹³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³hie³ jáun² Ti³² Juo¹³ dí². 2 Qui¹ cuóun³² jná¹³ jan² tsá²ñuh² tanh² ta²¹ Cristo hi³ ca³zanh³² cu³tiá³ la³ti³ hñu³mi³cuú² ñí¹ cuá³ Dió³² cun³ má²quia³quiún³ mii². Tiá² ño¹ jná¹³ hi¹ ca³zanh³² tsú² jmáh³la³ jmí²chí³, ho³lá²dá² la³ má²quionh³ ngú³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ ñi³². 3 Ti³la³ ño¹ jná¹³ hi³ tsá² hi³ ñíh¹ ñí¹ má²nio² jáun² tie³, ti³la³ tiá² né¹ hí¹ ñíh¹ tsú² quionh³ ngú³ ho³ jmáh³la³ jmí²chí³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ ñi³². 4 Ñí¹ má²nio² jáun² tie³ bíh¹ ca³nái³² tsú² jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹, jái¹³ hi³ tiá² hin² ca³tin¹ hléh³². 5 Jmí¹ lí¹³ lí³ jmu¹ jná¹³ tsah¹ hi³ ca³tin¹ jan² tsá² la³ hi³, ti³la³ tiá² jmu² yáh³ jná¹³ tsah¹ la³ cun³ hi³ lín³ ná¹ huen² má¹na²¹, qui¹ jí³²la³ ti³ tsah¹ jná¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² jná¹³ jan² tsá² tsí¹juí³ bíh¹. 6 Sá¹jmí¹ hi³ hno³²

jnë¹³ jmu¹ tsah¹, jun³juáh¹³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá² cú¹juón¹ yáh³, qui¹ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ jáun³² jmí¹ hléh¹³ jná¹³, ti³la³ tiá² ja³² yáh³ tsin³² jná¹³ hi³ jmu¹ tsah¹ qui¹ ní² lí¹ ca³ma³quien² yáh³ tsáu² jná¹³ ti³ ca³nga² la³ cónh³ bíh¹ hi³ qui³ jie²³ tsú² hi³ jmu² jná¹³ jí³ hi³ hléh²³ jná¹³ ní² siáh³.

⁷ Jmí¹ la³ lí¹³ já³² tsin³² jná¹³ hi³ jmu¹ tonh² cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ la³ jí³² hi³ ca³jnia³ jáun² jéin³², ti³la³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ ca³ja³ cáun² uu³mí²tsi³² hi³ lí³ la³jmí¹ lí³ hu²¹ cáun² ton² ngú³ quion²¹ jná¹³, cáun² uu³mí²tsi³² hi³ ja³ ñí¹con² *Satanás hi³ jmu² hlah³ ñí¹con² jná¹³ qui¹ ní² lí¹ ca³jmú³² jná¹³ tonh². ⁸ Hi³ jáun² hni³² jéin³² má²ca³mí³ jná¹³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ dí² hi³ quin³ tsú² uu³mí²tsi³² jáun² ñí¹con² jná¹³, ⁹ ti³la³ hi³ né³ ca³juáh³: “Má²tioh²¹ bíh¹ cun³quionh³ jmáh³la³ mir³ hi³ ja³² tsin³² jná¹³ ñí¹con² hñú²; qui¹ ti³ jlánh¹ re² lí³ lin¹ bíh¹ pí³ quion²¹ jná¹³ cun³quionh³ jan² tsá² tiá² pin³”. Hi³ jáun² jná¹³ né³ ti³ jlánh¹ bíh¹ tsah¹ qui¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² pin³ ná¹, qui¹ hi³ jáun² cun³quionh³ jná¹³ lí³ lin¹ pí³ quioh²¹ Cristo. ¹⁰ Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hiún² bíh¹ tsin³² jná¹³ hi³hliá² tiá² pin³ ná¹, jí³ jmí¹ ziú² jmí¹ hie² tsáu², jmí¹ zia³² hi³ lí³ hniáuh³², jmí¹ hí¹ tsa¹ jná¹³ tsáu², jí³ jmí¹ há² nga² jná¹³ uu³mí²tsi³² ní² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo. Qui¹ ní¹juáh³ jmái¹ hi³ tiá² huánh² jná¹³, jmái¹ la³ jáun² bíh¹ ti³ jlánh¹ bíh¹ pin³ jná¹³.

Po¹ hi³² tsí³ hi³ ca³tin¹ cuáh³² já¹ juú² Corinto

¹¹ Má²lí²hléh³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ huen² la³jmí¹ hleh³² jan² tsá² cú¹juón¹ cun³ñí¹ hi³ tion³ quián¹³ hnoh². Qui¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² tsá² jmí¹ ca³tin¹ hi³ hléh¹ re² hi³ ca³tin¹

jná¹³, qui¹ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá²
huen³ jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ *tí³² tsá²
quian³² jē¹ Dió³², tsá² jlánh¹ ná¹ñi³²
hí³ joh² hnoh², uá¹jinh¹ tson² tsá²
tsí¹juí³ cu³tí³ bíh¹ jná¹³. 12 Qui¹
tá¹la³ ca³tion³ jná¹³ jáun² lín³² tsin³²
jmí¹ cá¹jmú²¹ jná¹³ jáun² ta²¹ ja¹ ní²
quián¹³ hnoh², ca³lí³ lín¹ bíh¹ hí³
tson² cu³tí³ jná¹³ lín³ jan² tí³² tsá²
quian³² jē¹ Dió³² cun³quionh³ lí²¹
jí³ hua³jueh³², jí³ ca³la³ hí³ ca³jnia³
jáun² pí³ quioh²¹ Dió³² ní² siáh³.
13 Tiá² ca³jmú³² yáh³ jná¹³ hí³ siánh³
tsáu² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tsá²
cuáh³² ñí¹ hná¹ ní², jí³²la³ tí³ hí³ tiá²
ca³quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héi² bíh¹.
14 Juenh² jmu³ hnoh² honh² ca³tí²¹ hí³
ní²!

14 Hi³ jáun² né³, ta³né³² má²hún¹
jná¹³ hua³jan²¹ hí³ ñí¹jie¹ ná¹
hnoh² ñí¹ má²hnaih³² jéin³², tí³la³
jun³juáh¹³ hí³ já¹quiaun¹ jná¹³
hnoh² liá¹ héi² yáh³. Qui¹ hí³ hnau³
bíh¹ jná¹³ hnoh², jun³juáh¹³ hí³
hnó³² jná¹³ hí³ zia³² quián¹³ yáh³
náh². Qui¹ tsá² má²lieih²¹ bíh¹
ca³tin¹ jie³ he³ lí³hniauh²³ quioh²¹
tsá¹míh¹, jun³juáh¹³ tí³ tsá¹míh¹
yáh³. 15 Jáun² hiún² bíh¹ tsin³² jná¹³
hí³ hin¹³ la³jí³² hí³ zia³² quion²¹,
hí³ hí¹ la³ tí³ huen² yáh³ jná¹³ lí¹³
tsa³hín³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ hnoh²,
uá¹jinh¹ lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ ní¹juáh³
má²hnau³ lín³² jná¹³ hnoh², hí³
jáun² tí³ cú¹pih²¹ bíh¹ jéi³²í¹ hnau³
hnoh² jná¹³.

16 Qui¹ jná¹³ néh¹ jlánh¹ re² tin²
ná¹ hí³ ca³ma³cau¹³ ná¹ hnoh², hí³
jáun² la³ jáun² bíh¹ néh¹ ca³hiá²
cá²jlái³² jná¹³ hnoh², uá¹jinh¹
tiá² ca³quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹
héi². 17 ¿Tiá² né¹ hu³ sa³ ca³hiá²
cá²jlái³² jná¹³ hnoh² cun³quionh³
tsá² ca³zéin³² jná¹³ hí³ ñí¹con² náh²?
18 Jmí¹ ca³hiu³ ca³mí³ jná¹³ ñí¹con²
Tito hí³ tsó³² tsú² tsa³jie³ hnoh², hí³
ca³zéin³² jná¹³ siáh³ jan² tsá² reh²

quionh³ tsú², ¿hí¹ ca³hia³ ca³ja³
hnoh² Tito dúh¹? ¿Há¹ jun³juáh¹³
tá¹ gau³ bíh¹ jnoh¹ ca³ngí¹³ cá²ren²,
há¹ jun³juáh¹³ má²ca³má¹jnia¹³
jnoh¹ siáh³ hí³ cá²ren² bíh¹ ná¹tioh³
tsí³ jnoh¹?

19 Hu³ sa³ ná¹lín²³ hnoh² hí³
cun³quionh³ jái¹³ ní² má²ná¹liáun¹
jnoh¹ hmóu³² ñí¹con² hnoh². ¡Tí³la³
tiá² jáun² yáh³! Qui¹ jnoh¹ hléh¹ ta³
ñí¹ Dió³² la³ cun³ hí³ hnió³ Cristo
bíh¹, hí³ jáun² la³jí³² jái¹³ ní² jmu³
hí³ tí³ lí³mí¹ lí³hún¹ honh² hmóu³²
bíh¹ hnoh² reh², tsá² jlánh¹ hnau³
jná¹³. 20 Tí³la³ hí³² tsin³² jná¹³
hí³ ní¹ má²cá²chó³² jná¹³ ñí¹ ní²,
hu³ sa³ tiá² má²zian² yáh³ hnoh²
la³ cun³ hí³ hu²¹ tsin³² jná¹³, hí³
hnoh² siáh³ né³, jie¹ náh² jná¹³
hí³ lín³ la³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹
hí³ jmí¹ hu²¹ honh² náh². Hí³²
tsin³² jná¹³ ní¹juáh³ ní² lí¹ zian²
tsá² ná¹hniei²¹ quionh³ rainh²¹, tsá²
ná¹uóu²¹ tsí³, tsá² ná¹míh²³ tsí³, tsá²
jmu² pan¹ hnga², tsá² cau³² jái¹³,
tsá² ziú² hien² tsáu², tsá² lí¹ jmu²
tonh², jí³ hí³ tiáunh¹ náh² cú²zúnh²
ní² siáh³. 21 Hí³² tsin³² jná¹³ qui¹
ní² lí¹ ca³jmú³ Dió³² hí³ lí³ heh¹
jná¹³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ hnoh² ní¹
má¹ja²jie¹ jná¹³ siáh³ hnoh², jí³
hí³ uo¹ jná¹³ siáh³ ca³tin¹ juóun³²
hnoh², tsá² má²ca³jmu³ náh² tso³
jmí¹tin², tsá² tiá² má²cá²chó³² jmái¹
hí³ tsa³conh² tsí³ tsáu¹³, la³ cun³
tsá² lí¹ jmu² lí³ua³ cáun² hí³ tiá² jí²,
tsá² lí¹ jmú² lí¹ tsau³², jí³ la³jí³² hí³
má²ziaunh² tsú² tiá³ hí³ jmu² ní²
siáh³.

13

Jái¹³ hí³ hie³² Po¹ chí¹ján³ jí³ hí³
hah² siáh³ jái¹³

1 Hí³ jáun² né³, má¹tí³ hni³²
jéin³² hí³ ñí¹jie¹ jná¹³ hnoh². Jáun²
la³ cun³ hí³ má²ná¹ñí¹ hnoh²
hí³ la³jí³² tso³ hí³ má²re² tsú²,

má²re² tsú² cun³quionh³ jē¹ gon³
 ho³lá²dá² gáun³ tsá² zih³² jú¹ tson².
 2 Né³² né³, juo³ jná¹³ la³jín³² tsá²
 ren² tso³, jí³ ca³la³ jín³² hnoh²
 hi³ ní¹ má¹ca²chó³² jná¹³ siáh³ ñí¹
 má²hnaih³² jéin³², tiú²uú² ñí¹jmu²¹
 yáh³ jná¹³ juenh² tsin³²; qui¹
 má²ca³hie³ bíh¹ jná¹³ jú¹ tson²
 jmí¹tin² jmí¹ ñé¹ jná¹³ jáun² ñí¹
 má²tenh³, hi³ juah³² jná¹³ siáh³
 cónh³í¹ cu³ jéin³² tá¹la³ cuon¹ jná¹³
 lá² ñí¹ uóunh³ hi³ chau²¹ jmá¹ hi³
 tiú²uú² jmu¹ jná¹³ juenh² tsin³².
 3 Hi³ jáun² má¹jáun² lí³ lin¹ la³ cun³
 hi³ ná¹hniá¹ náh² hi³ Cristo hleh³²
 cun³quionh³ uen³² jná¹³. Qui¹
 jun³juáh¹³ jan² Tsá² tiá² pin³ yáh³
 tsú² ní¹ má¹ca³ra³tsi³² héih³² ñí¹con²
 hnoh², hi³ bíh¹ jan² Tsá² má²jnia³²
 pí³ quioh²¹ ja¹ quián¹³ hnoh².
 4 Qui¹ uá¹jinh¹ tiá² pin³ Cristo
 jmí¹ cá¹taun³ crei²¹, tí³la³ ta³né³²
 né³, má²zian² tsú² cun³quionh³ pí³
 quioh²¹ Dió³². Jáun² né³, ja³bí¹
 jnoh¹ siáh³ tiá² pin³ la³jmí¹ tiá² jmí¹
 pin³ tsú² jáun²; tí³la³ cun³quionh³
 pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹ lí¹³ má¹jnia¹³
 jnoh¹ ñí¹con² hnoh² hi³ tson² bíh¹
 cu³tí³ ziaún² jnoh¹ quiúnh¹ Cristo.

5 Hi³ jáun² né³, hnoh² hniáuh³²
 can¹³ náh² héih³² ñí¹con² náh²
 hmóu³² ní¹juáh³ tson² bíh¹ táunh²³
 náh² ta²¹ jú¹ chú³², jie³ dúh¹ neh²¹.
 ¿Tiá¹ má²ca³lí³tsin² hnoh² hi³ Cristo
 zian² hñu³ honh² náh²? Jí³²la³
 ní¹juáh³ hi³ ná¹lín³ hnoh² henh¹³
 quioh²¹ tsá² taunh³² ta²¹ bíh¹,
 jáun² bíh¹ tiá² lí²tsin² náh². 6 Tí³la³
 hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ lí³tsin² hnoh²
 hi³ tiá² ná¹lá³ yáh³ jnoh¹ henh¹³
 quioh²¹ tsá² taunh³² ta²¹. 7 Mí³²
 jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ hí¹ cáun² hi³
 hlah³ tiá² jmúh¹³ hnoh²; jun³juáh¹³
 hi³hliá² hen² tsí³ jnoh¹ hi³ jnia³
 jnoh¹ la³jmí¹ jniá³ tsá² jlánh¹ re²
 cah²³ jmá¹ yáh³, jí³²la³ tí³ hen² tsí³
 jnoh¹ hi³ hnoh² jmúh¹³ jmáh³la³

hi³ chu²¹ bíh¹, uá¹jinh¹ ca³jnia³
 jnoh¹ la³jmí¹ jniá³ henh¹³ quioh²¹
 tsá² taunh³² ta²¹. 8 Qui¹ cónh³
 tiá² lí¹³ bíh¹ jmu¹³ jnoh¹ hian² tsí³
 ñí¹con² jú¹ tson², qui¹ tí³ hain²¹
 bíh¹ jnoh¹ tí³ con² jú¹ tson². 9 Hi³
 jáun² dá² cáun² hiún² lín³² bíh¹ tsí³
 jnoh¹ ní¹juáh³ ná¹pin³ náh², uá¹jinh¹
 jnoh¹ tiá² ná¹pin³. Hi³ jáun² la³
 má²mí³² jáun² bíh¹ jnoh¹ ñí¹con²
 Dió³² hi³ tí³ lí³jmí¹ cuí¹ lí³hún¹ honh²
 náh² ñí¹con² tsú². 10 Hi³ jáun² bíh¹
 sí² lá² tín² jmu² jná¹³ hi³ ca³tin¹
 hnoh² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ ná¹ hi³
 ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² tiá² lí³
 hniáuh³² hi³ ñí¹lieh¹ jná¹³ hnoh²
 tiá³ cun³quionh³ pí³ hi³ má²ca³cué³
 Tí³² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³ ní¹
 má¹ca²chó³² jná¹³ ñí¹ ní². Qui¹
 jái¹³ jáun² ho² jná¹³ hi³ má¹hau¹
 ná¹ hi³ tí³ lí³jmí¹ cuóun¹³ náh² re²
 tin² quiúnh¹ Dió³², jun³juáh¹³ hi³ tí³
 jmu¹ jná¹³ hi³ hliáh¹³ honh² yáh³
 náh².

11 Hi³ jáun² né³ reh², cuí¹ lí³
 hiún² honh² náh². Jmu³ náh² pí³
 hi³ lí¹³ lí³hún¹ honh² náh², hli¹
 lienh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², tianh³
 náh² cá²honh¹, hi³ cuí¹ zian² náh²
 cáun² hi³ re² hi³ tin²; hi³ Dió³² Tsá²
 hniau³ né³, Tsá² cha³² tie³ tsá³ tsáu²
 zenh² quiúnh¹ hnoh². 12 Ren¹ náh²
 tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh²
 náh², la³ cun³ qui³ ráin³² tsú² jan²
 rainh²¹. 13 La³jín³² tsá² joh¹ Dió³²
 tionh² ñí¹ lá² juáh³: “Hia² náh²”.

14 Hi³ jáun² né³, cuí¹ má¹hé¹
 má¹mieh² náh² Jesucristo Tí³² Juo¹³
 dí², la³ má²quionh³ hi³ hniau³ Dió³²,
 jí³ hi³ juónh³² náh² siáh³ re² quiúnh¹
 Jmí²chí³ Chun¹ cuí¹ lí³zia³² ñí¹con²
 hnoh² jí³ ja¹ quián¹³ náh² ní² siáh³.
 [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ní¹con² Tsá² Gálatas

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tin¹ tsá²
má²lín³ cuáh³² hín¹³ tí³ hué³² Gala-
cia

¹ Jná¹³ Po¹, jan² tsá² lín³ ná¹ *tí³²
tsá² quian³² jé¹ Dió³², hi³ ca³hiáu³²
hnga² Jesús Tsá² lín³ Cristo, jí³
Dió³² Jméi² dí², Tsá² ca³jmu³ hí³ hi³
ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹; jun³juáh¹³
hi³ zéi¹ tsáu² yáh³ jná¹³, hi³ sa³jun³
zian² tsá²mi³cuóun² ca³hiáu³² yáh³.
² Jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh²,
tsá² ná¹lín³ náh² cuáh³² hín¹³ tí³
hué³² Galacia ní². La³jín³² tsá²
reh² tionh² quiúnh¹ jná¹³ lá² juáh³,
³ hí³ cuí¹ má¹mieh² náh² Dió³²
Jméi² dí² jí³ Jesucristo Tí³² Juo¹³
dí² ní² siáh³, jí³ hí³ jmu³ tsú² siáh³
hi³ zian² náh² cáun² hí³ re² hí³
tin². ⁴ Jesús hí³ bíh¹ Tsá² ca³jienh³
hnga² hí³ ca³jun³ la³ cun³ rón³² hí³
ca³lí³hnió³ Dió³² Jméi² dí², hí³ jáun²
lí¹³ hin³ tso³ quiú¹³ dí², hí³ jáun² lí¹³
liáu³² dí² tsú² ní¹con² hí³ hlah³ hí³
hó³² hí³ qui³ zia³² hngá¹máh³ lá².
⁵ ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³
jmi¹hi³nio²! ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!

Tiá² zia³² yáh³ cónh³i¹ cáun² jú¹
chú³² hí³ lí¹³ liáu³²

⁶ Jlánh¹ lí¹ lín²³ jná¹³ jéin³², sa³
tia³jui³² lín³² bíh¹ má²ca³zinh³²
hnoh² tí³ có³² Dió³², Tsá² ca³te³
náh² hí³ cun³quionh³ mií³ hí³ ja³²
jáun² tsí³ Cristo, sa³ má²táunh²³
máh³ náh² ta²¹ cáun² jú¹ chú³²
siáh³. ⁷ Tí³la³ jun³juáh¹³ hí³ tson²
zia³² yáh³ jú¹ chú³² siáh³ hí³ lí¹³
liáun³ tsú² má¹ná¹; tí³la³ zian²
tsá² cáun² lí¹ má²tsan² honh² bíh¹
náh², tsá² hnió³ zái³² jú¹ chú³²
quioh²¹ Cristo la³ siáh³. ⁸ Tí³la³
ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hléh³ la³ siáh³
jú¹ chú³² ní¹con² hnoh² la³ cónh³

bíh¹ hí³ má²ca³hléh¹³ jáun² jnoh¹,
jáun² quiu³juóu³² cuí¹ cha³táunh¹
tsá² hí³, tiá² hí³ jmu³ yáh³ cuí¹
hin² mi³ tsánh², uá¹jinh¹ hmóu³²
bíh¹ jnoh¹, uá¹ hí³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² hí³ ja³ tí³ hñu³mi³cuú².
⁹ Má²cá²juáh³² bíh¹ jná¹³ jmi¹tin²,
hi³ juah³² jná¹³ siáh³ cónh³i¹ cu³
jéin³²: Ní¹juáh³ zian² tsá² hleh³²
jú¹ chú³² la³ siáh³ la³ cónh³ bí¹ hí³
má²ca³heh³ náh², jáun² quiu³juóu³²
cuí¹ cha³táunh¹ tsá² la³ hí³.

¹⁰ ¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² ca³tí²¹
jái¹³ hí³ juah³² jná¹³ lá²? ¿Hí¹
lín²³ hnoh² hí³ hno³² jná¹³ hí³ jéi¹³
tsá²mi³cuóun², ho³ hí³ jéi¹³ Dió³²
uá¹? ¿Hí¹ hno³² jná¹³ hí³ tá¹zanh¹
ná¹ re² ní¹con² tsáu² dúh¹? Sá¹jmi¹
hí³ hno³²i¹ máh³ jná¹³ hí³ tá¹zanh¹
ná¹ re² ní¹con² tsáu², jáun² tiú²uú²
jmi¹ lín³ yáh³ jná¹³ quian²¹ Cristo.

Lánh³ rón³² lí³ hí³ lín³ Po¹ tí³² tsá²
quian³² jé¹ Dió³²

(Hechos 9:1-31)

¹¹ Tí³la³ cuí¹ lí³ níh¹³ hnoh² jái¹³
lá² reh², hí³ jun³juáh¹³ cáun² hí³
cháunh²³ chí¹ tsá²mi³cuóun² yáh³ jú¹
chú³² hí³ hléh²³ jná¹³ lá². ¹² Hí¹ jan²
yáh³ tiá² hin² ca³cué³ jná¹³ jái¹³ lá²,
sa³jun³ hí³ zian² tsá² ca³ma³ta² yáh³
jná¹³, tí³la³ Jesús Tsá² lín³ Cristo
bíh¹ ca³híe³ jná¹³ jái¹³ lá².

¹³ Má²ná¹ñih¹ bíh¹ hnoh² he³
lánh³ jmi¹ lín³ jná¹³ jmi¹tin², jmi¹
hí³ jmi¹ taunh³² jná¹³ jáun² ta²¹
la³ cun³ hí³ taunh³² tsá² *judíos
ta²¹. Má²ñih¹ bíh¹ hnoh² he³ lánh³
rón³² jmi¹ hí¹ jmi¹ tsin²¹ jná¹³ tsá²
má²lín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³², hí³
jmi¹ hno²¹ jná¹³ hin¹³ hí³ cu³ nió³
jáun². ¹⁴ Ca³tí²¹ jui³² hí³ taunh³² tsá²
judíos ta²¹, jná¹³ bí¹ jan² tsá² jlánh¹
bíh¹ jmi¹ jmu² ná¹ tiá³ siaun³² hí³
má²tí²¹ ná¹ cuáh³² la³ cónh³ bíh¹
ní¹ la³jín³² tsá²co¹ jná¹³, tsá² cú²ren²
jnoh¹ quiúnh¹, qui¹ jná¹³ bíh¹ jan²
tsá² jlánh¹ re² jmi¹ má²tí³² la³jí³²

la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngi²³ tsá²daun³².
 15 Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ bíh¹
 Dió³², jáun² ca³quianh³ tsú² jná¹³ la³
 cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí³zian² ná¹,
 hi³ ca³lí³ hiú² tsí³ tsú² hi³ té³ jná¹³,
 16 hi³ jáun² lí¹³ lí³ cuóun³² jná¹³ Jon²
 tsú², hi³ jáun² lí¹³ hléh¹³ jná¹³ jú¹
 chú³² quioh²¹ tsú² ja¹ *tsá²cá²jo²¹.
 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³
 tiá² hin² ca³ñí¹nga¹³ jná¹³ ní¹juáh³
 he³ lánh³ rón³² jmu¹ ná¹, 17 hi³
 sa³jun³ ñé¹ jná¹³ hi³ ñí¹jien¹ tí³²
 tsá² quian³² jè¹ Dió³² tionh² já¹ juú²
 Jerusalén, tsá² qui³ jmí¹ má²ná¹lín³
 hi³ tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³² jmí¹tin²
 la³ cónh³ bíh¹ jná¹³. Ti³la³ jná¹³ dá²
 tá²chi²¹ ngau³ ná¹ tí³ hué³² Arabia
 bíh¹, hi³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jính³²
 ná¹ siáh³ tí³ juú² Damasco.

18 Jmí¹ la³ má²hni³² mií² jáun²
 máh³ ñé¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén;
 hi³ jáun² jmí¹jáun² bíh¹ ca³juoh²¹
 jnoh¹ ca³lá² quiúnh¹ Pé¹, hi³ ca³ñí³²
 jná¹³ quia³hñá³ jmá¹ quiúnh¹
 tsú². 19 Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tí³² tsá²
 quian³² jè¹ Dió³² ñí¹ hná¹ jáun²
 tiá² ca³jien¹ jná¹³, jí³²la³ Jacobo
 rainh²¹ Ti³ Juo¹³ bíh¹ dí² ca³jien¹
 jná¹³. 20 Ma³tson¹³ jná¹³ já¹lá² ñí¹
 hó²¹ñí¹ Dió³², hi³ tiá² ma³cau¹³ yáh³
 jná¹³ cun³quionh³ sí² hi³ cuá¹jmu²
 jná¹³ lá².

21 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ jná¹³
 tí³ hué³² Siria jí³ Cilicia ní². 22 Hi³
 jáun² tsá² reh² tsá² má²lín³ cuáh³²
 quioh²¹ Cristo zian² tí³ hué¹³ Judea,
 tiá² jmí¹ má²cuóu³² yáh³ tsú² jná¹³
 hi³ hú¹tá¹ ná¹jéinh³ ñí¹, 23 jí³²la³
 tí³ jmí¹ má²ca³nái³² tsú² hi³ juáh²³
 tsáu² la³ lá² bíh¹: “Tsá² jmí¹ hí¹ jmí¹
 tsa¹ dí² hí³ jmí¹tin² néh¹ má²hle³²
 jú¹ chú³² ta³né³², hi³ má²zaih³²
 tsú² tsáu² hi³ hniáuh³² chá³² tsú²
 cáun² tsí³ ñí¹con² Cristo, hi³ uá¹jinh¹
 chín¹dí¹ hí³ bíh¹ jmí¹ hnió³ hin³ ta²¹
 jáun² jmí¹tin²”. 24 Hi³ jáun² jlánh¹

ca³ma³quien² tsú² Dió³² cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ jná¹³.

2

Ti³² tsá² ná¹quian³² jè¹ Dió³² hen²
 Po¹
 (Hechos 15:1-29)

1 Jáun² né³, jmí¹ la³ má²quia³quiú³
 mií² jáun² máh³ ñíh¹ jná¹³ siáh³
 já¹ juú² Jerusalén quiúnh¹ ná¹
 Bernabé, jí³ Tito ná² siáh³ ca³ján³²
 jná¹³ hi³ ñé¹ tsú² quiúnh¹ ná¹.
 2 Ñíh¹ jná¹³ ñí¹ jáun² qui¹ cun³ñí¹
 hi³ Dió³² ca³jmú³ lin¹ hi³ hniáuh³²
 ñih²¹ jná¹³. Hi³ jáun² já¹ juú²
 Jerusalén jáun² ca³ngah² jnoh¹
 cáun² ñí¹ lí¹ ca³ngah² jnoh¹ quiúnh¹
 tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², jáun² ca³chá³
 jná¹³ ñí¹con² tsá² hí³ he³ lánh³ lí³
 jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³ ñí¹con²
 *tsá²cá²jo²¹. Ca³jmú³² jná¹³ la³ ní²,
 qui¹ ní² lí¹ tiá² ca³lí³ quien² ta²¹ hi³
 má²cá²jmú³² jná¹³ jáun², jí³ hi³ he²
 hná¹ jmu² jná¹³ ní² siáh³. [Jáun²
 tsá² hí³ né³, ca³tí³ bíh¹ tsí³ la³ cun³
 jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³.] 3 Jáun²
 né³, ca³la³ hí¹juáh³ Tito tsá² jmí¹
 cuá³ quiúnh¹ yáh³ jná¹³ tiú²uú²
 hin² ca³dí³quiaun³ jmá¹ hi³ ma³tí³²
 la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngi²³ tsú² hi³
 *tiu³² tsú² jáun² chí² láu² hná¹³ ñí¹
 zian², uá¹jinh¹ tsá²cá²jo²¹ bíh¹ tsú².
 4 Qui¹ já¹ jná¹³ jáun² dá² ca³ma³liáu³²
 tsá² lí¹juáh³ hi³ lín³ tsá² reh² bíh¹,
 tsá² jmí¹ má²taunh³² hi³ ta³máih³
 ja¹ quiú¹³ jnoh¹ hi³ cá² lan²³ la³
 cun³ hi³ táunh²³ jnoh¹ jáun² ta²¹
 hi³ má²ná¹liáu¹ dí² cun³ñí¹ hi³
 má²ná¹cunh² dí² quiúnh¹ Cristo
 Jesús. Tsá² hí³ bíh¹ jmí¹ hnió³ hi³
 lan¹³ dí² siáh³ la³juah²¹ dúh¹ jan²
 *tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés. 5 Ti³la³ jnoh¹
 má¹ná¹, hí¹ cú¹píh²¹ yáh³ tiá² lí¹
 ca³hen¹³ jnoh¹ hi³ ma³cau² tsá² hí³,
 qui¹hliá² tiá² ca³lí³hnáu² jnoh¹ hi³

za¹³ jú¹ tson² quioh²¹ jú¹ chú³² hi³ liáu³² náh² jáun².

⁶ Hí¹ cáun² jú¹ tson² tiá² lin¹ ca³ma³ta² yáh³ jná¹³ tsá² juáh³ tsáu² hi³ ná¹ñí¹ cuáh³²; hi³ hí¹juáh³ tiá² hniá¹ yáh³ jná¹³ hi³ lí³ ño¹ he³ ná¹lín³ tsá² hi³, qui¹ Dió³² tiá² rá²tsi³² yáh³ héih³² la³ cun³ lánh³ jniá³ tsáu². ⁷ Tí³la³ cha³ jmí¹ ma³ta² tsú² jná¹³, tí³ ca³lí³tsin² bíh¹ tsú² hi³ Dió³² ca³cué³ jná¹³ ta²¹ hi³ hléh¹³ jná¹³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹, la³jmí¹ ca³chá³ tsú² jáun² jo³cuo² Pé¹ ta²¹ hi³ hléh³² siáh³ jú¹ chú³² ja¹ quioh²¹ tsá² *judíos. ⁸ Qui¹ Dió³² Tsá² ca³hión³² hí³ Pé¹ hi³ lín¹³ *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² ñí¹con² tsá² judíos, hí³ bíh¹ siáh³ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsá²cá²jo²¹.

⁹ Hi³ jáun² jmí¹ ca³lí³tsin² jáun² Jacobo, Pé¹, jí³ Juan² ní² siáh³, tsá² ná¹lín³ hí³ hí³ chín¹, hí³ Dió³² ca³ja³ mií³ tsí³ hi³ ca³cué³ tsú² jná¹³ ta²¹ lá², jmí¹jáun² ca³cué³ tsú² jná¹³ cuo² quiúnh¹ ná¹ Bernabé. La³ ní² ca³jmú³ tsú² hi³ ca³ma³lí²¹ hí³ juóh³² jnoh¹ re² quiúnh¹, jí³ hí³ hiú² tsí³ tsú² siáh³ hí³ tsá¹jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ ja¹ tsá²cá²jo²¹ tá¹la³ jmu³ tsú² ta²¹ hmóu³² ja¹ tsá² judíos. ¹⁰ Ñí¹ jí²¹la³ tí³ ca³mí³ tsú² ñí¹con² jnoh¹ hí³ cháú¹ jnoh¹ tsí³ hí³ ca³tin¹ tsá² tia³mií² bíh¹, cáun² hi³ qui³ cun³ jmí¹ má²jmu² bíh¹ jná¹³ ca³la³ hí³ hiú² lín³² tsin³².

Po¹ tí² jinh²³ Pé¹ já¹ juú² Antioquía

¹¹ Tí³la³ jmí¹ ñéi¹ jáun² Pé¹ já¹ juú² Antioquía né³, ca³tí¹ ca³jinh²¹ jná¹³ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹, qui¹ cáun² hi³ tiá² ca³tí²¹ jmu³ bíh¹ tsú² jmí¹ má²jmu² jmí¹jáun². ¹² Qui¹ jmí¹ la³ñí¹ jmí¹ cúh² bíh¹ tsú² quionh³ tsá²cá²jo²¹, ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hí³ ca³chá³táunh¹ ma³ jan² tsá² zéi¹ Jacobo; tí³la³ jmí¹ ca³chá³táunh¹ tsá²

hí³ né³, sa³ tí³ có³² bíh¹ ca³náu² tsú² hi³ tiú²uú² ca³cúh² quionh³ tsá² hí³, qui¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² ñí¹con² tsá² cu³ nió³ quioh²¹ tsá² hí³, tsá² jlánh¹ juáh³ hí³ hí³ cun³ ca³tí²¹ bíh¹ tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian². ¹³ Hi³ jáun² jí³ tsá² judíos tsá² reh² ñí¹ hná¹ ní² bí¹ siáh³ ca³lí³can² quionh³ Pé¹ ca³tí²¹ hí³ jáun², hí³ hí¹ la³ tí³ Bernabé yáh³ ca³lí³can² siáh³. ¹⁴ Tí³la³ jmí¹ cá¹jie²¹ jná¹³ hí³ tiú²uú² ná¹jmu² yáh³ tsú² re² la³ cun³ lí³ jú¹ tson² hí³ hie³² jáun² jú¹ chú³², jáun² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² hí³ ca³juo³ jná¹³ Pé¹ la³ lá²: “Hnú² bíh¹ jan² tsá² judío, tí³la³ má²ca³ma³zián¹³ bíh¹ hnú² la³jmí¹ zian² jan² tsá²cá²jo²¹, jun³juáh¹³ la³jmí¹ zian² jan² tsá² judío yáh³; hí³ jáun² ħa³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hí³ dí¹quian²¹ nú² jmá¹ tsá²cá²jo²¹ hí³ ma³zian² tsú² la³jmí¹ zian² jáun² tsá² judíos?”

Cú²re² liáun³ bíh¹ tsá² judíos quionh³ tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hí³ cha³² cáun² tsí³

¹⁵ Qui¹ uá¹jinh¹ tiá² láí³ jnoh¹ tsá²cá²jo²¹, tsá² juáh³ tsú² hí³ ná¹ren² tso³, tí³la³ jnoh¹ né³ láí³ tsá² cá² mí¹zionh² tsá² judíos bíh¹, ¹⁶tí³la³ cu³ jáun² né¹ bí¹jnoh¹ hí³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí³ chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hí³ ma³tí³² tsú² la³ cun³ hí³ juáh³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, tí³la³ jí³²la³ cun³quionh³ hí³ cha³² tsú² cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lí¹³. Hi³ jáun² dá², hí¹ la³ tí³ jnoh¹ yáh³ siáh³ má²ca³chá¹³ cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús Tsá² lín³ Cristo, hí³ jáun² lí¹³ heh³ jnoh¹ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³, cun³quionh³ hí³ nio² jáun² cáun² tsí³ jnoh¹ ñí¹con² Cristo; jun³juáh¹³ cun³ñí¹ hí³ má²lí²má¹tí²¹ jnoh¹ la³ cun³ hí³ juáh³ jáun² liei²¹ yáh³.

Qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ lí³ chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hí³ má²ti³² jáun² la³ cun³ hí³ juáh³ liei²¹.

¹⁷ Jáun² né³, ní¹juáh³ tá¹la³ má²hnáu² jnoh¹ tsá² judíos hí³ heh³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³quionh³ hí³ cunh³ jnoh¹ quiúnh¹ Cristo, hí³ má¹lí³² jáun² né³ ca³lí³jnia² hí³ la³ jmu³² bíh¹ jnoh¹ tso³ la³ má²jmu³² jáun², ¿hí¹ lí¹³ juáh¹³ dí² hí³ Cristo má²tin² tsá² joh¹ hí³ jmu³ tso³? ¡Tiá² jáun² yáh³! ¹⁸ Hí³ ní¹juáh³ la³ má¹quien¹³ jná¹³ siáh³ cáun² hí³ má²lí²jmu³² jná¹³ hí³ tiú²uú² quien², hí³ jáun² la³ jáun² má²lí³lin¹ hí³ jná¹³ jan² tsá² tiá² héih³² má²ti³². ¹⁹ Ti³la³ ta³né³² dá² má²zian² jná¹³ hí³ ca³tin¹ Dió³² bíh¹, hí³ jáun² jan² tsá² má²jún¹ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² liei²¹, cun³ñí¹ hí³ hnga² liei²¹ jáun² ca³jngah³ jmí¹ tiú²uú² ca³tioh²¹ tsin³² jná¹³ hí³ má¹ti²¹. ²⁰ Lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ ca³jun³ jná¹³ cu³lí²¹ quiúnh¹ Cristo jmí¹ cá¹taun³ tsú² jáun² crei²¹; hí³ jáun² dá² jun³juáh¹³ uú² jná¹³ yáh³ la³² zian² ná¹ ta³né³², qui¹ ti³la³ Cristo bíh¹ Tsá² má²zian² hñu³ jmí¹ hñu³ tsin³² jná¹³. Hí³ jáun² la³ cun³ hí³ zian² ná¹ lá² ta³né³² cun³quionh³ ngú³ lá² quion²¹, má²zian² ná¹ cun³ñí¹ hí³ cáun² nio² tsin³² ñí¹con² Jon² Dió³² bíh¹, Tsá² ca³ma³hniau³ hí³, hí³ ca³jienh³ hnga² hí³ jún³ hí³ ca³tin¹ jná¹³. ²¹ Cun³ tiá² chá¹³ bíh¹ jná¹³ ti³ có³² mí³ hí³ ja³² jáun² tsí³ Dió³²; qui¹ sá¹jmí¹ hí³ lí¹³ lí³ chun¹ tsú² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hí³ má²ti³² tsú² jáun² liei²¹, hí³ jáun² hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ la³ jmu³ ta²¹ yáh³ hí³ ca³jun³ jáun² Cristo.

3

¿He³ bíh¹ ti³ quien²: hí¹ liei²¹, ho³ hí³ nio² cáun² tsí³ tsú²?

¹ Hnoh² tsá² Gálata, ¡jlánh¹ tiá² jái¹³ ngí²³ hnoh²! ¿Hin²

tsánh² má²ca³hia³ ca³ji³ jmí¹ honh² hnoh²? Cun³quionh³ jú¹ chú³² hí³ má²ca³hléh¹³ bíh¹ jnoh¹ má²ca³má¹jnia¹³ jnoh¹ hnga² Jesús Tsá² lín³ Cristo ñí¹ hó²¹máh¹ náh² hí³ chí¹tón²¹ crei²¹. ² Juah²¹ dú¹ hnoh² neh²¹: ¿Cá¹hen³ hnoh² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² cun³quionh³ hí³ ca³ma³tih²¹ náh² héih³² hí³ rá¹tioh³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ho³ cun³quionh³ hí³ ca³tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³niéih² uá¹ náh²? ³ ¡Hnoh² dá² cáun² ná¹lín³ náh² tsá² tiá² jái¹³ ngí²³ bíh¹! ¿Hí¹ lín²³ hnoh² hí³ má¹hián¹³ náh² cun³quionh³ pí³ quián¹³ hmóu³² cáun² hí³ ca³ma³liauh²¹ náh² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ dúh¹? ⁴ ¿Hí¹ tiá² lin¹ ñí¹ la³ má²ca³jmú³ ta²¹ hí¹ cáun² uá¹ la³ji³² la³ cun³ hí³ má²ca³ma³tsoh¹ náh² jáun² honh² dúh¹? ¡Cun³ zia³² bíh¹ ñí¹ má²ca³jmú³ ta²¹! ⁵ ¿Hí¹ cuen² hnoh² Dió³² Jmí²chí³ joh¹ jí³ hí³ jmu² tsú² siáh³ hua³jueh³² ja¹ quián¹³ hnoh² cun³ñí¹ hí³hliá² hnoh² jmu³² la³ cun³ héih³² hí³ juáh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés? ¡Tiá² jáun² yáh³! Qui¹ cun³ñí¹ hí³ táunh²³ náh² ta²¹ la³ cun³ jái¹³ hí³ má²ca³niéih² bíh¹ náh², jáun² jmu² tsú² la³ ní².

⁶ Sá¹ní² dú¹ jien¹ náh² tún² hla¹ Há²bran²¹. Tsá² hí³ ca³chá³ cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³², hí³ cun³ñí¹ hí³ jmí¹ nio² jáun² cáun² tsí³ bíh¹ tsú², jáun² ca³heh³ tsú² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹. ⁷ Hí³ jáun² né³, hnoh² hniauh³² lí³ ñíh¹³ náh², hí³ la³jin³² tsá² nio² cáun² tsí³, tsá² la³ hí³ bíh¹ hú¹tá¹ cu³ti³ ná¹lín³ la³juah²¹ dúh¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹. ⁸ Qui¹ cun³quionh³ Sí² quioh²¹ Dió³² ca³lí³ lin¹ la³ cun³ jmí¹tin² lín³² hí³ chau²¹ jmái¹ hí³ hen³ Dió³² *tsá²cá²jo²¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, ní¹juáh³ tsá² chá³² cáun² tsí³, jmí¹ ca³záih³ jáun²

Dió³² hla¹ Há²bran²¹ jú¹ chú³² lá².
 “Cun³quionh³ hnú² bíh¹ lí³mieh²
 tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³”.
 9 Hi³ jáun² né³, tsá² cha³² cáun² tsí³
 bíh¹ lí¹³ lí³mieh² la³jmí¹ ca³lí³mieh²
 jáun² hla¹ Há²bran²¹, tsá² ca³chá³ hí³
 cáun² tsí³.

10 Tí³la³ lí³ua³ jan² tsá² cáun² lí¹
 hen² tsí³ hí³ lí³ chun¹ cun³quionh³
 hí³ ma³tí³² liei²¹ quioh²¹ hla¹
 Moisés má¹ná¹, tsá² la³ hí³
 má²ca³tin¹ tsa³tánh¹ quiu³juóu³²
 bíh¹. Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²:
 “La³jín³² tsá² tiá² má²tí³² la³jí³² la³
 cun³ hí³ rá¹juáh³ liei²¹, ñí¹ hlah³
 bíh¹ má²tionh² tsú²”. 11 Má²lin¹
 lín²¹ bíh¹ hí³ tiá² hin² lí¹³ yáh³ lí³
 chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³
 hí³ má²tí³² tsú² jáun² liei²¹, qui¹
 la³ lá² bí¹ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹
 Dió³²: “Lí³ua³ jan² tsá² má²ca³heh³
 Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹
 cun³ñí¹ hí³ nio² cáun² tsí³, tsá²
 la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian²”. 12 Tí³la³
 jun³juáh¹³ hí³ lí³ hniáuh³² nio²
 cáun² tsí³ yáh³ tsú² ní¹juáh³ tsá²
 hnió³ hí³ heh³ Dió³² cun³quionh³
 hí³ ma³tí³² jáun² liei²¹, qui¹ la³ lá²
 bíh¹ rá¹juáh³: “Ní¹juáh³ tsá² má²tí³²
 liei²¹ lá², cun³quionh³ hí³ lá² bíh¹ lí¹³
 zian² tsú²”.

13 Tí³la³ ca³tí²¹ hí³ jmí¹ chau³
 jnoh¹ jáun² liei²¹ ñí¹ hlah³ né³,
 Cristo bíh¹ ca³liáu³² dí² jmí¹
 ca³ta³zanh¹ tsú² jáun² ñí¹ hlah³
 cha¹³ dí², qui¹ la³ cun³ rá¹juáh³
 jáun² ñí¹ Sí²: “Cun³ má²ca³ta³zanh¹
 ñí¹ hlah³ bíh¹ lí³ua³ jan² tsá² jún²³
 hí³ chí¹hén² tsoh² hmá²”. 14 La³
 ní² ca³lí³ hí³ jáun² cun³quionh³
 Jesús Tsá² lín³ Cristo lí¹³ hiáu³
 tsá²cá²jo²¹ hí³ ma³mieh² jáun² Dió³²
 la³jmí¹ ca³ma³mieh² tsú² jáun² hla¹
 Há²bran²¹, hí³ jáun² cun³quionh³ hí³
 nio² cáun² tsí³ bíh¹ dí² lí¹³ hián¹³
 dí² ca³la³ jái³² Jmí²chí³ Chun¹, Tsá²
 ca³jmú³ hí³ Dió³² jái¹³ hí³ cuen³.

Liei²¹ jí³ jái¹³ hí³ ca³jmú³ Dió³²

15 Reh², jmu¹ jná¹³ cáun² jái¹³
 ñí¹con² hnoh² la³ cun³ hí³ qui³
 lí²³ jáun² ja¹ quioh²¹ tsá²mi³cuóun².
 Ní¹juáh³ zian² tsá² jmu² nió³², hí³
 jáun² quiú² cáun² sí² hí³ rá¹tón³² hí³
 jmái² hí³ lin¹ hí³ quien² nió³² jáun²,
 hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ tsunh³
 jái¹³ la³ jáun², hí³ sa³jun³ lí¹³ yáh³
 na³tsin³ tsú² siáh³ cónh³í¹ cú¹píh²¹
 ñí¹ hná¹ jáun². 16 Né³² né³, Dió³²
 ca³jmú³ jái¹³ ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹
 la³ má²quionh³ jón²zih¹ jón²cho¹.
 Tí³la³ ñí¹ Sí² tiá² rá¹juáh³ yáh³
 la³ lá² má¹ná¹: “la³jín³² jon³zih¹
 jon³cháuh³ hnú²”, sá¹jmí¹ hí³ la³
 hleh³² hí³ ca³tin¹ juóun³² tsáu²;
 tí³la³: “jon³zih¹ jon³cháuh³ hnú²”
 bíh¹ juáh³. Hí³ ní² né³, jmu² lin¹
 hí³ hien² tsú² jan² tsáu² bíh¹, hí³
 Cristo bíh¹ Tsá² hí³, 17 La³ cun³
 hí³ juanh³² jná¹³ ní², la³ lá² bíh¹
 niéih³: Tiá² lí¹³ yáh³ tsúnh¹³ nió³²
 hí³ ca³ma³tson² jáun² Dió³², nió³²
 hí³ ca³jmú³ tsú² jáun² quionh³
 hla¹ Há²bran²¹. Qui¹ cun³ tiá²
 lí¹³ yáh³ hí³ juáh¹³ hí³ tiú²uú²
 lí³quien² jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³²
 ñí¹con² tsú² cun³quionh³ liei²¹ hí³
 cua³ jáun² jmí¹ la³ má²quiún³ nio²
 hña³láu³ tsí²¹ quiu³quia³ mi² jmí¹
 má²cáin² jáun². 18 Qui¹ sá¹jmí¹ hí³
 cun³quionh³ hí³ má¹tí²¹ dí² liei²¹
 quioh²¹ hla¹ Moisés jmí¹ la³ hiáu¹³
 dí² hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jái¹³ hí³
 cué³², jáun² jun³juáh¹³ uú² hiáu¹³
 dí² cun³quionh³ jái¹³ hí³ ca³jmú³
 jáun² yáh³ Dió³²; tí³la³ hí³ ca³hiauh³
 jáun² hla¹ Há²bran²¹ má¹ná¹, cáun²
 lí¹ ca³cué³ bíh¹ Dió³² hí³ jáun²
 ñí¹con² tsú², cun³ñí¹ hí³ ca³jmú³ dí²
 jái¹³ bíh¹.

19 Jáun² né³, zha³ dá² jinh¹ jmu³
 ta²¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés? Qui¹
 hí³ jáun² dá² lí¹ cua²¹ chí¹cáin² bíh¹,
 hí³ tí³ lí¹ ca³ma³lí²¹ he³ lánh³ lí³

tsáu¹³ tsáu². Jí³²la³ tí³ ca³jmú³ ta²¹ tá¹la³ tiá² má²cuán² jáun² “jan² Tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹” hí³ bíh¹, Tsá² ca³juáh³ tsú² hí³ hí³ cuen³. Tí³la³ hí³ ca³tí²¹ liei²¹ jáun² má¹ná¹, ca³cué³ Dió³² hí³ jáun² cun³quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ bíh¹ ñí¹con² hla¹ Moisés, tsá²jmí¹lín³ hí³ tsá²zenh²ja¹ quioh²¹ tsáu² quionh³ Dió³². 20 Tí³la³ tiá² tsá²zenh²ja¹ hniah³ yáh³ ní¹juáh³ jan² tsá²jmu² hnga² la³ cun³ hí³ ñí¹jmú³; hí³ la³ jáun² bíh¹ lí³ hí³ Dió³² siáh³ jmu² cú² hnga² tán¹ la³ cun³ hí³ ñí¹jmú³.

Ta²¹ hí³ jmu² liei²¹

21 Tí³la³ jáun² né³, chí¹ siánh³ uá¹ lí³ ta²¹ quioh²¹ liei²¹ la³ cónh³ bí¹ ta²¹ hí³ jmu² jáun² jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³² dúh¹? ¡Tiá² jáun² yáh³! Qui¹ sá¹jmí¹ hí³ ca³hiauh³ tsú² cáun² liei²¹ hí³ jmu² hí³ lí³ zian² tsú², hí³ jáun² jmí¹ la³ lí³ bíh¹ hí³ lí³ chun¹ tsú² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hí³ jmí¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hí³ juáh³ liei²¹ jáun². 22 Tí³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² má¹ná¹, hí³ la³jín³² bíh¹ tsáu² ná¹ziaunh² tiá³ tso³. La³ ní² lí³, hí³ jáun² ní¹ má¹ca³lí³tsin² tsú² hí³ ná¹ziaunh² tso³, má²lí¹³ he³ tsú² la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³² ñí¹con² tsá² taunh³² ta²¹ cun³quionh³ hí³ chá³² tsú² jáun² cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús Tsá² lín³ Cristo.

23 Tí³la³ jnoh¹ tsá²*judíos má¹ná¹, ñí¹con² liei²¹ bíh¹ jmí¹ ná¹tsau³ jnoh¹, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ ca³lí³ lín¹ hí³ lí¹³ liáun³ tsáu² cun³quionh³ hí³ chá³² tsú² jáun² cáun² tsí³ ñí¹con² Cristo. 24 Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ hí³ ca³ta³tau¹ jnoh¹ cu³tiá³ jo³cuo² liei²¹, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ cuán¹³ Cristo, hí³ jáun² lí¹³ láí³ jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ ní¹ má¹ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ ñí¹con² tsú². 25 Né³²

né³, tiú²uú² tiauh² yáh³ dí² jo³cuo² liei²¹ la³ cun³ jmí¹ ca³lí³ lín¹ hí³ ñí¹con² Cristo bíh¹ la³ lí¹³ chá³² tsú² cáun² tsí³. 26 Qui¹ la³jín³² bíh¹ hnoh² má²lín³ náh² jon² Dió³² cun³ñí¹ hí³ má²ca³chá¹ hnoh² cáun² honh² ñí¹con² Jesús Tsá² lín³ Cristo. 27 Hí³ la³jín³² hnoh², tsá² má²ca³ma³lih²¹ náh² hí³ má²ca²cunh³ bíh¹ náh² quiúnh¹ tsú² cun³quionh³ hí³ má²cáun³ náh² jáun² jmái¹, hnoh² bíh¹ tsá² má²ná¹láin¹ náh² Cristo. 28 Jáun² tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² judío ho³ tsá²ca²jo²¹, *tsá² má²dí¹hlánh¹ ho³ tsá² zian² hí³ ca³tin¹ hnga², tsá²ñuh² ho³lá²dá² tsá²mi³; qui¹ ní¹juáh³ má²ca²cunh³ bíh¹ náh² quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, jáun² cá² ñí¹ tsáu² bíh¹ má²lín³ náh². 29 Hí³ jáun² ní¹juáh³ lín³ náh² tsá² joh¹ Cristo, hí³ jáun² má²lín³ bíh¹ náh² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹, hí³ jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hí³ cué³² Dió³², la³ cun³ jái¹³ hí³ má²ca³jmú³ tsú² jáun².

4

1 Lí¹³ bíh¹ juanh²¹ jná¹³ siáh³ la³ lá²: Ní¹juáh³ zian² jan² tsá¹míh¹ hí³ ca³tin¹ hiáuh³ la³ cun³ lí³ quiau³ hí³ ca³quiú² jáun² hla¹ jméi², tí³la³ tá¹la³ tiá² má²ca³lí³ pan¹ tsú² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ za² ñí¹con² tsú² quionh³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹, uá¹jinh¹ hí³ bíh¹ tsá² quioh²¹ ca³la³ jí³² hí³ jmí¹ quioh²¹ jméi². 2 Qui¹ tá¹la³ tiá² má²ca²chó³² jmái¹ hí³ ca³tón³ jáun² jméi² tsú² hí³ hiáuh³ hí³ quioh²¹, jáun² cáun² má²tí³² bíh¹ tsú² tín² ca³la³ jí³² hí³ juáh³ tsá² jmu² hua³hí¹³ tsú². 3 La³ jáun² bíh¹ jmí¹ lí³ ñí¹con² jnoh¹ tá¹la³ tiá² jmí¹ má²ca³tsin¹³ jáun² mii² quiú¹³ dí², hí³ jmí¹ ná¹láí³ jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹ tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² tsá²cuú² tsá²chín³, tsá² jmu²

héih³² hngá¹máh³ lá². 4 Ti³la³ jmí¹ ca³tsin¹³ jmái¹ hi³ má²tón³² né³, Dió³² ca³zen³ Jon² hi³ ca³lí³zian² hñu³ héin¹ hñu³ tsí³ jan² tsá²mi³, hi³ cuan³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² *judío hi³ ca³tin¹ ma³ti³² liei²¹. 5 La³ ní² bíh¹ cuan³ tsú² hi³ cua³liau³ jnoh¹, tsá² jmí¹ ná¹tsau³ jnoh¹ ní¹con² liei²¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lí¹³ heh³ jnoh¹ Dió³² hi³ lín¹³ jnoh¹ jón²zih¹ tsú². 6 Hi³ jáun² bíh¹ ca³zen³ siáh³ Dió³² Jmí²chí³ quioh²¹ Jon² hñu³ honh² hnoh² uá²jaí³², hi³ jáun² lí³ lín¹ hi³ hnoh² siáh³ má²ná¹lín³ náh² jón²zih¹ tsú²; hi³ jáun² Jmí²chí³ hi³ né³ cha³² tiá³ tsí³ dí² hi³ za²³ dí² Dió³² “iTiá²¹!” 7 Jáun² né³, tiú²uú² lín³ yáh³ hnú² jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ ní¹con² héih³² hi³ ná¹ngí²³ jáun² tsáú², qui¹ jon² Dió³² bíh¹ má²lín³ hnú². Hi³ cun³ní¹ hi³ má²lín³ hnú² jáun² jon² tsú² né³, jáun² cué³² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ ca³ti²¹ hi³ hiáuh³ jáun² ji³lín² jon² tsú².

Hi³² tsí³ Po¹ hi³ ca³tin¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

8 Qui¹ jmí¹tin² jmí¹ tiá² má²cuoun³² náh² Dió³², jmí¹ lín³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ ní¹con² tsá²cuú² tsá²chín³, tsá² lí¹ ná¹jmu² hí³ hi³ lín³ dió³². 9 Ti³la³ ta³né³² né³, ta³ má²cuoun³² hnoh² Dió³², ho³ ti³ re² juanh²¹ jná¹³ cú²jueh³² hi³ Dió³² má²cuou³² hnoh², tiú²uú² jmí¹ ca³tin¹ yáh³ náh² hi³ jinh¹ siáh³ ní¹con² héih³² tsí¹juí³ jáun² quioh²¹ tsá²cuú² tsá²chín³, héih³² tiá²lín¹ ní¹ jmu³ ta²¹, hi³ tianh¹³ náh² siáh³ hi³ má¹tih²¹ náh² ní¹con² tsá² hi³. 10 Sa³ hmah³²í¹ máh³ náh² jmái¹ ná¹hi¹³, jmái¹ hi³ ti³² ma³ cun³ tsá³, ji³ hi³ ma³quien¹³ náh² siáh³ ma³ cáun² zih², ji³ mii² ní². 11 Jlánh¹ hi³² tsin³² jná¹³ ní¹juáh³ ta²¹ hi³ ca³jmu³² jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh² tiá² lín¹ ní¹ la³ ca³lí³quien² yáh³.

12 Hnoh² reh², mí²³ jná¹³ ní¹con² hnoh² ca³la³ jonh³ jmí¹ tsin³² hi³ jmúh¹³ tiá³ náh² pí³ hi³ má¹zián¹³ náh² la³jmí¹ zian² jná¹³, qui¹ ja³bí¹ jná¹³ má²ca³ma³zián¹³ ná¹ la³jmí¹ zian² hnoh², *tsá²cá²jo²¹. Jun³juáh¹³ zia³² cáun² hi³ hlah³ hi³ má²ca³jmu³ yáh³ hnoh² ní¹con² jná¹³, hi³ jáun² juanh³² jná¹³ la³ ní². 13 Qui¹ la³ cun³ má²ñíh¹ náh², hi³ cun³ñí¹ hi³hliá² ca³lí³ tsáun¹ bíh¹ jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ ca³hléh³ jná¹³ jú¹ chú³² ní¹con² hnoh² jmí¹ la³ñí¹. 14 Mí¹uí³ hi³ ca³quiúnh³² jná¹³ jáun² né³, ca³lí³ cáun² líá¹ héi² ní¹con² hnoh² bíh¹, ti³la³ hnoh² má¹ná¹, tiá² ca³jmu³ yáh³ náh² hi³ tiá² quiú² tiá² jéi²³ náh² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ lín³ jná¹³ la³ jáun², sa³jun³ ca³chau¹ náh² jná¹³ ti³ có³². Ti³la³ hnoh² dá² ca³he³ bí¹ náh² jná¹³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², la³jmí¹ lí³ hi³ hnga² Jesucristo ca³chó³² ta³ máh¹ hnoh². 15 Jáun² né³, ¿ha³ dá² jinh¹ ngau³ hi³ jmí¹ hiún² jáun² honh² náh²? Lí¹³ zih¹³ jná¹³ jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ hnoh² ní¹con² tsáú², hi³ hí¹ la³ ti³ jmí¹ chíh¹ yáh³ hnoh² mí¹máh¹ hi³ jmí¹ cuéh¹ náh² jná¹³, sá¹jmí¹ hi³ jmí¹ lí¹³ dúh¹. 16 Ti³la³ né³² né³, ¿hí¹ má²hau² hnoh² jná¹³ ta³né³² qui¹hliá² hléh²³ jná¹³ jú¹ tson² ní¹con² náh²?

17 Tsá² hí³ dá² jlánh¹ jmu² pí³ hi³ han³ náh² tí³ con², ti³la³ jun³juáh¹³ hi³ hu²¹ re² tsí³ yáh³ tsú² má¹ná¹. La³ cun³ hi³ hnió³ tsá² hí³ jmu³, hi³ quin³ hnoh² ní¹con² jnoh¹ bíh¹, hi³ jáun² má¹lí³² jáun² né³ háih¹³ hnoh² honh² ní¹con² tsú² hmóu³². 18 Né³² né³, ní¹juáh³ hi³ ca³ti²¹ cáun² hi³ chu²¹ bíh¹ jmu² tsáú² pí³ hi³ janh²¹ tsáú², jáun² re² lín³² bíh¹ hi³ jmu² tsú² la³ jáun²; ti³la³ cu¹ jmu¹ tsú² la³ jáun² jmái¹ ca³la³ jí³² má¹ná¹, jun³juáh¹³ jmáh³la³ tá¹la³ cuon¹

jná¹³ quiúnh¹ yáh³ hnoh². ¹⁹ Hnoh² jón³, cuá¹zian² jná¹³ ca³la³ jmí¹ zian² jan² tsá²mi³ hi³ quieh² héin¹ ní¹ má¹ti³ ñí¹ lí³zian² jon², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ má²zian² náh² tán¹ hián² la³jmí¹ zian² Cristo. ²⁰ ¡Sá¹jmí¹ hi³ cuon¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² ta³né³² dúh¹, hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ hléh¹³ jná¹³ ca³lá² la³ siáh³; jlánh¹ tiá² ño¹ ná¹ he³ jmu¹ hi³ ca³tin¹ hnoh²!

Nóh³² quioh²¹ hla¹ Agar quionh³ hla¹ Sara

²¹ Hnoh², tsá² jlánh¹ hniá¹ náh² hi³ má¹tih²¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ¿há¹ tiá² má²ca³niéih² hnoh² he³ juáh³ liei²¹ jáun²? ²² Ñí¹ jáun² rá¹juáh³, hi³ hla¹ Há²bran²¹ ca³li³zian² gon³ jon²: jan² jon² tsú² quionh³ tsá²mi³ tsá² jmí¹ má²cuá¹hlánh¹ joh¹, hi³ jan² né³ ca³li³zian² quionh³ tsú² tsá²mi³ ñí²cuo², tsá² zian² hi³ hi³ ca³tin¹ hnga². ²³ Jon² tsá²mi³ tsá² jmí¹ má²cuá¹hlánh¹ ca³li³zian² la³ cun³ qui³ lí²zian² dán² bíh¹, ti³la³ jon² tsá²mi³ tsá² zian² hi³ hi³ ca³tin¹ hnga² má¹ná¹, ca³li³zian² cun³quionh³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jmí¹tin² bíh¹. ²⁴ Hi³ lá² dá² lí³ cáun² nóh³² bíh¹. Tá¹ gon³ tsá²mi³ hi³ lín³ la³jmí¹ lí³ tun³ ñí¹ nió³². Cáun² nió³² jáun² hiauh³ tsú² tsi³ máh³ Sinaí, nió³² hi³ lí³ jáun² la³jmí¹ lín³ hla¹ tsá²mi³ Agar; hi³ jáun² tsá² jmúh³² ta²¹ nió³² jáun² né³, ná¹lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² héih³² quioh²¹ nió³² jáun² bíh¹, la³jmí¹ tí² lín³ jáun² jon² tsá²mi³ hi³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹. ²⁵ Hi³ jáun² tsá²mi³ Agar hi³ né³ lín³ henh¹³ quioh²¹ hi³ ca³li³ jáun² ti³ máh³ Sinaí hi³ zeh² jáun² ti³ hué³² Arabia. Ja³bí¹ la³ jáun² lín³ tsú² siáh³ henh¹³ quioh²¹ la³jin³² tsá² judíos hín¹³ ti³ juú² Jerusalén nio² ñí¹ hué²¹ lá², qui¹

ja³bí¹ tsá² hí³ siáh³ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²ná¹hlánh¹ uá²jai³². ²⁶ Ti³la³ tsá²mi³ zian² hi³ hi³ ca³tin¹ hnga² né³, lín³ henh¹³ quioh²¹ juú² Jerusalén hi³ nio² ti³ hñu³mi³cuú² bíh¹, qui¹ tsá² má²hín¹³ ti³ juú² jáun², tiú²uú² lín³ yáh³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹; hi³ jnoh¹ né³ má²tiauh² dí² jo³cuo² juú² Jerusalén jáun², la³jmí¹ lí³ hi³ mi¹ziú¹³ dí² juú² jáun². ²⁷ Qui¹ ñí¹ Si² rá¹juáh³ la³ lá² hi³ ca³tin¹ tsá²mi³ tsá² zian² hi³ hi³ ca³tin¹ hnga²:

Ma³hiún¹³ hnu² honh² tsá²mi³, tsá² tiá² dán² can²³, hnu² tsá² tiá² jónh³² zian²;

tí¹ hoh³ hnu² hi³ hiún² honh² tsá² tiá² cui²nú² he³ lánh³ quieh² héin¹ tsú² ní¹ má¹ti³ ñí¹ lí³zian² jon².

Qui¹ ti³ jlánh¹ bíh¹ juóun³² jón²zih¹ tsá²mi³ tsá² lí¹ já¹cui³n lí¹³, la³ cónh³ bíh¹ tsá²mi³ tsá² zian² ñí²cuo².

²⁸ Jáun² né³ reh², hnoh² bíh¹ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ Isaac; hi³ ná¹lín³ náh² jón²zih¹ Dió³², tsá² má²ca³li³zian² náh² la³ cun³ rón³² lí³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jmí¹tin². ²⁹ Qui¹hliá² ñú²míh¹, tsá² ca³li³zian² hi³ jmí¹tin² la³ cun³ qui³ lí²zian² tsáu², ca³hí¹ ca³tsin¹ bíh¹ ñú²míh¹ tsá² ca³li³zian² hi³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹; hi³ la³ jáun² bíh¹ ná¹lí²³ uá²jai³² la³ ti³ ta³né³². ³⁰ Ti³la³ ¿he³ lánh³ rá¹juáh³ ñí¹ Si² dúh¹? Hi³ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: “Chin³² tsá²mi³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ní² la³ má²quionh³ jon², qui¹ jon² tsá²mi³ tsá² dí¹hlánh¹ tiá² ca³tin¹ yáh³ lí³quioh²¹ cu³tsa³² la³ cun³ hi³ hiáuh¹³ ñú²míh¹ jon² tsá²mi³ ñí²cuonh² hnu², tsá² zian² hi³ hi³ ca³tin¹ hnga²”. ³¹ Hi³ jáun² né³ reh², jun³juáh¹³ jón²zih¹ tsá²mi³ tsá² má²dí¹hlánh¹ yáh³ dí², ti³la³ ná¹lá³ dí² la³jmí¹ lín³ jón²zih¹ tsá²mi³ tsá² zian² hi³ ca³tin¹ hnga² bíh¹.

5

Tianh³ náh² tiá³ ca³ti²¹ hi³
má²ná¹liáun¹náh²

1 Né³² né³, Cristo bíh¹ ca³liáu³²
dí², hi³ jáun² lí¹³ ziaun² dí² re² hi³
tiú²uú² láí³ dí² *tsá² má²dí¹hlánh¹.
Hi³ jáun² tianh³ náh² tiá³, hi³ ha³
lí²uú² cué² náh² jái¹³ hi³ lan¹³ náh²
siáh³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹
ní¹con² liei²¹ jáun².

2 Sá¹ní² nié² náh². Jná¹³ Po¹, juo³
jnë¹³ hnoh², hi³ ní¹juáh³ hnauh²
hnoh² hi³ tonh²¹ náh² hi³ má¹tih²¹
la³ cun³ hi³ ná¹ngi²³ tsú², hi³ *tiú³²
tsú² jáun² chí² láu² hná¹³ ní¹ zian²,
hí¹ cáun² tiá² lin¹ ní¹ jmu³ ta²¹
yáh³ Cristo ní¹con² hnoh² ní¹juáh³
la³ jáun². 3 Jáun² hnó³² jná¹³ juo¹³
siáh³ cónh³¹ cu³ jéin³² lí³ua³ jan²
tsá² hnió³ tiú³² chí² láu² hná¹³ ní¹
zian², hi³ tsá² la³ hi³ má²ca³tin¹
ma³ti³² siáh³ ca³la³ jí³² héih³² ní¹
hná¹ ní² uá²jai³². 4 Hnoh² tsá²
lí¹ lín²³ náh² hi³ lí¹³ lí³ chun¹
náh² ní¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³
ma³tih²¹ náh² liei²¹, ha³ tiú²uú²
taunh² yáh³ Cristo hó¹ní¹ hnoh²,
hi³ tiú²uú² ta²¹ jmu² ya³ siáh³ miú³
hi³ ja³² jáun² tsí³ Dió³² ní¹con² náh².
5 Tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, cun³quionh³
hi³ má²hau³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹
bíh¹ cáun² ná¹hé² ná¹jan³² jnoh¹ hi³
heh³ Dió³² jnoh¹ la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsá² chun¹, cun³ní¹ hi³ má²ca³chá¹³
jnoh¹ cáun² tsí³. 6 Qui¹ lí³ua³ jan²
tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Jesús
Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun² tiú²uú²
lin¹ ní¹ jmu³ ta²¹ yáh³ ní¹juáh³ hi³
ná¹tú¹ hó³ tiá² ná¹tú¹ chí² láu²
hná¹³ ní¹ zian² tsú². Tí³la³ la³ cun³
hi³ quien² má¹ná¹, hi³ chá³² tsú²
cáun² tsí³ ní¹con² Cristo bíh¹; hi³
lí³ lín¹ hi³ tson² nio² cáun² tsí³ tsú²
cun³quionh³ hi³ hnió³ tsú² tsáu².

7 Re² bíh¹ jmí¹ hí¹cua³táunh¹
hnoh². ¿Hin² tsánh² má²ca³ma³cau²
hnoh², hi³ jáun² tiú²uú² ta²¹ táunh²³
hnoh² jú¹ tson²? 8 Jun³juáh¹³ jái¹³

hi³ ja³ ní¹con² Dió³² Tsá² má²ca³te³
hi³ ya³ náh² jái¹³ hi³ má²ca³ma³cau²
náh² jáun² tsáu². 9 Ha³ lí² cui¹
cha³có³ honh² náh² jái¹³ hi³ juáh³
jáun²: “cun³quionh³ cú¹pih²¹ tie³
bíh¹ zau³² tá¹ cá² piénh¹ cán¹”.
10 Tí³la³ cun³ní¹ hi³ má²cá²cunh³ dí²
quiúnh¹ Tí³² Juo¹³ dí², jáun² cáun²
bíh¹ nio² tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹
hnoh², hi³ tiá² lín¹³ yáh³ hnoh² la³
siáh³. Tí³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² má²tsan²
hi³ honh² hnoh² má¹ná¹, Dió³² bíh¹
ma³tson¹³ tsá² hí³, cui¹ hin² mi³
tsánh².

11 Hi³ ca³tin¹ jná¹³ huen² né³
reh², sá¹jmí¹ hi³ jmu²¹ máh³ jná¹³
héih³² hi³ tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³
ní¹ zian², hi³ jáun² tiá² jmí¹ lí³ hau²
yáh³ jná¹³ tsá² *judíos; qui¹ sá¹jmí¹
la³ jáun² dúh¹, jáun² tiá² hlah³ jmí¹
jeinh²¹ yáh³ tsú² hi³ hléh²³ jná¹³
jái¹³ hi³ ca³tin¹ Cristo, Tsá² ca³taun³
hi³ crei²¹, hi³ lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsáu².
12 Tí³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² má²tsan²
hi³ honh² hnoh² hi³ jlánh¹ jmu²
quien² hi³ tiú³² tsú² jáun² chí² láu²
hná¹³ ní¹ zian² né³, jsá¹jmí¹ hi³ tiú³²
bíh¹ tsú² cú²jueh³² tá¹ cáun² quioh²¹
hmóu³² dúh¹!

13 Qui¹ hnoh² dá² ca³lí³tén¹ náh²
hi³ lín¹³ náh² tsá² tiú²uú² liei²¹
jmu² héih³² ní¹con² bíh¹. Tí³la³
jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² ní¹táunh¹
náh² cun³ tin² honh² hmóu³²
yáh³ cun³ní¹ hi³hliá² má²ca³liáun³
náh²; qui¹ tí³ re² bíh¹ má¹con²¹
náh² tsá²ján² tsá²ján² cun³ní¹ hi³
hnáu³ náh². 14 Qui¹ la³jí³² héih³²
quioh²¹ liei²¹ bíh¹ má²lí²ma³ti³² tsú²
ní¹juáh³ hi³ má²lí²ma³ti³² tsú² héih³²
lá²: “Ma³hno¹ hnú² tsá²mi³cuóun²
renh² la³jmí¹ hno³ nú² huen²”.
15 Tí³la³ hua³hín¹³ náh² jmu³, qui¹
ní¹juáh³ má²tún² hmóu³² bí¹ náh²
la³ ná¹quí² ná¹jmí²³ náh² renh²
la³jmí¹ jmu² tsá²; jáun² cun³ chau²¹
bíh¹ jmá¹ hi³ hin¹³ náh² renh²
tsá²ján² tsá²ján² ní¹juáh³ la³ jáun².

Tsá² zian² la³ cun³ hi³ hnió³ ngú³, ji³ tsá² zian² cun³ quionh³ pt³ quioh²¹ Jmí² chí³ Chun¹

(Romanos 8:1-13)

16 Hi³ jáun² né³, juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh². Hi³ hniáuh³² má¹zián¹³ náh² la³ cun³ hnió³ Jmí² chí³ Chun¹, qui¹ cun³ quionh³ la³ jáun² bíh¹ tiú² uú² lí¹³ ñí¹ táunh¹ náh² la³ cun³ tin² honh² náh² hmóu³², 17 Qui¹ ngú³ quioh²¹ tsú² dí¹ quian¹ hi³ jmu³ jmáh³ la³ hi³ tiá² jéih³² Jmí² chí³ Chun¹ bíh¹, hi³ Jmí² chí³ hí³ né³ hnió³ hi³ jmu³ tsú² la³ cun³ hi³ tiá² jéih³² ngú³; qui¹ hi³ jan² hi³ jan² bíh¹ tsú² ná¹ háun³. Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² tion¹³ yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh² náh² jmúh¹³. 18 Ti³ la³ ní¹ juáh³ la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí² chí³ Chun¹ bíh¹ má² zian² hnoh², jáun² tiú² uú² liei²¹ jmu² yáh³ héih³² ñí¹con² náh².

19 Lin¹ lín²¹ bíh¹ hin² tsánh² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³², uá¹ la³ cun³ hi³ lí¹ jmú² lí¹ tsau³² tsú², ho³ hi³ jmu² tsú² hi³ hlah³ hi³ tiá² jí², ho³ hi³ jmú² tsau³² tsú² hi³ hlah³ hi³ hó³² la³ jmí¹ jmú² tsau³² jáh³, 20 ho³ hi³ má² tsú² má² jónh³² tsú² dió³² tsá² láin¹, ho³ hi³ jmu² tsú² ta²¹ la³ jmu² ti³² mí³ tsá² hláinh¹. Tsá² la³ hí³ hó² uon² tsáú², hi³ hnió³ hniéi², hi³ chéih³² siáh³, hi³ jlánh¹ né³² cánh³ míh²³ tsí³ siáh³, hi³ cáun² jmu² tsú² siáh³ lí³ ua³ cáun² hi³ dí¹ quiaunh²¹ tsí³ hnga². Tsá² la³ hi³ jmu² siáh³ hi³ ná¹ tsoh³, hi³ ná¹ lí³ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsáú², 21 hi³ lín³ tsú² tsá² uóu³² tsí³, [tsá² jngih² tsáú²], tsá² hen², tsá² jlié³ teh¹, hi³ hliáun³ ñí¹ bíh¹ siáh³ hi³ jmú² hi³ tsau³² tsú² ñí¹ hná¹ ní². Juanh³² jná¹³ siáh³ cónh³ í¹ cu³ jéin³² la³ cun³ hi³ má² cá² juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹ tin², hi³ lí³ ua³ jan² tsá² jmu² hi³ la³ ní², tiá² chanh²¹ yáh³ tsú² hñu³ mí³ cuú² ñí¹ cuá¹ quien² Dió³².

22 Ti³ la³ Jmí² chí³ Chun¹ má¹ ná¹, jmu² hi³ lín³ tsú² jan² tsá² hnió³ tsáú² bíh¹, tsá² hiún² tsí³, tsá² tiá² hniéi² hnió³ quionh³ tsáú², tsá² juenh² tsí³, tsá² ja³² mí³ tsí³, tsá² chun¹, tsá² má² ti³² jé¹, 23 tsá² jmu² hi³ tsí¹ juí³ hnga², jí³ tsá² tí² jinh²³ hnga² ní² siáh³. Hí¹ cáun² liei²¹ tiá² zia³² yáh³ hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jmu³ tsú² hi³ la³ ní². 24 Hi³ tsá² má² tionh² jo³ cuo² Cristo né³, má² ca³ quin³ tí³ có³² la³ jí³² hi³ jmí¹ dí¹ quian¹ ngú³ quioh²¹, la³ cun³ la³ jí³² hi³ jmí¹ hniá¹ tsú² jmu³, jí³ la³ jí³² hi³ jmí¹ dí¹ quiaunh²¹ tsí³ tsú² ní² siáh³. 25 Jáun² né³, cun³ ñí¹ hi³ má² ca³ jmú³ jáun² Jmí² chí³ Chun¹ hi³ má² ziaún² dí² hi³ hmaí²¹, jáun² la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³ ta¹ dí² cue¹³ tsú² jái¹³ hi³ jmu³ héih³² ñí¹con² dí² ca³ ti²¹ la³ jí³² hi³ jmu³² dí².

26 Tiá² hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² tonh², sa³ jun³ hi³ má¹ tsan¹³ dí² tsí³ tsá² ján² tsá² ján², hi³ sa³ jun³ hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² uóu³² tsí³ ja¹ quiú¹³ dí² hmóu³².

6

Ma³ háun³ náh² tsá² ján² tsá² ján² náh²

1 Hnoh² reh², ní¹ juáh³ zian² ma³ jan² tsá² má² cá² tánh³ tso³, hi³ jáun² hnoh² tsá² ná¹ pin³ jmí² chí³ quián¹³ náh² hniáuh³² má¹ hon¹ náh² tsú², hi³ jáun² jeinh²¹ jmí¹ tsí³ tsú² ñí¹con² Dió³², tí³ la³ jun³ juáh¹³ hi³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² quien² má¹ ná¹, tá¹ la³ tí¹ jinh²¹ náh² tsú². Hí³ ma³ quin³² ma³ jan³² náh² hniáuh³² jmúh¹³ siáh³ hua³ hín¹³ lín³², qui¹ ní² lí¹ ca³ lí³ zia³² siáh³ uá² jai³² hi³ cá² lau²³ siáh³ hmóu³² hnoh². 2 Ma³ hon¹ náh² tsá² ján² tsá² ján² lí³ ua³ cáun² uu³ mí² tsí³² hi³ zia³² quioh²¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má¹ tih²¹ náh² héih³² quioh²¹ Cristo.

3 Qui¹ ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³ quien² ta³ tiá² lin¹ hi³ lín³ hí¹ cáun², tsá² la³ hí³ dá² lí¹ lí²can² hnga² bíh¹. 4 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² chu³ ñih³ he³ lánh³ ngi³² hnga²; ní¹juáh³ la³ chun¹ tsú², jáun² zia³² jái¹³ jmu³ tsú² tsah³, tí³la³ jun³juáh¹³ uú² cunh³ tsú² hnga² quionh³ tsá² siánh³ yáh³ má¹ná¹. 5 Qui¹ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² hniáuh³² jie³ la³ cun³ hi³ ca³tin¹.

6 Ní¹juáh³ tsá² má²tin³² jú¹ chú³² hniáuh³² bíh¹ tsóh³ tsú² ca³lá² la³ cun³ la³; jí³² hi³ zioh² ñi¹con² tí³² tsá² má²ta².

7 Ha³ lí² lí¹ cuí¹ lí³can² náh² hmóu³², qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tioh²¹ cónh³² cuú²nga¹ Dió³². Qui¹ lí³ua³ cáun² hi³ jñi³² tsá²mi³cuóun², hi³ jáun² bíh¹ siáh³ loh¹³ tsú². 8 Qui¹ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ hnga², lín³ tsú² la³jmí¹ lín³ jan² tsá² zia³² hi³ jñi³² bíh¹, hi³ jáun² la³ cun³ rón³² lín³ jáun² bíh¹ tsú² loh¹³ hi³ tsa³hín³. Ja³bí¹ la³ jáun² lín³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá² zia³² hi³ jñi³² ní¹juáh³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Jmí²chí³ Chun¹, tí³la³ tsá² la³ hi³ má¹ná¹ loh¹³ hi³ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹. 9 Jáun² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ huo¹³ dí² hi³ jmu³² hi³ chu²¹, qui¹ ní¹juáh³ tion¹³ dí² tsí³, jáun² ló³² bíh¹ quiú¹³ dí² la³ cun³ jmá¹ hi³ ca³tí²¹ ló³². 10 Cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, cuí¹ jmú¹³ dí² hi³ chu²¹ ñi¹con² jí³ lín² tsáu² la³ ma³ quin³² ma³ cu³ jéin³² hi³ lí¹³ jmú¹³ dí², tí³la³ tí³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí² ziaún² ñi¹con² tsá² reh² má¹ná¹, tsá² má²nio² hi³ cáun² tsí³ la³jmí¹ má²nio² jáun² cáun² tsí³ dí² hmóu³².

Ní¹ má¹lí²hí² lí²liéinh³² tsú² tsá² hí³ né³, jáun² hah² tsú² jái¹³

11 Hi³ jáun² né³ isá¹ní² jie³ cónh³ tiá² cáh¹ huéh³ hi³ tioh³ ñi¹ sí² hi³ má²lí²jmú³² jná¹³ lá² hi³ ca³tin¹

hnoh² cun³quionh³ uón³² huen²!
12 Né³² né³, tsá² dí²quiaun³ hnoh² jmá¹ hi³ má¹tih²¹ náh² la³ cun³ hi³ ná¹ngi²³ tsú² hi³ *tiu³² chí² láu² hná¹³ ñi¹ zian², jmu² tsú² la³ jáun² qui¹ cun³ñi¹ hi³ hnió³ ha³ re² ñi¹ ñi¹con² tsáu² bíh¹, qui¹ jáun² tiá² lí¹³ hi³ tsa¹ tsáu² ní¹ má¹tí³ ñi¹hléh²¹ tsú² jái¹³ hi³ ca³tí²¹ hi³ ca³taun³ jáun² Cristo crei²¹. 13 Qui¹ hí¹juáh³ hmóu³² yáh³ tsá² la³ hi³ tiá² jmu² la³; jí³² la³ cun³ hi³ juáh³ liei²¹. Cáun² tí³ lí¹ hnió³ bíh¹ tsú² hi³ lí³ zia³² lí²¹ jáun² quián¹³ náh², hi³ jáun² hi³ dí² né³ má²jmu³ tonh² cun³ñi¹ hi³ má²lí²di³quiaun³ dí² jáun² hnoh² jmá¹ hi³ lí³zia³² cáun² lí²¹ ñi¹con² ngú³ quián¹³ náh². 14 Tí³la³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ huen² má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² hnó³² jná¹³ hi³ jmu¹ tonh², tí³la³ jná¹³ dá² tsah¹ ná¹ cun³ñi¹ hi³hliá² Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí² ja³ tsí³ hi³ jún³ ñi¹ crei²¹ bíh¹. Hi³ cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ crei²¹ quioh²¹ Cristo né³, jáun² la³; jí³² bíh¹ la³ cun³ hi³ jmu² tsá² zian² hngá¹máh³ lá² quien², tiú²uú² quien² yáh³ ñi¹con² jná¹³, hi³ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jai³² tiú²uú² hi³ quien² ná¹ hí¹ cú¹pih²¹ ñi¹con² hngá¹máh³ lá². 15 Qui¹ [ní¹juáh³ jan² tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Cristo], hí¹ cáun² tiá² lín¹ ñi¹ quien² yáh³ ní¹juáh³ hi³ já¹tú¹ ho³ tiá² já¹tú¹ chí² láu² hná¹³ ñi¹ zian² tsú², tí³la³ la³ cun³ hi³ quien² má¹ná¹, hi³ má²lín³ tsú² tsá² hmai²¹ bíh¹. 16 Hi³ jáun² la³; jín³² tsá² zian² la³ cun³ lí³ héih³² lá² cuí¹ zian² tsú² cáun² hi³ re² hi³ tin², jí³ hi³ cuí¹ já² siáh³ mi³ tsí³ Dió³² ñi¹con² tsú², la³ cun³ la³; jín³² tsá² tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² ná¹lín³ hi³ tí³tsóh³ dí¹ tsá² *Israel.

17 Né³² tí³ chí¹ján³, hí¹ jan² tiú²uú² hin² hniáuh³² ma³tsan² tsin³² ná¹; qui¹ la³; jí³² bíh¹ cuoh² hi³ quion¹ jná¹³ lá² jmu² lín¹ hi³ lín³ jná¹³ jan²

tsá² quian²¹ Jesús.

¹⁸Hi³ jáun² né³ reh², cú¹ má¹hé¹
má¹mieh² náh² Jesucristo Ti³² Juo¹³
dí². Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.

Śí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ńí¹con² Tsá² Efesios

*Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tin¹ tsá²
má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso*

¹ Jná¹³ Po¹, tsá² lín³ ná¹ *ti³² tsá²
quian³² jē¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo,
cun³ñí¹ hi³ ca³li³hnió³ Dió³² hi³
jmu¹ jná¹³ la³ jáun². Jmu² jná¹³ sí²
lá² ñí¹con² hnoh², tsá² joh¹ Dió³²,
tsá² má²ná¹tanh²³ náh² ta²¹ Cristo
Jesús [já¹ juú² Éfeso ní²]. ² Cuí¹
má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi²
dí², jī³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² ní²,
hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian²
náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

Cristo má²mih² tsá² joh¹

³ Cuí¹ má¹quien¹³ dí² Dió³² Jméi²
Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², qui¹
cun³ñí¹ hi³ cun³quionh³ Jmí²chí³
joh¹ tsú² má²ca³ma³hé² ma³mieh²,
cun³quionh³ la³jī³² hi³ zia³² jáun²
ti³ hñu³mī³cuú², qui¹ cun³ñí¹ hi³
má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹
Cristo. ⁴ La³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³
lí¹³ hngá¹máh³ lá² máh³ ca³quianh³
dí² Dió³² hi³ lí¹³ tauh¹³ dí² hi³
ná¹chan¹ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hi³
hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² quiú¹³ dí²
cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo, Cun³ñí¹
hi³ hniau³ bíh¹ tsú², ⁵ jáun² ca³chau³
tsú² re² la³ cun³ jmí¹tin², hi³ láí¹³
dí² jón²zih¹ tsú² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
Jesús Tsá² lín³ Cristo, la³ cun³ rón³²
lí³ hi³ ca³lín¹³ tsú² hi³ jlánh¹ ti³² tsí³
tsú² jmu³. ⁶ Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³,
cuí¹ má¹quien¹³ dí² Dió³², ca³ti²¹
mí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ lí¹ ca³ja³
jáun² tsí³ tsú² ñí¹con² dí², cun³ñí¹
hi³ ca³tin¹ Jon² tsú² Tsá² hnio³ tsú²
lín³². ⁷ Cun³ñí¹ hi³ jun³ Tsá² hí³ hi³
ca³táin³ jmí¹³ né³, jáun² má²cá²tsan³
bíh¹ hmah²¹ hi³ jmí¹ ren² dí² jáun²,
hi³ jáun² má²ca³liáu³ dí²; hi³ Dió³²

né³, má²ca³chin² tsí³ tso³ quiú¹³ dí²
qui¹ cun³ñí¹ hi³ cun³ tiá² quiáuh²³
bíh¹ mí³ hi³ ja³² jáun² tsí³ tsú².
⁸ Hi³ má²ca³ma³jnia³² tsú² siáh³ hi³
hú¹tá¹ hniau³ lín³², cun³quionh³ hi³
má²ca³cué³ tsú² jáun² pí³ hi³ lí¹³
há¹ ngi¹³ dí² jī³ hi³ lí¹³ láí³ dí² tsá²
quia³lín³ jmí¹ tsí³, ⁹ hi³ jáun² lí¹³
lí³ né¹ dí² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ tsú²
hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun², la³ cun³ ta²¹
hi³ qui³ jmí¹ má²ca³lín¹³ tsú² jáun²
hnga² hi³ jmu³. ¹⁰ La³ cun³ lí³ hi³
má²ca³lín¹³ tsú² jáun² né³, lí³ti³ bíh¹
re² lín³² ní¹ má¹ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹
hi³ má²tón³² jáun², jmá¹ hi³ chá³²
Dió³² cu³h²¹ la³jī³² hi³ zia³² jáun²
ñí¹con² Cristo, hi³ jáun² Cristo bíh¹
lín¹³ Tsá² chín¹ ja¹ quioh²¹ hi³ jáun²,
la³ cun³ la³jī³² hi³ zia³² hñu³mī³cuú²
jī³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³.

¹¹ Hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ Tsá²
ca³quianh³ dí² la³ cun³ jmí¹tin²,
hi³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí²
jáun² quiúnh¹ Cristo, hi³ jáun²
bíh¹ chau² dí² tsú² re² la³ cun³ lí³
hi³ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² hnga²
hi³ jmu³, Tsá² jmu² hí³ hi³ cun³
cuá²hai³² bíh¹ re² ca³la³ jī³h³² hi³
má²ca³cháunh¹³ tsí³ jmu³. ¹² La³
ní² ca³jmú³ tsú², hi³ jáun² ní¹
má¹ca³jie³ tsáu² lánh³ ziaun² jnoh¹,
tsá² ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ la³ñí¹
ñí¹con² Cristo, lí¹³ ma³quien² siáh³
Dió³² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ cú² juenh²
tsú². ¹³ Ja³bí¹ hnoh² siáh³ ca³tianh³²
náh² ta²¹ Cristo jmí¹ ca³niéih² náh²
jáun² jú¹ tson² hi³ lí¹³ liáu³ náh²;
jī³ hi³ ca³h³ lin¹ hi³ hnoh² ná¹lín³
náh² tsá² joh¹ Dió³², cun³quionh³
hi³ ca³hián¹³ náh² jáun² Jmí²chí³
Chun¹, Tsá² ca³jmú³ Dió³² jái¹³
hi³ cuen³ jmí¹tin². ¹⁴ Cun³quionh³
Jmí²chí³ Chun¹ hi³ má²ca³hen¹³ bíh¹
dí² má²ca³h³ lin¹ hi³ cu³ti³ hiáu¹³ dí²
la³ cun³ hi³ cué³² Dió³² ní¹ má¹ti³
ñí¹ ca³liáu³ ca³la³ jín³² tsá² joh¹

tsú², hi³ jáun² cuí¹ li³ quien² bíh¹ tsú²
cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ cú² juenh².

*Po¹ mi³² ñí¹ con² Dió³² hi³ lí¹³
quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsá² má² tanh² ta²¹
Dió³²*

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jmí¹
ca³náí³² jná¹³ hi³ nio² cáun² honh²
hnoh² ñí¹ con² Jesús Ti³² Juo¹³
dí², jí³ hi³ hno³ náh² ca³la³ jín³²
tsá² joh¹ Dió³², 16 hi³ jáun² jná¹³
né³, tiá² tunh²¹ yáh³ ná¹ hi³ cue²
tiá¹ hmah¹ Dió³² hi³ ca³tin¹ hnoh²,
hi³ chau² tsin³² jná¹³ quián¹³ hnoh²
ní¹ má¹ ca³lien¹ jná¹³ Dió³². 17 Mí²³
jná¹³ ñí¹ con² Dió³² Jméi² Jesucristo
Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² cú² juenh²
Jméi² dí², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² hi³ lí¹³
quia³lín³ jmí¹ honh² náh², cáun² hi³
ja³² ñí¹ con² hnga² hí³ bíh¹, hi³ jmu³
tsú² siáh³ hi³ ngí¹³ náh² ca³la³ jí³² hi³
hie³² tsú², hi³ jáun² lí¹³ li³ cuóun³²
náh² tsú² re² lín³². 18 Mí²³ jná¹³ siáh³
hi³ Dió³² tiéi³ joh¹ jmí¹ honh² náh²,
hi³ jáun² lí³ ñíh¹³ náh² he³ ca³ti²¹ hi³
má² ca³te³ tsú² jáun² hnoh², la³ cun³
hi³ qui³ má² hu²¹ jáun² honh² náh²,
la³ cun³ la³ jí³² hi³ chu²¹ jí³ hi³ jlánh¹
quien² siáh³ hi³ cué³² Dió³² ñí¹ con²
tsá² joh¹. 19 Hi³ mí²³ jná¹³ siáh³ hi³
lí³ tsin² náh² hi³ cónh³ bíh¹ tiá² cú²
tiá² juenh² tsú², ca³la³ hi³ tiá² lín¹
ñí¹ hiá² ñí¹ táuh²³ bíh¹ pí³ quioh²¹
tsú², pí³ hi³ jmu² ta²¹ ñí¹ con² jnoh¹
tsá² tanh²³ dí² ta²¹ tsú². Pí³ jáun²
bíh¹ jaun³² ca³ma³ jnia³² Dió³² 20 jmí¹
ca³jmú³ tsú² jáun² hi³ ca³jenh¹³
Cristo ja¹ hla¹, hi³ jáun² ca³chan³
dí² tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ la³ tí³
hñu³ mí³ cuú², 21 hi³ ca³chan³ dí² tsú²
hi³ lín³ Tsá² la³ ñí¹ ñí¹ quioh²¹ ca³la³
jín³² tsá² jmu² héih³², tsá² ná¹ ho²
ta²¹, la³ jín³² tsá² ná¹ quien², jí³ tsá²
ná¹ chín¹ ní² siáh³, la³ cun³ lí³ ua³
jan² tsá² jmí¹ lí¹³ lí³ hien¹³ ñí¹ hná¹
ní² ní² siáh³; hi³ jun³ juáh¹³ jmáh³ la³
tsá² zian² ta³ né³² yáh³, qui¹ jí³

tsá² lí³ zian² jmáí¹ né³ bí¹ ja³² bíh¹
siáh³. 22 La³ jí³² hi³ zia³² bíh¹ ca³ chá³
Dió³² jo³ cuo² Cristo, hi³ ca³ jmú³
tsú² siáh³ hi³ hnga² Cristo bíh¹ lín³
tsá² chín¹ ñí¹ con² la³ jín³² tsá² lín³
cuáh³². 23 Qui¹ la³ jín³² tsá² cuáh³²
ná¹ lín³ la³ jmí¹ lí³ cuá² ta³ hnga² bíh¹
Cristo, hi³ jáun² cun³ quionh³ cuá²
ta³ jáun² bíh¹ tsú² zian² ca³ la³ tán¹
hián² cu³ tí³; Tsá² má² cónh³² hi³ ñí¹
quioh²¹ ca³ la³ jí³ lí³² hi³ zia³².

2

*Má² ca³ liáun³ dí² cun³ ñí¹ hi³ ja³²
mí³ tsí³ Dió³²*

1 Ti³ la³ hnoh² né³, jmí¹ ná¹ jún¹
bí¹ náh² jmí¹ tin² cun³ ñí¹ hi³ tiá²
ca³ ma³ tíh²¹ náh² héih³² quioh²¹
Dió³², hi³ jmí¹ ná¹ ren² náh² tso³,
2 hi³ jmí¹ ná¹ quiánh¹ náh² nóh³²
quioh²¹ hngá¹ máh³ lá², hi³ jmí¹
ná¹ jmuh³² náh² la³ cun³ hi³ tí³²
tsí³ juo¹³ tsá² cuú² tsá² chín³, tsá²
cha³² hi³ tiá³ tsí³ tsá² tiá² má² tí³²
ñí¹ con² Dió³². 3 Qui¹ cun³ la³ jáí³²
bíh¹ jnoh¹ jmí¹ ziaún² dí² uá² jaí³²
la³ ní² jmí¹ tin², hi³ jmí¹ ná¹ jmu³²
dí² la³ cun³ hi³ dí¹ quiaunh²¹ tsí³
dí² hmóu³², hi³ ná¹ má² tí²¹ dí² la³
cun³ rón³² lí³ hi³ dí¹ quian¹ cuá² ta³
dí², jí³ la³ cun³ hi³ láí²³ hmóu³² dí²
ní² siáh³. Cun³ ñí¹ hi³ jáun² né³,
jmí¹ ca³ ta¹ dí² uá² jaí³² hi³ má² tso¹
tsí³² cá² re² quiúnh¹ tsá² ñí¹ hná¹
ní² ní¹ má¹ tí³ ñí¹ ma³ tson¹³ Dió³²
tsáú². 4 Ti³ la³ Dió³², Tsá² jlánh¹
juen² lín³² tsí³ ca³ ma³ hniau³ lín³²
dí², 5 hi³ jáun² uá¹ jinh¹ tá¹ la³ jmí¹
ná¹ jún¹ jáun² máh³ dí² cun³ ñí¹ hi³
ca³ tí²¹ tsáú¹³ dí², cáun² ca³ jmú³ bíh¹
tsú² hi³ lí¹³ ziaún² dí² hi³ hmaí²¹
la³ jmí¹ ca³ jenh¹³ jáun² Cristo; qui¹
cun³ ñí¹ hi³ ja³² mí³ tsí³ bíh¹ Dió³²
má² ná¹ liáun¹ hnoh² ta³ né³². 6 Hi³
la³ jmí¹ ca³ jmú³ tsú² hi³ ca³ jenh¹³
jáun² Cristo, ca³ jmú³ tsú² hi³ ziaún²

dí² cáun² hi³ hmai²¹, la³ cun³ rón³² lí³ hi³ tsá¹ma³ziáun¹³ dí² ní¹ má¹ta³tauh¹ dí² jáun² hñu³mi³cuú² ñí¹ cuá³ Jesús Tsá² lín³ Cristo, qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí² quiúnh¹ tsú². 7 La³ ní² ca³jmu³ tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ hnió³ ma³jnia³² jmí¹tsú² jmí¹ja³² hi³ hniau³ dí² lín³², hi³ hú¹tá¹ ja³² lín³² siáh³ mií³ tsí³ ñí¹con² dí² cun³quionh³ Cristo Jesús. 8 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ lí¹ ja³² jáun² mií³ tsí³ Dió³² bíh¹, hi³ jáun² má²ca³liáun³ hnoh², cun³ñí¹ hi³ má²ca³chá¹ náh² cáun² honh². Hi³ ní² dá², jun³juáh¹³ hi³ zia³² cáun² hi³ má²ca³jmu³ hmóu³² yáh³ náh², qui¹ hi³ ní² dá² cáun² hi³ lí¹ ca³cue³ Dió³² bíh¹ náh². 9 Hi³ jáun² né³, hi³ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ jmu³ tonh², qui¹ jun³juáh¹³ hi³hliá² zia³² cáun² hi³ jmu² tsáu² yáh³ ní³². 10 Qui¹ Dió³² bíh¹ ca³jmu³ dí², hi³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo né³, hi³ jáun² ca³ma³jniau² dí² tsú² siáh³ hi³ má²lí¹³ ná¹lá³ dí² tsá² jmu² ta²¹ chu²¹, la³ cun³ ta²¹ hi³ má²ca³chá³ jáun² Dió³² jo³cuo² dí² jmí¹tin² hi³ ca³ta¹ dí² jmu¹³.

Cun³quionh³ Cristo bíh¹ má²nio² tie³

11 Hi³ jáun² né³, cháu¹ náh² honh² he³ lánh³ rón³² jmí¹ lín³ náh² jmí¹tin². Jmí¹jáun² jmí¹ ná¹lín³ náh² *tsá²cá²jo²¹, tsá² jmí¹ jmá² náh² “tsá² lín¹ tsá² tiá² *já²tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian²”. La³ ní² bíh¹ ná¹juáh²³ tsá² qui³ ná¹quian³² lí²¹ hi³ lín¹ hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹, tsá² ná¹téh²³ hi³ hmóu³² “tsá² má²já²tú¹ chí² láu² quioh²¹”; uá¹jinh¹ hi³ lí³ jmáh³la³ tí³ coh³ bíh¹ jaun³². 12 Jmá¹ jáun² tiá² jmí¹ quiúnh¹ yáh³ hnoh² Cristo, hi³ jmí¹ tionh² náh² ma³ quin³² quiúnh¹ tsá² *Israel, hi³ sa³jun³ jmí¹ cui² náh² siáh³

nió³² jí³ jái¹³ hi³ ca³jmu³ jáun² Dió³² jmí¹tin² quionh³ tsá² hí³. Jmí¹ zian² náh² hngá¹máh³ lá² hi³ hi³ cáun² tiá² hi³ jmí¹ ná¹janh³² náh², hi³ sa³jun³ jmí¹ cuóun²¹ náh² siáh³ Dió³². 13 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ jmí¹ tionh² náh² ñí¹ uóunh³ jmí¹tin², tí³la³ ta³né³² má¹ná¹ má²ca³ta³tonh¹ náh² má²janh² cun³quionh³ jmí² hi³ ca³táin² jáun² quioh²¹ Cristo, hi³ má²ná¹lín³ hnoh² tsá² má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo. 14 Qui¹ Cristo bíh¹ Tsá² cha³² tie³ ja¹ quiú¹³ dí². Hi³ bíh¹ ca³jmu³ hi³ tsá² *judíos quionh³ tsá²cá²jo²¹ má²ná¹lín³ tsá² cu³ nió³; qui¹ hí³ bíh¹ ca³tsunh³ hná¹ hiah³² hi³ jmí¹ dí¹jnái²³ jáun² ja¹ quioh²¹ tsá²cá²jo²¹ quionh³ tsá² judíos, hi³ jmí¹ jmu² hi³ tionh² tsú² ma³ quin³², la³ cun³ liei²¹ hi³ jmí¹ jmu² jáun² hi³ ná¹hniei²¹ tsú² tsá²ján² tsá²ján². 15 Cun³quionh³ hi³ ca³jun³ jáun² bíh¹ tsú² ca³ma³táuh³² liei²¹ hi³ jmí¹ quian³² jáun² la³jí³² héih³² he³ lánh³ rón³² hniáuh³² jmu³ tsú², hi³ ca³jmu³ tsú² hi³ tá¹ tun³ nió³ tsáu² má²lín³ cu³ nió³ hmai²¹ cun³ñí¹ hi³ jí³lín² tsá² hi³ má²cá²cunh³ quionh³ tsú² hnga². La³ jáun² bíh¹ ca³jmu³ tsú² hi³ niau²¹ tie³. 16 La³ ní² bíh¹ lí³, hi³ cun³quionh³ hi³ ca³jun³ tsoh² crei²¹ bíh¹ Cristo ca³ma³táuh³² hniei² hi³ jmí¹ zia³² ja¹ quioh²¹ tá¹ tun³ nió³ tsáu², hi³ ca³jmu³ dí² hi³ tá¹ tun³ nió³ jáun² ná¹lín³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu², hi³ ca³jmu³ tsú² siáh³ hi³ niau²¹ tie³ ja¹ quioh²¹ tsú² quionh³ Dió³².

17 Qui¹ Cristo dá² cuan³ hi³ cua³can³² jú¹ chú³² hi³ lí¹³ niau²¹ tie³ ñí¹con² ca³la³ jín³², la³ cun³ ñí¹con² hnoh² tsá² jmí¹ tionh¹ náh² ñí¹ uóunh³ jí³ ñí¹con² tsá² judíos tsá² jmí¹ tionh² hi³ má²janh² ní² siáh³. 18 Hi³ jáun² cun³quionh³ jan²

tán¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² bíh¹, lí¹³ tsá¹janh¹³ dí² la³jái³² ñí¹con² Jméi² dí², cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo, cu¹ tsá² judíos, cu¹ tsá²cá²jo²¹. 19 Jáun² né³, hnoh² tiú²uú² lín³ yáh³ náh² tsá²cá²jo²¹, tsá² cu³ nió³ siáh³, tí³la³ hnoh² dá² má²lín³ náh² tsá² cu³ nió³ bíh¹ quiúnh¹ náh² ca³la³ jín³² tsá² joh¹ Dió³². Hnoh² bíh¹ má²ná¹lín³ náh² tsá² hñú¹³ Dió³². 20 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ uá²jai³² má²ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³, hi³ dí¹chi²¹ ñí¹ jmí¹ hiah³² hi³ ca³quiú² jáun² jí³lín² *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² jí³ la³jín³² *tí³² jē¹ Dió³² ní² siáh³, cáun² hñú³ hi³ quian³² cá² má³ quín¹ chu²¹ lín²¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ hiah³² jáun², la³ cun³ Cristo Jesús yáh³. 21 Cun³quionh³ hi³ bíh¹ chí¹zau³² tá¹ cáun² hñú³, hi³ la³jí³² quín¹ quioh²¹ né³ ná¹juín¹ re² lín³² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³ lí³ cáun² cuáh³² hi³ ná¹chan¹ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí². 22 La³ ní² bíh¹ siáh³ hnoh² uá²jai³², cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Cristo, ja³bí¹ la³ jáun² má²tionh² náh² siáh³ ja¹ quioh²¹ tsá² reh² ñí¹ hná¹ ní², ca³la³ ñí¹ lí²¹ hi³ la³jín³² tsá² má²ca³chá³ cáun² tsí³ lí¹³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ cáun² hñú³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ cuá³ Dió³² cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹.

3

Po¹ nio² jo³cuo² hi³ hléh³² jú¹ chú³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹

(Hechos 22:21; Colosenses 1:24-27)

1 Hi³ jáun² jná¹³ Po¹, cuá¹tson³ ná¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo ca³tí²¹ cáun² hi³ chú³² quián¹³ hnoh² *tsá²cá²jo²¹; cun³ñí¹ hi³ hléh²³ jái¹³ la³ ní² bíh¹ jná¹³ cuá¹tson³ ná¹. 2 Len³ jná¹³ qui³ cun³ má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ Dió³² bíh¹ má²ca³chá³ ta²¹ lá² jo³uón³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³ja³

mií³ tsí³, hi³ jáun² lí¹³ zian² hnoh² re². 3 Hi³ bíh¹ ca³ma³jnia² ñí¹con² jná¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun², la³ cun³ lí³ jáun² cú¹pih²¹ jái¹³ hi³ má²lí²jmú³² jná¹³ ní². 4 Jáun² ní¹ má¹ca³híh³ náh² jái¹³ ní² lí³tsin² náh² hi³ tson² bíh¹ má²ño¹ jná¹³ jú¹ tson² quioh²¹ Cristo hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun². 5 Jái¹³ jáun² jmí¹ ná¹hmá¹ jmí¹tin², hi³ hí¹ jan² tiá² hin² ca³lí³ cuoh² jmá¹ ñí¹ má²jau³² dí²; tí³la³ ta³né³² né³, má²ca³jñéih³ Dió³² jái¹³ jáun² ñí¹con² *tí³² tsá² quian³² jē¹ tsú², tsá² hien¹ joh¹ tsú², jí³ ñí¹con² *tí³² jē¹ Dió³² ní² siáh³ cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ tsú². 6 Hi³ lá² bíh¹ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun²: hi³ cun³quionh³ jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáun³ tsú² jáun², ja³bí¹ tsá²cá²jo²¹ uá²jai³² he³ cá²ren² la³ cun³ hi³ hiáuh³ jáun² tsá²*judíos, hi³ lí¹³ lín³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² quionh³ tsú² tsá² hí³, jí³ hi³ ca³tin¹ tsú² siáh³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² quionh³ tsá² hí³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ tsú² uá²jai³² quionh³ Cristo Jesús.

7 Ta³ tiá² jmí¹ ca³tin¹ bíh¹ jná¹³ má²ca³zeh³ Dió³² hná¹ ta²¹ quioh²¹, hi³ hléh²³ ná¹ jú¹ chú³² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ tsú². 8 Uá¹jinh¹ jná¹³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ huen³ ja¹ ca³la³ jín³² tsá² joh¹ Dió³², tí³la³ hí³ bíh¹ má²ca³hiáú³² jná¹³ hi³ hléh¹³ ná¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ la³jí³² hi³ zioh² jáun² Cristo, cáun² hi³ jmí¹líh³ tiá² chau³² jmá¹ hi³ lí³ cuoh² tsú² jí³lí³². 9 Hi³ jo³uón³² jná¹³ né³, má²ca³chá³ Dió³² hi³ hie¹ ná¹ ca³la³ jín³² tsáu² jái¹³ ca³tí²¹ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² jmu³, jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ñí¹con² tsáu² ca³la³ cun³ cá²jmá¹ lín²¹, hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², Tsá² ca³jmú³ ca³la³ jí³lí³² hi³ zia³². 10 La³ ní² ca³lí³, hi³ jáun² cun³quionh³ tsá² ná¹lín³ cuáh³² joh¹ Dió³² lí¹³ ma³jnia² ta³né³² ñí¹con²

ca³la³ jáh³ dú¹ ñí¹ tsá² ná¹chín¹
 jí³ tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³, hi³
 Dió³² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³ ñí¹
 ca³la³ jí³² hi³ jmu². 11 Qui³ cun³ jmí¹
 má²hu²¹ bíh¹ tsí³ Dió³² hi³ jmu³ la³
 ní² ca³la³ cun³ jmí¹tin² lín³², cáun²
 ta²¹ hi³ ca³lí³ jáun² cun³quionh³
 Jesús Tsá² lín³ Cristo Tí³² Juo¹³ dí².
 12 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³
 dí² quiúnh¹ Cristo, hi³ má²nio²
 cáun² tsí³ dí² ñí¹con² tsú², jáun²
 má²zia³² bíh¹ jái¹³ hi³ lí¹³ má¹janh¹³
 dí² ñí¹con² Dió³², ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹
 tiá² juá²³ tsí³ dí². 13 Hi³ jáun² bíh¹
 hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³
 tiá²cháh¹ náh² hlah³ honh² cun³ñí¹
 hi³hliá² cuá¹má²tso¹ jná¹³ tsin³² hi³
 ca³tin¹ hnoh², qui¹ hi³ lá² dá² jmu²
 lín¹ hi³ tson² bíh¹ cu³ti³ tá¹zanh¹
 náh² re².

Cristo hniau³ dí²

14 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ junh³²
 jná¹³ cú¹jñi³² ta³ ñí¹ Jméi² [Je-
 sucristo Tí³² Juo¹³] dí², 15 Dió³²,
 Tsá² ná¹juáh²³ hí³ ca³la³ jín³² tsá²
 má²ná¹lín³ tsá² hñú¹³ tsú² hi³ hi³
 bíh¹ dí² lín³ Jméi² tsú², uá¹ hi³
 tsá² má²tionh² hñu³mí³cuú², uá¹
 hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá². 16 Hi³
 jáun² ñí¹con² Jméi² dí², Tsá² lín³
 hí³ mí¹ziah²¹ quioh²¹ ca³la³ jí³lí³²
 hi³ chu²¹, mí²³ jná¹³ hi³ cué³² tsú²
 hnoh² pí³ la³ tí³ hñu³ honh² hnoh²
 cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹, 17 hi³
 jáun² má²lí¹³ cuá³² Cristo hñu³
 honh² náh² cun³ñí¹ hi³ má²nio²
 jáun² cáun² honh² náh². Hi³ jáun²
 ní¹juáh³ jlánh¹ tiá³ nio² honh² náh²
 hi³ ná¹hnáu³ náh² hi³ ja³² la³ tí³
 hñu³ honh² náh², la³jmí¹ chí²¹ tiá³
 cáun² hmá² hi³ tioh³ chí² jmú² ñí¹
 ñe¹ lín²¹, ho³lá²dá² cáun² hñú³ hi³
 zeh² ñí¹ cáun² jmíh¹ hiah³² pin³,
 18 hi³ jáun² lí¹³ há¹ ngí¹³ náh² re²
 cu³lí²¹ quiúnh¹ náh² la³jín³² tsá²
 joh¹ Dió³², hi³ he³ cónh³ tí³ tí³ la³
 hú³, jí³ tí³ la³ cú², jí³ tí³ la³ ñe¹ ní²

siáh³ hi³ hniau³ dí² jáun² Cristo.
 19 Jáun² bí¹ mí²³ jná¹³ hi³ lí¹³ lí³ cuin²
 náh² ha³ cónh³ tí³ hi³ hniau³ dí²
 jáun² Cristo, uá¹jinh¹ jmí¹lín³ tiá²
 lí³ cuoh² tsú² cun³ tán¹, hi³ jáun² la³
 jáun² bíh¹ lí¹³ ná¹canh² hñu³ honh²
 náh² re² lín³² cun³quionh³ hnga²
 Dió³².

20 Hi³ hi³ bíh¹ dí² jan² Dió³² Tsá²
 zia³² pí³ quioh²¹ hi³ jmu³ tí³ hliáun³
 la³ cónh³ bíh¹ hi³ mí³² dí², ho³
 uá¹jinh¹ cáun² hi³ tí³ lí¹ ca³cháunh¹³
 tsí³ dí², cun³quionh³ pí³ quioh²¹
 tsú² hi³ má²jmu² jáun² ta²¹ hñu³
 jmí¹ hñu³ tsí³ dí². 21 Hi³ jáun²
 cun³quionh³ tsá² ná¹lín³ cuáh³², jí³
 cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo,
 ¡cuí¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² jmái¹ ca³la³
 jí³² ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio²! ¡Tson²
 bíh¹ cu³tí³!

4

Hniáuh³² tiáuh¹ dí² cá²hon³

1 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, jná¹³
 tsá² cuá¹tson³ ná¹ cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí², hiú² mí²³
 jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ ñí¹taúnh¹
 náh² la³ cun³ ca³ti²¹ hi³ ñí³taúnh¹
 tsá² má²ca³te³ Dió³², qui¹ hnoh²
 bíh¹ tsá² má²ná¹tén¹ náh². 2 Jmu³
 náh² tsá² tsí¹juí³, tsá² tiá² jmu²
 quien² hnga²; jmu³ náh² siáh³
 juenh² honh², jí³ hi³ cueh¹³ náh²
 honh² hi³ ca³tin¹ tsá²ján² tsá²ján²
 qui¹ cun³ñí¹ hi³ hno³ náh² tsú².
 3 Cun³quionh³ hi³ má²nio² jáun² tie³
 ja¹ quián¹³ bí¹ náh², má²hniáuh³²
 jmúh¹³ náh² pí³ hi³ la³ má²tionh²
 jáun² náh² cá²honh¹ jmái¹ ca³la³ jí³²,
 cun³quionh³ hi³ ma³hau³ Jmí²chí³
 Chun¹. 4 Qui¹ jan² tán¹ tsáu² bíh¹
 má²ná¹láí³ dí², hi³ jan² tán¹ bí¹ siáh³
 Jmí²chí³ zian² ñí¹con² dí² la³jái³²;
 la³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³ hi³ má²ca³te³
 náh² jáun² Dió³² hi³ lí¹³ zia³² cáun²
 tán¹ hi³ ná¹janh³² náh² ca³la³ jín³².
 5 Jan² bíh¹ Juo¹³ dí² zian², hi³ cá²

ñí¹ bíh¹ jú¹ tson² zia³² hi³ táunh²³
dí² ta²¹, cá² ñí¹ bíh¹ hi³ zaun³² dí²
jmái²,⁶ hi³ jan³ tán¹ bíh¹ Dió³² Jmé²
dí² ca³la³ jái³². Hí³ bíh¹ cuá¹chín¹
ñí¹con² ca³la³ jín³², Tsá² jmu² ta²¹
ca³la³ tán¹ cu³tí³, jí³ hi³ cuá³ tsú²
siáh³ hñu³ tsí³ jí³lá² dí².

Pí³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹

(Romanos 12:3-8; 1 Corintios 12:1-14:40; 1 Pedro 4:8-11)

⁷ Tí³la³ né³² né³, ma³ quin³² ma³
jan³² bíh¹ dí² má²hiau³² dí² la³ cun³
pí³ hi³ ca³ja³ jáun² tsí³ Cristo hi³
lí¹ cué²¹. ⁸ Hí³ jáun² bíh¹ ñí¹ Sí²
rá¹juáh³ la³ lá²:

Jmí¹ ngah²¹ tsú² jáun² hñu³mi³cuú²,
ca³chin² dí² jui³² tsá²
ná¹tson³,
jí³ hi³ ca³cuéh³ dí² siáh³ tsá²mi³cuóun²
pí³ hi³ jmu³ tsú² tá¹³ dí².

⁹ Tí³la³ ¿he³ dá² hnió³ juáh³ jaun³²
hi³ “ca³uinh³² tsú²”? Hí³ ní² dá²
hnió³ juáh³, hi³ la³ñí¹ tín² ca³ñí¹hi³²
tsú² la³ tí³ hñu³ hué³². ¹⁰ Hí³ Tsá²
hi³ bí¹ siáh³ ca³uinh³² tí³ ñí¹ jlánh¹
bíh¹ ñe¹ hñu³mi³cuú², hi³ jáun² lí¹³
hún¹ tsú² la³ tán¹ chu³ cuá² chu³
hué³². ¹¹ Hí³ hí³ bíh¹ ca³cué³ pí³
ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu²
hi³ jmu³ tsú² tá¹³ Dió³², uá¹la³ cun³
hi³ ca³cuéh³ tsú² jáun² ma³ jan²
tsáu² pí³ hi³ lín¹³ tsú² *tí³² tsá²
quian³² jē¹ Dió³², ma³ jan² tsáu²
ca³cuéh³ dí² siáh³ pí³ hi³ lín¹³ *tí³²
jē¹ Dió³², hi³ ma³ jan² tsáu² hiauh³
pí³ hi³ ngái³² jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáun³
tsú², ma³ jan² tsáu² hiauh³ pí³ hi³
lín¹³ tsá² tanh² hó¹ñí¹ tsáu², hi³ ma³
jan² siáh³ hiauh³ pí³ hi³ lín¹³ tí³²
ca³tí²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³². ¹² La³
ní² bíh¹ ca³chan³ tsú² hua³jan²¹ tsá²
joh¹ hi³ jmu³ ta²¹ quioh²¹ dí², hi³
jáun² lí¹³ hi³ tí³ lí³mi¹ má²tsá²lí³pin³
tsí³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² joh¹ Cristo,
¹³ ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ tiáuh¹
dí² cá²hon³ la³ cun³ hi³ ca³tí²¹
jmu³ tsá² má²cuóun³² Jon² Dió³²,

tsá² má²nio² hi³ cáun² tsí³ ñí¹con²
tsú². La³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ lí³hún¹
tsí³ dí², hi³ lí³ tiéi³ dí² tí³tsóh³dí¹
la³ cun³ rón³² lín³ hnga² Cristo.
¹⁴ Qui¹ jáun² tiú²uú² lín¹³ dí² la³jmí¹
lín³ tsá¹míh¹, hi³ huán¹ tsí³ lín³²
bíh¹ zai³² tsí³, hi³ cáun² lí¹ lí²can²
cun³quionh³lí³ua³ cáun² jái¹³ hmai²¹
hi³ má²ta² tsáu², hi³ lí²can² tsú²
hi³ má²cau² tsá² hláih¹, tsá² hnió³
jau³ jui³² hlah³. ¹⁵ Tí³la³ ní¹juáh³
hléh¹ dí² jú¹ tson² cun³quionh³ hi³
hno³ dí² tsá²ján² tsá²ján² né³, la³
jáun² bíh¹ má²tsá²lí³hún¹ tsí³ dí²,
ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ lín¹³
dí² la³jmí¹ lín³ Cristo, Tsá² lín³ hi³
Tsá² chin¹ ñí¹con² dí². ¹⁶ Hí³ ñí¹con²
hi³ bíh¹ ja³² pí³ quiú¹³ jnoh¹, tsá²
ná¹lá¹í³ dí² la³juah²¹ dúh¹ jñí²mu¹
tsú², cáun² ngú³ hi³ ná¹cuú¹ ná¹hun¹
re² tin² la³ ma³ quin³² ma³ caun³²
hi³ pih²¹ hi³ siún¹ quionh³ rainh²¹,
la³jmí¹ ná¹jenh² hná¹ mú²¹ quionh³
jñí², hi³ jáun² tá¹la³ má²chí¹cuóun²
jáun² cu³lí²¹ né³, jmu² lín¹ hi³ hnió³
rainh²¹ cun³quionh³ hi³ má²háun³.

*Ziáun² dí² hi³ hmai²¹ cun³quionh³
Cristo*

¹⁷ Hí³ jáun² né³, hlí¹ lieh¹ jná¹³
hnoh² cha¹³ Tí³² Juo¹³ dí², hi³ juo³
ná¹ hnoh² la³ lá²: Tiú²uú² hniáuh³²
yáh³ má¹zián¹³ náh² la³jmí¹ zian²
tsá² tiá² má²cuóun³² Dió³², qui¹ tsá²
hi³ dá² zian² la³ cun³ hi³ cháunh²³
chí¹ hmóu³² bíh¹, cáun² hi³ tiá²
lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, ¹⁸ hi³ cáun² lí¹
ná¹lí³² siáh³ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³
tsú². Tsá² hi³ dá² tiá² zian² yáh³
la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², qui¹ tsá²
cáun¹ bíh¹ hi³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹
huáh² chí¹. ¹⁹ Tiú²uú² ñí³² yáh³ tsú²
he³ dá² jaun³² hua³heih²¹, jí³ hi³
má²ca³jienh³ tsú² siáh³ hmóu³² hi³
jmu³ la³jí³² hi³ dí¹quianh²¹ tsí³, hi³
ca³la³ hi³ tsah³ lín³² tsú² jmu² ca³la³
jí³² ñí¹ hi³ hlah³, ca³la³ hi³ jính¹ lín²¹
tsú². ²⁰ Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, tiá²

ca³li³tin² yáh³ hnoh² la³ ní² ñí¹con²
 Cristo, ²¹ ní¹juáh³ tson² cu³ti³ hi³
 ca³niéih² náh² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsú²,
 hi³ ní¹juáh³ tson² ca³cunh³ náh²
 siáh³ quiúnh¹ Jesús jmi¹ ca³li³tin²
 náh² jáun² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ tsú².
²² Hi³ ca³ti²¹ la³ cun³ he³ lánh³ rón³²
 jmi¹ zian² náh² jáun² jmi¹tin² né³, ti³
 có³² chá¹ náh² cú²jueh³² hi³ yeh³ hi³
 jmi¹ jmuh³² náh² jáun², qui¹ jmi¹tin²
 ca³li³can² náh² cun³quionh³ hi³
 hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh²
 hi³ jmi¹ jmu² jáun² hi³ jún³ náh².
²³ Má²hniáuh³² bíh¹ lí³ hmai²¹ la³ ti³
 hñu³ jmi¹ hñu³ honh² náh², ²⁴ hi³
 má¹zián¹³ náh² cáun² hi³ hmai²¹
 la³jmi¹ lí³ hi³ cánh³ ca³ma³jniau²
 náh² siáh³ Dió³², hi³ zian² náh²
 la³jmi¹ zian² tsú² jáun² hnga², hi³
 hú¹tá¹ chun¹ náh², hi³ jin².

²⁵ Cun³ñí¹ hi³ ní² né³, jáun² ma³
 quin³² ma³ jan³² náh² ca³tin¹ hléh¹³
 jmáh³la³ jú¹ tson² ñí¹con² renh²,
 cha³ jmi¹ hléh¹³ náh² jú¹ tí¹jái²,
 qui¹ la³jái³² bíh¹ dí² ná¹láí³ la³juah²¹
 dúh¹ zeih²¹ cuo² zeih²¹ ta³ jan²
 tsáu².

²⁶ Ní¹juáh³ hi³ ca³míh³ honh²
 náh², ha³ lí² jmú² tso³; ha³ lí²
 cuí¹ míh¹³ honh² nú² ca³la³ ñí¹
 ca³ta³tsi²¹ hiú², ²⁷ hí¹ cú¹pih²¹ lí²
 jái¹³ cueh³² tsá² hláinh¹.

²⁸ Ní¹juáh³ tsá² jmi¹ han², ha³
 lí² uú² cuí¹ han¹ tsú², ti³la³ cuí¹
 jmu¹ cuá² ta³ tsú² ta²¹ chu²¹ bíh¹
 cú²jueh³², hi³ jáun² zia³² ca³lá² hi³
 lí¹³ lí³ cuéh³² tsú² tsá² lí³hniauh²³
 ñí¹con².

²⁹ Ha³ lí² hléh² náh² jú¹ hlah³,
 ti³la³ jái¹³ hi³ lí¹³ lí³ ma³hau³ hi³
 lí³ pin³ tsi³ tsáu² bíh¹ hniáuh³²
 hléh¹³ náh² cú²jueh³², jái¹³ hi³ lí¹³
 lí³ ma³mieh² Dió³² ñí¹con² tsá² náí³²
 bíh¹. ³⁰ Lí² jmú² náh² hi³ niau²¹
 hlah³ tsi³ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³²,
 qui¹ cun³quionh³ Jmí²chí³ hi³ bíh¹
 má²ná¹lin¹ hnoh² hi³ lín³ náh² tsá²

joh¹ Dió³², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹
 hi³ cu³ti³ liáu³² tsú².

³¹ Chá¹ náh² ti³ có³² la³ji³² hi³
 chí¹qui² chí¹tiéih²³ honh² náh²
 ñí¹con² tsáu², la³ má²quionh³ hi³
 míh²³ honh² náh², ji³ hi³ jlánh¹
 náh², ji³ hi³ lí¹ tí² lí¹ hóh³² náh²,
 ji³ la³ji³² hi³ lí¹ tú² lí¹ hion²³ náh²
 tsáu² ní² siáh³, la³ cun³ la³ji³² ñí¹
 hi³ hlah³ yáh³. ³² Ti³ re² bíh¹ jmu³
 náh² chun¹ ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján²,
 hi³ ná¹lín³ náh² tsá² zian² tsi³ hi³
 ca³tin¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ chin³²
 náh² siáh³ honh² ñí¹con² tsá²ján²
 tsá²ján² la³ cun³ hi³ má²ca³jmú³
 tsú² ñí¹con² náh², la³jmi¹ ca³chin²
 jáun² Dió³² tsi³ tso³ quián¹³ hnoh²
 cun³quionh³ Cristo.

5

*He³ lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian²
 tsá² má²lín³ jon² Dió³²*

¹ Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³
 má²ná¹lín³ náh² jon² Dió³², tsá²
 hnio³ tsú² lín³², jmu³ náh² pi³ hi³
 lín¹³ náh² la³jmi¹ lín³ tsú² hnga².
² Tianh³ náh² hi³ ná¹hnáu³ náh²,
 la³jmi¹ ca³ma³hniau³ Cristo, hi³
 ca³jienh³ tsú² jáun² hnga² cun³ñí¹
 hi³ ca³ta¹ dí². Hi³ bíh¹ lí¹ ca³cuen³
 hnga² la³juah²¹ dúh¹ jan² jáh³, hi³
 ca³jngih³ ñí¹con² Dió³², hi³ lín³ tsú²
 la³jmi¹ lí³ cáun² hi³ ja³² má²ró³² hi³
 ti³² tsi³ Dió³².

³ Cun³ñí¹ hi³ má²lín³ náh² tsá²
 joh¹ Dió³² né³, jáun² hí¹ cú¹pih²¹
 yáh³ tiú²uú² hniáuh³² hi³ cáun² lí¹
 juonh²¹ náh² jái¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³
 juón¹ tsú², sa³jun³ hí¹ cáun² hi³
 tiá² jí², ho³ hi³ dí¹quian¹ náh² hi³
 lí¹ zia³². ⁴ Ha³ lí² hléh² náh² jú¹
 cú¹juón¹, sa³jun³ jái¹³ hi³ tiá² lin¹
 zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹, ho³ cuú²nga¹
 héi² tsi³, qui¹ jái¹³ la³ ní² tiú²uú²
 ca³ta¹ yáh³ dí² hléh¹³; ti³ re² cueh¹
 náh² cú²jueh³² tiá¹hmah¹ Dió³² bíh¹.

⁵ Qui¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh² hi³ ní¹juáh³

zian² tsá² lí¹ jmu² lí¹ tsau³² ho³
 hi³ jmu² tsú² hi³ tiá² jí², jáun² tsá²
 la³ hí³ tiá² lí¹³ yáh³ hiáuh³ jái¹³
 hi³ tsa³ma³zian² hñu³mi³cuú² ñí¹
 cuá¹quien² Cristo quionh³ Dió³²,
 sa³jun³ lí¹³ hiáuh³ jái¹³ ní¹juáh³ tsá²
 zia³² hi³ jlánh¹ jính¹, qui¹ tsá² la³
 ní² jmu² la³juah²¹ dúh¹ hi³ má²tsú²
 má²jónh³² dió³² tsá² lán¹ bíh¹. ⁶ Hí¹
 jan² lí² hin² cu¹ má¹cau² hnoh²
 cun³quionh³ cáun² jú¹ te³, qui¹
 cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ hlah³ ní²
 bíh¹ má²jnia³² Dió³² hi³ míh²³ tsí³
 ñí¹con² tsá² tiá² nieh³. ⁷ Jáun² né³,
 hí¹ cú¹pih²¹ lí²uú² juónh³² náh² re²
 quiúnh¹ tsá² la³ hí³.

⁸ Qui¹ jmá¹tin² jmí¹ lín³ hnoh²
 tsá² zian² já¹nié², ti³la³ ta³né³²
 má¹ná¹, cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³
 náh² quiúnh¹ Ti³² Juo¹³ dí², jáun²
 má²lín³ náh² tsá² má²zian² ñí¹ tie³
 joh¹. Jáun² tianh³ náh² la³ cun³
 qui³ ca³ti²¹ hi³ zian² tsá² má²tién¹
 joh¹. ⁹ Qui¹ joh¹ dá² jmu² hi³ lau³²
 jmáh³la³ cá² ñí¹ hi³ chun¹ bíh¹ tsú²,
 hi³ ngi³² tsú² cú²tso², jí³ hi³ lín³ tsú²
 tsá² tson² jē¹ ní² siáh³. ¹⁰ Jáun² jmu³
 náh² pí³ hi³ ngi¹³ náh² hi³ he³ bíh¹
 hi³ jéih³² Ti³² Juo¹³ dí². ¹¹ Ha³ lí²
 jmú² náh² lí³ua³ cáun² hi³ tiá² lín¹
 ñí¹ jmu³ ta²¹, hi³ la³ jmu² jáun² tsá²
 zian² já¹nié²; ti³la³ ti³ re² tie³ náh²
 joh¹ ñí¹con² hi³ jáun², hi³ jáun² lí¹³
 chu³ jñéih³. ¹² Hí³ lí¹ hua³heih²¹
 máh³ hi³ hléh¹³ dí² la³ cun³ hi³ jmu²
 tsá² hí³ ta³ hñu³ nié², uá¹jinh¹ ti³ lí¹
 hléh¹³ dí², ¹³ ti³la³ ní¹ má¹ca³ta³no¹
 la³jí³² hi³ jáun² ñí¹ tie³ joh¹ né³,
 la³jí³² bíh¹ chú² jñéih²³ re², ¹⁴ qui¹
 cun³quionh³ joh¹ bíh¹ chú² jñéih²³
 la³jí³². Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ juáh²³
 tsú² la³ lá²:

Hueh³ zió³ máh¹, hnú² tsá²
 rá²cuóun¹ nú²;

náu² ñí¹ rón²¹ nú² ní² ja¹ hla¹,

hi³ jáun² Cristo tié³² joh¹ quioh²¹.

¹⁵ Jáun² né³, hua³hín¹³ náh² he³
 lánh³ rón³² ñí¹taunh¹ náh². Ha³ lí²
 ma³zián¹³ náh² la³jmí¹ zian² tsá²
 tiá² jmí¹ tiá² tsí³, ti³ re² ma³zián¹³
 náh² hi³ quia³lín³ jmí¹ honh².
¹⁶ Ma³quien¹³ náh² jmá¹ hi³ zian²
 náh², qui¹ jmá¹ hlah³ bíh¹ la³².
¹⁷ Ha³ lí² lí¹ jmú² náh² cáun¹; jmu³
 náh² pí³ hi³ ngi¹³ náh² he³ hnió³ Ti³²
 Juo¹³ dí². ¹⁸ Ha³ lí² ma³heinh²¹ náh²,
 qui¹ tsá² jmu² la³ jáun² dá² cáun² lí¹
 tsá²hín³ bíh¹; ti³ re² cu¹ ná¹cónh²¹
 Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ honh² náh².
¹⁹ Hniáuh³² hlí¹ lienh¹ náh² renh²
 má²tún² hmóu³² náh² cun³quionh³
 hi³ hieh¹ náh² sun¹ hi³ lí³ jáun²
 jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ hieh¹ náh²
 sun¹ ñí¹con² Dió³², jí³ hi³ hieh¹ náh²
 siáh³ hi³ ca³tin¹ tsú² cun³quionh³
 sun¹, la³ cun³ hi³ má²hau³ Jmí²chí³
 Chun¹. Jáun² hie¹ náh² sun¹ hi³
 má¹tsú¹ má¹jonh²¹ náh² Ti³² Juóuh³²
 ca³la³ jonh³ jmí¹ honh². ²⁰ Cuéh³
 náh² tiá¹hmah¹ Dió³² Jmé² dí² jmá¹
 ca³la³ jí³² ca³ti²¹ la³jí³² hi³ zia³²,
 cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesucristo Ti³²
 Juo¹³ dí².

*Lánh³ hniáuh³² zian² tsá² tanh²
 ta²¹ Cristo quionh³ tsá² hñu¹³*

²¹ Cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹
 Cristo, jáun² ma³quien¹³ náh²
 tsá²ján² tsá²ján².

²² Ca³tin¹ tsá²mi³ hi³ ma³quien²
 ñí²cuo², la³jmí¹ má²quien² tsú² jáun²
 Ti³² Juo¹³ dí². ²³ Qui¹ tsá²ñuh²
 bíh¹ lín³ tsá² chín¹ ñí¹con² tsá²mi³,
 la³jmí¹ lín³ jáun² Cristo Tsá² chín¹
 ñí¹con² tsá² lín³ cuáh³², tsá² ná¹lín³
 hi³ la³jmí¹ lí³ cuá² ta³ tsú², tsá²
 ca³lión³² tsú² hi³. ²⁴ Hí³ jáun²
 la³jmí¹ má²quien² jáun² tsá² cuáh³²
 Cristo, la³ jáun² bíh¹ ca³tin¹ tsá²mi³
 ma³quien² ñí²cuo² tán¹ hián².

²⁵ Hnoh², tsá²ñuh², ma³hno¹
 náh² tsá²mi³ ñí²cuonh² náh², la³jmí¹
 ca³ma³hno³ jáun² Cristo tsá² lín³

cuáh³² hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² hnga²
 hi³ jún³ ca³tin¹ cuáh³². ²⁶ La³
 ní² ca³jmú³ tsú², qui¹ hi³ jáun²
 lí¹³ ná¹chan¹ tsá² lín³ cuáh³², hi³
 ca³ma³jin² dí² tsú² cun³quionh³
 hi³ ca³záun³ tsú² jáun² jmáí²
 cun³quionh³ jáí¹³ quioh²¹ Dió³²,
²⁷ hi³ jáun² lí¹³ ma³jnia² tsú² cuáh³²
 ñí¹con² hnga², hi³ lín¹³ la³jmí¹ lín³
 jan² tsá¹máí¹³ tsá² má²jniá³ ca³la³
 chú³² lín³² cu³ti³, hi³ chun¹, hi³
 jin², hi³ hí¹ cū³pih²¹ quiá¹ tiá²
 zia³² quioh²¹, hi³ sa³jun³ hí¹ cáun²
 hi³ zính², sa³jun³ hí¹ cáun² hi³
 má²hliáh². ²⁸ La³ ní² bíh¹ lí³, hi³
 hniáuh³² ma³hnio³ siáh³ tsá²ñuh²
 tsá²mi³ ñí²cuo² la³jmí¹ hnio³ tsú²
 hnga². Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hnio³
 tsá²mi³ ñí²cuo², la³ jáun² má²lin¹ hi³
 hnio³ jí³ hnga² bíh¹ tsú². ²⁹ Qui¹
 hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² hon² cuá²
 ta³ hnga², ti³la³ jmu² bíh¹ tsú²
 hua³hí¹³, jí³ hi³ má²ton³ dí² siáh³;
 hi³ ti³tsóh³dí¹ la³ jáun² bíh¹ jmu²
 siáh³ Cristo ñí¹con² cuáh³², ³⁰ qui¹
 jnoh¹ bíh¹ ná¹láí³ dí² la³jmí¹ lí³ cuá²
 ta³ tsú², [jnoh¹ ná¹láí³ dí² la³jmí¹
 lí³ ngú³ quioh²¹ tsú² jí³ jñí²mu¹
 tsú² ní² siáh³]. ³¹ La³ cun³ rá¹juáh³
 jáun² ñí¹ Sí²: “Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹
 ca³tin¹ tsá²ñuh² chan³ ti³ có³² jméí²
 mí¹ziú¹³, hi³ jáun² tiánh³ cu³tsa³²
 quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo², hi³ jáun²
 tá¹ gon³ tsú² lín¹³ la³juah²¹ dúh¹
 jan² tsáu² bíh¹”. ³² Hi³ ní² bíh¹
 cáun² jáí¹³ hi³ jlánh¹ bí¹ quien² hi³
 jmí¹ ná¹hmá¹, hi³ jáun² jná¹³ né³
 juanh³², hi³ jáí¹³ ní² né³, hie³² hi³
 Cristo má²cunh³ quionh³ cuáh³².
³³ Ti³la³ cun³ jáun² bíh¹ hniáuh³²
 má¹hno¹ náh² tsá²mi³ ñí²cuonh²
 ma³ quin³² ma³ jan³² náh², la³jmí¹
 hno³ náh² hmóu³²; hi³ tsá²mi³ né³,
 hniáuh³² má²quien² siáh³ tsá²ñuh²
 ñí²cuo².

6

¹ Hi³ hnoh² siáh³ tsá¹míh¹,
 cun³ñí¹ hi³ hnoh² tanh²³ náh² ta²¹
 Dió³², hi³ jáun² ca³tin¹ náh² tanh¹³
 siáh³ ta²¹ ñeh² mí²ziúh², qui¹ la³
 ní² bíh¹ ca³ti²¹. ² Qui¹ hi³ lá² bíh¹
 héih³² la³ñí¹ hi³ ca³jmú³ Dió³² hi³
 la³ má²quionh³ siáh³ cáun² jáí¹³ hi³
 ca³jmú³ tsú²: “Tianh³² náh² ta²¹
 ñeh² mí²ziúh², ³ hi³ jáun² lí¹³ zian²
 nú² re² tin², jí³ hi³ lí¹³ lí³ zian² nú²
 ue³ ñí¹ hue²¹ lá²”.

⁴ Hi³ hnoh² né³, tsá² má²lieih²¹,
 ha³ lí² ma³tsan¹³ náh² tsí³ jónh³²,
 ti³la³ ti³ re² bíh¹ hi³ má¹cuoun²¹ náh²
 tsú² hi³ tí¹ jinh²¹ náh² re² tin², hi³
 hí¹ lienh¹ náh² tsú² ca³ti²¹ he³ lánh³
 rón³² tanh¹³ tsú² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí².

⁵ Hnoh² tsá² ná¹lín³ *tsá²
 má²ná¹hlánh¹, ca³tin¹ bí¹ náh²
 má¹tih²¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ juóuh³²
 náh² ñí¹ hue²¹ lá²; hniáuh³²
 bíh¹ má¹quien¹³ náh² tsú², jí³
 hi³ re² nio² honh² náh² siáh³
 jmúh¹³ ta²¹ quián¹³, la³jmí¹ lí³ hi³
 ná¹má²tih²¹ náh² ñí¹con² hnga²
 Cristo. ⁶ Jun³juáh¹³ jmáh³la³ ñí¹ jie²³
 yáh³ tsú² hniáuh³² jmúh¹³ náh² re²
 ta²¹, hi³ jáun² jlánh¹ tá¹tonh¹ náh²
 re² ñí¹con² tsú², ti³la³ hi³ jmúh¹³
 náh² la³ cun³ qui³ ca³tin¹ jmu³ tsá²
 ná¹lín³ quian²¹ Cristo bíh¹, tsá²
 má²ná¹jmu² la³ jonh³ jmí¹ tsí³ la³
 cun³ hi³ hnió³ Dió³². ⁷ Hiún² lín³²
 honh² náh² jmu³ tá¹³ tsú², la³juah²¹
 dúh¹ hi³ ná¹jmuh³² náh² tá¹³ Ti³²
 Juo¹³ dí², jun³juáh¹³ la³jmí¹ lí³ hi³
 ná¹jmuh³² náh² ñí¹con² jmáh³la³
 tsáu²yáh³. ⁸ Qui¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh²,
 hi³ Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí² ma³hmah¹
 ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² la³
 cun³ lí³ hi³ chu²¹ hi³ lí²jmú³ tsú²,
 uá¹ hi³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ho³lá²dá²
 tsá² zian² hi³ ca³tin¹ hnga².

⁹ Hnoh² siáh³ tsá² ná¹lín³ juo¹³
 tsáu², ja³bí¹ la³ ní² hniáuh³²
 jmúh¹³ hnoh² siáh³ ñí¹con² tsá²
 má²dí¹hlánh¹ joh² náh², ha³ lí²uú²

lien¹ ná² tsú² jú¹ cáu². Cháu¹ ná² honh² hi³ jan² bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí² Tsá² cuá³ hñu³ mi³ cuú² jmu² héih³² ñí¹ con² hnoh² jí³ ñí¹ con² tsá² hi³ ní² siáh³; hi³ Tsá² hi³ ne³, tiá² jmu² yáh³ hi³ quien² jan², hi³ jan² tiá² quien².

Zia³² he³ cun³ quionh³ lí¹³ jmu³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² hniéi²

10 Hi³ jáun² né³ reh², cuí¹ lí³ pin³ ná² cun³ quionh³ pí³ hi³ ja³² ñí¹ con² Tí³² Juo¹³ dí², cun³ quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² jáun² quióh²¹ tsú². 11 Jmuh²¹ ná² ta²¹ la³ jí³² ñí¹ hi³ cue³² Dió³² hi³ lí¹³ jmu³ tsú² hniéi², hi³ jáun² quinh¹ ná² jmái¹ ní¹ juáh³ jmái¹ hi³ hnió³ tsá² hláinh¹ ma³ cau². 12 Qui¹ jun³ juáh¹³ hi³ ná¹ jmu³² hniéi² quiúnh¹ tsá² mi³ cuóun² yáh³ dí², tí³ la³ ná¹ jmu³² dí² hniéi² quiúnh¹ tsá² cuú² tsá² chín³ bíh¹, tsá² hláih¹ tsá² ná¹ lín³ jmí² chí³, la³ cun³ tsá² ná¹ chín¹, tsá² ná¹ ho² jái¹³ ñí¹ con² tsá² ná¹ hiá² ná¹ jli³² jmí¹ tsí³ zian² hngá¹ máh³ lá². 13 Cun³ ñí¹ hi³ jáun² né³, jmuh²¹ ná² ta²¹ la³ jí³² ñí¹ hi³ cue³² Dió³² hi³ lí¹³ jmúh¹³ ná² hniéi², hi³ jáun² lí¹³ quinh¹ ná² jmái¹ ní¹ juáh³ jmí¹ zia³² hi³ háinh¹³, hi³ ní¹ má¹ lí³² jáun² né³, la³ má² ná¹ pin³ jáun² bíh¹ ná².

14 Jáun² né³, tianh³ ná² hua³ jan²¹, la³ juah²¹ dúh¹ hi³ ná¹ hñéih¹ ná² jú¹ tson², jí³ ca³ la³ hi³ ná¹ quíh¹ ná² siáh³ hi³ chun¹ ná², la³ jmí¹ lí³ hmih³² pin³ hi³ ná¹ quíh³² hliáu³ hi³ jmu² hua³ hí¹³ ñí¹ tsí³. 15 Tianh³ ná² hua³ jan²¹ hi³ hléh¹ ná² jú¹ chú³² hi³ jmu³ hi³ niau²¹ tie³ hñu³ tsí³ tsáu², la³ juah²¹ dúh¹ jan² tsá² tauh² tuh³² ta³. 16 Hi³ ñí¹ ca³ la³ jí³² né³, chá¹ ná² cáun² honh², qui¹ hi³ nio² jáun² cáun² tsí³ bíh¹ tsú² lí³ la³ jmí¹ lí³ cáun² chí² lih³² hi³ zianh³² hliáu³ hi³ jnáí²³

ta³ ñí¹; cun³ quionh³ hi³ jáun² lí¹³ yéih¹ ná² sí² hún¹ hmá² zunh²¹ hi³ cui²³ tsá² hláinh¹ ñí¹ con² ná². 17 Cuí¹ ná¹ hu²¹ honh² ná² hi³ liáun³ ná², hi³ lí³ jáun² la³ juah²¹ dúh¹ cáun² hú¹ chí¹ pin³ hi³ hein³² hliáu³ hi³ jmu² hua³ hí¹³ chí¹, jí³ hi³ hniáu³² ná¹ zianh¹ ná² siáh³ jái¹³ quióh²¹ Dió³² hi³ lí³ la³ jmí¹ lí³ cáun² mí¹ táí³ hi³ cue³² Jmí² chí³ Chun¹. 18 Ní¹ má¹ tí³ ñí¹ lienh¹ hnoh² Dió³² ca³ tí²¹ lí³ ua³ cáun² hi³ zia³² jáun² cun³ quionh³ hi³ má² hau³ jáun² Jmí² chí³ Chun¹ bíh¹ hniáu³² lienh¹ ná² tsú² jmái¹ ca³ la³ jí³², uá¹ jinh¹ cá² ñí¹ hi³ hiú² mih³² ná² ñí¹ con² tsú². Lí¹³ jmúh¹³ hnoh² la³ ní² ní¹ juáh³ cueh¹³ ná² honh² hi³ tianh¹³ ná² hua³ jan²¹; hi³ hniáu³² lienh¹ ná² siáh³ Dió³² hi³ ca³ tin¹ la³ jí³² tsá² joh¹ tsú². 19 Lienh¹ tiá³ ná² Dió³² hi³ ca³ tin¹ jná¹³ uá² jai³², hi³ jáun² lí³ ño¹ jná¹³ hín² jái¹³ hléh¹³ ná¹ ní¹ má¹ tí³ ñí¹ hléh¹³, hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ zia³² uu³ mieh¹³ jná¹³ ní¹ má¹ tí³ ñí¹ hie¹ ná¹ tsáu² la³ cun³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹ hmá¹ jáun² ca³ tí²¹ jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáun³ tsú². 20 Jná¹³ la³² tsá² zéin¹ Dió³², hi³ hléh²³ ná¹ jú¹ chú³² jáun²; hi³ cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ cuá¹ tson³ jná¹³ ta³ né³². Jáun² lienh¹ ná² tiá³ Dió³², hi³ jáun² jlánh¹ tiá³ niau²¹ tsin³² jná¹³ hi³ hléh¹³ jú¹ chú³², la³ cun³ qui³ ca³ tin¹ jná¹³ jmu¹.

Má² hah² Po¹ jái¹³

21 Jáun² né³, reh² dí² Tíquico chá³² ñí¹ con² hnoh² la³ jí³² hi³ ca³ tin¹ jná¹³ jí³ hi³ cuá¹ jmu² jná¹³ ní² siáh³. Hi³ bíh¹ lín³ quian²¹ Tí³² Juo¹³ dí², jan² tsá² jlánh¹ re² nio² cáun² tsí³, jan² tsá² hno³ lín³² dí². 22 Hi³ jáun² bíh¹ zein³² jná¹³ tsú² ñí¹ con² hnoh², hi³ jáun² chá³² tsú² ñí¹ con² hnoh² he³ lánh³ rón³² tiauh² jnoh¹, hi³ jáun² lí¹³ chá³² tsú² siáh³ tiá³ honh² ná².

23 Dió³² Jméi² dí² jí³ Jesucristo
 Tí³² Juo¹³ dí² cú¹ jmu¹ hí³ jí³lín²
 tsá² reh² dí² lí¹³ zian² re² tin², jí³
 hí³ ná¹hnáu³ tsú² siáh³ cun³quionh³
 hí³ nio² cáun² tsi³. 24 Cú¹ má¹hé¹
 má¹mieh² Dió³² ca³la³ jín³² tsá²
 hnio³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí²,
 la³jín³² tsá² hniau³ tsú² cáun² hí³
 tiá² tón³² jmá¹ hliáh¹³. [Cun³ ní²
 bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ní¹con² Tsá² Filipenses

Tá¹la³ cuá¹hún¹ hñu³mí¹ñí² Po¹
 jmu² sí² lá² hi³ ca³tin¹ tsá² má²lín³
 cuáh³² já¹ juú² Filipos

1 Jná¹³ Po¹ quiúnh¹ ná¹ Tim-
 oteo, tsá² ná¹lá³ jnoh¹ *tsá²
 má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo, jmu³²
 jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tin¹ la³jín³²
 hnoh², tsá² tionh² náh² juú² Filipos
 ní², tsá² má²joh¹ Cristo Jesús;
 hi³ la³ñí¹ la³ján³ zen²³ jnoh¹ sí²
 lá² ñí¹con² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
 cuáh³², la³ má²quionh³ tsá² ná¹jniá³
 hi³ jmí¹ tsí³ ní² siáh³. 2 Cuí¹ má¹hé¹
 má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² jí³
 Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², jí³ hi³ cuí¹
 zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³
 tin².

Po¹ liéinh³² Dió³² hi³ ca³tin¹ tsá²
 tanh² ta²¹ Dió³²

3 Cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² la³
 má³ quín³² má³ cu³ jéin³² hi³ chau²
 tsin³² jná¹³ quián¹³ hnoh², 4 hi³
 ní¹ má¹ca³lien¹ jná¹³ Dió³² né³,
 tiu³nio² bíh¹ hiú² mí²³ jná¹³ ca³la³
 hi³ hiún² lín³² tsin³² hi³ ca³tin¹
 la³jín³² hnoh², 5 qui¹ cú²re² bíh¹
 má²ca³jmú¹³ dí² ta²¹ hi³ ca³tin¹ jú¹
 chú³², ca³la³ cun³ jmí¹ ca³li³liau³ hi³
 ca³cháh¹ náh² cáun² honh², hi³ la³
 tí³ ta³né³². 6 Jáun² jná¹³ né³ hu²¹
 tsin³², hi³ Dió³² Tsá² ca³ma³liáu³²
 hi³ hi³ jmu² ta²¹ chu²¹ ñí¹con²
 náh², jmu² la³ má²jmu² jáun² ca³la³
 ñí¹ cuanh²¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.
 7 Cun³ ca³ti²¹ bíh¹ hi³ lén¹³ jná¹³ la³
 ní² hi³ ca³tin¹ la³jín³² hnoh², qui¹
 cun³ñí¹ hi³hlíá² jlánh¹ ná¹hnáu³
 dí², qui¹ ja³bí¹ ñí¹con² hnoh² siáh³
 ja³² mií³ tsí³ Dió³² la³jmí¹ ja³² jáun²
 mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² jná¹³, uá¹
 hi³ cuá¹hún¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí², ho³

uá¹ hi³ ní¹ má¹ca³ta³zanh¹ jná¹³ ñí¹
 hó²¹ñí¹ tsá²tan²¹ hi³ lion¹ jná¹³ jú¹
 chú³², jí³ hi³ ma³tson¹³ jná¹³ siáh³
 jái¹³ jáun². 8 Dió³² ñí³² hi³ cónh³ bíh¹
 tiá² hú¹ pí² hú¹ juoun³² tsin³² jná¹³
 hi³ ca³tin¹ la³jín³² hnoh², qui¹ ca³la³
 jmí¹ hnau³ hnga² Jesucristo bíh¹
 hnau³ jná¹³ hnoh². 9 Hi³ jáun² ní¹
 má¹ca³lien¹ jná¹³ Dió³², hiú² mí²³
 jná¹³ hi³ tí³ lí³mí¹ lín¹³ náh² tsá²
 jlánh¹ hnio³ Dió³² jí³ tsá²mi³cuóun²,
 hi³ tí³ lí³mí¹ lí¹³ quia³lín³ jmí¹ honh²
 náh², jí³ hi³ tí³ lí³mí¹ tsá²lí³jnia² siáh³
 jmí¹ honh² náh² cun³ jmá² cun³
 jnia³²; 10 qui¹ jáun² la³ jáun² lí³ tin²
 náh² hi³ quiah¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹.
 La³ jáun² bíh¹ lí¹³ zian² náh² cáun²
 hi³ jin² náh², hi³ jáun² tiá² lí³ zia³²
 hí¹ cáun² yáh³ hi³ chí¹cuú² chí¹jnaí²³
 ñí¹con² náh² ní¹ má¹cuanh³² jáun²
 Cristo. 11 Hi³ jáun² cun³quionh³
 hi³ ma³hau³ jáun² Jesús Tsá² lín³
 Cristo bíh¹ lí¹³ lín³ náh² la³jmí¹
 lí³ cáun² hmá² hi³ hái³² jmáh³la³
 mái³ chu²¹. Hi³ jáun² cun³quionh³
 hi³ zian² hnoh² cá² ñí¹ hi³ chun¹
 né³, lí¹³ tá¹zanh¹ Dió³² re² ta³ ñí¹
 tsá²mi³cuóun², hi³ ma³quien² tsú²
 siáh³ Dió³².

La³jí³² hi³ jmu² Po¹, jmu² tsú²
 cun³ñí¹ hi³hnio³ Cristo

12 Hnoh² reh², hnó³² jná¹³
 hi³ lí³ ñíh¹³ náh² hi³ la³jí³² hi³
 má²cá²quiúnh³² jná¹³, cu³tí³ bíh¹
 má²ca³ma³hau³ hi³ tsá²ngí³² jú¹
 chú³² quioh²¹ Dió³², 13 qui¹ la³jín³²
 bíh¹ hliáu³ tionh² ñí¹ta²¹ lá², jí³ tsá²
 ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³ má²ná¹ñí³²
 hi³ cuá¹tson³ jná¹³ cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ Cristo. 14 Hi³ míh¹ tiá² jí³lín²
 bíh¹ siáh³ tsá² reh² má²ca³chá³ tiá³
 tsí³ hi³ hléh³² jú¹ chú³² quioh²¹
 Dió³² ca³la³ hí¹ cú¹píh²¹ tiá² cú²
 tiá² juénh² cun³ñí¹ hi³ ná¹ñí³² tsú²
 hi³ cuá¹tson³ jná¹³ ñí¹ lá²; cu³tí³

má²ná¹ti^oh³ bíh¹ cáun² tsí³ tsú² ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí² tá¹né³².

15 Tson² bíh¹ zian² ma³ jan² tsá² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ uóu³² tsí³ ñí¹con² jná¹³, jí³ hi³hliá² hnió³ hniéi² ní² siáh³; tí³lá³ zian² né³ tsá² siánh³ hi³ hleh³² hú¹tá¹ hi³ re² hu²¹ tsí³ bíh¹ tsú² má²ná¹. 16 Tsá² hleh³² hí³ hi³ hu²¹ re² tsí³ né³, hleh³² tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ hniau³ jná¹³ bíh¹ tsú², qui¹ ñí³² tsú² hi³ ca³chau³ Dió³² bíh¹ jná¹³ ñí¹ lá² hi³ cué¹³ jná¹³ jú¹ tson² ca³tí²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo. 17 Tí³lá³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ né³, jun³juáh¹³ hi³ hu²¹ re² tsí³ yáh³ tsú² hleh³² hi³ ca³tin¹ Cristo, tí³lá³ hleh³² tsú² cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hen² tsí³ hmóu³² bíh¹. Tsá² hí³ dá² cáun² hnió³ hi³ ma³hliáun³ uu³mí²tsí³² quion²¹ jná¹³ bíh¹ tá¹lá³ cuá¹tson³ ná¹ lá². 18 Tí³lá³ ítiá² hi³ jmu³ hí¹ cáun² yáh³! Qui¹ uá¹ hi³ hu²¹ re² tsí³ tsú², ho³ uá¹ hi³ tiá² re² hu²¹, cáun² hiún² bíh¹ tsin³² jná¹³ lí³ua³ hi³ hleh³² tsú² hi³ ca³tin¹ Cristo bíh¹.

Qui¹ cun³ lí³ hiún² bíh¹ siáh³ tsin³² jná¹³, 19 qui¹ ño¹ jná¹³ hi³ cun³ cua³han² bíh¹ jná¹³ re² ja¹ lá³; 32 uu³mí²tsí³² hi³ quiunh³² jná¹³ lá² cun³ñí¹ hi³ lienh¹ hnoh² Dió³² hi³ ca³tin¹ jná¹³, jí³ hi³hliá² má²hau³ jná¹³ siáh³ Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² ca³ma³hau³ hí³ Jesucristo tá¹lá³ ca³ngí³ tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá². 20 Qui¹ jná¹³ hu²¹ tsin³² hi³ cun³ tiá² chau²¹ bíh¹ jmá¹ hi³ lí³ heh¹ ná¹, qui¹ tí³lá³ jná¹³ hnó³² hi³ lá³ má²chá²³ jáun² bíh¹ jná¹³ tiá³ tsin³² hi³ jmu² ná¹ lin¹ cun³quionh³ ngú³ lá² quion²¹ hi³ Cristo bíh¹ Tsá² quien², uá¹ hi³ zian² uá¹ hi³ má²jún¹ jná¹³. 21 Qui¹ ca³tin¹ jná¹³, lá³jí³² hi³ jmu² jná¹³, jmu² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ hno³ ná¹ Cristo bíh¹, hi³ jáun² ní¹juáh³ hi³ jun³ jná¹³ né³, tí³ zia³² hi³ má²ca³lá¹³ bíh¹ jná¹³ jaun³². 22 Tí³lá³ cun³ñí¹ hi³ lí³

jmu¹ jná¹³ ta²¹ chu²¹ hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí² tá¹lá³ zian² ná¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² lí¹ tiá² ño¹ he³ quiáh¹³ bíh¹ jná¹³ lí²³. 23 Juóuh³² bíh¹ hi³ quiáh¹³ jná¹³ lí³ua³ cáun² hi³ tun³ ní², qui¹ jná¹³ jmí¹ má²hnó³² hi³ jún³ bíh¹, hi³ jáun² jmí¹ ñih²¹ ná¹ hi³ jmí¹ ñí¹ñí²¹ quiúnh¹ Cristo; qui¹ ca³tin¹ jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ chú³², 24 tí³lá³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hnoh² né³, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ lá³ má²zian² jáun² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá², 25 Hí³ cun³ñí¹ hi³ má²nio² cáun² tsin³² jná¹³ ca³tí²¹ hi³ ní² né³, jáun² ño¹ jná¹³ hi³ zian² bíh¹ jná¹³ cónh³¹ cu³tiá³ quiúnh¹ hnoh², hi³ jáun² lí¹³ má¹hau¹ jná¹³ hi³ cuá¹taunh¹ hnoh² tí³ chí¹ján³ jí³ hi³ tí³ lí³mí¹ lí³ hiún² honh² náh² hi³ táunh²³ náh² ta²¹. 26 Hí³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jná¹³ siáh³ ja¹ quián¹³ hnoh² jlánh¹ lí³ zia³² jái¹³ hi³ lí³ tsinh¹ náh² hi³ ca³tin¹ Cristo Jesús cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³.

27 Hí³ jáun² né³, ñí¹ jí²¹lá³ tí³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² pí³ hi³ lí¹³ zian² náh² lá³ cun³ lí³ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo bíh¹, qui¹ uá¹ hi³ ngau³ jná¹³ hi³ ñí¹je¹ ná¹ hnoh², ho³ uá¹ hi³ cuon¹ jná¹³ ñí¹ uóunh³, cun³ jáun² hnó³² bíh¹ jná¹³ hi³ chá³² tsáu² ñí¹con² ná¹ hi³ hnoh² nio² bíh¹ tiá³ honh² náh², jí³ hi³ tionh² náh² siáh³ cá²honh¹ ní², hi³ lá³jin³² hnoh² ná¹jmuh³² náh² pí³ cu³tsa³² hi³ lí¹³ lí³ juóun³² tsá² taunh³² ta²¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ hi³ lí¹³ liáun³ tsáu². 28 Ca³lá³ hí¹ cú¹píh²¹ tiá² hniáuh³² hú¹ cóh²¹ honh² náh² ñí¹con² tsá² hau² náh², qui¹ lá³ jáun² dá² má²ma³lih²¹ hnoh² ñí¹con² tsú² hi³ tsa³hín³ bíh¹ tsú², hi³ ja³bi¹ lí¹³ má¹lih²¹ hnoh² siáh³ hi³ cu³tí³ liáun³ náh²; hi³ lí²¹ jáun² né³ ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹. 29 Qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hnga² bíh¹ Cristo, má²hian² náh² jái¹³ hi³ tanh¹³ hnoh²

tsú² ta²¹, hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³
 hi³ ti³ tanh¹³ ta²¹ yáh³ hnoh² tsú²,
 qui¹ ja³bi¹ má²hian² náh² siáh³ jái¹³
 hi³ má¹tsoh¹ náh² honh² hi³ ca³tin¹
 tsú² uá²jai³². ³⁰ Qui¹ ja³bi¹ hnoh²
 siáh³ tiáunh¹ náh² ja¹ hniéi² la³jmí¹
 má²ca³jieh³ hnoh² jáun² jmí¹tin² hi³
 hun¹ jná¹³ ja¹ hniéi², cáun² hniéi²
 hi³ qui³ hun¹ jná¹³ la³ ti³ ta³né³² la³
 cun³ qui³ má²ca³niéih² náh² jáun².

2

*Cristo ca³jmú³ tsí¹juí³, uá¹jinh¹
 quien² lín³² tsú²*

¹ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tson²
 má²ca³ta³no¹ tiá³ honh² náh²
 cun³ñi¹ hi³ má²ca³cunh³ náh²
 quiúnh¹ Cristo, hi³ ní¹juáh³
 má²ca³li³ hiú² honh² náh²
 cun³quionh³ hi³ hniau³ tsú², hi³
 ní¹juáh³ tson² má²juónh³² náh²
 siáh³ re² quiúnh¹ Jmí²chí³ Chun¹,
 hi³ má²ca³li³ cuin² hnoh² ha³
 lánh³ rón³² lí³ hi³ ja³² mií³ tsí³
 tsáu² ñi¹con² tsá²ján² tsá²ján²,
 la³ má²quionh³ hi³ hnáu³ tsú²
 ní² siáh³, ² jáun² ma³hiú¹³ náh²
 tsin³² jná¹³ ca³la³ tán¹ hián²
 cu³ti³ cun³quionh³ hi³ tionh² náh²
 cá²honh¹, hi³ ná¹hnáu³ náh² cu³tá³²
 la³jín³² náh², hi³ cáun² má²ná¹tioh³
 honh² náh² la³jín³², jí³ hi³ ná¹hu²¹
 honh² náh² cá² ñi¹ la³jín³² náh².
³ Ha³ lí² jmú² náh² hí¹ cáun² hi³
 dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hmóu³²,
 sa³jun³ hniáuh³² hu²¹ honh² náh²
 hi³ jmúh¹³ náh² cáun² ta²¹, hi³
 má¹lí³² jáun² né³, jmúh¹³ náh²
 tonh²; ti³la³ la³jí³² hi³ jmúh¹³ náh²
 má¹ná¹, hniáuh³² má¹quien¹³ náh²
 tsá²ján² tsá²ján², hi³ jmúh¹³ náh²
 tsí¹juí³ hmóu³². ⁴ Hí¹ jan² hnoh²
 tiá² hniáuh³² hmáuh¹³ hi³ chu²¹ hi³
 quián¹³ náh² jmáh³la³ hmóu³², ti³la³
 ca³tin¹ bíh¹ hnoh² hnáu¹³ náh² hi³
 chu²¹ hi³ lí¹³ jmu³ ta²¹ ñi¹con² jí³
 tsá² siáh³ ní² siáh³.

⁵ Hniáuh³² ná¹lí³ jmí¹ honh² náh²
 la³ cun³ hi³ jmí¹ lí³ jáun² jmí¹ tsí³
 Cristo Jesús:

⁶ Qui¹ uá¹jinh¹ qui³ cónh³ jmí¹
 má²lín³ Tsá² hi³ la³ cun³ qui³
 lín³ Dió³²,
 ti³la³ tiá² ca³jmú³ yáh³ tsú² tion³ hi³
 lín¹ hi³ cá²ren² tsú² quionh³
 Dió³²,

⁷ qui¹ ti³la³ ca³chá³ bíh¹ tsú² ti³ có³²
 la³ cun³ hi³ jmí¹ lín³,
 hi³ jáun² ca³lín³ tsú² la³ cun³ qui³
 lín³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹
 hi³ ma³cón³² tsáu².

Jmí¹ ca³li³zian² tsú² jáun² hi³ lín³
 ngú³ la³ cun³ qui³ lín³ jáun²
 tsá²mi³cuóun² né³,

⁸ jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lín³ jan²
 tsá² tsí¹juí³ cu³ti³,

hi³ jhi¹ la³ ti³ ca³he³ tsú² hi³ jún³
 ca³la³ hi³ chí¹tón²¹ crei²¹!

⁹ Cun³ñi¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹
 ca³ma³quien² ti³ ca³nga² Dió³²
 Tsá² hí³,

jí³ hi³ cáu³ siáh³ tá¹³ tsú² hi³ lín³ tsú²
 jan² Tsá² jlánh¹ bíh¹ quien²
 la³ cónh³ bíh¹ ñi¹ ca³la³ jí³lín²
 tsáu²,

¹⁰ hi³ jáun² la³jín³² tsá² zian²
 hñu³mi³cuú²,

tsá² zian² hngá¹máh³ lá² ní²,
 jí³ tsá² má²ná¹hón²¹ hñu³ hué³² ní²
 siáh³,

dí³jñi³² ñi¹ hó²¹ñi¹ Jesús ní¹
 má¹ca³nái³² tsú² hi³ jmái²
 Jesús.

¹¹ Hi³ jáun² má¹jáun² la³jín³² tsáu²
 ton³ hi³ Jesús Tsá² lín³ Cristo
 bíh¹ lín³ Ti³² Juo¹³ dí² la³jái³²,
 hi³ jáun² lí³ lín¹ hi³ quien² Dió³²
 Jméi² dí².

*Tsá² hain²¹ ti³ con² Cristo lín³
 joh¹ ñi¹con² hngá¹máh³*

¹² Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá² jlánh¹
 hnau³ jná¹³, la³jmí¹ má²ca³jmuh³
 náh² niuh¹ ñi¹con² jná¹³ tá¹la³
 má²cá²ñi³² jná¹³ quiúnh¹ hnoh²

jmí¹tin², tí³ lí³mí¹ má²hniáuh³²
 bíh¹ jmúh¹³ náh² niuh¹ ñí¹con²
 jná¹³ tá¹la³ má²cuon¹ jná¹³ lá² ñí¹
 uóunh³. Jmu³ náh² pí³ hí³ lí¹³
 hián¹³ hí³ má²ca³liáun³ náh² jáun²,
 cun³quionh³ hí³ jmúh¹³ náh² tsí¹jui³
 ta³ ñí¹ Dió³², hí³ ca³la³ hí³ juénh²
 náh² siáh³ Dió³²; 13 qui¹ Dió³² bíh¹
 Tsá² jmu² hí³ hen² tsí³ tsáu² hí³
 jmu³ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ dí², hí³
 má²hau³ siáh³ hí³ lí³tí²³ la³;j³² la³
 cun³ rón³² lí³ hí³ hu²¹ jáun² tsí³
 hnga².

14 Hi³ jáun² né³, la³;j³² hí³ jmu³
 náh², tiá² hniáuh³² yáh³ jmúh¹³
 náh² ta³ hlí¹ ta³ liúnh¹ náh², hí³
 sa³jun³ jmúh¹³ náh² siáh³ ta³
 mí¹tsáinh¹ náh²; 15 hí³ jáun² hí¹ jan²
 tiá² hin² choh¹³ tsáuh³ hnoh². Tí³la³
 hnoh² dá² hniáuh³² lín³ náh² tsá²
 jí² jmí¹ tsí³ bíh¹, hí³ ná¹lin¹ náh² hí³
 lín³ náh² jon² Dió³², tsá² tiá² zia³²
 hí¹ cáun² hí³ quiá¹ quioh²¹ tá¹la³
 ñí³taunh¹ ja¹ tsá² hláih¹, tsá² cá² ñí¹
 jmu² hí³ hlah³ hí³ hó³². Hniáuh³²
 bíh¹ hí³ lín³ náh² joh¹ ja¹ tsá² hí³
 la³;jmí¹ lí³ cáun² chí¹jmai²¹ hí³ tie³
 joh¹ quioh²¹ ñí¹ lí³ cáun² hngá¹máh³
 já¹nié², 16 tá¹la³ ñí³quiáinh¹ náh² jú¹
 chú³² hí³ lí¹³ zian² tsú² cáun² hí³
 hmai²¹. Hi³ jáun² ní¹ má¹jaunh³²
 Cristo má²lí¹³ lí³ tsah¹ jná¹³ hí³
 ca³tin¹ hnoh², qui¹ cun³quionh³ la³
 jáun² lí¹³ lí³ ño¹ jná¹³ hí³ tiá² lí¹ la³
 má²ca³ngí³ yáh³ jná¹³, hí³ sa³jun³ la³
 má²cá²jmu³² jná¹³ siáh³ cáun² ta²¹
 lí¹ ná¹hín²³. 17 Hi³ jáun² né³, hnoh²
 bíh¹, tsá² má²ca³jmu³ náh² hmóu³²
 ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hí³
 nio² cáun² honh² náh², né³² né³,
 ní¹juáh³ jná¹³ la³ ca³táin² jmí²hán¹
 ná¹ ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³² hí³ jún³ jná¹³,
 la³;jmí¹ ten² tsú² jáun² mu² ráu³ mí³
 uóun²jieh¹³ ñí¹hiú¹³, jáun² cáun²
 hiún² bíh¹ tsin³² jná¹³ hí³ cuen²¹
 ná¹ huen² ñí¹con² Dió³² cu³li²¹
 quionh³ hí³ lí¹ cueh³² hnoh² tsú²

jáun², hí³ tsah¹ jná¹³ siáh³ cu³li²¹
 quiúnh¹ hnoh². 18 Hi³ jáun² chú³²
 má¹hiúnh¹³ náh² honh² jí³ hí³ tsinh¹
 náh² uá²jai³² cu³li²¹ quiúnh¹ jná¹³.

*Ta²¹ quioh²¹ Timoteo quionh³
 Epafrodito*

19 Hi³ jáun² né³, len³ jná¹³ hí³
 zein²¹ ná¹ Timoteo tia³jui³² hí³
 tsa³jie³ tsú² hnoh² ní¹juáh³ hí³ Jesús
 Tí³² Juo¹³ dí² hnió³ la³ jáun², hí³
 jáun² lí³ hiún² tsin³² jná¹³ ní¹juáh³
 ní¹ má¹ca³lí³ ño¹ ná¹ ha³ lánh³
 rón³² tionh² hnoh². 20 Qui¹ tiú²uú²
 zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² siánh³,
 tsá² hu²¹ tsí³ cá²ren² la³;jmí¹ hu²¹
 tsin³² jná¹³, la³ cun³ tsá² cu³tí³
 hí³² tsí³ hí³ ca³tin¹ hnoh² yáh³;
 21 qui¹ la³;jin³² bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹
 ní² ná¹zian² jmáh³la³ hí³ ca³tin¹
 hmóu³², ha³ tiá² zian² yáh³ tsú²
 hí³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.
 22 Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ná¹ñíh¹
 bíh¹ náh² lánh³ rón³² lín³ Timoteo,
 qui¹ má²ca³ma³jnia³² bíh¹ tsú² hí³
 chun¹; qui¹ hí³ bíh¹ má²ca³jmu³ ta²¹
 cu³li²¹ quiúnh¹ jná¹³ hí³ hléh¹ jnoh¹
 jú¹ chú³², la³;jmí¹ jmu² jan² tsá¹míh¹
 hí³ má²hon³ jmé¹. 23 Cun³ñí¹ hí³
 jáun² bíh¹ hu²¹ tsin³² jná¹³ hí³
 la³;jui³² zein²¹ ná¹ tsú² hí³ tsa³jie³
 tsú² hnoh² ní¹ má¹ca³lí³ ño¹ jná¹³
 he³ lánh³ rón³² lí³ re² ca³tí²¹ hí³
 cuá¹tson³ jná¹³ lá²; 24 tí³la³ cun³
 jáun² má²ca³chá³ jná¹³ cáun² tsin³²
 ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí² hí³ chau²¹
 jná¹³ huen² tia³jui³² hí³ ñí¹jie¹ ná¹
 hnoh².

25 Ja³bí¹ len³ jná¹³ siáh³ hí³
 hniáuh³² chanh²¹ jná¹³ reh² dí²
 Epafrodito, tsá² jmu³² jnoh¹ ta²¹
 quiúnh¹ jí³ hí³ jmu³² jnoh¹ hnié²
 ní² siáh³, tsá² ca³zen² hnoh² hmóu³²
 ñí¹ lá² hí³ ma³hau³ ní¹juáh³ he³
 lí³hniauh²³ quion²¹ jná¹³; 26 qui¹
 jlánh¹ má²hniá¹ tsú² hí³ jie³² siáh³
 cónh³ hnoh², jí³ hí³ jlánh¹ hlah³
 nio² tsí³ tsú² siáh³ qui¹hliá² ca³lí³

ñh¹ hnoh² hi³ jmí¹ tsáun¹ tsú².
 27 Tson² bíh¹ cu³tí³ ca³lí³ tsáun¹
 tsú², hi³ pih²¹ tiá² jun³; tí³la³ Dió³²
 né³ ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² tsú², hi³
 jun³juáh¹³ jmáh³la³ ñí¹con² hnga²
 hí³ yáh³, qui¹ ja³bí¹ ñí¹con² jná¹³
 yáh³ siáh³, qui¹ sá¹jmí¹ ca³jun³ tsú²
 dúh¹, jáun² tí³ lí³mí¹ hlah³ jmí¹
 niau²¹ bíh¹ tsin³² jná¹³ la³ cónh³
 bíh¹ hi³ má²nio². 28 Hi³ jáun² bíh¹
 jlánh¹ hnó³² jná¹³ chanh²¹ ná¹
 tsú², hi³ jáun² lí³ tsinh¹ náh² ní¹
 má¹ca³jen¹ náh² tsú² siáh³, qui¹ hi³
 jáun² lí¹³ méih³ hi³ má²nio² jáun²
 hlah³ tsin³² jná¹³. 29 Hen³ náh² tsú²
 ca³la³ hi³ hiún² lín³² honh², la³ cun³
 qui³ ca³tin¹ hnoh² hen¹³ tsá² reh²
 dí² cun³quionh³ Tí³² Juo¹³ dí²; jí³ hi³
 má¹quien¹³ náh² tsú² siáh³ la³ cun³
 qui³ ca³tin¹ náh² má¹quien¹³ lí³ua³
 jan² tsá² la³ hí³. 30 Qui¹ cú¹pih²¹
 cu³tí³ bíh¹ tiá² jun³ tsú² cun³ñí¹ hi³
 jmu² tá¹³ Cristo; qui¹ cun³ñí¹ hi³
 tiá² jmí¹ lí¹³ má¹hau¹ hnoh² hmóu³²
 bíh¹, jáun² ca³ma³hau³ tsú² jná¹³
 cháh³ hnoh², hi³ ca³zinh³ tsú² ñí¹
 háinh¹³ hnga², hi³ cú¹pih²¹ cu³tí³
 bíh¹ tiá² jun³ tsú².

3

Tsá² cu³tí³ ñí³ táunh¹ cú² tso²

1 Hi³ jáun² né³ reh², tsinh¹
 náh² jmu³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Tí³²
 Juo¹³ dí². Ca³tin¹ jná¹³, tiá² lín¹
 uu³mí²tsi³² zia³² yáh³ ní¹juáh³ hi³
 jmu¹ jná¹³ siáh³ sí² la³ cun³ qui³
 má²cá²jmú³² ná¹ jmí¹tin², qui¹ cun³
 jmu³ bíh¹ ta²¹ ñí¹con² hnoh², hi³
 jáun² hí¹ cáun² hi³ háinh¹³ tiá² lí³
 zia³² quián¹³ náh². 2 Hua³hín¹³
 náh² ñí¹con² tsá² lín¹ tsí² hláih¹ hí³
 tsá² qui² cuñh²³ hí³ tsáú² quionh³
 mí¹ja², hi³ jlánh¹ juáh³ hi³ jmu² lín¹
 hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹ quioh²¹ tsá²
 má²quian³² lí²¹ jáun²; 3 qui¹ jnoh¹
 bíh¹ tsá² cu³tí³ má²ná¹quián¹ dí² lí²¹
 hi³ lín¹ hi³ taunh² dí² Dió³² hó¹ñí¹,
 tsá² má³tsú¹ má³jonh²¹ dí² Dió³²

cun³quionh³ hi³ má²hau³ Jmí²chí³
 Chun¹, jí³ hi³ tsah¹ lín²¹ dí² qui¹hliá²
 láí³ dí² tsá² tionh² jo³cuo² Cristo
 Jesús. Tí³la³ tiá² cáun² lí¹ hai³² yáh³
 dí² tsí³ la³ cun³ hi³ jmu² tsáú² hi³
 jniá³ jáun² tí³ coh³; 4 uá¹jinh¹ jná¹³
 jan² tsá² jmí¹ lí³ jmu¹ quien² la³
 cun³ hi³ jmu² tsú² hi³ jniá³ jáun²
 tí³ coh³, la³jmí¹ jmu² tsá² hí³. Jáun²
 né³, ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³
 zia³² cáun² he³ ca³tí²¹ hi³ lí¹³ lí³
 ha³ tsú² tsí³ ñí¹con² la³ cun³ hi³
 jmu² tsú² jáun² tí³ coh³, tí³la³ tí³
 jlánh¹ bíh¹ zia³² jáí¹³ hi³ jmí¹ lí³ ha¹
 jná¹³ tsin³² hi³ jáun²; 5 qui¹ jmí¹ la³
 má²ñã³ jmá¹ hi³ ca³lí³zian² bíh¹
 jná¹³, *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³
 ñí¹ zian² jná¹³. Jná¹³ bíh¹ jan² tsá²
 jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ *Israel; jan²
 tsá² cu³ nió³ quioh²¹ tsá² jón²zih¹
 jón²cho¹ hla¹ Benjamín; jná¹³ bíh¹
 cu³tí³ jan² tsá² *hebreo la³ cun³
 jmí¹ ca³lí³zian² ná¹, qui¹ tsá² hleh³²
 jú¹ja² hebreo bíh¹ ñuh³² mí²zia³²
 jná¹³. Jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jmí¹
 má²ca³hín¹³ je¹ tsá² *fariseos ca³tí²¹
 ha³ lánh³ rón³² ngí²³ tsá² hí³ liei²¹
 quioh²¹ tsá² *judíos. 6 Ja³bí¹ jná¹³
 jmí¹ lín³ jan² tsá² hian² tsí³ lín³²
 hi³ ca³jmú³² tiá³ siaun³², hi³ jmí¹
 hí¹ jmí¹ tsin²¹ jná¹³ tsá² má²ná¹lín³
 cuáh³² jmí¹ jáun². Hi³ ca³tí²¹ hi³ jmí¹
 zian² jná¹³ re² la³ cun³ lí³ héih³²
 quioh²¹ liei²¹ né³, hí¹ jan² yáh³ tiá²
 hin² ca³choh¹³ hí¹ cáun² ñí¹ tiá²
 ca³ma³tí²¹ jná¹³. 7 Tí³la³ la³ jí³² la³
 cun³ hi³ jlánh¹ jmí¹ len³ jná¹³ hi³
 quien² lín³², ta³né³² jmu² jná¹³ hi³
 hí¹ cáun² tiá² lín¹ ñí¹ quien² bíh¹
 la³ jí³² hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
 Cristo. 8 Ca³lí³í¹ máh³ chá²³ jná¹³
 tsin³², hi³ la³ jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³
 lí³ zia³² quion²¹ jná¹³, lí¹ má²já²cuí³²
 bíh¹, ní¹juáh³ hi³ cunh²¹ jná¹³ hi³
 jáun² quionh³ hi³ má²ca³lí³ cuóun³²
 jná¹³ jáun² Cristo Jesús Tí³² Juóu³²

jn¹³. Cun³ñi¹ hi³ ca³tin¹ Cristo bíh¹
 má²já²hín³ jn¹³ la³jí³² hi³ jáun²,
 tí³la³ tiá² hi³ jmu³ yáh³, qui¹ qui¹
 cónh³ la³jí³² bíh¹ hi³ jáun² lí³ la³jmí¹
 lí³ má¹qui³² hi³ ca³tin¹ jn¹³ ta³né³²;
 qui¹ hnga² Cristo Tsá² lín³ Juóu³²
 bíh¹ jn¹³, má²hen² tsin³² ná¹ hi³
 janh²¹, 9 hi³ lín¹³ jn¹³ jan² tsá²
 hú¹tá¹ má²cá²cunh³ cu³tí¹³ quionh³
 tsú². Tiú²úú² hnó³² yáh³ jn¹³ jmu¹
 pí³ hi³ lí³ chun¹ ná¹ cun³quionh³
 hi³ má¹ti²¹ jn¹³ jáun² liei²¹, qui¹
 ta³né³² má²hnó³² jn¹³ hi³ lí³ chun¹
 ná¹ cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun²
 tsin³² ñi¹con² Cristo bíh¹, qui¹ Dió³²
 dá² hinh²³ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan²
 tsá² chun¹ cu³tí³ ní¹juáh³ jan² tsá²
 má²nio² cáun² tsí³ bíh¹. 10 Ñi¹ jí²¹la³
 hnó³² jn¹³ hi³ lí³ zia³² pí³ quioh²¹
 Cristo Tsá² ca³jenh¹³ hi³ bíh¹ ñi¹con²
 jn¹³, jí³ hi³ lí³ cuóun³² jn¹³ tsú²
 siáh³ hnga². Hi³ hnó³² jn¹³ siáh³
 má¹tso¹ tsin³² la³jmí¹ ca³ma³tso²
 tsú² jáun² tsí³, hi³ ja³bí¹ hnó³² jn¹³
 hi³ jú³ ná¹ la³jmí¹ jun¹ tsú² jáun²,
 11 qui¹ hu²¹ tsin³² jn¹³ hi³ ja³bí¹
 jn¹³ siáh³ ua²jai³² jenh¹³ ja¹ hla¹.

*Jmu² tsú² pí³ hi³ chau²¹ ñi¹
 ca³táuh³ jui³²*

12 Né³² né³, jun³juáh¹³ hi³ hnó³²
 jn¹³ juah²¹ hi³ má²ca³joh¹ jn¹³
 la³jí³² hi³ ní² yáh³, sa³jun³ hi³ jlánh¹
 má²ca³hiá² ca³táunh³ jn¹³ tán¹
 hián² yáh³, tí³la³ jn¹³ dá² ñe² tí³
 chí¹ján³ bíh¹ ca³la³ ñi¹ ca³joh¹ ná¹
 la³ cun³ hi³ ca³jen³ jáun² Cristo
 jmí¹ ca³jauh¹ tsú² jáun² jn¹³.
 13 Reh², tiá² juanh³² yáh³ jn¹³
 hi³ má²ca³joh¹ ná¹ hi³ ní², jí³²la³
 tí³ jmu² jn¹³ hi³ tsa³có³ tsin³² la³
 cun³ hi³ má²ca³ta³no¹ jáun² cu³hna³²
 bíh¹, qui¹ hi³ nio² jáun² tí³ chí¹ján³
 bíh¹ má²jmu² jn¹³ pí³ hi³ joh¹.
 14 Jmu² jn¹³ pí³ hi³ chau²¹ jn¹³ ñi¹
 ca³táuh³ jui³², hi³ jáun² joh¹ jn¹³
 jái¹³ hi³ ñih²¹ la³ tí³ hñu³mí³cuú²

ñi¹ má²ca³te³ Dió³² cun³ñi¹ hi³ hen²
 jn¹³ tí³ con² Cristo Jesús.

15 Jáun² né³, la³jái³² dí², tsá² cu³tí³
 má²ná¹hún¹ tsí³ dí², hniáuh³² lá¹³
 dí² la³ ní². Tí³la³ ní¹juáh³ zian² ma³
 jan² hnoh², tsá² lín²³ náh² ca³lá²
 la³ siáh³, tin² bíh¹ Dió³² jmu³ hi³
 há¹ ngi¹³ hnoh² la³jí³² ñi¹ tiá² re²
 má²ca³ngi¹³ náh². 16 Tí³la³ cun³
 jáun² hniáuh³² bíh¹ má¹ziáun¹³ dí²
 la³ cun³ lí³ jú¹ tson² hi³ má²ca³ngi¹³
 dí² jáun².

17 Reh², jmu³ náh² jí³lín² la³jmí¹
 jmu² jn¹³, hi³ tón³ náh² siáh³ máh¹
 ñi¹con² tsá² má²zian² la³ cun³ lí³
 nóh³² hi³ má²ca³má¹ta¹³ jnoh¹ jáun²
 hnoh². 18 La³ cun³ hi³ má²cá²juáh³²
 jn¹³ jáun² hiú² cuóh³² lín³² ñi¹con²
 hnoh² jmí¹tin², hi³ siáh³ juah³²¹
 máh³ jn¹³ cónh³í¹ cu³ jéin³² ca³la³
 hi³ uo² ná¹, hi³ zian² juóun³² tsá²
 ñi³táunh¹ hi³ jmu² hniéi² ñi¹con²
 jú¹ tson² ca³tí²¹ ta²¹ hi³ ca³jmú³
 jáun² Cristo jmí¹ ca³jun³ tsú² jáun²
 ñi¹ crej²¹, 19 Tsá² la³ hi³ dá²
 tsá² tsa³hín³ bíh¹ ñi¹ cá¹táuh³ jmái¹.
 Má³² hi³ cúh² bí¹ tsú² lí³ dió³² juo¹³,
 ca³la³ hi³ tonh² lín³² bíh¹ tsú² jmu²
 cáun² hi³ jmí¹ hniáuh²¹ jmu³ heh³.
 Jmáh³la³ ca³tí²¹ hi³ zia³² ñi¹ hue²¹
 lá² bíh¹ ná¹hu²¹ chí¹ tsú². 20 Tí³la³
 jnoh¹ má¹ná¹, ná¹lá¹³ dí² tsá² hín¹³
 hñu³mí³cuú² bíh¹, hi³ ná¹jan³² dí²
 hi³ ñi¹ jáun² bíh¹ jáuh³ Jesucristo
 Tí³² Juo¹³ dí², Tsá² liáu³². 21 Hi³
 jáun² cun³quionh³ pí³ hi³ zia³² jáun²
 quioh²¹ bíh¹ tsú², la³ cun³ pí³ hi³
 jmúh³² tsú² jáun² ta²¹ hi³ lí²³ nio²
 jo³cuo² tsú² hnga² ca³la³ jí³² hi³
 zia³² yáh³, cun³quionh³ pí³ jáun²
 bíh¹ zá³² tsú² ngu³ tsí¹juí³ lá² quiú¹³
 dí², hi³ jmu³ tsú² hi³ ngu³ quiú¹³
 dí² lí¹³ la³jmí¹ lí³ ngu³ hi³ má²quian³²
 tsú² jáun² hnga² tí³ hñu³mí³cuú².

4

Ma³hiún¹³ náh² honh² jmái¹

ca³la³ jí³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Ti³²
 Juo¹³ dí²

1 Jáun² né³ reh², hnoh² tsá²
 jlánh¹ hnau³ jná¹³ lín³², tsá² jlánh¹
 hen² tsin³² jná¹³ hi³ jie¹ ná¹, jlánh¹
 hiú² lín³² tsin³² jná¹³ jí³ hi³ tsah¹
 lín²¹ jná¹³ siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
 hnoh². Cuí¹ ná¹pin³ náh² la³
 má²ná¹pin³ náh² ní² quiúnh¹ náh²
 Ti³² Juo¹³ dí², hnoh², tsá² hnau³
 jná¹³ lín³².

2 Hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con² mí¹
 Evodia quionh³ mí¹ Síntique, hi³
 cuí¹ tiánh² tsú² cá²hon³ la³ cun³
 hi³ qui³ ca³tin¹ jmu³ tsá² reh² dí²
 cun³quionh³ Ti³² Juo¹³ dí². 3 Ja³bí¹
 hnú² reh² Sízigo, mí²³ jná¹³ ñí¹con²
 hnú² hi³ cu³tí³ jmúh¹³ hnú² ta²¹
 cu³lí²¹ quiúnh¹ jná¹³, la³ cun³ niéih³
 jáun² hi³ jmái² hnú², hi³ má¹hon¹
 nú² reh² tsá²mí³ ní², qui¹ tsá²mí³ ní²
 bíh¹ jlánh¹ ca³jmú³ pí³ quiúnh¹ jná¹³
 hi³ hléh¹³ ná¹ jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáun³
 tsáu², la³ má²quionh³ ñú² Méin¹,
 jí³ tsá² reh² ca³jmú³ ta²¹ quiúnh¹
 jná¹³ ñí¹ hná¹ ní² ní² siáh³. Tsá² ní²
 má²ná¹tón²¹ bíh¹ hi³ jmái² ñí¹ sí²
 rón³² hñu³mí³cuú².

4 Ma³hiún¹³ náh² honh² jmái¹
 ca³la³ jí³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Ti³²
 Juo¹³ dí². Juah³² jná¹³ siáh³ cónh³.
 ꞑMa³hiún¹³ náh² honh²! 5 Cuí¹
 lí³ cuóu³² hnoh² la³jín³² tsáu² hi³
 hnoh² bíh¹ tsá² chu²¹ honh² náh²,
 qui¹ má²ja³quián³ jáunh³ bíh¹ Ti³²
 Juo¹³ dí².

6 Hí¹ cú¹píh²¹ lí² jmú² náh² zian²
 ca³tí²¹ hi³ hlá² hi³ ní², tí³la³ ní¹
 má¹tí³ ñí¹lien¹ náh² Dió³², jáun²
 cáun² juoh¹ náh² tsú² la³jí³² la³
 cun³ hi³ lí³ hniáuh³² ñí¹con² bíh¹
 náh². Tí³la³ la³jí³² hi³ hiú¹ míh¹
 náh² ñí¹con² tsú² má¹ná¹, hniáuh³²
 cueh¹ náh² tsú² tiá¹hmah¹ bíh¹. 7 Hí³
 jáun² Dió³² cué³² hi³ niau²¹ tie³ hñu³
 honh² náh², cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹
 cáu² jueh³², cáun² hi³ tiá² há¹ tiá²

ngí¹³ tsá²mí³cuóun²; hi³ jáun² tie³
 hi³ nio² jáun² hñu³ honh² bí¹ náh²
 jmu³ hua³hí¹³ hñu³ jmí¹ hñu³ honh²
 náh², jí³ la³jí³² hi³ lín²³ náh² ní²
 siáh³, cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh²
 jáun² quiúnh¹ Cristo Jesús.

Taunh³² tsú² tsí³ jmáh³la³ hi³
 chu²¹

8 Hí³ jáun² né³ reh², la³ cun³
 ñí¹ ca³táuh³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³
 lá², hi³ chú³² táunh¹³ náh² honh²
 la³jí³² hi³ tson², la³jí³² hi³ hien¹,
 la³jí³² jmáh³la³ hi³ cú²tso², hi³ jí²,
 hi³ chu²¹, jí³ hi³ tson² quien² ní²
 siáh³. Hí³ jáun² né³, tionh² náh²
 honh² jmáh³la³ cá² ñí¹ hi³ chu²¹, jí³
 lí³ua³ cáun² hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ ca³tí²¹
 ma³quien² tsú².

9 Jmuh²¹ náh² ta²¹ la³ cun³ hi³
 ca³híe³ jná¹³ jáun², la³jí³² jú¹ tson²
 hi³ ca³ngái¹ jná¹³ jáun² ñí¹con²
 hnoh², la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³niéih²
 náh² jáun² hi³ hléh²³ jná¹³, jí³ la³
 cun³ hi³ ca³jieh³ hnoh² jáun² hi³
 jmu² jná¹³ ní² siáh³; jmu³ náh² la³
 ní², hi³ jáun² Dió³², Tsá² cha³² tie³
 tsí³ dí², zenh² quiúnh¹ náh².

Po¹ cue³² tiá¹hmah¹ ca³tí²¹ hi³ lí¹
 ca³cué³ tsá² juú² Filipo

10 Hí³ jáun² né³, jlánh¹ lí²hiún²
 tsin³² jná¹³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ dí²
 qui¹hliá² má²cá²chó³² siáh³ jmái¹
 hi³ má²ca³ma³hau¹ náh² jná¹³. Tiá²
 hnó³² yáh³ jná¹³ juah²¹ hi³ hnoh²
 jmí¹ má²já²con² náh² quion²¹ jná¹³,
 tí³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² jmí¹ zia³²
 he³ lánh³ rón³² má¹hau¹ bíh¹ hnoh²
 jná¹³. 11 Hí³ sa³jun³ juanh³² jná¹³ la³
 ní² cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ lí³hnjauh²³
 ñí¹con² ná¹, qui¹ má²ca³lí³tin² bíh¹
 jná¹³ hi³ má¹hiún¹³ tsin³² la³ cun³
 rón³² tí³ hi³ zia³² quion²¹. 12 Ño¹
 bíh¹ jná¹³ he³ lánh³ rón³² zian² tsú²
 hi³ tia³mí², hi³ ño¹ bíh¹ jná¹³ siáh³
 hi³ he³ lánh³ jaun³² hi³ zia³² hliáun³
 hi³ quioh²¹ tsú². Má²ca³lí³tin² bíh¹
 jná¹³ hi³ má¹hiún¹³ ná¹ tsin³² lí³ua³

cáun² lánh³ zian² ná¹, uá¹ hi³ canh² uá¹ hi³ lí¹ hó²¹ hén² ná¹, uá¹ hi³ zia³² ca³la³ hi³ tú² hi³ zia³² hó³ uá¹ hi³ tiá² hi³ zia³² hí¹ cú¹pih²¹.
 13 Cun³ tió³² bíh¹ jná¹³ ja¹ ca³la³ jí³², qui¹ Cristo bíh¹ Tsá² cue³² jná¹³ pí³. 14 Ti³la³ cu³ jáun² bíh¹, hnoh² ca³jmuh³ hi³ chú³² hi³ ca³quiánh² náh² uu³mí²tsi³² quion²¹ jná¹³.

15 Qui¹ la³ cun³ jmí¹tin² máh³ jmí¹ ca³lí³liau³ hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hmóu³² hnoh² tsá² juú² Filipos ní² bíh¹, ca³ma³hau¹ náh² jmí¹ cuá¹han³ jná¹³ jáun² hué³² Macedonia ní², la³ cun³ qui³ má²ná¹ñíh¹ náh² jáun². Hnoh² bíh¹ ca³ja³ honh² hi³ má¹hau¹ náh² jná¹³ qui¹ cun³ñí¹ hi³ jná¹³ ca³ma³hau¹ ná¹ hnoh² hi³ ca³tin¹ jmí²chí³ quián¹³ náh². 16 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ jáun² yáh³, qui¹ tá¹la³ jmí¹ cuon¹ jná¹³ já¹ juú² Tesalónica, ja³bí¹ ca³zen² hnoh² siáh³ quie³ tenh³ hnah² jéin³² ñí¹con² jná¹³ hi³ hin¹³ jná¹³ ñí¹ lí³ hniáuh³² quion²¹. 17 Jun³juáh¹³ hi³hliá² hniá¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ he¹ ná¹ quián¹³ hnoh² yáh³; tí³la³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³, hi³ cú¹ chí¹lí³ hliáun²³ hi³ zia³² quián¹³ náh² ñí¹con² Dió³² bíh¹. 18 Hi³ jíhí¹ la³ tí³ chí¹nga² bíh¹ má²ca³jéinh¹ hnoh² ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ bíh¹ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²! Hi³ jáun² ta³né³² má²zia³² bíh¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ má²lí³ tsin¹³ cun³quionh³ hi³ ca³zen² náh² jáun² hi³ quian³² Epafrodito. Hi³ ca³zen² hnoh² jáun² lí³ la³jmí¹ lí³ ziún² hi³ ja³² má²ró³² hi³ jin³² tsú² ñí¹con² Dió³², cáun² hi³ lí¹ cue³² tsú² hi³ jáun² Dió³² he² ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³. 19 Hi³ ño¹ jná¹³ siáh³, hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo Jesús Dió³² Juóu³² jná¹³ cue³² uá²jai³² ñí¹con² hnoh² la³jí³² la³ cun³ hi³ lí²hniáuh³² ñí¹con² náh², la³ cun³ lí³ la³jí³² hi³ chu²¹ hi³ zioh²

tsú² jáun². 20 ¡Cú¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² Jméi² dí² la³ cun³ jmí¹hi³nio²! Tson² bíh¹ cu³tí³.

Hah² tsú² jái¹³ ñí¹ má²ca³táuh³

21 Juah²¹ tiá³: “Hia² náh²” hi³ ca³tin¹ jná¹³ ñí¹con² ca³la³ jin³² tsá² joh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo. Tsá² reh² dí² tionh² lá² quiúnh¹ jná¹³ juáh³ siáh³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². 22 La³jin³² tsá² joh¹ Dió³² tionh² ñí¹ lá² juáh³: “Hia² náh²”, la³ñí¹ la³ján³ tsá² tionh² hñú¹³ *tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ já¹ juú² Roma lá².

23 Jesús Tsá² lín³ Cristo cú¹ má¹hé¹ má¹mieh² jí³lín² náh². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Colosenses

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tin¹ tsá²
má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Colosas

¹ Jná¹³ la³² Po¹, tsá² lín³ ná¹
*ti³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo la³
cun³ hi³ hnió³ hnga² Dió³², quiúnh¹
jná¹³ reh² dí² Timoteo, ² hi³ jmu²
jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá²
má²lín³ náh² tsá² joh¹ Dió³², tsá²
zian² náh² já¹ juú² Colosas ní²,
tsá² nio² cáun² honh² náh² ñí¹con²
Cristo. Dió³² Jméi² dí² cuí¹ má¹hé¹
má¹mieh² náh², hi³ cuí¹ jmu¹ siáh³
hi³ hnoh² zian² náh² cáun² hi³ re²
hi³ tin².

Po¹ liéinh³² Dió³² hi³ ca³tin¹ tsá²
tanh² ta²¹ Dió³²

³ La³jí³² jmái¹ bíh¹ cue²³ jnoh¹
tiá¹hmah¹ Dió³² Jméi² Jesucristo
Ti³² Juo¹³ dí², ní¹ má¹ca³lien¹ jnoh¹
Dió³² hi³ ca³tin¹ hnoh²; ⁴ qui¹
má²ca³lí³ né¹ jnoh¹ ha³ lánh³ rón³²
má²nio² cáun² honh² hnoh² ñí¹con²
Cristo Jesús, jí³ hi³ jlánh¹ hno³
náh² siáh³ la³jín³² tsá² joh¹ Dió³².
⁵ Né¹ jnoh¹ hi³ má²ná¹jmu³² náh²
la³ jáun² qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³héih³
náh² honh² la³ cun³ hi³ ná¹hmá¹
jáun² quián¹³ náh² hñu³mi³cuú²,
hi³ ca³ta³ná¹hu²¹ honh² náh² hi³
jáun² jmí¹ ca³niéih² náh² jáun²
jái¹³ hi³ lí³ jú¹ tson², la³ cun³
jú¹ chú³² ca³ti²¹ hi³ liáun³ tsú².
⁶ Jái¹³ hi³ ca³niéih² hnoh² jáun²
má²chí¹cuóun², hi³ má²jmu² siáh³
ta²¹ hñu³ tsí³ tsáu² la³ tá¹ cáun²
hngá¹máh³ la³jmí¹ lí²¹ jáun² ñí¹con²
hnoh² la³ cun³ jmí¹ ca³niéih² náh²
hi³ ha³ cónh³ tí³ mií³ hi³ ja³² tsí³
Dió³² ñí¹con² náh², hi³ ca³ngí¹³ náh²
re² hi³ tson² bíh¹ hi³ jáun². ⁷ Jái¹³
ní² dá² ca³ma³ta² hnoh² reh² dí²
Epafras tsá² hno³ lín³² dí², tsá²

má²ca³jmú³ hí³ tá¹³ Dió³² quiúnh¹
jnoh¹, tsá² jlánh¹ re² má²ti³² hí³
jë¹, hi³ lín³ quian²¹ Cristo ñí¹con²
hnoh². ⁸ Hi³ bíh¹ má²cuá²caun² jái¹³
hi³ ca³tin¹ hnoh² ñí¹con² jnoh¹, hi³
hnoh² ná¹hnáu³ náh² cun³quionh³
pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹.

⁹ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³lí³
né¹ jnoh¹ la³ ní² né³, cun³ tiá²
má²ca³chá¹³ bíh¹ jnoh¹ tí³ có³² hi³
lien¹ jnoh¹ Dió³² quián¹³ hnoh².
Hi³ hiú² mí³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³²
hi³ jmu³ tsú² hi³ lí³ cuin² hnoh²
tán¹ hián² cu³tí³ la³ cun³ hi³ hnió³
tsú², cun³quionh³ hi³ jmu³ Jmí²chí³
joh¹ tsú² hi³ quia³lín³ jmí¹ honh²
náh², jí³ hi³ há¹ ngí¹³ náh² siáh³
ní¹juáh³ ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ tí³²
tsí³ tsú². ¹⁰ Hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³
ñí¹táunh¹ náh² la³ cun³ qui³ ca³ti²¹
hi³ ñí³táunh¹ tsá² joh¹ Ti³² Juo¹³ dí²,
hi³ tiú²nio² lí¹³ jmúh¹³ náh² la³ cun³
hi³ tí³² tsí³ tsú². Hi³ cun³quionh³ hi³
zian² náh² la³ jáun² né³, lí¹³ jmúh¹³
náh² hliáun³ ta²¹ chu²¹, jí³ hi³ lí¹³
hi³ tí³ lí³mi¹ re² tsá²lí³ cuóun³² náh²
siáh³ Dió³². ¹¹ Mí³² jnoh¹ siáh³
ñí¹con² Dió³² hi³ jmu³ tsú² hi³ lí³
pin³ honh² hnoh² cun³quionh³ pí³
hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹ tsú², hi³
jáun² ca³la³ hi³ juenh² lín³² honh²
hnoh² lí¹³ tion¹³ náh² honh² ja¹
la³jí³² hi³ quiunh²¹ náh², hi³ ca³la³
hi³ lí³ tsinh¹ lín²¹ náh² siáh³. ¹² Hi³
jáun² cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Jméi²
dí², qui¹hliá² má²ca³chau³ dí² tsú²
hua³jan²¹ hi³ tsá²hí¹³ dí² la³ cun³
hi³ tsóh³ tsú² jáun² ñí¹con² la³jín³²
tsá² tionh² ñí¹ tie³ joh¹, la³ cun³
la³jín³² tsá² joh¹ Dió³². ¹³ Qui¹ Dió³²
má²ca³liáu³² dí² ñí¹con² pí³ quioh²¹
ñí¹ já¹niéi², hi³ jáun² ca³chau³ dí²
tsú² jo³cuo² Jon², Tsá² hnio³ tsú² hi³
lín³². ¹⁴ Cun³quionh³ Jon² bíh¹ tsú²
má²ca³liáu³², hi³ ca³hin³ tsú² siáh³
tso³ quiú¹³ dí².

Cun³ñí¹ hi³ jun³ Cristo bíh¹
ca³níau³ tie³ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³²

15 Né³² né³, cun³quionh³ Cristo hi³
bíh¹ má²néh³² dí² cun³ tán¹ cun³
hián² Dió³² Tsá² tiá² jniá³. Hí³ bíh¹
lín³ Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³², Tsá²
la³ñí¹ ñí¹ ca³la³ jí³² la³ cun³ hi³
ca³jmú³ jáun² Dió³². 16 Cun³quionh³
hí³ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² la³jí³² hi³
zia³² hñu³mí³cuú² jí³ ñí¹ hué²¹ lá²
siáh³, la³ cun³ la³jí³² hi³ jniá³ jí³ hi³
tiá² jniá³ ní² siáh³, la³ má²quionh³
la³jin³² tsá²cuú² tsá²chín³, uá¹ hi³
tsá² ná¹ho² ta²¹ uá¹ hi³ tsá² jmu²
héih³², uá¹ hi³ tsá² cú² tsá² juen²
ní² siáh³. Cun³quionh³ hí³ bíh¹ dí²
ca³jmú³ Dió³² la³jí³² hi³ ní², hi³
la³jí³² bíh¹ lí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
hí³ dí². 17 Quí¹ cun³ jmí¹ má²zian²
bíh¹ Cristo la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹
hí³ lí¹³ ca³la³ jí³² hi³ zia³², hi³
cun³quionh³ hí³ bíh¹ siáh³ ca³ta³no¹
jí³lí³² la³ cun³ ñí¹ ca³ti²¹. 18 Cristo
hí³ bíh¹ lín³ siáh³ mí³ chí¹ ñí¹con²
tsá² ná¹lín³ cuáh³², tsá² ná¹lín³ hí³
cuá² ta³ tsú². Hí³ bíh¹ lín³ mí¹ziah²¹
quioh²¹ tsá² má²ná¹lín³ cuáh³², hi³
lín³ tsú² siáh³ Tsá² la³ñí¹ hi³ lín³
tsá² hmai²¹ jmí¹ ca³jenh¹³ ja¹ hla¹;
cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ lín³ tsú² Tsá²
la³ñí¹ ñí¹ ca³la³ jí³². 19 Quí¹ Dió³²
ca³lí³hnió³ hi³ Jon² dí² dí¹quian³²
ca³la³ jí³² la³ cun³ hi³ lín³ dí² jáun²
hnga². 20 Ja³bí¹ ca³lí³hnió³ Dió³²
hi³ cun³quionh³ Cristo chá³² tie³ ja¹
quioh²¹ quionh³ ca³la³ jí³² hi³ zia³²,
hi³ ca³jmú³ dí² jáun², jáun² lí¹³ hen³
dí² siáh³ re² tin² la³jí³² hi³ zia³² ñí¹
hué²¹ lá², jí³ hi³ zia³² hñu³mí³cuú²
ní² siáh³. Ca³jmú³ tsú² hi³ lí¹³ niau²¹
tie³ cun³quionh³ jmí²hán¹ Cristo hi³
ca³táin² jáun² tsoh² crei²¹ jmí¹ jun¹
tsú².

21 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jmí¹tin² jmí¹
jie³² hnoh² Dió³² la³juah²¹ dúh¹
tsá² siánh³, jmá¹ hi³ jmí¹ tí² hon²

náh² Dió³² cun³quionh³ la³jí³² hi³
hlah³ hi³ hó³² hi³ jmí¹ jmuh³² náh²
jáun², 22 tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³²
má²ca³chá³ tie³ ja¹ quián¹³ náh²
quiúnh¹ tsú², cun³quionh³ hi³ jun³
jáun² Cristo jmá¹ hi³ jmí¹ dí¹ngú³
tsú² jáun² la³ jnoh¹. Cun³quionh³
hi³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun² né³, lí¹³
jmu³ tsú² hi³ chá¹tánh¹ náh² ñí¹con²
dí² hnga², hi³ ná¹chan¹ náh² ñí¹con²
tsú², hi³ ná¹jín² náh² siáh³, jí³ hi³
hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² quián¹³
náh². 23 Tí³la³ hniáuh³² hi³ la³
má²nio² ní² bíh¹ cáun² honh² náh²
má¹ná¹, la³jmí¹ dí¹chi²¹ tiá³ cáun²
hñú³ ñí¹ hiah³² quioh²¹. Ha³
tiá² hniáuh³² yáh³ tianh¹³ náh² tí³
có³² ca³ti²¹ hi³ ca³héih³ náh² jáun²
honh² jmí¹ ca³niéih² náh² jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³². Jú¹ chú³² ní² bíh¹
jaun³² má²ca³nga³ tsú² tá¹ cáun²
hngá¹máh³, hi³ jná¹³ né³, Po¹, lín³
ná¹ siáh³ jan² quian²¹ ñí¹con² jái¹³
ní².

Po¹ nio² jo³cuo² hi³ ma³cón³² tsá²
lín³ cuáh³²

(Efesios 3:1-11)

24 Jáun² né³, ta³né³² lí²hiún²
tsin³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² ma³tso¹
ná¹ tsin³² hi³ ca³tin¹ hnoh²,
Cun³quionh³ hi³ ma³tso¹ jná¹³ jáun²
tsin³² má²ma³hián¹³ jná¹³ la³ cun³
hi³ jmí¹ lí¹³ ma³tso² Cristo tsi³ hi³
ca³tin¹ tsá² cuáh³², tsá² lín³ hi³
la³juah²¹ dúh¹ zeih²¹ cuo² zeih²¹
ta³ tsú². 25 Hi³ jáun² bíh¹ lín³ jná¹³
jan² tsá² má²cón³² tsá² lín³ cuáh³²,
cun³ñí¹ hi³ má²ca³hiáu³² jná¹³ Dió³²
ca³ti²¹ cáun² hi³ chú³² quián¹³
hnoh², hi³ cué¹³ jná¹³ hnoh² tán¹
hián² jái¹³ quioh²¹ tsú², 26 la³ cun³
jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun² la³ cun³
cá²jmá¹ lín²¹. Hliáun³ nió³ lín³²
bíh¹ tsáu² má²ca³há² ca³nga² tá¹la³
jáun², tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³²
má²ca³jñéih³ jái¹³ jáun², hi³ hnió³
dí² lí³ cuoh² tsá² joh¹. 27 Ñí¹con² tsá²

hi³ joh¹ bíh¹ Dió³² má²ca³lí³hnió³ hie³² jú¹ tson² hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun², cáun² jái¹³ quien² lín³² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³ lí¹³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsú². Jái¹³ jáun² né³ má²tson² hi³ zian² Cristo hñu³ honh² hnoh², uá¹ hi³ tsá²cá²jo²¹, uá¹ hi³ tsá² *judíos. Hi³ cun³ñí¹ hi³ zian² hi³ dí² hñu³ honh² hnoh² né³, hi³ jáun² má²ná¹hen² honh² náh² hi³ lín¹³ náh² rón³² la³ cun³ qui³ lín³ hnga² Dió³².

²⁸Hi³ jáun² jnoh¹ hléh¹ hi³ ca³tin¹ Cristo ñí¹con² la³jín³² tsáu². Hi³ hie²³ jnoh¹ tsáu² jí³ hi³ hlí¹ lienh¹ jnoh¹ tsú² jí³lín² cun³quionh³ jú¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³, hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ má¹jnia¹³ jnoh¹ la³jín³² tsáu² ñí¹con² Dió³² hi³ ná¹lín³ tsú² tsá² má²hún¹ tsí³ hi³ ca³tin¹ Cristo. ²⁹Jáun² cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹ jmu² jná¹³ ta²¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ tsin³² cun³quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ cue³² hnga² Cristo ñí¹con² jná¹³.

2

¹Hi³ jáun² né³, hno³² jná¹³ hi³ lí³ ñíh¹³ náh² hi³ jmu² jná¹³ pí³ lín³² hi³ ca³tin¹ hnoh², jí³ hi³ ca³tin¹ tsá² tionh² juú² Laodicea, jí³ hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsá² tiá² má²ca³jie³² jná¹³ hi¹ cónh³ ní² siáh³. ²Qui¹ jná¹³ hen² tsin³² hi³ tá¹ la³jín³² náh² ní² lí³ pin³ honh², hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹ hi³ ná¹hmáu³ náh², ca³la³ ñí¹ ca³ta³no¹ tiá³ honh² náh² tán¹ hián² cu³tí³ cun³quionh³ hi³ há¹ ngí¹³ náh² re² jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun² quioh²¹ Dió³²; hi³ jái¹³ jáun² né³, hnga² bíh¹ Cristo. ³Hí³ bíh¹ Tsá² jñéih³ la³jí³² hi³ quien² lín³², la³ cun³ hi³ jniá³ jáun² jmí¹ tsí³ Dió³², la³ má²quionh³ hi³ ñí³² Dió³² ní² siáh³. ⁴Juah³² jná¹³ la³ ní² ñí¹con² hnoh², hi³ jáun² tiá² hin² lí¹ ma³cau² náh² cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tin² lín³². ⁵Qui¹ uá¹jinh¹ tiá² zenh² jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh²

hi³ dí¹tsáun² ná¹, tí³la³ zenh² bíh¹ jná¹³ quionh³ jmí²chí³ quion²¹, hi³ lí²hiún² tsin³² jná¹³ hi³ jie³² ná¹ hi³ hnoh² tionh² náh² re² tin², jí³ hi³ nio² siáh³ cáun² tán¹ honh² náh² hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Cristo.

Zian² tsú² cáun² hi³ hmai²¹ cun³quionh³ Cristo

⁶Hi³ jáun² la³jmí¹ ca³hen³ náh² jáun² Jesucristo hi³ lín³ Juóuh³² náh², la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² ñí¹táunh¹ náh² ná¹cunh² quiúnh¹ tsú². ⁷Jáun² né³, la³jmí¹ jmu² cáun² hmá² hi³ hí²³ chí² jmu² ñí¹ ñe¹ lín²¹, ho³lá²dá² la³jmí¹ jmu² jan² tsá² zih³² hñú³ ñí¹ jmíh¹ hiah³² pin³, la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² hi³ tí³ lí³mí¹ niau³² tiá³ honh² náh² ñí¹con² tsú², la³ cun³ rón³² lí³ jí³ má²ca³lí³ tin² náh² jáun², hi³ cueh¹ náh² tsú² siáh³ tiá¹hmah¹ jmái¹ ca³la³ jí³².

⁸Jáun² hua³hín¹³ náh², qui¹ ní² lí¹ ca³lí³ zian² tsá² ma³cau² hnoh² cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tin² hi³ cháunh²³ chí¹ hnga², jí³ jú¹ tí¹jái² tiá² lín¹ ñí¹ quien² ní² siáh³. Jái¹³ la³ ní² ja³² ñí¹con² tsá² hie³² la³ cun³ hi³ ná¹ngí²³ tsáu² bíh¹, hi³ ja³² jáun² ñí¹con² jmí²chí³ hláinh¹, tsá² ná¹jmu² quien² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²; jun³juáh¹³ ñí¹con² Cristo yáh³ ja³² jái¹³ la³ ní².

⁹Qui¹ la³ cun³ rón³² lín³ hnga² bíh¹ Dió³² lín³ Cristo, hi³ tá¹la³ jáun² né³, lín³ tsú² siáh³ Tsá² ngú³. ¹⁰Hi³ jáun² hnoh² siáh³ má²zian² náh² cun³ tán¹ cun³ hián² cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Cristo. Hi³ hí³ bíh¹ dí² lín³ Tsá² chín¹ ñí¹con² la³jín³² tsá² ná¹ho² ta²¹ jí³ pí³ cuú² chín³ ní² siáh³. ¹¹Jáun² cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Cristo, má²quiánh¹ bíh¹ náh² lí²¹ hi³ lín¹ hi³ taunh² náh² Dió³² hó¹ñí¹; tí³la³ jun³juáh¹³ la³jmí¹ jmu² tsú² jáun² hi³ *tiu³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² yáh³ má¹ná¹, qui¹ hnoh²

dá² má²ná¹quiánh¹ lí²¹ hi³ ca³jmú³
 hnga² Cristo bíh¹. Qui¹ hi³ bíh¹
 má²ca³quin³ tí³ có³² pí³ quioh²¹ ngu³
 quián¹³ náh² hi³ jmí¹ lí¹³ jmúh¹³
 náh² tso³. 12 Qui¹ jmí¹ cáun³ náh²
 jáun² jmái² ja³haun³ náh² cu³tša³²
 quiúnh¹ Cristo, hi³ jáun² ja³bí¹ la³
 jáun² ca³jenh¹³ náh² siáh³ quiúnh¹
 tsú², qui¹hliá² ca³cháh¹ náh² cáun²
 honh² hi³ ca³tí²¹ pí³ quioh²¹ Dió³²,
 Tsá² ca³jmú³ hi³ hi³ ca³jenh¹³
 Cristo ja¹ hla¹. 13 Hnoh² dá² jmí¹
 ná¹jún¹ bíh¹ náh² jmí¹tin² ní¹con²
 Dió³² cun³ñí¹ hi³ tsáuh³ náh², jí³
 cun³ñí¹ hi³ tiá² jmí¹ má²ná¹quiánh¹
 náh² lí²¹ jáun² hi³ lin¹ hi³ taunh²
 náh² Dió³² hó¹ñí¹. Tí³la³ né³²
 né³, Dió³² má²ca³jmú³ hi³ má²zian²
 náh² cu³tša³² quiúnh¹ Cristo, qui¹
 má²ca³hin³ bíh¹ tsú² la³jí³² tso³
 quiú¹³ dí²; 14 ca³jmú³ tsú² la³jmí¹
 jmu² jan² tsá² hin²³ hi³ rá¹tioh³
 ní¹ sí² ca³tí²¹ la³jí³² hi³ rén² tsáu².
 Ja³bí¹ ca³hin³ siáh³ Dió³² jí³ héih³²
 hi³ jmí¹ ca³tin¹ tsú² má²tí³², qui¹
 ní¹ crei²¹ bíh¹ ca³tón³ tsú² la³jí³²
 hi³ ní². 15 Jmí¹ cá¹taun³ jáun² crei²¹
 bíh¹ Cristo ca³cah¹³ jmái¹ ní¹con²
 tsá²cuú² tsá²chín³, la³ cun³ tsá²
 hláinh¹ jí³ la³ má²quionh³ tsá²cuú²
 tsá²ta³ ní² siáh³, hi³ ca³chin² dí² tsá²
 hí³juí³² hi³ tson³, hi³ jáun² ca³lí³ lin¹
 hi³ hí³ dí² cah²³ jmái¹.

Lí²uú² ma³zian¹³ náh² la³ cun³ lí³
 héih³² quioh²¹ tsáu²

16 Hi³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá²
 hin² ca³tin¹ chu³ ñeh³ hnoh² ca³tí²¹
 má³² hi³ cú² hi³ húh²³ náh², ho³
 hi³ ca³tí²¹ jmí¹ jmái¹, ho³ ca³tí²¹
 jmái¹ hi³ jmu² tsú² jmí¹ niuh³²
 zih², ho³lá²dá² *jmái¹ nio² tie³.
 17 La³jí³² hi³ ní² lí³ henh¹³ hi³ ca³tin¹
 Cristo tá¹la³ tiá² jmí¹ má²zian² tsú²
 ní¹ hué²¹ lá² bíh¹, tí³la³ hnga² hí³
 bíh¹ lín³ hú¹tá¹ mí¹ziah²¹ má¹ná¹
 18 Zian² tsá² má²ta² hi³ hniáuh³²
 jmú¹³ dí² tsí¹juí³, jí³ hi³ hniáuh³²

neh¹ má¹tsú¹ má¹joh²¹ dí² siáh³
 tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Tsá² la³ hí³
 má²quien² jái¹³ quioh²¹ cun³quionh³
 hi³ má²cau² hi³ juáh³ hi³ zia³² hi³
 má²cá²jnia³ jéinh³². Tsá² la³ hí³
 jmu² tonh² lín³² cun³quionh³ hi³ lí¹
 chin² chí¹ hmóu³² bíh¹. Ha³ lí² cuí¹
 niau²¹ hlah³ honh² náh² ní¹juáh³
 hi³ ca³zeh³ náh² tsá² la³ hí³ ní¹
 hlah³. 19 Qui¹ tsá² hí³ dá² tiú²uú²
 tionh² yáh³ ní¹con² Cristo Tsá² lín³
 mí³chí¹ ní¹con² jnoh¹, tsá² ná¹lá³
 dí² la³jmí¹ lí³ zeih²¹ cuo² zeih²¹ ta³
 tsú². Cristo Tsá² jmu² hí³ hi³ la³jí³²
 ní¹ pih²¹ ní¹ siún¹ ná¹cuú² ná¹jenh²
 re² quioh²¹, hi³ má²ton³ dí² siáh³
 jáun² cuóun² re², rón³² la³ cun³ qui³
 hnió³ Dió³².

20 Né³² né³, má²cá²tsan³ bíh¹
 hnoh² quiúnh¹ náh² Cristo, jáun²
 ta³né³² né³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ jmu³
 tsá²cuú² tsá²chín³ quien² ní¹con²
 náh², tsá² qui³ ná¹jmu² hi³ quien²
 ní¹con² tsá² zian² ní¹ hué²¹ lá². ¿He³
 láih³² sa³ zian²í¹ ma³ náh² la³ cun³
 qui³ zian² tsá² zian² hí³ ní¹ hué²¹
 lá²? ¿He³ láih³² sa³ ma³quien¹³ ma³
 náh² héih³² quioh²¹ tsú²?, uá¹la³
 cun³ héih³² hi³ juáh³: 21 “Ha³ lí² hiá³
 hi³ lá², ha³ lí² cúh² hi³ ní², ha³ lí²
 tí³ cuonh² hi³ ó³²”. 22 Hi³ la³jí³² hi³
 hie³² tsú² jáun² né³, chau³² jmái¹
 tsá²hín³ bíh¹ ní¹ má¹ca³jmúh³² tsú²
 ta²¹. Qui¹ héih³² hi³ má²ta² tsú²
 ní² dá² lí³ jmáh³la³ héih³² quioh²¹
 tsá²mí³cuóun² bíh¹. 23 Tson² bíh¹
 cu³tí³ hi³ héih³² la³ ní² lí¹³ nieih³
 la³jmí¹ nieih³ jē¹ tsá² quia³lín³ jmí¹
 tsí³, qui¹hliá² cun³quionh³ héih³²
 la³ jáun² lí¹³ ma³jnia³² tsú² la³jmí¹
 jniá³ jan² tsá² má²tí³² re² cuáh³²
 quioh²¹, tsá² jmu² hi³ tsí¹juí³ hnga²,
 jí³ tsá² jmu² hi³ má²tso² tsí³ ngu³
 quioh²¹. Tí³la³ má¹lí³² jáun² né³,
 hí¹ cáun² bíh¹ tiá² lin¹ ní¹ jmu³ ta²¹
 héih³² la³ ní², hi³ jmí¹ lí³ ma³hau³ hi³
 cah¹³ tsú² jmái¹ ní¹con² la³ cun³ hi³
 dí¹quian¹ ngu³ quioh²¹ tsú² jmu³.

3

1 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²ca³jenh¹³ hnoh² quiúnh¹ Cristo, jmu³ náh² dí¹quian¹ náh² hi³ zia³² tí³ hñu³mi³cuú² ñí¹ cúa¹tón²¹ Cristo tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
2 Jmu³ náh² zian² ca³ti²¹ hi³ zia³² hñu³mi³cuú², jun³juáh¹³ ca³ti²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² yáh³. 3 Qui¹ má²ca³tsan³ bíh¹ hnoh² ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ jmí¹ zian² náh² jáun² jmí¹tin². Tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, tiá² má²ca³lí³ lin¹ yáh³ ha³ la³ cónh³ tí³ hi³ quien² hi³ má²zian² náh² jáun² hi³ ná¹cunh² náh² quiúnh¹ Dió³², cu³lí²¹ quiúnh¹ náh² Cristo. 4 Tí³la³ ní¹ má¹ca³ma³jnia³² Cristo, Tsá² jmu² hí³ hi³ zian² náh² cáun² hi³ hmai²¹, ja³bí¹ hnoh² uá²jai³² jnia³ náh² quiúnh¹ tsú² hi³ lin¹ hi³ lín³ náh² la³jmí¹ lín³ tsú² jáun² hnga².

He³ lánh³ jmí¹ zian² tsú² jmí¹tin² jí³ he³ lánh³ má²zian² tsú² cáun² hi³ hmai²¹

5 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, quin³² náh² la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ dí¹quian¹ ngú³ quián¹³ náh² jmu³. Ha³ lí² lí¹ jmú² náh² juón¹ quiúnh¹ náh² tsá² hla² tsá² ní², sa³jun³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² cáun² hi³ tiá² jí². Ha³ lí²uú² lí¹ jmú² lí¹ cuó³ náh² la³jmí¹ jmu² jáh³ hnga¹ jáh³ náí², sa³jun³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh², sa³jun³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² uóu³² honh², qui¹ la³jmí¹ lín³ tsá² má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² lán¹ bíh¹ lín³ tsá² uóu³² tsí³. 6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ma³tson¹³ Dió³² tsá² tiá² nieh³ la³ hi³ ca³la³ hi³ míh²³ lín³² tsí³. 7 Tí³tsóh³dí¹ la³ ní² bíh¹ jmí¹ ñí³táunh¹ náh² jmí¹tin², hi³ jmí¹ jmuh³² náh² la³jí³² hi³ ní²; 8 tí³la³ ta³né³² né³, chá¹ náh² tí³ có³² la³jí³² hi³ jáun², uá¹la³ cun³: hi³ tí² míh²³ jáun² honh² náh², hi³ tí² jlánh¹ náh²,

hi³ tí² hian² honh² náh², hi³ tí² tú² tí² hion²³ náh² tsáu², jí³ la³jí³² jú¹ hlah³ hi³ tí² hue³² jáun² honh¹ náh² ní² siáh³. 9 Ha³ lí² juónh³² náh² jú¹ tí¹jái² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², qui¹ hnoh² bíh¹ tsá² má²ca³chá¹ náh² tí³ có³² hi³ yeh³ la³ cun³ hi³ jmí¹ dí¹quiaunh²¹ jáun² honh² náh² hi³ jmúh¹³ jmí¹tin², la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ jmí¹ ná¹hëh³ chinh³² náh² ní² siáh³; 10 hi³ ta³né³² né³, má²zian² náh² cáun² hi³ hmai²¹ bíh¹, Hí³ Dió³² Tsá² ca³ma³jniau² náh² né³, cuá¹jmu² hi³ chí¹lí²hmai²¹ náh² ca³la³ ní¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ lín³ náh² la³ cun³ rón³² lín³ tsú² hnga², ca³la³ ní¹ ca³lí³ cuóun³² náh² tsú² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³. 11 Jáun² tiú²uú² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ ní¹juáh³ hi³ lín³ tsú² *tsá²cá²jo²¹ ho³ tsá² *judío, tsá² quian³² lí²¹ hi³ lín¹ hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹, ho³lá²dá² tsá² tiá² lí²¹ quian³², sa³jun³ uú² quien² yáh³ hi³ lín³ tsú² tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³, ho³ tsá² zian² ja¹ hnga¹ ja¹ náí², ho³ hi³ lín³ tsú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáu² ho³lá²dá² tsá² zian² hi³ ca³tin¹ hnga², qui¹ jí³²la³ hi³ tionh² tsú² jo³cuo² Cristo bíh¹ quien², Tsá² cuá³ hi³ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ jí³lin² tsá² joh¹.

12 Hnoh² ná¹lín³ náh² tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²ca³quianh³ tsú², jí³ ca³la³ hi³ hniau³ lín³² tsú² siáh³. Jáun² né³, hniáuh³² lín³ náh² tsá² ja³² mí³ tsí³, tsá² chú³² tsí³, tsá² tiá² jmu² pan¹ hnga², tsá² re² jē¹ jí³ hi³ juenh² honh² náh² ní² siáh³. 13 Jmu³ náh² juenh² honh² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², chin³² náh² honh² tsáu¹³ tsá²ján² tsá²ján². La³jmí¹ ca³chin² jáun² Cristo tsí³ tso³ quián¹³ hnoh², la³ jáun² jmu³ hnoh² uá²jai³² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján². 14 Ñí¹ ca³la³ jí³² né³, ma³hnáú³ lín³² náh² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², qui¹

hi³ ní² bíh¹ hi³ qui² cunh², hi³ jáun² lí¹³ ma³ti³² tsú² la³ji³² hi³ ñí¹ hna¹ ní². 15 Jáun² né³, cun³quionh³ hi³ nio² tie³ honh² bíh¹ náh² lí¹³ lí³tsin² náh² hi³ ná¹jmu³² náh² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Cristo, qui¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² yáh³ ca³te³ Dió³² hnoh² hi³ tianh¹³ náh² hi³ ná¹lín³ náh² la³juah²¹ dúh¹ jan² tán¹ tsáu². Hi³ cui¹ ná¹lín³ náh² siáh³ tsá² cueh³² tiá¹hmah¹ Dió³².

16 Jú¹ chú³² jáun² quioh²¹ Cristo lí³ cáun² jái¹³ hi³ jlánh¹ bíh¹ zia³² ñí¹ jmu² ta²¹. Jáun² cui¹ jmu¹ ta²¹ jái¹³ jáun² hñu³ honh² náh² la³ má²jmu² jáun². Ma³tin¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján² jí³ hi³ hlí¹ lienh¹ náh² siáh³ tsá²ján² tsá²ján² cun³quionh³ jú¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³. Hi³ cun³ñí¹ hi³ hiún² honh² náh² ñí¹con² Dió³² né³, jáun² hie¹ náh² sun¹ hi³ lí³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², jí³ sun¹ hi³ ca³tin¹ Dió³², la³ má²quionh³ jí³ sun¹ hi³ cue³² jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ honh² náh² ní² siáh³. 17 Lí³ua³ cáun² hi³ jmúh¹³ náh² ho³ hi³ hléh¹³ náh², jmu³ náh² la³ji³² cha¹³ Jesús Tí³² Juo¹³ dí²; jí³ hi³ cueh¹ náh² siáh³ tiá¹hmah¹ Dió³² Jméi² dí², cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hí³ dí².

Ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² quionh³ tsá²ján² tsá²ján²

18 Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá²mi³, tianh³² náh² ta²¹ tsá²ñuh² ñí²cuonh², la³ cun³ hi³ qui³ ca³tin¹ tsá²mi³ jmu³ ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí². 19 Hnoh² tsá²ñuh², ma³hno¹ náh² tsá²mi³ ñí²cuonh², ha³ lí² jmu³² tsú² hian² honh².

20 Hnoh² tsá¹míh¹, tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh² ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ juáh³ tsú², qui¹ la³ ní² bíh¹ jéih³² Dió³² Juo¹³ dí². 21 Hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² jméi² mí¹ziú¹³ tsá¹míh¹, ha³ lí² lí¹ quiú² lí¹ jin³ náh² jónh³² ca³la³ ñí¹ ca³ngo³ tsú² tsí³.

22 Hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáu², ma³ti²¹ náh² la³ji³² héih³² hi³ jmu² tsá² ná¹lín³ juóuh³² náh² ñí¹ hué²¹ lá²; tí³la³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ tá¹la³ dí¹je²³ yáh³ tsá² hí³ má¹ná¹, hi³ jáun² tá¹tonh¹ náh² re² ñí¹con² tsú², qui¹ la³ jonh³ jmí¹ honh² bíh¹ náh² hniáuh³² jmúh¹³, cun³ñí¹ hi³ juéhn² náh² ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí². 23 Lí³ua³ cáun² hi³ jmúh¹³ náh², jmu³ náh² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², la³jmí¹ lí³ hi³ ná¹má²tih²¹ náh² ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí², jun³juáh¹³ ñí¹con² tsá²mi³cuóun² yáh³. 24 Qui¹ má²ñíh¹ bí¹ náh² hi³ héih¹ náh² ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ náh² hián¹³, qui¹ zia³² bíh¹ hi³ má²ca³héinh³² tsú² hi³ ca³tin¹ hnoh². Qui¹ hnoh² dá² ná¹má²con²¹ náh² Cristo bíh¹, Tsá² cu³tí³ lín³ Juóuh³² náh². 25 Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ hlah³ né³, tsá² la³ hí³ dá² he³ hmah²¹ quioh²¹ la³ cun³ tí³ hi³ hlah³ hi³ lí²jmú³ bíh¹, qui¹ Dió³² tiá² jmu² yáh³ hi³ ma³ quin³² tsáu².

4

1 Hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² juo¹³ tsá² jmu² ta²¹, jmu³ náh² chun¹ ñí¹con² tsá² quián²¹ náh², jmu³ náh² héih³² cá²re² he² ñí¹con² tsú², Cháu¹ náh² honh² hi³ ja³bí¹ hnoh² uá²;jai³² zian² jan² Juóuh³² náh² tí³ hñu³mi³cuú².

2 Lienh¹ náh² Dió³² chí¹ñí¹ la³ má²lienh¹ náh² ní², hi³ ná¹zian² honh² náh²; hi³ má¹lí³² jáun² né³ ha³ lí² cui¹ cha³có³ honh² náh² hi³ cueh¹ tsú² tiá¹hmah¹. 3 Ja³bí¹ lienh¹ náh² siáh³ Dió³² quiú¹³ jnoh¹, hi³ jáun² niá³² tsú² juí³² hi³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú² hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun² jmí¹tin² hi³ ca³tin¹ Cristo, qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ jáun² bíh¹ cuá¹tson³ jná¹³ lá². 4 Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² jná¹³

hie¹³ re² lín³² jái¹³ jáun² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ ná¹ jmu¹.

⁵ Cu¹ lín¹³ náh² tsá² jniá³ jmi¹ tsí³ ja¹ quioh²¹ tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³², jmu²¹ náh² re² ta²¹ jmái¹ hi³ zian² náh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hi³. ⁶ Hniáuh³² lienh¹ hnoh² tsáu² cun³ quionh³ jú¹ re² jú¹ tin² bíh¹, jái¹³ hi³ lí³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsú²; jí³ hi³ hniáuh³² ñíh¹³ náh² siáh³ ha³ lánh³ ngáih¹ náh² ñí¹con² tsá² zia³² hi³ nga².

Hah² tsú² jái¹³

⁷ Hi³ jáun² né³, reh² Tíquico, tsá² hno³ lín³² dí², hie³² jái¹³ ca³ti²¹ la³; jí³² hi³ ca³tin¹ jná¹³. Hi³ bíh¹ lín³ jan² tsá² ca³ma³hau³ lín³² jná¹³, jan² tsá² hú¹tá¹ má²ti³² jē¹, hi³ lín³ siáh³ jan² tsá² má²cón³² Tí³² Juo¹³ dí² la³ jmi¹ jmu² jná¹³. ⁸ Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ zein³² jná¹³ tsú² ñí¹con² hnoh², hi³ jáun² zá³² tsú² hnoh² he³ lánh³ tiauh² jnoh¹, jí³ hi³ chá³² tsú² siáh³ tiá³ honh² hnoh². ⁹ Ja³ bí¹ Onésimo tsá² coh¹ hnoh² tsánh³² siáh³ quionh³ tsú². Hi³ bíh¹ lín³ jan² tsá² hno³ jnoh¹ lín³², jan² tsá² má²má²ti³² re² jē¹. Tsá² gon³ ní² né³ tsa³ chá² la³; jí³² la³ cun³ hi³ ná¹ lí²³ ñí¹ lá².

¹⁰ Aristarco tsá² cuá¹hún¹ jná¹³ hñu³ mí¹ ñí² quiúnh¹, jí³ Marcos rainh²¹ Bernabé ní² siáh³ juáh³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². Qui¹ má² ná¹ ñíh¹ bíh¹ hnoh² siáh³ ha³ lánh³ lín³ Marcos, hi³ jáun² ní¹ juáh³ hi³ ja³ jie³ tsú² hnoh², hen³ náh² tsú² re² tin². ¹¹ Ja³ bí¹: “Hia² náh²” juáh³ siáh³ tsá² jmái² Jesús, tsá² tsauh²¹ Justo quioh²¹. Jáun² né³, ja¹ quioh²¹ la³ jín³² tsá² *judíos tsá²co¹ jná¹³, tsá² má²tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí², jí³² la³ gáun³ tsá² ní² bíh¹ jmu² ta²¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², jí³ hi³ lín³ tsú² siáh³ tsá² jlánh¹ má²hiún² tsin³² jná¹³. ¹² “Hia² náh²” juáh³

siáh³ Epafras, tsá²coh¹ náh². Hi³ bíh¹ lín³ jan² quian²¹ Cristo, hi³ jmái¹ ca³la³ jí³² hiú² mí³² lín³² tsú² quián¹³ hnoh² ca³la³ jonh³ jmi¹ tsí³ ní¹ má¹ca³liéinh³² Dió³², hi³ jáun² Dió³² jmu³ hi³ niau²¹ tiá³ honh² hnoh² ca³la³ tán¹ hián² cu³ti³, hi³ hú¹tá¹ cáun² tán¹ nio² honh² náh² hi³ jmúh¹³ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³².

¹³ Qui¹ jná¹³ lín³ tsá² cue³² jú¹ tson² hi³ tson² bíh¹ Epafras hi³² tsí³ quián¹³ hnoh², la³ má²quionh³ jí³ tsá² zian² juú² Laodicea jí³ juú² Hierápolis ní² siáh³. ¹⁴ Lucas tsá² lín³ tí³² mí³ tsá² hno³ lín³² jnoh¹, juáh³ siáh³: “Hia² hnoh²” la³ má²quionh³ Demas.

¹⁵ Juah²¹ tiá³ náh²: “Hia² náh²” ñí¹con² tsá² reh² zian² juú² Laodicea. Zéih³ siáh³ mí¹ Ninfas; “Hia² nú²”, jí³ tsá² nghí³² hñú¹³ tsú² ní² siáh³. ¹⁶ Ní¹ má¹ lí² hi³² tsú² sí² lá² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², zen² náh² siáh³ ñí¹con² tsá² cuáh³² tionh² juú² Laodicea, hi³ jáun² hí³² siáh³ tsá² hí³ uá² jái³²; hi³ ja³ bí¹ hniáuh³² híh¹ siáh³ hnoh² sí² hi³ ca³ zéin³² jná¹³ tí³ Laodicea. ¹⁷ Zéih³ Arquipo jái¹³ lá²: “Sá¹ ní² jie³, hniáuh³² má¹ tih²¹ nú² re² ta²¹ hi³ má²ca³ cué³ Tí³² Juo¹³ dí² quioh²¹ hi³ jmúh¹³ nú²”.

¹⁸ Jná¹³ la³² Po¹, jmu² jná¹³ jái¹³ lá² ñí¹ cá¹táuh³ sí² cun³quionh³ uón³² huen² hi³ háih¹ ná¹ jái¹³ ñí¹con² hnoh². Cháu¹ náh² tiá³ honh² hi³ cuá¹tson³ jná¹³ ñí¹ lá². Hi³ jáun² né³, Dió³² cu¹ má¹ hé¹ má¹ mieh² náh². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Tesalonicenses

*Sí² lá² ca³zen³ Po¹ quionh³ tsá²
quionh³ ñí¹con² tsá² má²lín³ cuáh³²
já¹ juú² Tesalónica*

¹ Hnoh² reh², tsá² má²lín³ náh²
cuáh³² já¹ juú² Tesalónica ní², jná¹³
Po¹ quiúnh¹ Silvano jí³ Timoteo,
tsá² ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³
ca³tin¹ hnoh², tsá² tionh² náh²
jo³cuo² Dió³² Jméi² dí² jí³ Jesucristo
Tí³² Juo¹³ dí². Dió³² cuí¹ má¹hé¹
má¹mieh² náh², hi³ cuí¹ zian² náh²
siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tin².

*Lánh³ rón³² jmí¹ tanh² tsá² reh²
zian² Tesalónica ta²¹ Dió³²*

² Jmáí¹ ca³la³ jí³² cue²³ jnoh¹
tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tin¹ ca³la³
jín³² hnoh², hi³ mī³² jnoh¹ siáh³
ca³tin¹ hnoh² ní¹ má¹ca³lien¹
jnoh¹ Dió³². ³ La³jí³² jmáí¹ ní¹
má¹ca³lien¹ jnoh¹ Dió³² Jméi² dí²,
chau² tsí³ jnoh¹ ta²¹ hi³ ná¹jmu³²
hnoh² cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh²
náh² ñí¹con² Dió³², hi³ chau² siáh³
tsí³ jnoh¹ hi³ ná¹jmu³² hnoh² pí³
lín³² qui¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hno³
náh² Dió³², jí³ hi³ ná¹hé² ná¹janh³²
náh² hi³ jáunh³ Jesucristo Tí³²
Juo¹³ dí². ⁴ Hnoh² reh², tsá² jlánh¹
hniau³ náh² Dió³², né¹ jnoh¹ hi³
Dió³² má²ca³quianh³ hnoh². ⁵ Jmí¹
ca³hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² ñí¹con²
hnoh², jun³juáh¹³ cun³quionh³
jmáh³la³ já¹³ yáh³ ca³hléh¹³ jnoh¹,
ti³la³ cun³quionh³ la³jí³² pí³ hi³
cue³² Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹, hi³ jáun²
ca³lí³ lin¹ hi³ tson² bíh¹ já¹³ jáun².
Ñíh¹ bíh¹ hnoh² lánh³ rón³² láí³
jnoh¹ jmí¹ ca³tauh¹³ jnoh¹ jáun²
ja¹ quián¹³ hnoh² ní², qui¹ hi³
ca³lí³hnáu² jnoh¹ lí¹³ cáun² hi³ lí³
jmu³ ta²¹ ñí¹con² hnoh².

⁶ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³tí¹
ca³jinh²¹ náh² hi³ jmóuh¹ náh²
la³ cun³ hi³ jmu³² jnoh¹ quiúnh¹
Tí³² Juo¹³ dí²; uá¹jinh¹ ca³ma³tsoh¹
lín²¹ hnoh² honh² jmí¹ ca³heh³
náh² jú¹ chú³², ti³la³ hiúnh² lín³²
bíh¹ honh² náh² ca³lí³ hi³ ca³jmú³
Jmí²chí³ Chun¹. ⁷ Hi³ jáun² hnoh²
má²ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ cáun²
nóh³² hi³ jie²³ la³jín³² tsá² reh²
zian² hué³² Macedonia jí³ hué³²
Acaya. ⁸ Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³
hué³² Macedonia quionh³ hué³²
Acaya yáh³ ja³cuóun² já¹³ quióh²¹
Tí³² Juo¹³ dí² hi³ ca³jmu³ hnoh²,
qui¹ jí³ la³jín³² tsá² hué³² ñí¹ uóunh³
bíh¹ má²ná¹ñi³² hi³ hnoh² tanh²³
náh² ta²¹ Dió³², hí¹ la³ ti³ jnoh¹
yáh³ tiú²uú² hi³ hniáuh³² juáh¹³
hí¹ cáun². ⁹ Qui¹ hmóu³² bíh¹
tsá² hi³ má²cha³² he³ lánh³ ca³he³
náh² jnoh¹ jmí¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹
ñí¹ tionh¹ hnoh², hi³ cha³² tsú²
siáh³ hi³ hnoh² má²ca³chan²¹ tí³ có³²
dió³² tsá² lán¹, hi³ ca³jính³² náh² tí³
ñí¹con² Dió³², hi³ má²ná¹lín³ náh²
quian²¹ Dió³² Tsá² juú² tsáun², Dió³²
tson² cu³tí³. ¹⁰ Ja³bí¹ cha³² tsú² siáh³
hi³ hnoh² ná¹jan²³ náh² Jesús Jon²
Dió³² hi³ jáunh³ hñu³mí³cuú², Tsá²
ca³jmú³ hi³ Dió³² hi³ ca³jenh¹³ ja¹
tsá² má²cá²tsan³. Jesús hi³ bíh¹ Tsá²
liáu³² dí² ca³tí²¹ héih³² hi³ né³bí¹
ra³tsi³² Dió³² ñí¹con² tsáu² ca³la³ hi³
míh²³ tsí³.

2

*Ta²¹ hi³ ca³jmú³ Po¹ tá¹la³ ca³cuá³
juú² Tesalónica*

¹ Hnoh² reh², jmí¹ ñéi¹ jnoh¹
ñí¹ tionh¹ hnoh², má²ná¹ñíh¹ bíh¹
hnoh² hmóu³² hi³ tiá² juáh¹³ yáh³
lí³ hi³ tiá² ca³lí³ quien² má²ta²¹
hi³ ñéi¹ jnoh¹ jáun². ² Qui¹
má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² uá¹ jáun² la³
jáun² má²ca³má¹tso¹ jnoh¹ tsí³ hi³
ca³jmú³ jáun² tsá² juú² Filipos
jí³ hi³ má²ca³quiu³ ca³je³ jnoh¹

tsú² siáh³, tí³la³ cu³ jáun² Dió³²
 bíh¹ ca³jmú³ hi³ ca³niau³ tiá³ tsí³
 jnoh¹ hi³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³²
 quioh²¹ ní¹con² hnoh², uá¹jinh¹
 ja¹ uu³mi²tsí³² jueh³² hi³ tí² cue³²
 tsáu². ³ Qui¹ jun³juáh¹³ jú¹ tiá²
 tson² hi³ jmí¹ lí²can² hmóu³² yáh³
 jnoh¹ ca³hléh¹³, sa³jun³ ca³hléh¹³
 jnoh¹ hi³hliá² hnáu² lí¹ jmú¹ lí¹
 tsáu¹³ yáh³, hi³ sa³jun³ ca³hléh¹³
 jnoh¹ hi³hliá² hnáu² jnoh¹ má¹cau¹³;
⁴ tí³la³ Dió³² bíh¹ ca³chá³ jo³cuo²
 jnoh¹ hi³ tsá¹hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³²
 quioh²¹ jmí¹ ca³jie³ tsú² hi³ cah¹
 jnoh¹ jmái¹, hi³ jáun² la³ jáun²
 bíh¹ hléh¹ jnoh¹. Jun³juáh¹³ hi³
 hléh¹ jnoh¹ la³ cun³ hi³ tí³² tsí³
 tsá² zian² ní¹ hué²¹ lá² yáh³, tí³la³
 jnoh¹ hléh¹ la³ cun³ tí³² tsí³ Dió³²
 bíh¹, Tsá² jie²³ lánh³ lí³ hñu³ tsí³
 jnoh¹. ⁵ Má²ñí¹ bíh¹ hnoh² hi³
 hí¹ cónh³ tiá² lí¹ má²ca³hléh¹³ jnoh¹
 jái¹³ chú³² niéih³ hi³ jlánh¹ zain³²
 tsáu², sa³jun³ má²ca³má¹cau¹³ jnoh¹
 cun³ñí¹ hi³ hniá¹ jnoh¹ que³.
 Dió³² bíh¹ Tsá² cue³² jú¹ tson² hi³
 tiá² la³ jáun² jmu³² yáh³ jnoh¹.
⁶ Tiá² ca³ta³dí¹quiaunh²¹ yáh³ tsí³
 jnoh¹ hi³ jmu³ tsáu² hi³ jnoh¹ tsá²
 quien², uá¹jinh¹ hnoh² ho³lá²dá²
 tsá² siánh³; ⁷ uá¹jinh¹ jmí¹ lí¹³ jmú¹³
 jnoh¹ hi³ lí³tsin² hnoh² hi³ ná¹hau³²
 jnoh¹ jái¹³ huáh² tsí³ hi³ ca³cué³
 Cristo. Jun³juáh¹³ la³ jáun² yáh³,
 tí³la³ jnoh¹ dá² ca³má¹hnau¹ hnoh²
 la³jmí¹ hnio³ tsá²mi³ dán² pih²¹
 jon² bíh¹. ⁸ Qui¹ hi³ jlánh¹ hnau³
 jnoh¹ hnoh², hi³ jáun² ca³lí³ hiú²
 tsí³ jnoh¹ hi³ cué¹³, jun³juáh¹³
 jmáh³la³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²
 yáh³, hí¹ la³ tí³ jmí²chí³ quiú¹³
 hmóu³² yáh³ jnoh¹ ca³lí³ hiú² tsí³
 hi³ cué¹³ sá¹ hi³ ca³lí³ hniáuh³².
 Hú¹tá¹ ca³má¹hnau¹ lín³² bíh¹ jnoh¹
 hnoh². ⁹ Hnoh² reh², chau² bíh¹
 honh² náh² lánh³ ca³jmú¹³ jnoh¹

ta²¹ jí³ pí³ la³ jonh³ jmí¹ tsí³.
 Ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ la³ huá² la³ jma²
 hi³ jáun² jniau¹³ jnoh¹ hi³ hniáuh³²
 quiú¹³, qui¹hliá² tiá² ca³lí³hnáu²
 jnoh¹ hi³ jen¹³ hnoh² uí³ tá¹la³
 ca³hléh¹³ jnoh¹ jáun² jú¹ chú³²
 quioh²¹ Dió³² ní¹con² hnoh².

¹⁰ Hnoh² tsá² ca³jieh³ bíh¹ lí¹³
 cuéh¹ jú¹ tson², jí³ Dió³² siáh³,
 ha³ lánh³ ca³ma³ziáun¹³ jnoh¹ hi³
 ná¹ji² hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ ní¹con²
 hnoh² tsá² táunh²³ náh² ta²¹ jmí¹
 ca³tau^h¹³ jnoh¹ ja¹ ní¹ tionh¹ hnoh²,
 hi³ ca³ma³ziáun¹³ jnoh¹ siáh³ la³
 cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², hí¹ cáun² tiá²
 hi³ ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ hi³ juáh¹³
 hi³ jmí¹ lí³ lí¹³ chá³² tsáu² tso³.
¹¹ Má²ñí¹ bíh¹ hnoh² hi³ ca³jmú¹³
 jnoh¹ ní¹con² hnoh² la³jmí¹ jmu²
 tsá²ñuh² ní¹con² jon², hi³ ca³hlí¹
 ca³lieh¹ jnoh¹ hnoh² hi³ ca³cué¹³
 jnoh¹ siáh³ pí³ hñu³ honh² náh².
¹² Já³bí¹ ca³juáh¹³ jnoh¹ lánh³ rón³²
 hniáuh³² ní¹táunh¹ náh² la³ cun³
 qui³ ca³tí²¹ hi³ ní³táunh¹ tsá² joh¹
 Dió³², Dió³² Tsá² má²ca³te³ hnoh²
 hi³ cuá¹tianh³ náh² ní¹ cuá¹ho² tsú²
 jái¹³, ní¹ lí¹³ zian² hnoh² cáun² hi³
 quien² la³jmí¹ quien² tsú² nga².

¹³ Hi³ jáun² la³jí³² jmái¹ cue²³
 jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³², qui¹ jmí¹
 ca³niéih² hnoh² jái¹³ quioh²¹ Dió³²
 hi³ ca³hléh¹³ jnoh¹, ca³heh³ bíh¹
 hnoh² la³ cun³ ca³tí²¹ he³ tsú² jái¹³
 quioh²¹ Dió³², tiá² ca³jmuh³ yáh³
 hnoh² hi³ jái¹³ jáun² lí³ la³jmí¹ lí³
 jái¹³ quioh²¹ tsá² lí¹ tsáu²; qui¹
 tson² bíh¹ cu³tí³ jái¹³ quioh²¹ Dió³²
 ca³hléh¹³ jnoh¹, hi³ jái¹³ jáun² jmu²
 ta²¹ hñu³ honh² hnoh², tsá² táunh²³
 náh² ta²¹. ¹⁴ Qui¹ jmí¹ ca³ma³tsoh¹
 hnoh² honh² reh² hi³ ca³jmú³
 tsá²coh¹ náh², ca³quiúnh³² náh²
 la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹ tsá² má²lín³ hi³
 cuáh³² quioh²¹ Dió³², tsá² tanh²
 ta²¹ Cristo Jesús zian² tí³ Judea,
 jmí¹ ca³ma³tso² tsú² tsí³ hi³ ca³jmú³

tsá² *judíos tsá²co¹ tsú². 15 Tsá² judíos hí³ bíh¹ ca³jngih³ Jesús Tí³² Juo¹³ dí² la³jmí¹ ca³jngih³ tsú² jáun² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin² lín³²; hí³ ca³jmoh³ dí² siáh³ jnoh¹ hian² tsí³, hí³ ca³hue³ tí³ cheih³². Jmáh³la³ hí³ tiá² tí³² tsí³ Dió³² bíh¹ jmu² tsú², hí³ hon² tsú² la³jín³² tsá² siánh³ siáh³. 16 Hí³ jlánh¹ qui² jnai³² tsá² judíos hí³ ñí¹con² jnoh¹ ní¹ má¹ca³li³hnáu² jnoh¹ hléh¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, qui¹ cun³ñí¹ hí³hliá² hnáu² jnoh¹ liáun³ tsú²; hí³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ lí²hliáun²³ tso³ quioh²¹ tsú² hí³ jmu² la³ jáun². Hí³ jáun² né³² má²cá²chó³² héih³² hí³ ma³tsau¹³ Dió³² quioh²¹ tsá² hí³, ca³la³ hí³ míh²³ lín³² tsí³.

Po¹ juáh³ hí³ hnió³ tsa³jen³ siáh³ tsá² reh² zian² juú² Tesalónica

17 Hnoh² reh², jmí¹ ca³hué² jnoh¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², uá¹jinh¹ cu³tiá³, jmí¹jáun² jlánh¹ jmí¹ hnáu² lín³² jnoh¹ hí³ tsá¹neh²¹ siáh³ cónh³ hnoh², qui¹ uá¹jinh¹ tiá² tiauh² jnoh¹ ta³ máh¹ hnoh², tí³la³ cun³ jáun² chau² bíh¹ tsí³ jnoh¹ quián¹³ hnoh². 18 Jmí¹ hnáu² jnoh¹ tsá¹neh²¹ siáh³ cónh³, hí³ huen² jná¹³ ca³jmú³² pí³ tenh³ hnah² jéin³² hí³ ñe¹; tí³la³ ní¹juáh³ jmá¹ hí³ jmí¹ hnáu² jnoh¹ tsáun¹³, ca³qui³ ca³jna³ bíh¹ tsá² hláinh¹ jui³². 19 Jáun² né³, çhe³ bíh¹ jmu² hí³ zia³² hí³ hu²¹ tsí³ jnoh¹, hí³ jmu² hí³ hiún² tsí³ jnoh¹, hí³ jmu² hí³ tsah¹ jnoh¹ la³jmí¹ tsah³ tsá² zia³² hí³ láih²³ ñí¹ co² tsú²? Hmóu³² bíh¹ hnoh² tsá² jmúh¹³ hí³ lí¹³ la³ jáun² quiú¹³ jnoh¹ ní¹ má¹jaunh³² Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí². 20 Tson² bíh¹ cu³tí³ hnoh² bíh¹ tsá² jmuh³² hí³ hiún² tsí³ jnoh¹ hí³ tsah¹ jnoh¹ ñí¹con² Dió³².

3

1 Hí³ jáun² jmí¹ tiú²uú² ca³tiau¹³

jnoh¹ tá¹ gáu³ hí³ hí³² tsí³ jnoh¹, ca³láí¹³ jnoh¹ hí³ cu³tsa³² gau³ bíh¹ jnoh¹ jéi³²i¹ tauh¹³ cú²jueh³² já¹ juú² Atenas jáun², 2 hí³ jáun² reh² Timoteo ca³zen¹³ jnoh¹ hí³ tsa³jie³ hnoh², jan² tsá² quian²¹ Dió³² quiúnh¹ jnoh¹ ca³ti²¹ jú¹ chú³² hí³ hléh¹ jnoh¹ quioh²¹ Dió³², hí³ tsa³cué² tsú² pí³ hñu³ honh² hnoh², hí³ hie³² tsú² hnoh² re² ca³ti²¹ ha³ lánh³ tanh¹³ náh² ta²¹ Dió³²; 3 qui¹ hí³ jáun² tiá² hin² jinh²¹ cun³ñí¹ hí³ jmu² tsáun² hian² tsí³. Qui¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh² hmóu³² hí³ ca³ti²¹ má¹tso¹ bíh¹ dí² tsí³ hí³ la³ jáun². 4 Qui¹ la³ cun³ jmí¹ tiauh¹ jnoh¹ jáun² quiúnh¹ hnoh² ca³juáh¹³ jnoh¹ hí³ chau²¹ jmá¹ má¹tso¹ dí² tsí³; hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³, la³ cun³ hí³ má²ñíh¹ náh². 5 Hí³ jáun² jmí¹ tiú²uú² ca³tio²¹ jná¹³ hí³ hí³² tsin³², ca³zén³² jná¹³ jái¹³ hí³ nga² jná¹³ lánh³ rón³² tionh² hnoh² ca³ti²¹ hí³ ná¹tanh²³ náh² ta²¹ Dió³², ní¹juáh³ ní² lí¹ má²ca³ma³cau² hnoh² tsá² hláinh¹ hí³ tiú²uú² ca³hí³ quien² ta²¹ hí³ ca³jmú¹³ jnoh¹ jáun².

6 Tí³la³ jmí¹ má²cuanh³² jáun² Timoteo ñí¹ tiauh¹ jnoh¹ lá² né³, hí³ ñe¹ tsú² jáun² Tesalónica ní², jmí¹jáun² quiaun² tsú² cáun² jái¹³ chu²¹ hí³ hnoh² ná¹tanh²³ bíh¹ ta²¹ Dió³² la³ má²tanh²³ náh² jáun², hí³ hno³ náh² tsá²ján² tsá²ján². Ca³juáh³ tsú² hí³ jmá¹ ca³la³ jí³² chau² honh² hnoh² hí³ ca³ta¹ jnoh¹, hí³ hnau³ lín³² hnoh² jnoh¹, hí³ dí¹quian¹ hnoh² hí³ jie¹ náh² siáh³ jnoh¹ la³jmí¹ dí¹quian¹ jnoh¹ hí³ neh²¹ jnoh¹ siáh³ hnoh². 7 Hí³ jáun² né³ reh², cun³quionh³ jái¹³ hí³ ca³lí³ né¹ jnoh¹ hí³ tanh²³ bíh¹ hnoh² ta²¹ Dió³², ca³niau³ re² tsí³ jnoh¹ hí³ ca³tin¹ hnoh² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsi³² hí³ zia³² ñí¹con² jnoh¹. 8 Hí³ jáun² ziaún² jnoh¹ re² ní¹juáh³ la³ má²hain²¹ jáun² hnoh²

tí³ con² Tí³² Juo¹³ dí². ⁹ Cónh³ tiá²
 chauh¹ jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² cué¹³
 tiá¹hmah¹ la³ cun³ hi³ jmí¹ hnáu²
 jnoh¹ jmú¹³ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹
 hnoh², cun³ñí¹ hi³ jmuh³² hnoh²
 hi³ lí²tsah¹ lín²¹ jnoh¹ ta³ ñí¹ Dió³²
 Juo¹³ dí². ¹⁰ Jlánh¹ hiú² mi³² jnoh¹
 la³ huá² la³ jma² ñí¹con² Dió³², hi³
 hnáu² jnoh¹ cué³² Dió³² jái¹³ hi³
 neh²¹ jnoh¹ siáh³ hnoh², hi³ jáun²
 lí¹³ má¹hián¹³ jnoh¹ re² hi³ hie¹³
 jnoh¹ hnoh² jái¹³ ca³ti²¹ hi³ tanh²³
 náh² ta²¹ Dió³².

¹¹ Jáun² cuí¹ jmu¹ Dió³² Jméi² dí²
 jí³ Jesús Tí³² Juo¹³ dí² hi³ niá³ juí³²
 hi³ tsáu¹³ jnoh¹ tí³ ñí¹ tionh¹ hnoh².
¹² Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² cuí¹ jmu¹
 hi³ conh²¹ hñu³ honh² náh² hi³
 hno³ náh² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh²
 tsá²ján² tsá²ján², jí³ la³jín³² tsáu² ní²
 siáh³, la³jmí¹ hnau³ jnoh¹ hnoh².
¹³ Hi³ cuí¹ jmu¹ bíh¹ Dió³² pin³
 hñu³ honh² náh² hi³ hí¹ cáun² tso³
 tiá² zia³² quián¹³ náh² ta³ ñí¹ Dió³²
 Jméi² dí², jí³ hi³ zian² náh² siáh³
 ná¹chan¹ ñí¹con² tsú² ní¹ má¹jaunh³²
 Jesús Tí³² Juo¹³ dí², quionh³ tsú²
 la³jín³² tsá² joh¹.

4

Tsá² zian² cun³ tí³² tsí³ Dió³²

¹ Hi³ jáun² né³ reh², jnoh¹ juáh³
 ñí¹con² hnoh² cun³quionh³ héih³²
 quioh²¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí², hi³
 ñí¹taunh¹ hnoh² la³ má²ñí³taunh¹
 náh² ní² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³²,
 hi³ jmúh¹³ hnoh² la³ cun³ hi³
 má²ca³hie¹³ jnoh¹ jáun², hi³ tí³ lí³mí¹
 re² jmuh³² náh² cun³ jmá² cun³
 jnia³².

² Má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² lánh³ lí³
 jái¹³ hi³ ca³má¹ta¹³ jnoh¹ jáun²
 hnoh² cun³quionh³ héih³² quioh²¹
 Jesús Tí³² Juo¹³ dí². ³ Quí¹ hi³
 hnió³ Dió³² hi³ hnoh² ná¹chan¹
 náh² ñí¹taunh¹ quiúnh¹, hi³ hí¹
 jan² tiá² hin² hniáuh³² jmu³ juón¹
 quionh³ tsá²ján² tsá²ján². ⁴ Hi³ ma³

quin³² ma³ jan³² hnoh² hniáuh³²
 lí³ ñíh¹³ lánh³ má¹zián¹³ náh² hi³
 ná¹chan¹ ca³ti²¹ ní¹juáh³ hin² tsánh²
 lí¹³ ñí²cuonh² náh², hi³ jmúh¹³ náh²
 quien² tsá²mi³ tsá²ñuh². ⁵ Tiá²
 hniáuh³² hi³ cáun² lí¹ dí¹quiaun²¹
 honh² náh² jan² tsá²mi³ la³jmí¹ jmu²
 tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³². ⁶ Hí¹
 jan² hnoh² tiá² hniáuh³² jmúh¹³
 tso³ jáun², hi³ lí¹ má¹can¹³ náh²
 renh², quí¹ Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá²
 jéinh³² siáh³ cáun² hi³ hlah³ ñí¹con²
 la³jín³² tsá² jmu³ tso³ la³ jáun², la³
 cun³ hi³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun²
 jmí¹tin². ⁷ Quí¹ Dió³² má²ca³te³ hi³
 má¹ziáun¹³ dí² ná¹chan¹ ñí¹con²,
 jun³juáh¹³ hi³ jmú¹³ dí² tso³ yáh³.
⁸ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² tiá²
 jéih³² jái¹³ ní², jun³juáh¹³ tiá² jéih³²
 jái¹³ quioh²¹ tsá²mi³cuóun² yáh³
 tsú², quí¹ hi³ tiá² jéih³² jái¹³ quioh²¹
 Dió³² bíh¹ tsú² jaun³², Dió³² Tsá²
 cuen² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² náh².

⁹ Hi³ ca³ti²¹ hi³ hno³ náh² tsá²ján²
 tsá²ján² né³, tiú²uú² hniáuh³² yáh³
 jmu¹ jna¹³ hliáun³ jái¹³, quí¹ hnga²
 bíh¹ Dió³² má²ca³ma³ta² hnoh² hi³
 má¹hno¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².
¹⁰ Quí¹ má²ná¹jmuh³² bíh¹ hnoh² la³
 jáun² ñí¹con² la³jín³² tsá² reh² zian²
 tá¹ cáun² hué³² Macedonia, tí³la³
 cun³ jáun² hli¹ lieh¹ jnoh¹ hnoh²
 reh² hi³ chú³² tí³ lí³mí¹ má¹hno¹
 náh² tsá²ján² tsá²ján². ¹¹ Jmúh¹³
 náh² pí³ hi³ tianh¹³ náh² tie³
 quiúnh¹ la³jín³² tsáu², tiá² hniáuh³²
 cáun² lí¹ ngáih¹ náh² jái¹³ hi³ tiá²
 ca³tin¹ náh² ngáih¹. Jmúh¹³ náh²
 ta²¹ quián¹³ ma³ quin³² ma³ jan³²
 cun³quionh³ cuá² tanh¹ hmóu³² la³
 cun³ hi³ qui³ má²ca³juáh¹³ jnoh¹
 jáun², ¹² hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³
 taunh¹³ náh² ta²¹ tsá² cá²tsáun¹, hi³
 tiá² hi³ lí³hniáuh³ hí¹ cáun² ñí¹con²
 náh².

Jmáí¹ hi³ jáunh³ Tí³² Juo¹³ dí²

13 Hnoh² reh², tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ tionh² hnoh² ta³ tiá² ñih¹ he³ lí¹³ ñí¹ con² tsá² má² cá² tsan³, qui¹ ní² lí¹ ca³ niau²¹ hlah³ honh² náh² la³ jmí¹ nio² hlah³ tsí³ tsá² tiá² má² hu²¹ tsí³ hi³ jenh¹³ dí². 14 La³ jmí¹ táunh²³ dí² ta²¹ hi³ ca³ jun³ Jesús, jí³ hi³ ca³ jenh¹³ siáh³, la³ jáun² bíh¹ ca³ ta¹ dí² hi³ táunh¹³ ta²¹ hi³ ní¹ má¹ jaunh³² Jesús, Dió³² jmu³ hi³ ja³ tánh¹ tsú² quionh³ Jesús la³ jin³² tsá² tanh² ta²¹ Jesús jmí¹ cá¹ tsan³.

15 Hi³ jáun² la³ cun³ rón³² lí³ jē¹ Tí³² Juo¹³ dí² juáh³ jnoh¹ ñí¹ con² hnoh² la³ lá²: Hi³ la³ jái³² dí² tsá² ziáun² dí² ní¹ má¹ jaunh³² Tí³² Juo¹³ dí², tiá² chí¹ ján³ dí² tsáuh¹³ yáh³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² má² cá² tsan³. 16 Qui¹ tsá² má² tanh² ta²¹ Cristo jmí¹ cá¹ tsan³ bíh¹ tín² jenh¹³ la³ ñí¹ ní¹ má¹ jaunh³² Tí³² Juo¹³ dí² hñu³ mi³ cuú² hi³ jmu³ héih³²; quionh³ tsú² tsá² chí¹ ja¹ tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³². Tsá² hi³ hléh³² tiá³ hi³ jíé³² mí¹ ñí² quioh²¹ Dió³². 17 Má¹ jáun² tsáuh¹³ dí², tsá² ziáun² dí², cu³ tsa³² quiúnh¹ dí² tsá² má² ca³ jenh¹³ hi³, hi³ ngá¹³ dí² ja¹ jnie² chí³ cuú² ñí¹ jenh¹³ dí² Tí³² Juo¹³. Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ tsá¹ tauh¹³ dí² quiúnh¹ Tí³² Juo¹³ cun³ jmí¹ hi³ nio². 18 Hi³ jáun² cun³ quionh³ jái¹³ ní² jmúh¹³ hnoh² hi³ niau²¹ tiá³ tsí³ tsá² ján² tsá² ján².

5

1 Hnoh² reh², ca³ ti²¹ hín² jmáih¹ lí¹³ la³ ní², tiá² hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hliáun³ jái¹³, 2 qui¹ re² lín³² bíh¹ má² ná¹ ñih¹ hnoh² hi³ chau²¹ jmáí¹ jáunh³ Tí³² Juo¹³ dí² cu³ diá² jan², la³ jmí¹ ja³² jan² háin² cu³ diá² jan² já¹ nié². 3 Jmáí¹ hi³ ná¹ juáh²³ tsáú²: “Tie³ bíh¹ nio², h¹ cáun² hi³ háinh¹³ tiá² zia³² yáh³”, má¹ jáun² bíh¹ quiunh²¹ tsú² hi³ ma³ tso² lín³² tsí³ cu³ diá² jan² la³ lá², la³ jmí¹ lí²³ ñí¹ con²

tsá² mi³ lí² zian² jon² hi³ cu³ diá² jan² lí²³ quieh² héin¹. Hí¹ cáun² tiá² ñí¹ zia³² yáh³ ñí¹ lí³ cuon³ tsá² la³ hi³. 4 Tí³ la³ hnoh² reh², tiá² já¹ nié² tionh² yáh³ hnoh² hi³ lí¹³ chau²¹ jmáí¹ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí² cu³ diá² jan² la³ jmí¹ chau³² jan² háin² jmáí¹ hi³ tiá² hi³ lín²³ tsú². 5 Qui¹ la³ jin³² bíh¹ hnoh² má² tionh² ñí¹ tie³ joh¹, ñí¹ lí³ ta³ jma². Tiá² já¹ nié² tiauh² yáh³ dí², ñí¹ tiá² joh¹ tie³; 6 hi³ jáun² tiá² hniáuh³² yáh³ cuóu³² dí² la³ jmí¹ ná¹ cuóun¹ tsá² cá² tsáun¹, tí³ la³ hniáuh³² hi³ ná¹ zian² tsí³ bíh¹ dí², jí³ hi³ tiáuh¹ dí² hua³ jan²¹, hi³ jáun² tiá² lí¹ lí³ can² dí². 7 Já¹ nié² bíh¹ cuóun¹ tsú², hi³ já¹ nié² bí¹ siáh³ má² héinh³² tsú²; 8 tí³ la³ cun³ ñí¹ hi³ jnoh¹ láí³ dí² tsá² tiauh² ta³ jma² bíh¹, jáun² cuí¹ tiáuh¹ dí² hua³ jan²¹ hi³ tiá² lí¹ lí³ can² dí². La³ jmí¹ jmu² hliáuh³ hua³ hi¹³ ñí¹ tsí³ hi³ quih³² cáun² hi³ pin³, la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí² cun³ quionh³ hi³ cu³ tí³ tanh²³ dí² ta²¹ Dió³², hi³ hno³ dí² siáh³ Dió³². Ja³ bí¹ la³ jmí¹ jmu² hliáuh³ hua³ hi¹³ chí¹ cun³ quionh³ hi³ huáh² ná¹ hein³² jáun², la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí² cun³ quionh³ hi³ ná¹ hé² ná¹ jan³² dí² hi³ chau²¹ jmáí¹ hi³ liáuh³² dí² Dió³². 9 Qui¹ jun³ juáh¹³ ca³ hiáuh³² Dió³² jnoh¹ hi³ jmoh³ la³ cun³ hi³ míh²³ jáun² tsí³ yáh³, tí³ la³ ca³ hiáuh³² tsú² hi³ liáuh³² cun³ quionh³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí², 10 Tsá² ca³ jun³ hi³ hi³ ca³ ta¹ dí²; hi³ jáun² lí¹³ ziáun² dí² quiúnh¹ tsú², uá¹ hi³ ziáun² dí² uá¹ hi³ má² jún¹ dí² ní¹ má¹ tí³ ñí¹ jáunh³ tsú². 11 Hi³ jáun² hlí¹ lienh¹ náh² tsá² ján² tsá² ján², hi³ jmúh¹³ náh² siáh³ hi³ tí³ lí³ mí¹ lí³ pin³ hñu³ tsí³ tsá² ján² tsá² ján² la³ qui³ má² ná¹ jmuh³² ní² náh².

Jái¹³ lá² cue³² Po¹ hi³ ma³ tí³² tsá² reh²

12 Hi³ jáun² né³ reh², juáh³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² quien² tsá² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹con² náh², tsá² ná¹ho² jái¹³ hi³ ca³cué³ Tí³² Juo¹³ dí², tsá² ná¹hie³² jú¹ tson² ñí¹con² náh². 13 Hniáuh³² jmúh¹³ náh² lín¹ hi³ cu³tí³ hu²¹ honh² náh² hi³ quien² lín³² tsú² jí³ hi³ má¹hno¹ lín³² náh² tsú² siáh³, qui¹hliá² ná¹jmu² tsú² ta²¹ jáun². Tianh³ náh² cáun² hi³ re² hi³ tin² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².

14 Hnoh² reh², ja³bi¹ hli¹ lieh¹ jnoh¹ siáh³ hnoh² hi³ jin¹³ náh² tsá² tiá² ñí¹jmu³ tá¹³, hi³ jmúh¹³ náh² hi³ niau²¹ tiá³ tsí³ tsá² nio² hlah³ tsí³, hi³ má¹hon¹ náh² tsá² tiá² má²pin³ hñu³ tsí³, hi³ juenh² honh² náh² siáh³ ñí¹con² la³jín³² tsáu².

15 Ha³ lí² jéinh¹ hnoh² siáh³ hlah³ ñí¹con² tsá² má²ca³jmú³ hlah³. Tí³ re² bíh¹ jmúh¹³ hnoh² hi³ chú³² jmái¹ ca³la³ jí³² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², jí³ ñí¹con² ca³la³ jín³² tsáu² ní² siáh³.

16 Tianh³ náh² hiún² honh² jmái¹ ca³la³ jí³². 17 Lienh¹ náh² Dió³² chí¹ñí¹. 18 Cáun² cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Dió³² uá¹ he³ mi³ lí²³, qui¹ la³ jáun² bíh¹ hnió³ Dió³² hi³ jmúh¹³ hnoh², tsá² tanh²³ náh² ta²¹ Cristo Jesús.

19 Ha³ lí² yéi² náh² sí² quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ má²zia³² hñu³ honh² náh². 20 Ha³ lí² jmu² náh² han¹ jái¹³ hi³ hleh³² tsáu² hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³. 21 Re² quian² náh² hua³hí¹³ la³jí³² jái¹³ hi³ hleh³² tsáu² ní¹juáh³ jáun² jú¹ tson², tionh² náh² ta²¹ jái¹³ jáun² ní¹juáh³ jáun² jú¹ tson² cu³tí³. 22 Chá¹ náh² tí³ có³² ca³la³ jí³lí³² ñí¹ hi³ hlah³.

23 Dió³² Tsá² jmu² hi³ ziaún² dí² re² tin² cuí¹ jmu¹ hi³ cu³tí³ ná¹chan¹ hnoh² ñí¹con² hí³ dí², hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² ñí¹con² náh² hi³ juáh¹³ hi³ lí³ hliánh¹³ náh², la³jí³ ngú³,

jí³ jmí²chí³, jí³ jmí¹ honh² náh² siáh³, ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹ hi³ jáunh³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí². 24 Dió³² Tsá² té²³ hnoh² lín³ jan² Tsá² má²tí³² jē¹, jáun² tiu³nio² jmu³ bíh¹ tsú² la³jí³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní².

Po¹ hah² jái¹³ ñí¹ ca³táuh³ sí²

25 Hnoh² reh², lienh¹ náh² Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹.

26 Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh², la³ qui³ ráin³² tsú² jan² raính²¹.

27 Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí² hi³ hniáuh³² híh¹³ hnoh² sí² lá² ñí¹con² la³jín³² tsá² reh².

28 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³ ní².]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Tesalonicenses

*Po¹ quionh³ tsá² quionh³ jmu²
sí² lá² ca³tin¹ tsá² má²lin³ cuáh³² já¹
juú² Tesalónica*

1 Hnoh² reh², tsá² má²lin³ náh²
cuáh³² já¹ juú² Tesalónica ní², jná¹³
Po¹ quiúnh¹ Silvano jí³ Timoteo,
tsá² ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tin¹
hnoh² tsá² tionh² náh² jo³cuo² Dió³²
Jméi² dí² jí³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí².
2 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³²
jí³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², hi³ cuí¹
zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³
tin².

*Dió³² ra³tsi³² héih³² ñí¹con²
la³jín³² tsá² ren² tso³ ní¹ má¹jaunh³²
Jesús*

3 Hnoh² reh², jun³juáh¹³ cá² ñí¹
hi³hliá² chú³² cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹
Dió³² yáh³ hi³ ca³tin¹ hnoh²,
tí³la³ ca³ta¹ jnoh¹ cué¹³ tiá¹hmah¹
quí¹hi³hliá² tí³ jlánh¹ re² má²tanh²³
hnoh² ta²¹ Dió³² cun³ jmá² cun³
jnia³² bíh¹, hi³ tí³ lí³mí¹ má²hno³
náh² tsá²ján² tsá²ján². 4 Cun³ñí¹
hi³ ní² bíh¹ jmu³² jnoh¹ tsah¹
lín²¹ hi³ ca³tin¹ hnoh² ñí¹con² ma³
quin³² má³ cu³ nió³ tsá² má²lin³
cuáh³², hi³ za²³ jnoh¹ tsú² ha³ cónh³
tí³ hi³ cueh²³ náh² honh² jí³ hi³
tanh²³ náh² ta²¹ Dió³² uá¹jinh¹ ja¹
ca³la³ jí³² uu³mí²tsi³² jí³ hi³ hlah³
hi³ quiunh³² náh². 5 Cun³quionh³
hi³ jáun² má²lin¹ hi³ Dió³² tin²
ra³tsi³² re² héih³², hi³ ja³bí¹ la³ jáun²
má²lin¹ siáh³ hi³ hnoh² bíh¹ ca³tin¹
cuá¹tianh³ ñí¹ cuá¹quien² Dió³².
Quí¹ hi³ jáun² bíh¹ ná¹má²tsoh¹ náh²
honh².

6 Dió³² bíh¹ Tsá² jmu² la³ cun³
hi³ ca³ti²¹, hi³ bíh¹ jmu³ hi³ ma³tso²
tsi³ tsá² ná¹jmu² hi³ hi³ ná¹má²tsoh¹

náh² honh²; 7 hi³ jáun² hnoh², tsá²
ná¹má²tsoh¹ náh² honh², chau³
Dió³² tie³ la³jmí¹ chau³ jnoh¹ ní¹
má¹cá²chó³² jmá¹ hi³ jáunh³ Jesús
Tí³² Juo¹³ dí² tí³ hñu³mí³cuú², cu³lí²¹
quionh³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³, tsá²
pin³ joh¹. Hi³ jáunh³ tsú² jáun²
juí³² ja¹ sí² cáu² lín³², 8 hi³ ja³jéinh¹
tsú² hi³ ma³tso² tsá² tsi³, la³ cun³
tsá² tiá² ca³lí³ cuóun³² Dió³², tsá²
tiá² má²ca³taunh³ ta²¹ jú¹ chú³²
quioh²¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí². 9 Tsá²
hi³ dá² tá¹tsin¹ héih³² la³ cun³
hi³ ca³ti²¹, hi³ jáun² ma³tso² tsi³
hi³ chéi³ hi³ uóu³² ca³la³ cun³
jmí¹hi³nio², ñí¹ tiá² lí¹³ tiánh³ tsú²
ta³ ñí¹ Tí³² Juo¹³ dí², ñí¹ má²jniá³
jáun² pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹.
10 Hi³ ní¹ má¹jaunh³² Tí³² Juo¹³ dí²
né³, má¹jáun² lí³ lín¹ hi³ quien²
tsú² hi³ jmu³ tsá² joh¹, hi³ la³jín³²
tsá² ca³taunh³ hí³ ta²¹ né³ ma³tsu³
ma³jónh³² tsú² ca³la³ hi³ tsa³cáun²
lín³² tsi³. Hi³ hnoh² siáh³ lí³ quiúnh¹
tsá² hí³ qui¹ má²ca³tionh² náh² ta²¹
la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³juáh¹³ jnoh¹
jáun².

11 Cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹ ná¹hiú²
ná¹mí³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³
ca³tin¹ hnoh². Mí³² jnoh¹ hi³ Dió³²
jmu³ hi³ lí¹³ zian² hnoh² la³ cun³
ca³ti²¹ zian² tsá² má²ca³te³ Dió³²; hi³
mí³² jnoh¹ siáh³ hi³ Dió³² jmu³ hi³
lí¹³ má¹tih²¹ hnoh² la³jí³² hi³ chu²¹
hi³ hniá¹ náh² jmúh¹³, jí³ la³jí³²
ta²¹ hi³ jmuh³² hnoh² cun³ñí¹ hi³
tanh²³ náh² ta²¹ Dió³². 12 Quí¹ jáun²
la³ jáun² bíh¹ má²lí¹³ ma³quien²
tsá² Jesús Tí³² Juo¹³ dí² cun³ñí¹
hi³ ca³tin¹ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun²
siáh³ jmu³ Jesús hi³ quien² hnoh²
cun³ñí¹ hi³ ja³² mí³ tsi³ Dió³² jí³
Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí².

2

Tsá² hláih¹, tsá² jmu² tso³

1 Hnoh² reh², ca³ti²¹ jmá¹ hi³
jáunh³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí² hi³

ja³chau³ dí² tsú² cu³lí²¹ ñí¹con²,
ca³tí²¹ jmái¹ jú² juáh³ jnoh¹
2 hi³ tiá² hniáuh³² hi³² honh²
náh², sa³jun³ hi³ juenh¹³ náh² ní¹
má¹ca³niéih² náh² hi³ ca³chó³² jmái¹
jáun² quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí². Uá¹jinh¹
zian² tsá² juáh³ hi³ zia³² cáun² jái¹³
quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹, ho³lá²dá²
hléh³² tsú² cáun² jái¹³ ja¹ tsá² reh²
dí², ho³lá²dá² juáh³ tsú² hi³ zia³²
cáun² sí² hi³ ca³zen¹³ jnoh¹, tiá²
hniáuh³² yáh³ lí¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹
jái¹³ jáun². 3 Tiá² hniáuh³² yáh³ lí¹
lí³can² hnoh² jái¹³ quioh²¹ lí³ua³
jan² tsáu², qui¹ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹
jmái¹ jáun², ca³tí²¹ lí¹³ cáun² hniéi²
jueh³² ñí¹con² Dió³², hi³ ma³jnia³²
siáh³ jan² tsá² lí³ hoh³ ca³tí²¹ liei²¹
quioh²¹ Dió³², tsá² ca³tin¹ hi³ hi³
tsó³² ñí¹ hlah³. 4 Tsá² hí³ dá² jmu³
hi³ jlánh¹ quien² hnga², hi³ jmu³
hian² tsí³ ñí¹con² la³jáh³ dú¹ ñí¹
hi³ ná¹juáh²³ tsáu² dió³², jí³ la³jí³²
hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³² tsáu².
Hi³ hí¹ la³ tí³ hñu³ cuáh³² chín¹
quioh²¹ yáh³ Dió³² tsa³cuá² tsá² hí³,
hi³ cuá¹jmu² quien² la³jmí¹ quien²
Dió³².

5 ¿Tiá¹ chau² honh² hnoh²
hi³ ca³juánh³² jná¹³ la³ ní² tá¹la³
ca³ñí³² jná¹³ quiúnh¹ hnoh²? 6 Hi³
má²ná¹ñih¹ náh² he³ qui² jni³²
jui³² quioh²¹ tsá² hláih¹ hí³ la³ tí³
ta³né³², tí³la³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹
hi³ má²tón³² máh³ ma³jnia³² tsá²
hí³. 7 La³ ta³né³² bíh¹ má²chí¹jmu²
ta²¹ hlah³ pí³ tiá² jniá³, jí³²la³ tí³
hniáuh³² quin³ tí³ có³² Tsá² qui²
jnaí³² jui³² quioh²¹ bíh¹ tsá² hláih¹
hi³ ta³né³². 8 Hi³ jáun² má¹jáun²
máh³ má²ma³jnia³² tsá² lí³ hoh³ hí³
ca³tí²¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³², tí³la³ Tí³²
Juo¹³ dí² jngih³ tsá² hí³ cun³quionh³
chí³ hi³ jíéi³²; ja³bí¹ hí³ dí² hin³ tsá²
hláih¹ hí³ cun³quionh³ joh¹ cú²tú¹
cú²lí¹³ hi³ quian³² ní¹ má¹jaunh³².
9 Tsá² hláih¹ hí³ já³² cha¹³ *Satanás

tsá² hláinh¹ tsá² chín¹, hi³ já³²
cun³quionh³ la³jí³² pí³ quioh²¹
Satanás hi³, hi³ jmu³ hua³jueh³²
jí³ lí²¹ hi³ lí¹³ tsa³cáun² tsí³ tsáu²,
hi³ ma³can² tsáu². 10 Cun³quionh³
la³jí³² ñí¹ hi³ hlah³ ma³can² tsú² tsá²
tsá²hín³, tsá² tiá² ca³lí³hnió³ tónh³²
ta²¹ jú¹ tson², jú¹ hi³ jmí¹ lí³ lí¹³
liáun³ tsú². 11 Cun³ ñí¹ hi³ ní² bíh¹
jmu³ Dió³² hi³ lí¹³ lí³can² tsá² la³
hí³, hi³ lí¹³ tónh³² tsú² ta²¹ jú¹ tí¹jái².
12 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ tá¹tsin¹
héih³², tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ jú¹
tson², tsá² ca³lí³ hniá¹ hí³ jmáh³la³
hi³ hlah³.

*Tsá² má²ná¹quiánh¹ hi³ ca³tin¹
liáun³*

13 Tí³la³ jnoh¹ reh², ca³ta¹ jnoh¹
cue¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² la³jí³² jmái¹
hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá² hniáuh³ Tí³²
Juo¹³ dí²; qui¹ Dió³² ca³quianh³
hnoh² la³ jmí¹ ñí¹ hi³ lí¹³ liáun³
náh² cun³quionh³ hi³ jmu³ Jmí²chí³
Chun¹ hi³ lí¹³ ná¹chan¹ náh² ca³tin¹
Dió³², jí³ cun³quionh³ hi³ táunh¹³
náh² ta²¹ jú¹ tson² ní² siáh³.
14 Cun³quionh³ jú¹ chú³² hi³ hléh¹
jnoh¹ jáun² bíh¹ ca³té² náh² tsú² hi³
lí¹³ liáun³ náh², hi³ jáun² hnoh² lí¹³
zian² náh² cáun² hi³ quien² la³jmí¹
quien² Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí².

15 Hi³ jáun² né³ reh², cuí¹
tionh² náh² hi³ nio² tiá³ honh² la³
má²tionh² náh² ní², ha³ lí² chá² náh²
tí³ có³² jái¹³ hi³ ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun²
ñí¹ ná¹jéinh³ ñí¹ dí², jí³ cun³quionh³
sí² ní² siáh³. 16 Hi³ jáun² hnga²
Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí² jí³ Dió³²
Jméi² dí², Dió³² Tsá² hniáuh³ dí²,
Tsá² má²hé² má²mieh² hi³ jmu² hi³
nio² tiá³ tsí³ dí² la³jí³² jmái¹ la³ cun³
jmí¹hi³nio², hi³ cue³² siáh³ cáun² hi³
chu²¹ hi³ má²hu²¹ tsí³ dí², 17 Dió³²
hi³ cuí¹ cue²¹ pí³ hñu³ honh² náh²,
hi³ cuí¹ má¹hau³ náh² tsú², jáun²

la³ji³² hi³ jmuh³² náh² ji³ la³ji³² hi³
hléh¹ náh² lí¹³ lí³ chu²¹.

3

*Po¹ mi³² hi³ liéinh³² tsú² Dió³²
quioh²¹ quionh³ tsá² quionh³*

¹ Hnoh² reh², ñí¹ má²ca³táuh³ sí²
lá² juáh³ jnoh¹ hi³ lienh¹ náh² tiá³
Dió³² ca³ta¹ jnoh¹, hi³ jáun² tia³juí³²
tsá³cuóun² jái¹³ quioh²¹ Ti³² Juo¹³
dí², hi³ ma³quien² siáh³ tsá² siánh³
jái¹³ jáun² la³jmí¹ má²ca³jmuh³
hnoh². ² Lienh¹ hnoh² siáh³ Dió³²
ca³ta¹ jnoh¹, hi³ liáu³² tsú² jnoh¹
ñí¹con² tsá² hian² tsí³, tsá² cháunh²³
tsí³ jmáh³la³ hi³ hlah³, qui¹ tiá²
la³jin³² tsáu² taunh³² yáh³ ta²¹.
³ Ti³la³ Ti³² Juo¹³ dí² lín³ jan² Tsá²
má²ti³² jē¹, hi³ jáun² hi³ bíh¹ jmu³
hi³ lí³ pin³ náh² hñu³ jmí¹ hñu³
honh², jí³ hi³ hua³hín¹³ tsú² siáh³
hnoh² ñí¹con² tsá² hláinh¹. ⁴ Hí³
ca³tin¹ hnoh², tanh²³ bíh¹ jnoh¹ ta²¹
Ti³² Juo¹³ dí² hi³ hnoh² ná¹má²tih²¹
la³ má²ná¹má²tih²¹ ní² náh² héih³²
hi³ jmu³² jnoh¹. ⁵ Cuí¹ jmu¹ bíh¹
Ti³² Juo¹³ dí² hi³ lí³ lieih²¹ jmí²chí³
quián¹³ náh² hi³ Dió³² hniáu³, hi³
cuí¹ jmu¹ siáh³ hi³ lí³ juenh² honh²
náh² la³jmí¹ juenh² tsí³ Cristo.

*Jái¹³ ca³ti²¹ hi³ hniáu³² jmu³ tsú²
ta²¹*

⁶ Hnoh² reh², jmu³² jnoh¹ héih³²
ñí¹con² hnoh² cun³quionh³ héih³²
quioh²¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí²,
hi³ tiú²uú² juonh²¹ hnoh² quiúnh¹
lí³ua³ jan² tsá² reh² cáun² lí¹
ñi³táunh¹, tsá² tiá² má²ti³² la³ cun³
jái¹³ hi³ má²ca³híe¹³ jnoh¹ jáun².
⁷ Qui¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² má²ñí¹
lánh³ ñí¹táunh¹ náh² ní¹juáh³ hi³
jmóuh¹ náh² la³ cun³ hi³ qui³ jmu³²
jnoh¹. Qui¹ jmí¹ tiauh¹ jnoh¹ jáun²
ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², tiá² ca³jmú¹³
yáh³ jnoh¹ juinh³, ⁸ sa³jun³ hi³ lí¹
ca³cué³ tsáu² ca³cúh¹³ jnoh¹; ti³la³
jnoh¹ dá² ca³jmú¹³ pí³ hi³ jmú¹³

jnoh¹ ta²¹ la³ huá² la³ jma² bíh¹,
qui¹ tiá² ca³lí³hnáu² yáh³ jnoh¹ hi³
láí³ jnoh¹ la³jmí¹ lí³ cáun² liá¹ héi²
ñí¹con² náh². ⁹ Jun³juáh¹³ hi³ tiá²
jmí¹ zia³² yáh³ jái¹³, ti³la³ jnoh¹ dá²
ca³lí³hnáu² cáu¹³ cáun² nóh³² lánh³
rón³² ca³ti²¹ tianh¹³ hnoh² bíh¹.
¹⁰ Qui¹ la³ cun³ jmí¹ tiauh¹ jnoh¹
jáun² ja¹ ñí¹ tionh¹ náh², ca³jmú¹³
jnoh¹ héih³² ñí¹con² hnoh² la³ lá².
Ní¹juáh³ tsá² tiá² ñí¹jmú³ ta²¹, ha³ lí²
cuí¹ cúh². ¹¹ Ti³la³ má²ca³nái¹³ jnoh¹
hi³ zian² ma³ jan² hnoh² cáun² lí¹
ñi³táunh¹ náh², tsá² jmu² cá² ñí¹
ta²¹ tiá² quien² hi³ cáun² lí¹ lóh²³
ta³ ñí¹ tiá² ca³tin¹. ¹² Ñí¹con² tsá² la³
hi³ jmu³² jnoh¹ héih³² cun³quionh³
héih³² quioh²¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³
dí², hi³ re² nio² tsí³ tsú² hniáu³²
jmu³ ta²¹, hi³ jáun² láih¹³ tsú² hi³
cuh³.

¹³ Hnoh² reh², ha³ lí² cuí¹
huon¹³ náh² hi³ jmuh³² hi³ chu²¹.
¹⁴ Ní¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá² tiá²
ta²¹ taunh³² jái¹³ hi³ juáh³ jnoh¹
cun³quionh³ sí² lá², jie³ náh² re²
hin² tsánh² tsá² hí³, jáun² lí²uú²
juónh³² náh² quiúnh¹ tsá² la³ hí³,
jáun² lí³ heh³. ¹⁵ Ti³la³ jun³juáh¹³ hi³
hniáu³² hon² yáh³ náh² tsá² la³ hí³,
ti³la³ hniáu³² hí¹ lienh¹ bíh¹ hnoh²
tsá² la³ hí³ la³jmí¹ hí² liéinh³² tsú²
jan² rainh²¹.

*Po¹ juáh³ hi³ cuí¹ má¹mieh² Dió³²
tsá² hí³*

¹⁶ Hi³ jáun² hnga² Ti³² Juo¹³
dí², Tsá² jmu² hi³ zian² tsáu² re²
tin², cuí¹ jmu¹ hi³ zian² hnoh² re²
tin² jmái¹ ca³la³ jí³² uá¹ he³ mí³
quiunh³² náh². Cuí¹ zenh² bíh¹
Ti³² Juo¹³ dí² quiúnh¹ hnoh², ca³la³
jí³lin² náh².

¹⁷ Jná¹³ Po¹ cuá¹jmú² jná¹³ huéh³
ñí¹ hná¹ lá² quionh³ uón³² huen²,
la³ cun³ qui³ jmu² jná¹³ la³jí³²
sí² quion²¹, hi³ jáun² lí³ lin¹ hi³
jnë¹³ bíh¹ lí²jmú³²; hi³ juanh³²

jná¹³: “Hia² hnoh²”. 18 Cuí¹ má¹hé¹
 má¹mieh² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí²
 la³jín³² hnoh². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³
 hi³ juanh³² jná¹³ reh².]

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ní¹con² Timoteo

Po¹ ca³jmu³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ Timoteo

¹ Jná¹³ Po¹, tsá² lín³ ná¹ *ti³² tsá² quian³² jē¹ Jesucristo, la³ cun³ héih³² quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí², jī³ héih³² quioh²¹ Jesucristo Tsá² ná¹jan²³ dí² hí³, ² zein²¹ jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú² Timoteo, hnú² tsá² lín³ nú² la³juah²¹ dúh¹ jón³² jná¹³ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cú²re². Cui¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnú² Dió³² Jméi² dí² jī³ Cristo Jesús Tī³² Juo¹³ dí², hi³ cui¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³, jī³ hi³ cui¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tin².

Jái¹³ hi³ ca³hieh³ Po¹ Timoteo ca³tin¹ tsá² hleh³² jú¹ tí¹jái²

³ La³ cun³ hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹ ca³tí³ ñí¹ ñe¹ jná¹³ hue³² Macedonia hi³ ñih¹³ hnú² juú² Éfeso ní², chú³² bíh¹ ñih¹³ hnú² la³ má²ñih³ ní². Hi³ jáun² hnú² jmúh¹³ héih³² ñí¹juáh³ hin² tsánh² hleh³² jú¹ ná¹jan², hi³ tiú²uú² ma³tin² tsú² tsáu² la³ jáun². ⁴ Zéih³ hnú² tsú² hi³ tiú²uú² ma³quien² tsú² jái¹³ hi³ lí¹ qui² lí¹ chin² tsáu² chí¹, sa³jun³ hniáuh³² cán³ tsú² hua³hi¹³ hi³ hin² tsánh² lín³ dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú², cáun² hi³ tiá² chau²¹ jmái¹ táuh³. Qui¹ ní¹juáh³ cáun² ná¹jmu² la³ jáun² bíh¹ tsú², jáun² cáun² lí¹ ná¹qui² ná¹táinh²³ bíh¹ tsú² jái¹³, jun³juáh¹³ lín¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ la³ jáun² hi³ juáh¹³ hi³ lí¹³ niau²¹ cáun² tsí³ tsú² ca³ti²¹ juí³² quioh²¹ Dió³².

⁵ Tī³la³ jná¹³ zein²¹ jái¹³ lá² cun³ñí¹ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ ma³hnio³ tsáu² tsá²ján² tsá²ján² cun³ñí¹ hi³ má²jí² hñú³ tsí³, cun³ñí¹ hi³ má²jí² siáh³ jmí¹ tsí³ tsú², jī³ cun³ñí¹ hi³ hliá² tson² má²tanh² tsú² ta²¹

Dió³². ⁶ Zian² ma³ jan² tsáu² má²ca³náu² tí³ có³² ca³ti²¹ hi³ ní², jáun² jú¹ siáh³ bíh¹ má²ná¹qui² ná¹juónh²³ tsú², jái¹³ tiá² lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹. ⁷ Uá¹jinh¹ hnió³ tsú² jmu³ tí³² ca³ti²¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, tí³la³ hí¹juáh³ jái¹³ hi³ hleh³² hnga² bíh¹ tsú² tiá² ngi²³, hi³ sa³jun³ ngi²³ bíh¹ tsú² jái¹³ hi³ jlánh¹ jmu² tson².

⁸ Né¹ bíh¹ dí² hi³ chu²¹ liei²¹ jáun² quioh²¹ hla¹ Moisés ní¹juáh³ hi³ cau³² tsú² la³ cun³ ca³ti²¹. ⁹ Tī³la³ hniáuh³² né¹ dí² hí³ jun³juáh¹³ ca³tin¹ tsá² chun¹ yáh³ liei²¹ hi³ ca³lí³, qui¹ liei²¹ jáun² dá² ca³lí³ hi³ ca³tin¹ tsá² jmu² cun³ tin² tsi³ hnga² bíh¹, tsá² tiá² jmu² nieh³, tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³², tsá² jmu² tso³, tsá² tiá² Dió³² hún¹ tsí³, tsá² tiá² jéih³² hi³ hien¹, tsá² jngih² jméi² mí¹ziú¹³, jī³ tsá² jngih² tsáu² ní² siáh³. ¹⁰ Ja³bí¹ ca³lí³ zia³² liei²¹ hi³ ca³tin¹ tsá² juón¹, jī³ tsá²ñuh² lí¹ jmú² lí¹ tsau³² má²tún² hmóu³², tsá² han² tsáu², tsá² tí¹ jáin², tsá² má²tson² jú¹ tí¹jái², jī³ hi³ ca³tin¹ ca³la³ jín³² tsá² tiá² jéih³² jú¹ tson² ní² siáh³. ¹¹ Jú¹ tson² ní² bíh¹ juanh³² jná¹³, la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ chú³² hi³ jlánh¹ quien² hi³ ca³hiau³ jná¹³ jáun² ñí¹con² Dió³², Tsá² hnió³ hi³ hi³ ma³mieh² dí².

Po¹ cue³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³²

¹² Cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Jesucristo Tī³² Juo¹³ dí², Tsá² cue³² jná¹³ pí³, qui¹hliá² ca³lín¹³ tsú² hi³ jná¹³ bíh¹ tsá² lí³tín³ jái¹³ quioh²¹; hi³ jáun² jná¹³ ca³jmu³ tsú² tsá² lín³ quian²¹, ¹³ uá¹jinh¹ jmí¹tin² jmí¹ lín³ jná¹³ jan² tsá² tí² ziú² tí² hien² Tī³² Juo¹³ dí², hi³ tí² hnah³² jná¹³ siáh³ tsá² taunh² tsú² ta²¹ hi³ tí² jmuh³² ná¹ hian² tsin³², jī³ hi³ tí² tú² tí² hion³² jná¹³ tsú² siáh³; tí³la³ Dió³² ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² jná¹³, qui¹ jná¹³ tiá² jmí¹ má²tanh³² ná¹ ta²¹, hi³ jáun²

bíh¹ tí² jmu² jná¹³ cáun² hi³ tiá² ño¹. 14 Jáun² jlánh¹ ca³ja³ lín³² mií³ tsí³ Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³, qui¹ ca³jmú³ tsú² hi³ tanh²¹ jná¹³ ta²¹, ji³ hi³ má¹hno¹ lín³² jná¹³ tsú², ji³ la³jín³² tsáu² ní² siáh³, qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ jná¹³ quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.

15 La³jín³² tsáu² ca³tin¹ tónh³² ta²¹ jú¹ tson² lá²: Hi³ ca³cuan³ Jesús Tsá² lín³ Cristo ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lión³² tsá² ren² tso³. Chín¹dí¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ tí² ren² tso³, 16 tí³la³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, Dió³² ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² jná¹³. Hi³ ní¹juáh³ Jesús Tsá² lín³ hí³ Cristo la³ ca³jmú³ juenh² tsí³ ñí¹con² jan² tsá²la³ jná¹³ né³, jáun² má²ca³lí³lin¹ bíh¹ hi³ jmu³ tsú² juenh² tsí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² tónh³² ta²¹ ñí¹ hná¹ ní² siáh³, tsá² hiáuh³ jmá¹ hi³ zian² cun³ jmí¹hi³nio². 17 ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³ jmí¹hi³nio², hi³ cú¹ ma³tsu³ ma³jónh³² tsáu² hnga² hí³ dí²! Dió³² hí³ bíh¹ Tsá² lín³ Re²¹ cun³ jmí¹hi³nio², Tsá² tiá² lí¹³ jún³, Tsá² tiá² hin² lí¹³ jé³², Dió³² Tsá² cú² hnga² tán¹ cu³tí³. Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ ní².

18 Hnú² jón³ Timoteo, ta²¹ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² chá²³ jná¹³ jo³cuonh² hnú², la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ *tí³² jé¹ Dió³² hi³ ca³tin¹ hnú² jmí¹tin². Cun³quionh³ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² hí³ né³, lí¹³ jmúh¹³ hnú² cáun² hnié² chu²¹. 19 Hi³ cu³tsa³² hniáuh³² cháh¹³ hnú² cáun² honh² hi³ ca³tin¹ Dió³², hi³ hniáuh³² jmúh¹³ hnú² pí³ hi³ cu³tí³ lí³ jí² jmí¹ honh² hnú² ta³ ñí¹ tsú². Zian² ma³ jan² tsáu² tiá² má²ca³lí³hnió³ jmu³ la³ cun³ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² ca³ja³hín³ bíh¹ tsú² ca³tí²¹ hi³ jmí¹ taunh³² ta²¹. 20 La³ jáun² bíh¹ ca³lí³

quioh²¹ Himeneo jí³ Lí²;ján¹, jáun² tsá² hí³ má²ca³jienh²¹ jná¹³ ñí¹con² *Satanás, hi³ jáun² lí³ ñí³² tsú² hi³ tiá² chú³² tú² hión³² tsú² Dió³².

2

Po¹juáh³ he³lánh³rón³² ca³ta¹ dí² lienh¹ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, zia³² cáun² jái¹³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ juah²¹ jná¹³ lá²: Chú³² mi³² tsú² ñí¹con² Dió³² quioh²¹ la³jín³² tsáu². Hniáuh³² liéinh³² tsú² Dió³², hi³ hiú² mi³² tsú², jí³ hi³ cué³² tsú² siáh³ tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² quioh²¹ la³jín³² tsáu². 2 La³ jáun² ca³tí²¹ jmu³ tsú² quioh²¹ tsá² ná¹lín³ hí³ chín¹, jí³ tsá² ná¹lín³ ta²¹ ní² siáh³, qui¹ jáun² lí¹³ tiauh² dí² tie³ cáun² hí³ re² hí³ tin² tá¹la³ zláun² dí² hí³ ca³tin¹ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ ná¹lá³ dí² tsá² re² jé¹. 3 Qui¹ jlánh¹ re² jniá³ hi³ jmú¹³ dí² la³ ní², hi³ ja³bí¹ la³ ní² siáh³ jlánh¹ tí³² tsí³ Dió³² Tsá² liáu³² dí², 4 qui¹ Dió³² hnió³ lín³² hi³ liáun³ ca³la³ jín³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ lí¹³ lí³ ñí³² tsú² re² jú¹ tson². 5 Jan² Dió³² bíh¹ zian², hi³ jan² tán¹ bí¹ siáh³ tsá²mi³cuóun² zian² hi³ nau³² chu³jo² ja¹ quioh²¹ Dió³² quionh³ tsá²mi³cuóun²; la³ cun³ hnga² Jesús Tsá² lín³ hí³ Cristo bíh¹. 6 Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² ca³cuen³ hnga² hi³ lí³ hmah²¹ quioh²¹ hi³ lí¹³ liáun³ la³jín³² tsáu²; hi³ jáun² má²ca³lí³ lin¹ hi³ la³ jáun² lí³ jmí¹ ca³tsin¹³ jáun² jmá¹. 7 Jú¹ tson² bíh¹ juanh³² jná¹³, tiá² tí¹ jáin² yáh³ jná¹³ hi³ Dió³² ca³hiáu³² hi³ lín¹³ ná¹ jan² tsá² ngai³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², jan² *tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³ ma³tin¹³ jná¹³ tsú² jú¹ tson², jí³ jái¹³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³² ní² siáh³.

8 Jáun² jná¹³ né³ hnó³² hi³ ca³la³ jín³² tsá²ñuh² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² cú¹ liéinh²¹ Dió³², hi³ ñí¹con² Dió³² cú¹ he¹³ tsú² cuo² tiá² tso³ quian³²,

hi³ hí¹ cáun² hniéi² tiá² hu²¹ tsí³
 tsú², sa³jun³ hi³ hlah³ hniáuh³² hu²¹
 tsí³ tsú² siáh³. 9 Ja³bí¹ la³ jáun²
 hnó³² jná¹³ hi³ tsá²mi³ quíh³² lí³ua³
 cáun² hmih³² hi³ re² hu²¹ tsí³, hi³
 hua³hín¹³ ní¹ má²ti³ ní¹ jmáh²¹;
 quí¹ jun³juáh¹³ cun³quionh³ jméi¹³
 hi³ jlánh¹ re² lá¹ chí¹ yáh³ tsú² lí¹³
 ma³quien² Dió³², sa³jun³ hi³ jmah³²
 tsú² jáun² cun³quionh³ cú¹mí¹niau²¹,
 ho³ má³ pih²¹ hmuh²¹ hi³ téh²³
 tsú² jáun² perla, sa³jun³ hi³ quíh³²
 tsú² jáun² hmih³² hmuh²¹. Cha³
 jmí¹ jmu³ tsú² tonh² cun³quionh³
 lánh³ jniá³ tí³ coh³, 10 tí³ re² bíh¹
 hi³ hnauh¹³ tsú² tsí³ ha³ lánh³
 lí¹³ jmu³ hi³ chu²¹ ní¹con² tsáu²,
 la³ cun³ qui³ ca³ti²¹ jmu² tsá²mi³
 tsá² juáh²³ hi³ má²má²quien² Dió³².
 11 Ca³tin¹ tsá²mi³ tiánh³ ta³máih³
 ní¹ má¹ca³ma³tin³², hi³ tiá² jmu³
 tsú² quien² hmóu³². 12 Tiá² cué¹³
 jná¹³ jái¹³ hi³ tsá²mi³ ma³tin²
 tsá²ñuh², sa³jun³ cué¹³ jná¹³ jái¹³ hi³
 ho² tsá²mi³ jái¹³ ní¹con² tsá²ñuh²,
 ta³máih³ bíh¹ ca³tin¹ tsú² tiánh³,
 13 quí¹ tsá²ñuh² Adán bíh¹ tín²
 ca³lí³zian² ca³jmú³ Dió³², jáun² jmí¹
 má²lí³² jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hi³
 lí³zian² mí¹ Eva. 14 Hi³ jun³juáh¹³
 Adán yáh³ tsá² ca³lí³can² quionh³
 tsá² hláinh¹, Eva bíh¹ tsá² ca³lí³can²,
 hi³ jáun² ca³tánh³ tsú² tso³, 15 hi³
 jáun² uá¹jinh¹ Dió³² ca³jmú³ hi³
 ma³tso² tsá²mi³ tsí³ hi³ lí³zian² jon²,
 cu³ jáun² lí¹³ bíh¹ liáun³ tsú² ní¹juáh³
 hi³ ma³zian² tsú² hi³ tanh² ta²¹
 Dió³², hi³ hnio³ tsú² tsá²mi³cuóun²
 rainh²¹, hi³ ná¹chan¹ tsú² ní¹con²
 Dió³², tí³la³ hi³ re² hu²¹ tsí³ tsú²
 má¹na²¹.

3

*Ha³ lánh³ ñi³táunh¹ tsá² ca³ti²¹
 hau³ jái¹³ ní¹con² tsá² má²lín³ cuáh³²
 (Tito 1:5-16)*

1 Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ jái¹³ lá²:
 Ní¹juáh³ zian² tsá² hnio³ hau³

jái¹³ hi³ jmu³ hua³hí¹³ tsá² ná¹lín³
 cuáh³², tsá² la³ hí³ bíh¹ hnio³ jmu³
 cáun² ta²¹ chu²¹. 2 Hi³ jáun² né³, jan²
 tsá² ho² jái¹³ ní¹con² tsá² má²lín³
 cuáh³² hniáuh³² lín³ jan² tsá² tiá²
 jú¹ hlá² jú¹ ní² zia³² quioh²¹ bíh¹,
 hi³ jáun² tiá² hi³ zia³² hí¹ cáun² hi³
 juáh¹³ hi³ lí³ lí¹³ ziu³ hie³ tsú² tsáu².
 Hniáuh³² zian² jan² tán¹ tsá²mi³
 ní²cuo² tsú². Hi³ hniáuh³² ngí³²
 siáh³ tsá² la³ hí³ cú²re² he², hi³ tín²
 tí³ jinh³ hnga², hi³ lín³ tsú² jan² tsá²
 re² jē¹ ní² siáh³. Ja³bí¹ hniáuh³²
 ma³hno³ tsú² siáh³ la³jín³² tsá²
 ní³tin²¹ hñú¹³, hi³ hniáuh³² siáh³
 tín² tsú² hieh³² re² tsáu² jái¹³. 3 Tiá²
 hniáuh³² hi³ ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³
 hi³ hnauh² tsú² hniéi². Hniáuh³²
 juenh² tsí³ bíh¹ tsú², hi³ lín³ tsú²
 jan² tsá² tiá² jéih³² hniéi², jí³ hi³
 tiá² hen² tsí³ tsú² quie³ ní² siáh³.
 4 Hniáuh³² tín² tsú² jmu² re² héih³²
 hñú¹³, hi³ jmu² tsú² hi³ nieh³ jon²
 hi³ taunh¹³ ta²¹, 5 quí¹ ní¹juáh³
 tiá² la³ tín² tsú² jmu³ héih³² hñú¹³
 hnga², jáun² né³ jlánh³ bíh¹ rón³²
 lí¹³ jmu³ tsú² hua³hín¹³ tsá² ná¹lín³
 cuáh³² joh¹ Dió³²? 6 Tiá² hniáuh³²
 yáh³ hi³ jan² tsá² tá² ca³taunh³
 ta²¹ lín¹³ tsá² jmu³ hua³hín¹³ tsá²
 ná¹lín³ cuáh³², quí¹ ní¹ ca³lín¹³
 tsú² hi³ ma³quien² hnga², hi³ jáun²
 má²tá¹tsin¹ héih³² má¹lí³² jáun²
 la³jmí¹ ca³ta³tsin¹ tsá² hláinh¹
 héih³² jmí¹ ca³ma³re² Dió³² tsáu¹³
 tsá² hláinh¹ hí³. 7 Ja³bí¹ hniáuh³²
 hi³ lín²³ tsá² tiá² ta²¹ má²tanh²
 Dió³² hi³ tsá² hí³ tsá² chun¹, quí¹
 ní¹juáh³ la³ ca³ziú³ ca³hien³ bíh¹ tsá²
 cá²tsáun¹ hí³ tsá² hí³, hi³ jáun² jmu³
 tsá² hláinh¹ hi³ tiú²uú² quien² ta²¹
 quioh²¹ Dió³² hi³ jmu² tsú².

*Ha³ lánh³ ca³ti²¹ ñi³táunh¹ tsá²
 ná¹má²cón³² tsá² má²lín³ cuáh³²*

8 Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² hniáuh³²
 lí³zia³² tsáu¹³ tsá² má²cón³² tsá²
 cuáh³² hi³ juáh¹³ hi³ lí¹³ ziu³ hie³

tsú² tsáu², sa³jun³ hi³ lín³ tsú² tsá²
 má²cau², sa³jun³ hi³ ñi³hein²¹ tsú²,
 sa³jun³ hi³ hen² tsí³ tsú² quie³ lí¹
 zia³² siáh³. 9 Tsá² má²cón³² hi³
 tsá² cuáh³² hniáuh³² zianh³² tiá³
 jú¹ tson², cun³quionh³ hi³ jí² jmí¹
 tsí³, jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³li²¹
 jáun² Dió³². 10 Ñeh² bíh¹ hi³ hau³
 tsú² jáun² jái¹³ hi³ lín¹³ tsú² tsá²
 má²cón³² tsá² má²lín³ cuáh³²,
 hniáuh³² ca³lan³ bíh¹ tsú² tín² tsá²
 la³ hí³ ní¹juáh³ hi³ tín² tsú² re²
 ta²¹; ní¹juáh³ jmu² tsú² re² cu³tí³,
 má¹jáun² má²lí¹³ hau³ tsú² jái¹³
 hi³ lín¹³ tsá² má²cón³² tsá² cuáh³²,
 11 Já³bí¹ tsá²mi³ ñí²cuo² tsú² tiá²
 hniáuh³² zia³² tsáu¹³ hi³ juáh¹³
 hi³ lí¹³ ziu³ hie³ tsú² tsáu², sa³jun³
 hnga² tsú² ziu³ hien³ siáh³ tsáu²;
 hniáuh³² bíh¹ hi³ zian² tsú² cú²re²
 he², hi³ lín³ tsú² jan² tsá² má²tí³² jē¹.
 12 Tsá² hau³ hí³ jái¹³ hi³ lín¹³ jan²
 tsá² ma³cón³² tsá² cuáh³² hniáuh³²
 zian² jan² tán¹ tsá²mi³ ñí²cuo², hi³
 tín² tsú² jmu² re² héih³² hñú¹³ siáh³.
 13 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hau³ hi³ jái¹³ la³
 jáun² jmu² re² ta²¹ quioh²¹, jáun²
 tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ ma³hniau³ lín³²
 tsáu², hi³ lí¹³ niau²¹ siáh³ tiá³ tsí³
 tsú² hi³ hléh³² jái¹³ ca³tí²¹ hi³ tanh²
 tsú² jáun² ta²¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.

Jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³li²¹ Dió³²

14 Uá¹jinh¹ cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá²
 hi³ zein²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú², tí³la³
 tsin³² jná¹³ má²hu²¹ hi³ ñí¹jie¹ jná¹³
 hnú² tia³jui³². 15 Tí³la³ ní¹juáh³
 ca³lén³ jná¹³, jáun² má²ñí¹ hnú²
 ha³ lánh³ hniáuh³² má¹ziáun¹³ dí²
 ñí¹ hué²¹ lá², jnoh¹ tsá² hñú¹³ Dió³²,
 hi³ ná¹lá³ dí² jáun² cuáh³² quioh²¹
 Dió³² Tsá² juú²tsáun², hi³ ná¹lá³ dí²
 siáh³ la³jmí¹ lí³ cáun² jmí¹ hiah³²,
 hi³ jáun² jmu³² dí² hua³hi¹³ jú¹
 tson² hi³ tiá² lí¹³ tsa³hín³. 16 Tson²
 bíh¹ cu³tí³ jái¹³ hi³ má²taunh³² dí²
 jáun² ta²¹, la³ cun³ jái¹³ hi³ jmí¹

ná¹hmá¹ ná¹jmí¹ hi³ má²ca³ma³li²¹
 jáun² Dió³² la³ lá²:

Tsá² lín³ Cristo má²ca³ma³jnia³², hi³
 ca³lín³ tsá² dí¹ngú³,

Jmí²chí³ Chun¹ ca³ma³tson² hi³
 cu³tí³ chun¹ tsú²,

hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³jien³²
 siáh³ Tsá² hí³.

Jái¹³ hi³ ca³tín¹ Tsá² hí³ má²ca³nga³
 tsú² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹.

Ca³tanh² bíh¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²
 ta²¹ Tsá² hí³,

jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³chánh³² tsú²
 siáh³ hñú³mi³cuú².

4

*Ha³ lánh³ zian² tsá² cha³² tí³ có³²
 hí³ taunh³² ta²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³²*

1 Jáun² né³, Jmí²chí³ Chun¹ juáh³
 tá²na²¹ lín²¹ hi³ ñí¹ ca³táuh³ jmá¹
 zian² tsá² tsa³taunh¹ tí³ có³², hi³
 lí³can² tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³

ma³cau² jmí²chí³ hláinh¹, hi³ tónh³²
 tsú² siáh³ ta²¹ jái¹³ hi³ ma³ta²

tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² hláinh¹. 2 Jú¹
 tí¹jái² jáun² já³² cun³quionh³ ho³

tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹; tsá² hí³
 dá² ma³cau² bíh¹, tsá² má²já²hín³

jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³², la³juah²¹ dúh¹
 hi³ ca³cáu³. 3 Tsá² la³ hí³ dá² jmu³

héih³² hi³ tiú²uú² jéinh³² tsú² cuo²,
 ja³bí¹ tsá² hi³ jmu³ siáh³ héih³² hi³

zia³² ma³ cá² ñí¹ má³² hi³ tiú²uú²
 lí¹³ cuh³ tsú², uá¹jinh¹ hnga² Dió³²

ca³jmú³ má³² jáun² hi³ cúh² tsá²
 má²taunh³² ta²¹, tsá² má²ñí³² re²

jú¹ tson²; hi³ ní¹ má¹tí³ ñí¹ cuh³
 tsú² né³, cueh³² tiá¹hmah¹ Dió³².

4 Qui¹ la³jín³² ñí¹ jáh³ ca³chan³
 Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², chun¹, hi³ lí¹³

cunh¹³ tsú²; tiá² hniáuh³² juáh¹³
 dí² hi³ hlah³, tí³la³ hniáuh³² cue¹³

tiá¹hmah¹ bíh¹ dí² Dió³² hi³ hiau³
 dí² hi³ jáun². 5 Qui¹ Dió³² má²hien²¹

má³² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹ ñí¹
 má¹ca³lien¹ dí².

Tsá² chun¹ quian²¹ Jesucristo

6 Ní¹juáh³ má¹tin¹³ hnú² tsá² reh² la³ ní², jáun² hnú² lín¹³ jan² tsá² chun¹ quian²¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, jan² tsá² má²ca³li³ hun¹ tsi³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ hie³² ha³ lánh³ tanh¹³ dí² ta²¹ Dió³², j³ cun³quionh³ jú¹ tson² hi³ táunh²³ hnú² jáun² ta²¹ la³ má²táunh²³ jáun². 7 Tiá² hniáuh³² táunh¹³ hnú² ta²¹ jái¹³ hi³ lí¹ qui² lí¹ chin² tsáu² chí¹, j³ jái¹³ quioh²¹ tsá²haun³² ní² siáh³, tí³la³ hnú² hniáuh³² jmúh¹³ pí³ hi³ zian² nú² hi³ ca³tin¹ Dió³² bíh¹. 8 Qui¹ zia³² bíh¹ ní¹ jmu² ca³lá² ta²¹ hi³ jmu² tsú² hi³ lí¹³ pin³ cuá² ta³, tí³la³ tí³ jlánh¹ bíh¹ zia³² ní¹ jmu² ta²¹ hi³ zian² tsú² hi³ ca³tin¹ Dió³² má¹ ná¹, qui¹ hi³ jáun² cué³² jái¹³ hi³ cuá³² tsú² cáun² hi³ re² hi³ tin² ní¹ hué²¹ lá², hi³ cué³² siáh³ jái¹³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio². 9 Tson² bíh¹ cu³tí³ jái¹³ ní², hi³ jáun² jái¹³ ní² hniáuh³² tónh³² tsú² ta²¹ la³jín³². 10 Qui¹ hi³ jáun² bíh¹ jmu² dí² ta²¹ j³ hi³ ma³tso¹ dí² tsi³, qui¹hliá² má²ca³chá¹³ dí² cáun² tsi³ ca³tin¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², Tsá² líón³² tsá² zian² hngá¹máh³, tí³la³ jlánh¹ cu³tí³ lín³ tsú² Tsá² liáu³² ní¹con² tsá² taunh² tsú² ta²¹.

11 Hniáuh³² jmúh¹³ hnú² héih³² ca³tí²¹ hi³ ní², hi³ má¹tin¹³ hnú² tsáu² re². 12 Tiá² hniáuh³² hi³ lí¹ lín¹³ tsáu² hi³ hnú² tiá² quien² nú² qui¹hliá² hnú² tsá² tsá¹nú¹, tí³la³ hnú² hniáuh³² lín³ nú² la³jmí¹ lí³ cáun² nóh³² bíh¹ hi³ lí¹³ ma³tí³² tsá² reh² uá²jai³², la³jí³² jái¹³ hi³ hléh¹ hnú², la³jí³² hi³ jmuh³² hnú², hi³ hno³ nú² tsáu², hi³ tanh²³ hnú² ta²¹ Dió³², j³ hi³ j² jmí¹ honh² nú² ní² siáh³. 13 Tá¹la³ tiá² má²ca²chó³² jná¹³, hi³ Sí² tloh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² ja¹ ní¹ tionh¹ tsá² reh², hi³ hlí¹ lienh¹ nú² tsú², j³ hi³ má¹tin¹³ nú² tsú² siáh³ jái¹³ jáun². 14 Su³uú² chá² tí³ có³² hi³ lí¹ ca³cué³ Dió³²

ní¹con² hnú² la³ cun³ rón³² lí³ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin², jmí¹ ca³ra³tsí³² tsá² ná¹lín³ hi³ tsá²daun³² cuo² tsáih³ chinh³² nú².

15 Ma³tí²¹ la³ ní² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², jáun² lí¹³ jé³ tsáu² hi³ cu³tí³ má²tsá²lí³tin² nú². 16 Hua³hín¹³ nú² jmí²chí³ quián¹³, la³ má²quionh³ jú¹ tson² hi³ ma³tin¹³ nú² tsáu² ní² siáh³. La³jí³² hi³ ní² ma³tí²¹ cá²re² he² la³jí³² jmá¹; qui¹ ní¹juáh³ jmuh³² hnú² la³ ní², jáun² lí¹³ liáun³ hnú² huen² j³ la³jín³² tsá² ná¹ jái¹³ hi³ hléh¹ nú² ní² siáh³.

5

Hi³ ca³ta¹ dí² jmú¹³ ní¹con² tsá² reh²

1 Hi³ jáun² né³, tiá² hniáuh³² quiú¹ jin¹³ nú² tsá²núh² tsá² má²lieih²¹; tí³la³ hniáuh³² hlí¹ lienh¹ jú¹ tson² bíh¹ hnú² tsá² hí³ ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² ñeh². Hi³ hlí¹ lienh¹ hnú² siáh³ tsá² tsá¹nú¹ ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² renh². 2 Ja³bí¹ hniáuh³² hlí¹ lienh¹ hnú² siáh³ tsá²mi³ tsá² má²lieih²¹ ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² mí²ziúh², j³ tsá² tsá¹mai¹³ ní² siáh³ hlí¹ lienh¹ hnú² ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² tsá²mi³ renh², hi³ hniáuh³² jien¹ nú² tsú² hi³ lín¹ má²jí² jmí¹ honh².

3 Má¹hon¹ nú² tsá²mi³ hnái³, lí³ua³ jan² tsá² tiá² hin² zian² hi³ lí¹³ ma³hau³ tsú². 4 Tí³la³ ní¹juáh³ zian² jon² ho³ cho¹ jan² tsá²mi³ hnái³ jáun² tsá² hí³ tin² ca³tin¹ ma³hon³ mí¹ziú¹³ ho³ dí¹hio³, hi³ hnio³ tsú² tsá² má²lieih²¹ hi³ la³jmí¹ ca³jmú³ tsá² má²lieih²¹ hua³hín¹³ tsú² jmí¹ míh², qui¹ la³ jáun² bíh¹ tí³² tsi³ Dió³². 5 Tí³la³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá²mi³ hnái³ hi³ cuá³ hnga² tán¹ cu³tí³ né³, jáun² tsá²mi³ la³ hi³ má²hu²¹ tsi³ hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² má²hau³, hi³ mí³² ní¹con² Dió³² la³ huá² la³ jma². 6 Tí³la³ ní¹juáh³

tsá²mi³ hnái³ la³ jmu² la³ cun³ hi³
 ti³² tsí³ hnga² má¹ná¹, jáun² tsá² la³
 hí³ má²jún¹ ta³ líeh³² bíh¹. 7 Jáun²
 la³ ní² jmúh¹³ hnú² héih³² ñí¹con²
 tsá² reh², hi³ jáun² tiá² hin² lí¹³ ziu³
 hie³ hi³ tsá² reh² ná¹jmu² hi³ hlah³.
 8 Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² tiá²
 má²hon³ tsá² hñú¹³ la³ñí¹ la³ján³,
 sa³jun³ rainh²¹, jáun² tiá² ca³tin¹
 yáh³ tsá² la³ hí³ hi³ juáh³ hi³ tanh²
 ta²¹ Dió³²; ti³ jlánh¹ tiá² chun¹ bíh¹
 tsá² la³ hí³ la³ cónh³ bíh¹ jan² tsá²
 tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³².

9 Tiá² ca³tin¹ yáh³ tsá²mi³ hnái³
 tsá¹míh¹ ca³lá² hi³ hún¹ ñí¹ sí²
 tiáunh¹ tsá²mi³ tsá² ná¹jmu² ta²¹
 ñí¹con² tsá² cuáh³², ti³la³ ní¹juáh³
 tsá² má²hún¹ hnah³² nio² quiú³
 mií², hi³ ní¹juáh³ cu³ jéin³² tán¹ bíh¹
 ca³jéinh³² tsú² cuo², jáun² lí¹³ bíh¹.
 10 Hniáuh³² lin¹ hi³ má²ca³jmú³
 tsá² la³ hí³ hi³ chu²¹, uá¹ la³ cun³
 hi³ má²ca³ti³ ca³jinh³ tsú² jon², hi³
 má²ca³ma³hno³ tsú² tsá² ñí³tin²¹
 hñú¹³, hi³ má²ca³ma³cón³² tsú²
 tsá² joh¹ Dió³², hi³ tiá² má²ca³jmú³
 quien² hnga², hi³ má²ca³ja³ mií³ tsí³
 tsú² ñí¹con² tsá² má²tso² tsí³, hi³
 ní¹juáh³ má²ca³jmú³ tsú² siáh³ pí³
 hi³ jmu³ la³;j³² hi³ chú³².

11 Ti³la³ su³uú² lí¹ tanh³ tsá²mi³
 hnái³ tsá² tsá¹míh¹ ñí¹ sí² jáun²; qui¹
 ní¹ ca³chá³ tsá² la³ hí³ ti³ có³² jái¹³
 hi³ ca³jmú³ la³ jmí¹ ñí¹ quionh³
 Cristo, hi³ lí³ hniá¹ tsú² jéinh³²
 siáh³ cuo² quionh³ tsá²ñuh² siánh³
 siáh³, 12 hi³ jáun² tso³ bíh¹ má²zia³²
 quioh²¹ tsú² lí¹³ cun³ñí¹ hi³ tiá²
 ma³ti³² tsú² jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun²
 la³ jmí¹ ñí¹ quionh³ Cristo. 13 Ja³bí¹
 lí³ tan² tsá² la³ hí³ hi³ ngí³² ma³
 quin³² ma³ caun³² hñú³, jáun² tsá²
 la³ hí³ lí¹³ lí³ juinh³ bíh¹. Jun³juáh¹³
 jmáh³la³ hliá² lí³ juinh³ yáh³ tsú²,
 qui¹ ja³bí¹ lí¹³ ziu³ hien³ tsú² siáh³
 tsáú², hi³ lí¹ hi³ tsú² ca³tin¹ tsá² hlá²
 tsá² ní², jí³ hi³ hléh³² tsú² siáh³ jái¹³

hi³ tiá² ca³ti²¹ hléh³². 14 Hi³ jáun²
 bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ tsá²mi³ hnái³
 tsá¹míh¹ jéinh³² siáh³ cuo², hi³ lí¹³
 zian² jon² tsú², hi³ re² jmu³ tsú²
 ta²¹ nio² ñéih³ quioh²¹, hi³ jáun²
 tiá² lí¹³ zia³² hi¹ cáun² hi³ juáh¹³
 hi³ lí¹³ hléh³² hlah³ tsá² hau² dí².
 15 Qui¹ zian² ma³ jan² tsá²mi³ hnái³
 hi³ má²ca³tianh³ ti³ có³² ta³né³², hi³
 má²hain²¹ ti³ con² *Satanás.

16 Ní¹juáh³ zian² tsá²mi³ hnái³
 rainh²¹ jan² tsá²mi³ tsá² reh², jáun²
 tsá² reh² dí² hi³ ca³tin¹ ma³hon³
 tsá² hnái³ hi³ tiá² hniáuh³² cué³²
 tsú² ta²¹ jáun² ñí¹con² tsá² cuáh³²;
 hi³ jáun² tsá² má²lín³ hi³ cuáh³²
 lí¹³ ma³hon³ tsá²mi³ hnái³ tiá² jon¹
 rainh²¹ zian² bíh¹.

17 Ní¹juáh³ zian² tsá²daun³² jmu²
 héih³² re² lín³² ñí¹con² tsá² reh², hi³
 hleh³² tsú² re² jái¹³, hi³ hieh³² tsú²
 tsáú² re², jáun² ca³tin¹ tsá² la³ hí³
 he³ quie³ la³ cun³ lí³ ta²¹ quioh²¹,
 hi³ hniáuh³² lín²³ siáh³ tsá² reh²
 hi³ quien² tsá² hi³. 18 Qui¹ ñí¹
 Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “¡Ha³
 lí² táunh³ chí² náh² ho³ cuá¹juí²,
 [hi³ jmu³ hi³ tiú²uú² lí¹³ cuh³ jáh³
 cuú²miih²¹] tá¹la³ cuá¹jmu² jáh³ ta²¹
 hi³ ha² zauh³² cuú²miih²¹, jáun²
 sunh³ mái³!” Ja³bí¹ rá¹juáh³ siáh³
 ñí¹ Sí²: “Tsá² jmu² ta²¹ ca³tin¹ he³
 quie³ hi³ hlánh¹ jmu² ta²¹”.

19 Tiá² hniáuh³² cáun² lí¹
 má¹quien¹³ hnú² jái¹³ ní¹juáh³
 ca³hna³ tsáú² jan² tsá²daun³² tsá²
 ná¹ñí¹ cuáh³², jí³²la³ ti³ ní¹juáh³
 zian² gon³ ho³ gáun³ tsá² ma³tson²
 jái¹³ jáun² bíh¹. 20 Ti³la³ ca³tin¹ tsá²
 má²lieih²¹, ní¹juáh³ tsá² jmu² tso³,
 hniáuh³² quiú¹ jin¹³ bíh¹ hnú² tsú²
 ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² reh², jáun² la³jin³²
 tsú² juénh¹³ hi³ tiá² jmu³ la³ jáun².
 21 Ta³ ñí¹ Dió³², jí³ Jesucristo, jí³ tsá²
 chun¹ tsá² ná¹lín³ tsá²cuú² tsá²ta³
 Dió³² ní² siáh³, cué¹³ jná¹³ hnú² ta²¹
 ní² hi³ má¹tih²¹ nú²; ti³la³ ha³ lí²
 ra³tsi³² héih³² ta³ tiá² má²lín¹ re² jú¹

tson², ha³ lí² jmú² hi³ quien² jan², hi³ jan² tiá² quien². ²² Tiá² hniáuh³² rá¹ tsih³² hnú² cuonh² tia³ jui³² tsáih³ chí¹ jan² tsá² má² lieih²¹ hi³ hion¹³ nú² tsú² hi³ hau³ jái¹³ ñí¹ con² tsá² reh² dí², qui¹ ho³ sa³ zia³² bíh¹ tso³ hi³ jmu² tsú², hi³ lí¹³ lín¹³ tsáu² hi³ tí³² honh² hnú² tso³ jáun²; hua³ hín¹³ nú² jmí² chí³ quián¹³ hi³ cuí¹ lí³ jí² la³ má² jí² jáun².

²³ Tí³ la³ chú³² bíh¹ húh¹³ hnú² cú¹ pih²¹ mu² ráu³ mí³ uoun² jieh¹³ má² ná¹ jan² quionh³ jmi² jma³, jáun² ma³ hau³, qui¹ hliá² hi³ lí³ henh¹ bíh¹ nú², hi³ tsáun¹ nú² cú² hui² cú² cuóh³², jáun² tiú² uú² hniáuh³² húh¹³ nú² jmáh³ la³ jmi² jma³.

²⁴ Zian² ma³ jan² tsáu² lín¹ lín²¹ tso³ quioh²¹ ñeh² bíh¹ hi³ can³ tsú² jú¹ tson² quioh²¹ tsú², tí³ la³ ma³ jan² tsáu² lí² lín¹ tso³ quioh²¹ la³ tí³ ní¹ má¹ ca³ can³ tsú² jú¹ tson² máh³. ²⁵ Ja³ bí¹ zian² siáh³ tsá² lín¹ lín²¹ hi³ chu²¹ hi³ jmu², tí³ la³ zia³² siáh³ hi³ chu²¹ hi³ jmu² tsáu² ta³ tiá² hin² ñí³², tí³ jmí¹ chí¹ cáin² máh³ lí² lín¹.

6

¹ La³ jín³² tsá² reh² *tsá² má² ná¹ hlánh¹ hniáuh³² tanh¹³ ta²¹ re² lín³² juo¹³, jáun² tiá² hin² lí¹³ tu³ hióh³² Dió³² Tsá² tanh²³ dí² ta²¹, sa³ jun³ lí¹³ hléh³² tsú² hlah³ ca³ tí²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³² hi³ hie²³ dí² tsáu². ² Hi³ ní¹ juáh³ tsá² má² ná¹ hlánh¹ zian² juo¹³ hi³ tanh² ta²¹ Dió³² tiá² hniáuh³² tsa³ son² hi³ tanh² tsú² ta²¹ juo¹³ cun³ ñí¹ hi³ hliá² má² rainh²¹ tsú² ñí¹ con² Dió³². Tí³ jlánh¹ ta²¹ chu²¹ má² hniáuh³² bíh¹ jmu² tsú² qui¹ hliá² má² hnio³ tsú² juo¹³ tsá² má² ca³ lí³ rainh²¹, hi³ jáun² bíh¹ ca³ tin¹ juo¹³ tsú² héih³² ta²¹ chu²¹.

Ha³ lánh³ cu³ tí³ lín³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

Hi³ jáun² né³, hieh¹ hnú² tsáu² hi³ hli¹ lienh¹ nú² tsú² siáh³ jái¹³ ní².

³ Ní¹ juáh³ zian² tsá² hie³² jú¹ siáh³, hi³ tiá² jéih³² jú¹ tson² quioh²¹ Je- sucristo Tí³² Juo¹³ dí², sa³ jun³ jéih³² tsú² jái¹³ lánh³ rón³² ziaun² dí² hi³ ca³ tin¹ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², ⁴ jáun² tsá² la³ hí³ lí¹ jmu² tonh² bíh¹, tiá² hi³ má² ñí³² hí¹ cáun² yáh³. Tsá² tsáun¹ hñu³ chí¹ bíh¹ tsá² la³ hí³ cun³ ñí¹ hi³ jlánh¹ hnió³ juu³ hlénh³ jú¹ lí¹ ngó¹ lí¹ lí²¹, hi³ lí¹ quiú² lí¹ táinh²³ jái¹³; hi³ jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ lí²³ ja³² uóu³² tsí³ tsú², hi³ jmu² tsú² hniéi², hi³ tú² hióh³² tsú² tsáu², hi³ lí¹ lín²³ tsú² hlah³ ca³ tin¹ tsáu², ⁵ hi³ cá² ñí¹ ná¹ hniei²¹ tsú² ní² siáh³. Qui¹ tsá² cónh³ tiá² jú¹ tson² zia³² hñu³ tsí³ bíh¹ tsá² la³ hí³, hi³ lí¹ lín²³ tsú² zian² la³ juah²¹ dúh¹ tsá² zian² hi³ ca³ tin¹ Dió³² cun³ ñí¹ hi³ hnió³ tsú² lí³ hánh³. ⁶ Tí³ la³ tsá² zian² hi³ ca³ tin¹ Dió³² má² ná¹, tson² bíh¹ cu³ tí³ hánh³ tsá² hí³, ní¹ juáh³ hi³ hiú² tsí³ tsú² la³ cun³ hi³ zia³² quioh²¹. ⁷ Qui¹ hí¹ cáun² tiá² hi³ quián¹ yáh³ dí² jmí¹ ca³ lí³ ziaun² ñí¹ hué²¹ lá², sa³ jun³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² lí¹³ cáun¹³ dí² hñu³ mí³ cuú². ⁸ Tí³ la³ ní¹ juáh³ zia³² hi³ cúh¹³ dí² jí³ ha¹ dí² ní² siáh³, cun³ jáun² bíh¹ má² tjo²¹ hi³ má¹ hiú¹³ dí² tsí³. ⁹ Tí³ la³ tsá² jlánh¹ hniá¹ hí³ lí³ hánh³, tiá² tióh³² yáh³ tion³ tsí³, cáun² jmu² tsú² hi³ cáun¹ bíh¹, hi³ lí¹³ hlah³ ñí¹ con² hnga², hi³ lí¹³ tánh³² tso³ cu³ diá² jan² la³ jmí¹ janh³² jáh³ cáun² liá³, hi³ jáun² jmu² tsú² hi³ hliáh¹³ jmí² chí³ quioh²¹ ca³ la³ tí³ ñí¹ já¹ hín³. ¹⁰ Qui¹ ní¹ juáh³ jlánh¹ la³ hniá¹ tsú² quie³, hi³ jáun² bíh¹ lí³ mí¹ zioh²¹ la³ jáh³ dúh¹ ñí¹ hi³ hlah³ hi³ jmu² tsáu². Hi³ zian² ma³ jan² tsáu² má² ca³ náu² tí³ có³², hi³ tiú² uú² tanh² ta²¹ Dió³² cun³ ñí¹ hi³ jlánh¹ dí¹ quiaunh²¹ tsí³ quie³. Tsá² la³ hí³ jmu² hmóu³² hi³ má² má² tso² lín³² tsí³.

He³ lánh³ hniáuh³² ma³ zian² tsú²

hi³ ca³tin¹ Dió³²

11 Ti³la³ hnú² tsá² lín³ quian²¹ Dió³², ca³tin¹ hnú² náuh¹³ ti³ có³² ca³ti²¹ la³ji³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní². Cha³ jmá¹ jmúh¹³ hnú² hi³ ní², hniáuh³² dí¹quiaunh²¹ honh² nú² hi³ má¹zián¹³ nú² la³ cun³ hi³ ti³ tsá³ Dió³² bíh¹, hi³ zian² nú² hi³ ca³tin¹ hi³ dí², hi³ nio² cáun² tán¹ honh² nú² ñí¹con² Dió³², hi³ hno³ nú², hi³ cueh²³ nú² honh², ji³ hi³ jmúh¹³ hnú² siáh³ juenh² honh². 12 Jmu³ hniéi² ca³ti²¹ la³ji³² hi³ tiá² jéih³² Dió³², hi³ quinh¹ nú² jmái¹ hi³ ca³tin¹ Dió³², jmu³ pi³ hi³ lí¹³ zian² nú² cun³ jmá¹hi³nio²; qui¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³te³ Dió³² hnú², hi³ jáun² bíh¹ má²ca³ma³lih²¹ hnú² siáh³ ñí¹con² juóun³² lín³² tsáu² hi³ táunh²³ nú² ta²¹. 13 Jáun² né³, ta³ ñí¹ Dió³² Tsá² cue³² jmái¹ hi³ zian² ji³lin², uá¹ hi³ tsáu² uá¹ hi³ jáh³, ji³ ta³ ñí¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, Tsá² ca³cué³ re² jú¹ tson² ta³ ñí¹ Poncio Pilato jmu² jná¹³ héih³² 14 hi³ má¹tih²¹ hnú² re² héih³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní², la³ cun³ hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ hléh³² hlah³ hi³ ca³tin¹ hnú², ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jáunh³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí². 15 Ma³jnia² Dió³² Jesucristo hi³ la³ cun³ jmái¹ hi³ hnió³ hnga². Hnga² Dió³² hi³ bíh¹ Tsá² tin² ma³mieh² dí², Tsá² cuá¹lín³ ta²¹ la³ hia³ la³ táuh³, Re²¹ Juo¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹, ji³ Tsá² Chín¹ ñí¹con² tsá² ná¹chín¹. 16 Hnga² Dió³² hi³ bíh¹ zian² la³ má²zian² jáun², hi³ cuá³ hnga² ñí¹ tie³ joh¹ quioh²¹, ñí¹ hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ tsa³janh². Hí¹ jan² tsáu² tiá² má²ca³jién³² Dió³², sa³jun³ lí¹³ jién³² tsú² Dió³². ¡Hnga² Dió³² hi³ bíh¹ cui¹ lí³quien² hi³ cui¹ lí³pin³ cun³ jmá¹hi³nio²! Tson² bíh¹ la³ ní².

17 Hí³ jáun² né³, hniáuh³² jmúh¹³ hnú² héih³² ñí¹con² tsá² reh² tsá² ná¹hánh³ cun³quionh³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tiá² hniáuh³² jmu³

tsú² tonh², hi³ sa³jun³ hniáuh³² hu²¹ tsí³ tsú² hi³ lí¹³ zian² tsú² re² cun³quionh³ hi³ zia³² quioh²¹, qui¹ cu³diá²jan² lí¹³ tsa³hín³ la³ji³² hi³ zioh² tsú² jáun². Zéih³ tsú² hi³ ti³ hniáuh³² hu²¹ tsí³ tsú² hi³ ca³tin¹ Dió³² bíh¹, qui¹ Dió³² bíh¹ Tsá² lí¹ cue³² la³ji³² hi³ zia³² hi³ hniáuh³² ñí¹con² dí², ca³la³ hi³ lí¹ ziaún²³ bíh¹ lí²³, hi³ jáun² lí² hiún² tsí³ dí². 18 Jmúh¹³ hnú² héih³² hi³ jmu³ tsá² hánh³ hi³ hi³ chu²¹, cui¹ zia³² hliáun³ hi³ chu²¹ hi³ jmu² tsú² la³jmá¹ zia³² hliáun³ hi³ zioh² tsú² jáun², hi³ hniáuh³² hiún² tsí³ tsú² lí¹ cué²¹, hi³ ná¹lín³ tsú² tsá² ja³² mi³ tsí³. 19 Jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ hánh³ tsú² cu³ti³, cáun² hi³ lí³ quien² jmái¹ ne³bí¹ ja³², hi³ jáun² lí¹³ joh¹³ tsú² jmái¹ hi³ zian², cáun² hi³ hú¹tá¹ tson² quien².

Héih³² hi³ ca³tin¹ hnga² Timoteo ñí¹ ca³táuh³ sí² lá² quioh²¹ Po¹

20 Hnú² Timoteo, hua³hín¹³ nú² jmu³ la³ji³² hi³ má²ca³ta³no¹ ní² jo³cuonh² nú². Ti³ có³² náú² ñí¹con² la³ji³² jái¹³ hi³ lí¹ qui¹ lí¹ chin² tsáu² chí¹, jú¹ tiá² ta²¹ lí³ jmu³ hi³ niéih³ la³jmá¹ niéih³ jú¹ tson² quioh²¹ tsá² jniá³ jmá¹ tsí³. 21 Qui¹ zian² ma³ jan² tsá² má²ca³ma³tson² jái¹³ jáun² hi³ má²já²taunh²¹ ti³ có³², hi³ má²ñi³táunh¹ cáun² juí³² siáh³ la³ cónh³ bíh¹ juí³² quioh²¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³².

Dió³² cui¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnú². [Cun³ ní² bíh¹ ti³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³ reh².]

SÍ² NÍ¹ MÁ² TUN³ HI³ CA³ ZEN³ PO¹ NÍ¹ CON² Timoteo

Sí² hi³ ca³ jmu³ Po¹ hi³ ca³ tin¹

Timoteo

1 Jná¹³ la³² Po¹, jan² *ti³² tsá² quian³² jē¹ Jesucristo cun³ ñi¹ hi³ hño³ Dió³² la³ jáun², hi³ hléh²³ jná¹³ ñi¹ con² tsáu² jái¹³ hi³ ca³ jmu³ Dió³² ca³ ti²¹ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmi¹ hi³ nio² ní¹ juáh³ tsá² má² cá² cunh³ quionh³ Cristo Jesús.
2 Hnú² Timoteo, hnau³ lín³² bíh¹ jná¹³ hnú² la³ juah²¹ dúh¹ hi³ hnú² jón³² jná¹³. Zein³² jná¹³ sí² lá² ñi¹ con² hnú², hi³ hño³² jná¹³ hi³ Dió³² Jméi² dí² jí³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² ma³ hé² ma³ mieh² hnú², hi³ cu¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³, jí³ hi³ cu¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tin².

3 Jmái¹ ca³ la³ jí³² chau² tsin³² jná¹³ hi³ ca³ tin¹ hnú² ní¹ má¹ ti³ ñi¹ lienh¹ jná¹³ Dió³², hi³ jáun² la³ huá² la³ jma² cue² jná¹³ tiá¹ hmah¹ Dió³² hi³ ca³ tin¹ hnú², hi³ ma³ con²¹ jná¹³ tsú² ca³ la³ hi³ jí² jmi¹ tsin³² ñi¹ ta³ ñi¹ tsú² la³ jmi¹ ca³ jmu³ jáun² dí² hio³ ñú² deh³ jná¹³ jmi¹ tin². 4 Chau² tsin³² jná¹³ hi³ ca³ háuh³² honh² hnú² jmi¹ ca³ háih¹ dí² jái¹³, hi³ jáun² jlánh¹ hño³² lín³² jná¹³ hi³ jenh¹ dí² siáh³, hi³ jáun² jlánh¹ lí³ hiú² tsin³² jná¹³. 5 Chau² bíh¹ tsin³² jná¹³ hi³ cu³ ti³ tanh²³ hnú² ta²¹ Dió³², la³ cun³ ca³ jmu³ dí² hioh³ hnú² Loida jí³ m² zióh² hnú² Eunice, tsá² gon³ ca³ tanh² hi³ ta²¹ Dió³² la³ ñi¹. Hí³ jná¹³ len³ hi³ cu³ ti³ tanh² hnú² ta²¹ Dió³² la³ jmi¹ tanh² ta²¹ tsá² hi³.

6 Hí³ jáun² cháu¹ jná¹³ honh² hnú² hi³ má¹ quien¹³ hnú² pí³ hi³ lí¹ ca³ cué³ jáun² Dió³² quián¹³ hnú² jmi¹ tin², jmi¹ ca³ ra³ tsi³² jná¹³ jáun²

uón³² ñi¹ quián¹³ hnú². 7 Qui¹ jmi¹ ca³ cuen³ Dió³² Jmi² chí³ joh¹ ñi¹ con² dí², jun³ juáh¹³ ca³ hián¹³ dí² jan² Jmi² chí³ jmu³ hi³ hú¹ cóh²¹ tsí³ yáh³ dí², qui¹ Jmi² chí³ hi³ jmu² hi³ lí²³ pin³ tsí³ bíh¹ dí², hi³ ma³ hno¹ dí² tsáu², hi³ tái² dí² tí¹ jinh²¹ hmóu³² ní² siáh³. 8 Hí³ jáun² lí² jmu² hnú² hinh¹ hi³ cuéh¹ hnú² jú¹ tson² quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí², sa³ jun³ jmúh¹³ hnú² hinh¹ ca³ tin¹ jná¹³ qui¹ hliá² cuá¹ jnai³² jná¹³ hñu³ mí¹ ñi² ca³ tin¹ hi³; ti³ la³ cun³ quionh³ pí³ hi³ cue³² Dió³², chú³² má¹ tsoh¹ hnú² honh² cu³ lí²¹ quiúnh¹ jnoh¹ cun³ ñi¹ hi³ ca³ ti²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³². 9 Dió³² má² ca³ líáu³² dí², hi³ má² ca³ te³ hi³ lí¹³ ná¹ chan¹ dí² ñi¹ con² tsú²; ti³ la³ jun³ juáh¹³ cun³ ñi¹ hi³ má² ca³ jmu¹³ dí² hi³ chu²¹ hmóu³² yáh³, ti³ la³ cun³ ñi¹ hi³ ca³ lín¹³ hnga² bíh¹ Dió³² hi³ jmu³ la³ jáun², hi³ lí¹ ca³ ja³ siáh³ mí³ tsí³ ñi¹ con² jnoh¹ cun³ quionh³ Cristo Jesús la³ cun³ jmi¹ tin², ñeh² bíh¹ hi³ lí³ zia³² hngá¹ máh³ lá². 10 Ti³ la³ jmái¹ hi³ ziaún² dí² lá² má¹ ná¹, má² ca³ ma³ lí²¹ Dió³² hi³ ja³² jáun² mí³ tsí³ jmi¹ cuan¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, Tsá² líáu³² dí². Hí³ bíh¹ ca³ quin³ pí³ quioh²¹ hmú³², hi³ cun³ quionh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² né³ ca³ ma³ lí²¹ tsú² he³ lánh³ lí¹³ zian² tsáu² ca³ la³ cun³ jmi¹ hi³ nio².

11 Dió³² ca³ hiáu³² jná¹³ hi³ lín³ jná¹³ tsá² ngai³² jái¹³ quioh²¹, hi³ lín³ jná¹³ jan² ti³² tsá² quian³² jē¹ Dió³², jí³ hi³ lín³ jná¹³ ti³² má² ta² jē¹ Dió³² ní² siáh³. 12 Cun³ ñi¹ hi³ jáun² bíh¹ má² tso¹ jná¹³ tsin³², ti³ la³ tiá² lí² heh¹ yáh³ jná¹³, qui¹ ño¹ jná¹³ hin² tsánh² tanh³² ta²¹, hi³ cáun² bíh¹ nio² tsin³² jná¹³ siáh³ hi³ Tsá² hí³ tñ² hmá³² hi³ má² ca³ chá³ jná¹³ jáun² jo³ cuo² tsú² ca³ la³ ti³ ñi¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ má² tón³² jáun².

13 Jú¹ tson² hi³ má² cá² hie³

jná¹³ jáun² hnú² lí³ cáun² nóh³²
 hi³ hniáuh³² má¹tih²¹ hnú²; hi³
 hniáuh³² tanh¹³ hnú² ta²¹ Cristo
 Jesús ca³la³ má²tanh²³ ní² nú² ta²¹,
 ji³ ca³la³ má²hno³ ní² nú² tsú² siáh³.
 14 Cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³
 zian² hñu³ tsí³ dí² jmúh¹³ hnú²
 hua³hí¹³ jú¹ tson² hi³ má²ca³chá³
 jáun² Dió³² jo³cuonh² hnú².

15 Má²ñih¹ bíh¹ hnú² hi³ la³jín³²
 tsá² zian² hué³² Asia lá² má²ca³zeh³
 jná¹³ huen² tán¹, hi³ ja¹ quioh²¹ tsá²
 hi³ né³ tso² Figelo ji³ Hermógenes.
 16 Cuí¹ ja² mií³ tsí³ Dió³² ñí¹con²
 la³jín³² tsá² hñú¹³ Onesíforo, qui¹
 hliáun³ jéin³² ca³jmú³ Onesíforo
 hi³ hi³ niau²¹ re² tsin³² jná¹³.
 Tiá² ca³lí³ heh³ yáh³ tsú² hi³hliá²
 cuá¹tson³ jná¹³, 17 qui¹ tí³la³ jmí¹
 cuá³ tsú² juú² Roma lá², jlánh¹
 chí¹ñí¹ ca³hnauh² tsú² jná¹³ ca³la³
 ñí¹ ca³tsauh¹. 18 Ní¹ má¹cá²chó³²
 jmá¹ hi³ má²tón³² jáun² quioh²¹
 Tí³² Juo¹³ dí², cuí¹ ja² mií³ tsí³
 quioh²¹ tsá² hi³. Má²ñih¹ bíh¹ hnú²
 re² hi³ ca³ma³hau³ lín³² tsá² hi³ já¹
 juú² Éfeso jmi¹tin².

2

*He³ lánh³ lín³ hliáu³ chun¹
 quián²¹ Jesucristo*

1 Hi³ jáun² né³ jón³, cuí¹ lí³ pin³
 honh² nú² cun³quionh³ pí³ hi³
 má²ca³cué³ jáun² Jesús Tsá² lín³
 Cristo cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³.
 2 Já¹³ hi³ má²ca³niéih² hnú² hi³
 má²ca³hléh³ jná¹³ ñí¹con² juóun³²
 tsáu², já¹³ jáun² hniáuh³² cháh¹³
 hnú² jo³cuo² tsá² lín²³ nú² hi³
 ma³tí³² jē¹, tsá² tiáunh¹ hua³jan²¹
 hi³ hieh³² siáh³ tsá² siánh³.

3 Hniáuh³² má¹tsoh¹ hnú² honh²
 quiúnh¹ joh¹, la³ cun³ qui³ ca³tí²¹
 quiunh²¹ jan² hliáu³ tsá² má²tí³²
 re² hi³ hen² tí³ con² Jesús Tsá² lín³
 Cristo. 4 Hí¹ jan² tsá² lín³ hliáu³ tiá²
 lí¹³ jmu³ la³ cun³ hi³ qui³ jmu² tsá²

zian² hi³ ca³tin¹ hnga², qui¹ hnió³
 tsú² ma³hiú² tsi³ juo¹³. 5 Ja³bí¹
 la³ jáun² ní¹juáh³ tsá² co², hí¹ cáun²
 tiá² hi³ lí¹³ joh¹³ yáh³ tsú² ní¹juáh³
 tiá² co² tsú² la³ cun³ héih³² hi³
 rá¹lí³ jáun² ñí¹ sí² quioh²¹ hi³ co²
 tsú². 6 Ja³bí¹ ní¹juáh³ tsá² jmu²
 ta²¹ ñí¹ná² quioh²¹, tsá² hi³ bíh¹
 ca³tin¹ cuh³ tín² la³ñí¹ hi³ ló³² jáun².
 7 Hniauh² re² honh² he³ hnió³ juáh³
 já¹³ hi³ lí²jmú³² jná¹³ ní², hi³ Tí³²
 Juo¹³ dí² ma³hau³ hi³ ngí¹³ hnú²
 la³jí³² já¹³ ní².

8 Cháu¹ nú² honh² ca³tin¹ Je-
 sucristo, Tsá² ca³jenh¹³ ja¹ tsá²
 cá²tsan³, Tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
 re²¹ Dá²vi²¹. Cun³ñí¹ hi³ hléh²³ jú¹
 chú³² ní² bíh¹ jná¹³ 9 hi³ ma³tso¹
 tsin³², hi³ ca³la³ cuá¹hñei²¹ jná¹³
 quionh³ cá²den¹ná¹ la³juah²¹ dúh¹
 jan² tsá² ren² tso³, tí³la³ jú¹ chú³²
 quioh²¹ Dió³² tiá² cuá¹hñei²¹ yáh³.
 10 Hi³ jáun² tion² jná¹³ tsin³² la³jí³²
 uu³mí²tsi³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
 tsá² má²ca³quianh³ Dió³²; hi³ jáun²
 lí¹³ liáun³ tsú² cun³quionh³ Jesús
 Tsá² lín³ Cristo, hi³ tsa³ma³zian²
 tsú² cáun² hi³ quien² ca³la³ cun³
 jmi¹hi³nio².

11 Tson² cu³tí³ bíh¹ já¹³ la³ lá²:

Ní¹juáh³ ca³jun³ dí² cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ Jesús, ja³bí¹ ziáun² dí²
 siáh³ quiúnh¹ tsú².

12 Ní¹juáh³ hi³ tion¹³ dí² tsí³ ja¹
 la³jí³² uu³mí²tsi³², ja³bí¹ lí¹³
 háu¹³ dí² cáun² já¹³ ñí¹
 cuá¹ho² tsú² já¹³.

Ní¹juáh³ tiá² má¹tson¹³ dí² hi³
 ca³tin¹ hi³, ja³bí¹ hi³
 ma³zian³² siáh³ hi³ ca³ta¹ dí².

13 Ní¹juáh³ tiá² ca³ma³tí²¹ dí² ñí¹con²
 tsú², tí³la³ hi³ má¹ná¹, la³
 má²má²tí³² jáun² bíh¹ já¹³
 quioh²¹;

quí¹ Dió³² tiá² lí¹³ ma³zian³² ñí¹con²
 hnga².

Jan² tsá² jmu² ta²¹ hi³ tí³² tsí³ Dió³²

¹⁴ Hi³ jáun² né³, cháu¹ hnú² tsí³ tsú² jái¹³ ní², hi³ juoh¹ hnú² tsú² siáh³ cun³ quionh³ héih³² quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí², hi³ tiá² hniáuh³² quiu³ táinh³ tsú² jái¹³. Qui¹ ní¹ juáh³ jmu³ tsú² la³ jáun², hí¹ cáun² tiá² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³; jái¹³ jáun² dá² cá² ñí¹ jmu³ hi³ hliáh¹³ tsí³ tsá² náí³² bíh¹. ¹⁵ Jmu³ tion³ hi³ má¹ jnia¹³ nú² ñí¹ con² Dió³² hi³ tin² nú² re² ta²¹, jan² tsá² tin² hie³² jú¹ tson² la³ cun³ ca³ tí²¹, jáun² tiá² lí³ hinh¹ hnú². ¹⁶ Tiá² hniáuh³² huh²¹ hnú² quiúnh¹ tsá² ná¹ juú² ná¹ hlénh²³ jú¹ hlah³, jú¹ tiá² ta²¹ lí³ jmu³, qui¹ tsá² la³ hí³ tí³ lí³ mí¹ nó³² bíh¹ tí³ có³² ca³ tí²¹ juí³² quioh²¹ Dió^{32,17} hi³ jáun² jái¹³ hi³ hieh³² tsú² jáun² tsáu² lí²³ jueh³² la³ jmí¹ lí² jueh³² mí¹ úí³ mí³ ho²¹. La³ jáun² bíh¹ lín³ tsá² jmái² Himeneo quionh³ Fileto. ¹⁸ Tsá² hi³ dá² ja³ taunh²¹ tí³ có³² hi³ tiú² uú² taunh³² ta²¹ jú¹ tson², hi³ ná¹ juáh²³ tsú² hi³ má² ca³ nga² bíh¹ jmái¹ hi³ jenh¹³ dí², hi³ ñí³ táunh¹ hliáh³² tsí³ ma³ jan² tsá² tanh² ta²¹ Dió³². ¹⁹ Tí³ la³ Dió³² má² ca³ jmu³ cáun² jái¹³ hi³ lí³ la³ jmí¹ lí³ cáun² jmíh¹ hiah³² jlánh¹ pin³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Tí³² Juo¹³ dí² ñí³² hin² tsánh² joh¹”; hi³ juáh³ siáh³ la³ lá²: “La³ jín³² tsá² juáh³ hi³ Tsá² lín³ Cristo bíh¹ Juo¹³ tsú², tiú² uú² hniáuh³² jmu³ tso³”.

²⁰ Jmú¹³ jái¹³, ñéih³ hñú³ jueh³² quioh²¹ tsá² hánh³ tiá² zia³² yáh³ jmáh³ la³ uon² lí³ cú¹ mí¹ niau²¹ jí³ mí¹ ñí² cú¹ tiáu², ja³ bí¹ zia³² bíh¹ uon² lí³ hmá² jí³ cuáh¹ ní² siáh³. Ní¹ juáh³ jmí¹ zia³² hi³ quien², jáun² jmu² ta²¹ uon² chu²¹, tí³ la³ uon² lí¹ lí³ né³ jmu² ta²¹ tiá² nga³ quien². ²¹ Hi³ jáun² lí³ ua³ jan² tsá² chá³² tí³ có³² hi³ hlah³ hi³ jmí¹ jmu² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ lí¹³ lín³ la³ jmí¹ lí³

cáun² uon² chu²¹ jáun², jan² tsá² cuá¹ chan¹ hi³ ca³ tin¹ Tí³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² la³ jáun² má² hún¹ tsú² hua³; jan²¹ hi³ jmu³ lí³ ua³ cáun² ta²¹ chu²¹ quioh²¹ hí³ dí².

²² Cun³ ñí¹ hi³ hliá² tsá¹ ñú¹ bíh¹ hnú², jáun² tiá² hniáuh³² cuéh¹ nú² jái¹³ hi³ lí³ hniá¹ nú² hi³ hlah³. Chú³² bíh¹ jmúh¹³ nú² pí³ hi³ lí¹³ zian² nú² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², hi³ tanh¹³ nú² ta²¹ Dió³², hi³ hno³ nú² tsáu², hi³ zian² nú² re² quiúnh¹ la³ jín³² tsá² má² má² tsú² má² jónh³² Tí³² Juo¹³ dí², tsá² má² jí² jmí¹ tsí³. ²³ Tiá² hniáuh³² huh²¹ hnú² quiúnh¹ tsá² ná¹ juú² ná¹ hlénh²³ jú¹ tiá² ta²¹ lí³ jmu³, jái¹³ hí¹ juáh³ hmóu³² tsú² tiá² ngí²³, qui¹ má² ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ cun³ quionh³ jái¹³ la³ jáun² jnia³² hnié². ²⁴ Qui¹ jan² tsá² lín³ quián²¹ Tí³² Juo¹³ dí² tiá² hniáuh³² yáh³ jmu² hnié², tí³ la³ hniáuh³² bíh¹ jmu² tsú² chun¹ ñí¹ con² la³ jín³² tsáu², hi³ ma³ tin² tsú² re² tsáu², hi³ jmu³ tsú² juenh² tsí³, ²⁵ hi³ tiá² hniáuh³² jmu² tsú² siáh³ quien² hnga² ní¹ má¹ ca³ ma³ tin² tsú² tsá² tiá² ta²¹ taunh³² hí³ jái¹³ hi³ hiáuh²³, jí³ tsú² neh²¹ tiá¹ jmu³ Dió³² hí³ za¹³ tsí³ tsá² hí³ hi³ jmu³ hi³ ngí¹³ tsú² re² jú¹ tson². ²⁶ Hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ lí³ tsin² tsá² hi³ hi³ jmí¹ má² hún¹ hñu³ liá³ quioh²¹ tsá² hláinh¹, ñí¹ má² tí³² tsú² jáun² la³ jí³² héih³² hi³ jmu² tsá² hláinh¹, hi³ jáun² má² lí¹³ bíh¹ liáun³ tsú².

3

He³ lánh³ jmu³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² má¹ tí³ ñí¹ táuh³ jmái¹

¹ Jú¹ la³ lá² hniáuh³² lí³ ñíh¹³ hnú² siáh³, hi³ ní¹ má¹ tí³ ñí¹ táuh³ jmái¹, chau²¹ jmái¹ huáh² tsí³ cu³ tí¹³. ² Má¹ jáun² jmu³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³² hi³ hnio³ lín³² hmóu³², hi³ hniá¹ quie³, hi³ jmu³ siáh³ tonh². Tsá² la³ hí³ lín¹³ hi³ tiá² hin² zian²

tsá² cú²ren² quionh³. Tu³ hió³n³²
tsú² Dió³², hi³ tiá² ta²¹ tanh¹³ tsú²
jmé² mí¹ziú¹³, hi³ tiá² cué³² tsú²
tiá¹hmah¹ he³ cáun² hiáuh³, hi³ lí³
hoh³ tsú² la³ji³² hi³ ja³² ñí¹con²
Dió³² ní² siáh³. 3 Tsá² hí³ bíh¹ tsá²
tiá² hin² lí³ hnio³, tsá² tiá² jmu³
juenh² tsí³, tsá² ziu³ hie³, tsá² tiá²
tin² jmu³ héih³² ñí¹con² jmí¹ tsí³
hnga², tsá² hian² tsí³ cu³ti³, tsá² lí³
hoh³ la³ji³² hi³ chu²¹. 4 Tsá² ca³ tsá²
lau³ hí³ bíh¹ jmu³ hian² tsí³, tsá²
jmu³ la³ cun³ cháunh²³ chí¹ hmóu³²,
tsá² jmu³ pan¹ hnga², tsá² dí¹quian¹
hi³ niau²¹ re² tsí³ hnga² cha³ jmí¹
jmu³ tsú² hniá¹ hi³ ca³tin¹ Dió³².
5 Re² lín³² bíh¹ ma³ti³² tsú² cuáh³²
quioh²¹, ti³la³ tiá² lín¹ pí³ quioh²¹
Dió³² lí³ zia³² yáh³ hñu³ tsí³ tsú².

Su³uú² lí¹ juónh³² quiúnh¹ tsá²
la³ hí³. 6 Qui¹ ja¹ tsá² la³ hí³ zian²
ma³ jan² tsá² tsa³tíonh³² hñú¹³
tsáu², hi³ ma³can² tsá²mi³ tsá² jmu²
cáun¹, tsá²mi³ tsá² má²ca³zaunh³ tiá³
hi³ jmu² tso³. Qui¹ tsá²mi³ la³ hí³
jlánh¹ hliáun³ ñí¹ hi³ dí¹quiaunh²¹
tsí³. 7 Jmáí¹ ca³la³ jí³² náí³² tsá²mi³
la³ hí³ jáí¹³, ti³la³ tiá² tón³² jmáí¹
ngi²³ yáh³ tsú² he³ dá² jú¹ tson²
cu³ti³. 8 La³jmí¹ ca³jmú³ jáun² tá¹
gon³ [tsá² hué³² Egipto,] tsá² tí²
jmáí² hi³ Janes quionh³ Jambres,
hi³ ca³ma³jéinh³ jmáí¹ quionh³
hla¹ Moisés, la³ jáun² bíh¹ jmu³
tsá²ñuh² la³ hí³ ca³ti²¹ jú¹ tson².
Tsá² la³ hí³ lín²³ jmáh³la³ hí³ hlah³,
cun³ má²já²hín³ bíh¹ tsú² hi³ jmí¹
taunh³² ta²¹ jú¹ tson². 9 Ti³la³
chau²¹ jmáí¹ hi³ tiú²uú² tioh²¹ tsú²
jmu³ la³ jáun², qui¹ la³jin³² tsá²
zian² hngá¹máh³ lí³lieih²¹ hi³ tsá²
cáun¹ bíh¹ hí³, la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹
tá¹ gon³ tsá² ca³ma³jéinh³ hi³ jmáí¹
quionh³ Moisés.

Ñí¹ ca³táuh³ héih³² hi³ ca³jmú³
Po¹ ñí¹con² Timoteo

10 Ti³la³ hnú² né³ má²ca³jieh³ nú²
re² lánh³ rón³² hie² jná¹³ tsáu², hi³
lánh³ rón³² ngi²³ jná¹³, hi³ lánh³
rón³² hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ ngi²³,
hi³ lánh³ rón³² tanh³² jná¹³ siáh³
ta²¹ Dió³², hi³ juenh² tsin³² jná¹³,
hi³ hno³ jná¹³ tsáu², hi³ ha³ lánh³
rón³² tion² jná¹³ tsin³² ní² siáh³.
11 Má²ñíh¹ hnú² siáh³ la³ji³² hi³
hlah³ hi³ ca³quiúnh³² jná¹³ ca³jmú³
tsáu², hi³ ca³ma³tso¹ jná¹³ tsin³² já¹
juú² Antioquía, juú² Iconio, jí³ juú²
Listra ní² siáh³. Ti³la³ Ti³² Juo¹³
dí² má¹ná¹, ca³liáu³² jná¹³ ca³ti²¹
la³ji³² hi³ hlah³ hi³ ca³jmú³ tsáu²
jmí¹jáun². 12 Qui¹ tson² bíh¹ cu³ti³
ca³la³ jín³² tsá² hnió³ hi³ zian² la³
cun³ hi³ ti³² tsí³ Jesús Tsá² lín³
Cristo ca³tin¹ ma³tso² tsí³ la³ cun³
hi³ jmoh²³ tsáu². 13 Hi³ tsá² hláih¹,
tsá² lí¹ má²cau² hi³ né³, tí³ lí³mí¹ lí³
hláinh¹ bíh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³²,
ma³can² tsú² tsáu², hi³ lí³can² tsú²
siáh³ hmóu³².

14 Ti³la³ hnú² né³, jmu³ hnú² re²
la³ cun³ hi³ má²ca³lí³ tin² nú² hi³
má²táunh²³ hnú² jáun² ta²¹, qui¹
ñíh¹ bíh¹ nú² lánh³ jmí¹ ná¹lín³
tsá² ca³ma³ta² nú². 15 Qui¹ la³ cun³
jmí¹ míh² hnú² cuin² nú² Sí² tioh³
jáí¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ cun³quionh³
jáí¹³ jáun² bíh¹ lí¹³ jniá³ jmí¹ honh²
hnú² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³
nú² cun³quionh³ hi³ tanh²³ nú²
jáun² ta²¹ Jesús, Tsá² lín³ hí³ Cristo.
16 La³ji³² jáí¹³ tioh³ Sí² quioh²¹ Dió³²
ca³cué³ hnga² bíh¹ Dió³² hñu³ tsí³
tsá² ca³jmú³. Jáí¹³ jáun² bíh¹ jmu²
ta²¹ hi³ má²tin² tsú² tsáu², hi³ tí²
jinh²³ tsú² tsáu², hi³ hí²liéinh³² tsú²
tsáu², jí³ hi³ hieh³² tsú² tsáu² ha³
lánh³ rón³² lí¹³ zian² tsú² la³ cun³
hi³ ti³² tsí³ Dió³² ní² siáh³. 17 Jáí¹³
jáun² bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ hñu³ tsí³
tsá² lín³ quian²¹ Dió³², hi³ jáun²
má²hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³
la³ji³² hi³ chu²¹.

4

1 Hi³ jáun² ta³ ñí¹ Dió³² jí³ Jesús Tsá² lín³ Cristo, Tsá² jáunh³ hi³ ja³ra³tsi³² héih³² ca³ti²¹ tso³ quioh²¹ tsá² zian² jí³ tsá² má²cá²tsan³, hi³ quianh³ tsú² ní¹juáh³ hin² tsánh² tionh² jo³cuo², ta³ ñí¹ hi³ bíh¹ jmu¹ jná¹³ héih³² lá² ñí¹con² hnú²: 2 Hi³ hléh¹³ hnú² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ hniáuh³² hún¹ nú² hua³jan²¹ hi³ hléh¹³ nú² jái¹³ cuí¹ hnió³ cuí¹ tiá² hnió³ tsú² ne³. Jin¹³ hnú² tsáu², hi³ hlí¹ lienh¹ nú² tsú², hi³ cuéh¹ nú² pí³ hñu³ tsí³ tsú² siáh³, hi³ hniáuh³² juenh² lín³² honh² hnú² tá¹la³ má¹tin¹³ nú² tsú² jú¹ tson². 3 Qui¹ chau²¹ jmái¹ hi³ tiá² lí³hnió³ tsáu² ne³ jú¹ tson², ti³la³ tsá² hi³ dá² tsa³hniah² juón³² lín³² ti³², tsá² hie³² la³ cun³ jái¹³ hi³ ti³² tsí³ tsú² hmóu³², hi³ jáun² jái¹³ jáun² bíh¹ ne³ tsú². 4 Tónh³² tsú² ta²¹ jái¹³ hi³ lí¹ chin² tsáu² chí¹ cha³ jmí¹ tónh²¹ ta²¹ jú¹ tson². 5 Ti³la³ hnú² hniáuh³² zian² honh² ja¹ ca³la³ jí³², hi³ cuéh¹³ hnú² honh² hi³ má¹tsoh¹ honh². Hniáuh³² jmúh¹³ hnú² ta²¹ hi³ ngái¹ nú² jái¹³ quioh²¹ Dió³², má¹tih²¹ nú² re² la³ cun³ ta²¹ hi³ má²nio² jo³cuonh² nú².

6 Qui¹ jná¹³ má²lín³ ná¹ la³jmí¹ lín³ jan² jáh³ hi³ má²jngih³ tsú² ñí¹con² Dió³², né³bí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ cuá¹han² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá². 7 Má²cá²jmú³² bíh¹ jná¹³ re² hniéi² chu²¹ ca³tin¹ Dió³², jná¹³ bíh¹ tsá² ca³ma³táuh¹³ juí³² quion²¹, la³jmí¹ jmu² tsú² jmái¹ hi³ co² tsú² hi³ ñi³táunh¹ tsú² cú²hé²; tiá² ti³ có³² ca³chá³ yáh³ jná¹³ hi³ taunh³² ta²¹ 8 Hñu³mi³cuú² ná¹hmá¹ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³ ñí¹hen³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³², hi³ cué³² jáun² Ti³² Juo¹³ dí² má¹jáun², Tsá² lín³ hi³ Jue²¹ chun¹. Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ jná¹³ yáh³ cué³² tsú², qui¹

ja³bí¹ cuéh³² tsú² ca³la³ jín³² tsá² jlánh¹ ná¹hniá¹ hi³ jáunh³ tsú².

Má²ta²¹ hi³ ca³jmú³ Po¹ ñí¹con² Timoteo

9 Jmu³ pí³ hi³ ñeih²¹ hnú² tia³juí³² hi³ ná¹jie¹ nú² jná¹³; 10 qui¹ ti³ có³² bíh¹ má²ca³zeh³ jná¹³ Demas qui¹hliá² jlánh¹ ca³lí³ hniá¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² má²ngau³² ti³ já¹ juú² Tesalónica. Crescente má²ngau³² ti³ hué³² Galacia, jí³ Tito siáh³ má²ngau³² ti³ hué³² Dalma- cia, 11 jí³²la³ hnga² Lucas bíh¹ cuá³ quiúnh¹ jná¹³. Hniah³² Marcos ña³² quiúnh¹, qui¹ hí³ bíh¹ lí¹³ lí³ ma³hau³ jná¹³ hi³ jmu³ tá¹³ Dió³². 12 Já¹ juú² Éfeso bíh¹ má²ca³zéin³² jná¹³ Tíquico. 13 Ní¹ má¹ñeih³² hnú² jáun², cánh¹³ nú² tiá³ hmih³² cháu³ hi³ ca³chá³ jná¹³ já¹ juú² Troas hñú¹³ Carpo; hi³ cánh¹³ nú² siáh³ la³;jí³² sí² quion²¹ jná¹³ hi³ tloh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² cánh¹³ hnú² la³;jí³² sí² ca³tin¹ jná¹³ huen².

14 Lí²ján¹, tsá² lín³ hi³ ti³² mí¹ñí², jlánh¹ hlah³ má²ca³jmú³ ñí¹con² jná¹³, ti³la³ Ti³² Juo¹³ dí² jéinh³² ñí¹con² tsú² la³ cun³ rón³² hi³ jmu² tsú². 15 Hi³ jáun² hnú² hniáuh³² jmúh¹³ hua³hín¹³ huen² ñí¹con² tsá² hí³, qui¹ tsá² hí³ jlánh¹ má²ca³jmú³ tiá³ siaun³² hi³ quiú² jnai³² ñí¹con² jú¹ chú³² hi³ hléh¹ dí² quioh²¹ Dió³².

16 Jmí¹ la³ñí¹ hi³ ca³cué³ jná¹³ jú¹ tson² quion²¹ ñí¹ta²¹ chín¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ma³hau³, la³jín³² bíh¹ tsú² ca³zeh³ jná¹³ ti³ có³². Ti³la³ jná¹³ hu²¹ tsin³² hi³ tiá² tón³ Dió³² sí² hi³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun². 17 Ti³la³ Ti³² Juo¹³ dí² né³ jmí¹ zenh¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ ca³cué³ pí³, hi³ jáun² ca³lí³ hi³ hléh¹³ jná¹³ la³;jí³² jú¹ chú³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³nái³² la³jín³² *tsá²cá²jo²¹ jái¹³ jáun². La³ jáun² bíh¹ ca³liáu³² jná¹³ Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹

háinh¹³, la³jmi¹ lí³ hi³ ca³liáun³ jná¹³
 ñí¹con² hiah³². 18 Hi³ liáu³² jná¹³
 siáh³ Tí³² Juo¹³ dí² ca³tí²¹ la³jí³² hi³
 hlah³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³
 jáu³² jná¹³ tsú² hñu³mi³cuú² ñí¹ cuá³
 tsú² cuá¹chín¹. ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹
 tsú² la³ cun³ jmi¹hi³nio²! Tson² bíh¹
 la³ jáun².

*Po¹ juáh³ hi³ cuí¹ tionh² re² tsá²
 reh²*

¹⁹ Zéih³ tiá³ mí¹ Prisca: “Hia² nú²”
 hi³ ca³tin¹ jná¹³, la³ má²quionh³ ñú²
 Aquila ñí²cuo², jí³ ca³la³ jín³² tsá²
 hñú¹³ Onesíforo ní² siáh³. ²⁰ Erasto
 ca³ta³cua¹³ já¹ juú² Corinto, hi³
 Trófimo ca³con³ jná¹³ já¹ juú² Mileto
 quí¹hi³hliá² tsáun¹ tsú². ²¹ Jmu³
 tion³ ña³² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmí¹
 ñí²cuóu³. Eubulo, Pudente, Lino,
 mí¹ Claudia, quionh³ la³jín³² tsá²
 reh² juáh³: “Hia² nú²”.

²² Cuí¹ quiúnh¹ bíh¹ hnú² Tí³²
 Juo¹³ dí², hi³ Díó³² cuí¹ má¹hé¹
 má¹mieh² ca³la³ jí³lin² hnoh². [Cun³
 ní² bíh¹ tí³ já¹³ hi³ juanh³² jná¹³
 reh².]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñi¹con² Tito

Po¹ ca³zen³ sí² lá² ñi¹con² Tito
 1 Jná¹³ Po¹ tsá² quian²¹ Dió³²,
 jan² tsá² lín³ *ti³² quian³² jë¹ Jesu-
 cristo hi³ ngái¹ jná¹³ jái¹³ ñi¹con²
 tsá² má²ca³quianh³ Dió³² hi³ tanh¹³
 tsú² ta²¹ Dió³² re² lín³², hi³ lí³ ñi³²
 tsú² re² jú¹ tson². Jú¹ tson² jáun²
 jmu³ hi³ lí³ zian² tsú² hi³ ca³tin¹
 Dió³², 2 jáun² lí¹³ hu²¹ tsí³ tsú² hi³
 lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio², la³ cun³
 rón³² lí³ jái¹³ hi³ ca³jmu³ jáun² Dió³²,
 Tsá² tiá² lí¹³ ma³cau². Jái¹³ jáun² ne³
 má²ca³jmu³ Dió³² la³ cun³ jmí¹tin²
 lín³², jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ tá¹
 cáun² la³ cu³ la³ juéh³ mi³cuú²; 3 hi³
 jáun² jmí¹ má²ca³tsin¹³ jmá¹ hi³
 ca³tón³ Dió³² jmí¹tin² ne³, ca³ma³li²¹
 jú¹ chú³² quioh²¹, hi³ jáun² jná¹³
 hléh²³ jú¹ chú³² jáun² la³ cun³ héih³²
 quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí² hí³.
 4 Hnú² Tito, tsá² lí³ la³jmí¹ lí³ jan²
 jón³² jná¹³ cu³ti³ cun³ñi¹ hi³ táunh²³
 dí² ta²¹ cú²re², sí² lá² zein²¹ jná¹³
 ñi¹con² hnú²; hnó³² jná¹³ hi³ cuí¹
 má¹hé¹ má¹mieh² hnú² Dió³² Jméi²
 dí² ji³ Jesucristo Tsá² liáu³² dí², [hi³
 cuí¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³], ji³ hi³ cuí¹
 jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² nú² cáun²
 hi³ re² hi³ tin².

*Ha³ lánh³ ñi³táunh¹ tsá² ca³ti²¹
 hau³ jái¹³ ñi¹con² tsá² má²lín³ cuáh³²*
 (1 Timoteo 3:1-13)

5 Hi³ jáun² né³, hnú² ca³cháu³²
 jná¹³ hué³² Creta nio² chu³ jmá¹
 ní², hi³ jmúh¹³ hnú² re² ní¹juáh³
 he³ hi³ tiá² má²ti³ quioh²¹ tsá²
 má²lín³ hi³ cuáh³², hi³ hien¹³ nú²
 tsá²daun³² tsá² hau³ jái¹³ ma³quin³²
 ma³ caun³² juú², la³ cun³ rón³²
 hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² ñi¹con²
 hnú². 6 Tsá²daun³² tsá² he³ ta²¹
 jáun² hniáuh³² lín³ tsá² tiá² lí¹³

lí³ chá³² tsú² tso³ quioh²¹. Tsá²
 la³ hí³ hniáuh³² zian² jan² tán¹
 tsá²mi³ ñi²cuo²; ja³bí¹ jon² tsú²
 hniáuh³² má²tanh² ta²¹ Dió³², hi³
 tiá² hniáuh³² jmu² tsú² cun³ tin²
 tsí³ hnga², ho³ hi³ tiá² ta²¹ tanh²
 jméi² mí¹ziú¹³, jáun² tiá² lí¹ ziu³
 lí¹ hie³ tsú² tsáu². 7 Quí¹ cun³ñi¹
 hi³ tsá² má²lieih²¹ hi³ lín³ quian²¹
 Dió³², hi³ jmu² tsú² hua³hín¹³ tsá²
 joh¹ Dió³², jáun² tiu³nio² hniáuh³²
 lín³ tsú² jan² tsá² tiá² lí¹³ lí³ chá³²
 tsáu² tso³ quioh²¹. Tiá² hniáuh³²
 jmu³ tsú² quien² hnga², sa³jun³ hi³
 chei³² tsí³ tsú². Ja³bí¹ tiá² hniáuh³²
 hi³ ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³ hi³ jmu²
 tsú² hniéi², sa³jun³ hi³ hen² tsí³ tsú²
 quie³ lí¹ zia³². 8 Hniáuh³² ma³hnió³
 bí¹ tsú² la³jín³² tsá² ñi³tin²¹ hñú¹³,
 tsá² jlánh¹ hnió³ jmáh³la³ hi³ chu²¹,
 tsá² cháunh²³ re² chí¹, tsá² zian² la³
 cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³², tsá² chun¹,
 tsá² tin² tí³ jinh³ hnga². 9 Ja³bí¹
 la³ jáun² hniáuh³² zianh³² tiá³ tsú²
 jú¹ tson² hi³ má²ca³lí³ ñi³², jáun²
 cun³quionh³ jú¹ tson² jáun² lí¹³
 cuéh³² tsú² tsáu² pí³, hi³ lí¹³ tioh²¹
 tsú² ma³tson² jái¹³ quioh²¹ quionh³
 tsá² hleh³² jú¹ siáh³.

10 Quí¹ juóun³² tsáu² zian² hi³
 hoh³ jú¹ tson², tsá² hleh³² tí³ jéin³²,
 tsá² lí¹ má²cau²; tsá² *judíos bíh¹
 tsá² la³ñi¹ la³ján³ hi³ lín³ la³ jáun²,
 tsá² jlánh¹ juáh²³ hi³ hi³ hniáuh³²
 *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñi¹ zian²
 tsáu². 11 Hniáuh³² bíh¹ jná¹³ ho³
 tsú²; quí¹ cun³ñi¹ hi³ jlánh¹ hniá¹
 tsú² quie³ lí¹ zia³², jáun² hieh³² tsú²
 tsáu² jái¹³ hi³ tiá² ca³ti²¹, hi³ juóun³²
 tsáu² má²ca³hlih³ tsú² tsí³ tá¹ ma³
 cáun² hñú³.

12 Jan² tsá² lín³ tí³² tsá² jniá³ jmí¹
 tsí³ hué³² Creta ní² ca³hléh³ jmí¹tin²
 lín³² hi³ ca³tin¹ tsá²co¹ tsú² hué³²
 ní², hi³ ca³juáh³: “Tsá² hué³² Creta
 lá², jmá¹ ca³la³ jí³² tí¹ jáin², tsá² lín¹
 jáh³ hngá¹ jáh³ náí², tsá² lí¹ hnió³

cu³ hín³, tsá² juoh². 13 Tson² bíh¹ jái¹³ lá²; jáun² hnú² hniáuh³² quiú¹ jin¹³ lín³² tsá² hí³, jáun² lí³ mí¹ lí³ chú³² jmí¹ tsí³ tsá² má² tanh² hí³ ta²¹ Dió³²; 14 hí³ jáun² tiú² uú² tónh³² tsú² ta²¹ jái¹³ lí¹ chin² tsá² judíos chí¹, sa³ jun³ héih³² quioh²¹ tsá² má² ca³ chá³ tí³ có³² jú¹ tson².

15 Cun³ jí² bíh¹ la³ jí³² ní¹ con² jan² tsá² má² jí² jmí¹ tsí³, tí³ la³ ní¹ juáh³ tsá² má² ca³ hliáh² tsí³ má¹ ná¹, tsá² tiá² ta²¹ taunh³², jáun² ní¹ con² tsá² la³ hí³ cá² ní¹ hí³ hlah³ bíh¹ zia³², qui¹ la³ tí³ jmí¹ tsí³ bíh¹ tsú² má² ca³ hliáh² cu³ tsa³² quionh³ la³ jí³² hí³ cháunh²³ chí¹. 16 Uá¹ jin¹ juáh³ tsú² hmóu³² hí³ cuóun³² Dió³², tí³ la³ tiá² jmu² yáh³ tsú² la³ cun³ hí³ jmí¹ hniáuh²¹ jmu³ sá¹ jmí¹ hí³ tson². Jmáh³ la³ hí³ tiá² jéih³² Dió³² bíh¹ jmu² tsá² tiá² ta²¹ haih²¹ la³ hí³, cónh³ tiá² lín¹ ní¹ quien² bíh¹ tsú² ca³ tí²¹ hí³ chu²¹.

2

Po¹ hie³² jú¹ tson² ha³ lánh³ hniáuh³² zian² tsá² joh¹ Dió³²

1 Tí³ la³ hnú² ca³ tin¹ hléh¹³ jmáh³ la³ jú¹ tson². 2 Juoh¹ hnú² tsá² ñuh² tsá² má² lieih²¹ hí³ ní³ táunh¹ tsú² cá² re² he², hí³ jmu³ tsú² zian² tsí³, jí³ hí³ tí³ jinh³ tsú² siáh³ hmóu³². Já³ bí¹ hniáuh³² tanh² tsú² siáh³ ta²¹ Dió³² re² la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson², hí³ hnio³ tsú² tsá² ján² tsá² ján², hí³ cueh³² tsú² siáh³ tsí³ lí³ ua³ cáun² he³ quiunh³². 3 Já³ bí¹ la³ jáun² juoh¹ hnú² siáh³ tsá² mí³ tsá² má² lieih²¹ hí³ ma³ lí²¹ tsú² hí³ tanh² ta²¹ Dió³², hí³ tiá² ziu³ hien³ tsú² tsáu², hí³ tiá² hniáuh³² ma³ héinh³² tsú² siáh³. Hniáuh³² ná¹ lín³ tsú² cáun² nóh³² chu²¹, 4 jáun² la³ jáun² lí¹³ hieh³² tsú² tsá² mí³ tsá² tsá¹ mí¹ ha³ lánh³ rón³² ma³ hnio³ ní² cuo², jí³ jon² ní² siáh³, 5 hí³ lín¹³ tsú² tsá² tin² tí³ jinh³ hnga², tsá² má² jí² jmí¹ tsí³, tsá²

hua³ hín¹³ re² hñú¹³, tsá² chun¹, tsá² tanh² ta²¹ ní² cuo²; qui¹ jáun² la³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ hléh³² hlah³ ca³ tí²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³².

6 Já³ bí¹ la³ jáun² juoh¹ hnú² tsá² tsá¹ ñú¹ hí³ cui¹ tí¹ cui¹ jinh¹³ tsú² hmóu³². 7 Huen² bíh¹ hnú² ca³ tí²¹ lín¹³ cáun² nóh³², jan² tsá² lín¹ hí³ jmu² jmáh³ la³ ta²¹ chu²¹; hniáuh³² hieh¹ nú² tsáu² jú¹ tson² hngó³², jú¹ he² tiá³. 8 Jái¹³ quián¹³ nú² hniáuh³² lí³ jmáh³ la³ jú¹ tson², jáun² tiá² hin² lí¹³ choh¹³ jú¹ hlah³ quián¹³ hnú². Jáun² lí¹ hua³ heih²¹ bíh¹ ziu³ hie³ tsá² tiá² jéih³² jái¹³ quián¹³ hnú², qui¹ tiá² zia³² yáh³ he³ jái¹³ hléh³² tsú².

9 Juoh¹ hnú² *tsá² má² ná¹ hlánh¹ hí³ tanh¹³ tsú² ta²¹ tsá² lín³ juo¹³ he³ cáun² hí³ juáh³, jí³ hí³ ma³ hiún² tsú² siáh³ tsí³ tsá² hí³. Já³ bí¹ tiá² hniáuh³² nga³ tsú² tiá³ ní¹ con² juo¹³. 10 Tiá² hniáuh³² han³ tsú², hniáuh³² jmu³ tsú² cá² ní¹ hí³ lí¹³ niau²¹ tiá³ tsí³ juo¹³ ní¹ con² bíh¹ tsú²; cun³ quionh³ la³ jí³² hí³ jmu² tsú² jáun² lí¹³ ma³ jnia³² tsú² re² jái¹³ quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí².

11 Qui¹ má² ca³ ma³ lí²¹ bíh¹ Dió³² hí³ ja³² mí³ tsí³, hí³ hnió³ líon³² tsá² zian² ní¹ hué²¹ lá². 12 Hí³ cun³ ní¹ hí³ jáun² né³, má² ca³ lí³ né¹ dí² hí³ hniáuh³² chá¹³ dí² tí³ có³² la³ jí³² hí³ tiá² jéih³² Dió³², la³ jí³² hí³ dí¹ quiaunh²¹ tsí³ tsá² zian² ní¹ hué²¹ lá². Hí³ hniáuh³² táí² dí² tí¹ jinh²¹ hmóu³², hí³ ziaún² dí² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³², hí³ ziaún² dí² jmáh³ la³ hí³ ca³ tin¹ Dió³² tá¹ la³ ziaún² dí² jáun² ní¹ hué²¹ lá². 13 Hí³ hniáuh³² ná¹ hé² ná¹ jan³² dí² jmái¹ hí³ má² ná¹ hu²¹ jáun² tsí³ dí², jmái¹ chu²¹ hí³ ma³ jnia³² Jesús Tsá² lín³ Cristo, Dió³² Tsá² cú² juenh², Tsá² liáu³² dí². 14 Tsá² hí³ ca³ cun³ hnga² hí³ jún³ hí³ ca³ ta¹ dí², hí³ jáun² lí¹³ liáu³² dí² tsú² ní¹ con² hí³ jmí¹ ziaún²

dí² jáun² cun³ tin² tsí³ hmóu³²; hi³ ma³jin² tsú² jnoh¹, jáun² jnoh¹ lín¹³ tsá² joh¹ tsú², tsá² hniá¹ jmu³ hi³ chu²¹.

¹⁵ Hi³ jáun² né³, jái¹³ ní² bíh¹ hieh¹ hnú² tsáu². Hniáuh³² hlí¹ lienh¹ hnú² tsú², jí³ hi³ quiú¹ jin¹³ nú² tsú², qui¹ hnú² bíh¹ tsá² hauh³² jái¹³ jáun². Tiá² hniáuh³² jmúh¹³ hnú² hí¹ cáun² hi³ lí¹³ méih³ hi³ quien² nú² ñí¹con² tsáu².

3

He³ ca³tin¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² jmu³

¹ Hi³ jáun² né³, cháu¹ hnú² tsí³ tsá² tionh² jo³cuonh² nú² ní² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ tsá² ná¹ho² ta²¹, jí³ la³jin³² tsá² ná¹lín³ ta²¹ ní² siáh³, hi³ ma³ti³² tsú² la³ cun³ hi³ juáh³ tsá² hi³, hi³ hniáuh³² tiáunh¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³ la³ji³² hi³ chu²¹. ² Ha³ lí² cuí¹ tú¹ cuí¹ hió²¹ tsú² hí¹ jan² tsáu², cha³ jmí¹ jmu³ tsú² hniéi² ti³ re² bíh¹ jmu³ tsú² juenh² tsí³, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² jmu³ tsú² quien² hmóu³².

³ Qui¹ la³jái³² bíh¹ dí² jmí¹ lái³ tsá² cáun¹ jmí¹tin², hi³ tiá² jmí¹ má²ti²¹ dí² la³ cun³ héih³² hi³ tí² hiáu²³ dí², hi³ jmí¹ lí²can² jnoh¹ cun³quionh³ jú¹ tí¹jái², hi³ jmí¹ má²ca³taun³ tsí³ dí² jmú¹³ tso³; jmí¹ lái³ dí² la³juah²¹ dúh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹ ñí¹con² la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ jmí¹ dí¹quiaunh²¹ tsí³ dí² jmú¹³. Jmí¹ lái³ dí² tsá² hian² tsí³, tsá² uóu³² tsí³, hi³ jmí¹ ná¹háu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján². ⁴ Ti³la³ jmí¹ ca³ma³li²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí² hi³ hu²¹ chú³² tsí³, jí³ hi³ jlánh¹ hnio³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², ⁵ jmí¹ jáun² ca³liáu³² dí² tsú². Ti³la³ jun³juáh¹³ hi³ ca³jmú¹³ jnoh¹ hi³ chú³² ñí¹con² yáh³ Dió³² ca³liáu³², cáun² hi³ lí¹ ja²¹ mií³ tsí³ hnga² bíh¹ Dió³². Jmí¹ jáun² ca³ma³jin² Jmí²chí³ Chun¹ la³jái³²

dí², hi³ jáun² ca³li³ hmai²¹ jmí²chí³ quiú¹³ dí², hi³ ca³li³ziáun² dí² siáh³ cónh³ hi³ hmai²¹. ⁶ Cun³quionh³ Jesucristo Tsá² liáu³² dí², ca³cuen³ Dió³² ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² dí². ⁷ Cun³ñí¹ hi³ ja³ jáun² mií³ tsí³ bíh¹ Dió³², hi³ jáun² ca³li³ la³juah²¹ dúh¹ hi³ tiá² tso³ ren² dí², hi³ jáun² má²hiau³² dí² jái¹³ hi³ lí³ ziáun² cun³ jmí¹hi³nio², la³ cun³ hi³ qui³ hu²¹ jáun² tsí³ dí².

⁸ Jú¹ tson² cu³ti³ bíh¹ ni³², hi³ jáun² jná¹³ hnó³² hi³ la³ má²ma³tson¹³ jáun² hnú² jái¹³ lá², hi³ jáun² tsá² tanh² hí³ ta²¹ Dió³² jmu³ hi³ chú³² la³ má²jmu² jáun². Qui¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ chú³², jlánh¹ zia³² ñí¹ lí³ quien² ñí¹con² ca³la³ jin³² tsáu². ⁹ Ti³la³ tiá² hniáuh³² má¹cú¹ má¹jenh¹ hnú² jú¹ tiá² ta²¹ lí³ jmu³, hi³ tiá² hniáuh³² lín¹³ nú² hi³ chú³² quiú² táinh²³ tsú² hi³ lí³ quien² dí¹hio³ ñí¹deh³, sa³jun³ hi³ quiú¹ tanh¹ hnú² tsáu² jái¹³ hi³ rá¹tioh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés. Qui¹ jun³ lín¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ hi³ jmu² tsú² la³ jáun².

¹⁰ Ní¹juáh³ zian² tsá² lí¹ hnió³ ma³quien² jái¹³ quioh²¹ hnga² hi³ la³í¹ hnió³ hi³ han³ tsáu² ñí¹con², hi³ jáun² hniáuh³² juoh¹ hnú² tsá² la³ hi³ hi³ tiú²uú² jmu³ la³ jáun²; ti³la³ ní¹juáh³ la³ má²jmu² jáun² bíh¹ tsú², jáun² lí²uú² lienh¹ tsá² hí³. ¹¹ Qui¹ ní¹juáh³ tsá² má²jmu² la³ jáun², jáun² má²ñí¹h¹ hnú² hi³ má²ca³hliáh² jmí²chí³ quioh²¹ bíh¹ tsá² la³ hi³, cun³quionh³ tsáu¹³ hnga² tsú² má²lí²zeh³ ñí¹ hlah³.

Má²ta²¹ hi³ ca³jmú³ Po¹ ñí¹con² Tito

¹² Hi³ jáun² né³, ní¹ má¹cá²zéin³² jná¹³ ñí¹con² hnú² Artemas, ho³lá²dá² Tíquico, jmu³ tion³ ña³² juú² Nicópolis, hi³ jáun² ñí¹ jáun²

jenh¹³ dí², qui¹ jná¹³ len³ hi³ ñí¹ ñí²¹
 ñí¹ jáun² tá¹ la³ ngá¹³ jáun² jmí¹
 ñí² cuóu³. 13 Jmu³ tion³ ma³ hon¹
 Zenas tsá² lín³ hi³ tsá² nau³² jái¹³, jí³
 Apolos. Jmu³ hi³ tiá² hi³ lí³ hniauh³
 hí¹ cáun² quioh²¹ tsú², jáun² lí¹³
 tsa³ táunh¹ tsú² cáun² hi³ re² hi³ tin²
 juí³² he² hná¹ quioh²¹. 14 Hí³ jmúh¹³
 nú² siáh³ hi³ lí³ ñí³² tsá² reh² he³
 ta²¹ chu²¹ zia³² hi³ quien² jmu³ tsú²
 pí³ hi³ jmu³, jáun² lí¹³ ma³ hau³ tsú²
 he³ cáun² hi³ hniauh³², hi³ jáun² bíh¹
 lí³ quien² hi³ zian² tsú².

*Po¹ juáh³ hi³ cú¹ tionh¹ tsú²
 cáun² hi³ re² hi³ tin²*

15 La³ jín³² tsá² tionh² quiúnh¹
 jná¹³ ñí¹ lá² juáh³ ñí¹ con² hnú²:
 “Hia² nú²”. Jmu³ hi³ chú³², juah²¹
 tiá³ hnú² hi³ ca³ ta¹ jnoh¹: “Hia²
 hnoh²” ñí¹ con² tsá² reh² tsá² hniau³
 jnoh¹ tionh² ñí¹ ní². Cú¹ má¹ hé¹
 má¹ mieh² náh² Dió³² la³ jín³². [Cun³
 ní² bíh¹ tí³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³
 reh².]

SÍ² HI³ CA³zen³ PO¹ ÑÍ¹con² Filemón

Po¹ zen² sí² lá² ñí¹con² Filemón
1 Jná¹³ Po¹, tsá² cuá¹tson³ ná¹
cun³ñí¹ hi³ tanh³² ná¹ ta²¹ Cristo
Jesús, reh² Timoteo quiúnh¹ jná¹³
cuá¹jmu² sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnú²
Filemón, hnú² tsá² jmuh³² ta²¹
quiúnh¹ jnoh¹, hnú² tsá² hnau³
jnoh¹ lín³². 2 Jná¹³ zein²¹ sí² lá²
ñí¹con² hnú², ñí¹con² reh² mí¹ Apia,
jí³ reh² Arquipo, jan² tsá² quiúnh¹
jnoh¹ hi³ lá³ la³juah²¹ dúh¹ hliáu³
joh¹ Dió³², jí³ ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá²
má²lín³ hí³ cuáh³² ná¹ngih³² hñuh³²
hnú² ní² siáh³. 3 Dió³² Jméi² dí² jí³
Jesucristo Tí³² Juo¹³ cuí¹ má¹hé¹
má¹mieh² hnoh², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú²
siáh³ hi³ zian² hnoh² cáun² hi³ re²
hi³ tin².

Po¹ cha³² hi³ Filemón hnio³ lín³²
Dió³² jí³ ca³la³ jí³lin² tsáu²

4 Ca³la³ jí³² jmái¹ ní¹ má¹ca³lien¹
jnë¹³ Dió³² Juó³², cue² ná¹
tiá¹hmah¹, 5 qui¹hliá² má²ca³lí³ ño¹
jnë¹³ hi³ hnú² jlánh¹ re² tanh²³ ta²¹
Jesús Tí³² Juo¹³ dí² jí³ hi³ hno³ nú²
siáh³, jí³ ca³la³ jín³² tsá² joh¹ Dió³².
6 Tiauh² bíh¹ dí² cá²hon³ ca³ti²¹ hi³
tanh²³ dí² jáun² ta²¹ Dió³², jáun²
ñí¹con² hi³ dí² mí²³ jná¹³ hi³ tí³
lí³mí¹ lí³tsin² hnú² ha³ cónh³ tí³ hi³
má²ca³ma³mieh² dí² Dió³² cun³ñí¹
hi³ má²zian² dí² hi³ ca³tin¹ Cristo.
7 Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hno³ nú² tsá²
reh², jáun² jlánh¹ ca³lí³ hiún² tsin³²
jnë¹³, hi³ ca³lí³ zia³² siáh³ pí³ hñu³
tsin³² jné¹³, qui¹ la³jín³² tsá² joh¹
Dió³² má²ca³joh¹³ siáh³ pí³ cun³ñí¹
hi³ ca³tin¹ hnú².

Po¹ mí³² cáun² hi³ chú³² ñí¹con²
Filemón ca³tin¹ Onésimo, jan² tsá²
má²dí¹hlánh¹

8 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ zia³²
jái¹³ hi³ jmu¹ jné¹³ héih³² ñí¹con²

hnú² hi³ chí¹tson³ jmúh¹³ hnú² la³
cun³ hi³ ca³ti²¹, qui¹hliá² jné¹³ lín³
quian²¹ Cristo; 9 tí³la³ cun³ñí¹ hi³
hnáu³ bíh¹ dí², hi³ jáun² cu³tsa³²
mí²³ jné¹³ cú²jueh³² hi³ chú³²
bíh¹ ñí¹con² hnú². Jné¹³ Po¹,
tsá² má²liei²¹ ná¹ hi³ cuá¹tson³
ná¹ ta³né³² ca³tin¹ Cristo Jesús,
10 jné¹³ mí²³ cáun² hi³ chú³²
ñí¹con² hnú² ca³tin¹ Onésimo, tsá²
má²lín³ la³juah²¹ dúh¹ jón³² jné¹³,
tsá² ca³ma³zián¹³ jné¹³ ñí¹con²
Dió³² tá¹la³ má²cuá¹tson³ jné¹³ lá²
hñu³mí¹ñí².

11 Jmí¹tin², Onésimo, (la³ cun³
hi³ hnió³ juáh³ “tsá² zia³² ñí¹ jmu³
ta²¹”) jmí¹ lín³ jan² tsá² tiá² lin¹ ñí¹
jmu³ ta²¹; tí³la³ zia³² bíh¹ ñí¹ jmu²
ta²¹ tsá² hí³ ta³né³², ñí¹con² hnú² jí³
ñí¹con² jné¹³ siáh³. 12 Ñí¹con² hnú²
zein²¹ jné¹³ tsú² siáh³ ta³né³². Hen³
hnú² tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ he¹³ nú²
jné¹³. 13 Jné¹³ jmí¹ hno²¹ hi³ cuá³²
tsú² quiúnh¹ ná¹ ñí¹ lá², hi³ jmí¹
jmu³ ta²¹ ñí¹con² jné¹³ cha³ jmí¹
jmúh¹³ hnú² huen² tá¹la³ cuá¹tson³
jné¹³ lá² hi³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² quióh²¹
Dió³²; 14 tí³la³ hí¹ cáun² tiá² hi³ hno³²
yáh³ jné¹³ ní¹juáh³ tiá² lín²³ yáh³
hnú² huen² la³ ní², qui¹ tiá² hno³²
yáh³ jné¹³ hi³ jmúh¹³ hnú² hi³ chú³²
ta³ tiá² ñí¹jmúh², cha³ jmí¹ jmúh¹³
hnú² hi³ hiún² honh² huen². 15 Tiá²
né¹ ho³ sa³ Onésimo ca³ngí³ cu³tiá³
tí³ có³² quióh²¹, hi³ jáun² ta³né³²
lí¹³ cuá³² tsú² cun³ jmí¹ hi³ zian²
quiúnh¹ hnú². 16 Tí³la³ jun³juáh¹³
jmáh³la³ tsá² má²dí¹hlánh¹ yáh³
lín³ tsú² ta³né³², qui¹ tí³ má²cáu³
bíh¹ tá¹³ tsú², qui¹ tsá² reh² bíh¹
má²lín³ tsú² ta³né³², tsá² hno³ lín³²
dí². Jné¹³ hno³ lín³² tsú², tí³la³
hnú² jlánh¹ hniáuh³² má¹hno¹ lín³²
tsú², jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³hliá²
tsá²mí³cuóun² renh² yáh³ hnoh²,
qui¹ tí³la³ má²renh² hnoh² jí³ ñí¹con²
Tí³² Juo¹³ bíh¹ dí².

17 Hi³ jáun² ní¹juáh³ tson² lín²³
 hnú² hi³ re² juóh³² quiúnh¹ jná¹³,
 hen³ tsá² lá² la³jmí¹ lí³ hi³ jná¹³
 ca³chó³² hñuh³² hnú². 18 Ní¹juáh³
 ca³jmú³ tsú² cáun² hi³ hlah³
 jmí¹tin², ho³ ní¹juáh³ ren² tsú²
 quie³, má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ ca³tin¹
 tsú². 19 Jná¹³ Po¹, tsá² cuá¹jmu² jná¹³
 quionh³ uón³² huen² huéh³ lá² hi³
 jná¹³ bíh¹ má¹hmah²¹; uá¹jinh¹ jmí¹
 lí¹³ juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú² hi³
 hí¹ la³ tí³ jmí²chí³ quián¹³ yáh³ hnú²
 ren² ñí¹con² jná¹³. 20 Ján³ reh², jmu³
 hnú² cáun² hi³ chú³² ñí¹con² jná¹³
 hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí²: hi³ jmúh¹³
 hnú² hi³ tinh²¹ tsin³² jná¹³ hi³ lin¹
 hi³ má²lá³ dí² tsá² reh² ñí¹con²
 Cristo.

21 Cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² qui¹
 ño¹ jná¹³ hi³ hnú² táunh²³ ta²¹ hi³
 juanh³² jná¹³, hi³ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³
 tí³ hliáun³ hi³ jmúh¹³ bíh¹ hnú² la³
 cónh³ bíh¹ hi³ juanh²¹ jná¹³. 22 Hi³
 juanh³² jná¹³ siáh³ hi³ re² jmúh¹³
 hnú² hua³jan²¹ ñí¹ lí¹³ cuóun³² jná¹³,
 qui¹ tsin³² jná¹³ má²hu²¹ hi³ cun³ñí¹
 hi³ lienh¹ hnoh² Dió³², lí¹³ hián¹³
 náh² siáh³ jná¹³ cónh³í¹ cu³ jéin³².

Po¹ juáh³ hi³ cú¹ má¹mieh² tsú²
 Dió³²

23 Epafra, tsá² cuá¹tson³ quiúnh¹
 jná¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³
 Cristo juáh³: “Hia² nú²”. 24 Ja³bí¹:
 “Hia² nú²” juáh³ siáh³ Marcos,
 Aristarco, Demas, jí³ Lucas ní²
 siáh³, tsá² quiúnh¹ jná¹³ hi³ jmu²
 tá¹³ Dió³².

25 Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí² cú¹
 má¹hé¹ má¹mieh² hnoh². [Cun³ ní²
 bíh¹ tí³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³ reh².]

**Sí² Hi³ Ca³tin¹ Tsá²
Hebreos, Tsá² Ná¹jan²
Hí³ Tsá² Zéin¹ Dió³²**

*Dió³² má²ca³hléh³ cun³quionh³
Jon²*

1 Jmí¹ ca³hléh³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin² lín³² cun³quionh³ tsá² lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³², hliáun³ jéin³² bíh¹ ca³hléh³ dí² ñí¹con² tsú², hi³ hliáun³ ñí¹ bíh¹ zia³² ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³ dí² siáh³,² ti³la³ ñí¹ má²ñí¹táuh³ lá² jmáí¹ má¹ná¹, cun³quionh³ Jon² bíh¹ tsú² má²ca³hléh³. Cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² ca³la³ jí³² hi³ zia³², hi³ jáun² hí³ bíh¹ má²cuá¹hiáun¹ hi³ tá¹no¹ jo³cuo² ca³la³ jí³² hi³ jáun². 3 Hí³ bíh¹ lín³ joh¹ hi³ lín¹ hi³ quien² Dió³², hi³ má²dí¹lái¹n¹ tsú² siáh³ la³ cun³ rón³² lín³ hnga² Dió³²; hi³ hnga² hí³ bíh¹ tanh² hó¹ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ zia³² jáun² cun³quionh³ jái¹³ pin³ quioh²¹. Hi³ jmí¹ má²lí²hin³ tsú² jáun² tsáu¹³ dí² né³, ca³ta³cuá¹³ tsú² hñu³mi³cuú² ti³ cuá²chu²¹ quioh²¹ Dió³², Tsá² lín³ Re²¹.

*Jon²bíh¹Dió³²ti³quien²la³cónh³
bíh¹tsá²cuú²tsá²ta³Dió³²*

4 Hí³ ti³ lí³mi¹ ca³lí³ quien² bíh¹ Jon² Dió³² la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², quí¹ jái¹³ hi³ má²ca³lí³hiáun¹ tsú² jáun² hi³ hau³ ti³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ta²¹ hi³ ná¹ho² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³². 5 Quí¹ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ca³juáh³ Dió³² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá². Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² má²lí²ma³zián¹³ jná¹³ né³². Hí³ sa³jun³ ca³záih³ yáh³ Dió³² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá². Jná¹³ bíh¹ Tsá² lín¹³ ná¹ Ñeh² hnú²,

hi³ hnú² siáh³ lín¹³ Jón³² jná¹³.

6 Hí³ jáun² jmí¹ ca³ma³jnia² Dió³² Jon² ñí¹ hué²¹ lá², Tsá² cú² hnga² tán¹, ca³juáh³ la³ lá²:

La³jín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² cuí¹ má¹tsú¹ má¹jónh²¹ tsú².

7 Hí³ jáun² hi³ ca³tin¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² né³, rá¹juáh³ la³ lá²:

Jmu² Dió³² hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ dí² ná¹lín³ la³jmí¹ lí³ chí³,

hi³ jmu² tsú² siáh³ hi³ tsá² quian²¹ hi³ joh¹ dí² ná¹lín³ la³jmí¹ lí³ zih¹ sí² huáh² tsi³.

8 Ti³la³ hi³ ca³tin¹ Jon² tsú² má¹ná¹, ca³juáh³ la³ lá²:

Hnú² Dió³², hnú² bíh¹ Tsá² hauh³² nú² jái¹³ cun³ jmí¹hi³nio²;

la³jí³² héih³² hi³ jmuh³² hnú² lí³ cú²tsó² cu³ti³ bíh¹.

9 Hnú² Tsá² jen²³ nú² jmáh³la³ hi³ chu²¹, hi³ hon² nú² la³jí³² hi³ hlah³;

hi³ jáun² bíh¹ Dió³² Juóuh³² hnú² má²ca³jmú³ hi³ jlánh¹ bíh¹ hiún² honh² hnú² la³ cónh³ bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun².

10 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²: Hnú² Ti³², hnú² bíh¹ Tsá² ca³quíuh² nú² hnga¹máh³ lá² la³ cun³ jmí¹tin²,

hi³ cun³quionh³ cuonh² hnú² ca³jmuh³ jí³lí³² hi³ jniá³ chí³cuú².

11 Uá¹jinh¹ chau²¹ jmáí¹ tsá¹³ la³jí³² hi³ jáun²,

ti³la³ hnú² má¹ná¹, la³ má²zian² jáun² bíh¹ nú².

Jí³lí³² bíh¹ hi³ jáun² lí³ tseh¹ la³jmí¹ lí² tseh¹ ha¹ tsú²;

12 hi³ jáun² má¹jáun² né³, junh¹³ hnú² la³jmí¹ junh²³ tsú² hmih³² quioh²¹,

hi³ záih¹³ nú² siáh³ hi³ jáun² la³ jan² tsá² zai³² ha¹.

Ti³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² chau²¹ yáh³ jmáí¹ hi³ zan¹³ nú²,

jmáí¹ hi³ zian² hnú² jmí¹líh³ bíh¹ tiá² táuh³.

13 Qui¹ hí¹ jan² yáh³ tsá²cuú² tsá²ta³
 Dió³² tiá² ca³záih³ la³ lá².
 Ní³ hnú² tí³ cuá² chu²¹ quion²¹
 jná¹³ tá¹la³ jmu¹ jná¹³ hí³ tiá²
 quien² tsá² hau² hnú²,
 hí³ con¹ jná¹³ tsú² ñeh² tanh¹ hnú².
 14 Hi³ jáun² né³, la³jín³² bíh¹
 tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² lín³ jmí²chí³
 quian²¹ Dió³², tsá² ná¹zéin¹ hí³
 ma³hon³ tsá² ca³tin¹ liáun³.

2

*Tiá² hniáuh³² chá¹³ dí² tí³ có³² hí³
 jmí¹ lí¹³ liáun³ dí²*

1 Hi³ cun³ñí¹ hí³ jáun² né³, má²lin¹
 hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² zánh¹³
 dí² tiá³ la³jí³² jái¹³ hí³ má²ca³nái¹³
 dí², hí³ jáun² tiá² lí¹³ hí³ cáun² lí¹
 tsáu¹³ dí² cáun² jui³² siáh³. 2 Qui¹
 ní¹juáh³ ca³lí³ quien² bíh¹ ca³la³
 jí³² jái¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² tsá²cuú²
 tsá²ta³ Dió³² jmí¹tin², hí³ la³jín³²
 tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ ca³hiauh³
 hí³ ca³tin¹, tsá² ca³jmú³ hí³ la³
 cun³ hí³ tí³² tsí³ hmóu³², 3 hí³
 jáun² jtiá¹³ bíh¹ tiá³ lí¹³ liáun³ jnoh¹
 ní¹juáh³ tiá² la³ ca³lí³háun³ yáh³
 dí² cáun² hí³ jlánh¹ bíh¹ quien²
 hí³ jmí¹ lí¹³ liáun³² dí²! Qui¹ hnga²
 bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí² Tsá² ca³ma³liáu³²
 hí³ ngai³² jái¹³ ca³tí²¹ hí³ liáun³
 tsáu², hí³ jáun² tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³
 jáun² má²ca³ma³tson² siáh³ hí³ jáun²
 ñí¹con² jnoh¹. 4 Hi³ hnga² siáh³
 Dió³² má²ca³ma³tson² jái¹³ jáun²
 cun³quionh³ lí²¹ jí³ hua³jueh³², ca³la³
 hí³ ca³ma³jnia² Dió³² pí³ quioh²¹, jí³
 hí³ hiauh³ ma³ quin³² ma³ jan³²
 tsáu² ma³ quin³² ma³ cá² ñí¹ pí³ hí³
 ja³ ñí¹con² Jmí²chí³ Chun¹ la³ cun³
 hí³ ca³lín¹³ Dió³² hí³ cue³².

*Jesucristo ca³lin³ jan² Tsá²
 dí¹tsáun² la³ jnoh¹*

5 Hi³ jáun² né³, tiá² ca³hien³ yáh³
 Dió³² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ hau³ jái¹³
 ca³tí²¹ hngá¹máh³ hí³ né³bí¹ lí¹³, la³
 cun³ ca³tí²¹ hngá¹máh³ hí³ ná¹hléh¹

jnoh¹ lá² ta³né³². 6 Qui¹ zia³² cáun²
 jái¹³ hí³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹
 Dió³² hí³ juáh³ la³ lá²:

Hnú² Dió³² ħhin² dá² tsánh²
 tsá²mi³cuóun²,
 jáun² sa³ hnú² máh³ chau² honh²
 hí³ ca³tin¹ tsú²?
 ħHi³ hin² dá² tsánh² tsá²mi³cuóun²,
 jáun² sa³ hnú² máh³ jlánh¹ tanh²³
 tsú² hó¹máh¹?

7 Cu³tiá³ bíh¹ ca³jmuh³ hnú² hí³
 ca³son² hí³ quien² tsú² la³
 cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²tanh¹
 hnú²,

tí³la³ má²ca³ma³quien¹³ lín³² bíh¹
 hnú² tsú²,

[hí³ ca³jmuh³ hnú² siáh³ hí³ hau³
 tsú² jái¹³ ñí¹con² la³jí³² hí³
 ca³jmuh³ hnú² jáun²].

8 Ca³ma³lih²¹ hnú² hí³ quien² tsú²
 jmí¹ ca³chá¹ nú² jáun² ca³la³
 jí³² jo³cuo² tsú².

La³ jáun² má²lin¹ hí³ tsá²mi³cuóun²
 ca³lí³ quien² ñí¹con² jí³lí³² hí³ zia³²,
 qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hí³ zia³²
 hí³ juáh¹³ hí³ tiá² ca³chá³ Dió³²
 jo³cuo² tsú². Tí³la³ uá¹ jáun² la³
 jáun², cun³jáun² tiá² má²neh³² bíh¹
 dí² hí³ ca³la³ jí³² hí³ jáun² má²tí³²
 ñí¹con² tsá²mi³cuóun². 9 Tí³la³ neh³²
 dí² Jesús, Tsá² ca³síon³² tsú² hí³
 cu³tiá³ hí³ quien² la³ cónh³ bíh¹
 tsá²cuú² tsá²ta³ tsú². Tí³la³ ta³né³²
 má¹na²¹, má²neh³² dí² hí³ cuá¹lín³
 tsú² hú¹tá¹ jan² Tsá² quien² cu³tí¹³
 bíh¹ cun³ñí¹ hí³ ca³ma³tso² tsú²
 jáun² tsí³ hí³ ca³jun³; qui¹ cun³ñí¹
 hí³ ja³² jáun² mí³ tsí³ Dió³² bíh¹
 ca³jun³ tsú² hí³ ca³tin¹ la³jín³² tsáu².

10 Hnga² Dió³² bíh¹ ca³tin¹
 ca³la³ jí³lí³² hí³ zia³², hí³ cun³ñí¹
 hí³ ca³tin¹ hnga² bíh¹ tsú² ca³lí³
 zia³² jí³lí³². Hí³ jáun² cun³ñí¹ hí³
 ca³lí³hnió³ Dió³² hí³ jí³lín² jon² lí¹³
 zian² la³jmí¹ zian² dí² hnga², hí³
 jáun² ca³jmú³ dí² hí³ ca³ma³tso²
 Jesucristo tsi³, Tsá² ca³quiú² hí³
 jui³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³

dí², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lín³ tsú² jan² tsá² ca³hia³ ca³táunh³ tán¹ hián² cu³tí³. 11 Qui¹ Tsá² jmu² hi³ lí²jín² tsáu², jan² bíh¹ Jméi² tsú² zian² la³ má²quionh³ tsú² tsá² ca³lí³ jin². Hi³ jáun² tiá² lí³ heh²³ yáh³ Jesús hi³ juáh³ dí² hi³ rainh²¹ ca³la³ jin³² tsá² má²ca³lí³ jin² hí³, 12 la³ cun³ juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:

Hléh¹³ jná¹³ ñí¹con² renh² hi³ ca³tin¹ hnú²,

hi³ hie¹³ jná¹³ siáh³ sun¹ hi³ ca³tin¹ hnú² ja¹ ñí¹ ná¹ngih³² tsáu².

13 Ja³bí¹ rá¹juáh³ siáh³:

Cáun² bíh¹ chá¹³ jná¹³ tsin³² hi³ ca³tin¹ Dió³².

Hi³ rá¹juáh³ siáh³ la³ lá²:

Lá² zenh² jná¹³ quiúnh¹ ná¹ jon² Dió³², tsá² má²ca³chan³ Dió³² jo³uón³² jná¹³.

14 Jáun² cun³ñí¹ hi³ la³jín³² tsá² hí³ jon² Dió³² cá²ren² bíh¹ ná¹quian³² ngú³ jí³ jmí² ní², jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lí³ siáh³ hi³ dí¹tsáun² Jesús la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²mi³cuóun² uá²jaí³², hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³lí³ hi³ quin³ tsú² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹, tsá² jmí¹ quian³² pí³ quioh²¹ hmú³², cun³quionh³ hi³ jun³ jáun² hnga² bíh¹ tsú². 15 Jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lión³² tsú² la³jín³² tsá² zian² la³jmí¹ zian² *tsá² má²dí¹hlánh¹, tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ jmái¹ ca³la³ jí³² hi³ ná¹hú¹ cóh²¹ tsí³ hi³ jún³.

16 Qui¹ jun³juáh¹³ hi³ cua³ma³hon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² yáh³ tsú² cuan³, qui¹ hi³ cua³ma³hon³ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ bíh¹ tsú².

17 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³lí³ hniáuh³² hi³ lín³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²mi³cuóun² cá²ren² tán¹ cu³tí³ quionh³ rainh²¹, jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³lí³ hi³ lín³ tsú² jan² Mí²tsá² Hien¹ quian²¹ Dió³², jan² Tsá² cun³ jmí¹líh³ tiá² za¹³ tsí³, Tsá²

ja³² mií³ tsí³. La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ ca³chón³² tsú² tsí³ Dió³² hi³ jmí¹ míh²³ jáun² tsí³ tsú² hi³ ca³ti²¹ tsáu¹³ tsáu² cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ dí² jáun² hnga² hi³ jún³. 18 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³ma³tsó² tsú² jáun² tsí³ hnga² cun³quionh³ la³ji³² hi³ cá² lau²³ jáun² né³, hí³ bíh¹ tin² hi³ ma³hon³ jí³lin² tsá² ja³tó² ja³lí²³ siáh³ hi³ cá² lau²³ ñí¹con².

3

Tí³ quien² bíh¹ tá¹³ Jesús la³ cónh³ bíh¹ tá¹³ Moisés

1 Hi³ jáun² né³ reh², hnoh² tsá² má²ná¹chun¹ náh², tsá² má²ca³te³ náh² Dió³² hi³ má²ná¹lín³ náh² tsá² joh¹ tsú², sá¹ní² cónh³ jmí¹ jie³ náh² re² hi³ ca³tin¹ [Cristo] Jesús, Tsá² lín³ Tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³² jí³ Mí²tsá² Hien¹ Juo¹³ dí², la³ cun³ hi³ qui³ ná¹ton²³ dí² jáun² ñí¹con² tsáu². 2 Qui¹ Jesús má²ca³ma³ti³² ñí¹con² Dió³², Tsá² ca³lí³hiáun¹ hi³ ca³ti²¹ ta²¹ jáun², la³jmí¹ ca³ma³ti³² jáun² hla¹ Moisés hi³ ma³cón³² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh² hi³ jo³cuo² Dió³² jmí¹ jáun². 3 Tí³la³ má²ca³lí³ lín¹ bíh¹ hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² Jesús la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Moisés; la³jmí¹ lí³ hñú³, hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² tsá² lí²jmú³ la³ cónh³ bíh¹ hnga² hñú³. 4 Qui¹ cun³ tiu³nio² zian² bíh¹ tsá² lí²jmú³ ma³ quin³² ma³ caun³² hñú³, tí³la³ la³ji³² hi³ jniá³ má¹ná¹, Dió³² bíh¹ Tsá² ca³jmú³. 5 La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ Moisés ca³ma³ti³² hi³ ma³cón³² la³jín³² tsá² tionh² hi³ jo³cuo² Dió³² jmí¹ jáun², hi³ la³ji³² ta²¹ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² né³, ca³jmú³ ta²¹ hi³ ma³tson² jái¹³ hi³ né³bí¹ jmí¹ hléh²¹ Dió³² jmí¹ chí¹cáin² jáun². 6 Tí³la³ Cristo né³, lín³ Tsá² má²ti³² ñí¹con² Dió³² ca³tin¹ la³jín³² tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² la³ cun³ qui³ ca³ti²¹ hi³ má²ti³² jan² jon² tsáu². Hi³ jáun²

jnoh¹ bíh¹ láí³ tsá² tiauh² hí³ jo³cuo²
 Dió³² ní¹juáh³ la³ má²nio² jáun² tiá³
 tsí³ dí², hí³ ní¹juáh³ la³ má²tsah¹
 jáun² dí² hí³ ca³ti²¹ hí³ má²ná¹jan³²
 dí² jáun² [ca³la³ ní¹ cá¹táuh³ jmá¹].

Tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² lí¹³ zian²
 cáun² hí³ re² hí³ tin²

⁷ Jáun² cun³ ní¹ hí³ jáun² né³, la³
 cun³ juáh³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ ní¹
 Sí² quioh²¹ Dió³² la³ lá²:

Hnoh², ní¹juáh³ náih¹³ náh² né³² la³
 cun³ hí³ hleh³² Dió³²,

⁸ ha³ lí² lí¹ jmú² náh² hí³ tiá² niuh¹
 náh² la³jmí¹ ca³jmú³ tsá²
 ca³jmú³ hí³ cun³ tin² tsí³
 hmóu³²,

tsá² ca³ca³ ca³lan³ hí³ Dió³² tí³ hué³²
 quiéin² jáun².

⁹ Ní¹ jáun² dá² cáun² lí¹ ca³ca³ ca³lau³
 jná¹³ dí²hioh³ ní² deh³ hnoh²,
 uá¹jinh¹ ca³jíe³ tsú² la³jí³² hí³
 ca³jmú³² jná¹³ tá¹ tu³ló³² mi²
 jáun².

¹⁰ Cun³ ní¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³míh³
 tsin³² jná¹³ ca³tin¹ tsá² hí³,
 hí³ ca³juánh³² jná¹³ jáun²:

Tiu³nio² bíh¹ tiá² cáun² ná¹tioh³ tsí³
 tsá² ní²,

hí³ cónh³ tiá² hnió³ bíh¹ tsú² hí³
 zian² la³ cun³ hí³ hnó³² jná¹³.

¹¹ Cun³ ní¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³míh³
 tsin³² jná¹³ quiúnh¹ tsá² hí³,
 jáun² ca³jmú³² jná¹³ cáun² jái¹³
 huáh² tsí³ lá²:

hí³ cun³ tiá² lí¹³ bíh¹ tsa³tiánh² tsú²
 ní¹ jmí¹ lí¹³ chan²¹ jná¹³ tsú²
 tie³.

¹² Hnoh² reh², hua³hín¹³ náh²
 jmu³, qui¹ ní² lí¹ ca³lin³ náh²
 uá²jai³² tsá² cá² ní¹ ná¹tioh³ hlah³
 tsí³, hí³ niau²¹ tun³ honh² náh²
 ca³tin¹ Dió³², hí³ ca³la³ hí³ tianh¹³
 náh² tí³ có³² ní¹con² Dió³² Tsá²
 líéih³². ¹³ Jáun² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³
 náh² pin³ tsí³ tsá²ján² tsá²ján² cun³
 jmá² cun³ jnia³², tá¹la³ zia³² lá²
 jmá¹; jáun² tiá² lí¹ hí³can² náh²
 cun³quionh³ tso³, qui¹ ní² lí¹ ca³lin³

náh² tsá² tiá² jái¹³ ngi²³. ¹⁴ Qui¹
 jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ la³ má²nio² jáun²
 cáun² tsí³ dí² la³jmí¹ ca³chá¹³ dí²
 jáun² cáun² tsí³ la³ jmí¹ ní¹ jmí¹tin²,
 hí³ jáun² bíh¹ lí¹³ láí³ dí² tsá² cu³
 nió³ quiúnh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo.

¹⁵ La³ cun³ hí³ rá¹juáh³ jáun²:

Hnoh², ní¹juáh³ náih¹³ náh² né³² la³
 cun³ hí³ hleh³² Dió³²,

ha³ lí² lí¹ jmú² náh² hí³ tiá² niuh¹
 náh² la³jmí¹ ca³jmú³ tsá²
 ca³jmú³ hí³ cun³ tin² tsí³
 hmóu³².

¹⁶ Hí³ jáun² né³, ¿hin² dá² tsánh² tsá²
 hí³, tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ quioh²¹
 Dió³², hí³ jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmú³ tiá²
 nieh^{3?} Haun¹³ tsá² ca³ní¹huen¹³ hí³
 hla¹ Moisés tí³ hué³² Egipto bíh¹
 hí³ dúh¹. ¹⁷ Hí³ ¿hin² dá² ní¹con²

jaun³² ca³míh³ tsí³ Dió³² tá¹ tu³ló³²
 mi² jáun²? ¿Haun¹³ juáh¹³ ní¹con²
 tsá² ca³jmú³ hí³ tso³ bíh¹ dúh¹?, tsá²
 cá²tsan³ hí³ hué³² quiéin². ¹⁸ Hí³

¿hin² dá² ní¹con² ca³jmú³ siáh³ Dió³²
 jái¹³ huáh² tsí³, hí³ ca³juáh³ hí³
 tiú²uú² lí¹³ tsa³tiánh² tsú² hué³² ní¹
 jmí¹ chan³ dí² tie^{3?} ¿Haun¹³ juáh¹³

tsá² ca³jmú³ hí³ cun³ lí³ tsí³ hmóu³²
 bíh¹ dúh¹? ¹⁹ Jáun² jái¹³ ní² jmu² lin¹
 hí³ tiá² la³ taunh³ yáh³ tsú² hué³²
 jáun² cun³ ní¹ hí³ tiá² la³ ca³chá³
 cáun² tsí³.

4

¹ Hí³ jáun² né³, hniáuh³² jmú¹³
 dí² hua³hín¹³ tá¹la³ hé² bíh¹ jái¹³ hí³
 ca³jmú³ jáun² Dió³² hí³ lí¹³ chau³
 dí² tsú² tie³, hí³ jáun² tiá² lí¹³ hí³
 juáh¹³ hí³ ma³ jan² hnoh² tiá² tin¹
 náh² hí³ cuá¹tianh³ náh² tie³. ² Qui¹
 ja³bí¹ jnoh¹ siáh³ má²ca³nái¹³ jú¹
 chú³² la³jmí¹ ca³nái³² tsá² hí³, tí³la³
 jái¹³ hí³ ca³nái³² tsú² jáun² tiá² lin¹
 ta²¹ ca³jmú³ yáh³ ní¹con² tsú², qui¹
 tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ tsú², cáun²
 tí³ lí¹ ca³nái³² la³ jáun² bíh¹ tsú².
³ Tí³la³ jnoh¹ né³, tsá² má²táunh²³

dí² ta²¹, jnoh¹ bíh¹ tsá² ca³ta¹ dí² hi³
tsá¹tau^h¹³ tie³, la³ cun³ hi³ ca³juáh³
jáun² Dió³² la³ lá²:

Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³míh³ tsin³²
j^{ná}¹³ quiúnh¹ tsá² hí³,
jáun² ca³jmú³² j^{ná}¹³ cáun² jái¹³
huáh² tsí³ lí³ la³ lá²:

Hi³ tiu³nio² tiá² lí¹³ yáh³ tiánh³ tsá²
hí³ tie³ hi³ jmu¹ j^{ná}¹³.

Qui¹ cun³ jmí¹ má²ca³táuh³ bíh¹
ta²¹ jáun² quioh²¹ Dió³² la³ cun³
jmí¹ ca³jmú³ tsú² hngá¹máh³ lá².
4 Uá¹la³ cun³ zia³² ñí¹ rá¹juáh³ ñí¹
Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ juáh³ la³ lá²:

La³ má²quiau³ jmái¹ hi³ ca³táuh³
bíh¹ ta²¹ quioh²¹ Dió³²,
ca³cuá³ tie³.

5 Hi³ zia³² siáh³ cáun² ñí¹ rá¹juáh³
Sí² la³ lá²:

Tiu³nio² tiá² lí¹³ tiánh³² tsá² hí³ tie³
la³jmí¹ cuon¹ j^{ná}¹³ tie³.

6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hniah³
bíh¹ tsá² lí¹³ tiánh³² tie³, Ti³la³
tsá² ca³nái³² hi³ jú¹ chú³² quioh²¹

Dió³² la³ cun³ jmí¹tin² má¹na²¹,
tiá² ca³tiánh³ yáh³ tsú² tie³, qui¹
cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ cun³ tin² tsí³
hmóu³². 7 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹
Dió³² má²ca³tón³ siáh³ cáun² jmái¹,
jmái¹ hi³ ziaún² dí² lá² ta³né³². La³
cun³ lí³ jáun² jái¹³ hi³ ca³hléh³ Dió³²
ñí¹con² Tsá² *Israel cun³quionh³
hla¹ Dá²vi²¹ jmí¹ má²cáin² jáun²,
la³ cun³ jái¹³ hi³ má²lí²juánh³² j^{ná}¹³
jáun²:

Hnoh², ní¹juáh³ náih¹³ náh² né³² la³
cun³ hi³ hleh³² Dió³²,

ha³ lí² lí¹ jmu² náh² hi³ tiá² niuh¹
náh².

8 Qui¹ sá¹jmí¹ ca³lí³ hi³ jmu³ hla¹ Jo-
sué³ hi³ tiánh³² tsá² hí³ tie³ jmí¹ jáun²,
hi³ jáun² tiú²uú² jmí¹ hléh²¹ yáh³
Dió³² jmí¹ lí¹ cáin² jáun² ca³ti²¹
cónh³i¹ cáun² jmái¹ la³ jáun² siáh³.

9 Jáun² né³, ná¹heinh³² bíh¹ cónh³i¹
cáun² jmái¹ hi³ tiánh³² tsú² tie³
hi³ ca³tin¹ tsá² má²tionh² jo³cuo²

Dió³² la³jmí¹ ta³cua¹³ jáun² hnga²
Dió³² tie³. 10 Qui¹ ní¹juáh³ tsá²
má²ca³ta³cua¹³ tie³ quionh³ Dió³²,
jáun² tsá² la³ hi³ má²ca³táuh³ bíh¹
tá¹³ la³jmí¹ cá¹táuh³ jáun² tá¹³ Dió³².

11 Hi³ jáun² ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³ jmú¹³
tion³, hi³ jáun² lí¹³ tiauh² dí² tie³.
Hi³ jáun² hí¹ jan² dí² tiá² cáun²
lí¹ má¹ti²¹ dí² nóh³² quioh²¹ tsá²
ca³jmú³ hi³ cun³ tin² tsí³ hmóu³²
jmí¹ jáun².

12 Qui¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³² dá²
pin³ lín³² bíh¹, hi³ ca³la³ hi³ liéih³²
siáh³. Jái¹³ jáun² né³, tí³ jlánh¹
bíh¹ hmu³ la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ cáun²
mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹, ca³la³
hi³ nga² ñí¹ ná¹jenh² jmí¹ tsí³ tsú²
quionh³ jmí²chí³ quioh²¹ tsú², hi³
chau³² ca³la³ tí³ ñeh² jñí²mu¹ tsú²
siáh³. Jái¹³ jáun² bíh¹ tin² ra³tsi³²
héih³² ñí¹con² la³jí³² hi³ cháunh²³
chí¹ tsú², jí³ hi³ jmu² siáh³ lin¹ lánh³
lí³ tsí³ tsáu². 13 Hí¹ cáun² yáh³ la³
cun³ la³jí³² hi³ ca³jmú³ Dió³² tiá²
ná¹hmá¹ ñí¹con² tsú². Ca³la³ jí³lí³²
bíh¹ ná¹jñeh³ hi³ ná¹na²¹ ñí¹ hó²¹ñí¹
Tsá² ca³ta¹ dí² hi³ má²jnia¹³ ñí¹con²
ca³la³ jí³² hi³ má²lí²jmú¹³.

Jesús bíh¹ lín³ Mí²tsá² Hien¹

14 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³
má²zian² jan² Mí²tsá² Hien¹
Juo¹³ dí², Jesús Jon² Dió³²,
Tsá² má²cá²chánh³² hi³ la³ tí³
hñu³mi³cuú², hi³ jáun² cuí¹ chá¹³
dí² cáun² tsí³ hi³ táunh¹³ dí² ta²¹
la³ má²táunh²³ jáun² dí² ta²¹, la³
cun³ jái¹³ hi³ qui³ ná¹hléh¹ dí²
jáun². 15 Qui¹ jun³juáh¹³ hi³ tiá²
ja³² yáh³ mií³ tsí³ Mí²tsá² Hien¹
Juo¹³ dí² hi³ ca³ti²¹ lí³ua³ cáun² ñí¹
tiá² tiáu²³ dí², qui¹ ja³bí¹ hnga²
tsú² siáh³ ca³ma³tso² tsí³ la³jí³²
la³ cun³ hi³ quieinh³² jnoh¹, hi³
cáun² lí¹ cháunh²³ tsí³ dí² hi³ tiá²
tsú²ta²¹, tí³la³ Tsá² hí³ má¹ná¹, tiá²
tso³ ca³jmú³ yáh³. 16 Cun³ñí¹ hi³

jáun² ne³, cuí¹ chá¹³ dí² cáun² tsí³
 hi³ má¹janh¹³ dí² tí³ ñí¹con² Dió³²,
 Tsá² ja³² hí³ mií³ tsí³, hi³ jáun² lí¹³
 ma³juen² tsú² tsí³ la³ má²quionh³
 hi³ ma³hé² ma³mieh² dí² tsú², hi³
 ma³hau³ dí² tsú² lí³ua³ cáun² jmá¹
 hi³ tiá² tiáu²³ dí².

5

¹ Qui¹ ma³ quin³² ma³ jan³²
 bíh¹ tsá² lín³ hi³ mí²tsá² híen¹
 lín³ jan² tsá² má²dí¹quiánh¹ ja¹
 tsá²mí³cuóun² rainh²¹, hi³ cun³ñí¹
 hi³ ca³lí³hiáun¹ tsú² hi³ hau³ jái¹³
 jáun² ne³, jáun² nau³² tsú² ta³ ñí¹
 Dió³² cha¹³ tsáu², hi³ tsá²caun² tsú²
 ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³² hi³ lí¹ cue³² jáun²
 tsáu², hi³ tsá²jngih² siáh³ jáh³ ta³
 ñí¹ Dió³² hi³ ca³tí²¹ tsáu¹³ tsáu²,
² Hi³ cun³ñí¹ hi³ hnga² mí²tsáu²
 hi³ ne³ lín³ jan² tsá² quiunh³²
 hi³ cáun² lí¹ cháunh²³ tsí³ hi³ tiá²
 tsú²ta²¹ la³jmí¹ quiunh³² jáun²
 tsá²mí³cuóun² rainh²¹, jáun² tin²
 bíh¹ tsú² jmu² juen² tsí³ ñí¹con²
 tsá² tiá² jái¹³ má²ca³ngí¹³, jí³ tsá²
 má²ca³lí³can² ní² siáh³. ³Hi³ cun³ñí¹
 hi³ quiunh³² tsú² la³ jáun² ne³,
 jáun² hniáuh³² jngih³ tsú² jáh³ ta³
 ñí¹ Dió³² hi³ ca³tí²¹ tsáu¹³ hnga²
 la³ má²quionh³ jí³ tsáu¹³ tsáu² ní²
 siáh³. ⁴Hi³ jáun² ne³, hí¹ jan² yáh³
 tiá² hin² lí¹³ lí¹ jmu³ hnga² hi³ lín³
 jan² mí²tsá² híen¹, qui¹ hnga² bíh¹
 Dió³² téh²³ tsá² hi³ hi³ cueh³² dí²
 ta²¹ quien² jáun², la³ cun³ ta²¹ hi³
 ca³hiáuh³ jáun² hla¹ Aarón. ⁵La³
 jáun² bíh¹ lí³ uá²jaí³² ñí¹con² Cristo,
 qui¹ jun³juáh¹³ hnga² yáh³ tsú²
 ca³ma³quien² hi³ cáun² lí¹ ca³jmú³
 hi³ lín¹³ Mí²tsá² Hien¹, tí³la³ Dió³²
 bíh¹ Tsá² ca³ma³quien² tsú² hi³
 ca³cué³ jái¹³ hi³ hau³ tsú² jái¹³ jáun²,
 la³ cun³ hi³ ca³záih³ dí² jáun² la³ lá²:
 Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³,

Tsá² má²lí²ma³zián¹³ jná¹³ ne³².

⁶La³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² siáh³ ñí¹
 Sí² hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ nú² Mí²tsáu² la³
 cun³ jmí¹hi³nio²,

la³jmí¹ lín³ jáun² Melquisedec bí¹
 lín³ hnú².

⁷ Tá¹la³ ca³cuan³ jáun² Cristo ñí¹
 hué²¹ lá² ne³, ca³lí³ieinh³² tsú² Dió³²
 Tsá² zia³² pí³ quioh²¹ hi³ liáu³² ja¹

hla¹, hi³ ca³hiu³ ca³mí³ tsú² ca³la³
 hi³ hó² jngih² hi³ hleh³² tiá³. Hi³
 jáun² ca³nái³² bíh¹ Dió³² je¹ tsú² qui¹
 cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ ca³jmú³ tsú²

nieh³. ⁸ Qui¹ uá¹jinh¹ cun³ jmí¹
 má²lín³ bíh¹ tsú² Jon² Dió³², tí³la³
 cun³quionh³ la³jí³² hi³ ca³ma³tso²
 tsú² jáun² tsí³ ne³ ca³lí³tin² bíh¹

tsú² hi³ ma³tí³². ⁹ Hi³ jáun² jmí¹
 ca³hiá² ca³táunh³ tsú² tán¹ hián²
 cú³tí³ ne³, jmí¹jáun² ca³lín³ tsú²

Tsá² lín³ mí²zioh²¹ hi³ líón³² tsáu²,
 hi³ lí³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio²,
 ca³la³ jí³lín² tsá² jmu² nieh³ ñí¹con²

tsú²; ¹⁰ hi³ la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹
 siáh³ ca³hiáuh³² tsú² Dió³² hi³ lín³
 tsú² Mí²tsá² Hien¹ la³ cun³ hi³ jmí¹
 lín³ jáun² Melquisedec.

*Jlánh¹ háinh¹³ ní¹juáh³ tiú²uú²
 nio² cáun² tsí³ tsú²*

¹¹ Hliáun³ lín³² bíh¹ jái¹³ zia³²
 hi³ jmí¹ lí³ juáh¹³ jnoh¹ ca³tí²¹
 jái¹³ ní², tí³la³ má²juóuh³² lín³² bíh¹
 hi³ jmú¹³ jnoh¹ siáh³ na²¹, qui¹

cun³ñí¹ hi³ uí³ lín³² bíh¹ má²ngí²³
 hnoh² jái¹³. ¹² Qui¹ ta³ne³² jmí¹

má²hniáuh³² hi³ ná¹lín³ tí³² bíh¹
 náh² hmóu³², tí³la³ ñí¹con² hnoh²
 má¹ná¹, sa³ siáh³ bíh¹ siáh³ lí³hniah³

tsá² hléh³² cónh³í¹ cú³ tsauh³² la³
 cun³ jái¹³ hi³ lí³ mí²zioh²¹ zión³²
 hi³ ca³niéih² náh² quioh²¹ Dió³²

la³ jmí¹ ñí¹. Sa³ jmí²tuih²¹ bíh¹
 lí³hniauh²³ ñí¹con² náh²; já² imá³²
 pin³ bíh¹ jmí¹ má²hniáuh³² cúh¹³

náh²! ¹³ Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hính²³
 jmáh³la³ jmí²tuih²¹, jáun² tsá² la³ hi³
 ne³, lín³ la³jmí¹ lín³ dáin² bíh¹, tiá²

má²tin² yáh³ tsú² quiáh³² hi³ chu²¹.

14 Ti³la³ má³² pin³ bíh¹ cúh² tsá² má²hún¹ tsí³, tsá² má²ca³lí³ tin² chu³ ñih³ he³ hi³ chu²¹ hi³ he³ hi³ hlah³ cun³quionh³ la³jí³² hi³ má²ca³há² ca³nga² tsú².

6

1 Jáun² né³, cánh³ cuí¹ chá¹³ dí² jái¹³ hi³ lí³ mí¹ziah²¹ zión³² hi³ ca³tin¹ Cristo, hi³ tí³ lí³mí¹ cuí¹ tsá²lí³hún¹ tsí³ dí². Ha³ lí² cuí¹ ziauh¹ dí² siáh³ jái¹³ hi³ lí³ jáun² la³jmí¹ lí³ jmáh¹ hiah³² ñí¹ ca³lí³liau³, la³ cun³ jái¹³ hi³ juáh³ jáun² hi³ hniáuh³² zái³² tsú² jmí¹ tsí³ ca³ti²¹ ta²¹ hi³ jmu² jáun² hi³ jún²³ tsú², uá¹ la³ cun³ jái¹³ ca³ti²¹ hi³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun² tsí³ ñí¹ con² Dió³² ní² siáh³. 2 Sa³jun³ ziauh¹ dí² siáh³ jái¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³ zaun³² tsú² jmái², jí³ jái¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³ rá²tsi³² tsú² jáun² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² má²taunh³² ta²¹, sa³jun³ jái¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³ jenh¹³ dí² ja¹ hla¹, sa³jun³ jái¹³ hi³ ca³ti²¹ jmái¹ hi³ ra³tsi³² Dió³² héih³² yáh³. 3 Jáun² la³ ní² bíh¹ tsáu¹³ dí² tí³ chí¹ján³ ní¹juáh³ lánh³ lí³ jái¹³ hi³ cue³² Dió³².

4 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² má²ca³ta³zanh¹ ñí¹ tie³ joh¹ quioh²¹ Dió³², tsá² má²ca³lí³ cuoh² hi³ lí¹ cue³² Dió³², hi³ má²ca³hen³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹, 5 tsá² má²ca³héi³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ má²ca³lí³ cuoh² siáh³ pí³ quioh²¹ hngá¹máh³ né³bí¹ ja³², 6 jáun² tsá² la³ hí³ cun³ tiá² lí¹³ bíh¹ zái³² siáh³ jmí¹ tsí³ cónh³¹ cu³ jéin³² ní¹juáh³ ca³jính³² tsú² tí³ cu³hna²¹, quí¹hliá² tsá² hí³ dá² má²ná¹ton²³ siáh³ crei²¹ Jon² Dió³² bíh¹, hi³ ná¹cue³² dí² siáh³ jái¹³ hi³ lí¹ ziu³ lí¹ hien³ tsáu² Jon² Dió³². 7 Jmú¹³ jái¹³: Ní¹juáh³ hué³² ñí¹ lau³² re² la³ cun³ hi³ jñi³² tsú² ní¹ má¹tsau³² jmí³, hué³² la³ jáun² bíh¹ jlánh¹ tanh² Dió³² hó¹ñí¹; 8 tí³la³ hué³² hiau² jmáh³la³ ton² jí³ náí² hlah³ né³, tiá²

lin¹ ñí¹ quien² yáh³; hué³² la³ jáun² háinh¹³ hí³ hú¹mu³héih³² bíh¹, hi³ jáun² ñí¹ cá¹táuh³ né³, cun³ ca³tin¹ có³² bíh¹.

Ní¹juáh³ tsá² zia³² hi³ hu²¹ tsí³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ pin³

9 Ti³la³ hnoh², tsá² jlánh¹ hnau³ jnoh¹, uá¹jinh¹ má²lí²juáh¹³ jnoh¹ la³ ní², cun³ láí²³ jnoh¹ hi³ cu³tí³ tiáunh¹ hnoh² ja¹ cu³ nió³ quioh²¹ tsá² má²hé² má²mieh² hí³ Dió³², hi³ ná¹lín³ náh² jáun² tsá² má²ca³liáu³. 10 Quí¹ Dió³² dá² jan² Tsá² rá²tsi³² héih³² re² tso² bíh¹, tiá² lí¹ tsá²con² yáh³ tsú² la³ cun³ ta²¹ hi³ jmuh³² hnoh², hi³ ca³ma³jnia¹³ náh² jáun² hi³ hno³ náh² tsú² cun³quionh³ hi³ ca³ma³hon¹ náh² jáun² tsá² joh¹ tsú², la³ cun³ hi³ ná¹jmuh³² náh² jáun² la³ tí³ ta³né³². 11 Jáun² jlánh¹ hnáu² jnoh¹ hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² náh² jmúh¹³ la³ má²ná¹jmuh³² náh² ní², hi³ hiún² honh² náh² jmúh¹³ la³ jáun² ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹; jáun² bíh¹ lí³tí³ la³ cun³ hi³ má²ná¹hu²¹ jáun² honh² náh². 12 Cu³tí³ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ hnoh² lí³ juinh³, tí³la³ hnáu² jnoh¹ hi³ jmúh¹³ náh² la³jmí¹ ca³jmú³ tsá² ná¹hiáuh²³ jáun² la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² hi³ cue³² bíh¹. Tsá² hí³ dá² ná¹hiáuh²³ hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³hliá² ca³chá³ cáun² tsí³, jí³ hi³ ca³cueh³ tsú² siáh³ tsí³.

13 Quí¹ jmí¹ ca³jmú³ jáun² Dió³² jái¹³ ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹, jáun² jái¹³ jáun² ca³ma³tson² tsú² cun³quionh³ hi³ ca³hien³ hnga², quí¹hliá² tiá² zian² yáh³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bí¹ quien² hi³ jmí¹ lí¹³ hien³ tsú². 14 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ tsú² la³ lá². “Cu³tí³ bíh¹ má¹hé¹ má¹mieh¹³ jná¹³ hnú² hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ juóun³² lín³² jon³zih¹ hnú² lí³zian²”. 15 Hi³ jáun² hiauh³ bíh¹ hla¹ Há²bran²¹ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², quí¹hliá² ca³he³ ca³ján³ tsú²

ca³la³ hi³ juenh² lín³² tsí³. 16 Qui¹ ní¹juáh³ tsá²mi³cuóun² má²tson² jái¹³ quioh²¹, jáun² má²tson² tsú² cun³quionh³ hi³ hien² tsú² jan² tsá² tí³ jlánh¹ quien² bíh¹; hi³ ní¹juáh³ má²lí²ma³tson² tsú² jái¹³ jáun² quioh²¹ né³, jáun² cu³ jáun² bíh¹ ca³táuh³ hi³ nio² tun³ tsí³ tsá² jan². 17 La³ jáun² siáh³ ca³lí³hnió³ Dió³² jmu³ lin¹ lín²¹ ñí¹con² tsá² hiáuh³ la³ cun³ lí³ jái¹³ hi³ ca³jmu³ dí² jáun², hi³ jmí¹líh³ tiá² za¹³ la³ cun³ hi³ lín²³ tsú² jmu³, jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³ma³tson² tsú² jái¹³ quioh²¹. 18 La³ jáun² dá² ca³jmu³ Dió³², Tsá² cun³ tiá² lí¹³ ma³cau², qui¹ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² lí¹³ zia³² tun³ jái¹³ ñí¹con² jnoh¹ hi³ jmí¹líh³ tiá² za¹³; hi³ cun³quionh³ hi³ jáun² né³, má²lí¹³ niau²¹ tiá³ tsí³ dí² ca³tí²¹ hi³ ná¹hé² ná¹jan³² dí² jáun², jnoh¹ tsá² má²ca³hnah¹³ dí² jan² Tsá² taunh² hó¹ñí¹. 19 Cun³quionh³ jái¹³ hi³ hu²¹ jáun² tsí³ dí² tá²no¹ tiá³ jmí¹ tsí³ dí² hi³ hí¹ cáun² hi³ háinh¹³ tiú²uú² zia³², la³jmí¹ tá²zah¹ tiá³ mu² ní¹ má¹lí²tió³² tsú² hlah³² pa²¹ quioh²¹ chu³ jmái². Hi³ hlah³² pa²¹ jáun² quiú¹³ dí² né³, má²hí¹hun¹ tiá³ la³ tí³ cu³hna²¹ hmih³² pa²¹ hi³ he² jáun² ñí¹hiú¹³ ñí¹ jlánh¹ hien¹ la³ tí³ hñu³mi³cuú² bíh¹, 20 ñí¹ hi²¹ jáun² Jesús jmí¹ ngah²¹ hi³ nia³² jui³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹. La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ má²lín³ tsú² jan² Mí²tsá² Hien¹ cun³ jmí¹hi³nio², la³jmí¹ lín³ jáun² Melquisedec.

7

Jesús lín³ Mí²tsá² Hien¹ la³jmí¹ lín³ Melquisedec

1 Melquisedec hi³ bíh¹ jmí¹ lín³ re²¹ juú² Salem jí³ mí²tsáu² quian²¹ Dió³² Tsá² cú² juenh². Tsá² hi³ bíh¹ ca³ñí¹ma³jéinh³ hla¹ Há²bran²¹ jmí¹ cá¹jính²¹ ñí¹ ca³láih¹³ jáun²

hniéi² quionh³ tsá² jmí¹ ná¹lín³ re²¹, jáun² jmí¹jáun² ca³ma³miih² tsú² Há²bran²¹ hi³. 2 Jmí¹jáun² ca³cuéh³ Há²bran²¹ tsá² hí³ cáun² la³ cun³ quia³ la³jí³² hi³ ca³láih¹³ tsú² ñí¹ ca³ñí¹jmú¹³ jáun² hniéi². Hi³ jmái² tsú² jáun² Melquisedec né³, hnió³ juáh³ “re²¹ tsá² tin² rá²tí³² héih³² cú²tso²”. Juú² ñí¹ jmí¹ lín³ tsú² jáun² re²¹ né³, jmái² Salem; hi³ jmái² jáun² Salem hnió³ juáh³ “tie³ bíh¹ nio²”. Jáun² hi³ jmái² tsú² jáun² nieíh³ siáh³ “re²¹ tsá² jmu² hi³ niau²¹ tie³”. 3 Tsá² hí³ bíh¹ jan² tsá² lí¹ ca³ngó² cá²jnia³, tsá² tiá² lin¹ hin² jméi² mí¹ziú¹³ sa³jun³ lin¹ hin² dá² jún¹ rainh²¹ tsú², tsá² zian² jmí¹tin². Tiá² lin¹ yáh³ hín² dá² jmái¹ ca³lí³zian² tsú², sa³jun³ jmái¹ hi³ jun³ yáh³ tsú² lin¹. La³ jáun² bíh¹ lín³ tsú² la³jmí¹ lín³ hnga² Jon² Dió³², jan² mí²tsáu² zian² cun³ jmí¹hi³nio².

4 Sá¹ni² jie³ né³ lánh³ máh³ la³ quien² Melquisedec hi³, qui¹ jhí¹ la³ tí³ hnga² máh³ Há²bran²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ca³cué³ ñí¹con² tsú² cáun² la³ cun³ quia³ la³jí³² hi³ ca³láih¹³ dí² jáun² ñí¹ ca³ñí¹jmú¹³ dí² jáun² hniéi²! 5 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Leví má²tí³² la³ cun³ lí³ jáun² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ má³² cáun² la³ cun³ quia³ la³ cun³ hi³ zia³² quioh²¹ tsáu², tí³la³ ñí¹con² má²tún² hmóu³² tsá² jan² dí¹hio³ ñú¹deh³ quionh³ bíh¹ tsú² má¹ná¹, la³ cun³ hla¹ Há²bran²¹ yáh³; 6 tí³la³ Melquisedec hi³ né³, uá¹jinh¹ tiá² jmí¹ lín³ tsú² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Leví, cu³ jáun² cáun² ca³hiau³ bíh¹ tsú² cáun² la³ cun³ quia³ quioh²¹ Há²bran²¹, tsá² ca³jmu³ hi³ Dió³² jái¹³ quionh³. Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³, ca³ma³miih² Melquisedec Há²bran²¹ hi³. 7 Qui¹ cun³ la³jí³² bíh¹ dí² ná¹né¹ hi³

tiu³nio² tsá² quien² bíh¹ ma³mih² tsá² huen³.⁸ Jáun² né³, tsá² he² cáun² la³ cun³ quia³ ñí¹con² jnoh¹, tsá²mi³cuóun² bíh¹ hí³, tsá² tón³² jmáí¹ jún²³ bíh¹; tí³la³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² má¹na²¹, rá¹hle³² hi³ la³jmí¹ lí³ la³ má²zian² jáun² bíh¹ Melquisedec hí³.⁹ Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ hla¹ Há²bran²¹ ca³cué³ cáun² la³ cun³ quia³ ñí¹con² tsá² hí³, jáun² né³, lí¹³ juáh¹³ dí² hi³ ja³bi¹ hla¹ Leví tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ tsú² uá²jai³² ca³cué³ cáun² la³ cun³ quia³ jmí¹jáun², tsá² lín³ hí³ mí¹ziah²¹ quioh²¹ la³jín³² mí²tsáu², tsá² ná¹he² hí³ cáun² la³ cun³ quia³ la³ tí³ ta³né³².¹⁰ Qui³ jmí¹ má²quian³² bíh¹ Há²bran²¹ jún² hí³ lí³zian² jan² tsá² lín¹³ hí³ mí¹ziah²¹ quioh²¹ mí²tsáu² la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hí³ tsó³² jáun² Melquisedec hí³ tsa³ma³jéinh³ tsú².

¹¹ Hi³ tsá² *Israel né³, ca³héj³ héih³² quioh²¹ Dió³² tá¹la³ jmí¹ tionh¹ jáun² mí²tsáu² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Leví hí³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú²; tí³la³ sá¹jmí¹ hí³ jmí¹ lí³ chun¹ tsú² cun³quionh³ tá¹³ tsá² ná¹lín³ hí³ mí²tsáu² dúh¹, jáun² tiá² jmí¹ lí³ hniáuh³² yáh³ hí³ lí³jnia² siáh³ cónh³í¹ jan² Mí²tsáu², Tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ Melquisedec, qui¹ jmí¹ la³ tiah²¹ bíh¹ jan² mí²tsáu² lín³ la³jmí¹ lín³ hla¹ Aarón. ¹² Tí³la³ ní¹juáh³ ca³zan² he³ ñí¹ mí²tsáu² zian² né³, jáun² cun³ ca³ti²¹ bíh¹ hí³ za¹³ siáh³ liei²¹ uá²jai³². ¹³ Qui¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hí³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí², hí³ uá¹jinh¹ lín³ tsú² jan² Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ quioh²¹ jan² tsá² quian³tun³ jon² Israel, tí³la³ tsá² cu³ nió³ hí³ má¹na²¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² ca³lín³ mí²tsáu² hí³ jmí¹ lí¹³ tsa³jmú³ ta²¹ ñí¹hiú¹³. ¹⁴ Qui¹ lin¹ lín²¹ bíh¹ hí³ Tí³² Juo¹³ dí² jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Judá, hí³ tiá² tsá² hí³ ca³hien³ yáh³

hla¹ Moisés hí³ lí¹³ jmu³ mí²tsáu².

¹⁵ Hi³ jáun² né³, tí³ lí³mí¹ jlánh¹ lin¹ bíh¹ jái¹³ ní² cun³ñí¹ hí³ ca³lí³jnia² jan² Mí²tsáu² siáhh³ siáh³ hí³ lín³ la³jmí¹ lín³ jáun² Melquisedec, ¹⁶ jan² Tsá² má²lín³ Mí²tsáu² cun³ñí¹ hí³ quian³² tsú² pí³ hí³ zian² cun³ jmí¹hi³nio², jun³juáh¹³ hí³ lín³ tsú² Mí²tsáu² cun³quionh³ hí³ lin¹ hin² tsánh² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ yáh³ tsú² la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹. ¹⁷ Tí³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² jái¹³ quioh²¹ Dió³² bíh¹, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá² hí³ ca³tin¹ tsú²:

Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ nú² Mí²tsáu² la³ cun³ jmí¹hi³nio², hí³ lín³ nú² jáun² la³jmí¹ lín³ Melquisedec.

¹⁸ Jáun² la³ jáun² lí³ hí³ héih³² hí³ jmí¹ zia³² jáun² jmí¹tin² tiú²uú² ca³lí³ quien² yáh³, qui¹ la³ñí¹ la³ján³ tiá² jmí¹ pin³ yáh³, sa³jun³ ca³jmú³ bíh¹ ta²¹ la³ cun³ qui³ jmí¹ ca³ti²¹, ¹⁹ qui¹ tiá² hin² ca³tá² ca³hián² yáh³ cun³quionh³ héih³² jáun²; hí³ ja³bi¹ la³ jáun² siáh³ má²zia³² cáun² hí³ má²hu²¹ tí³ dí² hí³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, cáun² hí³ jmu² hí³ tsá¹janh¹³ dí² ñí¹con² Dió³².

²⁰ Hi³ hí¹ la³ tí³ hnga² yáh³ Dió³² ca³ma³tson² jái¹³ cun³quionh³ hí³ ca³hien³ hnga², hí³ Tsá² hí³ lín³ Mí²tsáu², uá¹jinh¹ tiá² lin¹ ca³ma³tson² tsú² jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² qui³ má²ná¹lín³ hí³ mí²tsáu². ²¹ Tí³la³ hí³ ca³tin¹ Mí²tsáu² Tsá² hien²³ dí² lá² má²ná¹, ca³ma³tson² bíh¹ Dió³² hí³ ho² tsú² jái¹³ jáun² jmí¹ ca³záih³ dí² tsú² la³ lá²:

Dió³² má²ca³ma³tson² jē¹, hí³ cun³ jmí¹líh³ yáh³ tiá² za¹³ tí³ tsú².

Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ nú² Mí²tsáu² la³ cun³ jmí¹hi³nio²,

hí³ lín³ nú² la³jmí¹ lín³ jáun² Melquisedec.

22 Cun³ñi¹ hi³ jáun² bíh¹, lín³ Jesús jan² Tsá² má²tson² cáun² nió³² hi³ jlánh¹ bíh¹ chú³² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmi¹ lí³ jmi¹tin². 23 Juóun³² tsáu² ca³lín³ mí²tsáu² qui¹hliá² tiá² ca³lí³uén³ yáh³ tsú² hi³ ho² jái¹³ jáun², qui¹ ca³qui² cá²tsan³ bíh¹ tsú². 24 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, la³ má²lín³ jáun² bíh¹ tsú² Mí²tsáu², tiá² lín³ hniah³ yáh³ jan² tsá² siánh³ hi³ hí³ cha¹³ tsú², qui¹ hí³ bíh¹ zian² cun³ jmi¹hi³nio². 25 Cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, hi³ bíh¹ lín³ Tsá² tin² lión³² tsáu² ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, lí³ua³ jan² tsá² má²tsá²janh³² ñi¹con² Dió³² cun³quionh³ hí³ dí², qui¹ hí³ bíh¹ zian² cun³ jmi¹hi³nio² hi³ cuá¹hiú² cuá¹mi³² ñi¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹ tsáu².

26 Jan² Mí²tsá² Hien¹ la³ hí³ bíh¹ lí³hniah²³ ñi¹con² dí², jan² Tsá² hien¹, jan² Tsá² hí¹ cáun² hi³ hlah³ tiá² ca³jmu³ hi³ sa³jun³ tso³ yáh³ ca³jmu³, jan² Tsá² tiá² ca³cunh³ quionh³ tsá² ren² tso³, Tsá² jlánh¹ ca³lí³ quien² la³ cónh³ bí¹ la³jín³² tsá² tionh² hñu³mi³cuú². 27 Hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ mí²tsá² hien¹ tiá² cunh³ tsú², qui¹ jmi¹ ca³la³ jí³² hniauh³² jngih³ tsá² hí³ jáh³ ñi¹con² Dió³², la³ñi¹ tin² hi³ ca³tin¹ hnga², ní¹ má¹lí³² jáun² né³, jmu² tsú² siáh³ hi³ ca³tin¹ tsáu². Ti³la³ Jesús má¹ná¹, cu³ jéin³² tán¹ bíh¹ ca³jun³ hi³ ca³tin¹ ca³la³ jín³² tsáu², jmi¹ ca³cuen³ tsú² jáun² hnga² yáh³. 28 Ti³la³ tsá² hiauh³ hí³ ta²¹ hí³ lín³ mí²tsá² hien¹ la³ cun³ lí³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés né³, tsá² hí³ dá² cáun² quiunh³² la³ cun³ qui³ quiunh³² tsáu² bíh¹ hi³ lí¹ cháunh²³ chí¹ cáun² hi³ tiá² tsú²ta²¹; ti³la³ jmi¹ má²ca³nga² hi³ lí³ jáun² liei²¹ jáun² né³, Dió³² ca³jmu³ cáun² jái¹³ cun³quionh³ hi³ ca³hien³ hnga² hi³ hió³² dí² Jon² hnga² cú²jueh³² hi³ lín¹³ Mí²tsá² Hien¹, jan² Tsá² ca³hiá²

ca³taunh³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, la³ cun³ jmi¹hi³nio².

8

Cun³quionh³ Jesús bíh¹ ca³hín¹³ nió³²hmai²¹

¹ Jáun² né³, la³ cun³ jái¹³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ja¹ la³jí³² jái¹³ hi³ má²lí²juáh¹³ jnoh¹ ní² niéih³ la³ lá²: Hí³ Mí²tsá² Hien¹ Juo¹³ dí² cu³tí³ lín³ la³ má²lí²juáh¹³ jnoh¹ ní², hi³ hí³ bíh¹ má²ca³ta³cua¹³ hñu³mi³cuú² ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cuá¹quien². ² Tsá² hí³ bíh¹ lín³ Mí²tsáu² Tsá² jmu² ta²¹ ñéih³ hñú³ hien¹, ti³la³ hú¹tá¹ hñú³ hien¹ tson² má¹ná¹, hi³ ca³jmu³ hnga² Dió³², jun³juáh¹³ hi³ ca³jmu³ jáun² tsá²mi³cuóun² yáh³.

³ Jáun² né³, la³jín³² tsá² ca³lí³hiáun¹ hi³ lín³ mí²tsá² hien¹, tiu³nio² zia³² hi³ cue³² ñi¹con² Dió³², hi³ jngih² tsú² siáh³ jáh³ ñi¹con² Dió³²; hi³ cun³ñi¹ hi³ jáun² né³, ja³bi¹ Jesucristo ca³lí³ hniauh³² hi³ zia³² hi³ cue³² siáh³. ⁴ Ti³la³ sá¹jmi¹ hi³ zian² bíh¹ tsú² ñi¹ hue²¹ lá² dúh¹, jáun² tiá² Mí²tsáu² jmi¹ lín¹³ yáh³ tsú², qui¹ la³ ti³ ta³né³² bíh¹ zian² tsá² ná¹lín³ mí²tsáu², tsá² zia³² hi³ cue³² ñi¹con² Dió³² la³ cun³ ra¹lí³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés. ⁵ Ti³la³ mí²tsáu² hí³ má¹na²¹, cáun² ná¹jmu² tá¹³ ñéih³ hñú³ hien¹ hi³ lí³ jmáh³la³ henh¹³ quioh²¹ hi³ zia³² jáun² ti³ hñu³mi³cuú² bíh¹. Né¹ bíh¹ dí² hi³ tson² bíh¹ cáun² hi³ ti³ lí¹ jmouh³² bíh¹ tsú² jaun³², qui¹ jmi¹ ca³ti³ ñi¹ jmu³ hla¹ Moisés cuáh³² hñú³ hmih³² jáun², jáun² Dió³² ca³juáh³ la³ lá²: “Hua³hín¹³ nú² hi³ jmóuh¹ hnú² tán¹ hián² cu³ti³ la³ cun³ lí³ nóh³² quioh²¹ hñú³ hi³ má²lí²híe³ jná¹³ hnú² tsi³ máh³ lá²”. ⁶ Ti³la³ Mí²tsá² Hien¹ Juo¹³ dí² má¹ná¹, má²ca³joh¹³ cáun² ta²¹ ti³ jlánh¹ bíh¹ quien², qui¹ cun³quionh³

hí³ bíh¹ ca³hi³ cáun² nió³² hí³ jlánh¹
 bíh¹ chu²¹; hí³ jmí¹ ca³hi³ jáun² nió³²
 hmai²¹ né³, jáun² jmí¹ jáun² ca³jmú³
 Dió³² jái¹³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ la³ cónh³
 bíh¹ hí³ ca³jmú³ tsú² jáun² jmí¹ tin².

7 Qui¹ sá¹jmí¹ hí³ ca³li³ti³ nió³²
 hí³ ca³hi³ jáun² la³ ñí¹, jáun² tiú²uú²
 jmí¹ li³ hniáuh³² yáh³ hí³ tanh¹³ tsú²
 siáh³ cáun² nió³² hmai²¹. 8 Ti³la³
 Dió³² ca³jién³² tsá² hí³ hí³ tiá²
 tú² tiá² tsin²³ yáh³ tsú², hí³ jáun²
 ca³juáh³ tsú² la³ lá² hí³ ca³tin¹ tsá²
 hí³.

Juo¹³ dí² juáh³ la³ lá²:

Chau²¹ jmái¹ hí³ tanh²¹ jná¹³ siáh³
 cáun² nió³² hmai²¹,
 quiúnh¹ jná¹³ tsá² *Israel ji³ tsá²
 Judá ní² siáh³,

9 Nió³² jáun² tiá² lí³ la³ cun³ lí³ nió³²
 hí³ ca³jmú³² jná¹³ quiúnh¹
 ná¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú², tsá²
 jmí¹ zian² jmí¹ tin²,

jmái¹ hí³ ca³zánh³ jná¹³ jáun² cuo²
 tsú² hí³ ca³huen³ ná¹ tsú²,

jmái¹ hí³ jmí¹ tionh¹ tsú² jáun²
 hué³² Egipto.

Nió³² hí³ ca³jmú³² jná¹³ jáun²
 quiúnh¹ tsú²,

tiá² ca³ma³ti³² yáh³ tsú²,
 cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ tiú²uú²
 ca³tánh³² jná¹³ tsú² hó¹ñi³²,
 juáh³ Juo¹³ dí².

10 Hi³ jáun² ní¹ má¹jáun² tanh²¹
 jná¹³ siáh³ cáun² nió³²
 quiúnh¹ ná¹ tsá² Israel hí³ lí³
 la³ lá², juáh³ Juo¹³ dí²:

Taunh²¹ jná¹³ héih³² quion²¹ la³ ti³
 jmí¹ tsí³ tsá² hí³,

hí³ tón¹³ jná¹³ siáh³ la³ ti³ hñu³ tsí³
 tsú².

Ní¹ má¹jáun² né³, lín¹³ jná¹³ hú¹ta¹
 Dió³² Juo¹³ tsú²,

hí³ jáun² tsá² hí³ né³, lín¹³ tsá²
 tionh² jo³uón³² jná¹³.

11 Má¹jáun² tiú²uú² lin¹ lí³ hniáuh³²
 ma³tin² tsú² tsá²ján² tsá²ján²,

hí³ juáh¹³ hí³ záih³² tsú² rainh²¹
 hí³ hniáuh³² lí³ cuóun³² tsú²
 Juo¹³ dí²,

sa³jun³ ñí¹con² tsá²co¹ tsú²,
 sa³jun³ ñí¹con² rainh²¹ tsú² siáh³,

qui¹ ca³la³ jín³² tsáu² bíh¹ lí³ cuóu³²
 jná¹³,

uá¹ hí³ tsá² quien², uá¹ hí³ tsá² tiá²
 quien².

12 Má¹jáun² má²hin¹³ jná¹³ la³ji³² hí³
 má²ca³jmú³ tsú² cun³ tin² tsí³
 hmóu³²,

hí³ jmí¹lih³ tiú²uú² cháu¹ jná¹³
 tsin³² tso³ quioh²¹ tsú².

13 Jáun² né³, cun³quionh³ hí³ hie³²
 jáun² Dió³² cáun² nió³² hmai²¹,

má²lin¹ hí³ má²tseh¹ bíh¹ hí³ jmí¹
 lí³ jáun² jmí¹tin²; hí³ lí³ua³ cáun² hí³

má²tseh¹ né³, cáun² má²tsá²lí³yenh³
 bíh¹, hí³ tiú²uú² lin¹ nga³ zia³² ñí¹

lí³ jmuh¹ ta²¹, má²ja³quián³ tá¹ron¹³
 ti³ có³² bíh¹.

9

Ñí¹hiú¹³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² ji³
 ñí¹hiú¹³ zia³² hñu³mi³cuú²

1 Jáun² né³, nió³² hí³ jmí¹ hu²¹
 jáun² la³ jmí¹ ñí¹ jmí¹ quionh³

héih³² quioh²¹ ca³ti²¹ ha³ lánh³
 rón³² hniáuh³² ma³tsu³ ma³jónh³²

tsú² Dió³², la³ má²quionh³ cáun²
 hñú³ híen¹ ñí¹ lí¹³ ma³tsu³

ma³jónh³² tsú² Dió³² hí³ ca³jmú³
 jáun² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá².

2 Cuáh³² hñú³ hmih³² jáun² né³,
 jmí¹ lí³ tun³ néih³, hí³ lí³ la³ lá²:

Ñéih³ ñí¹ la³ñí¹ jmí¹ lí³ cáun²
 ñí¹ híen¹, ñí¹ jmí¹ zeh¹ cáun²

candelerero jueh³² hí³ jmí¹ tsí²¹
 quiau³ sí², hí³ ñí¹ jáun² siáh³ jmí¹

zeh¹ cáun² mesa ñí¹ jmí¹ ná¹tsi²¹
 *hí³ cuú²mih²¹ híen¹.

3 Jáun² ní¹
 má¹ca³nga² jáun² ñí¹ he¹ hmih³² ñí¹

má²tun³ né³, jmí¹ lí³ siáh³ cáun²
 ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹.

4 Ñí¹ jáun²
 jmí¹ lí³ siáh³ cáun² ñí¹hiú¹³ míh¹
 lí³ mí¹ñí² cú¹mí¹niau²¹ ñí¹ tí² jin³²

tsú² ziún², la³ má²quionh³ cáun²
 cuó² hi³ rá¹piéh²³ cú¹mí¹niau²¹.
 Hñu³ cuó² jáun² jmí¹ dí¹hu²¹ cáun²
 tse³ lí³ mí¹ñí² cú¹mí¹niau²¹; hi³
 hñu³ tse³ jáun² né³, jmí¹ tioh³ la³
 cun³ má³² hi³ téh²³ tsú² maná hi³
 ca³súh³ jáun² Dió³². Ja³bí¹ hñu³
 cuó² jáun² jmí¹ hu²¹ siáh³ hmá²hu²¹
 quioh²¹ hla¹ Aarón hi³ ca³hion²
 jáun² zen². Hi³ hñu³ cuó² jáun²
 jmí¹ hu²¹ siáh³ tá¹ tun³ jo²¹ hmá²
 hi³ lí³ quín¹ ñí¹ jmí¹ rá¹lí³ jáun²
 héih³² quioh²¹ nió³² hi³ ca³jmú³
 jáun² Dió³². ⁵ Ñí¹ cuó² jáun² jmí¹
 tionh¹ gon³ querubines quian²¹
 Dió³² hi³ ná¹lái¹. Cun³quionh³ tsá²
 láin¹ hi³ né³, jmí¹ lín¹ hi³ Dió³² cuá³
 ñí¹ jáun². Tsá² hi³ jmí¹ ná¹hai²¹ pí¹³
 ñí¹ quioh²¹ ñí¹ jmí¹ ná²tsí³ jáun²
 mí²tsá² hien¹ la³ cun³ hi³ lí¹ cue³²
 ñí¹con² Dió³² hi³ ca³ti²¹ tso³. Tí³la³
 cun³ ní² bíh¹ má²tioh²¹ hi³ ca³ti²¹
 jái¹³ ní² ta³né³².

⁶ Ní¹ má¹lí³² jáun² hua³jan²¹ la³ji³²
 hi³ jáun² né³, jáun² tsá² ná¹lín³
 mí²tsáu² tí² taunh³² cun³ jmá² cun³
 jnia³² ñí¹ hien¹ la³ñí¹ jáun², hi³
 jmu² ta²¹ hi³ ca³tin¹. ⁷ Tí³la³ ñí¹
 hien¹ quien² ñí¹ má²tun³ jáun²
 má¹na²¹, jí³²la³ hnga² mí²tsá² hien¹
 bíh¹ jmí¹ tsá²hi³² cu³ jéin³² cú²
 mií²; ní¹ má¹já²hi³² tsú² ñí¹ jáun²
 né³, hniáuh³² quian³² tsú² jmí¹³
 jáh³ hi³ tsa³ma³jnia³² dí² hi³ ca³ti²¹
 tsáu¹³ hnga², la³ má²quionh³ tsáu¹³
 la³jin³² tsáu² ní² siáh³, la³ cun³
 la³ji³² tso³ hi³ ca³jmú³ tsú² ta³ tiá²
 ñí³². ⁸ Cun³quionh³ hi³ jáun² hie³²
 dí² Jmí²chí³ Chun¹ hi³ tiá² juí³² jmí¹
 má²há²na²¹ yáh³ hi³ jmí¹ lí³ ngá¹³
 lí³ua³ jan² tsáu² la³ tí³ ñéih³ ñí¹
 jlánh¹ bíh¹ hien¹ tá¹la³ jmí¹ zeh¹
 jáun² hñú³ hien¹ lí³ hmih³² hi³
 ca³lí³ jáun² jmí¹jáun². ⁹ La³ji³² bíh¹
 hi³ jáun² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² jái¹³
 hi³ ca³ti²¹ jmái¹ hi³ ziáun² dí² lá²

ta³né³², hi³ jmu² lín¹ hi³ ca³la³ jí³²
 hi³ jmí¹ tsá²cué² tsú² jáun² ñí¹con²
 Dió³² jí³ jáh³ hi³ jmí¹ jngih² tsú²
 ñí¹ jáun² ní² siáh³, cónh³ tiá² jmí¹
 tú² jmí¹ tsin²³ bíh¹ hi³ jmu³ hi³ lí¹³
 niau²¹ tie³ cun³ tán¹ cun³ hián² jmí¹
 tsí³ tsá² má²ná¹ má²tsú² má²jónh³²
 hi³ Dió³². ¹⁰ Hi³ la³ji³² héih³² ca³ti²¹
 he³ lánh³ hniáuh³² zian² tsú², uá¹la³
 cun³ má³² hi³ cú² hi³ hính²³ tsú², jí³
 héih³² ha³ lánh³ rón³² lí³ jin² tsú²
 cun³quionh³ ha³ lánh³ rón³² lóh³²
 tsú², la³ji³² héih³² ní² jmí¹ quien²
 jmáh³la³ ta³ tiá² má²ca³za³ Dió³²
 nió³² jáun² bíh¹.

¹¹ Tí³la³ né³² né³, má²cuan² bíh¹
 Cristo, Tsá² lín³ hí³ Mí²tsá² Hien¹
 ca³ti²¹ la³ji³² hi³ chu²¹ hi³ má²zia³²
 ta³né³². Hi³ ñí¹ hien¹ ñí¹ jmu² tsú²
 tá¹³ hi³ lín³ Mí²tsáu² né³, cáun²
 ñí¹ jlánh¹ bí¹ chu²¹ bíh¹, hi³ tí³
 jlánh¹ bíh¹ quien² siáh³, jun³juáh¹³
 cáun² ñí¹ ca³jmú³ tsá²mí³cuóun²
 yáh³, la³ cun³ jun³juáh¹³ ñí¹ hué²¹
 lá² yáh³. ¹² Tí³la³ má²ca³hi³ bíh¹
 Cristo ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hien¹ jáun²,
 hi³ ca³ñí¹jein¹³ tsú² jmí¹³ hnga²,
 jun³juáh¹³ jmí¹³ zéin¹ yáh³, hi³
 sa³jun³ jmí¹³ cuá¹juí² míh¹ yáh³. Cu³
 jein³² tán¹ bíh¹ ca³ñí¹hi³² tsú² ñí¹
 jáun², hi³ ca³joh¹³ hi³ lí¹³ líón³² tsáu²
 hi³ jáun² lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio².
¹³ Quí¹ ní¹juáh³ ta³bí¹ cun³quionh³
 jmí¹³ cuá¹juí² jí³ zéin¹ yáh³ jmí¹ lí²je²
 ngú³ quioh²¹ tsá² ren² tso³ ta³ ñí¹
 Dió³², ho³ jí³ cun³quionh³ hi³ sen³²
 jáun² tsá² ren² tso³ juá² quioh²¹
 cuá¹juí² míh¹ hi³ ca³cáun³ jáun²
 ñí¹hiú¹³ siáh³, ¹⁴ hi³ jáun² né³ jtía¹³
 bíh¹ tiá³ jmí² quioh²¹ Cristo tiá²
 lí³ quien², Tsá² ca³cuen³ hí³ hnga²
 ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Jmí²chí³
 zian² cun³ jmí¹hi³nio², la³jmí¹ cuen²
 tsáu² jan² jáh³ jin²! Hi³ cun³ñí¹ hi³
 jáun² né³, má²lí¹³ má²ti²¹ dí² ñí¹con²
 Dió³² Tsá² juú²tsáun², quí¹ má²ca³lí³

jin² dí² la³ tí³ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ dí²
ca³ti²¹ la³jí³² hi³ jmí¹ jmu³² dí² jáun²,
hi³ jmí¹ jmu² hi³ tiauh² dí² jáun²
jo³cuo² hmú³².

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, Jesu-
cristo bíh¹ lín³ Tsá² cua³tianh²
cáun² nió³² hmai²¹; hi³ jáun² tsá²
má²ca³te³ hi³ Dió³² lí¹³ hiáuh³ cáun²
hi³ quien² cun³ jmí¹hi³nio², la³
cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jái¹³
hi³ cué³², qui¹ cun³ñí¹ hi³ ca³jun³
jáun² Cristo bíh¹ má²zia³² ha³ lánh³
rón³² lí¹³ hin³ tso³ hi³ ca³jmú³ jáun²
tsáu² tá¹la³ jmí¹ tiáunh¹ tsú² jáun²
nió³² la³ñí¹. 16 Jmú¹³ jái¹³, ní¹juáh³
quiau³ hi³ quiú² jan² tsáu², tiá²
má²quien² yáh³ tá¹la³ tiá² má²ca³lí³
tson² hi³ má²jun² tsá² ca³quiú² hi³
quiau³. 17 Qui¹ quiau³ hi³ quiú²
tsú² jáun² tiá² má²quien² yáh³ tá¹la³
zian² tsá² ca³quiú² hi³ jái¹³ jáun²,
ní¹ má¹jun² máh³ tsú² má²quien².
18 La³ jáun² bíh¹ lí³ ca³ti²¹ nió³²
hi³ ca³quiú² jáun² Dió³² la³ñí¹,
hi³ cun³quionh³ hi³ ca³táin² jáun²
jmí²hán¹ jáh³ bíh¹ ca³hín¹³ nió³²
jáun². 19 Jmí¹jáun² ca³híeh³ tín² hla¹
Moisés la³jín³² tsáu² héih³² hi³ jmu²
Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³can³
tsú² jñú¹³ *já¹ziáh² quian²¹ hin³²
dáin³ quionh³ cáun² ñeh¹ ná²jmái²
hisopo, hi³ jáun² ca³ma³jlih²¹ tsú²
cun³quionh³ jmí¹³ cuá¹juí² míh¹ [ji³
jmí¹³ zéin¹ ní² siáh³] hi³ má²ná¹jan²
quionh³ jmái², hi³ ca³péih³ tsú²
ñí¹ Sí² tloh³ héih³² quioh²¹ Dió³²,
ji³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsáu² ní²
siáh³. 20 Jáun² ca³záih³ dí² tsá²
hi³ la³ lá²: “Cun³quionh³ jmí² lá²
bíh¹ lí²tson² nió³² hi³ ca³tanh² Dió³²
quiúnh¹ hnoh²”. 21 Ja³bí¹ ca³péih³
siáh³ Moisés jmí² hñú³ híen¹ jáun²,
la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ nio² jáun²
ñéih³ siáh³ hi³ jmúh³² tsú² ta²¹ ní¹
má¹ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³².
22 Qui¹ la³ cun³ rá¹lí³ jáun² héih³²,

hi³ míh¹ tiá² la³jí³² bíh¹ lí³ hniáuh³²
jmu³ tsú² jí² cun³quionh³ jmí²; hi³
sa³jun³ lí¹³ bíh¹ hin³ tsáu¹³ tsú²
ní¹juáh³ hi³ tiá² quionh³ jmí².

Cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ hnga²
bíh¹ Jesús lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsáu²

23 Jáun² la³ jáun² bíh¹ tí²
lí²hniáuh³² jngih³ tsú² jáh³, jáun²
lí³ jí² la³jí³² la³ cun³ henh¹³ hi³
ná¹jmúh³² tsú² jáun² ta²¹ ñí¹ hué²¹
lá², henh¹³ quioh²¹ la³ cun³ rón³²
lí³ hi³ né³bí¹ jmí¹ lí¹³ jáun² tí³
hñu³mi³cuú²; tí³la³ ca³ti²¹ hi³ né³bí¹
jmí¹ lí¹³, hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ lí³ jin²
jáun² tsáu² né³, ca³lí³ hniáuh³²
bíh¹ hi³ lí³ jin² tsú² cun³quionh³
hi³ ca³hiau³ jáun² Dió³² cáun²
hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹. 24 Qui¹
jun³juáh¹³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹
hi³ ca³jmú³ tsá²mi³cuóun² yáh³
ca³hi³ Cristo, henh¹³ quioh²¹ hi³
lí³ jáun² hñu³mi³cuú²; tí³la³ tá²chi²¹
hñu³mi³cuú² bíh¹ ca³hi³ tsú². Jáun²
ñí¹ jáun² bíh¹ cuá³ tsú² ta³né³²
hi³ nau³² jái¹³ ca³ta¹ jnoh¹ ta³ ñí¹
Dió³². 25 Né³² né³, tsá² ca³lín³ hi³
mí²tsá² híen¹ tí² tsá²hi³² cu³ jéin³²
cú² mií² ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹ jáun²,
hi³ tí² tsá²can³² jmí², tí³la³ jun³juáh¹³
jmí¹³ hnga² yáh³ tsú²; tí³la³ Cristo
má¹ná¹, jun³juáh¹³ hliáun³ jéin³²
yáh³ hniáuh³² tsa³jen³ tsú² hnga².
26 Qui¹ sá¹jmí¹ la³ jáun² dúh¹, jáun²
jmí¹ ca³tin¹ tsú² jún³ hliáun³ jéin³²
bíh¹ la³ cun³ jmí¹ ca³lí³ hngá¹máh³
lá². Tí³la³ cu³ jéin³² bíh¹ ca³ma³jnia³²
tsú², jmái¹ ñí¹ má²táuh³ lá², hi³
jáun² cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ jáun²
hnga² bíh¹ tsú² ca³lí³ hi³ hin³ tsú²
tsáu¹³ tsáu². 27 La³ cun³ qui³ ca³tin¹
jí³lín² tsáu² hi³ jún³ cu³ jéin³², jáun²
ní¹ má¹lí³² jáun² má²tá¹tsi²¹ héih³²
ñí¹con² tsú², 28 la³ jáun² bíh¹ lí³
siáh³ ñí¹con² Cristo; cu³ jéin³² tán¹
bíh¹ jun³ tsú² jmí¹ ca³cuen³ tsú²
jáun² hnga², hi³ ca³hin³ tsú² jáun²

tsáu¹³ juóun³² tsáu². Tí³la³ ní¹
má¹ca³ma³jnia³² tsú² siáh³ cónh³ hi³
tí²¹ tenh³ má¹ná¹, jun³juáh¹³ hi³ uú²
ja³hin² tso³ yáh³ tsú² jáunh³, quí¹ hi³
má²ja³lion³ tsá² ná¹jaun² bíh¹ tsú².

10

¹ Qui¹ héih³² hi³ ca³hiah³ jáun²
hla¹ Moisés jmí¹ lí³ jmáh³la³ henh¹³
quioh²¹ hi³ chu²¹ hi³ né³bíh¹ jmí¹
lí¹³ máh³, tiá² jmí¹ lí³ yáh³ hú¹tá¹
mí¹ziah²¹ cu³tí¹³. Cun³ñí¹ hi³
jáun² tiá² jmí¹ tióh³² yáh³ héih³²
jáun² hi³ jmu³ hi³ lí³ chun¹ tsú²
ca³la³ tán¹ hián² cu³tí¹³, tsá² jmí¹
má²janh³² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³
hi³ jngih² tsú² jáun² jáh³ cu³ jéin³²
cú² mií². ² Qui¹ sá¹jmí¹ hi³ ca³hin³
tso³ quioh²¹ tsáu² jmí¹ ca³jngih³
tsú² jáun² jáh³, jáun² jmí¹ lí³ lieih²¹
bíh¹ jmí¹ tsí³ tsá² má²tsú² má²jónh³²
hi³ Dió³² hi³ má²lín³ tsú² jan² tsá²
tiú²uú² tso³ ren², jáun² tiú²uú²
jáh³ jmí¹ jngih³ yáh³ tsú². ³ Tí³la³
cun³quionh³ hi³ jngih² tsú² jáun²
jáh³ né³, tí³ má²chau² bíh¹ tsí³ tsú²
cú² jéin³² cú² mií² hi³ la³ ná¹ren²
bíh¹ tsú² tso³; ⁴ qui¹ cun³ jmí¹líh³
tiá² tióh²¹ bíh¹ jmí¹lí³ cuá¹juí² jí³ jmí¹
zén¹ hi³ hin³ tsáu¹³ tsáu².

⁵ Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, Cristo
ca³záih³ Dió³² la³ lá² jmí¹ tí³ ñí¹já²¹
ñí¹ hué²¹ lá²:

Tiá² ca³tí³ yáh³ honh² hnú² hi³ zia³²
hi³ lí¹ cue³² tsáu²,
sa³jun³ hi³ jngih² tsú² jáun² jáh³,
hi³ jáun² cu³tsa³² má²ca³jmuh³ hnú²
cú²jueh³² hua³jan²¹ hi³ lín¹³
jná¹³ tsá² dí¹ngú³.

⁶ Tiá² ca³tí³ yáh³ honh² hnú² uá¹
cun³ hi³ jin³ tsú² tá¹ jan² jáh³
ñí¹con² hnú²,
hi³ sa³jun³ ca³jen¹³ bíh¹ hnú² hi³
jngih² tsú² jáun² jáh³ hi³
ca³tí²¹ tso³.

⁷ Jáun² jná¹³ né³ ca³juánh³² la³ lá²:

Hnú² Dió³², lá² hún¹ jná¹³ hua³jan²¹
hi³ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ hi³ tí³²
honh² hnú²,

la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hi³
ca³tín¹ jná¹³.

⁸ Jáun² né³, la³ñí¹ tén² ca³juáh³ tsú²
hi³ tiá² tí³² yáh³ tsí³ Dió³² hi³ jngih²
jáun² tsáu² jáh³ ñí¹con² tsú², sa³jun³
jmí¹ zia³² hi³ cue³² tsáu², sa³jun³
hi³ jin²³ tsú² jáun² jáh³ tá¹ jan²,
sa³jun³ hi³ jngih² tsú² jáun² jáh³ hi³
ca³tí²¹ tso³, uá¹jin¹ liei²¹ rá¹juáh³
hi³ jmí¹ ca³tín¹ tsú² jmu³ la³ jáun².

⁹ Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²:
“Hnú² Dió³² lá² hún¹ jná¹³ hua³jan²¹
hi³ jmu¹ ná¹ la³ cun³ hi³ tí³² honh²
hnú²”. Já¹³ ní² hnió³ juáh³ hi³ la³
jáun² bíh¹ má²tí³² tsí³ Dió³² cha³
jmí¹ jngih³ tsáu² jáh³. ¹⁰ Jáun² né³,
má²ca³ta³ná¹chan¹ dí² ñí¹con² Dió³²
cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesús Tsá²
lín³ Cristo la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³²,
hi³ ca³cuen³ tsú² jáun² hnga² hi³
jún³ cu³ jéin³² tán¹.

¹¹ Hi³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² né³,
la³ má²ná¹jmu² jáun² bíh¹ tá¹³ la³
ma³ quin³² ma³ jan³² jmái¹ ca³la³
jí³² hi³ jngih² jáh³, uá¹jin¹ tiá² lín¹
tso³ hin²³. ¹² Tí³la³ Jesús má¹ná¹,
cu³ jéin³² tán¹ la³ lá² bíh¹ ca³cuen³
tsú² hnga² hi³ jún³ hi³ ca³tí²¹ tsáu¹³
tsáu², cáun² hi³ ca³lí³ quien² cun³
jmí¹hi³nio²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lí³
lín¹ hi³ quien² tsú² jmí¹ ca³ta³cua¹³
jáun² tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².

¹³ Ñí¹ jáun² cuá¹jan³² tsú² ca³la³
ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ tsá² hau²
tsú² lí¹³ tá¹tonh¹ ñeh² ta³ tsú² hi³
lí³ lín¹ hi³ tiá² quien² tsá² hi³.
¹⁴ Qui¹ cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ tsú²
jáun² hnga² hi³ jún³ cu³ jéin³² tán¹,
ca³ma³chun¹ tsú² ca³la³ tán¹ hián²
cu³tí¹³ cun³ jmí¹hi³nio² la³jin³² tsá²
má²ná¹chan¹. ¹⁵ Ja³bí¹ Jmí²chí³
Chun¹ má²tson² siáh³ já¹³ ní².
La³ñí¹ tén² ca³juáh³ tsú² la³ lá²:

¹⁶ Ní¹ má¹jáun² tanh²¹ jná¹³ siáh³

cáun² nió³² quiúnh¹ tsá² hí³
 hí³ lí³ la³ lá², juáh³ Juo¹³ dí²:
 La³ tí³ hñu³ tsí³ tsá² hí³ taunh²¹
 jná¹³ héih³² quion²¹,
 hí³ tón¹³ jná¹³ siáh³ la³ tí³ jmí¹ tsí³
 tsú².
 17 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³
 la³ lá²:
 Hí¹ cu³ jéin³² tiú²uú² cháu¹ jná¹³
 tsin³² tso³ jáun² quioh²¹ tsú²,
 sa³jun³ hí³ ca³jmú³ tsú² jáun² cun³
 tin² tsí³ hmóu³².
 18 Jáun² né³, ní¹juáh³ la³ má²ca³chi²
 bíh¹ tsú² tsí³ ca³ti²¹ tso³ jáun², jáun²
 tiú²uú² jáh³ hniah³ yáh³ hí³ jngih³
 tsáu² hí³ ca³ti²¹ tso³.

Ca³ta¹ dí² má¹janh¹³ ñí¹con² Dió³²

19 Hí³ jáun² né³ reh², má²lí¹³
 niau²¹ tiá³ tsí³ dí² hí³ tauh²¹ dí²
 ca³la³ tí³ ñéih³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹
 cun³ñí¹ hí³ Jesucristo ca³táin³
 jmí²hán¹; 20 qui¹ cun³quionh³ hí³
 ca³cái² jáun² hmih³² hí³ jmí¹
 hí¹jnëá²³ jáun² jui³² ñéih³ ñí¹ híen¹
 quien² jáun² bíh¹ má²lin¹ hí³
 má²ca³nia³ Jesús cáun² jui³² hmai²¹
 quiú¹³ dí² hí³ lí¹³ ngá¹³ dí² ñéih³
 ñí¹ híen¹ quien² jáun², cáun² jui³²
 hí³ jmu² hí³ lí¹³ ziaún² dí² hí³
 hmai²¹. Hmih³² jáun² má¹ná¹, hí³
 hie³² tsú² ngú³ quioh²¹ hnga² bíh¹
 Jesús. 21 Hí³ cun³ñí¹ hí³ Jesús
 hí³ bíh¹ siáh³ lín³ Mí²tsá² Híen¹
 ca³tin¹ la³jín³² tsá² tionh² jo³cuo²
 Dió³², 22 jáun² cui¹ má¹janh¹³ dí²
 ñí¹con² Dió³² hí³ ca³la³ hí¹ cáun²
 hí³ tiá² chí¹quí² chí¹jnëá²³ tsí³ dí²,
 tí³la³ hí³ nio² cáun² tán¹ tsí³ dí²
 má¹ná¹; qui¹ má²ca³ma³;j² bíh¹ tsú²
 hñu³ tsí³ dí², hí³ má²ca³sa² tsú²
 siáh³ jnoh¹ cun³quionh³ jmái² jí²,
 jáun² tiú²uú² tso³ cha³² jmí¹ tsí³
 dí². 23 Cui¹ chá¹³ dí² tiá³ tsí³ hí³ la³
 má²ná¹ton²³ jáun² dí² jái¹³ ca³ti²¹
 la³ cun³ hí³ má²hu²¹ jáun² tsí³ dí²,
 qui¹ qui³ cónh³ ma³ti³² bíh¹ Dió³²
 jái¹³ hí³ má²ca³jmú³. 24 Jáun² né³,

cui¹ láí¹³ dí² lánh³ rón³² cue¹³ dí²
 pí³ tsá²ján² tsá²ján², hí³ hno³ dí²
 tsú², hí³ jmú¹³ dí² siáh³ hí³ chu²¹
 ñí¹con² tsú². 25 Ha³ lí² cui¹ chá¹³
 dí² tí³ có³² hí³ cuú¹ ngah¹³ dí² hí³
 má¹tsú¹ má¹joh²¹ dí² Dió³² la³jmí¹
 má²ná¹jmu² ma³ jan² tsáu². Tí³
 jlánh¹ bíh¹ ca³ta¹ dí² hí³ hlí¹ lienh¹
 dí² tsá²ján² tsá²ján² hí³ má¹ti²¹ dí²
 re². Hí³ jmái¹ hí³ ziaún² dí² lá² né³,
 tí³ jlánh¹ bíh¹ má²hniáuh³² jmú¹³ la³
 jáun², qui¹ néh³² dí² hí³ má²janh²
 bíh¹ má²he² jmái¹ quioh²¹ Tí³² Juo¹³
 dí².

26 Qui¹ ní¹juáh³ jnoh¹, tsá²
 má²ca³lí³ né¹ dí² jú¹ tson² cáun²
 jmú¹³ tso³ la³ má²jmu³² jáun², jáun²
 tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² lí¹³ jún³
 siáh³ ca³ti²¹ tso³ jáun²; 27 ñí¹ jí²¹la³
 tí³ cáun² má²ma³tso² tsí³ bíh¹ tsú² ní¹
 má¹cá²chó³² jmái¹ hí³ ra³tsi³² jáun²
 Dió³² héih³² cun³quionh³ sí² huáh²
 tsí³, ñí¹ lí¹³ cón³² tsá² hau² Dió³².
 28 Qui¹ ní¹juáh³ ta³ bíh¹ tsá² tiá²
 ta²¹ ca³taunh³ héih³² quioh²¹ hla¹
 Moisés yáh³ ca³tin¹ jún³, ní¹juáh³
 tsá² má²ca³hna³ gon³ ho³ gáun³
 tsáu², hí³ hí¹ cú¹pih²¹ uu³;tso³ tiá²
 ca³lí³ zia³² quioh²¹, 29 hí³ jáun² né³
 itia¹³ bíh¹ tiá³ tsá² tiá² quiú² tiá²
 jéin²³ Jon² Dió³² tiá² ma³tso² tsí³,
 tsá² lí¹ jmu² hí³ hí³ tiá² quien²
 jmí²hán¹ tsú² hí³ ca³ma³tson² jáun²
 nió³² hmai²¹ hí³ má²tiáuh¹ dí² jáun²,
 jmí² hí³ jmu² hí³ lín³ tsú² jáun² tsá²
 ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³²! Qui¹ tsá²
 la³ hí³ bíh¹ cáun² lí¹ tú² lí¹ híon³²
 siáh³ Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² má²jnia³²
 hí³ mií³ hí³ ja³² jáun² tsí³ Dió³²
 ñí¹con² dí². 30 Qui¹ má²cuóun³² bíh¹
 dí² Juo¹³, Tsá² ca³juáh³ hí³ la³ lá²:
 “Jná¹³ bíh¹ ca³tin¹ má¹tson¹³ tsáu²,
 huen² jná¹³ bíh¹ ca³tin¹ jéinh¹”.
 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³: “Dió³²
 bíh¹ Tsá² ra³tsi³² héih³² ñí¹con² tsá²
 tionh² jo³cuo²”. 31 ¡He³ ma³ jlánh¹
 huáh² tsí³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³janh³²

tsú² ñí¹con² Dió³² Tsá² liéh³²!
³² Hi³ jáun² né³, cháú¹ náh²
hoh² lánh³ rón³² ca³li³ quián¹³
náh² jmí¹tin², jmí¹ tá² ca³táí³ jáun²
joh¹ quioh²¹ Dió³² hñu³ honh²
náh², hi³ ca³tion³ náh² jáun² honh²
ja¹ la³jí³² uu³cha³tsi³² huáh² tsí³
hi³ ca³há² ca³nga² náh². ³³ Ma³
jan² hnoh² ca³quiú² ca³je³ tsú²
ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá² juú², hi³ ca³qui³
ca³jmoh³ náh² tsú²; hi³ ma³ jan²
hnoh² siáh³ ca³tionh² náh² cúh²
hoh² ca³tin¹ tsá² jmí¹ ná¹má²tso²
hi³ tsí³, hi³ ca³tianh³ náh² cu³héin¹
tsú². ³⁴ Ca³ja³ bíh¹ mií³ honh² náh²
ñí¹con² tsá² jmí¹ ná¹tson³, ja³bi¹
cáun² ca³ma³hiúnh¹³ náh² siáh³
hoh² jmí¹ ca³quin³ tsú² hi³ quián¹³
náh², qui¹hliá² cun³ má²ná¹ñíh¹
bíh¹ náh² hi³ tí³ hñu³mi³cuú² nio³
náh² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, hi³
ma³híe² cun³ jmí¹hi³nio². ³⁵ Hi³
jáun² né³, ha³ lí² cui¹ cha³hín³
hi³ nio² ní² tiá³ honh² náh², qui¹
cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ zia³² hi³
lí³ hián¹³ náh². ³⁶ Hniáuh³² bíh¹
cueh¹³ náh² honh² hi³ jmúh¹³ náh²
la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², qui¹ jáun²
bíh¹ lí³ hián¹³ náh² la³ cun³ jáí¹³
hi³ má²ca³jmú³ tsú² jáun² hi³ cué³².
³⁷ Qui¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²:
Má²ja³quián³ cu³tí¹³ bíh¹ jáunh³ Tsá²
ca³tin¹ jáunh³,
ha³ tiú²uú² lén³ yáh³ tsú².
³⁸ Jáun² né³, tsá² joh² jná¹³,
tsá² má²lín³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹,
lí¹³ bíh¹ zian² qui¹ cun³ñí¹ hi³ nio²
cáun² tsí³;
tí³la³ ní¹juáh³ tsá² ca³jính³² tí³
cu³hna²¹ né³,
tiá² tí³² yáh³ tsin³² jná¹³ tsá² la³ hí³.
³⁹ Tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, tiá² láí³ yáh³
dí² tsá² jinh³² tí³ cu³hna²¹, tsá² cun³
ca³tin¹ hi³ tsa³hín³. Tí³la³ jnoh¹ dá²
láí³ dí² tsá² nio² cáun² tsí³ bíh¹, hi³
jáun² bíh¹ lí¹³ liáu³ dí².

11

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² nio² cáun² tsí³

¹ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² nio²
cáun² tsí³, cun³ tiá² hi³² bíh¹ tsí³
tsú² ca³tí²¹ lí³ua³ cáun² hi³ cuá¹jan³²
tsú² jáun²; tsá² la³ hí³ bíh¹ cun³ tiá²
taunh³² tun³ tsí³ hi³ ca³tí²¹ cáun²
hi³ tiá² má²ca³jíe³, qui¹ cáun² ñí³²
tsú² hñu³ tsí³ hi³ tson² bíh¹ zia³² la³
cun³ hi³ hu²¹ jáun² tsí³. ² Tsá²haun³²
dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ca³ta³tonh¹ re²
ta³ ñí¹ Dió³², qui¹ cun³ñí¹ hi³hliá²
jmí¹ ná¹tioh³ cáun² tsí³.

³ Cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun²
tsí³ bíh¹ dí² né¹ hi³ Dió³² bíh¹
ca³jmú³ ca³la³ jí³li³² cun³quionh³
jmáh³la³ jē¹, hi³ la³jí³² hi³ jniá³
siáh³, jun³juáh¹³ ca³li³ cun³quionh³
hi³ jmí¹ má²jniá³ yáh³.

⁴ Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ jmí¹
nio¹ jáun² cáun² tsí³ bíh¹ hla¹ Abel,
jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ ca³tí³ tsí³ Dió³²
jáh³ hi³ ca³jngih³ tsú² jáun² la³ cónh³
bíh¹ hi³ ca³cué³ jáun² hla¹ Caín.
Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³ma³tson²
Dió³² jái¹³ hi³ chun¹ tsú², hi³ la³
cun³ hi³ ca³cué³ tsú² jáun² né³,
ca³híe³ bíh¹ Dió³². Hi³ cun³ñí¹ hi³
jmí¹ nio¹ jáun² cáun² tsí³ bíh¹ siáh³
hla¹ hí³, jáun² bíh¹ zia³² hi³ má²ta²
tsú² jnoh¹ la³ tí³ ta³né³², uá¹jinh¹
má²jún¹ tsú².

⁵ Ja³bi¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ cáun²
tsí³ bí¹ siáh³ Enoc, jáun² cáun²
ngah³ la³ lí³ jáun² bíh¹ tsú², tiá²
lin¹ ca³jun³ yáh³ tsú²; tiú²uú² hin²
ca³tsauh¹ yáh³ tsú², qui¹ Dió³² bíh¹
la³ ca³jáu³² tsú². Ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³² rá¹juáh³ la³ lá² hi³ ca³tin¹
tsá² hí³, hi³ ñeh² bíh¹ hi³ tsánh³²
tsú², ca³tí³ bíh¹ tsí³ Dió³² la³jí³² hi³
ca³jmú³ tsú². ⁶ Qui¹ cun³ tiá² lí¹³
bíh¹ jmu³ tsáu² la³ cun³ hi³ tí³²
tsí³ Dió³² ní¹juáh³ tiá² nio² yáh³
cáun² tsí³ tsú². Qui¹ la³ñí¹ la³ján³
hniáuh³² chá³² tsú² cáun² tsí³ hi³

cu³ti³ bíh¹ zian² Dió³² ní¹juáh³ tsá²
hnió³ ma³janh³² ñí¹con² Dió³², hi³
hniáuh³² siáh³ chá³² tsú² cáun² tsí³
uá²jai³² hi³ tson² zia³² hi³ hiáuh¹³
tsú² ní¹juáh³ tsá² hnah² Dió³².

7 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ hla¹ Noé
uá²jai³² jmí¹ nio¹ siáh³ cáun² tsí³,
jáun² ca³taunh³ tsú² ta²¹, hi³ ca³jmú³
cáun² cuó² pa²¹ ñí¹ lí¹³ liáun³ jí³lin²
tsá² hñú¹³ tsú² jmí¹ ca³zá³ tsú²
jáun² Dió³² hi³ né³bí¹ lí¹³ cáun² hi³
tiá² má²jniá³. Cun³quionh³ la³ jáun²
bíh¹ ca³lí³tsin² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²
hi³ la³ ná¹ren² tso³; la³ jáun² bíh¹ lí³
hi³ ca³lin³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsá² chun¹ ta³ ñí¹ Dió³², cun³ñí¹ hi³
jmí¹ nio¹ jáun² cáun² tsí³ bíh¹.

8 Ja³bí¹ hla¹ Há²bran²¹ siáh³
ca³tanh² ta²¹ Dió³² cun³ñí¹ hi³ jmí¹
nio¹ cáun² tsí³; jáun² cua³han³ tsú²
ñí¹ jmí¹ cuá³, hi³ ngau³ tsú² hi³
tsa³cuá² hué³² ñí¹ cué²¹ Dió³² ta³
tiá² ñí² tsú² ha³ dá² jinh¹ jaun³²
tsó³² dí². 9 Cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹
jáun² cáun² tsí³ Há²bran²¹, jáun²
la³jmí¹ cuá³ jan² tsá² cú²juú² bíh¹
ca³ta³cua¹³ tsú² hué³² ñí¹ ca³jmú³
jáun² Dió³² jái¹³ hi³ cué³²; jáun²
hñú³ hi³ lí³ hmih³² bíh¹ ca³cuá³ tsú²
cú²jueh³². La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³
siáh³ hla¹ Isaac jon² tsú² jí³ hla¹
Jacob cho¹ tsú² ní² siáh³, tsá²
ca³hiau³ hi³ uá²jai³² jái¹³ jáun².

10 Qui¹ Há²bran²¹ hi³ dá² jmí¹ jan³²
hi³ lí¹³ cáun² juú² hi³ quian³² jmíh¹
hiah³² pin³, cáun² juú² hi³ hnga²
Dió³² quiú¹³ héih³², hi³ hnga² siáh³
jmu³.

11 Ja³bí¹ hla¹ Sara siáh³, uá¹jinh¹
jmí¹ má²lieih²¹ lín²¹ tsú², hi³ tiú²uú²
jmí¹ lí¹³ can³ jon², tí³la³ cun³jáun²
ca³hiau³ bíh¹ tsú² pí³ hi³ can³
jon² cun³ñí¹ hi³hliá² ca³chá³ cáun²
tsí³; ca³lí³zian² bíh¹ jan² jon² tsú²
quí¹hliá² ca³taunh³ tsú² ta²¹ hi³
Dió³² bíh¹ jan² Tsá² ma³tí³² jái¹³
quióh²¹. 12 Jáun² né³, la³ jáun²

bíh¹ lí³ hi³ Há²bran²¹, jan² tsá²
jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jmái¹ hi³ jún³
ca³chó³² bíh¹ jmái¹ hi³ ca³lí³zian²
juóun³² lín³² jón²zih¹ jón²cho¹ tsú²,
la³jmí¹ hliáun³ chí¹jmai²¹, la³ cun³
lí³ siáh³ zái¹ nio² can³² jmí²mih²¹,
cáun² hi³ tiá² tián³ hí¹³.

13 La³jín³² bíh¹ tsá² hi³ ca³tsan³
ta³ tiá² ca³hiau³ la³ cun³ jái¹³ hi³
ca³jmú³ jáun² Dió³² hi³ zia³² hi³
cué³²; tí³la³ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹
jáun² cáun² tsí³ tsú² né³, jáun² cáun²
ca³ma³hiún² bíh¹ tsú² tsí³ ca³tí²¹
jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², uá¹jinh¹
jmí¹ ñí³² tsú² hi³ ñí¹ ue³ máh³ lí³tí³.
Jáun² cáun² ca³ton³ bíh¹ tsú² hi³
lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² cú²juú²
tá¹la³ há¹ ngá¹³ tsú² hi³ zian² jáun²
ñí¹ hué²¹ lá². 14 Tsá² hleh³² jái¹³
la³ ní² né³, jmu² lin¹ hi³ hnauh²
juú²co¹. 15 Qui¹ sá¹jmí¹ hi³ ná¹chau²
tsí³ tsú² ñí¹ ca³huén² dúh¹, jmí¹ lí¹³
bíh¹ hi³ jmí¹ tsa³tánh¹ tsú² siáh³
ñí¹ jáun². 16 Tí³la³ tsá² hi³ má¹ná¹,
jmí¹ ná¹hen² tsí³ hi³ chá¹tánh¹
juú²co¹ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, la³
cun³ juú²co¹ tsú² hi³ nio² la³ tí³
hñu³mi³cuú² yáh³. Hi³ jáun² tiá² lí³
heh²³ yáh³ Dió³² hi³ juáh²³ tsáu² hi³
hí³ bíh¹ dí² lín³ Dió³² Juo¹³ tsú², qui¹
má²nióh³² bíh¹ dí² hua³jan²¹ cáun²
juú² ñí¹ lí¹³ tsa³tiánh² tsá² hí³.

17 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³, jmí¹ ca³ca³
ca³lau³ Dió³² quióh²¹ Há²bran²¹,
cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ cáun² tsí³
bíh¹ tsú², jáun² jmí¹ má²jngih³
tsú² Isaac jon² ñí¹con² Dió³². Jmí¹
má²hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jngih³
jon² tsá² jan² tán¹, uá¹jinh¹ jmí¹
ca³jmú³ Dió³² jái¹³ ñí¹con² tsú² hi³
juáh³ jáun² la³ lá²: 18 “Cun³quionh³
jónh³² hnú² Isaac lí³zian² jon³zih¹
jon³cháuh³ hnú²”. 19 La³ jáun²
jmí¹ hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³,
quí¹hliá² ñí³² tsú² hi³ Dió³² tin² jmu³
hi³ jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹; míh¹ tiá² lí¹³

juáh³ dí² hi³ Há²bran²¹ hí³ ca³hián¹³
siáh³ jon² la³jmí¹ lí³ hi³ ca³jenh¹³
siáh³ ja¹ hla¹.

20 Ja³bí¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹
cáun² tsí³ hla¹ Isaac uá²jai³², hi³
ca³ti²¹ jmái¹ né³bí¹ já²¹ máh³ jaun³²
ca³ma³mih² tsú² jon² Jacob ji³ Esaú.

21 Ja³bí¹ hla¹ Jacob siáh³
ca³ma³mih² cho¹, jon² Sé³², cun³ñí¹
hi³ nio² cáun² tsí³, hi³ ca³ma³tsu³
ma³jónh³² tsú² Dió³² ca³la³ hi³
má²tsin² hná¹³ hmá²hu²¹ quioh²¹.

22 Cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ cáun²
tsí³ bíh¹ siáh³ hla¹ Sé³², jáun²
ca³juáh³ jmí¹ má²ja³quián³ jún³, hi³
chau²¹ jmái¹ huén³² tsá² *Israel
hué³² Egipto, hi³ ca³jmú³ dí² siáh³
héih³² hi³ he³ lánh³ rón³² jmu³ tsú²
quioh²¹ hla¹, la³ cun³ hnga² dí²,
ní¹ má¹ti³ ñí¹ huén²¹ tsú² ñí¹ jáun²
jmí¹tsú² jmí¹ja³².

23 Ja³bí¹ la³ jáun² cun³ñí¹ hi³ jmí¹
nio¹ cáun² tsí³ bíh¹ tsá² hú¹tá¹ jméi²
mí¹ziú¹³ hla¹ Moisés, jáun² bíh¹
ca³jmú³ tsú² hi³ rá²hmá¹ dí² cun³
hni³² zih² jmí¹ dain² dí², qui¹hliá²
ca³jién³² tsú² dain² hi³ hi³ jlánh¹
chun¹, hi³ sa³jun³ ca³juénh² tsú²
siáh³ ca³ti²¹ héih³² hi³ ca³jmú³ jáun²
re²¹ juo¹³ tsá² Egipto [hi³ hniáuh³²
jún³ la³jín³² dún² tsá²ñuh² jon² tsá²
Israel].

24 Hi³ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ siáh³
cáun² tsí³ hnga² hla¹ Moisés né³,
jáun² jmí¹ ca³li³hún¹ tsí³ dí², tiú²uú²
ca³li³hnió³ yáh³ dí² hi³ tsáu² cáun²
lí¹ lín¹³ hi³ hú¹tá¹ mí¹ziú¹³ bíh¹ dí²
tsá²mi³ jon² re²¹. 25 Ca³li³hnió³ bíh¹
tsú² ma³tso² tsí³ cu³li²¹ quionh³
tsá²co¹ tsá² tionh² hi³ jo³cuo² Dió³²,
cha³ jmí¹ ma³hiún² tsú² cu³tiá³ tsí³
hi³ jmu³ tso³. 26 Ca³lín¹³ tsú² hi³ ti³
jlánh¹ bíh¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ hi³
ma³tso² tsú² tsí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
Tsá² lín³ Cristo, la³ cónh³ bíh¹ hi³
jmí¹ lí³ hánh³ tsú² cun³quionh³

la³ji³² hi³ zia³² hué³² Egipto jáun²;
qui¹ cun³ jmí¹ má²hu²¹ bíh¹ tsí³ tsú²
hi³ chau²¹ jmái¹ hi³ zia³² hi³ hiáuh³
ñí¹con² Dió³².

27 Cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ jáun²
cáun² tsí³ Moisés, jáun² cua³han³
tsú² hué³² Egipto hi³ tiá² ca³hi³ yáh³
tsí³ tsú² hi³ míh³ tsí³ re²¹; cáun²
ca³chá³ tiá³ tsí³ bíh¹ tsú² la³jmí¹
jmu² jan² tsá² cuá¹jién³² Dió³²,
Tsá² tiá² jniá³. 28 Hi³ cun³ñí¹ hi³
jmí¹ nio¹ jáun² cáun² tsí³ tsú² siáh³,
jáun² ca³quiú² tsú² héih³² ca³ti²¹
*Jmí¹hien¹ hi³ hniáuh³² jngih³
tsáu² jáh³, hi³ jáun² jmí¹³ jáh³ hí³
né³ hniáuh³² péih³ tsú² ho³hñú¹³
quioh²¹, qui¹ cun³quionh³ hi³ jmu³
la³ jáun² bíh¹ tsá² Israel tiá² lí¹³
jún³ hí¹ jan² dún² tsá² ñí¹ jon² ní¹
má¹ca³nga² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²,
tsá² quian³² hí³ pi³ quioh²¹ hmú³².

29 Cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ siáh³
cáun² tsí³ tsá² Israel, jáun² ca³nga²
tsú² chu³jo² Jmí²mih²¹ Dáin³
la³juah²¹ dúh¹ cáun² ñí¹ quiéin²,
ti³la³ jmí¹ ca³li³hnió³ tsá² Egipto
hi³ ngá³² siáh³ ñí¹ jáun² má¹ná¹,
ca³qui² ca³jlán³² bíh¹ tsú² jmái², hi³
jáun² ca³hnúh³² jmái².

30 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ cun³ñí¹ hi³
jmí¹ nio¹ cáun² tsí³ bíh¹ tsá² Israel,
jáun² ca³qui³² hná¹ hiah³² hu²¹
juú² Jericó jmí¹ ca³chí² tsú² jáun²
ju³² hi³ ca³ñi³táunh¹ tsú² jáun²
quiau³ jmái¹ la³ cu³ la³ jéin³ juú²
jáun². 31 Ja³bí¹ hla¹ tsá²mi³ Rahab,
tsá² jlánh¹ jmí¹ juón¹ hí³, tiá² ca³jun³
yáh³ cu³li²¹ quionh³ tsá²co¹, tsá²
tiá² jmí¹ nieh³ hí³ ñí¹con² Dió³²,
cun³ñí¹ hi³ ca³chá³ bíh¹ tsú² cáun²
tsí³; qui¹ hí³ bíh¹ ca³hen³ re² tin²
tsá² ca³ñí¹qui¹ ñí¹lian¹³ juú² jáun²
quioh²¹ tsú².

32 Jáun² né³, ¿zia²¹ bíh¹ hi³
hniáuh³² juah²¹ jná¹³ ñí¹ hná¹ ní²
juáh¹³? Qui¹ tiú²uú² tsin¹³ yáh³

jmái¹ hi³ hléh¹³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ hla¹
 Gedeón, hla¹ Barac, hla¹ Sansón,
 hla¹ Jefté, hla¹ Dá²vi²¹, hla¹ Sá²mē²¹
 jī³ hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsá² lín³ hí³
 *tī³² jē¹ Dió³² ní² siáh³. 33 Cun³ñí¹
 hi³ jmí¹ nio¹ cáun² tsí³ bíh¹ tsá²
 hí³, hi³ jáun² ca³láih¹³ bíh¹ tsú²
 hnié² quionh³ tsá² hué³² siáh³,
 ca³jmú³ bíh¹ tsú² re² la³ cun³ ca³tī²¹
 tá¹la³ ho² jái¹³, hiauh³ bíh¹ tsú²
 siáh³ la³ cun³ hi³ má²ca³jmú³ jáun²
 Dió³² jái¹³ hi³ cue³². Ja³bí¹ la³
 jáun² ca³quieh³ tsú² ho³ hiah³²
 cun³quionh³ hi³ jmí¹ nio¹ jáun²
 cáun² tsí³, hi³ jáun² tiá² ca³quieh²
 tsú² jáh³. 34 Ca³tioh²¹ tsú² siáh³
 hí³ jmu³ la³ uá¹ tiá² quien² pí³
 quioh²¹ sí² pa²¹ tiá² lí³ tián³, hi³
 ca³liáun³ tsú² siáh³ ñí¹con² ho³
 mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹. Tsá²
 tiá² huánh² ca³joh¹³ pí³, hi³ ca³lí³
 pin³ lín³² tsú² siáh³ ca³jmú³ hnié²,
 hi³ ca³láih¹³ tsú² hnié² quionh³
 hliáu³ tsá² já²taunh²¹ hué³² siáh³.
 35 Jmí¹ zian² siáh³ ma³ jan² tsá²mi³
 hi³ ca³jenh¹³ tsá² hñú¹³, tsá² jmí¹
 má²cá²tsan³.

Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² cá²tsan³
 cun³quionh³ hi³ cáu² hi³ jueh³²,
 tsá² tiá² ca³he³ hi³ liáun³, quí¹hliá²
 má²hu²¹ tsí³ tsú² hi³ jenh¹³ hi³
 lí¹³ zian² tsú² siáh³ cáun² hi³ re²
 hi³ tin². 36 Ja³bí¹ zian² siáh³
 tsá² ca³qui² ca³cáuh³² tsú² cú²nga¹
 hi³ ja³quí¹ já¹pán¹, hi³ ca³la³
 hi³ ná¹quí¹ ná¹chin¹ cá²den¹ná¹
 bíh¹ tsú² ca³quiúnh³², hi³ tiáunh¹
 ná¹tson³ hñu³mí¹ñí². 37 Ja³bí¹ zian²
 tsá² cá²tsan³ siáh³ cun³quionh³ hi³
 ca³quiú³ ca³jnauh³ tsáu² quín¹, ja³
 tsá² hí³ ca³jun³ hi³ ca³tium³ tsú² tun³
 hná¹ rón²¹, [hi³ ca³ca³ ca³lau³ tsú²
 siáh³ tsáu²]. Zian² tsá² cá²tsan³ siáh³
 cun³quionh³ hi³ ca³quíeíh³² tsáu².
 Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² ca³ñí³tú¹
 ñí³lín¹³ tī³ hlá² tī³ ní² hi³ ná¹quih³²
 jmáh³la³ lo³ *já¹ziáh² jī³ lo³ zéin¹

ní² siáh³, tsá² tsí¹juí³, tsá² zian²
 uu³mí²tsi³², tsá² lí¹ quiú¹ lí¹ jín¹
 tī³ hlá² tī³ ní². 38 Tī³la³ tsá² zian²
 ñí¹ hue²¹ lá² má¹ná¹, tiá² jmí¹
 ca³tin¹ yáh³ hi³ zian² tsá² la³ hí³ ja¹
 quioh²¹. Tsá² hí³ ca³ñí³tú¹ ñí³lín¹³
 la³ cáun² hué³² quiéin², la³ cáun²
 ñí¹ lí³ máh³, jī³ la³ cáun² ñí¹ ná¹hó²¹
 tá²hláu² míh¹ jī³ ñí¹ ná¹hó²¹ tá²hláu²
 cáh¹ ní² siáh³.

39 Uá¹jinh¹ ca³tī³ tsí³ Dió³² la³jín³²
 tsá² hí³ cun³ñí¹ hi³ cáun² jmí¹
 nio¹ tsí³ tsú², tī³la³ cun³ jáun² tiá²
 ca³hiau³ bíh¹ tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³
 ca³jmú³ jáun² Dió³². 40 La³ jáun²
 bíh¹ lí³ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ hu²¹ tsí³
 Dió³² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³
 ca³ta¹ dí²; ca³lín¹³ tsú² hi³ jmáh³la³
 quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ tsá² hí³ tú¹ tsin¹³
 tán¹ hián² cu³tī³.

12

Hniáuh³² neh²¹ dí² hnga² Jesús

1 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ la³jín³²
 tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsí³ tjonh² la³
 cu³ la³ jéin³ quiú¹³ dí² hi³ ná¹quí²
 ná¹jé³² jnoh¹, jáun² cuí¹ chá¹³ dí² tī³
 có³² ca³la³ jí³² hi³ chí¹cuú² chí¹jná²³
 ñí¹con² dí², la³ má²quionh³ tso³ hi³
 cáun² lí¹ pí² lí¹ tsáih³² dí², hi³ jáun²
 cuí¹ cueh¹³ dí² tsí³ hi³ tsáu¹³ dí²
 cú²he² tī³ chí¹ján³ la³ cun³ lí³ jui³²
 hi³ tiáuh¹ dí², 2 hi³ cuí¹ neh²¹ dí²
 hnga² Jesús. Tsá² ca³quiú² hí³ nóh³²
 ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² chá¹³ dí²
 cáun² tsí³, Tsá² jmu³ siáh³ hi³ lí³
 quien² hi³ jáun². Quí¹ Jesús hí³ bíh¹
 cáun² ca³tion³ tsí³ hi³ ca³ma³tso² tsí³
 ñí¹ crei²¹. Tiá² ca³lín¹³ yáh³ tsú²
 hi³ hua³heih²¹ bíh¹ hi³ quiunh²¹ dí²
 la³ jáun², quí¹ jmí¹ má²ñí³² bíh¹
 tsú² hi³ lí³ zian² tsú² hiún² tsí³ ní¹
 má¹ca³nga² hi³ jáun², hi³ jáun² jmí¹
 lí²¹ jáun² né³, ca³ta³cuá¹³ tsú² tī³
 cuá² chu²¹ ñí¹ ca³ Dió³².

3 Hi³ jáun² hnoh² né³, hniáuh³²
 cunh²¹ náh² quiúnh¹ Jesús, Tsá²

lín³ hí³ nóh³² quiú¹³ dí², Tsá² jlánh¹ ca³ma³tso² hí³ tsí³ hí³ ca³qui³ ca³jmoh³ tsú² tsá² ren² tso³; qui¹ cun³quionh³ hí³ jmúh¹³ hnoh² la³ jáun² bíh¹, tiú²uú² lí¹ huon¹³ náh², sa³jun³ tú¹ son¹³ honh² náh² siáh³.
 4 Qui¹ tiá² má²ca²chó³² yáh³ jmá¹ hí³ ca³la³ hí³ tain³² jmí²hán¹ náh² hí³ jmuh³² náh² hnié² quiúnh¹ tso³.
 5 ¿Hí¹ má²já²có³ honh² náh² la³ cun³ hí³ hlí² liéih³² jáun² Dió³² la³jmí¹ hlí² liéinh³² tsú² jáun² tsá¹míh¹ jon²? Qui¹ la³ lá² rá¹juáh³ ñí¹ Si²:

Hnú² jón³, ha³ lí² jmu² hnú² hí³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí³ ma³tsoh¹ hnú² honh² hí³ quiú² je²³ jáun² Juo¹³ dí²,

hí³ sa³jun³ hniáuh³² hí³ tú¹ son¹³ honh² náh² ní¹ má¹ca³hlí² ca³liéih³² tsú².

6 Qui¹ Juo¹³ dí² tí² jinh²³ jmáh³la³ tsá² hnio³ bíh¹;

hí³ jmu² tsú² siáh³ hí³ la³jín³² tsá² má²lín³ jon² tsú² ma³tso² tsí³.

7 Jáun² cuí¹ tion¹³ náh² hí³ má¹tsoh¹ náh² jáun² honh², qui¹ Dió³² jmoh²³ náh² la³jmí¹ jmúh³² tsú² jon². ¿Hí¹ zian² tsá¹míh¹ tsá² tiá² tí² jenh²³ jméi² dúh¹? 8 Ti³la³ ní¹juáh³ Dió³² tiá² la³ tí² la³ jenh²³ yáh³ hnoh² la³ cun³ qui³ tí² jinh²³ tsú² jí³lin² jon², hí³ jáun² jun³juáh¹³ la³ jon² cu³tí¹³ yáh³ tsú² hnoh², hnoh² dá² la³ dún² lí¹ zian² bíh¹ ní¹juáh³ la³ jáun². 9 Qui¹ ní¹juáh³ ca³tanh¹³ bíh¹ dí² ta²¹ jméi², tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², jmí¹ ca³quiú³ ca³je³ dí² tsú², hí³ jáun² itia¹³ bíh¹ tiá³ tiá² lí³ hniáuh³² má¹ti²¹ dí² ñí¹con² Jméi² dí², Tsá² ca³cué³ jmí²chí³ quiú¹³ dí², hí³ jáun² lí¹³ ziaún² dí²! 10 Qui¹ jméi² dí² la³ ma³ quin³² ma³ jan³² dí² ca³tí³ ca³jenh³ bíh¹ cu³tiá³ tá¹la³ jmí¹ tiauh² dí² jáun² jo³cuo² tsú², la³ cun³ hí³ ca³lín¹³ tsú² hmóu³² hí³ chú³² jmu³; tí³la³ Dió³² má¹na²¹,

tí² jenh² dí² ca³ti²¹ cáun² hí³ jlánh¹ bíh¹ quien² ñí¹con² dí², hí³ jáun² lí¹³ chun¹ dí² la³jmí¹ chun¹ tsú² jáun² hnga². 11 Tson² bíh¹ tiá² lí²hiú² tsí³ dí² tá¹la³ quiú¹ jín¹ dí² jáun², qui¹ hlah³ bíh¹ jen²³ dí²; tí³la³ jmí¹ chí¹cáin² má¹ná¹, lí¹³ zian² dí² hí³ hú¹tá¹ chun¹ dí² cu³tí³, ní¹juáh³ tsá² zia³² hí³ má²ca³lí³tin² cun³quionh³ hí³ má²ca³ma³tso² jáun² tsí³, hí³ lí¹³ siáh³ nio² tie³ hñu³ tsí³ tsú².

Háinh¹³ bíh¹ ní¹juáh³ tiá² jmu³ tsú² nieh³ ñí¹con² Dió³²

12 Hí³ jáun² né³, cuéh³ náh² pí³ cuá² tanh¹ ní¹juáh³ hí³ tiú²uú² pin³ hí³ má²ca²huóh³², 13 hí³ jáun² hniáuh² náh² cú²jueh³² juí³² cú²tso², hí³ jáun² lí¹³ la¹³ tí¹ má²hliáh², hí³ jáun² tiá² tí³ lí³mí¹ hliáh¹³.

14 Jmu³ náh² tion³ hí³ niau²¹ tie³ quián¹³ náh² quiúnh¹ la³jín³² tsáu², jí³ hí³ ná¹chan¹ náh² siáh³ ñí¹con² Dió³² ní² siáh³, qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ jien³² Juo¹³ dí² ní¹juáh³ tiá² cuá¹chan¹ tsú² ñí¹con² Dió³². 15 Hua³hín¹³ náh² jmu³, hí³ jáun² tiá² lí¹³ lí³ zian² tsá² tiú²uú² hnió³ mií³ hí³ ja³² tsí³ Dió³²; ja³bí¹ hua³hín¹³ náh² siáh³ jmu³ hí³ jáun² tiá² lí³ zian² tsá² lín¹³ la³jmí¹ lí³ mí¹ziah²¹ ná² hlah³, cáun² hí³ má²chí¹cuóun² hí³ jmu² hlah³ ñí¹con² tsá² ñí¹ hná¹ jáun², hí³ jmu³ hí³ hliánh¹³ tsú². 16 Ha³ lí² cuí¹ lí³ zian² hí¹ jan² hnoh² tsá² lí¹ jmu³ lí¹ tsó²¹; hí³ sa³jun³ hniáuh³² lí³ zian² tsá² tiá² jéih³² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³², la³ cun³ hí³ ca³jmú³ jáun² hla¹ Esau, tsá² ca³la³ hí³ má³² hí³ cuh³ cun³quionh³ hí³ jmí¹ ca³tin¹ hiáuh³ cun³ñí¹ hí³ hí³ bíh¹ dí² tsá² má²ján³. 17 Hí³ jáun² la³ cun³ hí³ má²ná¹ñíh¹ náh², tiú²uú² ca³lí³ yáh³ hiáuh³ hla¹ Esau hí³ hí³ ma³hé² ma³mieh² jméi² jmí¹ má²cáin² jáun², ua¹jinh¹ ca³ho³ ca³jngih³ lín³² tsú², tí³la³ tiú²uú²

ca³lí³ zia³² yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ za¹³
la³ cun³ hi³ má²lí³².

18 Ti³lá³ hnoh² né³, tiá²
ca³ma³janh¹³ yáh³ náh² ñí¹con²
cáun² hi³ lí²lieih²¹ cuo² tsú², la³jmi¹
ca³ma³janh³² jáun² tsá² *Israel máh³
ñí¹ jmi¹ hún¹ jáun² sí², cáun² ñí¹
tiá² re² jniá³, ñí¹ ná¹niéih²¹, ñí¹
zia³² hi³ cáu² hi³ jueh³²; 19 sa³jun³
ca³niéih² bíh¹ náh² mah¹ hi³ ñí¹jiei²¹
tsú² mí¹ñí², sa³jun³ ca³niéih² náh²
siáh³ ho³ Dió³² hi³ ca³nái³² jáun²
tsá² hí³, Tsá² ca³nái³² hí³ ho³
tsú² jmi¹jáun², ca³la³ hi³ ca³hiu³
ca³mi³ tsú² hi³ tiú²uú² hléh³²
cú²jueh³² Dió³² tá²chi²¹ ñí¹con² tsú²,
20 qui¹hliá² cun³ñí¹ hi³ huáh² lín³²
tsí³ ná¹jéinh³² tsú² héih³² hi³ juáh³
jáun² la³ lá²: “Li³ua³ jan² tsá² ca³há³
máh³ lá², uá¹jinh¹ jan² jáh³, cun³
ca³tin¹ bíh¹ jún³ hi³ qui³ jnah³ tsú²
quin¹ [ho³lá²dá² cun³quionh³ hmá²
zunh²¹]”. 21 Hi³ cáu² hi³ jueh³²
cu³ti³ bíh¹ la³ cun³ hi³ jniá³ jáun²,
qui¹ hí¹ la³ ti³ hnga² yáh³ hla¹
Moisés ca³juáh³: “He³ ma³ juénh²
jná¹³, ca³la³ hi³ juan²³ máh³ jná¹³
lí²³”.

22 Ti³lá³ hnoh² má¹ná¹, má²ca³ma³janh¹³
náh² cú²jueh³² ñí¹con² juú²
Jerusalén quioh²¹ Dió³² Tsá²
juú²tsáun² bíh¹, hi³ nio² jáun² ti³
máh³ Sión la³ ti³ hñu³mi³cuú²,
ñí¹ ná¹ngih³² jáun² ti³ la³ mei²¹
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ná¹má²qui²
má²quien² Dió³²; 23 ñí¹ ná¹ngih³²
siáh³ ji³lín² jon² Dió³², tsá²
ná¹tón²¹ hí³ hi³ jmi¹ ñí¹ sí² rón³²
hñu³mi³cuú². Hi³ má²ca³ma³janh¹³
náh² siáh³ ñí¹con² Dió³² Tsá² rá²tsi³²
héih³² ñí¹con² ca³la³ jín³² tsáu², ji³
ñí¹ tionh¹ jáun² jmi²chi³ quioh²¹
tsá² má²ca³jmu³ hi³ la³ cun³ hi³ ti³²
tsí³ Dió³², tsá² má²ca³jmu³ Dió³² hi³
chun¹ tán¹ hián² cu³ti³; 24 ji³ ñí¹
cuá³ jáun² Jesús, Tsá² cua³tianh² hi³
cáun² nió³² hmai²¹, ñí¹ má²ji² jáun²
qui¹hliá² má²lí³ la³juah²¹ dúh¹ hi³

má²ca³péih³ jmi¹³ tsú² siáh³, jmi² hi³
jmu² jáun² lin¹ hi³ cáun² hi³ jlánh¹
bíh¹ chu²¹ má²lí³², cha³ jmi¹ lí³ lin¹
cáun² hi³ la³ ca³lí³ lin¹ jáun² jmi¹
ca³táin² jáun² jmi¹³ hla¹ Abel [jmi¹
ca³jngah³ jáun² rainh²¹].

25 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ha³
lí² jmu² náh² hi³ tiá² jéin²³ náh²
Tsá² liéih³² dí². Qui¹ ní¹juáh³ tiá²
ca³liáun³ yáh³ tsá² tiá² ca³jéin¹³
hi³ tsá² ca³hlí² ca³liéih³² tsú² jáun²
ñí¹ hué²¹ lá², jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³
lí¹³ liáu³ dí² ní¹juáh³ ca³jmu¹³ dí²
tsá² tiá² nieh³ ñí¹con² Tsá² cuá¹hlí²
cuá¹liéih³² dí² la³ ti³ hñu³mi³cuú².
26 Jmi¹ ca³hléh³ jáun² Dió³² jmi¹tin²,
ca³la³ hi³ ca³ru³ ca³juá³ bíh¹ hué³²,
ti³la³ jmi¹ hi³ ziaun² dí² lá² né³,
má²ca³jmu³ tsú² jái¹³ hi³ lí³ la³ lá²:
“Jmu¹ jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³²
hi³ ru³ hi³ juá³, ti³la³ jun³juáh¹³
jmáh³la³ cuá¹ hué²¹ yáh³, qui¹ ca³la³
ji³ hi³ jniá³ jáun² ti³ chi³cuú² bíh¹
uá²jaí³²”. 27 Jmi¹ ca³juáh³ tsú² jáun²
hi³ jmu³ tsú² hi³ ru³ hi³ juá³ siáh³
cónh³í¹ cu³ jéin³², jáun² ñí¹ jáun²
lin¹ hi³ quin³ tsú² la³ji³² hi³ ca³jmu³
hñi¹, la³ cun³ la³ji³² hi³ lí¹³ ru³
juá³, hi³ jáun² jmáh³la³ hi³ tiá² lí¹³
jéh³ bíh¹ tá¹no¹. 28 Hi³ jáun² né³,
cun³ñí¹ hi³ má²tsá¹tau¹³ dí² jáun²
ñí¹ cuá¹quien² Dió³², cáun² ñí¹ cun³
tiá² lí¹³ jéh³, jáun² cuí¹ cue¹³ dí²
tsú² tiá¹hmah¹, hi³ cuí¹ má¹tsú¹
má¹jonh²¹ dí² Dió³² la³ cun³ ca³ti²¹,
hi³ cuí¹ má¹quien¹³ dí² tsú² siáh³,
ca³la³ hi³ juénh² dí², 29 qui¹hliá²
Dió³² Juo¹³ dí² lín³ la³jmi¹ lí³ cáun²
sí² hi³ tioh²¹ ma³tsá² ca³la³ ji³lí³².

13

*Lánh³ ca³ta¹ dí² jmu¹³ hi³ lí³ hiú²
tsí³ Dió³²*

¹ Hi³ jáun² né³, hniáuh³² má¹hno¹
náh² tsá²ján² tsá²ján² jmi¹ ca³la³
ji³² la³jmi¹ hnio³ tsú² rainh²¹. ² Lí²

cuí¹ cha³ có³ honh² náh² hi³ hen¹³
 náh² re² tin² lí³ ua³ jan² tsá² ñi³ tin²¹
 hñuh³² náh²; qui¹ hí¹ la³ ti³ tsá² cuú²
 tsá² ta³ Dió³² yáh³ la³ ca³ hen³ ma³
 jan² tsá² ca³ jmú³ la³ jáun² jmi¹ tin²
 ta³ tiá² ñi³².

³ Cháu¹ náh² honh² ca³ tin¹ tsá²
 ná¹ tson³, hniáuh³² lín¹³ náh² ca³ la³
 jmi¹ lí³ hi³ ná¹ tson³ náh² cu³ tsa³²
 quiúnh¹ tsú². Cháu¹ náh² siáh³
 honh² ca³ tin¹ tsá² tiá² hin² quiú²
 jei²³, cuí¹ lín¹³ náh² hi³ la³ jmi¹ lí³
 hmóu³² bí¹ náh² tiá² quiú² tiá² jei²³
 tsáu².

⁴ Hi³ hniáuh³² má¹ quien¹³ náh²
 siáh³ hi³ má² ca³ jenh² jáun² cuonh²
 náh², hi³ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh²
 siáh³ hi³ ná¹ chan¹ náh² ñi¹ con²
 tsá² má² lín³ hi³ ñi² cuonh² náh²,
 qui¹ Dió³² bíh¹ Tsá² ra³ tsi³² héih³²
 ñi¹ con² tsá² juón¹ uá¹ hi³ tsá² tiá²
 má² jenh² cuo², uá¹ hi³ tsá² má² jenh²
 cuo² siáh³.

⁵ Hniáuh³² bíh¹ má¹ zían¹³ náh²
 hi³ tiá² hniá¹ náh² quié³, ti³ la³ chú³²
 má¹ hiúnh¹³ náh² honh² la³ cun³
 hi³ zia³² quián¹³, qui¹ jáun² yáh³
 má² ca³ juáh³ Dió³² la³ lá²: “Jmí¹ líh³
 yáh³ tiá² chau²¹ jná¹³ hnoh²
 hmóu³² náh², hi³ sa³ jun³ cuai²¹ jná¹³
 hnoh² ti³ có³²”. ⁶ Cun³ ñi¹ hi³ jáun²
 né³, ca³ la³ hi³ hiún² lín³² bíh¹ tsi³ dí²
 hi³ juáh¹³ dí² la³ lá²:

Hnga² bíh¹ Juo¹³ dí² Tsá² má² hau³
 jná¹³,

hi³ jáun² cónh³ tiá² lí¹ hú¹ cóh²¹ yáh³
 tsin³² jná¹³ ñi¹ juáh³ he³ hnió³
 tsáu² jmoh³.

⁷ Jáun² né³, cháu¹ náh² honh²
 ca³ tin¹ tsá² ca³ hie³ náh² hí³ jú¹
 tson², tsá² ca³ hléh³ hí³ jái¹³ quioh²¹
 Dió³² ñi¹ con² náh²; sá¹ ní² cháu¹
 náh² honh² ha³ lánh³ jmi¹ ñi³ táunh¹
 tsá² hí³ hi³ tí² nio² jáun² cáun² tsi³
 tsú², jáun² jmóuh¹ náh² nóh³² jáun²
 quioh²¹ tsú².

⁸ Qui¹ jmi¹ líh³ yáh³ tiá² zan² Jesús
 Tsá² lín³ Cristo, cun³ má² lín³ jáun²

bíh¹ tsú² cháu³, né³² ní², ji³ ca³ la³
 cun³ jmi¹ hi³ nio² ní² siáh³. ⁹ Hi³ jáun²
 né³, hua³ hín¹³ náh², su³ uú² lí¹ cuí¹
 lí³ can² náh² cun³ quionh³ jái¹³ siáh³,
 jái¹³ hi³ tiá² má² ca³ nieih² náh². Qui¹
 ti³ jlánh¹ bíh¹ lí³ pin³ tsi³ dí² ní¹ juáh³
 héi¹³ dí² mií³ hi³ ja³² tsi³ Dió³², la³
 cónh³ bíh¹ hi³ jmi¹ má¹ ti²¹ dí² héih³²
 ca³ ti²¹ he³ má³² lí¹³ cúh¹³ dí²; qui¹
 tiá² lín¹ ca³ lí³ pin³ yáh³ tsi³ tsá²
 jlánh¹ ca³ ma³ ti³² héih³² la³ jáun².

¹⁰ Né³² né³, Jesús bíh¹ ca³ cuen³
 hnga² ñi¹ con² Dió³² hi³ jun³ hi³
 ca³ ta¹ dí², ti³ la³ tsá² má² ná¹ má² cón³²
 Dió³² la³ cun³ lí³ jáun² héih³²
 quioh²¹ ñi¹ hiú¹³ hi³ ca³ lí³ zia³² jáun²
 jmi¹ tin² né³, cónh³ tiá² ca³ tin¹ bíh¹
 hiáuh³ la³ cun³ hi³ hiáu¹³ jáun²
 jnoh¹. ¹¹ Qui¹ ní¹ má¹ ca³ jngih³
 tsú² jáun² jáh³ ñi¹ con² Dió³² hi³
 ca³ ti²¹ tsáu¹³ tsáu², jáun² má¹ jáun²
 tsá² can³² mi² tsá² hien¹ jmi¹³ jáh³
 hí³ ñeih³ ñi¹ jlánh¹ bíh¹ hien¹
 jáun², hi³ tsá² cué² tsú² ca³ ti²¹ hi³
 hin³ tso³, ti³ la³ jáh³ má² cá² tsan³
 hí³ má¹ ná¹, ti³ la³ cheih³² juú²
 bíh¹ tsa³ jin² tsú².

¹² Ja³ bí¹ la³
 jáun² ca³ ma³ tso² Jesús tsi³ hi³
 ca³ jun³ ti³ la³ cheih³² juú², hi³
 jáun² cun³ quionh³ jmi² má² ca³ táin²
 jáun² quioh²¹ tsú², ca³ lí³ hi³ jmu³
 tsú² hi³ má² ná¹ chan¹ tsáu² ñi¹ con²
 Dió³². ¹³ Jáun² né³, jnoh¹ siáh³ cuí¹
 tsáu¹³ uá² ja³² ñi¹ con² Jesús ti³ la³
 chéih³² juú² ñi¹ tá¹ tauh¹ dí² tsi¹ juí³,
 la³ jmi¹ cá¹ quiúnh²¹ tsú² jáun² hnga².

¹⁴ Qui¹ tiá² zia³² yáh³ cáun² juú²
 hi³ hú¹ tá¹ quiú¹³ dí² hi³ nio² cun³
 jmi¹ hi³ nio² tá¹ la³ ziaún² dí² ñi¹ hue²¹
 lá²; ti³ la³ jnoh¹ né³, ná¹ cueh²³ dí²
 tsi³ ca³ ti²¹ cáun² juú² hi³ tá¹ no¹
 jmi¹ tsú² jmi¹ ja³² bíh¹. ¹⁵ Hi³ jáun²
 cun³ ñi¹ hi³ ca³ tin¹ Jesús né³, jcuí¹
 má¹ quien¹³ dí² Dió³² cun³ jmá² cun³
 jnia³²! Qui¹ cun³ quionh³ hi³ ná¹ qui²
 ná¹ ton²³ dí² hi³ hi³ bíh¹ lín³ Juo¹³

dí², jáun² lí³ zia³² bíh¹ hi³ lí¹ cue¹³
dí² tsú², hi³ tí³² tsí³ tsú². 16 Ha³ lí²
cuí¹ cha³có³ honh² náh² hi³ jmúh¹³
náh² hi³ chu²¹, hi³ tsoh²¹ náh² he³
hi³ zia³² quián¹³, qui¹ la³ jáun² bíh¹
tí³² tsí³ Dió³² ní¹juáh³ cáun² ná¹hiún²
honh² náh² hi³ jmuh³² la³ jáun² hi³
ca³tin¹ tsú².

17 Ma³tí²¹ náh² héih³² quioh²¹
tsá² tionh² la³ñí¹ ñí¹con² náh², hi³
tianh³² náh² tsú² ta²¹, qui¹ tsá² hi³
bíh¹ má²ná¹jmu² hua³hí¹³ hnoh²,
hi³ ná¹ñi³² tsú² siáh³ hi³ chau²¹
jmái¹ hi³ jienh³² tsú² ta²¹ quioh²¹
ñí¹con² Dió³². Qui¹ ní¹juáh³ jmúh¹³
náh² la³ jáun², jáun² lí³ hiún² tsí³ tsú²
jmu³ ta²¹ jáun², hi³ jáun² tiá² nga³
héi² ta²¹ jeinh²¹ tsú²; qui¹ sa³jun³
zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ ñí¹con² náh²
hmóu³² yáh³ ní¹juáh³ hi³ jmúh¹³
náh² hi³ zia³² ta²¹ héi² ñí¹con² tsá²
hi³.

18 Jáun² né³, lienh¹ náh² tiá³ Dió³²
hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Né¹ jnoh¹ hi³ má²jí²
bíh¹ jmí¹ tsí³ jnoh¹, qui¹ cun³ñí¹
hi³ má²hnáu² jnoh¹ jmú¹³ jmáh³la³
cá² ñí¹ hi³ chu²¹. 19 Zia³² cáun² hi³
jlánh¹ bíh¹ hnó³² jná¹³, hi³ máh¹³
tiá³ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ cué³²
tsú² jái¹³ hi³ tia³jui³² lí¹³ ñí¹jie¹ jná¹³
siáh³ hnoh².

*Cuí¹ zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³²
cáun² hi³re² hi³tin²*

20 Dió³², Tsá² cha³² tie³ hñu³ tsí³
tsáu², ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús
Tí³² Juo¹³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³táin³
tsú² jáun² jmí¹³, hi³ jáun² lí³ tanh¹³
tsú² cáun² nió³² hi³ lí³ quien² cun³
jmí¹hi³nio². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³,
má²lín³ tsú² Tsá² zenh² la³ñí¹ hi³
jmu² hua³hí¹³ dí², jnoh¹ tsá² lái³
dí² la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh². 21 Hi³
jáun² Dió³² hi³ bíh¹ cuí¹ jmu¹ hi³
ca³la³ tán¹ hián² náh² cu³tí³ hi³
jmúh¹³ náh² la³jí³² ta²¹ chu²¹, la³
cun³ la³jí³² hi³ hnió³ tsú²; hi³
cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesús
Tsá² lín³ Cristo, cuí¹ jmouh²¹ tsú²

hñu³ tsí³ dí² la³ cun³ tí³² tsí³ tsú²
hnga². ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Cristo
cun³ jmí¹hi³nio²! ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!

22 Mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² reh²
hi³ cuí¹ juenh² bíh¹ honh² náh²
ca³tí²¹ cú¹pih²¹ jái¹³ hi³ má²lí²hlí¹
lí²lieh¹ jná¹³ ní² hnoh². 23 Hno³²
jnë¹³ lí³ ñíh¹³ náh² hi³ má²cuá²han³
bíh¹ reh² dí² Timoteo hñu³mí¹ñí²;
jáun² né³, ní¹juáh³ cuanh³ tsú² ta³
ñeh³ ñí¹ lá², jáun² jan²¹ bíh¹ jná¹³
tsú² ní¹ má¹já²jie¹ jná¹³ hnoh².

24 Zéih³ tiá³ náh² tsá² ná¹ñí¹
ñí¹con² náh²: “Hia² náh²”, jí³ ca³la³
jín³² tsá² joh¹ Dió³² ñí¹ hná¹ ní².
Tsá² reh² dí² tsá² hué³² Italia tionh²
lá²juáh³ siáh³: “Hia² náh²”.

25 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² Dió³²
jí³lín² náh². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Quioh²¹ Santiago

*Jacobo Jmu² Cáun² Sí² Hi³ Ca³tin¹ Tsá² *Judíos, Tsá² Má²tiáunh¹ Ní¹ Hliáun³*

¹ Jná¹³ la³² Jacobo, tsá² lín³ jná¹³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Dió³² jí³ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², juanh³² jná¹³: “Hia² hnoh²”, tá¹ quia³tún³ nió³ hnoh² tsá² *Israel, tsá² má²ná¹yanh³² náh² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

Dió³² jmu² hi³ lí¹³ quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsáu²

² Hnoh² reh², ma³hiún¹³ hnoh² honh² lí³ua³ cáun² hi³ quiunh³² náh², ³ qui¹ la³ cun³ hi³ má²ca³lí³ níl¹ hnoh² jáun² hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ re² lí²tin² tsú² hi³ jmu³ juenh² tsí³, ní¹juáh³ zia³² hi³ cá² lau²³ ca³tí²¹ hi³ taunh³² tsú² jáun² ta²¹. ⁴ Hi³ jáun² né³, chá¹ hnoh² cáun² honh², hi³ jáun² lí¹³ lí³tin² hnoh² re² hi³ jmúh¹³ náh² juenh² honh², hi³ jáun² hnoh² lí¹³ lín³ náh² tsá² má²hún¹ tsí³, tsá² má²ca³hiá² ca³táunh³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, la³ cun³ tsá² tiá² hi³lí³hniauh²³ hí¹ cáun² ní¹con² yáh³.

⁵ Lí³ua³ jan² hnoh² tsá² tiá² re² má²jniá³ jmí¹ honh² náh², mí¹ náh² ní¹con² Dió³², hi³ jáun² lí¹³ hián¹³ náh², qui¹ hí³ bíh¹ cue³² ca³la³ hi³ lí¹ má²tú² má²ziáun²³ ní¹con² ca³la³ jín³² tsáu², ha³ tiá² jin²³ yáh³ tsú² tsá² hiú² tsá² mí³² ní¹con², ⁶ Tí³la³ hniauh³² mí³² tsú² hi³ hu²¹ cáun² tsí³ má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² hniauh³² hu²¹ tun³ tsí³ tsú²; qui¹ ní¹juáh³ hi³ hu²¹ tun³ tsí³ tsú², jáun² lín³ tsú² la³jmí¹ lí³ cu³ jláí³ jmí²miih²¹ bíh¹, hi³ hliá³² chí³ tí³ hlá² tí³ ní². ⁷ Tsá² la³ hi³ tiá² hniauh³² yáh³ hi³ cáun² lí¹ lín¹³ hi³ hiáuh³ hi³ jmí¹ cue²¹ jáun² Dió³² Juo¹³ dí²; ⁸ qui¹ tsá² la³ hi³ dá² cáun²

lí¹ tí² lí¹ jeinh³² tsí³ tí³ hlá² tí³ ní² bíh¹.

⁹ Hi³ jáun² né³, cuí¹ jmu¹ tsah³ tsá² reh² dí², tsá² tsí¹juí³, qui¹ cun³ní¹ hi³ má²ca³ta³zanh¹ tsú² re². ¹⁰ Hi³ tsá² hánh³ né³, cuí¹ jmu¹ tsah³ qui¹ cun³ní¹ hi³hliá² má²ca³méih³ hi³ quien² tsú², qui¹ tsá² ná¹hánh³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ lí¹³ hi³ tiá² má²hie² bíh¹. ¹¹ Qui¹ ní¹ má¹ca³hiá² hiú², hi³ má¹lí³² jáun² né³, chei³² lín³², jáun² lí²quiéin² bíh¹ náí², hi³ suh³² siáh³ lí¹³ quioh²¹, jáun² lí¹ ca³há² ca³nga² bíh¹ hi³ jmí¹ jniá³ jáun² chú³² lín³². La³ jáun² bíh¹ quiunh³² uá²jai³² tsá² hánh³, cu³diá²jan² bíh¹ tsá²hín³ tsú² tá¹la³ cuá¹jmu² jáun² tá¹³.

Jun³juáh¹³ Dió³² yáh³ jmu² hi³ lí¹ hen² tsí³ tsú² hi³ tiá² ca³tí²¹

¹² Hen³ ma³ jmí¹ ren² tsá² tion² tsí³ ca³la³ jí³² hi³ quiunh³²; qui¹ ní¹ má¹ca³nga² tsú² la³jí³² hi³ jáun², hiáuh³ bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jáí¹³ hi³ cue³² ní¹con² tsá² hniau³ dí², hi³ lí¹³ zian² dí² quionh³ tsá² ca³cah¹³ hí³ jmáí¹ quionh³. ¹³ Tí³la³ ní¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmáí¹ hi³ hniá¹ tsú² cáun² hi³ tiá² ca³tí²¹ né³, tiá² hniauh³² yáh³ hi³ cáun² lí¹ lín¹³ tsú² hi³ Dió³² bíh¹ cá² lau²³ cun³quionh³ hi³ hlah³ jáun². Qui¹ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí¹³ hi³ hen² tsí³ Dió³² hi³ hlah³, sa³jun³ cá² lan²³ tsú² tsáu² cun³quionh³ hi³ hlah³. ¹⁴ Tí³la³ ní¹juáh³ hi³ hniá¹ tsú² la³ cun³ hi³ tiá² ca³tí²¹ né³, jáun² hi³ jáun² má²ja³² ca³la³ tí³ ñeh² hñu³ tsí³ hnga² bíh¹ tsú²; qui¹ hñu³ tsí³ hnga² bíh¹ tsú² dí¹quian¹ hi³ jáun². ¹⁵ Hi³ ní¹ má¹ca³lín¹³ tsú² jmu³ la³ cun³ hi³ má²hniá¹ jáun² jmu³ né³, má¹jáun² má²lí¹³ tso³ bíh¹. Jáun² ní¹ má¹ca³lí³ pin³ tso³ tán¹ hián² cu³tí¹³ né³, jáun² má¹jáun² má²jún³ bíh¹ tsú² ní¹con² Dió³².

16 Hnoh² reh², tsá² hnau³ jná¹³ lín³², ha³ lí² lí¹ cuí¹ lí³ can² hnoh²; 17 qui¹ ca³ la³ jí³ lí³² hí³ chu²¹, jí³ la³ jí³² hí³ quien² ca³ la³ tán¹ hián², cáun² lí¹ cue³² bíh¹ Dió³² Jméi² dí², Tsá² cuá³ hñu³ mí³ cuú². Hí³ bíh¹ Tsá² lín³ mí¹ zioh²¹ quioh²¹ la³ jí³² joh¹ hí³ jniá³ jáun² tí³ chí³ cuú²; Dió³² Tsá² lín³ la³ má² lín³ jáun² yáh³. Tí³ la³ Tsá² hí³ má¹ ná¹, tiá² zan² yáh³ la³ jmí¹ za² joh¹ hí³ ja³² jáun² chí³ cuú², hí³ cáun² lí¹ jmu² hính¹³ tí³ hlá² tí³ ní². 18 Hí³ bíh¹ Tsá² ca³ lín¹³ hí³ má³ jniau² dí² hí³ hmai²¹ cun³ quionh³ jú¹ tson² quioh²¹. Cun³ ní¹ hí³ jáun² né³, má² láí³ dí² tsá² má² ná¹ chan¹ ní¹ con² tsú² ja¹ quioh²¹ la³ jí³² hí³ ca³ jmú³ tsú² jáun², la³ jmí¹ má² ná¹ chan¹ jáun² la³ jí³² hí³ lau³² la³ ní¹.

Tsá² má² tí³² la³ cun³ hí³ náí³²

19 Hí³ jáun² né³ reh², tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³, hniáuh³² lí³ níh¹³ náh² hí³ tianh¹³ náh² hua³ jan²¹ hí³ náih¹ náh² jáí¹³ hí³ hleh³² tsáú²; tí³ la³ tiá² hniáuh³² yáh³ hí³ la³ júí³² hléh¹³ hnoh² má¹ ná¹, sa³ jun³ hniáuh³² hí³ la³ júí³² má² míh³ honh² náh², 20 qui¹ tsá² míh²³ tsí³ cun³ tiá² lí¹³ bíh¹ jmu³ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³². 21 Hí³ jáun² bíh¹ hniáuh³² cháh¹³ hnoh² tí³ có³² la³ jí³² hí³ tiá² jí² hí³ má² chí¹ mí³² jáun² honh² hnoh², la³ má² quionh³ jí³ lí³² hí³ hlah³ hí³ jlánh¹ má² ca³ lí³ hliáun³ jáun²; tí³ la³ hí³ nio² re² honh² bíh¹ hnoh² cuéh¹ náh² jáí¹³ hí³ lí¹³ lí³ quien² jú¹ tson² hí³ má² ca³ jñí³ jáun² Dió³² hñu³ honh² náh², la³ cun³ jáí¹³ hí³ jmu³ hí³ liáun³ náh².

22 Hí³ jáun² hniáuh³² má¹ tíh²¹ bíh¹ hnoh² la³ cun³ hí³ hie³² jú¹ tson² jáun², qui¹ ní¹ juáh³ cáun² tí³ lí¹ naih³² náh², jáun² la³ jáun² lí¹ lí² can² náh² hmóu³² bíh¹. 23 Qui¹ tsá² tí³ lí¹ náí³² jú¹ tson² hí³ tiá² má² tí³² yáh³ tsú² má¹ lí³² jáun², jáun² tsá²

la³ hí³ dá² lín³ la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² má² lí² jí³ ní¹ cun³ quionh³ cáun² hu³² bíh¹. 24 Qui¹ ní¹ má¹ lí² jí³ tsú² lánh³ lí³ ní¹, jáun² la³ júí³² tsá² có³ bíh¹ tsí³ tsú² lánh³ lí³ ní¹ ní¹ má¹ lí³² jáun². 25 Tí³ la³ tsá² taun² re² ní¹ liei²¹ chu²¹ quioh²¹ Dió³² né³, liei²¹ hí³ jmu² jáun² hí³ lí¹³ liáun³ tsú², hí³ má² tí³² tsú² re², hí³ tiá² tsá² có³ tsí³ tsú² hí³ náí³², jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ jlánh¹ lí³ hiún² tsí³ ca³ tí²¹ la³ cun³ la³ jí³² hí³ jmu² jáun².

26 Ní¹ juáh³ zian² tsá² lín²³ hí³ jlánh¹ re² má² tí³² cuáh³² quioh²¹, tí³ la³ ní¹ juáh³ cáun² lí¹ ja³ tú² ja³ lí²³ bíh¹ ho³ tsú² má¹ lí³² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ cáun² lí¹ má² can² hnga² bíh¹, hí³ tiá² lín¹ lí² quien² yáh³ hí³ jlánh¹ má² tí³² tsú² jáun² cuáh³². 27 Tí³ la³ tsá² má² tí³² cuáh³², cáun² hí³ jí² hí³ hngó³² ta³ ní¹ Dió³² Jméi² dí² né³, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ jmu² la³ lá²: Má² hon³ tsú² tsá¹ míh¹ hnái³, jí³ tsá² mí³ hnái³ ní² siáh³ ja¹ lí³ ua³ cáun² uu³ mí² tsí³² hí³ zian² tsú², hí³ hua³ hín¹³ tsú² siáh³ hnga² hí³ tiá² ma³ quiá¹ jmí² chí³ quioh²¹ cun³ quionh³ hí³ zia³² jáun² ní¹ hué²¹ lá².

2

Tiá² hniáuh³² jmu² tsú² hí³ quien² jan², hí³ jan² tiá² quien²

1 Hnoh² reh², tsá² tanh²³ náh² ta²¹ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí², Tsá² cú² juenh², tiá² ca³ tin¹ ya³ náh² jmúh¹³ quien² jan², hí³ jan² tiá² quien². 2 Jmú¹³ jáí¹³: Ní¹ juáh³ ja¹ ní¹ ná¹ ngih³² náh² ca³ hí³ jan² tsá² quih³² hmih³² chu²¹, hí³ tioh³ siáh³ anillo hí³ lí³ cú¹ mí¹ niau²¹ cuo² tsú², hí³ tá¹ la³ jáun² né³ ca³ hí³ siáh³ jan² tsá² tia³ mii² quih³² tsí¹ hmih³² tseh¹, 3 tí³ la³ ní¹ juáh³ hnoh² jlánh¹ ca³ ma³ quien¹³ náh² tsá² quih³² hí³ hmih³² chu²¹, hí³ juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: “Ní³ ní¹ chu²¹ lá²”; tí³ la³

tsá² tia³mii² hí³ né³ juoh¹ náh²
la³ lá²: “Tí³ ó³² cuá²náu² hnú²,
ho³lá²dá² hué³² lin²¹ lá² ñí³”,⁴ hí³
ní¹juáh³ la³ jáun² bíh¹ la³ jmuh³²
náh² né³, jáun² má²ná¹jmuh³² náh²
quien² jan², hí³ jan² tiá² quien²
bíh¹ ja¹ quián¹³ náh² hmóu³², hí³
má²ná¹chú¹ ná¹ñih²¹ náh² tsáu² hí³
hu²¹ hlah³ honh² náh².

⁵ Hnoh² reh², tsá² jlánh¹ hnau³
jná¹³ lín³², nié² náh² re² jái¹³
hí³ juanh²¹ jná¹³ lá²: Dió³²
má²ca³quianh³ tsá² tia³mii² zian² ñí¹
hué²¹ lá², hí³ jáun² cun³quionh³ hí³
nio² cáun² tsí³ tsú² ñí¹con² Dió³²,
lí¹³ lín³ tsú² jan² tsá² hánh³, ¿tiá¹
tson²? Tsá² la³ hí³ bíh¹ hiáuh³ jái¹³
hí³ tsa³tiánh² ñí¹ cuá¹quien² Dió³²,
la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³²
ñí¹con² tsá² cu³tí³ hniau³ hí³ dí²,
⁶ Tí³la³ hnoh² má²ná¹, chin²³ náh²
hua³heih²¹ tsá² tia³mii². ¿Haun¹³
juáh¹³ chín¹dí¹ tsá² hánh³ bíh¹
tsá² jmu² hian² tsí³ hí³ quin²³ hí³
quián¹³ hnoh² dúh¹, hí³ tú² hna²
tsú² siáh³ ñí¹ta²¹? ⁷ Hnoh², tsá²
má²ná¹lái¹ náh² Cristo, ¿haun¹³
juáh¹³ chín¹dí¹ tsá² hánh³ hí³ bíh¹
tú² híon³² hí³ jmái² tsú² dúh¹,
hí³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ jáun², hí³
má²ná¹jmái² náh² jáun² ta³né³²?

⁸ Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³ cu³tí¹³
ma³tih²¹ náh² liei²¹ hí³ quien² jáun²
la³ñí¹, la³ cun³ jái¹³ hí³ rá¹juáh³
jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hí³
juáh³ jáun² la³ lá²: “Hniáuh³²
má¹hno¹ hnoh² tsá²mi³cuóun²
renh² la³jmái¹ hno³ náh² hmóu³²”,
jáun² má²ná¹jmuh³² re² bíh¹ hnoh²
ní¹juáh³ la³ jáun². ⁹ Tí³la³ ní¹juáh³
jmuh³² náh² quien² jan² né³, hí³
jan² tiá² quien², jáun² tso³ bíh¹
má²ná¹jmuh³² náh², quí¹ liei²¹
quioh²¹ Dió³² jmu² lin¹ hí³ tiá²
jmuh³² yáh³ hnoh² la³ cun³ hí³
ca³tí²¹. ¹⁰ Quí¹ ní¹juáh³ jan² tsá²
má²tí³² la³ji³² héih³² quioh²¹ liei²¹,
tí³la³ sa³ la³ zia³² bíh¹ cáun² hí³ tiá²

ca³ma³tí³² tsú² má¹lí³² jáun², jáun²
má²ren² bíh¹ tsú² tso³, la³juáh²¹
dúh¹ hí³ tiá² lí² ma³tí³² hí¹ cáun²
bíh¹ tsú² héih³² quioh²¹ liei²¹ lí²³.
¹¹ Quí¹ Dió³² ca³juáh³ la³ lá²: “Ha³
lí² jmú² náh² juón¹”, hí³ ca³juáh³
siáh³: “Ha³ lí² jngih³ náh² tsáu²”.
Jáun² né³, uá¹jinh¹ jan² tsá² tiá²
lí¹ jmú² lí¹ tsau³², tí³la³ já² jngih²
bíh¹ tsú² tsáu², jáun² ñí¹ ní² bíh¹
tsá²hín³ tsú², hí³ tiá² la³ lí²ma³tí³²
yáh³ tsú² héih³² quioh²¹ liei²¹ jáun².
¹² Hniáuh³² hléh¹³ hnoh² jí³ hí³
má¹zián¹³ náh² la³jmái¹ zian² tsá²
ná¹ñí³² hí³ chau²¹ jmái¹ tá¹tsí²¹
héih³² ñí¹con² bíh¹, la³ cun³ lí³ jáun²
héih³² quioh²¹ Cristo hí³ jmu² hí³
lí¹³ liáu³ dí². ¹³ Quí¹ tsá² tiá² jmu²
juenh² tsí³ ñí¹con² tsáu², sa³jun³
jmu³ yáh³ Dió³² juenh² tsí³ ñí¹con²
tsú² hnga² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹
hí³ ra³tsa² Dió³² héih³² quioh²¹ tsú².
Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² juenh² tsí³
ñí¹con² tsáu² né³, jáun² tiú²uú² zia³²
yáh³ hí³ háinh¹³ ñí¹con² tsú² ní¹
má¹ca³ta³tsin¹ tsú² héih³².

*Cun³quionh³ hí³ jmu² bíh¹ tsú² lí³
lin¹ ní¹juáh³ tson² nio² cáun² tsí³
ñí¹con² Dió³²*

¹⁴ Hnoh² reh² ¿ha³ dá² jinh¹
quien² hí³ juáh³ tsú² hí³ nio² cáun²
tsí³ ñí¹con² Dió³², ní¹juáh³ tiá² lin¹
hí³ chu²¹ jmu² yáh³ tsú²? ¿Cun³
tiá² lí¹³ bíh¹ liáu³² hí³ nio² jáun²
cáun² tsí³ tsú²! ¹⁵ Jmú¹³ jái¹³:
Ní¹juáh³ zian² jan² tsá²mi³ reh²
dí², ho³lá²dá² tsá²ñuh² hí³ tiá² ha¹
zia³², sa³jun³ zia³² bíh¹ hí³ cuh³ tsú²
cun³jmái² cun³ jnia³², hí³ má¹lí³²
jáun² né³, ¹⁶ ma³ jan² hnoh² tí³
lí¹ juouh³² náh² tsá² hí³ la³ lá²:
“Cuánh² cáun² hí³ re² hí³ tin²; cú¹
lí³chanh³² nú², hí³ cú¹ conh²¹ siáh³
henh¹ nú²”, tí³la³ já² hí¹ cáun² yáh³
tiá² hí³ lí²cuéh³ náh² tsú² má¹lí³²
jáun², ¿ha³ dá² jinh¹ quien² hí³ juáh³

hnoh² la³ jáun²? 17 La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ tiá² lin¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ hi³ tí³ lí¹ juáh²³ tsú² hi³ nio² cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³², ní¹juáh³ tiá² lin¹ zia³² yáh³ hi³ jmu² tsú². Hi³ lí¹ juáh²³ tsú² jáun² hi³ nio² cáun² tsí³, jáun² má²lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ jún¹ bíh¹ jaun³².

18 Jáun² né³, lí¹³ zian² tsá² záih³² rainh²¹ la³ lá²: “Hnú² bíh¹ jan² tsá² nio² cáun² honh², tí³la³ jná¹³ né³, lín³ ná¹ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹”. Tí³la³ jná¹³ né³ juanh³²: Ma³lí²¹ hnú² ha³ lánh³ rón³² nio² cáun² honh² ní¹juáh³ hnú² jan² tsá² tiá² lin¹ zia³² hi³ jmuh³²; hi³ jáun² jná¹³ má¹lí²¹ hi³ nio² jáun² cáun² tsin³² cun³quionh³ hi³ jmu² ná¹. 19 ¿Hí¹ má²nio² cáun² honh² hnú² hi³ zian² jan² tán¹ Dió³²? Chú³² bíh¹ ní¹juáh³ lín²³ hnú² la³ jáun². Ja³bí¹ jmí²chí³ hláinh¹ yáh³ ná¹lín²³ la³ jáun², hi³ ca³la³ qui² juan²³ bíh¹ hi³ juéhn². 20 Hnú², itsá² cáun¹ nú²! Sá¹ní² cónh³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ lin¹ hi³ tiá² lin¹ ñí¹ quien² hi³ juáh²³ tsú² hi³ nio² cáun² tsí³, ní¹juáh³ tiá² lin¹ zia³² yáh³ hi³ chu²¹ hi³ jmu² tsú². 21 Jáun² né³, ¿haun¹³ juáh¹³ hnga² hla¹ Há²bran²¹, jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², ca³lín³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun², jmí¹ ca³jéin³² tsú² jáun² Isaac jon² ñí¹con² Dió³², hi³ ca³ra³tsin² tsú² jáun² ñí¹hiú¹³ míh¹? 22 Jáun² né³, cun³quionh³ la³ ní² ca³lí³ lin¹ hi³ nio² cáun² tsí³ tsú², ¿tiá¹ tson²? Hi³ jáun² bíh¹ ca³hia³ ca³táuh³ tán¹ hián² cu³tí³ hi³ nio² jáun² cáun² tsí³ tsú² cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun². 23 La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá². “Dió³² ca³heh³ Há²bran²¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ ca³chá³ tsú² jáun² cáun² tsí³”. La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ ca³lín³

tsú² há²mei²¹ joh¹ Dió³².

24 Jáun² né³, cun³quionh³ la³ ní² má²ca³lí³ lin¹ hi³ jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ hi³ nio² cáun² tsí³ yáh³ tsú² lí¹³ lín³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ ñí¹con² Dió³², tí³la³ hniáuh³² hi³ zia³² hi³ jmu² bíh¹ tsú² uá²jai³². 25 Ja³bí¹ la³ jáun² ca³lí³ siáh³ ñí¹con² hla¹ tsá²mi³ Rahab, tsá² lí¹ jmí¹ jmú² jmí¹ tsau³² hi³ hi³ qui² jéin³² hnga². Dió³² ca³heh³ tsá² hi³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³ jmí¹ ca³cué³ tsú² jáun² hñú¹³ ñí¹con² tsá² ca³ñí¹qui¹ ñí¹lian¹³ hi³ juú²co¹ tsú², tsá² zéin¹ hí³ hla¹ Josué, hi³ ca³hie³ tsú² siáh³ cáun² juí³² siáh³ hi³ tsa³tánh¹ tsú² jmí¹ tí³ ñí¹ tsa³tánh¹. 26 Jáun² né³, tiá² lin¹ ñí¹ jmu² ta²¹ yáh³ hi³ tí³ lí¹ juáh³ tsú² hi³ nio² cáun² tsí³, ní¹juáh³ tiá² lin¹ zia³² yáh³ hi³ jmu² tsú²; la³jmí¹ tiá² ta²¹ jmu² ngú³ ní¹juáh³ hi³ tiá² jmí²chí³ hu²¹.

3

Ta²¹ hi³ jmu² záh¹ tsú²

1 Hnoh² reh², tiá² hniáuh³² hi³ zian² juóun³² tsá² jmu² pí³ hi³ lín¹³ tí³² ja¹ quián¹³ hnoh², qui¹ la³ cun³ hi³ má²né¹ dí² hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ héih³² hi³ tá¹tsin¹ tsá² ná¹lín³ tí³². 2 ¿Haun¹³ juáh¹³ la³jái³² bíh¹ dí² jmu³² hi³ tiá² ca³tí²¹ dúh¹? Tí³la³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá² tiá² hleh³² hí¹ cu³ jéin³² cáun² hi³ tiá² ca³tí²¹ hléh³², jáun² tsá² la³ hí³ lín³ jan² tsá² má²ca³hiá² ca³táunh³ tán¹ hián² cu³tí³ bíh¹, jan² tsá² má²tin² jmu² re² lín³² héih³² ñí¹con² hnga². 3 Qui¹ ní¹ má¹ca³táunh¹³ dí² mí¹ñí² ho³ tsa³cuá¹, jáun² taunh¹³ jáh³ ta²¹; má¹jáun² né³, má²lí¹³ bíh¹ jmú¹³ dí² héih³² ñí¹con² jáh³. 4 Ja³bí¹ la³ jáun² lí³ siáh³ quioh²¹ mu² cáh¹. Uá¹jinh¹ cáh¹ lín²¹, hi³ pin³ lín³² siáh³ chí³ hi³ hlia³², tí³la³ cun³ jáun²

tsá² cuá¹quian³² mu², tióh³² bíh¹
 tsú² jmu² héih³² ñí¹con² mu² jáun²
 hi³ tsó³² juí³² ñí¹ hnió³ tsú² hi³ tsó³²
 cun³quionh³ zih¹ mu² hi³ lí³ jáun²
 cun³quionh³ cáun² jo²¹ hmá² míh¹
 hi³ he² jáun² tí³ cu³hna²¹ hi³ hu²¹
 jáun² chu³ jmái². ⁵ La³ jáun² bíh¹
 lí³ siáh³ zih¹ dí² uá²jai³², uá¹jinh¹
 cáun² hi³ pih²¹ lín²¹ bíh¹ jaun³²,
 tí³la³ cun³ jáun² hliáu³ lín³² bíh¹ hi³
 jmu². Uá¹la³ cun³ cáun² sí² pih²¹,
 cun³quionh³ hi³ pih²¹ jáun² bíh¹ lí³
 có³² cáun² já¹hngá¹ pa²¹ lín²¹. ⁶ Hi³
 ja³bí¹ zih¹ dí² siáh³ lí³ la³jmí¹ lí³
 cáun² sí². Zih¹ dí² jáun² bíh¹ jlánh¹
 hlah³ la³ cónh³ bíh¹ la³ji³² ñí¹ pih²¹
 ñí¹ siún¹ quiú¹³ dí², hi³ jáun² tá¹
 jan² bíh¹ dí² má²tsá²hliánh² lí²³. Sí²
 hi³ chí¹hún¹ jáun² zih¹ dí² ja³² la³
 tí³ quiú³juóu³² bíh¹, hi³ jlánh¹ cue³²
 uu³mí²tsi³² la³ cun³ jmái¹ hi³ ziaún²
 dí². ⁷ La³jin³² ñí¹ jáh³ bíh¹ tin²
 tsá²mi³cuóun² ma³táin³², hi³ hí¹ la³
 tí³ má²ca³ma³táin³² yáh³ tsú²; uá¹la³
 jáh³ cánh¹, jáh³ ngi³² rón³² hué³²,
 tan³² ní², jí³ jáh³ jmái² ní² siáh³.
⁸ Tí³la³ uá¹jinh¹ tin² tsáu² ma³táin³²
 jáh³, tí³la³ hí¹ jan² bíh¹ tiá² hin²
 tin² ma³táin³² zih¹ hnga². Zih¹ dí²
 jáun² dá² cáun² tí³ tin² jmu² hlah³
 bíh¹, la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ hnga²,
 hi³ jlánh¹ quian³² no¹ huáh² tsí³ hi³
 lí¹³ jngah³. ⁹ Qui¹ sa³ cun³quionh³
 zih¹ jáun² bíh¹ dí² ma³quien¹³ dí²
 Dió³² Jméi² dí², hi³ cun³quionh³
 zih¹ jáun² bíh¹ dí² siáh³ chú¹ juon¹
 dí² tsá²mi³cuóun² rainh²¹ dí², tsá²
 lí²ma³zian² hí³ Dió³² la³ cun³ rón³²
 lí³ jáun² nóh³² quioh²¹ dí² hnga².
¹⁰ Sa³ cáun² ho³ jáun² bíh¹ dí² hue³²
 jú¹ chu²¹ la³ má²quionh³ jú¹ hlah³.
 Hnoh² reh², tiá² jmí¹ ca³tí²¹ cu³tí¹³
 yáh³ hi³ lí¹³ la³ jáun². ¹¹ ¿Hí¹
 lí¹³ bíh¹ hion¹³ jmí² cuóuh³ cu³tsa³²
 quionh³ jmí² ñeh¹ ní¹juáh³ cáun² ñí¹
 hion² jmái² dúh¹? ¹² Hi³ sa³jun³

háí³² yáh³ huíh² pih²¹ hmá² sí² co²,
 sa³jun³ lí¹³ ha³ siáh³ mi³ hmá² sí²
 co² hmáih³² uóun²jieh¹³. Reh², la³
 jáun² bíh¹ lí³ siáh³ hi³ hí¹ cónh³ yáh³
 tiá² lí¹³ hion¹³ jmí² cuóuh³ ñí¹ qui³
 má²hion² jmí² ñeh¹.

*Ti³ hñu³mi³cuú² bíh¹ ja³² pí³ hi³
 lí¹³ lín³ tsú² jan² tsá² quia³lín³ jmí¹
 tsí³*

¹³ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ ja¹
 quián¹³ hnoh² zian² jan² tsá²
 quia³lín³ jmí¹ tsí³, tsá² cháunh²³ re²
 chí¹, cuí¹ jmu¹ tsú² lín¹ cun³quionh³
 hi³ zian² tsú² hi³ chun¹, jí³
 cun³quionh³ hi³ chu²¹ hi³ jmu² tsú².
 Tí³la³ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá²
 quia³lín³ jmí¹ tsí³ má¹na²¹, hniáu^h³²
 jmu³ tsú² hi³ tiá² quien² hnga²
 tá¹la³ jmu² tsú² jáun² hi³ chu²¹.
¹⁴ Tí³la³ ní¹juáh³ cuéh¹ hnoh² jái¹³
 hi³ lí¹³ lín³ náh² tsá² ja³²lí³ uóu³²
 tsí³, hi³ cáun² lí¹ zian² náh² ca³tin¹
 hmóu³², jáun² tiá² ca³tin¹ náh²
 jmúh¹³ tonh² hi³ jlánh¹ re² cháunh²³
 honh² náh²; qui¹ má²ná¹jlíh²³ bí¹
 náh² jú¹ tson² cun³quionh³ jú¹ tí¹jái²
 ní¹juáh³ la³ jáun². ¹⁵ Qui¹ jun³juáh¹³
 Dió³² yáh³ jmu² hi³ cháunh²³ chí¹
 tsú² la³ ní², hmóu³² bíh¹ tsá² zian²
 ñí¹ hué²¹ lá² hnauh² chí¹ la³ ní²,
 Cáun² hi³ tin² hmóu³² tsá²mi³cuóun²
 bíh¹ ní³², hi³ cháunh²³ ní² chí¹ tsú²
 ja³² ñí¹con² tsá² hláinh¹ bíh¹. ¹⁶ Qui¹
 ñí¹ zian² tsá² uóu³² tsí³, tsá² lí¹
 zian² jmáh³la³ hi³ ca³tin¹ hmóu³²,
 jáun² ñí¹ la³ jáun² cáun² tiáunh¹ tsú²
 cú²tiú² cú²jan³² bíh¹, hi³ zia³² siáh³
 la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³. ¹⁷ Tí³la³
 la³ cun³ hi³ cháunh²³ jáun² tsí³ tsú²
 hi³ ja³² ñí¹con² Dió³² má¹ná¹, lí³
 cáun² hi³ jí² bíh¹ la³ñí¹ la³ján³. Tsá²
 quia³lín³ jmí¹ tsí³ la³ hí³ bíh¹ lín³
 jan² tsá² jmu² hi³ lí¹³ niau²¹ tie³,
 jan² tsá² jmu² juenh² tsí³, tsá² huá¹
 chí¹, tsá² ja³² mií³ tsí³, tsá² jmu² cá²
 ñí¹ hi³ chu²¹, tsá² jien³² tsáu² cú²re²

he², tsá² tiá² zai³² jē¹. 18 Jáun² né³, tsá² má²re² hnié² quioh²¹ tsáu², hi³ hnió³ hi³ zian² tsáu² cáun² hi³ re² hi³ tin², tsá² la³ hi³ bíh¹ jmu² hi³ tá²tsi²¹ héih³² cú²tso².

4

Tsá² jéih³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²
 1 ¿He³ láih³² zia³² hnié² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ tiá² re² tiáunh¹ náh² cá²hoh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hi³ hlah³ bíh¹, hi³ jáun² hú¹pí² hú¹juoun³² honh² náh², qui¹ cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hniá¹ náh²? 2 Qui¹ zia³² bíh¹ hi³ hniá¹ hnoh² quioh²¹ tsáu², ti³la³ ní¹juáh³ tiá²la³ ca³lí³ zia³² yáh³ hi³ jáun² quián¹³ hnoh² né³, jáun² cáun² jngih²³ bíh¹ náh² tsú². Hi³ ní¹juáh³ tiá² ca³janh¹ hnoh² hi³ jmí¹ hen² jáun² honh² náh² né³, jáun² cáun² lí¹ ja³² uóu³² honh² bíh¹ náh², hi³ jmuh³² náh² hnié², hi³ quiú² tin²³ náh² quiúnh¹ tsáu². Cun³ñí¹ hi³ tiá² mih³² ñí¹con² Dió³² bíh¹ náh², hi³ jáun² bíh¹ tiá² chanh¹ hnoh² la³ cun³ hi³ jmí¹ hniá¹ náh² jáun². 3 Hi³ uá¹jinh¹ mih³² náh², cun³ jáun² tiá² hián¹³ bíh¹ náh², qui¹ cun³ñí¹ hi³ hu²¹ siánh³ honh² náh² tá¹la³ mih³² náh² jáun², hi³ lí¹ hnáuh² náh² má¹hiúnh¹³ honh² hmóu³² cun³quionh³ hi³ jmí¹ hniá¹ náh² jáun² hian³. 4 ¡Hnoh², tsá² lín³ náh² la³jmí¹ lín³ tsá²mi³ juón¹! ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² hi³ tsá² jéih³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hi³ má²lín³ jan² tsá² hon² Dió³² bíh¹? Qui¹ lí³ua³ jan² tsá² ti³² tsí³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hi³ má²ná¹háun³ bíh¹ quionh³ Dió³². 5 Qui¹ jun³juáh¹³ cáun² ti³ lí¹ rá¹juáh³ yáh³ já¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: “Jmí²chí³ Chun¹ ca³tanh² hi³ Dió³² hñu³ tsí³ dí² jlánh¹ hniau³ dí² ca³la³ hi³ hi³² lín³² tsí³”. 6 Hi³ jáun² né³, ti³ lí³mí¹ má²ca³ma³hé² ma³mieh² bíh¹ dí²

Dió³², la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² já¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Dió³² tiá² cué³² já¹³ hi³ lí¹³ lí³ quien² tsá² jmu² quien² hnga², ti³la³ má²hé² má²mieh² tsú² tsá² tsí¹juí³ bíh¹”. 7 Jáun² né³, jienh²¹ náh² hmóu³² ñí¹con² Dió³², hi³ jmu³ náh² huáh² chñinh³² ñí¹con² tsá² hláinh¹, hi³ jáun² cuon³ tsú² ñí¹con² náh². 8 Jmu³ náh² pí³ hi³ lí³ cuóun³² náh² Dió³², hi³ jáun² Dió³² lí³ cuóu³² siáh³ hnoh². Hnoh² tsá² ná¹ren² náh² tso³, ma³ji¹³ náh² cuonh², hi³ jáun² lí¹³ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³². Hi³ hnoh² né³, tsá² nio² tun³ honh², ma³ji¹³ náh² honh², hi³ jáun² niau²¹ cáun² honh² náh². 9 Chá¹ náh² hlah³ honh², hi³ uo³ náh² ca³la³ hi³ jngih³² honh² náh². Cha³ jmí¹ jú¹ jmí¹ ngáih¹³ náh², cuí¹ tain²¹ jmí²zih¹ máh¹ náh², hi³ cha³ jmí¹ má¹hiúnh¹³ náh² honh² né³, cuí¹ niau²¹ hlah³ honh² náh². 10 Jmu³ náh² hi³ tsí¹juí³ náh² ta³ ñí¹ Dió³² juo¹³ dí², jáun² hi³ né³ ziau³ chí³cuú² hi³ lí³ quien² náh².

Tsá² chú² ñih²³ rainh²¹

11 Hnoh² reh², tiú²uú² hniáuh³² ziu¹ hien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján²; qui¹ tsá² hleh³² hlah³ quioh²¹ rainh²¹, ho³ hi³ chú² ñih²³ siáh³ rainh²¹, tsá² la³ hi³ dá² hleh³² hlah³ ca³ti²¹ liei²¹ jáun² quioh²¹ Dió³² bíh¹, hi³ chú² ñih²³ tsú² siáh³ liei²¹ jáun². Qui¹ ní¹juáh³ la³ chú¹ la³ ñih²¹ hnú² liei²¹ jáun², jáun² jmuh³² hnú² la³jmí¹ jmu² jan² tsá² lín³ jue²¹ bíh¹ cha³ jmí¹ má¹tih²¹ hnú² la³ cun³ hi³ juáh³ jáun² liei²¹. 12 Qui¹ jan² tán¹ bíh¹ Tsá² ca³quiú² héih³² zian², hi³ lín³ siáh³ Jue²¹, hnga² hi³ bíh¹ siáh³ tin² líón³² tsáu², ho³lá²dá² hi³ hin³ tsú² tsáu². Hi³ jáun² né³ ¿hin² dá² tsánh² hnú², jáun² sa³ hnú² yáh³ hnáuh² jmúh¹³ jue²¹ hi³ rá¹tsih³² héih³² ñí¹con² tsá²mi³cuóun² renh²?

Tiá² hniáuh³² jmu² tsú² tonh²
ca³ti²¹ hi³ hu²¹ tsí³ tsú² jmu³

¹³ Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá² juáh³
la³ lá²: “Né³² ho³ tsa³háu² tsáu¹³
jnoh¹ cú²juú² cun³ cáun² mii², hi³
tsá¹hnáu¹³ jnoh¹ quie³”, nié² náh²
re² jái¹³ lá²: ¹⁴ ¡Hí¹juáh³ he³ lí¹³
tsa³háu² yáh³ tiá² hi³ ñíh¹ hnoh²,
tiá¹³ bíh¹ tiá³ jlánh¹ ñíh¹ hnoh² hi³
he³ lí¹³ jmí¹tsú² jmí¹ja³²! Quí¹ jmá¹
hi³ zian² hnoh² jáun² dá² lí³ la³jmí¹
lí³ cáun² jnie³ cháun¹ bíh¹, cáun²
hi³ lí¹ jnia² cu³tiá³ pih²¹, hi³ la³juí³²
yein³² siáh³. ¹⁵ La³ lá² bíh¹ jmí¹
hniáuh²¹ juáh¹³ hnoh²: “Ní¹juáh³
Dió³² Juo¹³ dí² hnió³, jáun² ziaún²
bíh¹ dí² hi³ jmú¹³ dí² hi³ lá² ho³ hi³
ó³²”. ¹⁶ Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, cá²
ñí¹ hléh¹ jú¹ tú² ráun³ bíh¹ hnoh²
hi³ jmuh³² náh² tonh² lín³²; tí³la³
jái¹³ la³ ní² né³, hú¹tá¹ jú¹ hlah³
bíh¹. ¹⁷ Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian²
tsá² má²ñí³² he³ hi³ chu²¹ jmu³,
tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, tiá² hi³ jáun²
jmu² yáh³ tsú², hi³ jáun² tsá² la³ hi³
má²ca³lí³ren² tso³ bíh¹.

5

Háinh¹³ bíh¹ quioh²¹ tsá² hánh³

¹ Ja³bí¹ hnoh² siáh³, tsá² hánh³,
jnié² náh² re² jái¹³ lá²! Uo³
hnoh² hi³ tí¹ hoh³ náh² hi³ ca³ti²¹
uu³cha³tsí³² hi³ né³bí¹ má¹tsoh¹
náh² honh². ² Lí³ la³juah²¹ dúh¹
hi³ má²ca³cáh² bíh¹ la³jí³² hi³ zia³²
jáun² quián¹³ náh²; hi³ hmíh³² chu²¹
hi³ nio³ náh² jáun² né³, lí³ la³juah²¹
dúh¹ hi³ má²ca³cúh² mí¹cháu² bíh¹.
³ La³jmí¹ lí³ hi³ má²ca³hiá² juóuh³²
bíh¹ mí¹ñí² cú¹tiáú² jí³ mí¹ñí²
cú¹mí¹niau²¹ jáun² quián¹³ hnoh².
Juóuh³² jáun² né³ má²lí²¹ hi³ tson².
bíh¹ má²ca³lí³ren² náh² tso³, hi³
jáun² cun³quionh³ juóuh³² jáun² bíh¹
cón³² hnoh² la³juah²¹ dúh¹ hi³ hún¹
sí². Quí¹ jmá¹ hi³ tiauh² dí² lá²
jlánh¹ má²ca³chá¹ hnoh² cu³lí²¹

hi³ lí¹³ lí³ hánh³ náh². ⁴ Sá¹ñí²
nié² náh², jie³ cónh³ tso³ tiá² cha³²
quie³ hi³ jmí¹ hniáuh²¹ má¹hmah²¹
náh² ñí¹con² tsá² ca³jmú³ ta²¹
ñí¹nái² quián¹³ náh²; hi³ Dió³²
Tsá² lín³ Juo¹³ hliáu³ tionh²
hñu³mi³cuú² né³, má²ca³nái³² jái¹³
hi³ tú² hna² jáun² tsá² ca³jmú³
hi³ ta²¹ ñí¹con² náh². ⁵ Jlánh¹ re²
ma²ca³ma³zián¹³ hnoh² ñí¹ hue²¹
lá², hi³ cáun² lí¹ má²ca³ma³hiúnh¹³
hnoh² honh² hi³ jmúh¹³ náh²
lí³ua³ cáun² hi³ ca³lí³ hniá¹ náh²
jmúh¹³. ¡La³jmí¹ má²cánh¹ tsú²
cuá¹juí² hi³ má²jngih³ bíh¹ tsú²,
má²ca³ma³hion²¹ náh² honh²! ⁶ Hi³
cáun² lí¹ ca³ra³can³² náh² tso³ tsá²
tiá² tso³ ren², hi³ ca³jngih³² náh²;
uá¹jinh¹ tsá² tiá² hi³ hlah³ ca³jmú³
hí¹ cáun² ñí¹con² hnoh².

Tsá² hu²¹ cáun² tsí³ hi³ ná¹hé²
ná¹jan² Jesucristo

⁷ Hi³ jáun² né³ reh², tsá² ná¹janh³²
náh² hi³ jáunh³ Tí³² Juo¹³ dí²,
hniáuh³² ná¹hu²¹ honh² náh² ca³ti²¹
jmá¹ jáun² la³jmí¹ ná¹hu²¹ tsí³ tsá²
zia³² hi³ má²jná¹ ñí¹nái² quioh²¹,
tsá² ná¹hé² ná¹jan³² hi³ chau¹³
jmí³ la³ cun³ jmá¹ hi³ lí³ hniáuh³²,
quí¹ hu²¹ tsí³ tsú² hi³ ló³² re² hi³
quioh²¹. ⁸ Jáun² né³, ja³bí¹ hnoh²
siáh³ hniáuh³² chá¹³ náh² tiá³
honh² ca³ti²¹ hi³ hu²¹ jáun² honh²
náh² hi³ má²ja³quián³ jáunh³ Tí³²
Juo¹³ dí².

⁹ Hnoh² reh², ha³ lí² chú¹ lí²
ñih²¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², jáun²
tiá² tá¹tsin¹ náh² héih³², quí¹
má²ja³quián³ cu³tí¹³ bíh¹ jáunh³
Dió³² Tsá² lín³ Jue²¹. ¹⁰ Hi³ jáun²
né³ reh², chú³² jmu³ náh² la³jmí¹
ca³jmú³ jáun² la³jín³² tsá² ca³lín³ hi³
*ti³² jè¹ Dió³², tsá² ca³hléh³ hi³ cha¹³
Tí³² Juo¹³ dí²; uá¹jinh¹ ca³ma³tso²
lín³² tsú² tsí³, tí³la³ ca³tiánh³ bíh¹
tsú² hi³ ná¹hu²¹ cáun² tsí³. ¹¹ Sá¹ñí²
jie³, jnoh¹ ná¹lá²³ hi³ jlánh¹ jmí¹
ren² tsá² ca³ma³tso² hi³ tsí³. Uá¹la³

cun³ hi³ má²ca³niéih² náh² jáun² hi³ ca³tin¹ hla¹ Job; tsá² hi³ jlánh¹ re² ca³cueh³ tsí³ ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ ca³quiúnh³², hi³ ná¹ñih¹ náh² siáh³ he³ ca³hiau³ tsú² ñí¹con² Dió³² jmí¹ lí²¹ jáun², quí¹ Dió³² jlánh¹ chun¹ hi³ ja³² lín³² mií³ tsí³.

¹² Jáun² né³ reh², zia³² bíh¹ siáh³ cáun² jú¹ tson² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ juáh³ la³ lá²: Tiá² hniáuh³² má¹quien¹³ náh² jái¹³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ hien¹³ náh² Dió³², sa³jun³ hi³ hien¹³ náh² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² siáh³, sa³jun³ hí¹ cáun² hi³ siáh³ siáh³ tiá² hniáuh³² hieh¹ náh² hi³ má¹quien¹³ náh² jái¹³ quián¹³. Quí¹ jái¹³ la³ ní² tiá² lín¹ lí³ hniáuh³² yáh³ ní¹juáh³ hi³ ná¹lín³ hnoh² tsá² tson² jeh² náh², uá¹ hi³ ca³juah²¹ náh²: “Tson²”, uá¹ hi³ ca³juah²¹ náh²: “Tiá² tson²”, quí¹ ní² lí¹ ca³ta³zanh¹ náh² ñí¹ hlah³.

Lánh³ rón³² hniáuh³² liéinh³² tsú² Dió³²

¹³ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ ja¹ quián¹³ hnoh² zian² jan² tsá² má²tso² tsí³, cuí¹ liéinh²¹ tsú² Dió³². Hi³ ní¹juáh³ zian² tsá² re² nio² tsí³, jáun² cuí¹ má¹quien² tsú² Dió³² cun³quionh³ hi³ hie³² tsú² jáun² sun¹. ¹⁴ Hi³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá² tsáun¹, cuí¹ tiéh¹³ tsú² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², jáun² tsá² hí³ tsa³taúnh¹ hi³ tsa³liénh³ Dió³² cha¹³ Tí³² Juo¹³ dí² hi³ ca³tin¹ tsú², hi³ jñéi³ tsú² siáh³ no¹ chí¹ tsú². ¹⁵ Jáun² ní¹ má¹ca³liéinh³² tsú² jáun² Dió³² hi³ ná¹tioh³ cáun² tsí³ tsú², lan¹³ bíh¹ tsá² tsáun¹. Dió³² bíh¹ jmah³ tsá² hí³; hi³ ní¹juáh³ ren² tsú² tso³, ja³bí¹ hin³ siáh³ tsáu¹³ tsú² uá²jai³². ¹⁶ Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ chú³² ton¹³ náh² tsáu³ ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², hi³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³² ca³tin¹ tsá²ján² tsá²ján², jáun² lan¹³ náh². Ní¹juáh³ jan² tsá² zian² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³²

liéinh³² Dió³² [ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³], hú¹tá¹ cu³tí³ jmu³ bíh¹ ta²¹. ¹⁷ Uá¹la³ cun³ hi³ ca³lí³ jáun² ñí¹con² Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hi³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin². Ja³bí¹ tsá² hí³ siáh³ jmí¹ lín³ jan² tsá² lí¹ tsáu² la³ jnoh¹ bíh¹; tí³la³ jmí¹ ca³liéinh³² tsú² jáun² Dió³² né³, hi³ ca³mí³ tsú² hi³ tiú²uú² chau¹³ jmí³, jáun² ca³quin³ bíh¹ jmí³ cun³ hni³² mii² tón³² hué³² ñí¹ jmí¹ cuá³ tsú² jáun². ¹⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³liéinh³² tsú² siáh³ Dió³², jáun² ca³jauh³ bíh¹ siáh³ jmí³ hué³² jáun², jáun² ca³cuú² ca³láu² bíh¹ re² la³jí³² hi³ lau³ cuá¹ hué²¹.

¹⁹ Hnoh² reh², ní¹juáh³ ja¹ quián¹³ hnoh² zian² jan² tsá² cón³² siáh³ jan² tsá² jmí¹ má²ngau³² tí³ có³² ca³tí²¹ jú¹ tson², ²⁰ jáun² cháú¹ náh² honh² hi³ tsá² jmu² ta²¹ la³ jáun² má²ca³líon³² jan² tsá² jmí¹ má²jún¹ bíh¹, hi³ jmu² tsú² siáh³ hi³ lí¹³ hin³ ca³la³ jí³² tso³ hi³ jmí¹ ren² jáun² tsá² hí³. [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² reh².]

Sí² La³ñí¹ Quioh²¹ Pé¹

Pé¹ jmu² cáun² sí² hi³ ca³tin¹ tsá² ná¹yanh³² tá¹ cáun² hngá¹máh³

1 Jná¹³ Pé¹, jan² *ti³² tsá² quian³² jē¹ Jesucristo, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá² má²ca³huén² náh² hué³² quián¹³, hi³ má²tiáunh¹ náh² hué³² ñí¹ uóunh³, uá¹la³ cun³ hué³² Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ji³ Bitinia ní² siáh³. 2 Hnoh² bíh¹ ná¹lín³ náh² tsá² má²ca³quianh³ Dió³² Jmé² dí² la³ cun³ rón³² hi³ ca³lín¹³ tsú² jáun² la³ cun³ jmí¹tin² lín³². Cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ tsú² má²ca³jmú³ hi³ ná¹chan¹ hnoh² ñí¹con², hi³ jáun² lí¹³ má¹tih²¹ náh² re² ñí¹con² tsú², ji³ hi³ jáun² lí³ jin² náh² siáh³ cun³quionh³ jmí²hán¹ Jesucristo. Cuí¹ má¹mieh² náh² Dió³² ca³la³ hi³ lí¹ tú² lí¹ ziaun²³, ji³ hi³ cuí¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tin².

Zia³² hi³ hu²¹ tsí³ tsú² hi³ hú¹tá¹ lí³ti³

3 Héhn³ ma³ chun¹ Dió³² Jmé² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², qui¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ca³ja³ lín³² mií³ tsí³ tsú², jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lí³zian² dí² siáh³ cáun² hi³ hmai²¹ cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ ca³jenh¹³ jáun² Jesucristo ja¹ tsá² má²ca²tsan³. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ná¹he² ná¹jan³² dí² hi³ zia³² hi³ hú¹tá¹ lí³ti³ ñí¹con² dí². 4 Ja³bi¹ la³ jáun², cun³ñí¹ hi³ jáun² siáh³ né¹ dí² hi³ hiáu¹³ dí² hi³ lí¹ cué²¹ jáun² Dió³² hi³ ná¹hmouh²¹ tsú² jáun² hñu³mi³cuú² hi³ ca³tin¹ tsá² joh¹; cáun² hi³ jmí¹lín³ tiá² tsúnh¹³, sa³jun³ hliáh¹³, hi³ sa³jun³ lí¹ yieih²¹ siáh³ la³jmí¹ yieih³² lí¹³. 5 Hi³ cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³² né³, hi³ jáun² hi³ bíh¹ jmu² hua³hi¹³ hnoh² cun³quionh³ pi³ quioh²¹, ca³la³ ñí¹ ca³tú¹

ca³tsin¹³ náh² jmái¹ hi³ liáun³ náh². Hi³ Dió³² né³ hún¹ hua³jan²¹ hi³ ma³jnia³² ha³ lánh³ rón³² liáu³² tsú² hnoh² ñí¹ ca³táuh³ jmái¹.

6 Hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ má²ná¹hiún² lín³² honh² náh², uá¹jinh¹ lí³ hñjáuh³² má¹tsoh¹ lín²¹ náh² honh² cu³tiá³ cun³quionh³ hliáun³ ñí¹ uu³mi²tsi³². 7 Qui¹hliá² hi³ nio² jáun² cáun² honh² náh² lí³ la³jmí¹ lí³ cú¹mi¹niau²¹ bíh¹, hi³ taunh³² tsú² tín² ja¹ sí² hi³ jé²³ tsú² ní¹juáh³ jáun² hi³ hngó³². La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ taunh³² tsú² jáun² ta²¹, qui¹ ní¹juáh³ hi³ tióh³² tsú² la³ji³² uu³mi²tsi³², jáun² hi³ nio² jáun² cáun² tsí³ tsú² né³, lí³ cáun² hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ cú¹mi¹niau²¹ hi³ zia³² jái¹³ hi³ lí¹³ tsa³hín³. Hi³ jáun² ní¹juáh³ la³ má²nio² jáun² cáun² honh² náh² ja¹ la³ji³² hi³ há² ngá² náh², jáun² ní¹ má¹jaunh³² Jesucristo má²ma³quien² tsú² hnoh² hi³ he³ tsú² cáun² hi³ re² hi³ tin² cu³ti³.

8 Hnoh² tsá² hno³ náh² Jesucristo uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²ca³jien¹ náh²; hi³ uá¹ jáun² la³ jáun² tiá² má²ca³jien¹ náh² tsú², má²nio² bíh¹ cáun² honh² náh² hi³ ca³tin¹ hí³ dí². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, lí²tsinh¹ lín²¹ bíh¹ náh², ca³la³ hi³ tiú²uú² tsí³² héih³², ca³la³ hi³ tiú²uú² lín¹ he³ lánh³ rón³² lí³ juáh¹³, qui¹ cáun² hi³ ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹ jaun³²; 9 qui¹hliá² hnoh² bíh¹ má²ná¹héih²³ náh² la³ cun³ hi³ jmí¹ hu²¹ jáun² honh² náh² jmí¹ ca³tianh³² náh² tsú² ta²¹, hi³ liáu³ jáun² jmí²chí³ quián¹³ náh².

10 Hi³ ca³ti²¹ hi³ lí¹³ liáun³ dí² jáun² né³, tsá² lín³ *ti³² jē¹ Dió³², tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin², ca³qui² ca³hñauh² re² lín³² he³ lánh³ lí¹³ choh¹³, hi³ ca³hléh³ tsú² jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³ hi³ zia³² hi³ cué³² Dió³² ñí¹con² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³. 11 Jmí²chí³ joh¹

Cristo bíh¹ ca³jmú³ hi³ ca³lí³ ñi³² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² ta³ tin² he³ lánh³ rón³² ma³tso² Tsá² lín³ Cristo tsí³, jí³ ha³ lánh³ rón³² lí³ quien² tsú² ní¹ má¹lí³² jáun² siáh³. Hi³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ ná¹hnauh² tsí³ hí³ hñi³ lí³ ñi³² hí³ hín² dá² tsánh² Tsá² hí³ hí³ já³², hí³ hín² jmái¹ lí³ tí³ siáh³ la³ cun³ hí³ juáh³ jáun² Jmí² chí³ cuá³ hí³ hñu³ tsí³ tsú². 12 Tí³ la³ Dió³² né³, ca³jmú³ hí³ ca³lí³ ñi³² tsá² hí³ hí³ jun³ juáh¹³ ca³tin¹ hmóu³² yáh³ tsú² jái¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² hmóu³², tí³ la³ jái¹³ jáun² dá² ca³tin¹ hnoh² bíh¹. Jáun² né³, jái¹³ jáun² bíh¹ má²ca³niéih² hnoh² ñi¹con² tsá² ngai³² jú¹ chú³² hí³ lí¹³ liáu³ dí², tsá² hleh³² hí³ cun³ quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí² chí³ Chun¹ Tsá² ca³zen³ hí³ Dió³². Hi³ hí¹ la³ tí³ hmóu³² yáh³ tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³² hniá¹ hí³ há¹ ngi¹³ hí³ jáun².

Dió³² té²³ hí³ jmú¹³ dí² ná¹chan¹

13 Hi³ jáun² né³, jmu³ náh² hua³jan²¹ jmí¹ honh², ma³tin¹³ náh² hí³ jmúh¹³ héih³² ñi¹con² náh² hmóu³². Héi³ náh² honh² ñi¹con² Dió³² hí³ cu³tí³ zia³² hí³ cué³² tsú² ní¹ má¹cuanh³² Jesucristo cun³ñi¹ hí³ ja³² mií³ tsí³. 14 Ma³lí²¹ hnoh² hí³ ná¹lín³ náh² jon² tsú² tsá² nieh³, ha³ lí²quú² ma³zián¹³ náh² la³ cun³ lí³ hí³ jmí¹ dí¹quiaunh²¹ jáun² honh² náh² jmí¹tin², jmí¹ tiá² Dió³² má²cuóun³² náh². 15 Tí³ re² bíh¹ ma³zián¹³ náh² hí³ chun¹ náh², quí¹ Dió³² Tsá² ca³te³ hnoh² dá² jan² Tsá² chun¹ bíh¹; 16 quí¹ ñi¹ Sí² rá¹juáh³: “Jmu³ náh² chun¹, quí¹ jná¹³ dá² jan² Tsá² chun¹ bíh¹”.

17 Ní¹juáh³ hnoh² teh³² Dió³² “Tia²¹”, jáun² tianh³² náh² tsú² ta²¹ la³jí³² jmái¹ tá¹la³ zian² náh² ñi¹ hué²¹ lá², quí¹ hí³ bíh¹ rá²tsi³² héih³² ñi¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² ní¹juáh³ he³ lánh³ rón³² jmu² tsú², hí³ Dió³² hí³ né³ cónh³ tiá²

jmu² bíh¹ hí³ siánh³ tsáu² tsá² hlá² tsá² ní². 18 Quí¹ Dió³² má²ca³liáu³² náh² hí³ jmí¹ zian² náh² cáun² hí³ tiá² tsú²ta²¹, la³ cun³ rón³² lí³ ta³ hí³ jmí¹ raunh³² jáun² tsá²daun³² jmí¹tin². Hi³ hnoh² ná¹ñih¹ re² lín³² hí³ jun³juáh¹³ cun³quionh³ hí³ lí¹ tsá²hín³ yáh³ ca³lí³ hmáh¹ hí³ ca³liáun³ hnoh² jáun², la³ cun³ cú¹mi¹niau²¹ ho³lá²dá² cú¹tiáú², 19 quí¹ cun³quionh³ jmí²hán¹ Cristo bíh¹ ca³liáun³ hnoh² jmí¹ ca³cuen³ tsú² jáun² nga² hí³ jún³. Hí³ bíh¹ ca³lín³ la³jmí¹ lín³ jan² *já¹ziáh², jan² jáh³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cuú² tiá² hliánh² hí³ sa³jun³ quián¹ siáh³. 20 Quí¹ la³ cun³ jmí¹tin² máh³ ca³lí³hiáun¹ Cristo hí³ ca³tí²¹ hí³ ní², jmí¹ ñeh² bíh¹ hí³ lí¹³ la³ cu³ la³juéh³ mí³cuú²; tí³ la³ cun³ñi¹ hí³ ca³tin¹ hnoh² bíh¹, hí³ jáun² dá² ñi¹ ca³táuh³ jmái¹ lá² bíh¹ má²ca³lí³jnia² tsú². 21 Cun³ñi¹ hí³ ca³tin¹ Cristo bíh¹ hí³ tanh²³ hnoh² ta²¹ Dió³², Tsá² ca³jmú³ hí³ hí³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, jí³ hí³ má²ca³ma³quien² tsú² siáh³ Cristo; hí³ jáun² né³, hnoh² má²ca³tianh³² ta²¹ Dió³² jí³ hí³ má²ná¹hen² siáh³ honh² náh² ñi¹con² tsú².

22 Hí³ jáun² né³, cun³quionh³ hí³ ca³tionh² náh² jáun² ta²¹ jú¹ tson², má²ca³jmu³ náh² jí² jmí¹ honh² [cun³quionh³ Jmí² chí³ Chun¹], hí³ jáun² lí¹³ hí³ cu³tí³ má¹hno¹ náh² tsá² reh² dí². Hí³ jáun² né³, hniáuh³² bíh¹ hí³ má¹hnáu³ náh² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² náh², jí³ ca³la³ jí³² huá² pí³ quián¹³ náh² ní² siáh³. 23 Quí¹ hnoh² má²ca³lí³zian² náh² siáh³ cáun² hí³ hmai²¹; jun³juáh¹³ uú² cun³quionh³ ñeh² mí¹ziúh² náh², tsá² lí¹³ jún³ yáh³, tí³ la³ cun³quionh³ jái¹³ liéih³² quioh²¹ Dió³² bíh¹ hí³ lí³ quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio². 24 Quí¹ ñi¹ Sí² rá¹juáh³:

La³jín³² tsá²mi³cuóun² lín³ la³jmí¹ lí³
 náí²,
 hi³ la³jí³² hi³ zioh² tsú² siáh³ lí³
 la³jmí¹ lí³ lí¹³,
 lí²quiéin² bíh¹ náí² hi³ jáun² suh³²
 bíh¹ siáh³ lí¹³;
 25 tí³la³ jái¹³ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dí²
 má¹ná¹,
 quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹.
 Hi³ jái¹³ jáun² né³, lí³ jú¹ chú³² hi³
 má²ca³hléh³ tsú² ñí¹con² hnoh².

2

1 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, chá¹ náh²
 tí³ có³² la³jí³² ñí¹ hi³ hlah³; ha³
 lí²uú² ma³can¹³ náh² tsáu², sa³jun³
 hniáuh³² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹,
 hi³ sa³jun³ hniáuh³² uóu³² honh²
 náh², hi³ sa³jun³ hniáuh³² tú¹ hion¹³
 náh² siáh³ tsáu². 2 Tí³la³ hnoh²
 dá² hniáuh³² jmúh¹³ la³jmí¹ jmu²
 jan² dáin² cun³ ca³lí³zian² bíh¹ hi³
 hniá¹ jmí² tiuh²¹; qui¹ cun³quionh³
 hi³ hniá¹ hnoh² húh¹³ jmí² tiuh²¹
 hngó³², la³ cun³jmí² tiuh²¹ hi³ cue³²
 pí³ ñí¹con² jmí²chí³ quián¹³ hnoh²,
 hi³ jáun² bíh¹ cuóun¹³ náh² jí³ hi³ lí¹³
 liáun³ náh² siáh³, 3 qui¹ hnoh² bíh¹
 má²ca³lí³tsin² náh² hi³ Tí³² Juo¹³ dí²
 jan² Tsá² chun¹ bíh¹.

*Cristo lín³ la³jmí¹ lí³ cá² mái³
 quín¹, tí³la³ hi³ liéih³² má¹na²¹*

4 Hi³ jáun² né³, ma³janh² náh²
 tí³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ dí², Tsá² lín³
 la³jmí¹ lí³ cá² mái³ quín¹, tí³la³ quín¹
 liéih³² má¹ná¹; quín¹ hi³ ca³quiáh³
 Dió³² hi³ lí³ cá² mái³ quín¹ hi³
 jlánh¹ bíh¹ quien², uá¹jinh¹ tsáu² tiá²
 quiú² tiá² jéih³². 5 Ja³bí¹ hnoh²
 uá²jai³² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ quín¹
 hu²¹ jmí²chí³, hi³ jmúh³² Dió³² ta²¹
 hi³ lí¹³ hná¹ hiah³² cuáh³² quioh²¹
 hi³ lí³ jáun² cun³quionh³ jmí²chí³;
 jí³ hi³ lín¹³ náh² siáh³ cu³ nió³
 mí²tsáu² tsá² ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³²,
 tsá² zia³² hi³ ná¹jéinh²³ náh² ñí¹con²

Dió³² cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³
 Cristo. Hi³ Dió³² né³ cun³ tí²¹
 bíh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ jéinh¹³ náh²
 jáun² cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³.
 6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, rá¹juáh³ ñí¹
 Sí² quioh²¹ Dió³² la³ lá²:

Tsí³ máh³ Sión chan²¹ jná¹³ jan²
 Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ quín¹ hi³
 hu²¹ cuoh¹ jmáh¹ hiah³²,

cá² mái³ quín¹ ná¹quiáh¹ hi³ jlánh¹
 bíh¹ quien²;

ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ tsá² hí³ né³,
 cónh³ tiá² chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³
 tá¹zanh¹ tsú² ñí¹hua³heih²¹.

7 Hi³ jáun² ñí¹con² hnoh² tsá²
 táunh²³ ta²¹ né³, quien² lín³² bíh¹
 quín¹ jáun²; tí³la³ ca³tin¹ tsá² tiá²
 ta²¹ taunh³² má¹ná¹, lí²tí³ bíh¹ la³
 cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², hi³ juáh³ la³
 lá²;

Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá²
 ná¹lín³ tí³² hiah³²,

tí³tsóh³ dí¹ quín¹ jáun² bíh¹ ca³lí³
 cá² mái³ quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹
 quien² hi³ hu²¹ cuoh¹ jmáh¹
 hiah³².

8 Hi³ ja³bí¹ lí²tí³ siáh³ la³ cun³ hi³
 rá¹juáh³ jáun² la³ lá²:

Hí³ bíh¹ lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² mái³
 quín¹ hi³ lí¹ qui² lí¹ hinh³²
 tsáu²,

quín¹ jmu³ hi³ quinh³ tsáu².

Tsá² lí¹ qui² lí¹ hinh³² quín¹
 jáun² né³, qui² hinh³² cun³ñí¹
 hi³ jmu² la³ uá¹ tiá² náí³² jú¹
 chú³² quioh²¹ Dió³² bíh¹; qui¹ cun³
 jáun² má²lí²zeh³ Dió³² yáh³ tsú² hi³
 quiunh²¹ la³ jáun².

9 Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, ná¹lín³
 náh² cu³ nió³ tsá² má²ná¹quiánh¹,
 tsá² má²ná¹lín³ mí²tsáu² tsá²
 ná¹jmu² ta²¹ ñí¹con² Tsá² lín³ hí³
 Re²¹ Nâ¹lín³ náh² siáh³ cu³ nió³
 *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ Dió³², tsá²
 má²ná¹chan¹ hi³ ca³tin¹ tsú². Ca³tí²¹
 hi³ ní² bíh¹ ca³quianh³ hnoh² Dió³²,
 hi³ jáun² ca³tin¹ hnoh² cuá¹ngái¹

jái¹³ hi³ ca³ti²¹ ta²¹ cáu² jueh³²
 quioh²¹ Dió³², Tsá² ca³te³ náh² hi³
 jmái¹ hi³ jmí¹ tionh¹ hnoh² jáun²
 ñí¹ já¹nié² hi³ ca³nga² hnoh² tí³
 ñí¹ tie³ joh¹. 10 Jmí¹tin² tiá² jmí¹
 tionh¹ yáh³ náh² jo³cuo² Dió³², tí³la³
 ta³né³² má¹ná¹, má²ná¹lín³ náh²
 tsá² joh¹ tsú². Jmí¹tin² ha³ tiá²
 ca³taunh² yáh³ hnoh² Dió³² hó¹ñí¹,
 tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³² má²ja³²
 mií³ tsí³ ñí¹con² hnoh².

*Cú¹ ná¹zian² náh² hi³ ná¹má²cú¹
 má²hain²¹ náh² Dió³²*

11 Hi³ jáun² né³ reh² tsá² hnau³
 jná¹³, tsá² ná¹lín³ náh² tsá² hué³²
 siáh³ tá¹la³ tionh² náh² cheih³² ñí¹
 hín¹³, tsá² zian² náh² la³juah²¹ dúh¹
 tsá² lí¹ ñí³tú¹ ñí³lín¹³, hlí¹ lieh¹ jná¹³
 hnoh² hi³ chú³² tiá² má¹tih²¹ náh²
 la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ cuá² tanh¹
 náh² jmu³, qui¹ hi³ jáun² dá² tí³
 jmu² hnié² quionh³ jmí¹ honh²
 bíh¹ náh². 12 Jmu³ náh² chun¹ ja¹
 tsá² tiá² Dió³² má²cuou³², hi³ jáun²
 la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ma³quien² tsá²
 hí³ Dió³² ní¹ má¹jaunh³² Dió³² hi³
 ja³quiaun² jú¹ tson², qui¹ cun³ñí¹
 hi³ jie³ tsú² hi³ chu²¹ hi³ jmuh³²
 hnoh² jáun², uá¹jinh¹ tsá² hí³ cáun²
 lí¹ ná¹hle³² hlah³ quián¹³ hnoh²
 ta³né³², hi³ ná¹jie³² tsú² hnoh²
 la³juah²¹ dúh¹ tsá² hláih¹ tsá² hon².

13 Né³² né³, cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
 Tí³² Juo¹³ dí², tianh³² náh² ta²¹
 ca³la³ jín³² tsá² ná¹ho² ta²¹, tsá²
 má²ca³chan³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²,
 la³ñí¹ la³ján³ *tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹,
 qui¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ záu² jái¹³
 hi³ cuá¹ho² tsú². Ja³bí¹ la³ jáun²
 hniáuh³² tanh¹³ náh² ta²¹ tsá² ho²
 ta²¹ hi³ zen² tsá² hí³, hi³ ma³tson¹³
 tsú² tsá² hláih¹ tsá² hon², jí³ hi³
 hleh³² tsú² siáh³ re² hi³ ca³tin¹
 tsá² jmu² hi³ chu²¹. 15 Qui¹hliá²
 Dió³² hnió³ hi³ cun³quionh³ hi³
 jmúh¹³ hnoh² hi³ chu²¹, lí¹³ jní³²
 ho³ tsá² cáun¹ te³, tsá² cáun² lí¹

hle³² jmáh³la³ jái¹³ hi³ lí¹ chin²
 chí¹ hmóu³².

16 Ma³zián¹³ náh² la³jmí¹ zian²
 tsá² má²ca³liáu³ ñí¹con² lí³ua³
 cáun² hi³ jmí¹ lí¹³ zaunh³ tiá³
 quioh²¹; tí³la³ jun³juáh¹³ hi³
 jmúh¹³ náh² hi³ hlah³ yáh³ má¹ná¹
 qui¹hliá² cun³ñí¹ hi³ zian² náh²
 jáun² re² tin². Tí³ re² jmu³ náh²
 la³jmí¹ lí³ hi³ ná¹lín³ náh² tsá²
 má²dí¹hlánh¹ joh¹ Dió³² bíh¹.
 17 Tianh³² náh² ta²¹ ca³la³ jín³²
 tsáu². Ma³hno¹ náh² tsá² reh²,
 jmu³ náh² juénh² ñí¹con² Dió³², hi³
 tianh³² náh² siáh³ ta²¹ tsá² cuá¹lín³
 mí³chí¹.

*Cristo lín³ nóh³² ca³tin¹ tsá²
 má²tso² tsí³*

18 Hi³ hnoh² tsá²lín³ náh² quian²¹
 né³, tianh³² náh² ta²¹ re² lín³² tsá²
 lín³ juóuh³² náh²; tí³la³ jun³juáh¹³
 jmáh³la³ tsá² chun¹ yáh³, sa³jun³
 jmáh³la³ tsá² ngi²³ jái¹³, tí³la³ la³jín³²
 jí³ tsá² hian² tsí³ bíh¹. 19 Qui¹ hi³
 jáun² bíh¹ jmu³ hi³ tá¹zanh¹ tsú² re²,
 ní¹juáh³ hi³ má²tso² tsú² tsí³ cáun²
 hi³ tiá² jmí¹ ca³ti²¹ bíh¹, cun³ñí¹
 hi³ jmí¹ tsí³ tsú² má²hniá¹ jmáh³la³
 hi³ ca³tin¹ Dió³². 20 Qui¹ tiá² lín¹
 ñí¹ quien² yáh³ hi³ cueh¹³ hnoh²
 honh² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsí³² ní¹juáh³
 cun³ñí¹ hi³ la³ ca³jmuh³ hi³ hlah³
 bíh¹ hnoh², qui¹ cun³ ca³tin¹ bíh¹
 hnoh² má¹tsoh¹ honh² ní¹juáh³ la³
 jáun². Tí³la³ ní¹juáh³ la³ ná¹tion²³
 náh² honh² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsí³²
 hi³ ca³l³ zia³² cun³ñí¹ hi³ jmuh³²
 náh² hi³ chu²¹ né³, hi³ jáun² bíh¹
 jmu³ hi³ tá¹tonh¹ hnoh² re² ta³ ñí¹
 Dió³². 21 Cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ ní²
 bíh¹ ca³te³ hnoh² Dió³², qui¹ Cristo
 má²ca³ma³tso² tsí³ hi³ ca³tin¹ hnoh²,
 hi³ ca³quiú² tsú² cáun² nóh³², hi³
 jáun² la³ jáun² hniáuh³² ñí¹taúnh¹
 hnoh² la³jmí¹ ca³ngí³ hnga² tsú².
 22 Hí³ dí² né³, hí¹ cáun² yáh³ tso³
 tiá² ca³jmú³, hi³ jmí¹lín³ tiá² ca³hué²

siáh³ jú¹ tí¹:jáí² ho³ tsú². ²³Jmáí¹ hi³ tí² tú² tí² hiáu³² tsáu² quioh²¹ tsú² ha³ tiá² tí² jin²³ yáh³ tsú² tsá² hí³; jmáí¹ hi³ tí² jmu² tsáu² hi³ má²tso² tsú² tsí³, ha³ tiá² tí² jeinh³² yáh³ tsú² ñí¹con² tsá² hí³, tí³la³ jo³cuo² Dió³² bíh¹ ca³chan³ tsú² hnga², Tsá² rá²tsi³² héih³² la³ cun³ ca³ti²¹. ²⁴Hnga² bíh¹ Cristo ca³caun² tso³ quiú¹³ dí² cun³quionh³ hi³ ca³jiénh³ tsú² jáun² ngú³ quioh²¹ hi³ jún³ ñí¹ crei²¹, qui¹ hi³ jáun² lí¹³ jún³ dí² ca³ti²¹ tso³, hi³ jáun² lí¹³ má¹ziáun¹³ dí² la³ cun³ tí³² tsí³ Dió³². Hi dá² ca³cuu³ ca³jmí³ qui¹ hi³ jáun² lí¹³ lan¹³ hnoh² bíh¹. ²⁵Hnoh² jmí¹ ñí³táunh¹ náh² jmí¹tin² la³jmí¹ ñí³táunh¹ *já¹ziáh² má²já²cuin³; tí³la³ tá³né³² né³, má²cá²jính³² náh² tí³ ñí¹con² Cristo Tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² jmu² hua³hi¹³ já¹ziáh², Tsá² tanh² hó¹ñí¹ jmí²chí³ quián¹³ náh².

3

Lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsá² má²jenh² cuo²

¹Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tsá²mi³ tsá² má²ca³jenh² cuonh² náh², tianh³² náh² ta²¹ tsá²ñuh² ñí²cuoh² náh². Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá²ñuh² hí³ hi³ tiá² ta²¹ taunh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², lí¹³ bíh¹ niau²¹ cáun² tsí³ tsú² ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ má²jie²³ tsú² he³ lánh³ rón³² má²zian² hnoh²; ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jái¹³ hniauh³ yáh³ ²cun³ñí¹ hi³ jie²³ tsú² hi³ jlánh¹ má²chun¹ ñí²cuo² jí³ hi³ jlánh¹ má²taunh² ta²¹. ³Cha³ jmí¹ jmúh¹³ náh² hi³² lín³² honh² hi³ jmah²¹ náh² re² lín³² tí³ coh³, la³ cun³ hi³ jmouh³² tsú² re² lín³² chí¹, ho³ hi³ háí³² tsú² mí¹ñí² pih²¹ zín³ tí³ hlá² tí³ ní² quioh²¹, ho³lá²dá² hi³ quih³² tsú² hmih³² jlánh¹ chú³² jniá³, ⁴tí³ quien² bíh¹ jmúh¹³ náh² cú²jueh³²

hi³ chú³² jniá³ hñu³ honh² náh². Juenh² honh² náh² ma³zián¹³, hi³ tiá² hniéí² hnáuh² náh², qui¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹ tsa³hín³; qui¹ quien² lín³² bíh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ ma³zian² tsú² la³ ní². ⁵Qui¹ la³ ní² bíh¹ jmí¹ jmah³² tsá²mi³ tsá² jmí¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³², tsá² jmí¹ zian² cá²jmáí¹; tsá²mi³ hi³ jmí¹ ná¹hen² tsí³ ñí¹con² Dió³² jí³ hi³ jmí¹ tanh² tsú² siáh³ ta²¹ tsá²ñuh² ñí²cuo². ⁶La³ ní² bíh¹ ca³jmú³ hla¹ Sara, hi³ ca³tanh² ta²¹ hla¹ Há²bran²¹ ñí²cuo² jí³ hi³ ca³záih³ tsú² siáh³ Há²bran²¹ hí³: “Hnú², juóu³² jná¹³”. Ja³bí¹ hnoh² siáh³ lí¹³ lín³ náh² la³jmí¹ lín³ hla¹ tsá²mi³ hi³ cun³quionh³ hi³ jmuh³² náh² hi³ chu²¹, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² náh².

⁷Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tsá²ñuh², cú¹ lín³ náh² tsá² ngí²³ jái¹³ hi³ ñíh¹ náh² lánh³ zian² tsá²mi³ ñí²cuoh² náh², Jmu³ náh² quien² tsú² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ tsú², jun³juáh¹³ jmáh³la³ hliá² hi³ jlánh¹ háinh¹³ tsáunh¹ yáh³ tsá²mi³, tí³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mí³ tsí³ Dió³² ñí¹con² tá¹ gon³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² cáun² jái¹³ bíh¹ ca³jmú³ tsú² ñí¹con² hnoh² hi³ lí¹³ zian² náh² cun³ jmí¹hi³nio². Jmu³ náh² la³ ní², hi³ jáun² tiá² zia³² hi³ chí¹cuú² chí¹jnái²³ ní¹ má¹ca³lienh¹ náh² Dió³².

Tsá² má²tso² tsí³ cun³ñí¹ hi³ jmu² hi³ chu²¹

⁸Jáun² ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ ní² né³, la³ lá² bíh¹ lí³, hi³ hniáuh³² má¹zián¹³ náh² jí³ ná¹tioh³ cáun² honh² náh² jí³ hi³ lín¹³ náh² la³juah²¹ dúh¹ hi³ lí³ quián¹³ hmóu³² náh² ní¹juáh³ lí³ua³ cáun² hi³ ca³ji³ quioh²¹ tsá² siánh³; hi³ ná¹hnáu³ náh² la³ cun³ ca³ti²¹ hi³ renh² náh². Hniáuh³² ja³² mí³ honh² náh² siáh³, hi³ lín³ náh² tsá² tiá² cáun² lí¹ jmu² quien² hnga².

9 Ha³ lí² jéinh¹ náh² hi³ hlah³ ñí¹ con² tsá² jmu² hlah³, sa³ jun³ quiú¹ jin¹³ náh² tsá² quiú² je²³. Cha³ jmí¹ jmúh¹³ hnoh² la³ ní² né³, tí³ re² bíh¹ má¹ mieh¹³ náh² tsá² hí³, quí¹ Dió³² má² ca³ te³ hnoh² hi³ héih¹ náh² hi³ má³ mieh² bíh¹ tsú². 10 Qui¹ la³ cun³ rá¹ juáh³ ñí¹ Sí²:

Tsá² hnió³ zian² hiún² tsí³ jí³ hi³ zian² siáh³ re² tin², hniáuh³² jmu³ hua³ hí¹³ bíh¹ tsú² zíh¹ hi³ jáun² tiá² hléh³² jú¹ hlah³, jí³ hi³ hua³ hín¹³ tsú² ho³ siáh³ hi³ jáun² tiá² hléh³² jú¹ tí¹ jái².

11 Cha³ jmí¹ jmu³ tsú² hi³ hlah³, hniáuh³² jmu³ tsú² jmáh³ la³ hi³ chu²¹ bíh¹, hi³ hniáuh³² hnauh¹³ tsú² ca³ la³ jonh³ jmí¹ tsí³ he³ lánh³ lí¹³ niau²¹ tie³ quioh²¹.

12 Qui¹ Tí³² Juo¹³ dí² tanh² hó¹ ñí¹ tsá² chun¹ bíh¹, hi³ náí³² tsú² siáh³ he³ hiú² mí³² tsá² hí³, tí³ la³ ñí¹ con² tsá² jmu² hi³ hlah³ né³, tí³ có³² bíh¹ háí³² tsú² ñí¹.

13 ĸHin² dá² tsánh² lí¹³ jmoh³ hnoh² hian² tsí³ ní¹ juáh³ jmái¹ ca³ la³ jí³² dí¹ quian¹ hnoh² jmúh¹³ hi³ chu²¹? 14 Tí³ la³ cun³ jáun² lí³ zia³² bíh¹ hi³ chu²¹ quián¹³ hnoh² uá¹ cun³ ca³ má³ tsoh¹ náh² honh² cun³ ñí¹ hi³ jmuh³² hi³ chu²¹. Ha³ lí² jmú² náh² juénh² ñí¹ con² hí¹ jan² tsáu², hi³ sa³ jun³ hniáuh³² hú¹ cóh²¹ honh² náh², 15 tí³ la³ jmu³ náh² hi³ quien² Cristo hñu³ honh² náh² la³ cun³ ca³ tí²¹ hi³ lín³ tsú² Juo¹³ dí². Jmái¹ ca³ la³ jí³² hniáuh³² tiáunh¹ náh² hua³ jan²¹ hi³ ngáih¹ náh² jé¹ ca³ la³ jín³² tsá² nga² jú¹ tson² ca³ tí²¹ la³ cun³ hi³ ná¹ hé² ná¹ janh³² hnoh² jáun²; 16 tí³ la³ má¹ lí³² jáun² né³, jun³ juáh¹³ hniáuh³² jmúh¹³ quien² yáh³ hnoh², quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tí³ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² quien². Jmu³ náh² jmáh³ la³ hi³ lí³ lí¹³ niau²¹

tie³ hñu³ jmí¹ hñu³ honh² náh²; hi³ jáun² tsá² hleh³² hlah³ ca³ tí²¹ hi³ chu²¹ hi³ jmuh³² náh² jáun² cun³ ñí¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Cristo né³, lí¹³ lí³ heh³ cun³ quionh³ jé¹ hmóu³².

17 Jáun² né³, tí³ jlánh¹ bíh¹ re² hi³ má² tso² tsú² tsí³ cun³ ñí¹ hi³ jmu² hi³ chu²¹ ní¹ juáh³ la³ jáun² la³ hnió³ Dió³², la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmu³ tsú² hi³ hlah³. 18 Qui¹ hnga² Cristo, jan² Tsá² tiá² tso³ ren² bíh¹ ca³ jun³ cha¹³ tsá² ná¹ ren² tso³. Cu³ jéin³² la³ lá² bíh¹ ca³ jun³ tsú² cun³ ñí¹ hi³ ca³ tí²¹ tso³ quiú¹³ dí², hi³ jáun² lí¹³ jáu³² tsú² hnoh² tí³ ñí¹ con² Dió³². Ca³ jun³ tsú² la³ cun³ hi³ ca³ tí²¹ hi³ jmí¹ dí¹ ngú³ tsú², tí³ la³ ca³ jenh¹³ tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ ca³ tí²¹ hi³ lín³ tsú² jmí² chí³. 19 Hí³ jáun² tá¹ la³ ca³ lín³ tsú² jáun² jmí² chí³ né³, ñé¹ tsú² hi³ ca³ ñí¹ hléh² jáí¹³ ñí¹ con² jmí² chí³ tsá² jmí¹ ná¹ tson³. 20 Tsá² jmí¹ ná¹ tson³ hí³ né³, tsá² tiá² ca³ jmú³ nieh³ cá² jmái¹ lín²¹, jmái¹ hi³ ca³ jmú³ jáun² Dió³² juénh² lín³² tsí³ hi³ cuá¹ hé² cuá¹ jan³² tá¹ la³ lí¹³ cuó² pa²¹ lín²¹ hi³ ca³ jmú³ jáun² hla¹ Noé. Jmí¹ jáun² cú¹ pih²¹ lín²¹ bíh¹ tsáu² ca³ liáun³, jña³ tsáu² bíh¹ tsá² hi³ cun³ ñí¹ la³ jín³² tsá² ca³ liáun³ cun³ quionh³ jmái² jáun². 21 Hí³ jáun² né³, jmái² jáun² jmí¹ lí³ cáun² henh¹³ ca³ tí²¹ jmái² hi³ zaun³² tsú² jmái¹ hi³ ziaún² dí² lá² bíh¹; la³ cun³ lí³ hi³ má² ná¹ liáun¹ dí² jmái¹ hi³ né³². Hí³ zaun³² tsú² jáun² jmái² né³ jun³ juáh¹³ jmu² hi³ lí² jí² ngú³ quioh²¹ tsú² tí³ coh³ yáh³, quí¹ cun³ quionh³ hi³ jáun² mí³² tsú² ñí¹ con² Dió³² hi³ lí¹³ jí² jmí¹ tsí³ ca³ tí²¹ la³ jí³² hi³ lín²³ bíh¹ tsú². Hí³ má² ná¹ liáun¹ dí² cun³ quionh³ hi³ jáun² cun³ ñí¹ hi³ ca³ jenh¹³ Jesucristo, 22 Tsá² ca³ zanh³² hí³ hñu³ mí³ cuú², hi³ jáun² má² cuá¹ tón²¹ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³². Tsá²

hi³ bíh¹ Tsá² cuá¹quien² ñí¹con²
la³jín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², la³
má²quionh³ la³jín³² tsá² ná¹chín¹, jí³
la³jín³² tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³.

4

*Ca³ta¹ dí² jmú¹³ tá¹³ Dió³² la³
cun³ lí³ pí³ hi³ má²ca³hiau³ dí²*

¹ Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³ma³tso²
jáun² Cristo tsí³ tá¹la³ jmí¹ lín³
tsú² jáun² tsá² ngú³, ja³bí¹ hnoh²
siáh³ hniáuh³² cháh¹³ cáun² honh²
hi³ má¹tsoh¹ honh². Quí¹ ní¹juáh³
tsá² má²ca³ma³tso² tsí³ tá¹la³ lín³
tsú² tsá² ngú³, hi³ jáun² tsá² la³
hi³ bíh¹ má²ca³chá³ tí³ có³² tso³,
² hi³ jáun² lí¹³ zian² tsú² la³ cun³
hnió³ Dió³² ñí¹ hná¹ jmá¹ hi³ zian²
tsú² jáun², hi³ jáun² tsá² la³ hi³
tiú²uú² lí³ hniá¹ yáh³ jmu³ la³ cun³
hi³ qui³ hniá¹ jáun² tsá²mi³cuóun²
jmu³. ³ Má²hliáun³ lín³² bíh¹ hi³
má²ca³jmuh³ náh² jmí¹tin², la³ cun³
hi³ jlánh¹ zain³² jáun² tsá² tiá²
má²cuóun³² Dió³²; má²tioh²¹ bíh¹
cu³ ní². Quí¹ jmá¹ jáun² jmí¹ zian²
hnoh² hi³ jmí¹ dí¹quiaunh²¹ honh²
náh² hi³ lí¹ jmú¹ lí¹ cuóh¹³, hi³
jmí¹ ma³heinh²¹ náh² jí³ hi³ jmí¹
ná¹cú² ná¹húh²³ náh² ca³la³ hi³
cú²tiú² cú²jan³² nio², hi³ ná¹cuú²
ná¹húh²³ náh² jmá¹ tí³ chí¹nga²,
jí³ ná¹má²tsú¹ má²joh²¹ náh² dió³²
tsá² lán¹, tsá² tiá² ca³ti²¹ ma³tsu³
ma³jónh³² tsú². ⁴ Hi³ jáun² tsá²
tiá² ta²¹ tanh² Dió³² hi³ né³, lí¹
tsá²cáun² tsí³ bíh¹ hi³ ca³tin¹ hnoh²
quí¹hliá² tiú²uú² jmuh³² yáh³ hnoh²
hi³ hlah³ quiúnh¹ tsú², hi³ jáun² dá²
má²tú² má²hiáu³² bíh¹ tsú² hnoh²
ta³né³². ⁵ Tí³la³ tsá² hi³ dá² ca³tin¹
jienh³² jú¹ tson² quioh²¹ ñí¹con²
Tsá² má²cuá¹hún¹ ní³ hua³jan²¹
hi³ ra³tsí³² héih³² ñí¹con² tsá²
zian² jí³ tsá² má²cá²tsan³ ní² siáh³.
⁶ Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hí¹ la³ tí³
tsá² má²ná¹jún¹ yáh³ má²ca³nái³²
jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², la³ cun³ tsá²

má²ca³ta³tsin¹ hí³ héih³² la³ cun³
quí³ quiunh³² la³jín³² tsá² ngú³.
Ca³nái³² bíh¹ tsú² jú¹ chú³² qui¹
jáun² lí¹³ lí³ zian² tsú² la³jmí¹ zian²
hnga² Dió³² ta³ má²lín³ tsú² jáun²
jmí²chí³.

⁷ Hi³ jáun² né³, má²janh² bíh¹
má²he² jmá¹ hi³ tsá³hín³ la³jí³² hi³
zia³². Hi³ jáun² ma³zián¹³ náh²
hi³ tin² náh² jmúh¹³ héih³² ñí¹con²
náh² hmóu³², jí³ hi³ tianh¹³ náh²
hi³ cu³tí³ ná¹zian² honh² náh²
hi³ lienh¹ náh² Dió³². ⁸ Hi³ ñí¹
ca³la³ jí³² ní² né³, ma³hnáu³ náh²
tsá²ján² tsá²ján² ca³la³ jonh³ jmí¹
honh²; quí¹ tsá² ná¹hnáu³, cun³
chin² bíh¹ tsí³ la³ jáh³ dú¹ ñí¹
tsáu¹³ tsá²ján² tsá²ján². ⁹ Hen³ náh²
tsá²ján² tsá²ján² hñuh³² náh², tí³la³
jun³juáh¹³ ta³ ma³quí¹ ma³tsan¹³
honh² yáh³ náh² má¹ná¹. ¹⁰ Ma³
quin³² ma³ jan³² hnoh² má²ca³hian³
náh² ma³ cá² ñí¹ pí³ ñí¹con² Dió³².
Jáun² hniáuh³² lín¹³ náh² tsá²
jmúh³² ta²¹ re² la³ cun³ rón³² lí³
hi³ lí¹ má²ca³cue³ náh² jáun² Dió³²,
hi³ má¹hon¹ náh² jáun² tsá²ján²
tsá²ján². ¹¹ Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian²
tsá² hleh³² né³, jáun² jái¹³ quioh²¹
tsú² hniáuh³² lí³ jē¹ Dió³² bíh¹.
Lí³ua³ jan² tsá² má²cón³² tsáu², cu¹
jmu¹ tsú² cun³quionh³ pí³ hi³ cue³²
Dió³². Hi³ jáun² la³jí³² hi³ jmuh³²
náh² né³, jmu³ náh² cun³ñí¹ hi³
hnáuh² náh² hi³ lí³ quien² Dió³²
cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³
Cristo, quí¹ hnga² hí³ bíh¹ ca³tin¹
lí³quien² hi³ lín³ Tsá² cú² juenh²
ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio². Tson² bíh¹
cu³tí³ la³ jáun².

*Tsá² hen² tí³ con² Cristo má²tso²
tsí³*

¹² Hi³ jáun² né³ reh², tsá² hnau³
lín³² jná¹³, ha³ lí² cu¹ cha³cáun²
honh² náh² ca³tí²¹ hi³ má²cá²
má²lau²³ hnoh² jáun² ta³né³², hi³
lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² huáh² tsí³

lín³². Ha³ lí² cuí¹ lín¹³ náh² hi³
 ná¹quiunh³² náh² cáun² hi³ tiá²
 jmí¹ ca³ti²¹. 13 Ti³ re² bíh¹ hi³
 jmúh¹³ náh² tsinh¹ qui¹hi³hliá²
 hnoh² ná¹má²tsoh¹ honh² uá²jai³²
 la³jmí¹ ca³ma³tso² Cristo tsí³, hi³
 jáun² lí³ hiún² honh² náh² ca³la³
 hi³ tiá² tsí³² héih³² ní¹juáh³ jmáí¹
 hi³ má²cuá¹jáunh²³ tsú² hi³ lín¹ hi³
 quien² lín³². 14 Ti³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹
 ren² náh² ní¹juáh³ hi³ tú² hiáu³²
 tsáu² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
 Cristo, qui¹hliá² Jmí²chí³ Tsá²
 cuá¹quien², Tsá² ja³² ñí¹con² Dió³²
 cuá³ hñu³ honh² hnoh². [Tsá² tú²
 hiáu³² náh² hí³ dá² hleh³² hlah³ hi³
 ca³tin¹ Jmí²chí³ hí³ bíh¹, tí³la³ hnoh²
 né³ tí³ ná¹ma³quien¹³ bíh¹ náh² tsú².]
 15 Ní¹juáh³ zian² hnoh² ma³tsoh¹
 honh², tí³la³ ha³ lí² cuí¹ lí³ zian²
 hí¹ jan² tsá² má²tso² tsí³ cun³ñí¹ hi³
 lí²jngih³ tsáu², ho³ hi³hliá² lí²hain³,
 ho³lá²dá² hi³ lí²jmu³ hi³ hlah³ hi³
 hó³², sa³jun³ cun³ñí¹ hi³hliá² lí¹
 lóh³² náh² tanh¹ cáun² jái¹³ hi³ tiá²
 ca³tin¹ náh². 16 Ti³la³ ní¹juáh³ zian²
 náh² ma³tsoh¹ honh² cun³ñí¹ hi³
 hain²¹ náh² tí³ con² Cristo, ha³ tiá²
 hniáuh³² yáh³ lí³ hinh¹ náh², tí³la³
 hniáuh³² má¹quien¹³ náh² Dió³² bíh¹
 qui¹hi³hliá² má²te²³ hnoh² tsáu²
 tsá² má²lám¹ Cristo.

17 Qui¹ né³² má²cá²chó³² jmáí¹
 hi³ má²lí³liau³ hi³ ra³tsi³² Dió³²
 héih³², ñí¹con² tsá² tionh² jo³cuo²
 tsú² tín². Hi³ jáun² ní¹juáh³ ta³bí¹
 ñí¹con² jnoh¹ la³ má²lí³liau³ hi³
 ra³tsi³² Dió³² héih³², cónh³ bíh¹
 tiá² lí³ huáh² tsí³ jmáí¹ hi³ ra³tsi³²
 tsú² héih³² ñí¹con² tsá² tiá² ta²¹
 taunh³² jú¹ chú³² quioh²¹. 18 La³
 cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: “Ní¹juáh³ tion³
 cu³tí¹³ bíh¹ la³ liaún³ tsá² zian²
 cun³ tí³² tsí³ Dió³², ¿he³ bí¹ lánh³
 rón³² quiunh²¹ tsá² tiá² má²zian²
 hi³ ca³tin¹ Dió³², jí³ tsá² jmu² tso³
 ní² siáh³?” 19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹
 hniáuh³² jmu³ tsú² hi³ chu²¹ la³

má²jmu² jáun² ní¹juáh³ tsá² má²tso²
 tsí³ la³ cun³ hí³ hnió³ Dió³², jí³ hi³
 hniáuh³² chá³² tsú² siáh³ jmí¹ tsí³
 jo³cuo² Dió³² Tsá² lí²jmu³, qui¹ hi³
 bíh¹ jan² Tsá² má²ti³² jé¹.

5

*Hlí² líéinh³² tsú² tsá² tanh² ta²¹
 Cristo*

1 Né³² né³, hnó³² jná¹³ hléh¹³ tun³
 hni³² jon¹ jái¹³ ñí¹con² tsá²daun³²
 tsá² ná¹ñí¹ ja¹ quián¹³ hnoh²,
 qui¹ ja³bí¹ jná¹³ uá²jai³² jan² tsá²
 má²liei²¹ ná¹ cú²ren² quiúnh¹ tsá²
 hí³. Jná¹³ lín³ jan² tsá² nau³² jái¹³
 ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² ca³ma³tso²
 Cristo tsí³, hi³ ja³bí¹ jná¹³ uá²jai³²
 hiáu¹³ jái¹³ quiúnh¹ tsá² hí³ hi³
 zian² jnoh¹ cáun² hi³ quien² la³jmí¹
 zian² Cristo ní¹ má²cá²jnia³ tsú²
 jáun² hi³ quien² lín³². 2 Hi³
 jáun² la³jmí¹ jmu² tsú² hua³hí¹³
 *já¹ziáh², hnoh² siáh³ hniáuh³²
 jmúh¹³ náh² hua³hí¹³ tsá² joh¹
 Dió³², tsá² má²ca³chan³ hí³ Dió³²
 jo³cuonh² náh². Jmu³ náh² la³
 jáun² hi³ hu²¹ re² honh² náh²,
 [la³ cun³ hnió³ Dió³² hi³ jmúh¹³
 náh²,] jun³juáh¹³ hi³hliá² jmu² tsáu²
 héih³² yáh³, hi³ sa³jun³ hi³hliá² hen²
 honh² náh² quie³ yáh³ siáh³. Jmu³
 náh² ta²¹ quián¹³ ca³la³ jonh³ jmí¹
 honh² náh². 3 Ha³ lí² jmú² náh²
 quien² lín³² ñí¹con² tsá² tionh² hi³
 jo³cuonh² náh², tí³la³ hnoh² dá²
 hniáuh³² jmúh¹³ náh² hi³ lín³ náh²
 cáun² nóh³² bíh¹ ñí¹con² tsú². 4 Hi³
 jáun² ní¹ má¹cuanh³² Tsá² chín¹
 Juo¹³ tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh²,
 má¹jáun² hián¹³ náh² cáun² hi³ tí³
 jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹
 *có²ron¹ná¹ hi³ hiáuh²³ tsá² láih²³
 ní¹juáh³ ñí¹ co² tsú²; tí³la³ hi³ hián¹³
 hnoh² má¹ná¹, jmí¹láh³ bíh¹ tiá² lí¹
 tsa³hín³.

5 Já³bí¹ la³ jáun² siáh³ hnoh²
 tsá² tsá¹míh¹, tianh³² náh² ta²¹

tsá² má²lieih²¹. La³jín³² tsáu²
bíh¹ hniáuh³² tanh¹³ ta²¹ tsá²ján²
tsá²ján² hi³ jmu³ tsú² hi³ tiá² quien²
hmóu³², qui¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá².
Dió³² dá² hon² bíh¹ tsá² jmu² tonh²,
ti³la³ má²hé² má²mieh² bíh¹ tsú²
lí³ua³ jan² tsá² tiá² jmu² pan¹
hnga².

⁶ Jáun² jmu³ náh² hi³ tsí¹juí³ náh²
ta³ ñí¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², hi³
jáun² hi³ bíh¹ ziau³ náh² ní¹juáh³ ní¹
má¹ca²chó³² héih³². ⁷ La³jí³² hi³ hi³²
honh² náh² chá¹ náh² jo³cuo² Dió³²,
qui¹ hi³ bíh¹ taunh² hnoh² hó¹ñí¹.

⁸ Jáun² né³, tianh³ náh² hua³jan²¹
ji³ hi³ zian² honh² náh² ní² siáh³,
qui¹ tsá² hláinh¹ tsá² hau² náh² hi³
ti² ngí³² la³jmí¹ ngí³² jan² hiah³² hi³
ti³ hóh³², hi³ hnah² ní¹juáh³ hin²
tsánh² lí¹³ hin³ dí². ⁹ Jáun² jmu³ náh²
pi³ hi³ jáun² tiá² lí¹ cah¹³ tsú² jmái¹,
ma³zián¹³ náh² hi³ nio² cáun² tán¹
honh² náh². Cuí¹ lí³ ñíh¹ náh² hi³
la³jín³² bíh¹ renh² náh² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ ná¹má²tso² tsí³
cá²ren² la³ ní² uá²jai³². ¹⁰ Ti³la³
ní¹ má¹ca³nga² hi³ ma³tsoh¹ náh²
ní² honh² cu³tiá³, Dió³² jmu³ hi³
tinh²¹ honh² náh², hi³ niau²¹ cáun²
tán¹, hi³ niau²¹ tiá³ honh² náh²,
ji³ hi³ zeh³ tsú² siáh³ hnoh² ñí¹
hí¹ cáun² tiá² hi³ háinh¹³ zia³².
Qui¹ hnga² Dió³² hi³ bíh¹ jlánh¹
ja³² mií³ tsí³, ji³ hi³ má²ca³te³ dí²
tsú² hi³ tsá¹ma³ziáun¹³ dí² cáun² hi³
quien² la³jmí¹ cuá¹quien² tsú² hnga²
cun³ñí¹ hi³ má²ca³cunh³ dí² jáun²
quiúnh¹ Cristo. ¹¹ Hnga² hi³ bíh¹
cuí¹ lí³quien² [ji³ hi³ cuí¹ cuá¹pin³
siáh³] la³ cun³ jmí¹hi³nio². Tson²
bíh¹ cu³tí³ la³ jáun².

Hah² Pé¹ jái¹³

¹² Hi³ jáun² né³ reh², la³ cun³
cú¹pih²¹ jái¹³ hi³ tioh³ sí² lá²,
má²lí²jmú³² jná¹³ cun³quionh³ hi³
má²lí²ma³hau³ reh² dí² Silvano,
jan² tsá² cuóun³² jná¹³ hi³ má²tí³²

re². Cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² qui¹hliá²
hnó³² jná¹³ hi³ hlí¹ lieh¹ ná¹ hnoh²,
hi³ hnó³² jná¹³ zih¹³ jú¹ tson² hi³
la³jí³² hi³ má²hé² má²mieh² náh²
Dió³² jmu² lin¹ hi³ cu³tí³ hniau³
tsú². Jáun² né³, jha³ lí² chá² náh²
tun³ honh²!

¹³ Tsá² ná¹lín³ cuáh³² tionh² já¹
juú² lá², ñí¹ téh²³ tsú² lá² Babilonia,
tsá² má²ca³quianh³ hí³ Dió³² la³jmí¹
má²ca³quianh³ tsú² hnoh² siáh³, tsá²
hí³ zen² jái¹³ lá² quionh³ Marcos
jón³² jná¹³ ní² siáh³, hi³ juáh³: “Hia²
náh²”. ¹⁴ Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján²
hi³ re² nio² honh² náh², la³ cun³
qui³ ráin³² tsú² jan² rainh²¹.

Hi³ cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re²
hi³ tin² ca³la³ jín³² náh² tsá² tionh²
náh² jo³cuo² [Jesús] Tsá² lín³ Cristo.
[Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

SÍ² NÍ¹ MÁ²tun³ HI³ Ca³jmú³ PÉ¹

Pé¹ jmu² sí² hi³ ca³tin¹ tsá² tanh² ta²¹ Cristo

¹Jná¹³ la³², Sí¹mu²¹ Pé¹, jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo, j³ hi³ lín³ ná¹ siáh³ *ti³² tsá² quian³² jē¹ tsú²; cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá² má²táunh²³ náh² ta²¹ jú¹ chú³². Hi³ jú¹ chú³² hi³ táunh²³ dí² jáun² ta²¹ né³, lí³ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ñ¹con² dí² cun³ñ¹ hi³hliá² Jesucristo Dió³² Juo¹³ dí², Tsá² liáu³² dí², lín³ jan² Tsá² chun¹. ²Ti³ lí³mí¹ cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³², j³ hi³ cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin², cun³quionh³ hi³ má²cuóun³² náh² re² Dió³² j³ Jesús Tsá² lín³ Ti³ Juo¹³ dí².

Lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsá² tanh² ta²¹ Cristo

³Cun³quionh³ hi³ cuóun³² dí² re² Dió³² né³, Tsá² ca³te³ dí² hi³ cun³quionh³ pí³ hi³ ho² j³ cun³quionh³ hi³ ca³chá³ chú³² tsí³ ñ¹con² jnoh¹, jáun² má²zia³² pí³ quioh²¹ Dió³² ñ¹con² dí² hi³ lí¹³ ziaún² dí² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ tsú². ⁴Cun³ñ¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jmú³ tsú² jái¹³ quiúnh¹ dí², jái¹³ jlánh¹ chú³² niéih³, hi³ quien² lín³² siáh³. Hi³ jáun² cun³quionh³ la³jí³² jái¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² né³, hnoh² lí¹³ lín³ náh² la³jmí¹ lín³ Dió³² j³ hi³ lí¹³ liáun³ náh² siáh³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ ná¹jmu² tsá² zian² ñ¹ hué²¹ lá² cun³ñ¹ hi³ tan² tsú² jmu² lí³ua³ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hmóu³². ⁵Cun³ñ¹ hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² pí³ hi³ lín¹³ náh² jun³juáh¹³ jmáh³la³ tsá² nio² cáun² tsí³ ñ¹con² Dió³² yáh³, ti³la³ lín¹³ náh² j³ tsá² chú³² tsí³ bíh¹. Hi³

jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ chú³² honh² yáh³ náh², ti³la³ hi³ lín¹³ náh² j³ tsá² ñ² tsá² lieih²¹ bíh¹ ní² siáh³. ⁶Hi³ ñ¹ hná¹ ní² né³ hniáuh³² lín³ náh² siáh³ tsá² tin² tí² jinh²³ hnga², tsá² tin² tion³ tsí³, j³ hi³ lín³ náh² tsá² zian² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³² ní² siáh³. ⁷Ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² tianh¹³ náh² re² lín³² la³juah²¹ dúh¹ má²tún² renh² náh², hi³ hniáuh³² hno³ náh² tsáu² ní² siáh³.

⁸Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ hnoh² má¹zián¹³ náh² la³ ní², hi³ ti³ lí³mí¹ re² má¹zián¹³ náh², hi³ jáun² jmái¹ hi³ zian² náh² tiá² lí¹³ yáh³ cáun² hi³ tiá² lin¹ ñ¹ jmu³ ta²¹, hi³ sa³jun³ lí¹³ hi³ ti³ lí¹ cuóun²¹ náh² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí². ⁹Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ma³zian² la³ ní² né³, lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² ten³ bíh¹ ho³ hi³ tiá² lí²³ jie³ ñ¹ uóunh³; má²já²có³ bíh¹ tsí³ tsú² hi³ má²cá²hin³ tso³ quioh²¹ hi³ jmí¹ má²ca³jmú³ jáun² jmí¹tin². ¹⁰Hi³ jáun² né³ reh², hnoh² tsá² má²ca³te³ Dió³², j³ hi³ má²ca³quianh³ tsú² siáh³ hnoh², jmu³ náh² pí³ hi³ lí¹³ lí³ti³ la³ jáun² ñ¹con² náh²; qui¹ ní¹juáh³ hi³ jmuh³² náh² la³ ní², jáun² cun³ jmí¹líh³ bíh¹ tiá² tá¹tonh¹ náh² ti³ có³². ¹¹Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ hi³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³² dí² hi³, he³ hnoh² jo³cuo² cáun² hi³ re² hi³ tin² cu³ti¹³, ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio².

¹²Hi³ jáun² bíh¹ cháú¹ jná¹³ honh² náh² la³ má²cháú¹ jná¹³ lá² ca³ti²¹ hi³ ní², uá¹jinh¹ má²ñíh¹ bí¹ náh² j³ hi³ tionh² bí¹ náh² cú²tso² ca³ti²¹ jú¹ tson² hi³ má²ca³heh³ náh² jáun². ¹³Ti³la³ jná¹³ né³ len³, hi³ chú³² hí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jái¹³ la³ lá² tá¹la³ zian² jná¹³ lá²; ¹⁴qui¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² má²ca³juáh³ ñ¹con² jná¹³ hi³ má²ja³quián³ bíh¹ chau²¹ jmái¹ hi³ tú¹³ jná¹³ ñ¹ hué²¹

lá². 15 Tí³la³ jmu¹ jná¹³ pí³ hí³ lí¹³
chau¹³ honh² náh² jmáí¹ ca³la³ jí³²
jú¹ tson² lá², uá¹ cun³ má²jún¹ jná¹³.

Tsá² ca³jie³ hí³ cú² juenh² Cristo

16 Hí³ jáun² né³, jáí¹³ hí³
ca³má¹ta¹³ jnoh¹ jáun² hí³ ca³tí²¹
pí³ quioh²¹ Jesucristo Tí³² Juo¹³
dí² jmáí¹ cuan¹ tsú² jáun² ñí¹ hué²¹
lá², jun³juáh¹³ cáun² jáí¹³ hí³ lí¹
ca³chin² tsáu² chí¹ yáh³ jaun³²,
quí¹ cun³quionh³ mí¹ñí¹ hmóu³²
bíh¹ jnoh¹ ca³neh²¹ jnoh¹ Tí³²
Juo¹³ dí² ca³la³ hí³ cú² juenh² lín³²
tsú². 17 Qui¹ ca³neh²¹ jnoh¹ jmáí¹
ca³má³quien² Dió³² Jméí² tsú² jí³ hí³
ca³jmú³ tsú² hí³ jniá³ tsú² cú²tú¹
cú²lí¹³, jmáí¹ ñí¹ca³hléh³ Dió³² Tsá²
cú² juenh² hí³ ñí¹ca³juáh³: “Tsá² lá²
bíh¹ Jón³² jná¹³ Tsá² hno³ jná¹³ lín³²,
Tsá² jlánh¹ lí²hiú² tsin³² jná¹³ hí³
ca³tin¹”. 18 Hú¹tá¹ ca³náí¹³ hmóu³²
bíh¹ jnoh¹ hí³ ñí¹ca³hléh³ tsú² hí³
ñí¹ja²¹ la³ tí³ hñu³mi³cuú², qui¹ jmáí¹
tiauh¹ jnoh¹ quiúnh¹ Tí³² Juo¹³ dí²
tsí³ máh³ híen¹ jáun².

19 Cun³ñí¹ hí³ jáun² né³, tí³ jlánh¹
bíh¹ má²nio² cáun² tsí³ dí² hí³ ca³tí²¹
jáí¹³ hí³ rá¹tioh³ Sí² hí³ ca³jmú³
jáun² tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³².
Re² bíh¹ ná¹jmuh³² hnoh² ní¹juáh³
hí³ ná¹naih³² náh² re² lín³² jáí¹³
jáun², qui¹ jáí¹³ quioh²¹ tsá² hí³
lí³ la³jmáí¹ lí³ cáun² sí² hí³ tie³ joh¹
quioh²¹ ñí¹ já¹nié² liánh² ca³la³ ñí¹
cá¹jniá²¹, hí³ jáun² Tsá² lín³ la³jmáí¹
lí³ chí¹jmáí²¹ juenh¹³ hí³ hian³² tí³
ca³jniá³² má²hián³² hí³ jmu³ hí³
tai²¹ joh¹ hñu³ honh² náh². 20 Tí³la³
la³ñí¹ la³ján³ né³, cuí¹ ngí¹³ hnoh²
jáí¹³ lá²: Hí³ hí¹ cáun² yáh³ jáí¹³ hí³
rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí², hí³ ca³hléh³
jáun² tí³² jē¹ Dió³², tiá² lí³ yáh³ cáun²
hí³ lí¹³ ngí¹³ tsú² ta³ lín²¹, 21 qui¹
tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² hí¹
cónh³ yáh³ tiá² ca³hléh³ la³ cun³ tin²
tsí³ hmóu³²; qui¹ tsá² hí³ dá² jmáí¹

ná¹hleh³² hú¹tá¹ jáí¹³ hí³ ca³cué³
Dió³² hñu³ tsí³ bíh¹, la³ cun³ hí³ jmáí¹
má²ta² jáun² Jmí²chí³ Chun¹.

2

Tsá² hie³² jú¹ tí¹jái²
(Judas 4-13)

1 Né³² né³, ca³lí³ zian² *tí³² jē¹
Dió³² tí¹jái² ja¹ quioh²¹ tsá² *Israel
jmáí¹tin²; hí³ ja¹ quián¹³ hnoh² siáh³
lí³ zian² uá²jái³² tí³² tí¹jái². Ta³máih³
pih²¹ bíh¹ ma³tin² tsú² tsáu² jáí¹³ hí³
lí¹ chin² chí¹ hmóu³², jáí¹³ jmu³ hí³
tsa³hín³ tsá² taunh³² ta²¹; hí³ jmu³
tsú² siáh³ hí³ tiá² quien² Tí³² Juo¹³
dí², Tsá² má²ca³liáu³². Cun³ñí¹ hí³
jáun² né³, tia³jui³² lín³² bíh¹ sunh³
tsú² ñí¹ hlah³ hmóu³². 2 Lí³ zian²
juóun³² tsá² tsa³taunh¹ la³ cun³ lí³
jui³² hlah³ jui³² hó³² hí³ quiú² tsá²
hí³; hí³ cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ tsá² hí³
né³, hléh³² tsáu² hlah³ ca³tí²¹ jui³²
cú²tso² hí³ hie³² ha³ lánh³ rón³²
hniáuh³² zian² tsú². 3 Cun³ñí¹
hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ quie³ bíh¹ tsú²,
hí³ jáun² ma³cau² tsú² hnoh², hí³
ma³ta² tsú² jáí¹³ lí¹ chin² chí¹; tí³la³
má²ngau³² jmáí¹ bíh¹ hí³ ca³ta³tsin¹
tsá² la³ hí³ héih³², hí³ má²ja³quián³
cú³tí¹³ bíh¹ tsa³hín³ tsú².

4 Qui¹ Dió³² tiá² ca³hin³ yáh³
tso³ quioh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³, tsá²
ca³jmú³ hí³ tso³, tí³la³ quiú³juóu³²
bíh¹ ca³cuin³ dí² tsá² hí³, hí³
ca³chan³ dí² ñí¹ já¹nié² hí³
ná¹hñéih¹ quionh³ cá²den¹ná¹
ca³la³ tí³ ní¹ má¹cá²chó³² jmáí¹
hí³ ra³tsí³² dí² héih³². 5 Sa³jun³
ca³hin³ bíh¹ Dió³² tso³ quioh²¹ tsá²
jmáí¹ zian² hngá¹máh³ lá² cá²jmáí¹
lín²¹, tí³la³ Dió³² dá² ca³jmú³ hí³
ca³ja³tsauh²¹ jmáí² bíh¹ hí³ jáun²
hnúh³² tsá² cá² ñí¹ jmáí¹ zian² hí³
cun³ tin² tsí³ hmóu³². Jmáí¹jáun² né³,
ca³lión³² Dió³² jí³²la³ jña³ tán¹ tsáu²
bíh¹: hla¹ Noé quionh³ tsá² hñú¹³,
Noé tsá² ca³hléh³ hí³ jáí¹³ ca³tí²¹

hi³ ma³zian² tsú² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³². 6 Ja³bí¹ ca³ra³tsin² siáh³ Dió³² héih³² tsá² juú² Sodoma jí³ Gomorra, hi³ ca³jín³ dí² juú² jáun² ca³la³ ñí¹ ca³lí³ juá² lí¹ nio², hi³ jáun² lí³ ñi³² tsá² lí³zian² jmí¹tsú² jmí¹ja³² hi³ tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² la³ jáun², la³ cun³ la³jín³² tsá² lí³ hniá¹ hi³ ma³zian² ca³tin¹ hnga² yáh³. 7 Ti³la³ ca³lión³² bíh¹ tsú² hla¹ Lot, tsá²ñuh² tsá² jmí¹ chun¹, tsá² jlánh¹ jmí¹ cha³² hi³ hlah³ tsí³ ní¹ má¹ca³jíe³ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmu² tsá² jmí¹ zian² hi³ cun³ tin² tsí³ hmóu³².

8 La³jí³² jmáí¹ tá¹la³ jmí¹ cuá³ bíh¹ tsá² chun¹ hi³ ja¹ tsá² hi³ jmí¹ má²tsan² tsí³, cun³ñí¹ hi³ jmí¹ náí³² jí³ hi³ jmí¹ jie²³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmí¹ jmu² tsá² hláih¹ hí³. 9 La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ tin² bíh¹ Dió³² lión³² tsá² joh¹ ja¹ uu³mí²tsi³² ní¹juáh³ tsá² má²zian² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ tsú²; hi³ tin² siáh³ Dió³² chan³ tsá² hláih¹ ná¹chan¹ hi³ ma³tso² tsí³ jmáí¹ hi³ ra³tsi³² dí² héih³². 10 Hi³ la³ñí¹ la³ján³ jmu³ Dió³² hi³ ma³tso² tsí³ tsá² hniá¹ jmu³ la³jí³² hi³ hlah³ la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³, tsá² tiá² hnió³ ma³quien² jái¹³ hi³ ho² Ti³² Juo¹³ dí². Tiá³ lín³² bíh¹ nio² tsí³ tsá² la³ hí³, tsá² tiá² cú² tiá² juénh² bíh¹ hí³, ca³la³ hí¹juáh³ tiá² juénh² tsú² hi³ tú² hión³² tsá² huáh² tsí³, la³ cun³ tsá²cuú² tsá²chín³ yáh³. 11 Hi³ uá¹jinh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ti³ jlánh¹ bíh¹ záu² jái¹³ hi³ ná¹ho² la³ cónh³ bíh¹ ti³² hi³, jí³ hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹ pin³ siáh³, ti³la³ tiá² cáun² lí¹ ja³² yáh³ tsí³ tsú² hi³ tu³ hna³ tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ ñí¹con² Juo¹³ dí².

12 Ti³² hi³ né³ cáun² lí¹ ná¹hle³² hlah³ ca³tin¹ cáun² hi³ hí¹juáh³ tiá² ngí²³ bíh¹; tsá² hi³ dá² ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ jáh³ hngá¹ jáh³ náí² bíh¹ hi³ tiá² jái¹³ ngí²³, hi³ jmu²

cun³ tin² tsí³ hmóu³², jáh³ ca³lí³zian² cáun² ta²¹ zaunh³ tsáu² hi³ jngah³ bíh¹. Hi³ cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² hi³ la³jmí¹ zian² jáh³ hngá¹ jáh³ náí² né³, jáun² la³jmí¹ hiá² tsan² jáh³ bíh¹ hiá¹ tsán¹³ tsá² hí³. 13 Tsá² la³ hí³ dá² hiáuh³ hi³ ma³tso² tsí³ qui¹hliá² hmóu³² tsú² má²ca³jmú³ hi³ má²ca³ma³tso² tsá² siánh³ tsí³. Tsá² la³ hí³ dá² ná¹lín²³ hi³ jlánh¹ tionh² hiún² tsí³ cun³quionh³ hi³ ná¹jmu² la³ cun³ tin² tsí³ hmóu³² ca³la³ hi³ chú¹ja²¹ bíh¹; cáun² hua³heih²¹ bíh¹ jaun³² jí³ hi³ jlánh¹ hlah³ jniá³ siáh³ ní¹juáh³ hi³ zian² tsá² la³ hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² ní¹juáh³ jmáí¹ hi³ ná¹cúh² tsú² cu³lí²¹ quiúnh¹ hnoh², qui¹ tá¹la³ jáun² cá² ñí¹ ná¹má²hiún² tsí³ bíh¹ tsú² cun³quionh³ hi³ má²cau² tsú² jáun² hnoh².

14 Cun³ tiá² lí¹ lí³jién³² bíh¹ tsá² la³ hí³ tsá²mí³; cun³ tiá² huóh³² bíh¹ tsú² hi³ jmu² tso³. Tsá² la³ hí³ dá² má²can² tsá² tiá² nio² cáun² tsí³ Cá² ñí¹ bíh¹ hi³ jlánh¹ re² má²tin² tsú², hi³ hniá¹ hi³ hlá² hi³ ní² bíh¹; tsá² la³ hí³ bíh¹ má²ná¹tiáunh¹ hú¹mu³heih³². 15 Má²ñi³táunh¹ jui³² ñí¹ má²já²cuin³ bíh¹ tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²ca³tú³ jui³² cú²tso². Má²ca³can³ tsú² nóh³² quioh²¹ hla¹ Balaam ti³² jé¹ Dió³², jon² hla¹ Beor, tsá² ca³lí³ hniá¹ hi³ hi³ láih¹³ quie³ cun³quionh³ hi³ jmu³ cáun² hi³ tiá² ca³ti²¹, 16 ti³la³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jan² lo¹ tiá² lin¹ zia³² lánh³ rón³² lí³ hleh³² bíh¹ ca³hle³ la³jmí¹ hleh³² tsá²mí³cuóun², hi³ ca³je³ hi³ ca³ti²¹ tso³ quioh²¹ tsú². La³ jáun² bíh¹ ca³qui³ ca³jna³ jáh³ hí³ ñí¹con² hla¹ ti³² jé¹ Dió³² hí³ ca³ti²¹ hi³ jmí¹ hí¹jmu² cáun² hi³ ngo².

17 Ti³² la³ hí³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ jmí¹ hion² jmáí² bíh¹, tsá² lín¹ jnie² lí¹ ñi³tú¹ ñi³lí¹³ quionh³ chí³ bíh¹ tsá² la³ hí³; tsá² hí³ dá² ca³tin¹ tsa³táunh¹ ca³la³ ti³

ñí¹ já¹nié² liánh² cu³tí³ ca³la³
 cun³ jmí¹hi³nio². 18 Tí³² hí³ dá²
 hleh³² jú¹ toh² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³
 ta²¹ bíh¹, hí³ cun³quionh³ la³jí³²
 hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ tsá²mí³cuóun²
 má²can² tsú² tsá² tá² má²ca³huén²
 já¹ tsá² ná¹jmu² tso³. 19 Tsá² hí³
 jlánh¹ zaih³² tsáu² hí³ lí¹³ zian²
 tsú² cun³ tin² tsí³ hmóu³², tí³la³ já²
 hmóu³² tsú² né³, zian² la³jmí¹ zian²
 jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ bíh¹, qui¹
 cáun² jmu² bíh¹ tsú² lí³ua³ cáun²
 hí³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ jmu³; qui¹ ma³
 quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsá²mí³cuóun²
 lín³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con²
 lí³ua³ cáun² hí³ má²ca³zauh³ tiá³
 quioh²¹. 20 Qui¹ lí³ua³ jan² tsá²
 má²ca³lí³ cuóun³² Jesucristo Tí³²
 Juo¹³ dí² Tsá² liáu³², hí³ jáun²
 má²ca³liáun³ bíh¹ tsú² já¹ ca³la³ jí³²
 hí³ hlah³ hí³ hó³² hí³ qui³ jmu² tsá²
 zian² ñí¹ hué²¹ lá²; tí³la³ ní¹juáh³
 má¹lí³² jáun² né³ ca³pí² cá²tsáinh³²
 tsú² hí³ hlah³, hí³ má²ca³zauh³
 siáh³ tiá³ hí³ hlah³ jáun², hí³ jáun²
 tí³ jlánh¹ bíh¹ hlah³ má²lí¹³ quioh²¹
 tsú² tí³ chí¹cáin² jáun² la³ cónh³ bíh¹
 jmí¹tin². 21 Tí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ chú²¹
 quioh²¹ tsá² hí³ sá¹ cu³tsa³² tiá²
 ca³lí³ cuoh² bíh¹ tsú² ha³ lánh³ rón³²
 hniáuh³² ma³zian² tsú² la³ cun³ tí³²
 tsí³ Dió³², la³ cónh³ bíh¹ hí³ nó³² tsú²
 tí³ có³² ñí¹con² héih³² hien¹ jáun² ta³
 má²ñí³² tsú². 22 Tí³la³ má²ca³lí³tí³
 bíh¹ jái¹³ la³ cun³ hí³ qui³ ná¹juáh²³
 jáun² tsáu²: “Tsanh³² tsá² hí³
 tsá²cúh² siáh³ ñu²¹ quioh²¹ hnga²,
 hí³ mí²ñí³ cun³ lí²sin² tsú² né³, ta²¹
 hu²¹ tsau³² siáh³ hí³ tsá²qui² tsá²hi³²
 já¹ jen²”.

3

Ñí¹ má¹jaunh³² Tí³² Juo¹³ dí²

1 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³,
 hí³ lá² sí² ñí¹ má²tun³ hí³ jmu²
 jná¹³ ca³tin¹ hnoh². Ñí¹ tá¹ tun³
 sí² má²ca³lí³ hnó³² jná¹³ hlí¹ lieh¹

ná¹ hnoh² hí³ hnáu¹³ náh² chnh³²
 jmáh³la³ jú¹ re² jú¹ tin². 2 Cháu¹
 náh² honh² la³ cun³ hí³ ca³juáh³
 jáun² tsá² chun¹ tsá² ca³lín³ hí³
 *tí³² jē¹ Dió³² cá²jmái¹, jí³ héih³² hí³
 ca³hí³ jáun² *tí³² tsá² quian³² hí³
 jē¹ Dió³² ñí¹con² hnoh², la³ cun³
 tí³² joh² hnoh², tsá² ca³ma³ta² hí³
 la³ cun³ rón³² lí³ héih³² hí³ ca³jmú³
 jáun² Tí³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³².

3 Tí³la³ la³ñí¹ la³ján³ cuí¹ lí³
 ñíh¹ náh² hí³ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹
 ja³táunh¹ tsá² ma³zian² la³ cun³ hí³
 dí¹quiaunh²¹ tsí³ hmóu³², tsá² hí³
 dá² ju³ ngái³ ca³ti²¹ jái¹³ hí³ ca³jmú³
 jáun² Juo¹³ dí². 4 Tsá² hí³ né³ nga³:
 “¿Haun¹³ juáh¹³ ca³jmú³ Cristo jái¹³
 hí³ jáunh³? Jáun² né³, ¿he³ lí³ tiá²
 má²cuanh³² tsú²? Qui¹ la³ cun³ jmí¹
 cá¹hiá¹ cá¹tsan³ dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²
 la³ má²lí³ jáun² bíh¹ la³ cun³ qui³ lí³
 jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³lí³ tá¹ cáun²
 mí³cuú²”. 5-6 Tí³la³ tsá² hí³ dá² tiá²
 hnió³ yáh³ hí³ lí³ ñí³² hí³ ca³ja³hín³
 bíh¹ la³jí³² hí³ jmí¹ zia³² hngá¹máh³
 lá² jmí¹ ca³ja³tsauh²¹ jáun² jmái², uá¹
 jáun² la³ jáun² cun³ cá²jmái¹ lín²¹
 máh³ ca³lí³zia³² la³jí³² hí³ jniá³ tí³
 chí³cuú² cun³quionh³ héih³² quioh²¹
 Dió³², hí³ cun³quionh³ jmái² siáh³
 ca³lí³zia³² hngá¹máh³ lá², hí³ jmí¹
 lí²¹ jáun² né³ cua³ha³ siáh³ hue³²
 ja¹ quioh²¹ jmái². 7 Ja³bí¹ la³ jáun²
 cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³²
 bíh¹ má²ná¹chan¹ tá¹ cáun² mí³cuú²,
 la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², hí³
 có³² quionh³ sí². Jáun² né³, la³jí³²
 hí³ zia³² bíh¹ má²ná¹chan¹ hí³ có³²
 quionh³ sí² jmái¹ hí³ ra³tsí³² Dió³²
 héih³², ní¹ má¹tí³ ñí¹ tsa³hín³ tsá²
 tiá² hnió³ ma³zian² la³ cun³ hnió³
 Dió³².

8 Tí³la³ hnoh² reh², tsá² hnau³
 jná¹³, tiá² hniáuh³² tsa³con² náh²
 jú¹ tson² lá²: Hí³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³
 dí² lí³ la³jmí¹ lí³ cú² jmái¹ bíh¹ la³
 cun³ cú² mei²¹ mii², hí³ jáun² cú²
 mei²¹ mii² né³ lí³ la³jmí¹ lí³ cú² jmái¹

tán¹ bíh¹. ⁹ Jun³juáh¹³ hi³hliá² tiá² tia³juí³² lí³tí³ yáh³ la³ cun³ jái¹³ hi³ má²ca³jmú³ jáun² Tí³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² tiá² má²cuanh³², la³jmí¹ lín²³ ma³ jan² tsáu², tí³la³ cun³ñí¹ hi³ juenh² tsí³ bíh¹ tsú² ñí¹con² jnoh¹, quí¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ hí¹ jan² tsáu² tiá² tsa³hín³, tí³la³ hí³ dá² hé² jan³² hi³ la³jín³² tsáu² tsa³conh² tsí³ tso³ quioh²¹ bíh¹.

¹⁰ Tí³la³ jmái¹ quioh²¹ Tí³² Juo¹³ dá² dí² já³² cu³diá²jan² la³ lá² bíh¹, jmái¹ hi³ tiá² hin² ná¹jan²¹, la³jmí¹ já³² jan² háin² já¹niéi². Má¹jáun² né³, la³jí³² hi³ jniá³ chí³cuú² lí¹ yéin²¹ bíh¹ cun³quionh³ cáun² mah¹ cáu² lín³², hi³ jáun² cun³quionh³ sí² bíh¹ tsa³hín³ ca³la³ jí³lí³², jí³ ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³ chu³ jñéih³ la³jí³² tá¹³ tsáu².

¹¹ Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ la³jí³² bíh¹ tsa³hín³, jáun² jí³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² hi³ má¹zián¹³ náh² hí³ chu²¹ honh² jí³ hi³ má¹zián¹³ náh² hi³ ca³tin¹ Dió³² ní² siáh³ ¹² Hniáuh³² tionh² náh² hi³ ná¹hé² ná¹janh³² náh² jmái¹ hi³ má²ca³tón³ jáun² Dió³², hi³ jmúh¹³ náh² siáh³ pí³ hi³ lí¹³ já³² tia³juí³², la³ cun³ jmái¹ hi³ jmu³ jáun² Dió³² hi³ tsa³hín³ la³jí³² hi³ jniá³ chí³cuú² cun³quionh³ sí², jmái¹ hi³ jliénh¹³ ca³la³ jí³lí³² já¹ sí². ¹³ Tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, ná¹jan³² dí² hi³ lí³ hmai²¹ la³jí³² hi³ jniá³ chí³cuú² jí³ ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³ la³ cun³ lí³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², cáun² ñí¹ lí¹³ lí³tí³ la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², ñí¹ tiú²uú² hi³ hlah³ zia³².

¹⁴ Hi³ jáun² bí¹ hniáuh³² reh² hi³ jmúh¹³ náh² pí³ hi³ nio² tie³ hñu³ honh² náh² ta³ ñí¹ Dió³² tá¹la³ ná¹janh³² náh² jmái¹ jáun², hi³ zian² náh² siáh³ hi³ jí² honh² náh² hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² ñí¹con² náh² ¹⁵ Cháu¹ náh² honh² hi³ Dió³² jmu² juenh² tsí³ quí¹ cun³ñí¹ hi³ hnió³

tsú² hi³ zia³² jmái¹ hi³ lí¹³ liáun³ tsáu² bíh¹. La³ jáun² bíh¹ juáh³ sí² hi³ má²ca³zen³ Po¹ reh² dí² ñí¹con² hnoh², tsá² hno³ dí² lín³², la³ cun³ lí³ hi³ quia³lín³ jáun² jmái¹ tsí³ tsú² hi³ má²ca³cué³ Dió³². ¹⁶ La³jí³² sí² hi³ má²ca³jmú³ bíh¹ tsú² má²ca³hléh³ ca³tí²¹ hi³ ní². Ñí¹ sí² quioh²¹ tsú² ná¹tso¹ má³ cáun² jái¹³ juóuh³² hi³ lí¹³ ngí¹³ tsáu², hi³ jáun² tsá² tiá² jái¹³ ngí²³ jí³ tsá² tiá² má²pin³ hi³ taunh³² ta²¹ jmu² tí³ jéin³² jái¹³ jáun², la³jmí¹ jmu² tsú² jáun² tí³ jéin³² jái¹³ ñí¹ hná¹ ní² quioh²¹ Dió³² hi³ má²rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³². Cun³ñí¹ hi³ jmu² tsú² la³ jáun² né³, jmu² tsú² hi³ lí¹³ tsa³hín³ hmóu³² bíh¹.

¹⁷ Hi³ jáun² bíh¹, hnoh² reh² tsá² hnau³ lín³² jná¹³, cun³ñí¹ hi³ má²ca³lí³ ñíh¹ náh² ta³ ñeh³ ca³tí²¹ la³jí³² hi³ jáun², jáun² hua³hín¹³ náh² jmu³, hi³ jáun² tiá² jau³ hnoh² tsá² la³ hi³ cun³quionh³ jú¹ tí¹jái² quioh²¹, la³ cun³ tsá² zian² hi³ cun³ tin² tsí³ hmóu³² yáh³. Jáun² la³ jáun² tiá² lí¹³ tianh¹³ náh² tí³ có³² ca³tí²¹ hi³ má²nio² ní² tiá³ honh² náh² ¹⁸ Tí³ re² jmu³ náh² pí³ hi³ tí³ lí³ mí¹ niau²¹ tiá³ honh² náh², jí³ hi³ tí³ lí³ mí¹ tsá²lí³ ñíh¹ náh² hi³ ca³tin¹ Jesucristo Tí³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³². jáun² hi³ bíh¹ cú¹ lí³ quien² ta³ né³² jí³ la³ cun³ jmí¹ hi³ nio² ní² siáh³! Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.

Sí² La³ñí¹ Quioh²¹ Juan²

Jái¹³ jmu³ hi³ lí¹³ zian² tsú²

¹ Hnoh² reh², zen¹³ jnoh¹ sí² lá² ñí¹ con² hnoh² hi³ hleh³² hi³ ca³ tin¹ Tsá² lín³ Jái¹³, Tsá² jmu² hí³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹ hi³ nio². Jmí¹ má² zian² bíh¹ Tsá² hí³ ñeh² bíh¹ hi³ lí³ zia³² la³ jí³², hi³ jnoh¹ né³ ca³ náí¹³ jé¹ tsú² jí³ hi³ ca³ neh²¹ jnoh¹ tsú² siáh³ cun³ quionh³ mí¹ ñí¹ jnoh¹ hmóu³². Jnoh¹ ca³ neh²¹ tsú² re² lín³² hi³ ca³ la³ hi³ ca³ tin¹³ jnoh¹ tsú² cuo² siáh³. ² Hi³ Tsá² lín³ hi³ Jái¹³ né³ ca³ ma³ jnia³², hi³ jáun² jnoh¹ né³ ca³ neh²¹, hi³ jáun² jnoh¹ má² cue³² jú¹ tson² hi³ ca³ tin¹ hí³ dí²; hi³ jáun² bí¹ ngái¹ jnoh¹ ñí¹ con² hnoh² jái¹³ hi³ ca³ tin¹ Tsá² cue³² hi³ pí³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹ hi³ nio². Hí³ bíh¹ jmí¹ cuá³ quionh³ Jméi² dí², hi³ Jméi² dí² né³ ca³ ma³ jnia² tsú² ñí¹ con² dí². ³ Hi³ jáun² né³, la³ cun³ hi³ ca³ neh²¹ jnoh¹ jáun² jí³ hi³ ca³ náí¹³ jnoh¹, ngái¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹ con² hnoh², qui¹ jáun² la³ jáun² lí¹³ tianh¹³ náh² cá² honh¹ quiúnh¹ jnoh¹. Hi³ jnoh¹ né³, tiauh² jnoh¹ cá² honh³ cu³ tí³ quiúnh¹ Dió³² Jméi² dí² la³ má² quionh³ jí³ Jesucristo hi³ Jon² tsú² ní² siáh³. ⁴ Hi³ jáun² bíh¹ ná¹ jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³ tin¹ hnoh², qui¹ hi³ jáun² lí³ tí³ la³ cun³ hi³ má² ná¹ hiún² jáun² tsí³ dí².

Dió³² bíh¹ Tsá² cuá¹ lín³ joh¹

⁵ Hi³ jáun² né³, hi³ lá² bíh¹ jái¹³ hi³ ca³ ma³ ta² jnoh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun² né³² má² ngái¹ jnoh¹ ñí¹ con² hnoh² jái¹³ lá²: Hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² cuá¹ lín³ joh¹, hi³ hí¹ cú¹ píh²¹ já¹ nié² tiá² zia³² yáh³ ñí¹ con² tsú². ⁶ Hi³ jáun² ní¹ juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiauh² dí² cá² honh³

quiúnh¹ tsú², hi³ tá¹ la³ jáun² né³, ñí³ ngí¹ bíh¹ dí² ñí¹ já¹ nié², jáun² jú¹ tí¹ jái² bíh¹ jaun³² hléh¹ dí², qui¹ ha³ tiá² cú² tso² ziaún² yáh³ dí². ⁷ Tí³ la³ ní¹ juáh³ tie³ joh¹ jui³² quiú¹³ dí² la³ jmí¹ zian² jáun² Dió³² ñí¹ tie³ joh¹, hi³ jáun² cun³ quionh³ la³ jáun² bíh¹ má² tiauh² dí² cá² honh³ quiúnh¹ tsá² ján² tsá² ján², hi³ jáun² jmí² hán¹ Jesucristo Jon² Dió³² né³, hin²³ ca³ la³ jí³² tso³ quiú¹³ dí².

⁸ Tí³ la³ ní¹ juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiá² tso³ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² la³ jáun² lí¹ má² ma³ can¹³ hmóu³² bíh¹ dí², tsá² tiá² jú¹ tson² má² hu²¹ hñu³ tsí³ bíh¹ láí³ dí². ⁹ Tí³ la³ né³² né³, ní¹ juáh³ hi³ ton¹³ dí² tso³ quiú¹³, jáun² chin¹³ bíh¹ Dió³² tsí³ tso³ quiú¹³ dí², jí³ hi³ ren³ tsú² siáh³ la³ jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ zia³² ñí¹ con² dí², qui¹ hí³ bíh¹ jan² Tsá² ma³ tí³² jé¹, hi³ jmu³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³ tí²¹ jmu³. ¹⁰ Tí³ la³ ní¹ juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiá² tso³ má² ca³ jmú¹³ né³, la³ jáun² dá² má² jmu³² dí² hi³ Dió³² lín³ jan² tsá² tí¹ ján² bíh¹, jáun² tiá² la³ má² hu²¹ yáh³ jái¹³ quioh²¹ tsú² hñu³ tsí³ dí².

2

Cristo lín³ Tsá² nau³² jái¹³ quiú¹³ dí²

¹ Hnoh² jón³, jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³ tin¹ hnoh², qui¹ hliá² hnó³² jná¹³ hi³ tiú² uú² jmúh¹³ náh² tso³; tí³ la³ ní¹ juáh³ zian² jan² tsá² má² lí² jmú³ tso³ né³, jáun² zian² bíh¹ jan² Tsá² nau³² jái¹³ quiú¹³ dí² ta³ ñí¹ Jméi² dí², Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ Tsá² hí³, hi³ hí³ bíh¹ jan² Tsá² chun¹. ² Hí³ bíh¹ ca³ cuen³ hnga² hi³ jún³ cha¹³ jnoh¹ hi³ jáun² lí¹³ hin³ tso³ quiú¹³ dí²; hi³ jun³ juáh¹³ cun³ jmáh³ la³ tso³ quiú¹³ jnoh¹ yáh³, qui¹ ja³ bí¹ ca³ tí²¹ jí³ tso³ quioh²¹

tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ siáh³.

³ Hi³ jáun² né³, má²né¹ dí² hi³ má²ca³lí³ cuóun³² dí² Dió³² ní¹juáh³ ma³ti²¹ dí² héih³² hi³ jmu² tsú². ⁴ Tí³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² juáh³ né³: “Jná¹³ cuóun³² Dió³²”, tí³la³ já² tiá² má²ti³² yáh³ tsú² héih³² hi³ jmu² Dió³² má¹lí³² jáun², hi³ jáun² jan² tsá² tí¹ jáin² bíh¹ tsá² la³ hí³, tiá² jú¹ tson² má²zia³² yáh³ hñu³ tsí³ tsú². ⁵ Tí³la³ lí³ua³ jan² tsá² má²ti³² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² Dió³² má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ hú¹tá¹ cu³ti³ má²hnio³ Dió³² re² lín³²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lí¹³ lí³ né¹ dí² hi³ tiauh² dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsú² ní¹juáh³ hi³ ma³ti²¹ jnoh¹ héih³² quioh²¹ tsú². ⁶ Hi³ jáun² tsá² juáh³ hi³ tionh² cá²hon³ quionh³ Dió³² né³, hniáuh³² bíh¹ ma³zian² tsú² la³jmí¹ ca³ma³zian² jáun² hnga² Jesús Tsá² lín³ Cristo.

Cáun² héih³² hmai²¹

⁷ Hnoh² reh², héih³² hi³ jmu² jná¹³ ñí¹ sí² lá², jun³juáh¹³ cáun² héih³² hmai²¹ yáh³, qui¹ hi³ lá² dá² héih³² la³ cun³ hi³ qui³ má²ca³heh³ náh² la³ cun³ jmí¹ ca³niéih² bíh¹ náh². Héih³² yenh³ jáun² bíh¹ la³², la³ cun³ qui³ lí³ jú¹ chú³² hi³ má²ca³niéih² náh² jáun². ⁸ Tí³la³ cun³ jáun² lí³ bíh¹ la³jmí¹ lí³ cáun² héih³² hmai²¹ jái¹³ hi³ jmu² jná¹³ lá², qui¹ la³ñí¹ tín² ca³ma³jnia³² Cristo hi³ ha³ lánh³ zian² tsá² hú¹tá¹ má²ti³² héih³² tsú² lá², hi³ ja³bí¹ hnoh² ní² siáh³ má²ma³jnia¹³ ta³né³². Juanh³² jná¹³ la³ ní² qui¹ joh¹ sí² tson² cu³ti¹³ bíh¹ má²tie³, má²ñí¹nga² bíh¹ já¹niéi². ⁹ Tí³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² juáh³ hi³ zian² ñí¹ tie³ joh¹, tí³la³ sa³ hon² bíh¹ tsú² rainh²¹, jáun² la³ má²zian² jáun² bíh¹ tsá² la³ hí³ ñí¹ lí³ já¹niéi². ¹⁰ Tí³la³ tsá² hnio³ rainh²¹ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ má²zian² ñí¹ tie³ joh¹, jáun²

tiú²uú² zia³² hí¹ cáun² yáh³ hi³ lí¹³ lí³ jmu³ hi³ tánh³² tsú² tso³. ¹¹ Tí³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² hon² rainh²¹ né³, tsá² la³ hí³ zian² bíh¹ ñí¹ já¹niéi², ha³ tiá² ñí³² yáh³ tsú² hín² juíh³² cuá¹tsau³². Má²ca³lí³ ten³ bíh¹ tsú² qui¹ cun³ñí¹ hi³ zian² tsú² hñu³ niéi².

¹² Jáun² né³, hnoh², tsá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lín³ jón³² jná¹³, jmu² ná¹ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² qui¹hliá² hnoh² bíh¹ tsá² má²ca³chin² Dió³² tsí³ tso³ quián¹³ náh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo. ¹³ Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tsá² má²lieih²¹, sí² lá² jmu² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá² má²lieih²¹, qui¹hliá² má²ca³lí³ cuóun³² náh² Tsá² qui³jmí¹ má²zian² hí³jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí³liau³ ca³la³ jí³² hi³ zia³². Ja³bí¹ hnoh² tsá² tsá²ñú¹, sí² lá² jmu² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnoh² uá²jai³² qui¹hliá² má²ca³quinh¹ náh² jmái¹ ñí¹con² tsá² hláinh¹.

¹⁴ Hnoh² jón³, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² qui¹hliá² má²ca³lí³ cuóun³² náh² Jméi² dí². Ji³ hnoh² siáh³ tsá² má²lieih²¹, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² uá²jai³², qui¹hliá² má²ca³lí³ cuóun³² náh² Tsá² qui³jmí¹ má²zian² hí³jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí³liau³ la³jí³². Ja³bí¹ jmu² jná¹³ siáh³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² siáh³ tsá² tsá²ñú¹, qui¹hliá² hnoh² bíh¹ tsá² jlánh¹ pin³ honh² náh² qui¹ má²hu²¹ tián³ bíh¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ honh² náh², hi³ má²ca³quinh¹ náh² siáh³ jmái¹ ñí¹con² tsá² hláinh¹.

¹⁵ Ha³ lí²uú² jmu² náh² hi³ tí³² lín³² honh² náh² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³², sa³jun³ hniáuh³² tí³² honh² náh² la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ tsá² la³ hí³. Qui¹ ní¹juáh³ zian² tsá² jéin²³ tsá² jmu² cun³ tin² tsí³ hnga², hi³ jáun² tsá² la³ hí³ tiá² hnio³ yáh³ Dió³² Jméi² dí²; ¹⁶ qui¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ tsá² la³

hi³ hi³ jmu³, ha³ tiá² ja³toh³ yáh³
 ñí¹con² Jméi² dí², tí³la³ hi³ jáun²
 dá² ja³² hñu³ tsí³ hmóu³² bíh¹ tsú².
 Uá¹la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ tsú²
 jmu² lí³ua³ cáun² hi³ cháunh²³ chí¹,
 hi³ dí¹quian¹ tsú² hi³ lí³ quioh²¹
 la³jí³² la³ cun³ hi³ jie²³, hi³ jlánh¹
 tsah³ tsú² jmu² tonh² ca³tí²¹ la³jí³²
 hi³ nióh³² siáh³. 17 Hi³ la³jí³² hi³
 hlah³ hi³ hó³² ní² né³, tsá¹³ bíh¹
 la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² tí³²
 tsí³ la³jí³² hi³ jáun²; tí³la³ ní¹juáh³
 tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³²
 má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian²
 la³ cun³ jmí¹hi³nio².

Jú¹ tson² jí³ jú¹ tí¹jái²

18 Hi³ jáun² né³ jón³, ñí¹
 má²ñí¹táuh³ jmái¹ bíh¹ la³².
 Má²ca³niéih² bíh¹ hnoh² hi³ já³² jan²
 tsá² jmu³ hniéi² quionh³ Cristo; hi³
 cun³ñí¹ hi³ má²zian² juóun³² tsá²
 má²ná¹jmu² hniéi² quionh³ Cristo
 né³, hi³ jáun² bíh¹ má²né¹ dí² hi³ ñí¹
 má²ñí¹táuh³ jmái¹ bíh¹ la³². 19 Tsá²
 hí³ dá² ca³huén² ja¹ quiú¹³ bíh¹ dí²,
 tí³la³ jun³juáh¹³ tsá² jmí¹ quiúnh¹
 jnoh¹ cu³tí¹³ yáh³ hí³ má¹ná¹, qui¹
 sá¹jmí¹ hi³ tsá² hí³ tsá² quiúnh¹
 jnoh¹ dúh¹, jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹
 hi³ tionh² tsú² la³ má²tionh² jáun²
 quiúnh¹ jnoh¹. Tí³la³ la³ jáun² bí¹
 ca³lí³, qui¹ hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³
 lí³jnia² hi³ tiá² la³ quiúnh¹ yáh³ dí²
 la³jín³² tsá² hí³.

20 Tí³la³ ñí¹con² hnoh² má¹ná¹,
 má²ca³cuen³ bíh¹ Cristo Jmí²chí³
 Chun¹, hi³ jáun² dá² la³jín³² bíh¹
 náh² má²ná¹ñí¹ jú¹ tson². 21 Hi³
 jáun² bíh¹ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³
 ca³tin¹ hnoh², qui¹hliá² má²cuin²
 bíh¹ náh² jú¹ tson², jun³juáh¹³
 hi³hliá² tiá² má²cuin² yáh³ náh²;
 qui¹ hnoh² má²ñí¹ hi³ hí¹ cáun²
 yáh³ jú¹ tí¹jái² tiá² ja³² ñí¹con² jú¹
 tson².

22 ¿Hin² tsánh² lín²³ hnoh² hi³ tí¹
 jáin² dúh¹? ¿Há¹ jun³juáh¹³ tsá²
 hí³ bíh¹ tí¹ jáin², tsá² juáh³ hí³
 hi³ jun³juáh¹³ Jesús yáh³ Tsá² lín³
 Cristo? Tsá² hi³ bíh¹ tsá² jmu²
 hniéi² quionh³ Cristo; hi³ hí¹ la³
 tí³ Jméi² yáh³ dí² jmu² tsú² hi³ tiá²
 quien², la³ má²quionh³ Jon². 23 Jáun²
 né³, la³jín³² tsá² jmu² hi³ tiá² quien²
 Jon² Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ tiá²
 quionh³ yáh³ Jméi² dí²; tí³la³ lí³ua³
 jan² tsá² ton² hi³ má²hen² tí³ con²
 Jon² Dió³² má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³
 má²quionh³ bíh¹ Jméi² dí².

24 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hmá¹
 náh² hñu³ honh² jú¹ chú³² hi³
 ca³niéih² náh² jáun² la³jmí¹ ñí¹;
 qui¹ ní¹juáh³ hi³ ca³hmáh¹ náh²
 re² hñu³ honh² jái¹³ hi³ ca³niéih²
 náh² jáun² jmí¹tin², jáun² lí¹³ la³
 má²ná¹cunh² jáun² náh² quiúnh¹
 Cristo la³ má²quionh³ Jméi² dí².
 25 Hi³ hnga² hi³ dí² siáh³ má²ca³jmú³
 jái¹³ hi³ lí¹³ ziaun² dí² la³ cun³
 jmí¹hi³nio².

26 Jái¹³ ní² né³, má²lí²jmú³² jná¹³
 hi³ ca³tin¹ hnoh² cun³ñí¹ hi³ zian²
 tsá² hnió³ má³cau² hnoh². 27 Tí³la³
 má²cuá³ bíh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³
 honh² náh², Tsá² ca³cuen³ hí³ Jesús
 Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun² hí¹ jan²
 yáh³ tiú²uú² hin² lí³ hniáh³² hi³
 ma³ta² hnoh², qui¹ Jmí²chí³ Chun¹
 hí³ bíh¹ má²má²ta² hnoh² ca³la³ jí³²;
 hi³ la³jí³² hi³ má²ta² tsú² jáun² né³
 lí³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹, qui¹ hí¹
 cáun² yáh³ jú¹ tí¹jái² tiá² má²ta²
 tsú². Hi³ jáun² né³, cui¹ tiáunh¹ náh²
 cá²honh¹ quiúnh¹ Cristo la³ cun³
 qui³ lí³ jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³ta²
 jáun² Jmí²chí³ Chun¹.

28 Hi³ jáun² né³ jón³, cui¹ tionh¹
 náh² cá²honh¹ quiúnh¹ Cristo la³
 má²tionh² náh² ní², qui¹ jáun² la³
 má²ná¹tioh³ jáun² cáun² tsí³ dí²
 ní¹ má¹cuanh³² tsú², hi³ jáun² tiá²

lí³ heh¹ dí² má¹jáun². 29 Qui¹ má²ná¹ñih¹ bíh¹ hnoh² hi³ jan² Tsá² chun¹ bíh¹ Tsá² hí³, hi³ jáun² hniáuh³² lí³ ñih¹³ náh² siáh³ hi³ la³jín³² tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³² bíh¹ má²lín³ jon² Dió³².

3

Tsá² ná¹lín³ jon² Dió³²

1 Né³² né³, sá¹ní² jie³ náh², cónh³ bíh¹ tiá² má²ca³ma³hniau³ dí² Dió³², hi³ hí¹ ca³la³ tí³ má²juáh³ máh³ Dió³² hi³ láí³ dí² jon² tsú², hi³ tson² bíh¹ cu³tí¹³ má²láí³ dí² la³ jáun². Hi³ jáun² tsá² zian² hi³ cun³ tin² tsí³ hmóu³² né³, tiú²uú² cuóu³² yáh³ dí², qui¹ hí¹juáh³ hnga² yáh³ Dió³² tiá² ca³lí³ cuóun³² tsú². 2 Jáun² né³ reh², má²ná¹láí³ bíh¹ dí² jon² Dió³² ta³né³², tí³la³ cu³ jáun² bíh¹ tiá² má²ca³lí³jnia² la³ cun³ hi³ lí¹³ quiú¹³ dí² jmí¹tsú² jmí¹ja³²; tí³la³ né¹ dí² má¹ná¹ hi³ ní¹ má¹jaunh³² Jesús Tsá² lín³ Cristo, má¹jáun² má²lí¹³ láí³ dí² la³jmí¹ lín³ tsú² hnga², qui¹ ní¹ má¹jáun² dá² má²neh²¹ dí² tsú² hú¹tá¹ la³ cun³ rón³² jniá³ bíh¹. 3 Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² hu²¹ tsí³ hi³ ma³tí³² Dió³² jáí¹³ ní², tsá² la³ hí³ bíh¹ jmu² jí² jmí¹ tsí³, la³jmí¹ jin² hnga² Jesús.

4 Tí³la³ la³jín³² tsá² jmu² tso³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ dá² má²ca³hliánh² ñí¹con² liei²¹ quióh²¹ Dió³² bíh¹, qui¹ lí³ua³ jan² tsá² tiá² ca³ma³tí³² liei²¹ jáun², jáun² tso³ bíh¹ má²ca³lí³ren² tsú². 5 Má²ná¹ñih¹ bíh¹ hnoh² hi³ Cristo cuan³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ cua³hin² tso³ quiú¹³ dí², tí³la³ hí³ má¹ná¹, hí¹ cáun² tso³ tiá² jmí¹ zia³² yáh³ quióh²¹. 6 Hi³ jáun² bíh¹ lí³ua³ jan² tsá² tiáunh¹ cá²hon³ quionh³ hí³ dí², tiá² tso³ jmu² yáh³; tí³la³ la³jín³² tsá² jmu² tso³ né³, tiá² má²ca³jién³² yáh³ tsú² Cristo, hi³ sa³jun³ má²ca³lí³ cuóun³² tsú² siáh³ lánh³ lín³. 7 Cun³ñí¹ hi³

jáun² né³ jón³, hua³hín¹³ náh² jmu³, jáun² hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ ma³cau² hnoh²; qui¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ chun¹ la³jmí¹ chun¹ hnga² Cristo. 8 Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² tso³ má¹na²¹, tsá² la³ hí³ dá² tsá² joh¹ tsá² hláinh¹ bíh¹, qui¹ qui³ cónh³ tsá² jmu² tso³ la³ cun³ jmí¹tin² bíh¹ tsá² hláinh¹. Ta²¹ jáun² bíh¹ cuan³ Jon² Dió³², hú¹tá¹ hi³ cua³tsunh¹ tá¹³ tsá² hláinh¹ bíh¹.

9 Hi³ jáun² dá² hí¹ jan² yáh³ tsá² má²lín³ jon² Dió³² tiá² tso³ jmu², qui¹ la³ cun³ lí³ hi³ má²ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² má²zian². Cun³ñí¹ hi³ má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lín¹³ tsú² jon² bíh¹ Dió³², hi³ jáun² né³, tiú²uú² lí²³ yáh³ jmu³ tsú² tso³. 10 Lin¹ lín²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² lín³ jon² Dió³² hi³ hin² lín³ jon² tsá² hláinh¹; qui¹ lí³ua³ jan² tsá² tiá² jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³², jun³juáh¹³ jon² Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³, hi³ sa³jun³ jon² yáh³ Dió³² ní¹juáh³ tsá² tiá² hnio³ rainh²¹ siáh³.

Cuí¹ má¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján²

11 Hi³ jáun² né³, cun³ ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³ má¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², la³ cun³ qui³ lí³ jáun² jáí¹³ hi³ má²ca³niéih² náh² la³ cun³ jmí¹tin². 12 Ha³ tiá² hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² la³jmí¹ ca³jmú³ hla¹ Caín tsá² jmí¹ joh¹ tsá² hláinh¹, hi³ ca³jngih³ dá¹jon²¹. Hi³ ¿he³ láih³² ca³jmú³ tsú² la³ jáun²? Qui¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ jmu² jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹ Caín, tí³la³ rainh²¹ tsú² né³, jmí¹ jmu² jmáh³la³ hi³ tí³² tsí³ Dió³² bíh¹. 13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ reh², ha³ lí² cui¹ cha³cáun² honh² náh² hi³ hau² náh² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³².

14 Né³² né³, má²né¹ bíh¹ dí² hi³ tiú²uú² láí³ yáh³ dí² tsá² ná¹jún¹,

ti³la³ má²ziáun² dí² hi³ hmai²¹
 bíh¹, qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²hno³ dí²
 rainh²¹. Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá²
 hnio³ rainh²¹ má¹ná¹, tsá² la³ hí³
 dá² ná¹jún¹ bíh¹. 15 Qui¹ la³jín³²
 tsá² hon² rainh²¹, tsá² jngih² tsáu²
 bíh¹ tsá² la³ hí³, hi³ má²ná¹ñí¹
 bíh¹ hnoh² hi³ hí¹ jan² tsá² jngih²
 tsáu² tiá² má²lín³ jan² tsá² má²zian²
 cun³ jmi¹hi³nio². 16 Hi³ jáun² bíh¹
 má²né¹ dí² he³ lánh³ lí³ hi³ hnio³
 tsú² rainh²¹, qui¹ cun³ñí¹ hi³ Cristo
 ca³jienh³ hnga² hi³ jún³ hi³ ca³ta¹
 dí²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ siáh³
 ca³ta¹ dí² hi³ tiáuh¹ hua³jan²¹ hi³
 cué¹³ jmi²chí³ quiú¹³ hi³ ca³tin¹
 rainh²¹ dí². 17 Ti³la³ né³² né³,
 ní¹juáh³ jan² tsá² zia³² quioh²¹
 ca³jie³ hi³ zia³² hi³ lí³hniauh²³
 ñí¹con² rainh²¹, ti³la³ má¹lí³² jáun²
 né³, já² tiá² mií³ ja³² yáh³ tsí³ tsú²
 ñí¹con² rainh²¹, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³²
 lí¹³ hi³ hnio³ tsú² Dió^{32?} 18 Hi³ jáun²
 né³ jón³, ha³ lí² cuí¹ má¹hno¹ dí²
 tsáu² jmáh³la³ quionh³ ho³ dí²; ti³
 re² cuí¹ má¹hno¹ dí² tsáu² hú¹tá¹ jú¹
 tson² cun³quionh³ hi³ lin¹ hi³ zia³²
 hi³ jmu³² bíh¹ dí².

*Hi³ nio² cáun² tsí³ tsú² ñí¹con²
 Dió³²*

19 Jáun² né³, cun³quionh³ hi³
 jmú¹³ dí² la³ ní² bíh¹, lí¹³ lí³ né¹ dí²
 hi³ hen² dí² ti³ con² jú¹ tson², hi³ lí¹³
 niau²¹ tie³ tsí³ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³²
 20 Hi³ uá¹jinh¹ ca³lí³ zia³² cáun² tso³
 hi³ cha³² hñu³ tsí³ dí², ti³ jlánh¹ bí¹
 ja³² mií³ tsí³ Dió³² la³ cónh³ bíh¹
 tsí³ jnoh¹ hmóu³², qui¹ hi³ bíh¹ ñi³²
 ca³la³ jí³². 21 Ti³la³ ní¹juáh³ hí¹ cáun²
 yáh³ tso³ tiá² cha³² hñu³ tsí³ dí² né³
 reh², hi³ jáun² lí¹³ bíh¹ niau²¹ tie³
 tsí³ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³², 22 jáun² dá²
 cue³² bíh¹ tsú² lí³ua³ cáun² hi³ mi³²
 dí² ñí¹con² tsú², qui¹ ma³ti²¹ bíh¹
 dí² héih³² quioh²¹ tsú², jí³ hi³ jmu³²
 bíh¹ dí² siáh³ la³ cun³ hi³ tí³² tsí³
 tsú². 23 Hi³ héih³² hi³ jmu³² tsú² jáun²

né³, juáh³ hi³ hniáuh³² tanh¹³ dí²
 ta²¹ Jesucristo Jon² bíh¹ tsú², jí³ hi³
 má¹hno¹ dí² siáh³ tsá²ján² tsá²ján²
 la³ cun³ qui³ lí³ jáun² héih³² hi³
 ca³jmú³ tsú² jáun². 24 Hi³ jáun² lí³ua³
 jan² tsá² má²ti³² héih³² quioh²¹
 Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tiáunh¹
 cá²hon³ quionh³ Dió³², hi³ Dió³² né³
 cuá³ hñu³ tsí³ tsú² siáh³. Jáun² dá²
 má²né¹ bíh¹ dí² hi³ má²cuá³ tsú²
 hñu³ tsí³ dí² cun³quionh³ Jmi²chí³
 Chun¹ hi³ má²ca³cuen³ tsú² jáun²
 ñí¹con² dí².

4

*Ha³ lánh³ rón³² lí³ cuóun³² tsú²
 Jmi²chí³ joh¹ Dió³² jí³ jmi²chí³ hláinh¹*

1 Hnoh² reh², tsá² hnau³ jná¹³,
 ha³ lí² lí¹ tanh³ náh² ta²¹ lí³ua³
 jan² tsá² juáh³ hi³ quian³² já¹³ hi³
 ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³, ti³la³ quián²
 náh² tín² hua³hí¹³ ní¹juáh³ tson²
 quionh³ tsú² Jmi²chí³ joh¹ Dió³² ho³
 tiá² quionh³. Qui¹ juóun³² lín³² bíh¹
 tsá² tí¹ jáin² má²zian² hngá¹máh³
 lá², tsá² lí¹ má²cau² hi³ juáh³ hi³
 hleh³² cha¹³ Dió³². 2 Ti³la³ lí¹³
 bíh¹ lí³ cuóun³² hnoh² tsá² hú¹tá¹
 tson² quionh³ Jmi²chí³ joh¹ Dió³²
 cun³quionh³ la³ lá²: La³jín³² tsá²
 juáh³ hi³ Jesús Tsá² lín³ Cristo
 cuan³ hi³ lánh¹ tsá²mi³cuóun² la³
 jnoh¹, tsá² la³ hi³ bíh¹ ján¹ tson²
 quionh³ Jmi²chí³ joh¹ Dió³². 3 Ti³la³
 ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haih²¹ hi³
 Jesús cuan³ hi³ dí¹tsáun² né³, jáun²
 jun³juáh¹³ tsá² quionh³ Jmi²chí³
 joh¹ Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³; ti³la³
 tsá² la³ hi³ dá² quian³² jmi²chí³ hi³
 jmu² hnié² quionh³ Cristo bíh¹.
 Má²ca³niéih² bíh¹ hnoh² hi³ jmi²chí³
 hláinh¹ hi³ já³² ñí¹ hué²¹ lá²; ti³la³
 ta³né³² má¹ná¹, má²ngi³² bíh¹ tsú²
 hngá¹máh³ lá².

4 Jón³, hnoh² bíh¹ má²ná¹lín³
 náh² tsá² joh¹ Dió³², hi³ jáun²
 dá² má²ca³quinh¹ bíh¹ náh² jmái¹

ñí¹con² tsá² ná¹lín³ tí³² jē¹ Dió³²
 tí¹jái² hí³; qui¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ pin³
 Tsá² cuá³ hñu³ honh² hnoh² la³
 cónh³ bíh¹ tsá² zian² hí³ quionh³
 tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³²,
 5 Qui¹ qui³ cun³ tsá² zian² ja¹
 quioh²¹ tsá² zian² cun³ tin² tsí³
 hmóu³² bíh¹ tí³² tí¹jái² hí³, hí³
 jáun² dá² la³ cun³ jái¹³ hí³ tí³² tsí³
 tsá²mi³cuóun² bíh¹ hleh³² tsú²; hí³
 jáun² tsá² hí³ né³, náí³² jē¹ tsú².
 6 Tí³la³ jnoh¹ má¹ná¹, ná¹láí³ dí²
 tsá² joh¹ Dió³² bíh¹. Hí³ jáun² tsá²
 má²cuóun³² Dió³² né³, náí³² bíh¹
 jái¹³ hí³ hléh¹ dí². Tí³la³ ní¹juáh³
 tsá² tiá² joh¹ Dió³² né³, tiá² náí³²
 yáh³ tsú² jái¹³ hí³ hléh¹ dí². Hí³
 jáun² né³, la³ ní² bíh¹ lí³ cuóun³² dí²
 tsá² quionh³ Jmí²chí³ Tsá² má²ta²
 jú¹ tson², jí³ tsá² quionh³ jmí²chí³
 má²cau² ní² siáh³.

Dió³² Tsá² hniau³

7 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³,
 hniáuh³² bíh¹ má¹hno¹ dí² tsá²ján²
 tsá²ján², qui¹ hí³ ná¹hnáu³ dí² jáun²
 dá² ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹. Hí³ jáun²
 bíh¹ la³jín³² tsá² hnio³ rainh²¹ lín³
 jon² Dió³² hí³ cuóun³² tsú² siáh³
 Dió³², 8 Tí³la³ tsá² tiá² hnio³ rainh²¹
 má¹ná¹, jun³juáh¹³ tsá² má²ca³lí³
 cuóun³² Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³, qui¹
 Dió³² dá² jan² Tsá² hniau³ bíh¹.
 9 Qui¹ cun³quionh³ hí³ ca³zen³ Dió³²
 Jon² Tsá² jan² tán¹ ca³ma³jnia³² tsú²
 hí³ lin¹ hí³ hniau³ dí² tsú², hí³ jáun²
 lí¹³ zia^{un} dí² hí³ hmai²¹ cun³ñí¹
 hí³ ca³tí²¹ tá¹³ hí³ dí². 10 Hí³ jáun²
 lí³ né¹ dí² ha³ cónh³ tí³ hí³ hniau³
 dí² Dió³², qui¹ jun³juáh¹³ jnoh¹ yáh³
 tín² ca³má¹hno¹ Dió³², qui¹ hnga²
 bíh¹ tsú² tín² ca³ma³hniau³ jnoh¹
 la³ñí¹, hí³ ca³cuen³ tsú² Jon² hí³ jún³
 cha¹³ dí², hí³ jáun² lí¹³ hin³ tso³
 quiú¹³ dí².

11 Hnoh² reh² tsá² hnau³
 jná¹³ lín³², ní¹juáh³ la³ jáun²
 má²ca³ma³hniau³ dí² Dió³², jáun²
 ja³bí¹ la³ jáun² uá²jai³² hniáuh³²

má¹hno¹ jnoh¹ siáh³ tsá²ján²
 tsá²ján². 12 Uá¹jinh¹ tson² bíh¹
 hí³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³jien³²
 Dió³², cun³ jáun² cuá³ bíh¹ Dió³²
 hñu³ tsí³ dí² ní¹juáh³ hí³ hno³ dí²
 tsá²ján² tsá²ján². Hí³ jáun² cun³ñí¹
 hí³ Tsá² qui³ hniau³ dí² hí³ né³
 cuá³ hñu³ tsí³ dí², hí³ jáun² bíh¹ lí²³
 má¹hno¹ dí² tsá²ján² tsá²ján² ca³la³
 tán¹ hián² cu³tí³ 13 Cun³ né¹ bíh¹ dí²
 hí³ má²tiáuh¹ dí² cá²hon³ quiúnh¹
 Dió³², hí³ Dió³² siáh³ má²cuá³ hñu³
 tsí³ jnoh¹ cun³ñí¹ hí³hliá² Dió³²
 má²ca³cuen³ Jmí²chí³ joh¹ ñí¹con²
 dí². 14 Hí³ jáun² bíh¹ cue³² jnoh¹
 jú¹ tson², qui¹ jnoh¹ bíh¹ tsá²
 ca³neh²¹ Jon² Dió³² Jmé² dí², Tsá²
 ca³zen³ tsú² hí³ hí³ líon³² tsá² zian²
 hngá¹máh³ lá². 15 Lí³ua³ jan² tsá²
 juáh³ hí³ Jesús bíh¹ Jon² Dió³², zian²
 bíh¹ Dió³² quionh³ tsá² hí³, hí³ jáun²
 tsá² hí³ zian² siáh³ quionh³ Dió³².

16 La³ jáun² bíh¹ má²ca³lí³ né¹ dí²
 jí³ hí³ má²nio² siáh³ cáun² tsí³ dí² hí³
 Dió³² hniau³. Qui¹ Dió³² bíh¹ lín³
 jan² Tsá² hniau³; hí³ jáun² lí³ua³ jan²
 tsá² hnio³ tsáu² jí³ Dió³² ní², tsá²
 la³ hí³ bíh¹ má²zian² quionh³ Dió³²,
 hí³ jáun² Dió³² zian² siáh³ quionh³
 tsá² la³ hí³. 17 Jáun² né³, cun³ñí¹
 hí³ hniau³ dí² Dió³² ca³la³ tán¹ hián²
 cu³tí², hí³ jáun² tiá² juénh¹³ yáh³
 dí² ní¹ má¹tí³ ñí¹ ca³ra³tsa² dí² tsú²
 héih³², qui¹ jnoh¹ ná¹láí³ tsá² zian²
 quionh³ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá² ca³la³
 cun³ rón³² lín³ hnga² Cristo. 18 Tiá²
 lin¹ zia³² jái¹³ hí³ juénh² dí² ñí¹con²
 jan² tsá² hú¹tá¹ hniau³ dí², qui¹
 cun³ quin²³ bíh¹ tí³ có³² hí³ jmí¹
 hú¹ cóh²¹ tsí³ dí² cun³quionh³ hí³
 hniau³ dí² tsú² jáun². Jáun² jan² tsá²
 hú¹ cóh²¹ tsí³ né³ lín³ la³jmí¹ lín³
 tsá² má²má²tso² tsí³, cun³ñí¹ hí³ tiá²
 má²niq² cáun² tán¹ tsí³ tsú² hí³ Dió³²
 hniau³.

19 Hnga² bíh¹ tín² Dió³²
 ca³ma³hniau³ dí² la³ñí¹, hí³ cun³ñí¹
 hí³ jáun² bíh¹ jnoh¹ siáh³ má²hno³

dí² tsú². 20 Tí³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² juáh³: “Jná¹³ hno³ Dió³²”, já² hon² bíh¹ tsú² rainh²¹ má¹lí³² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ dá² jan² tsá² tí¹ jáin² bíh¹. Quí¹ ní¹juáh³ tiá² la³ hnio³ yáh³ tsú² rainh²¹ tsá² jien³², jáun² né³, ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ juáh³ tsú² hí³ hnio³ Dió³² jan² Tsá² tiá² má²ca³jien³² tsú². 21 Quí¹ hnga² Cristo bíh¹ má²ca³cué³ héih³² lá²: “Ní¹juáh³ tsá² hnio³ Dió³², ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² ma³hnio³ tsú² siáh³ rainh²¹”.

5

Jnoh¹ bíh¹ tsá² cah¹ jmái¹ ñí¹con² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ Dió³²

1 Hí³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹ hí³ Jesús bíh¹ lín³ Cristo, tsá² la³ hí³ bíh¹ má²lín³ jon² Dió³². Quí¹ lí³ua³ jan² tsá² hnio³ jan² jméi² tsá¹míh¹, ja³bí¹ hnio³ tsú² siáh³ jí³ tsá¹míh¹ jon² tsá² hí³. 2 Jáun² ní¹juáh³ la³ má²hno³ jáun² dí² Dió³², hí³ la³ má²ma³ti²¹ jáun² dí² siáh³ la³ cun³ héih³² hí³ jmu² tsú² ñí¹con² dí², jáun² né³ bíh¹ dí² hí³ ja³bí¹ má²hno³ dí² siáh³ jí³ jón²zih¹ Dió³². 3 Quí¹ ní¹juáh³ hí³ má²hno³ dí² Dió³², jáun² má²hniáuh³² má¹ti²¹ bíh¹ dí² la³ cun³ héih³² hí³ jmu² tsú²; hí³ héih³² hí³ jmu² tsú² jáun² né³, tiá² lí³ yáh³ cáun² liá¹ héi², 4 quí¹ la³jín³² tsá² má²lín³ jon² Dió³² cah²³ bíh¹ jmái¹ ñí¹con² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ Dió³². Hí³ jáun² hí³ nio² jáun² cáun² tsí³ bíh¹ dí² jmu² hí³ tiau²³ dí² ñí¹con² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ hí³ Dió³². 5 Hí³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² taunh³² ta²¹ hí³ Jesús bíh¹ Jon² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ cah²³ jmái¹ ñí¹con² tsá² tiá² jéin²³ hí³ Dió³².

Jái¹³ hí³ má²tson¹³ dí² hí³ ca³tin¹ Jon² Dió³²

6 Jáun² né³, jmái¹ cuan¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo ca³lí³ lin¹ cun³quionh³

jmái² jí³ cun³quionh³ jmí²; jáun² jun³juáh¹³ jmáh³la³ hí³ cáun³ jmái² yáh³ tsú², quí¹ ja³bí¹ jmí²hán¹ yáh³ tsú² ca³táin³ jmí¹ lí²¹ jáun². Hí³ hnga² Jmí²chí³ Chun¹ lín³ Tsá² nau³² jái¹³ ca³ti²¹ hí³ ní², quí¹ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ bíh¹ siáh³ Tsá² quí³ cun³ hie³² jú¹ tson². 7 [Zian² gáun³ Tsá² nau³² jái¹³ hñu³mi³cuú² ca³ti²¹ hí³ ní²: Jméi² dí², Tsá² lín³ Jái¹³, jí³ Jmí²chí³ Chun¹ ní² siáh³; hí³ jan² tán¹ tsáu² bíh¹ lín³ Tsá² gáun³ hí³. 8 Hí³ ñí¹ hué²¹ lá² siáh³] zia³² hni³² juí³² ñí¹ ja³² jú¹ tson²; ñí¹con² Jmí²chí³ joh¹ Dió³², la³ má²quionh³ jmái², jí³ jmí² ní² siáh³; hí³ tá¹ tun³ ní² né³, la³ má²quionh³ Jmí²chí³ tiáunh¹ cá²hon³ cu³ti³. 9 Ní¹juáh³ né³² cánh³ bíh¹ héi¹³ dí² jú¹ tson² hí³ zih³² tsáu² ñí¹ hué²¹ lá², tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² héi¹³ dí² jú¹ tson² hí³ zih³² Dió³², quí¹ jú¹ tson² jáun² bíh¹ tí³ jlánh¹ bí¹ quien². Hí³ jú¹ tson² jáun² né³, hí³ ca³tin¹ Jon² bíh¹ Dió³². 10 Hí³ jáun² ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ Jon² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ hu²¹ jú¹ tson² ní² hñu³ tsí³ hnga²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³² má¹na²¹, tsá² la³ hí³ dá² jmu² hí³ Dió³² lín³ jan² tsá² tí¹ jáin² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² ta²¹ taunh³² tsú² la³ cun³ jái¹³ hí³ má²ca³zih³ jáun² Dió³² hí³ ca³tin¹ Jon². 11 Hí³ lá² bíh¹ jú¹ tson² hí³ má²ca³zih³ Dió³²: Hí³ má²ca³cué³ tsú² jáun² jái¹³ hí³ lí¹³ ziaún² dí² cun³ jmí¹hi³nio², hí³ jái¹³ hí³ lí¹³ ziaún² dí² jáun² cun³ jmí¹hi³nio² né³, ca³lí³zia³² cun³ñí¹ hí³ ca³tin¹ Jon² bíh¹ Dió³². 12 Hí³ jáun² ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ Jon² Dió³², lí¹³ bíh¹ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Jon² Dió³² né³, cun³ tiá² lí¹³ bíh¹ zian² tsá² la³ hí³ cun³ jmí¹hi³nio².

Jái¹³ ñí¹ má²ca³táuh³ hi³ hí²
liéh³² tsú²

¹³ Jáun² né³, cuá¹jmu² jná¹³ sí²
lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá² tanh²³
náh² ta²¹ Jon² Dió³², hi³ jáun² lí³
ñí¹³ náh² hi³ má²zian² náh² cun³
jmi¹hi³nio².

¹⁴ Má²nio² cáun² tsí³ dí² ñí¹con²
Dió³² hi³ lí³ua³ cáun² hi³ mí¹³ dí²
ñí¹con² tsú², jáun² náí³² bíh¹ tsú²
jáí¹³ quiú¹³ dí² ní¹juáh³ hi³ mí¹³
dí² la³ cun³ hi³ qui³ tí³² tsí³ tsú²
hnga². ¹⁵ Jáun² né³, la³jmi¹ né¹ dí²
jáun² hi³ Dió³² náí³² jáí¹³ hi³ lienh¹
dí², hi³ jáun² ja³bí¹ né¹ bíh¹ dí² hi³
má²ca³héi¹³ dí² la³ cun³ hi³ ca³mí¹³
dí² ñí¹con² tsú².

¹⁶ Né³² né³, ní¹juáh³ zian² jan²
tsá² ca³jién³² rainh²¹ hi³ jmu² cáun²
tso³ hi³ tiá² lí¹³ zeh³ ñí¹ hmú²¹,
jáun² hniáuh³² liéinh³² tsú² Dió³²
bíh¹, hi³ jáun² Dió³² cué³² jáí¹³ hi³
lí¹³ zian² tsá² hí³, ní¹juáh³ hi³ tso³
jáun² lí³ cáun² tso³ hi³ tiá² lí¹³ zeh³
ñí¹ hmú²¹. Zia³² bíh¹ tso³ hi³ lí¹³
zeh³ ñí¹ hmú²¹, tí³la³ tiá² jmu² yáh³
jné¹³ héih³² hi³ liéinh³² tsú² Dió³²
ca³tí²¹ tso³ la³ jáun². ¹⁷ La³ji³² hi³
hlah³ bíh¹ lí³ tso³; tí³la³ zia³² bíh¹
tso³ hi³ tiá² lí¹³ zeh³ ñí¹ hmú²¹.

¹⁸ Má²né¹ dí² hi³ jí³lin² tsá²
má²ca³ma³jnia² Dió³² cáun² hi³
hmai²¹ tiá² tso³ jmu² yáh³; qui¹
tí³la³ Jon² Dió³² jmu² hua³hi¹³ tsá²
hí³, hi³ jáun² tiá² tie³ tsá² hláinh¹
cuo². ¹⁹ Ja³bí¹ né¹ dí² hi³ má²láí³
dí² tsá² joh¹ Dió³², tí³la³ ca³la³ jín³²
tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³²
né³, tionh² jo³cuo² tsá² hláinh¹
bíh¹. ²⁰ Ja³bí¹ la³ jáun² né¹ dí²
hi³ má²cuán² Jon² Dió³², hi³ hí³
bíh¹ má²ca³ma³ta² dí² hi³ ha³ lánh³
rón³² lí¹³ lí³ cuóun³² dí² Dió³² Tsá²
cu³tí³ zian². Hi³ jáun² né³, jnoh¹
bíh¹ hú¹ta¹ cu³tí³ má²tiauh² dí²
cá²hon³ quiúnh¹ Tsá² cu³tí³ zian²
hí³, qui¹ cun³ñí¹ hi³ má²tiauh² dí²
cá²hon³ quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³
Cristo Jon² tsú². Hi³ bíh¹ dí² lín³

Dió³² Tsá² cu³tí³ zian², hi³ hí³ bíh¹
Tsá² jmu² hi³ lí¹³ zian² tsáu² la³ cun³
jmi¹hi³nio². ²¹ Jáun² né³ jón³, ha³ lí²
lí¹ ma³quien¹³ náh² cáun² hi³ siáh³
cha³ jmi¹ má¹quien¹³ náh² Dió³².
[Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáí¹³.]

Sí² Ní¹ Má²tun³ Quioh²¹ Juan²

Hniáuh³² ná¹hnáu³ dí² jí³ hi³
hniáuh³² hua³hín¹³ dí² jú¹ tson²

1 Jná¹³ la³² jan² tsá² má²liei²¹
ná¹, hi³ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² hi³
ca³tin¹ hnoh² tsá² cuáh³², tsá²
ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lín³ tsá²mi³
tsá² tionh² jon². Hnoh² bíh¹ lín³
náh² tsá² má²ná¹quíanh¹ ca³tin¹
Dió³², la³ má²quionh³ la³jín³² tsá²
tionh² jo³cuonh² hnoh², tsá² cu³tí³
hno³ lín³² jná¹³; hi³ jun³juáh¹³
jmáh³la³ jná¹³ yáh³ hnau³, qui¹
ja³bí¹ la³jín³² tsá² má²ca³lí³ cuoh²
jú¹ tson² bí¹ siáh³. 2 Hnau³ lín³²
jnë¹³ hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tí²¹ jú¹
tson² hi³ má²zia³² jáun² hñu³ tsí³
dí², hi³ jú¹ tson² jáun² né³ zia³² la³
má²zia³² jáun² bíh¹ ñí¹con² dí² la³
cun³ jmí¹hi³nio². 3 Jáun² cun³ lí³
hé² lí³ mieh² bíh¹ dí², jí³ hi³ jmu³
Dió³² Jméi² dí² juenh² tsí³ quionh³
Jesucristo Jon², hi³ jmu³ tsú² siáh³
hi³ ziaún² dí² cáun² hi³ re² hi³ tin²,
ní¹juáh³ hi³ ziaún² dí² la³ cun³ lí³
jáun² jú¹ tson², jí³ hi³ ná¹hnáu³ dí²
ní² siáh³.

4 Jlánh¹ má²ca³lí³ hiún² tsin³²
jnë¹³ cun³ñí¹ hi³ má²ca²jie³² jné¹³
hi³ tsá² tionh² jo³cuonh² náh² ní²
má²ñí³táunh¹ la³ cun³ rón³² lí³ jáun²
jú¹ tson², la³ cun³ qui³ lí³ héih³²
hi³ má²ca³héi¹³ dí² jáun² ñí¹con²
Dió³² Jméi² dí². 5 Hi³ jáun² né³
reh², zia³² cáun² hi³ hí¹ lieh¹ jné¹³
hnoh² hi³ má²tíh²¹ náh². Tí³la³
jun³juáh¹³ cáun² héih³² hmai²¹ yáh³
héih³² hi³ cuá¹jmu² jné¹³ lá² má¹ná¹,
quí¹ héih³² lá² dá² lí³ la³ cun³ lí³
héih³² hi³ qui³ ca³lí³tái² dí² la³
cun³ jmí¹tin² bíh¹, hi³ ná¹hnáu³ dí²
quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján². 6 Lí²lin¹

hi³ hno³ dí² Dió³² cun³quionh³ hi³
ma³tí²¹ dí² jáun² héih³² quioh²¹
tsú²; hi³ héih³² jáun² né³ juáh³, hi³
hniáuh³² má¹hno¹ náh² tsáu², la³
cun³ jái¹³ hi³ má²ca³niéih² náh²
jáun² jmí¹tin².

Tsá² má²cau²

7 Juo³ jné¹³ hnoh² la³ ní²,
quí¹ hngá¹máh³ lá² má²ñí³táunh¹
juóun³² lín³² tsá² má²cau², tsá² tiá²
má²tson² jái¹³ hi³ Jesús Tsá² lín³
Cristo cuan³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lín³
tsá² ngu³ la³ jnoh¹ cu³tí³. Tsá²
má²cau² bíh¹ hí³, tsá² la³ hí³ bíh¹
tsá² jmu² hniéi² quionh³ Cristo.
8 Hua³hín¹³ náh² jmu³, hi³ jáun² tiá²
lí¹ tsa³hín³ ta²¹ hi³ ná¹jmu³² náh²,
hi³ jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hmah²¹
la³ cun³ tí³.

9 Qui¹ lí³ua³ jan² tsá² ná²tsin³ la³
cun³ hi³ má²ca³ma³ta² Cristo, jáun²
tsá² la³ hí³ tiá² Dió³² quionh³ yáh³,
tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmúh³² ta²¹ la³
cun³ hi³ ca³ma³ta² jáun² Cristo né³,
tsá² la³ hí³ bíh¹ cu³tí³ quionh³ Dió³²
Jméi² dí², hi³ ja³bí¹ quionh³ tsú²
siáh³ Jon² Dió³². 10 Hi³ jáun² né³,
ní¹juáh³ zian² tsá² já²jie³ hnoh² ñí¹
ní², hi³ ní¹juáh³ tiá² hie³² tsú² jú¹
tson² la³ lá², jáun² ha³ lí² hen³ tsá²
hi³ hñuh³² hi³ sa³jun³ juoh¹ náh²
tsú²: “Cui¹ zian² nú² cáun² hi³ re²
hi³ tin²”; 11 qui¹ ní¹juáh³ tsá² juáh³
la³ ní² ñí¹con² tsá² la³ hí³, hi³ jáun²
ja³bí¹ hnga² tsú² siáh³ jmu² ta²¹
hlah³ quionh³ tsá² la³ hí³.

Ñí¹ ca³táuh³ jái¹³

12 Hliáun³ lín³² bíh¹ jái¹³ zia³²
hi³ hnó³² jné¹³ juanh²¹ ñí¹con²
hnoh², tí³la³ tiá² hnó³² jné¹³ juanh²¹
quionh³ sí²; qui¹ hen² tsin³²
jnë¹³ hi³ ñí¹jie¹ bíh¹ jné¹³ hnoh²
cú²jueh³², hi³ jáun² ñí¹lieh¹ jné¹³
hnoh² ná¹jéinh³ ñí¹ dí², qui¹ jáun²
la³ jáun² lí¹³ lí³ hiún² cu³tí¹³ tsí³ dí².

13 La³jín³² tsá² cuáh³² renh²
 hnoh² zian² tí³ lá², tsá² má²ca³quianh³
 hí³ Dió³² uá²jai³², tsá² hí³ juáh³:
 “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². [Cun³
 ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Ní¹ Má² hní³² Quioh²¹ Juan²

Hleh³² tsú² re² hi³ ca³tin¹ jan² tsá² jma² Gayo

1 Jná¹³ la³², jan² tsá² má²liei²¹ ná¹, hi³ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² ca³tin¹ hnú² Gayo tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹, tsá² cu³tí³ hnau³ lín³² jná¹³.

2 Hnú² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³², hiú² mí²³ jná¹³ ní¹con² Dió³² hi³ cu¹ lí¹³ cáun² hi³ re² hi³ tin² la³jí³² ta²¹ hi³ jmuh³² hnú², hi³ ha³ lí² cuí¹ lí³ tsáun¹ nú², tí³la³ cuí¹ chun¹ nú² la³jmí¹ chu²¹ jmí¹ honh² nú². 3 Jlánh¹ ca³lí³ hiú² lín³² tsín³² jná¹³ jmí¹ cuá¹taunh²¹ ma³ jan² tsá² reh² ní¹ lá² hi³ ca³chá³ tsú² hi³ la³ má²zian² jáun² hnú² la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² hi³ má²ñí¹ nú². 4 Tiá² zia³² hí¹ cáun² hi³ lí¹³ jmu³ hi³ tsah¹ jná¹³ la³ cónh³ bí¹ hi³ ne¹ jná¹³ hi³ juáh³ tsáu² hi³ jon³zih³² jná¹³ ní¹taunh¹ la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² hi³ má²ñi³².

5 Hnú² reh², tsá² hnau³ jná¹³ lín³², jlánh¹ re² ní³ma³tih²¹ hnú² quionh³ la³jí³² ta²¹ hi³ ní³jmuh³² hnú² ní¹con² la³jín³² tsá² reh², uá¹jinh¹ tsá² reh² tsá² tsá²taunh¹ ní¹ ní², tsá² tiá² jmí¹ má²ca³lí³ cuóun³² nú². 6 Tsá² hí³ bí¹ má²ca³chá³ ní¹ ta³ ní¹ la³jín³² tsá² lín³ cuáh³² ní¹ lá², hi³ hno³ lín³² nú² tsú² ní¹ má¹ca³cha³taunh¹. Jáun² jmu³ tiá³ hi³ chú³² ma³hon¹ tsá² la³ hi³ la³ cun³ hi³ lí³ hniáuh³² hú¹ juí³² ní¹ tsa³taunh¹ tsú², lín¹ la³ cun³ tí³² tsí³ Dió³²; 7 qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ má²ca³he³ tsú² hi³ cue³² tsá² tiá² cuóun³² Dió³² tá¹la³ táunh¹ tsú² jáun² juí³² hi³ jmu² ta²¹ cha¹³ Cristo.

8 Hi³ jáun² dá² jo³cuo² jnoh¹ bí¹ ca³tí²¹ tionh² tsú², hi³ má¹hon¹ dí² tsú² ca³tí²¹ ta²¹ hi³ jmu², hi³ jáun² la³ jáun² má²ná¹jmu³² dí² siáh³ ta²¹

cu³lí²¹ quiúnh¹ tsú² tá¹la³ ngai³² tsú² jáun² jú¹ tson².

Dió³²refes lín³ jan² tsá² jmu² cun³ tin² tsí³ hnga²

9 Hi³ jáun² né³, jná¹³ má²ca²jmu³² cáun² sí² ní¹con² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ní¹ ní²; tí³la³ Dió³²refes má¹ná¹, tiá² tí³² yáh³ tsí³ hi³ jnoh¹ jmú¹³ héih³², qui¹ cun³ ní¹ hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ lín¹³ tsá² chin¹ ní¹con² tsá² reh² dí². 10 Hi³ jáun² ní¹ má¹ngau³² jná¹³ ní¹ ní² né³, ní¹jín²¹ ná¹ tsú², hi³ ní¹juo³ ná¹ ca³tí²¹ la³jí³² hi³ jmu², jí³ hi³ ca³tí²¹ jú¹ hlah³, jú¹ tí¹jái² hi³ hleh³² ní² siáh³ hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Hi³ tiá² lí²hiú² tsí³ tsú² la³ cun³ hi³ má²hleh³² jáun², hi³ jáun² hí¹juáh³ tiá² hen² yáh³ tsú² tsá² reh² tsá² tsá²taunh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hnió³ hen³ tsá² hí³ né³, qui² hna³² bí¹ tsú², jí³ hi³ ca³la³ hi³ qui² huen² máh³ tsú² tsá² la³ hí³ ja¹ tsá² cuáh³².

11 Hnú² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³², ha³ lí² jmóuh¹ hnú² hi³ hlah³ jáun², jmu³ hnú² hi³ chu²¹. Qui¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ chu²¹, tsá² hí³ bí¹ joh¹ Dió³²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ hlah³ né³, jáun² tsá² la³ hí³ tiá² Dió³² má²ca³lí³ cuóun³² yáh³.

Nóh³² chu²¹ quioh²¹ Demetrio

12 Tí³la³ hi³ ca³tin¹ Demetrio má¹ná¹, la³jín³² tsáu² bí¹ hleh³² re² hi³ ca³tin¹ tsú²; hi³ cun³quionh³ hnga² jú¹ tson² siáh³ má²lí²lín¹ lín²¹ hi³ hí³ zian² la³ cun³ ca³tí²¹. Ja³bí¹ jnoh¹ uá²jai³² cue³² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ tsú²; ní¹ bí¹ hnoh² hi³ jú¹ tson² bí¹ hléh¹ jnoh¹.

Ní¹ ca³tauh³ jái¹³

13 Hliáun³ bí¹ jái¹³ jmí¹ zia³² hi³ jmí¹ juanh²¹ jná¹³ ní¹con² hnú², tí³la³ tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ jmu¹ cun³quionh³ hmá²ján¹³; 14 qui¹ má²hu²¹ tsín³² jná¹³ hi³ ní¹jie¹ ná¹

hnú² tia³juí³², hi³ jáun² má¹jáun²
bính¹ juoh²¹ dí² ná¹éinh³ ñí¹.

¹⁵ Cui¹ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³
tin². Tsá² juóh³² dí² re² quiúnh¹
zian² ñí¹ lá² juáh³: “Hia² nú²”
ñí¹con² hnú². Jmu³ tiá³ hi³ chú³²
juah²¹ tiá³: “Hia² nú²” ñí¹con² ma³
quin³² ma³ jan³² tsá² re² juóh³² dí²
quiúnh¹ ñí¹ ní². [Cun³ ní² bính¹ tí³
jái¹³.]

Sí² Quioh²¹ Judas

Judas jmu² sí² hi³ ca³tin¹ tsá² má²ca³te³ Dió³²

¹ Jná¹³ la³² Judas, rainh²¹ Jacobo, tsá² lín³ ná¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² ca³tin¹ hnoh² tsá² má²ca³te³ náh² Dió³² Jméi² dí², hnoh² tsá² hniau³ tsú² lín³², tsá² má²ná¹tiáunh¹ náh² jo³cuo² Jesús Tsá² lín³ Cristo. ² Cui¹ ja³² mi³ tsi³ Dió³² ñi¹con² náh² ca³la³ hi³ tiá² tsi³² héih³², hi³ ti³ lí³mí¹ cui¹ lí³ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tin², ji³ hi³ ti³ lí³mí¹ má¹hná³ náh² ní² siáh³.

Tsá² má²ta² jú¹ tí¹jái²

(2 Pedro 2:1-7)

³ Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³², jlánh¹ jmí¹ hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ jmu¹ sí² hi³ ca³tin¹ hnoh² hi³ ca³ti²¹ hi³ liáu³² dí² jáun² Dió³²; tí³la³ né³² né³, jie³² jná¹³ hi³ ti³ re² bíh¹ jmu¹ jná¹³ cú²jueh³² sí² lá² hi³ hlí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ jmúh¹³ náh² pí³ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² hi³ lí³ quien² la³ má²quien² jáun² jú¹ tson² hi³ ca³cué³ jáun² Dió³² cu³ jéin³² la³ lá² ñi¹con² la³ jín³² tsá² joh¹. ⁴ Qui¹ la³ uá¹ tiá² lín¹ bíh¹ má²taunh³² ma³ jan² tsáu² ja¹ quiú¹³ dí². Hi³ ca³tin¹ tsá² la³ hi³ bíh¹ jái¹³ hi³ má²rá¹juáh³ ñi¹ Sí² má²jun³ ne²¹ lín²¹, hi³ ca³tin¹ tsú² tsa³hín³. Jun³juáh¹³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ ti³² tsi³ Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³, qui¹ juáh²³ tsú² hi³ cáun² lí¹³ bíh¹ neh¹ hi³ jmú¹³ dí² juón¹, qui¹ cun³ñi¹ hi³ jlánh¹ ja³² mi³ tsi³ Dió³²; hi³ sa³jun³ má²quien² tsú² Tsá² chín¹ Juo¹³ dí², Jesús Tsá² lín³ Cristo yáh³.

⁵ Jáun² né³, uá¹jinh¹ má²ñih¹ hnoh² jái¹³ hi³ chá¹³ jná¹³ ñi¹ hná¹ lá², tí³la³ jná¹³ hnó³² hi³ cháu¹ ná¹ siáh³ honh² náh². Sá¹ni² jie³, Dió³² Juo¹³ dí² ca³huen³ tsá² jón²zih¹

jón²cho¹ hla¹ *Israel hué³² Egipto, tí³la³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cu³ jáun² ca³ma³tsan² bíh¹ Dió³² la³jín³² tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh² ja¹ quioh²¹ tsá² hi³. ⁶ Ja³bí¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² siáh³, tsá² ca³lí³hnió³ hau³ cáun² jái¹³ hi³ tiá² jmí¹ ca³tin¹ hau³, hi³ tiú²uú² ca³jeih²¹ tsú² ta²¹ hi³ jmí¹ ná¹ho²; tsá² hí³ né³, ca³ta³ná¹tson³ bíh¹, hi³ ná¹hñéih¹ cun³ jmí¹hi³nio² cun³quionh³ cá²den¹ná¹ ñi¹ lí³ já¹niéi², tá¹la³ chau²¹ jmái¹ jueh³² hi³ ra³tsi³² Dió³² héih³². ⁷ Ja³bí¹ tsá² juú² Sodoma ji³ Gomorra ní² la³ má²quionh³ tsá² zian² juú² hi³ jmí¹ tioh³ cu³ jéin³ jáun² ní² siáh³, tsá² ca³jmú³ hí³ tso³ la³jmí¹ ca³jmú³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³², hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ hlah³ hi³ hó³² quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², hi³ ca³la³ ji³ má²tún² hmóu³² tsá²ñuh² ji³ má²tún² hmóu³² tsá²mi³ siáh³ lí¹ ca³jmú³ ca³tsau³. Cun³ñi¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³ta³tsin¹ tsú² héih³² hi³ má²ná¹má²tso² tsi³ ja¹ sí² cun³ jmí¹hi³nio²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³ lín³ cáun² lí²¹ ñi¹con² la³jín³² tsáu² hi³ tiá² hniáu³² jmu³ tsú² la³ jáun².

⁸ Tí³la³ cu³ jáun² tsá² hie³² hí³ jú¹ tí¹jái² ná¹lín³ bíh¹ tsá² cáun² lí¹ qui² lí¹ tian²³; la³ jáun² dá² má²qui² má²hlian²³ tsú² hmóu³² bíh¹, hi³ tiá² ta²¹ haih²¹ tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³ ho² Dió³² Juo¹³ dí², ji³ hi³ tú² hión³² tsú² siáh³ tsá² huáh² tsi³, la³ cun³ tsá²cuú² tsá²chín³. ⁹ Qui¹ hí¹juáh³ Mi²yi²¹, tsá² chín¹ ja¹ quioh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² yáh³ tiá² ca³ja³ tsi³ hi³ tu³ hión³² tsá² hláinh¹, hi³ jmí¹ quiu³ jmí¹ jin³ dí² jmí¹ ca³quiu³ ca³táinh³ tsú² jáun² Moisés ta³ má²hla¹, tí³la³ jí³²la³ ca³juáh³ tsú² la³ lá² bíh¹: “Hnga² Juo¹³ dí² juáh³. ¡Cuánh² quián¹³!” ¹⁰ Tí³la³ tsa³jái¹³ hí³ né³, ná¹hle³² jú¹ hlah³ quioh²¹ cáun² hi³ tiá² cuoh² bíh¹. Tsá² hí³ cáun² ná¹jmu²

li³ua³ cáun² hi³ chin² chí¹ hmóu³²
bíh¹, la³ cun³ hi³ qui³ cuoh² jáh³
hngá¹ jáh³ náí²; ti³la³ la³ji³² hi³ jmu²
tsú² jáun² né³, jmu² hi³ tsa³hín³
hmóu³² bíh¹ tsú².

11 jHen³ máh³ juo²³ tsá² la³ hi³1,
quí¹hliá² má²ca³can³ tsú² juí³²
quioh²¹ hla¹ Caín tsá² ca³jngih³ hi³
rainh²¹. Má²ná¹jmu² tsú² la³jmí¹
ca³jmú³ hla¹ Balaam cun³ñí¹ hi³
jlánh¹ hnia¹ quie³, hi³ quiunh²¹ tsú²
siáh³ la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹ hla¹ Coré
tsá² ca³jun³ hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³
tiá² nieh³. 12 Tsá² hi³ bíh¹ tsá²
hliah³² tsí³ tsáu², hi³ jáun² má²lí³
cáun² hua³heih²¹ bíh¹ quián¹³ náh²
hi³ tiáunh¹ tsá² hi³ ja¹ quián¹³ náh²
ní¹ má¹ca³ngih³² náh² hi³ jmúh¹³
má³² cu³tsa³² cun³ñí¹ hi³ hnáu³
náh², quí¹ tsá² hi³ dá² cáun² lí¹
cú² lí¹ hính²³ hiú² tsí³, hi³ ca³la³
hí¹ jan² tiá² hin² tanh² ta²¹. Tsá²
hi³ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ tsá² jmu²
hua³hi¹³ jáh³, ti³la³ má¹lí³² jáun²
né³, sa³ jmáh³la³ ñí¹con² hnga²
bíh¹ tsú² jmu² hua³hi¹³. Tsá² la³
hi³ dá² ná¹lín³ la³jmí¹ lí³ jnie² tiá²
jmí³ jeinh³² hi³ lí¹ ñí³tú¹ ñí³lí¹³ ti³
hlá² ti³ ní² cun³quionh³ chí³. Tsá²
la³ hi³ ná¹lín³ siáh³ tsá² ná¹jún¹
ca³la³ ti³ tenh³ jéin³² máh³, la³jmí¹
lí³ cáun² hmá² cun³ tiá² máí³ háí³²
hmá² hi³ má²ca³quí² ca³cái² siáh³
la³ ti³ chí² jmu². 13 Tsá² hi³ bíh¹
cáun² chí² huéh²³ la³ji³² hi³ hlah³
hi³ hó³² ti³ ñeh² hñu³ tsí³ la³ ua¹
tiá² heh³, la³jmí¹ chí² huéh²³ ma³
quin³² ma³ cu³ jláí³ jmí²miih²¹ la³ji³²
má¹quí³² tióh³ ti³ ñeh² quioh²¹ hi³
cha³² ti³ can³² jmái². Hi³ ná¹lín³
tsú² siáh³ la³jmí¹ lí³ chí¹jmái²¹ hi³
má²já²con² juí³² ñí¹ hí¹tsá²toh³; tsá²
má²ná¹lí³ hua³jan²¹ já¹nié² liánh²
ñí¹ tsa³táunh¹ la³ cun³ jmí¹hi³nio².

14 Hla¹ Enoc, tsá² ñí¹ má²quiau³
nió³ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Adán,
ca³hléh³ siáh³ jáí¹³ hi³ ca³cué³ Dió³²

hñu³ tsí³ hi³ ca³tin¹ tsá² la³ ní², hi³
ca³juáh³ la³ lá²: “Ca³jie³² jná¹³ hi³
Juo¹³ dí² cuá¹jáunh²³ quionh³ ti³ la³
mei²¹ cu³ti³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³,
15 hi³ ja³ra³tsi³² héih³² ñí¹con² ca³la³
jín³² tsáu², hi³ zen³ tsú² siáh³ ñí¹
hlah³ ca³la³ jín³² tsá² tiá² hnió³
ma³zian² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³²,
cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ la³ji³² hi³ hlah³
hi³ má²ca³jmú³, jí³ hi³ ca³ti²¹ ca³la³
jí³² jú¹ hlah³ hi³ má²ca³hléh³ tsá²
jmu² hi³ tso³ hi³ ca³tin¹ Dió³²”.

16 Tsá² la³ hi³ bíh¹ tsá² lí¹ quí²
lí¹ hón²³ jí³ hi³ ziú² hien² siáh³
tsáu², tsá² hniá¹ jmu³ la³ji³² hi³
dí¹quiaunh²¹ tsí³ hmóu³². Cá² ñí¹ jú¹
toh² bíh¹ hleh³² tsá² hi³; hi³ ní¹juáh³
ca³hléh³ tsú² re² quioh²¹ jan² tsáu²
né³, cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hen² tsí³
hiáuh³ bíh¹ tsú² jaun³².

*Cueh³ náh² honh² hi³ jmuh³² hi³
chu²¹*

17 Ti³la³ hnoh² reh² tsá² hnau³
jné¹³ lín³², cháú¹ náh² honh² jáí¹³
hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² ná¹lín³ *ti³²
tsá² quian³² jè¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³
dí². Quí¹ la³ cun³ jmí¹tin² bíh¹
18 ca³záí³ tsú² hnoh² la³ lá²: “Ñí¹
ca³táuh³ jmái¹ lí³ zian² tsá² cóh³²
cú²nga¹ la³ji³² la³ cun³ hi³ táunh²³
dí² ta²¹, tsá² ma³zian² cun³quionh³
la³ji³² hi³ hlah³ hi³ ti³² tsí³ hmóu³²”.
19 Tsá² hi³ bíh¹ jmu³ hi³ ná¹quí²
ná¹tsoh³ tsáu²; tsá² zian² cun³ tin²
tsí³ hmóu³² bíh¹ tsá² hi³, ha³ tiá²
Jmí²chí³ joh¹ Dió³² zian² yáh³ hñu³
tsí³ tsú².

20 Ti³la³ hnoh² reh², tsá² hnau³
lín³² jná¹³, jmu³ náh² hi³ ti³ lí³mi¹
niau²¹ tiá³ honh² náh² cun³ jmá²
cun³ jnia³², quí¹ cáun² hi³ quien²
lín³² bíh¹ hi³ táunh²³ náh² ní² ta²¹.
Lienh¹ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³
rón³² lí³ hi³ hie³² náh² jáun² Jmí²chí³
Chun¹. 21 Jmu³ náh² hua³hi¹³ hi³
cun³quionh³ la³ji³² hi³ jmuh³² náh²
lí¹³ ma³jnia² Dió³² hi³ hniau³ hnoh²,

tá¹la³ ná¹hé² ná¹janh³² náh² hi³
 chau²¹ jmá¹ hi³ lí¹³ zian² náh² cun³
 jmí¹hi³nio² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsi³
 Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí².

²² Cuí¹ já² mií³ honh² náh² ñí¹con²
 tsá² lí¹ ná¹tioh³ hliáun³ ñéih³ tsi³,
²³ lion¹ náh² tsú² la³juah²¹ dúh¹ hi³
 huen¹³ náh² tsú² ja¹ sí²; ti³la³ tá¹la³
 ja³² mií³ honh² náh² ñí¹con² ma³
 jan² tsáu² né³, hniáuh³² hua³hín¹³
 náh² hmóu³² siáh³, quí¹ la³ jí³
 tsi¹ cuú¹ tsi¹ ha¹ bíh¹ tsá² la³ hi³
 má²ca³hliáh² cun³quionh³ la³; ³² hi³
 hlah³ hi³ hó³² hi³ má²ca³jmú³.

*Má²quien² tsú² Dió³² ñí¹ ca³táuh³
 sí² quioh²¹*

²⁴ Jáun² né³, Dió³² Tsá² tin² jmu³
 hua³hí¹³ hnoh² hi³ jáun² jmí¹líh³
 tiá² hính³² náh², Tsá² tin² zeh³
 hnoh² ta³ ñí¹ hnga² hi³ hí¹ cáun²
 tsáuh³ náh² tiá² zia³², ñí¹ lí³ jáun²
 cú²tú¹ cú²lí¹³; hi³ jáun² má¹jáun² lí³
 tsinh¹ náh² ca³la³ hi³ tiú²uú² tsi³²
 héih³², ²⁵ Dió³² Tsá² jan² tán¹ hí³
 bíh¹ Tsá² liáu³² dí², ¡cuí¹ lí³quien²
 bíh¹ jí³ hi³ cuí¹ cuá¹pin³ hi³ cuá¹ho²
 jái¹³ la³ cun³ qui³ lín³ tsú² ca³la³
 cun³ jmí¹tin², ta³né³², jí³ la³ jí³
 jmá¹ né³bí¹ ja³² ní² siáh³, cun³ñí¹
 hi³ ca³tin¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí²!
 ¡Tson² bíh¹ cu³ti³! Cun³ ní² bíh¹ ti³
 jái¹³.

**Sí² Hi³ Rá¹tioh³ Jáí¹³
 Hi³ Jmí¹ Ná¹hmá¹
 Ná¹jní¹ Hi³
 Má²ca³jñéh³ Dió³²**

*La³ cun³ hi³ ca³hie³ Jesucristo
 ñí¹con² Juan²*

¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo ca³ma³jnia² ñí¹con² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ la³ cun³ hi³ ca³hie³ jáun² Dió³² ca³tí²¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ né³bí¹ lí¹³; hi³ jáun² hi³ ca³zen³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ tsa³hie¹ Juan² tsá² lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ la³jí³² hi³ jáun². ² Hi³ jáun² hi³ né³ ca³ma³tson² la³jí³², la³ cun³ jáí¹³ quioh²¹ Dió³² la³ má²quionh³ jú¹ tson² hi³ ca³cué³ jáun² Jesús Tsá² lín³ Cristo, jí³ la³jí³² hi³ ca³jnia³ jáun² jéinh³² tsú².

³ Hénh³ ma³ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² hi³², hi³ náí³² jí³ hi³ taunh³² siáh³ ta²¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáí¹³ hi³ ca³cué³ lá² Dió³², qui¹ má²ja³quián³ bíh¹ lí³tí³.

*Juan² jmu² sí² ñí¹con² quiau³
 cuáh³²*

⁴ Jná¹³ la³² Juan², zein³² ná¹ sí² lá² ñí¹con² tá¹ quiaun³ nió³ hnoh² tsá² má²ná¹lín³ náh² cuáh³² tí³ hué³² Asia ní². Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³², jí³ hi³ cuí¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tin² hi³ jmu³ Dió³², Tsá² qui³ zian² la³ cun³ jmí¹tin², Tsá² zian² la³ tí³ ta³né³², hi³ la³ má²zian² jáun² bíh¹ siáh³ jmí¹ tsú² jmí¹ ja³²; hi³ tá¹ quiaun³ jmí²chí³ joh¹ Dió³² tsá² tionh² hi³ ta³ ñí¹ tsú², ñí¹ cuá¹tón²¹ tsú² jáun² hmá²sí¹ quioh²¹ cuí¹ jmu¹ siáh³ la³ ní², ⁵ jí³ hi³ cuí¹ jmu¹ siáh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo, Tsá² zih³² re² lín³² jú¹ tson², Tsá² la³ñí¹ hi³ lín³ tsá² hmai²¹

jmí¹ ca³jenh¹³ ja¹ hla¹, Re²¹ Tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá². Hí³ bíh¹ jan² Tsá² jlánh¹ hniau³ dí², hi³ jáun² ca³hin³ tsú² tso³ quiú¹³ dí² cun³ quionh³ jmí²hán¹ hnga²; ⁶ hí³ bíh¹ má²ca³jmu³ siáh³ hi³ má²ná¹láí³ dí² cu³ nió³ tsá² ná¹lín³ re²¹, jí³ hi³ má²ná¹láí³ dí² siáh³ mí²tsáu² ñí¹con² Dió³² Jméi² dí². Cuí¹ lí³quien² bíh¹ hnga² hi³ dí² jí³ hi³ cuí¹ ho² siáh³ pí³ la³ cun³ jmí¹hi³nió². ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!

⁷ Sá¹ní² jie³ dúh¹, jú³² ja¹ jnie² bíh¹ jáuh³ tsú²,

la³jín³² tsáu² bíh¹ jie³² tsú² ní¹ má¹jaunh³²,

hí¹ la³ tí³ tsá² ca³hah³ yáh³ tsú² jie³²; hi³ la³jín³² la³jánh³ dú¹ ñí¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ ho³ jngih³ ní¹ má¹jaunh³² tsú² jáun².

Ján³, tson² bíh¹ la³ jáun² lí¹³.

⁸ —Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ huéh³ la³ñí¹, hi³ ca³la³ tí³ huéh³ ñí¹ cá¹táuh³ —juáh³ Dió³² Juo¹³ dí², Tsá² qui³ zian² hí³ la³ cun³ jmí¹tin², Tsá² zian² la³ tí³ ta³né³², hi³ la³ má²zian² jáun² bíh¹ siáh³ jmí¹ tsú² jmí¹ ja³²; Dió³² Tsá² cú² juenh².

*Jmí¹ cá¹jnia³ Cristo hi³ lin¹ hi³
 quien² lín³²*

⁹ Hi³ jáun² né³, jná¹³ Juan², jan² renh² hnoh² tsá² ma³tsoh¹ náh² honh² cu³lí²¹ quiúnh¹, tsá² cá²re² tiauh² dí² jo³cuo² Dió³² jí³ hi³ ná¹tion²³ dí² siáh³ tsí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús. Jná¹³ jmí¹ cuá¹tson³ ná¹ cáun² hué³² nió² chu³ jmái², hué³² jmái² Patmos, cun³ñí¹ hi³ hléh²³ jná¹³ jáí¹³ quioh²¹ Dió³² jí³ hi³ zih²³ jná¹³ siáh³ jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ Jesús. ¹⁰ Hi³ jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ ná¹chan¹ hi³ ca³tin¹ Tí³² Juo¹³ dí², [la³ cun³ dú²me¹ yáh³,] jmí¹jáun² ca³jmu³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³jnia³ jéin³² jná¹³ la³ lá²:

Cu³hna³² jná¹³ ca³nái³² cáun² mah¹ hi³ ñí¹ca³hléh³ tsáu² tiá³ lín³² la³jmí¹ hén²³ cáun² mí¹ñí² trompeta, 11 hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:

—Tón³ ñí¹ sí² la³ cun³ hi³ jie³² nú² lá², hi³ jáun² zen² ñí¹con² tán¹ quiaun³ nió³ tsá² cuáh³² [hue³² Asia], la³ cun³ tsá² zian² já¹ juú² Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, jí³ Laodicea ní² siáh³.

12 Hi³ jáun² ca³jinh¹ jná¹³, hi³ ca³lí³hnó³² jná¹³ jie²¹ ní¹juáh³ hin² hleh³² ñí¹con² jná¹³. Jmí¹ ca³jinh¹ jná¹³ jáun² né³, ca³jie³² jná¹³ quiau³ tse³ pih²¹ ha²¹ jmí² no¹ hi³ hún¹ sí² hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹ jmáh³²; 13 hi³ ja¹ ñí¹ ná¹táun³ tse³ pih²¹ jáun² né³ ca³jien¹ jná¹³ jan² Tsá² jniá³ la³jmí¹ jniá³ tsá²mi³cuóun², hi³ dí¹quih³² cáun² hmih³² cuó² hi³ he² la³ tí³ coh³ ta³, hi³ ñí¹ tí³ né³ hñéh³ cáun² láu² lí³ cú¹mí¹niau²¹. 14 Hi³ jñú² chí¹ tsú² né³, tiáu² lín³² bíh¹ ca³la³ jmí¹ tiáu² jan³², ho³ la³jmí¹ tiáu² jñú¹³ *já¹ziáh²; hi³ mí¹ñí¹ tsú² siáh³ zín³ lín³² bíh¹ la³jmí¹ lí³ zih¹ sí². 15 Ta³ tsú² siáh³ ca³la³ hi³ zín³ dáin³ bíh¹ la³jmí¹ lí³ cáun² mí¹ñí² rá²hu²¹ sí²; hi³ ní¹ má¹ca³hléh³ tsú² siáh³, tiá³ lín³² bíh¹ hén²³ mah¹ la³jmí¹ hín¹ ní¹juáh³ ní¹ má¹cá²quih³² ma³ quin³² ma³ cu³ tsin¹ jmí²miih²¹. 16 Cuá² chu²¹ zianh³² tsú² quiau³ chí¹jmái²¹, ho³ tsú² né³ cuá²ha² cáun² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³jo²¹, hi³ jáun² ñí¹ tsú² siáh³ zín³ lín³² la³jmí¹ pin³ hiú² ní¹ má¹tí³ chí³hiú².

17 Jmí¹ ca³jien¹ jná¹³ tsú², jáun² ca³quinh³ ná¹ ta³ ñí¹ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² jun³. Jmí¹ jáun² ca³tie³ tsú² jná¹³ cuo² cun³quionh³ cuá² chu²¹ quioh²¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ lí² juenh³ na²¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ la³² la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³ jí³ ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹táuh³ siáh³.

18 Jná¹³ bíh¹ la³² Tsá² zian² ná¹, Tsá² jun³ ná¹ cu³tiá³, tí³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹. Jná¹³ bíh¹ quion¹ llave quioh²¹ hmú³² jí³ hi³ quioh²¹ ñí¹ tsá²tánh¹ tsá² má²cá²tsan³ ní² siáh³. 19 Jáun² né³, tón³ ñí¹ sí² la³jí³² hi³ má²lí²jieh³ hnú² ní²; la³ cun³ hi³ má²lí³² jí³ hi³ né³bí¹ lí¹³ jmí¹ tsú² jmí¹ ja³² ní² siáh³. 20 La³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ quiau³ chí¹jmái²¹ hi³ zionh¹ jná¹³ cuá² chu²¹, jí³ quiau³ tse³ míh¹ hún¹ sí² hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹ hi³ má²lí²jieh³ nú² jáun², la³ lá² bíh¹ lí³: Quiau³ chí¹jmái²¹ jáun² lí³ quiaun³ tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³ bíh¹, tsá² tanh² hó¹ñí¹ tán¹ quiaun³ nió³ tsá² cuáh³² hí³, hi³ quiau³ tse³ míh¹ jáun² né³ lín³ siáh³ tán¹ quiaun³ nió³ tsá² cuáh³² hí³ bíh¹.

2

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso

1 "Né³² né³, zen² jái¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso, hi³ zéih³ tsú² la³ lá².

"Tsá² zianh³² hí³ quiau³ chí¹jmái²¹ tí³ cuá² chu²¹, Tsá² ngi³² hí³ ja¹ quioh²¹ tá¹ quiau³ tse³ míh¹ hún¹ sí² hi³ lí³ jáun² cú¹mí¹niau²¹ juáh³ la³ lá²: 2 Má²cuo² bíh¹ jná¹³ re² he³ lánh³ lí³ táh³ hnoh², ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ hnoh² jmuh³² náh² ta²¹ la³ jonh³ jmí¹ honh², jí³ he³ lánh³ rón³² tion²³ náh² siáh³ honh² ní²; ja³bí¹ ño¹ jná¹³ hi³ cun³ tiá² jéin²³ bíh¹ hnoh² tsá² hláih¹, hi³ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³ re² lín³² bíh¹ cá² lan²³ hnoh² tsá² lí¹ ná¹juáh²³ hi³ lín³ *tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³², jáun² hnoh² má²ca³lí³ ñíh¹ hi³ tsá² tí¹ jáin² bíh¹ hí³. 3 Ná¹tion²³ bíh¹ hnoh² honh² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsi³² hi³ ma³tsoh¹ náh² honh² cun³ñí¹ hi³

ca³tin¹ jná¹³, tiá² má²cá²huon³ yáh³
hnoh². ⁴ Ti³la³ zia³² bíh¹ cáun² hi³
hlah³ quián¹³ hnoh²; Hi³ tiú²uú²
hnau³ yáh³ hnoh² jná¹³ la³ cun³
jmí¹ hnau³ hnoh² jáun² jmí¹tin².
⁵ Jáun² né³, cháú¹ náh² honh² ha³
lánh³ jmí¹ má²zian² náh² ñí¹con²
jnë¹³ jmí¹tin², hi³ cui¹ cha³conh²
siáh³ honh² náh² ha³lánh³ má²zian²
náh² ní² ta³né³²; jmu³ siáh³ la³ cun³
ta²¹ hi³ ca³jmu³ náh² jáun² la³
jmí¹ ñí¹, qui¹ ní¹juáh³ tiá² jmúh¹³
náh² la³ ní², jáun² jáunh¹³ jná¹³
hi³ já¹quin³² ná¹ tse³ míh¹ hún¹ sí²
ní² ñí¹con² hnoh² ní¹juáh³ tiá² la³
tsa³conh² yáh³ honh² náh². ⁶ Tson²
bíh¹ jmuh³² hnoh² re² hi³ tiá² jen²³
náh² la³ cun³ hi³ jmu² tsá² cu³ nió³
hain²¹ ti³ con² Cú²la²¹, qui¹ ja³bí¹
jnë¹³ siáh³ tiá² ti³² yáh³ tsin³² ná¹
tsá² hi³".

⁷ "Ní¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, jcuí¹
nie¹³ tsú² re² la³ cun³ hi³ juáh³
Jmí²chi³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³
cuáh³² la³ tán¹! Qui¹ ní¹juáh³
tsá² ca³cah¹³ jmái¹, tsá² hi³ bíh¹
cue¹ jná¹³ jái¹³ hi³ cuh³ mái³ hi³
hai²¹ hmá² jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú²
hi³ chi²¹ chu³ jo² hué¹³ Dió³² ñí¹
tianh³² tsú² tie³."

*Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹
juú² Esmirna*

⁸ "Né³² né³, zen² jái¹³ lá²
ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³,
tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³
cuáh³² já¹ juú² Esmirna, hi³ zéih³
lá²:"

"Tsá² lín³ hi³ la³ñí¹ hi³ ca³la³ ti³
ñí¹ ca³táuh³, Tsá² ca³jun³ hi³ jáun²
ca³jenh¹³ siáh³, Tsá² hi³ juáh³ la³
lá². ⁹ Ño¹ bíh¹ jná¹³ re² he³ lánh³
rón³² ma³tsoh¹ náh² honh² ji³ hi³
má²tia³mii² náh² siáh³, ti³la³ uá¹
jáun² la³ jáun² né³, cun³ jáun² hánh³
bíh¹ hnoh². Ño¹ jná¹³ siáh³ lánh³
rón³² tú² hiáu³² hnoh² tsá² lí¹ juáh³
hi³ hi³ lín³ *judíos, qui¹ tsá² hi³

dá² cáun² ná¹lín³ cu³ nió³ quioh²¹
*Satanás bíh¹. ¹⁰ Ha³ lí² juenh³
náh² la³ cun³ hi³ má¹tsoh¹ náh²
hnoh². Sá¹ní² jie³, tia³juí³² lá² bíh¹
má²táuh³² tsá² hláinh¹ ma³ jan²
hnoh² hñu³mí¹ñí², la³ cun³ hi³ ca³
lau³ tsú² hnoh². Quia³ jmái¹ lí³
hniáuh³² má¹tsoh¹ hnoh² honh².
Ti³la³ cui¹ tionh² náh² la³ má²tionh²
jáun² ñí¹con² jná¹³, uá¹jinh¹ ca³la³
ti³ ñí¹ cá¹tsan³ náh², hi³ jáun² jná¹³
cué¹³ jái¹³ hi³ lí¹³ zian² náh² cun³
jmí¹hi³nió² hi³ lí³ jáun² la³juah²¹
dúh¹ cáun² *có²ron¹ná¹".

¹¹ "Ní¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, jcuí¹
nie¹³ tsú² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmí²chi³
Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ cuáh³²
la³ tán¹! Ní¹juáh³ tsá² ca³cah¹³
jmái¹, ha³ tiá² hi³ quiunh²¹ yáh³
tsú² ca³ti²¹ hmú³² ñí¹ má²tenh³."

*Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹
juú² Pérgamo*

¹² "Né³² né³, zen² uá²jai³² jái¹³
lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³,
tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³
cuáh³² já¹ juú² Pérgamo, hi³ zéih³ la³
lá²:"

"Tsá² quian³² hi³ mí¹tái³ hmu³
tá¹ tun³ jo²¹ juáh³ la³ lá²: ¹³ Ño¹
jnë¹³ re² ha³ jinh¹ tionh² hnoh²,
hnoh² dá² tionh² ñí¹ cuá¹quien²
Satanás bíh¹; ti³la³ uá¹ jáun² la³
jáun² tionh² náh² ñí¹ jáun², cun³
jáun² la³ má²zian² jáun² bíh¹ hnoh²
hi³ ca³tin¹ jná¹³. Hí¹juáh³ tiá²
ca³ma³zian¹³ yáh³ hnoh² hi³ ca³tin¹
jnë¹³, uá¹jinh¹ jmái¹ hi³ ca³jngih³
tsú² jáun² Antipas tsá² ca³náu² hi³
jái¹³ la³ má²nau³² jáun² hi³ ca³tin¹
jnë¹³, tsá² jun³ hi³ ñí¹ cuá³ ní² Sa-
tanás. ¹⁴ Ti³la³ zia³² ca³lá² hi³ tiá²
ti³² tsin³² jná¹³ hi³ jmuh³² hnoh²,
qui¹ cun³ñí¹ hi³ ní² bí¹ tiáunh¹
ma³ jan² tsáu² ja¹ quián¹³ hnoh²,
tsá² tiá² hñi³ chá³² ti³ có³² la³
cun³ hi³ ca³ma³ta² hla¹ Balaam,
tsá² ca³ma³tin² hla¹ Balac ha³ lánh³
rón³² ma³can² tsá² *Israel hi³ jmu³

tso³, hi³ cuh³ ngu³ quioh²¹ jáh³
 má²¹lí²jngih³ tsú² ta³ ñí¹ dió³² tsá²
 láin¹, jí³ hi³ lí¹ jmu³ lí¹ tso²¹ ní²
 siáh³. 15 Já³bí¹ tiáunh¹ siáh³ ma³
 jan² tsáu² ja¹ ní² quián¹³ náh², tsá²
 taunh³² ta²¹ jái¹³ quioh²¹ tsá² cu³
 nio³ hain²¹ tí³ con² Cú²la²¹. 16 Jáun²
 né³, za¹ náh² jmí¹ honh² ca³tí²¹
 hi³ ní², qui¹ lí¹ zia³² lí¹ jáunh¹³
 ná¹ tia³jui³² hi³ já¹jmú³² ná¹ hniéi²
 quiúnh¹ tsá² hi³ cun³quionh³ mí¹tái³
 hi³ cuá²ha² uen³² ná¹”.

17 ”Ñí¹juáh³ tsá² chí²¹ cuá¹, jcuí¹
 nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³
 Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³
 cuáh³² la³ tán¹! Qui¹ ní¹juáh³ tsá²
 ca³cah¹³ jmái¹, tsá² hi³ bíh¹ cue¹
 jná¹³ má³² hi³ jmái² jáun² maná¹ hi³
 ná¹hmá¹ jáun², hi³ cuh³, cónh³ cá²
 má³ quín¹ pih²¹ tiáu². Ñí¹ quín¹
 pih²¹ jáun² né³ tón³² cáun² hi³ jmái²
 tsú², hi³ hmai²¹; hi³ jmái² tsú² jáun²
 né³, jí³²la³ hnga² bíh¹ tsá² he³ hí³ lí³
 cuoh² hi³ jáun².

*Jái¹³ hi³ ca³tín¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹
 juú² Tiatira*

18 ”Né³² né³, zen² uá²jai³² jái¹³
 lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³,
 tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³
 cuáh³² já¹ juú² Tiatira, hi³ zéih³ la³
 lá²:

“Jon² Dió³² Tsá² zín³ mí¹ñí¹
 la³jmí¹ lí³ zih¹ sí², Tsá² lí³ siáh³ ta³
 la³jmí¹ lí³ mí¹ñí² zín³ lín³², hí³ bíh¹
 juáh³ la³ lá²: 19 Jná¹³ cuo² lánh³
 rón³² lí³ táh³ hnoh²; hi³ hnau³
 náh² jná¹³, hi³ nio² cáun² tán¹
 honh² náh², hi³ ma³con²¹ náh² siáh³
 la³jín³² tsáu², jí³ hi³ tion²³ náh² siáh³
 honh² la³jí³²; hi³ ño¹ jná¹³ siáh³
 hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ hliáun³ ta²¹ chu²¹
 má²ná¹jmuh³² náh² tá¹ la³ lá², la³
 cónh³ bíh¹ jmí¹tin². 20 Tí³la³ zia³²
 bíh¹ cáun² hi³ tiá² tí³² tsin³² jná¹³
 hi³ jmuh³² hnoh²: Qui¹ ní² bíh¹
 cuá³ tsá²mi³ Jezabel, tsá² lí¹ juáh³

hí³ hi³ lín³ jan² *tí³² jē¹ Dió³², tí³la³
 má¹lí³² jáun² né³, sa³ má²can² bíh¹
 tsú² tsáu² hi³ juáh³ dí² hi³ chu²¹
 bíh¹ néh¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² hi³
 juón¹ quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², jí³
 hi³ cuh³ siáh³ ngu³ quioh²¹ jáh³
 má²¹lí²jngih³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá²
 láin¹. 21 Ca³cue³ bíh¹ jná¹³ tsá²mi³
 ní² jmái¹ hi³ jmí¹ lí³ tsa³conh² tsí³
 ca³tí²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² jáun², tí³la³
 tiá² ca³lí³hnió³ yáh³ tsú². 22 Jáun²
 né³, sá¹ní² nié² náh² jái¹³ lá²: Jná¹³
 jmu¹ hi³ quio³² tsú² hi³ rá¹má²tso²
 lín³² tsí³ la³ má²quionh³ jí³ la³jín³²
 tsá²ñuh² tsá² ja³² tsí³ hi³ jmu² tso³
 quionh³ dí², ní¹juáh³ tsá²ñuh² tsá²
 tiá² chá³² tí³ có³² tá¹³ tsá²mi³ hi³,
 23 Má¹hiá¹ má¹tsán¹³ jná¹³ siáh³ tsá²
 má²ca³hín¹³ jē¹ tsú² cun³quionh³ hi³
 chéi³ hi³ uóu³², hi³ jáun² la³jín³²
 tsá² ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹ lí³ ñí³²
 hi³ jná¹³ bíh¹ Tsá² cuo² ná¹ jmí¹
 tsí³ tsáu² jí³ hñu³ tsí³ tsú² ní² siáh³,
 hi³ jáun² jná¹³ bíh¹ má¹hmah²¹
 ñí¹con² náh² la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹
 hí³ jmuh³² náh². 24 Tí³la³ hnoh²
 tsá² Tiatira ñí¹ hná¹ ní², tsá² tiá²
 táunh²³ náh² ta²¹ zión³² jáun², hi³
 sa³jun³ ca³lí³ cuín² náh² siáh³ la³
 cun³ hi³ juáh²³ jáun² tsá² hí³ jú¹
 hún¹ quioh²¹ Satanás, ha³ tiú²uú²
 cue¹³ yáh³ jná¹³ cónh³í¹ cáun² liá¹
 héi² ñí¹ hná¹ ní² ñí¹con² hnoh².
 25 Jí³²la³ tí³ zianh³² náh² tiá³ jui³²
 hi³ má²quiánh¹ bí¹ náh² ca³la³ tí³
 ñí¹ cuanh²¹ jná¹³. 26 Qui¹ ní¹juáh³
 tsá² ca³cah¹³ jmái¹, jí³ hi³ jmu² siáh³
 la³ má²jmu² jáun² la³ cun³ hi³ hno³²
 jná¹³ ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹, jáun²
 tsá² la³ hí³ bíh¹ cue¹ jná¹³ jái¹³
 hi³ hau³ jái¹³ ñí¹con² tsá² zian²
 tá¹ cáun² hngá¹máh³. 27 La³jmí¹
 má²ca³cue³ jná¹³ jáun² Nuh³² jái¹³
 hi³ ho² ná¹, la³ jáun² bíh¹ hau³ tsá²
 hi³ jái¹³ hi³ ra³tsí³² héih³² ñí¹con²
 tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
 hi³ cuá¹ho² jái¹³ cun³quionh³ cáun²

hmá²híh¹ hi³ lí³ mí¹ñí², hi³ jáun²
juu³ tsunh³ tsú² tsáu² la³jmí¹ juú²
tsunh² tsú² cáun² hná¹ hía³² cuáh¹,
28 tsá² hí³ né³ cue¹ jná¹³ chí¹jmái²¹
juenh¹³ hi³ ja³² tí³ ca³jniá³²”.

29 ”Ní¹juáh³ tsá² chí²¹ cuá¹, ¡cuí¹
nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³
Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³
cuáh³² la³ tán¹!

3

Jái¹³hi³ca³tin¹tsá²lín³cuáh³²já¹
juú² Sardis

1 ”Né³² né³, zen² uá²jai³² jái¹³
lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³,
tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³
cuáh³² já¹ juú² Sardis, hi³ zéih³ la³
lá².

“La³ lá² juáh³ Tsá² jan² hi³ tá¹
quiaun³ jmí²chí³ joh¹ Dió³² jí³ hi³
quian³² siáh³ tá¹ quiau³ chí¹jmái²¹;
Jná¹³ ño¹ la³ cun³ la³jí³² hi³ jmuh³²
hnoh², hi³ jáun² ño¹ jná¹³ hi³ hnoh²
má²ná¹jún¹ bíh¹ uá¹jinh¹ la³jín³²
tsáu² ná¹juáh²³ hi³ zian² bíh¹ hnoh².
2 ¡NÚ¹ tianh³ dá² náh², hueh³ ziu³
máh¹! Jmu³ hua³hí¹³ la³ cun³
cú¹pih²¹ hi³ ziaún²³ ní² quián¹³,
ñeh² bíh¹ hi³ tsa³hín³ ca³la³ jí³²;
quí¹ má²cá²jie³² jná¹³ hi³ la³jí³² hi³
jmuh³² hnoh² tiá² lí³ yáh³ la³ cun³
jmí¹ ca³tí²¹ lí³ ta³ ñí¹ Dió³². 3 Cháu¹
honh² la³ cun³ hi³ má²ca³heh³ náh²
jáun² jí³ hi³ má²ca³niéh² náh² jáun²
siáh³, hi³ ma³tí²¹ re² tí³ chí¹ján³;
za¹ jmí¹ honh². Quí¹ ní¹juáh³ tiá²
hueh²¹ náh² ziu³ máh¹, jáun² jná¹³
jáunh¹³ ñí¹con² hnoh² la³jmí¹ ja³²
jan² háin² cáun² jmái¹ hi³ tiá²
ñíh¹ náh². 4 Tí³la³ cu³ jáun² zian²
bíh¹ cu³ nió³ pih²¹ tsáu² já¹ juú²
Sardis ní², tsá² tiá² má²ca³ma³quia¹
ha¹, tsá² hí³ tsa³ñi³táunh¹ quiúnh¹
jnë¹³ hi³ ná¹quih³² hmih³² tiáu²,
quí¹ hi³ jáun² má²ca³tin¹ yáh³ tsú².
5 Ní¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmái¹, tsá²
hí³ bíh¹ lí¹³ quíh³² hmih³² tiáu²,

ha³ tiá² hin¹³ yáh³ jná¹³ hi³ jmái²
tsá² hí³ ñí¹ sí² ñí¹ rá¹tioh³ hi³ jmái²
tsá² lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio², tí³la³
jnë¹³ dá² má¹tson¹³ bíh¹ ñí¹con²
Ñuh³² jí³ ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ tsú²
ní² siáh³ hi³ tsá² joh² jná¹³ bíh¹ tsá²
hí³”.

6 ”Ní¹juáh³ tsá² chí²¹ cuá¹, ¡cuí¹
nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³
juáh³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá²
má²ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹!

Jái¹³hi³ca³tin¹tsá²lín³cuáh³²já¹
juú² Filadelfia

7 ”Né³² né³, zen² uá²jai³² jái¹³
lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³,
tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³
cuáh³² já¹ juú² Filadelfia, hi³ zéih³
la³ lá²:

“La³ lá² juáh³ Tsá² jlánh¹ híen¹,
Tsá² tson² jē¹, Tsá² quian³² hi³
llave quioh²¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, Tsá²
nia³² hí³ ho³hñú¹³, hi³ hí¹ jan²
yáh³ tiú²uú² hin² lí¹³ jná¹³ má¹lí³²
jáun², hi³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³jna³
tsú² ho³hñú¹³ né³, hí¹ jan² yáh³
tiú²uú² hin² lí¹³ niá³² siáh³. Tsá²
hí³ juáh³: 8 Jná¹³ cuo² lánh³ lí³
ta²¹ quián¹³ hnoh². Sá¹ni² jie³,
jnë¹³ má²cá²jmú³² hi³ há²na²¹ cáun²
ho³hñú¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹
jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ jná¹³ má¹lí³²,
quí¹ uá¹jinh¹ cú¹pih²¹ pí³ zia³² quián¹³
nán², cu³ jáun² má²ca³tionh² bíh¹
nán² ta²¹ jái¹³ quion²¹ jná¹³, ha³
tiá² má²ca³ma³zian¹³ yáh³ hnoh²
ñí¹con² jná¹³. 9 Sá¹ni² jie³ dúh¹,
tsá² joh¹ hí³ *Satanás tsá² tí¹ jáin²
hí³, tsá² lí¹ ná¹juáh²³ hí³ hí³ lín³
*judíos ta³ tiá² lín³, ñí¹con² tsá² hí³
jmu¹ jná¹³ héih³² hi³ tsa³dí³ñí³² ñí¹
hó²¹ máh¹ hnoh², hi³ jáun² lí³ ñí³²
tsú² hí³ jná¹³ bíh¹ má²ca³ma³hnau¹
ná¹ hnoh². 10 Jmí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³
jáun² hi³ hniáuh³² cueh¹³ náh²
honh² ca³ma³tih²¹ bíh¹ hnoh² héih³²
jáun² quion²¹ jná¹³, hi³ jáun² dá²
jnë¹³ bíh¹ jmu¹ ná¹ hua³hí¹³ hnoh²

ní¹juáh³ ní¹ má¹cua³² uu³mí²tsi³² hi³ má²ja³quián³ cua¹³ jáun² ñí¹ hué²¹ lá² hi³ ca³ lan³ ca³la³ jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ lá². 11 Qui¹ má²ja³quián³ bíh¹ jáunh¹³ jná¹³, jáun² tiá³ zianh³² la³ cun³ hi³ zia³² ní² ñí¹con² náh², hi³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² quin³ *có²ron¹ná¹ quián¹³ náh². 12 Ní¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmái¹, tsá² hi³ bíh¹ jmu¹ jná¹³ hi³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ cáun² pí²lia²¹ ñéih³ hñú³ híen¹ quioh²¹ Dió³² Juóu³² jná¹³, hi³ jáun² jmí¹lih³ bíh¹ tiú²uú² cua³han² tsú² ñéih³ jáun². Ti³ coh³ quioh²¹ tsá² hi³ né³ tón¹³ jná¹³ hi³ jmái² Dió³² Juóu³² jí³ hi³ jmái² juú² quioh²¹ Dió³² Juóu³² jná¹³ hí³, la³ cun³ juú² Jerusalén hmai²¹ yáh³, juú² ja³ jáun² ñí¹con² Dió³² Juóu³² jná¹³ tí³ hñú³mí³cuú²; ja³bí¹ tón¹³ jná¹³ síáh³ hi³ jmái² huen² ná¹, cáun² hi³ jmái² hmai²¹”.

13 ”Ní¹juáh³ tsá² chí²¹ cuá¹, icuí¹ nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹!

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹ juú² Laodicea

14 ”Né³² né³, zen² síáh³ jái¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³ cuáh³² zian² já¹ juú² Laodicea, hi³ zéih³ la³ lá²:

“Tsá² jlánh¹ re² nau³² jái¹³, Tsá² qui³ tson² jé¹, Tsá² lín³ hí³ mí¹ziah²¹ ca³tí²¹ la³jí³² hi³ ca³jmu³ Dió³², Tsá² hí³ bíh¹ juáh³ la³jí³² jái¹³ ñí¹ hná¹ lá²: 15 Cuo² re² bíh¹ jná¹³ he³ lánh³ lí³ ta²¹ quián¹³ hnoh². Tiá² má²zian² yáh³ hnoh² hi³ ca³tin¹ jná¹³ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², hi³ sa³jun³ hau² yáh³ hnoh² jná¹³. ísá¹jmí¹ hi³ má²zian² hnoh² hi³ ca³tin¹ jná¹³ dúh¹, ho³ hi³ hau² náh² jná¹³! 16 Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ tí³ lí¹ lín³ náh² la³jmí¹ lí³ jmí² cháu³

bíh¹, sa³jun³ chéi³ sa³jun³ cuóuh³ yáh³, qui¹ hnoh² dá² cáun² lí¹ hain²¹ náh² ja¹ bíh¹, hi³ jáun² dá² cáun² hñei²¹ bíh¹ jná¹³ hnoh² la³ jan² tsá² hñei³² cáun² hi³ tiá² jmá³. 17 Qui¹ hnoh² dá² jlánh¹ juáh³: Jnoh¹ bíh¹ cu³ nió³ tsá² hánh³ lín³², jlánh¹ re² má²ca³lí³ hánh³ jnoh¹, hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ lí³hniauh²³ quiú¹³. Hi³ tiá² ñih¹ yáh³ náh² má¹lí³² jáun² hi³ hnoh² bíh¹ cu³ nió³ tsá² tsí¹juí³ cu³tí³, tsá² zenh² chu³ juí³², tsá² tia³mí², tsá² ten³, tsá² láun³ cuánh² cu³tí³. 18 Hi³ jáun² jná¹³ né³ juah³² hi³ chú³² lánh¹³ hnoh² cú¹mí¹níau²¹ ñí¹con² jná¹³, hi³ má²ca³lí³ hngó³² cun³quionh³ sí², hi³ jáun² bíh¹ ján¹ tson² lí³ hánh³ hnoh²; liá³ náh² síáh³ hmih³² tiáú² hi³ quih¹³ hi³ jáun² lí¹³ chí¹jlín² náh², hi³ jáun² quin³ hua³heih²¹ quián¹³ náh²; hi³ liá³ náh² síáh³ mí³ hi³ táh¹³ náh² mí¹máh¹ hi³ jáun² lí¹³ jie²¹ hnoh². 19 Qui¹ jná¹³ dá² jin³² ní¹juáh³ tsá² hno³ ná¹, jí³ hi³ tí¹ jinh²¹ ná¹ tsú² síáh³; jáun² né³, ma³zían¹³ náh² hi³ ca³tin¹ jná¹³ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², za¹ jmí¹ honh² ca³tí²¹ hi³ hlah³ ní². 20 Sá¹ ní² jie³ dúh¹, jná¹³ zenh² ho³hñú¹³ hi³ dí¹té²³ ná¹; ní¹juáh³ lí³ua³ jan² tsá² náí³², hi³ niá³² tsú² síáh³ ho³hñú¹³ quioh²¹, jáun² jná¹³ né³ hu²¹ ñéih³ quioh²¹ tsú² hi³ jmu¹ ná¹ má³² cu³tsa³² quiúnh¹ tsú². 21 Ní¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmái¹, tsá² hí³ bíh¹ cue¹ jná¹³ jái¹³ hi³ tsa³cuá² cu³hén² ná¹, la³jmí¹ ca³cah¹ jná¹³ jáun² jmái¹, hi³ jáun² má²cuá¹tón²¹ jná¹³ cu³héin¹ Nuh³²”.

22 ”Ní¹juáh³ tsá² chí²¹ cuá¹, hi³ jáun² icuí¹ nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² má²ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹!

Má²tsú² má²jónh³² tsú² Dió³²
hñu³mi³cuú²

¹ Jmí¹ má²h³² jáun² né³ ca³jíe³²
jná¹³ cáun² ho³hñú¹³ hi³ há²na²¹
hñu³mi³cuú²; hi³ jáun² mah¹ hi³
la³ ca³náí³² jná¹³ jáun² jmí¹tin² né³,
ca³náí³² jná¹³ siáh³ hi³ ñí¹hleh²¹
siáh³ tsáu² la³jmí¹ hén²³ cáun²
mí¹ñí² trompeta, hi³ ñí¹juah²¹ la³
lá².

—Uú³ hnú² tí³ lá², hi³ jáun² ñí¹ lá²
hie¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ lí¹³ jmí¹tsú²
jmí¹ja³².

² La³ cun³ jmí¹jáun² né³ ca³jmú³
Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³jnia³ jéin³²
jná¹³ cáun² hmá²si¹ hi³ zeh²
hñu³mi³cuú², ñí¹ hmá²si¹ jáun² né³
cuá¹tsi²¹ jan² tsáu². ³ Ca³la³ cú²tú¹
cú²lí¹³ bíh¹ jniá³ Tsá² cuá¹tón²¹ hi³
ñí¹ hmá²si¹ jáun², la³jmí¹ zín³ quín¹
téh²³ tsú² jaspe ho³ cún¹ cornalina;
hi³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá¹tón²¹ tsú²
jáun² né³ hen² jmí²quín¹ réh² hi³
zín³ lín³² la³jmí¹ zín³ cá² má³ quín¹
esmeralda. ⁴ Cu³ jéin³ hmá²si¹ jáun²
ná¹táun³ siáh³ cónh³fí¹ quiu³quiún³
hmá²si¹ hi³ ná¹tsin¹ quiu³quiun³
tsá²daun³² tsá² ná¹quih³² hmih³²
tiáu², hi³ ná¹hein³² siáh³ *có²ron¹ná¹
hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹. ⁵ Ñí¹ hmá²si¹
jáun² hia³² sí² quioh²¹ miíh³², hi³
ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² lín³² siáh³
nio² hi³ hén²³ tiá³ cu³tí³. Ta³ ñí¹
Tsá² cuá¹tón²¹ hi³ tsí¹cau³² quiau³
sí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ sí² qui²
hmá²; sí² jáun² né³ ca³tin¹ tá¹
quiaun³ jmí²chí³ joh¹ Dió³². ⁶ Ta³
ñí¹ Tsá² cuá¹tsi²¹ hi³ hmá²si¹ jáun²
jniá³ la³jmí¹ jniá³ cáun² jmí²miih²¹
hi³ lí³ jmáh³la³ hu³² hi³ nga² joh¹
cá² táun² cá² táun², hi³ lí³ la³jmí¹ lí³
jan³².

La³ cu³ la³ jéin³ hmá²si¹ jáun²
tionh² siáh³ quiun³ tsá²cuú²
tsá²chín³; tsá² hi³ né³ ná¹hó²¹
mí¹ñí¹ tí³ ta³ ñí¹ jí³ tí³ cu³hna²¹ ní²
siáh³. ⁷ Tsá²cuú² tsá²chín³ la³ñí¹

hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² hiah³²,
tsá² ñí¹ má²gon³ hi³ né³ jniá³ la³jmí¹
jniá³ jan² cuá¹juí² míh¹, tsá² ñí¹
má²gáun³ né³ jniá³ ñí¹ la³jmí¹ jniá³
ñí¹ tsá²mi³cuóun², hi³ ñí¹ má²quiun³
tsá² hi³ né³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan²
mái² hi³ hí¹ranh³². ⁸ Ma³ quin³² ma³
jan³² tsá²cuú² tsá²chín³ hi³ ná¹tsi²¹
ma³ jñéi³ chí¹ pí¹³, hi³ ná¹hó²¹ siáh³
mí¹ñí¹ la³ coh³ la³ ñeh² quioh²¹. La³
huá² la³ jma² bíh¹ cun³ tiá² tunh²³
tsá² hi³ hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:

¡Tsá² hien¹, Tsá² hien¹, Tsá² hien¹
cu³tí³ bíh¹ Dió³² Juo¹³ dí²,
Tsá² cú² Tsá² juenh² cu³tí³ bíh¹,
Tsá² qui³ zian² la³ cun³ jmí¹tin²,
hi³ hi³ bíh¹ Tsá² zian² la³ má²zian²
jáun²!

⁹ Ma³ quin³² ma³ cu³ jéin³² hi³
má²quien² tsá²cuú² tsá²chín³ hi³
Tsá² cuá¹tón²¹ hi³ ñí¹ hmá²si¹
jáun², jí³ hi³ má²tsú² má²jónh³²
tsú² siáh³ Tsá² hi³ hi³ cueh³² dí²
tiá¹hmah¹ Tsá² zian² hi³ la³ cun³
jmí¹hi³nio², ¹⁰ má¹lí³² jáun², tán¹
quiú³quiun³ tsá²daun³² hi³ tiánh²³
ná¹hin³ ca³la³ tí³ hue³² ta³ ñí¹
Tsá² cuá¹tón²¹ hi³ ñí¹ hmá²si¹, hi³
má²tsú² má²jónh³² dí² Tsá² zian²
hi³ la³ cun³ jmí¹hi³nio², hi³ cha³² dí²
siáh³ có²ron¹ná¹ hi³ ná¹hein³² ta³ ñí¹
Tsá² cuá¹tón²¹ hi³, hi³ juáh³ la³ lá²:

¹¹ Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹,
jan² hnú² bíh¹ ca³tí²¹ ma³quien²
tsáu²,
jí³ hi³ ma³tsu³ ma³jáuh³² tsú²,
jí³ hi³ juáh³ tsú² hi³ hnú² bíh¹ Tsá²
cú² juenh² nú²;

quí¹ hnú² bíh¹ ca³jmuh³ la³jí³² hi³
zia³²
hi³ cun³ñí¹ hi³ tí³² honh² huen²
bíh¹ hnú² ca³lí³zia³² la³jí³² hi³
zia³².

5

Sí² rá¹pan² hi³ rá¹hñei³², jí³ hi³
rá¹quiun² tá¹ quiau³ jéin³²

¹ Jáun² né³, jmí¹jáun² ca³jíe³² jná¹³
hi³ Tsá² cuá¹tsi²¹ hi³ ñí¹ hmá²si¹

cuá¹zianh³² cuá² chu²¹ cáun² sí²
rá¹pan² hí³ tloh³ huéh³ la³ coh³ la³
ñeh², hí³ rá¹hñei³² jí³ hí³ rá¹quiun²
tá¹ quiau³ jéin³². 2 Jmí¹ lí²¹ jáun²
ca³jien¹ jná¹³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³², tsá² jlánh¹ zia³² pí³ quioh²¹,
hí³ hleh³² tiá³ lín³² hí³ nga² hí³
juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² bíh¹ tsánh² ca³tin¹ záih³
tá¹ quiau³ hí³ rá¹hñéih³ sí² ní² hí³
niá³²?

3 Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian²
tsá² jmí¹ ca³tin¹ niá³² sí² jáun² hí³
hí³², sa³jun³ hñu³mi³cuú², sa³jun³ ñí¹
hue²¹ lá², hí³ sa³jun³ hñu³ hue³²
siáh³. 4 Hí³ jáun² jná¹³ né³ ca³uó³²
lín³² quí¹hliá² tiá² hin² tsanh³ yáh³
tsá² jmí¹ lí¹³ niá³² sí² jáun² hí³
hí³². 5 Jmí¹jáun² ca³zái³ jná¹³ jan²
tsá²daun³² hí³ la³ lá²:

—Ha³ lí²uú² uó² hnú², quí¹ Tsá²
lín³ Hiah³², jan² Tsá² mí¹zionh²
quioh²¹ hla¹ Judá, Tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, hí³ bíh¹
má²ca³cah¹³ jmáí¹ hí³ jáun² hí³ bíh¹
má²ca³tin¹ niá³² sí² lá², hí³ ca³ tsú²
tá¹ quiau³ hí³ rá¹hñéih³ sí² lá².

6 Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ jan²
*Já¹ziáh² míh¹ hí³ zenh² ja¹ ñí¹
zeh¹ hmá²si¹ quionh³ hmá²si¹ hí³
ná¹tsin¹ jáun² tsá²daun³² hí³, la³
má²quionh³ tá¹ quiun³ tsá²cuú²
tsá²chín³ hí³ ní² siáh³. Já¹ziáh²
míh¹ hí³ né³ má²quian³² cuoh² hí³
lín¹ hí³ má²ca³jngih³ tsú². Hí³ né³
jmí¹ tsi²¹ quiau³ juí¹³ hí³ jmí¹ zia³²
siáh³ quiau³ mái³ mí¹ñí¹; la³jí³²
hí³ jáun² né³ lí³ lí²¹ hí³ ca³tin¹
tán¹ quiaun³ jmí²chí³ joh¹ Dió³²
hí³ má²ca³zen³ dí² ñí¹ quioh²¹ tá¹
cáun² ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹ lá². 7 Jáun²
Tsá² lín³ Já¹ziáh² míh¹ hí³ ngau³
ñí¹ cuá¹tón²¹ Tsá² cuá¹tsi²¹ hí³
ñí¹ hmá²si¹, hí³ ca³ñí¹quián¹³ sí²
cuá¹zianh³² tsú² jáun² tí³ cuá² chu²¹.

8 Jmí¹ má²lí²quián³ Tsá² hí³ sí²
jáun² né³, tá¹ quiun³ bíh¹ tsá²cuú²

tsá²chín³ hí³ la³ má²quionh³ tá¹
quiu³quion³ tsá²daun³² hí³ ca³jmú³
ná¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ Tsá² lín³
hí³ Já¹ziáh² míh¹. Ma³ quin³² ma³
jan³² tsá²daun³² hí³ jmí¹ ná¹zianh³²
ma³ cáun² tun³² pih²¹ hí³ cai³² tsú²,
hí³ ná¹zianh³² siáh³ ma³ cáun² uon²
hí³ lí³ cu¹mí¹niau²¹ hí³ canh² ziún².
Ziún² jáun² né³ lí³ la³jí³² jái¹³ hí³
ná¹hleh³² tsá² joh¹ Dió³² ñí¹con².
9 Hí³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ ná¹hie³²
siáh³ cáun² sun¹ hmai²¹ hí³ juáh³
la³ lá²:

Hnú² bíh¹ ca³tin¹ nú² hí³ niáh¹³ sí²

hí³ cáih¹ nú² tá¹ quiau³ hí³
chí¹hñéih²³ ní²,
quí¹ hnú² bíh¹ ca³jngah³ tsáu²;
hí³ cun³quionh³ jmí²hán¹ nú²
ca³lian³² nú² tsáu²,

hí³ jáun² lí¹³ lín³ tsú² tsá² joh¹ Dió³²,
tsá² ja¹ quioh²¹ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹
mí¹zionh² tsáu²,
la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma²,
jí³ la³jín³² tsá² zian² ma³ quin³² ma³
caun³² hue³² ní² siáh³.

10 Quí¹ má²ca³jmu³ hnú² hí³ ná¹lín³
tsú² cu³ nió³ re²¹ jí³ mí²tsáu²
ní² siáh³ hí³ ca³tin¹ Dió³²
Juo¹³ jnoh¹,
hí³ jáun² tsa³tánh¹ tsú² hí³ tsa³háu³
jái¹³ ñí¹ hué²¹ ó³².

11 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³jien¹
jnë¹³ juóun³² lín³² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² tionh² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹
cuá¹tón²¹ Tsá² cuá¹tsi²¹ hí³ ñí¹
hmá²si¹ jáun², la³ má²quionh³
tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ jí³ tsá²daun³²
hí³ ní² siáh³, jí³ hí³ ca³nái³² jná¹³
siáh³ mah¹ hí³ ná¹hleh³² tsá²cuú²
tsá²ta³ hí³ Dió³². Tí³ la³ mei²¹ cu³tí³
bíh¹ tsá² hí³ tionh² ñí¹ jáun² 12 hí³
ná¹hleh³² tiá³ lín³² hí³ ná¹juáh²³ la³
lá²:

¡Cun³ ca³tin¹ bíh¹ Tsá² lín³ hí³

*Já¹ziáh² míh¹,
Tsá² ca³jngih³ tsú² hí³,
hí³ cu³tí³ ho² jái¹³,
hí³ quioh²¹ la³jí³² hí³ zia³²,

hi³ quia³lín³ siáh³ jmí¹ tsí³,
 hi³ ho² siáh³ pí³,
 jí³ hi³ hléh³² siáh³ tsáu² re² hi³
 ca³tin¹ tsú²,

hi³ lí³ quien² tsú²,
 jí³ hi³ ma³tsu³ ma³jáuh³² siáh³ tsáu²!

13 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³nái³² jná¹³
 siáh³ hi³ ca³hléh³ jí³lín² tsá²
 ca³ma³jnia² Díó³² hñu³mí³cuú², jí³
 ñí¹ hué²¹ lá², jí³ hñu³ hué³², jí³ hñu³
 jmí²míh²¹ ní² siáh³, la³ cun³ la³jí³²
 hi³ hu²¹ jmí²chí³ hi³ zia³² la³ cu³ la³
 juéh³ mí³cuú² yáh³, hi³ ca³juáh³ la³
 lá²:

¡Cuí¹ má¹tsú¹ má¹jónh²¹ tsáu² Tsá²
 cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²si¹

la³ má²quionh³ Tsá² lín³ *Já¹ziáh²
 míh¹,

hi³ cuí¹ hleh²¹ tsú² siáh³ re² hi³
 ca³tin¹ tsú²,

hi³ cuí¹ lí³ quien² tsú²,

hi³ cuí¹ ná¹ho² tsú² siáh³ jái¹³ ca³la³
 cun³ jmí¹hi³nio²!

14 Hi³ jáun² tá¹ quiun³ tsá²cuú²
 tsá²chín³ hi³ né³ ca³juáh³ siáh³:

—¡Tson² bíh¹ cu³tí³, la³ ní² cuí¹
 lí¹³!

Hi³ jáun² tsá²daun³² hi³ ca³tiánh³
 siáh³ ná¹hin³ ca³la³ tí³ hué³² ta³
 ñí¹ tsá² gon³ ní² hi³ ca³ma³tsu³
 ma³jónh³² dí².

6

Tá¹ quiau³ hi³ rá¹hñéh²³ sí²

1 Jáun² né³, ca³jien¹ jná¹³ Tsá² lín³
 *Já¹ziáh² míh¹ hi³ ca³ca³ cáun² hi³
 chí¹hñéh²³ jáun² sí² rá¹pan² jáun².
 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³nái³² jná¹³ hi³
 ca³hléh³ jan² tsá²cuú² tsá²chín³ hi³,
 hi³ ca³hléh³ tiá³ la³jmí¹ jmu² míh³²
 hi³ ca³juáh³:

—¡Sá¹ní² ña³² ñá²jie³!

2 Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ jan²
 tsa³cuá¹ tiáun². Tsá² cuá¹tsin¹
 tsa³cuá¹ hi³ né³ jmí¹ zianh³² cáun²
 hmá²jlie³² he² hñe¹³, cáun² hi³ jmu²
 tsa³háí³ hmá² zunh²¹. Jáun² hiauh³

cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ lín¹ hi³ lín³
 tsá² cah²³ jmái¹ ja¹ hñié², jáun²
 ngau³ siáh³ hi³ cah¹³ siáh³ jmái¹ la³
 má²cah²³ jáun².

3 Jáun² né³, jmí¹ ca³ca³ Tsá² lín³
 hi³ *Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²tun³ hi³
 chí¹hñéh²³ jáun² sí², ca³nái³² jná¹³
 hi³ ñí¹ ca³hléh³ tsá²cuú² tsá²chín³
 ñí¹ má²gon³ hi³, hi³ ñí¹juah²¹ siáh³
 la³ lá²:

—¡Sá¹ní² ña³² ñá²jie³!

4 Jmí¹jáun² ja³ siáh³ jan² tsa³cuá¹
 dái³: Tsá² cuá¹tsin¹ tsa³cuá¹ hi³
 né³ hiauh³ jái¹³ hi³ jmu³ hi³ tiú²uú²
 tie³ tiánh³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá².
 Tsá² hí³ dá² jmu³ hi³ qui³ jngíh³
 bíh¹ tsá²ján² tsá²ján²; hi³ jáun² dá²
 tsá² cuá¹tsin¹ hi³ tsa³cuá¹ hiauh³
 cáun² mí¹tái³ pa²¹ hi³ hmu³ tá¹ tun³
 jo²¹.

5 Jáun² jmí¹ ca³ca³ siáh³ Tsá²
 lín³ hi³ *Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²hni³²
 hi³ hñéh³ jáun² sí², jáun² ca³nái³²
 jná¹³ hi³ ñí¹ca³hléh³ siáh³ tsá²cuú²
 tsá²chín³ tsá² ñí¹ má²gáun³ hi³ la³
 lá²:

—¡Sá¹ní² ña³² ñá²jie³!

Jmí¹ ca¹jie²¹ jáun² jná¹³ ca³jnia³
 siáh³ jan² tsa³cuá¹ liánh². Tsá²
 cuá¹tsin¹ tsa³cuá¹ hi³ né³ zianh³²
 cáun² má¹héih²¹. 6 Jáun² ca³nái³²
 jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ ja¹ quioh²¹
 tsá²cuú² tsá²chín³ hi³ hi³ ñí¹juah²¹
 la³ lá²:

—Jí³²la³ cá² cuah²¹ tán¹ bíh¹
 cuú²míh²¹ jéi³²í¹ lí¹³ lá³² tsú²
 cun³quionh³ cáun² *cú¹tiáú², hi³
 hñi³² cuah²¹ bíh¹ cuú² míh²¹
 cebada siáh³ la³ cun³ cáun² cú¹tiáú²;
 tí³la³ ha³ lí² cua³hliah²¹ jmí² no¹
 má¹ná¹, sa³jun³ mu² ráu³ mí³
 uóun²jieh¹³.

7 Jáun² né³, jmí¹ ca³ca³ Tsá² lín³
 hi³ Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²quiún³ hi³
 rá¹hñéh²³ sí² jáun², jáun² ca³nái³²
 jná¹³ hi³ ñí¹ ca³juáh³ tsá² ñí¹
 má²quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³ hi³ la³
 lá²:

—¡Sá¹ní² ña³² ñá²jie³!

8 Jmí¹ cá¹jíe²¹ jná¹³ jáun² né³ ca³jnia³ jan² tsa³cuá¹ rénh² hlúnh¹. Tsá² cuá¹tsin¹ tsa³cuá¹ hí³ né³ jmái² “Hmú³²”. Cu³hna²¹ tsá² hí³ né³ ja³ siáh³ jan² tsá² quioh²¹ ñí¹ tionh¹ hla¹. Tsá² gon³ hí³ né³ hiauh³ jái¹³ hí³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² tsá² zian² cá² cuonh¹ mi³cuú², hí³ má³hia³ má³tsan² tsú² tsá² hí³ cun³quionh³ mí¹tái³, cun³quionh³ ho³cuóun³, cun³quionh³ tsáu¹, jí³ cun³quionh³ hí³ quieh¹³ tsú² siáh³ jáh³ hngá¹ jáh³ náí² zian² hngá¹máh³ lá².

9 Jáun² né³, jmí¹ ca³ca³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²hñá³ hí³ chí¹hñéih²³ jáun² sí², jáun² ca³jíe³² jná¹³ ñeh² ñí¹hiú¹³ hí³ tionh² jmí²chí³ joh¹ tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³ jmí¹tin² cun³ñí¹ hí³ ca³hléh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², jí³ cun³ñí¹ hí³ ca³zanh³ tsú² tiá³ jú¹ tson² hí³ ca³hiau³ jáun². 10 Tsá² hí³ né³ ná¹hle³² tiá³ lín³² hí³ ná¹juáh²³.

—Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹, Tsá² chun¹, Tsá² tson² jé¹, çláh³ máh³ chau²¹ jmái¹ hí³ rá¹tsih³² hnú² héih³² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ ó³² hí³ jéinh¹ hnú² ñí¹con² tsú² cun³ñí¹ hí³ ca³táin³ tsú² jmí²hán¹ jnoh¹?

11 Jmí¹jáun² hiau³ tsá² hí³ ma³ cáun² hmih³² tiáu² hí³ quíh³², hí³ ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³ hí³ hniáu³² ján³² cónh³i¹ cu³tiá³ tá¹la³ hián¹³ hí³ hiá¹ tsán¹³ siáh³ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ Cristo rainh²¹ tsú² la³jmí¹ má²cá²hiá² cá²tsan³ hí³ dí².

12 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jíe³² jná¹³ siáh³ hí³ ca³ca³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²jñéi³ hí³ chí¹hñéih²³ sí² jáun². Jmí¹jáun² né³ ca³qui³ ca³jéh³ hué³² tiá³ lín³². Jáun² ca³nieh² hiú², hí³ ca³jnia³ la³jmí¹ jniá³ cáun² hmih³² liáh² hí³ quíh³² tsú² ní¹juáh³ jmí¹ nio² hlah³ tsí³, hí³ zih² hí¹tán¹ né³ ca³jnia³ siáh³ la³jmí¹

jniá³ jmi². 13 Hi³ ca³ziú² cá²súh³² siáh³ chí¹jmai²¹ la³ ti³ hué³² la³jmí¹ suh³² mi³ sí² co² ta³ zih³ ní¹juáh³ jmí¹ ja³² chí³ tiáu³. 14 Chi³cuú² ñí¹ hai²¹ chí¹jmai²¹ né³ ca³quí² cá²pan³ la³jmí¹ pan²³ tsú² cá² mu²¹ mí¹ sí²; hí³ la³jí³² hngá¹máh³ né³, jí³ la³jí³² hué³² pih²¹ hí³ jmí¹ tioh³ chu³ jmái² ca³quí² cá²quin³ bíh¹ ñí¹ jmí¹ nio¹. 15 Jmí¹jáun² né³ tsá² ná¹lín³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá² ca³qui³ ca³hinh³ hñu³ hláu² hñu³ quín¹ ja¹ hngá¹ ja¹ náí², la³ má²quionh³ tsú² tsá² cá¹ tsá² pán¹, tsá² ná¹lín³ juo¹³ hliáu³, tsá² hánh³, jí³ tsá² huáh² tsí³, la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ tsáu² jí³ tsá² zian² hí³ ca³tin¹ hmóu³² ní² siáh³. 16 Tsá² hí³ né³ juáh³ la³ lá², hí³ zaih³² máh³ jí³ hláu² quín¹:

—¡Cuí¹ qui¹ cuí¹ quih²¹ hnoh² ñí¹ quiú¹³ jnoh¹, jla¹ tiá³ hnoh² jnoh¹; jmu³ hí³ tiú²uú² jíe³² Tsá² cuá¹tón²¹ ó³² ñí¹ hmá²si¹, jí³ hí³ tiú²uú² jíe³² Tsá² lín³ ó³² Já¹ziáh² míh¹, Tsá² rá²tsa² ó³² jnoh¹ héih³² ca³la³ hí³ míh²³ tsí³! 17 Qui¹ má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹ jueh³² jáun², jmái¹ hí³ ná¹jmúh³² tsú² tsáu² ca³la³ hí³ míh²³ lín³² tsí³, hí³ çhin² dá² lí¹³ tioh²¹ tsí³ hí³ ní²?

7

Tsá² ná¹quiánh¹ ja¹ quioh²¹ tsá² Israel

1 Jáun² né³, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jien¹ jná¹³ quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ná¹táun³ tá¹ quiún³ cuoh¹ mi³cuú² hí³ ná¹jnai³² jui²¹ tá¹ quiún³ mí¹zioh²¹ chí³, hí³ jáun² hí¹ cú¹pih²¹ chí³ tiá² póh³ ñí¹ hué²¹, sa³jun³ ñí¹ jmí²miih²¹, sa³jun³ ñí¹con² hí¹ cáun² hmá². 2 Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ cuá¹ja³² ti³ jui³² ñí¹ hia³² hiú² hí³ zianh³² sello quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², jáun² ca³hóh³² tiá³

hi³ ca³liéinh³² tsá² quiun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³², tsá² hiauh³ hi³ jái¹³
hi³ hliah³ ñí¹ hue²¹ jí³ jmí²miih²¹ ní²
siáh³, hi³ juáh³ la³ lá²:

3 —iHa³ lí² lí¹ má²hlih²¹ tín² ñí¹
hue²¹ ní², sa³jun³ jmí²miih²¹, sa³jun³
hmá², ta³ tiá² má²lí²jmú¹³ jnoh¹
lin¹ chí¹quie¹³ tsá² ná¹lín³ *tsá²
má²ná¹hlánh¹ joh¹ Dió³² Juo¹³ dí².

4 Jmí¹jáun² ca³nái³² jná¹³ hi³
tsá² ná¹quian³² hi³ lí²¹ jáun² tín³
hña³láu³ tsi²¹ tu³la³quiún³ mei²¹
tsáu² cun³ñí¹ jí³lin² tsá² ca³quiánh³
ja¹ tá¹ quia³tún³ nió³ tsá² *Israel.

5 Quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Judá hiauh³ lí²¹
jáun², la³ má²quionh³ quia³tún³
mei²¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
Rubén; quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Gad; 6 quia³tún³
mei²¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
Aser; quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Neftalí; quia³tún³
mei²¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
Manasés; 7 quia³tún³ mei²¹ tsá²
jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Si³ñóh³;
quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Leví; quia³tún³ mei²¹
tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Isacar;
8 quia³tún³ mei²¹ tsá² jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Zabulón; quia³tún³
mei²¹ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
Sé³²; hi³ cónh³ quia³tún³ mei²¹
siáh³ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
Benjamín.

Tsá² juóun³² hmíh¹ cu³tí³ bíh¹
ná¹quih³² hmih³² tiáu²

9 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³ ca³jién¹
jné¹³ siáh³ juóun³² hmíh¹ cu³tí³ bíh¹
tsá² ná¹quih³² hmih³² tiáu², tsá²
ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ma³ quin³²
ma³ caun³² hue³², la³jánh³ dú¹
ñí¹ mí¹zionh² tsáu², jí³ la³jáh³ dú¹
ñí¹ juo³ tsá² jma² ní² siáh³; ca³la³
jun³ hi³ tián³ hin¹³ yáh³ tsá² hí³

hi³ tionh² ná¹táun³ ta³ ñí¹ Tsá²
cuá¹tsi²¹ hí³ hmá²si¹ jí³ ta³ ñí¹ Tsá²
lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹. Tsá² hí³
ná¹zianh³² mu²¹ hmá² zún³, 10 hi³
ná¹hle³² tiá³ hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:

ijnoh¹ ca³liáu³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
Dió³² Juo¹³ dí²,

Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²si¹ quioh²¹,
jí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Tsá² lín³

Já¹ziáh² míh¹ ní² siáh³!

11 La³jín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jmí¹
tionh¹ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zeh¹
hmá²si¹ jáun², jí³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹
tionh¹ tsá²daun³² hí³ la³ má²quionh³
tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ ní²
siáh³. Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ né³
ca³tiánh³ ná¹hin³ ca³la³ tí³ hue³² ta³
ñí¹ Dió³² hí³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³²
dí², 12 hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

ijson² bíh¹ cu³tí³!

La³jín³² tsáu² bíh¹ ca³tin¹ ma³jniá²
hi³ hnga² Dió³² Juo¹³ bíh¹
dí² ca³ti²¹ ma³tsu³ ma³jáu³²

tsáu²,

hi³ lí³ quien²,

hi³ quia³lín³ jmí¹ tsí³,

hi³ cué³² tsáu² tiá¹hmah¹,

hi³ hléh³² tsú² re² hi³ ca³tin¹ tsú²,

hi³ ho² siáh³ jái¹³,

jí³ hi³ ho² pí³ ní² siáh³.

Jáun² né³, la³jí³² hi³ ní² cuí¹ lí³ ca³la³
cun³ jmí¹hi³nió².

ijson² bíh¹ cu³tí³ la³ jáun²!

13 Jáun² jan² tsá²daun³² hí³
ca³ngái³ ñí¹con² jné¹³ hi³ ca³juáh³:

—Ñíh¹ hnú² hin² tsánh² tsá²
ná¹quih³² ní² hmih³² tiáu², hi³ ha³
jinh¹ ja³taunh²¹ tsú²?

14 Hí³ jáun² jné¹³ né³ ca³ngái³²:

—Tí³², huen² bíh¹ hnú² ñíh¹.

Hí³ jáun² tsá²daun³² hí³ né³
ca³juáh³ siáh³:

—Tsá² ní² dá² tsá² má²ca³há²
ca³nga² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsi³² huáh²
tsí³ lín³² jáun² bíh¹, hi³ má²ca³ráin³²
tsú² ha¹ cun³quionh³ jmí²hán¹ Tsá²
lín³ Já¹ziáh² míh¹, hi³ jáun² má²ca³lí³
tiáu² ha¹ tsú².

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tionh² tsú²
 ta³ ñí¹ Dió³²
 hi³ ná¹ má² cú² má² háin³² tsú² Dió³²
 la³ huá² la³ jma² ñéih³ hñú³
 híen¹ quioh²¹.
 Hi³ jáun² né³, Tsá² cuá¹ tón²¹ ní² ñí¹
 hmá² si¹ taunh¹³ hó¹ ñí¹.
 16 Tsá² ní² tiú² uú² ma³ tso² yáh³
 tsí³ hi³ ñí¹ cuóunh²¹ ho³ hi³
 hí¹ quiéin² tsí³,
 sa³ jun³ ma³ tso² tsú² tsí³ hi³ chéi³
 hiú²,
 hi³ sa³ jun³ uú² ma³ tso² tsú² tsí³ hi³
 chéi³ jíéi³².
 17 Qui¹ Tsá² lín³ ní² Já¹ ziah² míh¹,
 Tsá² zenh² ní² ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹ tón²¹
 ñí¹ hmá² si¹,
 Tsá² ní² bíh¹ jmu³ hua³ hí¹³ hi³
 tsa³ ñi³ jau¹ ñí¹ ñei³² jmái² hi³
 jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú²;
 hi³ jáun² Dió³² né³ zí³² jmi² zih¹ hi³
 tai³² ñí¹ tsá² ní².

8

Ñí¹ má² quiau³ hi³ rá¹ hñéih²³ sí² jí³
 hú³ míh¹ ñí¹ toh² tsú² ziu²
 1 Jáun² né³, jmi¹ ca³ ca³ Tsá² lín³
 hi³ *Já¹ ziah² míh¹ ñí¹ má² quiau³ hi³
 jmi¹ rá¹ hñéih²³ jáun² sí², jmi¹ jáun²
 ca³ niau³ ta³ máih³ pih²¹ hñu³ mi³ cuú²
 cun³ cá² tsá¹ o¹ rá¹. 2 Jmí¹ lí²¹ jáun²
 ca³ jien¹ jná¹³ quiau³ tsá² cuú²
 tsá² ta³ Dió³² hi³ ná¹ táun³ ta³ ñí¹
 Dió³², tsá² hi³ né³ hiauh³ quiau³
 mí¹ ñí² trompetas. 3 Jmí¹ lí²¹ jáun²
 ja³ siáh³ jan² tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³²
 hi³ ca³ náun² ñí¹ lí³ ñí¹ hiú¹³, hi³
 zianh³² cáun² hú³ míh¹ cú¹ mí¹ niau²¹
 hi³ toh² tsú² sí² táh² hi³ jin³² ziu².
 Jmí¹ jáun² hiauh³ hliáun³ ziu² hi³
 jín³² hi³ jmu³ mí² ñí¹ ñí¹ quioh²¹
 ñí¹ hiú¹³ hi³ lí³ jáun² jmáh³ la³
 cú¹ mí¹ niau²¹, hi³ zeh² jáun² ta³
 ñí¹ Tsá² cuá¹ tón²¹ hi³ ñí¹ hmá² si¹
 jáun², hi³ hlión³² hná¹ jái¹³ quioh²¹
 tsá² ná¹ liéinh³² Dió³², la³ cun³
 la³ jin³² tsá² joh¹ Dió³². 4 Hi³ jáun²
 mí² ñí¹ ziu² jáun² cáu³ ñí¹ hó²¹ ñí¹

Dió³², la³ má² quionh³ jái¹³ hi³
 ná¹ hleh³² jáun² tsá² joh¹ Dió³² hi³
 ná¹ liéinh³² tsú² jáun² Dió³². 5 Jmí¹
 lí²¹ jáun² né³ ca³ can³ siáh³ tsá² cuú²
 tsá² ta³ hi³ Dió³² hú³ pih²¹ jáun²
 hi³ ca³ má³ cónh³² mi³ sí² táh² hún¹
 sí² hi³ ná¹ tsi²¹ jáun² ñí¹ hiú¹³, hi³
 jáun² ca³ cuí³ tsú² tí³ ñí¹ hué²¹ lá²;
 jmí¹ jáun² ca³ hín¹ tiá³ lín³² hi³ ca³ lí³
 tiú² jan³² lín³², hi³ ca³ qui² cá² zih³²
 sí² quioh²¹ miuh³² jí³ hi³ ca³ jie³
 siáh³ hué³² tiá³ lín³².

Quiau³ mí¹ ñí² jie³² tsú²

6 Jáun² né³, tá¹ quiau³ tsá² cuú²
 tsá² ta³ Dió³², tsá² ná¹ zianh³² hi³
 mí¹ ñí² trompeta ca³ jmú³ hua³ jan²¹
 hi³ jíéi³². 7 Ca³ jie³ bíh¹ tsá² la³ ñí¹
 hi³; jmí¹ jáun² ca³ qui² cá² súh³² tsí³
 jí³ sí² hi³ ná¹ jan² jmi² hi³ ca³ ziu²
 cá² súh³² ñí¹ hué²¹ lá². Jmí¹ jáun² né³
 ca³ cáu³ cáun² ñí¹ má² hni³² cuonh¹
 hué³², la³ má² quionh³ ñí¹ má² hni³²
 tsoh³ hmá² jí³ la³ jí³² mí² hó² mí² ná²
 tsi²¹ ñí¹ jáun².

8 Jáun² tsá² ñí¹ má² gon³ tsá² cuú²
 tsá² ta³ Dió³² ca³ jie³ siáh³ mí¹ ñí²
 jáun² quioh²¹, jmí¹ jáun² ca³ táh³
 hñu³ jmí² miih²¹ cáun² hi³ jniá³
 la³ jmí¹ jniá³ cáun² máh³ hi³
 hún¹ sí²; jmí¹ jáun², jmi² bíh¹
 lan³ cáun² ñí¹ má² hni³² cuonh¹
 jmí² miih²¹. 9 Jmí¹ jáun² ca³ hiá²
 cá² tsan³ ñí¹ má² hni³² tsoh³ jáh³
 jmái² tiáunh¹ jmí² miih²¹, hi³ jáun²
 ca³ qui² ca³ tsúnh² bíh¹ siáh³ ñí¹
 má² hni³² tsoh³ mu² hi³ jmí¹ ñi³ tú¹
 ñi³ lí¹³ ñí¹ jáun².

10 Jáun² ca³ jie³ siáh³ tsá² ñí¹
 má² gáun³ tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³²
 mí¹ ñí² quioh²¹, jmí¹ jáun² ca³ táh³
 cáun² chí¹ jmai²¹ pa²¹ lín²¹ chí³ cuú²
 hi³ chí¹ cau³² la³ jmí¹ cau³² cá²
 tsu²¹ qui² hmá². Chí¹ jmai²¹ jáun²
 né³ ca³ táh³ ñí¹ quioh²¹ cáun² ñí¹
 má² hni³² tsoh³ cua³ hi³ zia³² tá¹
 cáun² hngá¹ máh³, jí³ ñí¹ ñei³² jmái²

ní² siáh³. 11 Chí¹jmai²¹ jáun² né³ jmái² hi³ Tsíh³²; hi³ jáun² dá² tsíh³² bíh¹ lí³ jmái² ñí¹ cá¹táh³ chí¹jmai²¹ jáun²; jáun² né³, juóun³² bíh¹ tsáu² cá²tsan³ cun³ñí¹ hi³ ca³lí³ tsíh³² jmái².

12 Ñí¹ má²quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³jie³ siáh³ mí¹ñí² quioh²¹; jmí¹jáun² ca³jí³² ñí¹ má²hni³² cuonh¹ hiú², ñí¹ má²hni³² cuonh¹ zih², jí³ ñí¹ má²hni³² nió³ chí¹jmai²¹. Hi³ jáun² ca³nieh² bíh¹ ma³ cá² cuonh¹ hi³ jáun², hi³ jáun² tiú²uú² joh¹ jniá³ yáh³ lí³ ñí¹ má²hni³² tsoh³ ta³ jma² la³ má²quionh³ ñí¹ má²hni³² tsoh³ já¹nié².

13 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jie³² jná¹³ hi³ hí¹ranh³² jan² má² chí³cuú² ñí¹ ñe¹ lín²¹, hi³ ñí¹ca³hléh³ tiá³ lín³² hi³ juáh³ la³ lá²:

—iHóh³², hen³ ma³ juo²³ tsá² zian² hngá¹máh³ ní² ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³jie³ tá¹ gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² né³bí¹ jiéi²¹ mí¹ñí² quioh²¹!

9

1 Hi³ jáun² né³, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jie³ tsá² ñí¹ má²hñá³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² mí¹ñí² quioh²¹. Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ jan² tsá² lín³ la³juah²¹ dúh¹ chí¹jmai²¹, tsá² la³ má²ca³tánh³ hñu³mi³cuú² la³ tí³ ñí¹ hue²¹ lá²; tsá² hí³ né³ hiauh³ llave hi³ ho² jái¹³ hñu³ háunh³. 2 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³nia³ tsú² hñu³ háunh³ jáun²; ñí¹ jáun² né³ ca³hue² mí²ñí¹ liáh² la³jmí¹ hue³² mí²ñí¹ hñu³ pieh¹ pa²¹ lín²¹, jáun² hiú² ca³nieh² la³ má²quionh³ la³ tán¹ chí³cuú² cun³quionh³ mí²ñí¹ hi³ ca³hue² hñu³ háunh³ jáun². 3 Ja¹ mí²ñí¹ jáun² né³ ca³huén² juóun³² cu³tí³ náih² hi³ ja³tú¹ já¹lín³ tá¹ cáun² hngá¹máh³; jáh³ hí³ né³ hiauh³ pí³ hi³ la³ quian³² jáun² hñú³. 4 Hi³

hiauh³ siáh³ jáh³ cáun² héih³² hí³ tiá² hniáuh³² jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² mí²ho² mí²nái², jí³ hmá² ní² siáh³, jí³²la³ tí³ jmu³ jáh³ hian² tsí³ ñí¹con² tsá² tiá² ná¹quian³² lí²¹ quioh²¹ Dió³² chí¹quie¹³ bíh¹. 5 Sa³jun³ hiauh³ yáh³ jáh³ hí³ jái¹³ hi³ jngih³ tsáu², quí¹ jí³²la³ tí³ hiauh³ jáh³ jái¹³ hi³ jmu³ hi³ ma³tso² lín³² tsáu² tsí³ bíh¹ cun³ hñá³ zih²; hi³ ma³tso² tsú² jáun² tsí³ lí³ la³jmí¹ má²tso² tsú² tsí³ ní¹ má¹lí²heh³ jan² hñú³.

6 Jmái¹ jáun² jlánh¹ quí¹ hnauh¹³ tsáu² he³ lánh³ rón³² hiá¹ tsán¹³, tí³la³ tiá² choh¹³ yáh³ tsú²; hi³ lí³ hniá¹ lín²¹ tsú² jún³, tí³la³ tiá² joh¹³ yáh³ tsú² hmú³².

7 Hi³ náih² hí³ né³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ tsa³cuá¹ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hi³ tsa³táunh¹ ñí¹ hniéi², chí¹ jáh³ jmí¹ jniá³ la³jmí¹ lí³ hi³ ná¹hun¹ *có²ron¹ná¹ hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹, hi³ ñí¹ jáh³ jmí¹ jniá³ siáh³ la³jmí¹ jniá³ ñí¹ tsá²mi³cuóun². 8 Jñú² chí¹ jáh³ hí³ jmí¹ cuó² la³jmí¹ cuó² jñú² chí¹ tsá²mi³, jáun² ján¹ jáh³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ ján¹ hiah³². 9 Ñí¹ tsí³ jáh³ hi³ jmí¹ ná¹tsi²¹ zí¹³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ cuoh²¹ mí¹ñí² ná¹juin¹; hi³ chí¹ pí¹³ jáh³ né³ hén²³ tiá³ la³jmí¹ hén²³ ní¹ má¹já²taunh²¹ tsa³cuá¹ cú²hé² lín³² hi³ cuonh³² hmá²lìh³² ñí¹ tsa³jmú³ hniéi². 10 Chí²¹ ton² quien² jáh³ hí³ la³jmí¹ chí²¹ quioh²¹ hñú³; quien² jáun² bíh¹ jáh³ quian³² pí³ hi³ lí³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² tsáu² tán¹ tá¹la³ hñá³ zih² jáun². 11 Jáh³ hí³ né³ zian² jan² tsá² chín¹ juo¹³, jan² tsá² jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², la³ cun³ tsá² má²cuá¹ho² hí³ jái¹³ hñu³ háunh³ jáun²; tsá² hí³ jmái² Abadón cun³quionh³ jú¹ *hebreo, hi³ cun³quionh³ jú¹ *griego né³ jmái² tsú² Apolión [hi³ hnió³ juáh³ “tsá² hnió³ hin³ la³jí³².”]

12 Ca³nga² bíh¹ la³ñí¹ uu³cha³tsi³²,
ti³la³ hniáuh³² bíh¹ cónh³¹ tun³.

13 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jie³
siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ñí¹
má²jñéi³ mí¹ñí² quioh²¹, jmí¹jáun²
ca³nái³² jná¹³ cáun² mah¹ ho³ tsáu²
hi³ ñí¹ca³hléh³ ja¹ tá¹ quiún³ chí¹
juí¹³ hi³ ná¹tsi²¹ jáun² cuoh¹ ñí¹hiú¹³
hi³ lí³ jáun² cú¹mí¹niau²¹ jmáh³² hi³
zeh² jáun² ta³ ñí¹ Dió³². 14 Mah¹
jáun² ca³záih³ la³ lá² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² tsá² ñí¹ má²jñéi³, tsá² cun³
lí²jiei³² hi³ mí¹ñí²:

—Cuá² lion¹ tá¹ quiun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² tsá² ná¹hñéih¹ ó³²
can³² cua³ jueh³² jmái² Eufrates.

15 Jmí¹jáun² ca³záinh³ tá¹ quiun³
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² jmí¹
má²ná¹tiáunh¹ hi³ hua³jan²¹ hi³
jngih³ ñí¹ má²hni³² tsoh³ tsáu² jmí¹
cá¹chó²¹ o¹rá¹, jmái¹, zih² jí³ mii²
hi³ má²tón³² ní² siáh³. 16 Hliáu³ tsá²
ná¹tsin¹ hí³ tsa³cuá¹ jmí¹ tin³ tun³
nio² hña³láun³ mí²yaun²¹ tsáu²; la³
ní² bíh¹ ca³nái³² jná¹³.

17 La³ ní² bíh¹ lí³ jmí¹ cá¹jnia³
jáun² jéin³² jná¹³ hi³ ca³jien¹ jná¹³
tsa³cuá¹ hí³ la³ má²quionh³ tsá²
ná¹tsin¹ jáh³ hí³. Tsá² hí³ né³
jmí¹ ná¹jóh²³ ñí¹ tsi³ ma³ cáun²
mí¹ñí² dáin³ la³jmí¹ lí³ hi³ hún¹
sí², hi³ há²su²¹ zín¹³ la³jmí¹ lí³ lí¹³
jacinto, jí³ hi³ mí²niáu³ siáh³ la³jmí¹
mí²niáu³ azufre. Mí³ chí¹ tsa³cuá¹
hí³ jmí¹ jniá³ la³jmí¹ jniá³ chí¹
hiah³², jáun² ho³ jáh³ jmí¹ hue³²
sí², mí²ñí¹, jí³ jui²¹ quín¹ azufre.

18 Jmí¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³ ñí¹
má²hni³² tsoh³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹
lá² cun³quionh³ tá¹ hni³² ñí¹ hi³
hlah³ hi³ hue³² jáun² ho³ tsa³cuá¹
hí³; la³ cun³ sí², mí²ñí¹, jí³ jui²¹
quín¹ azufre hi³ hún¹ sí² ní² siáh³.

19 Qui¹ ho³ bíh¹ tsa³cuá¹ hí³ jmí¹
zia³² pí³ quioh²¹ la³ má²quionh³
quien² jáh³ hi³ lí¹³ jmu³ hian² tsi³;

quí¹ quien² jáh³ jmí¹ jniá³ la³jmí¹
jniá³ jan² jáh³ hláinh¹, hi³ jáun²
cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ uá²ja³²
jmu² jáh³ hian² tsi³.

20 Ti³la³ tsá²mí³cuón² tsá² ñí¹
hná¹ jáun² né³, tsá² tiá² cá²tsan³
cun³quionh³ uu³cha³tsi³² jáun²,
tsá² hí³ cun³ tiá² ca³chan³ bíh¹ ti³
có³² dió³² tsá² lán¹, dió³² ná¹lí³
cun³quionh³ cuá² ta³ tsú² hmóu³².
Cun³ tiá² ca³quin³ bíh¹ tsú² ti³
có³² hi³ má²tsú² má²jónh³² la³jánh³
dúh¹ ñí¹ jmí²chí³ hláinh¹ jí³ dió³²
tsá² lán¹ lí³ jáun² cun³quionh³
cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáu², jí³
mí¹ñí² mí²niáu³, dió³² lí³ quín¹, jí³
dió³² lí³ hmá² ní² siáh³; dió³² tiá²
lin¹ jé³², sa³jun³ náí³² hi³ sa³jun³
tin² ngí³² siáh³. 21 Hi³ sa³jun³
ca³chá³ bíh¹ tsú² ti³ có³² hi³ jngih²
tsáu², hi³ lín³ ti³² mí³ tsá² hláinh¹,
hi³ jmú² tsau³² hi³ tiá² jmí¹ ca³tin¹
jmu³ quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², hi³
sa³jun³ ca³chá³ tsú² siáh³ ti³ có³² hi³
han².

10

*Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá²
zianh³² cáun² sí² pih²¹*

1 Jáun² né³, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jien¹
jnëá¹³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²,
jan² tsá² jlánh¹ ho² pí³. Tsá² hí³
né³ ja³ hñu³mí³cuú² hi³ dí¹tsainh³²
jnie²; jáun² tsáih³ chí¹ tsú² né³ hen²
jmí²quín¹, ñí¹ tsú² jniá³ la³jmí¹ jniá³
hiú², hi³ ta³ tsú² né³ jniá³ la³jmí¹
jniá³ zih¹ sí². 2 Tsá² hí³ zianh³²
cáun² sí² pih²¹ hi³ pan²³ tsú² hi³
má²rá¹ñeih³². Jáun² ca³dí³chín³²
quionh³ tí¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ ñí¹
jmí²miih²¹, hi³ tí¹ cuá² cáun¹ né³
ca³dí³chín³² ñí¹ hué²¹. 3 Jmí¹jáun²
ca³hóh³² tsú² tiá³ lín³² la³jmí¹ hóh³²
hiah³² dáin³, hi³ jmí¹ ca³hóh³² jáun²
tsá² hí³ né³ ca³ngih³ siáh³ tá¹ quiau³
mah¹ jáun² quioh²¹ miíh³², hi³
ca³hléh³ tiá³. 4 Jmí¹ má²lí²hléh³²

jáun² mah¹ quioh²¹ miíh³² né³, jmí¹ má²tón¹³ jná¹³ ní¹ sí² la³ cun³ hi³ ca³juáh³ mah¹ jáun², tí³la³ ca³nái³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ ho³ tsáu² hñu³mi³cuú² hi³ ní¹ca³juáh³ la³ lá²:

—Jní³ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ tá¹ quiau³ mah¹ quioh²¹ miíh³² ní², ha³ lí²tón³ ní¹ sí²:

⁵ Jáun² jná¹³ né³ ca³jien¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² dí¹chin¹ hi³ ní¹ jmí²miíh²¹ jí³ ní¹ hué²¹ lá² hi³ ca³zió³ cuá² chu²¹ quioh²¹ tí³ hñu³mi³cuú², ⁶ hi³ ca³ma³tson² tsú² jái¹³ quioh²¹ cun³quionh³ hi³ ca³hien³ Tsá² zian² hi³ ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio², Tsá² ca³jmú³ la³ cu³ la³ juéh³ mi³cuú², jmí²miíh²¹, jí³ ca³la³ jí³² hi³ zia³² ní¹con² ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ jáun² ní² siáh³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—iHa³ tiú²uú² jmái¹ zia³² yáh³ juáh¹³ hi³ lé³ bíh¹ ué³! ⁷ Quí¹ ní¹juáh³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ jí³ tsá² ní¹ má²quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² mí¹ní² quioh²¹, má¹jáun² má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹ hi³ lí³tí³ la³ cun³ hi³ jmí¹ cuá¹hu²¹ jáun² tsí³ Dió³², la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² ca³lin³ hi³ *tí³² jé¹ Dió³², tsá² ca³lin³ hi³ quian²¹ tsú².

⁸ Mah¹ hi³ má²lí²nái³² jná¹³ jáun², hi³ ja³ hñu³mi³cuú², ca³hléh³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² ní¹con² jná¹³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Cua³², cuá²quián² sí² pih²¹ má²rá¹ñeih³² hi³ zianh³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² zenh² ó³² ní¹ jmí²miíh²¹ jí³ ní¹ hué²¹.

⁹ Jáun² ngau³ jná¹³ ní¹ zenh¹ tsá² hi³ hi³ ca³ní¹mi¹³ jná¹³ sí² pih²¹ jáun², hi³ jáun² tsá² hi³ né³ ca³zái³ jná¹³ la³ lá²:

—Jánh³² jaun³², tí³la³ quiéih³ má¹ná¹. Jáun² sá¹ní² jieh²¹ nú², la³jmí¹ ráu³ jmi² toh¹ bíh¹ ráu³ ní¹ má¹hi³² honh¹ nú², tí³la³ ní¹ má¹cá²chó³² hñu³ henh¹ nú² né³, má¹jáun² má²tsíh³² bíh¹.

¹⁰ Jáun² jná¹³ né³ ca³héi³² sí² pih²¹ jáun² hi³ ca³cué³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³ jáun² ca³cúh³² ná¹; jáun² la³jmí¹ ráu³ jmi² toh¹ bíh¹ ráu³ jmí¹ hi²¹ uen³² jná¹³, tí³la³ jmí¹ má²lí²cúh³² jná¹³ jáun² né³, sa³ tsíh³² lín³² bíh¹ lí³ ta³ má²hu²¹ hñu³ hén² jná¹³. ¹¹ Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hi³ ní¹con² jná¹³:

—Hníauh³² cuá¹chú¹ cuá¹jah²¹ bíh¹ hnú² jái¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ honh² hi³ ca³tin¹ tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³² hué³², ca³la³ jánh³ dú¹ ní¹ juó³ tsá² jma², jí³ ní¹con² tsá² ná¹lín³ re²¹ ní¹ hliáun³ ní² siáh³.

11

Gon³ tsá² nau³² jái¹³

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hiau³ jná¹³ cáun² hmá² héih³² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ cáun² hmá² tá², hi³ jáun² ca³zái³ jná¹³ tsú² la³ lá²:

—Náu², cuá²quiú² héih³² hñú³ híen¹ quioh²¹ Dió³², jí³ ní¹hiú¹³ ní² siáh³, hi³ cuá²hin³² siáh³ jánh³ tsá² má²tsú² má²jónh³² Dió³² ní¹ jáun². ² Tí³la³ ha³ lí² cua³chá¹ héih³² ní¹ lí³ ní¹hñu³ cheih³² cuáh³² má¹ná¹, quí¹ ní¹ jáun² dá² má²hiau³² tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³² bíh¹, Tsá² hi³ tsa³ha³ tsa³záuh³ juú² híen¹ hi³ tsa³jmú³ hian² tsí³ cun³ tu³la³tún³ zih². ³ Jmái¹ jáun² cue¹ jná¹³ jái¹³ gon³ tsá² zih³² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ jná¹³. Tsá² hí³ né³ ná¹quih³² hmih³² liáh² hi³ lin¹ hi³ hlah³ nio² tsí³, hi³ jáun² hléh³² tsú² jái¹³ hi³ cue¹ jná¹³ hñu³ tsí³ cun³ cú² mei²¹ tsí²¹ tun³ nio² hña³lau³ tsí²¹ hñaih³² nio² quiú³ jmái¹.

⁴ Tsá² gon³ hí³ né³ ná¹lín³ tá¹ tun³ hmá² olivo jáun² jí³ tá¹ tun³ tse³ pih²¹ hún¹ sí² hi³ nio² jáun² ní¹ hó²¹ ní¹ Tsá² lín³ hú¹tá¹ Tsá² chin¹ hngá¹máh³ lá². ⁵ Ní¹juáh³ zian² tsá² hñio³ jmu³ hian² tsí³ ní¹con² tsá²

gon³ hí³, tí³ la³ ho³ tsá² hí³ dá²
 hue³² sí² bíh¹ hí³ lí¹³ hin³ dí² tsá²
 hau². La³ jáun² bíh¹ ca³ti²¹ jún³
 lí³ua³ jan² tsá² hnió³ jmu³ hian² tsí³
 ñí¹con² tsú². ⁶Ñí¹con² tsá² hí³ zia³²
 siáh³ pí³ hí³ lí¹³ jmu³ hí³ tiú²úú²
 jmí³ chau¹³ tá¹la³ hléh³² tsú² jáun²
 jái¹³ hí³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³; ja³bí¹
 ho² tsú² siáh³ jái¹³ hí³ jmu³ hí³
 jmái² lan¹³ jmi², ho³ hí³ quiunh²¹
 tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá² lí³ua³ cáun²
 uu³mí²tsi³² siáh³ siáh³. La³jí³² hí³
 jáun² jmu³ tsú² ní¹juáh³ jáh³ jéin³²
 hnió³ tsú² jmu³ bíh¹.

⁷ Ti³la³ ní¹ má¹ca³táuh³ tá¹³ tsá²
 hí³ né³, má¹jáun² cua³han² jan² jáh³
 hláih¹ jáh³ hon² hún¹ hñu³ háunh³,
 hí³ jmu³ hniéi² quionh³ tsá² hí³,
 jáh³ hí³ bíh¹ cah¹³ jmái¹ hí³ jngih³
 tsá² gon³ hí³. ⁸ Hla¹ hí³ tá¹tonh¹ ja¹
 hñú³ juú² jáun², juú² ñí¹ cá¹taun³
 Ti³² Juo¹³ tsú² ñí¹ crei²¹; juú² jáun²
 jmái² Sodoma jí³ Egipto ca³ti²¹ jú¹
 jni². ⁹ Ñí¹ jáun² tá¹tonh¹ hla¹ cun³
 hni³² jmái¹ tón²¹ cú² chí²hiú² tá¹la³
 ja³tú¹ ja³lin³ tsá² ja¹ quioh²¹ ca³la³
 jánh³ dú¹ ñí¹ mí¹zionh² tsáu², hí³
 la³jánh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma², jí³
 la³jín³² tsá² zian² ma³ quin³² ma³
 caun³² hue³² ní² siáh³. La³jín³² tsá²
 hí³ ja³jien³ hla¹ hí³, hí³ hí¹ jan² tiá²
 hin² cuéh³² tsú² jái¹³ hí³ hón³² hla¹
 hí³. ¹⁰ Tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá² jlánh¹
 lí³ tsah³ ca³ti²¹ hí³ má²cá²tsan³ tsá²
 hí³, ca³la³ hí³ zia³² hí³ qui¹ hí³ cuen¹
 tsú² tsá²ján² tsá²ján² cun³ñí¹ hí³
 jlánh¹ ná¹hiún² tsí³ ca³ti²¹ hí³ jáun²;
 qui¹ ñí¹con² hla¹ tsá² jmí¹ hleh³² hí³
 jē¹ Dió³² dá² jmí¹ ja³² la³; jáh³ dúh¹
 ñí¹ uu³mí²tsi³² hí³ ca³ma³tso² jáun²
 tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá² tsí³.

¹¹ Ti³la³ jmí¹ má²ca³tsin¹³ jáun²
 hni³² jmái¹ tón²¹ cú² chí²hiú² né³,
 Dió³² ca³jmú³ hí³ ca³jenh¹³ bí¹
 siáh³ tsá² gon³ hí³, hí³ jáun² ca³nu³
 ca³tiánh³; jáun² la³jín³² tsá² ca³jie³
 hí³ hí³ ca³jenh¹³ tsú² ca³juénh²

quiaun³ cu³ti³ bíh¹. ¹² Jmí¹jáun²
 ca³nái³² tsá² má²ca³jenh¹³ hí³
 cáun² mah¹ pin³ lín³² hí³ ñí¹ja²¹
 hñu³mí³cuú², hí³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá².

—Ñí¹á²tánh¹ náh² tí³ chí³cuú² lá²!

Jmí¹jáun² ca³uinh³² tsá² gon³ hí³
 jui³² ja¹ jnie² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³²
 tsá² hau² hí³. ¹³ Jáun² la³ cun³
 jmí¹jáun² ca³jieh³ hue³² tiá³ lín³²,
 jmí¹jáun² ca³qui² cá²cuon³ cáun²
 la³ cun³ quia³ tsoh³ já¹ juú² jáun²,
 hí³ ca³tsan³ quiaun³ mei²¹ tsáu².
 Tá¹la³ má²ná¹juenh²¹ lín²¹ jáun²
 tsá² ca³ziaun³ hí³, ca³ma³quien² tsú²
 Dió³² Tsá² cuá¹quien² hñu³mí³cuú².

¹⁴ La³ ní² bíh¹ ca³nga² uu³cha³tsí³²
 ñí¹ má²tun³; hí³ tia³juí³² lín³² bíh¹
 má²ja³² siáh³ hí³ ñí¹ má²hni³².

*Ñí¹ má²quiau³ mí¹ñí² hí³ jieí³²
 tsú²*

¹⁵ Jáun² tsá² ñí¹ má²quiaun³
 tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³jie³ mí¹ñí²
 quioh²¹, jmí¹jáun² ca³nái³² jná¹³
 hí³ ñí¹ca³hléh³ tsáu² tiá³ lín³²
 hñu³mí³cuú², hí³ ñí¹ca³juáh³.

Má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹ hí³ Dió³²
 Juo¹³ dí² má²hau³ jái¹³ tá¹
 cáun² ñí¹ cuá¹ ñí¹ hue²¹ ó³²,

la³ má²quionh³ Tsá² lín³ Cristo;
 hí³ bíh¹ Tsá² lí³ chín¹ la³ cun³
 jmí¹hi³nió².

¹⁶ Hí³ jáun² tá¹ quiu³quiun³
 tsá²daun³² tsá² tionh² hí³ ñí¹
 hmá²si¹ quioh²¹ ta³ ñí¹ Dió³²
 ca³tiánh³ ná¹hin³ la³ tí³ hue³² hí³
 ca³ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³², ¹⁷ hí³
 ca³juáh³ la³ lá²:

Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹,
 hnú² Tsá² cú² Tsá² juenh²,
 hnú² bíh¹ Tsá² zian² nú², Tsá² qui³
 zian² nú² la³ cun³ jmí¹tin²,

cue³² jnoh¹ tiá¹hmah¹ qui¹
 má²ca³jmuh²¹ bíh¹ hnú² ta²¹
 pí³ hí³ ñí³hauh³² nú²,
 hí³ má²ca³ma³liauh²¹ hnú² hí³ jmúh¹
 héih³².

18 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
tsá² tiá² má²cuóu³² hnú²,
má²ca³míh³ tsí³ ñí¹con² hnú²,
tí³la³ má²cá²chó³² bíh¹ jmáí¹ hí³
má¹jnia¹³ hnú² la³ cun³ hí³
míh²³ honh² nú² huen².
Má²cá²chó³² siáh³ jmáí¹ hí³ rá¹tsih³²
hnú² héih³² ñí¹con² tsá²
má²cá²tsan³,
hí³ jáun² tsá² quian²¹ hnú², tsá²
ca³lin³ hí³ tí³² jèh² hnú²
má²cueh¹ nú² la³ cun³ hí³
ca³tin¹ hiáuh³,
hí³ hiáuh³ siáh³ la³jín³² tsá² joh²
hnú² ñí¹ hná¹ ní², tsá²
ná¹má²quien² hnú²,
uá¹ hí³ tsá² má²lieih²¹ uá¹ hí³
tsá¹míh¹.
Ja³bí¹ má²cá²chó³² siáh³ jmáí¹ hí³
má²má¹hiá¹ má¹tsán¹³ nú²
siáh³ la³jín³² tsá² ná¹qui²
ná¹hin²³ ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹
ó³².

19 Jmí¹jáun² ca³niá³ ho³hñú¹³
hñú³ híen¹ jáun² quioh²¹ Dió³²
hñú³mi³cuú², hí³ jáun² ca³jnia³ cuó²
hí³ zeh² ñéih³ hñú³ híen¹ jáun²,
ñí¹ rá²hu²¹ jái¹³ quioh²¹ nió³² hí³
ca³jmú³ jáun² Dió³². Jmí¹jáun² né³
ca³ja³tu³ ja³lí³ sí² quioh²¹ miíh³², hí³
lí³ cú²tiú² cú²jan³² lín³², hí³ ca³qui¹
ca³hín¹, jí³ hí³ ca³qui³ ca³jéih³ hué³²;
jmí¹jáun² siáh³ ca³ziú² cá²hin³
hliáun³ cu³tí³ tsí³.

12

*Jáh³ hláinh¹ chín¹ jmu² hniéi²
ñí¹con² tsá²mi³*

1 Né³² né³, jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jnia³
siáh³ cáun² lí²¹ tí³ chí³cuú² hí³ lí³
la³ lá²: Ca³jien¹ jná¹³ jan² tsá²mi³
hí³ cuá¹pí² cuá¹tsaih³² hiú² la³
jan² tsá² cuá¹quih³² cáun² ha¹,
hí³ he² siáh³ zih² ñeh² ta³ tsú²,
hí³ hun¹ siáh³ chí¹ tsú² cáun²
*có²ron¹ná¹ hí³ lí³ cun³quionh³
quia³tún³ chí¹jmaí²¹. 2 Tsá²mi³ hí³
né³ jmí¹ cuá¹quian² jon², hí³ jáun²
jmí¹ má²cuá¹tí² cuá¹hóh³² qui¹ hí³

má²quieh² héin¹ hí³ má²lí³zian²
jon². 3 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³jie³²
jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cáun² lí²¹ tí³
chí³cuú²: jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² jáh³
hláinh¹ pan¹ cu³tí³, jáh³ dáin³, hí³
tsí²¹ quiau³ máí³ mí³ chí¹, hí³ tsí²¹
siáh³ quia³ júí¹³, hí³ ma³ quin³² ma³
cá² máí³ mí³ chí¹ né³ ná¹hun¹ ma³
cáun² có²ron¹ná¹ hí³ la³ ná¹hein³²
tsá² quien². 4 Cun³quionh³ quien²
bíh¹ jáh³ hláinh¹ hí³ ca³cuin³ tí³
hué³² cá² tsun¹ la³ cun³ hni³²
tsoh³ chí¹jmaí²¹ hí³ jmí¹ tionh¹
hñú³mi³cuú². Jmí¹jáun² ca³náu²
siáh³ ta³ ñí¹ tsá²mi³ má²ñí¹lí³zian²
hí³ jon², hí³ jmí¹ hnió³ cunh¹³
dáin² jon² tsá²mi³ hí³ la³ cun³ ní¹
má¹ca³lí³zian². 5 Ca³lí³zian² bíh¹
jon² tsá²mi³ hí³, jan² dún² tsá²ñuh²
tsá² hau³ jái¹³ ñí¹con² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ cun³quionh³
cáun² hmá²híh¹ hí³ lí³ mí¹ñí²; dáin²
hí³ né³ ca³cón³² tsá² la³ tí³ ñí¹
cuá³ Dió³² bíh¹. 6 Tsá²mi³ hí³ né³
ca³cuóun³ tí³ cuá¹ quiéin² ñí¹ má²lí³
jáun² hua³jan²¹ hí³ ca³jmú³ Dió³² hí³
lí¹³ ma³ton³ tsú² cun³cu³ mei²¹ tsí²¹
tun³ nió² hña³láu³ tsí²¹ hñaih³² nió²
quii³ jmáí¹.

7 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³lí³ zia³²
cáun² hniéi² hñú³mi³cuú². Mí²yi²¹
tsá² chín¹ ja¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²,
la³ má²quionh³ tsá² quionh³ ca³tín³
quionh³ jáh³ hláinh¹ chín¹ hí³ la³
má²quionh³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³.
8 Tí³la³ jáh³ hláinh¹ hí³ má¹ná¹, ha³
tiá² ca³cah¹³ yáh³ jmáí¹ quionh³
tsá²cuú² tsá²ta³, hí³ jáun² jmí¹
lí²¹ jáun² ha³ tiú²uú² hiauh³ yáh³
tsú² jái¹³ hí³ tiánh³ hñú³mi³cuú².
9 Jmí¹jáun² ca³tón³² tsú² jáh³ hláinh¹
chín¹ hí³ tí³ hué³², jáh³ hláinh¹ qui³
zian² hí³ la³ cun³ má²jun³ ne²¹ lín²¹,
jáh³ jmáí² hí³ tsá² hláinh¹, hí³ jmáí²
siáh³ *Satanás, tsá² má²can² tsá²
zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, ca³la³
má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ bíh¹
jáh³ hí³ ca³cuin³ tsú² tí³ hué³².

10 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³nái³² jná¹³ hí³ ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² tíá³ lín³² hñu³mi³cuú², hí³ ñí¹ca³juáh³. Má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹ hí³ má²ca³liáun³ tsá²mi³cuoun², hí³ má²ca³ma³jnia² bíh¹ siáh³ Dió³² Juo¹³ dí² pí³ quioh²¹ hí³ lín³ tsú² Re²¹ Tsá² chín¹, hí³ má²ca³ma³jnia² bíh¹ siáh³ Cristo la³ cun³ ta²¹ hí³ ho²; quí¹ tí³ cheih³² bíh¹ má²ca³tón³² tsú² tsá² jmí¹ cha³² hí³ tsáu¹³ rainh²¹ dí² ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí² la³ huá² la³ jma².
 11 Tsá² reh² dí² hí³ má²ca³cah¹³ jmái¹ ñí¹con² tsá² hláinh¹ hí³ cun³quionh³ jmi² hí³ ca³táin² quioh²¹ Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² mih¹, jí³ cun³quionh³ jú¹ tson² hí³ ca³cué³ tsú² jáun²; quí¹ tsá² hí³ cun³ tíá² ca³hí³ bíh¹ tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quioh²¹.
 12 Jáun² né³² né³, ma³hiún¹³ hnú² honh² hñu³mi³cuú², la³jín³² náh² tsá² tionh² náh² ñí¹ lá². Tí³la³ jilánh¹ juon²³ hnoh², tsá² zian² náh² ñí¹ hué²¹ ní² jí³ jmí²miih²¹ ní² siáh³! Quí¹ ní² bíh¹ má²ngau³² tsá² hláinh¹ ca³la³ hí³ míh²³ lín³² tsí³, hí³ má²lí²son² ñí¹ tionh¹ hnoh² ní², quí¹ re² lín³² bíh¹ ñí³² tsú² hí³ cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³²i¹ zia³² quioh²¹.
 13 Jmí¹ ca³lí³tsin² tsá² hláinh¹ hí³ má²lí²tiaun³² tsú² tí³ hué³², jáun² ca³hí¹ ca³tsin¹ tsú² tsá²mi³ ca³lí³zian² hí³ jon². 14 Tí³la³ tsá²mi³ hí³ má¹ná¹, ca³hiau³ tun³ chí¹ pí¹³ má²pan¹, hí³ jáun² lí¹³ ranh¹³, hí³ tsó³² tí³ cuá¹ quiéin² ñí¹ tiú²uú² lí¹³ chauh¹ jáh³ hláinh¹ hí³. Ñí¹ jáun² né³ hiáuh³ tsá²mi³ hí³ má³² cuh³ tá¹la³ ngá¹³ hni³² mii² tón³² jáun². 15 Jáun² jáh³ hláinh¹ chín¹

hí³ jlánh¹ ca³huéh³ jmái² ho³, hí³ jáun² tá¹ron³ cáun² cua³ hí³ lí¹³ tsa³den³ tsá²mi³ hí³, 16 tí³la³ cuá¹ hué²¹ né³ ca³ma³hau³ bíh¹ quioh²¹ tsá²mi³ hí³, quí¹ cuá¹ hué²¹ dá² ca³quí³ ca³nia³ bíh¹ ho³ hí³ ca³hinh³ jmí² cua³ hí³ ca³hué² jáun² ho³ jáh³ hláinh¹ chín¹ hí³. 17 Jmí¹jáun² tí³ lí³mi¹ ca³míh³ bí¹ tsí³ jáh³ hláinh¹ chín¹ hí³ ñí¹con² tsá²mi³ hí³, jáun² ngau³ hí³ ja³jmú³ hniéi² quionh³ tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ tsá²mi³ hí³ ñí¹ hna¹ jáun², la³ cun³ la³jín³² tsá² ná¹má²tí³² hí³ héih³² quioh²¹ Dió³² yáh³, tsá² hleh³² la³ má²hleh³² jáun² jú¹ tson² hí³ ca³hiau³ tsú² jáun² ñí¹con² Jesús.

13

Jan² jáh³ hion² hñu³ jmí² miih²¹

1 Jáun² né³, ca³jíe³² jná¹³ hí³ ca³náu² tsá² hláinh¹ hí³ can³² jmí²miih²¹. Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ siáh³ jan² jáh³ hlah³ lín²¹ jniá³ hí³ ca³hion² hñu³ jmí²miih²¹; jáh³ hí³ tsí²¹ quiau³ má³ chí¹ hí³ cónh³ quia³ jú¹³. Ma³ quín³² ma³ caun³² jú¹³ jáun² jáh³ jmí¹ ná¹hun¹ ma³ cáun² *có²ron¹ ná¹ hí³ la³ ná¹hein³² tsá² quíen². Ma³ quín³² ma³ cá² má³ chí¹ jáh³ jmí¹ ná¹tón²¹ ma³ cá² jon¹ jái¹³ hí³ chú² lén³² jáh³ Dió³². 2 La³jmí¹ jniá³ jan² hiah³² huénh³ bíh¹ jniá³ jáh³ hláih¹ hí³, tí³la³ cuú² ta³ jáh³ má¹ná¹, jniá³ la³jmí¹ jniá³ cuú² ta³ jáh³ ná² cánh¹ bíh¹, jáh³ téh²³ tsú² oso, hí³ ho³ jáh³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ ho³ hiah³² dáin³ cánh¹. Jáun² jáh³ hláinh¹ chín¹ hí³ né³ ca³cué³ pí³ hí³ ho² ñí¹con² jáh³ hláih¹ hí³, la³ má²quionh³ jí³ hmá²si¹ ñí¹ cuá³, jí³ hí³ ca³cué³ siáh³ jái¹³ quíen² hí³ ho². 3 Cá² má³ chí¹ jáh³ hláih¹ hí³ jmí¹ cuíh² hí³ jmí¹ jniá³ la³jmí¹ lí³ hí³ má²jún¹ mí³ chí¹ jáun²; tí³la³ la³ bíh¹ ñí¹

jmí¹ cuíh² jáun² quioh²¹ jáh³, hi³
jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹ máh³
né³ ca³ja³ cáun² lín³² tsí³ jmí¹ ca³jíe³
hi³ jáun², jáun² jlánh¹ ca³tanh² dí²
ta²¹ jáh³ hláih¹ hi³. 4 Jáun² jlánh¹
ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² jáh³
hláinh¹ chín¹ hí³ qui¹hliá² ca³cué³
jái¹³ hi³ ho² ñí¹con² jáh³ hláih¹ hí³,
hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² siáh³
jáh³ hláih¹ hi³ uá²jaí³², hi³ juáh³ la³
lá².

—¿Hin² bí¹ tsánh² cu³ ren³
quionh³ jáh³ lá²? ¿Hin² ya³ tsánh²
tioh²¹ jmu³ hnieí² quionh³ tsú²?

5 Ja³bí¹ ca³hiau³ jáh³ hláih¹ hi³
jái¹³ hi³ jmu³ tonh² hi³ chu³ lén³²
Dió³², jí³ hi³ ca³lí³hiáun¹ siáh³ hi³
hau³ jái¹³ tá¹ tu³la³tún³ zih². 6 Jáh³
hláih¹ hí³ né³, ca³chu³ ca³lén³²
Dió³² jí³ hi³ ca³tu³ ca³hión³² siáh³
Dió³², jí³ hñu³mi³cuú² ñí¹ cuá³ jáun²
Dió³², la³ má²quionh³ la³jín³² tsá²
tionh² ñí¹ jáun². 7 Ja³bí¹ hiau³
siáh³ jáh³ hláih¹ hí³ pí³ hi³ jmu³
hnieí² ñí¹con² tsá² joh¹ Dió³² ca³la³
ñí¹ ca³láih¹³, hi³ hiau³ siáh³ jái¹³
hi³ hau³ jái¹³ ñí¹con² la³jánh³ dú¹
ñí¹ mí¹zionh² tsáu², la³jáh³ dú¹ ñí¹
juo³ tsá² jma², jí³ ñí¹con² la³jín³²
tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³²
hué³² ní² siáh³. 8 Jáun² la³jín³²
bíh¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹ máh³
ca³ma³tsu³ ma³jónh³² jáh³ hláih¹ hí³,
la³ cun³ tsá² tiá² má²ná¹tioh³ hí³
hi³ jmái² ñí¹ sí² quioh²¹ Tsá² lín³
*Ja¹ziáh² míh¹, Tsá² ca³jun³ hí³. Sí²
jáun² né³ tioh³ hi³ jmái² jmáh³la³
tsá² ca³tin¹ hi³ lí¹³ zian², hi³ ná¹tioh³
ñí¹ sí² ca³la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³
hngá¹ máh³ lá².

9 Ní¹juáh³ tsá² chí²¹ cuá¹, jáun²
cuí¹ nie¹³ re²:

10 Ní¹juáh³ tsá² ca³tin¹ lí³tson³,
jáun² cu³ti³ bíh¹ lí³tson³ tsú²;
hi³ ní¹juáh³ tsá² ca³tin¹ jún³
cun³quionh³ mí¹tái³ hmu³tá¹
tun³ jo²¹ né³,

jáun² cun³quionh³ mí¹tái³ jáun² bíh¹
jún³ tsú².

Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jáun² tsá² joh¹
Dió³² hniáuh³² cuéh³² tsí³, jí³ hi³
nio² cáun² tsí³ la³ má²nio² jáun².

11 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jien¹
jná¹³ siáh³ jan² jáh³ hláih¹ hi³
cuá¹hion² hñu³ hué³². Jáh³ hí³ tsí²¹
juí¹³ hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ juí¹³
*já¹ziáh² míh¹, tí³la³ la³jmí¹ hleh³²
jáh³ hláinh¹ chín¹ hí³ bíh¹ hleh³²
jáh³. 12 Ñí¹con² jáh³ hláih¹ ñí¹
má²gon³ hí³ jmí¹ zia³² siáh³ la³jí³²
jái¹³ hi³ ho³ jáh³ hláih¹ la³ñí¹ hí³,
hi³ jáun² ca³hléh³ cha¹³ jáh³ hí³, hi³
jáun² ca³jmú³ héih³² hi³ la³jín³² tsá²
zian² tá¹ cáun² hngá¹ máh³ ca³tin¹
ma³tsu³ ma³jónh³² jáh³ hláih¹ la³ñí¹
hí³, jáh³ hláih¹ ca³hin³ hí³ ñí¹ jmí¹
cuíh² jáun² chí¹ hi³ jmí¹ má²jún¹.
13 Jáh³ ñí¹ má²gon³ hí³ jmu² siáh³
hliáun³ lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² hi³
ca³la³ hi³ jmu² siáh³ hi³ so²³ sí²
chí³cuú² hi³ cha²³ ñí¹ hué²¹ lá² ñí¹
ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² zian² hngá¹ máh³
lá². 14 Hí³ jáun² cun³quionh³ la³jí³²
lí²¹ hi³ ca³jmú³ jáh³ hí³ cun³quionh³
jái¹³ hi³ ho² cha¹³ jáh³ hláih¹ la³ñí¹
hí³ né³, ca³ma³can² tsá² zian² ñí¹
hué²¹ lá². Jáun² ca³jmú³ siáh³ héih³²
ñí¹con² tsá² zian² hngá¹ máh³ lá²
hi³ jmah³ tsú² jan² jáh³ lán¹ la³
cun³ rón³² jniá³ jáh³ hláih¹ la³ñí¹
hí³, jáh³ jmí¹ cuíh² hí³ quionh³
mí¹tái³, tí³la³ má²lain³² bíh¹. 15 Jáun²
jáh³ hláih¹ ñí¹ má²gon³ hí³ hiau³
jái¹³ hi³ tónh³² jmí²chí³ quioh²¹
nóh³² má²dí¹lái¹ jáh³ hláih¹ la³ñí¹
hí³, hi³ ca³la³ hi³ lí¹³ hléh³² siáh³
nóh³² dí¹lái¹ jáun², jí³ hi³ jmu³ hi³
hiá¹ tsán¹³ tsá² tiá² hñio³ ma³tsu³
má³jáuh³². 16 Ja³bí¹ ca³jmú³ siáh³
jáh³ ñí¹ má²gon³ hí³ héih³² hi³ ca³la³
jín³² tsáu² hniáuh³² taun³ cáun²
lí²¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ ho³lá²dá²
chí¹quie¹³, uá¹ hi³ tsá¹míh¹ ho³
tsá² má²lieh²¹, uá¹ hi³ tsá² hánh³

ho³ tsá² tia³mii², uá¹ hi³ *tsá²
má²ná¹hlánh¹ ho³ tsá² zian² hi³
ca³tin¹ hmóu³². 17 Já³bí¹ ca³jmú³
siáh³ jáh³ hi³ héih³² hi³ hí¹ jan² tiá²
hin² lí³ lá³² ho³ hi³ hna³ ní¹juáh³
tiá² la³ quian³² yáh³ tsú² lí²¹ hi³
lí³ jáun² hi³ jmái² jáh³ hláih¹ hí³,
ho³lá²dá² número quioh²¹ hi³ jmái²
jáh³ hí³.

18 Hníáuh³² quia³lín³ jmí¹ tsí³ bíh¹
tsú² ca³tí²¹ hi³ ní². Jáun² lí³ua³
jan² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ bíh¹ lí¹³
hnauh¹³ he³ hnió³ juáh³ número
jáun² quioh²¹ jáh³ hláih¹ hí³, quí¹
número jáun² dá² lí³ hi³ jmái² jan²
tsáu² bíh¹, hi³ tí³ jñéi³ nio² hña³láu³
tsí²¹ hñaih³² nio² quiú³ jñéi³.

14

Sun¹ hi³ ná¹hie³² tsá² má²ca³liáun³
1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jien¹ jná¹³
Tsá² lín³ hi³ *Já¹ziáh² míh¹ hi³ zenh²
tsí³ máh³ Sión la³ má²quionh³ tán¹
hña³láun³ tsí²¹ tu³lá³quiún³ mei²¹
tsá² má²ná¹tón²¹ hi³ chí¹quie¹³ hi³
jmái² Já¹ziáh² míh¹ hí³, j³ hi³ jmái²
Jméi² tsú² ní² siáh³. 2 Jmí¹ jáun²
ca³nái³² jná¹³ cáun² mah¹ hi³ ja³
hñu³mi³cuú². Mah¹ jáun² niéih³
la³jmí¹ niéih³ cuú²jèh³ ní¹ hí¹cha²³
jmái² ní¹ ñe¹ lín²¹, j³ la³jmí¹ niéih³
mah¹ quioh²¹ miúh³² ní² siáh³; máh¹
hi³ ca³nái³² jná¹³ jáun² dá² lí³ la³jmí¹
lí³ sun¹ quioh²¹ tsá² ná¹quien² tun³²
pih²¹ hi³ cai³² tsú². 3 Tsá² hi³ jmí¹
ní¹ná¹hie³² cáun² sun¹ hmai²¹ ní¹
ta³ ní¹ Tsá² cuá¹tsí²¹ hi³ hma²si¹, ní¹
ta³ ní¹ tá¹ quiún³ tsá²cuú² tsá²chín³,
j³ ní¹ ta³ ní¹ j³lín² tsá²daun³² hi³ ní²
siáh³; hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ lí¹³
lí³ tin² sun¹ jáun², j³lá³ hmóu³² tsá²
hña³láun³ tsí²¹ tu³lá³quiún³ mei²¹
hi³ bíh¹ tin², tsá² ca³liáun³ hi³ ní¹
hue²¹ lá². 4 Tsá² hi³ bíh¹ tsá² tiá²
lí¹ má²ca³cuú³ ca³hlian³ quionh³
tsá²mi³ juón¹, tsá² hí¹ cónh³ tiá²
lí¹ ca³jmú³ ca³tsau³ yáh³. Tsá² hi³

dá² ní³táunh¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Tsá²
lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ lí³ua³ cáun²
ní¹ tsó²¹. Tsá² hi³ má²ca³liáun³ ja¹
quioh²¹ tsá²mi³cuóun² cun³quionh³
hi³ ca³ma³hmah¹ Tsá² lín³ hí³
Já¹ziáh² míh¹, hi³ ná¹lín³ la³jmí¹
lí³ hi³ lau³² la³ñí¹, hi³ cue³² tsáu²
ní¹con² Dió³² j³ ní¹con² Tsá² lín³ hí³
Já¹ziáh² míh¹. 5 Tsá² hi³ bíh¹ tsá² tiá²
ca³hléh³ hí¹ cáun² jú¹ tí¹jái², hú¹tá¹
tsá² jin² cu³tí¹³ bíh¹ hí³.

Jái¹³ hi³ ngai³² gáun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³²

6 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jien¹ jná¹³
siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
hi³ hí¹ranh³² chí³cuú² ní¹ ñe¹ lín²¹
Tsá² hi³ né³ quian³² jú¹ chú³²
hi³ quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio² hi³
hléh³² ní¹con² tsá² tionh² ní¹ hue²¹
lá², la³ cun³ la³jín³² tsá² zian² ma³
quin³² ma³ caun³² hue³², ca³la³
jánh³ dú¹ ní¹ mí¹zionh² tsáu², j³
la³jáh³ dú¹ ní¹ juo³ tsá² jma² ní²
siáh³. 7 Tsá² hi³ né³ ca³hléh³ tiá³ hi³
ca³juáh³ la³ lá²:

—Juéhn² náh² jmu³ ní¹con²
Dió³², j³ hi³ ma³quien¹³ náh² tsú²,
quí¹ má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹ hi³
má²ra³tsí³² Dió³² héih³²; jáun²
ma³tsú¹ ma³joh²¹ náh² Tsá²
ca³jmú³ hi³ la³ cu³ la³ juéh³ mi³cuú²,
la³ má²quionh³ jmí²miih²¹ j³ la³jí³²
ní¹ ñeí³² jmái² ní² siáh³.

8 Jmí¹ lí²¹ jáun² ja³ siáh³ tsá² ní¹
má²gon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³
ca³juáh³:

—iMá²já²hín³ bíh¹ juú² Babilo-
nia, má²já²hín³ bíh¹ juú² chín¹ hi³
jlánh¹ jmí¹ jmu² hi³ hen² tsí³ tsá²
zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ la³jí³²
hi³ hlah³ hi³ hó³², la³juah²¹ dúh¹
hi³ ca³hinh³ tsú² tsá² hi³ mu² ráu³
má²zéh¹

9 Jmí¹ jáun² la³jui³² ja³ siáh³ tsá²
ní¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
hi³ hún¹ cú²tiú² cú²jan³² lín³², hi³
juáh³ la³ lá²:

—Li³ua³ jan² tsá² má²tsú² má²jónh³² jáh³ hláih¹ la³ñí¹, ji³ la³ má²quionh³ nóh³² hi³ dí¹lái¹ jáh³ hí³, ji³ hi³ he³ tsú² siáh³ li²¹ hi³ taun³ jáun² chí¹quie¹³ ho³lá²dá² cuo² tsú², ¹⁰ jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ ca³tin¹ quiunh²¹ la³ji³² la³ cun³ hi³ má²tsau¹³ jáun² Dió³² ca³la³ hi³ míh²³ lín³² tsí³, la³jmí¹ hính²³ tsú² mu² ráu³ hngó³² hi³ má²zéih¹ lín²¹. Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsa³ma³tso² tsí³ ja¹ sí²lí³ cun³quionh³ juí²¹ quín¹ azufre ñí¹ ta³ ñí¹ la³jin³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² chun¹, ji³ ñí¹ ta³ ñí¹ hnga² Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹. ¹¹ Ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹ cuá³² mí²ñí¹ ñí¹ ná¹má²tso² jáun² tsá² hí³ tsí³; cun³ tiá² tie³ nio² bíh¹ ñí¹ tionh¹ tsú² jáun² la³ huá² la³ jma², ní¹juáh³ tsá² má²tsú² má²jónh³² jáh³ hláih¹ hí³ la³ má²quionh³ nóh³² hi³ dí¹lái¹ jáh³, ho³ lí³ua³ jan² tsá² he³ siáh³ li²¹ quioh²¹ hi³ jmáí² jáh³ hí³.

¹² Jáun² né³, hniáuh³² tion³ tsí³ bíh¹ tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²má²tí³² hí³ héih³² quioh²¹ Dió³² ji³ hi³ nio² siáh³ cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús.

¹³ Jmí¹ li²¹ jáun² ca³nái³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ hi³ ñí¹ca³hléh³, hi³ ñí¹juah²¹.

—Tón³ ñí¹ sí² jái¹³ lá²: “Héh³ ma³ jmí¹ ren² tsá² hiá¹ tsán¹³ hi³ tanh² ta²¹ Tí³² Juo¹³ dí² né³² tí³ chí¹ján³”.

Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ siáh³ ñí¹ca³juáh³:

—Ján³, má²tiánh³ tsú² tie³ cun³ñí¹ hi³ ca³tí²¹ la³ji³² ta²¹ hi³ lí²jmú³, quí¹ ta²¹ hi³ ca³jmú³ tsú² tsa³toh³ cu³lí²¹ quionh³ tsú² ñí¹ tsa³tiánh² tsú² jáun² tie³.

Hi³ ca³láu² cuá¹ hué²¹

¹⁴ Jmí¹ má²lí³² jáun² né³ ca³jie³² jná¹³ cáun² jnie² tiáu²; ñí¹ jnie² jáun² né³ cuá¹tsí²¹ jan² tsá² jniá³ la³jmí¹ jniá³ tsá²mi³cuóun². Tsá² hí³ jmí¹ hun¹ cáun² *có²ron¹ ná¹ hi³

lí³ cú¹mí¹niau²¹ chí¹, ji³ hi³ zianh³² siáh³ cáun² mí¹la² rá¹linh² hmu³ lín³². ¹⁵ Jáun² cua³han³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú³ híen¹ jáun² hi³ hleh³² tiá³ lín³² hi³ liéinh³² tsá² cuá¹tsí²¹ hí³ ñí¹ jnie², hi³ juáh³:

—jMá²ca³láu² bíh¹ máí³ ñí¹ hué²¹ ní², má²juú² bíh¹; né³² né³, tiú¹ chí² hieh² quionh³ mí¹la² rá¹linh² ní² quián¹³, jáun² quiaun²!

¹⁶ Jáun² tsá² cuá¹tsí²¹ hí³ ñí¹ jnie² né³ ca³nga³ mí¹la² quioh²¹ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ ca³ziú³ ca³liauh³ la³ji³² la³ cun³ hi³ ca³láu² hngá¹máh³ lá².

¹⁷ Jmí¹ li²¹ jáun² né³ cua³han³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú³ híen¹ zeh² jáun² hñú³mi³cuú², hi³ zianh³² siáh³ cáun² mí¹la² rá¹linh² hi³ hmu³ lín³².

¹⁸ Jáun² cua³han³ siáh³ cónh³í¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ lí³ ñí¹hiú¹³, tsá² hí³ ho² jái¹³ ñí¹con² sí²; tsá² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³teh³ tsá² zianh³² hí³ mí¹la² rá¹linh² hmu³ lín³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ngái¹ mí¹la² rá¹linh² hmu³ ní² quián¹³ chí² hieh² mi³ uóun²jieh¹³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ ní², quí¹ má²juú² lín³² bíh¹.

¹⁹ Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ca³nga³ mí¹la² jáun² quioh²¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ ca³tiú³ chí² hieh² mi³ uóun²jieh¹³ hi³ má²ca³láu² jáun² ñí¹ hué²¹ lá², jáun² ca³tóh³ tsú² tí³ ñeh² ñí¹ lí¹³ jlinh³ tsú² hi³ quiáuh³² jmai^h²¹; hi³ jáun² né³ hnió³ juáh³ ca³tí²¹ la³ji³² hi³ ma³tsau¹³ tsú² jáun² Dió³² ca³la³ hi³ míh²³ lín³² tsí³. ²⁰ Mi³ uóun²jieh¹³ jáun² né³ ca³quiauh³ tsú² jmai^h²¹ ñí¹ lí³ tí³ cheih³² juú²; jmí¹ ca³quiauh³ tsú² jáun² jmai^h²¹ mi³ uóun²jieh¹³ né³, jmí² bíh¹ ca³hué², hi³ lí³ cáun² cho² ñe¹ la³ cun³ tiéh¹ ho³ jan² tsa³cuá¹. Ñí¹ ca³ta³ná¹ho³ jmí² jáun² tí³ cun³ hni³² nio² hña³láu³ kilómetros.

15

Quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²,
tsá² quian³² quiau³ uu³mí²tsi³² ñí¹
má²ca³táuh³

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jíe³² jná¹³
siáh³ cáun² lí²¹ hí³ cáu² hí³ jueh³²
lín³² hñú³mi³cuú². Ca³jien¹ jná¹³
quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³
ná¹quian³² tá¹ quiau³ uu³mí²tsi³²
ñí¹ má²ca³táuh³; hí³ jáun² né³,
cun³quionh³ hí³ jáun² bíh¹ má²tsá¹³
hí³ míh²³ tsí³ Dió³².

2 Ca³jíe³² jná¹³ siáh³ cáun² hí³
jniá³ la³jmí¹ jniá³ jmí²mih²¹ hí³ lí³
hu³² má²ná¹jan² quionh³ sí². Can³²
jmí²mih²¹ jáun² né³ jmí¹ ná¹táun³
la³jín³² tsá² ca³cah¹³ jmái¹ ñí¹con²
jáh³ hláih¹ hí³ jí³ ñí¹con² nóh³² hí³
dí¹lái¹ jáh³ jí³ número quioh²¹
hí³ jmái² jáh³ siáh³. Tsá² hí³ né³
ná¹zianh³² ma³ cáun² tun³² pih²¹
cai³² tsú² hí³ má²ca³cué³ Dió³²,
3 hí³ jáun² má²ná¹hie³² sun¹ hí³ la³
ca³hie³ hla¹ Moisés tsá² quian²¹
Dió³², jí³ sun¹ quioh²¹ Tsá² lín³ hí³
*Já¹ziáh² míh¹ ní² siáh³, hí³ juáh³ la³
lá².

Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹, Tsá² cú²
juenh² lín³²,

hí³ cáu² hí³ jueh³² lín³² bíh¹
má²ca³jmuh³ hnú²,

hnú² Re²¹ Tsá² chín¹ ñí¹con² la³jí³²
hué³² hí³ zia³² tá¹ cáun²
hngá¹máh³,

hnú² bíh¹ lín³ nú² Tsá² chun¹, Tsá²
ma³tih²¹ jèh² la³ cun³ la³jí³²
hí³ jmuh³².

4 Hnú² Tí³² Juo¹³ jnoh¹, ħhin²
bí¹ tsánh² tiá² jmu³ juénh²
ñí¹con² hnú²,

hin² bí¹ tsánh² tiá² ma³quien² hnú²?
Quí¹ jí³²la³ huen² hnú² bíh¹ Tsá²
hien¹ nú²,

hí³ jáun² dá² la³jín³² tsá² zian² tá¹
cáun² hngá¹máh³ bíh¹ ja³tú¹
ja³lín³ hí³ ma³tsu³ ma³jáuh³²
hnú²,

quí¹ má²ca³jíe³ bíh¹ tsú² hí³ hnú²
bíh¹ rá²tsih³² héih³² la³ cun³
ca³tí²¹.

5 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jíe³² jná¹³ siáh³
hí³ ca³niá³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hien¹
quioh²¹ hñú³ hien¹ tí³ hñú³mi³cuú²,
ñí¹ nio¹ jáun² já¹³ quioh²¹ nio³²
hí³ ca³jmú³ jáun² Dió³². 6 Ñéih³
hñú³ hien¹ jáun² bíh¹ ca³huén²
tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²,
tsá² ná¹quian³² hí³ tá¹ quiau³
uu³mí²tsi³² jueh³² jáun²; tsá² hí³
ná¹quih³² hmih³² zín³ tiáú² jon³
cú³tí³, hí³ ná¹hñéih³ siáh³ láú²
cú¹mí¹niau²¹ ñí¹ tsí³ tsú². 7 Jáun²
jan² tsá² quion³ tsá²cuú² tsá²chín³
hí³ ca³zianh³ tá¹ quiaun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² ma³ cáun² uon² hí³ lí³
cú¹mí¹niau²¹, hí³ ca³la³ hí³ ná¹canh²
hí³ míh²³ jáun² tsí³ Dió³² Tsá² zian²
hí³ cun³ jmí¹hí³nio². 8 Hí³ ñéih³
hñú³ hien¹ jáun² né³ ca³cónh³²
mí²ñí¹ hí³ lí³ cun³ñí¹ hí³ jlánh¹
cuá¹quien² lín³² Dió³² jí³ hí³ cun³ñí¹
hí³ jlánh¹ ho² tsú² pí³ ní² siáh³. Hí³
jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹
lí¹³ hí³ ñéih³ jáun², ca³la³ tí³ ñí¹
ca³táuh³ tá¹ quiau³ uu³mí²tsi³² hí³
má²ná¹zianh³² jáun² tsá²cuú² tsá²ta³
hí³ Dió³² máh³ má²lí¹³.

16

Uon² tioh³ uu³mí²tsi³²

1 Jáun² jná¹³ ca³nái³² siáh³ cáun²
mah¹ hí³ ñí¹ja²¹ tí³ ñéih³ hñú³
hien¹ jáun² hí³ ñí¹ca³záih³ tsú² tá¹
quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² la³
lá².

—Cuá²can²¹ náh² ñí¹ hué²¹ ó³² tá¹
quiau³ uon² hí³ ná¹canh² hí³ míh²³
jáun² tsí³ Dió³².

2 Jáun² ngau³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² tsá² la³ñí¹ hí³ ca³ñí¹can¹ uon²
jáun² quioh²¹ ñí¹ hué²¹, jmí¹jáun²
ca³la³ jín³² tsá² má²ná¹quian³² lí²¹
quioh²¹ hí³ jmái² jáh³ hláih¹ hí³
jí³ hí³ má²tsú² má²jónh³² tsú² siáh³

nóh³² hi³ di¹láin¹ jáh³ hí³, ca³hián² hmah² hlah³ hi³ cú² hi³ chéi³ cu³ti³.
³ Jáun² ngau³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² ñí¹ má²gon³ hi³ ca³ñí¹can¹ uon² quioh²¹ ñí¹ jmi²miih²¹, jmi¹jáun² né³ ca³jéinh³² jmi² tá¹ cáun² jmi²miih²¹ la³juah²¹ dúh¹ jmi²hán¹ tsá² lí²jngah³ tsáu², jmi¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ jmi¹ tiáunh¹ hñu³ jmi²miih²¹.

⁴ Ñí¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ la³ji³² jmi² cua³ ji³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ ñei³² jmái² ní² siáh³, hi³ jáun² jmi² bíh¹ ca³lan³ la³ji³² jmái².
⁵ Jáun² ca³nái³² jná¹³ hi³ ca³hléh³ tsá²cuú² tsá² ta³ Dió³², tsá² ho² hí³ jái¹³ ñí¹con² jmái², hi³ ca³juáh³.
 Hnú² bíh¹ jan² Tsá² rá²tsih³² héih³² re²,

Tsá² chun¹ nú²,
 Tsá² qui³ cónh³ jmi¹ zian² nú², hi³ zian² nú² la³ má²zian² jáun²,
 qui¹ hnú² bíh¹ má²lí²ra³tsih³² héih³² la³ cun³ ca³ti²¹,
⁶ qui¹ tsá² ó³² bíh¹ ca³táin³ jmi²hán¹ tsá² joh² hnú²,
 ji³ jmi²hán¹ tsá² jmi¹ ná¹lín³ ti³² jeh² hnú² ní² siáh³,
 hi³ jáun² dá² jmi² bíh¹ má²lí²hinh²¹ nú² tsú² ta³né³²;
 qui¹ la³ ní² ca³tin¹ quiunh²¹ yáh³ tsú².

⁷ Hi³ jáun² ca³nái³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ hi³ ñí¹ja²¹ la³ti³ ñí¹ zeh¹ jáun² ñí¹hiú¹³, hi³ ñí¹ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ cu³ti³, hnú² Ti³², Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh², hnú² bíh¹ Tsá² rá²tsih³² héih³² ca³la³ re² tso² cu³ti³ la³ cun³ ca³ti²¹.

⁸ Jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ hiú²; jmi¹ lí²¹ jáun² né³ ca³chéi³² lín³² bíh¹ hiú², ca³la³ hi³ ca³cáun³ bíh¹ tsáu² cun³quionh³ hi³ chéi³. ⁹ Ti³la³ jmi¹ ca³cáun³ tsú² cun³quionh³ hi³

jlánh¹ chéi³ jáun² né³, ti³ ca³chu³ ca³juoun³² bíh¹ tsú² Dió³² Tsá² ho² hí³ jái¹³ ñí¹con² la³ji³² uu³mi²tsi³² jáun², cha³ jmi¹ tsa³conh² tsí³ tsú² hi³ jmi¹ lí¹³ lí³ ma³quien² tsú² Dió³².

¹⁰ Hi³ jáun² tsá² ñí¹ má²hñá³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ Dió³² ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ hmá²si¹ ñí¹ cuá¹quien² jáh³ hláih¹ hi³; jáun² jmi¹jáun² ca³lí³ já¹nié² la³ tán¹ ñí¹ hu²¹ cuo² jáh³ hí³. Jmi¹ lí²¹ jáun² né³ má²quí² má²juoun³² tsáu² zih¹ cun³ñí¹ hi³ má²zian² hi³ chéi³ hi³ uóu³² cu³ti³. ¹¹ Tsá² hi³ né³, ti³ ca³chu³ ca³juoun³² bíh¹ Dió³² Tsá² quioh²¹ hñu³mi³cuú² cun³ñí¹ hi³ má²má²tso² tsí³ hi³ chéi³ hi³ uóu³² ji³ hi³ má²tsin¹ siáh³ hmah² hlah³ jáun²; cun³ tiá² ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tsú² ca³ti²¹ la³ji³² ta²¹ hlah³ hi³ ná¹jmú².

¹² Jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²jñéi³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ cua³ jueh³² jmái² Eufrates; jmi¹jáun² ca³lí³ quiéin² cua³ jáun², hi³ jáun² ca³niá³ jui³² ñí¹ ja³táunh¹ tsá² ná¹lín³ re²¹, tsá² ja³táunh¹ ti³ jui³² ñí¹ hia³² hiú².

¹³ Jmi¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ gáun³ jmi²chí³ hláinh¹ hi³ jniá³ la³jmi¹ jniá³ jieh². Jan² cua³han³ ho³ jáh³ hláinh¹ chin¹ hí³, jan² cua³han³ ho³ jáh³ hláih¹ la³ñí¹ hí³ hi³ cónh³ jan² cua³han³ siáh³ ho³ tsá² jlánh¹ juáh³ hi³ hi³ lín³ *ti³² jē¹ Dió³².

¹⁴ Jmi²chí³ hláinh¹ hí³ dá² ca³la³ hi³ jmu² lí²¹ hi³ lí³ hua³jueh³². Hí³ bíh¹ tsa³táunh¹ hi³ tsa³ngih¹ tsá² ná¹lín³ re²¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ tsa³jmu³ cá²hon³ hi³ jmu³ hniéi² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ jueh³² jáun² quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh².

¹⁵ —Sá¹ni² jie³, cu³diá²jan² pih²¹ la³ lá² bíh¹ jáunh¹³ jná¹³ la³jmi¹ ja³² jan² háin². Héhn³ ma³ jmi¹ ren² ní¹juáh³ tsá² cuá¹zian² tsí³ ji³ hi³

cuá¹quih³² siáh³ ha¹ la³ má²quih³²
jáun², quí¹ ní² lí¹ ca³lí³ jnia² hi³
láun³ tsú², hi³ jáun² tiá² jie³ tsáu² ñí¹
hua³heih²¹ quioh²¹ tsú².

16 Jáun² né³, ca³cuu³ ca³ngih³ bíh¹
jmí²chí³ hí³ tsá² ná¹lín³ re²¹ mái²
ñí¹ téh²³ tsú² jáun² Armagedón
cun³quionh³ jú¹ *hebreo.

17 Jmí¹jáun² né³ ja³ siáh³ tsá² ñí¹
má²quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
hi³ ca³can³ uon² quioh²¹ ja¹ chí³;
jmí¹jáun² ca³nái³² jná¹³ cáun² mah¹
tiá³ cu³tí¹³ hi³ ñí¹ja²¹ la³ tí³ ñéih³
hñú³ híen¹, la³ tí³ ñí¹ zeh¹ hmá²si¹
quioh²¹ Dió³², hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá².

—jMá²ca³táuh³ bíh¹ la³jí³²!

18 Jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ja³tu³
ja³lí³ sí² quioh²¹ miíh³², hi³ ca³lí³
tiú² jan³², hi³ ca³quí¹ ca³hín¹ tiá³
lín³², hi³ ca³qui³ ca³jéih³ siáh³
hué³² tiá³ tiá² tí¹ tiá² nio³ cu³tí¹³,
cáun² hi³ tiá² má²lí³² hí¹ cónh³
la³ cun³ jmí¹ ca³lí³zian² tsáu² ñí¹
hué²¹ lá², quí¹ cun³ tiá² cunh³
bíh¹ quionh³ la³ cun³ hi³ má²lí³²
jmí¹tin². 19 Jmí¹jáun² ca³tsáun³ hni³²
tsoh³ juú² chín¹ jáun², hi³ juú²
cáh¹ juú² pa²¹ hi³ zia³² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ né³ ca³juú² ca³tsúnh²;
hi³ Dió³² né³ tsau³ tsi³ juú² Babilo-
nia juú² chín¹ jáun², hi³ ca³hinh³ dí²
mu² ráu³ hi³ dí¹canh² jáun² copa
quioh²¹, la³ cun³ hi³ niéih³ jáun²
hi³ ma³tson¹³ dí² juú² jáun² ca³la³
hi³ míh²³ lín³² tsi³. 20 Jmí¹jáun² né³,
cáun² lí¹ ca³yéin² bíh¹ la³jí³² hué³²
pih²¹ hi³ jmí¹ tioh³ jáun² chu³ jmá²
jí³ ñí¹ jmí¹ lí³ hngá¹máh³ ní² siáh³.
21 Ja³bí¹ jmí¹jáun² siáh³ ca³súh³² tsi³
cáh¹ cu³tí³ ñí¹ quioh²¹ tsáu², hi³ héi²
cun³ quiéinh³ nio² quiú³ cuah²¹.
Jmí¹jáun² la³jín³² bíh¹ tsáu² ca³chu³
ca³juóun³² siáh³ Dió³² cun³ñí¹ hi³
ca³tí²¹ uu³mí²tsi³² jáun², quí¹ hi³
jáun² dá² cáun² hi³ huáh² tsi³ lín³²
bíh¹ hi³ ca³ma³tso² tsáu² tsi³.

17

Jmá¹ hi³ tsa³hín³ tsá²mi³ hláih¹

1 Jmí¹ má²lí³² jáun² la³ jáun²
né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá²
quiaun³ jmí¹ ná¹zianh³² hí³ uon²
ca³zái³ jná¹³ la³ lá²:

—Sá¹ní² ña³² ñá²jie³, lá² hie¹³
jné¹³ he³ lánh³ rón³² tá¹tsin¹ héih³²
tsá²mi³ tsá² jlánh¹ juón¹ cuá¹tsí²¹
ñí¹ jmá² zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³.
2 La³jín³² bíh¹ tsá² ná¹lín³ re²¹ zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ lí¹ má²ca³jmu³
ca³tsau³ quionh³ tsá²mi³ hí³, jí³
la³jín³² tsá² zian² hngá¹máh³ bíh¹
má²ca³ma³héinh³² siáh³ quionh³
mu² ráu³ hi³ ca³tí²¹ hi³ juón¹ tsá²mi³
hi³.

3 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jau³ jná¹³
tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ Dió³² jui³²
jmí²chí³ tí³ ñí¹ lí³ cuá¹ quiéin².
Jáun² ñí¹ jáun² ca³jen¹ jná¹³ jan²
tsá²mi³ hi³ cuá¹tsin¹ jan² jáh³ hláih¹
dái³. Ca³la³ hi³ rá²lái¹ bíh¹ jáh³
hi³ cun³quionh³ huéh³ lí³ jái¹³ hi³
chú² hi³ lén³² Dió³². Jáh³ hi³ tsi²¹
quiau³ mái³ mi³ chí¹, hi³ cónh³
siáh³ quia³ jú¹³. 4 Tsá²mi³ hi³ jmí¹
cuá¹quih³² hmíh³² zín¹³ jí³ hmíh³²
dái³, hi³ jmí¹ cuá¹lái¹ siáh³
cun³quionh³ cú¹mí¹niau²¹, quín¹ zín³
chú³² jniá³, jí³ cun³quionh³ mái³
pih²¹ zín³ hi³ téh²³ tsú² perla ní²
siáh³. Tsá²mi³ hi³ cuá¹zianh³² cáun²
copa hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹, ca³la³ hi³
canh² bíh¹ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³
hi³ hó³² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ juón¹
tsú². 5 Chí¹quie¹³ tsá²mi³ hi³ jmí¹
tón²¹ cáun² jái¹³ hi³ ná¹hmá¹ ná¹jni¹
hi³ juáh³ jáun²: “Babilonia juú²
chín¹, mí¹ziú¹³ ca³la³ jín³² tsá²mi³
juón¹ jí³ mí¹ziah²¹ la³jí³² ñí¹ hi³
hlah³ hi³ hó³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹
lá²”. 6 Tsá²mi³ ca³jen¹ jná¹³ hi³
má²cuá¹hein²¹ cun³quionh³ jmí²hán¹
tsá² joh¹ Dió³², la³ cun³ jmí²hán¹

la³jín³² tsá² zih³² hí³ jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ Jesús.

Lí¹ tiá² ño¹ he³ jmu¹ bíh¹ jná¹³ lí³ jmí¹ cá¹jíe²¹ jáun². 7 Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³zái³ jná¹³:

—¿He³ láih³² sa³ tsá²caún² lín³² honh² hnú²? Lá² hje¹³ ná³ la³ cun³ he³ hnió³ juáh³ hi³ ca³tin¹ tsá²mi³ ní² jí³ hi³ ca³tin¹ jáh³ hláih¹ cuá¹tsin¹ tsú² ní², jáh³ chí²¹ ní² quiau³ má³mi³ chí¹ hi³ cónh³ quia³ jú¹³. 8 Jáh³ hláih¹ má²lí²jien¹ hnú² ní² dá² jan² jáh³ jmí¹ zian² jmí¹tin² bíh¹, tí³la³ tiú²uú² jáh³ ní² zian² yáh³ ta³né³², tí³la³ cun³ jáun² jáh³ ní² dá² hion¹³ bíh¹ hñu³ háunh³ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmá¹ hi³ tsó³² jáh³ ñí¹ má²tsa³hín³. Jáun² la³jín³² tsá² zian² tá¹ caún² hngá¹máh³, tsá² qui³ tiá² jmí¹ ná¹tón²¹ hi³ jmá² ñí¹ sí² la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³ hngá¹máh³, la³ cun³ sí² hi³ rá²tiáunh¹ tsá² ca³tin¹ hi³ lí¹³ zian², tsá² hi³ jlánh¹ tsa³caún² lín³² tsí³ ní¹ má¹ca³jien³² jáh³ hláih¹ jmí¹ zian² hi³ jmí¹tin² hi³ tiú²uú² zian² yáh³ ta³né³², tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmá¹ jáuh³ siáh³.

9 "Lá² zia³² caún² hi³ lí¹³ ngí¹³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³: Tá¹ quiau³ má³mi³ chí¹ jáh³ hí³ hnió³ juáh³ ca³ti²¹ quiau³ máh³ míh¹ ñí¹ cuá¹tsi²¹ tsá²mi³ ó³²; ja³bí¹ la³ jáun² hnió³ juáh³ siáh³ hi³ ca³tin¹ quiaun³ tsá² lín³ re²¹. 10 Hñá³ re²¹ hi³ má²já²hín³, hi³ cónh³ jan² né³ cuá¹ho² bíh¹ jái¹³ ta³né³², hi³ tsá² ñí¹ má²quiaun³ né³ tiá² má²hó² yáh³ jái¹³. Tí³la³ ní¹ má¹cuán² tsá² ñí¹ má²ca³táuh³ né³, píh²¹ jmá¹ bíh¹ cuá³² tsú² hi³ cuá¹ho² jái¹³. 11 Hi³ jáh³ hláih¹ jmí¹ zian² hi³ jmí¹tin² né³, hi³ ta³né³² tiú²uú² zian² yáh³, jáh³ hi³ bíh¹ lín¹³ siáh³ cónh³í¹ jan² re²¹ tsá² ñí¹ má²jña³. Hi³ bíh¹ jan² tsá² ja¹ re²¹ tsá² quiaun³ hi³; ní¹ má¹lí³² jáun² né³ tá¹zanh¹ tsú² ñí¹ má²tsa³hín³.

12 "La³ cun³ quia³ jú¹³ jáh³ hi³ má²lí²jieh³ hnú² ní² hnió³ juáh³ hi³ ca³tin¹ quian³ re²¹ tsá² tiá² má²ná¹ho² jái¹³ ta³né³² bíh¹; cun³ caún² o¹rá¹ bíh¹ hau³ tsá² hi³ jái¹³ hi³ ná¹lín³ re²¹ cu³lí²¹ quionh³ jáh³ hláih¹ hí³. 13 Cáun² bíh¹ hi³ ná¹tioh³ tsí³ tsá² hí³ jí³lín², hi³ cué³² pí³ quioh²¹ ñí¹con² jáh³ hláih¹ hí³ la³ má²quionh³ jí³ jái¹³ hi³ ná¹ho² ní² siáh³. 14 La³jín³² bíh¹ tsá² hí³ jmu³ hnié² ñí¹con² Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹, tí³la³ Já¹ziáh² míh¹ hí³ bí¹ láih¹³ hnié² jáun², quí¹ hí³ bíh¹ lín³ Tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² ná¹chín¹ jí³ Re²¹ Juo¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ ní² siáh³; hi³ tsá² quionh³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ né³, tsá² má²ná¹tén¹ bíh¹, tsá² má²ná¹quiánh¹, tsá² má²tí³² re² ñí¹con² tsú².

15 Hi³ ca³zái³ jná¹³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² la³ lá²:

—Jmá² zia³² tá¹ caún² hngá¹máh³ hi³ lí²jieh³ hnú² jáun² hi³ cuá¹tsi²¹ tsá²mi³ juón¹ hí³, hnió³ juáh³ tsá² juón³² tsá² hmíh¹ tsá² zian² tá¹ caún² hngá¹máh³ bíh¹, ca³la³ jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma². 16 Tá¹ quia³ jú¹³ hi³ má²lí²jieh³ hnú² jáun² né³, la³ má²quionh³ jí³ hnga² jáh³ hláih¹ hí³ lí³ hon² bíh¹ tsá²mi³ juón¹ hí³; ca³la³ hi³ lín²¹ zenh² jmu³ dí², hi³ jmu³ dí² ca³la³ hi³ láun³ cuánh², hi³ má²cu³ má²hính³ bíh¹ tsú² ngú³ quioh²¹ tsá²mi³ hí³, hí³ jin³ dí² siáh³ cun³quionh³ sí². 17 Dió³² má²ca³jmú³ tsí³ tsá² quian³ hí³ hi³ jmu³ la³ cun³ hi³ lín²³ dí² hnga², tsá² hí³ jmu³ cá²hon³ hi³ cuéh³² jáh³ hláih¹ hí³ jái¹³ hi³ ná¹ho² hi³ hau³, ca³la³ ñí¹ ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ jáun² Dió³². 18 Jáun² né³, tsá²mi³ má²lí²jien¹ hnú² hí³ dá² lín³ juú² chín¹ hí³ jmu² jáun² héih³² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ re²¹ zian² tá¹ caún² hngá¹máh³ bíh¹.

18

Jmí¹ já¹hín³ juú² Babilonia

¹ Jmí¹ má²lí³² jáun² né³ ca³jien¹
jná¹³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² hi³ ja³ hñu³mi³cuú²; tsá² hí³
né³ ho² jái¹³ quien² lín³². Jmí¹ jáun²
tái³ tá¹ cáun² cuá¹ hué²¹ joh¹ hi³
quian³² tsá² hí³. ² Tsá² hí³ né³
ca³hléh³ tiá³ lín³² hi³ ca³juáh³;

¡Má² já²hín³, cu³tí³ má² já²hín³ bíh¹
Babilonia juú² chín¹!

Ñí¹ tionh¹ tsá² hláinh¹ bíh¹
má² cá² jéinh³² juú² jáun²,

ñí¹ tionh¹ la³ jánh³ dú¹ ñí¹ jmí² chí³
hláinh¹,

hi³ má² lí³ siáh³ za³ la³ jánh³ dú¹ ñí¹
quih²¹ tan³², la³ cun³ tan³²
hláih¹ tan³² hon², jáh³ tiá²
jin².

³ Qui¹ juú² jáun² jmí¹ lín³ la³ jmí¹
lín³ jan² tsá² mi³ juón¹ hi³
má² quioh²¹ la³ jín³² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹ máh³,

hi³ tsáu² né³ ca³ lí³ hen² cun³ quionh³
mu² ráu³ hi³ lí³ hi³ juón¹ tsú²
jáun².

Jí³ tsá² ná¹ lín³ re²¹ uá² jai³² lí¹
ca³ jmú³ ca³ tsau³ quionh³
tsú²,

hi³ tsá² zia³² hi³ ñí³ jmú¹ ñí³ hna¹
siáh³, tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹ máh³,

má² ca³ lí³ hánh³ cun³ quionh³ la³ jí³²
hi³ jmí¹ dí¹ quiaunh²¹ jáun² tsí³
tsú².

⁴ Jmí¹ jáun² ca³ ná¹ jí³² jná¹³ siáh³ hi³
ñí¹ ca³ hléh³ jan² tsáu² hñu³ mi³ cuú²
hi³ ñí¹ ca³ juáh³:

Huen³ hnoh² já¹ juú² ní², hnoh² tsá²
tionh² jo³ uón³² jná¹³,

hi³ jáun² tiá² tsa³ tsáinh² hnoh² tso³
quioh²¹ juú² ní²,

hi³ sa³ jun³ má² tsoh¹ náh² siáh³
honh² la³ cun³ hi³ ma³ tso²
juú² ní² tsí³.

⁵ Qui¹ la³ tí³ hñu³ mi³ cuú² bíh¹
má² ca³ ta³ ná¹ juí²¹ tsáu¹³ juú²
ní²;

hi³ Dió³² né³, má² tsau³² tsí³ ca³ tí²¹
la³ jí³² hi³ hlah³ hi³ ho³² hi³
jmú² juú² ní².

⁶ Jáun² jéinh¹ ñí¹ con² juú² ní²
la³ cun³ rón³² lí³ hi³
má² ca³ jmúh³² tsú² tsá²
siánh³,

ma³ hmah²¹ ñí¹ con² tsú² tun³ nió³ la³
cónh³ bíh¹ hi³ má² ca³ jmú³.

Hinh²¹ náh² tsú² mu² ráu³ má² zéih¹
tun³ nió³ la³ cónh³ bíh¹
hi³ ca³ hinh³ tsú² jáun² tsá²
siánh³.

⁷ La³ cun³ rón³² hi³ ca³ ma³ quien²
juú² ní² hnga²

jí³ hi³ ca³ jmú³ tonh² hi³ ma³ zian² re²
tin² cu³ tí¹³,

la³ jáun² ma³ tson¹³ náh² tsú² hi³
zian² hi³ chéi³ hi³ uóu³²;

quí¹ hí³ jlánh¹ lín²³ hñu³ tsí³ la³ lá²;

Lá² cuá¹ tón²¹ jná¹³ la³ jmí¹ cuá³ jan²

tsá² mi³ lín³ re²¹,

ha³ tiá² hnái³ yáh³ jná¹³,

hi³ jáun² hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí³ cuo²
jná¹³ he³ dá² jaun³² hi³ ho²
hi³ jngih² tsú².

⁸ Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ quionh²¹
tsú² la³ jí³² uu³ mi² tsi³² cáun²
jmá¹ cu³ tsa³² la³ lá²;

hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² joh¹,

hi³ ná¹ ho² ná¹ jngih²,

hi³ já³² ho³ cuóun³.

Hi³ má¹ jí³² jáun² né³ có³² siáh³ juú²
jáun² cun³ quionh³ sí²;

quí¹ Dió³², Tsá² má² lí² ra³ tsa² hí³
héih³² dá² jan² Tsá² ho² pí³
bíh¹.

⁹ Má¹ jáun² má² ho³ má² jngih³ lín³²

tsá² ná¹ lín³ re²¹ zian² tá¹ cáun²
hngá¹ máh³, hi³ chá³² hlah³ lín²¹

tsí³ ní¹ má¹ ca³ jie³ tsú² mí² ñí¹ hi³
má² cau³² juú² jáun². La³ ní² bíh¹

jeinh²¹ tsá² ná¹ lín³ hí³ re²¹, tsá² lí¹
ca³ jmú³ ca³ tsau³ quionh³ juú² lín³
jáun² la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² mi³ juón¹,

juú² hi³ ca³jmú³ hi³ ná¹zian² tsú²
re² tin² cun³quionh³ la³ji³² hi³ jmí¹
zioh². 10 Ñí¹ uóunh³ tionh² bíh¹
tsú² jíe³ cun³ñí¹ hi³ juénh² ca³tí²¹ la³
cun³ hi³ má²má²tso² juú² jáun² tsí³,
hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:

¡Hóh³², hen³ ma³ hlah³!

¡Jlánh¹ juon²³ hnú², hnú² Babilonia
juú² chin¹, juú² pin³!

Sa³ cu³diá²jan² pih²¹ la³ lá² bíh¹
ca³ta³tsin¹ hnú² héih³².

11 Ja³bí¹ tsá² zia³² hi³ ñi³jmú¹
ñi³hna¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³
siáh³ ho³ jngih³ hi³ chá³² hlah³
tsí³ hi³ ca³tin¹ juú² jáun², qui¹
tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² lí¹³
lá³² hi³ hna² tsú², 12 uá¹la³ cun³.
cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáu², quín¹
zín³ chú³² jniá³, má³pih²¹ zín³ hi³
téh²³ tsú² perla, hmih³² chu²¹ hi³
lí³ cun³quionh³ mí²ñi³² hi³ huéh²³
tsú² chí² ta³ ná² lino, hmih³²
mí²ñi³² hmá¹³ jáh³, la³ cun³ hmih³²
quian²¹ hin³² zín¹³ pin³, jí³ hi³
quian²¹ hin³² dáin³ ní² siáh³; la³ji³²
ñí¹ hmá² ja³² má²ró³², la³ji³² hi³
lí³ cun³quionh³ ján¹ cuó² quioh²¹
jáh³, la³ji³² hi³ lí³ cun³quionh³
hmá² hmuh²¹ lín²¹, mí¹ñí² mí²niáu³
bronze, mí¹ñí² hierro, jí³ hi³ lí³
cun³quionh³ cún¹ tiáu² hi³ téh²³ tsú²
marmol ní²; 13 cuáh¹³ hmá² canela,
la³ji³² ñí¹ háu² má²ró³², ziún²,
jmí² má²ró³², no¹ má²ró³², mu²
ráu³ mí³ uóun²jieh¹³, no¹ quioh²¹
hmá² olivo, juí²¹ cuú²miih²¹ la³ñí¹,
cuú²miih²¹, cuá¹juí², *já¹ziáh²,
tsa³cuá¹, hmá² lih³² cuounh³² jáh³,
hi³ la³ jí³ tsáu² yáh³ ní² siáh³ jmí¹
hna² tsú². 14 Jáun² záih³² tsú² juú²
jáun² la³ lá²:

La³ji³² bíh¹ la³ cun³ hi³ jlánh¹ jmí¹
dí¹quiaunh²¹ honh² hnú²,

tí³ có³² bíh¹ má²cá²quin³,

hi³ la³ji³² hi³ jlánh¹ hmuh²¹
hi³ jlánh¹ chú³² jniá³,
má²ca³yéin² bíh¹,
hi³ jáun² ¡hí¹ cónh³ yáh³ tiú²uú² lí¹³
jáuh³ ñí¹con² nú²!

15 Tsá² jmú² tsá² hna² la³ji³² hi³
ní², tsá² ca³lí³ hánh³ cun³quionh³ hi³
ca³láih¹³ hi³ jmu² ta²¹ ní² tá¹tonh¹
ñí¹ uóunh³ cun³ñí¹ hi³ juénh² tsú²
la³ cun³ tí³ hi³ má²má²tso² juú²
jáun² tsí³. Tsá² hí³ ho³ jngih³, hi³
niau²¹ hlah³ lín²¹ tsí³, 16 hi³ hóh³²
hi³ juáh³ la³ lá²:

¡Hóh³², hen³ ma³ hlah³!

¡Hen³ ma³ juo²³ juú² chin¹ ní² hi³
jmí¹ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan²
tsá²mí³

hi³ quih³² hmih³² mí²ñi³² lino hi³ lí¹
zín¹³ pin³ jí³ hmih³² dáin³ ní²
siáh³,

hi³ cuá¹tú¹ cuá¹lái¹ cun³quionh³
cú¹mí¹niau²¹, quín¹ zín³
chú³² jniá³, jí³ má³pih²¹ zín³
ní² siáh³;

17 sa³ cun³quienh¹³ la³ lá² bíh¹
já¹hín³ la³ cun³ la³ji³² hi³ jmí¹
zioh² juú² ní²!

Jáun² la³jín³² tsá² ná¹chin¹ tiáunh¹
hñu³ mu², tsá² ná¹quian³² mu², jí³
tsá² ñi³jmú¹ ñi³hna¹ ní², la³ cun³
la³jín³² tsá² jmu² ta²¹ hi³ ñi³tú¹
ñi³lín¹³ ñí¹ jmí²miih²¹, ñí¹ uóunh³
bíh¹ ca³ta³tonh¹ 18 jmí¹ ca³jie³ jáun²
mí²ñí¹ hi³ má²cau³² juú² jáun², jáun²
ca³tí³ ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:

—¡jmí¹lín³ bíh¹ tiú²uú² chauh¹ dí²
siáh³ cáun² juú² hi³ cu³ hi³ ren³
quionh³ juú² chin¹ ó³²!

19 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³
ca³qui³ ca³tóh³ hliáu² chí¹ hi³ ca³ho³
ca³jngih³, hi³ ná¹jéinh³² hlah³ hi³
juáh³ la³ lá²:

¡Hóh³², hénh³ ma³ hlah³!

¡Jlánh¹ juo²³ juú² chin¹ ní²!

Já² cun³quionh³ la³ji³² hi³ zioh² hí³
bíh¹ dí² jmí¹ má²ca³lí³ hánh³

ji³lín² tsá² ná¹quian³² mu² ñí¹
 jmi²mih²¹.
 iSa³ cun³quienh¹³ la³ lá² bíh¹
 já¹hín³¹”
 20 Ti³la³ hnoh² má¹ná¹, ma³hiún¹³
 náh² honh² hi³ ca³tin¹ juú²
 jáun²,
 hnoh² tsá² qui³ tionh² náh²
 hñu³mi³cuú²,
 hnoh² tsá² má²ná¹quiánh¹ joh¹
 Dió³²,
 ji³ hnoh² tsá² ná¹lín³ náh² ti³² tsá²
 quian³² jē¹ Dió³²,
 ji³ hnoh² tsá² ná¹lín³ *ti³² jē¹ Dió³²
 ní² siáh³,
 qui¹ má²lí²ra³tsi³² bíh¹ Dió³² héih³²
 ñí¹con² juú² ní² cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ hnoh².
 21 Jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
 tsá²pin³ lín³² ca³can³ cá² mái³ quín¹
 pa²¹ lín²¹ hi³ tí³ la³jmi¹ tí³ quín¹
 hi³ daih³² tsú² cuú², hi³ ca³tón³²
 dí² quín¹ jáun² hñu³ jmi²mih²¹, hi³
 jáun² ca³juáh³.
 Hnú² Babilonia juú² chín¹,
 la³ ní² bíh¹ tsa³hín³ nú², la³jmi¹
 juón³² tsú² tsáu² hué³² tiá³
 lín³²,
 hi³ jáun² hí¹ jan² bíh¹ tiú²uú² hin²
 चाह¹ hnú²
 22 Cun³ tiú²uú² hin² jmu³ bíh¹ sun¹
 ja¹ hñú³ hi³ cóh³² tun³² pih²¹
 hi³ cai³² tsú²,
 sa³jun³ uú² jiéi³² tsú² hmá² tá² le²,
 hi³ sa³jun³ uú² jiéi³² tsú² siáh³
 mí¹ñí² trompeta;
 hí¹ jan² yáh³ tsá² jmu² lí³ua³ cáun²
 ta²¹ tiú²uú² lí³ zian² ñí¹con²
 hnú²,
 sa³jun³ uú² ne³ tsú² mah¹ quioh²¹
 quín¹ hi³ daih³² tsú² cuú².
 23 Hí¹ cáun² yáh³ joh¹ sí² tiú²uú²
 jnia³,
 sa³jun³ uú² ne³ tsú² jái¹³ hi³ hleh³²
 tsá²mi³ tsá²ñuh², tsá² jenh¹³
 cuo²;
 la³ jáun² bíh¹ lí¹³ qui¹ tsá² jmú²
 tsá² hna² joh² hnú² bíh¹

tsá² jlánh¹ jmi¹ ná¹quien² tá¹
 cáun² hngá¹máh³,
 hi³ la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun²
 hngá¹máh³ bíh¹ ca³lí³can²
 cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ca³lín³
 hnú² jan² tsá² hláinh¹.
 24 Qui¹ juú² ní² bíh¹ ca³ta³can¹
 jmi²hán¹ tsá² ca³lín³ ti³² jē¹ Dió³², ji³
 la³jín³² tsá² joh¹ Dió³² ñí¹ hná¹ ní²,
 la³ má²quionh³ jmi²hán¹ la³jín³² tsá²
 ca³jngah³ tsáu² tá¹ cáun² cuá¹ hué²¹
 ní² ní² siáh³.

19

Má²tsú² má²jónh³² tsú² Dió³²
hñu³mi³cuú²
 1 Jáun² ne³, jmi¹ má²lí³² jáun²
 ca³náí³² jná¹³ cáun² mah¹ tiú² jan³²
 cú³tí¹³, hi³ lí³ la³jmi¹ lí³ hi³ ñí¹hleh²¹
 ca³la³ juón³² hmáh¹ cu³tí³ tsáu²
 hñu³mi³cuú², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
 ¡Héh³ ma³ chun¹ Dió³²!
 Ñí¹con² Dió³² bíh¹ ja³² hi³ lí¹³ liáun³
 tsú²;
 hnga² hí³ bíh¹ ca³tin¹ lí³ quien²,
 hi³ hnga² hí³ bíh¹ siáh³ ho² pí³,
 2 qui¹ hí³ bíh¹ Tsá² rá²tsi³² héih³² re²
 la³ cun³ ca³ti²¹,
 qui¹ má²lí²ra³tsi³² bíh¹ tsú² héih³²
 ñí¹con² juú² hi³ lí³ jáun²
 la³jmi¹ lín³ jan² tsá²mi³ juón¹,
 tsá² jlánh¹ jmi¹ hliah²³ hí³ cuá¹
 hué²¹ cun³quionh³ la³jí³² hi³
 jmi¹ jmú² jmi¹ tsau³².
 Dió³² bíh¹ má²lí²jéinh³² ñí¹con² tsú²
 ca³ti²¹ hi³ ca³táin² jmi²hán¹
 *tsá² jmi¹ má²ná¹hlánh¹ joh¹
 Dió³².
 3 Jáun² ñí¹ca³juáh³ siáh³ tsá² hí³
 cónh³í¹ cu³ jéin³².
 ¡Héh³ ma³ chun¹ Dió³²!
 Mí²ñí¹ hi³ má²caun³² tsá²mi³ juón¹
 hí³ má²ná¹cua³² ca³la³ cun³
 jmi¹hi³nio² bíh¹.
 4 Jmi¹jáun² tán¹ quiu³quiu³
 tsá²daun³² hí³ la³ má²quionh³
 tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³ hí³

ca³tiánh³ ná¹hin³ ca³la³ tí³ hué³²
 hí³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³²
 Tsá² cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²si¹, hí³
 ca³juáh³ la³ lá²:

—i¹Tson² bíh¹ la³ jáun²! i¹Hénh³
 ma³ chun¹ Dió³²!

⁵ Hí³ jáun² chu³ jo² ñí¹ zeh¹ jáun²
 hmá²si¹ ñí¹ja²¹ siáh³ cáun² mah¹ hí³
 ñí¹ca³juáh³:

i¹Ma³tsú¹ ma³jónh²¹ náh² Dió³²
 la³jín³² hnoh² tsá² má²ná¹hlánh¹

náh² joh¹ Juo¹³ dí²,
 tsá² tanh²³ náh² tsú² ta²¹,

la³jín³² tsá¹míh¹ jí³ tsá² má²lieih²¹!

*Jmá¹ hí³ jenh¹³ cuo² Tsá² lín³
 Já¹ziáh² míh¹*

⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³nái³² jná¹³
 cáun² mah¹ lí³ la³jmí¹ lí³ hí³
 ñí¹hleh²¹ juóun³² lín³² tsáú², la³jmí¹

lí³ hí³ ñí¹hén¹³ cáun² jmí² cua³ pa²¹,
 hí³ ñí¹hén¹³ tiá³ lín³² la³jmí¹ niéih³
 mah¹ quioh²¹ miíh³², hí³ ñí¹juah²¹

la³ lá².
 i¹Hénh³ ma³ chun¹ Dió³²!

Qui¹ Dió³² Juo¹³ dí² Tsá² cú² juenh²
 má²cuá¹ho² jái¹³.

⁷ i¹Cuí¹ jmú¹³ dí² tsah¹,
 cuí¹ má¹hiún¹³ dí² tsí³,
 jí³ hí³ cuí¹ má¹quien¹³ dí² siáh³
 Dió³²,

quí¹ má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹
 hí³ jenh¹³ cuo² Tsá² lín³
 *Já¹ziáh² míh¹,

quí¹ má²cuá¹hún¹ bíh¹ hua³jan²¹
 tsá²mi³ tsá² má²nióh³² tsú²
 jái¹³ quionh³!

⁸ Hí³ tsá²mi³ hí³ né³ má²hiauh³²
 cáun² hmih³² tiáu² jon³ hí³
 lí³ quionh³ mí²ñí³² lino hí³
 quíh³²;

cáun² hmih³² zín³ lín³² bíh¹ hí³
 jáun², hí³ jí² cu³tí³,

quí¹ cun³quionh³ hmih³² tiáu² jáun²
 bíh¹ lí²lín¹ hí³ Dió³² tí³² tsí³
 la³jí³² ta²¹ hí³ ca³jmú³ jáun²
 tsá² joh¹.

⁹ Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³²
 ca³zái³ jná¹³ la³ lá²:

—Tón³ ñí¹ sí² jái¹³ lá²: “Jlánh¹ jmí¹
 ren² tsá² má²ná¹tén¹ hí³ ja³jmú³
 má³² jmái¹ ñí¹ jenh¹³ cuo² Tsá² lín³
 *Já¹ziáh² míh¹”.

Hí³ ca³juáh³ siáh³:
 —La³jí³² jái¹³ ní² dá² ja³ tá²chi²¹
 ñí¹con² hnga² bíh¹ Dió³².

¹⁰ Jmí¹jáun² ca³quinh² jná¹³
 tí³ rá¹hin³ ta³ ñí¹ tsá² hí³, hí³
 ca³lí³hnó³² jná¹³ má¹tsú¹ má¹jónh²¹
 tsú², tí³la³ tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² jmú² hnú² la³ ní²; qui¹
 ja³bí¹ jan² tsá² lín³ quian²¹ Dió³²
 bíh¹ jná¹³ la³jmí¹ lín³ ní² hnú² la³
 má²quiúnh¹ nú² la³jín³² jo³ renh²
 nú², tsá² ná¹hleh³² hí³ jú¹ tson²
 quioh²¹ Jesús. Dió³² dá² ma³tsú¹
 ma³jónh²¹. Qui¹ lí³ua³ jan² tsá²
 hleh³² jú¹ tson² quioh²¹ Jesús bíh¹
 hleh³² jái¹³ hí³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹
 hñu³ tsí³, la³ cun³ qui³ hleh³² jáun²
 lí³ua³ jan² tsá² lín³ *tí³² jè¹ Dió³².

Tsá² cuá¹tsin¹ tsa³cuá¹ tiáun²

¹¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jíe³²
 jná¹³ hí³ há²na²¹ hñu³mi³cuú², jáun²
 né³ ja³ jan² tsa³cuá¹ tiáun²; Tsá²
 cuá¹tsí²¹ cu³hna²¹ tsa³cuá¹ hí³ né³
 jmái² “Tsá² Chun¹ Tsá² má²tí³² jè¹”.

Hí³ bíh¹ rá²tsi³² héih³² re² jí³ hí³
 jmu² siáh³ hniéi². ¹² Mí¹ñí¹ Tsá² hí³
 lí³ la³jmí¹ lí³ zih¹ sí², hí³ chí¹ tsú²
 né³ ná¹hun¹ hliáun³ *có²ron¹ná¹, hí³
 la³ ná¹hun¹ chí¹ tsá² ho² jái¹³; hí³
 tón³² siáh³ cáun² hí³ jmái² tsú² hí³
 tiá² hin² cuoh² hí¹ jan², jí³²la³ hnga²
 bíh¹ tsú² ñí³² he³ lánh³ hnió³ juáh³
 hí³ jáun². ¹³ Tsá² hí³ quih³² siáh³
 cáun² hmih³² má²ná¹quí¹ ná¹quíeh¹
 jmí², hí³ hí³ jmái² tsú² né³ lí³ “Jè¹
 Dió³²”. ¹⁴ Jáun² hliáu³ tsá² zian²
 hñu³mi³cuú² né³ hí¹ja³táunh¹ siáh³
 cu³hna²¹ tsú² hí³ ná¹tsin¹ tsa³cuá¹
 tiáun². Tsá² hí³ ná¹quih³² hmih³² hí³
 lí³ mí²ñí³² lino chu²¹, hí³ tiáu², hí³
 jí². ¹⁵ Hí³ jáun² ho³ Tsá² chín¹ hí³ né³
 chí²¹ siáh³ cáun² mí¹tái³ hmu³ lín³²
 tá¹ tun³ jo²¹, hí³ cun³quionh³ mí¹tái³

jáun² né³ tsa³ma³tsan² tsú² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, la³jín³² tsá² hon² Dió³² Hí³ bíh¹ Tsá² cuá³² hí³ cuá³ho² jái¹³ cun³quionh³ cáun² hmá²híh¹ hí³ lí³ mí¹ñí² Hí³ bíh¹ Tsá² jmu³ hí³ quiunh²¹ tsáu² la³ cun³ rón³² hí³ cuá¹míh²³ tsí³ Dió³² Tsá² cú² juenh², la³ jan² tsá² há² zauh³² ñí¹ quiauh³² tsú² jmáih²¹ mí³ uóun²jieh¹³. 16 Tsá² hí³ tón³² ha¹ hí³ jmái², jí³ tsoh² quiú¹ tsú² siáh³, hí³ juáh³ la³ lá²: “Re²¹ Juo¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ jí³ Tsá² chín¹ Juo¹³ tsá² ná¹chín¹”.

17 Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Djó³² hí³ zenh² la³ re²¹ ñí¹ he² hiú². Tsá² hí³ né³ ca³hóh³² ca³la³ hí³ chí²¹ tiú² mah¹ tiú² jan³², hí³ ca³záih³ la³jín³² quiuh²¹ tan³², jáh³ ranh³² chí³cuú², hí³ juáh³ la³ lá²:

—jÑá²tú¹ ñá²lin³ hnoh², cuú¹ngih²¹ náh² ñí¹ ní² hí³ ñá¹cú¹ ñá¹hính³ náh² má³² hí³ má²jmu³ Dió³² hliáun³ cu³tí³, 18 hí³ ñá¹cú¹ ñá¹hính³ náh² ngu¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹, ngu¹³ tsá² ná¹lín³ juo¹³ hliáu³, ngu¹³ tsá² jlánh¹ ná¹pin³, ngu¹³ tsá² ná¹tsin¹ tsa³cuá¹, jí³ la³ má²quionh³ ngu¹³ tsa³cuá¹ joh¹ tsú² ní² siáh³, ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ tsáu², uá¹ hí³ tsá² zian² hí³ ca³tin¹ hmóu³², ho³lá²dá² tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ tsáu², uá¹ hí³ tsá¹míh¹ uá¹ hí³ tsá² má²lieih²¹!

19 Jmí¹ má²lí²nái³² jná¹³ jái¹³ jáun² né³, ca³jien¹ ná¹ jáh³ hláih¹ hí³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² ná¹lín³ re²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³, jí³ la³ má²quionh³ siáh³ la³jín³² hliáu³ joh¹ hí³ má²ná¹ngih³² hí³ má²jmu³ hniéi² ñí¹con² Tsá² cuá¹tsin¹ hí³ tsa³cuá¹ la³ má²quionh³ siáh³ hliáu³ joh¹. 20 Tí³la³ jáh³ hláih¹ hí³ né³ ca³janh³² bíh¹ hí³ ca³lí³tsón³ la³ má²quionh³ tí³² jé¹ Dió³² tí¹jái² joh¹, tsá² jlánh¹ jmí¹ jmu² hí³ lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³² cha¹³ jáh³ hí³, hí³ tí² má²can² tsá² má²ca³héi³ hí³ lí²¹

quioh²¹ jáh³ hláih¹ hí³, la³ cun³ tsá² má²tsú² má²jónh³² nóh³² dí¹lái¹ jáh³ hí³ yáh³. Jáun² jáh³ hí³ né³, la³ má²quionh³ tí³² jé¹ ca³sunh³ chu³ sí² ta³ lieih³², ñí¹ tioh³ jáun² juí²¹ quín¹ azufre hí³ ná¹cuá³² sí² chéi³ cu³tí¹³. 21 Hí³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³, cun³quionh³ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ hí³ chí²¹ jáun² ho³ Tsá² cuá¹tsin¹ hí³ tsa³cuá¹ bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³, hí³ jáun² la³jín³² bíh¹ quiuh²¹ tan³² lah³ má³² quionh³ ngu¹³ la³jín³² tsá² hí³.

20

Cú² mei²¹ mii² rá²hñéih¹ tsá² hláih¹

¹ Hí³ jáun² né³, ca³jien¹ jná¹³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ cuá¹son² hñu³mí³cuú², hí³ zianh³² cáun² llave quioh²¹ hñu³ háunh³, la³ má²quionh³ cáun² cá²den¹ ná¹ jueh³². 2 Jáun² hí³ né³ ca³zanh³ jáh³ hláih¹ chín¹, jáh³ hláih¹ qui³ zian² hí³ má²cá²jmái¹ lín²¹, tsá² hláih¹ lí¹ tú² lí¹ hna² hí³ tsáu², la³ cun³ *Satanás bíh¹ hí³, hí³ jáun² ca³hñéih³² dí² tá¹ cú² mei²¹ mii²; 3 hí³ jáun² ca³tón³² dí² hñu³ háunh³ jmí¹ lí²¹ jáun², hí³ ca³jná³² dí², ca³jna³ tsú² tiá³ lín³² ho³hñú¹³, jáun² tiú²uú² lí¹³ ma³can² jáh³ hláih¹ hí³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² ca³la³ ñí¹ ca³tsin¹³ tá¹ cú² mei²¹ mii²; má¹lí³² jáun² né³ záinh³ siáh³ cónh³¹ cu³tiá³.

⁴ Jmí¹jáun² ca³jie³² jná¹³ hliáu³ hmá²si¹, hí³ ñí¹ hmá²si¹ jáun² né³ ca³na³tsín³² tsá² má²lí²héi³ jái¹³ hí³ ra³tsí³² héih³². Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ ca³jien¹ jná¹³ jmí²chí³ joh¹ tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³ hí³ ca³jngah³ tsáu² cun³ñí¹ hí³ hleh³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ Jesús, jí³ cun³ñí¹ hí³ ca³tí²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³². Tsá² hí³ dá² tiá² ca³ma³tsu³ ma³jónh³² yáh³ jáh³ hláih¹ hí³, sa³jun³ nóh³² hí³ dí¹lái¹ jáh³ hí³, hí³ sa³jun³ ca³hen³ tsú² siáh³ hí³ taun³ lí²¹ quioh²¹ jáh³

hi³ chi¹ quie¹³ ho³ lá² dá² cuo². Hi³ jáun² bíh¹ má² ca³ jenh¹³ tsá² hí³, hi³ má² ná¹ ho² jái¹³ quionh³ Cristo tá¹ cú² mei²¹ mii². 5 Zian² cónh³¹ cu³ nió³ tsá² má² cá² tsan³ hi³ tiá² má² ca³ jenh¹³, ti³ lá³ jenh¹³ tsú² ca³ lá³ ñí¹ ca³ tsin¹³ cú² mei²¹ mii² máh³; qui¹ hi³ la³ ñí¹ ca³ jenh¹³ bíh¹ tsáu² ja¹ hla¹ jmí¹ jáun². 6 Hénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá² chun¹, tsá² ca³ jenh¹³ la³ ñí¹, qui¹ tiú² uú² pi³ ho² yáh³ hmú³² ñí¹ má² tun³ hi³ ca³ tin¹ tsá² hí³, ti³ lá³ tsá² hí³ dá² má² ná¹ lín³ mi² tsáu² joh¹ Dió³² quionh³ Cristo bíh¹, hi³ jáun² tsá² hí³ hau³ jái¹³ quionh³ Cristo tá¹ cú² mei²¹ mii².

Tsá² lí¹ qui² lí¹ cha³² hí³ tso³ má² tánh³² ñí¹ hlah³

7 Jáun² ní¹ má¹ ca³ tsin¹³ cú² mei²¹ mii² né³, má² liáun³ bí¹ siáh³ Satanás ñí¹ cuá¹ jnai³² jáun², 8 hi³ jáun² má² tsá³ ma³ can² siáh³ tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ cuá¹ hué²¹ lá², la³ cun³ Gog yáh³ quionh³ tsá² zian² ñí¹ hu²¹ cuo² tsú², tsá² Magog, hi³ jáun² tsá² hí³ cuú¹ ngih¹³ hi³ jmu³ hniéi²; tsá² juóun³² hmíh¹ cu³ tí³ bíh¹ tsá² hí³, la³ juah²¹ dúh¹ zái¹ táh¹ hi³ tioh³ can³² jmí² miih²¹.

9 Jáun² ja³ taunh²¹ tsú² hi³ ca³ jmú³ ná¹ yanh³² tá¹ cáun² hué³², hi³ ca³ ñí¹ jmú¹³ ná¹ pí² ná¹ danh³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tionh¹ tsá² joh¹ Dió³², la³ cun³ tsá² zian² juú² hi³ jlánh¹ hnio³ jáun² Dió³², ti³ lá³ hñu³ mi³ cuú² ca³ táh³ cáun² sí² hi³ jáun² ca³ cáun³ ca³ lá³ jín³² tsá² hí³. 10 Hi³ jáun² tsá² hláinh¹ tsá² jlánh¹ jmí¹ má² cau² quioh²¹ tsá² hí³ né³ ca³ tón³² tsú² chu³ sí² ñí¹ tioh³ juí²¹ quín¹ azufre hi³ ná¹ cua³² sí² chéi³ cu³ tí³, ñí¹ má² cuá¹ hún¹ jáun² jáh³ hláih¹ hi³ la³ má² quionh³ tsá² jlánh¹ jmí¹ juáh²³ hi³ hi³ cuá¹ lín³ *ti³² jē¹ Dió³², ñí¹ jáun² bíh¹ ma³ tso² tsú² tsí³ hi³ jlánh¹ huáh² lín³² tsí³ ca³ lá³ huá² la³ jma² la³ cun³ jmí¹ hi³ nio² cu³ tí³.

Tsá² cuá¹ tón²¹ ñí¹ hma² si¹ tiáu² ra³ tsin² héih³² tsáu²

11 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ jie³² jná¹³ cáun² hma² si¹ tiáu², ñí¹ jáun² né³ cuá¹ tsi²¹ jan² tsáu². Jáun² cuá¹ hué²¹ né³ quionh³ la³ jie³² hi³ jniá³ chi³ cuú² ca³ cuóun³ bíh¹ ñí¹ hó²¹ ñí¹ Tsá² hí³, ha³ tiú² uú² lin¹ ñí¹ cá¹ jnia³ yáh³. 12 Jmí¹ jáun² ca³ jien¹ jná¹³ hla¹ tsá² má² cá² tsan³, la³ jin³² tsá¹ míh¹ jí³ tsá² má² lieih²¹, hi³ ná¹ táun³ ta³ ñí¹ Tsá² cuá³ hi³ ñí¹ hma² si¹ jáun²; jmí¹ jáun² ca³ qui³ ca³ niá³ tsú² sí². Ca³ niá³ bíh¹ siáh³ cónh³¹ cáun² sí², sí² hi³ ná¹ tiáunh¹ tsá² hiáuh³ jmái¹ hi³ lí¹³ zian². Jmí¹ jáun² ca³ ta³ tsin¹ héih³² la³ jin³² hla¹ hí³ la³ cun³ rón³² lí³ hi³ jmí¹ má² rá¹ tón³² la³ jie³² sí² jáun², lin¹ la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hi³ ca³ jmú³. 13 Hi³ jáun² jmí² miih²¹ ca³ jienh³ hla¹ hi³ jmí¹ tiáunh¹ ti³ ñeh² quioh²¹, jáun² hmú³² né³ la³ má² quionh³ ñí¹ tiáunh¹ tsá² má² cá² tsan³ ca³ jienh³ siáh³ hla¹ tsá² jmí¹ tiáunh¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ ta³ tsin¹ héih³² ma³ quin³² ma³ jan³² la³ cun³ lí³ ta²¹ hi³ ca³ jmú³. 14 Jáun² hmú³² né³ la³ má² quionh³ ñí¹ jmí¹ tiáunh¹ jáun² tsá² má² cá² tsan³, ja¹ sí² jáun² bíh¹ já¹ taunh²¹. Ñí¹ ná¹ cua³² jáun² sí² né³ lí³ hmú³² ñí¹ má² tenh³. 15 Hi³ jáun² li³ ua³ jan² tsá² tiá² tsauh³ hi³ jmái² ñí¹ sí² hi³ rá² tiáunh¹ tsá² hiáuh³ jmái¹ hi³ lí¹³ zian² né³, ja¹ sí² jáun² bíh¹ já¹ taunh²¹ siáh³ la³ jin³² tsá² hí³.

21

Chi³ cuú² hmai²¹ quionh³ cáun² hué³² hmai²¹

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ jie³² jná¹³ cáun² chi³ cuú² hmai²¹, jí³ cáun² hué³² hmai²¹ siáh³; qui¹ chi³ cuú² jí³ hué³² hi³ jmí¹ lí³ la³ ñí¹ lí¹ cá¹ hin³ bíh¹, hi³ sa³ jun³ jmí² miih²¹ yáh³ uú² zia³² lí³. 2 Jáun² ca³ jie³² jná¹³ siáh³ juú² hien¹, Jerusalén hmai²¹

hi³ cuá¹sau² hñu³mi³cuú² hi³ ja³
ñí¹con² Dió³², ca³la³ hi³ tú¹ láí¹
re² lín³², la³jmí¹ cuá¹tú¹ cuá¹lái¹
jan² tsá²mi³ tsá² má²jeh¹³ cuo²
quionh³ tsá²ñuh² tsá² má²nióh³²
jáí¹³ quionh³. 3 Jmí¹jáun² ca³nái³²
jná¹³ cáun² mah¹ hi³ ja³ chu³ jo² ñí¹
zeh¹ jáun² hmá²si¹, hi³ ñí¹ca³hléh³
tsáu² tiá³ lín³² hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³ né³, ta³né³² má²cuá³
Dió³² ja¹ quioh²¹ tsá²mi³cuóun².
Ma³zian² Dió³² quionh³ tsú², hi³
jáun² tsá² ní² né³ lín¹³ tsá² tionh²
jo³cuo² Dió³², hi³ Dió³² né³ lín¹³
Dió³² Juo¹³ tsá² ní². 4 Hi³ hí³ bíh¹
Tsá² zí³² siáh³ jmí² zih¹ hi³ tain³²
ñí¹ tsá² ní². Má²jáun² tiú²uú² hin²
jún³ yáh³, tiú²uú² hin² niau²¹ yáh³
hlah³ tsí³, sa³jun³ uú² hau³ tsú², hi³
sa³jun³ lí³ zia³² bíh¹ hi³ chéí³ hi³
uóu³²; qui¹ má²ca³nga² bíh¹ la³ cun³
hi³ qui³ jmí¹ lí³ jmí¹tin².

5 Hi³ jáun² Tsá² cuá¹tón²¹ hi³ ñí¹
hmá²si¹ né³ ca³juáh³:

—Sá¹ní² jie³ dúh¹, jná¹³ jmu¹
hmai²¹ ca³la³ jí³² hi³ zia³²!

Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—Tón³ ñí¹ sí² jáí¹³ hi³ juah²¹ jná¹³
hná¹ lá², qui¹ jáí¹³ hú¹tá¹ jú¹ tson²
bíh¹ jaun³², jáí¹³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³
lí³tí³ bíh¹.

6 Jmí¹jáun² ca³záí³ tsú² jná¹³ la³
lá²:

—Má²lí³² bíh¹. Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹
huéh³ la³ñí¹ hi³ ca³la³ tí³ huéh³ ñí¹
cá¹táuh³ siáh³, la³ cun³ Tsá² zian²
ca³la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³ yáh³ jí³
la³ tí³ ñí¹ táuh³ siáh³. Ní¹juáh³ tsá²
hí¹quiéin² tsí³, jná¹³ bíh¹ cue¹ tsú²
jmái² hính³, jmái² hi³ chí¹ñeí³² hi³
jmu³ hi³ lí¹³ zian² tsú², cáun² hi³ lí¹
cue¹ cu³tí³ bíh¹ jná¹³ tsú². 7 Tsá²
cah¹³ jmái¹ bíh¹ hiáh³ la³jí³² hi³ ní²,
hi³ jná¹³ né³ lín¹³ Dió³² Juo¹³ tsú²,
hi³ hí³ né³ lín¹³ jón³² jná¹³. 8 Tí³la³
hi³ ca³tin¹ tsá² juéh² má¹ná¹, tsá²

tiá² ta²¹ haih²¹, tsá² jmu² hi³ hlah³
hi³ hó³², tsá² jngih² tsáu², tsá² jmu²
hi³ juón¹, tsá² lín³ tsá² hláinh¹, tsá²
má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² lán¹,
jí³ la³jín³² tsá² tí¹ jáin² ní² siáh³,
la³ cun³ hi³ hiáh¹³ tsá² la³ hí³, hi³
tsa³táunh¹ chu³ sí² bíh¹ ñí¹ tioh³
jui²¹ quín¹ azufre hi³ ná¹cuá³² sí²
chéí³ cu³tí¹³; hi³ jáun² bíh¹ lí³ hmú³²
ñí¹ má²tenh³.

Juú² Jerusalén hmai²¹

9 Jáun² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³², tsá² quiaun³ jmí¹ ná¹zianh³²
hi³ uon² hi³ ca³la³ hi³ ná¹canh²
quiau³ ñí¹ uu³mi²tsí³² hi³ quioh²¹
ñí¹ ca³táuh³, tsá² hí³ ja³ ñí¹con²
jná¹³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ní² ña³² ñá²:jie³ ñí¹ lá², jáun²
jná¹³ hien²¹ tsá²mi³ tsá² jeh¹³ cuo²
quionh³ Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹.

10 Jmí¹jáun² ca³jau³ jná¹³ tsú² jui³²
jmí²chí³ cáun² tsi³ máh³ pa²¹, máh³
ñe¹ lín²¹; ñí¹ jáun² ca³híe³ tsú² jná¹³
Jerusalén juú² hien¹ hi³ cuá¹sau²
hñu³mi³cuú² hi³ ja³ ñí¹con² Dió³².
11 Juú² jáun² jniá³ ca³la³ cú²tú¹
cú²lí¹³ la³jmí¹ jniá³ hnga² Dió³².
Joh¹ hi³ quian³² jniá³ la³jmí¹ jniá³
cá² máí³ quín¹ zín³ chú³² jniá³,
quín¹ jaspe, hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³
cá² máí³ quín¹ hu³². 12 Juú² jáun²
hu²¹ hñu³ hiah³² jueh³² lín³² hi³
ñe¹ lín²¹, cáun² hñu³ hiah³² hó³²
quia³tún³ hó³hñú¹³ quioh²¹, hi³
ma³ quin³² ma³ caun³² hó³hñú¹³
né³ tionh² ma³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³². La³ ma³ cáun² hó³hñú¹³ jáun²
ná¹tón²¹ hi³ jmái² ma³ quin³² ma³
cu³ nió³ tsá² tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá²
*Israel. 13 Tí³ jui³² ñí¹ hia³² hiú²
hó³² hni³² hó³hñú¹³, hni³² hó³hñú¹³
hó³² tí³ la³ ñeí³², hni³² hó³hñú¹³
hó³² jo²¹ tí³ la³ quián³, hi³ cónh³
siáh³ hni³² hó³hñú¹³ hó³² tí³ jui³²
ñí¹ tá²tsí²¹ hiú². 14 Jmí¹ hiah³²
hu²¹ juú² jáun² hu²¹ quia³tún³ máí³

quín¹ hi³ lí³ mí¹ziah²¹ hiah³², ma³ quin³² ma³ cá² má³ quín¹ jáun² né³ ná¹tón²¹ hi³ jmái² ma³ quin³² ma³ jan³² *ti³² tsá² quian³² jé¹ *Já¹ziáh² míh¹ hí³.

15 Tsá² ca³hléh³ hí³ ñí¹con² jná¹³ jmí¹ zianh³² cáun² hma² héih³² hi³ hu²¹ jñéi³ lí² hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹, hi³ chá³² tsú² héih³² juú² jáun² la³ má²quionh³ ho³hñú¹³ jí³ hiah³² hi³ hu²¹ juú² ní² siáh³. 16 Juú² jáun² dá² lí³ rá¹quiún³ cuonh¹ bíh¹, cá²ren² bíh¹ tí³ la³ hú³ quionh³ tí³ la³ cuó². Ca³chá³ bíh¹ tsú² héih³² juú² jáun² cun³quionh³ hma² héih³² jáun², jáun² tí³ tun³ mei²¹ tsi²¹ tun³ nio² hña³láu³ kilómetros rá¹quiún³ cuonh¹, jí³ tí³ la³ ñe¹ hna¹ hiah³² ní² siáh³ cá²ren² bíh¹ tí³. 17 Ca³chá³ bí¹ siáh³ tsá² hí³ héih³² tí³ la³ hmih²¹ hna¹ hiah³², hí³ jáun² tí³ hña³láu³ tsi²¹ tu³la³quiún³ lí², qui¹ ja³bí¹ la³jmí¹ lí³ héih³² hí³ cha³² tsá²mi³cuóun² bíh¹ lí³ héih³² quioh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² uá²jai³².

18 Hna¹ hiah³² jáun² lí³ cun³quionh³ quín¹ zín³ chú³² jniá³ hi³ téh²³ tsú² jaspe, juú² jáun² né³ lí³ siáh³ quionh³ cú¹mí¹niau²¹ hngó³² la³jmí¹ lí³ hu³² hngó³². 19 Jmíh¹ hiah³² hu²¹ juú² jáun² ná¹tú¹ ná¹lá¹ cun³quionh³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ quín¹ chú³² jniá³. Quín¹ la³ñí¹ hi³ hu²¹ jmíh¹ hiah³² jáun² lí³ quín¹ téh²³ tsú² jaspe, quín¹ ñí¹ má²tun³ má³ lí³ quín¹ hi³ téh²³ tsú² zafiro, quín¹ ñí¹ má²hni³² má³ lí³ quín¹ hi³ téh²³ tsú² ágata, quín¹ ñí¹ má²quiún³ má³ lí³ quín¹ esmeralda, 20 quín¹ ñí¹ má²hñá³ má³ lí³ quín¹ ónice, quín¹ ñí¹ má²jñéi³ má³ lí³ quín¹ cornalina, quín¹ ñí¹ má²quiau³ má³ lí³ quín¹ crisólito, quín¹ ñí¹ má²jña³ má³ lí³ quín¹ berilo, quín¹ ñí¹ má²ñu³ má³ lí³ quín¹ topacio, quín¹ ñí¹ má²quia³

mái³ lí³ quín¹ crisoprasa, quín¹ ñí¹ má²quia³cáun² má³ lí³ quín¹ jacinto, hi³ quín¹ ñí¹ má²quia³tún³ má³ né³ lí³ quín¹ amatista. 21 Tá¹ quia³tún³ ho³hñú¹³ jáun² ná¹lí³ cun³quionh³ cá² má³ perla; hi³ ja¹ hñú³ quioh²¹ juú² jáun² né³ lí³ cun³quionh³ cú¹mí¹niau²¹ hngó³² la³jmí¹ lí³ hu³² hí³ ngá² joh¹ cá² táun² cá² táun².

22 Ti³la³ tiá² hñú³ hien¹ ca³jie³² yáh³ jná¹³ já¹ juú² jáun², qui¹ hnga² bíh¹ Dió³² Tsá² cú² juenh² Juo¹³ dí² lín³ hñú³ hien¹ já¹ juú² jáun², la³ má²quionh³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ ní² siáh³. 23 Hi³ jáun² ñí¹con² juú² jáun² tiú²uú² joh¹ hiú² lí³ hniauh³ yáh³, hi³ sa³jun³ joh¹ zih² lí³ hniauh³, qui¹ joh¹ hi³ quian³² hnga² bíh¹ Dió³² tiéi³ juú² jáun², hi³ Já¹ziáh² míh¹ bíh¹ lín¹³ siáh³ sí² já¹ juú² jáun². 24 La³jín³² bíh¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ má¹jáun², má²lí¹³ ñí³táunh¹ cun³quionh³ joh¹ hi³ cue³² juú² jáun²; hi³ la³jín³² bí¹ siáh³ re²¹, tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ma³quien² juú² jáun² cha³ jmí¹ ma³quien² hmóu³². 25 Hi³ la³jí³² ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² jáun² né³, cun³ jmí¹lích³ tiá² jna¹³ bíh¹ ta³ jma², qui¹ sa³jun³ uú² lí³ zia³² yáh³ já¹niéi² ñí¹ jáun²; 26 hi³ la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ma³quien² juú² jáun² cha³ jmí¹ ma³quien² hmóu³², jí³ hí³ hléh³² tsú² siáh³ re² hí³ ca³tin¹ juú² jáun². 27 Hi¹ cáun² bíh¹ hí³ tiá² jí² tiá² lí¹³ hí³ já¹ juú² jáun², sa³jun³ tsá² jmú² tsau³² hí³ hlah³ hí³ hó³², sa³jun³ tsá² tí¹ jáin² ní² siáh³; jí³²la³ tsá² má²ná¹tón²¹ hí³ hí³ jmái² ñí¹ sí² hí³ raunh³² jáun² Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ bíh¹ lí¹³ tónh³² já¹ juú² jáun², la³ cun³ sí² hí³ rá²tiáunh¹ jáun² tsá² hiáuh³ jmái¹ hí³ lí¹³ zian².

22

1 Jáun² né³, tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³híe³ jná¹³ siáh³ cáun² jmí² cua³ hí³ jmu² hí³ lí¹³ zian² tsú², ca³la³ hí³ rá¹zín³ lín³² la³jmí¹ zín³ hu³². Cua³ jáun² chí¹ñei³² ñí¹ zeh¹ hmá²si¹ quioh²¹ Dió³² jí³ Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ ní² siáh³,² hí³ jáun² rá¹ngí³² ñí¹ lí³ ja¹ hñú³ jueh³². Ma³ quin³² ma³ caun³² jo²¹ cua³ jáun² chí²¹ hmá² jmu² hí³ lí¹³ zian² tsú², hmá² jáun² hái³² mái³ quia³tún³ jéin³² cú² mii², cu³ jéin³² la³ ma³ quin³² ma³ caun³² zih²; mu²¹ hmá² jáun² jmu² ta²¹ hí³ hin²³ lí³ua³ cáun² hí³ zian² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.³ Hí¹ cáun² yáh³ hí³ ca³chá³ Dió³² ñí¹ hlah³ tiú²uú² lí³ zia³² ñí¹ jáun²; já¹ juú² jáun² bíh¹ tá¹zah¹ hmá²si¹ quioh²¹ Dió³² quionh³ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹, hí³ jáun² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ tsú² né³ ma³cu³ ma³háí³². 4 Jíe³ bíh¹ tsú² hó¹ñí¹ Dió³², hí³ chí¹quie¹³ tsú² né³ taun³ siáh³ hí³ jmái² Dió³². 5 Jáun² ha³ tiú²uú² já¹nié² lí³ zia³² yáh³, hí³ jáun² tiú²uú² joh¹ sí² lí³ hniauh³ yáh³ quioh²¹ tsú², sa³jun³ joh¹ hiú² lí³ hniauh³, quí¹ hnga² bíh¹ Dió³² Juo¹³ dí² tié³ joh¹ quioh²¹ ñí¹ jáun²; hí³ la³jín³² tsá² hí³ né³ zian² la³jmí¹ zian² re²¹ ñí¹ jáun² ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio².

Jmái¹ hí³ jáunh³ Cristo

6 Tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá² ñí¹con² jná¹³:

—Já¹³ lá² dá² hú¹tá¹ jú¹ tson² bíh¹, já¹³ hí³ cu³tí³ lí³tí³; hí³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí², Tsá² chín¹ ñí¹con² jmí²chí³ quioh²¹ tsá² ná¹lín³ *tí³² jé¹ Dió³², hí³ bíh¹ ca³zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ ja³ma³jnia³² ñí¹con² tsá² joh¹ la³jí³² hí³ má²ja³quián³ lí¹³.

7—iTiá³jui³² lín³² bíh¹ má²jáunh¹³ jná¹³! —ca³juáh³ Jesús. iHénh³ ma³

jmí¹ ren² tsá² haih²¹ ta²¹ já¹³ hí³ ca³cué³ Dió³² hí³ má²rá¹tioh³ ñí¹ sí² lá²!

8 Hí³ jná¹³ bíh¹ la³², Juan², tsá² ca³nái³² ná¹ jí³ hí³ ca³jíe³² ná¹ la³jí³² hí³ ní². Jmí¹ má²lí²nái³² jná¹³ né³, jí³ hí³ má²lí²jíe³² jná¹³ siáh³, ca³quinh² jná¹³ tí³ rá¹hin³ ta³ ñí¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ca³híe³ jná¹³ hí³ la³jí³² hí³ jáun², hí³ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ má¹tsú¹ má¹joh²¹ tsú². 9 Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, ca³zái³ jná¹³ la³ lá²:

—Ha³ lí² jmú² hnú² la³ ní², quí¹ ja³bí¹ jan² tsá² lín³ quian²¹ Dió³² bíh¹ jná¹³ la³jmí¹ lín³ hnú², jí³ la³jín³² jon³ renh² nú² tsá² ná¹lín³ tí³² jé¹ Dió³² ñí¹ hná¹ ní², jí³ la³jín³² tsá² má²tí³² já¹³ hí³ rá¹tioh³ sí² ní² siáh³. Jáun² hnga² bíh¹ Dió³² hniauh³² má¹tsú¹ má¹joh²¹ nú².

10 Jáun² ca³zái³ jná¹³ siáh³ tsá² hí³:

—Ha³ lí² jní² já¹³ hí³ má²lí²cué³² Dió³² hí³ má²rá¹tioh³ sí² ní² ca³tí²¹ hí³ lí¹³ jmí¹ tsú² jmí¹ ja³², quí¹ má²ja³quián³ lí³tí³ bíh¹ la³jí³² hí³ ní². 11 Tá¹la³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² zian² cun³quionh³ hí³ tiá² jéih³² Dió³² cuí¹ zian² la³ má²zian² jáun²; ní¹juáh³ tsá² tiá² jin², cuí¹ lín³ tsú² la³ má²lín³ jáun²; hí³ jáun² ní¹juáh³ tsá² zian² la³ cun³ tí³² tsí³ Dió³² cuí¹ zian² tsú² la³ má²zian² jáun², ní¹juáh³ tsá² má²cuá¹chan¹ ca³tí²¹ hí³ chu²¹, cuí¹ cuá¹chan¹ tsú² la³ má²cuá¹chan¹ jáun².

12 —Sá¹ní² jie³, cu³tí³ má²jáunh¹³ bíh¹ jná¹³, ca³la³ má²quiáun¹ ná¹ la³ cun³ hí³ lí¹³ hiáuh³ tsáú² ma³ quin³² ma³ jan³² ní¹juáh³ ha³ lánh³ rón³² lí³ tá¹³. 13 Jná¹³ bíh¹ la³² Tsá² lín³ huéh³ la³ñí¹ ca³la³ tí³ huéh³ ñí¹ táuh³, Tsá² ñí¹ ca³lí³liau³ jí³ ca³la³ tí³ ñí¹ táuh³, Tsá² lín³ ná¹ mí¹zioh²¹ jí³ la³ tí³ ñí¹ ca³tú² ca³hián².

14 ”Hénh³ ma³ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² ma³jí² ha¹, quí¹ jáun² lí¹³ cuh³

mái³ hi³ hái³² hmá² cue³² jmái¹
 hi³ lí¹³ zian² tsú², ji³ hi³ jáun² lí¹³
 hí³ siáh³ juí³² ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹
 juú² jáun². 15 Cheih³² jáun² bíh¹
 tá¹tonh¹ tsá² ná¹lín³ tsái², tsá² lín³
 tsá² hláinh¹, tsá² juón¹, tsá² jngih²
 tsáu², tsá² má²tsú² má²jónh³² dió³²
 tsá² lán¹, ji³ la³jín³² tsá² jéih³² jú¹
 tí¹jái² ní² siáh³.

16 "Jná¹³ la³², Jesús, má²lí²zéin³²
 ná¹ jan² tsá²cuú² tsá²tán² hi³ cué³²
 jú¹ tson² ñí¹con² hnú² hi³ ca³tin¹
 tsá² má²ná¹lín³ cuáh³². Jná¹³ bíh¹
 Tsá² lín³ ná¹ chí² zen² hi³ ca³hion²
 quioh²¹ hla¹ Dá²vi²¹, la³ cun³ Tsá²
 jón²zih¹ jón²cho¹ tsú², hi³ lín³ jná¹³
 siáh³ chí¹jmai²¹ juenh¹³ hi³ hian³²
 tí³ ca³jniá³².

Cáun² jái¹³ hi³ té²³ tsú² ñí¹
 má²ca³táuh³

17 Jáun² né³, Jmí²chí³ Chun¹
 quionh³ ji³ tsá² má²nióh³² jái¹³
 quionh³ Tsá² lín³ hi³ *Já¹ziáh² míh¹
 juáh³:

—iÑa³²!

Hi³ jáun² tsá² náí³² né³ cuí¹ juáh¹³
 siáh³:

—iÑa³²!

Hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² hí¹quiéin²
 tsí³, cuí¹ já² tsú²; qui¹ ní¹juáh³ tsá²
 hnió³ hính³ jmái² hi³ jmu² hi³ lí¹³

zian² tsú², jmái² tiá² hmah²¹ quien²
 hí¹ cú¹pih²¹, jáun² cuí¹ hính¹³ tsú².

Ñí¹ ca³táuh³ hie³² ha³ lánh³
 hniáuh³² jmu³ tsú²

18 Jná¹³ bíh¹ tsá² cué²³ ná¹ jú¹
 tson² ñí¹con² tsá² náí³² jái¹³ hi³
 má²lí²cué³² Dió³² hi³ má²rá¹tioh³
 sí² lá², hi³ juah³² jná¹³ la³ lá²:
 Ní¹juáh³ lí³ua³ jan² tsá² ná²tsin³ jái¹³
 lá², ja³bi¹ Dió³² na³tsin³ uu³mi²tsi³²
 quioh²¹ tsú², la³ cun³ uu³mi²tsi³²
 hi³ rá¹juáh³ jáun² hnga² sí² lá².
 19 Hi³ lí³ua³ jan² tsá² quin³ siáh³
 cá² jon¹ jái¹³ hi³ má²lí²cué³² Dió³²
 hi³ má²rá¹tioh³ sí² lá², jáun² ja³bi¹
 Dió³² quin³ siáh³ jái¹³ ñí¹con² tsú²
 hi³ jmí¹ lí¹³ cuh³ má³ hi³ háí³² hmá²
 jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú², hmá² hi³
 rá¹hie³² ñí¹ sí² lá², hi³ sa³jun³ lí³
 zia³² siáh³ jái¹³ hi³ hí³ tsú² juú²
 híen¹ hi³ rá¹hie³² ñí¹ sí² lá².

20 Tsá² má²tson² la³jí³² hi³ ní²,
 juáh³ la³ lá²:

—Ján³, tia³juí³² lín³² bíh¹
 má²jáunh¹³ jná¹³.

Re² bíh¹ la³ jáun². iÑah³² hniu³²
 Jesús Tí³² Juo¹³ jnoh¹!

21 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² Jesús
 Tí³² Juo¹³ dí² la³jín³² hnoh². Cun³
 ní² bíh¹ tí³ jái¹³ ní².